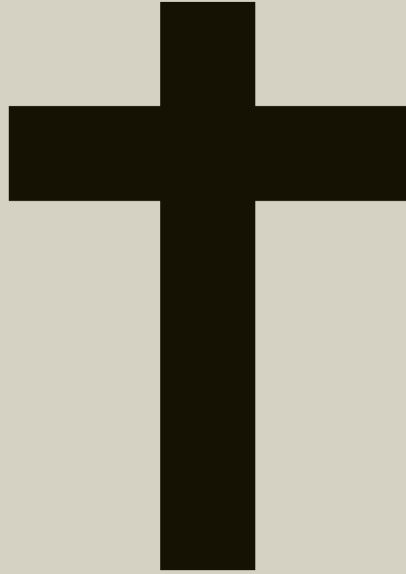

YĀHĀ NAAMBIYĀRFĀN
SABA

araboro, Eastern: YĀHĀ NAAMBIYĀRFĀN SABA New Testamer

YĀHĀ NAAMBIYĀRFĀN SABA

Karaboro, Eastern: YĀHĀ NAAMBIYĀRFĀN SABA New Testament

copyright © 1993 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Eastern Karaboro

Contributor: WBT Central Zone

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files dated 29 Jan 2022
15120496-00e2-503a-8d40-2d7cfd1ba5b

Contents

Matêhε	1
Marêkε	49
Luke	78
Nsân	129
Yesu tēnlêhε tēŋ	164
Wormefa	214
Kōrtifa cir	239
Kōrtifa saba syāŋ wuhu	260
Galasyifa	274
Yefεsyifa	282
Filipefa	290
Kolosyifa	296
Tesalonifa saba cir	301
Tesalonifa saba syāŋ wuhu	306
Timuti saba cir	309
Timuti saba syāŋ wuhu	316
Tyite	321
Filemu	324
Yebεrεfa	326
Syake	345
Pyar saba cir	351
Pyar saba syāŋ wuhu	358
Nsân saba cir	362
Nsân saba syāŋ wuhu	368
Nsân saba tãã wuhu	369
Yudi saba	370
Kayar	372

Mathe Kapayĩ Yesu wĩ na

*Yesu wāle myar
(Luke 3.23-38)*

1 Yāhā ke Yesu Crise yīn yi nwoṅ gii laam wo, ke nwoṅ wāle myar nde, te yrūhū nwo. Tuhufar na, Yesu Crise pye Dawide kur kuɛ puee, Dawide -sē pye Brama kur kuɛ puee.

2 Pe wāle myar nde:

Brama pye Yisyake tuhufua,
Yisyake -sē pye Dyakuba tuhufua,
Dyakuba -sē pye Yudaha ye tuhufua u cīifa ne.

3 Yudaha pye Farehe ye tuhufua,
Sarahā ne; Tamar pye pe nahafua;

Farehe -sē pye Yesron tuhufua,
Yesron -sē pye Aran tuhufua.

4 Aran -sē pye Aminada tuhufua,
Aminada -sē pye Nasūu tuhufua,
Nasūu -sē pye Samu tuhufua.

5 Samu pye Baasya tuhufua, Arabe pye u nahafua.

Baasya pye Wobedi tuhufua,
Wurti pye u nahafua.

Wobedi pye Yisay tuhufua,

6 Yisay -sē pye u yīnfua Dawide tuhufua.

Dawide pye Salmuu tuhufua, u nahafua pye Yuri cōo.

7 Salmuu -sē pye Worbua tuhufua,
Worbua -sē pye Dabya tuhufua,
Dabya -sē pye Yasaha tuhufua.

8 Yasaha -sē pye Yosafaha tuhufua,
Yosafaha -sē pye Yoran tuhufua,
Yoran -sē pye Yosyase tuhufua.

9 Yosyase -sē pye Syatan tuhufua,
Syatan -sē pye Yakasyi tuhufua,
Yakasyi -sē pye Secas tuhufua.

10 Secas -sē pye Manasye tuhufua,
Manasye -sē pye Manō tuhufua,
Manō -sē pye Syosya tuhufua.

11 Syosya pye Syekonya ye tuhufua u cīifa ne; koo cāā kē pe bii Yiisrefa yigi ga fānga na

kāntraha gaa na, pe naa n yee Babilon.

12 Pe bii Yiisrefa yigi ga fānga na koo Babilon kāntraha na, loo kur ye, Syekonya pye Salatel tuhufua,

Salatel -sē pye Sohobal tuhufua.

13 Sohobal -sē pye Yabuhu tuhufua,

Yabuhu -sē pye Lyasyim tuhufua,
Lyasyim -sē pye Yasoo tuhufua.

14 Yasoo -sē pye Sadoke tuhufua,
Sadoke -sē pye Kimu tuhufua,
Kimu -sē pye Ledyuhu tuhufua.

15 Ledyuhu -sē pye Lesyari tuhufua,

Lesyari -sē pye Matān tuhufua,
Matān -sē pye Dyakuba tuhufua.

16 Dyakuba pye Yosefe tuhufua,
Yosefe wii tuu pye Maari puai. U Maari woo kē tuu pye Yesu nahafua, Yesu wii u ma u Crise, ke yīntaha kē, u Yāhā Yīndefua.

17 Ma gbe Brama na, ma ba no Dawide na, wāle sēnsye resyar pye. Ma gbe Dawide na, ma ba no cāā gii na pe bii Yiisrefa yigi ga fānga na Babilon kāntraha na, wāle sēnsye resyar pye. Ma gbe Yiisrefa wāyigi cāā na, ma ba no u Crise wāsee cāā* na, wāle sēnsye resyar pye.

*Yesu Crise wāsee
(Luke 2.1-7)*

18 Yesu Crise tuu see mii syi dyan le nde: Pe ba yer u nahafua Maari wāwāā wīi na cōo naa waa kē, u myaha ba kē Yosefe. Yosefe sē ba u cā wa ge cā wa cōo ye, Yāhā Yrā Fānga n u Maari ta u n nii lai ne. 19 U Yosefe wii tuu -sē ga ba nii u puai, u pye naweeyō. U sē naa n traha u Maari lai wīi gbe yi nanihi wo ye, u n yee woo ga koho kuā u na, waa ge ma n yi le cān na ye.

20 U pye too laangar na; per gaa tuu ba sā wāy, yāhāyīn tēnlehe waa n pa u ye mlūhū wo, ma ba u pye ma yee: «Yosefe, yīnfua Dawide kur, ma'a n fya Maari wāsyān na cōo ye. Ma sē yāā, Yāhā Yrā Fānga kē ke ta

* 1:17 1.17 Yesu wāsee cāā na, pe Yiifee- bii yir wa Babilon wo, ma dur ga pe kāntraha na.

u n nii lai ne. ²¹ U ga ba naa kicar see, ma ba u myaha taha Yesu, ke yĩntaha kē Syayahafua; ma sē yāā, u ga ba u nawee- sya yaha kapee-wāpyeŋ koho wo.» ²² Yāhā ke bii kai lii cāā pāā yaha ke kaplāŋ tōrfua waa yē ne, loo kai ne le nii n pye loo yale wo. U bii yee:

²³ «U capua wii tuu sē naa cā wa ye, u ga nii lai ne, u ba naa kicar see.

Pe ga ba u myaha taha Manuel.» Ke Manuel yĩntaha kē, Yāhā ma wo ne.

²⁴ Yosefe n ba yir pe wāy na. Lii u yāhāyĩŋ tēnlehe ba yar u na, u n loo pye, ma Maari sya ⑈⑈. ²⁵ U sē -sē naa n sāy u ne ye, u n sya ba u naa kicar see. Yosefe n u myaha taha Yesu.

2

Kaicāfa mpāy ka, ma ga Yesu yāŋ

¹ Yesu ba see Yude kāntraha klo laa wo pe n yee Betelēmu. Koo cāā na, Yerōte kē u pye ke Yude kāntraha yahaseefua. Yesu tuu see wa, kaicāfa mpāy n yir kāntraha gaa na, yainsaha dar kue ye, ma pa kungbāy nde wo pe n yee Yurusalem. ² Pe n le yey nawee- ye ma yee: «Kicar wii tuu see u n pai nii Yiifee- yĩŋfua, u ma na? Ye sē yāā, wo u yrompua yāā, u yi yainde darkue ye, wo n pa wo n pai u sey.»

³ Yahaseefua Yerōte tuu nde luhu, u n fya, pe Yurusalemfa bye ne. ⁴ U n pe Yāhā yūndefa yĩŋfa bye yee ba, ma suhu pe Yāhā kaiyarfa bye ne, ma ba pe yey ma yee: «U Yāhā Yĩndefua Crise ga see na?» ⁵ Pe n u yē sya ma yee: «U ga ba see Yude kāntraha klo lii wo pe n yee Betelēmu. Yāhā kaplāŋ tōrfua waa bii le yrūhū yaha ma yee, Yāhā yee: ⁶ «Ah yii Betelēmufa, ye klo ma Yude kāntraha wo;

le sē klon tāŋ Yude kāntraha kui bye na ye.

Ye sē yāā, yĩŋfua waa ga yi ye klo wo.

U ga ba nii ta nawee- Yiisrefa yĩŋ na

mii mbanaha wāŋ syi dyaŋ u mbaa ne.» »

⁷ Pe loo pāā wa, Yerōte n pe kaicāfa yee ba, u sē ta waa n yi le cāŋ na ye. U n pe yey u yrompua yiyale ne. ⁸ U n pe lehe wāā Betelēmu wo ma yee: «-Ye ka yaa u kicar fla ke yō; ye ma u yāā, -ye ra yar, ta bya n ka n ga u sey nii ndoŋ.»

⁹ Pe u yahaseefua kaplāŋ luhu wa, pe n ke Betelēmu kānde sya. Kānde wo, pe n u yrompua yāā, wii pe ba yāā wa yainsaha darkue kāntraha wo. Pe n maha u yrompua yāā, tuu n fā pe yahasee ye yāhāyĩŋ na. U kicar tuu pye kaha gii wo, u yrompua tuu ga nō ke kaha yĩŋ ne, u n yer. ¹⁰ Pe kaicāfa pe u yrompua yāā ke syi, pe n nuhu di gboho. ¹¹ Pe n dye ke kaha laam wo, ma u kicar yāā u nahafua Maari ne. Pe n kānklūy gbāā, ma u kicar sey. Loo kur ye, pe n pe wān sāhā, ma wān taa yi wāā u kicar kē: Sān, tesē wusuna ne, tesē lasekole waa ter ne pe n yee myer.

¹² Loo kur ye, Yāhā n ba pe yar mlūhū wo ma yee, pe ma n dur ga Yerōte fla na ye. Pe n kānde laa ter gbe, ma dur ter pe kui wo.

Yāhā Yesu seefa ta pe n fā ter u ne

¹³ Pe kaicāfa pe ba ter wa, yāhāyĩŋ tēnlehe waa n ba pa u Yosefe ye mlūhū wo, ma ba u pye ma yee: «Yir, u kicar gbe u nahafua ne, ma fā ter Syipte kāntraha wo! Kuee koo fla na, ta n sya ba ma yar ma dur ba! Ma sē yāā, Yerōte ga ba naa u kicar ke, woo ga u boo.» ¹⁴ Loo na, Yosefe n yir, ma u kicar gbe u nahafua ne, ma fā ter pe ne yĩmper wo Syipte kue ye. ¹⁵ U n ga kuee ke fla na, Yerōte n sya ba ku. Yāhā ke bii kai lii cāā pāā yaha, ke kaplāŋ tōrfua waa yē na, loo ne le pye. U bii yee: «N ta Dya yee yi Syipte kāntraha wo.»

Naam kicar wāboo

¹⁶ Yerōte tuu -sē ba yi le cāŋ na ma yee pe kaicāfa sye, pe sē dur ba u yar u kicar wĩ ne ye, ncafūhū n u yigi ma sya ga ta ter. U n yir ma yee, pe

pe naam kicar bye boo tãŋ Betelemu wo, tesê le klo kãnkãy kui bye ne. Pe kaicãfa pe -sê ba u yar u kicar seeyale ne, u n ta, naam kicar pii mpãy pe sê ba ter dye- syãŋ yaha ye, pe n poo boo. ¹⁷ Yãhã kaplãŋ tãrfua Yermii tuu bii lii cãã pãã yaha, loo ne le pye. U bii yee:

¹⁸ «Pe wram wĩ luhu Arma* na, kubehẽ ne busãã.

Arsyel kẽ tuu u pii mii wũn.

U wãflaŋ wĩ sye, u pii tee mii pe wee nantãŋ ye.»

Yesu seefa yi u ne ke Syipte wo

¹⁹ Yerote wãku kur ye, yãhãyĩŋ tẽnlẽhẽ waa n maha ba pa u Yosefe ye mlũhũ wo, ke Syipte kãntraha wo. ²⁰ U n u pye ma yee: «Yir, ma u kicar gbe u nahafua ne, ma dur ga Yiisrẽ kãntraha na! Ma sê yãã, mpãy bye pe naa u kicar wãboo ke, pe ku wa.»

²¹ Loo na, Yosefe n yir ma u kicar gbe u nahafua ne, ma dur ga ke Yiisrẽ kãntraha wo. ²² U n ga le luhu ma yee, Arkelusi ma u u tuhufua Yerote draha gbe, ma nii Yude kãntraha kui yĩŋ na. Loo n u ta u n fya, u sê sya ma nii Yude kãntraha klo laa wo ye. Yãhã n u yar mlũhũ gaa wo, u ga nii Galele kãntraha wo. ²³ U n ka, maa nii koo kãntraha klo laa wo pe n yee Nasarete. Pe Yãhã kaplãŋ tãrfa pe bii lii cãã pãã yaha u kicar wĩ na, loo ne le pye. Pe bii yee: «Pe ga ba naa u yee Nasaretefa naa.»

3

Nsãn nawee- tããfua kayar
(*Mar 1.1-8; Luke 3.1-18; Nsãn 1.19-28*)

¹ Le yale n ba nã Nsãn wii u nawee- tãã naa n yi loho wo, u n yi Yude drawaha fla wo, ma nii Yãhã kaplãŋ pãã nawee- ye ma yee: ² «-Ye le sya ye cã ye kapee- sê yõ ye, -tee

ke miy yaha! Ye sê yãã, Yãhã Yai nã gbe taha wa.»

³ Nsãn wĩ ne Yãhã kaplãŋ tãrfua Yisa tuu naa n pãã ma yee:

«Naa waa yĩmbui ne

le n yir drawaha fla wo ma yee:

<-Ye Yĩŋfua Yãhã wãpaŋ kãnde gbihi yaha ke kẽ,

-ye ke kãmbẽhẽ ta ke n sron yõ!>

»

⁴ Nsãn nayroho fai pye yũhũmii sraha yor, pe ta ma ke tyĩn. U ba sapaha ta ma u ya pua naa n cer nsĩ wo. Jĩmble te pye u digi, sãr ne. ⁵ Yurusalem klofa naa n pai u ye, Yude kãntrahafa bye ne, ma suhu Yurdane lafeŋ kuẽfa bye ne. ⁶ Kapee- nkãy pe naa n pye, pe naa ke tãr Yãhã ye nawee- bye yĩnde na. Nsãn n -sê pe tãã naa n yi Yurdane lafeŋ loho wo.

⁷ Yiifee- yahaseefa mpãy, Farisyẽ ye, Sadusyẽ ye ne, poo busãã naa n pai Nsãn fla na, u n ba pe tãã naa n yi loho wo. Nsãn n pe pye ma yee: «Nwoho terfa mii! Yoo ye yar ma yee, tee ga waha wloho yi kãã te Yãhã kasãhã laam wo, tii te n pai? ⁸ -Ye naa kayũhũ pye mii katyiyũhũ dyaŋ ke piiyõm sa! Loo na, le ga cã tee yi kãã kapee- wãpyeŋ kãnde wo, ma kayũhũ wãpyeŋ kãnde gbe.

⁹ Ye tee le ga ye laam wo, a ye ma wo faale wãdyaha Brama kur, loo nde wĩ na Yãhã ga ta ye n wlohoyisaha yãã. Ye sê yãã, Yãhã ga waha ntẽmbar nde ta te n wã klaha nii naweeyõm, pe n ye draha gbe, pe nii Brama kur. ¹⁰ Ta n ye yar: Mbaapuai gbihi cai ta nii wa, ma ga katyir cããr te nnen fla na. Katyigi gii ma yee ke sê sa yõ ye, ke ga ba cer le naa wo. ¹¹ Ndo, n ye tãã n yi loho wo, loo nde le yar ma yee, ye ye kapee- miy yaha, ma kayũhũ wãpyeŋ kãnde gbe. Waa ter -sê ma tuu n pai; u fãnga ter ra wãŋ yaha. Ta syi saa waha nii u tẽntẽle, n u ntãy gbe yigi u kẽ ye. Woo, u ga ba

* **2:18** 2.18 Arma pye kusyĩnde Betelemu tãy. Faale wo, pe bii nabuar boo le wo. Pe bii wram yay tii le too naboos wĩ na, too syi yay kẽ pe le pe naam kicar wĩ na. Arsyel pye faale Yiifeesya, u gbĩ pye Betelemu tãy.

naa ye tãã Yãhã Yrã Fãnga ne, tesë naa ne. ¹² U ma mii nawee dyaŋ tuu ma sēncrihi ne u koho wo. U ga sēmuhu fua yi pua laam wo. Loo kur ye, u ga u pua le mploho wo, tuu naa le te sēmuhu na, naa gii wāfegeyãã wee ke na ye.»

*Yesu wātããyi loho wo
(Mar 1.9-11; Luke 3.21-22)*

¹³ Loo kur ye, Yesu n yir Galele kãntraha wo, ma pa Yurdane lafeŋ fla wo. U n pa Nsãn fla na, ma yee Nsãn n u tãã yi loho wo. ¹⁴ Nsãn n yee, woo ga sye ma yee: «Ndoo kē tē yai n tãã mboo ye, ah mboo -sē maha n pai ndoo ye!» ¹⁵ Yesu n u yē sya ma yee: «Tyii le n nii ke dyaŋ yagaa. Kai- nkāy bye ke sroŋ Yãhã ye, wo yai wo naa ke pye koo syi.» Loo na, Nsãn n le sya.

¹⁶ Yesu tuu tãã wa, u n yi loho wo. Le yalebya wo, yãhãyiŋ n fe yār, u n Yãhã Yrã Fãnga yãã, le tege u na mii kãnsyã waa ter dyaŋ. ¹⁷ Yimbui laa n yir yãhãyiŋ kue ye ma yee: «Ta Dya kē ma ne, ma ntãŋ dye gboho ra tãy, ma ra laam yīn yalebye.»

4

*Setane Yesu tyīn ga yãŋ kapee-
wāpyeŋ kue ye
(Mar 1.12-13; Luke 4.1-13)*

¹ Loo kur ye, Yãhã Yrã Fãnga n ta Yesu n ka drawaha fla wo, sãndāpee yīŋfua Setane n ga u tyīn ga yãŋ kapee- wāpyeŋ kue ye. ² Yesu n ga plii gbeesī pye, ke yai ke yīmper u sē ngaa di ye. Fãã n u yigi.

³ U sãndāpee yīŋfua n pa u tãy, ma ba u pye ma yee: «Ma'a pye Yãhã Dya cīinde, ntēmbēhe ngī wā klaha digi.» ⁴ Yesu n u yē sya ma yee: «Le ma le yrūhū ta Yãhã sabangbãŋ laam wo ma yee: «Nawee saa waha poho digi ya ne ye, cã, Yãhã yē kapãn loo ne le nawee poho.» »

⁵ Loo na, u sãndāpee yīŋfua n ka u ne Yãhã kungbāy Yurusalem wo, maa u ta u n dugu nii Yãhã kangbãŋ yããsyi na. ⁶ U n dur, ma u pye ma yee: «Ma'a pye Yãhã Dya cīinde,

yir nwo, ma kur ye tege kãntraha na. Ma sē yãã, le yrūhū ta Yãhã sabangbãŋ wo ma yee:

«Yãhã ga ba ke yãhãyiŋ tēnlēhe no wãã,
pe n ba naa n sēŋ ma na.

Pe ga ba ma yigi pe klus ne,
ma saa yãã mii kor ntēmbłaha na ye.»

Loo ne ta n yee, ma kur ye tege kãntraha na.» ⁷ Yesu n maha u yē sya ma yee: «Le maha yrūhū ta Yãhã sabangbãŋ wo ma yee: «Yãhã gii ke ma ma Yīŋfua, ma'a syi ma ke tãn yãŋ ye.» »

⁸ Loo na, u sãndāpee yīŋfua n ka Yesu ne yãŋ gaa yīŋ na, ke wājruhu! Ke yãŋ yīŋ na, u n kãntraha kui bye yar tãŋ Yesu na, tesē te nayōr ne, ⁹ ma u pye ma yee: «N ga koo ngī bye wãã ma kē, ma'a sya ma kãnkłūy gbãã ra yahasee ye, ma ra sey.» ¹⁰ Yesu n u pye ma yee: «Ter kãã ra yahasee ye, Setane! Yãŋ, le ma le yrūhū ta Yãhã sabangbãŋ wo ma yee: «Naa Yãhã ya gboho, koo ya ke ma ma Yīŋfua, -taa mii le soho koo ya koho wo!» »

¹¹ Yagaa woo, u sãndāpee yīŋfua n tyii u na. Loo na, yãhãyiŋ tēnlēhe mpāy n pa Yesu fla na, ma ba nii koho le u ye.

*Yesu u tēn fe gbe Galele kus
kãntraha na
(Mar 1.14-15; Luke 4.14-15)*

¹² Yesu tuu luhu pe Nsãn le nwompihi wo, u n dur ga Galele kue kãntraha na. ¹³ U sē ga nii kuee Nasarete wo ye, ma ga nii Kapornu wo, klo laa ne le ma Galele langbãŋ yē na, Sabuloho kãntraha kue ye, Nataale kãntraha kue ne. ¹⁴ Yãhã ke bii kai lii cãã pãã yaha too kãntre nde wīi na, ke faale kaplãŋ tōrfua Yisa yē na, loo ne le pye Yesu wāpaŋ ne. U Yisa bii yee:

¹⁵ «Sabuloho kãntraha, Nataale kãntraha,
langbãŋ kue kãntraha,
Yurdane lafeŋ kue kãntraha,
ma suhu Galele gii ne,

pe klofa fānga sē cīinde Yāhā cā
ye,
16 too kāntre ndefa pe nii wam wo
Yāhā kue ye,
pe ga ba cāā- yāā, cāāngbāŋ!
Tesē mpāy pe gbā fya, cāā- ga ba yi
pe ye.»

17 Yesu n ta ter yir le Yāhā kapāyī
wāpāā ne. U naa le pāā nawee- ye
ma yee: «Yāhā Yai nō gbe taha wa.
-Ye le sya ye cā ye kapee- sē yō ye,
-tee ke miy yaha!»

*Yesu u kānyārwei cir ye yāŋ yi
(Mar 1.16-20; Luke 5.1-11)*

18 Yesu tuu naa n yār Galele
langbāŋ yē na, u n fuayigifa syām
mpāy yāā. Syimu wii pe naa n yee
Pyar, woo ba kē, u cīifua Andere ne.
Pe pye pe naa joo miy ke langbāŋ
wo, ma naa fua- yigi. 19 Yesu n pe
pye ma yee: «-Ye naa n taha ra na
ye kuāŋ ne! Tee naa fua- le joo wo
mii, yagaa, nawee- me tee ga naa n
le kānfuē wo ke syi.» 20 Le yalebya
wo, pe n pe joo- ta yaha, ma taha u
na pe kuāŋ ne.

21 U n ka yahasee ye, maa nawee-
syām mpāy yāā. Sewede pii ba me,
Syake tesē u cīifua Nsān ne. Pe pye
pe tuhufua Sewede ne pe salangbāŋ
wo, ma naa pe joo- gbihi. Yesu n
pe yee. 22 Le yalebya wo, pe n ke
salangbāŋ ta yaha, pe tuhufua ne,
ma taha Yesu na pe kuāŋ ne.

Yesu nawee- klaha, ma yanfa jaa

23 Yesu naa n yār Galele kāntraha
bye na. U naa nawee- klaha Yiifey-
yawāhā nwey wo, ma naa le Yāhā
kapāyī wīi yar pe na, Yāhā kapāyī
lii le Yāhā Yai wīi pāā. Pe laam wo,
mpāy pe pye yan ne, u naa pe bye
jaa.

24 U myaha n sya ba yi Syire
kāntraha kui bye wo, pe n -sē pa
u fla na yanfa ter bye ne, ma suhu
mpāy bye ne pe kadye teelaa fla
klaha- pe ye. Mpāy pye, sāndāpee
pye pe yīŋ na, wātookufa pye, mpāy
ne pe naa fen sya yan koho wo.
Yesu n pe bye jaa. 25 Nabuar n nii
n taha u na; pe ba yi Galele wo,

ma suhu te kui sēnsye kāntraha ne,
Yurusalem ne, Yude kāntraha ne,
ma suhu Yurdane lafen kue ngaa
kue ne.

5

Yesu kaplāŋ, yāŋ gaa yīŋ na

1 Yesu tuu pe nabuar yāā, u n dugu
nii yāŋ gaa yīŋ na. U kānyārwei n
yūhū crā u na.

*Mpāy wīi le sron n tāy Yāhā ye
(Luke 6.20-23)*

2 Yesu n gbe, ma nii pe nawee-
klaha kaplāŋ ngīi ne ma yee:

3 «Mpāy pe cā pe wee ngaa ge Yāhā
ye ye,

ma nii ke ke,
poo wīi n tāy Yāhā ye.

Yāhā Yai ma poo wāŋ.

4 Mpāy pe cā pe pyer sē yō ye, le n
nii pe fāy,

poo wīi n tāy Yāhā ye.

Yāhā ga ba koho le pe ye.

5 Mpāy pe ma prafa,
poo wīi n tāy Yāhā ye.

Pe ga ba kāntraha gaa ter yāā.

6 Mpāy pe wāsrōŋ ke mii fāāfa dyan
pe digi ke, loho ne,

poo wīi n tāy Yāhā ye.

Yāhā ga ba loo nde wāā pe kē.

7 Mpāy pe pe nampyen- fen di,
poo wīi n tāy Yāhā ye.

Yāhā ga ba pe bya fen di.

8 Mpāy pe laam ma gbege,
poo wīi n tāy Yāhā ye.

Pe ga ba Yāhā yāā yīnde ne.

9 Mpāy pe n pai yrīŋ yīmbui ne,
poo wīi n tāy Yāhā ye.

Yāhā ga ba naa poo yee ke pii.

10 Pe kapee- pye mpāy na pe sron,
ma yee pe tee pe troho tāhā

Yāhā yor wo,

poo wīi n tāy Yāhā ye.

Yāhā Yai ma poo wāŋ.

11 Nawee- ma yee ye tee n taha ra
na, ma nii ye tyehē, ma nii kapee-
pye ye na, ma nii kawar fua n taha
ye na, ma wāpee pāā ye wīi na, ye
wīi n tāy Yāhā ye. 12 -Ye naa nuhu di
loo wīi na, ye cā ye wīi n tāy Yāhā
ye. Yāhā ga ba ye dāān wāā ye kē

yāhāyīn na. Pe bii naa kapee- pye faale Yāhā kaplān tōrfa na koo syi.»

Yesu kakuācran pāā tetege wīi ne tesē cāā- wīi ne

(Mar 9.50; Luke 14.34-35)

¹³ Yesu n maha yee: «Yii me tee ma mii tetege wān syi dyan driyēfa laam wo. Tetege ma sar, pe ga waha pye mii, pe ke ta ke n maha dur naa n tāy? Ke saha laa yō nantān ye. Pe ga ke kaha woo nkur ye, nawee- n tāhā naa n ter ke na.

¹⁴ Yii maha me tee ma mii cāā-dyan driyēfa laam wo. Ye ma klo lii dyan le fāā nii yān yīn na, wūhūsaha wee le na ye. ¹⁵ Waa sē naaloho ndyan tar ma katan cīn n tā le na ye. Ah ndee pe ma le tar, pe ne le wra ta kāānkui na, mpāy bye pe ma nwoŋ wo, pe n cāā- yāā. ¹⁶ Ye cāā- yai pe naa n yehe koo syi dyan nawee- laam wo, pe n naa ye kayūhū yāā, pe naa ye Tuhufua Yāhā sey ke kayūhū wīi na.»

Yāhā kānde katan wūhū

¹⁷ Yesu n maha pe yar ma yee: «Yāhā kānde katan nkāy ke yar yaha, tesē pe faale Yāhā kaplān tōrfa pe bii kai- nkāy yar yaha, n sē pa ma yee ye koo miy yaha ye. N pa n n pai ke gbihi yar ye na, tesē kai- nkāy bye pe cāā yrūhū yaha ra wīi na, n koo bye pye. ¹⁸ Ta n cīinde nde pāā ye ye, Yāhā ke ke kānde katan nkāy ta ke ga nii ke wānii na, kāntraha tesē yāhāyīn ne, too nde n sya ba kua. Ke kānde katan kaplān teelaale ge saa miy yaha ye, ke yrūhūsaha teelaale ge saa yi kāā ye. Ke ga kuee kai- bye kuayale n sya ba nō. ¹⁹ Wii ma le Yāhā kānde katan nen laa ya yi kāā, lii le kloŋ tān ke bye na, ma maha ga nii loo klaha nawee- ye, ufua ga ba kloŋ tān nawee- bye nsoho wo Yāhā yai klo wo. Wii woo tuu -sē Yāhā kānde katan gbihi yigi, ma ke yār, ma nawee- klaha ke wāyār ne, woofua ga ba yīn yāā Yāhā yai klo wo. ²⁰ Ta n ye yar, ye ma yee ye sē n luhu Yāhā kapān ye ma ta ter Farisyē

ye yaha, tesē Yāhā kaiyarfa ne ye, ye saa ba yāā dye Yāhā yai klo wo ye.

²¹ Ye faale wāle naa Yāhā kānde katan nkāy yār, ye ke cā. Koo wīi nen laa nde: «Ma’a syi ma nawee boo ye!» Mboo wii ma nawee boo, pe ga ma yigi ga, pe ga ma sāhā kasāhāfua fla na. ²² Ndoo -sē ga ye yar: Wii ma u laam war u nampyen ne, Yāhā ye u yai u yigi ga kasāhāfua fla na. Wii ma u nampyen tyehē ma yee naplege, Yāhā ye u yai u yigi ga kasāhā yīnfa fla na. Wii ma u nampyen tyehē ma yee nafāā, Yāhā ye u yai naa fla ne, naa gi wāfegeyāā wee ke na ye. ²³ Loo ne, maa ka diŋ yisaha wo Yāhā kē, ma laam ma ga too ma n cā ma laa tee pye ma nampyen na, ²⁴ ma diŋ ta yaha ke fla na, -taa ka maa wāā le ma nampyen ne! Loo na, ma cā dur ba ma diŋ yi Yāhā ye. ²⁵ Wii ma yee ma laa tee pye, ma ma yigi n gaha kasāhā saha wo, tee sē nō wa ke fla na ye, cāā naa u nar ye n wāā le. Mii loo sē ne ye, u n gaha ma le soho u kasāhāfua koho wo, woo n ma le soho fāngafa koho wo, pe n ma le nwompihi wo. ²⁶ Ta n cīinde nde pāā ma ye: Ma’a yee ma sē le kafue bye dāā tān ye, ma saa yāā yi ke nwompihi wo ye.

²⁷ Ke kānde katan nkāy tee cā, loo wīi nen laa maha nde: «Ma’a syi ma cayor le ye!» ²⁸ Ndoo -sē ga ye yar: Wii ma nii waa cōo yān, ma nii u wāke wīi ga u laam wo, Yāhā ye ufua laam wo u cayor pye wa. ²⁹ Ke syi ne, ma’a yāā ma yīnde lii le yō, le ma ke wāleŋ ne kapee- wāpyen wo, le loho yi, ma le miy wāā deydey! Ma kadye teele nen laa ya ma yee le wee ye, koo puar ma kadye kur bye n ba miy le wāā naa laam wo, naa gi wāfegeyāā wee ke na ye. ³⁰ Ke ma pye ma kāndigi koho ge ke ma ke wāleŋ ne kapee- wāpyen wo, ke cer kāā, ma ke miy wāā deydey! Ma ma koho neŋ ya yāā ke wee ye, koo puar ma ba ka ma kadye kur bye ne naa fla wo.

(Mat 19.9; Mar 10.11-12; Luke

16.18)

³¹ Ye faale wāle kānde laa maha nde: <Wii ma u ya koho cōo sye, ufua yai u u cōo wāsyen saba wāā u kē!>

³² Ndoo -sē ga ye yar: Ma ya koho cōo ma yee u sē naa waa di ye, ma'a u sye, u n ga naa waa gbe, ma u le kapee wāpyen wo. Tesē, cōo wii u puai u sye, mboo wii ma u gbe, ma bya kapee pye, ma cayor pye.

³³ Ye faale wāle kānde laa maha nde: <Taa Yāhā di lii ne, ma sē yai ma ma yē dur ye, ma yai ma le pye!>

³⁴ Ndoo -sē ga ye yar: Ye ma syi ye naa Yāhā di kueekuee ge ye! Ye ma syi ye yāhāyīn myaha yee ye, Yāhā niisaha kē! ³⁵ Ye ma syi ye kāntraha myaha yee ye, Yāhā trε tasaha kē! Ye ma syi ye Yurusalem myaha yee ye, Yāhā gii ke ma Yīnfuangbān koo kungbāy kē! ³⁶ Ye ma syi ye naa ye yīn yee ye, ye tee mii ye saha ye yīnyoho neŋ ge ta ke n flege ye; ye saha maha waha ke ta ke n wo ye. ³⁷ Lii ma pye cīinde, -ye yee <āwā>, lii ma yee le wee cīinde ye, -ye yee <aye>! Kapān laa ma taha loo na, sāndāpee yīnfua wīi ne loo ne.

(Luke 6.29-30)

³⁸ Ye faale wāle kānde laa maha nde: <Ma'a ra tee pye yīnde na, ta bya, n ga ma tee pye yīnde na. Ma'a ra tee pye nkāi na, ta bya, n ga ma tee pye nkāi na.> ³⁹ Ndoo -sē ga ye yar: Wii ma ye tee pye laa ne, ye ma syi ye le kafue yi ye! Wii ma ma fey kāndigi kue ndicīi syi na, tyii u na u n maha ma fey taha kāmaŋ kue ndicīi na! ⁴⁰ Wii ma yee u ga ma sāhā, u ma nayroho sya ma ye, tyii u na u n ma nayrengbān bya gbe. ⁴¹ Wii ma yee ma ka teelaa wo fānga na, ma koo syi yrāhā fle sīi yār ufua kē! ⁴² Wii ma ma nar ngaa ne, u kē! Wii ma yee u ga fue cer ma ye, ma'a n sye ye!

(Luke 6.27-28, 32-36)

⁴³ Ye faale wāle kānde laa maha nde: <Tyii ma nampyen ntān n dye ma tāy, ma napīi wīi n fūhū ma ye!>

⁴⁴ Ndoo -sē ga ye yar: Ye tyii ye napīi-ntān n dye ye tāy; mpāy pe kapee-

pye ye na, -ye naa Yāhā nar pe kē!

⁴⁵ Loo na, nawee- ga cā pe yee, ye ma ye Tuhufua Yāhā pii. Ye sē yāā, ke ke yai ta ke n yi napee- na, tesē naweeyōm bya ne wācen. Mpāy pe sron, tesē mpāy bya ne pe sē sron ye, ke ke sesaha ta ke n too pe bye na wācen. ⁴⁶ Ye ma yee ye tāāfa ya wīi n tāy ye ye, ye yee la Yāhā ga ba dāān wāā ye kē loo nde wīi na? Kufar wāāfa ge pe sya ma fufor difa, pe bya n pye ke dyan. ⁴⁷ Ye ma yee ye ga naa ye nampyen- poo ya syar, ye yee la ye kayīi pye gboho n ter loo ne? Mpāy ge pe sē cīinde Yāhā cā ye, pe bya loo pye. ⁴⁸ Ye tyii ye laam n nii tān gbegbe, ye pyer n maha yō tān ye Tuhufua Yāhā wān syi dyan!»

6

Kayīi wāpye wīi nawām kē

¹ Yesu n maha yee: «-Ye yān, kainkāy bye tee n pye Yāhā myaha ne, ye ma syi ye naa ke pye nanihi wo, nawee- bye n ye yāā yīnde ne ye! Ye ma nii ke pye n yar nawee- na ke syi, ye Tuhufua Yāhā saa ba ye dāān wāā ye kē ye.

² Loo na, ma'a ga kla wāā nawām kē, ma'a syi ma ta, nawee- bye n le cā ye! Dawarfa poo me pe loo pye Yiiffee- yawāhā nwey wo, tesē nkur ye kāmbehe yē na. Pe n pye ke syi, nawee- bye n pe yāā, pe naa pe sey. Ta n cīinde nde pāā ye ye, pe pe dāān yāā wa ke syi. ³ Mboo, ma'a ga kla wāā nawām kē ma kāndigi koho ne, ma'a syi ma ta ma kāmaŋ koho ge n le cā ye! ⁴ Le n nii, waa ge ma n yi yāā le cān na ye. Taa kayīi lii pye, waa sē le cā ye, ma Tuhufua Yāhā koo le cā; ke ga ba ma dāān wāā ma kē.»

Ye yai ye naa n pāā Yāhā ne mii?
(Luke 11.2-4)

⁵ Yesu n maha yee: «Ye ma n pāā Yāhā ne, ye ma n naa n pye dawarfa wān syi dyan ye! Pe ga yir yer Yiiffee- yawāhā nwey wo, tesē nkur ye kāmbehe yē na, pe naa Yāhā nar nawee- bye n pe yāā yīnde ne. Ta n

cīinde nde pāā ye ye, pe pe dāān yāā wa ke syi. ⁶ Mboo, ma'a ga pāā Yāhā ne, dye ma nwoŋ laam wo, ma ke gbāā tā, ma pāā ma Tuhufua Yāhā ne. U ma ke fla na. Taa lii pye, waa sē le cā ye, ma Tuhufua Yāhā koo le cā; ke ga ba ma dāān wāā ma kē.

⁷ Ye ma nii n pāā Yāhā ye, ye ma syi ye le ta kaplāmbuar mii mpāy dyaŋ pe sē cīinde Yāhā cā ye. Pe laam wo, pe le ga poo ma nii kaplāmbuar pāā, Yāhā ga ba pe kaplāŋ sya pe ye. ⁸ Ye ma n naa n yāŋ pe na ye! Ye sē yāā, ngii wī ma pye ye na, Yāhā gii ke ma ye Tuhufua ke le cāā cā wa, ye ma sya yee ye sē ke nar wa le ne ye.

⁹ Ye yai ye naa n pāā Yāhā ne mii, le nde:

«Wo Tuhufua Yāhā mboo wii taa ma yāhāyīŋ na,

¹⁰ ta, nawee- n cā ma miingbāŋ kailaha.

Ta, ma Yai n pa nawee- ye.

Ta, ma laam wūhū n naa n pye kāntraha na,

mii ke n pye yāhāyīŋ na mii syi dyaŋ.

¹¹ Wo yē digi wāā wo kē nanga, pepli wāŋ syi dyaŋ.

¹² Wo kapee- gbe kāā wo yīŋ na.

Mpāy pe kapee- pye wo na, wo bya wo n tyii pe kapee- foho na wo kuāŋ ne.

¹³ Ma'a n wo miy yaha, wo n tyīn naa n gaha kapee- wāpyeŋ kue ye ye.

-Taa wo yi naa n kāā sāndāpee yīŋfua koho wo.

[Mboo ya kē taa ma tāŋ yīnfar ne, fānga ne,

miingbāŋ ne, too rii wākuayāā wee te na ye.

Amen, le nii ke syi!]

¹⁴ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Ye sē yāā, mpāy pe kapee- pye ye na, ye ma nii n tyii pe kapee- foho na ye kuāŋ ne, ye Tuhufua Yāhā bya ga ba ye kapee- gbe kāā ye yīŋ na.

¹⁵ Mpāy pe kapee- pye ye na, ye ma -sē yee ye sē n tyii pe kapee- foho na ye kuāŋ ne ye, ye Tuhufua Yāhā bya

saa ba ye kapee- gbe kāā ye yīŋ na ye.»

Yē wātā wū digi na

¹⁶ Yesu n maha yee: «Ye ma ye yē tā digi na, ye ma syi ye yīntaha tāhā mii dawarfa wāŋ syi dyaŋ ye! Poo ne pe yīntar ta kaa syi, nawee- bye n waha le yāŋ cā, pe yee poo pe yē tā digi na. Ta n cīinde nde pāā ye ye, pe pe dāān yāā wa ke syi.

¹⁷ Mboo, ma'a ma yē tā digi na, ma yīntaha yee gbεgbe, -taa ma yīŋ yir,

¹⁸ nawee- ma n waha cā pe yee ma ma yē tā digi na ye. Taa ma mii ya teeli wo, ma Tuhufua Yāhā woo le cā ma ne. Taa lii pye waa sē le cā ye, ma Tuhufua Yāhā woo le cā; u ga ba ma dāān wāā ma kē.»

Yāhā wūhū wāke puar kai- bye na (Luke 12.33-34; 11.34-36)

¹⁹ Yesu n maha yee: «Ye ma syi ye nangbān wān ke naa n ta driyē nge wo ye! Driyē wo, fyār ma tesē korfyāhā ne, too nde wān pye n klaha-. Yuhu- maha ma, pe kāānklee gbā n ka ma wān yuhu. ²⁰ -Ye Yāhā wūhū ke naa n ta busāā yāhāyīŋ na! Too nde, fyār tesē korfyāhā ne, te saha te pye klaha- ye. Yuhu- bya saha te yuhu ye. ²¹ Taa ma laam wān ta na, ma laam bye ma koo fla na.

²² Yīnde ma mii naaloho dyaŋ kadye na. Ma yīnde ma yō ma ye, ma kadye bye ga nii cāā- na. ²³ Ma yīnde ma klaha- ma ye, ma kadye bye ga nii wam wo. Cāā- mpāy pe -sē ma ma laam wo, poo ma -sē nii wam fla, ma cā ma yee wam mpāy pe ma ma laam wo, pe wo gboho ter.»

-Ye yī le soho Yāhā koho wo! (Luke 16.13; 12.22-31)

²⁴ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Waa saha yīnfa syām wūhū wāā le pye ye. Waa wī ga tāy u ye, le ter waa wī yaha. U ga sron waa ye, tuu waa wī sye. Le ma ke syi, ye saha nii Yāhā tēntē-, tee maha nii wale tēntē- ye.

²⁵ Loo ne, n ga ye yar nde ne: Dir rii tee ga naa n di, tesē loho gii ne tee

ga naa n wo ye waha nii yīnwɛr na, tesē nayrɛ rii ne tee ga le tã ye kadye na, ye ma syi ye naa ntãŋ cɛr too nde byɛ wĩ na ye! Ye sē yãã, yīnwɛr puar dir na, kadye puar nayrɛ na.

²⁶ Kãnsyãm mpãy pe n yir ncaha ye, ye sē pe yãã la? Pe sē digi tãhã, pe sē dir gbe, teelaa wee pe ye pe dir kōŋ n yaha ye. Ye Tuhufua Yãhã sē pe yē digi wãã la pe kē? Ye wĩ n tãy Yãhã ye ma ter kãnsyãm yaha. ²⁷ Ye laam wo, yoo ma u ga waha u kuper yũhũ wãã carle gɛ laangar ya kãmay na? ²⁸ -Ye tee maha laam ga nayrɛ wĩ na! Nyē fyār te n fiy tar wo, ye sē te nayōr yãã la? Te sē tɛn tɛ ye, te sē faha wãn tyīn ye. ²⁹ Ta n -sē le pãã ye ye, faale yīnfua wii pe naa n yee Salmuu, u nangbãn naa byɛ ne, u nayrɛ nayōr sē -sē bii nɔ nyē fyār wãŋ neŋ gaa gɛ nayōr na ye. ³⁰ Nyē nge gɛ ke n fiy tar wo nanga, koo gi pe n pai miy le wãã naa laam wo sukũhũ, Yãhã nayōr wãã ke kē. Ke -sē ga pye mii ke tyii yii gɛ na, ke saa nayrɛ wãã ye kē ye? Ye sē koho taha yaha Yãhã na busãã ye. ³¹ Ye ma syi ye naa laam ga ye yee: Wo n pai nwa di? Wo n pai nwa wo? Wo n pai nwa le wo kadye na? ³² Mpãy pe sē cĩnde Yãhã cã ye, poo pe too nde byɛ kɛ fãnga ne. Ma -sē yee yii na, Tuhufua Yãhã ma ye ye, ke cã te wĩ ma ye na.

³³ -Ye cãã Yãhã Yai wĩ kɛ wa, -tee Yãhã ta ye Yīnfua, -ye naa ye troho tãhã ke yor wo! Loo na, ngii wĩ ke ma ye na, ke -sē ga ba ke wãã taha ye kē. ³⁴ Ye ma syi ye naa laam ga sukũhũ wĩ na ye! Sukũhũ laangar wĩ ga ba pye le ya ya. Nanga fɛn yai ye ne ke dyaŋ.»

7

Wāsãhã wĩ (Luke 6.37-38, 41-42)

¹ Yesu n maha pe yar ma yee: «Ye ma n naa ye nampyeŋ- kaa ye, Yãhã bya sē -sē ga ba ye sãhã ye. ² Ye sē yãã, mboo nawee, taa ma nampyeŋ sãhã mii syi dyaŋ, Yãhã ga ba ma

bya sãhã koo syi. Lii taa n pãã ma nampyeŋ pyer wĩ na, Yãhã ga ba naa loo pãã ma bya pyer wĩ na.

³ Loo ne, n ga ye yar: Kãnkããle lii le ma ma nampyeŋ yĩnde wo, nwa ta ma n nii le yãŋ? Tɛngbãŋ gi ke -sē ma ma yĩnde wo, ma sē koo yãã la? ⁴ Mboo wii taa sē waha ke tɛngbãŋ yãã ma yĩnde wo ye, ma ga waha ma nampyeŋ pye la u yɛr, ma n le kãnkããle yi kãã u yĩnde wo u kē? ⁵ Dawarfua kē ma ne, cãã ke tɛngbãŋ yi kãã wa ma yĩnde wo, loo na maa waha gbihi yãŋ, ma le kãnkããle yi kãã ma nampyeŋ yĩnde wo.

⁶ Ye ma syi ye naa Yãhã wũhũ pãã napee- mpãy ye pe ma pãm wãŋ syi dyaŋ ye! Mii loo sē ne ye, pe ga waha wã klaha pe kapee pye ye na. Ye ma syi ye naa Yãhã wũhũ yar nawee- mpãy na pe ma tyɛ- wãŋ syi dyaŋ, pe wũhũ sē laha ye. Mii loo sē ne ye, pe ga ke Yãhã wũhũ wluhu pye klaha.»

Wānar wĩ (Luke 11.9-13)

⁷ Yesu n maha yee: «-Ye naa n nar, ngaa ga wãã ye kē. -Ye naa n kɛ, yaa ngaa yãã. -Ye naa kããklihi gbã, pe ga ke yār ye kē! ⁸ Ye sē yãã, mboo nawee, ma'a n nar, Yãhã ga ngaa wãã ma kē. Ma'a n kɛ, Yãhã ga ta ma n ngaa yãã. Ma'a kããklihi gbã, Yãhã ga ta ke n yār ma kē. ⁹ Ye laam wo, waa ma la u dya ma ngaa digi nar u ye, u ga u kē ntīn ne? ¹⁰ Laa, u ma fua nar u ye, u ga u kē nwoho ne? ¹¹ Tee sya pee mii, ye kayũhũ pye ye pii kē. Ke syi ne, ye yai ye cã, ye Tuhufua Yãhã kayũhũ wãã mpãy kē pe ke nar u ye.

¹² Kãnde lii Yãhã le ta, wo faale wãdyaha Musa ke katan yrũhũ le yaha ke Yãhã sabangbãŋ wo. Tesē, pe faale Yãhã kaplãŋ tōrfa maha kaplãŋ nkãy yrũhũ le yaha ke wo. Koo kaplãŋ ngĩ byɛ yīn nge tɛ ga pãã ye ye nde kapãngberle: «Lii tee n ke ye nampyeŋ- pe naa le pye ye kē, yii gɛ -ye naa loo pye pe kē!» »

*Yesu kakuãcranj pãã nawee- ye
(Luke 13.24; 6.43-44)*

¹³ Yesu n maha kakuãcranj ngĩĩ pãã pe ye ma yee: «Nwonyẽ gii ke fihĩ, -ye dye koo ne! Nwonyẽ gii ke cay, tesẽ kãnde lii ne le cay, too nde n gaha nawee ne u plahasaha wo. Too -sẽ kẽ nawee- busãã pe n sya. ¹⁴ Nwonyẽ gii ke -sẽ fihĩ, tesẽ kãnde lii ne le fihĩ, too nde n gaha nawee ne u yrã yããsaha wo. Mpãy pe -sẽ too yãã, pe sã nihi ye.

¹⁵ -Ye yii yigi kawar Yãhã kaplãnj tãrfa ne! Pe ma pa ye ye, yaa yee pe ma mbapĩy wãnj syi dyanj, pe sã pee ye. Pe laam -sẽ wo, waygapyãhã gẽ sã pee ma ter pe yaha ye. ¹⁶ Yaa ba pe yãnj naa n cã pe pyer na. Waa sã defĩĩ katyipir tai yãã ngur katyigi na ye. Waa sã maha nkugu tai yãã ncũwãã na ye. ¹⁷ Katyiyũhũ puayõ sa, katyipihi -sẽ puapihi sa. ¹⁸ Katyiyũhũ saha puapihi sa ye, tesẽ katyipihi saha puayõ sa ye. ¹⁹ Katyigi gii ma yee ke sã puayõ sa ye, ke ga ba cer kãã, ke miy le wãã naa laam wo. ²⁰ Ye ga ba kawar Yãhã kaplãnj tãrfa yãnj naa n cã pe pyer na koo syi.»

*Yãhã laam wũhũ wãpye wĩĩ
(Luke 13.25-27)*

²¹ Yesu n maha yee: «Mpãy bye pe ra yee: <Yĩnfua, Yĩnfua,> poo bye sã me pe ga ba dye Yãhã yai klo wo ye. Mpãy pe ta Tuhufua Yãhã laam wũhũ pye, poo ya me pe n pai dye Yãhã yai klo wo. ²² Yãhã kasãhã per maa nɔ, nawee- busãã ga ba ra pye: <Yĩnfua, Yĩnfua, wo ba naa Yãhã kaplãnj tãr nawee- ye ma myaha ne. Wo ba sãndãpee kar tege naa n kãã nawee- yĩnj na ma myaha ne. Wo ba naa yẽkã wũhũ busãã pye ma myaha ne.> ²³ Loo na, n -sẽ ga ba pe yar, n yee: <N sã ye cã ye, kapeepyefa mii, ye ma n crã ra na ye!> »

*Te nwey sũĩ
(Luke 6.47-49)*

²⁴ Yesu n maha kakuãcranj nde pãã pe ye ma yee: «Ye sã yãã, kaplãnj

nkãy tẽ pãã ter ye ye ngĩĩ, wii ma ke luhu, ma u troho tãhã koo syi dyanj, ufua ma mii nawee wii dyanj tuu kai- cã, ma ga u nwonj fãã ntẽmblaha fla na. ²⁵ Sesaha ke gbã, lafir cããnj yi ba dye ke laam wo, teflahangbãnj ke fua fãnga ne, ke sã -sẽ too ye. Ke nwonj nakũy ba ta ntẽmblaha fla na koo kẽ.

²⁶ Wii tuu ra kaplãnj ngĩĩ luhu, u ma yee u sã -sẽ u troho tãhã ke yor wo ye, ufua ma mii naplege dyanj, tuu ga u nwonj fãã tẽyãfũũ laam wo. ²⁷ Sesaha ke gbã, lafir cããnj yi ba dye ke laam wo, teflahangbãnj ke fua fãnga ne, ke n too pye klaha- tãnj.»

²⁸ Yesu tuu ba kaplãnj ngĩĩ bye pãã kua, u wãklaha ter ba pe nabuar fe gbe, ma sya yẽ gbãã pe na. ²⁹ U sã naa nawee- klaha Yãhã kaiyarfa wãnj syi dyanj ye, u ba kai- bye cã tãnj.

8

Yesu gber waa jaa

(Mar 1.40-45; Luke 5.12-16)

¹ Yesu tuu tege ke yãnj yĩnj na, nabuar n nii n taha u na. ² Gber waa n pa u tãy, ma ba kãnkũy gbãã u yahasee ye ma yee: «Yĩnfua, le ma tãy ma ye, ma ga waha ta ra n jaa n nii gbegbe nayõr saha na.»

³ Yesu n koho nɔ wãã, ma te u na ma yee: «Ãwã le tãy ra ye, jaa ma nii gbegbe nayõr saha na!» Le yalebya wo, ke yãhã n ta ter laha kãã u dya na, u n nii gbegbe nayõr saha na.

⁴ Yesu n u pye ma yee: «Luhu yõ, ma'a syi nde pãã waa ye ye! -Taa ka, maa mii yar Yãhã yũndefua na, ma ma wãjaa diñ yi, diñ gii faale wãdyaha Musa tuu tãr yaha mpãy kẽ pe pye yãhã ne pe kadye na, ma jaa. Ke syi ne nawee- ga waha cã ma jaa.»

*Yesu seraasyi yĩnfua waa tẽntẽle
jaa*

(Luke 7.1-10)

⁵ Yaliile Yesu tuu dye Kapornu wo, seraasyi yĩnfua waa n pa u fla na, maa u nar waha ma yee: ⁶ «Yĩnfua, ta tẽntẽle ma u sãy nii kaha wo,

kadye n ku u na, u n fāy cīnde wāfāy.» ⁷ Yesu n u pye ma yee: «N ga ka n ga u jaa.»

⁸ U seraasyi yīnfua n -sē u pye ma yee: «Yīnfua ta syi sē yai ma dye ra kaha wo ye. Kapāngberle laa ya pāā, le n ta ra tēntēle n jaa. ⁹ N ma seraasyi, n n luhu ra yīnfa ye. N -sē ma nii ndonj seraasyi mpāy yīn na. N ga nen waa pye: Ka nwaa, u n ka. N ga nen nwo pye: Pa nwo, u n pa. N ga maha ra tēntēle pye: Nde pye, u n le pye.»

¹⁰ Yesu tuu u kaplān ngī luhu, ke n u fe gbe. Le n tāy ter u ye, mpāy pe naa n taha u na, u n sya pe pye ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: Dya nwo, u ra ta u Yater u laam bye wo cīnde. Pe Yiifee- kur bye gē laam wo, n sē waa yāā yāā tuu ra ta u Yater woo wān syi ye. ¹¹ Ta n ye yar, mpāy ter ga ba yir kāntre raa wo, driyē kuē bye ye. Pe ga ba pa, pe ba nii gbar dir na Yāhā yai klo wo, wo faale wāle Brama ye ne, Yisyake ne tesē Dyakuba ne. ¹² Yiisre kur, poo mpāy pe -sē yai pe dye Yāhā yai klo wo, pe ga ba miy yi wāā nkur ye wam fla wo, pe naa n wūn ke fla na, pe yīntaha tāhā, pe cā pe wāfāy saa kua yāā ye.»

¹³ Loo kur ye, Yesu n u seraasyi yīnfua pye ma yee: «Ka ma kaha wo, taa ra ta ma Yater, ma kai lii ga yigi, le ga pye yagaa.» U seraasyi yīnfua tēntēle n ta ter jaa le yalebya wo.

*Yesu yanfa buar jaa
(Mar 1.29-34; Luke 4.38-41)*

¹⁴ Loo kur ye, Yesu n ka Pyar kaha wo. U n ga Pyar cōō nahafua yāā, u ba sāy nii. U kadye ba war. ¹⁵ Yesu n tē u koho na, ke kadye n u miy yaha. U n yir, ma nii pe nampay yi.

¹⁶ Yainkōn wo, pe n pa nawee-busāā ne Yesu fla na. Sāndāpee pye pe yīn na. U kapān n pe sāndāpee kar tege kāā pe nawee- yīn na, u n maha pe yanfa bye jaa.

¹⁷ Tuu koo ngī pye, kai lii faale Yāhā kaplān tōrfua Yisa tuu bii cāā

pāā yaha, loo ne le pye. U Yisa bii yee:

«U wo yan ter bye gbe kāā wo yīn na,
ma suhu wo kadye teebēhe nkāy bye ne
ke klaha- wo ye.»

*Yesu wātahanaha wī
(Luke 9.57-62)*

¹⁸ Loo kur ye, Yesu n nabuar yāā u ya tāy. Loo na, u n u kānyārwei pye pe ka ke langbān kūndi ngaa ye.

¹⁹ Yāhā kaiyarfua waa n yūhū crā u na, ma u pye ma yee: «Yīnfua, ma'a sya n gaha teelii teelii, n ga naa n taha ma na.» ²⁰ Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Yēsre ma te syāsar ne, kānsyām ma pe nseñ ne. Teele sē -sē wee u Nawee Puee myaha na ye.»

²¹ Dya waa, u pye Yesu kānyārwe u ya ndonj, u n u pye ma yee: «Yīnfua, kānde wāā ra kē, n ma ga ra tuhufua nakugu le wa, n ga pa.» ²² Yesu n u pye ma yee: «Tyii nakur na te n naa te nakurwai le. Mboo, ma naa n taha ra na ma kuān ne.»

*Yesu teflahangbān yer
(Mar 4.35-41; Luke 8.22-25)*

²³ Loo kur ye, Yesu n dugu dye ke salangbān wo, woo tesē u kānyārwei ne. ²⁴ Yalaale wo, teflahangbān gaa n ba ta ter yir ke langbān yīn na, ma sya loho fua gbe le wāā n taha pe na, ke salangbān wo. Yesu -sē ba sā wāy. ²⁵ Pe kānyārwei n yūhū crā u tāy, ma u gbā yir ma yee: «Yīnfua, waa ku, wo sya yaha!» ²⁶ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Nwa ye n fya ke syi! Ye Yater kloñ ter la ye ye?» Loo na, u n yir, ma gbey ke teflahangbān na tesē ke langbān loho ne, te n yer, ke fla n nii seyī.

²⁷ Le n pe kānyārwei bye fe gbe, pe n sya nii le pāā pe ya ye ma yee: «Hāā, nawee wii ter syi kē dya nwo ne, u n gbey teflaha na tesē ke langbān loho ne, te n sya n luhu u ye?»

Sāndāpee pye nawee- syām mpāy yīn na, Yesu n pe jaa

(Mar 5.1-20; Luke 8.26-39)

²⁸ Yesu tuu ga nɔ ke langbān kuɛ ngaa kuɛ ye, Jerasinefa kuɛ ye, naam syām mpāy n yi gbūhū fla wo, ma Yesu wāā ba. Sāndāpee pye pe yīn na, ma ba pe ta pe n ba pee cīinde wāpee. Nawee- sē sya naa n ter pe kuɛ kānde ne ye. Pe Yesu yāā, pe n nii n kui ma yee: ²⁹ «Yāhā Dya, nwa taa ga pye wo na? Ma'a n cāā wo pēn wo pēnyale yaha ye!»

³⁰ Kaha tyɛ- busāā pye ke fla na, pe naa pe digi ke, pe fla ba faa dey.

³¹ Pe sāndāpee n Yesu nar ma yee: «Ma'a yee maa wo kar, tyii wo n ga dye tyɛ- mii laam laam wo.» ³² Yesu n le sya pe ye. Pe sāndāpee n tege kāā pe naam syām yīn na, ma ga dye pe tyɛ- laam laam wo. Le yalebya wo, pe tyɛ- n fā tege ga too dye ke langbān wo, ma ku.

³³ Pe tyɛ- sēnfa pe koo ngī yāā, pe n fā ter le klo wo, ma ga ke kai- bye tōr pe naam syām mii wī na, mpāy, Yesu sāndāpee kar tege kāā pe yīn na. ³⁴ Loo na, pe klofa bye n yi ga Yesu wāāsaha wo. Pe ga u yāā, pe n u nar u ter kāā poo fla kāntraha yaha.

9

Yesu tānkurfua waa jaa

(Mar 2.1-12; Luke 5.17-26)

¹ Loo kur ye, Yesu n salangbān gbe, ma dur ga ke langbān kūndi ngaa ye, tuu ba nii na.

² Pe n tānkurfua waa gbe ba u fla na u kasāy wān ne, tuu sāy nii ke na. Pe koho taha yaha Yesu na ke syi, u n le yāā, ma u tānkurfua pye ma yee: «Cīifua mii waha, ma kapee- laha kāā ma yīn na.»

³ Yāhā kaiyarfa mpāy pye ke fla na, pe n nii le ga pe laam wo ma yee: «Eh, dya nwo n gbar Yāhā ne cīinde.» ⁴ Yesu n pe laam wūhū cā, ma pe pye ma yee: «Nwa ta ye n nii kapee- ngī syi ga ye laam wo? ⁵ N ga waha yee: Ma kapee- laha kāā

ma na. N ga maha waha yee: Yir naa n yār! Koo kate- syān ngī wo, lii loo le cā waha? ⁶ N -sē n yān ye cā Yāhā kānde wāā u Nawee Puee kē kāntraha nge na, u n ga waha kapee- gbe kāā nawee yīn na.» Yesu n wā klaha loo na, ma u tānkurfua pye ma yee: «N ma yar, yir, ma ma kasāy wān gbe, ma yār naa n gaha ma kaha wo!» ⁷ U tānkurfua n yir, ma yār ter u kaha wo.

⁸ Pe nabuar pe loo yāā, le n pe laam wo pe n sya fya, ma nii Yāhā sey koo fānga nge wī na, fānga gi ke wāā nawee- kē.

Yesu Mathe yān yi

(Mar 2.13-17; Luke 5.27-32)

⁹ Yesu n ter ke fla yaha. U n nii n ter, ma ga kufar wāāfua waa yāā tuu tege nii kufar wāāsaha wo. Pe naa u yee Mathe.

Yesu n u pye ma yee: «Naa n taha ra na!» Mathe n yir, ma nii n taha u na u kuān ne.

¹⁰ Loo kur ye, Yesu pye dir na u kānyārwei ne, Mathe kaha wo. Kufar wāāfa pye pe ba nihi, ma suhu kāmpee- yārfa mpāy ter ne. Pe bye wāā naa n di pe ne. ¹¹ Pe Farisyē n loo yāā, ma Yesu kānyārwei pye ma yee: «Nwa ta ye Yīnfua n nii wāā n di kufar wāāfa ne, ma suhu kāmpee- yārfa mpāy ter ne?»

¹² Yesu n pe kapān luhu, ma pe pye ma yee: «Yīnwerfa poo sē me pe tyinfua tay ye, yanfa poo pe u tay. ¹³ Ye sē Yāhā kaplān ngī war ye, ngī ke yrūhū yaha ma yee: «Laanyōm tē n ke, n sē yee diw wāyīn ye.» Ye yai ye koo war!» Yesu n maha yee: «Ye sē yāā, n pa kāmpee- yārfa wī na; mpāy pe pe ya yān poo ma kānyī yārfa, n sē pa poo wī na ye.»

Kale saha wāā le kafūhū ne ye

(Mar 2.18-22; Luke 5.33-39)

¹⁴ Loo kur ye, Nsān nawee- tāāfua kānyārwei n ba pa Yesu fla na, ma ba u yey ma yee: «Nwa ta, wii tesē pe Farisyē ne, wo ne wo yē tā digi na, mboo kānyārwei sē -sē le syi pye ye?» ¹⁵ Yesu n pe yē sya kakuācran

ne ma yee: «Ah ye laam wo, cafān yigifa ga waha pye la yīntawahar na, u cafān yigifua tuu ma pe ne? Ye cā le syi saha pye ye rēhē! Per gaa - sē ma ke n pai, u cafān yigifua ga ba yigi kāā pe laam wo. Koo per maa nō, pe ga ba cā naa pe yē tā digi na.

¹⁶ Waa sē faafuē faagblaha ta, ma ga nayredyaha wihi pāhā n tā ke ne ye. Ma'a loo pye, le faafuē ga ke nayredyaha tyīn cēr, kaa n maha taha ke cersadyaha fla na. ¹⁷ Waa sē maha sēmpēr le srafūhū sakueeler wo ye. Ma'a loo pye, pe sēmpēr ma ba yir, te srafūhū sakueeler ga fe, pe sēm n woo tān, te srafūhū sakuee tii maha klaha- taha le na. Koo kē sēmpēr yai pe le srafūhū sakueefān too laam wo. Ke syi ne, pe sēm tesē te srafūhū sakuee ne, ngaa saa te yāā ye.»

Syase pueesya, tesē cōō wii ne tuu te Yesu nayroho na

(Mar 5.21-43; Luke 8.40-56)

¹⁸ Yesu naa koo kaplān ngī pāā, Yiifēe- yahaseefua waa n pa, ma ba kānklūy gbāā u yahasee ye ma yee: «Ta pueesyale ku ke yagaa nge na; pa, ma ba koho taha le na, le n yir gbā wo le nii yrān na.»

¹⁹ Yesu n yir u kānyārwei ne, ma taha u dya na. ²⁰ Cōō waa pye, u ntōr kuee naa n woo u ye dye- sēnsye syān, wāyer wee ye. U n yūhū crā Yesu na kur kue ye, ma te u nayroho yē na. ²¹ U ba le ga yigi ma yee: «N ma yāā te u nayroho yē ya na, n ga jaa.»

²² Yesu n wā klaha, ma u yāā ma yee: «Cōō, mii waha, taa ra ta ma Yater, loo le ma jaa.» Le yalebya wo, u cōō n jaa.

²³ Yesu tuu ga dye u yahaseefua kaha wo, u n pe kapēnfa yāā, pe nabuar ne, pe nii n gble u kicar wākēlaa wīi na. ²⁴ U n yee: «-Ye yi kāā nwo, u kicar sē ku ye, wāy ya u sā wāy.» Pe n nii u ler. ²⁵ Pe nawee- pe yi wa ke nakugu nwoŋ wo, Yesu n dye, maa le kicaale yigi koho na, le n yir, ma dur nii korkor.

²⁶ Le kapān n cāān ga koo kue teebēhē bye wo.

Yesu fūū- syām mpāy jaa

²⁷ Yesu n ter ke fla yaha. U nii n ter, fūū- syām mpāy n nii n taha u na, ma nii n kui ma yee: «Dawide Dya, wo fen di!» ²⁸ Yesu tuu ga dye kaha wo, pe fūū- n pa u fla na, u n pe yey ma yee: «Ye laam wo, ye yee la n ga waha ye jaa?» Pe n u yē sya ma yee: «Āwā, Yīnfua.» ²⁹ Loo na, Yesu n te pe yīmpē na ma yee: «Tee ra ta ye Yater, ma yee n ga waha ye jaa, loo na ye ga jaa.» ³⁰ Pe yīmpē n ta ter n yān. Yesu n le pāā waha pe ye ma yee: «-Ye luhu yō, ye ma syi ye le gbe yi ye!» ³¹ Pe -sē ka, ma ga Yesu wīi pāā koo kue teebēhē bye wo.

Yesu bebe waa jaa

³² Pe nawee- syām pe naa n ter, mpāy n pa Yesu fla na, dya waa ne sāndūpee pye u yīn na, ma u ta u sē waha naa n pāā ye. ³³ Yesu tuu kāhā u sāndūpee kar tege kāā u bebe yīn na, u n nii n pāā.

Le n yē gbāā pe nabuar na, pe n sya yee, waa sē nde syi yāā yāā Yisrefa kāntraha wo ye.

³⁴ Pe Farisyē poo -sē naa le pāā ma yee, a sāndāpee yīnfua kē u fānga wāā Yesu kē u n waha sāndāpee kar tege n kāā nawee- yīn na.

Pe nabuar fen Yesu yigi

³⁵ Yesu naa n yār kungbāhā bye wo, tesē kusyīmbēhē bye ne. U naa nawee- klaha Yiifēe- yawāhā nwey wo, ma naa le Yāhā Yai kapāyīi wīi yar nawee- na, ma naa yanfa ter bye jaa, ma suhu mpāy ne pe kadye teelaa fla klaha- pe ye. ³⁶ Tuu naa nabuar mpāy yāā, pe fen n u yigi, pe ba fāy, pe laam ba wlāhā; pe pye mii mbaa dyan mbanaha wee pe na ye.

³⁷ Loo na, Yesu n u kānyārwei pye ma yee: «Te nabuar nde ma mii dingbān wān syi dyan te wāgbe yale nō tar wo, tēntē- sē -sē wee ma ga te gbe ye. ³⁸ Yāhā gii ke -sē ma mii u

dingbānfua dyaŋ, -ye naa ke nar ke n tēntē- nɔ wāā, pe n ba te nabuar le ke kānde wo!»

10

Yesu u kānyārwai sēnsye syām lehe wāā
(*Mar 3.13-19; 6.7-13; Luke 6.12-16; 9.1-6*)

¹ Loo kur ye, Yesu n u kānyārwai sēnsye syām yee ba, maa kānde wāā pe kē pe waha sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīŋ na, pe waha naa yan ter bye jaa, tesē mpāy bye ne pe kadye teelaa fla klaha- pe ye.

² Pe tēnlēhe sēnsye syām myar nde:

Syimu wii pe naa n yee Pyar, u cāā woo yee,

woo tesē u cīfua Andere ne;
ma suhu Syake ne, tesē u cīfua Nsān ne,

Sewede pii me pe syām bye ne.

³ U n Filipe yee, Bateremi ne; ma suhu Tema ne,
tesē Mathe ne, kufar wāāfua kē u ne.

U n Alefe dya Syake yee, tesē Tadee ne,

⁴ ma suhu Syimu wii ne klokai- wāgbihi n tāy u ye,
tesē Syikaryote klofa Yuda ne,
wii tuu ga ba Yesu yi u napī- kē.

⁵ Yesu n poo nawee- sēnsye syām mii lehe wāā, ma pe yar ma yee: «Mpāy pe wee Yiifēe- ye, -ye ma n ka pe kui wo ye, -ye ma n ka Syamarifa kui wo ye! ⁶ Mpāy pe ma Yiifēe- ma plaha mii mbaa dyaŋ u mbanaha wee pe ne ye, -ye ka poo ye! ⁷ -Ye Yāhā kapāyī pāā naa n gaha kānde wo ye yee: Yāhā Yai nɔ gbe taha wa!

⁸ Ye ga naa yanfa jaa. Ye ga naa nakur ta te n yir gbā wo, te dur ba yrāŋ na gbaafa ye! Ye ga naa gber- jaa, pe n naa nii gbegbe nayōr saha na! Ye ga sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīŋ na! Loo kānde nde, le wāā ye kē faa, ye bya ye ga naa n pye faa! ⁹ Ye ma syi ye sān gbe war ne ye! Ye ma syi ye ntēn war gbe le

ye sapar jifaa wo ye! ¹⁰ Ye ma ga ke yrāhā yi, ye ma syi ye ngaa gbe ke n naa ye ndege ye, nkānfaha dyaŋ, kalen sānsī ne, ntān ne, kāi ge ne ye! Ye sē yāā, tēntēfua yai pe naa u yē digi wāā u kē.

¹¹ Ye ma ga dye klo lii wo, kungbāy woo, kusyīnde woo, -ye yāŋ wii tuu yai u waha syāsaha wāā ye kē, - ye kuee woofua fla na ye sya ba ter! ¹² Ye ma dye kaha gii wo, -ye yee: Yāhā ke yrīŋ wāā ye kē. ¹³ Koo kaha ngefa ma ye yigi yō, tee pa yrīŋ syaha gii ne, pe ga ke yrīŋ yāā. Pe ma -sē yee pe sē ye yigi yō ye, tee pa yrīŋ gii ne, ke ga kuee ye ye. ¹⁴ Kaha giifa, laa na klo liifa ma sye, pe sē ye yigi yō ye, laa na pe sē luhu ye kaplāŋ ye ye, -ye ter kāā ke fla yaha, -tee ye trē mplēm kor yaha pe na, pe n cā lii ma pe dye poo pe le ke. ¹⁵ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Yāhā kasāhā per maa nɔ, Sodō klofa* tesē Gumor klofa ne pe sya bii pee ter, poo fen ge saa ba nɔ loo klo ndefa fen na ye.»

Kayīhī nkāy ke n pai

(*Mar 13.9-13; Luke 21.12-17*)

¹⁶ Yesu n maha pe kānyārwai pye ma yee: «-Ye yāŋ, n ye lehe wāā mbaa dyaŋ waygapyār nsoho wo. Tee -sē yii wāyigi cā nwōr wāŋ syi, -ye nii kānsyām mpāy wāŋ syi dyaŋ pe saha kapee- pye ye. ¹⁷ -Ye kacān yāā yii na! Mpāy ga ba ye yigi naa n gaha kasāhā saha wo, pe ga ba naa ye gbā sāngblā ne, pe Yiifēe- yawāhā nwey wo. ¹⁸ Pe ga ba ye yigi naa n gaha yahaseefa mpāy yaha ye, tesē yīnfa mpāy ne, ndoo wī na. Loo ge ga ba nii yīŋ, ye n waha ta wī pāā pe yaha ye, poo tesē mpāy ne pe sē cīinde Yāhā cā ye. ¹⁹ Pe ma ba ye yigi ga kasāhā saha wo, kaplāŋ nkāy tee n pai pāā, tesē ye n pai ke pāā mii syi dyaŋ, ye ma n naa ntāŋ cer koo ngū ne ye! Kaplāŋ nkāy tee n pai pāā, ke ga ba le ye yē wo loo yale wo. ²⁰ Ke saa ba nii ye laam kaplāŋ

* **10:15** 10.15 Faale cāā na, Sodōfa tesē Gumorfa ne, pe bii pee ter. Yāhā kasāhā n too pe na, naa gaa ter n pe wāā le suhu pe kui ne.

ye, ye Tuhufua Yāhā Yrā Fānga kē, ke ga ba naa n pāā ye yē ne.

²¹ Nawee- mpāy ga ba pe nampye-sey wāā pe n boo, tuhufa mpāy ga ba loo pye pe pii na. Kicar mpāy ga ba wā klaha pe pe seefa laha, pe ta pe n pe boo. ²² Ye wīi ga ba fūhū nawee-byē ye ta wīi na. Wii ma -sē waha plāhā kuee ra kur ye ke kānkai- byē wo, Yāhā ga ba u sya yaha. ²³ Pe ma ba nii ye ke yīntayāhā ne klo lii wo, -ye loo klo ta yaha, ye fā ga klo laa wo! Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye saa ba Yiifee- kui byē fā tāŋ mii, u Nawee Puee sē dur ba wa ye.

²⁴ Ye le cā ma yee, wii tuu n klaha nantāŋ, u sē ter u klahafua yaha ye. Tēntēle sē ter u yīnfua yaha ye. ²⁵ Wii tuu n klaha nantāŋ, pe ga waha u pye u klahafua wāŋ syi, tesē pe ga waha tēntēle pye u yīnfua wāŋ syi. Ye sē yāā, ndoo wii tē ma mii kahafua dyaŋ, pe ma ra yee Sebulehe sāndāpee yīnfua, yii mpāy tee ma ra kahafa, pe ga naa ye bya yee ke syi, loo laha.»

*Wii nawee- yai pe naa n fya u na
(Luke 12.2-9)*

²⁶ Yesu n maha yee: «Ye ma syi ye naa n fya nawee- na ye! Ngii ngii ke wūhū nii, ke ga ba yāā gbaa na. Kai- nkāy ke maha ma, waa sē ke cā ye, ke ga ba cā. ²⁷ Ke syi ne, kaplāŋ nkāy tē n pāā yii ya ye yīmperwoho wo, -ye ke pāā nawee- byē ye yaiwaha na; tesē nkāy yii ya tee n luhu ra ye, -ye ke pāā nanihi fla wo nawee- byē ye! ²⁸ Mpāy syi pe ga waha nawee kadye boo, pe sē -sē ga waha u yrā boo ye, ye ma syi ye naa n fya poo na ye! -Ye naa Yāhā koo fya, koo gii ke ga waha nawee kadye pye klaha-tāŋ, tesē u yrā bya ne naa laam wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye.

²⁹ Kānsyāyi mii syi wām syām sē n par la warpua ya ne? -Ye cā ye yee, poo nen waa gē sē n too kāntraha na mii, ye Tuhufua Yāhā sē le cā wa ye. ³⁰ Ye yīnyor nde gē Yāhā te byē yē cā yaha wa. ³¹ Ye ma syi ye naa n fya laa ne ye; -ye cā ye yee, ye wīi

gboho Yāhā ye, ma ter kānsyāyi mii syi wābuar yaha.

³² Wii ma le pāā nawee- yīnde na ma yee woo u ya le soho ra koho wo, ta bya ga ba le pāā ta Tuhufua Yāhā ye, n yee woofua ma ra wūū. ³³ Wii ma -sē le pāā nawee- yīnde na ma yee woo sē ra cā ye, ta bya ga ba le pāā ta Tuhufua Yāhā ye, n yee n sē woofua cā ye.»

*Yesu wāpaŋ ta nawee- ga cer
(Luke 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ Yesu n maha yee: «Ye ma syi ye le ga ye yee, n pa nawee- yīmbuhu wāālesaha wo pe ya ne ye. N pa pe wācer yīmbui ne pe ya na. ³⁵ N pa n n pai dya cer u tuhufua na; n n pai pueesya cer u nahafua na; n n pai cōo cer u nansya na.

³⁶ Nawee nawee woo, u nwonfa poo pe ga nii u napīi-.

³⁷ Wii tuhufua wīi ma n tāy u ye, u nahafua wīi ne, ma ter ndoo wīi yaha, woofua syi saha nii ra kānyārwe ye. Wii dya wīi ma n tāy u ye, u pueesya wīi ne, ma ter ndoo wīi yaha, woofua syi saha nii ra kānyārwe ye. ³⁸ Wii ma cā u ga waha wāfāy sya ra wīi na, u ma sya ga gbāpee ku, woofua syi yai u naa n taha ra na. ³⁹ Wii tuu u ya yīŋ ke, ma suhu u laam wān ne, woofua ga ba too byē ke laa; wii tuu -sē ga le sya u u yīŋ ke laa, ma suhu u laam wān ne ndoo wīi na, woofua kē tuu cā ga ba too nde byē yāā.»

*Yāhā kayūhū wāyāā
(Mar 9.41)*

⁴⁰ Yesu n maha yee: «Nawee wii ma ye gbihi yigi, ndoo kē tuu gbihi yigi; nawee wii ma -sē ndoo gbihi yigi, ta Tuhufua Yāhā gii ke ra lehe wāā, koo kē ufua gbihi yigi. ⁴¹ Wii ma Yāhā kaplāŋ tōrfua yāā, ma yee Yāhā kaplāŋ tōrfua kē u ne, ma u gbihi yigi, ufua ga ba kayūhū yāā Yāhā ye, Yāhā kaplāŋ tōrfua wāŋ syi dyaŋ. Tesē, nawee wii tuu sroŋ Yāhā yīnde na, wii ma u yāā, ma yee u sroŋ Yāhā yīnde na, ma u gbihi yigi, ufua ga ba kayūhū yāā Yāhā

ye, nasron wāŋ syi dyaŋ. ⁴² Ta n cīnde nde pāā ye ye: Mpāy pe ma naflam ta kānyārwai laam wo, wii ma poo nen waa yāā ma yee u ma ndoo kānyārwe, ma sekuyī nen wāā u kē lawoŋ ya ne, ufua ga ba kayūhū yāā Yāhā ye.»

11

Nsān u nawee- lehe wāā Yesu ye (Luke 7.18-35)

¹ Yesu tuu u kānyārwai sēnsye syām klaha wa koo kai- ngī ne, u n yir ke fla na ma ter. U n ka kui nkāy wo, ma ga nii nawee- klaha, ma Yāhā kapāyī pāā pe ye.

² Nsān nawee- tāāfua pye nwom-pihi wo. U Yāhā Yīndefua Crise tuu naa kai- nkāy pye, u n ke luhu. U n u kānyārwai mpāy lehe wāā Yesu ye. ³ Pe n ga u yey ma yee: «U Yāhā Yīndefua wii wāpaŋ too n sēŋ, mboo la woo laa, u kuee wāpaŋ na kur ye?» ⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Nkāy tee n luhu, ma suhu nkāy ne tee n yāā yīnde ne, -ye ka yaa ke tōr yar Nsān na ye yee: ⁵ Fūū- n yāŋ, tānklahafa gbihi n yār, gber-wā klaha n nii gbegbe nayōr saha na, nditēy n luhu, nakur n yir gbā wo, le Yāhā kapāyī n pāā nawām ye.

⁶ Wii ma yee u sē ba dur yi ta kur ye ye, ta n nii yai tāŋ u Yater, woofua wī n tāy Yāhā ye!»

⁷ Nsān kānyārwai pe ter wa, Yesu n nii Nsān wī pāā pe nabuar ye ma yee: «Tee ka Nsān fla na drawaha fla wo, ye -sē ka ma ga nwa yāŋ? Kipua sē kē tee ga yāŋ teflaha ke u yehē ye. ⁸ Ye -sē ka maa nwa yāā? Ye sē ka maa dya waa yāā tuu nangbāŋ nayreyōr le yer ye rehe. Ye cā mpāy pe nangbām nayreyōr le, pe n nii nangbām kangbāy wo. ⁹ Tee ka, Yāhā kaplāŋ tōrfua la tee ga yāā? Āwā, ta n ye yar, Nsān wii tee ga yāā u ter ge ter Yāhā kaplāŋ tōrfua yaha.

¹⁰ Woo wī kē, le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee: «N nwo, n ta tēnlehele nō wāā ma yahasee ye,

u n gaha ta kānde gbihi yaha ma kē.» »

¹¹ Yesu n maha yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: Naa wii u ter Nsān yaha, usyi sē see wa ye. Wii u kloŋ Yāhā Yai wo, woo -sē ter Nsān yaha.

¹² Nsān tuu yir, ma nii nawee- yar ma yee, Yāhā Yai nō wa ge nō wa, ma gbe koo cāā na, ma sya ba nō nanga na, fāngafa n ke poo ga dye Yāhā Yai wo fānga na. ¹³ Ma gbe faale cāā na, ma sya ba nō Nsān cāā na, pe Yāhā kaplāŋ tōrfa bye bii Yāhā Yai wāpa wī yar yaha. Ke maha cāā yar yaha le Yāhā kānde saba laam wo. ¹⁴ Ye ma yee yaa le sya cīnde, pe bii Yeli wādurba wī cāā pāā yaha mii syi dyaŋ, Nsān pa koo syi. ¹⁵ Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!

¹⁶ N ga waha yagaafa tōr mpāy ter syi ne? Pe ma mii kicar dyaŋ, pe tege nii nanihi nantrangbāŋ fla wo. Mpāy n nii pe nampyeŋ- pye ma yee:

¹⁷ «Wo fleŋ wuu ma yee -ye yoo, ye sē -sē yoo ye.

Wo n dur, ma kasii yay le, ye sē -sē wūn ye.»

¹⁸ Ye sē yāā, Nsān tuu yir, u sē bur di ye, u sē maha defī wo ye. Nawee- n loo yāā ma yee sāndāpee ma u yīŋ na! ¹⁹ U Nawee Puee tuu yir, u bur di ma defī wo. Nawee- n loo yāā, ma maha n yee: «Ye sē dya nwo yāā? U ma tefēŋ, ma maha ma sēnwoplaha. U maha naambiyār le kufar wāāfa poo ne, tesē kāmpee- yārfa mpāy ter syi ne.» » Yesu n pe yar taha ma yee: «Mpāy pe pe troho tāhā Yāhā laantor yor wo, pe kai- sron.»

Kukuifa mpāy pe sē Yesu ta pe Yater ye

(Luke 10.13-15)

²⁰ Loo kur ye, kui nkāy Yesu tuu cā ba laanwo wūhū pye nihi, ma ter tebehe bye yaha, u n nii n kuān koo kui ngīfa na. Pe tee ba sye, pe sē koho klaha ma pe kapee- wāpyeŋ miy yaha ye. ²¹ U naa n kuān ma yee: «Korasyifa, ye wī pee Yāhā ye! Gbesyatafa, ye wī pee Yāhā ye! Laanwo wūhū nkāy ke pye ye yīnde

na, koo syi ma ne pye faalefa Tyirfa yĩnde na, tesē faalefa Syidōfa ne, pe ne ga pye pe ta ter le cā kãã wa le yalebya wo pe kapee- sē yō ye. Loo nde na, pe ne ga wram wĩ pye, pe nfããper ta pe fen nayre pãhã, pe le. ²² Loo ne, n ga ye yar, Yãhã kasãhã per ma ba no, le ga ba pee ye na, le ta ter pe Tyirfa na tesē pe Syidōfa ne. ²³ Ah yii Kapornufa, ye yee la pe ga ba ye kuã yir ga ta yãhã yĩn na? Ya'a n naa loo ge ga ye laam wo ye! Ye ga ba tege ga ta tãã ye, nakur fla wo. Ye sē yãã, laanwo wũhũ nkãy ke pye ye yĩnde na, ke ma ne pye pe Sodōfa yĩnde na, pe ga ne koho klaha, Yãhã saa ne pye ke loo klo nde wĩ kua ye. ²⁴ Loo ne, n ga ye yar, Yãhã kasãhã per ma ba no, ye wãpẽn ga ba gboho ta ter pe Sodōfa wãpẽn yaha.»

Cũnde yrĩn fla ma na?
(*Luke 10.21-22*)

²⁵ Loo yale wo, Yesu n maha yee: «Ta Tuhufua Yãhã, mboo taa ma yãhã yĩn Yĩnfua tesē kãntraha ne. Lii taa sē yar kaicãfa na tesē sabacãfa ne ye, ma loo yar mpãy na pe ma pra kicar wãn syi dyan. N ma sey loo wĩ na. ²⁶ Åwã Tuhufua, le tãy ma ye, koo kē ma n le ta ke dyan.» ²⁷ Yesu n dur, ma pe nawee-pye ma yee: «Ta Tuhufua Yãhã kai-bye le soho ra koho wo. Nawee- sē cã yoo kē ra ne ye. Ta Tuhufua ya ke le cã. Pe sē maha cã yoo kē ra Tuhufua Yãhã ne ye. Ndoo ya n ke cã, tesē mpãy ne tē ke yar pe na.

²⁸ Yii mpãy wãfãy gboho ye na, tesē fengbãn ma ye yĩn na, -ye pa ra fla na, ta n ba koo bye gbe kãã ye na, tē yrĩn wãã ye kē. ²⁹ Ye tyii ye naa ra tēn tē, ta n naa ye klaha ta kaklaha ne, ye -sē ga yrĩn yãã ye laam wo. Ye sē yãã, ta laam n tãy, n maha ma pra. ³⁰ Ta tēn wĩ n tãy, tesē ta teger ma yaayaa.»

12

Yesu tesē kani per wĩ ne
(*Mar 2.23-28; Luke 6.1-5*)

¹ Plii raa kur ye, Yesu ba tar raa yi naa n yaha u kãnyãrwai ne. Koo per pye kani per. Fãã ba pe kãnyãrwai yigi, pe n nii te tar kasan kãy n kũ. ² Pe Farisyẽ pe loo yãã, pe n Yesu pye ma yee: «Wo kãnde le kai- nkãy yar ke sē yai ke naa n pye kani per wo ye, nwa ta ma kãnyãrwai n le syi laa pye!» ³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye le kal yãã Yãhã sabangbãn wo, faale yĩnfua Dawide u bii lii pye, per gii fãã bii war pe na, woo tesē u nawee-ne. ⁴ U dye Yãhã nwon laam wo, bur rii te pye te bii kē Yãhã ye, u n te gbe di u nawee- ne. Pe sē -sē ba yai pe te di ye. Wo kãnde na, Yãhã yũndefa ya sē na, pe yai too bur nde ne? ⁵ Lii le yrũhũ ta le Yãhã kãnde saba laam wo Yãhã yũndefa wĩ na, ye maha le cã. Le yrũhũ ta, a pe yai pe pe tēn tē Yãhã kangbãn wo kani per na, kapee wee le na ye. ⁶ Kaklaha nkãy tē ye klaha ke ne yagaa, ke - sē ter Yãhã kangbãn wĩ ge na! ⁷ Le ma le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãn wo ma yee, laanyõm poo me Yãhã n ke nawee- ye, ke sē yee diñ wãyĩn ye. Ye sē kaplãn ngii yĩntaha war ye, mii loo sē ne ye, tee baha mpãy na, yaa ne cã kapee sē kē pe pye ye. ⁸ Ye sē yãã, u Nawee Puee kē u ma kani per yĩn na.»

Yesu kãnwaagefua waa jaa ke kani per wo
(*Mar 3.1-6; Luke 6.6-11*)

⁹ Loo kur ye, Yesu n ka pe Yiifee-yawãhã nwon wo. ¹⁰ Dya waa pye kãnwaage ne ke fla na.

Mpãy pe pye ke fla na, pe naa n ke pe laa taha Yesu na. Loo ne, pe n u yey ma yee, pe wãle kãnde na nawee ga waha yanfua jaa la kani per wo. ¹¹ Yesu n pe yē wãã sya ma yee: «Ye laam wo, waa ma pye mbua nen ne, u n too dye wuhu gaa laam wo kani per wo, ufua ga yee la, a woo saa u yi ye? ¹² Nawee sē puar la mbua na? Ye yai ye cã wo kãnde wo, waa ga waha kayĩ pye waa kē kani per wo.» ¹³ Loo na, Yesu n u

dya pye ma yee: «Ma koho dii wãã.»
U n ke dii wãã, ke n dur yõ nii u ye.

¹⁴ Pe Farisyẽ n ter, ma ga pe ya wãã, ma ga cã pe ga waha Yesu yãã pe u boo mii syi dyan.

Tëntē wii Yāhā u yāñ yi

¹⁵ Yesu tuu luhu pe u ke wãboo ne, u n ter koo fla yaha. Nabuar naa n yār u ne. ¹⁶ U n pe yanfa bye jaa, ma pe yar waha ma yee, pe ma syi le pãã yoo kē u ne ye. ¹⁷ Yesu tuu koo kai-ngĩ pye, Yāhā yē kaplāñ nkāy faale Yāhā kaplāñ tōrfua Yisa tuu bii cãã yar yaha, koo kē ke pye. Yāhā bii yee:

¹⁸ «Ta tēntē wii tē yāñ yi, woo kē nwo.

Woo ntāñ dye ra tãy, u ra laam yīn yalebye.

N ga ra Yrā Fānga tege u na,
u n ta laam wīi tōr yar kāntre
bye nawee- na.

¹⁹ U saa ba naa kaplāñ tyīn waa ne ye,

u saa ba naa n gbey waa na ye.
U saa ba naa kaplāñ pãã nanihi
teebehe wo ye.

²⁰ Mpāy, fānga wee pe na ye,
mii kipua kãi dyan le ga naha
ka,

tesē naaloho dyan ke ga fege,
u ga ba pe gbihi ta.

U ga ba yia kai- bye na, u ke ta ke n sron.

²¹ Kāntre bye nawee- ga ba koho
taha yaha u na.»

Kai lii ne pe Farisyẽ pãã taha Yesu na?

(Mar 3.20-30; Luke 11.14-23)

²² Pe n pa dya waa ne Yesu kē. Sāndāpee pye u yīñ na, ma u ta u n nii fũũ, ma maha nii bebe. Yesu n u dya jaa, u n waha n pãã ma maha n yāñ. ²³ Pe nabuar mpāy pe pye, le n yē gbãã pe na, pe n sya n yee, a Dawide Dya ga kē Yesu ne. ²⁴ Pe Farisyẽ, pe -sē loo kapān nde luhu pe nawee- yē na, pe n yee: «Sāndāpee yīñfua Sebulhe kē tuu fānga wãã dya nwo kē, koo kē u n waha sãndāpee kar tege n kãã nawee- yīñ na!»

²⁵ Yesu -sē ba pe laam wīi cã wa. U n pe pye ma yee: «Kāntraha nenfa ma kuee n wãã pe ya ne, koo kãntraha nge ga too. Klo liifa ma kuee n wãã pe ya ne, loo klo nde wīi saa waha gbihi nii ga yahasee ye ye. Nwon nenfa ma kuee n wãã pe ya ne, koo nwon nge saha gbihi nii ga yahasee ye ye. ²⁶ Sāndāpee yīñfua Setane ma nii u ya koho kla kar, u n wãã u ya ne. U fānga saa waha ka yahasee ye ye, ke ga klaha-. ²⁷ Ye yee n sãndāpee kar tege n kãã nawee-yīñ na, sãndāpee yīñfua Setane kē tuu koo fānga wãã ra kē. Cīinde sē ne ye. Mii loo sē ne ye, ye nampyen-mpāy pe sãndāpee kar n tege, ye ma yee pe bya loo pye Setane fānga kāmāy na, poo gε ga ye yar pe yee, cīinde sē ne ye. ²⁸ Ta n ye yar: N sãndāpee kar tege n kãã nawee- yīñ na Yāhā Yrā Fānga ne. Loo na, ye yai ye cã, Yāhā Yai pa wa ye ye. ²⁹ Waa saha dye fāngafua waa kaha wo, u u wān yuhu gbe mii, u sē cãã u pua yigi yaha wa ye. U ma -sē waha yia u na ma u pua, u ga waha u kaha wān bye yuhu gbe u ye.

³⁰ Wii ma yee u wee ra ne ye, woofua ma ra napīi. Tesē, wii ma yee u saa koho le ra ye u nawee- wãã ba ra kē ye, woofua u pe kar n kãã ra na. ³¹ Loo ne, n ga ye yar nde ne: Yāhā ga waha nawee kapee- laha kãã u yīñ na, u yorpeer bye ne. Ma -sē yee, wii woo na tuu ga yorpeer pãã Yāhā Yrā Fānga kē, Yāhā saa woofua nwo kapee nde laha kãã u yīñ na ye. ³² Nawee wii ma tee pãã u Nawee Puee wīi na, Yāhā ga ba loo kapee laha kãã u yīñ na. Wii ma -sē tee pãã Yāhā Yrā Fānga wīi na, loo kapee nde saa laha kãã u yīñ na, nanga nge na tesē sukūhū gaa ne ye.»

Nawee yē kaplāñ ma mii katyipua dyan

(Luke 6.43-45)

³³ Yesu n maha yee: «Katyiyūhū koo ke puayõ sa. Ye ma pye katyipihi ne, ke ga naa puapihi sa ye kē.

Nawee ga waha katyigi yāŋ cā ke pua na, pua wii ke n sa. ³⁴ Nwoho terfa me ye ne! Ye pee, loo ne kayūhū saha yi ye yē wo ye. Nawee laam ke yī nkāy ne, koo kē ke n yi u yē wo. ³⁵ Nawee wii ma yō, kayūhū ga naa n yi u laam wo, u n naa ke pye. Nawee wii ma pee, kapee- ga naa n yi u laam wo, u n tee naa n pye. ³⁶ Ta n ye yar: Yāhā kasāhā per ma ba nɔ, mpāy pe naa kaplāŋ nkāy pāā ke sē yai wāpāā ne ye, Yāhā ga ba pe sāhā loo nde wī na. ³⁷ Ye sē yāā, mboo wii kaplāŋ ma yō, ma ga ba wloho yi. Mboo wii kaplāŋ ma yee ke sē yō ye, ma ga ba kuee le wo.»

Yahaseefa laanwo wī lii ke Yesu ye?

(Mar 8.11-12; Luke 11.29-32)

³⁸ Loo kur ye, Yāhā kaiyarfa mpāy ma suhu Farisyē mpāy ne, pe n Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, wo n traha ma laanwo wī laa pye, wo n yāŋ.» ³⁹ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Yagaafa pee, pe sē maha n sroŋ Yāhā ye ye! Ma -sē yee poo n traha pe laanwo wī laa yāā yīnde ne. Aye, laanwo wī laa saa pye ye n yāā yīnde ne ye, mii lii syi sē ne le bii faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yonase dye ye.

⁴⁰ Ye sē yāā, Yonase plii tāā pye yīmplii tāā ne fuangbāŋ laha wo, ma bii yi u laam wo. Koo syi dyaŋ u Nawee Puee ga ba tugu le gbī wo, u plii tāā pye yīmplii tāā ne le laam wo. ⁴¹ Yonase bii Yāhā yē kapān pāā faalefa Nenefufa ye. Pe n le luhu, ma koho klaha ma pe kapee- wāpyeŋ miy yaha. Yāhā kasāhā per maa nɔ, pe Nenefufa ga ba le pāā pe yee, yagaafa pe sē koho klaha ye, pe tee pye. Kaplāŋ nkāy tē -sē n pāā ye ye, ke ter Yonase wūhū yaha.

⁴² Yāhā kasāhā per maa nɔ, faale Syeba kāntraha yīŋfasya ga ba le pāā u yee, yagaafa pe sē koho klaha ye, pe tee pye. Woo bii yir deydey kui wo, ma pa faale yīŋfua Salmuu fla na, ma bii u kacāyor

luhu. Kaplāŋ nkāy tē -sē n pāā ye ye, ke ter Salmuu wūhū yaha!»

Sāndūpee dur n pai mii?

(Luke 11.24-26)

⁴³ Yesu n maha yee: «Sāndūpee ma pye nawee yīŋ na, ma ba tege kāā u na, u sāndūpee ga ka drawaha fla wo, u ga tay naa n klaha, u ma teelaa yāā u nii naa n wūū. U ma yee u sē teelaa yāā ye, ⁴⁴ u ga yee tuu ter u niisaha gi yaha, u ga dur ga nii ke fla na. Loo na, tuu pye nawee wii yīŋ na, ma ba tege kāā u na, u ga dur ga u fla na. U n gaha u nawee laam yāā mii nwonwaha dyaŋ pe ke pe, ma ke gbihi ta. ⁴⁵ Loo na, u sāndūpee ga yir, u ga u nampyeŋ- kuasī mpāy yigi ba, mpāy pe maha pee woo na. Pe bye ga pe ya wāā ba nii u nawee yīŋ na. U nawee wī ga pee le ta ter faale yaha. Yagaafa pe yee poo pee, pe wī ga ba nii koo syi.»

Yesu nna

(Mar 3.31-35; Luke 8.19-21)

⁴⁶ Yesu naa n pāā nantāŋ nabuar ne, u nahafua n pa, Yesu cīfa ne. Pe n kuee nkur ye. Pe naa n ke pe pāā Yesu ne. ⁴⁷ Waa n ba Yesu pye, a u nahafua ma nkur ye tesē u cīfa ne, pe n ke pe pāā u ne. ⁴⁸ Yesu n ufua yē wāā sya ma yee: «N ga ye yar mpāy poo pe sroŋ ma ta nahafua, ta cīfa ne cīinde.» ⁴⁹ Loo na, u n kānde kā u kānyārwei na ma yee: «Ye sē yāā, ta nahafua ma nwo wo, tesē ta cīfa ne. ⁵⁰ Mpāy pe ra Tuhufua Yāhā wūhū pye, poofa pe ma ta cīfa, ta syafa, ta nahafa.»

13

Yesu kakuācran pāā digi yārfua wī na

(Mar 4.1-20; Luke 8.4-15)

¹ Koo per na, Yesu n yi kaha wo, ma ga tege nii ke langbāŋ yē tāy, ma nii nawee- klaha. ² Pe nawee- ba nihi ga ta ter, u n sya dugu dye nii salangbāŋ gaa laam wo. Pe nabuar -sē pye ke langbeŋ na. ³ Yesu naa Yāhā wūhū busāā tōr pe ye kakuācran ne. U n pe yar ma yee:

«Naa waa yi u kaha wo, ma ga digi yār u tar wo. ⁴ Tuu naa ke digi yār u tar wo, pii mpāy n ga too kānde ngben na. Kānsyām n pa, maa pe wāy di kāā. ⁵ Pii mpāy n ga too ntēmbakor fla wo, kāntraflūhū sē pye yō ke fla na ye. Loo n ta pe pii sē waha dye ga laam wo ye, ma ta ter fīy. ⁶ Yaliile yai ke ba war dye yīndai wo, ke n too dir wān suhu boo. Te nnen sē waha ba ser yigi yō ye, ke fla tee pye ntēmbakor fla. ⁷ Pii mpāy n ga too ngur wān taa nsoho wo. Pe n ba fīy, te ngur wān n pe puār, pe sē waha le dye ye. ⁸ Pii mpāy n -sē too kāntrayūhū na. Poo n fīy, ma ba sa. Taa n pii le gboho, taa n faa le gboho, taa n le car.»

⁹ Yesu n pe yar taha ma yee: «Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

¹⁰ Pe kānyārwai n yūhū crā Yesu na, ma u yey ma yee: «Nwa ta ma n nii ke kai- tōr pe ye kakuācran ne?»

¹¹ U n pe yē wāā sya ma yee: «Kai- nkāy nawee sē ke cā yāā Yāhā Yai wīi na ye, Yāhā ta yii ga waha ke war. Ma -sē yee poo na, pe saha koo kai- war ye. ¹² Wii ma waha ke war cacar, u ga ba ke war naa n gboho, u sya ba busāā cā. Wii ma -sē ke wāwar sye, car giu tuu cā, ke ga faha u na. ¹³ Pe n yāṅ, pe sē -sē ngaa yāā ye. Pe ndityuhu cre, pe sē -sē laa luhu ye, pe sē -sē laa war ye. Loo ne ta n nii ke kai- tōr pe ye kakuācran ne.

¹⁴ Faale Yāhā kaplāṅ tōrfua Yisa, tuu bii kai- nkāy cāā yrūhū yaha pe wīi na, koo kai- kē ke nii n pye loo yale wo. U bii yee, Yāhā yee:

«Ye ga ba luhu naa n yō,
ye sē -sē ga ba naa laa war ye.

Ye ga ba yāṅ naa n yō,
ye sē -sē ga ba naa ngaa yāā ye.

¹⁵ Ye laam tee waha ter;
ye ndityuhu gbāā tā,
ma yīmpe tyīn tā,
ma yee ye yīmpe ma n ngaa yāā ye,
ye ndityuhu ma n laa luhu ye,
ye ma n laa war ye laam ne ye.

Mii loo sē ne ye, ye ga faha ba ta kānde yigi,

ta n ye jaa ye kapee- wāpyen na.» »

¹⁶ Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Yii poo na, ye wīi n tāy: Ye yīmpe n yāṅ, ye ndityuhu n luhu. ¹⁷ Ta n cīnde nde pāā ye ye: Yāhā kaplāṅ tōrfa busāā, tesē nawee- busāā mpāy ne pe naa n yār Yāhā kānde wo, poo mii bye naa n ke pe nii ye dyaṅ. Yii tee nkāy yāā yagaa, pe naa n ke pe ke yāā yīnde ne, pe sē ke yāā ye. Nkāy tee n luhu yagaa, pe naa n ke pe ke yāā luhu ndityuhu ne, pe sē ke yāā luhu ye.»

¹⁸ Yesu n maha yee: «-Ye luhu ke digi yārfua wīi yīntaha ne! ¹⁹ Nawee wii ma Yāhā Yai kapāyīi yāā n luhu, u laam ma -sē pye mii pii mpāy dyaṅ pe too le kānde ngben na, u saa le kapāyīi war ye, u sāndāpee yīnfua ga pa, u ba le yi kāā u laam wo.

²⁰ Wii ma le kapāyīi luhu, u laam ma -sē plāhā ntēmbakor fla dyaṅ pe pii pe too na, u ga le sya nuhu ne le yalebya wo. ²¹ U sē -sē ga tyii le n nii gbāā u laam wo ye. Le ma ba nii mii wāfāy dyaṅ u na, tesē fen ne le kapāyīi wīi na, u ga le miy yaha. ²² Wii ma le kapāyīi luhu, u laam ma -sē pye mii pii mpāy dyaṅ pe too ngur fla wo, u saa kuee le kapāyīi kur ye ye. Kayaṅ ne gboho ter usyifua wo, tesē wale wāke ne. Too wīi ma ba gboho ta ter u laam wo, te ga nii tā le kapāyīi na. ²³ Wii ma le kapāyīi luhu ma le war, u laam ma mii pii mpāy dyaṅ pe too kāntrayūhū na. Le kapāyīi pii ga le u laam wo, le kayūhū sa; mpāy pe sa gboho, mpāy pe sa yai, mpāy pe sa car.»

Nyēpihi wīi

²⁴ Yesu n maha kakuācran laa tōr pe ye ma yee: «Yāhā Yai wīi ma mii nde dyaṅ tē ga tōr ye ye: Dya waa ba yēy tāhā u tar wo. ²⁵ Per gaa yīmper wo, nawee- bye ba sā wāy, u tarfua napīi n pa, ma ba nyēpihi tāhā le wāhā te dir wān laam wo ma ter. ²⁶ Te dir wān n ba fīy, ma

nii n le. Ke nyēpihi bya n fiy. ²⁷ U tarfua tēntē- n ke nyē yāā, ma ba u pye ma yee: <Yīnfua, te yēy ba yō ma ye, taa ba tāhā ma tar wo; ah ke nyēpihi nge -sē yir na?> ²⁸ U n pe yē sya ma yee: <Ta napīi waa kē tuu loo pye.> Loo na, u tēntē- n u yey ma yee: <Wo ka la, waa ke nyēpihi kuā kāā?> ²⁹ U n yee: <Aye, ye ma syi ye ke nyēpihi kuā ye; mii loo sē ne ye, ye ga waha te dir wān wāā le kuā ke nyēpihi ne. ³⁰ Ye tyii te na, te n wāā naa n le ke digi gbeyale n ba nō. Le yale wo, tēntē- mpāy pe n pai ke digi gbe, n ga ba pe yar n yee: -Ye cāā ke nyēpihi kuā yi kāā, ye ke pua yigi nkloŋ nkloŋ, ye ba ke suhu! Loo kur ye, -ye te dir gbe le ta kē pen laam wo!> »

Yāhā Yai ga cāā kloŋ ke cā ba gboho

(Mar 4.30-32; Luke 13.18-21)

³¹ Yesu n maha kakuācran laa tōr pe ye ma yee: «Yāhā Yai wīi ma mii ngaa puale dyaŋ, dya waa tuu gbe, ma tāhā le u tar wo. ³² Le tāhāyale wo le kloŋ pii bye na. Le ma fiy yi, le ga yir, le gboho ta ter tāŋ dir wān ter bye na. Le ga kayay yi katyigi dyaŋ, kānsyām n sya ba naa pe nseŋ ta te kayay laam wo.»

³³ Yesu n maha pe yar kakuācran laa ne ma yee: «Yāhā Yai wīi ma mii ncasur wāŋ ter syi dyaŋ, cōo waa tuu gbe carle ya, ma wlāhā bur miy busāā wo gbengbeyīi tāā syi, ma pe tūhū. Te ncasur carle ya n ta, pe n sya fua yir.»

Yesu tesē kakuācran wīi ne

(Mar 4.33-34)

³⁴ Yesu naa kaplāŋ ngīi bye pāā pe nawee- ye kakuācran ne. U sē naa pāā pe ne mii kakuācran sē kē ye. ³⁵ Tuu naa n pāā ke syi, lii faale Yāhā kaplāŋ tōrfua waa bii cāā yrūhū yaha, loo ne le nii n pye loo yale wo. U bii yee, Yāhā yee:

«N ga ba naa kai- nkāy yar pe na kakuācran ne.

Koo kai- ngīi driyē ke tāhā mii, waa sē ke cā yāā ye.»

Yesu ke nyēpihi wīi yīntaha gbihi tōr

³⁶ Loo kur ye, Yesu n kānde wāā pe nabuar kē, ma ter kaha wo. Pe kānyārwai n yūhū crā u na, ma u nar u ke nyēpihi wīi yīntaha tōr pe ye.

³⁷ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Wii tuu ke digi tāhā, u Nawee Puee kē. ³⁸ Te tar, driyē kē too ne. Dir riī te tāhā, too ne nawee- mpāy bye ne pe ma Yāhā Yai wām. Ke nyēpihi, koo kē nawee- mpāy bye ne pe ma sāndāpee yīnfua wām. ³⁹ Napīi wii tuu ke nyēpihi tāhā, Setane kē. Ke digi gbeyale, koo kē driyē kuayale ne. Tēntē- mpāy pe ga ba te dir gbe, poo me pe yāhāyīŋ tēnlehe ne. ⁴⁰ Pe nyēpihi kuā n yi, ma ke miy le n wāā naa laam wo mii syi dyaŋ, ke driyē kuayale wo, le ga ba nii koo syi.

⁴¹⁻⁴² Ke yale wo, u Nawee Puee ga ba u yāhāyīŋ tēnlehe ye nō wāā, pe n ba nawee- tyōr. Mpāy pe pe nampyeŋ- ta pe n kapee- pye, tesē mpāy ne pe kapee- pye, pe yāhāyīŋ tēnlehe ga ba poo bye tyōr yi miy le wāā naa fla wo, naa giī wāfegeyāā wee ke na ye, pe n naa n wūn, pe naa nkāhā yīhī.

⁴³ Mpāy pe ma nasroŋ Yāhā ye, pe ga ba naa n yehe palpal, yai wāŋ syi dyaŋ, pe Tuhufua Yāhā yai klo wo.

Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

Mpāy pe pe wān bye miy n yaha, ma ga Yāhā Yai yāā

⁴⁴ Yesu n maha kaplāŋ nkāy kuā cra pāā pe ye ma yee: «Yāhā Yai wīi ma mii wangbāy laa dyaŋ, le wūhū ta tar raa laam wo, kacān wee le wāgboho na ye. Dya waa n ga yi le wangbāy na, ma ke fla wūhū. U laam n tāy ter, u n sya ka maa u koho wān bye par tāŋ, ma ba te tar par, te n nii u wān, le wangbāy bya ne.

⁴⁵ Yāhā Yai wīi maha ma mii cātrohofua dyaŋ, tuu sāmuyōm ke.

⁴⁶ U n ga waa ter yāā kacān wee u dir na ye. U n ga u koho wān bye par tāŋ, ma ba woo sāmūu ter par, u n nii u wūū.»

Joo wĩ

⁴⁷ Yesu n maha yee: «Yāhā Yai wĩ ma mii joo wāŋ syi dyaŋ pe n miy langbāŋ wo, u n fua- ter bye yigi. ⁴⁸ U ma yĩ fua- ne, pe joo miyfa ga u tyĩn yi ta langben na, pe tege nii pe pe fua- tyōr. Fua- mpāy pe yō, pe ga poo le takūhū wo, mpāy pe sē yō ye, pe ga poo miy yaha. ⁴⁹ Le ga ba pye koo syi dyaŋ, driyē kuayale wo. Pe yāhāyĩn tēnlehe ga ba pa, pe ba pe napee- tyōr yi kāā pe naweeyōm wo. ⁵⁰ Pe ga pe napee- miy le wāā naa fla wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye, pe n naa n wūn, pe naa nkāhā yīhī.»

Yagaa kai- ma suhu faale wāle kai- ne

⁵¹ Yesu n u kānyārwai yey ma yee: «Ye ke kakuācraŋ bye war la?» Pe n yee āwā. ⁵² Loo na, u n pe yar ma yee: «Mpāy pe ke Yāhā kānde katan yār, ma maha nii Yāhā Yai wām, poo mii pe faale wāle kai- cā, ma maha Yāhā kai- cā yagaa. Poo ma mii kahafua wii dyaŋ, tuu ma faale nangbān wān ne, ma maha ma yagaa nangbān wān ne, ma nii te yar nawee- na.»

Nasarētefa sē Yesu ta pe Yater ye (Mar 6.1-6; Luke 4.16-30)

⁵³ Yesu tuu koo kakuācraŋ ngĩ pāā wa, u n yir loo klo wo, ⁵⁴ ma ter klo lii wo tuu ba le na. U n nii nawee- klaha, ke fla Yiifee- yawāhā nwoŋ wo. Nawee- mpāy pe pye, le n pe fe gbe, pe n nii n yee: «U yir na laantor nde ne, ke laanwo wūhū ne? ⁵⁵ Woo sē na u katyir tafua dya? U nahafua sē na Maari ne? U cīifa sē na Syake ne, Yosefe ne, Syimu ne, tesē Yuda ne? ⁵⁶ U syafa bye sē na pe ma wo ne, wo teende wo? U -sē yir na, ma waha kai- ngĩ syi bye pye?» ⁵⁷ Loo n ta, pe sē waha Yesu wĩ sya ye.

Yesu tuu yāā ke syi, u n plāhā nge tōr pe ye ma yee: «Ma yi kāā Yāhā kaplāŋ tōrfua kusey nawee- na tesē u kahafa ne, teebehe bye nawee- u yāŋ.» ⁵⁸ Pe sē Yesu ta pe Yater ye, u

sē sya ma laanwo wūhū busāā pye ke fla na ye.

14*Nsān nawee- tāāfua wāku wĩ (Mar 6.14-29; Luke 9.7-9)*

¹ Koo cāā na, Galele kāntraha kui yĩnfua Yerote n Yesu wĩ luhu. ² U n u tēntē- pye ma yee: «Nsān nawee- tāāfua kē. N ba ta pe n u yĩŋ cer. U yir gbā wo, ma dur ba gbaafa ye. Loo ne u n waha laanwo wūhū pye.»

³ Lii le ba dye Yerote nsoho wo Nsān ne, le nde: Yerote ba ta pe n Nsān yigi, ma u pua, ma u le nwompihi wo. Yerote ba loo pye u cīifua Filipe cōo Yerotyade wĩ na. ⁴ Nsān naa Yerote yar, a u sē yai u u cīifua cōo tyĩn sya u ye u u ta u wūū ye. ⁵ Yerote n naa Nsān wāboo ke, ma -sē ba fya pe Yiifee- na, pe bye naa n yee Nsān ma Yāhā kaplāŋ tōrfua.

⁶ Yerote seese per gbar -sē na, u cōo pueesya ba yoo u Yerote nampay ye yĩnde na. Le ba tāy ter Yerote ye, ⁷ u n sya Yāhā di ma yee, u kicar ma ngii wĩ pāā, woo ga ke wāā u kē. ⁸ U kicar n ga le pāā u nahafua ye, u nahafua n u yar u n dur ga Yerote pye ma yee: «Nsān yĩŋ cer wāā ra kē nwo wo, tasa wo!» ⁹ Le n Yerote laam wlāhā, u kapān ba u yigi. Tuu - sē ba Yāhā di pe nampay yĩnde na, u n le sya. ¹⁰ U n waa lehe wāā, u n ka ke nwompihi wo ma ga u Nsān yĩŋ cer. ¹¹ Pe n pa ke yĩŋ ne tasa laam wo, ma ba ke wāā u capua kē, u n ke sya wāā u nahafua kē.

¹² Nsān kānyārwai n pa, ma ba u nakugu gbe ma ga u tugu le. Loo kur ye, pe n ga Yesu yar ke kai- bye ne.

Yesu nawee- nyersū yīibua yē woo (Mar 6.30-44; Luke 9.10-17; Nsān 6.1-14)

¹³ Yesu tuu u Nsān wāboo wĩ luhu, u n yir ma salangbāŋ gbe, ma yee woo ga ka u ya ya dragba gaa laam wo. Pe nabuar n -sē yi le cāŋ na. Pe n yi ke kui wo, ma yār n taha Yesu na ke langben na. ¹⁴ Yesu tuu

yi ke salangbāŋ wo, u n nabuar yāā kacān wee ye. Pe nawee- fen n u yigi fānga ne, u n nii pe yanfa jaa pe kē.

¹⁵ Yainkōŋ wo, Yesu kānyārwai n yūhū crā u tāy, ma u pye ma yee: «Yai kua kua wa, wo maha ma dragba wo. Pe nawee- ta pe n ka kusyĩmbehe wo, pe ga waha ngaa par di.» ¹⁶ Yesu n pe yē sya ma yee: «Pe saha ter loo ya wīi na ye; yii gē, -ye digi wāā pe kē pe n di!» ¹⁷ Pe n u pye ma yee: «Bur bua ya te ma wo ye nwo, ma suhu fua- syām ne.» ¹⁸ Yesu n pe pye, pe pa te ne woo fla na. ¹⁹ Loo kur ye, u n pe nabuar ta pe n tege nii ke nyē na. U n te bur bua gbe, pe fua- syām ne, ma yīntaha kuā yir wāā yāhāyīŋ kue ye, ma Yāhā pye ma yee: «Ma syaha kē.» U n te bur la cēr, ma te wāā u kānyārwai kē, pe n te la klaha pe nabuar kē. ²⁰ Pe bye n di, ma di yai. Pe n takūyīhī sēnsye syāŋ gbe ter te gber ne, tii pe di yaha. ²¹ Mpāy pe ba di, pe pye nawee- nyersūi yīibua syi, pe ca yē wee pe kicar ne ye.

*Yesu yār ke langbāŋ loho na
(Mar 6.45-52; Nsān 6.15-21)*

²² Loo kur ye, Yesu n ta ter pe kānyārwai ta pe n dugu dye ke salangbāŋ wo, ma ga dii ga langbāŋ kūndi ngaa ye, u yahasee ye. Woo n kuee kur ye, u kānde wāā pe nabuar kē. ²³ Tuu kānde wāā wa pe kē, u n dugu yāŋ gaa yīŋ na, ma ga nii u laam wūhū tōr Yāhā ye u ya ya. Yīmper n ba wo, ma Yesu yāā ke fla na u ya ya. ²⁴ Le yale wo, ke salangbāŋ ba dey ke kāntraha fla ne. Teflaha naa ke wāā, ke n gbe naa n gbā loho na.

²⁵ Ngupa cir kuiyale wo, Yesu n nii yār n gaha ke langbāŋ loho na, u kānyārwai kue ye. ²⁶ Pe kānyārwai pe u yāā tuu n yār ke loho na, pe n sron fya ma yee kusrāhā kē, ma too kule na ma n kui. ²⁷ Yesu n ta ter pāā pe ne ma yee: «-Ye ye laam waha, ye ma syi fya ye, ndoo kē.» ²⁸ Loo na, Pyar n yē kuā ma Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, le ma pye mboo, ra ta ra n

waha yār ga ke loho yīŋ na ma fla na!» ²⁹ Yesu n u pye u pa. Pyar n yi ke salangbāŋ wo, ma yār n gaha ke loho yīŋ na Yesu fla na. ³⁰ Tuu yāā teflahangbāŋ ma, u n fya, ma -sē yāā u sē waha tāhā yer ke loho yīŋ na ye, ma nii n tege ke wo. U n tē sya ma yee: «Yīŋfua, ta sya yaha!» ³¹ Yesu n ta ter koho nō wāā ma u yigi, ma u pye ma yee: «Ma Yater kloŋ ter la ma ye? Nwa ma n ba fya?» ³² Pe n dugu dye ke salangbāŋ wo, pe syām, ke teflaha n yer. ³³ Pe kānyārwai mpāy pe pye ke salangbāŋ wo, pe n kānklūy gbāā Yesu yaha ye ma yee: «Yāhā Dya kē ma ne cīinde!»

*Yesu yanfa jaa Genesare
kāntraha na
(Mar 6.53-56)*

³⁴ Yesu n ba ke langbāŋ dii wa u kānyārwai ne, pe n tāhā Genesare kue kāntraha na. ³⁵ Koo flafa n Yesu yāŋ cā, ma u wāpa wīi pāā pe kuefa bye ye. Pe n yanfa bye gbe ba u fla na. ³⁶ Pe n nii u nar u tyii pe yanfa n te u nayrengbāŋ yē ya na. Mpāy bye pe -sē yāā naa n te ke na, pe naa n jaa.

15

*Yesu Yīifee- wāle kānde wūhū ne
(Mar 7.1-13)*

¹ Per gaa, Farisyē mpāy tesē Yāhā kaiyarfa mpāy ne, pe ba yir Yurusalem wo, ma pa Yesu fla na, ma ba u yey ma yee: ² «Nwa ta ma kānyārwai sē wo wāle kānde yār ye? Ma sē yāā, pe sē pe klue yee wo wāle kānde wāyee na ma cā pe dir di ye.» ³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ah yii, nwa ta ye n nii Yāhā kānde wūhū miy n yaha, ma nii ye wāle kānde wūhū pye?» ⁴ Ye sē yāā, Yāhā yee: «Ma ma tuhufua gboho, ma nahafua ne,» tesē «Wii ma u tuhufua miipihi yee u nahafua ne, u yai pe u boo kāā.»

⁵ Yii -sē nawee- klaha, a nawee ga waha u tuhufua pye u nahafua ne, u yee: «Ta koho kla gii tē ne ga waha wāā ma kē ma n di, n ke ta yaha

Yāhā kē.> Loo na, u sē maha yai u seefa gboho ye. ⁶ Ye n pye koo syi, ma Yāhā kaklaha miy n yaha, ma ye wāle kaklaha wūhū pye. ⁷ Dawarfa me ye ne! Faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yisa tāhā kē tuu bii nde cāā yar yaha ye wī na, ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee:

⁸ <Nawee- mii, pe ra gboho pe yē kaplāŋ ya ne,

ma -sē yee pe laam wo pe fla dey ter ra ne.

⁹ Pe ra gboho mii syi dyaŋ, yīŋ wee le na ye.

Nawee- pe kānde lii ta, pe tee loo ta, ma n klaha ma yee Yāhā kānde ne.> »

Kai- nkāy ke nawee le kapee-wāpyeŋ wo

(Mar 7.14-23)

¹⁰ Loo kur ye, Yesu n pe nabuar yee ba, ma ba pe pye ma yee: «-Ye kaplāŋ ngī luhu yō, -tee ke yīntar war: ¹¹ Ngii ke n dye nawee yē wo, ke sē u le kapee- wāpyeŋ wo ye. Ngii ke n yi u yē wo, koo kē ke u le kapee-wāpyeŋ wo.»

¹² Yesu kānyārwei n yūhū crā u na, ma u pye ma yee: «Yāŋ, taa nde pāā, le pe Farisyē laam war.» ¹³ U n pe yē wāā sya kakuācran ne ma yee: «Ngii ke wee ta Tuhufua Yāhā wāŋ ye, ke ma mii katyigi gii dyaŋ ke sē ke tāhā ye, ma n pai ke kuā kāā. ¹⁴ Ye tyii pe Farisyē na! Pe ma mii fūū- dyaŋ, pe pe fūūwai yigi, pe n yār n taha pe na kānde wo. Fūū ma u fūūwai yigi, u n yār n taha u na kānde wo, pe syām bye n gaha too dye wuhu wo.»

¹⁵ Pyar n yee u le kakuācran yīntaha yar poo na, kakuācran nde le nawee wāle wī pāā kapee-wāpyeŋ wo. ¹⁶ Yesu n yee: «Ye bya, ye maha le kakuācran yīntaha war gblihi laa ke? ¹⁷ Ye sē le war la ma yee, ngii ke n dye nawee yē wo, ke n gaha u nfēŋ wo, ke ga yi kāā u laha wo nyē wo? ¹⁸ Ngii ke -sē n yi nawee yē wo, ke n yir u laam

wo. Koo ke nawee le kapee- wāpyeŋ wo. ¹⁹ Ye sē yāā, nawee tuu kapee- nkāy ga u laam wo, koo ke ne u taha naboer na, cayor wāleŋ ne, tyatyāhā ne, yuhur ne, kawar wāfua ne, tesē wāplanpāā ne. ²⁰ Koo kai- ngī kē ke nawee le kapee- wāpyeŋ wo. Ma - sē yee, ma'a yee ma sē ma klue yee wo wāle kānde wāyee na ma cā ma dir di ye, loo nde sē nawee le kapee-wāpyeŋ wo ye.»

Coo waa tuu wee Yiifee ye, Yesu u pueesya jaa

(Mar 7.24-30)

²¹ Loo kur ye, Yesu n yir ke fla na, ma ka Tyir tāy, Syidō ne. ²² Kanaafasya waa pye, tuu ba nii ke fla na. Kanaafa sē pye Yiifee- ye. U n pa Yesu tāy, ma ba tē sya ma yee: «Dawide Dya, ta fen di! Sāndūpee ma ra pueesya yīŋ na, ma nii u fāy, u kā n yaa!» ²³ Yesu sē -sē u yē ge sya laa ne ye. U kānyārwei n yūhū crā u tāy, ma u nar ma yee u u coo ta u n ter, u tee ma u kui n taha poo na. ²⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Yiisrefa mpāy pe ma mii mbaa dyaŋ mbanaha wee pe na ye, pe ra lehe wāā poo ya wī na.» ²⁵ U coo n ke kaplāŋ luhu, ma sye ma ba kānklyū gbāā Yesu yahasee ye, ma u nar ma yee: «Yīŋfua, ta kue yāŋ!»

²⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Ma'a kicar digi gbe miy yaha pāmpii* kē, le sē yō ye.» ²⁷ U coo n yee: «Cīinde ne, Yīŋfua. Pāmfa ma -sē tii bir miy yaha te n too kāntraha na, pāmpii sē -sē ga gbe di la?» ²⁸ Loo na, Yesu n u yē sya ma yee: «Coo nwo, ma ra sron ta ma Yater cīinde! Taa lii ke, le ga pye ma kē.» Le yalebya wo, u sāndūpee n tege kāā u pueesya yīŋ na, u n jaa.

Yesu yanfa buar jaa

²⁹ Yesu n yir ke fla na, ma ka Galēle langbāŋ yē na. U n ga dugu nii yāŋ gaa yīŋ na. ³⁰ Nabuar raa n tānklahafa gbe ba u fla na, fūū- ne, tesē bebe ne, mpāy ne pe kadye

* **15:26** 15.26 Koo cāā na, mpāy pe sē pye Yiifee- ye, Yiifee- naa pe yee pām.

teelaa fla ku pe ye, ma suhu yanfa busãã mpãy ter ne. Pe n ba pe tege ta Yesu tãý, u n pe jaa. ³¹ Pe nawee- n pe bebe yãã pe n pãã; mpãy pe kadye teelaa fla ku pe ye, pe n pe yãã pe jaa, ma pe tãnklahafa yãã pe yrãhã sronj, ma pe fũũ- yãã pe n yãñ. Le n yẽ gbãã pe nawee- bye na ma sya ga ta ter, pe n nii Yãhã sey, koo gii ke ma Yiisrefa Yãhã.

Yesu nawee- nyersũ yẽ woo, tahar ne
(Mar 8.1-10)

³² Loo kur ye, Yesu n u kãnyãrwai yee ba, maa pe pye ma yee: «Nawee- mii fen ra yigi, pe plii tãã nanga pe ma ra ne. Yagaa, ngaa wee pe ye nantãñ pe n ga di ye. N sã n traha n kãnde wãã pe kã pe n ter, mii pe sã ngaa yãã di ye. Mii loo sã ne ye, pe n gaha too wãfãý na kãnde wo.» ³³ Pe kãnyãrwai n u yey ma yee: «Dragba nge syi laam wo, waa dir yãã na wo wãã nabuar mii syi kã pe n di?» ³⁴ Yesu n pe yey ma yee, bur nii te ma pe ye. Pe n yee, wãý kuasũ tesã fuabir raa ne. ³⁵ Loo na, Yesu n pe nabuar ta pe n tege nii kãntraha na. ³⁶ U n te bur kuasũ gbe pe fuabir ne, ma Yãhã pye ma yee: «Ma syaha kã». U n te bur la cer, ma te wãã u kãnyãrwai kã, pe n te la klaha pe nabuar kã. ³⁷ Pe bye n di, ma sya di yai. Tii pe di yaha, pe n te gbe ter takũyĩhĩ kuasũ. ³⁸ Mpãy pe ba di, pe pye nawee- nyersũ, pe ca yẽ wee pe kicar ne ye.

³⁹ Loo na, Yesu n kãnde wãã pe nabuar kã, ma dugu dye salangbãñ wo, ma ka Magadã kue kãntraha na.

16

Mpãy pe sã yagaa kai- yĩntaha war ye
(Mar 8.11-13; Luke 12.54-56)

¹ Loo kur ye, pe Farisyẽ tesã pe Sadusyẽ ne, pe n pa Yesu fla na. Pe n yee, poo ga u le namihi wo ma u pye, u laanwo wĩ laa pye poo n yãã, pe waha cã Yãhã kã ke kãnde wãã u kã. ² Yesu n -sã pe yẽ sya ma yee:

«Yaintege na, yãhãýĩñ ma yrãhã, ye ne yee sukũhũ yai ga yõ. ³ Yũhũ yẽ na, ye ma yãhãýĩñ yãã ke yrãhã car ma maha wo, ye ga yee sesaha ga too nanga. Ye yãhãýĩñ wũhũ yĩntaha war, ma -sã gblihi laa, Yãhã wũhũ nkãy ke n pye ye yĩnde na yagaa, ye sã ke war ye. ⁴ Yagaafa pee, pe sã n sronj Yãhã ye ye, ma maha yee, poo n ke pe laanwo wĩ laa yãã yĩnde ne! N sã -sã ga laanwo wĩ laa pye yar pe na ye. Lii le bii faale Yonase dye, loo syi ter ya kã, pe ga ba yãã yĩnde ne.»

Loo kur ye, u n ter pe yaha ke fla na.

Yoo wĩ ma mii ncasur wãñ ter syi dyañ?

(Mar 8.14-21)

⁵ Pe kãnyãrwai pe ba dii ga ke langbãñ kũndi ngaa ye, pe ba faha bur yaha. ⁶ Yesu n pe pye ma yee: «-Ye yii le yaha, -tee yii yigi Farisyẽ ye ne tesã Sadusyẽ ye ne; pe wĩ ma mii ncasur wãñ syi dyañ.» ⁷ Pe kãnyãrwai n nii pe ya yey ma yee: «Too sã bur gbe ye, loo la u n nii n pãã ke syi?» ⁸ Yesu n pe laam wũhũ cã, u n pe yey ma yee: «Nwa ye n yee, tee sã bur gbe ye, loo la n n pãã ke syi? Ye sã ra sronj ta ye Yater ye! ⁹ Ye sã laa war wa ye. Tã ba bur bua la cer wãã nawee- nyersũ yĩnbua kã, ye ba te gber wãã gbe ter takũyĩhĩ nii, le faha la ye na? ¹⁰ Tã maha ba te bur kuasũ la cer pe nawee- nyersũ kã, ye ba te gber wãã gbe ter takũyĩhĩ nii, le faha la ye na? ¹¹ Yaliile wo, tã ye pye ye yii yigi Farisyẽ ye ncasur wãñ ter syi ne, Sadusyẽ ye ne, n sã naa n pãã bur wĩ na ye. Nwa ta ye sã waha le war ye?» ¹² Loo na, pe kãnyãrwai n cã le war ma yee ncasur wãñ gii ke n le bur wo, koo sã kã Yesu naa n yãñ ye. Farisyẽ wĩ ne u naa n yãñ, Sadusyẽ wĩ ne, ma yee pe pe ya yigi le ne.

Yoo kã Yesu ne?

(Mar 8.27—9.1; Luke 9.18-27)

¹³ Yesu n ka u kãnyãrwai ne Filipe Syesarẽ klo kue ye. U n ba pe yey ma yee: «Lii ge nawee- pe n pãã

ndoo u Nawee Puee wĩ na?» ¹⁴ Pe n u yě sya ma yee: «Mpāy n yee, a Nsān nawee- tãāfua kē ma ne. Mpāy maha n yee, a Yeli kē ma ne. Mpāy maha ma pe n yee, a le ma pye mboo sē kē faale Yermii ye, ma -sē ma poo faale Yāhā kaplāṅ tōrfa nen waa.» ¹⁵ Yesu n pe yey ma yee: «Ah yii, ye yee yoo kē ra ne?» ¹⁶ Syimu wii pe n yee Pyar, u n u yě sya ma yee: «Mboo kē u Yāhā Yīndefua Crise, ma maha ma ke Dya, koo gii wākuyāā wee ke na ye.»

¹⁷ Loo na, Yesu n u pye ma yee: «Nsān dya Syimu, ma wĩ n tãy. Ma sē yāā, nawee sē kē tuu koo kai- ngĩ yar ma na ye. Ta Tuhufua Yāhā kē, ke ke yar ma na. ¹⁸ Ndoo -sē ga ma yar nde ne: Mboo, ma ma Pyar, ke yīntaha kē ntēmlaha. Ma ma mii ntēmlaha dyaṅ, pe ga waha nwoṅ fāā ke yīṅ na. Loo ne, mboo taa ga ba ta wĩ cāā gbe yi, ma naa le tōr mpāy ye pe sē ra kānde cā ye. Gbāfua fānga gē sē n pai waha yia ra kāndeyārfa yawāhā na ye. ¹⁹ Fānga gii tē ga wāā ma kē mpāy nsoho wo pe cā Yāhā ma yīṅ na, koo fānga ma mii karndohopii dyaṅ, pe ga waha nwonyě yār, pe maha waha ke tā. Ma’a ba kai- nkāy sye driyě nge wo, Yāhā kē ke ma ta, ma n ke sye. Ma’a maha ba kai- nkāy sya driyě nge wo, Yāhā kē ke ma ta, ma n ke sya.»

²⁰ Yesu n u kānyārwai yar waha, pe ma n le pāā waa ye pe yee woo kē u Yāhā Yīndefua Crise ye.

²¹ Loo kur ye, Yesu n nii ke kai- pāā u kānyārwai ye gbaa na. U naa pe yar ma yee: «N yai n ka Yurusalem wo. Koo fla na, pe Yiifee- wāle, pe Yāhā yūndefa yīṅfa ne, pe Yāhā kaiyarfa ne, pe ga ba ra fāy gboho. Pe ga ba ta gē ta pe n ta boo. Ta wāku plii tãā wuhu na, n ga yir gbā wo, n dur ba yrāṅ na gbaafa ye.»

²² Pyar n u yee ga känkāy na, maa nii le kuān u ye ma yee: «Yīṅfua, Yāhā ke paha ma na! Nde sē yai le ma dye ye!» ²³ Yesu n wā klaha, ma Pyar pye ma yee: «Yūhū kãā ra tãy Setane nwo! Ma n kē ma yer tã ra na

ta känkai- wo! Ma sē laam ga Yāhā laantor ter ne ye, ma laam ga nawee- kacān ter ya ne.»

²⁴ Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Wii ma yee woo ga naa n yār ta kānde wo, u u laam wūhū ta yaha, tuu u ya gbihi, u ma sya ga ba gbāpee ku ra wĩ na. Wii ma loo sya, u naa ra kānde yār. ²⁵ Ye sē yāā, wii tuu u ya yīṅ kē, ma suhu u laam wān ne, woofua ga ba too bye kē laa; wii tuu -sē ga le sya u u yīṅ kē laa, ma suhu u laam wān ne ndoo wĩ na, woofua kē tuu cā ga ba too nde bye yāā. ²⁶ Mboo nawee, taa ga driyě wān bye yāā tãṅ, ma’a yee ma sē ba ma yīṅ yāā Yāhā ye ye, le wāyĩ -sē ma na taa yāā? Tesē, koo kla ma na, nawee tuu ga ba waha kē, u u ya yīṅ yāā Yāhā tãy? ²⁷ Ye sē yāā, u Nawee Puee ga ba pa u Tuhufua Yāhā nayōr ne, tesē u yāhāyīṅ tēnlehe ye ne. U ma ba dur ba, nawee nawee woo tuu kai- nkāy bye pye ter, u ga koo bye draha dāā ufua kē. ²⁸ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Nawee- mpāy ma ye laam wo, pe saa ku mii pe sē u Nawee Puee yāā tuu nii yīṅ na ye.»

17

Kānyārwai tãā mpāy Yesu yāhāyīṅ nayōr yāā

(Mar 9.2-13; Luke 9.28-36)

¹ Plii kuay kur ye, Yesu n Pyar yigi taha u ya na, Syake ne, u Syake cīifua Nsān ne, ma ka pe ne yānjruhu gaa yīṅ na, poo pe ya ya.

² Pe n u yāā, u wā klaha pe yīnde na, u yīntaha n nii n yehe yai wāṅ syi dyaṅ, u nayre n flege ma nii cāā- wāṅ syi dyaṅ. ³ Pe kānyārwai n faale wāle Musa yāā tesē Yeli ne, pe ya kai na. Pe ba fe gbe yi, ma nii n pāā Yesu ne. ⁴ Loo na, Pyar n Yesu pye ma yee: «Wo Yīṅfua, wo niisaha sroṅ yō nwo wo. Le ma tãy ma ye, n ga kajar tãā gbā, neṅ ma wāṅ, neṅ Musa wāṅ, neṅ nge Yeli wāṅ.» ⁵ Tuu naa n pāā nantāṅ, yāhāsyōr raa n ba paha pe na, ma n yehe palpal. Yāhā yīmbui n yir te yāhāsyōr laam wo

ma yee: «Ta Dya kē nwo, u ntāṅ dye

gboho ra t̄ay, u ra laam ȳin yalebye. -Ye naa n luhu u ye!» ⁶ Pe k̄anȳarwai pe kapl̄an̄ nḡī luhu, pe n fya ma too t̄a pe ȳintar na. ⁷ Yesu n ȳuh̄u cr̄a pe na, ma pe pye pe yir, pe ma n fya ye. ⁸ Pe n ȳintar kūa yir, pe s̄e maha waa ȳāa mii Yesu ya s̄e k̄e ye.

⁹ Pe naa ke ȳan̄ tege, Yesu n pe yar waha ma yee: «Tee kai- nk̄ay ȳāa ke ȳan̄ ȳin̄ na, ye ma n ke t̄or waa ye ye, mii u Nawee Puee s̄e yir gb̄a wo, ma dur ba gbaafa ye ye.»

¹⁰ Pe k̄anȳarwai n Yesu yey ma yee: «Nwa ta pe Ȳah̄a kaiyarfa n yee, a Yeli ga c̄āa pa u Ȳah̄a Ȳindefua Crise yaha?» ¹¹ Yesu n pe ȳe s̄ya ma yee: «C̄īnde ne, Yeli yai u pa, u ba ke kai- bye gbihi ta. ¹² Ta n ye yar: Yeli pa wa, nawee- s̄e c̄a woo k̄e ye, ma u nuhu pe laam w̄anuhu. Pe ga ba u Nawee Puee bya nuhu koo syi.»

¹³ Loo na, pe k̄anȳarwai n c̄a le war ma yee, Ns̄an nawee- t̄āafua w̄ī k̄e Yesu tuu p̄āa pe ye, ma Yeli myaha yee.

Yesu s̄and̄upee kar tege k̄āa kicar waa ȳin̄ na

(Mar 9.14-29; Luke 9.37-43)

¹⁴ Pe ga n̄ nabuar raa fla na, dya waa n pa Yesu fla na, ma ba k̄ankl̄uy gb̄āa u yahasee ye ¹⁵ ma yee: «Ȳin̄fua, ta dya fen di, w̄atooku ma u na. Ke ma yir u na, ke ne pee u na. Kaa na u ga too dye naa woo, kaa na u ga too dye loho wo. ¹⁶ N pa u ne ma k̄anȳarwai fla na, pe s̄e -s̄e waha u jaa ye.» ¹⁷ Yesu n kūan̄ pe na ma yee: «Yii poo na, laanȳom̄ wee ye ye ye, ye s̄e ra ta ye Yater ye. Ye yee la n kuee ye w̄awlah̄a na yalebye? Ye yee la n naa n f̄ay ye ne yalebye? -Ye pa ra k̄e u kicar ne nwo!» ¹⁸ Yesu n s̄a u s̄and̄upee na, u n tege k̄āa u kicar ȳin̄ na, u n jaa le yalebya wo.

¹⁹ Loo na, pe k̄anȳarwai n ȳuh̄u cr̄a Yesu na k̄ank̄ay na, ma u yey ma yee: «Nwa wo s̄e ba waha u s̄and̄upee kar tege k̄āa ye?» ²⁰ Yesu n pe yar ma yee: «Ye s̄e ra ta ye Yater ye laam bye ne ye, koo k̄e. Ta n c̄īnde nde p̄āa ye ye: Ye ma Ȳah̄a ta

ye Yater carle ya mii nt̄āaf̄ī pua nen ya dyan̄, ye ga waha ȳan̄ nge pye ke ȳuh̄u ga nwaa, ke n ȳuh̄u ga. Kai laa saa ye yia ye. [²¹ Ya 'a ye ȳe t̄a digi na, ma nii Ȳah̄a nar, loo na, ye ga waha s̄and̄upee nwo syi kar tege nawee ȳin̄ na.]»

Yesu maha u gb̄a w̄ī p̄āa, tes̄e u w̄ayir w̄ī ne gb̄a wo

(Mar 9.30-32; Luke 9.43-45)

²² Yesu pye yr̄ah̄a na u k̄anȳarwai ne Gal̄e k̄antraha wo, u n ba pe pye ma yee: «Pe ga ba u Nawee Puee yi u nap̄ī- k̄e, ²³ pe n u boo; u gb̄a plii t̄āa wuhu, u ga yir gb̄a wo, u pa gbaafa ye.» Loo kap̄an̄ nde n pe k̄anȳarwai laam wl̄ah̄a pe k̄e, ma s̄ya ga ta ter.

Yesu ye kufar d̄āa

²⁴ Yesu tuu ga dye Kapornu wo u k̄anȳarwai ne, Ȳah̄a kangb̄an̄ kufar w̄āafa n ȳuh̄u cr̄a Syimu Pyar t̄ay, ma u yey ma yee: «Ye Ȳin̄fua s̄e Ȳah̄a kangb̄an̄ kufar d̄āa la?» ²⁵ Pyar n pe pye āw̄a, u pe d̄āa.

Pyar tuu ga dye kaha wo, Yesu n c̄āa kap̄an̄ gbe, ma u pye ma yee: «Syimu, ma laam wo, mp̄ay poo pe yai pe naa pe kufar d̄āa, tes̄e pe koho w̄an̄ kufar ne k̄antraha nge ȳin̄fa k̄e, pe klofa laa, pe nampay?» ²⁶ Pyar n yee pe nampay. Yesu n u pye ma yee: «Le ma pye pe nampay, ma c̄a klofa s̄e yai pe naa te d̄āa ye. ²⁷ Wo s̄e -s̄e n ke nawee- mii n w̄apee p̄āa wo w̄ī na ye. Loo ne, ka ke langb̄an̄ wo, maa fues̄an̄ miy. Fua wii taa ga c̄āa yigi, u ȳe ȳar, maa nt̄en war ȳāa u laam wo. U war gbe, maa ra kufar d̄āa, tes̄e ma w̄an̄ ne!»

18

Mp̄ay pe kloṅ, Yesu kaȳuh̄u p̄āa pe w̄ī na

(Mar 9.33-37; Luke 9.46-48)

¹ Loo yale wo, Yesu k̄anȳarwai n ȳuh̄u cr̄a u na, ma u yey ma yee: «Yoo syi u ma ȳin̄ na Ȳah̄a Yai wo?»

² Loo na, Yesu n kicaalaale yee ba ta pe yaha ye, ma pe yar ma yee: ³ «Ta n c̄īnde nde p̄āa ye ye: Ye ma yee

ye sē koho klaha ma nii kicar wāṅ syi dyaṅ ye, ye saa dye Yāhā Yai wo ye. ⁴ Wii ma u ya ta pra kicaale nde wāṅ syi dyaṅ, woo kē u ga ba yīṅ yāā nawee- bye laam wo, Yāhā Yai wo. ⁵ Wii ma kicaale nde syi gbihi yigi ndoo myaha na, ndoo ge kē tuu gbihi yigi.»

Kapee- wāpyeṅ le lii kua?
(*Mar 9.42-48; Luke 17.1-2*)

⁶ Yesu n maha yee: «Mpāy pe ma pra kicar wāṅ syi, ma ra ta pe Yater, wii ma poo nen waa ta u n yi kāā ra kānde wo, le ga pee woofua na. Pe ma sya cāā ntēmbangbāṅ pua u yīntyigi na, ma u gbe miy le wāā langbāṅ wo u sē yāā loo kapee nde yāā pye ye, ke puar u na. ⁷ -Ye yāṅ, driyē laam wo, kapee- wāpyeṅ syar. Kapee- wāpyeṅ saha kua yāā ye. Wii ma -sē u nampyeṅ ta u n kapee- pye, woofua wīi pee!

⁸ Le ma pye ma koho ke ma le kapee- wāpyeṅ wo, laa na ma troho ke ma le kapee- wāpyeṅ wo, te cer kāā, ma te miy wāā dey dey. Ma cīinde yrā yāā koho neṅ ne, tesē troho neṅ ne, ke puar ma kuee ma klue sīi ne, tesē ma tre sīi ne, pe n ba ma miy le wāā naa fla wo, naa gi wāfegeyāā wee ke na ye. ⁹ Le ma pye ma yīnde le ma le kapee- wāpyeṅ wo, le loho yi, ma le miy wāā dey dey. Ma cīinde yrā yāā yīnde nen ne, koo puar ma kuee ma yīmpē syāṅ ne, pe n ba ma miy le wāā naa fla wo, naa gi wāfegeyāā wee ke na ye.»

Mbua wii tuu plaha, ma ba yāā
(*Luke 15.3-7*)

¹⁰ Yesu n maha yee: «-Ye yii yigi, kicar mii nanem bye ne, ye ma syi ye naa pe yāṅ ye yee pe wee ngaa ye! Ta n ye yar: Pe kicar yāhāyīṅ tēnlēhe n pai ta Tuhufua Yāhā tāy yalebye. [¹¹ Mpāy pe plaha, u Nawee Puee pa pe wāsyayaha yīmbui ne.]

¹² -Ye yāṅ, wii ma pye mbaa gbee- bua ne, nen n plaha u ye, u ga pye mii? Ye cā ma yee, u ga pe mbaa

gbeeresyar sēnsye kuariesyar mii ta yaha disaha wo, yāṅ yīṅ na, u ga u nen nwo ke, nen wii tuu plaha. ¹³ Ta n ye yar: U ma woo mbua yāā, u ga nuhu di woo nen ya wīi na, u ta ter pe mbaa gbeeresyar sēnsye kuariesyar mii wīi yaha. ¹⁴ Ye Tuhufua Yāhā ma koo syi dyaṅ. Ke sē n yāṅ pe kicar mii nen waa ge n plaha ye.»

Wo yai wo tyii wo nampyeṅ- kapee- foho na

¹⁵ Yesu n maha yee: «Ma nampyeṅ ma laa tee pye ma na, ka mii ya u fla na; tuu lii tee pye, le yar u na. U ma luhu ma ye, ma ta u n dur ba kānyī wo. ¹⁶ U ma -sē sye, u saa luhu ma ye ye, ta kāndeyārfa nawee nen waa yigi taha mii na, kaa na nawee- syām syi, ye n ka u fla na. Le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee, kai yai le gbihi ta nawee- syām yīnde na, laa na nawee- tāā syi. ¹⁷ U ma sye, u saa luhu pe ye ye, ka maa le pāā ta kāndeyārfa yawāhāfa ye, ye fla wo. U ma maha sye, u saa luhu pe ye ye, naa u yāṅ nawee wii syi draha wo, u sē cīinde Yāhā cā ye. Tesē, naa u yāṅ kufar wāāfa ne wācēṅ, poo mpāy pe fufor di.

¹⁸ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye ma kai lii sye nawee- ye driyē nge wo, Yāhā kē ke ye ta ye n le sye. Ye ma kai lii sya nawee- ye driyē nge wo, Yāhā kē ke ye ta ye n le sya.

¹⁹ Ta n maha ye yar: Yii mpāy tee ma kāntraha na, ma Yāhā kānde yār, yii nawee- syām syi ma yīmbuhu wāā le, ma ngii ngii nar ra Tuhufua Yāhā ye, u ga le pye pe kē.

²⁰ Ye sē yāā, teelii teelii nawee- syām ma pe ya wāā ta myaha na, laa na nawee- tāā syi, n ma pe telai wo.»

²¹ Loo na, Pyar n yūhū crā Yesu na, ma u yey ma yee: «Yīṅfua, ta nampyeṅ ma kuee kapee- pye ra na yalebye, n yai n tyii u kapee- foho na tehe nii? Tehe kuasīi syi yai la?»

²² Yesu n u yē sya ma yee: «Aye, tehe kuasīi sē yai ye; naa n tyii u kapee- foho na ma kuāṅ ne yalebye.»

Tëntē wii u sē tyii u nampyeŋ fus na ye

²³ Yesu n maha yee: «Kapee- foho wātyii wī Yāhā Yai wo, le ma mii nde dyaŋ: Yīŋfua waa ba yir, ma yee woo ga yāŋ u foho ma pye u tēntē-mpāy na, pe ke dāā u kē. ²⁴ U n nii ke foho tōr, pe n ga u tēntē waa yigi ba u fla na. Fue lii le pye woo yīŋ na, le pye war nagbeebua raa. ²⁵ Ngaa gē sē pye u dya ye u n ga le fue dāā u yīŋfua kē ye. U yīŋfua n yee, pe u dya yigi ga par yāmpuai wāŋ syi dyaŋ, woo tesē u cōo ne, tesē u pii ne, tesē u koho wān bye ne. Loo na, fue lii le ma u dya yīŋ na, pe war ga yāā. ²⁶ U tēntē n kānklūy gbāā u yīŋfua yahasee ye, ma u nar waha ma yee: <Ma laam yīn, ma ra sēŋ, n ga ba pe war bye dāā ma kē.> ²⁷ U yīŋfua n u fēn di, ma kace yaha u na, ma sya yee u tyii le fue wādāā na, ma kānde wāā u kē u n ter.

²⁸ Woo tēntē n yi ke fla na, ma u tēntēwε waa wāā sya. U fue -sē pye u tēntēwε nwo na, war naha syi. U n u fyāhā yigi yīmbui na, u saha wūū gē wūū ye, ma nii u pye ma yee: <Ta fue ma ma na, pe war dāā ra kē!> ²⁹ U tēntēwε n kānklūy gbāā u yahasee ye, ma u nar waha ma yee: <Ma laam yīn, ma ra sēŋ, n ga ba pe war bye dāā ma kē.> ³⁰ U sē yer le na ye, ma sya ta pe n u le nwompihi wo ma yee, le fue le dāā u n cā yi.

³¹ Tēntē- mpāy pe pye ke fla na, pe loo nde yāā, le n pe laam war, pe n ga ke kai- bye tōr pe yīŋfua ye. ³² U yīŋfua n -sē u tēntē yee ba, ma ba u pye ma yee: <Tēntē napee nwo! Taa ra nar, n ma fue gbe kāā ma yīŋ na.

³³ Tē ma fēn di mii, ma bya sē ne yai la ma ma nampyeŋ fēn di koo syi?>

³⁴ Ncafūhū n u yīŋfua yigi. U n ta pe n u tēntē tā nwompihi wo, ma yee pe u pēn, ma maha yee, le fue le dāā tāŋ u n cā yi.»

³⁵ Yesu n maha yee: «Ye ma yee ye sē n tyii ye nampyeŋ- kapee- foho na ye kuāŋ ne ye, ta Tuhufua Yāhā bya ga ba ye pye mii tēntē napee nwo wāŋ syi dyaŋ.»

19

Nawee ga waha u ya koho cōo sye la?

(Mar 10.1-12)

¹ Yesu tuu nawee- klaha wa, u n yir Galele kāntraha na, ma ka Yude kāntraha kuε gii ye ke ma Yurdane lafeŋ kūndi ngaa ye. ² Nabuar naa n taha u na, u n pe yanfa jaa.

³ Farisyē mpāy n yūhū crā u na, ma yee poo ga u le namihi wo, ma u yey ma yee: «Wo kānde na, nawee ga waha u cōo sye la, laa ma dye pe nsoho wo u cōo ne?» ⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye cā le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: <Ke kai- fegbecāā na Yāhā nawee- tāhā, naa tesē cōo ne.> ⁵ Yāhā n le pāā pe wī na ma yee: <Koo syi kē, naa ricar koho ma ba dye, u n cōo sya, u ga u ya yē yi kāā u seefa tāy, u ke wāā le u cōo wāŋ ne, pe n nii nawee nen dyaŋ.> »

⁶ Yesu n pe yar taha ma yee: «Loo na, pe wee syām nantāŋ ye, pe ma mii nawee nen ya dyaŋ. Yāhā ke tii gbra te ya na, nawee ma syi u te cāāŋ te ya na ye.» ⁷ Pe Farisyē n u yey ma yee: «Ah wo faale wādyaha Musa sē bii yee la, naa ga waha u cōo wāsyen saba wāā u kē, tuu u sye?»

⁸ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye laam waha ter, koo kē Musa n bii kānde wāā ye kē, tee ga waha ye ca sye. Ma -sē yee ke kai- fegbecāā na, le sē pye koo syi ye. ⁹ Ta n ye yar: Wii cōo ma yee u sē naa waa yuhu di ye, u n u sye ma cōo waa gbe, ufua kapee pye, u cayor pye.»

¹⁰ U kānyārwai n u pye ma yee: «Naa wī ma pye koo syi u cōo kuε ye, le puar waa ma n cōo sya ye.»

¹¹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Nawee- bye sē me pe ga waha yia pe tyii cōo wāsyen na, pe naa loo kānde yār ye. Mpāy, Yāhā loo fānga wāā pe kē, poo ya pe ga waha yia, pe naa loo kānde yār. ¹² Kai- busāā ma, ke ga waha naa ta u saa cōo sya ye; ca mpāy bya ma ke syi. Mpāy ma pe see ke dyaŋ, pe saha cōo wī yō ye; ca mpāy bya ma ke syi. Mpāy ma pe

poo sã, ma pe ta ke syi, pe saha cɔɔ wĩ yɔ ye; ca mpãy bya ma ke syi. Mpãy ter maha ma, Yãhã Yai tẽn wĩ na, pe cɔɔ wãsyã wĩ sye; ca mpãy bya ma ke syi. Wii ma cã u ga waha yia u kaklaha ngĩ sya, u ke sya.»

*Yesu kaa taha kicaabir na
(Mar 10.13-16; Luke 18.15-17)*

¹³ Nawee- n pa kicaabir ne Yesu fla na, tuu koho taha pe na, u Yãhã nar pe wĩ na. Pe kãnyãrwai n sye pe na. ¹⁴ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ye tyii pe kicaabir na pe n pa ra ye! Ya'a n sye pe na ye. Ye sã yãã, mpãy pe ma pra poo wãŋ syi dyaŋ, Yãhã Yai ma poo wãŋ.» ¹⁵ U n koho taha pe kicaabir na, ma yir ke fla na ma ter.

Nangbãm ga waha dye la Yãhã Yai wo?

(Mar 10.17-31; Luke 18.18-30)

¹⁶ Naanfuẽ waa n yũhũ crã Yesu na, ma u yey ma yee: «Yĩŋfua, n ga waha kayĩ lii pye, n waha cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye.» ¹⁷ Yesu n u pye ma yee: «Nwa ma n ta yey kayĩ wĩ ne? Yãhã ya ke yɔ. Ma'a yee ma ga cĩnde yrã yãã, naa Yãhã kãnde katan wũhũ pye!» ¹⁸ U dya n Yesu yey, a Yãhã kãnde wũhũ nkãy? Yesu n u yẽ sya ma yee: «Ma'a syi ma nawee boo ye; ma'a syi ma cayɔr le ye; ma'a syi ma yuhu ye; ma'a syi ma kawar fua ye; ¹⁹ naa ma tuhufua gboho, ma nahafua ne! Ma ya wĩ le n tã y ma ye mii syi dyaŋ, tyii ma nampyen wĩ n naa n tã y ma ye ke syi.»

²⁰ U naanfuẽ n Yesu pye ma yee: «Ndoo koo ngĩ bye yigi, n yai n maha lii pye?» ²¹ Yesu n u pye ma yee: «Ma'a yee ma ga kua, ka, ma ga ma koho wãn bye par tãŋ, -taa pe war bye wãã tãŋ nawãm kã. Loo na, ma -sẽ ga ba nii nangbãŋ Yãhã yĩnde na. -Taa pa, ma ba taha ra na!» ²² U naanfuẽ tuu kaplãŋ ngĩ luhu, u laam bye n wlãhã u ye, u n ter. U tee pye nangbãŋ.

²³ Loo na, Yesu n u kãnyãrwai pye ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ye

ye: Nangbãm wãdye wĩ Yãhã Yai wo, le war! ²⁴ -Ye yãŋ, yũhũmii wãdyeyiter mensãn wihi ne, le ma fãhãfãhã ma ter nangbãm wãdye yaha Yãhã Yai wo.» ²⁵ Pe kãnyãrwai pe kaplãŋ ngĩ luhu, le n pe fe gbe pe n sya yee, a nangbãm ma yee pe saa waha pe yĩ y yaha ye, yoo syi -sẽ ma u ga waha u yĩŋ yi yaha? ²⁶ Yesu n pe yãŋ, ma pe pye ma yee: «Kai laa ne le nawee yia; ma -sẽ yee Yãhã koo na, koo n yia kai- bye na.»

²⁷ Loo na, Pyar n kapãn gbe ma yee: «Yĩŋfua, yãŋ, wii mpãy too -sẽ ter wo kãnkai- bye yaha, ma taha ma na, wo wĩ ga ba pye mii?» ²⁸ Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Yãhã yĩŋfãŋ ga ba pye, kãntrafãŋ ne. U Nawee Puee ma ba nii kai- bye yĩŋ na u niisayũhũ fla na, yii sãnsye syãm mii tee n taha u na, ye bya ga ba nii yĩŋ na, nangbãniisar wo, ye Yiisre ter sãnsye syãŋ ngĩ nawee- bye sãhã. ²⁹ Mpãy bye pe ter pe kle yaha, pe nampyesey ne, pe tuhufa ne, pe nahafa ne, pe ca ne, pe pa ne, pe pii ne, pe tar ne ta wĩ na, poofa ga too syi fle gbeebua yãã kãntraha nge na. Sukũhũ gaa laam wo, pe ga cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye. ³⁰ Mpãy pe ma yahasee ye yagaa, poo busãã ga ba nii kur ye, mpãy pe -sẽ ma kur ye yagaa, poo busãã ga ba yahasee yãã.»

20

Kakuãcran tẽntẽbir wĩ na

¹ Yesu n maha yee: «-Ye yãŋ, Yãhã Yai wĩ ma mii tẽntẽbir mpãy wĩ dyaŋ, tarfua waa ne. U tarfua ba cãã yir sukũhũntã y na, yainsaha daryale wo, woo ga tẽntẽbir ke ba le u tar wo. ² U n mpãy yãã, ma yee woo ga pe dãã per nej tẽn war ne. Pe n yer le na. U n pe ta pe n ga nii tẽn tẽ u tar wo. ³ Yai n faa dugu, u tarfua n maha yi, ma ka tẽntẽbir kesaha fla wo, ma ga mpãy yãã pe ka nii, laa sã ne pe n pye ye. ⁴ U tarfua n pe pye ma yee: Ye ga waha ka yii

ndon, ye ga naa tēn tē ra tar wo. N ga ba ye tēn draha dāā ye kē. ⁵ Pe tēntēbir n ka. Yai n ba dye yīn wo, u tarfua n maha yi, ma ga tēntēbir mpāy kε ba le te tar wo. Yai n ba yīn, u n maha yi ga mpāy kε ba le te tar wo. ⁶ Yai n ba kua, u n yi, ma maha ga mpāy yāā, pe ba tege nii nantān tēn kesaha fla wo. U n pe yey, a nwa pe n tege nii ke fla na ma yai kua, laa sē ne pe n pye ye. ⁷ Pe n yee, waa sē poo gbe tēn na ye, koo kē. U tarfua n yee, le ma pye koo syi, pe tēntēbir pe ka pe ya ndon, pe ga tē u tar wo.

⁸ Yai n ba kua tān, u tarfua n u war yīnfua pye ma yee: <Pe tēntēbir byε yee ba, ma ba pe dāān wāā pe kē. Mpāy pe gbe kur kuε ye, cāā naa poo dāā, ma ba kua mpāy na pe cāā gbe.> ⁹ Mpāy pe ba dye tēn wo yainkōn yale wo, poo n cāā pa loo na, maa per nanen tēn war yāā. ¹⁰ Tēntēbir mpāy pe ba cāā dye tēn wo, poo n ba pa, ma naa le ga laa na poo war ga gboho ter. Pe n pe bya dāā per nanen tēn war ne. ¹¹ Pe n pe war sya ma yee, poo sē u tarfua ne, ¹² ma u pye ma yee: <Tēntēbir mpāy taa gbe kur kuε ye yainkōn wo, ma cā pe sē ma- le tēn na ye. Ma pye mii ma pe dāā wācεn wo ne, wii mpāy too per wihi wāfāy sya, ke yaiwlan wāsuhu ne?> ¹³ U tarfua n poo nen waa yē sya ma yee: <Ta naambiyā, n sē dawar pye ma na ye. Ma ba le pāā laha ma yee, mboo yer per nen tēn dāān na. Cīnde sē na?> ¹⁴ Ma dāān sya, taa naa n gaha. Wii tē gbe kur kuε ye yainkōn wo, n yee n ga u dāā ma ne wācεn. ¹⁵ N ma yee n ga naa ra war pye mii, le yai n waha naa pe pye koo syi. Tē ma naweeyō loo la le laanyar yigi ma kē, ma n yīntaha waha?> »

¹⁶ Loo na, Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Mpāy pe ma kur ye yagaa, pe ga ba yahasee yāā. Mpāy pe -sē ma yahasee ye yagaa, poo pe ga ba nii kur kuε ye.»

Yesu tεhe tāā wuhu tuu nii u wāku

wīl pāā u wāyir wīl ne

(Mar 10.32-34; Luke 18.31-34)

¹⁷ Yesu naa n gaha Yurusalem wo, nabuar naa n taha u na. U naa n yār, ma ba u kānyārwai cer yi pe ya ya, ma pe pye ma yee: ¹⁸ «-Ye yān, Yurusalem kē too dugu n gaha. U Nawee Puee ga ba yi pe Yāhā yūndefa yīnfa kē, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne. Pe ga yer u wāboo wīl na, ¹⁹ pe u wāā mpāy kē pe sē cīnde Yāhā cā ye. Poo pe ba naa u ler, pe naa u gbā sāngblā ne, pe ba u kuey mar boo trā na. U wāku plii tāā wuhu, u ga yir gbā wo u pa gbaafa ye.»

Yoo ma myaha ne Yesu ye?

(Mar 10.35-45)

²⁰ Loo na, Sewede pii nahafua n pa Yesu fla na, u dyam syām ne. U n kānklūy gbāā, woo ga laa nar Yesu ye. ²¹ Yesu n u yey, u ma nwa wīl na. U n u pye ma yee: «Ma'a ba nii kai-byε yīn na, ma yīnfar wo, ma tyii ta pii n nii nen nwo ma kāndigi koho kuε ye, nen nwo ma kāman koho kuε ye.» ²² Yesu n pe pye ma yee: «Tee lii nar, ye sē le cā ye. Wāfāy tii tē n pai sya, yaa waha te sya la?» Pe n u pye poo ga waha yia. ²³ Yesu n pe pye ma yee: «Cīnde ne, yaa ra wāfāy syi sya. Ma -sē yee mpāy pe ga ba nii ra kāndigi koho kuε ye, ta kāman koho kuε ne, n saha poofa yān yi ye; Yāhā too niisar gbihi ta mpāy kē, poo niisar kē te ne.»

²⁴ Pe kānyārwai sēnsye mii pe le luhu, pe laam n war pe kānyārwai syām mii wīl ne. ²⁵ Loo na, Yesu n pe byε yee ba, maa pe pye ma yee: «Ye cā mpāy pe ma kāntre kui yīnfa, pe nawee- nar-, tesē pe nangbām bya maha pe fānga yar pe na. ²⁶ Le sē -sē wee ke syi ye ne ye. Wii ma yee u ga yīn yāā ye laam wo, woofua yai u nii ye byε tēntēle. ²⁷ Wii ma yee u ga yahasee fla yāā ye laam wo, woofua yai u nii ye byε yāmpuai. ²⁸ Loo ne, u Nawee Puee sē pa nangbān yīmbui ne ye, u pa u n pai nii tēntēle nawee-byε ye, u u yrā wāā u ku, u nabuar

par sya, u pe yi pe kapee- wāpyen wo.»

*Yesu fūū- syām mpāy jaa
(Mar 10.46-52; Luke 18.35-43)*

²⁹ Pe naa n gaha Yurusalem wo, ma ga dye Yerekoo wo, ma sya le yi yaha wa. Nabuar naa n taha Yesu na. ³⁰ Fūū- syām pye, pe ba nii kānde yē na. Pe le luhu, a Yesu kē u n ter, pe n nii n tē ma yee: «Yīnfua, mboo Dawide Dya, wo fen di!» ³¹ Pe nabuar naa n kuān pe na, ma yee pe yaha le; pe n cā maha naa n tē fānga ne loo na ma yee: «Yīnfua, mboo Dawide Dya, wo fen di!» ³² Yesu n luhu, ma yer ma pe yee ba, ma pe pye ma yee: «Ye yee n nwa pye ye kē?» ³³ Pe n u pye, u ta poo yīmpē n waha naa n yāṅ. ³⁴ Pe fen n Yesu yigi, u n te pe yīmpē na. Pe fūū- syām yīmpē n ta ter jaa, pe n maha waha n yāṅ gbegbe faale dyaṅ, ma nii n taha Yesu na.

21

*Nawee- Yesu sey ga dye Yurusalem wo
(Mar 11.1-11; Luke 19.28-40; Nsān 12.12-19)*

¹ Yesu tesē u kānyārwei ne, pe n ga nō gbe taha Yurusalem na, kusyīnde laa wo pe n yee Gbefasye, yāṅ gaa tāy. Katyir raa ter pye ke fla na, pe naa re yee wolifye katyir.

Yesu n u kānyārwei syām mpāy lehe wāā yahasee ye ma yee: ² «-Ye ka kusyīnde ndaa wo ye yahasee ye! Ya'a kāhā ga n dye, yaa kankonsyoho gaa yāā, ke pua yaha nii ke pua ne. -Ye te sāhā ba ra kē! ³ Wii ma ye yey laa ne, -ye yee te wīi ma wo Yīnfua na. U ga tyii, ye n pa re ne.» ⁴ Kai lii Yāhā kaplāṅ tōrfua waa bii cāā yrūhū yaha, loo ne le nii n pye loo yale wo. Le ma le yrūhū ta ma yee:

⁵ «-Ye ga Syō klofa yar ye yee: -Ye yāṅ, ye Yīnfua nwo u n pai ye ye, laantār ne. U ma u dugu nii kankon na, kankonyainge kē.»

⁶ Pe kānyārwei n ter. Yesu tuu ba pe yar mii, pe n ga pye koo syi. ⁷ Pe n pa ke kankonsyoho ne, ke pua ne, ma pe nayrengbāy taha ta te na, Yesu n nii te na ke kankonyainge na. ⁸ Nabuar n te ya wāā Yurusalem kānde yē na. Pe n nii u gboho, pe fānga n pe nayrengbāy yi, ma yaha ta le kānde wo, mpāy n -sē katyir wan ka ba ta le kānde wo. ⁹ Mpāy pe naa n yār Yesu yaha ye, tesē mpāy ne pe naa n taha u na, pe n nii nuhu di, ma nii le gble, ma n yee:

«Wo wādyaha Dawide Dya, ma myaha ke gboho!

Mboo wii taa n pai Yāhā myaha ne, Yāhā ke kaa taha ma na!

Nawee- bye pe naa Yāhā miingbāṅ gboho!»

¹⁰ Yesu tuu dye Yurusalem wo, loo n gbleṅ yir le klo wo. Pe n nii le yey ma yee, yoo kē dya nwo ne. ¹¹ Pe nabuar mpāy pe pye Yesu ne, poo n nii pe klofa yar ma yee, Yāhā kaplāṅ tōrfua Yesu wii u n yi Nasarete wo, woo kē.

Yesu laam war pe Yiifee- ne ke Yāhā kangbāṅ wīi na

(Mar 11.15-19; Luke 19.45-48; Nsān 2.13-22)

¹² Loo kur ye, Yesu n ga dye Yāhā kangbāṅ laam wo. Mpāy pe naa cāā troho, ma suhu mpāy ne pe naa wān par ke Yāhā kangbāṅ laam wo, u n pe kar. U n warturfa tabal ye kuā cāār, tesē nasar kate parfa kānay ne. ¹³ U n pe pye ma yee: «Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāṅ wo ma yee, Yāhā yee: «Ta kangbāṅ yai ke naa n yee ta seysaha.» Yii -sē ke ta yuhu- dyeniisaha.»

¹⁴ Fūū- mpāy, tesē tānklahafa mpāy ne, pe n yūhū crā Yesu na ke Yāhā kangbāṅ laam wo, u n pe jaa. ¹⁵ Yesu naa laanwo wūhū ngīi pye, kicaabir naa u sey ke Yāhā kangbāṅ wo ma yee: «Dawide Dya myaha ke gboho!» Koo sē tāy pe Yāhā yūndefa yīnfa ye, ma suhu pe Yāhā kaiyarfa ne ye. ¹⁶ Loo na pe n Yesu pye ma yee, a pe nkāy pāā, u sē ke luhu

la? Yesu n pe yē sya ma yee: «Āwā, n ke luhu. Yii gε le kal yāā Yāhā sabangbāŋ wo, lii le yrūhū ta ma yee: «Ma ta, kicar n sya nii ma sey, pēyār bya ne.» » ¹⁷ Loo kur ye, u n ter ma yi le klo wo, ma ga syā Gbetane wo.

Yesu laam war nasar nkugu katyigi gaa ne

(Mar 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Ke yīnsyii wo, pe dur naa n pai le klo wo, fāā n Yesu yigi. ¹⁹ U n nasar nkugu katyigi gaa yāā kānde yē na, ma yūhū crā ke na. U sē - sē ngaa yāā ke na mii wan ya sē kē ye. Loo na, u n ke katyigi pye ma yee: «Ma saa pii sa yāā yāā nantāŋ ye.» Ke katyigi n ta ter waha ku le yalebya wo.

²⁰ Pe kānyārwai pe nde yāā, le n yē gbāā pe na, ma sya ga far ter. Pe n Yesu yey ma yee, ke nasar nkugu katyigi pye mii, ma waha ku ke syi le yalebya wo. ²¹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye ma Yāhā ta ye Yater, ye sē laalaa pye ye, tē lii pye nasar nkugu katyigi nge na, yaa waha le pye. Ye ga maha waha yāŋ nge gε pye: Yūhū kāā, ka ma ga too dye langbāŋ laam wo, le n -sē pye cīinde ye yīnde na. ²² Ye ma Yāhā sron ta ye Yater, ma ngii ngii nar ke ye, yaa ke yāā.»

Yoo kānde wāā Yesu kē u naa kai- ngū pye?

(Mar 11.27-33; Luke 20.1-8)

²³ Loo kur ye, Yesu n ga dye Yāhā kangbāŋ laam wo, ma nii nawee-klaha. Pe Yāhā yūndefa yīŋfa, ma suhu pe wāε ne, pe n yūhū crā Yesu na, ma u yey ma yee: «Kai- ngū byε raa n pye, ma ke pye kānde lii ne? Yoo kānde wāā ma kē ma naa ke pye?»

²⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta bya, n ga ye yey katε nen ya ne; ya'a ra yar, ta bya -sē ga ye yar n kai- ngū pye kānde lii ne. ²⁵ Yoo tuu ba Nsān lεhe wāā, u n ba nawee- tāā naa n yi loho wo? Yāhā laa, nawee-?»

Pe n ga nii le klāŋ n pāā pe ya ya ma yee: «Wa'a yee Yāhā kē ke ba u nō wāā, u ga wo pye, a nwa wo sē -sē ba u Nsān kaplāŋ sya cīinde ye. ²⁶ Wo saha yee nawee- me pe u lεhe wāā ye. Wo yai wo fya pe nabuar na, pe byε le sya cīinde ma yee Nsān pye Yāhā kaplāŋ tōrfua.» ²⁷ Loo na, pe n ba Yesu pye ma yee, poo cā na? Yesu n -sē pe pye ma yee: «Ya'a yee ke syi, ta bya n saa ye yar n kai- ngū pye kānde lii ne ye.»

Naam kicar syām wū

²⁸ Yesu n maha pe yar kakuācran ne ma yee: «-Ye yāŋ le yāŋ nde wo:

Dya waa pye naam kicar syām ne. U n u dyadyaha pye ma yee: «Ta dya, ka maa tēn tē tar wo nanga.» ²⁹ U n yee woo saa ka ye, ma maha ba sye kur kue ye, ma ka te tar laam wo, ma ga tē. ³⁰ Loo kur ye, u tuhufua n loo wū nen ya pāā u dyasyīnde ye. U n u yē sya ma yee, āwā tuhufua. U sē -sē ka te tar wo ye.» ³¹ Yesu n pe yey, a pe kicar syām mii laam wo, wii woo u pe tuhufua laam wū pye? Pe n yee, a u dyadyaha woo kē.

Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Kufar wāāfa, ma suhu canaandi ne, pe ga cāā dye ye yaha Yāhā Yai wo. ³² Ye sē yāā, Nsān nawee- tāāfua pa, ma ba le kānsron yar ye na, ye n sye ye sē u wū sya cīinde ye. Pe kufar wāāfa, ma suhu pe canaandi ne, poo -sē u wū sya cīinde. Tee sya maha loo yāā, ye sē sya ma ye kapee- miy yaha, ma u wū sya cīinde ye.»

Yūfee- yahaseefa wū ma kra tawarfa wū nde ne

(Mar 12.1-12; Luke 20.9-19)

³³ Yesu n maha kakuācran nde pāā pe ye ma yee: «Dya waa ba defū katyir tar le, ma te klaha tā, ma ke defū pii yūtyaha cer ntēmbangbāŋ wo, ma dur ma te tar sēnsaha fla fāā. Tuu koo pye wa, u n te tar yaha tawarfa mpāy ye, ma ter yrāhā ye. ³⁴ Te defū pii yiyale le ba nō, u tarfua n kuee, ma u tēntēbir mpāy lεhe wāā pe tawarfa ye, pe ga woo

lay sya ba. ³⁵ Pe tawarfa n ga pe tēntēbir yigi, ma nen gbā, ma nen boo, ma nen waa boo ntēmbar ne. ³⁶ U tarfua n dur ma maha u tēntēbir mpāy lehe wāā pe tawarfa ye, poo ba nihi faale wām na. Pe tawarfa n maha poo yigi. Pe ba faale wām pye mii, pe n maha pe yagaa wām pye koo syi.

³⁷ U tarfua n u dya lehe wāā pe ye kur kuε ye, ma nii le ga ma yee, laa na pe n gaha nagboho ta woo na. ³⁸ Pe tawarfa pe u dya yāā, pe n nii pe ya pye ma yee: «Wii tuu ga ba nii tarfua, woo kē nwo. -Too u boo, te wān bye n ba nii wo wān.» ³⁹ Pe n u dya yigi, ma u miy yi wāā te tar nkur ye, ma u boo.»

⁴⁰ Yesu n pe nawee- yey ma yee: «U tarfua ma ba pa, u ga ba pe tawarfa pye mii?» ⁴¹ Pe n u yē sya ma yee: «U ga ba pe napee- mii bye boo tāŋ, u saa pe fen di ye; tuu te tar yaha tawarfa mpāy kē, poo n ba naa u lay wāā u kē u defīi yiyale wo.»

⁴² Loo kur ye, Yesu n pe pye ma yee: «N cā ye kapān nde yāā kal Yāhā sabangbāŋ wo, kapān lii le n yee:

«Ntēmblaha gii nwonfāāfa pe ba sye yaha,
koo ntēmblaha kē,
ke dur yīŋ yāā ke nwoŋ wāfāā wo.

Yāhā ke lii pye loo ne nde.

Laanwo wīi ne too n yāā yīnde ne.»

⁴³ Yesu n pe yar taha ma yee: «Loo ne, n ga ye yar, Yāhā Yai ga ba sya kāā ye ye, ke wāā mpāy kē pe Yāhā laam wūhū pye, ma yai ke wāyāā ne. [⁴⁴ Wii ma too tā koo ntēmblaha nge na, u ga u ya waa yraha ke na. Koo ntēmblaha ma -sē maha too tā wii na, ke ga ufua waa yraha migimigi.]»

⁴⁵ Pe Yāhā yūndefa yīŋfa, ma suhu pe Farisyē ne, pe Yesu kaplāŋ luhu, pe n cā poo wīi ne Yesu tuu pāā.

⁴⁶ Pe n nii u yigisaha ke, ma -sē ba fya pe nabuar na. Pe nabuar naa n yee, a Yāhā kaplāŋ tōrfua kē Yesu ne.

22

Casyadir wīi (Luke 14.15-24)

¹ Yesu n maha nii n pāā pe nabuar ye kakuācran ne. U n pe pye ma yee: ² «Yāhā Yai wīi ma mii nde dyaŋ tē ga tōr ye ye: Yīŋfua waa ba casyadir soho u dya myaha na. ³ Tuu ba mpāy yee te casyadir na, u n u tēntē- lehe wāā, pe ga pe yee ba. Pe sē -sē sya ma pa ye. ⁴ Loo na, u n maha tēntē- mpāy lehe wāā, ma pe yar ma yee: «Tē mpāy yee te casyadir na, ye ga pe yar ye yee: Te dir bye soho tāŋ wa. Ta napa, tesē ra naampīy tii ne te gboho, n ta pe n te bye boo, te wān bye gbihi ta wa. -Ye pe yar pe pa te casyadir na!» ⁵ Pe nawee- sē le ta kai ye, ma ta ter pe kapyen ye: Nwo n ka u tar wo, nwo n ka ma ga nii u cāā troho. ⁶ Mpāy n pe tēntē- yigi, ma pe nuhu, ma pe boo.

⁷ U yīŋfua laam n war. U n ser- aasyi lehe wāā, pe n ga pe naboofa mii boo, ma pe klo suhu. ⁸ Loo kur ye, u n u tēntē- mpāy pye ma yee: «Te casyadir bye soho tāŋ wa. Mpāy pe -sē ba yee te na, pe sē yai te wādiŋ ne ye. ⁹ -Ye ka nanihi tebehe wo, mpāy bye tee ga yāā, -ye pe yee ba te dir na!» ¹⁰ Pe tēntē- n ka te nanihi tebehe wo, nawee- mpāy pe ga yāā pe n pe bye yee ba, napee- ma suhu naweeyōm ne. Loo na, nwongbāŋ gii te dir te pye ke laam wo, ke n yīi nawee- ne.

¹¹ U yīŋfua n dye loo na, woo ga pe nawee- yāŋ. U n dya waa yāā, u sē ba te cagbar nayroho le ye. ¹² U n u pye ma yee: «Naambiyā, ma pye mii ma sē ma nayre fer ma te cagbar nayroho le ye, ma dye ba nwo?» U dya sē laa pāā ye. ¹³ Loo na, u yīŋfua n u tēntē- pye ma yee: «-Ye u tre pua, u klue ne, ye u gbe miy yi wāā nkur ye, wam wo, u n naa wūn, u naa nkāhā yīhī.»

¹⁴ Yesu tuu koo kaplāŋ pāā wa pe ye, u n pe yar taha ma yee: «Ye sē yāā, nawee- busāā ga ba yee; mpāy pe -sē ga ba yāŋ yi poo laam wo, pe saa ba nihi ye.»

*Nawee- yai la kufar wādāā ne?
(Mar 12.13-17; Luke 20.20-26)*

¹⁵ Pe Farisyē n ka, maa pe ya wāā, ma yee poo ga waha Yesu plaha yigi kayey lii syi ne. ¹⁶ Loo kur ye, pe n pe nawee- mpāy lehe wāā Yesu ye, ma suhu Yerote nawee- mpāy ne. Pe n ga Yesu pye ma yee: «Yīnfua, wo cā ma cīinde ya pāā. Ma nawee- klaha cīinde ya ne Yāhā kānde wāyār wīī na. Ma sē n fya nawee yīnde na ye. Nawee ma sya nii mii syi dyaŋ, le sē kai kua ma ye ye. ¹⁷ Loo ne waa ma yey laa ne, ma'a lii yāā le na, ma wo yar: Wo kānde na, wo yai la kufar wāwāā ne u fāngafa bye yīnfua kē laa, wo sē yai te wāwāā ne u kē ye?»

¹⁸ Yesu -sē ba cā pe wāpee ga yigi pe laam wo. U n pe yē sya ma yee: «Dawarfa me ye ne! Nwa ta ye n ta wāleŋ ke namihi wo? ¹⁹ Tee kufar dāā war mpāy syi ne, -ye waa yar ra na!» Pe n ntēn war waa yar u na. ²⁰ Yesu n pe yey ma yee: «Yoo yirfua pe pye ta u na nwo, u myaha ne?» ²¹ Pe n yee, a u fāngafa bye yīnfua yirfua kē, u myaha ne. Yesu n pe pye ma yee: «Ah -ye naa fāngafa bye yīnfua dāā u myaha wān ne, tee naa Yāhā dāā ke myaha wān ne!» ²² Pe u kapān nde luhu, le n pe laam wo. Pe n tyii u na, ma ter.

*Mpāy pe ku wa pe ga ba yir gbā wo
(Mar 12.18-27; Luke 20.27-40)*

²³ Ke per bya wo, Sadusyē mpāy n pa pe ya ndoŋ, Yesu fla na. Poo me pe n yee, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo ye. ²⁴ Pe n Yesu yey ma yee: «Yīnfua, wo faale wādyaha Musa bii kānde laa yar wo na, le nde: <Naa ma ku, kicar sē kē u ye ye, u cīifua yai u u calangusya gbe, pe n kicar see u lefua kē, wii tuu ku.> ²⁵ Āhā, dya waa -sē pye wo fla na, cīifa kuay ne. U dya n ba cōo sya, ma ku u yaha, puee sē kē ye. U taha n u calangusya gbe. ²⁶ Woo bya n maha

ku u cōo yaha, puee sē kē ye. U tāā wuhu n u gbe, loo kate nen ya. Koo syi ya, koo syi ya, poo kuasī bye n ba ku tāŋ u cōo yaha nanem. ²⁷ Loo kur ye, u cōo n ba ku u ya ndoŋ. ²⁸ Mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo per gii, u cōo ga ba nii yoo wūū pe laam wo? Poo bye sē u yāā cā la cōo?»

²⁹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye plaha loo nde ne ma yee, a mpāy pe ku wa, pe saa yir gbā wo ye. Ye sē Yāhā sabangbāŋ wūhū cā ye, ye sē maha Yāhā fānga cā ye, koo kē. ³⁰ Ye sē yāā, mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo, pe ga nii mii yāhāyīŋ tēnlehe wāŋ syi dyaŋ yāhāyīŋ na. Naam tesē ca ne, pe saa ba naa pe ya gbe ye.

³¹ Mpāy pe ku wa, ma n pai yir gbā wo, Yāhā pe wīī yar laha ye na. -Ye yāŋ, lii le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo, nakur wāyir wīī na gbā wo, -ye ye laam too le na! ³² Yāhā yee: <Ndoo tē ma Yāhā Brama* ye, Yisyake ne, Dyakuba ne.> »

Loo na, Yesu n pe yar taha ma yee: «Mpāy pe ku, pe ma yrāŋ Yāhā yīnde na.»

³³ Nabuar mpāy pe naa n luhu Yesu ye, u kaklaha n yē gbāā pe na.

Yāhā kānde katan wo, lii loo le ma yīŋ?

(Mar 12.28-34; Luke 10.25-28)

³⁴ Pe Farisyē pe le luhu, a Yesu pe Sadusyē yē wāā sya, ma sya yē gbāā pe na, pe Farisyē n pe ya wāā. ³⁵ Poo nen waa pye Yāhā kaiyarfua. U n yee woo ga Yesu le namihi wo, ma u yey ma yee: ³⁶ «Yīnfua, Yāhā kānde katan laam wo, lii loo le ma yīŋ?»

³⁷ Yesu n u yē sya ma yee: «Lii le ma yīŋ le nde: <Ta, ma Yīnfua Yāhā wīī n naa n tāy ma ye, le ter wān bye yaha, le gboho tāŋ ma laam bye wo, le nii tāŋ ma yrā bye na, ma kacān bye n pye tāŋ loo na.> ³⁸ Yāhā kānde katan laam wo, nde loo ne le ma yahasee ye, ma maha ma yīŋ. ³⁹ Lii le taha

* **22:32** 22.32 Brama, Yisyake ne, tesē Dyakuba ne, poo mii me pe ma Yiifee- faale wāle. Yāhā ma yee koo ma Yāhā pe ye yagaa, le yīntaha kē pe wee nakur ye, pe ma yrāŋ na.

le yahasee wī na, le ka le kuε ye. Loo ne nde: «Ma ya wī le n tāy ma ye mii syi dyaŋ, tyii ma nampyeŋ wī n naa n tāy ma ye ke syi.» ⁴⁰ Ke Yāhā kānde katan byε, ma suhu pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa kaklaha ne, too nde byε sron koo katan syāŋ ngī ne.»

Yagaa Yesu pe Farisyē yey laa ne (Mar 12.35-37; Luke 20.41-44)

⁴¹ Pe Farisyē pe pye pe ba pe ya wāā nii, Yesu n pe yey ma yee: ⁴² «Ye laam wo, ye yee yoo kē u Yāhā Yīndefua Crise ne? Yoo kur kuε puee kē?» Pe n yee, a Dawide kur kuε puee kē u ne. ⁴³ Yesu n pe pye ma yee: «Le ma pye ke dyaŋ, Dawide -sē maha pye mii ma u yee Yīŋfua? Ye sē yāā, Yāhā Yrā Fānga pye Dawide na, ma bii u ta u n le pāā ma yee:

⁴⁴ «Yīŋfua Yāhā ta Yīŋfua pye ma yee:
Pa tege nii ra kāndigi koho kuε ye kai- byε yīŋ na,
ta n sya ba ma napī- yīy kor le ma kē,
pe n nii mii ma tānde fyāhā tā pe na.» »

⁴⁵ Yesu n pe yey ma yee: «Dawide ge tuu naa u Yāhā Yīndefua yee Yīŋfua, u Yīŋfua -sē ga maha pye mii u nii Dawide kur kuε puee waa?»

⁴⁶ Pe Farisyē sē waha u yē wāā sya laa ne ye. Ma gbe koo per na, waa sē maha sya ma u yey yāā laa ne ye.

23

Yesu pe nabuar yar pe pe ya yigi mpāy ne (Mar 12.38-39; Luke 11.43, 46; 20.45-46)

¹ Loo na, Yesu n pe nawee- pye tesē pe kānyārwei ne ma yee: ² «Pe Yāhā kaiyarfa, tesē pe Farisyē ne, poo me pe le kānde yar nawee- na, kānde lii Yāhā bii le le soho Musa koho wo. Pe taha loo na. ³ Loo na, -ye naa n luhu pe ye, pe ma kai- nkāy byε pāā, -ye naa ke pye! Ye ma syi ye sē pe pyer yāŋ gbe ye! Ye sē yāā, pe nawee- klaha lii ne, poo ge sē le pye ye. ⁴ Pe

nawee- fāy kai- busāā ne, kai- nkāy ke ma mii teger dyaŋ, pe sē -sē koho le pe ye, pe n waha re tēŋ ye.

⁵ Nkāy byε pe n pye, pe n ke nawee- n pe yāā yīnde ne, pe naa pe sey. Pe ga pe Yāhā kaplāŋ sabar fe, te n paha ta ter nawee- byε wān yaha, pe n naa n pua. Tesē, pe nayrengbāy namihi nkāy ke n yon tāā ye, ke tyī n ter nawee- byε wūhū na. ⁶ Nanihi dir disaha wo, pe ga naa niisayōr fla ke, tesē pe yawāhā nwey wo, niisar tii nawee- byε yīnde le yi n too re na, too syi niisar pe ne ke pe nii. ⁷ Pe n ke pe naa pe syar nangbāsyaha ne nanihi teebēhe wo, tesē pe naa pe yee kaicāfa.

⁸ Yii poo na, ye ma n tyii waa n naa ye yee kaicāfa ye! Ye byε ma wācεŋ, kaicāfua neŋ ya kē u ma ye ye. ⁹ Kāntraha nge na, ye ma syi ye naweete waa yee ye tuhufua ye! Tuhufua nen ya kē u ma ye ye, woo kē Yāhā ne. ¹⁰ Ye ma syi ye ta pe n naa ye yee yīŋfua ye! Yīŋfua nen ya kē u ma ye ye, woo kē u Yāhā Yīndefua Crise ne. ¹¹ Wii u n traha u nii yīŋ na, u yai u nii ye byε tēntēle! ¹² Nawee wii ma u ya ta yīŋfua draha wo, ufua ga kloŋ. Wii ma -sē u ya kloŋ, ufua ga kuā yir.»

Yāhā kaiyarfa tesē Farisyē ye ne, pe wī pee Yāhā ye

(Mar 12.40; Luke 11.39-52; 20.47)

¹³ Yesu n maha yee: «Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wī pee Yāhā ye. Ye nawee- ta pe saha dye Yāhā Yai wo ye. Yii sē n dye ye, mpāy pe n ke pe dye, ye maha n sye pe na. [¹⁴ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wī pee Yāhā ye. Yii me, ye calangusyam wān kur byε sya n kāā pe klue wo, ye dur ye yii ta naweeyōm dyaŋ, ye Yāhā ka syar kaplāmbuar ne, ye sya ma-. Koo byε wāpēn draha ga ba ye dye, ke la ke sya gboho ter.]

¹⁵ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wī pee Yāhā ye. Ye ne ter

yrāhātrūhū ye, kaa na kāntraha na, kaa na salangbāy ne, ye ga nawee nen ya ke, u n naa n yār ye kānde wo. U ma ye kānde yigi, yaa u ta u n yai naa fla ne, ye wāṅ syi dyaṅ ngbey syāṅ.

¹⁶ Yii mpāy nawee- n taha ye na, fūū- me ye ne! Ye wī pee Yāhā ye. Ye n yee: Wii ma Yāhā di Yāhā kangbāṅ myaha ne, laa wee le na ye. Wii ma -sē Yāhā di Yāhā kangbāṅ sān myaha ne, tuu lii pāā, u yai u le pye. ¹⁷ Napley me ye ne, fūū- me ye ne! Ye sē yāā, sān wān tii te ma Yāhā kangbāṅ wo, koo kangbāṅ kē ke te ta, te n nii Yāhā wān. ¹⁸ Ye maha n yee: Wii ma Yāhā di Yāhā diṅ yisaha fla myaha ne, laa wee le na ye. Diṅ gii ke -sē ma koo fla na, wii ma Yāhā di koo diṅ nge myaha ne, tuu lii pāā u yai u le pye. ¹⁹ Fūū- me ye ne! Ye sē yāā, diṅ gii ke ma Yāhā diṅ yisaha fla wo, koo fla kē ke ke diṅ ta ke n nii Yāhā kla. ²⁰ Wii ma Yāhā di Yāhā diṅ yisaha fla myaha ne, ufua Yāhā di ke Yāhā diṅ yisaha fla myaha ne, tesē diṅ wān tii bye ne te ma ke yīṅ na. ²¹ Wii ma Yāhā di Yāhā kangbāṅ myaha ne, ufua Yāhā di Yāhā kangbāṅ myaha ne, tesē Yāhā bya ne, koo gii ke ma ke fla na. ²² Wii ma Yāhā di yāhāyīṅ myaha ne, ufua Yāhā di Yāhā nangbāniisaha myaha ne, tesē Yāhā ge ne, koo gii ke ma ke nii ke fla na.

²³ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wī pee Yāhā ye. Ye ma ne ye digi gbe, tyūhū wān ge ne, ye te la fle sēnsye, ye fla neṅ wāā Yāhā kē. Kānde lii Yāhā le ta, le wo klaha kainkāy ne ke ma yīṅ, ye sē -sē koo pye ye. Ye sē n sroṅ ye, ye sē nawee- fen di ye, ye sē Yāhā laam wūhū pye ye. Koo kai- ngū -sē kē tee yai ye gbihi yigi, ye koo ta yīṅ. Ke kai- ngū n - sē taha, ye ma syi ye faha laa yaha ye. ²⁴ Yii mpāy, nawee- n taha ye na, fūū- me ye ne! Ye lakue loho fī, ma tepūū yi n kāā ke wo ma cā ke wō; yūhūmii ma -sē too ku ke lakue loho wo, ye ga ke wō ke dyaṅ.

²⁵ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wī pee Yāhā ye. Ye ma mii nawee- mpāy dyaṅ, pe crāṅ kur kue yee, tesē tasa kur kue ne, ma n tyii ke laam na. Ye bya, ye yii ta naweeyōm nkur kue ye, ye laam sē -sē wee gbegbe ye. Nawee- wāyuhu wī ya le ma ye laam wo, tesē kai- nkāy ne ke sē yō ye. ²⁶ Yii Farisyē, fūū- me ye ne! -Ye cāā ye laam ta pe n nii gbegbe, ye -sē ga yō gbaa na. Le ma mii crāṅ dyaṅ ke laam ma yee laha, ke nkur kue bya -sē ga laha.

²⁷ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wī pee Yāhā ye. Ye ma mii nakur gbūhū wāṅ syi dyaṅ; pe ga ke nkur kue tuhu ngaa ne ke n yō, ke nii perper. Ke laam -sē wo, ke yī nakur kacer ne, tesē wāfūhū wān ter bye ne. ²⁸ Ye bya ma koo syi. Nawee ma ye yāā, u ga yee ye ma naweeyōm. Dawar wī ya -sē kē le gboho ye laam wo, tesē kapee- wāpye wī ne.

²⁹ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wī pee Yāhā ye. Nakur gbūhū nkāy ke yō, koo kē tee n gbihi Yāhā kaplāṅ tōrfa kē. Ye maha nasroṅ gbūhū gbihi n yō. ³⁰ Ye maha n yee: <Wa'a ne pye wo faale wāle cāā na, wo saa ne yīmbui wāā le pe ne, wo pe Yāhā kaplāṅ tōrfa boo ye!> ³¹ Tee loo pāā pe faale Yāhā kaplāṅ tōrfa wāboo wī na, ye le cā laha ma yee, mpāy pe bii naa poo Yāhā kaplāṅ tōrfa mii boo, pe kur kue pii me ye ne. ³² Le yō! Ye faale wāle pe tēn lii koho yigi, tee -sē le tē kua!

³³ Nwōr terfa me ye ne, ye pee ter! Ye laam wo, ye yee la ye saa ba sāhā ye ka naa fla wo ye, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye? ³⁴ Ye sē yāā, loo ne n ga Yāhā kaplāṅ tōrfa nō wāā ye ye, laantorfa ne, sabacāfa ne. Ye ga ba mpāy boo, ye mpāy kuey mar boo trāṅ na. Ye ga maha ba mpāy gbā sāngblāṅ ne, ye yawāhā nwey wo, ye mpāy kar taha naa n gaha teebehe bye wo.

³⁵ Loo ne, naboor tii bye te boo faale wo, too nde bye wāpēn draha ga ye dye. Too naboor nde bii gbe nasron Abel wāboo cāā na, ma sya ba waa Basyi dya Dyakaridya wāboo cāā na, woo wii pe bii boo ke Yāhā kangbān nsoho wō ke Yāhā diŋ yisaha fla ne. ³⁶ Ta n cīnde nde pāā ye ye, ntōr rii te woo, le kapee fue ga yi yagaafa na.»

*Yesu tesē Yurusalemfa wīi ne
(Luke 13.34-35)*

³⁷ Yesu n maha yee: «Yurusalemfa, Yurusalemfa, ye Yāhā kaplān tōrfa boo, tesē nawee- mpāy Yāhā pe nō n wāā ye kē, ye pe waa n boo ntēmbar ne. Yalebye n n ke n ye wāā ta nii tāy, mii nguyīn dyan ke ne ke pii wāā ta ke nkaasyir flāhā tāy. Ye sē -sē le sya yāā ye. ³⁸ Tee n pye ke syi, Yāhā ga ba kur waa ye klo na. ³⁹ -Ye yān, n ga ye yar: Ma gbe yagaa na, ye saa ra yāā yāā nantān ye. Per gaa, n ga dur ba, ye n -sē ba naa n yee: «Mboo wii taa n pai Yīnfua Yāhā myaha na, ke kaa taha mā na.» »

24

*Kayīhī nkāy ke n pai kāntrahafa dye driyē n cā kua
(Mar 13.1-27; Luke 21.5-28)*

¹ Yesu n yi ke Yāhā kangbān wo, ma n ter u kānyārwai ne. Pe kānyārwai n yūhū crā u na, ma u pye u ke Yāhā kangbān nwey wāfāā nayōr ter yān. ² Loo na, Yesu n pe yar ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: Ke Yāhā kangbān nwey nde bye tee n yāā nde, te ga ba too, ntēmblaha neŋ gaa ge saa ba taha ta nii ke nampyeŋ na ye; te bye ga ba traha.»

³ Yesu n ga dugu nii te wolifye katyir yān yīn na. Pe kānyārwai ya n yūhū crā u tāy, ma u yey ma yee: «Wo Yīnfua, taa naa ke Yāhā kangbān wātoo wīi pāā, wo yar ke tooyale ne cigege, ma suhu kayar lii ne le ga ba waha ta, nawee- n ma wādurba yale cā, tesē driyē wākua yale ne.»

⁴ Yesu n -sē too ke kai- na, ma nii pe yar ma yee: «-Ye naa yii yigi, waa kawar ma syi waha ba ye yīntar figi ye! ⁵ Ye sē yāā, nawee- busāā ga ba ta myaha taha pe ya na, pe naa kawar fua pe yee, a poo me u Yāhā Yīndefua. Pe ga ba nawee- busāā wlaŋ koo ne. ⁶ Ye ga ba naan wūhū luhu, te ma tūntūn, kaa na te ma deydey. Ya’a syi ye fya ye! Koo kayīhī ngīi yai ke ba dye, le sē -sē ga ba pye driyē wākuan ye. ⁷ Nawee- tergaafa ga ba naa naan miy ter gaa ne. Yīnfua waa ga ba yir u nawee- ne, u ga naan miy yīnfua waa ter ne. Fāāpihi ga ba dye teebehe nkāy wo, tesē kāntraha wāyehē ne. ⁸ Kānkai- ngīi bye ga ba nii mii calaifua wān dyan, te ma ne yir u na, te naa u yaa.

⁹ Nawee- ga ba ye yigi wāā, pe n ye nuhu, pe sya ye boo. Ye wīi ga ba fūhū nawee- bye ye ta wīi na. ¹⁰ Koo cāā na, nawee- busāā ga ba Yāhā kānde miy yaha. Pe ga ba yār naa n yaha pe ya na; pe wīi ga ba naa n fūhū pe ya ye. ¹¹ Kawar Yāhā kaplān tōrfa ga ba yi nihi, pe nawee- busāā wlaŋ le kapee- wāpyeŋ wo. ¹² Loo nde ga ba pee, le sya ta, nawee- busāā saa ba naa pe nampyeŋ- yān nawee- ye. ¹³ Wii ma -sē waha plāhā kuae ta kur ye ke kānkai- bye wo, Yāhā ga ba u sya yaha. ¹⁴ Le Yāhā kapāyīi nde ga ba tōr kāntrahafa bye ye, pe bye n ke kai- cā. Loo na, ke driyē ga cā kua.»

¹⁵ Kaplān nkāy ke n taha, wii ma ke kal u yai u ke war yō! Yesu n maha yee: «Faale Yāhā kaplān tōrfua Dāyel, tuu bii cīnde kapihi gi wīi pāā, yaa ba ke yāā Yāhā niisaha wo. ¹⁶ Loo yale wo, mpāy pe ga ba pye Yude wo, pe fā naa n gaha yāy kue koho na. ¹⁷ Wii ma ba pye u gbegbaha yīntraha wo, u ma syi yee woo ga tege dye nwoŋ wo, u wān taa gbe yigi ye. U naa n fā. ¹⁸ Wii ma ba pye u tar wo, u ma syi yee woo nayrengbān kuae kaha wo, woo ga dur ga ke gbe ye. U naa n fā. ¹⁹ Too plii nde na, ca mpāy pe ma

laha ne, tesē mpāy ne pe ma pii ne pe n wār, pe fēn ga ba gboho ter. ²⁰ -Ye naa Yāhā nar too fee plii nde ma syi sron werngbān cāā ne, tesē kani per ne ye! ²¹ Ye sē yāā, ma gbe driyē wātāhā na, ma sya ba waa yagaa na, too plii nde fēn wāpee syi sē yāā yāā ye. Te syi saa maha ba yāā yāā ye. ²² Yāhā ma ne yee ke sē yer kaa wāyikāā na te wāfāy plii yē na ye, waa yīn gē saa ne wloho yi ye. Ke -sē yer koo kaa wāyikāā na ke laampii wīi na, mpāy ke yān yi.

²³ Loo na, wii ma ye pye, a u Yāhā Yīndefua ma nwo, u Yāhā Yīndefua ma nwaala, ya'a syi le sya ye! ²⁴ Ye sē yāā, kawar Yāhā yīndefa, tesē kawar Yāhā kaplān tōrfa ne, pe ga ba yi. Pe ga ba naa yēkā wūhū pye tesē laanwo wūhū ne, pe naa nawee-wlan. Mpāy gē Yāhā pe yān yi, pe ma yee pe sē waha pe ya na ye, pe ga waha wlan. ²⁵ -Ye luhu naa n yō! N nwo, tē ye cāā n yar ke kai- ne.

²⁶ Loo na, pe ma ba ye pye, a - ye yān u ma drawaha fla wo, laa na u ma nwon laam wo, ye ma n le sya ye! ²⁷ Ye sē yāā, u Nawee Puee wādurban ga ba pye mii yāhā wāyehē dyan, ke ne ncha bye gbe tā, nawee- bye n ke yāā. ²⁸ Ye sē yāā, kakugu ma pye na, yān ga te ya wāā ke fla na.

²⁹ Too fēn plii nde ma kāhā ter wa, yai ga ba gbā tā, yron saa ba pye cāā- ne ye. Yrompii ga ba kuā too kāntraha na; ke yāhāyīn wān bye ga ba gbā wāhā te ya wo. ³⁰ Loo na, u Nawee Puee wādurba kayar wīi ga yān cā gbaa na, yāhāyīn na. Kāntraha terfa bye ga ba naa pe ya mii wūn. Pe ga ba u Nawee Puee yāā yāhāsyōr na, tuu n pai fānga ne, maha yāhāyīn nayōr ne kacān saa pye ye. ³¹ Tūūtūū ma ba wuu, u Nawee Puee ga u yāhāyīn tēnlehē nō wāā driyē teebehē bye wo. Nawee-mpāy tuu yān yi, pe yāhāyīn tēnlehē ga pe bye wāā driyē kur bye wo.»

Nasar nkugu ke wo klaha lii ne?
(Mar 13.28-31; Luke 21.29-33)

³² Yesu n maha pe yar kakuācran ne ma yee: «Nasar nkugu ke wo klaha lii ne, ye yai ye le cā. Ye sē yāā, ke katyigi ma kayampēn yi, ma maha wampēn fe, yaa cā ke wāsayale nō gbe taha. ³³ Koo syi dyan, ye ma ba kai- ngīi yāā ke n pye, ye -sē cā u Nawee Puee ma u dur n pai. ³⁴ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Yagaafa bye saa ku tān mii kai- ngīi sē pye poo mpāy yīnde na ye. ³⁵ Ke yāhāyīn tesē ke kāntraha ne, te ga ba kua kāā te saa ba pye ye; ta kaplān koo -sē na, koo ga nii wākuayāā saa pye ke na ye.»

Driyē wākuayale ga ba nawee- fe gbe
(Mar 13.32-37; Luke 17.26-30, 34-36)

³⁶ Yesu n maha pe gbihi yar taha ma yee: «U Nawee Puee wādurban ke n pai pye per gii, waa sē koo per cā tesē le yale ne ye. Pe yāhāyīn tēnlehē gē sē ke per cā ye. Ndo ke Dya, ta bya sē ke per cā ye. Ta Tuhufua Yāhā ya ke le cā. ³⁷ Kainkāy ke naa n pye faale wādyaha Nuwe cāā na, koo syi kai- ke ga ba naa n pye u Nawee Puee wādurba yale wo. ³⁸ Ye cā, Nuwe cāā na, te driyē lafir te sē ba yi wa ye, nawee- naa dir di ma naa n wo, ma naa ca sya ma naa pe pueesyam wāā naam kē, ma sya ba waa Nuwe wādye per na ke salangbān wo, kangbān dyan. ³⁹ Pe sē ba le sya ma yee laa ga ba pe dye cīinde ye, te lafir n sya ba yi tā kāntraha bye na, ma nawee- bye boo tān. U Nawee Puee wādurban ga ba pye koo syi dyan, nawee- saa ba le sya pe yee kai- ngīi ga pe dye cīinde ye. ⁴⁰ Koo per na, naam syām syi ma pye tar wo pe ya tāy, pe ga ba nen yigi ba ra fla na, pe tyii u nen na. ⁴¹ Ca syām syi ma pye pe tra tre pe ya tāy, pe ga ba nen gbe ba ra fla na, pe tyii u nen na. ⁴² Tee sē ndoo, ye Yīnfua, wādurba per cā ye, ya'a syi ye sā wāy faha yii na ye!

⁴³ -Ye nde cā laha: Kahafua ma ne u yuhu payale cā ke yīmper wo, u ga

ne kuee yrāṅ na, u sye u yuhu ma n dye u kaha wo ye. ⁴⁴ Loo ne, ye bya -ye yii gbihi naa n ta, yaliile tee sē ga yigi ye, u Nawee Puee ga ba dur ba loo yale wo.»

Tēntēyō u yīṅfua sēṅ mii?
(Luke 12.41-48)

⁴⁵ Yesu n maha yee: «Tēntēle wii syi kē u n sronṅ u yīṅfua ye, ma maha kai- cā? Woo kē wii ne u yīṅfua ter, ma u taha u naa u tēntēwai bye yāṅ, u naa pe dir wāā pe kē sediyale wo. ⁴⁶ U yīṅfua ma dur ba, maa u yāā loo tēn na, woo tēntēle wīi n tāy. ⁴⁷ Ta n cīinde nde pāā ye ye: U yīṅfua ga u taha u koho wān bye yīṅ na. ⁴⁸ U tēntēle ma pee, u ga le ga yigi, a woo yīṅfua saa pa yagaa ye. ⁴⁹ Loo na, u ga too u tēntēwai wāgbāṅ na, u ga naa n di, u sēm wo naa n ter sēnwōfa ne. ⁵⁰ U tēntēle tuu sē per gii ga yigi, tesē yale lii ne ye, u yīṅfua ga pa koo na. ⁵¹ U ga u pēn cīinde wāpēn, tuu u pye pyer riī ne te yai dawarfa ne, u n naa n wūn, u naa nkāhā yīhī.»

25

Cabii sēnsye cafān yigifua sēṅ mii?

¹ Yesu n maha kakuācran nde gbā pe ye ma yee: «U Nawee Puee ma ba dur ba, Yāhā yai klo wādyenṅ ga ba nii mii cabii sēnsye mpāy wīi dyaṅ. Pe cabii sēnsye pe naalor gbe, ma yi ma n gaha cafuē yigifua wāāsaha wo. ² Pe laam wo, cabii bua pye napley, pe sē ba kai- cā ye. Bua mii -sē ba kai- cā, pe pye laantorfa. ³ Pe cabii napley n pe naalor gbe, pe sē sēm- gbe yigi ye. ⁴ Pe cabii laantorfa poo n pe naalor gbe, ma suhu sēm- ne ngaa laam wo.

⁵ U cafuē yigifua sē naa n pai ye, wāy n sya ba pe cabii bye yigi, pe n sā wāy. ⁶ Yīndyaha n ba dye, waa n tē sya ma yee: «U cafuē yigifua nwo, -ye ka yaa u wāā!» ⁷ Loo na, pe cabii bye n yir wāy na, poo ga pe naalor gbihi, pe sēm- mpāy le taha. ⁸ Pe cabii napley n pe laantorfa pye ma yee: «-Ye ye sēm- mpāy laha wo

kē! Ye sē yāā, wo naalor n fege wo ye.» ⁹ Pe laantorfa n pe yē wāā sya ma yee: «Aye, sēm- mpāy pe ma wo ye, pe saha wo lay yi ye lay ne ye. - Ye ka sēm- parsaha fla wo, yaa mpāy par, ye le!»

¹⁰ Pe cabii napley n ka loo na sēm- parsaha wo, u cafuē yigifua n pa loo yale wo. Mpāy pe ba pe ya gbihi ta, pe n dye u cafuē yigifua ne te cafān didi nwongbāṅ laam wo, pe n ke nwonyē tā tā. ¹¹ Loo kur ye, pe cabii bua mii n ba pa, maa tē sya ma yee: «Yīṅfua, Yīṅfua, ke nwonyē yār wo kē.» ¹² U cafuē yigifua n pe yē sya ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye, n sē ye cā ye.» »

¹³ Yesu tuu ke kaplāṅ pāā wa pe ye, u n pe yar taha ma yee: «Tee sē u Nawee Puee wādurba per cā, ke yale ne ye, -ye ma n faha yāā yii na ye!»

Pe tēntē- tāā pe yīṅfua sēṅ mii?
(Luke 19.11-27)

¹⁴ Yesu n maha kakuācran laa gbā pe ye u wādurba wīi na ma yee: «Ta wādurba wīi ga ba nii mii dya waa dyaṅ, tuu ga yrāhā yi. Tuu ga yrāhā yi, u n u tēntē- yee ba, ma ba u koho wale le soho pe koho wo. ¹⁵ U n war milyō bua le soho u tēntē nen waa koho wo, ma milyō syām le soho waa koho wo, ma milyō nen le soho u tāā wuhu koho wo. Tuu u tēntē- cā wa, pe nanem ga waha yia pe tēn lii tē, u n pe war la pe kē koo syi, ma ter. ¹⁶ Wii tuu pe war milyō bua yāā, u n yir le yalebya wo, ma ga nii tēn tē pe war ne, ma sya ba war milyō bua mpāy yāā. ¹⁷ Wii tuu ba pe war milyō syām yāā, u bya n ga tēn tē pe war ne, ma sya ba war milyō syām mpāy yāā. ¹⁸ Wii tuu - sē ba pe war milyō nen yāā, u n ga wihi tugu kāntraha wo, ma u yīṅfua war wūhū yaha ke fla na.

¹⁹ Le n ba ma- pe tēntē- yīṅfua n dur ba. U n nii pe yey, pe waha tēn lii tē pe war ne.

²⁰ Wii, u yīṅfua ba war milyō bua le soho u koho wo, u n yūhū crā,

ma pe war milyõ bua fle sõi yar ma yee: <Yĩnfua, ma ba war milyõ bua le soho ra koho wo. Yãŋ, n maha war milyõ bua mpãy yãã taha.> ²¹ U yĩnfua n u pye ma yee: <Le yõ; ma ma tẽntẽyõ, ma maha n sronj. Ma sronj kasyĩmbehe wo; loo nde na n ga ma taha kai- nkãy na ke yĩŋ ke gbaha. Pa, wo n ba gbar.>

²² Tẽntẽ wii, u yĩnfua ba pe war milyõ syãm le soho u koho wo, u bya n yũhũ crã, ma pe war milyõ syãm fle sõi yar ma yee: <Yĩnfua, ma ba war milyõ syãm le soho ra koho wo. Yãŋ, n maha war milyõ syãm mpãy yãã taha.> ²³ U yĩnfua n u pye ma yee: <Le yõ; ma ma tẽntẽyõ, ma maha n sronj. Ma sronj kasyĩmbehe wo, loo nde na n ga ma taha kai- nkãy na ke yĩŋ ke gbaha. Pa, wo n ba gbar.>

²⁴ Loo kur ye, wii u yĩnfua ba war milyõ nen le soho u koho wo, u n yũhũ crã ma yee: <Yĩnfua, n ba cã ma laam waha. Tar rii nawee- pe n war, ma n ta pe ma myaha taha re na. Dir rii nawee- pe n gbihi, ma n ta pe te le ma myaha pen wo. ²⁵ N ba fya, ma ga ma war wũhũ yaha kãntraha wo. Yãŋ, ma war mii, sya pe ne.> ²⁶ U yĩnfua n u yẽ sya ma yee: <Tẽntẽ napee nwo, napar difua kẽ ma ne! Ma cã, tar rii nawee- pe n war, n n ta pe ta myaha taha re na. Ma maha cã, dir rii nawee- pe n gbihi, n n ta pe te le ta myaha pen wo. ²⁷ Ma ne pye ma ga ra war wãã fue na war cãtrohosaha wo. Loo na, tẽ dur ba, n saa ne yãã la u war see, ta n sya?> ²⁸ Loo kur ye, u n pe nawee- pye ma yee: <-Ye pe war milyõ nen sya kãã u koho wo, ye pe wãã wii kẽ u ma pe war milyõ bua ne! ²⁹ Ye sã yãã, wii ma pye ngaa ne, pe ga ba wãã taha u kẽ dege. Wii ma -sẽ yee u wee ngaa ne ye, car gii ke ma u koho wo, ke ga ba tyĩn sya kãã u ye. ³⁰ Ma yee u tẽntẽ nwo na, tuu saha laa yõ ye, -ye u gbe miy yi wãã nkur ye wam fla wo, u n naa n wũn, u naa nkãhã yĩhĩ.> »

Nawee- bye ga ba tyõr pe kapyen ne

³¹ Yesu n maha yee: «Yaliile wo u Nawee Puee ma ba pa u yãhãyĩŋ nayõr ne, pe yãhãyĩŋ tẽnlehe bye ne, u ga ba nii u nangbãŋ niisayũhũ wo.

³² Teebehe bye nawee- ga ba wãã ta u yaha ye, u n pe tyõr mii mbanaha dyaŋ, tuu mbaa tyõr n yi sãngaa wo.

³³ U ga pe mbaa ta u kãndigi kue ye, tuu pe sãngaa ta u kãmanj kue ye.

³⁴ Loo na, mpãy pe ga ba pye u yĩnfua kãndigi kue ye, u ga pe pye: <Ye wĩ n tãy ta Tuhufua Yãhã ye. - Ye pa, ye ba Yãhã Yai kayũhũ sya, kayũhũ nkãy ke bii cãã gbihi yaha wa ye kẽ, driyẽ wãtãhã cãã na. ³⁵ Ye sã yãã, fãã ba ra yigi, ye n ba dir wãã ra n di, koo kẽ. Loho fãã ba ra yigi, ye n ba loho wãã ra n wo. N pye nampay, ye n ba ra yigi yõ. ³⁶ Nayroho sã pye ra ye ye, ye n ba kaa wãã ra n le. N pye yanfua, ye n ba ra traha. N pye nwompihi wo, ye n ba pa ra fla na maa ra yãŋ.>

³⁷ Loo na, pe nasronj ga ba u yẽ sya pe yee: <Yĩnfua, wo ma yãã na, fãã ba ma yigi, wo n ma kẽ dir ne ma n di, loho fãã ne, wo n ma kẽ loho ne ma n wo? ³⁸ Ma pye nampay teelii wo, wo n ma yãã, ma ma yigi yõ? Wo ma yãã na, nayroho sã pye ma ye ye, wo n kaa wãã ma kẽ ma n le? ³⁹ Ma pye yanfua na, ma pye nwompihifua teelii wo, wo n ka maa ma yãŋ?>

⁴⁰ U yĩnfua ga pe yar, u yee: <Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Tee naa kãngĩ pye ta nawee- kẽ, mpãy ge pe ma naflam, le ma mii ye naa ke pye ndoo ge kẽ.>

⁴¹ Loo kur ye, mpãy pe ga ba pye u kãmanj kue ye, u ga pe pye: <-Ye dey kãã ra na, Yãhã yoosãn ma ye na! - Ye ka naa fla wo, naa gii wãfegeyãã wee ke na ye! Koo naa gbihi Setane kẽ, tesẽ u sãndãpee ne. ⁴² Ye sã yãã, fãã ba ra yigi, ye sã ngaa wãã ra n di ye, koo kẽ. Loho fãã ba ra yigi, ye sã loho wãã ra n wo ye. ⁴³ N pye nampay, ye sã ba ra yigi yõ ye. Nayroho sã pye ra ye ye, ye sã ba kaa

wãã ra n le ye. N pye yanfua, n pye nwompihifua, ye sê pa maa ra yãñ ye.»

⁴⁴ Pe ga ba u pye pe yee: «Yĩnfua, wo ba ma yãã na, fãã ba ma yigi, loho fãã ne, ma pye nampay, nay-roho sê pye ma ye ye, ma pye yanfua, ma pye nwompihi wo, wo sê kayĩ pye ma kē ye?»

⁴⁵ U Yĩnfua -sê ga ba pe pye: «Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Tee sê naa kai- ngĩĩ pye ta nawee- mpãy kē pe ma naflam ye, le ma mii ye sê naa ke pye ndoo gē kē ye.» »

⁴⁶ Yesu n pe yar taha ma yee: «Poo mpãy pe wee nasron ye, pe ga ba wãpēn yãã, kii wãkuayãã wee ke na ye. Mpãy pe -sê ma nasron, pe ga ba cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye.»

26

Yiifee- yahaseefa Yesu ke wãboo ne

(Mar 14.1-2; Luke 22.1-2; Nsãn 11.45-53)

¹ Yesu tuu kaplãn ngĩĩ bye pãã wa, u n u kãnyãrwai pye ma yee: ² «Ye cã te syayaha gbar ma plii sũ wo. Loo yale wo, u Nawee Puee ga ba yi nawee- kē, pe n u kuey mar boo trã na.»

³ Pe Yãhã yũndefa yĩñfa n pe ya wãã pe wãle ne, u Yãhã yũndefa yĩñfua kaha wo. U myaha ba kē Kayifu. ⁴ Pe n le pãã ta poo ga Yesu yuhu yigi, pe u boo. ⁵ Pe n le pãã ma yee: «Wo saha u yigi te gbaryale wo ye. Mii loo sê ne ye, pe nawee- ga waha yir pe yee, le sê yai poo ye ye.»

Coo waa lasekole wãwoo Yesu yĩñ na

(Mar 14.3-9; Nsãn 12.1-8)

⁶ Yesu pye Gbetane wo, Syimu kaha wo, Syimu wii tuu pye gber.

⁷ Coo waa n pa u tãy, yablater ntẽmlaha bule ne u koho wo. Lasekole waa ter pye le wo, nawãm sê naa u dir yey ye. Yesu pye u naa n di, u coo n u lasekole woo u yĩñ na. ⁸ Pe kãnyãrwai pe loo yãã, le sê tãy pe ye ye, pe n nii le pãã ma

yee: «Kaklaha- ne nde! ⁹ Pe ma ne lasekole nwo par, ma wangbãy yãã ma wãã fenfa kē, loo sê puar la?»

¹⁰ Yesu n -sê cã pe ne, ma pe pye ma yee: «Ye tyii u coo na, u kayĩ pye ra kē! ¹¹ Ye sê yãã, yalebye fenfa ma ye ne. Ndoo -sê nwo, n saa ba pye ye ne per gaa ye. ¹² Ye sê cã la, u coo tuu lasekole nwo woo ra kadye na, ta nakugu kē tuu gbihi wa gbĩĩ wãlenj na? ¹³ Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Pe ma ba le Yãhã kapãyĩ wũhũ tãr teelii teelii kãntraha nge na, pe ga u coo nwo bya wĩ pãã, lii tuu pye ra kē. U wĩ ma syi le faha yãã nawee- na ye.»

Yuda Yesu wãyi wĩ ke

(Mar 14.10-11; Luke 22.3-6)

¹⁴ Pe Yesu kãnyãrwai sẽnsye syãm mii wo, waa pye pe naa u yee Syikaryotefa Yuda. U n yir, ma ka pe Yãhã yũndefa yĩñfa fla na, ¹⁵ ma ga pe pye ma yee, a woo ma Yesu yi pe kē, pe ga woo kē nwa ne? Pe n wargbe warpii gbey sẽnsye tãr, ma pe wãã u kē. ¹⁶ Yuda n ta ter nii Yesu wãyi wĩ ke pe kē.

Yesu kur ke syayaha gbar dir

(Mar 14.12-21; Luke 22.7-14, 21-23; Nsãn 13.21-30)

¹⁷ Te gbar rii Yiifee- sê ncasur bur di ye, te ba no wa. Ke per cir na, Yesu kãnyãrwai n u yey ma yee: «Ma laam wo, ma yee too ga te syayaha gbar dir yĩntaha yi na ma kē?» ¹⁸ Loo na, Yesu n waa yar pe na, pe ka woofua fla na, le klo laam wo, pe ga u yar pe yee: «Wo Yĩnfua yee: Ta yale no wa; n ga ba te syayaha gbar dir di ma fla na, ta kãnyãrwai ne.» ¹⁹ Yesu tuu pe kãnyãrwai yar mii, pe n pye koo syi, ma ga te syayaha gbar dir yĩntaha yi.

²⁰ Yainkonj wo, Yesu pye u ba dran nii, ma naa n di u kãnyãrwai ne.

²¹ Pe n nii n di, Yesu n yee: «Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Ye laam wo, waa ma u ga ra yi ta napĩ- kē.» ²² Le n pe bye laam wlãhã, pe n nii u yey pe ya wuhu na ma yee: «Yĩnfua,

ndoo la?» ²³ Yesu n pe yě sya ma yee: «Wii tuu u koho wãã le ra ne wãcɛŋ tasa laam wo, woo tuu ga ba ra yi ra napĩ- kē. ²⁴ Cĩnde ne, u Nawee Puee ga ku mii le yrũhũ ta nii Yãhã sabangbãŋ wo mii. Wii fɛn te -sē ga cã pee, woo kē wii ne tuu u yi u napĩ- kē; myaha ne, u ma ne see gɛ see ye.» ²⁵ Yuda wii, tuu ne ga ba u yi u napĩ- kē, u n kapãn gbe ma yee: «Yĩŋfua, ndoo la?» Yesu n u yě sya ma yee: «Ma le pãã.»

Yesu bur rii la defĩ wii ne u kãnyãrwai kē, nwa kē?

(Mar 14.22-26; Luke 22.15-20; 1 Kor 11.23-25)

²⁶ Pe naa n di, Yesu n bur gbe, ma syaha kē Yãhã ye, ma ke la cɛr wãã u kãnyãrwai kē ma yee: «-Ye sya di, ke ma ta kadye draha wo.» ²⁷ U n maha defĩ sekuyĩ gbe, ma syaha kē Yãhã ye, ma le sekuyĩ wãã pe kē ma yee: «Ye bye -ye wɔ! ²⁸ Pe ma ta ntõr draha wo, ta tõr rii te ga woo, nabuar ntãŋ n cã dye Yãhã tãy, naambiyãrfãn tii ke bii le pe ne te n cã yĩntaha ta. Loo na, nabuar kapee-ga laha kãã pe yĩŋ na. ²⁹ Ta n le pãã ye ye: N saa maha defĩ wɔ yãã kãntraha nge na ye. N ga ka Yãhã yai klo wo, n cã ga koo fla defĩ wɔ ye ne.»

³⁰ Loo kur ye, pe n Yãhã sey yay taa ne, ma yir ma ka te wolifye katyir yãŋ yĩŋ na.

Yesu Pyar yar u ga woo wĩ kai tɛhɛ tãã

(Mar 14.27-31; Luke 22.31-34; Nsãn 13.36-38)

³¹ Ke wolifye katyir yãŋ yĩŋ na, Yesu n u kãnyãrwai pye ma yee: «Nanga yĩmper wo, ye bye ga ba dur yi ta kur ye. Le ma le yrũhũ ta yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee: «N ga ba u mbanaha gbã boo, pe mbaa bye n fã cããŋ.» »

³² Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Ta wãku kur ye, n ma ba yir gbã wo, n ga ba cãã ter ye yaha Galele kãntraha wo.»

³³ Pyar n kapãn gbe, ma u pye ma yee: «Mii bye ma sya ga ba dur yi ma kur ye, ndoo saa yi kãã yãã ma kur ye ye.» ³⁴ Yesu n u pye ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ma ye: Ke nanga yĩmper nge bya wo, ngupuai saa kui gɛ kui wa ye, maa ta wĩ kai tɛhɛ tãã, ma yee ma sē ndoo cã ye.» ³⁵ Pyar n u yě sya ma yee: «N saa ba le kai n yee, n sē ma cã ye, n ma sya ga gbã ku ma ne.» Pe kãnyãrwai mii bye n loo nen ya pãã pe ya ndoŋ.

Yesu Yãhã wãnar Gesanɛ fla na (Mar 14.32-42; Luke 22.39-46)

³⁶ Loo kur ye, Yesu n ka u kãnyãrwai ne fla ngaa wo pe n yee Gesanɛ. U n pe pye ma yee: «-Ye nii kuee nwo, ta n ka yaha ye, n ga Yãhã nar.» ³⁷ U n Pyar yigi taha u ya na, pe Sewede pii syãm ne. U laam ba nii n wlãhã u ye, u ntãŋ n maha nii u cɛr. ³⁸ U n pe pye ma yee: «Ta laam bye wlãhã, ma nii mii gbãku wĩ laa dyaŋ. -Ye kuee nwo wo ra ne, ye ma syi ye sã wãy ye!» ³⁹ U n faa ka yaha ye, ma ga kãnkũy gbãã, ma yĩŋ kue le ma pãã Yãhã ne ma yee: «Yãhã, ra Tuhufua, ma n yia kai- bye na. Le kayĩhĩ yale kuã ter ra na, lii le n pai nde. N sē -sē yee ta laam wĩ le pye ye, ma laam wĩ loo le naa n pye.»

⁴⁰ Tuu loo pãã wa, u n dur ba u kãnyãrwai tãã mii fla na, ma ba pe yãã pe sã wãy. U n Pyar pye ma yee: «Ye sē waha kuee yrãŋ yale nen gɛ ra ne ye! ⁴¹ Ye bye, ya'a syi maha sã wãy ye! -Ye naa Yãhã nar, ye ma syi ye ba dye kapee- wãpyeŋ wo ye! Nawee laam yĩ kayũhũ wãpye wĩ ne, u -sē nɔ gber ke wãpyeŋ na.»

⁴² U n maha ter u ya ya yahasee ye, ma maha ga pãã Yãhã ne ma yee: «Ta Tuhufua, wãfãy nge ma yee ke saha kuã ter ra na ye, lii le ma ma laam wĩ, ma loo pye.» ⁴³ U n dur ba, ma maha ba u kãnyãrwai yãã wãy na; pe wãy n sya naa pe yĩnkaasyikuey ndege pe kē. ⁴⁴ U n ter pe yaha, ma ka yaha ye, ma ga koo kaplãŋ tee nen ya pãã Yãhã ye, ke tɛhɛ tãã wuhu na.

⁴⁵ Loo kur ye, u n ka u kányārwai fla na, maa pe pye ma yee: «Ye maha sã wã, ma n wũũ ke. Le nde, le yale nɔ wa. -Ye naa n yãŋ, pe ga u Nawee Puee yi kapeepyefa kē yagaa. ⁴⁶ -Ye yir wo n ter! Ye sē yãã, dya wii tuu ra yi ta napĩ- kē, u nwo u n pai.»

Yesu wãyigi
(*Mar 14.43-50; Luke 22.47-53; Nsãn 18.3-12*)

⁴⁷ Yesu naa n pãã nantãŋ, Yuda n pa. Pe kányārwai sēnsye syãm mii waa ba kē u ne. Nabuar raa pye u ne, yüntruẽ ne pe ye koho wo, tesē kãhã ne. Yãhã yũndefa yĩŋfa, ma suhu pe wãle ne, poo me pe ba pe lehe wãã, pe ba Yesu ke yigi. ⁴⁸ U Yuda wii tuu ba yi kãã Yesu kur ye, u n pe nawee- yar yaha naambiyār syaha gaa ter ne, pe n waha Yesu cã. U ba pe pye ma yee: «Dya wii tē ga ba syar naambiyār syaha ne, yaa cã woo kē tee n ke, ye ba u yigi.» ⁴⁹ Yuda n ta ter yũhũ crã Yesu na, ma u syar ma yee: «Yĩŋfua, n ma syar,» ma u syar ke naambiyār syaha ne. ⁵⁰ Yesu n u pye ma yee: «Ta naambiyã, taa pa lii na, le pye!» Pe nawee- n -sē yũhũ crã, ma koho taha Yesu na, ma u yigi.

⁵¹ Yesu kányārwai mpãy pe pye u ne, poo nen waa n yüntrũhũ kuã, ma Yãhã yũndefa yĩŋfua tēntēle gbã, ma sya nditye gbã cer kãã u kē. ⁵² Yesu n u pye ma yee: «Ma yüntrũhũ le yaha ke niisaha wo; ma sē yãã, mpãy bye pe yüntrũhũ gbe pe nampyen- na, pe yüntrũhũ gbã ku. ⁵³ Ma laam wo ma yee la, n saha ra Tuhufua Yãhã nar u n yãhã yĩŋ tēnlēhe seraasyi ndren sēnsye syãŋ syi wãã ra kē, tahar ne, ke yagaa nge na ye? ⁵⁴ Kai- nkãy ke -sē n pye yagaa, ke ma ke yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, ke yai ke pye.»

⁵⁵ Yesu tuu loo pãã wa, u n wã klaha ma pe nabuar pye ma yee: «Tee pa ra yigisaha wo yüntruẽ ne tesē kãhã ne, kapeepyefua la ra ne? Plii bye n pye n ba tege nii ye ne,

ma naa nawee- klaha Yãhã kangbãŋ laam wo, ye sē -sē ra yigi koo fla na ye. ⁵⁶ Yãhã kaplãŋ tōrfa pe bii cãã kai- nkãy yar yaha, koo kē ke n pye yagaa.» U kányārwai bye n fã ter u yaha.

Yesu tesē pe kaplãŋ cerfa ne
(*Mar 14.53-65; Luke 22.54-55, 63-71; Nsãn 18.13-14, 19-24*)

⁵⁷ Mpãy pe ba Yesu yigi, pe n ka u ne Yãhã yũndefa yĩŋfua Kayifu fla na. Pe Yãhã kaiyarfa pye pe ba pe ya wãã ke fla na, ma suhu pe wãle ne. ⁵⁸ Pyar -sē pye u yuhu dey naa n taha Yesu na, ma sya ga dye u Yãhã yũndefa yĩŋfua kaha wo, ma tege nii wlãhã pe kaha sēŋfa ne, woo ga le kuasaha yãã yĩnde ne.

⁵⁹ Pe Yãhã yũndefa yĩŋfa tesē pe kaplãŋ cerfa bye ne, pe n nii kapee- ke gbe pãã n taha Yesu na, kapee- nkãy syi ke ga waha ta, pe n yee Yesu yai wãboo ne. ⁶⁰ Nawee- busãã n kawar fua naa n taha Yesu na, pe sē -sē waha laa yãã, lii syi le u wãboo wĩ kua ye. Nawee- syãm mpãy n pa kur kue ye, ma ba yee: ⁶¹ «Dya nwo yee, woo ga waha ke Yãhã kangbãŋ yoho pye klaha-, tuu dur u ke fãã plii tãã nsoho wo.» ⁶² U Yãhã yũndefa yĩŋfua n yir, ma Yesu pye ma yee: «Nkãy nawee- mii pe pãã n taha ma na, ma saa pe yē wãã sya la laa ne?» ⁶³ Yesu n yaha le. U Yãhã yũndefa yĩŋfua n u yey ma yee: «Ndoo tesē ke Yãhãngbãŋ ne, wo yar nde ne: Mboo la u Yãhã Yĩndefua Crise, u Yãhã Dya?» ⁶⁴ Yesu n u yē sya ma yee: «Ma le pãã. Ma gbe yagaa na, ye ga ba u Nawee Puee yãã, tuu tege nii kai- bye yĩŋ na, Yãhãngbãŋ kãndigi koho kue ye. Yaa maha ba u yãã tuu n pai yãhãsyõr yĩŋ na.» ⁶⁵ U Yãhã yũndefa yĩŋfua, tuu Yesu kaplãŋ ngĩ luhu, u laam n war u n sya u ya nayre tyĩn cer, ma pe nawee- pye ma yee: «U n gbar Yãhã ne. Wo sē maha laa ke waa ye u wĩ na ye. Tuu n gbar Yãhã ne, ye bye le luhu, ah ye lii yãã le na?» ⁶⁶ Pe

nawee- bye n yee, a Yesu yai wāboo ne.

⁶⁷ Pe n ta ter yir, ma nii yěsyōr tu n woo Yesu na, ma nii u gbā kāntaklo ne, ma nii u fey, ma n yee: ⁶⁸ «Ma sē yee la u Yāhā Yīndefua Crise kē ma ne? Yoo u ma gbā? Le cā mii ya, taa wo yar.»

Pyar Yesu wīl kai tēhe tāā

(Mar 14.66-72; Luke 22.56-62; Nsān 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Kai- ngīl pyeyale wo, Pyar -sē pye u ba tege nii nkur ye, kāndi wo. Tēntēsyalaaale n yūhū crā u na, ma u pye ma yee: «Ma bya pye u Galēle kāntrahafa Yesu ne.» ⁷⁰ Pyar n le kai nawee- bye yīnde na ma yee: «Taa lii pāā, n sē le cā ma ne ye.»

⁷¹ U n yir, ma yār n gaha kapahayē kue ye, tēntēsyalaaale n maha u yāā. Mpāy pe pye ke fla na, le n pe pye ma yee: «Nwo bya pye u Nasaretēfa Yesu ne.» ⁷² Pyar n maha le kai, ma sya Yāhā di ma yee, woo sē dya nwo cā ye.

⁷³ Saa n pye, mpāy pe pye ke fla na, pe n yūhū crā, ma Pyar pye ma yee: «Le ga waha pye cīinde, poo nawee- mii nen waa kē ma ne, ma pe yor pāā.» ⁷⁴ Pyar n -sē nii le pāā n waha ma yee: «Ndoo sē kē ye rēhe! Ke ma pye kawar tē n fua, Yāhā ke ra pēn! Ndoo tesē ke Yāhā ne, n sē u dya cā ye ne ye.»

Le yalebya wo, ngupuai n kui. ⁷⁵ Pyar laam n too Yesu kaplān na, tuu ba yee: «Ngupuai saa bā kui wa ye, ma -sē ga ba ra wīl kai tēhe tāā, ma yee ma sē ra cā ye.» U n yi nkur ye, ma too mii na, ma nii n wūn.

27

Pe ka Yesu ne fāngafua Pilati flana

(Mar 15.1; Luke 23.1-2; Nsān 18.28-32)

¹ Yīn ke kāhā syii wa, pe Yāhā yūndefa yīnfa n pe ya wāā pe wāle ne, pe ga waha Yesu boo mii syi dyan pe le cā. ² Loo kur ye, pe n ta pe n Yesu pua, ma ka u ne u fāngafua Pōsyi Pilati flana.

Naniicā Yuda yigi
(Tēnl 1.18-19)

³ Koo kai- ngīl kur ye, Yuda wii tuu ba Yesu yi u napīl- kē, tuu yāā pe Yesu wāboo wīl ta, naniicā n u yigi. U n yir, ma ga pe wargbe warpii gbey sēnsye dur wāā pe Yāhā yūndefa yīnfa kē, pe wāle ne, ma pe pye ma yee: ⁴ «Wii tuu sē kapee pye ye, n ta pe n ga ba u boo; le naniicā ra yigi.» Pe n u yē sya ma yee: «Le wo gbe lii ne? Ma wīl ne le ne.» ⁵ Yuda n pe war miy yaha ke Yāhā kangbān wo, ma yi ma ga u ya yon boo.

⁶ Pe n pe war gbe, ma yee nawee ntōr wāwoo dir kē, pe sē yai pe pe wlāhā ke Yāhā kangbān din war ne ye. ⁷ Pe n pāā ta, ma ga poor tēntēfua waa tar par, ma ta nampay nakur lesaha. ⁸ Loo ne, pe n nii too tar nde yee te ntōr tar, ma sya ba waa ke nanga na. ⁹ Faale Yāhā kaplān tōrfua Yermii tuu bii kaplān nkāy cāā pāā yaha, koo kē ke pye. U bii yee: «Pe n pe wargbe warpii gbey sēnsye gbe. Yiisrefa mpāy ba pāā ta, ma poo war dāā u wīl na. ¹⁰ Pe n poo war ta, ma u poor tēntēfua tar par, mii Yīnfa Yāhā bii ra yar mii.»

Pilati Yesu sāhā

(Mar 15.2-5; Luke 23.3-5; Nsān 18.33-38)

¹¹ Pilati n Yesu sāhā. U n Yesu yey ma yee: «Mboo la pe Yiifee-Yīnfa?» Yesu n u yē sya ma yee: «Ma le pāā.» ¹² Pe Yāhā yūndefa yīnfa ma suhu pe wāle ne, pe n kai-ke gbe pāā n taha Yesu na, Yesu sē laa wāā sya pe ye ye. ¹³ Loo na, Pilati n u pye ma yee: «Ma sē n luhu la kai-ngīl bye ye, pe pāā n taha ma na?» ¹⁴ Yesu n yaha le, u sē kapān laa ter wāā sya ye; loo n yē gbāā u Pilati na.

Pe Yiifee- Pilati ta u n Yesu wāboo wīl ta

(Mar 15.6-15; Luke 23.13-25; Nsān 18.39—19.16)

¹⁵ Dye- bye, syayaha gbar ma no, u fāngafua ma ne nwompihifua waa yi yaha, wii nawee- pe ne yān yi. ¹⁶ Nwompihifua waa -sē pye, pe naa

u yee Barebaa. U myaha ba yi u kapee- wāpye wī na. ¹⁷ Nawee- pe ba nihi ke fla na, Pilati n pe yey ma yee: «Ye yee, n wii woo yi yaha ye kē, Barebaa laa, Yesu wii pe n yee u Yāhā Yīndefua Crise?» ¹⁸ U ba cā, pe Yesu yigi ba u kē laanyar na.

¹⁹ U Pilati pye nantān te kasāhā na, u cōo n lehe wāā u ye, ma u yar, laa ma syi le dye pe nsoho wo u nasroŋ nwo ne ye, a woo tee mlūhūpihi wāy ter u wī na.

²⁰ Pe Yāhā yūndefa yīnfa -sē mii, pe wāle ne, pe ba pe nabuar sūū wa, a pe Barebaa woo wāyiyaha wī pāā, pe Yesu wāboo wī pāā. ²¹ U Pilati n kapān gbe, ma pe yey ma yee: «Ye yee, n wii woo yi yaha ye kē pe syām mii laam wo?» Pe n yee Barebaa.

²² Pilati n pe pye ma yee: «Ah u Yesu wii pe n yee u Crise, n ga woo pye mii?» Pe bye n yee: «U yai pe u kuey mar boo trā na.» ²³ Pilati n yee, a nwa kapee u pye? Pe nabuar n le gbey pāā fānga ne ma yee: «U yai pe u kuey mar boo trā na.» ²⁴ Pilati tuu yāā, u sē naa u laam wī yāā ye, kaa n cā maha n taha pe nawee- gbleŋ na, u n loho gbe, ma u klue yee pe nabuar yīnde na, ma pe yar ma yee: «Ta kalaa* wee u nasroŋ nwo ntōr wāwoo wī na ye. Ye yīn wī ne le ne.» ²⁵ Te nabuar bye n u yē wāā sya ma yee: «Āwā, u ntōr wāwoo wī, le nii wii yīn wī tesē wo pii ne!» ²⁶ Loo na, Pilati n Barebaa yi yaha pe kē. U n ta pe seraasyi n Yesu gbā sāngblā ne, u n maha pe ta pe ga u kuey mar yaha trā na.

Seraasyi Yesu ler

(Mar 15.16-20; Nsān 19.2-3)

²⁷ U fāngafua seraasyi mpāy n Yesu yigi yi u fāngafua tēntēsaha kangbān ndyin wo, ma dur ma ke seraasyi ndreŋ bye yee ba. ²⁸ Pe n ba nii u ler. Pe n u nayre fer u na, ma dur ma yīnfua nayreyāhā le u kē. ²⁹ Pe n ngur maha ta u yīn na yīnfua nkifai dyaŋ, ma kipua kāi le

soho u kāndigi koho wo. Loo kur ye, pe n maha nii u ler, ma kānklūy gbāā u yaha ye, ma nii u syar ma n yee: «Wo ma syar Yiifēe- Yīnfua!» ³⁰ Pe n nii yēsyoŋ tu n woo u na, ma nii le kipua kāi sya u ye, ma gbā n le u kē yīn wo. ³¹ Pe ba u ler wa, pe n yir ma ke yīnfua nayreyāhā yi kāā u na, ma u faale nayre le u na. Pe n yi ga u ne nkur ye, pe n gaha u kuey mar yaha trā na.

U fāngafua seraasyi Yesu kuey mar yir yaha trā na

(Mar 15.21-32; Luke 23.26-43; Nsān 19.17-27)

³² Pe seraasyi pe yi, pe n nampay waa wāā sya, u pye Syirēfa naa. Pe n u ta u n Yesu kueymartrā tēn fānga na. U myaha ba kē Syimu. ³³ Pe n ga nō teelaa wo, pe n yee Gblegbeta, le yīntaha kē, yīnkluhu fla. ³⁴ Pe n defī wlāhā tyinsruhu ne, ma wāā Yesu kē tuu sya wo. Tuu pe wo yān, u n pe sye.

³⁵ Pe seraasyi, pe Yesu kuey mar yir yaha wa trā na, pe n pyer raa pye, pe waha cā pe ga Yesu nayre la mii syi dyaŋ. Pe n te la koo syi. ³⁶ Loo kur ye, pe n tege nii, ma nii u sēn. ³⁷ Tuu kai lii pye, pe n u kuey mar yaha trā na, pe n le yrūhū gbāā yaha u yīn kue ye le trā na ma yee: «yesu kē NWO NE, YIIFEE-Yīnfua.» ³⁸ Pe n maha kapeepyefa syām mpāy kuey mar yir yaha trān na pe ya wuhu na. Nen nwo Yesu kāndigi kue ye, nen nwo u kāmaŋ kue ye.

³⁹ Kānterfa naa u tyehē, ma naa yīn figi u na, ma naa n yee: ⁴⁰ «Mboo taa naa n yee, a ma ga waha ke Yāhā kangbān cāār, taa dur ma ke fāā plii tāā nsoho wo, ma saa mii sya yaha la yagaa? Ma'a pye Yāhā Dya, ma tege kāā le trā na ke!» ⁴¹ Pe Yāhā yūndefa yīnfa, ma suhu pe Yāhā kaiyarfa ne, ma suhu pe wāle ne, pe bya naa u ler ma naa n yee: ⁴² «U nawee- mpāy sya yaha, u sē -sē ga waha u yīn yi

* **27:24** 27.24 Pilati tuu sya yee woo kalaa wee ye, woo -sē kē u Yesu wāboo wī ta, ma u wāā pe seraasyi kē pe ga u kuey mar trā na.

yaha ye. Le ma pye u ma Yiisrefa Yĩnfua cĩinde, u tege kãã yagaa le trã na ke! Wo yĩnde ma loo yãã, waa u wĩi sya cĩinde. ⁴³ U u ya le soho Yãhã koho wo; le ma pye u wĩi n tãy Yãhã ye, ke u sya yaha yagaa. U sã yee la woo kã u Yãhã Dya?» ⁴⁴ Kapeepyefa mpãy pe ba kuey mar yir yaha trãŋ na pe ya wuhu na u ne, pe bya naa u tyehẽ koo syi pe ya ndoŋ.

Yesu wãku
(*Mar 15.33-41; Luke 23.44-49; Nsãn 19.28-30*)

⁴⁵ Ma gbe yaiwlan yale wo, ma sya ba yai yĩn, wam mpãy syi n paha tã le klo kur bye na. ⁴⁶ Yaiyĩn yale n ba no, Yesu n tẽ sya fãnga ne ma yee: «Yeloyi, Yeloyi, lema sebaketani.» Koo yĩntaha kã: «Yãhã, Yãhã, nwa ma n ra miy yaha?»

⁴⁷ Nawee- mpãy pe pye ke fla na, pe n le luhu, ma le pãã, a u ma u faale Yãhã kaplan tãrfua Yeli yee. ⁴⁸ Poo nen waa n ta ter fã ga, maa flũhũflũhũ wãŋ gaa kã le defũtãhãpihi gaa wo, ma ke yi ba kã gbãã kipua kã na, ma ke wãŋ kuã yir wãã Yesu kã, tuu u defũ wãr naa n wo. ⁴⁹ Pe nawee- n nii u pye ma n yee: «Tyii wo n yãŋ, ncã Yeli ga ba u sya yaha, laa.» ⁵⁰ Yesu n maha tẽ sya fãnga ne, ma ku.

⁵¹ Loo yalebya wo, Yãhã kangbãŋ nwonuŋ nwonyẽ faasreŋ gii ke ba pua tã menmen ke nwonyẽ na, ke n fe jũũ flẽ sũ, ma gbe naha ye ma tege tãã ye. Kãntraha n sege, ntẽmbangbãŋ n fe yoho. ⁵² Gbũhũ n fe yãr, Yãhã nawee- mpãy pe ba ku faale wo, poo mpãy n yir gbã wo, ma nii yrãŋ na. ⁵³ Yesu tuu ba yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye, loo kur ye, pe Yãhã nawee- mii n dye le Yãhã kungbãŋ Yurusalem laam wo, ma pe ya yar nabuar na.

⁵⁴ U seraasyi yĩnfua, ma suhu mpãy ne pe pye u ne ma naa Yesu sãŋ, pe ke kãntraha wãsege yãã, ma

suhu kai- nkãy bye ne ke pye loo yale wo, pe n sron fya ma nii n yee: «Dya nwo pye Yãhã Dya cĩinde.»

⁵⁵ Ca mpãy pye, pe ba dey yer Yesu wãkueymar trã na, ma naa ke kai- yãŋ. Poo ca mii ba yir Yesu ne Galẽle kãntraha na, ma naa n taha u na, ma naa tẽŋ nkãy tẽ u kã tesẽ u kãnyãrwai ne. ⁵⁶ Pe laam wo, Madalafa Maari pye, tesẽ Maari waa ne wii tuu pye Syake ye nahafua Yosefe ne, ma suhu Sewede pii nahafua ne.

Yesu wãleŋ gbũ wo
(*Mar 15.42-47; Luke 23.50-56; Nsãn 19.38-42*)

⁵⁷ Yai ke ba kua wa, Yarimatefa nangbãŋ gaa n pa. U myaha ba kã Yosefe, u ba pye Yesu kur ye. ⁵⁸ U n ka Pilati fla na, ma ga Yesu nakugu nar u ye. Pilati n ta pe n ke wãã u kã. ⁵⁹ U Yosefe n ke nakugu gbe, ma faafĩ laa maha tã ke na, ⁶⁰ ma ga ke le u myaha gbũfuẽ wo, le ba gbã fer† ntẽmblaha wo. Tuu Yesu nakugu le wa loo gbũ wo, u n ntẽmbangbãŋ gaa kloŋ ba paha tã le gbũ yẽ na, ma ter. ⁶¹ Madalafa Maari pye, u ba tege nii le gbũ yahasee ye, ma suhu u Maari nen nwo ne.

Le gbũ wãseŋ

⁶² Ke yĩnsyii pye kani per, pe Yãhã yũndefa yĩnfã, tesẽ pe Farisyẽ ne, pe n pe ya wãã ga Pilati fla na. ⁶³ Pe n ga u pye ma yee: «Yĩnfua, wo sã faha ye, dawarfua nwo tuu sã ba ku wa ye, u ba yee, a plii tãã woo wãku kur ye woo ga ba yir gbã wo, u dur ba yrãŋ na gbaafa ye. ⁶⁴ Seraasyi ta, pe n le gbũ sãŋ te plii tãã nde na, mii loo sã ne ye, Yesu kãnyãrwai ga waha ba u nakugu yuhu yi, pe ga nawee- pye, a ter u ma u yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye. Too kur kũ kawar nde ga waha ba pee ter faale wãn yaha.» ⁶⁵ Pilati n pe pye ma yee: «-Ye seraasyi mpãy gbe, pe n ga naa le gbũ sãŋ, mii le yai ye

† 27:60 27.60 Le gbũ pye nkõŋ pe gbã fer yãŋ mpiy ntẽmblaha fla wo, ma le laam ta wleŋwleŋ, le yẽ ne nwonyẽ dyan. Le yẽ n tã ntẽmbangbãŋ ne.

ye mii.» ⁶⁶ Pe n ter, ma ga le gbĩ yẽ fla maan tã, ma le gbĩ sɛnfa ta.

28

Yesu wãwir gbã wo

(Mar 16.1-10; Luke 24.1-12; Nsãn 20.1-10)

¹ Ke kani per ba ter wa, koo yĩnsyii kɛ cãwãã per cir*. Koo per sukũhũntã na, yĩnwɔn wo, Madalafa Maari ma suhu u Maari nen nwo ne, pe n yir ga le gbĩ yãnsaha wo.

² Kãntraha n yehɛ fãnga ne, yãhãyiñ tɛnlɛhɛ waa n tege yãhãyiñ na, ma ba ke ntɛmbangbãñ kloñ kãã le gbĩ yẽ na, ma nii ke yiñ na. ³ U naa n yehɛ mii yãhã wãyeɛhɛ kalkal wãñ syi dyañ. U nayrɛ pye wãfir perper mii sesantĩhĩ wãñ syi dyañ. ⁴ Le gbĩ sɛnfa n nii n sege fyar koho wo, ma sɛr yigi nii ke fla na mii cĩinde nakur dyañ.

⁵ U yãhãyiñ tɛnlɛhɛ n yẽ kuã ma pe ca pye ma yee: «Yii poo na, ye ma n fya ye! Yesu wii pe kuey mar boo trã na, n cã woo kɛ ree n kɛ. ⁶ U wee nwo ye. Tuu ba le yar mii, u yir gbã wo, ma dur ba yrãñ na gbaafa ye. U nakugu ke ba sã y ta na, -ye pa ye ba ke fla yãñ, ⁷ -tee ta ter ga, yaa u kãnyãrwai yar ye yee, u yir gbã wo, ma dur ba yrãñ na gbaafa ye. -Ye yãñ, u ga ba cãã ter ye yaha Galɛɛ kãntraha wo; koo fla kɛ tee n gaha u yãã. Koo kai- ngĩ kɛ tɛ ba yee, n ga pãã ye ye. Tɛ ye yar mii, le ga nii koo syi.»

⁸ U yãhãyiñ tɛnlɛhɛ kaplãñ n nuhu yigi pe ca kɛ, pe -sɛ maha ba fya. Pe n ter kãã le gbĩ fla yaha farfar, ma n fã ma n gaha ke kai- tɔr Yesu kãnyãrwai ye. ⁹ Yesu n pe wãã kãnde wo, ma pe syar ma yee: «N ye syar.» Pe ca n yũhũ crã u na, ma kãnkũy gbãã, ma u trɛ yigi yãñ, ma u sey. ¹⁰ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ye ma n fya ye! -Ye ka, yaa ra kãnyãrwai yar, pe ka Galɛɛ

kãntraha na. Koo fla kɛ pe n gaha ra yãã.»

Pe kawar fua Yesu wãwir wĩ na gbã wo

¹¹ Pe ca pye nantãñ kañ na, mpãy pe naa le gbĩ sɛñ, pe n dye le klo wo, ma ke kai- byɛ tɔr pe Yãhã yũndefa yĩnfa ye, kai- nkãy ke pye. ¹² Poo n pe ya wãã pe wãɛ ne, ma pãã ta, ma wangbã y wãã le gbĩ sɛnfa kɛ, ¹³ ma pe pye ma yee, a pe kawar fua nawee- ye, a yĩmper wo pe pye wã y na, Yesu kãnyãrwai n pa, maa u nakugu yuhu gbe yi le gbĩ wo. ¹⁴ Pe n maha le gbĩ sɛnfa pye ma yee, a Pilati ma le luhu, poo ga u laam yĩn, laa saa pe dye ye. ¹⁵ Le gbĩ sɛnfa n pe war sya. Pe pe yar mii, pe n pye koo syi. Too kawar nde n cããñ pe Yiifɛe- nsoho wo, ma sya ba waa ke nanga na.

Yesu tɛn lii le soho u kãnyãrwai koho wo

(Mar 16.14-18; Luke 24.36-49; Nsãn 20.19-23; Tɛnl 1.6-8)

¹⁶ Yesu tuu ba yãñ gi yar yaha Galɛɛ kãntraha na u kãnyãrwai sɛnsye nen na, pe n ka ke fla na. ¹⁷ Pe ga u yãã, pe n u sey. Pe laam wo, mpãy sɛ -sɛ ba le sya ma yee Yesu kɛ cĩinde ye, ma naa laalaa pye.

¹⁸ Yesu n yũhũ crã pe na, ma pãã pe ne ma yee: «Yãhã kai- byɛ fãnga wãã ra kɛ, yãhãyiñ na tesɛ kãntraha ne. ¹⁹ -Ye ka, yaa naa kãntrahafa byɛ klaha ta kaklaha ne, pe n naa ra kãnde yãr, tee naa pe tãã Tuhufua Yãhã myaha ne, tesɛ ke Dya myaha ne, ma suhu ke Yrã Fãnga myaha ne! ²⁰ Tɛ kai- nkãy byɛ tɔr ye ye, -ye ke yar pe na, -ye pe ta pe n naa ke yãr! -Ye yãñ, n ma ye ne plii byɛ, driyɛ n sya ba kua.»

* **28:1** 28.1 Koo per kɛ jimaasyi per ne.

Mareke kapâyĩ

Nsân tuu ba fe yi nawee- wo
(*Mat 3.1-12; Luke 3.1-18; Nsân 1.19-28*)

¹ Le kapâyĩ ne nde, kapâyĩ lii le Yâhâ Dya wĩ tǒr, wii u ma ke Yĩndefua Crise.

² Ke kai- ba fe gbe mii faale Yâhâ kaplâŋ tǒrfua Yisa bii le cãã yrũhũ yaha Yâhâ sabangbãŋ wo mii. U bii le yrũhũ, a Yâhâ ke Dya Yesu pye ma yee:

«Awa, n nwo, n ta tēnlehe nɔ wãã ma yahasee ye,
u n ga kãnde gbihi yaha ma kē.»

³ «Naa waa yĩmbui ne,
le n yir drawaha fla wo ma yee:
-<Ye Yĩnfua Yâhâ wãpaŋ kãnde gbihi yaha u kē,
-ye ke kãmbēhe ta ke n sron yǒ!»

⁴ Dya waa ba yi drawaha fla wo, ma u ya yar nawee- na. U myaha ba kē Nsân. Woo pye Yâhâ tēnlehe. U nawee- tãã naa n yi loho wo, ma maha pe yee naa n pai, maa naa pe yar ma yee: «-Ye le sya ye cã ye kapee- wãpyen sē yǒ ye, -ye ke miy yaha! -Tee pa, ta n ba ye tãã yi loho wo. Yâhâ -sē ga ye kapee- laha kãã ye yĩŋ na.» ⁵ Yurusalem klofa, tesē Yude kãntrahafa ne, pe bye -sē naa n pai u ye. Nawee- bye yĩnde na pe naa pe kapee- tǒr Yâhâ ye, Nsân n -sē pe tãã naa n yi Yurdane lafeŋ loho wo.

⁶ Nsân nayroho fai pye yũhũmii sraha yor, pe ta ma ke tyĩn. U ba sapaha ta ma u ya pua naa n cēr nsĩ wo. Jĩmble te pye u digi, sǒr ne. ⁷ U naa nawee- pye ma yee: «Waa ter -sē ma tuu n pai. Woo cēr yaha ra kē mahamaha. Ta syi gē sē yai n kue tege, n u ntãn sale fer u trē na ye. ⁸ Ndoo ye tãã n yi loho ya wo, woo -sē ga ba naa ye tãã Yâhâ Yrã Fãnga ne.»

Yesu wātããyi, u wãtyĩnyãŋ ne kapee- wãpyen kue ye
(*Mat 3.13—4.11; Luke 3.21-22; 4.1-13*)

⁹ Too plii na, Yesu n -sē yir Galēle kue klo laa wo pe n yee Nasarete, ma pa Nsân n ba u tãã yi Yurdane lafeŋ loho wo. ¹⁰ Yaliile Yesu naa n yi ke loho wo, yãhãyiŋ n fe yãr, u n yãã Yâhâ Yrã Fãnga tege u na kãnsyã waa ter dyaŋ. ¹¹ Yĩmbui laa n yir yãhãyiŋ kue ye ma yee: «Ta Dya kē ma ne, ma ntãŋ dye gboho ra tãy, ma ra laam yĩn yalebye.»

¹² Le yalebya wo, Yâhâ Yrã Fãnga n Yesu ta u n ka drawaha fla wo. ¹³ U n ga kuee ke fla na plii gbeesĩ, Setane, sãndãpee yĩnfua n u tyĩn naa n yãŋ kapee- wãpyen kue ye. Yesu pye wlaha wãn nsoho wo. Yãhãyiŋ tēnlehe n pa, ma ba nii koho le u ye.

Yesu u kãnyãrwai cir ye yãŋ yi
(*Mat 4.12-22; Luke 4.14-15; 5.1-11*)

¹⁴ U Nsân n ba le nwompihi wo. Yesu n yir loo na, ma ka Galēle kue ye, maa nii Yâhâ kapâyĩ tǒr nawee- ye. ¹⁵ U naa n yee: «-Ye luhu yǒ, Yâhâ Yai nɔ gbe taha, Yâhâ n traha ke dye ye kue ye. -Ye le sya ye cã ye kapee- wãpyen sē yǒ ye, -tee le kapâyĩ sya!»

¹⁶ Yesu tuu naa n ter Galēle langbãŋ yē na, u n fuayigifa syãm mpây yãã. Syimu ba kē u cĩfua Andere ne. Pe pye pe naa joo- miy ke langbãŋ na. ¹⁷ Yesu n pe pye ma yee: «-Ye naa n taha ra na ye kuãŋ ne! Tee naa fua- le joo wo mii, yagaa, nawee- me tee ga naa n le kãnfuē wo ke syi.» ¹⁸ Le yalebya wo, pe n pe joo- miy yaha, ma taha u na pe kuãŋ ne.

¹⁹ U n ka yahasee ye, maa nawee- syãm mpây yãã. Sewede pii ba me, Syake tesē u cĩfua Nsân ne. Pe pye pe salangbãŋ wo, ma naa pe joo- gbihi. ²⁰ Yesu n pe yee, pe naa n taha woo na. Le yalebya wo, pe n pe tuhufua ta yaha ke salangbãŋ wo, u tēntē- ne, ma taha Yesu na pe kuãŋ ne.

*Sāndūpee wākartege dya waa
yīŋ na kanii per wo
(Luke 4.31-37)*

²¹ Yesu n ka u kānyārwei ne klo laa wo pe n yee Kapornu. Kanii per wo u n ka Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo, ma ga nii nawee- klaha. ²² U kaklaha ter n nawee- fe gbe, ma maha yē gbāā pe na. U kaklaha sē pye mpāy wāŋ syi dyaŋ pe n yee Yāhā kaiyarfa ye, u kaklaha pye fānga ne.

²³ Ke yawāhā nwoŋ wo dya waa pye, sāndūpee pye u yīŋ na. U n tē sya ma yee: ²⁴ «Eh, Nasaretefa Yesu, maa nwa pye wo na? Ma pa la ma n pai wo wīī klaha- tāŋ? N cā yoo kē ma ne: Mboo kē wii ne u ma Yāhā wūū.» ²⁵ Yesu n sā waha u sāndūpee na ma u pye: «Yaha le, -taa tege kāā dya nwo yīŋ na!» ²⁶ U sāndūpee n tege kāā u dya na, ma n tē fānga ne, ma u yehe mii wātookufua dyaŋ.

²⁷ Le n pe bye fe gbe ga far ter, pe n sya nii n yee: «-Ye naa laa yāŋ nde! U kai- bye cā tāŋ, waa sē u kaklaha syi ter yāā yāā ye. Dya nwo n sā sāndāpee ge na, pe n nii n luhu u ye.» ²⁸ Yesu myaha n ta ter yi Galele kāntraha kui bye wo.

*Yesu yanfa buar jaa
(Mat 8.14-17; Luke 4.38-41)*

²⁹ Loo kur ye, Yesu n yi ke Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo, ma ka Syimu ye kaha wo Andere ne. Syake tesē Nsān ne pe bya pye pe ne. ³⁰ Syimu cōo nahafua pye, u ba sāy nii, u kadye ba war. Yesu wādyetāŋ pe n u cōo wīī pāā u ye. ³¹ U n yūhū crā, ma u yigi u koho na ma u ta u n yir. Ke kadye n u miy yaha, u n nii pe nampay yi.

³² Yainkōŋ wo, yainde le ba dye ter wa, nawee- n yanfa bye gbe ba Yesu fla na, tesē mpāy ne sāndāpee pye pe yīŋ na. ³³ Pe klofa bye n pe ya wāā ba yer tā ke kapahayē na. ³⁴ Yesu n yanfa ter bye jaa, ma maha sāndāpee kar tege kāā mpāy yīŋ na. U sē naa n tyii pe sāndāpee na pe n naa laa pāā u wīī na ye, poo ba cā yoo kē u ne.

*Yesu le kapāyī wīī pāā Galele kus
ye
(Luke 4.42-44)*

³⁵ Ke yīŋsyii wo, sukūhūntāy pēmpēm na yīnwōŋ wo, Yesu n yir yi ke kaha wo. U n ter dragba gaa laam wo, le klo kānkāy na, ma ga nii u laam wūhū tōr Yāhā ye. ³⁶ Syimu tesē mpāy ne pe pye u ne, pe n ter u taysaha wo. ³⁷ Pe ga u yāā, pe n u pye ma yee: «Nawee- bye ma pe ma ke.» ³⁸ Yesu n pe pye ma yee: «Waa ka kus ngaa ye kānkāy kui wo. N yai n le Yāhā Yai kapāyī tōr pe bye ye. Ta wāpaŋ yīŋ kē nde.» ³⁹ Koo syi kē u n ba Galele kāntraha bye tay klaha tāŋ. U naa le kapāyī tōr pe nawee- ye te Yiiffee- yawāhā nwey wo, ma maha sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīŋ na.

*Yesu gber waa jaa
(Mat 8.1-4; Luke 5.12-16)*

⁴⁰ Too plii nsoho wo, gber waa n ba pa Yesu ye, ma ba kānklūy gbāā u yahasee ye, ma u nar ma yee: «Le ma tāy ma ye, ma ga waha ta ra n jaa n nii gbegbe nayōr saha na!» ⁴¹ U fen n Yesu yigi, u n koho nō wāā ma te u na, ma u pye ma yee: «Āwā le tāy ra ye, jaa ma nii gbegbe nayōr saha na.» ⁴² Le yalebya wo, ke yāhā n ta ter laha kāā u dya na, u n nii gbegbe nayōr saha na. ⁴³ Yesu n ta ter u dur wāā, ma -sē u yar waha ma yee: ⁴⁴ «Luhu yō, ma'a syi nde pāā waa ye ye! -Taa ka, maa mii yar Yāhā yūndefua na, ma ma wājaa diŋ yi, diŋ gii faale wādyaha Musa tuu bii tōr yaha mpāy kē pe pye yāhā ne pe kadye na, ma jaa. Ke syi ne nawee- ga waha cā ma jaa.»

⁴⁵ U dya sē -sē waha le kai le yaha u laam wo ye. U n ka, maa le tōr teebehe bye wo. Ke syi ne, Yesu sē waha naa u ya yar klo laa ge wo ye, u naa n kuee dragba wo. Nawee- n maha naa n yir teebehe bye wo, ma naa n pai u ye.

2

*Yesu tãnkurfua waa jaa
(Mat 9.1-8; Luke 5.17-26)*

¹ Plii raa n ter, Yesu n dur ba Kapornu wo. Pe nawee- n luhu u ma kaha wo. ² Nabuar raa n yi, ma te ya wãã ba ta, tersaha ge sê pye nkur ye nwonýẽ kue ye ye. Yesu naa Yãhã kapãyĩ tãr pe ye.

³ Nawee- resyar mpãy n pa. Pe ba tãnkurfua waa gbe, ma naa n pai u ne Yesu kã. ⁴ Pe sê waha u yar Yesu na ye, pe nabuar tee ba nihi ter. Pe n gblihi laa, ma dugu ke nwon na, ma wihi fer, ma u tãnkurfua yon tege le wãã u kasãý wãñ na ma sron Yesu niisaha fla ne. ⁵ Yesu tuu yãã pe nawee- mii u ta pe Yater, u n u tãnkurfua pye ma yee: «Cĩifua, ma kapee- laha kãã ma yĩñ na.»

⁶ Yãhã kaiyarfa mpãy pye ke fla na, pe ba tege nii. Pe Yesu kapãñ luhu, pe n nii laam ga ma yee: ⁷ «Eh, dya nwo n gbar Yãhã ne cĩinde. Yoo ma u ga waha kapee- laha kãã nawee yĩñ na mii Yãhã ya sê kã ye?» ⁸ Yesu -sê ta ter pe laam wĩ cã kãã, ma pe pye ma yee: «Nwa ta ye n nii kai- ngĩi syi ga ye laam wo? ⁹ N ga waha u tãnkurfua pye: Ma kapee- laha kãã ma yĩñ na. N ga maha waha u pye: Yir, ma ma kasãý wãñ gbe, ma yãr naa n gaha. Koo kate- syãñ ngĩi wo, lii loo le cã waha? ¹⁰ N -sê n yãñ ye cã Yãhã kãnde wãã u Nawee Puee kã kãñtraha nge na, u n ga waha kapee- laha kãã nawee- yĩñ na.» Yesu n wã klaha loo na, ma u tãnkurfua pye ma yee: ¹¹ «N ma yar, yir, -taa ma kasãý wãñ gbe, ma yãr naa n gaha ma kaha wo!» ¹² U dya n yir le yalebya wo, ma u kasãý wãñ gbe, ma yãr n ter nawee- bye yĩnde na. Le n yẽ gbãã pe na, pe n nii Yãhã sey ma yee, a poo yĩnde sê taha yãã nde syi na ye.

*Yesu Lewi yãñ yi
(Mat 9.9-13; Luke 5.27-32)*

¹³ Yesu n dur ba Galele langbãñ tãy. Nabuar naa n pai u ye, u n naa pe klaha Yãhã wũhũ ne. ¹⁴ U

naa n ter ma ba Alefe dya kufar wããfua Lewi yãã, tuu tege nii kufar wããsaha wo. Yesu n u pye: «Naa n taha ra na!» Lewi n yir, ma taha u na u kuãñ ne.

¹⁵ Loo kur ye, Yesu pye dir na u kãnyãrwai ne Lewi kaha wo. Kufar wããfa pye pe ba nihi, poo tesẽ kãmpée- yãrfa mpãy ter ne. Pe bye wãã naa n di pe ne. Poo nawee- mii ter me pe ba syar, ma naa n taha u na. ¹⁶ Yãhã kaiyarfa mpãy pe pye yĩmbui nen na Yiifée- yahaseefa mpãy ne pe n yee Farisyẽ, poo me pe pye ke fla na. Pe n Yesu yãã, tuu wãã n di kufar wããfa ne ma suhu kãmpée- yãrfa mpãy ter ne, pe n le pãã u kãnyãrwai ye ma yee: «Ah nwa ta u n nii wãã n di kufar wããfa ne, ma suhu kãmpée- yãrfa ne?» ¹⁷ Yesu n pe kapãñ luhu, ma pe pye ma yee: «Yĩñwerfa sê me pe tyinfua tay ye, yanfa poo pe u tay. N pa kãmpée- yãrfa myaha na, ma n ke pe koho klaha. Mpãy pe pe ya yãñ poo ma kãnyĩ yãrfa, n sê pa poo mii myaha na ye.»

*Kale saha wãã le kafũhũ ne ye
(Mat 9.14-17; Luke 5.33-39)*

¹⁸ Per gaa, Nsãñ nawee- tããfua kãnyãrwai ba pe yẽ tã digi na, tesẽ Farisyẽ ye ne. Nawee- mpãy n ba Yesu pye ma yee: «Nsãñ kãnyãrwai pe yẽ tã digi na, tesẽ Farisyẽ kãnyãrwai ne, mboo kãnyãrwai sê -sê le syi pye ye.» ¹⁹ Yesu n pe yẽ sya kakuãcran ne ma yee: «Ah ye laam wo, cafãñ yigifa ga waha fãñ wãdi sye la cafãñ yigisaha wo, u cafãñ yigifua yĩnde na? Ye cã le saha pye ye rehẽ! ²⁰ Per gaa -sê ma ke n pai, u cafãñ yigifua ga ba yigi kãã pe laam wo. Koo per maa no, pe ga ba cã naa pe yẽ tã digi na.

²¹ Waa sê faafuẽ faagblaha gbe, ma nayredyaha wihi pãhã n tã ye. Mii loo sê ne ye, le faafuẽ faagblaha ga le wãdyaha tyĩñ jũũ, kaa n maha gbihhi taha ke cersadyaha fla na.

²² Waa sê maha sêmper le srafũhũ sakueeler wo ye. Ma'a loo pye,

pe sēmpēr maa yir, te srafūhū sakueeler ga fe, pe sēm n woo tāŋ, te srafūhū sakuee tii maha klaha-taha le na. Koo kē sēmpēr yai pe le srafūhū sakueefān too laam wo.»

*Yesu tesē kani per wī ne
(Mat 12.1-8; Luke 6.1-5)*

²³ Kani per gaa na, Yesu ba tar raa yi naa n yaha u kānyārwei ne. Pe kānyārwei nii n yār, ma te tar kasan kāy, ma te wihi kū n ter. ²⁴ Pe Farisyē n Yesu pye loo na ma yee: «Yāŋ lii pe n pye! Wo kānde le kai- nkāy yar ke sē yai ke naa n pye kani per wo ye, nwa ta ma kānyārwei n nii le syi laa pye?» ²⁵ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye le kal yāā Yāhā sabangbāŋ wo, faale yīŋfua Dawide u bii lii pye, per gii fāā bii war pe na woo tesē u nawee- ne, ngaa sē pye pe ye ye. ²⁶ Dawide n dye Yāhā kangbāŋ laam wo, bur rii re bii kē Yāhā ye, u n te gbe di. Ke cāā na, Abyatare kē ruu pye Yāhā yūndefa yīŋfua. Wo kānde na, yūndefa ya sē na pe yai too bur nde ne? Dawide -sē bii taa gbe di te wo, ma sya ba taa wāā u nawee- kē.»

²⁷ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Yāhā kani per ta nawee wāyōŋ wī na, tesē u wāwūū wī ne. Yāhā sē nawee tāhā ma yee u naa fen sya kani per wo ye. ²⁸ Koo gē kē, u Nawee Puee kē u ma kani per yīn na.»

3

*Yesu kånwaagefua waa jaa ke kani per wo
(Mat 12.9-14; Luke 6.6-11)*

¹ Yesu n maha dur ga Yiifee-yawāhā nwoŋ wo. Ke per, dya waa pye kånwaage ne. ² Farisyē mpāy pe pye ke fla na, pe naa Yesu yāŋ ncā u ga yee, u ga u dya jaa ke kani per wo laa? U ma le pye, pe n waha yee, a ter u ma u tee pye. ³ Yesu n u kånwaagefua pye ma yee: «Yir ba yer nwo wo, nawee- telai wo!» ⁴ Mpāy pe naa n yāŋ, u n dur yagaa, ma poofa yey: «Wo kānde wo, lii wāpyeŋ le yō? Kayī wāpyeŋ yō

kani per wo laa, kapee wāpyeŋ loo le yō? Wo nawee yrā sya yaha laa, wo u wī pye klaha-?» Pe n yaha le, pe sē laa pāā ye. ⁵ Yesu n pe yāŋ ncafūhū ne, u laam bye maha ba wlāhā, tuu yāā pe nawee- laam ba waha ter. U n u dya pye ma yee: «Ma koho dii wāā!» U n ke dii wāā, ke koho n dur yō nii u ye.

⁶ Pe Farisyē n ta ter yi ke Yiifee-yawāhā nwoŋ wo, maa pe ya wāā Galele kui yīŋfua Yerote nawee-mpāy ne. Pe n le yāŋ, pe ga waha Yesu boo wāboo ter gii syi na.

Nabuar n pai Yesu ye

⁷ Yesu n yi, ma ka Galele langbāŋ fla na u kānyārwei ne. Nabuar pye, pe naa n taha u na. ⁸ Pe naa n yi Yurusalem wo, Galele kui ne, Yude kui ne, Yidume kui ne, tesē kui nkāy ne ke ma Yurdane lafen kuε ngaa kūndi ye, tesē kui nkāy ne ke ma Tyir tāy Syidō ne. Yesu u naa kainkāy pye, pe naa ke luhu, koo syi kē nabuar n te ya wāā naa n pai u ye. ⁹ Yesu n sya u kānyārwei pye, pe salangbāŋ gaa ke ta u kē, u n dugu dye, pe nawee- ma syi pe u waa yigi fāŋga ne ye. ¹⁰ Tuu naa nabuar jaa, koo syi kē mpāy bye pe naa n yaa, pe n naa u ke ma ga te u na. ¹¹ Sāndāpee pye, pe ma u yāā pe ga ba kånklūy gbāā u tāy, pe naa n kui pe yee: «Yāhā Dya kē ma ne.» ¹² Yesu -sē le pāā naa n waha pe ye, pe ma syi pe u wī tōr naa n yar ye.

Yesu kānyārwei sēnsye syām yāŋ yi

(Mat 10.1-4; Luke 6.12-16)

¹³ Loo kur ye, Yesu n ba dugu ga yāŋ gaa yīŋ na. Tuu pye nawee-mpāy wī na, u n pe yee pe n pa u ye. ¹⁴ Nawee- sēnsye syām ba me tuu yāŋ yi, pe n ga nii u kānyārwei. U n pe yāŋ yi pe nii u ne, u n ba pe lehe wāā, pe n ga naa Yāhā wūhū yar. ¹⁵ U n fāŋga wāā pe kē, pe n waha sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīŋ na.

¹⁶ Nawee- sēnsye syām mpāy u yāŋ yi, pe myar nde:

Syimu wii Yesu Pyar myaha taha u na.

¹⁷ Syake tesē u cīfua Nsān ne. Sewede pii me.

Yesu n Ponoreke myaha taha pe na;

le yīntaha ne, pe ma mii yāhāgbāā tēŋ dyaŋ.

¹⁸ U n maha Andere yee, Filipe ne, Bateremi ne, Matehe ne, Tema ne, Alefe dya Syake ne, Tadee ne, Syimu ne wii klokai- wāgbihi n tāy u ye,

¹⁹ tesē Syikaryote klofa Yuda ne, wii ruu ga ba Yesu yi u napī- kē.

Kai- nkāy pe pāā taha Yesu na

(Mat 12.22-32; Luke 11.14-23; 12.10)

²⁰ Yesu n tege ke yāŋ yīŋ na u kānyārwei ne, pe n dur ga kaha wo. Nabuar n maha te ya wāā ba ta. Draha ge sē yāā Yesu ye u n ga di u kānyārwei ne ye. ²¹ U nna pe le luhu, pe n yee, a ter u yīŋ yir. Pe n kānde sya ma pa, poo n pai u yigi ter.

²² Yāhā kaiyarfa mpāy ba yir Yurusalem wo, ma tege ba klo lii wo Yesu pye na. Pe n nii le pāā Yesu wīī na ma yee: «Sāndāpee yīŋfua Sebulehe kē u ma u dya nwo yīŋ na. Pe sāndāpee yīŋfua kē tuu fānga wāā u kē, u n waha sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīŋ na.»

²³ Koo kē Yesu n pe yee ba, maa pe yar ma yee: «Setane, sāndāpee yīŋfua saa sya naa u kur kar ye.

²⁴ Kāntraha nenfa ma kuae n wāā pe ya ne, koo kāntraha saa waha gbihi nii ga yahasee ye ye. ²⁵ Nwoŋ nenfa ma kuae n wāā pe ya ne, koo nwoŋ saa waha gbihi nii ga yahasee ye ye.

²⁶ Ke syi ne, Setane ma kuae n wāā u ya ne, wāhā ma pye u kāntraha wo, u fānga saha ka yahasee ye ye, ke ga klaha-. ²⁷ Waa saha dye fāngafua waa kaha wo, u u wān yuhu gbe, mii u sē cāā u pua yigi yaha wa ye. U ma -sē waha yia u na ma u pua, u ga waha u wān bye yuhu gbe u ye.

²⁸ Ta n cīinde nde pāā ye ye, Yāhā ga waha nawee kapee- laha kāā u

yīŋ na, u yorpeer bye ne. ²⁹ Ma -sē yee wii woo tuu ga yorpeer pāā Yāhā Yrā Fānga wīī na, loo kapee nde saa kua yāā u yīŋ na ye.»

³⁰ Pe tee naa n pāā ma yee sāndāpee ma Yesu yīŋ na, koo kē u n kai- ngīī pāā pe ye.

Yesu nna

(Mat 12.46-50; Luke 8.19-21)

³¹ Loo na, Yesu nahafua n ba dye Yesu cīifa ne. Pe n kuae nkur ye, ma waa lehe wāā Yesu ye tuu pa. ³² Yesu pye tuu ba tege nii nabuar raa telai wo, pe n ba u pye, a u nahafua ma nkur ye tesē u cīifa ne, pe u yee tuu ka pe fla na. ³³ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Ta nahafua kē wii ne, ta cīifa me mpāy ne?» ³⁴ Loo na, u n pe nawee- yāŋ, pe tege nii ma u gbey le. U n dur ma yee: «Ye sē yāā, ta nahafua ma nwo wo, tesē ta cīifa ne. ³⁵ Mpāy pe Yāhā wūhū pye, poofa pe ma ta cīifa, ta syafa, ta nahafa.»

4

Yesu kakuācran pāā digi yārfua wīī na

(Mat 13.1-23; Luke 8.4-15)

¹ Yesu n maha ka ke Galele langbāŋ yē na, ma ga nii nawee-klaha. Pe nawee- ba nihi ga ta ter, u n sya dugu dye nii salangbāŋ gaa laam wo. Ke salan pye loho yīŋ na, pe nawee- -sē pye langben na. ² U n nii kaplāŋ kuā cra n pāā, ma nii pe klaha kabuar ne. Tuu naa pe klaha, u n ba pe pye ma yee: ³ «Ye yaha le, ye ra kapān luhu! Dya waa yi u kaha wo, ma ga digi yār u tar laam wo. ⁴ Tuu naa ke digi yār u tar wo, pii mpāy n ga too kānde ngben na. Kānsyām n pa, maa pe wāy di kāā. ⁵ Pii mpāy n ga too ntēmbakor fla wo. Kāntraflūhū sē pye yō ke fla na ye. Loo n ta pe pii sē waha dye ga laam wo ye, ma ta ter fīy. ⁶ Yaliile yai ke ba war dye yīndai wo, ke n too dir wān suhu boo. Te nnen sē waha ba ser yigi yō ye, ke fla tee pye ntēmbakor fla. ⁷ Pii mpāy n ga too ngur wān taa nsoho wo. Te n ba fīy, te ngur wān n te puār, te sē waha le

dye ma sa ye. ⁸ Pii mpây n -sê too kântrayũhũ na. Poo n fiy, ma yir, ma le dye, ma sa. Taa n pii le car, taa n faa le gboho, taa n le gboho.»

⁹ Yesu n pe yar taha ma yee: «Wii ma n traha u ke yĩntaha cã, u luhu yõ!»

¹⁰ Pe nabuar pe ba ter wa, nawee-mpây pe pye Yesu tã, tesê u kãnyãrwai ne, pe n yee u ke kaplãn yĩntaha gbihi tõr yar poo na. ¹¹ U n pe pye ma yee: «Kai- nkãy nawee-sê cã yãã Yãhã Yai wĩ na ye, Yãhã ta yii n ke cã. Ma -sê yee mpây na pe sê ke yĩntaha ke ye, ke ga naa n tõr pe ye kakuãcran ya wo. ¹² Ke syi,

«pe n waha yãñ naa n yõ,
ngaa sê -sê ga naa n yãã ye.
Pe n waha luhu naa n yõ,
laa sê -sê ga naa n war ye.
Mii loo sê ne ye, pe ga faha ba Yãhã kãnde yigi,
ke n pe kapee- laha kãã pe na.»

¹³ Yesu n pe pye ma yee: «Tee sê kapãn nde yĩntaha war ye, ye -sê ga ba pye mii ye te nampyen- too war, tii tẽ ga ba tõr ye ye? Ta n le kapãn yĩntaha tõr ye yar.

¹⁴ Nawee wii tuu Yãhã kaplãn tõr, u ma mii digi yãrfua dyan. ¹⁵ Nawee- mpây laam plãhã mii le kãnde ngben dyan, pe pii pe too na. Pe ma le Yãhã kapâyĩ luhu, loo yalebya wo Setane sãndãpee yĩnfua ga ba le yi kãã pe laam wo. ¹⁶ Nawee-mpây laam ma mii ntẽmbakor fla dyan, pe pii pe too na. Pe ma le kapâyĩ luhu, loo yalebya wo pe ga le sya nuhu ne. ¹⁷ Le sê -sê ga nii gbãã pe laam wo ye. Le ma ba nii mii wãfã dyan pe na tesê fen ne le kapâyĩ wĩ na, pe ga loo bye miy yaha. ¹⁸ Mpây ter maha ma, pe ga le kapâyĩ sya pe laam wo mii pii mpây dyan pe too ngur fla wo. ¹⁹ Poosyifa ma le kapâyĩ yãã luhu, driyẽ laangar -sê gboho ter pe laam wo, wale wãke ne, yĩnde wãn wãke ne. Too wĩ ma ba gboho ta ter pe laam wo, te ga nii tã le kapâyĩ na, pe saa yer le kapâyĩ kur ye ye. ²⁰ Mpây

-sê ma, pe ga le kapâyĩ sya pe laam wo mii pii dyan pe too kântrayũhũ fla wo. Pe ma le kapâyĩ luhu, pe ga le sya cĩnde, le n nii gbãã pe laam wo. Le kapâyĩ pii ga le pe laam wo, le kayũhũ sa; mpây pe sa gboho, mpây pe sa yai, mpây pe sa car.»

Yãhã Yai wĩ ma mii naaloho dyan (Luke 8.16-18)

²¹ Yesu n maha kakuãcran nde pãã pe nabuar ye ma yee: «Pe ne naaloho ndyan tar ba la, pe ba le ta pe katan cĩn tã le na laa, pe ba le le wãã gbãngbahara flãhã tã? Ta n yee, pe ne le wra yaha kãankui na. ²² Ngii ngii ke wũhũ nii, ke ga ba nii gbaa na, lii nawee sê le cã yãã ye, le ga ba cã yõ. ²³ Wii ma n traha u ke yĩntaha cã, u luhu yõ!»

²⁴ Yesu n maha le pãã pe ye ma yee: «Tee nkãy luhu, -ye ye laam yaha ke na! Tee n luhu mii syi, Yãhã ga ba kaa taha ye wãwar na koo syi. ²⁵ Wii ma waha ke war cacar, u ga ba ke war naa n gboho; wii ma -sê ke wãwar sye, car gii tuu cã ke ga faha u na.»

Yãhã Yai wĩ ma mii digi dyan ke n fiy

²⁶ Yesu n maha yee: «Yãhã Yai wĩ ma mii dya waa dyan tuu yẽy tãhã u tar wo. ²⁷ Te yẽy ga fiy, te naa n le, u saa laa cã le na ye. U sã wãy faha woo, u ma yrãn woo, te yẽy ga naa n fiy ke yai ke yĩmper. ²⁸ Kãntraha sê na, ke ne re ta te n fiy te ya ya, te ba nduan kũũ, te sa, te pii le? ²⁹ Te pii ma ba le koo na, u tarfua ga pa u ba re yaa.»

Yãhã Yai ga cãã kloñ ke cã ba gboho

(Mat 13.31-32, 34; Luke 13.18-19)

³⁰ Yesu n maha yee: «Waa maha waha Yãhã Yai wĩ tõr nwa ne? N ga waha le yar ye na kakuãcran lii syi ne? ³¹ Le ma mii ngaa puale dyan. Le tãhãyale wo, le kloñ pii bye na. ³² Le ma fiy yi, le ga yir, le gboho ta ter tãñ dir wãn ter bye na, le sya kayangbã y, kãnsyãm n sya ba naa

pe nsen ta yīm wo te kayay laam wo.»

³³ Yesu naa nawee- klahā kakuācranḡ busāā ne ke syi. Pe nawee- pe ne ga waha kakuācranḡ nkāy war, u naa koo tōr pe ye. ³⁴ U sē naa n pāā pe ne mii kakuācranḡ sē kē ye. U ma -sē ba nii u ya ya u kānyārwai ne, u ga cā ke kaplānḡ yīntaha gbihi tōr yar pe na.

Yesu teflahangbānḡ yer
(*Mat 8.23-27; Luke 8.22-25*)

³⁵ Koo per yayiḡn na, Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Ye pa wo n dii ter kūndi ngaa ye.» ³⁶ U kānyārwai n wloho yi kāā te nabuar wo, ma ga dugu dye ke salangbānḡ wo Yesu tuu ba dye nii kii wo, pe n nii n ter. Salangbāy taa pye ke langbenḡ na, nawee- mpāy n dugu dye te wo, ma ter. ³⁷ Teflahangbānḡ gaa n yir wāfua ne, ma sya loho fua gbe le wāā n taha pe na ke salangbānḡ wo, ke n sya yīi naa n wa. ³⁸ Yesu pye ke salangbānḡ namlā kuε ye, tuu ba sā wāy, ma yīnḡ gbā yigi yīngbūhū ne. U kānyārwai n u gbā yir, ma u pye ma yee: «Wo Yīnḡfua, ma sē yāā la waa kuee le wo?» ³⁹ Yesu n yir, ma sā ke teflaha na, ma pāā ke loho ne ma yee: «Yaha le, nii sūū!» Ke teflaha n yer loo na, ke fla n nii seyīi. ⁴⁰ Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Nwa ye n nii n fya? Ye Yater wee la ye ne?» ⁴¹ Pe -sē ba fya, ma naa le pāā pe ya ye ma yee: «Hāā, -ye naa dya nwo yānḡ, teflaha n luhu u ye ke langbānḡ loho bya ne.»

5

Yesu sāndāpee kar tege kāā dya waa yīnḡ na

(*Mat 8.28-34; Luke 8.26-39*)

¹ Pe n ga nō ke kāntraha langbānḡ kūndi ngaa ye, Jerasinefa kāntraha wo. ² Yesu wātegekāā ke salangbānḡ wo, dya waa n yi gbūhū fla na, ma u wāā n pai. ³ Sāndūpee waa pye u dya yīnḡ na, ma u ta u n naa n nii gbūhū fla na. Ntēn namihi gε ne pe sē waha u dya pua yigi naa n yaha

nantānḡ ye. ⁴ U dya pye, pe ma yir, pe ga u tre pua ntēn namihi ne. U -sē ga te ntēn namihi cεr, tuu te ntēn wān ka. U wāyigiyaha fānga sē pye waa ye ye. ⁵ Ke yai ke yīmper, u naa wātay ya tay gbūhū laam wo, tesē yāy yīnḡ ne, ma naa n kui, ma maha naa u ya duai ntēmbar ne.

⁶ U n Yesu yāā deydey, ma fā ba kānklūy gbāā u yaha ye, ⁷ ma tē sya fānga ne ma yee: «Ke Yāhāngbānḡ Dya Yesu, nwa taa ga pye ra na? N ma nar, Yāhā yānḡ, ma'a syi ma ra pēn ye.» ⁸ Yesu naa n gbey u na ma yee: «Sāndūpee nwo, tege kāā u dya yīnḡ na!» ⁹ U n u dya yey ma yee: «Ma myaha mii?» U n yee: «Ta myaha Nihinihi, wo ma wo nihi.» ¹⁰ U n nii le sronḡ nar Yesu ye, tuu ma syi pe sāndāpee kar kāā ke fla draha wo ye.

¹¹ Kaha tyε- mpāy -sē pye, pe wānihi; pe pye pe naa n di ke yānḡ fla na. ¹² Pe sāndāpee n Yesu nar ma yee: «Wo nō wāā tyε- mii fla na, wo n ga dye nii pe laam laam wo.» ¹³ Yesu n le sya pe ye. Pe sāndāpee n tege kāā u dya yīnḡ na, maa dye pe tyε- laam laam wo. Pe tyε- n ke ngbenḡ fā tege, maa too dye ke langbānḡ laam wo, ma ku. Pe ba tyε- naha kua.

¹⁴ Mpāy pe naa pe tyε- naha, pe n fā ter, maa le kapān pāā pe klofa ye, tesē wlefa ne. Nawee- n pa, maa yānḡ lii le ba pye. ¹⁵ Pe ba nō Yesu fla na, pe n u dya yāā, dya wii sāndāpee busāā pye u yīnḡ na. U dya yīntaha ba too, u n ba faha wān le tege nii, nafāān pyer sē pye u na nantānḡ ye. Pe nawee- n fya, ma sya nii n sege. ¹⁶ Mpāy pe ba ke kai- byε yāā yīnde ne, poo n u dya wīi gbe, ma tōr pe ye, tesē pe tyε- wīi bya ne. ¹⁷ Pe n too Yesu wānar na, tuu ter kāā, u pe klo ta yaha.

¹⁸ Yesu tuu dugu naa n dye ke salangbānḡ wo, u dya wii sāndāpee pye u yīnḡ na, u n Yesu pye woo ga ka u ne. ¹⁹ Yesu sē le sya u ye ye, ma u pye ma yee: «Dur ga ma kaha wo,

ma nna fla na. Yāhā ke ma fēn di, ma nkāy bye pye ma kē, ka maa ke tōr pe ye!» ²⁰ U dya n tēr. Yesu tuu lii pye u kē, u n ga nii le pāā nawee- ye ke kui sēnsye teebēhē bye wo. Mpāy pe naa le luhu, le naa pe laam wō.

Syase pueesya tesē cōō wii tuu te Yesu nayroho na

(Mat 9.18-26; Luke 8.40-56)

²¹ Yesu n dur ga u kānyārwei ne ke langbāñ kūndi nge na, ke salangbāñ ne. U pye ke loho tāy, tuu ba yer nabuar ne te ba wō tā u na. ²² Yiifeyawāhā nwoñ yīnfua waa n pa, u myaha Syase. U n Yesu yāā, ma kānklūy gbāā u yaha ye, ²³ ma nii u nar u fihī yō woo na, ma u pye ma yee: «Ta pueesyale ma le ga ku, n ma nar, pa maa klue taha le na, le n kāhā yir, le nii yrāñ na!» ²⁴ Yesu n ka u ne. Nabuar naa n taha u na, ma u wāā sya naa n kor kue bye ye.

²⁵ Te nabuar laam wo, cōō waa - sē pye. U ntōr kuee naa n woo u ye dye- sēnsye syāñ, wāyer wee ye. ²⁶ U ba fāy gboho ter tyinfa busāā koho wo; u wale bye ba ka tāñ pe ye. U sē -sē naa n puar ye, te yan too ma cā ba naa n sye u ye. ²⁷ U n Yesu wīi luhu, ma -sē pa pe nabuar wo Yesu kur kue ye, ma ba te u nayroho na. ²⁸ U ba le ga yigi ma yee: «N ma yāā te u nayroho ya na, n ga jaa.»

²⁹ Tuu te Yesu nayroho na ke syi, le yalebya wo u ntōr wāwoo n yer, u n yāā u yan te yi kāā u wo. ³⁰ Yesu n le cā le yalebya wo, ma cā ma yee fānga gaa yi u wo. U n wā klaha pe nabuar laam wo ma yee: «Yoo te ra nayroho na?» ³¹ U kānyārwei n u pye ma yee: «Ma pe nawee- yāā pe ma kor n klaha teebēhē bye wo, taa - sē maha n yey yoo te ma na.» ³² Yesu -sē ba yāñ gbey naa n klaha yoo nde pye. ³³ U cōō n nii n sege fyar koho wo, tuu ba cā wa lii le u yāā. U n pa, maa kānklūy gbāā Yesu yaha ye, ma le cīinde bye tōr u ye. ³⁴ Yesu n u pye ma yee: «Cōō, taa ra ta ma Yater, loo le ma jaa. Naa n gaha pra, ma yan tii yi kāā ma wo.»

³⁵ Yesu tuu naa koo pāā, tēnlēhe mpāy n yir Syase kaha wo, ma ba u Syase pye ma yee: «Ma pueesya ku, maa maha Yīnfua fāy ma nwa pye?»

³⁶ Pe n nii n pāā, Yesu sē -sē pe kue yāñ ye, ma Syase woo pye ma yee: «Ma'a syi fya ye, ra ta ma Yater, loo ya!» ³⁷ Loo kur ye, Yesu n Syase kaha kānde sya u ne. U sē -sē sya waa n ka u ne ye mii Pyar ya sē kē ye, ma suhu Syake ne, u cīifua Nsān ne.

³⁸ Pe n ga nō Syase kaha wo, Yesu n pe nawee- yāā, pe fā gbey n klaha, mpāy ne pe n wūn ma n kui. ³⁹ U n dye ga ke kaha laam wo, maa pe pye ma yee: «Lii tee fā gbey n klaha ke syi? Nwa ta ye n nii n wūn? U kicar sē ku ye, wāy ya tuu sā wāy.»

⁴⁰ Pe n u lēr. U n pe bye ta pe n yi. U n u kicar tuhufua ya yigi, u nahafua ne, ma suhu kānyārwei tāā mii ne. U kicar tuu pye nwoñ gii laam wo, pe n dye ga ke fla na. ⁴¹ U n u kicar yigi koho na, ma u pye Yiifeyor wo ma yee: «Taleta kume.» Loo yīntaha kē, kicaale yir! ⁴² Le kicaale n yir le yalebya wo, ma nii n yār. Le pye dye- sēnsye syāñ ne. Pe nawee- pe nde yāā, le n yē gbāā pe na, ma sya ga ta tēr. ⁴³ Yesu n -sē pe yar waha, pe ma syi nawee waa n le cā ye. U n maha pe yar ma yee, pe ngaa wāā u kicar kē u n di.

6

Nasaretefa Yesu wīi sye

(Mat 13.53-58; Luke 4.16-30)

¹ Yesu n yir ke fla na, ma ka klo lii wo, tuu ba le na. U kānyārwei pye u ne. ² Kanii per, u n nii ma nawee- klaha Yiifeyawāhā nwoñ wo. Nabuar mpāy pe naa n luhu u ye, le n pe fe gbe, pe n nii n yee: «U pye mii ma Yāhā wūhū bye cā tōr n yar? Yoo tuu roo laantor le u laam wo? Laanwō wūhū ngīi bye ne tuu n pye, u koo fānga yāā na? ³ Woo sē na Maari dya, wii u ma katyigi tafua? U cīifa sē me la Syake ne, Syose ne, Yuda ne, tesē Syimu ne? U syafa poo

sē na pe ma wo ne nwo?» Loo n ta pe sē waha Yesu wīi sya ye.

⁴ Yesu n plāhā nge tōr pe ye ma yee: «Ma yi kāā Yāhā kaplāṅ tōrfua kusey nawee- na, u nwonfa ne, u kahafa ne, teebēhe bye nawee- u yāṅ.» ⁵ Yesu sē waha laanwo wūhū busāā pye ke fla na ye, mii yanfa mpāy ya sē me tuu klue taha pe na, ma pe jaa ye. ⁶ Tuu yāā u gbenteefa pe u wātan sye pe Yater, le n laam wo u kē. Loo kur ye, u n ka maa nawee- klaha kānkāy kukui wo.

Yesu u kānyārwei sēnsye syām lehe wāā

(Mat 10.5-15; Luke 9.1-6)

⁷ Yesu n u kānyārwei sēnsye syām bye yee ba, maa nii pe lehe n wāā nawee- sānsyām. U n fānga wāā pe kē pe waha sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīṅ na. ⁸ U n maha pe yar waha ma yee: «Ye n gaha yrāhā ye, ya'a syi ngaa gbe yigi ke n naa ye ndege ye. -Ye yrāhāyār kāi ya gbe yigi, ye ma syi ngaa kadiṅ gbe tesē nkānfaha ne, tesē war ne jifaa wo ye. ⁹ -Ye ntāāfey le, -ye kalen nanen ya le!»

¹⁰ U n maha pe yar ma yee: «Ya'a ga dye klo lii wo, pe ma syāsaha wāā ye kē kaha gii wo, -ye kuee koo kaha wo ye sya ba ter. ¹¹ Teelii nawee- ma ye yē yor sye, tesē ye wāyigita wīi ne, -ye ter pe klo yaha! Ye ma nii n ter, -ye ye tre mplēm kor yaha pe na, pe n cā lii ma pe dye, poo pe le ke.»

¹² Yesu kānyārwei n ka loo na, ma ga Yāhā kaplāṅ tōr n yar nawee- na, ma yee pe le sya pe le cā pe kapee-wāpyen sē yō ye. ¹³ Pe sāndāpee buar kar tege naa n kāā nawee- yīṅ na, ma naa yanfa busāā tuhu sēm-ne, pe n kāhā naa n yir.

Nsān tesē Yerote ne

(Mat 14.1-12; Luke 9.7-9)

¹⁴ Yesu myaha tēṅ n ba teebēhe bye kua. Galele kui yīṅfua Yerote n Yesu wīi luhu. Nawee- mpāy naa n pāā ma yee: «Nsān nawee-tāāfua wii tuu ba ku, u dur ba yrāṅ na, koo kē u n waha laanwo

wūhū pye.» ¹⁵ Mpāy naa n pāā ma yee: «Faale Yāhā kaplāṅ tōrfua Yeli kē.» Mpāy maha naa n yee: «Faale Yāhā kaplāṅ tōrfua waa kē u ne.»

¹⁶ Yerote tuu Yesu wīi luhu, u n yee: «Nsān nawee- tāāfua kē! N ba ta pe n u yīṅ cer, u maha dur ba yrāṅ na.»

¹⁷⁻¹⁸ Lii le ba dye Yerote nsoho wo Nsān ne, le nde: Yerote ba u cīfua Filipe cōo Yerotyade tyīn sya u ye. Nsān naa le kuān u ye ma yee: «Ma sē yai ma ma cīfua cōo gbe ta ma wūū ye.» Yerote n yir, ma ta pe n Nsān yigi, ma u pua ma u le nwompihi wo. ¹⁹ Nsān wīi naa u Yerote cōo yaa, u n sya naa u ke gbā ne. ²⁰ Yerote sē -sē naa le sya u ye ye. U naa Nsān fya, u ba cā Nsān ba sron, u maha pye Yāhā nawee. Koo kē Yerote n koho naa n paha u na. Nsān kaplāṅ naa u fāy, ma -sē naa n tāy u ye.

²¹ Yerote cōo yīṅ -sē ba tāy Nsān wīi na, Yerote seese gbar per. Ke per na, Yerote ba u tēntē- yīṅfa yee ba dir na, tesē u naanmiy yīṅfa ne, ma suhu Galele yahaseefa ne.

²² Yerote cōo pueesya n dye ke nwongbāṅ laam wo, ma yōo. Le n tāy Yerote ye, pe nawee- bye ne. Yerote n u capua pye loo na ma yee: «Ngii wīi ma tāy ma ye, ta yar ta n ke wāā ma kē.»

²³ U n Yāhā di, ma u pye ma yee: «Ma'a ngii wīi pāā, maa ke yāā, ke ma sya pye ra kāntraha kui kānkāyaha neṅ.»

²⁴ U kicar n yi, ma ga u nahafua yey ma yee: «Ma laam wo, ma yee n ngii wīi pāā?» U nahafua n yee: «U yar u Nsān nawee- tāāfua yīṅ cer wāā ma kē.»

²⁵ U capua n dur ga farfar Yerote fla na, maa u pye ma yee: «N n yāṅ, ma Nsān yīṅ cer wāā ra kē yagaa nge na, tasa laam wo.» ²⁶ Yerote yīntaha bye n tāhā. Tuu ba Yāhā di pe nawee-yīnde na, u sē sya ma u yē dur ye.

²⁷ U n ta ter loo na, ma seraasyi naa waa lehe wāā, ma u pye u ga pa Nsān yīṅ ne. ²⁸ U seraasyi naa n yi ter, ma ka ke nwompihi laam wo, maa Nsān yīṅ cer, ma pa ke ne tasa

wo maa wāā u capua kē. U capua n -sē ke sya wāā u nahafua kē.

²⁹ Nsān kānyārwei pe ba le luhu, pe n pa, ma ba u nakugu gbe maa le gbī wo.

Yesu nawee- nyersī yībua yē woo, tahar ne

(Mat 14.13-21; Luke 9.10-17; Nsān 6.1-14)

³⁰ Yesu tēnlēhē n ba dur ba u fla na. Lii byē pe ga pye, nkāy byē ne pe ga nawee- klaha, pe n ke tōr u ye.

³¹ Nawee- mpāy pe naa n pai, ma dur naa n ter, pe ba nihi ter; Yesu sē draha gē yāā, ma ga di u kānyārwei ne ye. U n u kānyārwei pye ma yee: «Ye pa, wo n ka dragba gaa laam wo, ye n ga faa wūū dye.»

³² Pe n salangbāṅ gbe, poo n gaha nii teelaa wo pe ya ya.

³³ Nabuar n -sē pe yāā tersaha wo, ma pe yāṅ cā. Pe n yir kukui byē wo, ma tyī yār ga cāā dye ke teele wo Yesu yaha u kānyārwei ne. ³⁴ Yaliile Yesu tuu yi ke salangbāṅ wo, u n pe nabuar yāā kacān wee ye. Pe nawee- fēn n u sron yigi, pe pye mii mbaa dyan u mbanaha wee pe ne ye. U n too kaina, ma nii pe klaha, ma pe klaha.

³⁵ Yai ke ba kua kua naa n wa ke syi, Yesu kānyārwei n pa, maa u pye ma yee: «Yai kua kua wa, wo maha ma dragba wo. ³⁶ Pe nawee- ta pe n ka tūntūn klē wo, kusyīmbēhē ne, pe ga waha ngaa par di.»

³⁷ Yesu n pe yē sya ma yee: «Yii gē -ye digi wāā pe kē pe n di!» Pe n u yey ma yee: «Waa war nagbey bur yāā na, wo waha par wāā?»

³⁸ Yesu n pe yē wāā sya loo na, ma yee: «Bur wāy nii te ma ye ye? -Ye ka yaa yāṅ!» Pe n ga yāṅ, ma ba u yar ma yee: «Bur wāy bua te ma wo ye tesē fua- syām ne.»

³⁹ Yesu n kānde wāā u kānyārwei kē, pe n pe nawee- ta pe n tege nii ga ke nyēpēṅ na, flē flē. ⁴⁰ Pe n pe ya to to nii ga, kaa na nawee- gbeebua, kaa na nawee- gbeesī sēnsye.

⁴¹ Yesu n te bur bua gbe, pe fua- syām ne, ma yīntaha kuā yir wāā yāhāyīṅ kue ye, ma Yāhā pye ma yee: «Ma syaha kē.» U n te bur la

cer, ma re wāā u kānyārwei kē, pe n te la klaha nawee- kē. U n maha pe fua- syām la ke syi pe byē kē.

⁴² Pe byē n di, ma sya di yai. ⁴³ Pe n takūyīhī sēnsye syāṅ gbe ter te gber ne, tii pe di yaha. ⁴⁴ Mpāy pe ba te bur di, pe naam ya ba nawee- nyersī yībua tā.

Yesu yār ke langbāṅ loho na

(Mat 14.22-33; Nsān 6.15-21)

⁴⁵ Loo kur ye, Yesu n ta ter u kānyārwei pye ma yee pe dugu dye ke salangbāṅ wo, pe dii ga ke langbāṅ kūndi ngaa ye, u yahasee ye, klo laa wo pe n yee Gbesyata. Woo n kuee kur ye, u kānde wāā pe nabuar kē.

⁴⁶ Tuu kānde wāā wa pe kē, u n ka yāṅ gaa yīṅ na, ma ga nii u laam wūhū tōr Yāhā ye. ⁴⁷ Yai n kua tā, ma ke salangbāṅ ta yaha ke langbāṅ telai wo. Yesu -sē pye u ya ya kāntraha na. ⁴⁸ U n yāā ke salan sē waha naa n fā pe ye ye, teflaha tee naa pe wāā. Ke -sē pye ngupa cir kuiyale syi, u n yir ma n gaha pe kue ye, ma nii yār n gaha ke loho na, ma sya ne ga pe far ter.

⁴⁹ Pe kānyārwei n u yāā tuu n yār ke loho na, pe n yee kusrāhā kē, ma too kule na ma n kui. ⁵⁰ Pe byē yīnde pye u na, pe n fya ser yigi nii. Yesu n ta ter pāā pe ne ma yee: «Ye ye laam waha, ye ma syi fya ye, ndoo kē.»

⁵¹ U n dugu dye pe ne ke salangbāṅ wo, ke teflaha n yer. Le n u kānyārwei laam wo maa far ter. ⁵² Pe laam kacān tee ba kloṅ ter, pe sē ba Yesu fānga cā yō ye, yaliile wo tuu ba te bur bua la cer te n nihi.

Yesu yanfa jaa Genesare kāntraha na

(Mat 14.34-36)

⁵³ Yesu n ba ke langbāṅ dii wa u kānyārwei ne. Pe n tāhā Genesare kue kāntraha na, ma pe salangbāṅ pua yaha ke langben yē na. ⁵⁴ Pe kāhā yi ke salangbāṅ wo, pe nawee- n ta ter Yesu yāṅ cā. ⁵⁵ Pe n fā ga teebehe byē wo, maa yanfa tēṅ n pai u kē pe kasāy wān na. Mpāy pe naa u wī luhu teebehe byē wo,

pe naa n pye koo syi. ⁵⁶ Teelii teelii Yesu naa n gaha, kusyĩmbehe wo woo, kungbãhã wo woo, kle wo woo, nawee- naa n pai pe yanfa ne nanihi fla wo. Pe naa u nar u tyii pe yanfa n te u nayrengbãñ yẽ ya na. Mpãy bye pe -sẽ yãã naa n te ke na, pe naa n jaa.

7

Yesu tesẽ Yiifee- wãle kãnde wũhũ ne
(Mat 15.1-9)

¹ Per gaa, Farisyẽ ye tesẽ Yãhã kaiyarfa ne, pe ba yir Yurusalem wo, ma pa Yesu fla na. ² Pe n ba yãã Yesu kãnyãrwai mpãy sã naa pe klue yee pe wãle kãnde wãyee na, ma cã naa pe dir di ye. ³ Le -sẽ pye ke dyañ, Farisyẽ ye ma suhu pe nampyeñ-Yiifee- bye ne, pe sã naa ngaa di mii pe sã cãã pe klue yee gbegbe pe wãle kãnde wãyee na ye. ⁴ Pe ma yir nanihi teebhe wo ma ba dye, pe saa di mii pe sã cãã loho wey wa gbegbe ye. Pe wãle kãnde wũhũ ba nihi, pe -sẽ ba ke bye yigi mii crãñ wãyee ter dyañ ke ya ya, sekuhu wãyee ne, ntẽngbãhã wãyee ne. ⁵ Koo kã pe Farisyẽ tesẽ pe Yãhã kaiyarfa ne, pe n Yesu yey ma yee: «Nwa ta ma kãnyãrwai sã wo wãle kãnde wũhũ pye ye? Ma sã yãã, pe sã pe klue yee wo wãle kãnde wãyee na ma cã pe dir di ye.» ⁶ Yesu n pe pye ma yee: «Dawarfa me ye ne! Faale Yãhã kaplãñ tãrfua Yisa tãhã kã tuu bii nde cãã yar yaha ye wĩ na, ma le yrũhũ ta Yãhã sabangbãñ wo ma yee, Yãhã yee:

«Nawee- mii, pe ra gboho pe yẽ kaplãñ ya ne,
ma -sẽ yee pe laam wo pe fla dey ter ra na.

⁷ Pe ra gboho mii syi dyañ, yĩñ wee le na ye.

Nawee- pe kãnde lii ta, pe tee loo ta, ma n klaha ma yee Yãhã kãnde ne.» »

⁸ Yesu n maha pe pye ma yee: «Ye Yãhã kãnde ta yaha kãnkãy na, ma nii nawee- kãnde loo yar. ⁹ Ye -sẽ

Yãhã koo kãnde wũhũ miy yaha cã, ye ye wãle kãnde wũhũ ta. ¹⁰ Ye sã yãã, wo faale wãdyaha Musa bii le pãã Yãhã sabangbãñ wo ma yee, Yãhã yee: «Ma tuhufua gboho, ma nahafua ne;» tesẽ: «Wii ma u tuhufua miipihi yee u nahafua ne, u yai pe u boo kãã.»

¹¹ Yii -sẽ nawee- klaha, a nawee ga waha u tuhufua pye u nahafua ne, u yee: «Ta koho kla gii tẽ ne ga waha wãã ma kã ma n di, ke ma korobaa;» le yĩntaha ne, n ke ta yaha Yãhã kã. ¹² Ke syi, woofua ga waha tyii u tuhufua wãkẽñ na, u nahafua ne. ¹³ Ye n pye koo syi, ma Yãhã kaklaha miy n yaha, ma ye wãle kaklaha gbe n yar nawee- na. Kai- busãã maha ma tee n pye ngĩ syi dyañ.»

Kai- nkãy ke nawee le kapee- wãpyeñ wo
(Mat 15.10-20)

¹⁴ Yesu n maha pe nabuar yee ba, maa pe yar ma yee: «Ye bye, -ye yaha le ye luhu ra ye, -tee le cã! ¹⁵ Ngaa wee ke n yir nkur ye, ma nawee le kapee- wãpyeñ wo ye. Kai- nkãy nawee tuu n ga, koo kã ke u le kapee- wãpyeñ wo.» [¹⁶ Wii ma n traha u ke yĩntaha cã, u luhu yõ!]

¹⁷ Yesu tuu ba pe nabuar ta yaha, ma ga dye nwoñ laam wo, u kãnyãrwai n ga u yey le kakuãcran yĩntaha ne. ¹⁸ U n pe pye ma yee: «Ye bya, ye maha le kakuãcran yĩntaha war gblihi laa ke? Ye sã cã la ngii ke n dye nawee nfẽñ wo, koo sã kã ke u le kapee- wãpyeñ wo ye? ¹⁹ Ke ma sya dye ga u nfẽñ wo, ke n gaha yi kãã u laha wo nyẽ wo, ke sã ma ne dye ga u laam gasaha wo ye.» Yesu le yar ke syi nawee- n waha cã wãfãñ wee digi gaa ter na ye. ²⁰ Yesu n maha pe yar ma yee: «Nkãy nawee tuu n ga, koo ke u le kapee- wãpyeñ wo. ²¹ Ye sã yãã, nawee tuu kapee- nkãy ga u ya laam wo, koo kapee- kã ke ne u taha tyatyãhã na, yuhur ne, naboer ne, ²² cayor wãleñ ne, war yĩnde ne, laangbãñ ne, dawar

ne, wāplanpye ne, yīnde wāyitoo ne nawee- wān na, kawar wāfua ne, yatan ne, nafāān pyer ne. ²³ Koo kapee- ngī bye nawee tuu n ga, ke u le kapee- wāpyen wo.»

Cɔɔ wii tuu wee Yiifee ye, Yesu u pueesya jaa
(Mat 15.21-28)

²⁴ Yesu n ter ke fla yaha, ma ka Tyir kue syi ye, Syidō ne. U n ga dye kaha gaa wo, u sē naa n traha pe u wāpa wī luhu ye. Pe -sē le luhu. ²⁵ Cɔɔ waa, sāndūpee pye u pueesya yīn na, u n Yesu wī luhu, ma ta ter ga u fla na, ma ga kānklūy gbāā u tāy. ²⁶ U cɔɔ sē pye Yiifeesya ye, u naa n yi Fenisye wo, Syire kāntraha na. U n Yesu nar, u u sāndūpee tege kāā u pueesya yīn na. ²⁷ Yesu n u pye ma yee: «Ma'a kicar digi gbe miy yaha pāmpii* kē, le sē yō ye.» ²⁸ U cɔɔ n yee: «Cīinde ne Yīnfua, kicaabir ma car gii miy yaha kāntraha na, pāmpii sē -sē ga gbe di la?» ²⁹ Loo na, Yesu n -sē u pye ma yee: «Kapān nde wī na, maa waha dur ga ma kaha wo, u sāndūpee tege kāā wa ma pueesya yīn na.» ³⁰ U n dur ga u kaha wo, maa u pueesya yāā tuu sāy nii kasāy wān na. U sāndūpee ba tege kāā u pueesya yīn na.

Yesu nditēn bebe waa jaa

³¹ Yesu n ba ter kāā Tyir kue yaha, ma ter Syidō klo wo, ma dye yi ter te kui sēnsye wo, ma dur ba Galēle langbān kue ye. ³² Nawee- mpāy n pa u kē nditēn naa waa ne, u sē maha waha pāā naa n yō ye. Pe Yesu nar tuu koho taha u na, u u jaa. ³³ Yesu n u yigi yi pe nabuar laam wo, ma ka u ne kānkāy na, maa u kāmbehe le u ndityuhu wo, ma yēsyoṛ tu ma ta u yīnkāi na. ³⁴ Loo na, u n yīntaha kuā yir wāā yāhāyīn kue ye, ma wūū tege, ma u dya pye Yiifee- yor wo ma yee: «Efata,» loo yīntaha ne, yār! ³⁵ U dya ndityuhu

n ta ter yār, u yīnkāi n sāhā yaha, u n nii n pāā nayōr saha na.

³⁶ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, Yesu n pe yar, pe ma syi le pāā waa ye ye. Tuu le pāā naa n waha pe ye mii syi dyan, pe -sē ke kai- pāā naa n yi ke syi. ³⁷ Le wājaa wī n pe nawee- fe gbe ga ta ter, pe n sya nii le pāā ma yee: «Nkāy bye u n pye, ke yō cīinde. U nditēy ta pe n luhu, ma bebe bya ta pe n pāā.»

8

Yesu nawee- nyersū yē woo tahar ne
(Mat 15.32-39)

¹ Too plii na, nabuar maha ba te ya wāā ba ta. Ngaa sē pye pe nawee- ye pe n ga di ye. Yesu n u kānyārwei yee ba, maa pe pye ma yee: ² «Nawee- mii fen ta yigi, pe plii tāā nanga pe ma ra ne, yagaa ngaa wee pe ye pe n ga di ye. ³ N ma pe dur wāā fāā ne pe kle wo, pe n gaha too wāfāy na kānde wo. Ye sē yāā, mpāy ma pe nihi, pe yir deydey ma pa.» ⁴ U kānyārwei n u yey ma yee: «Dragba nge syi laam wo, waa dir yāā na pe kē pe n di?» ⁵ Yesu n pe yey ma yee: «Bur nii te ma ye ye?» Pe n yee wāy kuasī. ⁶ Loo na, Yesu n pe nabuar ta pe n tege nii kāntraha na. U n te bur kuasī gbe, ma Yāhā pye ma yee: «Ma syaha kē.» U n te bur la car, ma te wāā u kānyārwei kē, pe te la klaha pe nabuar kē; u kānyārwei n te la. ⁷ Fuabir raa maha pye pe ye. Yesu n maha syaha wāā Yāhā kē, ma u kānyārwei ta pe n maha te fuabir la. ⁸ Pe bye n di, ma di yai. Tii pe di yaha, pe n te gbe ter takūyīhī kuasī. ⁹ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, pe ba nawee- nyersū kua.

Loo kur ye, Yesu n kānde wāā pe kē, ¹⁰ ma dugu dye ke salangbān wo u kānyārwei ne, ma ka Dalameta kāntraha na.

* 7:27 7.27 Koo cāā na, mpāy pe sē pye Yiifee- ye, Yiifee- naa pe yee pām.

Yesu laanwo wĩ wāpyeŋ sye Farisyẽ ye kē

(Mat 16.1-4)

¹¹ Loo kur ye, Farisyẽ ye n pa Yesu fla na. Pe n yee, poo ga u le namihi wo, ma u pye u laanwo wĩ laa pye, poo n waha cā Yāhā kē ke fānga wāā u kē. ¹² Yesu n wũ tege u ya laam wo ma yee: «Nwa ta yagaafa n ke pe laanwo wĩ yāā? Ta n cīinde nde pāā ye ye, poo gē saa laanwo wĩ laa gē yāā yīnde ne ye.» ¹³ Loo kur ye u n ter pe yaha, maa dugu dye ke salangbāŋ wo, ma ter ke langbāŋ kūndi ngaa ye.

Yoo wĩ ma mii ncasur wāŋ ter syi dyaŋ?

(Mat 16.5-12)

¹⁴ Koo per na, pe kānyārwai ba faha pe sē bur gbe yigi pe ya ne ye. Bur neŋ ya kē ke pye pe ye ke salangbāŋ wo. ¹⁵ Yesu n ba pe pye ma yee: «-Ye yii le yaha, -tee yii yigi Farisyẽ ye ne, tesē Yerote ne! Pe wĩ ma mii ncasur wāŋ syi dyaŋ.» ¹⁶ Pe kānyārwai n nii pe ya yey ma yee: «Too sē bur gbe ye, loo la u n nii n pāā ke syi.» ¹⁷ Yesu n pe laam wũhũ cā, ma pe yey: «Nwa ta ye n yee, bur kē te wee wo ye ye, koo syi kē? Ye kacān fīhī kloŋ. Ye sē laa war wa ye. Ye laam yāā waha ter? ¹⁸ Yīmpē ne ye ye, ye sē n yāŋ la? Ndityuhu ne ye ye, ye sē n luhu la? Ye laam yāā faha wa? ¹⁹ Tē ba te bur bua la cer wāā pe naam nyersī yīlbua kē, takūyīhī nii ye ba gbe te bur gber ne, pe ba tii di yaha?» Pe n yee takūyīhī sēnsye syāŋ. ²⁰ Yesu n maha pe yey ma yee: «Tē ba te bur kuasī la cer wāā pe nawee- nyersī kē, takūyīhī nii tee ba gbe te bur gber ne, pe ba tii di yaha?» Pe n yee takūyīhī kuasī. ²¹ Yesu n pe pye loo na ma yee: «Ke n ta ye sē le war wa ma yee, bur wĩ sē ne tē naa n pāā ye?»

Yesu fũ naa waa jaa Gbesyata wo

²² Loo kur ye, pe n ka Gbesyata wo. Nawee- n pa fũ naa waa ne Yesu fla na, maa u nar u tē u fũ naa na, u u jaa. ²³ Yesu n u fũ yigi koho na,

ma yi u ne le klo kānkāy na, ma ga yēsyōr tu woo u fũ yīmpē na, ma klue taha u na, ma u yey: «Ma waha ngaa yāā la?» ²⁴ U fũ n yīmpē tēŋ wāā ma yee: «N nawee- yāā, n pe yāā katyir dyaŋ te n yār.» ²⁵ Yesu n maha klue taha u dya yīmpē na, u n yāŋ wāā u yahasee ye temm. U ba jaa wa, ma waha wān bye yāā naa n tāŋ gbegbe. ²⁶ Loo na, Yesu n kānde wāā u kē u ter u kaha wo, ma -sē u pye ma yee, tuu ma syi ka le klo wo ye.

Yoo kē Yesu ne?

(Mat 16.13-28; Luke 9.18-27)

²⁷ Yesu n ter Filipe Syesaree kue kui ye, u kānyārwai ne. Kānde wo, u n pe yey yāŋ ma yee: «Lii gē nawee- pe n pāā ra wĩ na?» ²⁸ Pe n yee: «Mpāy n yee, a Nsān nawee- tāāfua kē ma ne. Mpāy maha n yee, a faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yeli kē ma ne, mpāy maha ma pe n yee, a faale Yāhā kaplāŋ tōrfua waa kē ma ne.» ²⁹ U n dur yagaa, ma pe yey ma yee: «Ah yii, ye yee yoo kē ra ne?» Pyar n u yē sya ma yee: «Mboo kē u Yāhā Yīndefua Crise.» ³⁰ Yesu n le pāā waha pe ye ma yee, pe ma syi pe le tōr waa ye ye.

³¹ Loo kur ye, Yesu n yir, ma nii u kānyārwai pye ma yee: «U Nawee Puee yai u fāy gboho. Pe Yiifee- wāle ga ba u wĩ sye, pe Yāhā yūndefa yīŋfa ne, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne. Pe ga ba ta gē ta pe n u boo. Plii tāā kur ye, u ga yir gbā wo u dur ba yrāŋ na gbaafa ye.» ³² Yesu naa ke kai- gbegbe pāā pe ye. Pyar n u yee ga kānkāy na, maa nii le kuān u ye. ³³ Yesu n dur, ma u kānyārwai yāŋ klaha, ma sā Pyar na ma yee: «Yūhũ kāā ra tāy Setane nwo! Ma sē Yāhā wūhũ cā ye, ma laam ga nawee kacān ter ya ne.»

³⁴ Loo na, Yesu n pe nabuar yee ba u kānyārwai ne, maa pe yar ma yee: «Wii ma yee woo ga naa n yār ta kānde wo, u u laam wũhũ ta yaha, tuu u ya gbihi, u ma sya ga ba gbāpee ku ra wĩ na. Wii ma loo sya,

u naa ta kãnde yãr. ³⁵ Ye sê yãã, wii tuu u ya yĩŋ ke ma suhu driyẽ wãn ne, woofua ga ba too bye ke laa. Wii tuu -sê ga le sya, u u yĩŋ ke laa ma suhu driyẽ wãn ne, ta wĩ na tesê le Yãhã kapãyĩ wĩ ne, woofua kē tuu cã ga ba too nde bye yãã.

³⁶ Mboo nawee, taa ga driyẽ wãn bye yãã tãŋ, ma'a yee ma sê ba ma yĩŋ yãã Yãhã ye ye, le wãŷyĩ -sê ma na taa yãã? ³⁷ Koo kla ma na, nawee tuu ga ba waha kē tuu u ya yĩŋ yãã Yãhã tãŷ? ³⁸ Ye sê yãã, yagaafa Yãhã kãnde miy yaha, ma nii kapee- pye. Wii ma yee fyar woo yigi pe yĩnde na, ndoo wĩ na tesê ra kaplãŋ wĩ ne, u wĩ bya ga ba fyar yigi ndoo u Nawee Puee kē, yaliile n n pai dur ba ra Tuhufua Yãhã nayõr ne tesê pe yãhãŷyĩŋ tēnleheyõm ne.»

9

¹ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Ta n cĩinde nde pãã ye ye: Nawee-mpãŷ ma ye laam wo, pe saa ku mii pe sê Yãhã Yai yãã ke pa fãnga ne ye.»

Kãnyãrwai tãã mpãŷ Yesu yãhãŷyĩŋ nayõr yãã
(Mat 17.1-13; Luke 9.28-36)

² Plii kuay kur ye, Yesu n Pyar yigi taha u ya na, Syake ne, Nsãn ne, ma ka pe ne yãnjruhu gaa yĩŋ na, poo pe ya ya.

Yesu n wã klaha pe yĩnde na. ³ U nayrē n nii n yehe palpal, kacãn ge sê pye ye, ma maha flege, waa sê ke syi wãflege ter syi yãã yãã ye. ⁴ Pe n faale wãle Yeli yãã tesê Musa ne, pe ya kai na. Pe ba fe gbe yi, ma nii n pãã Yesu ne.

⁵ Pyar n Yesu pye ma yee: «Wo Yĩŋfua, wo niisaha sroŋ yõ nwo wo! Waa kajar tãã gbã, neŋ ma wãŋ, neŋ Musa wãŋ, neŋ nge Yeli wãŋ.»

⁶ Pe ba fya yigi nii, woo tesê pe kãnyãrwai syãm mii ne, koo kē tuu ga lii pãã u sê cã ye. ⁷ Yãhãsyõr raa n yi, ma yĩm paha tã pe bye na. Yãhã yĩmbui n yir te yãhãsyõr laam wo

ma yee: «Ta Dya kē nwo ne, u ntãŋ dye gboho ra tãŷ, -ye naa n luhu u ye!» ⁸ Le yalebya wo, pe kãnyãrwai n yãŋ klaha pe ya tãŷ, pe sê maha waa yãã nantãŋ ye. Yesu ya u pye pe ne.

⁹ Pe naa ke yãŋ tege yaliile wo, Yesu n pe pye ma yee: «Tee lii yãã, ya'a syi le tõr waa ye ye, mii u Nawee Puee sê ba ku, ma yir wa gbã wo, ma pa gbaafa ye ye.» ¹⁰ Pe n le sya, ma -sê nii pe ya yey ma yee: «Nwa syi wãŷyir wĩ ne gbã wo?»

¹¹ Pe kãnyãrwai n Yesu yey ma yee: «Nwa ta pe Yãhã kaiyarfa n yee, a Yeli woo tuu ga cãã pa u Yãhã Yĩndefua Crise yaha?» ¹² U n pe yar ma yee: «Cĩinde ne, Yeli woo tuu ga cãã pa, u ba ke kai- bye gbihi ta. Nwa le n -sê yrũhũ ta ke Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, a u Nawee Puee ga ba wãfãŷ yãã gboho ter, u wĩ le maha ba fũhũ nawee- ye? ¹³ Ta n le pãã ye ye, Yeli* -sê pa kãã wa, pe nawee- n ba u nar- pe laam wãnar-, mii le ba yrũhũ yar yaha ke Yãhã sabangbãŋ wo mii syi dyaŋ.»

Yesu sãndũpee kar tege kãã kicar waa yĩŋ na

(Mat 17.14-21; Luke 9.37-43a)

¹⁴ Yesu n yir u kãnyãrwai tãã mii ne, ma n pai u kãnyãrwai mii fla na. Mpãŷ pe ba kuee, nabuar raa ba wo tã pe na. Yãhã kaiyarfa pye, pe naa kaplãŋ tyĩn pe kãnyãrwai ne. ¹⁵ Pe nawee- pe Yesu yãã, le n pe fe gbe, pe n fã ga u wãã syaha ne. ¹⁶ Yesu n u kãnyãrwai yey: «Lii ne tee n tyĩn pe ne?» ¹⁷ Dya waa n kuee pe nabuar laam wo, ma u yē sya ma yee: «Yĩŋfua, n pa ra dya ne ma fla na, sãndũpee waa ma tuu sye u na u sê waha n pãã ye. ¹⁸ Teelii teelii u sãndũpee ma u kicar yigi, u ga u gbe miy kãntraha na, u n naa yēsyõplay yi, tuu naa nkãhã gbã, u kadye ke ser tã nii. N ma kãnyãrwai nar pe u sãndũpee kar kãã u yĩŋ na, pe sê waha yia ye.»

* 9:13 9.13 Nsãn nawee- tããfua wĩ kē tesê u wãboo wĩ ne, Yesu tuu tõr.

¹⁹ Yesu n kuān pe na, ma yee: «Yii poo na, laanyōm wee ye ye ye, ye sē ra ta ye Yater ye! Ye yee la n kuee ye wāwlaha na yalebye? Ye yee la n naa n fāy ye ne yalebye? -Ye pa ra kē u kicar ne.» Pe n pa u ne u kē. ²⁰ U kicar tuu kāhā Yesu yāā, u sāndūpee n ta ter u kicar sege gbe fānga ne. U n too, ma nii kloŋ n klaha kāntraha na, yēsyōplay ne u yē na. ²¹ Yesu n u tuhufua yey: «Le yale dey la u na?» U tuhufua n yee: «Āwā, u sāndūpee u gbe u kicar cāā na, ma sya ba waa yagaa na. ²² U sāndūpee ne u tra le wāā naa laam wo loho ne, ma ga u boo. Ma'a ga waha laa pye, ma wo fēn di, ma fihī yō wo na!» ²³ Yesu n u pye ma yee: «Ma sē yee la, a n ma ga waha laa pye? Wii woo u ra ta u Yater, kai laa sē wee le ga waha u yia ye.» ²⁴ U kicar tuhufua n ta ter tē sya ma yee: «N ma ta ra Yater. Koho le ra ye, ta n ma sroŋ ta ra Yater.»

²⁵ Yesu n yāā te nabuar n pai pe fla na, u n sā u sāndūpee na ma yee: «Mboo sāndūpee wii raa kicar yē pua n tā, ma u ndityuhu mar n tā, tege kāā kicar nwo yīŋ na! Ma'a syi maha dugu yāā u yīŋ na ye!» ²⁶ U sāndūpee n kui, ma u kicar yehē fānga ne, ma tege kāā u yīŋ na. U kicar n sāy nii nakugu wāŋ syi. Pe nawee- busāā n sya yee u ku. ²⁷ Yesu n u yigi koho na, ma u ta u n yir, ma tāhā yer ncaha ye.

²⁸ Yesu tuu ba dye kaha wo, u kānyārwai n u yee kānkāy na, ma u yey ma yee: «Nwa ta wo sē ba waha u sāndūpee kar tege kāā ye?»

²⁹ Yesu n pe yar ma yee: «Sāndūpee nwo syi waha kar tege n kāā Yāhā wānar ya ne.»

*Yesu kānyārwai sē u kai- war ye
(Mat 17.22-23; 18.1-5; Luke 9.43-50)*

³⁰ Yesu tesē u kānyārwai ne pe n ter ke fla yaha, ma dye yi ter Galēle kāntraha wo. U sē naa n traha nawee- pe cā u ma teelii wo ye, ³¹ u naa u kānyārwai klaha, koo kē. U naa pe yar ma naa n yee: «Pe

ga ba u Nawee Puee yi u napī- kē, pe n u boo. U gbā plii tāā wuhu, u ga yir gbā wo u pa gbaafa ye.»

³² U kānyārwai sē naa kaplāŋ ngī yīntaha cā u ne ye, ma -sē ba fya, pe sē ba u yey laa ne ye.

³³ Loo kur ye, pe n ga dye Kapornu wo. Yaliile Yesu tuu pye kaha laam wo, u n u kānyārwai yey ma yee: «Ye naa lii pāā kānde wo?» ³⁴ Pe n yaha le. Kānde wo, pe tee naa pe ya ke, ma naa n yee poo laam wo yoo ma yīŋ na? ³⁵ Yesu n tege nii, ma u kānyārwai sēnsye syām yee, maa pe yar ma yee: «Wii ma yee woo ga yīŋ yāā, woofua u naa n nii ye bye kur ye, -tuu maha nii ye bye tēntēle!»

³⁶ Loo na, u n kicaalaale gbe ta pe yahasee ye, ma le gbe yigi u klue wo ma yee: ³⁷ «Wii ma kicaabir mii syi waa gbihi yigi ta myaha na, ndoo ge kē tuu gbihi yigi. Wii ma -sē ra gbihi yigi, ndoo ya sē kē u gbihi yigi ye. Yāhā ge kē tuu gbihi yigi, koo gii ke ra lehe wāā.»

³⁸ Loo kur ye, Nsān n Yesu pye ma yee: «Wo Yīŋfua, wo dya waa yāā tuu sāndūpee kar tege naa n kāā nawee- yīŋ na ma myaha ne. Wo n ba yee, u wee wo ne ye, ma u kar tā.» ³⁹ Yesu n u pye ma yee: «Ya'a n sye u na ye, wii tuu laanwo wī pye ra myaha ne, woofua saha ta ter dur u wāpee pāā ra wī na ye. ⁴⁰ Wii ma yee u sē wo laha ye, u ma wo ne.

⁴¹ Wii ma yee ye ma u Yāhā Yīndefua Crise nna, ma sekuyī nen wāā ye kē loho ne u myaha na ye n wo, ta n le pāā ye ye cīinde, ufua ga ba kayūhū yāā Yāhā ye.»

Kapee- wāpyeŋ le lii kua?

(Mat 18.6-9; Luke 17.1-2)

⁴² Yesu n maha yee: «Mpāy pe ma pra kicar wāŋ syi, ma ra ta pe Yater, wii ma poo nen waa ta u n yi kāā ra kānde wo, le ga pee woofua na. Pe ma sya cāā ntēmbangbāŋ pua u yīntyigi na, ma u gbe miy le wāā langbāŋ wo, u sē yāā loo kapee nde yāā pye ye, ke puar u na. ⁴³⁻⁴⁴ Le ma pye ma koho ma le kapee- wāpyeŋ

wo, cãã ke cer kãã. Ma cĩnde yrã yãã koho neŋ ne, koo puar ma kuee ma klue sũ ne, taa ba ka naa fla laam wo, naa gii wãfegeyãã wee ke na ye. ⁴⁵⁻⁴⁶ Le ma pye ma troho ma le kapee- wãpyeŋ wo, cãã ke cer kãã. Ma cĩnde yrã yãã troho neŋ ne, koo puar ma kuee ma tre sũ ne, pe n ba ma gbe miy le wãã naa fla laam wo, naa gii wãfegeyãã wee ke na ye. ⁴⁷ Le ma pye ma yĩnde ma le kapee- wãpyeŋ wo, le loho yi. Ma cĩnde yrã yãã yĩnde nen ne, koo puar ma kuee ma yĩmpe syãŋ ne, pe n ba ma gbe miy le wãã naa fla wo, naa gii wãfegeyãã wee ke na ye. ⁴⁸ Koo fla wo, fyãr rii te nawee kadye kaa yalebye, te sē n ku ye; ke naa sē maha fege n yãã ye.

⁴⁹ Tetege n le diŋ wo, ke diŋ n gbihi ta Yãhã kē. Koo syi, nawee bya yai u dye wãfãy naa wo, u gbihi ta Yãhã kē. ⁵⁰ Tetege ma kayũhũ. Ke ma -sē sar, le kua. Waa saha ke ta ke n dur naa n tãy ye. Ye yai ye tetege le ye laam wo, -tee naa n nii yrĩŋ ne yii ne!»

10

Nawee ga waha u ya koho cɔɔ sye la?

(Mat 19.1-12; Luke 16.18)

¹ Yesu tesē u kãnyãrwai ne, pe n ter ke fla yaha, ma ka Yude kuɛ ye, ma maha ka Yurdane lafeŋ kũndi ngaa ye. Nabuar n maha pe ya wãã ba ta u tãy, u n nii pe klaha peplii wãŋ syi dyaŋ.

² Farisyē mpãy n yũhũ crã u na, ma yee poo ga u le namihi wo, ma u yey ma yee: «Ma laam wo, nawee ga waha u cɔɔ sye la?» ³ Yesu n pe yē sya kayey laa ne ma yee: «Wo faale wãdyaha Musa bii kãnde lii yar le wĩ na?» ⁴ Pe n yee, a Musa yee ma cãã saba yrũhũ wãã ma cɔɔ kē, taa cã ba u sye. ⁵ Loo na Yesu n pe pye ma yee: «Ye laam waha, koo syi kē u n bii loo kãnde nde yrũhũ yar ye na. ⁶ Ke kai- fegbecãã na, Yãhã bii wãn bye pye, ma nawee tãhã, naa tesē cɔɔ ne. ⁷ Le ma le yrũhũ Yãhã

sabangbãŋ wo ma yee: «Koo syi kē, naa ricar koho ma ba dye, u n cɔɔ sya, u ga u ya yē yi kãã u seefa tãy, ⁸ u ke wãã le u cɔɔ wãŋ ne, pe n nii pe ya ne.» »

Yesu n pe yar taha ma yee: «Loo na, pe wee syãm nantãŋ ye, pe ma mii nawee nen ya yagaa. ⁹ Yãhã ke tii gbra te ya na, nawee ma syi u te cããŋ te ya na ye.»

¹⁰ Yaliile Yesu loo pãã wa, u n dye u kãnyãrwai ne kaha laam wo. Pe kãnyãrwai n maha u gbihi yey le ne. ¹¹ U n pe pye ma yee: «Naa wii ma u ya koho cɔɔ sye, ma cɔɔ waa gbe, u cayɔr pye, u kapee pye u cɔɔ na wii tuu sye. ¹² Cɔɔ bya ma u puai sye, ma ga naa waa gbe, u cayɔr pye, u kapee pye u puai na wii tuu sye.»

Yesu kaa taha kicaabir na
(Mat 19.13-15; Luke 18.15-17)

¹³ Nawee- n pa kicaabir ne Yesu fla na, tuu koho taha pe na, u Yãhã nar pe wĩ na. Pe kãnyãrwai n kuãn pe na. ¹⁴ Yesu tuu nde yãã, le n fyar yigi u kē. U n u kãnyãrwai pye ma yee: «Ye tyii pe kicaabir na, pe n pa ra ye! Ya'a n sye pe na ye! Ye sē yãã, mpãy pe ma pra poo wãŋ syi dyaŋ, Yãhã Yai ma poo wãŋ. ¹⁵ Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Wii ma yee u sē Yãhã Yai wĩ sya yigi yaha u laam wo kicar wãŋ syi dyaŋ ye, woofua saa dye yãã Yãhã Yai wo ye.» ¹⁶ Loo na, u n pe kicaabir gbe yigi u klue wo, ma koho taha pe bye na, ma Yãhã nar pe wĩ na.

Nangbãm ga waha dye la Yãhã Yai wo?

(Mat 19.16-30; Luke 18.18-30)

¹⁷ Yesu n ba kãnde sya wa u kãnyãrwai ne, ma n ter. Dya waa n fã ba, maa kãnkũy gbãã u yahasee ye, ma u yey ma yee: «Yĩŋfuayõ, n ga waha lii pye n cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye?» ¹⁸ Yesu n u pye ma yee: «Nwa ta ma n yee n yõ? Waa sē yõ mii Yãhã ya sē kē ye. ¹⁹ Ma sē Yãhã kãnde katan wũhũ cã la, nkãy ke yar yaha ma yee: «Ma'a syi ma cayɔr le ye; ma'a syi ma nawee boo ye, ma'a syi ma

yuhu ye; ma'a syi ma kawar fua ye; ma'a syi ma dugu waa na ye; naa ma tuhufua gboho, ma nahafua ne!» »

²⁰ U dya n u pye ma yee: «Yĩnfua, ta ricar wo n koo ngĩ bye yigi, ma sya ba waa yagaa na.» ²¹ Yesu n u yāŋ, u wĩ n t̄ay u ye, u n u pye ma yee: «Kate nen laa kuee ma ye: Ka, maa ma koho wān bye par t̄aŋ, -taa pe war bye wāā t̄aŋ nawām kē! Loo na, ma -sē ga ba nii nangbāŋ Yāhā ye. -Taa pa, ma ba taha ra na!» ²² Kaplāŋ ngĩ sē t̄ay u dya ye ye, u n ter. U laam ba wlāhā, u tee pye nangbāŋ.

²³ Yesu n u kānyārwei yāŋ klaha, ma pe pye ma yee: «Nangbām wādye wĩ Yāhā Yai wo, le war!» ²⁴ Kaplāŋ ngĩ n pe kānyārwei fe gbe. Yesu n maha pe yar ma yee: «Cĩifa, Yāhā Yai wādye wĩ sron war mpāy ye pe pe koho taha yaha wale na!» ²⁵ Yūhūmii wādyeyiter mensān wihi ne, le ma fāhāfāhā ma ter nangbām wādyeyaha Yāhā Yai wo.» ²⁶ Kaplāŋ ngĩ n maha pe kānyārwei laam wo ma ga ta ter. Pe n nii pe ya yey, a nangbām ma yee pe saa waha pe yĩ yi yaha ye, yoo syi -sē ma u ga waha u yĩŋ yi yaha? ²⁷ Yesu n pe yāŋ ma pe pye ma yee: «Kai laa ne le nawee yia, n sē yee Yāhā ye. Ye sē yāā, Yāhā koo n yia kai- bye na.»

²⁸ Pyar n nii u pye ma yee: «Yĩnfua, yāŋ, wo ter wo kankai- bye yaha, ma taha ma na.» ²⁹ Yesu n yee: «Ta n cĩinde nde pāā ye ye: Wii ma ter u kaha yaha, tesē u nampyesey ne, u nahafua ne, u tuhufua ne, u pii ne, u tar ne, ta wĩ na tesē le Yāhā kapāyĩ wĩ ne, ³⁰ u ga too syi fle gbeebua yāā kāntraha nge na. U ga kle yāā, tesē nampyesey ne, nahafa ne, kicar ne, tar ne, wāfāy bya ne ta wĩ na. Sukūhū gaa laam wo u ga cĩinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. ³¹ Mpāy pe ma yahasee ye yagaa, poo fānga ga ba nii kur ye, mpāy pe -sē ma kur ye yagaa, poo ga ba yahasee yāā.»

Yesu t̄e t̄e t̄āā wuhu tuu nii u wāku wĩ pāā u wāyir wĩ ne

(Mat 20.17-28; Luke 18.31-34)

³² Yesu tesē kānyārwei mpāy ne, pe ba kānde sya yagaa, ma dugu naa n ter Yurusalem wo. Yesu naa n yār pe yahasee ye, pe ba fya. Yesu n maha u kānyārwei sēnsye syām cer yi, maa nii kai- t̄or pe ye, kai- nkāy ke ga ba u dye ke yagaa nge na. ³³ U n pe pye ma yee: «-Ye yāŋ, Yurusalem kē too dugu n gaha. U Nawee Puee ga ba yi pe Yāhā yūndefa yĩnfa kē tesē pe Yāhā kaiyarfa ne. Pe ga yer u wāboo wĩ na, pe u wāā mpāy kē pe sē cĩinde Yāhā cā ye. ³⁴ Poo pe ba naa u ler, pe yēs̄ȳor tu naa n woo u na, pe naa u gbā sāngblā ne, pe ba u boo. Plii t̄āā kur ye, u ga yir gbā wo, u pa gbaafa ye.»

³⁵ Loo na, Sewede pii n pa Yesu t̄ay, Syake tesē Nsān ne, ma ba u pye ma yee: «Wo Yĩnfua, waa ma nar kai laa ne, ma'a le pye wo kē le ga t̄ay wo ye.» ³⁶ Yesu n pe yey ma yee: «Ye yee n nwa pye ye kē?» ³⁷ Pe n yee: «Ma'a ba nii kai- bye yĩŋ na ma naȳor fla wo, tyii wo n nii nen nwo ma kāndigi koho kue ye, nen nwo ma kāmāŋ koho kue ye.» ³⁸ Yesu n pe pye ma yee: «Tee lii nar ye sē le cā ye. Wāfāy tii tē n pai sya, yaa waha te sya la laa, yaa waha wāfāy wātāā nge sya la, kii tē n pai t̄āā?» Pe n yee poo ga waha yia. ³⁹ Yesu n pe pye ma yee: «Cĩinde ne, yaa ra wāfāy syi sya, tee maha ra wāfāy wātāā syi yāā. ⁴⁰ Ma -sē yee mpāy pe ga ba nii ra kāndigi koho kue ye, ta kāmāŋ koho kue ne, n saha poofa yāŋ yi ye. Too niisar gbihi ta mpāy kē poo niisar ne te ne.»

⁴¹ Pe kānyārwei sēnsye mii pe le luhu, pe laam n war Syake ye ne Nsān ne. ⁴² Yesu n pe bye yee ba, maa pe yar ma yee: «Ye cā mpāy pe ma kāntr̄e kui yĩnfa, pe nawee-nar-, tesē pe nangbām bya maha pe fānga yar pe na. ⁴³ Le sē -sē wee ke syi ye ne ye. Wii ma yee u ga yĩŋ yāā ye laam wo, woofua yai u nii ye bye

tëntēle. ⁴⁴ Wii ma yee u ga yahasee fla yāã ye laam wo, woofua yai u nii ye bye yāmpuai. ⁴⁵ Ye sē yāã, u Nawee Puee sē pa nangbān yimbui ne ye, u pa u n pai nii tēntēle nawee-bye ye, u u yrā wāã u ku, u nabuar par sya, u pe yi pe kapee- wāpyen wo.»

*Yesu fūū naa Bartemi jaa
(Mat 20.29-34; Luke 18.35-43)*

⁴⁶ Pe naa n gaha Yurusalem wo, ma ga dye Yerekoo wo. Yesu ba le klo yi yaha wa u kānyārwei ne, pe nabuar ne. Fūū naa waa -sē pye, tuu ba tege nii kānde yē na, ma naa n nar. Pe naa u yee Time dya Bartemi. ⁴⁷ Tuu luhu pe yee Nasaretefa Yesu n pai, u n nii n tē ma yee: «Dawide Dya Yesu, ta fen di!» ⁴⁸ Nawee- naa n kuān u na ma yee, tuu yaha le; u n cā maha naa n kui fānga ne loo na ma yee: «Dawide Dya, ta fen di!» ⁴⁹ Yesu n luhu, ma yer ma yee: «-Ye u yee ba!» Pe n u fūū yee, ma u pye ma yee: «Ma laam yīn, ma yir, u ma yee». ⁵⁰ U fūū n u nayrengbān miy yaha, ma kur ye yir, ma pa Yesu ye. ⁵¹ Yesu n u yey ma yee: «Ma yee n nwa pye ma kē?» U fūū n yee: «Yīnfua, ta ra n waha naa n yān faale wān syi.» ⁵² Yesu n u pye ma yee: «Naa n gaha, taa ra ta ma Yater, loo le ta ma n jaa.» ⁵³ U yīmpē n ta ter yār le yalebya wo, u n nii n taha Yesu na le kānde wo.

11

*Nawee- Yesu sey ga dye Yurusalem wo
(Mat 21.1-11; Luke 19.28-40; Nsān 12.12-19)*

¹ Yesu tesē u kānyārwei ne, pe n ga nō gbe taha Yurusalem wo, Gbefasye tesē Gbetane kusyīmbehe kue ye, yān gaa tāy. Katyir raa ter pye ke fla na, pe naa te yee wolifye katyir. Yesu n u kānyārwei syām mpāy lehe wāã yahasee ye ma yee: ² «-Ye ka kusyīnde ndaa wo ye yahasee ye! Ya'a kāhā ga n dye, yaa kānkonyainge gaa yāã, ke pua yaha nii, waa sē dugu yāã ke na ye. -Ye

ke sāhā ba nwo! ³ Wii ma ye yey ma yee, nwa ye n ke sāhā, -ye ufua pye ye yee, ke wī ma wo Yīnfua na. U ma pye wa ke ne, u ga ke dur wāã ye kē yagaa nge na.»

⁴ Pe n ka, maa kānkonyainge gaa yāã, ke pua yaha nii nkur ye kapa-hayē gaa na. Pe n ke sāhā. ⁵ Nawee-mpāy pe pye, poo mpāy n pe yey ma yee: «Nwa tee n pye, nwa ta ye n ke kānkonyainge sāhā?» ⁶ Yesu tuu ba pe yar lii ne, pe n le pāã pe nawee-ye, pe n tyii pe na pe n ter.

⁷ Pe n pa ke kānkonyainge ne Yesu kē, ma pe nayrengbāy taha ta ke na, Yesu n dugu nii te na. ⁸ Nabuar raa n te ya wāã Yurusalem kānde yē na. Pe n nii u gbogo, poo busāã n pe nayrengbāy yaha ta le kānde wo, mpāy n kayay ka te wan ne tar laam wo ma ba ta le kānde wo. ⁹ Mpāy pe naa n yār Yesu yaha ye, tesē mpāy ne pe naa n taha u na, pe n nii nuhu di, ma nii le gble ma n yee:

«Ma myaha ke gbogo!

Mboo wii taa n pai Yīnfua Yāhā myaha ne,

Yāhā ke kaa taha ma na.

¹⁰ Yāhā ke kaa taha wo faale wādyaha Dawide yai na, kii ke n pai wo ye.

Nawee- bye pe naa Yāhā miingbān gbogo!»

¹¹ Yesu n dye Yurusalem wo, ma ka ke Yāhā kangbān laam wo. Tuu ke yān klaha wa, u n ta ter ga Gbetane wo, u kānyārwei sēnsye syām ne, yai tee ba kua kua wa.

*Yesu laam war nasar nkugu katyigi gaa ne
(Mat 21.18-19)*

¹² Ke yīnsyii wo pe naa n yi Gbetane wo, fāã n Yesu yigi. ¹³ U n nasar nkugu katyigi gaa yāã. Tuu ke yāã deydey ke wan ne, u n ka, maa ke yān, ngaa ma pye ke na u tai di. Tuu yūhū crā ke katyigi na, u sē n ngaa yāã ke na mii wan ya sē kē ye. Ke wāsa cāã sē ba kē ye. ¹⁴ Yesu n pāã ke katyigi ne ma yee: «Waa saa ma

pii yāā di nantāŋ ye.» U kānyārwai n luhu ke kaplāŋ ne tuu pāā.

Yesu laam war Yiifee- ne ke Yāhā kangbāŋ wī na

(Mat 21.12-17; Luke 19.45-48; Nsān 2.13-22)

¹⁵ Pe n ga dye Yurusalem wo. Yesu n ga dye ke Yāhā kangbāŋ laam wo. Mpāy -sē mii pe pye, pe naa cāā troho ke Yāhā kangbāŋ laam wo. Yesu n pe kar yir, ma warturfa tabal ye kuā cāār, tesē nasar kate parfa kānay ne. ¹⁶ U sē tyii waa na u n kapar kla gaa gbe n tay ke Yāhā kangbāŋ laam wo ye. ¹⁷ U n pe klaha ma yee: «Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee: <Ta kangbāŋ ga nii ta seysaha nawee- ter bye ye.>

Yii -sē ke ta yuhu- dyeniisaha.»

¹⁸ Pe Yāhā yūndefa yīŋfa pe le luhu tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n nii u wāboo wī ke, ma -sē ba fya u na. U wāklaha ter ba naa n tāy pe nawee- bye ye, koo kē.

¹⁹ Koo per yainkoŋ wo, Yesu n maha yi le klo wo u kānyārwai ne.

Ke katyigi wī nawee klaha lii ne?

(Mat 21.20-22)

²⁰ Koo yīŋsyii sukūhūntāy na, Yesu tesē u kānyārwai ne, pe n maha ba ter loo kānde nen ne, ma ke nasar nkugu yāā. Ke ba waha tāŋ ke nnen bya ne. ²¹ Pyar laam n too Yesu niinge kaplāŋ na, nkāy tuu ne pāā ke katyigi ne. U n Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, yāŋ, taa ne katyigi gii sē yoosēn ne, ke nge ke waha tāŋ nii.»

²² Yesu n u kānyārwai yar ma yee: «-Ye Yāhā ta ye Yater! ²³ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma Yāhā ta u Yater, u ga waha yāŋ nge pye: Yūhū kāā, ka ma ga too dye langbāŋ laam wo! U ma yee u sē laalaa gbā u laam wo ye, ma le ga yigi ma yee le ga pye, tuu lii pāā le -sē ga pye cīinde u yīnde na. ²⁴ Koo kē n ga ye yar: Ya'a nii ngii ngii nar Yāhā ye, -ye le ga yigi ye laam wo, ye yee ye ke kla yāā wa; ke -sē ga wāā ye kē. ²⁵ Tesē, ya'a yir yer, ma nii ye laam wūhū tōr

Yāhā ye, waa kayaan -sē nde ye laam wo, ye tyii u kapee fue na ye kuāŋ ne. Ke syi, yāhāyīŋ na ye Tuhufua Yāhā bya -sē ga ba ye kapee- gbe kāā ye yīŋ na. [²⁶ Ya'a -sē yee, ye sē n tyii waa kapee- fue na ye kuāŋ ne ye, ye Tuhufua Yāhā bya sē -sē ga ba ye kapee- gbe kāā ye yīŋ na ye.]»

Yoo kānde wāā Yesu kē u naa kai- ngī pye?

(Mat 21.23-27; Luke 20.1-8)

²⁷ Pe n maha ba pa Yurusalem wo. Yesu tuu maha ba gbey n klaha ke Yāhā kangbāŋ laam wo, pe Yāhā yūndefa yīŋfa n pa maa yer u tāy, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, ma suhu pe wāle ne. ²⁸ Pe n u yey ma yee: «Kai- ngī bye raa n pye, ma ke pye kānde lii na? Yoo kānde wāā ma kē ma naa ke pye?»

²⁹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta bya, n ga ye yey kate nen laa ne; ya'a ra yar, ta bya -sē ga ye yar n kai- ngī pye kānde lii na. ³⁰ Yoo tuu ba Nsān lehe wāā u n ba nawee- tāā naa n yi loho wo? Yāhā laa, nawee-? -Ye ra yar!» ³¹ Pe n ga nii le klāŋ n pāā pe ya ya ma yee: «Wa'a yee Yāhā kē ke ba u no wāā, u ga wo pye, a nwa wo sē -sē ba u Nsān kaplāŋ sya cīinde ye? ³² Wo sē -sē ga waha yee nawee- me pe ba u lehe wāā ye.» Pe ba fya pe nabuar na, pe bye le sya cīinde ma yee Nsān pye Yāhā kaplāŋ tōrfua. ³³ Loo na, pe n ba Yesu pye ma yee, poo cā nā? Yesu n -sē pe pye ma yee: «Ya'a yee ke syi, ta bya n saa ye yar n kai- ngī pye kānde lii na ye.»

12

Yiifee- yahaseefa wī ma kra tawarfa wī nde ne

(Mat 21.33-46; Luke 20.9-19)

¹ Loo kur ye, Yesu n kakuācran nde pāā pe ye ma yee: «Dya waa ba defīi katyir tar le, ma te klaha tā, ma ke defīi pii yītyaha cer, ma dur ma te tar sēŋsaha fla fāā. Tuu koo pye wa, u n te tar yaha tawarfa mpāy ye, ma ter yrāhā ye. ² Te defīi pii

iyiale le ba nɔ, u tarfua n kuee, ma tēntēle waa lehe wāā pe tawarfa ye, u ga woo lay sya ba. ³ Pe tawarfa n ga u yigi, ma u gbā, ma u dur wāā kānwai ne. ⁴ U tarfua n dur, ma maha u tēntēle waa lehe wāā pe tawarfa ye. Pe n maha ga woo gbā yīŋ kue ye, ma dur ma u tyehɛ. ⁵ U tarfua n maha waa ter lehe wāā ke tēhɛ tāā wuhu na. Pe n ga woo yigi, ma u boo. U tarfua n maha tēntēbir busāā nɔ wāā koo syi. Pe tawarfa n gbār taha mpāy na, ma mpāy boo.

⁶ U tarfua dya nen waa pye, u ntāŋ ba dye gboho u tāy. U n woo lehe wāā pe ye kur ye ma yee: <Laa na, pe n gaha nagboho ta woo na.> ⁷ Pe tawarfa n ga pe ya pye ma yee: <Wii tuu ga ba nii tarfua, woo kē nwo. - Too u boo, te wān bye n ba nii wo wān!> ⁸ Pe n u dya yigi, ma u boo, ma u nakugu gbe miy yi wāā te defīī tar nkur ye.>

⁹ Yesu n pe nawee- yey ma yee: «Yagaa, u tarfua ga lii pye? U ga ba pa, u ba pe tawarfa mii boo kāā, tuu te tar yaha nawee- mpāy ye. ¹⁰ N cā ye kapān nde yāā kal Yāhā sabangbāŋ wo, lii le n yee:

<Ntēmlaha gii nwonfāāfa pe ba sye yaha,
koo ntēmlaha kē ke dur yīŋ yāā
ke nwoŋ wāfāā wo.

¹¹ Yāhā ke lii pye, loo ne nde. Laanwo wīī ne too n yāā yīnde ne.>

¹² Pe Yiifēe- yahaseefa pe yāā Yesu tuu kakuācran nde pāā wāā pe kē, pe n nii u yigisaha ke, ma -sē ba fya pe nabuar na. Pe n tyii u na ma ter.

Nawee yai la kufar wādāā ne?
(Mat 22.15-22; Luke 20.20-26)

¹³ Loo kur ye, pe Yiifēe- yahaseefa n ga Farisyē mpāy nɔ wāā Yesu ye, tesē Yerote nawee- mpāy ne ma yee, pe ba u plaha yigi kayey laa ne. ¹⁴ Pe n pa, maa Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, wo cā ma cīinde ya pāā. Ma sē n fya nawee yīnde na ye. Nawee ma sya nii mii syi dyaŋ, le sē kai kua ma ye ye. Ma nawee- klaha cīinde

ya ne Yāhā kānde wāyār wīī na. Wo yar nde ne: Wo kānde na, wo yai la kufar wāwāā ne fāngafa bye yīŋfua kē laa, wo sē yai te wāwāā ne u kē ye? Wo naa re wāā laa, wa'a syi naa re wāā ye?»

¹⁵ Yesu -sē ba cā pe sē laha u ye ye. U n pe pye ma yee: «Nwa ta ye n ta wāleŋ ke namihi wo? -Ye ga pa ra kē ntēn war waa ne ta n ba yāŋ!» ¹⁶ Pe n ga pa ntēn war waa ne. Yesu n pe yey ma yee: «Yoo yirfua pe pye ta u na nwo, u myaha ne?» Pe n yee, a u fāngafa bye yīŋfua yirfua kē u myaha ne. ¹⁷ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ah -ye naa u fāngafa bye yīŋfua dāā u myaha wān ne, -tee naa Yāhā dāā ke myaha wān ne!» Yesu kapān nde n pe laam wo.

Mpāy pe ku wa pe ga ba yir gbā wo
(Mat 22.23-33; Luke 20.27-40)

¹⁸ Yiifēe- yahaseefa mpāy pe naa n yee Sadusyē, pe n pa Yesu fla na. Poo me pe n yee, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo ye. ¹⁹ Pe n Yesu yey ma yee: «Yīŋfua, wo faale wādyaha Musa bii kānde laa yar wo na, le nde: <Naa ma pye cīifua ne, ma ba ku u cɔɔ yaha, kicar sē kē u ye ye, u cīifua yai u u calangusya gbe, pe n kicar see u lefua kē, wii tuu ku.> ²⁰ Āhā, dya waa -sē pye, cīifa kuay ne. U dya n ba cɔɔ sya, ma ku u yaha, puee sē kē ye. ²¹ U taha n u calangusya gbe, ma ba ku u yaha, puee sē maha kē. U taha n u gbe, loo kate nen ya. ²² Koo syi ya, koo syi ya, poo kuasīī bye n u cɔɔ yāā cā cɔɔ, pe sē -sē puee yāā see u na ye. Loo kur ye, u cɔɔ n ba ku u ya ndoŋ. ²³ Mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo per gii, u cɔɔ ga ba nii yoo wūū pe laam wo? Poo kuasīī bye sē u yāā cā la cɔɔ?»

²⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye plaha loo nde ne ma yee, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo ye. Ye sē Yāhā sabangbāŋ wūhū cā ye, ye sē maha Yāhā fānga cā ye, koo kē. ²⁵ Ye sē yāā, mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo, pe

ga nii mii yāhāyīn tēnlēhe wān syi dyan yāhāyīn na. Naam tesē ca ne, pe saa ba naa pe ya gbe ye. ²⁶ - Ye yān, Musa lii yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo nakur wāyir wīi na gbā wo, -ye ye laam too le na! U yee Yāhā yīmbui yi le ngur wambule fla na, ma u pye ma yee: <Ndoō tē ma Yāhā Brama* ye, Yisyake ne, Dyakuba ne.> » ²⁷ Loo na, Yesu n pe yar laha ma yee: «Mpāy pe ku, pe ma yrān Yāhā yīnde na. Yii tee n yee nakur saa ba yir gbā wo ye, ye sron plaha loo nde ne.»

Yāhā kānde katan wo, lii loo le ma yīn?

(Mat 22.34-40; Luke 10.25-28)

²⁸ Yāhā kaiyarfua waa ba luhu ke kaplān ne pe Sadusyē pe naa n tyīn Yesu ne. Tuu yāa Yesu pe Sadusyē yē sya ma pe gbihi yar cīnde ne, u n yūhū crā u na, ma u yey ma yee: «Yāhā kānde katan wo, lii loo le ma yīn?» ²⁹ Yesu n u yē sya ma yee: «Yāhā kānde katan wo, lii le ma yīn, loo ne nde: <Yiisrēfa, -ye naa n luhu! Yāhā neŋ ya ke ma, Yāhā gii ke ma wo Yīnfua.> ³⁰ Tesē: <Ta, ma Yīnfua Yāhā wīi n naa n tāy ma ye, le ter wān bye yaha, le gboho tān ma laam bye wo, le nii tān ma yrā bye na, ma kacān bye n pye tān loo na, ma fānga bye ne.> ³¹ Lii le -sē taha le na, loo ne nde: <Ma ya wīi le n tāy ma ye mii syi dyan, tyii ma nampyen wīi n naa n tāy ma ye ke syi.> Yāhā kānde katan wo, laa sē ter koo syān ngīi yaha ye.»

³² U Yāhā kaiyarfua n Yesu pye loo na ma yee: «Āwā Yīnfua, lii raa pāa le cīnde pua kē: Yāhā ya kē ke ma Yāhā. Yāhā gaa sē maha wee nantān mii koo ya sē kē ye. ³³ Loo ne, nawee yai Yāhā wīi le gboho tān u laam bye wo, u kacān bye n pye tān loo na, le n nii tān u yrā bye na, u fānga bye ne. Tesē, u ya wīi le n tāy u ye mii syi dyan, u nampyen wīi le tāy u ye ke

syi. Koo katan syān ngīi puar wān wāboo tesē te wāsuhu na Yāhā kē, ma suhu diŋ wāyīn ne.»

³⁴ Yesu tuu yāa u Yāhā kaiyarfua kai- ngīi pāa laantor ne, u n u pye ma yee: «Ma laam wo, ma le sya gbe taha wa ma yee ma ma Yāhā Yai wūū.» Loo kur ye, waa sē maha sya, ma u yey laa ne ye.

Lii pe Yiifēe- yahaseefa pāa u Yāhā Yīndefua Crise wīi na

(Mat 22.41-46; Luke 20.41-44)

³⁵ Yesu pye ke Yāhā kangbān laam wo, ma naa nawee- klaha. U n ba kayey nde yey ma yee: «Yāhā kaiyarfa pye mii ma yee, a u Yāhā Yīndefua Crise ma wo faale wādyaha Dawide kur kue puee waa? ³⁶ Yāhā Yrā Fānga ke pye Dawide na, woo gē bii le pāa ma yee: <Yīnfua Yāhā ta Yīnfua pye ma yee: Pa tege nii ta kāndigi koho kue ye

kai- bye yīn na,

ta n sya ba ma napīi- yīy kor le ma kē,

pe n nii mii ma tānde fyāhā tā pe na.> »

³⁷ Yesu n pe yey ma yee: «Dawide gē tuu naa u Yāhā Yīndefua yee Yīnfua, u Yīnfua -sē ga maha pye mii u nii Dawide kur kue puee waa?»

Yesu pe nabuar yar pe pe ya yigi mpāy ne

(Mat 23.1-36; Luke 20.45-47)

Pe nabuar naa n luhu Yesu ye nuhu ne. ³⁸ U naa pe klaha, ma naa pe yar ma yee: «Ye ma syi ye naa n yān Yāhā kaiyarfa na ye, poo mpāy pe pe ya yi nayrengbāy ne, pe le n tay. Pe maha n yān pe naa pe syar nangbāsyaha ne nanihi teebēhe wo. ³⁹ Yiifēe- yawāhā nwey wo, tesē nanihi sedi flē wo, niisar riī nawee- bye yīnde le yi n too re na, too syi niisar pe ne ke pe nii. ⁴⁰ Poo me pe calangusyam koho wān bye sya n kāa pe ye, pe dur pe pe ya ta naweeyōm dyan, pe Yāhā ka syar kaplāmbuar ne, pe sya ma-. Koo bye

* **12:26** 12.26 Brama, Yisyake ne, tesē Dyakuba ne, poo mii me pe ma Yiifēe- faale wāle. Yāhā ma yee koo ma Yāhā pe ye yagaa, le yīntaha kē pe wee nakur ye, pe ma yrān na.

wāpēn draha ga ba pe dye, ke la ke sya gbobo ter.»

Calangusya nawūū waa ba ngaa kē

(Luke 21.1-4)

⁴¹ Ke Yāhā kangbāŋ laam wo, tee-laa fla ma, nawee- pe ne ga war le yaha Yāhā kē. Yesu n ka, ma ga nii ke fla na, ma nii pe nawee- yāŋ war lesaha wo. Walefa mpāy naa war le dege. ⁴² Calangusya nawūū waa n ba nō, ma ntēn war puabehe nkāy le, wām syām ya.

⁴³ Yesu n u kānyārwei yee ba, maa pe yar ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: U calangusya nwo kla le, ma sya ta ter pe nawee- mii bye yaha.

⁴⁴ War mpāy nawee- mii pe sya n le dege, pe wee kla pe yīnde na ye. Cōo nwo u nawān ne, tuu car gii le, koo ya ke -sē pye u ye. Ngaa sē maha wee u ye u n ga di ye.»

13

Kayīhī nkāy ke n pai kāntrahafa dye driyē n cā kua

(Mat 24.1-31; Luke 21.5-28)

¹ Yesu tuu naa n yi ke Yāhā kangbāŋ wo u kānyārwei ne, u kānyārwei waa n u pye ma yee: «Wo Yīnfua, te Yāhā kangbāŋ nwey wāfāā yāŋ! Ntēmbar rii pe ta, ma re fāā te wāyōŋ!» ² Yesu n u yē sya ma yee: «Yāhā kangbāŋ wāgbobo nge taa yāā, ke ga ba too. Ntēmlaha neŋ gaa ge saa ba taha ta nii ke nampyeŋ na ye; te bye ga ba traha.»

³ Loo kur ye, Yesu pye ke wolifye katyir yāŋ yīŋ na. U pye u ba nii, ma yīntaha sroŋ ke Yāhā kangbāŋ ne. U kānyārwei resyar mpāy n yūhū crā u tāy. Pyar ye ba me, Syake ne, Nsān ne tesē Andere ne. Poo ya n Yesu yey ma yee: ⁴ «Wo Yīnfua, taa naa ke Yāhā kangbāŋ wātoo wīi pāā, wo yar ke tooyale ne cigege, ma suhu kayar lii ne le ga ba waha ta nawee- n koo kai- ngīi pyeyale cā.»

⁵ Yesu n -sē too ke kai- na, ma nii pe yar ma yee: «-Ye naa yii yigi, waa kawar ma syi waha ba ye yīntar figi

ye! ⁶ Ye sē yāā, nawee- busāā ga ba ta myaha taha pe ya na, pe naa kawar fua pe yee, a poo me u Yāhā Yīndefua. Pe ga ba nawee- busāā wlaŋ koo ne. ⁷ Ye ma ba luhu pe yee naan ma tūntūn woo, te ma deydey woo, ya'a syi ye fya ye! Koo kayīhī yai ke dye, le sē -sē ga ba pye driyē wākuaŋ le yalebya wo ye. ⁸ Nawee-tergaafa ga ba naa naan miy ter gaa ne. Yīnfua waa ga ba yir u nawee- ne, u ga naan miy yīnfua waa ter ne. Kāntraha wāyehē ga ba nihi kubehē nkāy wo. Fāāpihi ga ba dye. Ke kānkai- ga ba nii mii calaifua wān dyaŋ te ma ne yir u na, te naa u yaa.

⁹ Yii poo na, -ye naa yii yigi ye kānkai- wo! Nawee- mpāy ga ba ye yigi naa n gaha kasāhā saha wo, pe ga naa n sāhā. Gbār, ye wān kē te ne Yiifee- yawāhā nwey wo. Pe ga ba ye yigi naa n gaha fāngafa mpāy yaha ye, tesē yīnfa mpāy ne ndoo wīi na. Loo ge ga ba nii yīŋ, ye n waha ta wīi pāā pe yaha ye. ¹⁰ Le Yāhā Yai kapāyīi yai le cāā pāā kāntraha terfa bye n le luhu, kai- ngīi n cā ba pye. ¹¹ Pe ma ye yigi per gii ma n gaha ye ne kasāhā saha wo, ye ma syi ye ntāŋ cer ye naa n yee, kapān sē n gaha yāā ye yē na ye. Ke fla na, kaplāŋ nkāy ma ga too dye ye laam wo, -ye koo pāā! Ke saa pye ye laam kaplāŋ ye, Yāhā Yrā Fānga wūhū kē. ¹² Nawee- mpāy ga ba pe nampyesey wāā pe n boo ta wīi na. Tuhufa mpāy ga ba loo pye pe pii na. Kicar mpāy ga ba wā klaha pe pe seefa laha, pe ta pe n pe boo. ¹³ Ye wīi ga ba fūhū nawee- bye ye ta wīi na. Wii ma -sē waha plāhā kuee ra kur ye ke kānkai- bye wo, Yāhā ga ba u sya yaha.»

¹⁴ Kaplāŋ nkāy ke n taha, wii ma ke kal u yai u ke war yō! Yesu n maha yee: «Yaa ba cīnde kapihi yāā fla ngii wo ke sē yai ke pye ye. Loo yale wo, mpāy pe ga ba pye Yude wo, pe fā naa n gaha yāy kuee koho na. ¹⁵ Wii ma ba pye gbegbaha yīntraha wo, u ma syi yee woo ga tege dye

nwoŋ wo, u ga wān taa gbe yigi ye. U naa n fā! ¹⁶ Wii ma ba pye u tar wo, u ma syi yee woo nayrengbān kuee kaha wo, woo ga dur ga ke gbe ye. U naa n fā! ¹⁷ Too plii nde na, ca mpāy pe ma laha ne, tesē mpāy ne pe ma pii ne pe n wār, pe fen ga ba gboho ter. ¹⁸ -Ye naa Yāhā nar te fee plii nde ma syi sroŋ werngbān cāā ne ye! ¹⁹ Ye sē yāā, Yāhā ke driyē tāhā, ma sya ba waa yagaa na, too plii nde fen wāpee syi sē yāā yāā ye. Te syi saa maha ba yāā yāā ye. ²⁰ Yāhā ma ne yee ke sē yer kaa wāyikāā na te wāfāy plii yē na ye, waa yīn gε saa ne wloho yi ye. Ke -sē yer koo kaa wāyikāā na ke laampii wī na, mpāy ke yāŋ yi pe nii ke wām.

²¹ Loo na, wii ma ye pye, a u Yāhā Yīndefua ma nwo, u Yāhā Yīndefua ma nwaala, ya'a syi le sya ye! ²² Ye sē yāā, kawar Yāhā yīndefa tesē kawar Yāhā kaplān tōrfa ne, pe ga ba yi. Pe ga ba naa yēkā wūhū pye, tesē laanwo wūhū ne, pe naa nawee-wlan. Mpāy gε Yāhā pe yāŋ yi, pe ma yee pe sē waha pe ya na ye, pe ga waha wlan. ²³ -Ye naa yii yigi, nwo tē ye cāā n yar ke kai- bye ne!

²⁴ Too fen nde plii kur ye, yai ga ba gbā tā, yroŋ saa ba pye cāā-ne ye. ²⁵ Yrompii ga ba kuā too kāntraha na; ke yāhāyīn wān bye ga ba gbā wlāhā te ya wo. ²⁶ Loo na, nawee- bye ga ba u Nawee Puee yāā yāhāsyōr na, tuu n pai fāngangbān ne, maha yāhāyīn nayōr ne. ²⁷ U ga ba yāhāyīn tēnlēhe nō wāā driyē teebēhe bye wo. Nawee- mpāy pe yāŋ yi, pe yāhāyīn tēnlēhe ga pe bye wāā driyē kur bye wo.»

Nasar nkugu ke wo klaha lii ne?
(Mat 24.32-35; Luke 21.29-33)

²⁸ Yesu n maha pe yar kakuācran ne ma yee: «Nasar nkugu ke wo klaha lii ne, ye yai ye le cā. Ye sē yāā, ke katyigi ma kayampēn yi, ma maha wampēn fe, yaa cā ke wāsa yale nō gbe taha. ²⁹ Koo syi dyaŋ, ye ma ba kai- ngī yāā ke n pye, ye -sē cā u Nawee Puee ma, u dur n pai.

³⁰ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Yagaafa bye saa ku tāŋ mii kai- ngī sē pye poo mpāy yīnde na ye. ³¹ Ke yāhāyīn tesē ke kāntraha ne, te ga ba kua kāā te saa ba pye ye; ta kaplān koo -sē na, koo ga nii wākuayāā saa pye ke na ye.»

Driyē wākuayale ga ba nawee- fe gbe

(Mat 24.36-44)

³² Yesu n maha pe gbihi yar taha ma yee: «U Nawee Puee wādurbaŋ ke n pai dye per gii, waa sē koo per cā tesē le yale ne ye. Yāhāyīn tēnlēhe gε pe ma yāhāyīn na, pe sē ke per cā ye. Ndoos ke Dya, ta bya sē ke per cā ye. Ta Tuhufua Yāhā ya ke le cā. ³³ Tee sē ke per cā ye, -ye yii yigi, ye ma syi ye ba pye ye sā wāy ye! ³⁴ Le ga ba nii mii dya waa wāŋ syi dyaŋ, tuu ka yrāhā ye. Tuu ga ter, u u kaha yaha u tēntēbir kē, pe naa ke yigi. U ke tēn la klaha pe bye kē, ma u kapahayē sēnfua pye u yīntaha ta, u ma syi u sā wāy ye. ³⁵ Ye bye, ya'a syi ye sā wāy ye, ye ma n faha yii na ye! Ndoos wii, n ma mii u kahafua dyaŋ, ye sē ta wādurba yale cā ye: Yainkoŋ laa, yīndyaha laa, ngupa wākuai yale laa, sukūhūntāy laa, ye sē le cā ye. ³⁶ Ta wādurbaŋ ga ba ye fe gbe; ye ma syi ta n ba ye yāā tee sā wāy ye. ³⁷ Tē lii pāā ye ye, n le pāā nawee- bye ye: Ye ma syi ye ba sā wāy ye faha yii na ye!»

14

Pe Yiifee- yahaseefa Yesu ke wāboo ne

(Mat 26.1-5; Luke 22.1-2; Nsān 11.45-53)

¹ Yiifee- gbar tii pe n yee syayaha gbar, te wādyen ba kuee plii sī. Too plii ba wāā dye gbar tii ne pe sē ncasur bur di te na ye. Pe Yāhā yūndefa yīnfā tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe Yesu yuhu naa n ke, pe ma u yigi pe u boo. ² Pe n pe ya klaha ta ma yee: «Wo saha u yigi te gbar yale wo ye. Mii loo sē ne ye, pe nawee-

ga waha yir, pe yee le sē yai poo ye ye.»

*Cɔɔ waa lasekole woo Yesu yīŋ na
(Mat 26.6-13; Nsān 12.1-8)*

³ Yesu pye Gbetane wo u kányārwai ne, Syimu kaha wo, Syimu wii tuu pye gber. Yesu ba tege nii wa nawee- ne, ma ga sro di. Cɔɔ waa n ba dye yablater ntēmlaha bule ne u koho wo. Lasekole waa ter pye le wo, pe n yee nardi, nawām sē naa u dir yey ye. U cɔɔ n le bule yē naha ka, ma u lasekole woo Yesu yīŋ na. ⁴ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, le sē tāy mpāy ye ye. Pe n yē kuā ma yee: «Lasekole nwo ter syi wāklaha- yīŋ? ⁵ Pe ma ne u par war nagbey sēnsye syi, ma pe war wāā fēnfā kē, loo sē puar la?» Pe n nii n tyōr ma yee, u cɔɔ sē le pye yō ye.

⁶ Yesu n -sē pe pye loo na ma yee: «Ye tyii u cɔɔ na, u kayī pye ra kē. ⁷ Ye sē yāā, yalebye fēnfā ma ye ne. Per gii ma yai ye ye, ye ga waha naa kayūhū pye pe kē. Ndoo -sē nwo, n saa ba pye yāā ye ne nantāŋ ye. ⁸ Cɔɔ nwo tuu yia lii na, loo tuu pye ra kē. Ye sē cā la, ta nakugu kē tuu cāā gbihi wa gbīi wāleŋ na? ⁹ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Pe ma ba le Yāhā kapāyīi wūhū tōr teelii teelii kāntraha nge na, pe ga u cɔɔ nwo bya wīi pāā, lii tuu pye ra kē. U wīi ma syi le faha yāā nawee- na ye.»

*Yuda Yesu wāyi wīi ke
(Mat 26.14-16; Luke 22.3-6)*

¹⁰ Pe Yesu kányārwai sēnsye syām mii wo, waa pye pe naa u yee Syikaryotefa Yuda. U n ka, maa Yāhā yūndefa yīŋfa pye, woo n traha u Yesu yi pe kē. ¹¹ Pe le luhu, le n tāy pe ye, pe n yee pe ga ba u kē war yē gaa ne, Yuda n nii Yesu wāyi wīi ke pe kē.

*Yesu kur kue syayaha gbar dir
(Mat 26.17-25; Luke 22.7-14, 21-23; Nsān 13.21-30)*

¹² Te gbar rii Yiifēe- sē ncasur bur di ye, te ba nɔ wa. Ke per cir na, pe ne mbapēnge boo. Koo per na Yesu kányārwai n u yey ma yee:

«Ma laam wo, ma yee too ga te syayaha gbar dir yīntaha yi na ma kē?» ¹³ Yesu n u nawee- syām mpāy lehe wāā, ma pe pye ma yee: «Ye ka Yurusalem laam wo, ye n gaha dya waa wāā sya lakugbāi ne, tuu tēŋ yīŋ na. -Ye naa n taha u na! ¹⁴ U ma ga dye kaha gii wo, -ye u kahafua pye ye yee: Wo Yīŋfua yee, nwoŋ gii tuu n pai syayaha gbar dir di u kányārwai ne, ke ma na? ¹⁵ U ga ye yar nwongbāŋ gaa na, ke kaha gbegbaha yīŋ na. Yaa ke nwoŋ yāā ke laam ne, ke gbihi ta nii wa, wān bye ne ke wo. Koo fla kē tee ga te dir yīntaha yi wo kē.» ¹⁶ Pe kányārwai mii n ka le klo wo. Yesu tuu ba pe yar mii, pe n ga yāā ke syi, ma te syayaha gbar dir yīntaha yi.

¹⁷ Ke yainkoŋ wo, Yesu n pa u kányārwai sēnsye syām ne. ¹⁸ Pe pye pe naa n di nantāŋ, Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Yii mpāy tee n di ra ne, ye laam wo waa ma u ga ra yi ta napīi- kē.» ¹⁹ Le n pe kányārwai bye laam wlāhā, pe n nii u yey pe ya wuhu na ma n yee: «Yīŋfua, ndoo la?» ²⁰ Yesu n pe yē sya ma yee: «Yii nawee- sēnsye syām mii nen waa kē, wii ruu u koho wāā le ra ne wācēŋ tasa laam wo. ²¹ Cīinde ne, u Nawee Puee ga ku mii le yrūhū ta nii Yāhā sabangbāŋ wo mii. Wii fēn te -sē ga cā pee, woo kē wii ne tuu u yi u napīi- kē; myaha ne u ma ne see ge see ye.»

*Yesu bur rii la defīi wii ne u
kányārwai kē, nwa kē?*

*(Mat 26.26-30; Luke 22.14-20; 1
Kor 11.23-25)*

²² Pe naa n di, Yesu n bur gbe, ma syaha kē Yāhā ye, ma ke la cer wāā u kányārwai kē ma yee: «-Ye sya di, ke ma ta kadye draha wo!» ²³ U n maha defīi sekui gbe, ma syaha kē Yāhā ye, ma le sekui wāā pe kē, pe bye n wo. ²⁴ U n pe pye ma yee: «Pe ma ta ntōr draha wo, ta ntōr rii te ga woo, nabuar ntāŋ n cā dye Yāhā tāy, naambiyārfān tii ke bii le pe ne

te n cã yĩntaha ta. ²⁵ Ta n cĩinde nde pãã ye ye: N saa maha defĩi wo yãã kãntraha nge na ye. N ga ka Yãhã yai klo wo, n cã ga koo fla defĩi wo.»

²⁶ Loo kur ye, pe n Yãhã sey yay taa ne, ma yir ma ka ke wolifye katyir yãñ yĩñ na.

Yesu Pyar yar u ga woo wĩ kai tẽhẽ tãã

(Mat 26.31-35; Luke 22.31-34; Nsãñ 13.36-38)

²⁷ Ke wolifye katyir yãñ yĩñ na, Yesu n u kãnyãrwai pye ma yee: «Ye bye ga ba dur yi ta kur ye. Le yĩntaha ma le yrũhũ ta yaha Yãhã sabangbãñ wo ma yee, Yãhã yee: «N ga ba u mbanaha gbã boo, pe mbaa bye n fã cããñ.» » ²⁸ Yesu n pe yar taha ma yee: «Ta wãku kur ye, n ma ba yir gbã wo, n ga ba cãã ter ye yaha Galele kãntraha wo.»

²⁹ Pyar n u yẽ wãã sya ma yee: «Mii bye ma sya ga ba dur yi ma kur ye, ndoo saa yi kãã ma kur ye ye.» ³⁰ Yesu n u pye ma yee: «Ta n cĩinde nde pãã ma ye: Ke nanga yĩmper nge bya wo, ngupuai saa kui u tẽhẽ syãñ tã ye, ma -sẽ ga ta wĩ kai tẽhẽ tãã, ma yee ma sã ndoo cã ye.» ³¹ Pyar n maha le gbihi gbey pãã taha ma yee: «N saa ba le kai n yee n sã ma cã ye, n ma sya ga gbã ku ma ne.» Pe kãnyãrwai mii bye n loo nen ya pãã pe ya ndoñ.

Yesu Yãhã wãnar Gesane fla na
(Mat 26.36-46; Luke 22.39-46)

³² Loo kur ye, pe n ga no fla ngaa na pe n yee Gesane. Yesu n u kãnyãrwai pye ma yee: «-Ye nii kuee nwo, ta n ga Yãhã nar.» ³³ U n Pyar yigi taha u ya na Syake ne, Nsãñ ne. Pe naa n gaha, u ntãñ n nii u cer fãnga ne. ³⁴ U n pe pye ma yee: «Ta laam bye wlãhã, ma nii mii gbãku wĩ laa dyañ. -Ye kuee nwo wo, ye ma syi ye sã wãye ye!» ³⁵ U n faa ka yaha ye, ma ga kãnkũy gbãã kãntraha na, ma pãã Yãhã ne ma yee, a le ma yai ke ye, loo yale wãfãye le kuã ter woo na. ³⁶ Tuu naa n pãã Yãhã ne mii le nde: «Yãhã

ra Tuhufua, ma yia kai- bye na. Le kayĩhĩ yale kuã ter ra na, lii le n pai nde. N sã -sã yee ta laam wĩ le pye ye, ma laam wĩ loo le n naa n pye.»

³⁷ Tuu loo pãã wa, u n dur ba u kãnyãrwai tãã mii fla na, ma ba pe yãã pe sã wãye. U n Pyar pye ma yee: «Syimu, ma sã wãye! Ke n ta ma sã waha kuee yrãñ, ma yalaale ge dye ye? ³⁸ Ye bye, ya'a syi maha sã wãye ye! -Ye naa Yãhã nar ye ma syi ye ba dye kapee- wãpyeñ wo ye! Nawee laam yĩ kayũhũ wãpye wĩ ne, u -sẽ no gber ke wãpyeñ na.»

³⁹ U n maha ter u ya ya yahasee ye, ma maha ga pãã Yãhã ne ke faale wãñ syi dyañ. ⁴⁰ U n dur ba, ma maha ba u kãnyãrwai yãã wãye na; pe wãye n sya naa pe yĩnkaasyikuey ndege pe kã. Pe ga u yẽ sya lii ne pe sã le cã ye. ⁴¹ Tuu ga dur ke tẽhẽ tãã wuhu na, u n pe pye ma yee: «-Ye maha sã wãye, ma n wũũ! Le kua, ke yai ke dyañ, le yale no wa. -Ye naa n yãñ, pe ga u Nawee Puee yi kapeepyefa kã yagaa. ⁴² -Ye yir wo n ter! Ye sã yãã, dya wii tuu ra yi ta napĩ- kã, u nwo u n pai.»

Yesu wãyigi
(Mat 26.47-56; Luke 22.47-53; Nsãñ 18.3-12)

⁴³ Yesu naa n pãã nantãñ, Yuda n pa. Pe kãnyãrwai sãnsye syãm mii waa ba kã u ne. Nabuar raa pye u ne, yũntruẽ ne, tesẽ kãhã ne. Pe Yãhã yũndefa yĩñfa, tesẽ pe Yãhã kaiyarfa ne, ma suhu pe wãle ne, poo kã pe ba pe lehe wãã, pe ba Yesu ke yigi. ⁴⁴ U Yuda wii tuu ba yi kãã Yesu kur ye, u n pe nawee- yar yaha naambiyãr syaha gaa ter ne, pe n waha Yesu cã. U ba pe pye ma yee: «Dya wii tẽ ga ba syar naambiyãr syaha ne, yaa cã woo kã tee n ke. -Ye ba u yigi yõ kãnkãñ, ye ka u ne!» ⁴⁵ Yuda tuu ba no, u n ta ter yũhũ crã Yesu na, ma u pye ma yee: «Yĩñfua», ma u syar ke naambiyãr syaha ne. ⁴⁶ Pe nawee- mii n -sẽ koho taha Yesu na, ma u yigi.

⁴⁷ Yesu kānyārwei mpāy pe pye, poo nen waa n u yūntrūhū kuā, ma Yāhā yūndefa yīnfua tēntēle gbā, ma sya nditye gbā cer kāā u kē.

⁴⁸ Yesu n pe nawee- pye ma yee: «Tee pa ra yigisaha wo yūntruē ne tesē kāhā ne, kapeepyefua la ra ne?»

⁴⁹ Plii bye n pye ye ne, ma naa nawee- klaha Yāhā kangbāṅ laam wo, ye sē -sē ra yigi koo fla na ye. Nkāy ke bii cāā yrūhū yar yaha Yāhā sabangbāṅ wo, koo kē ke n pye yagaa.»

⁵⁰ Loo na, u kānyārwei bye n fā ter u yaha. ⁵¹ Naanfānde laa naa n taha Yesu na. U pye fai laa ya ne u kadye na. Pe n yee pe ga u yigi. ⁵² U n le fai miy yaha, ma fā ter kadyepua ne.

Yesu tesē pe kaplāṅ cerfa ne
(*Mat 26.57-68; Luke 22.54-55, 63-71; Nsān 18.13-14, 19-24*)

⁵³ Loo kur ye, pe Yesu yigifa n ka u ne Yāhā yūndefa yīnfua fla na. Pe Yāhā yūndefa yīnfua bye, pe wāle ne, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n pe ya wāā ba ke fla na. ⁵⁴ Pyar -sē pye u yuhu dey naa n taha Yesu na, ma sya ba dye u Yāhā yūndefa yīnfua kaha wo, ma tege nii wlāhā ke kaha sēnfā ne ndyin wo, ma naa waha pe ne.

⁵⁵ Pe Yāhā yūndefa yīnfua tesē pe kaplāṅ cerwai bye ne, pe n nii kapee- ke gbe pāā n taha Yesu na, kapee- nkāy syi ke ga waha ta pe n yee Yesu yai wāboo ne. Pe sē -sē waha laa kapee yāā u wīi na ye.

⁵⁶ Nawee- kawar fua naa n taha Yesu na, ke kaplāṅ sē -sē naa ke ya gbe ye. ⁵⁷ Mpāy ter n yir loo na ma yee,

⁵⁸ a poo le luhu u yē na tuu yee, a ter Yāhā kangbāṅ nge nawee- pe fāā nge, woo ga ba ke yoho, tuu dur u ke fāā plii tāā nsoho wo. Ke saa maha pye nawee- pe ke fāā ye. ⁵⁹ Pe kaplāṅ sē maha ke ya gbe loo nde na ye.

⁶⁰ U Yāhā yūndefa yīnfua n yir loo na, nawee- bye yīnde na, ma Yesu yey ma yee: «Nkāy nawee- mii pe pāā n taha ma na, ma saa pe yē wāā sya la?» ⁶¹ Yesu n yaha le u sē laa wāā sya ye. U Yāhā yūndefa

yīnfua n maha u yey: «Mboo la u Yāhā Yīndefua Crise, ke Yāhāngbāṅ Dya?»

⁶² Yesu n u yē sya ma yee: «Āwā ndoo kē. Ye ga ba u Nawee Puee yāā, tuu tege nii kai- bye yīn na, ke Yāhāngbāṅ kāndigi koho kue ye. Yaa maha ba ra yāā tē n pai yāhāsyōr yīn na.» ⁶³ U Yāhā yūndefa yīnfua tuu Yesu kaplāṅ ngīi luhu, u laam n war u n sya u ya nayre tyīn cer, ma pe nawee- pye ma yee: «Le kua, wo sē maha laa ke waa ye u wīi na ye. ⁶⁴ Tuu n gbar Yāhā ne, ye bye le luhu. Ah ye lii yāā le na?» Pe bye n yee, a tuu yai wāboo ne.

⁶⁵ Mpāy n yir, ma nii yēsyōr tu n woo u na, ma dur ma u yīmpē paha tā, ma nii u gbā kāntaklon ne, ma nii u yey: «Yoo u ma gbā, le cā mii ya, -taa wo yar!» Pe n Yesu wāā ke kaha sēnfā kē, pe n u yigi ma u fey kāntaha ne.

Pyar Yesu wīi kai tēhe tāā
(*Mat 26.69-75; Luke 22.56-62; Nsān 18.15-18, 25-27*)

⁶⁶ Kai- ngīi pyeyale wo, Pyar pye tāā ye ndyin wo, Yāhā yūndefa yīnfua tēntēsyale n pa. ⁶⁷ Tuu Pyar yāā u nii naa waha, u tēntēsyale n u gbihi yāṅ, ma u pye ma yee: «Ma bya pye u Nasaretēfa Yesu ne.» ⁶⁸ Pyar n le kai ma yee: «N cā na? Taa lii pāā, n sē le war ma ne ye.» U n yi ma ka kāndi wo kapahayē na. Ngupuai n kui.

⁶⁹ U tēntēsyale n u yāā, ma maha yir, ma nii le pāā nawee- ye ke fla na, ma yee: «Poo nen waa kē dya nwo ne.» ⁷⁰ Pyar n maha le kai.

Saa n pye, mpāy pe pye ke fla na pe n maha Pyar pye ma yee: «Le ga waha pye cīinde. Taa n yi Galele wo, poo nawee nen waa kē ma ne.»

⁷¹ Pyar n -sē nii le kai ma yee: «Ndoo sē kē ye rehē! Ke ma pye kawar tē n fua, Yāhā ke ra pēn! Ndoo tesē ke Yāhā ne, tee dya wii wīi pāā, n sē u cā ye.» ⁷² Le yalebya wo, ngupuai waa n kui. Pyar laam n too le kapān na, Yesu tuu naa lii pāā u ye ma ba yee: «Ngupuai wākui saa ba tēhe

syāŋ wuhu tā wa ye, ma -sē ga ba ra wīi kai tēhē tāā, ma yee mboo sē ra cā ye.» Pyar n too mii na ma n wūn.

15

Pe ka Yesu ne fāngafua Pilati fla na

(*Mat 27.1-2, 11-14; Luke 23.1-5; Nsān 18.28-38*)

¹ Ke yīnŋsyii sukūhūntāy yīn na, pe Yāhā yūndefa yīnfa n pe ya wāā Yesu wīi na, pe wāle ne, pe Yāhā kaiyarfa ne, tesē pe kaplāŋ cērwai bye ne. Loo kur ye, pe n ta pe n Yesu pua, ma ka u ne u fāngafua Pilati fla na.

² Pilati n u yey: «Mboo la pe Yiiffee- Yīnfua?» Yesu n u yē sya ma yee: «Ma le pāā.» ³ Pe Yāhā yūndefa yīnfa kai- busāā pāā naa n taha Yesu na. ⁴ Pilati n maha Yesu yey loo na ma yee: «Ma sē luhu la kai- ngīi bye ne, pe pāā n taha ma na? Ma saa laa wāā sya la pe ye?» ⁵ Yesu sē -sē maha laa wāā sya ye. Nde n yē gbāā Pilati na.

Pe Yiiffee- Pilati ta u n Yesu wāboo wīi ta

(*Mat 27.15-26; Luke 23.13-25; Nsān 18.39—19.16*)

⁶ Dyε- byε, syayaha gbar ma nɔ, u fāngafua ma ne nwompihifua waa yi yaha, wii nawee- pe ne yāŋ yi. ⁷ Nwompihifua waa pye, pe naa u yee Barebaa. U pye nwompihi wo u kapeepyewai ne. Pe pye nasyey, ma wāhā cēr ma sya nawee boo le na. ⁸ Nabuar n dugu taha ga Pilati na, ma ga nii u yey dyε- byε pyer ne, tii u ma ne pye pe kē. ⁹ Pilati n pe yē sya ma yee: «Ye n yāŋ la, n Yiiffee- Yīnfua yi yaha ye kē?» ¹⁰ U ba cā, pe Yāhā yūndefa yīnfa ba Yesu yigi ba le soho u koho wo, pe laanyar wīi na. Koo kē u n pe yey ke syi.

¹¹ Pe Yāhā yūndefa yīnfa -sē mii, pe ba pe nabuar sūū wa, pe n yee, Pilati tuu Barebaa woo yi yaha.

¹² Pilati n maha pe pye ma yee: «Ah wii tee n yee Yiiffee- Yīnfua, ye -sē yee n woo pye mii?» ¹³ Pe n tē sya

ma yee: «U kuey mar boo trā na!»

¹⁴ Pilati n pe yey: «U -sē kapee lii loo pye?» Pe n maha tē sya fānga ne ma yee: «U kuey mar boo trā na!» ¹⁵ Pilati tuu ba yee wa woo ga pe nawee- laam yīn, u n Barebaa yi yaha pe kē. U n ta pe seraasyi n Yesu gbā sāngblā ne, u n maha yee pe ga u kuey mar yaha trā na.

Seraasyi Yesu ler

(*Mat 27.27-31; Nsān 19.2-3*)

¹⁶ Pe seraasyi mpāy n Yesu yigi ga u fāngafua tētēsaha kangbāŋ ndyin wo, ma dur ma ke seraasyi ndreŋ bye yee ba. ¹⁷ Pe n yīnfua nayreyāhā le u kē, ma ngur maha ta u yīn na yīnfua nkifai dyaŋ, ¹⁸ ma nii u ler syaha ne ma yee: «Wo ma syar Yiiffee- Yīnfua.» ¹⁹ Pe n nii gbā n le u kē yīn wo, kipua kái ne, ma yēsyōr tu n woo u na, ma kānklūy gbāā u tāy nangbāŋ wāŋ syi dyaŋ. ²⁰ Pe ba u ler wa, pe n yir ma ke yīnfua nayreyāhā yi kāā u na, ma u faale nayre le u na. Pe n yi ga u ne nkur ye, pe n gaha u kuey mar yaha trā na.

U fāngafua seraasyi Yesu kuey mar yir yaha trā na

(*Mat 27.32-44; Luke 23.26-43; Nsān 19.17-27*)

²¹ Pe seraasyi n ga Syirēfa naa waa wāā sya, tuu naa n gaha le klo laam wo. Pe n u ta u n Yesu kueymartrā tēŋ fānga na. U myaha ba kē Syimu, Lesyāānder ye tuhufua ba kē u ne Wurfuu ne. ²² Pe n ka Yesu ne teelaa wo pe n yee Gblegbeta; le yīntaha kē, yīnkluhu fla. ²³ Pe n defīi gbe, ma myer le u wo, ma wāā Yesu kē tuu sya wo. Yesu n pe sye.

²⁴ Pe seraasyi n u kuey mar yir yaha le trā na, ma pyer raa pye pe waha cā, yoo ga Yesu nayre wān fai lii yāā. ²⁵ U kueymaryale pye ntāŋ gbāyale syi. ²⁶ Tuu kai lii pye pe n u kuey mar, pe ba le kai yrūhū gbāā yaha le trā ncaha kuε ye ma yee: «yiiffee- Yīnfua kē.»

²⁷ Pe n maha kapeepyefa syām mpāy kuey mar yir yaha trāŋ na pe ya wuhu na, nen nwo Yesu kāndigi

kue ye, nen nwo u kãmanj kue ye. [²⁸ Ke syi ne, kapãn lii le bii cãã yrũhũ yaha Yãhã sabangbãnj wo ma yee: «Pe u tãr kapeepyefa ne wãcɛnj,» loo ne le nii n pye loo yale wo.]

²⁹ Kãnterfa naa u tyehɛ, ma naa yĩnj figi u na, ma naa n yee: «Ah mboo wii taa naa n yee, a ma ga waha ke Yãhã kangbãnj cããr, taa dur ma ke fãã plii tãã nsoho wo, ³⁰ ma saa mii sya yaha la yagaa? Tege kãã le trã na ke!» ³¹ Pe Yãhã yĩndefa yĩnjfa bya, tesẽ pe Yãhã kaiyarfa ne, pe n nii Yesu ler ke syi, ma nii pe ya pye ma yee: «U nawee- mpãy sya yaha, u sã -sã ga waha u yĩnj yi yaha ye. ³² U Yãhã Yĩndefua Crise, wii u ma Yiisrefa Yĩnjfua, u tege kãã yagaa le trã na ke! Wo yĩnde ma loo yãã, waa cã u wĩi sya cĩnde.» Kapeepyefa syãm mpãy pe ba kuey mar yir yaha trãnj na pe ya wuhu na, pe naa u tyehɛ pe ya ndonj.

Yesu wãku
(*Mat 27.45-56; Luke 23.44-49; Nsãn 19.28-30*)

³³ Yaiwlanj ba kã, wam mpãy syi n paha tã le klo kur bye na, ma sya ba yai yĩn. ³⁴ Yaiyĩn yale le ba no Yesu n tã sya fãnga ne ma yee: «Yeloyi, Yeloyi, lema sabaketani.» Koo yĩntaha kã: «Yãhã, Yãhã, nwa ma n ta miy yaha?» ³⁵ Nawee- mpãy pe pye ke fla na, pe n le luhu ma le pãã, a u ma u faale Yãhã kaplanj tãrfua Yeli yee. ³⁶ Poo nen waa n fã ga flũhũflũhũ wãnj gaa kã le defĩtãhãpihi gaa wo, ma ke yi ba kã gbãã kipua kãi na, ma ke wãnj kuã yir wãã Yesu kã tuu ke defĩtãhãpihi wãr naa n wo. U n dur ma nawee-pye ma yee: «Ye tyii wo n yãnj, ncã Yeli ga ba u tege le trã na, laa?»

³⁷ Yesu n tã sya fãnga ne, ma ku.

³⁸ Loo yalebya wo, Yãhã kangbãnj nwonunj nwonyẽ faasrenj gii ke ba pua tã menmen ke nwonyẽ na, ke n fe jũũ fle sũ, ma gbe ncaha ye ma tege tãã ye.

³⁹ Seraasyi yĩnjfua wii u pye Yesu yaha ye, tuu u wãku yãã, u n yee: «Dya nwo pye Yãhã Dya cĩnde.»

⁴⁰ Ca mpãy pye pe ya ndonj, pe ba dey yer ma naa n yãnj. Pe laam wo, Madalafa Maari pye, Salme ne, tesẽ Maari waa ne wii tuu pye Syakesyĩnde ye nahafua tesẽ Syose ne. ⁴¹ Cãã gii cãã na Yesu naa n tay Galele kãntraha wo, pe ca mii naa n taha u na, ma naa tẽnj nkãy tẽ u kã, tesẽ u kãnyãrwai ne. Ca mpãy maha pye ke fla na, pe ba dugu ba Yesu ne Yurusalem wo.

Yesu wãlenj gbĩ wo
(*Mat 27.57-61; Luke 23.50-56; Nsãn 19.38-42*)

⁴² Koo per -sã pye, kani per ga dye koo yainkonj wo. Nawee- yai pe cãã kani kai- gbihi, yai n cã kua. ⁴³ Koo yainkonj wo, Yosefe wii tuu n yi Yarimate wo, u n pa Pilati fla na, ma ba ser Yesu nakugu nar u ye. U Yosefe pye Yiifee- yahaseefua waa; pe naa u yãnj. U laam wo, u bya naa Yãhã Yai wãpanj yehɛ. ⁴⁴ Pilati tuu le luhu Yesu ku wa, le n u fe gbe. U n u seraasyi yĩnjfua yee ba, ma u yey ke ma pye Yesu wãku yale dey. ⁴⁵ Tuu u seraasyi yĩnjfua nwo yẽ kapãn luhu wa, u n Yosefe pye ma yee u ga waha Yesu nakugu gbe. ⁴⁶ Yosefe n ga faafĩ laa par, ma ba ta pe n Yesu nakugu tege le trã na, ma le fai maha tã ke na, ma ga ke le gbĩ laam wo, ma ntẽmbangbãnj gaa klonj ba paha tã le gbĩ yẽ na. Le gbĩ ba gbã fer* ntẽmlaha wo. ⁴⁷ Madalafa Maari, tesẽ Syose nahafua Maari ne, pe pye pe ba naa Yesu nakugu yãnj lesaha wo.

16

Yesu wãyir gbã wo
(*Mat 28.1-8; Luke 24.1-12; Nsãn 20.1-10*)

¹ Ke kani per yai ba kua wa, Madalafa Maari, Salme ne, ma suhu Syake ye nahafua Maari ne, pe n

* **15:46** 15.46 Le gbĩ pye nkonj pe gbã fer yãnj mpãy ntẽmlaha fla wo, ma le laam ta wlenjwlenj, le yẽ ne nwonyẽ dyanj. Le yẽ n tã ntẽmbangbãnj ne.

yi ma ga lasekole par. Pe ba yee pe n gaha u woo Yesu nakugu na. ² Ke kani per yĩnsyii wo, cãwãã per cir* kê, koo sukũhũntãy na yĩnwɔŋ wo, pe n yir ga le gbĩ fla na. ³ Pe naa pe ya yey: «Yoo n gaha ke ntẽmbangbãŋ kloŋ kãã wo kê le gbĩ yẽ na?» ⁴ Pe ga nɔ ke fla na, pe n yee poo ga yãŋ, ma yãã ke ntẽmbangbãŋ ba kloŋ kãã wa le gbĩ yẽ na.

⁵ Pe n dye le gbĩ laam wo, ma naanfuẽ waa yãã. U ba tege nii kãndigi kue ye, nayrengbãŋ ne wãfigi tuu le, yãhãyĩŋ tẽnlehe ba kê. Pe n fya. ⁶ U n pe pye ma yee: «Ye ma syi ye fya ye! Nasaretefa Yesu wii pe kuey mar boo trã na, woo tee n ke. Yãhã u yir gbã wo, u n dur ba yrãŋ na gbaafa ye, u wee nwo ye. -Ye yãŋ, pe ba u sãy ta teelii wo, ke fla nge! ⁷ -Ye ka yagaa, yaa le pãã Pyar ye, tesẽ pe kãnyãrwai mii bya ye, ye yee Yesu ga cãã ter pe yaha Galele kãntraha wo. Koo fla kê pe n gaha u yãã, mii tuu ba pe yar wa mii.» ⁸ Pe n yi le gbĩ wo, ma fã ter. Pe ba fya ma sya ba naa n sege. Pe sã n ga laa pãã waa ge ye ye, pe tee ba fya ter.

Yesu u ya yar nawee- mpãy na
(Mat 28.9-10; Luke 24.13-35; Nsãn 20.11-18)

[⁹ Ke kani per yĩnsyii wo, Yesu n yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye. U n cãã ga u ya yar Madalafa Maari na, tuu ba sãndãpee kuasĩ kar tege kãã wii yĩŋ na. ¹⁰ U Maari n ka, ma ga le pãã Yesu kãnyãrwai ye. Pe laam ba wlãhã, pe n ba naa n wũn. ¹¹ Pe kãnyãrwai pe le luhu u cɔɔ yẽ na, tuu yee Yesu yir gbã wo, woo n u yãã yĩnde ne, pe sã le sya cĩnde ye.

¹² Loo kur ye, Yesu n maha u ya yar kaa syi ter kãnyãrwai syãm mpãy na. Pe kãnyãrwai pye kãnde wo, ma naa n gaha wlaha wo. ¹³ Pe n dur ba, maa le pãã pe nampyeŋ ye. Pe n maha yee cĩnde sã ne ye.

* 16:2 16.2 Koo per kê jimaasyi per ne.

Yesu tẽn lii le soho u kãnyãrwai koho wo

(Mat 28.16-20; Luke 24.36-49; Nsãn 20.19-23; Tẽnl 1.6-8)

¹⁴ Pe kãnyãrwai sãnsye nen pye pe naa n di, Yesu n cã ba u ya yar pe na loo na. Mpãy pe ba cãã u yãã gbaa na, ma ba naa le pãã pe ye, pe naa n yee cĩnde sã ne ye; Yesu n loo kuãŋ pe ye ma yee pe laam waha ter, pe sã u kaplãŋ sya cĩnde ye.

¹⁵ Loo na, Yesu n ba pe pye ma yee: «Ye ka driyẽ kur bye wo, ye ga naa le Yãhã Yai kapãyĩ tõr naweeter bye ye! ¹⁶ Wii ma le kapãyĩ wĩ sya cĩnde, pe n ba u tãã yi loho wo, woofua ga sya yaha. Wii ma -sã yee u sã le sya cĩnde ye, woofua saa wãsyayaha yãã ye. ¹⁷ Mpãy pe ga ba le sya cĩnde, pe ga ba naa laanwo wũhũ nkãy pye, koo kê ngĩ: Pe ga ba sãndãpee kar tege naa n kãã nawee- yĩŋ na; pe ga ba naa yor raa ter pãã. ¹⁸ Pe ma sya nwɔr wãã sya gbe yigi koho wo ke syi, pe ma maha sya naboo tyin wãã sya wo, ngaa saa pe pye ye. Pe ga ba naa klue taha yanfa na, pe n naa n jaa.»

Yesu dur ga Yãhã tãy

(Luke 24.50-53; Tẽnl 1.9-11)

¹⁹ U Yĩnfua Yesu tuu loo pãã wa pe kãnyãrwai ye, Yãhã fãnga n ta u n kuã yir ter fãã yãhãyĩŋ na, ma ga tege nii Yãhã kãndigi koho kue ye kai- bye yĩŋ na. ²⁰ Pe kãnyãrwai n ter teebẽhe bye wo, ma ga nii le kapãyĩ tõr nawee- ye. U Yĩnfua Yesu pye pe kur ye, pe n waha laanwo wũhũ pye naa n taha pe kaplãŋ na.]

Luke Kapâyĩ Yesu wĩ na

Saba nwo wāyrūhũ yĩŋ

¹ Tohofile, waa u wādyaha ne. Kai- nkāy ke pye wo nsoho wo Yesu cāā na, nawee- mpāy ke wāyrūhūyaha fe gbe. ² Mpāy ter ke kai- fegbesaha yāā yĩnde ne, ma ke yar wo na. Poofa n nii le Yāhā kapâyĩ pāāfa. ³ Wādyaha Tohofile, ta bya tē ke kai- luhu, n ke gbe ke ya wuhu na, ma ke yey fūū, ma ke tersaha cā. Koo kē ta n yee n ga ke yrūhū yaha, ma gbe ke fegbecāā na, ma ga waa ke kuasaha na. ⁴ N ke yrūhū ma kē, ma waha cā kai- nkāy nawee- ma yar Yesu wĩ na, cĩnde wūhū kē ke ne.

Dyakaridya u cōo Lisabete ne

⁵ Cāā gi cāā na Yerote tuu pye Yude kui yahaseefua, Yāhā yūndefua waa pye pe naa n yee Dyakaridya. Pe Yāhā yūndefa laam wo, mpāy pye pe naa n yee Dabyafa. U Dyakaridya pye poo waa. Pe naa u Dyakaridya cōo yee Lisabete. U Dyakaridya tesē u Lisabete ne, pe pye u faale Yāhā yūndefua Yarō nwoŋ pii. ⁶ Dyakaridya tesē Lisabete ne, pe syām bye ba sroŋ Yāhā yĩnde na, ma naa n yār Yāhā kānde wo. ⁷ Lisabete -sē pye cayroŋ. Nanler n sya ba nō pe na, pe sē kicar nen waa gē yāā see ye.

U yāhāyĩŋ tēnlehe Gaburele Nsān wāsee wĩ cāā yar yaha

⁸⁻⁹ Per gaa, Dabyafa tēn tē lay ba maha nō ke Yāhā kangbāŋ laam wo. Dyakaridya n yāŋ yi loo tēn na. Loo ne u Dyakaridya pye ke Yāhā kangbāŋ laam wo, ma naa wusuna le naa laam wo. ¹⁰ U wusuna leyale wo naa wo, nabuar pye nkur ye, pe yer naa Yāhā nar.

¹¹ Loo nde pyeyale wo, Yĩnfua Yāhā yāhāyĩŋ tēnlehe waa n fe gbe yi u Dyakaridya na ke Yāhā kangbāŋ

laam wo, ke wusuna suhusaha fla kāndigi koho kue ye. ¹² Dyakaridya n u yāā, ma nii n sege fyar koho wo. ¹³ U yāhāyĩŋ tēnlehe n u pye ma yee: «Dyakaridya, ma'a n fya ye, taa naa Yāhā nar lii ne, ke le sya ma ye. Ma cōo ga lai gbe, u naa kicar waa see, ma u myaha taha Nsān. ¹⁴ U wāsee wĩ ga ba ma laam sroŋ flege ma kē. Nabuar ga ba naa nuhu di loo na. ¹⁵ U ga ba nii naweengbāŋ Yĩnfua Yāhā ye. U saa ba naa defĩ wo, tesē sēm mpāy syi ne pe nawee yigi ye. U wāyitāŋ u nahafua laha wo, Yāhā Yrā Fānga ga ba dye u wo, ke u laam yĩ. ¹⁶ U ga ba ta Yiisrefa busāā n dur naa n yār Yĩnfua Yāhā kānde wo. ¹⁷ Yāhā ga ba ta u n Yāhā kai- cā, tuu maha fānga yāā mi faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yeli wāŋ syi dyaŋ. Loo ga ba ta u n tuhufa wāā le pe kicar ne, tuu kapeepyefa ta pe n koho klaha, pe naa pe troho tāhā naweeyōm yor wo. U ga ba nawee- gbihi ta Yĩnfua Yāhā kē.»

¹⁸ Dyakaridya n u yāhāyĩŋ tēnlehe pye ma yee: «Lii raa tōr nde, n waha le syi sya la n yee cĩnde? Ndoo ta cōo ne, wo sē le ter la syihi wāsee na?» ¹⁹ U yāhāyĩŋ tēnlehe n u yē wāā sya ma yee: «Ndoo kē Gaburele, n ma Yāhā tāy ma ke laam wūhū pye. Koo ke ra lehe wāā ma ye, n ba le kapâyĩ nde tōr ma ye. ²⁰ Kaplāŋ nkāy tē pāā ma ye, le kai pyeyale ma ba nō, le ga pye. Taa sē -sē ra kaplāŋ sya cĩnde ye, maa nii bebe ma yē ga mar ma ye, ma saa waha naa n pāā ye. Kai- ngĩ ga ba pye, ma yē n cā kuā, ma n waha dur naa n pāā.» ²¹ Loo yale wo, te nabuar rii te pye nkur ye, te naa Dyakaridya sēŋ. U tee ba ma kuee ter ke Yāhā kangbāŋ laam wo, le n pe laam wo. ²² U n ba yi, u sē waha pāā pe nabuar ne ye, pe n cā ma yee u ba ngaa yāā wāytāā wo ke Yāhā kangbāŋ laam wo. U ba naa klue ya yāhā kaplāŋ draha wo, u yē ba mar.

²³ Dyakaridya kai- wāpyen lay n ba kua ke Yāhā kangbāŋ wo, u n

dur ga u kaha wo. ²⁴ Loo kur ye, u Dyakaridya cɔɔ Lisabete n ba lai gbe, ma naa n kuee kaha ya laam wo yrey bua, u sē naa n yi ye. U laam wo, u naa le ga ma naa n yee: ²⁵ «-Ye naa Yāhā yāŋ ke nde pye ra kē. Ke sron yer yagaa ra fyar wāgbekāā wīi na ra na, ta n ga waha yīŋ kuā yir naa nawee- yāŋ. Pe saa naa ra yāŋ cayron nantāŋ ye.»

U yāhāyīŋ tēnlehe Gaburele Yesu wāsee wīi cāā yar yaha

²⁶ Lisabete lai yrey kuay wuhu, Yāhā n ke yāhāyīŋ tēnlehe Gaburele nɔ wāā Galele kāntraha klo nde laam wo pe n yee Nasarete. ²⁷ U n ka capua waa fla na pe naa n yee Maari. U sē -sē ba naa cā wa ye. Pe ba yer u wāwāā wīi na cɔɔ, naa waa kē pe naa n yee Yosefe. U Yosefe faale wādyaha bii kē Dawide ne, wii tuu bii pye Yiisrefa yīŋfua faale wo.

²⁸ U yāhāyīŋ tēnlehe n dye ga u Maari fla na, maa u pye ma yee: «N ma syar Maari, mboo wii, ma yāŋ yi. Yīŋfua Yāhā ma ma ne.» ²⁹ Maari tuu kaplāŋ ngīi luhu, tuu ga lii pye u sē le cā ye. U n nii le ga u laam wo ma yee: «Syaha nge yīŋ kē lii ne?» ³⁰ Loo na, u yāhāyīŋ tēnlehe n u pye ma yee: «Maari, ma'a n fya ye. Yāhā ke laantār yar ma na. ³¹ Maa ba lai gbe, ma naa kicar waa see, ma ba u myaha taha Yesu. ³² U myaha ga ba gboho, pe ga ba naa u yee ke Yāhāngbāŋ Dya. Yāhā ga ba u faale wādyaha Dawide yīnfar wāā u kē. ³³ U ga ba nii Yiisre kur Yīŋfua. Too yīnfar nde saa ba sya kāā yāā u koho wo ye, u n kuee yai tāŋ Yīŋfua.»

³⁴ Maari n u yāhāyīŋ tēnlehe pye ma yee: «Eh, n ga pye mii n waha lai gbe, tē sē -sē naa cā wa ye?»

³⁵ U yāhāyīŋ tēnlehe n u pye ma yee: «Yāhā Yrā Fāŋga ga ba tege ma na, Yāhāngbāŋ Fāŋga ga ba paha tā ma na mii yīm wāŋ syi dyaŋ. Koo syi kē, kicaryō wii u n pai see, pe ga ba naa u yee Yāhā Dya. ³⁶ Ma nwonfua Lisabete, u wāle naa bye ne, u ma lai

ne, u ga ba naa kicar see. Pe sē ba naa n yee la, a u ma cayron? Yagaa u ma yrey kuay lai ne. ³⁷ Cā, laa sē Yāhā yia ye.»

³⁸ Loo na, Maari n yee: «N nwo, n ma Yāhā koho wo. Taa le tōr mii, le -sē pye koo syi.» Loo kur ye, u yāhāyīŋ tēnlehe Gaburele n ter.

Maari ka Lisabete fla na

³⁹ Too plii na, Maari n yir ma Yude yāy klo laa kānde sya, ma ter farfar Lisabete fla na. Loo klo nde wo, Lisabete ye pye ke fla na u puai Dyakaridya ne. ⁴⁰ Maari n ga dye pe kaha wo, ma Lisabete syar. ⁴¹ Yaliile Lisabete tuu u syaha yīmbui luhu, kicar wii tuu pye u laha wo u n u ya yehe. Yāhā Yrā Fāŋga n dye u Lisabete wo, ma u laam yīi. ⁴² U n tē sya ma yee: «Maari, Yāhā kaa taha ma na, ma ter ca bye yaha. Ke maha kaa taha u kicar na, wii raa n pai see. ⁴³ Nawee la ta syi ne, ta Yīŋfua nahafua n sya yir ba ra fla na? ⁴⁴ Ma sē yāā, yaliile tē ma syaha luhu, nuhu n u kicar yigi, u n sya u ya yehe ta laha wo. ⁴⁵ Ma wīi yō, mboo wii taa Yīŋfua Yāhā kaplāŋ sya cīinde, kaplāŋ nkāy ke ba tōr ma ye.»

Maari Yāhā sey

⁴⁶ Maari n too Yāhā wāsey na ma yee:

«N Yīŋfua Yāhā sey,

⁴⁷ n nuhu di, Yāhā ma ra Syayahafua.

⁴⁸ Ke fāy sya, ma kue tege ma ra syi yāŋ,

ndoo wii tē ma ke koho wo.

Yagaa, ta myaha ga ba dye kuee yai tāŋ

kāntrahafa bye yē wo,

pe n naa le pāā pe yee:

Cɔɔ nwo wīi fīhī yō cīinde.

⁴⁹ Ye sē yāā, Yāhā kayūhū pye ra kē, nkāy ke gbaha.

Ke miingbāŋ kai- laha.

⁵⁰ Mpāy bye pe n luhu ke ye,

ke ke laantār yar pe na yalebye.

⁵¹ Ke kānkai- sron pye ke ya koho fāŋga kāmāy na.

Ke fyar ta yatanfa na.

⁵² Ke nangbām ta pe n kuā too,
ma naflam ta pe n kuā yir.

⁵³ Ke fāāfa ta klafa,
pe n yāā ma sya ta ter pe wādin
yaha.

Ke walefa dur wāā kānwai ne.

⁵⁴ Yāhā ke laantār yar wo faale wāle
na.

Ke dye Yiisrefa kue ye,
Yiisrefa mpāy pe pye ke koho
wo.

⁵⁵ Ke bii yē ter Brama ye tesē u kur
ne,
ma yee ke ga naa ke laantār yar
pe na yalebye.»

⁵⁶ Loo kur ye, Maari n kuee yrey
tāā syi Lisabete fla na, ma cā ba dur
ter u kaha wo.

Nsān wāsee

⁵⁷ Lisabete seeper n ba nɔ, u n
naa ricar see. ⁵⁸ Loo kafuē n yi, u
kasohowai n le luhu tesē u kahafa
ne. Pe n nii nuhu di, ma nii n
yee Yāhā ke laantār yar Lisabete na.

⁵⁹ Plii kuatāā wuhu, nawee- n pe ya
wāā ba u kicar kūūsaha wo. Pe n
yee poo ga u tuhufua Dyakaridya
myaha gbe pe taha u na. ⁶⁰ U kicar
nahafua n pe pye ma yee: «Aye,
ye tyii u myaha n nii Nsān.» ⁶¹ Pe
n u pye ma yee, a u nwonfua waa
myaha sē pye yāā Nsān ye, a poo saa
waha koo myaha nge gbe pe taha u
kicar na ye. ⁶² U kicar tuhufua tuu
sē -sē waha naa n pāā ye, pe n klue
yāhā wāā u ye, a ter myaha gii yai
ke taha u kicar na. ⁶³ Dyakaridya n
klue yāhā wāā pe ye, pe n kla wāā u
kē, u n yrūhū ke na ma yee: «Nsān
ke ma u kicar myaha.» Le n pe bye fe
gbe. ⁶⁴ Loo yalebya wo, Dyakaridya
yē n kuā, u n too Yāhā wāsey na ma
sya nii yīmbui yir.

⁶⁵ Loo nde le pye ke syi, pe klofa
bye n fya, le kapān n cāān yi Yude
yāy teebēhe bye wo. ⁶⁶ Le n nii, wii
ma le luhu, u ga naa laam ga u yee,
a kicar nwo ma ba le, u ga ba nii
nwasyipyefua? Yāhā yīnde -sē pye
u kicar na yalebye.

*Dyakaridya Yāhā sey, ma kai- yar
yaha*

⁶⁷ Yāhā Yrā Fānga n dye u kicar
tuhufua Dyakaridya laam wo, ma u
yīi. Kai- nkāy ke n pai pye, u n too
ke na ma nii ke yar n yaha ma yee:

⁶⁸ «Wo Yīnfua wii u ma Yiisrefa
Yāhā,
ke myaha yai ke gboho nawee-
bye yē wo.

Ke wo kue yān, ma wo sya yaha.

⁶⁹ Ke u Syayahafua yīn yi
wo faale yīnfua Dawide nwon
wo,
ma fānga wāā u kē.

⁷⁰ Yīnfua Yāhā bii ke kaplān
tōrfayōm ta
pe n bii loo nde cāā yar yaha
faale wo ma yee,

⁷¹ Yāhā ga ba dye wo kue ye.

Ke u Syayahafua nɔ wāā wo ye,
u n wo sya yaha wo napīi- koho
wo,
tesē mpāy ne wo wīi fūhū pe ye.

⁷² Ke bii wo wāle pye ma yee,
koo ga ba ke laantār yar pe na,
koo saa faha yāā ke naambiyār
na ye.

⁷³ Ke sē bii yē ter la
wo faale wādyaha Brama ye koo
syi?

⁷⁴ Ke ga ba wo sya yaha wo napīi-
fānga koho wo,
wo n waha naa ke laam wūhū
pye,
ntāncer saa pye nantān ye.

⁷⁵ Loo na, wo ga nii Yāhā nawee-
wo ga maha naa n sron ke yaha
ye yalebye.

⁷⁶ Ta dya, mboo na, pe ga ba naa ma
yee
Yāhāngbān kaplān tōrfua.

Maa ba cāā yi Yīnfua yahasee ye,
ma u kānde gbihi yaha u kē.

⁷⁷ Taa u nawee- yar, u n pai pe sya
yaha,
u pe kapee- laha kāā pe yīn na.

⁷⁸ Ye sē yāā,
Yāhā n traha ke ke laantār yar
wo na,
koo syi kē ke ga ba ta ke cāā- n
pa wo ye,
mii yainsatāhā wān syi dyan.

⁷⁹ Loo na, mpāy pe nii wam wo Yāhā kue ye,

tesē mpāy ne pe gbā fya,
poo cāā- ga pa pe ye.

Ke syi, wo bye n waha naa n yār
Yāhā yrīn kānde wo.»

⁸⁰ U kicar nii n le, u yīntaha nii n too. Tuu ba nii naanfuē, u n ga kuee dragba gaa laam wo yatata. Per gaa, u n cā ba u ya yi Yiisre kur n u yāā.

2

Yesu wāsee Betelēmu wo (Mat 1.18-25)

¹ Koo kai- wāpyen cāā na, Woguse tuu pye kāntre fāngafa bye yīnfua. U bii yir ma yee, a pe kāntre naweeter bye myar yrūhū. ² Too nayrūhū nde ne te pye nayrūhū cir. Koo cāā na, Cirimusu tuu pye Syire kui fāngafua. ³ Nawee- bye naa n gaha, maa naa pe myar yrūhū pe wāle kle na.

⁴ U Yosefe -sē pye klo lii wo pe n yee Nasarete, Galēle kāntraha na. Tuu -sē pye faale yīnfua Dawide kur waa, u n yir le klo wo, ma ka Betelēmu wo Yude kāntraha laam wo. U nwoŋ wādyaha Dawide kusey ba kē. ⁵ U n ka, woo tesē Maari ne wii tuu ga nii u cōo, pe n ga yrūhū. Maari pye lai ne. ⁶ Pe pye ke Betelēmu laam wo, Maari seper n ba nō. ⁷ U n ke syihi cir nge see, naa ricar. U n u kicar maha tā kompua fai ne, ma u sāy ta mbaa didi katan wo. Draha sē ba yāā pe ye nampay syāsaha fla wo ye. Pe n gblihi laa, ma ga dye nii yraha sāysaha fla wo.

⁸ Le klo kānkāy na mbanaha mpāy pye, pe naa n kuee nyē wo yīmper wo ma naa pe mbaa sēŋ. ⁹ Yāhāyīn tēnlehe waa n fe gbe yi pe na, Yāhā nayōr cāā- n yehe pe telai wo. Pe n fya nii. ¹⁰ U yāhāyīn tēnlehe n pe pye ma yee: «Ye ma n fya ye, kapāyī laa ne tē ga tōr ye ye, lii le ga ba nuhungbān yigi ye kāntraha nawee- bye kē. ¹¹ Yīmper nge laam

wo, ye wādyaha Dawide klo nde laam wo, ye Syayahafua ma tuu see, Syayahafua wii u ma u Yāhā Yīndefua. ¹² Ta n ye yar laa ne, lii le ga ta ye n waha ga u yāŋ cā: Ye ma ga pēyāhā gii yāā pe maha tā kompua fai ne, ma ke sāy ta mbaa didi katan wo, yaa cā koo kē.»

¹³ Loo yalebya wo, yāhāyīn tēnlehe mpāy n maha fe gbe yi pe na, ma ba yer u yāhāyīn tēnlehe nen nwo tāy, ma nii Yāhā sey ma yee:

¹⁴ «Miingbāŋ, Yāhā wāŋ kē ke ne yāhāyīn na.

Ke ke yrīn wāā kāntrahafa kē,
poo mpāy wīi le n tāy ke ye.»

¹⁵ Pe yāhāyīn tēnlehe pe dur ter yāhāyīn na, pe mbanaha n pe ya pye ma yee: «Ye tyii wo n yir ga ke Betelēmu laam wo; Yāhā ke wo yar lii ne, wo ga le yāā wo yīnde ne.»

¹⁶ Pe loo pāā wa, pe n yir farfar, maa dye ma Maari yāā Yosefe ne, tesē le pēyāle ne pe kompua fai maha tā le na, ma le sāy le yaha mbaa didi katan wo. ¹⁷ Pe le pēyāle yāā pe yīnde ne, pe n too ke kai- na ma nii n tōr, kai- nkāy u yāhāyīn tēnlehe ba yar pe na le pēyāle wīi na. ¹⁸ Nawee-mpāy pe naa ke luhu, ke n pe laam wo. ¹⁹ Maari n -sē ke bye le yaha u ya laam wo, ma nii ke wūū u ya ya. ²⁰ Pe mbanaha pe ba le pēyāle yāā wa, pe n dur ma pe nakoho kānde sya. U yāhāyīn tēnlehe tuu ba ke kaitōr pe ye mii, pe n ga ke yāā koo syi. Pe n nii Yāhā miingbāŋ gbaho ke kai- wīi na.

²¹ U kicar wāsee plii kuatāā wuhu na, pe n u kūū, ma u myaha taha Yesu. Koo myaha kē u yāhāyīn tēnlehe u ba yar yaha, u nahafua n cā u lai gbe.

Yesu wāyar Yāhā kangbāŋ wo

²² Per gii Maari wāsee wor yai te yee kāā, mii le yar mii kānde* lii wo Yāhā bii le le soho Musa koho wo faale wo, Yosefe tesē Maari ne, pe n u kicar gbe ba Yurusalem kungbāy

* **2:22** 2.22 Faale wādyaha Musa bii Yāhā kānde laa yar yaha ma yee, cōo ma kicar see, u wāsee plii gbeesī pe yai pe ba u cōo wor yee kāā u na, u n nii gbegbe.

wo, ma ga u yar Yāhā na ke kangbāŋ wo. ²³ Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Naa kicar wii ma cāā see u nahafua na, woo ter ga nii Yīŋfua Yāhā wūū.» ²⁴ Diŋ gii u faale wādyaha Musa bii yar yaha Yāhā kānde wo, Yosefe ye n ke yi. Koo diŋ nge n yi kate syām mpāy ter ne, laa na nasar katepir syām.

Syimu tesē Ana ne, pe u Syayahafua yāā Yāhā kangbāŋ wo

²⁵ Le Yurusalem klo wo, naa waa pye pe naa n yee Syimu. U ba sroŋ, ma naa Yāhā kānde yār. U naa u Syayahafua wāpaŋ yehe, Syayahafua wii ruu n pai Yiisrefa yi kāā pe fen wo. Yāhā Yrā Fānga pye u ne, ²⁶ ma ba u yar ma yee u saa ku mii u sē u Syayahafua yāā ye, u Crise wii u ma Yāhā Yīndefua. ²⁷ Per gii Yesu seefa pe ba u gbe ga, pe n gaha u yar Yāhā na mii Yāhā kānde le yar mii, Yāhā Yrā Fānga n Syimu gbe ga Yāhā kangbāŋ wo, pe fla na. ²⁸ Syimu n u kicar gbe yigi klue wo, ma syaha wāā Yāhā kē ma yee:

²⁹ «Yīŋfua Yāhā, taa yē ter ra ye lii ne,

le nii cīinde.

Yagaa, maa waha tyii ra na ra n ku laanyīn ne,

ndoo wii tē ma ma koho wo.

³⁰ Ma nwo, taa ra ta

ra n u Syayahafua yāā yīnde ne.

³¹ U Syayahafua wii taa gbihi,

u n ga ter kāntrahafa bye yahasee ye,

pe wāsyayaha yīmbui ne.

³² Syayahafua nwo sē na tuu ga ba ta,

kāntrahafa bye n ma cā,

u maha ta, Yiisrefa myaha n gboho,

Yiisrefa mpāy pe ma ma koho wo?»

³³ Syimu tuu naa kai- nkāy pāā Yesu wīī na, koo ngīī n Yesu tuhufua laam wo tesē u nahafua ne. ³⁴ Syimu n Yāhā nar pe kē, ke kaa taha pe na. Loo kur ye, u n Yesu nahafua Maari pye ma yee: «Yāhā kē ke kicar nwo yāŋ yi, u ba ta, nabuar mpāy n too

Yiisre kāntraha na, nabuar mpāy n kuā yir. U ga ba Yāhā wūhū pye naa n yar nawee- na. Pe nawee- -sē ga ba u sye. ³⁵ U ga ba ta, nabuar laam wūhū nkāy pe ga yigi, ke n yi yaha gbaa na. Ma -sē yee mboo na cōō, kayaan ga ba too ma na, le n naa ma yaa mii sān dyaŋ pe ma waa.»

³⁶⁻³⁷ Cōō waa pye Yāhā kaplāŋ tōrfua, pe naa n yee Ana. U pye Yaser nwonfua, Fayer pueesya ba kē u ne. U ba sroŋ le, u ba dye- gbeeresyar yāā wīhī resyar ne. U cabir laam wo, u ba puai yāā, pe n dye- kuasīī pye pe ya ne, u puai n ku u yaha. U n kuee calangusya u kuāŋ ne. U sē naa n cer Yāhā kangbāŋ na ye, ma naa tēn tē Yāhā kē ke yai ke yīmper. Kaa na u ga yai plaŋ, ngaa saa le yē wo ye, u naa Yāhā nar. ³⁸ Yaliile Syimu tuu ba naa koo kaplāŋ ngīī pāā Yesu wīī na, Ana n ba dye Yesu seefa fla na, ma naa Yāhā sey. Loo kur ye, u n nii u kicar wīī pāā nawee- mpāy ye pe naa Yurusalem wāsyayaha wīī ke.

³⁹ Yesu seefa pe ba Yāhā kai- bye pye kua wa, pe n dur ter Yesu ne Galele kāntraha klo laa wo pe n yee Nasarete. Pe niisaha ba kē. ⁴⁰ U kicar nii n le, u yīntaha nii n too. Wāle kacān pye u ye, u wīī naa n tāy Yāhā ye.

Yesu Yāhā kangbāŋ wo u kicar cāā na

⁴¹ Dye- bye Yesu seefa naa n gaha Yurusalem wo, syayaha gbar na.

⁴² Yesu tuu ba dye- sēnsye syāŋ yāā dye lii, pe n ka u ne too gbar nde na, mii Yiiffee- kānde le yar mii. ⁴³ Te

gbar te ba kua wa, nawee- bye n dur ma n ter pe kui wo. Yesu n wlāhā kuee Yurusalem wo, u seefa sē le cā ye, ma ter u yaha. ⁴⁴ Pe naa le ga

ma yee, a ter u ma pe yrāhāyārwai ne. Pe n sya yār per wihi, ma cā

yir u wātay na pe nampyeŋ- laam wo, tesē pe naambiyām ne. ⁴⁵ Pe

sē u yāā ye, pe n gblihi laa, ma dur ma u tay n gaha, ma sya ga dye ke Yurusalem laam wo. ⁴⁶ Pe n u tay

plii tãã ke Yurusalem laam wo, ma cã ga u yãã Yãhã kangbãñ laam wo. U pye Yiifee- yahaseefa telai wo, tuu dye nii, ma nii n luhu pe ye, ma pe yey kai- ne. ⁴⁷ Yesu ba kai- busãã cã, ma maha pe yahaseefa yẽ wãã naa n sya kacãn ne. Nde n yẽ gbãã mpãy na pe pye ke fla na.

⁴⁸ U seefa pe u yãã, le n pe sronj fe gbe. U nahafua n u pye ma yee: «Ta dya, lii raa pye wo na ke dyanj? Ma sã yãã, ma wo ta wo n fya, ma nii ma tay teebehe bye wo, wo syãm ma tuhufua ne.» ⁴⁹ U n pe yẽ wãã sya ma yee: «Nwa ta ye n ga ra tay teelaa wo? Ye sã cã la, n yai n nii ta Tuhufua Yãhã kangbãñ wo?» ⁵⁰ U seefa sã -sã u kaplãn yĩntaha war ye.

⁵¹ Yesu n yir, pe n wãã kũn ter Nasarete wo. U naa n luhu pe ye. Koo kai- ngĩ pye ter, u nahafua Maari n ke bye le yaha u ya laam wo.

⁵² Yesu nii n le, kaa nii n taha u kadye na, tesẽ u laantor ne. U wĩ naa n tãy Yãhã ye ma suhu nawee- ne.

3

Nsãn nawee- tããfua kayar

(*Mat 3.1-12; Mar 1.1-8; Nsãn 1.19-28*)

¹ Dye lii kãntre fãngafa bye yĩnfua Tyibere fãnga wãma- ke ba nɔ dye- sãnsye bua na, koo cãã kẽ fãngafua Põsyi Pilati u pye Yude kãntraha kur bye yĩñ na. Yerote u pye Galile kui yahaseefua, u nampyesey Filipe pye Lityire kui yahaseefua ma suhu Trakũhũ kui ne. Lesãhã u -sẽ pye Labyile kui yahaseefua. ² Yana tesẽ Kayifu ne, poo pe pye Yãhã yũndefa yĩñfa.

Loo dye Dyakaridya dya Nsãn tuu pye drawaha fla wo, ma Yãhã yẽ kapãn luhu. ³ Loo na, u n yir ma Yurdane lafeñ tũntũn kui tay n klaha, ma nii le gble nawee- ye ma yee: «-Ye le sya ye cã ye kapee- wãpyen sã yõ ye, -ye ke miy yaha! -Tee pa, ta n ba ye tãã yi loho wo. Yãhã -sẽ ga ye kapee- laha kãã ye

yĩñ na.» ⁴ Faale Yãhã kaplãn tõrfua Yisa, tuu bii lii cãã yrũhũ ta Yãhã sabangbãñ wo Nsãn wĩ na, loo ne le nii n pye loo yale wo. Loo ne nde:

«Naa waa yĩmbui ne le n yir drawaha fla wo ma yee:

-Ye Yĩnfua Yãhã wãpanj kãnde gbihi yaha ke kẽ,

-ye ke kãmbेhe ta ke n sronj yõ!

⁵ Teelii fla ma pye nfaha, ke fla ke yĩñ.

Yãygbãy ma suhu te wãsyĩmbir ne, te bye te traha kãã.

Kãmbेhe nkãy ke kuãy klaha, ke bye ke sronj.

Kãmbेhe nkãy ke pee, ke bye ke gbihi,

ke nii diidii.

⁶ Yãhã ke lii pye ma ga wo sya yaha, kãntrahafa bye ga ba le yãã pe yĩnde ne.»

Nsãn lii tõr naa n yar nawee- na

⁷ Nabuar naa n gaha Nsãn ye wãtãã yĩmbui ne. U naa pe pye ma yee: «Nwoho terfa mii! Yoo ye yar ma yee tee ga waha wloho yi kãã te Yãhã kasãhã laam wo, tii te n pai?

⁸ -Ye naa kayũhũ pye mii katyiyũhũ dyanj ke piyõm sa. Loo na, le ga cã tee yi kãã kapee- wãpyen kãnde wo, ma kayũhũ wãpyen kãnde gbe. Ye tee le ga ye laam wo, a ye ma wo faale wãdyaha Brama kur, loo nde wĩ na, Yãhã ga ta ye n wlohoyisaha yãã. Ye sã yãã, Yãhã ga waha ntẽmbar nde ta te n wã klaha nii naweeyõm, pe n ye draha gbe, pe nii Brama kur. ⁹ Ta n ye yar: Mbaapuui gbihi cai ta nii wa, ma ga katyir cãar te nnen fla na. Katyigi gii ma yee ke sã sa yõ ye, ke ga gbã cer le naa wo.»

¹⁰ Pe nabuar n u yey ma yee: «Wo yai wo naa n pye mii wo nii naweeyõm?» ¹¹ Nsãn n pe yẽ wãã sya ma yee: «Nayre sũ ma pye wii ye, u neñ wãã waa kẽ, wii ruu wee kaa ne ye. Digi ma yãã mboo wii ye, ke la fããfa ne.» ¹² Kufar wããfa mpãy n pa Nsãn fla na tããsaha wo, ma ba u yey ma yee: «Yĩnfua, wii yai wo naa n pye mii?» ¹³ U n pe yẽ wãã

sya ma yee: «Yĕ gii pe tōr yar ye na, ye ma syi ye kufar wale sya le n ta naa n ter koo yaha ye!»

¹⁴ Seraasyi mpāy n pa pe ya ndoŋ, ma ba u Nsān yey loo nen ya ne ma yee: «Ah wii, wo yai wo naa n pye mii?» U n pe yĕ wāā sya ma yee: «Ye ma syi ye naa wale sya fānga na nawee- ye ye! Ye ma syi ye maha kawar fua naa n taha nawee- na ye naa war sya pe ye ye. Ye yīnfa pe ye dāā war mpāy ne, -ye naa n kuee poo ya ne!»

¹⁵ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, ma naa u Yāhā Yīndefua wāpaŋ yehɛ, pe naa le ga ma naa n yee, a laa na Nsān kē u ne. ¹⁶ Loo na, Nsān n pe bye pye ma yee: «Ndoo, n ye tāā n yi loho wo. Waa ter -sē ma tuu n pai, woo cɛr yaha ra kē mahamaha. Ta syi ge sē yai u ntān sale wāfer ne u trɛ na ye. Woo ga ba naa ye tāā Yāhā Yrā Fānga ne, tesē naa ne. ¹⁷ U ma mii nawee dyaŋ tuu ma sēncrihi ne u koho wo. U ga sēmuhu fua yi pua wo. Loo kur ye, u ga u pua le mploho wo, tuu naa le te sēmuhu na, naa gii wāfege yāā wee ke na ye.»

¹⁸ Nsān maha ba naa kai- busāā yar nawee- na, ma naa le Yāhā kapāyī tōr pe ye. ¹⁹ U n ba yāā Galele kui yahaseefua Yerote tuu yir, ma u ya lefuasey cɔɔ Yerotyade tyīn sya u ye ma u ta u cɔɔ, u n le kuān u ne, ma suhu kai- nkāy bye ne tuu tee naa n pye.

²⁰ U Yerote sē luhu u ye ye, u ga cā lii pye le taha kapee, ma ta pe n u Nsān yigi le nwompihi wo.

Yesu u tēn koho yigi

(Mat 1.1-17; 3.13-17; Mar 1.9-11)

²¹ Nawee- mpāy pe ba pa Nsān fla na tāāsaha wo, Yesu pye pe laam wo. Nsān n Yesu tāā u ya ndoŋ. Loo kur ye, Yesu tuu naa n pāā Yāhā ne, yāhāyīn n fe yār, ²² Yāhā Yrā Fānga n tege ba Yesu na. Le n le ya klaha mii kānsyā waa ter dyaŋ. Yīmbui laa ter n yir yāhāyīn kue ye ma yee: «Ta Dya kē ma ne, ma ntāŋ dye gboho ra tāy, ma ra laam yīn yalebyɛ.»

²³ Yesu tuu ba dye- gbey sēnsye syi kua, tuu see ba lii wāpyeŋ myahane, u n le wāpyeŋ koho yigi.

Nawee- ye Yesu pye Yosefe dya.
Yosefe -sē pye Yeli dya.

²⁴ Yeli pye Matar dya,
Matar -sē pye Lewi dya,
Lewi -sē pye Melsyi dya,
Melsyi -sē pye Yanay dya,
Yanay -sē pye Yosefe dya,

²⁵ Yosefe -sē pye Matetya dya,
Matetya -sē pye Amose dya,
Amose -sē pye Namuhu dya,
Namuhu -sē pye Yesele dya,
Yesele -sē pye Nagaa dya,
Nagaa -sē pye Mataha dya,
Mataha -sē pye Matetya dya,

²⁶ Matetya -sē pye Semii dya,
Semii -sē pye Yosenge dya,
Yosenge -sē pye Yoda dya,

²⁷ Yoda -sē pye Yɔnaa dya,
Yɔnaa -sē pye Yarsa dya,

Yarsa -sē pye Dyɛrbaha dya,
Dyɛrbaha -sē pye Syalatye dya,
Syalatye -sē pye Naari dya,

²⁸ Naari -sē pye Marki dya,
Marki -sē pye Yaadii dya,
Yaadii -sē pye Kuasāhā dya,
Kuasāhā -sē pye Lemada dya,
Lemada -sē pye Yer dya,

²⁹ Yer -sē pye Yosya dya,
Yosya -sē pye Yelidye dya,
Yelidye -sē pye Yɔɔri dya,

Yɔɔri -sē pye Matar dya,
Matar -sē pye Lewi dya,
Lewi -sē pye Syimɔ dya,

³⁰ Syimɔ -sē pye Yuda dya,
Yuda -sē pye Yosefe dya,
Yosefe -sē pye Yɔnaha dya,

Yɔnaha -sē pye Yelaake dya,
Yelaake -sē pye Melaa dya,
³¹ Melaa -sē pye Menaa dya,

Menaa -sē pye Matataa dya,
Matataa -sē pye Natā dya,
Natā -sē pye Dawide dya,

Dawide -sē pye Yisay dya,
³² Yisay -sē pye Yobede dya,
Yobede -sē pye Buase dya,

Buase -sē pye Sala dya,
Sala -sē pye Naasūhū dya,
Naasūhū -sē pye Aminada dya,

33 Aminada -sē pye Adamen dya,
Adamen -sē pye Yarne dya,
Yarne -sē pye Yesrūhū dya,
Yesrūhū -sē pye Parase dya,
Parase -sē pye Yuda dya,
34 Yuda -sē pye Dyakuba dya,
Dyakuba -sē pye Yisyake dya,
Yisyake -sē pye Brama dya,
Brama -sē pye Tyera dya,
Tyera -sē pye Nasyoo dya,
35 Nasyoo -sē pye Seru dya,
Seru -sē pye Yarwuhu dya,
Yarwuhu -sē pye Pege dya,
Pege -sē pye Yeber dya,
Yeber -sē pye Sala dya,
Sala -sē pye Kanaa dya,
36 Kanaa -sē pye Yarpasye dya,
Yarpasye -sē pye Syam dya,
Syam -sē pye Nuwe dya,
Nuwe -sē pye Lemeke dya,
Lemeke -sē pye Matesyela dya,
37 Matesyela -sē pye Yenake dya,
Yenake -sē pye Yaare dya,
Yaare -sē pye Malele dya,
Malele -sē pye Kena dya,
Kena -sē pye Yenose dya,
38 Yenose -sē pye Sete dya,
Sete -sē pye Dama dya.
U Dama kadye -sē pye Yāhā dya.

4

*Setane Yesu tyīn ga yān kapee-
wāpyeŋ kue ye*

(Mat 4.1-11; Mar 1.12-13)

1 Yesu wātāāyi kur ye, Yāhā Yrā Fānga n u yīi, ma u ta u n yir ke Yurdane lafeŋ wo, ma ka dragba wo.
2 U n ga kuee ke dragba wo plii gbeesīi. Sāndāpee yīnfua Setane n nii u tyīn ga n yān kapee- wāpyeŋ kue ye.

Too plii gbeesīi nsoho wo, Yesu sē ngaa di ye. Loo kur ye, fāā n u yigi.

3 U sāndāpee yīnfua n u pye ma yee: «Ma'a pye Yāhā Dya cīinde, ntēmlaha nge wā klaha digi.» 4 Yesu n u yē sya ma u pye ma yee: «Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ laam wo ma yee: <Nawee saa waha poho digi ya ne ye.> »

5 Loo na, u sāndāpee yīnfua n Yesu yigi ga ncaha ye, ma kāntraha kui bye yar tāŋ u na, teele nen ya. U n dur ma u pye ma yee: 6 «Kāntraha nge bye fānga, tesē te nangbān ne, n ga waha te wāā ma kē. Too nde bye le soho ra koho wo, te ma ta wān. Wii wīi ma tāy ra ye, n ga waha te wāā ufua kē. 7 Ma'a kānklūy gbāā ra yahasee ye ma ra gboho, n ga te bye wāā ma kē.» 8 Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: <Naa Yāhā ya gboho, koo ya ke ma Yīnfua, -taa mii le soho koo ya koho wo!> »

9 Loo na, u sāndāpee yīnfua n ka u ne Yurusalem wo, maa u ta u n dugu nii Yāhā kangbāŋ yāāsyi na. U n dur ma u pye ma yee: «Ma'a pye Yāhā Dya cīinde, yir nwo ma kur ye tege kāntraha na. 10 Ma sē yāā, le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

<Yāhā ga ba ke yāhāyīn tēnlehe ye no wāā,
pe n ba naa n sēŋ ma na.
11 Pe ga ba ma yigi pe klue wo,
ma saa mii kor ntēmlaha na ye.>

Loo ne ta n yee, ma kur ye tege kāntraha na!» 12 Yesu n maha u yē wāā sya ma yee: «Ta n ma yar, le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: <Yāhā ke ma ma Yīnfua, ma'a syi ma ke tān yān ye.> »

13 Setane tuu u kacān bye ta ma Yesu tyīn ga yān kapee- wāpyeŋ kue ye, u n dur ter ma u wātyīnyāŋ ta yaha per gaa na.

*Yesu u tēn koho fe yigi Galele
kāntraha na*

(Mat 4.12-17; Mar 1.14-15)

14 Loo kur ye, Yesu n dur ter Galele kāntraha wo. U ba yīi Yāhā Yrā Fānga ne. Pe n nii u wīi pāā ke kue kāntraha kur bye wo. 15 U ba naa nawee- klaha Yiiffee- yawāhā nwey laam wo. Nawee- bye naa u sey.

Nasaretefa Yesu wīi sye

(Mat 13.53-58; Mar 6.1-6)

16 Yesu n ka Nasarete wo. U u kicar cāā pye ke fla na. Teebehe

bye wo kani per na, Yesu sē ke naa n laa Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo ye. Koo per ke ba nɔ, u n dye Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo ke Nasarēte wo. U n yir yer, ma yee woo ga Yāhā kaplāŋ nkāy kal nawee- ye. ¹⁷ Pe n saba waa gbe wāā u kē, saba wii faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yisa bii yrūhū ta. U n u saba yār, ma draha gaa kal nawee- ye, draha gii ke yrūhū ta ma yee:

¹⁸ «Yāhā Yrā Fānga ma ra yīŋ na,
Yīnfua Yāhā ra yāŋ yi
ma yee n naa koo kapāyī yar
fenfa na.
¹⁹ Ke ra nɔ wāā n ba yāmpa ta
pe n wlohoyisaha yāā,
ma suhu fūū- ne, pe n naa n yāŋ
gbegbe,
tesē mpāy ne pe fen sya
ma yee tē ba poofa yi kāā napee-
koho wo.

Yāhā maha ra nɔ wāā
n ba nawee- yar yaha dye lii ne
ke ga ba ke laantār yar pe na.»

²⁰ Loo na, Yesu n u Yāhā sabangbāŋ tā tā, ma u wāā kaha sēnfua kē, ma dur tege nii maa nawee- klaha. Nawee- mpāy bye pe pye ke nwoŋ laam wo, pe n yīnde gbāā u na ma nii u yāŋ. ²¹ Yesu n -sē gbe ma nii pe yar ma yee: «Kai- ngī tē kal ye ye ke Yāhā sabangbāŋ wo ye n luhu, koo kē tee n yāā nanga, ke yagaa nge na.» ²² Yesu tuu naa kapāyūhū nkāy pāā, ke ba yē gbāā pe na. Pe n nii le klāŋ n pāā ma yee, a Yosefe dya woo syi ya la u n pāā ke syi?

²³ Yesu n pe pye ma yee: «N cā, yaa plāhā nge pāā wāā ra kē: Tyinfua cāā mii jaa mii ya. Yaa maha waha ra pye ye yee: Kai- nkāy bye taa pye Kapornu wo, wo ke luhu. Maha koo syi pye ma kusey wo nwo wo.» ²⁴ U n maha yee: «Ta n le pāā ye ye cīinde: Yāhā kaplāŋ tōrfua klofa sē u wūhū sya cīinde ye. ²⁵ - Ye Yeli cāā kai- wūū yāŋ, cāā gii cāā sesaha dye- tāā pye gblihi ne, ke sē too ye. Fāā n bii dye taha nawee- bye na. ²⁶ Koo cāā kē Yāhā ke bii Yeli nɔ wāā calangusya waa fla na Sarēte

wo, Syidō kāntraha na. Le -sē nde calangusyam pye busāā Yeli klo wo Yiisrēfa kāntraha na. Nwa ta Yeli sē ka poo nen waa fla na ye? ²⁷ Yelisyē bya cāā na, gber- pye busāā Yiisrēfa kāntraha na. Nwa ta poo nen waa gē sē waha jaa ye? Namaha woo n jaa, woo wii u pye kulaafua, Syirefa naa waa.»

²⁸ Mpāy bye pe pye ke yawāhā nwoŋ laam wo, pe Yesu kaplāŋ ngī luhu ga n kua na, ncafūhū n pe yigi ma sya nafāān taha pe na. ²⁹ Pe n tyīn yir, ma u yigi ga le klo kānkāy na. Le klo pye yānjruhu gaa yīŋ na. Pe n ka u ne ke ncaha ye, ma yee poo ga u miy tege wāā tāā ye kāntraha na. ³⁰ Le n ga pe yia, Yesu n wloho yi pe laam wo ma ter.

*Sāndūpee wākartege dya waa
yīŋ na kani per wo
(Mar 1.21-28)*

³¹ Loo kur ye, Yesu n tege ga Galele kāntraha klo laa wo pe n yee Kapornu. U naa nawee- klaha kani per gaa na Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo. ³² U kaklaha ter ba nawee- fe gbe, ma maha pe laam wo. U ba kai- bye cā ma naa nawee- klaha te ne.

³³ Ke yawāhā nwoŋ wo, dya waa pye sāndūpee ne u yīŋ na. U n nii n tē fānga ne ma yee: ³⁴ «Eh, Nasarētefa Yesu, maa nwa pye wo na? Ma pa la ma n pai wo wī klaha- ? N cā wii kē ma ne: Mboo kē wii ne u ma Yāhā wūū.»

³⁵ Yesu n sā waha u sāndūpee na, ma u pye ma yee: «Yaha le, -taa tege kāā dya nwo yīŋ na!» U sāndūpee n u dya cāār nawee- bye yīnde na ma tege kāā u yīŋ na, u sē -sē laa wāpee pye u na ye.

³⁶ Le n pe bye fe gbe ga far ter, pe n sya nii pe ya yey ma yee: «U kaplāŋ pye mii ma n yia sāndāpee na? Dya nwo n sā sāndāpee gē na fānga ne, pe n nii n luhu u ye, ma tege n kāā nawee- yīŋ na.»

³⁷ Yesu myaha n yi koo kāntraha fla kur bye wo.

*Yesu yanfa buar jaa
(Mat 8.14-17; Mar 1.29-34)*

³⁸ Loo kur ye, Yesu n yir ke yawāhā nwoŋ wo, ma ka dya waa kaha wo, u myaha Syimu. U Syimu cɔɔ nahafua kadye ba kā war. Pe n Yesu nar u u jaa. ³⁹ U n kuɛ tege u yīŋ na ma sã te yan na. Ke kadye n u miy yaha, u n ta ter yir ma nii pe nampay yi.

⁴⁰ Yainkɔŋ wo, yainde le ba dye ter wa, nawee- mpāy pe pye yanfa ne pe klɛ wo, pe n poo yanfa ter byɛ gbe ba Yesu fla na. U n klue taha pe nanem byɛ na ma pe jaa.

⁴¹ Sãndãpee pye yanfa mpāy yīŋ na, pe n nii tege n kãã pe yīŋ na kule ne. Pe naa n kui ma naa n yee: «Yāhā Dya kē ma ne!» Pe ba cã Yāhā Yīndefua Crise kē u ne, koo kē. Yesu naa n sã pe na, u sē naa n sya pe n naa u wīl pãã ye.

*Yesu Yāhā kapāyīl pãã Yude wo
(Mar 1.35-39)*

⁴² Koo yīŋsyii, Yesu n yi le klo wo, ma ka dragba gaa laam wo. Nabuar raa n yir ma nii u tay. Pe ga u yāã, pe n yee poo ga u yigi ta pe ya ne, u ma syi u ter poo yaha ye ye.

⁴³ Yesu n pe pye ma yee: «N yai n le Yāhā Yai kapāyīl tōr yar kãnkāy kuifa byɛ na. Yāhā ra nɔ wãã loo na.» ⁴⁴ U n nii le kapāyīl wūhū tōr Yiifee- kui yawāhā nwey wo.

5

*Yesu u kãnyãrwai cir ye yãŋ yi
(Mat 4.18-22; Mar 1.16-20)*

¹ Per gaa, Yesu pye u ba yer Genesare langbãŋ tãy. Nawee- ba wo tã u na ma naa Yāhā kaplãŋ luhu. ² U n salangbãŋ raa yãã ke langben na, wãy sīl. Pe fuayigifa ba tege kãã te wo, ma naa pe jɔɔ- yee. ³ Yesu n dugu dye salaŋ neŋ gaa laam wo, ke pye Syimu wãŋ. Yesu n Syimu ta u n faa ke salangbãŋ fã dur yi kãã ke langben na. Yesu n tege nii ke salangbãŋ wo, ma nii pe nawee-klaha.

⁴ Tuu ba pe nawee-klaha wa, u n Syimu pye ma yee: «Teelii fla ke n cuhu, -ye ka ke salangbãŋ ne ke fla

na, ye ga ye jɔɔ- miy le!» ⁵ Syimu n u yɛ sya ma yee: «Yīŋfua, wo tēn tē yīmper wihi, wo sē ngaa ge yãã yigi ye. Le nii mboo kapãŋ, n le sya n ga pe jɔɔ- miy le yãŋ.» ⁶ U n ta pe n pe miy le, fua- n gbe pe laam wo, dege. Pe jɔɔ- namihi n sya n traha ke naa n cer. ⁷ Loo na, pe n klue yāhā wãã pe nampyeŋ- mii ye ke salangbãŋ neŋ ngaa wo, pe ba koho le pe ye. Pe n pa, pe n ba te salangbãŋ sīl yīl pe fua- ne, te n sya nii n ke te ne dye ter loho laam wo.

⁸ Syimu Pyar tuu nde yãã, u n ga kãnkũy gbãã Yesu yaha ye, ma u pye ma yee: «Yīŋfua, kapeepyfua kē ra ne, ma'a syi kuee naa n crã ra na ye!» ⁹ Syimu ba fya yigi nii, tesē mpāy byɛ ne pe pye ke fla na. Pe fua- ba gboho ga far ter, le n sya pe laam wo. ¹⁰ Syake pye Nsãn ne, Sewede pii ba me. Syimu tēntēwai mpāy ba me pe ne. Pe ba fya pe ya ndoŋ. Yesu n Syimu pye ma yee: «Ma'a syi ma fya ye! Taa naa fua- le jɔɔ wo mii, yagaa, nawee- me taa ga naa n le kãnfuɛ wo ke syi.» ¹¹ Loo na, pe byɛ n ka te salangbãŋ ne ngbãŋ na, ma pe wãŋ kur byɛ ta yaha, ma taha Yesu na pe kuãŋ ne.

*Yesu gber waa jaa
(Mat 8.1-4; Mar 1.40-45)*

¹² Yesu pye klo laa wo, gber waa n pa u fla na, te yāhā ba u kadye byɛ gbe tã. Tuu Yesu yãã, u n ga kãnkũy gbãã u yahasee ye, ma u nar ma yee: «Yīŋfua, le ma tãy ma ye, ma ga waha ta ra n jaa, n nii gbegbe nayōr saha na.» ¹³ Yesu n koho nɔ wãã, ma te u na ma yee: «Åwã le tãy ra ye, jaa ma nii gbegbe nayōr saha na!» Le yalebya wo, ke yāhā n ta ter laha kãã u dya na, u n nii gbegbe nayōr saha na. ¹⁴ Yesu n le pãã waha u ye ma yee: «Ma'a syi nde pãã waa ye ye! -Taa ka, maa mii yar Yāhā yūndefua na, ma ma wãjaa diŋ yi, diŋ gi faale wãdyaha Musa tuu tōr yaha mpāy kē pe pye yāhā ne pe kadye na, ma jaa. Ke syi ne nawee- ga waha cã ma jaa.»

¹⁵ Loo nde kur ye, Yesu myaha yi naa n gaha teebehe bye wo. Nabuar n te ya wãã naa n pai u kaplãn luhusaha wo, tesẽ pe ya wãjaa saha wo. ¹⁶ Yesu woo -sẽ naa n ke u naa n nii u ya ya, u naa n gaha dragba wo, u ga naa u laam wũhũ tõr Yãhã ye.

Yesu tãnkurfua waa jaa
(*Mat 9.1-8; Mar 2.1-12*)

¹⁷ Per gaa, Yesu naa nawee- klaha. Pe nawee- laam wo, Yiifee- yahaseefa mpãy pye, pe naa n yee Farisyẽ, tesẽ Yãhã kaiyarfa mpãy ne. Pe ba yi Galẽe kui bye wo, tesẽ Yude kui bye ne, ma suhu Yurusalem ne. Yĩnfua Yãhã fãnga pye Yesu ne, ma u ta u n waha naa yanfa jaa. ¹⁸ Nawee-mpãy n ba pa tãnkurfua waa ne, pe u gbe u kasãy wãñ na. Pe naa n ke pe dye u ne Yesu tãy nwoñ laam wo, pe ga u ta u yaha ye. ¹⁹ Pe sã waha dye ye, nawee- tee ba nihi ter. Pe n gblihi laa, ma dugu ke nwoñ yĩñ na maa wihi fer, ma u tãnkurfua yoñ tege le wãã u kasãy wãñ na pe nawee- telai wo, Yesu yaha ye. ²⁰ Yesu tuu yãã poo nawee- mii pe u ta pe Yater, u n u yanfua pye ma yee: «Cĩnfua, ma kapee- laha kãã ma yĩñ na.»

²¹ Pe Yãhã kaiyarfa tesẽ pe Farisyẽ ne, pe n nii le ga pe laam wo ma yee: «Yoo ma u ga waha kapee- laha kãã nawee yĩñ na mii Yãhã ya sã kã ye? -Ye naa dya waa syi yãñ! U n gbar Yãhã ne cĩnde.» ²² Yesu -sẽ ba pe laam wũhũ cã. U n pe pye ma yee: «Nwa ta ye n nii kai- ngĩ syi ga ye laam wo? ²³ N ga waha yee: Ma kapee- laha kãã ma na. N ga maha waha yee: Yir naa n yãr! Koo kate- syãñ ngĩ wo, lii loo le cã waha? ²⁴ N yãñ ye cã Yãhã kãnde wãã u Nawee Puee kã kãntaha nge na, u n ga waha kapee- laha kãã nawee yĩñ na.» Yesu n wã klaha loo na, ma u tãnkurfua pye ma yee: «N ma yar, yir, -taa ma kasãy wãñ gbe, ma yãr naa n gaha ma kaha wo!» ²⁵ U tãnkurfua n ta ter yir nawee- bye yĩnde na, ma u kasãy wãñ gbe, kii tuu ba sãy nii, ma yãr n ter ma

Yãhã sey n gaha u kaha wo. ²⁶ Le n yẽ gbãã pe nawee- bye na, pe n sya fya, ma nii Yãhã sey ma yee, a poo laanwo wũhũ yãã koo per.

Yesu Lewi yãñ yi
(*Mat 9.9-13; Mar 2.13-17*)

²⁷ Loo kur ye, Yesu n yi ma kufar wããfua waa yãã, tuu tege nii kufar wããsaha wo. Pe naa u yee Lewi. Yesu n u pye ma yee: «Naa n taha ra na!» ²⁸ Lewi n te wãn kur bye ta yaha, ma yir, ma nii n taha Yesu na u kuãñ ne.

²⁹ Loo kur ye, Lewi n gbar ta u kaha wo Yesu myaha na u kãnyãrwai ne, ma ta pe n dir soho. Pe pye pe wãã naa n di kufar wããfa busãã ne, tesẽ nawee- mpãy ter ne. ³⁰ Farisyẽ mpãy pye ke fla na, tesẽ Yãhã kaiyarfa mpãy ne pe pye yĩmbui nen na pe Farisyẽ ne. Poo mii pe Yesu yãã, tuu wãã n di nawee- mii ter syi ne, le sã tãy pe ye ye. Pe n Yesu kãnyãrwai pye ma yee: «Nwa ta ye n nii wãã n di kufar wããfa ne, ma suhu kãmpee- yãrfa mpãy ter ne?» ³¹ Yesu n pe yẽ wãã sya ma yee: «Yĩnwerfa poo sã me pe tyinfua tay ye, yanfa poo pe u tay. ³² N pa kãmpee- yãrfa myaha na, ma n ke pe koho klaha. Mpãy pe pe ya yãñ poo ma kãnyĩ yãrfa, n sã pa poo mii myaha na ye.»

Kale saha wãã le kafũhũ ne ye
(*Mat 9.14-17; Mar 2.18-22*)

³³ Loo kur ye, nawee- mpãy n ba Yesu pye ma yee: «Nsãn kãnyãrwai ne pe yẽ tã digi na, pe Yãhã nar. Farisyẽ kãnyãrwai bya loo pye. Ah nwa ta mboo kãnyãrwai -sẽ n di ma n wo?» ³⁴ Yesu n pe yẽ sya kakuãcran ne ma yee: «Ah ye laam wo, cafãñ yigifa ga waha fãñ wãdi sye la te cafãñ yigisaha wo, u cafãñ yigifua yĩnde na? Ye cã le syi saha pye ye r̃he! ³⁵ Per gaa -sẽ ma ke n pai, u cafãñ yigifua ga ba yigi kãã pe laam wo. Koo per maa no, pe ga ba cã naa pe yẽ tã digi na.»

³⁶ Yesu n maha kakuãcran nde pãã pe ye ma yee: «Waa sã nayrefãñ

fai kuāy n cēr, ma nayredyaha wihi pāhā n tā le ne ye. Ma'a loo pye, ma ke nayrefān cēr pye klaha-, ke nayrefān faagblaha wāser ga maha ke nayredyaha tyīn jūū taha. ³⁷ Waa sē maha sēmpēr le srafūhū sakueeler wo ye. Ma'a loo pye, pe sēmpēr maa yir, te srafūhū sakueeler ga fe, pe sēm n woo tān, te srafūhū sakuee tii maha klaha-taha le na. ³⁸ Koo kē sēmpēr yai pe le srafūhū sakueefān too laam wo. ³⁹ Wii tuu sēndyaha wo wa, u sē maha sēmpēr kē nantān ye. Pe sē n yee la sēndyaha poo n tāy?»

6

Yesu tesē kanii per wī ne

(Mat 12.1-14; Mar 2.23-28; 3.1-6)

¹ Kanii per gaa na, Yesu dye yi naa n ter tar raa wo, u kānyārwei ne. U kānyārwei n nii te tar kasan kāy, ma te pii wihi kū n ter. ² Farisyē mpāy pye ke fla na. Pe n u kānyārwei yey ma yee: «Wo kānde le kai- nkāy yar ke sē yai ke naa n pye kanii per wo ye, nwa ta ye n nii le syi laa pye?» ³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye le kal yāā Yāhā sabangbān wo, faale yīnfua Dawide u bii lii pye, per gii fāā bii war pe na, woo tesē u nawee-ne. ⁴ U dye Yāhā nwoŋ laam wo, bur rii te pye te bii kē Yāhā ye, u n te gbe di, ma taa wāā u nawee- kē. Wo kānde na, Yāhā yūndefa ya sē na pe yai too bur nde ne?» ⁵ Yesu n maha pe pye ma yee: «U Nawee Puee kē u ma kanii per yīn na.»

⁶ Kanii per gaa maha ba nɔ, Yesu n ga dye Yiifēe- yawāhā nwoŋ gaa wo, ma nii nawee- klaha. Dya waa pye ke fla na, u kāndigi koho ne wāwaage. ⁷ Yāhā kaiyarfa mpāy pye ke fla na, tesē Farisyē mpāy ne. Pe naa Yesu yān, ncā u ga ba sya u yee, woo ga waa jaa ke kanii per wo laa. U ma le syi pye pe n waha yee, a ter Yesu ma tuu tee n pye. ⁸ Yesu -sē ba pe laam wūhū cā wa. U n u kānwaagefua pye ma yee: «Yir ba yer nawee- telai wo.» U dya n yir ga yer ke fla na. ⁹ Loo na, Yesu n pe pye

ma yee: «N ga ye yey laa ne: Wo kānde wo lii wāpyeŋ le yō? Kayī wāpyeŋ yō kanii per wo laa, kapee wāpyeŋ loo le yō? Wo nawee yrā sya yaha laa, wo u wī pye klaha-?» ¹⁰ Loo na, u n pe bye yān klaha, ma dur ma u kānwaagefua pye ma yee: «Ma koho dii wāā!» U n le pye, ke koho n dur yō nii u ye. ¹¹ Mpāy pe pye ke fla na, ncafūhū n -sē pe yigi, pe n sya nii n pāā pe ya nsoho wo, kapee lii pe ga waha pye Yesu na.

Yesu kānyārwei sēnsye syām yān yi

(Mat 10.1-4; Mar 3.13-19)

¹² Per gaa, Yesu n ba dugu ga yāy nsoho wo, ma ga nii n pāā Yāhā ne ke per yīmpēr bye wo. ¹³ Yīn ke ba syii wa, u n u kānyārwei yee ba, maa nawee- sēnsye syām yān yi pe laam wo ma poo ta u tēnlēhē. Pe myar nde:

¹⁴ Syimu wii Yesu Pyar myaha taha u na,

tesē u cīfua Andere ne,
Syake tesē Nsān ne,
Filipe tesē Bateremi ne.

¹⁵ U n Matehē yee, tesē Tema ne,
Alefē dya Syake ne,
tesē Syimu Selote wii ne
klokai- wāgbihi n tāy u ye.

¹⁶ U n Syake dya Yuda yee,
tesē Syikaryote klofa Yuda ne,
wii tuu ga ba Yesu yi u napī- kē.

Yesu nawee- klaha, ma maha yanfa jaa

(Mat 4.23-25)

¹⁷ Yesu n tege kāā poo mii ne te yāy nsoho wo, ma ba yer trahatrahā fla gaa na. Koo fla na, u kānyārwei mpāy pye, pe ba nihi. Nabuar raa maha pye, te ba yi Yude kui bye wo, tesē Yurusalem ne, ma suhu Tyir ne tesē Syidō ne, langbān yē kui kē. ¹⁸ Pe ba pa pe n pai naa u kaplān luhu, u n maha naa pe yanfa jaa. Tuu naa pe jaa, mpāy pye sāndāpee ne pe yīn na, u n maha pe sāndāpee kar tege kāā pe yīn na. ¹⁹ Fānga gaa syi naa n yi u na ma naa pe bye jaa.

Pe nawee- bye n -sē naa n ke pe te u na.

*Wāyī tesē wāpee ne
(Mat 5.1-12)*

²⁰ Loo na, Yesu n u kānyārwai yāŋ, ma nii pe yar kai- nkāy ne ma yee:

«Yii mpāy tee mii nawām,
ye wīi n tāy Yāhā ye.

Yāhā Yai ma ye wāŋ.

²¹ Yii mpāy tee mii fāāfa yagaa,
ye wīi n tāy Yāhā ye.

Ye ga ba digi yāā,

ke saa pye wāditāŋ wāŋ ye.

Yii mpāy tee mii miwūnfa yagaa,
ye wīi n tāy Yāhā ye.

Ye ga ba naa nuhu di.

²² Ye wīi ma pee nawee- ye, pe ma kur waa ye na, pe ma ye tyehε, pe ma ye myar klaha- u Nawee Puee wīi na, ye wīi n tāy Yāhā ye. ²³ Koo kai- ngīi maa ye dye per gii, ye naa nuhu di ye sya naa n yōō. Yāhā ga ba kayūhū wāā ye kē yāhāyīŋ na. Nawee- mpāy pe ga ba kapee- ngīi pye ye na, poo nawee- mii wāle bii koo syi pye pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa na.

²⁴ Yii mpāy tee -sē mii walefa,
ye wīi pee Yāhā ye.

Ye ye kayūhū lay yāā wa.

²⁵ Yii mpāy tee -sē mii diyaiifa yagaa,
ye wīi pee Yāhā ye.

Ye ga ba nii fāā ne.

Yii mpāy, tee -sē mii nuhudifa yagaa,
ye wīi pee Yāhā ye.

Ye miwūn ga ba gboho ter.

²⁶ Nawee- bye ma nii ye miyūhū yee, ye wīi pee Yāhā ye. Ye sē yāā, poo nawee- mii wāle bii naa n pye koo syi pe faale kawar Yāhā kaplāŋ tōrfa ne.»

*Ye tyii ye napīi- wīi n naa n tāy ye
ye!*

(Mat 5.38-48; 7.12)

²⁷ Yesu n maha yee: «Ta n le pāā ye ye, yii mpāy ye n luhu ra ye: Ye tyii ye napīi- wīi n naa n tāy ye ye! Ye wīi pee mpāy ye, -ye naa kayūhū pye pe kē! ²⁸ Mpāy pe yoosēn pāā n wāā ye kē, -ye naa Yāhā nar ke n kaa taha pe na! Mpāy pe ye nuhu,

-ye naa wāyī nar Yāhā ye pe kē!

²⁹ Waa ma ma fey ndicīi nen na, maha ndicīi nen nde gbihi ta u kē. Waa ma ma nayrengbāŋ gbe, tyii u n ke wāsyīnge bye gbe taha! ³⁰ Nawee wii woo u ma nar ngaa ne, u kē; wii ma ma kla gbe, ma 'a n ke wīi yey u ye ye. ³¹ Lii le n tāy ye ye pe naa n pye ye kē, -ye naa koo syi pye nawee- kē!

³² Ye ma yee ye tāāfa ya wīi n tāy ye ye, ye yee la ye kayūhū pye gboho n ter? Mpāy ge pe sē Yāhā kānde yār ye, pe tāāfa wīi n tāy pe ye. ³³ Mpāy pe kayūhū pye ye kē, ye ma yee ye kayūhū pye poo ya kē, ye yee la ye kayūhū pye gboho n ter? Mpāy ge pe sē Yāhā kānde yār ye, pe ke syi pye pe ya kē. ³⁴ Mpāy tee n yāŋ ma yee pe ga waha fue dāā, ye ma yee ye foho le poo ya na, ye yee la ye kayūhū pye gboho n ter? Aye, mpāy ge pe sē Yāhā kānde yār ye, pe foho le pe nampyeŋ- na, ma yee pe ba loo wale yē dāā pe kē. ³⁵ Ye tyii ye napīi- wīi n naa n tāy ye ye, -ye naa kayūhū pye pe kē, -ye naa foho le pe na; ye ma syi ye naa le wale wādur wīi ga ye, Yāhā -sē ga ba kayūhū wāā ye kē. Loo na, nawee- ga cā ye ma Yāhāngbāŋ pii. Mpāy pe sē kayī fue cā ye tesē napee- ne, Yāhā n yō pe bye na. ³⁶ Wo Tuhufua Yāhā u yō nii mii, ye bya -ye nii u wāŋ syi dyaŋ!»

Nampyeŋ wākaa wīi

(Mat 7.1-5, 16-20; 12.33-35)

³⁷ Yesu n maha yee: «Ye ma n naa ye nampyeŋ- kaa ye, Yāhā bya sē -sē ga ba ye sāhā ye. Ye ma yee ye sē ye nampyeŋ- le kawlan wo ye, Yāhā sē -sē ga ba ye le kawlan wo ye. Ye tyii ye nampyeŋ- kapee- foho na, Yāhā -sē ga ba tyii ye bya kapee- foho na. ³⁸ -Ye naa ye nampyeŋ- kē, Yāhā -sē ga ba ye kē; ke ga ba ye kē ye n sya toho yigi laa ntraŋ na. Tee tān n wāā ye nampyeŋ- kē mii, Yāhā -sē ga ba tān wāā ye kē ke syi.» ³⁹ Yesu n maha pe yar plāhā gaa ne ma yee: «Fūū waa saha fūū waa yigi koho na u ka u ne fla ngaa na ye. Mii loo sē

ne ye, pe n gaha too dye wuhu gaa laam wo, pe syām bye. ⁴⁰ Ye le cā ma yee, wii tuu n klaha nantān, u sē ter u klhafua yaha ye. U ma -sē u ya waha, u ga ba nii u klhafua dyan.

⁴¹ Kānkāāle lii le ma ma nampyen yīnde wo, nwa ta ma n nii le yān? Tēngbān gii ke -sē ma ma yīnde wo, ma sē koo yāā la? ⁴² Mboo wii taa sē waha ke tēngbān yāā ma yīnde wo ye, ma ga waha ma nampyen pye la u yer, ma n le kānkāāle yi kāā u yīnde wo u kē? Dawarfua kē ma ne, cāā ke tēngbān yi kāā wa ma yīnde wo, loo na maa waha gbihi yān, ma le kānkāāle yi kāā ma nampyen yīnde wo.

⁴³ Katyiyūhū sē puapihi sa ye, tesē katyipihi sē puayō sa ye. ⁴⁴ Katyigi yān n cā ke pii mpāy na ke n sa. Waa sē nasar nkugu tai yāā ncūwāā na ye. Waa sē defī katyipir tai yāā ngur katyigi na ye. ⁴⁵ Nawee wii ma yō, kayūhū ga naa n yi u laam wo, u n naa ke pye. Nawee wii ma pee, kapee- ga naa n yi u laam wo, u n tee naa n pye. Nawee laam ke yī nkāy ne, koo kē ke n yi u yē wo.»

Te nwey sī
(Mat 7.24-27)

⁴⁶ Yesu n maha yee: «Tee ra yee Yīnfua, Yīnfua, nwa ta tē -sē kānde lii ta ye kē, ye n le wāyār sye? ⁴⁷ Nawee wii woo u n pai ra ye, maa ra kaplān luhu, ma u troho tāhā ke yor wo, woofua ma ngii wān syi dyan n ga ye yar: ⁴⁸ Woofua ma mii nawee wii dyan tuu nii nwon fāā. U ga cāā ke kāntraha tugu, u sya ga no ntēmlaha fla na. Loo kur ye, u ga ke nwon nakūy ta, tuu ke fāā. Lakue yī loho ne, lafir n cāān yi ga, maa ke nwon sugu, te sē -sē waha ke sugu cāār ye. Koo nwon wāfāā ba yō.

⁴⁹ Nawee wii u ra kaplān luhu, u sē -sē u troho tāhā ke yor wo ye, woofua ma mii nawee wii dyan tuu u nwon fāā kāntraha ya na. U sē ke nwon nakūy fla tugu dye ga no ntēmlaha fla na ye. Lafir n cāān yi

ga, maa ke nwon sugu; ke n too pye klaha- tān.»

7

Yesu seraasyi yīnfua waa tēntēle jaa

(Mat 8.5-13)

¹ Yesu tuu ba kaplān ngī bye pāā wa pe nawee- ye, u n ter Kapornu wo. ² Loo klo nde wo, seraasyi yīnfua waa pye tēntēle waa ne. U tēntēle wī sron naa n tāy u ye. Woo tēntēle n yigi, ma ga kuee wale nen. ³ U seraasyi naa, tuu Yesu wī luhu, u n Yiiffee- wāle mpāy lehε wāā, pe ga Yesu yar u ba u tēntēle jaa. ⁴ Pe n ga Yesu yāā, ma nii u sron nar ma u yar ma yee: «Seraasyi yīnfua nwo yai ma laa pye u kē. ⁵ Wo klofa wī n tāy u ye. Woo kē u ta pe n wo yawāhā nwon fāā.»

⁶⁻⁷ Yesu n kānde sya pe ne. Pe ba no gbe taha ke kaha na, u seraasyi yīnfua n u naambiyām mpāy lehε wāā, pe n ga Yesu pye ma yee: «Yīnfua, ma'a syi mii fāy ye. Ma ra yāā la tē n ka ma fla na? Ta syi sē yai ma ba dye ta kaha wo ye. Koo syi kē, n sē sya ma ka nii ya ma fla na ye. Kapāngberle laa ya pāā, le n ta ra tēntēle n jaa. ⁸ N ma seraasyi, n n luhu ra yīnfa ye. N -sē ma nii ndon seraasyi mpāy yīn na. N ga nen waa pye: Ka nwaa, u n ka; n ga nen nwo ter pye: Pa nwo, u n pa. N ga maha ra tēntēle pye: Nde pye, u n le pye.»

⁹ Yesu tuu u kaplān ngī luhu pe nawee- mii yē na, le n u fe gbe. Nabuar mpāy pe naa n taha u na, u n wā klaha ma pe pye ma yee: «Ta n ye yar, dya nwo tuu sē sya wee Yiiffee- ye, u ra ta u Yater u laam bye wo cīnde. Yiiffee- kur bye gε laam wo, n sē waa yāā yāā tuu ra ta u Yater woo wān syi ye.»

¹⁰ Pe tēnlehε n dur ter u seraasyi yīnfua kaha wo, maa u tēntēle yāā u jaa ma nii korkor.

Yesu nakugu gaa ta ke n yir gbā wo

¹¹ Loo kur ye, Yesu n ka klo laa wo pe naa n yee Nani. U kãnyãrwai pye u ne tesẽ nabuar raa ne. ¹² Pe ga no le klo kapahayẽ na, pe n nawee- wãã sya pe n gaha nakugu gaa lesaha wo. Calangusya waa dyapuai nen ba kẽ. Le klo nawee- busãã pye u cɔɔ ne, ke nakugu lesaha wo. ¹³ Yĩnfua Yesu tuu u cɔɔ yãã, u fen n u yigi ga ta ter, u n u pye ma yee: «Ma'a naa n wũn ye!» ¹⁴ U n yũhũ dye, maa te wãŋ gii na pe ba ke nakugu le. Ke gbefa n yer. Yesu n ke nakugu pye ma yee: «Cĩfua, yir yãŋ!» ¹⁵ U dya wii tuu ba ku u n yir nii, ma n pãã. Yesu n u dya wãã u nahafua kẽ.

¹⁶ Pe nawee- bye n fya nii, ma nii Yãhã sey ma yee: «Yãhã kaplãŋ tãrfuangbãŋ waa ma wo ne.» Tesẽ: «Yãhã pa ke n pai dye ke nna kue ye.» ¹⁷ Yude kue kui wo, tesẽ kui nkãy ne ke pye tũntũn, Yesu tuu lii pye nawee- bye n le cã kãã.

*Nsãn u nawee- lehe wãã Yesu ye
(Mat 11.2-19)*

¹⁸ Nsãn nawee- tããfua kãnyãrwai n ke kai- bye luhu, ma ba ke tãr Nsãn ye. ¹⁹ U n syãm mpãy yee ba pe laam wo, maa pe lehe wãã pe ga u Yĩnfua Yesu yey pe yee: «U Yãhã Yĩndefua wii wãpaŋ too n sãn, mboo la woo laa, u kuee wãpaŋ na kur ye?» ²⁰ Pe Nsãn kãnyãrwai syãm n ka Yesu fla na, maa u pye ma yee: «Nsãn wo lehe wãã, wo ba ma yey laa ne: U Yãhã Yĩndefua wii wãpaŋ too n sãn, mboo la woo laa, u kuee wãpaŋ na kur ye?»

²¹ Loo yalebua wo, Yesu n yanfa buar jaa pe yan na. Mpãy pye sãndãpee ne pe yĩŋ na, u n pe sãndãpee kar tege kãã pe yĩŋ na. Fũũ- pye, u n pe jaa pe n nii n yãŋ gbegbe. ²² U n Nsãn tẽnlehe pye ma yee: «Tee nkãy yãã yĩnde ne ma nkãy luhu, -ye ka yaa ke tãr yar Nsãn na ye yee: Fũũ- n yãŋ, tãnklahefa gbihi n yãr, gber- wã n klaha n nii gbegbe nayãr saha na, nditẽy n luhu, nakur n yir gbã wo, le Yãhã kapãyũ n pãã nawãm ye. ²³ Wii ma yee u sã

ba dur yi ta kur ye ye, ta n nii yai tãŋ u Yater, woofua wĩ n tãy Yãhã ye.»

²⁴ U Nsãn tẽnlehe pe ter wa, Yesu n nii Nsãn wĩ pãã pe nabuar ye ma yee: «Tee ka Nsãn fla na drawaha fla wo, ye -sẽ ka ma ga nwa yãŋ? Kipua sã kẽ tee ga yãŋ teflaha ke u yehẽ ye. ²⁵ Ye -sẽ ka maa nwa yãã? Ye sã ka maa dya waa yãã tuu nangbãŋ nayreyãr le yer ye rẽhẽ? Ye cã mpãy pe nangbãm nayreyãr le, ma maha ma katãr ne, pe n nii nangbãm kangbãy wo. ²⁶ Tee ka, Yãhã kaplãŋ tãrfua sã na tee ga yãŋ? Åwã, ta n ye yar, Nsãn wii tee ga yãã u ter ge ter Yãhã kaplãŋ tãrfua yaha. ²⁷ Nsãn wĩ kẽ le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee: <N nwo, n ta tẽnlehe no wãã ma yahasee ye, u n ga ta kãnde gbihi yaha ma kẽ.> »

²⁸ Yesu n maha yee: «Ta n ye yar, naa wii u ter Nsãn yaha, usyi sã see wa ye. Wii u kloŋ Yãhã Yai wo, woo -sẽ ter Nsãn yaha.

²⁹ Pe nawee- bye tesẽ pe kufar wããfa ne, pe bye naa n luhu u Nsãn ye. Pe ba le yãŋ cã ma yee Yãhã kai- sron, ma ka Nsãn n ga pe tãã yi loho wo. ³⁰ Farisyẽ poo tesẽ Yãhã kaiyarfa ne, Yãhã ke n yãŋ pe lii pye, pe n le sye pe sã ka Nsãn n ga pe tãã yi loho wo ye.

³¹ N ga waha yagaafa tãr mpãy ter syi ne? Pe ma nawee- mpãy ter syi dyaŋ? ³² Pe ma mii kicar dyaŋ, pe tege nii nanihi nantrangbãŋ fla wo. Mpãy n nii pe nampyen- pye ma yee: <Wo fleŋ wuu ma yee -ye yɔɔ, ye sã -sẽ yɔɔ ye.

Wo n dur ma kasii yay le, ye sã -sẽ wũn ye.>

³³ Ye sã yãã, Nsãn nawee- tããfua tuu yir, u sã bur di ye, u sã maha defũ wo ye. Ye n loo yãã ma yee, sãndũpee ma u yĩŋ na! ³⁴ U Nawee Puee tuu yir, u bur di ma defũ wo. Tee loo yãã ye maha n yee: <Ye sã dya nwo yãã? U ma tefen, ma maha ma sãnwɔplaha. U maha naambiyãr

le kufar wããfa poo ne, tesē kãmpēe-yãrfa mpãy ter syi ne.» »³⁵ Yesu n pe yar taha ma yee: «Ye sē yãã, mpãy pe pe troho tãhã Yãhã yor wo, pe kaisronj.»

Yesu tesē cɔɔ waa ne Farisyē naa Syimu kaha wo

³⁶ Farisyē naa waa pye pe naa n yee Syimu. Per gaa, u ba Yesu nampay yi u kaha wo. Yesu n ga draŋ nii, ma ga di. ³⁷ Loo klo wo cɔɔ waa pye, u myaha ba klaha-. Tuu Yesu wĩ luhu, u ma u n di u Farisyē Syimu kaha wo, u n pa yablater ntẽmblaha bule ne lasekole ne le laam wo. ³⁸ Tuu ba dye, u n ga kãnkũy gbãã Yesu kur kuɛ ye u trɛ tãy, ma nii n wũn, ma u yĩntãm ta ma nii Yesu trɛ tuhu. U n ba u yĩnyor ta ma te kluã, ma te trɛ n tege u kē, ma dur ma pe lasekole kaha woo te na.

³⁹ U Farisyē naa wii tuu Yesu yee ba, u n le yãã, ma nii laam ga ma yee: «Dya nwo ma ne pye u ma Yãhã kaplãŋ tɔrfua cĩnde, u ne ga cã nawee wii syi ter kē cɔɔ nwo ne, u n trɛ u na. Ehe, u myaha klaha-»

⁴⁰ Yesu n kapãn gbe, ma u Farisyē naa pye ma yee: «Syimu, yãŋ, n ga ma yar laa ne.» Syimu n u yē sya ma yee: «Ãwã, ta yar Yĩnfua!»

⁴¹ Yesu n kaplãŋ kuã cra pãã u ye ma yee: «Foholefua waa ba foho le nawee-syãm mpãy na: Nen pye war nagbeesĩ sēnsye fue ne, nen nwo -sē pye war nyerbua fue ne. ⁴² Pe sē waha naa pe war dãã u kē ye, u n ba pe pye pe tyii ke foho na, pe syãm bye. Yagaa, u fuelefua wĩ ga cã tãy ter wii woo ye?» ⁴³ Syimu n u yē sya ma yee: «Ta laam wo, wii fue le ba gboho, u wĩ ga cã tãy ter woo ye.» Yesu n yee: «Cĩnde ne.»

⁴⁴ U n wã klaha u cɔɔ kuɛ ye, ma Syimu pye ma yee: «Ma sē cɔɔ nwo yãã? Mboo kaha tē dye, ma sē ra kē loho ne ta n ta trɛ yee ye, woo -sē ta trɛ yee u yĩntãm ne, ma te kluã u yĩnyor ne. ⁴⁵ Mboo, ma sē ra wãã yigi ma ra syar nampay syaha ne ye.

Tē ba dye, u cɔɔ woo -sē kuee ra trɛ trɛ n tege. ⁴⁶ Ma sē sēm-woo ra kē yĩŋ na ye, woo -sē lasekole woo ra kē trɛ na. ⁴⁷ Koo ta n ga le pãã ma ye: U cɔɔ kapee- ba nihi ter, yagaa ke bye laha kãã u yĩŋ na, loo ne ta wĩ n tãy ga ta ter u ye. Kapee- car ma -sē laha kãã wii yĩŋ na, ta wĩ saha tãy ter ufua ye ye.» ⁴⁸ Yesu n u cɔɔ pye ma yee: «Ma kapee- laha kãã ma yĩŋ na.»

⁴⁹ Mpãy pe naa n di Yesu ne, pe n nii laam ga ma yee: «Yoo kē dya nwo ne, u n sya yee woo ma tuu kapee- laha n kãã nawee- yĩŋ na?» ⁵⁰ Yesu n -sē u cɔɔ pye ma yee: «Taa ra wĩ sya ma ra ta ma Yater, ma sya yaha, naa n gaha pra.»

8

Ca mpãy pe naa tēŋ nkãy tē Yesu kē

¹ Loo kur ye, Yesu n ka kungbãhã wo, tesē kusyĩmbɛhɛ ne, ma le kapãyĩ wũhũ pãã naa n yar nawee- na, kapãyĩ lii le Yãhã Yai wĩ tɔr. Pe kãnyãrwai sēnsye syãm naa n taha u na. ² Ca mpãy bya pye pe naa n taha u na. Yesu ba sãndãpee kar tege kãã poo ca mpãy yĩŋ na, ma mpãy jaa pe yan na. Pe ca myar nde: Maari wii pe naa n yee Madala klofa Maari, Yesu ba sãndãpee kuasĩ kar tege woo cɔɔ yĩŋ na, ³ tesē Syane ne, u puai myaha ba kē Susya ma pye Yerote wale yĩŋ na, tesē Sisane ne, ma suhu ca mpãy ne. Poo ca mii naa koho le Yesu ye u kãnyãrwai ne pe koho wãn ne.

Yesu kakuãcran pãã digi yãrfua wĩ na

(*Mat 13.1-23; Mar 4.1-20*)

⁴ Nawee- naa n yir kui bye wo, ma naa n pai Yesu fla na. U n kaplãŋ nkãy kuã cra pãã pe nabuar ye ma yee:

⁵ «Dya waa yi u kaha wo, ma ga dir yãr u tar wo. Tuu naa ke digi yãr u tar laam wo, pii mpãy n ga too kãnde ngbenj na. Nawee- n tãhã ter pe na, kãnsyãm n maha pe wãy di kãã. ⁶ Pii mpãy n ga too ntẽmbakor

fla wo. Pe pii n fiy, ma -sē ta ter waha ku, yrīŋ sē pye ke fla wo ye. ⁷ Pii mpāy n ga too ngur wān taa nsoho wo. Te ngur n fiy wācēŋ te dir wān ne, ma ba te puār, te sē waha le dye ye. ⁸ Pii mpāy n -sē too kāntrayūhū fla wo. Too dir wān n yir, ma sa ma pii le gboho.»

Yesu n pe yar taha ma yee: «Wii ma n traha u le yīntaha cā, u luhu yō!»

⁹ U kānyārwai n u yey u le kakuācran yīntaha gbihi tōr yar poo na. ¹⁰ U n pe yē wāā sya ma yee: «Kai- nkāy nawee sē ke cā yāā Yāhā Yai wī na ye, Yāhā ta yii ga waha ke war. Ma -sē yee mpāy na, pe sē ke yīntaha wāwar ke ye, pe ga naa ke kai- luhu kakuācran ne. Ke syi,

<pe n waha naa n yāŋ,
ngaa sē -sē ga naa n yāā ye.

Pe n waha naa n luhu,
laa sē -sē ga naa n war ye.» »

¹¹ Yesu n maha pe kānyārwai pye ma yee: «Le kakuācran yīntaha nde: Yāhā kaplāŋ ma mii te dir wān dyaŋ pe yār. ¹² Nawee- mpāy ma pe laam plāhā mii le kānde yē dyaŋ, pe pii pe too na. Pe ma le Yāhā kapāyī luhu, sāndāpee yīnfua -sē ga pa, u ba ke kaplāŋ wāy yi kāā pe laam wo, pe ma syi pe ke sya pe waha sya yaha ye. ¹³ Mpāy laam ma mii te ntēmbakor fla dyaŋ. Pe ma le kapāyī luhu, pe ga le sya nuhu ne. Pe sē -sē ga tyii le na le n nii gbāā pe laam wo ye. Wāfāy ma pa, pe ga ke kaplāŋ miy yaha. ¹⁴ Mpāy laam ma mii pii mpāy dyaŋ, pe too ngur fla wo. Pe ma le kapāyī luhu, kayaan tesē wale wāke ne tesē driyē yīnde wān wāke ne, too nde bye ga ba yir tā ke kaplāŋ na, pe saa kuee le kapāyī kur ye ye. ¹⁵ Mpāy laam -sē ma mii pii mpāy dyaŋ pe too kāntrayūhū fla wo. Pe ma le kapāyī luhu, le ga pii see pe laam wo, pe laam mpāy pe sroŋ ma maha yō. Poofa ga kuee yai tāŋ le kapāyī kur ye, pe naa kayūhū pye.»

*Yāhā Yai wī ma mii naaloho dyaŋ
(Mar 4.21-25)*

¹⁶ Yesu n maha yee: «Waa sē naaloho ndyan tar ma katan cīn n tā le na ye. Le sē maha n tar ma le n yaha gbāngbahara flāhā tāy ye. Pe ne le wra yaha kāānkui na, wii ma dye u waha naa n yāŋ cāā- na. ¹⁷ Ta n ye yar, ngii ngii ke wūhū nii, ke ga ba nii gbaa na, lii nawee- sē le cā yāā ye, le ga ba cā. ¹⁸ Tee nkāy luhu, -ye ye laam yaha ke na! Wii ma waha ke war cacar, u ga ba ke war naa n gboho, wii ma -sē ke wāwar sye, car gii tuu yee u cā, ke ga faha u na.»

*Yesu nna
(Mat 12.46-50; Mar 3.31-35)*

¹⁹ Loo kur ye, Yesu nahafua n pa u fla na, tesē Yesu cīifa ne. Nawee- ba nihi ter, pe sē waha nō u na ye. ²⁰ Pe n Yesu yar ma yee, a u nahafua ma nkur ye, tesē u cīifa ne, pe n traha pe u yāā. ²¹ Yesu n -sē pe nawee- bye pye ma yee: «Mpāy pe Yāhā kaplāŋ luhu, ma maha ke laam wūhū pye, poo pe ma ta nahafa tesē ta cīifa.»

*Yesu teflahangbāŋ yer
(Mat 8.23-27; Mar 4.35-41)*

²² Per gaa, Yesu ba dugu dye salangbāŋ gaa laam wo, woo tesē u kānyārwai ne, ma pe pye ma yee: «Waa dii ter kue ngaa kūndi ye.» Pe n nii n ter. ²³ Pe naa n gaha, Yesu n sā wāy. Teflahangbāŋ gaa n ta ter yir n fua ke langbāŋ na. Ke salangbāŋ naa n yī loho ne, kapee. ²⁴ Pe kānyārwai n yūhū crā Yesu tāy, ma u gbā yir ma u pye ma yee: «Yīnfua, Yīnfua, waa ku!» Yesu n yir, ma gbey ke teflahangbāŋ na tesē loho sēmpīy ne, te n yer. Ke fla n nii seyī. ²⁵ Yesu n pe kānyārwai pye ma yee: «Ye Yater wee la ye ne?» Pe -sē ba fya. Le n maha pe fe gbe, pe n naa pe ya pye ma yee: «Hāā, -ye naa dya nwo yāŋ, u n gbey teflaha na tesē loho ne, te n sya n luhu u ye.»

*Sāndāpee pye dya waa yīŋ na,
Yesu n u jaa
(Mat 8.28-34; Mar 5.1-20)*

²⁶ Loo kur ye, pe n ga nɔ langbāŋ kuɛ ngaa kuɛ ngen na Jerasinefa kuɛ ye, Galɛɛ kāntraha kūndi ye. ²⁷ Yesu tuu naa n tege kāntraha na, loo klofua waa n u yāā ma pa. Sāndāpee pye u dya yīŋ na. Le yale wādey, u dya sē naa nayrɛ le ye, u sē maha naa n dye nwoŋ wo ye, ma naa n nii nakur lesaha fla wo. ²⁸ Tuu Yesu yāā, u n too mii na ma nii n tē, ma kānklūy gbāā Yesu tāy ma yee: «Ke Yāhāngbāŋ Dya Yesu, nwa taa ga pye ra na? N ma nar, ma'a syi ra pēn ye!»

²⁹ Yesu naa n gbey u sāndūpee na, u tege kāā u dya yīŋ na, koo kē u dya n naa koo pāā. U sāndūpee pye u ma yir u dya na, pe ga u dya pua yigi yaha, u ma n waha ka teelaa wo ye. Pe ga ntēn namihi ta, pe u klue pua u trɛ ne, u -sē ga ba te ntēn namihi cɛr, u sāndūpee n u ta u n ka dragba wo.

³⁰ Yesu n u yey ma yee: «Ma myaha mii?» U dya n yee: «Ta myaha Nihinihi.» Pe sāndāpee ba nihi u dya yīŋ na, koo u n ba loo pāā ke syi. ³¹ Pe sāndāpee n nii Yesu nar, u ma syi u poo nɔ wāā tāā ye wāfāy fla wo ye.

³² Kaha tyɛ- mpāy -sē pye ke fla na yāŋ yīŋ na, ma kɛ naa n di. Pe ba nihi. Pe sāndāpee n Yesu nar u tyii poo n ga dye pe tyɛ- mii laam laam wo. U n le sya pe ye. ³³ Pe sāndāpee n tege kāā u dya yīŋ na, maa dye pe tyɛ- laam laam wo. Pe n ke ngen fā tege, maa too dye ke langbāŋ laam wo ma ku.

³⁴ Mpāy pe ba ke kai- byɛ yāā, poo n le tōr pe nawee- ye, pe sāndāpee tege kāā u dya yīŋ na mii syi. ³⁵ Pe nawee- n yir ba, pe n pai yāŋ lii le pye. Pe ba nɔ Yesu tāy, pe n u dya yāā pe sāndāpee ba tege kāā u yīŋ na. U yīntaha ba too, u n nayrɛ le, ma tege nii Yesu tāy. Pe n fya yigi nii. ³⁶ Mpāy pe ba ke kai- byɛ yāā, poo n le tōr pe nawee- ye, pe sāndāpee tege kāā u dya yīŋ na mii syi. ³⁷ Pe Jerasine klofa byɛ n nii Yesu nar ma yee, u ter u poo klo ta yaha. Pe

tee ba fya ter. Yesu n dugu dye ke salangbāŋ wo, ma ga ter.

³⁸ Pe sāndāpee ba tege kāā dya wii yīŋ na, u n nii Yesu nar woo ga kuee u ne. Yesu n u dur wāā ma yee: ³⁹ «Dur ga ma fla na, maa le pāā ma nna ye Yāhā ke lii pye ma kē.» U dya n ter loo na, maa le pāā pe klofa byɛ ye, lii Yesu u pye u kē.

Syase pueesya tesē cɔɔ wii tuu te Yesu nayroho na

(Mat 9.18-26; Mar 5.21-43)

⁴⁰ Yaliile Yesu tuu ba yir ke langbāŋ kuɛ ngaa kūndi ye ma pa, te nabuar tii te naa u sēŋ, te n u wāā. ⁴¹ Dya waa pye, pe naa n yee Syase. U pye ke fla Yiifɛ- yawāhā nwoŋ yīŋfua. U n pa, maa kānklūy gbāā Yesu tāy, ma u nar u ka woo fla na, ⁴² ma yee pueesyale nen le ma woo ye. Le ma dye- sēnsye syāŋ syi, a le ma le kuee wale nen ma ga ku.

Yesu naa n gaha ke fla na, te nabuar u waa naa n yigi kuɛ byɛ ye. ⁴³ Te nabuar laam wo, cɔɔ waa -sē pye. U ntōr kuee naa n woo u ye dyɛ- sēnsye syāŋ, wāyer wee ye. [U wale byɛ ba ka tāŋ tyinfa ye,] waa sē -sē ba waha u jaa ye. ⁴⁴ U n yūhū crā Yesu na kur kuɛ ye, maa te u nayroho yē na. Loo yalebya wo, u ntōr wāwoo n ta ter yer. ⁴⁵ Loo kur ye, Yesu n pe nawee- yey ma yee: «Yoo te ra nayroho na?» Waa sē yee ndoo n le pye ye. Pyar n yee: «Ah wo Yīŋfua, ma sē pe nawee- yāā la pe ma waa yigi kuɛ byɛ ye?» ⁴⁶ Yesu n -sē yee: «Āwā, n yee waa te ra na, n yāā fānga gaa yi ra wo.» ⁴⁷ U cɔɔ tuu yāā pe cā woo kē, u n nii n sege fyar koho wo. U n pa loo na, maa kānklūy gbāā Yesu yaha ye, ma le pāā nawee- byɛ yīnde na nwa ta u n te u na, tesē u jaa mii ke fla byɛ wo. ⁴⁸ Yesu n u pye ma yee: «Cɔɔ, taa ra ta ma Yater, loo le ma jaa. Naa n gaha pra.»

⁴⁹ Yesu tuu naa ngī pāā, tēnlɛhɛle waa n yir Syase kaha wo, ma ba u Syase pye ma yee: «Ma pueesya ku, ma'a n maha naa u Yīŋfua fāy

ye.» ⁵⁰ Yesu n luhu u dya kaplān ne, ma Syase pye ma yee: «Ma'a n fya ye, ra ta ma Yater loo ya, u -sē ga jaa.» ⁵¹ Yesu tuu ga nɔ ke nakugu nwoŋ na, u sē sya waa n dye ga u ne ye mii Pyar ye ya sē kē, Nsān ne, Syake ne ye, tesē le kicaale tuhufua ne u nahafua ne. ⁵² Ke gbā kaha wo, nawee- bye naa n wūn ma naa fēn le, le kicaale wīi na. Yesu n pe pye ma yee: «Ya'a n naa n wūn ye! Le sē ku ye, le sā wāy.» ⁵³ Pe ba cā le ku wa, pe n nii u ler. ⁵⁴ Yesu n dye ke nwoŋ wo, ma le kicaale yigi koho na, ma gbey pāā ma yee: «Kicaale yir!» ⁵⁵ Le kicaale yrā n dur ba le ye, le n ta ter yir. Yesu n pe yar, ma yee: «-Ye ngaa wāā le kē le n di!» ⁵⁶ Le kicaale wādurba yrān na, le n u seefa laam wɔ ga ta ter. Yesu n -sē pe yar waha ma yee, lii le pye pe ma syi le pāā waa ye ye.

9

Yesu u kānyārwai sēnsye syām lehe wāā
(Mat 10.5-15; Mar 6.7-13)

¹ Yesu n u kānyārwai sēnsye syām yee, ma pe wāā ta ma kānde wāā pe kē tesē fānga ne pe waha sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīn na, pe maha waha naa yanfa jaa. ² Tuu kānde wāā wa pe kē tesē fānga ne, u n pe lehe wāā, pe ga naa Yāhā Yai wīi tōr naa n yar nawee- na, pe maha naa yanfa jaa.

³ Tuu ga pe lehe wāā, u n pe yar ma yee: «Ye ma ga ke yrāhā yi, ye ma syi ye ngaa gbe ke n naa ye ndege ye. Ye ma n kāi gε gbe ye, nkānfaha ne ye, ngaa kadiŋ ne ye, war ne ye! -Ye kalen nanen ya gbe yigi!» ⁴ Pe ma syāsaha wāā ye kē na, -ye kuee koo kaha wo ye sya ba ter! ⁵ Teelii nawee- ma sye pe saa ye yigi yō ye, -ye ter pe klo yaha! Ye ma nii n ter, -ye ye trε mplēm kor yaha pe na, pe n cā lii ma pe dye poo pe le kε.»

⁶ Tuu koo pāā wa pe kānyārwai ye, pe n ter. Pe naa n gaha kui bye wo,

ma le Yāhā Yai kapāyī tōr naa n yar nawee- na, ma maha naa yanfa jaa teebεε bye wo.

Yerote ntāncer Yesu wīi na
(Mat 14.1-12; Mar 6.14-29)

⁷ Yesu tuu naa kai- nkāy bye pye, Yerote naa ke tēn luhu, u laam n wlāhā. Nawee- mpāy naa n yee, a Nsān kē u dur ba yrān na. ⁸ Mpāy maha naa n yee, a faale Yeli kē tuu u ya yi yar nawee- na. Mpāy ter maha naa n yee, a faale Yāhā kaplān tōrfua waa kē, u dur ba yrān na. ⁹ Yerote -sē naa le pāā ma yee: «N ta pe n Nsān yīn cer. Yoo -sē kē dya nwo ne, pe n sya nii kai- ngīi bye pāā u wīi na?» U n naa traha u Yesu yāā.

Yesu nawee- nyersī yīibua yē woo, tahar ne
(Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Nsān 6.1-14)

¹⁰ Yesu tēnlehe n dur ba, maa u yar nkāy bye ne pe ga pye. U n ter poo ya ne, klo laa kue ye pe n yee Gbesyata. ¹¹ Pe nabuar n -sē le cā ma taha u na. Yesu n ga pe yigi ta, ma Yāhā Yai wīi pāā pe ye ma maha yanfa jaa pe kē.

¹² Yai ke naa n gaha kuasaha wo, pe kānyārwai sēnsye syām n yūhū crā Yesu na, ma u pye ma yee: «Kānde wāā pe nabuar kē, pe n ka tūntūn kusyīmbehe wo tesē kle ne, pe ga ngaa par di, pe maha syāsaha kε. Wo tee ma dragba wo.» ¹³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Yii gε, -ye digi wāā pe kē pe n di!» Pe n yee: «Wo ga waha pe yē woo mii? Bur wāy bua ya te ma wo ye, tesē fua- syām ya ne. Ma n traha la wo ka wo ga dir par pe nabuar mii bye kē?» ¹⁴ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, pe naam ya ba nawee- nyersī yīibua kua.

Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «-Ye pe ta pe n nii ga fle fle, nawee- gbeesānsī sesānsyihi.» ¹⁵ Pe kānyārwai n le sya u ye, ma pe nawee- ta pe n tege nii ga ke syi. ¹⁶ Yesu n te bur bua gbe pe fua- syām ne, ma yīntaha kuā yir wāā yāhāyīn kue ye, ma yee Yāhā n kaa taha pe na. U n dur ma te la cer ma te wāā

u kānyārwai kē, pe n te la klaha pe nabuar kē. ¹⁷ Pe bye n di, ma sya di yai. Pe n takūyīhī sēnsye syāṅ gbe ter te gber ne, tii pe di yaha.

Yoo kē Yesu ne?
(*Mat 16.13-28; Mar 8.27—9.1*)

¹⁸ Per gaa Yesu pye u ya ya, ma naa n pāā Yāhā ne. U kānyārwai n taha ba u na. U n pe yey ma yee: «Lii gē pe nawee- pe n pāā ta wī na?» ¹⁹ Pe n yee: «Mpāy n yee, a Nsān nawee-tāāfua kē ma ne. Mpāy maha n yee, a faale Yeli kē ma ne, mpāy maha ma pe n yee, a faale Yāhā kaplāṅ tōrfua waa kē ma ne tuu dur ba yrāṅ na.» ²⁰ Yesu n pe yey ma yee: «Ah yii, ye yee yoo kē ra ne?» Pyar n u yē sya ma yee: «Mboo kē u Yāhā Yīndefua Crise.»

²¹ Loo na, Yesu n pe kānyārwai yar waha ma yee, pe ma syi pe u wī pāā waa ye ye. ²² U n maha pe pye ma yee: «U Nawee Puee yai u fāy gboho. Pe Yiifēe- wāle ga ba u wī sye, tesē pe Yāhā yūndefa yīṅfa ne, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne. Pe ga ba ta gē ta pe n u boo. U wāku plii tāā wuhu na, u ga yir gbā wo, u dur ba yrāṅ na gbaafa ye.»

²³ Loo na, Yesu n pe nawee- bye pye ma yee: «Wii ma yee woo ga naa n yār ta kānde wo, u u laam wūhū ta yaha, -tuu u ya gbihi naa n ta plii bye, u ma sya ga ba gbāpee ku ra wī na. Wii ma loo sya, u naa ra kānde yār. ²⁴ Ye sē yāā, wii tuu u ya yīṅ kē, ma suhu u laam wān ne, woofua ga ba too bye kē laa; wii tuu -sē ga le sya u u yīṅ kē laa, ma suhu u laam wān ne ndoo wī na, woofua kē tuu cā ga ba too nde bye yāā. ²⁵ Mboo nawee, taa ga driyē wān bye yāā tāṅ, ma'a -sē ba yāā ma plaha mii ya, ma sē maha ba ma yīṅ yāā Yāhā ye ye, le wāyī -sē ma na taa yāā? ²⁶ Nawee wii ma yee ta wī fyar yigi woo kē tesē ra kaplāṅ ne, u wī bya ga ba fyar yigi ndoo u Nawee Puee kē yaliile n n pai dur ba ra nayōr ne, ta Tuhufua Yāhā nayōr ne, tesē pe yāhāyīṅ tēnleheyōm nayōr ne.»

²⁷ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: Nawee-mpāy ma ye laam wo, pe saa ku mii pe sē Yāhā Yai yāā ye.»

Kānyārwai tāā mpāy Yesu yāhāyīṅ nayōr yāā
(*Mat 17.1-8; Mar 9.2-8*)

²⁸ Yesu tuu kaplāṅ ngī pāā wa, plii kuasī syi n ter, u n Pyar yigi taha u ya na, Nsān ne, tesē Syake ne. U n ka pe ne yāṅ gaa yīṅ na, u n gaha pāā Yāhā ne. ²⁹ Tuu ga nii n pāā Yāhā ne, u yīntaha n wā klaha, u nayre n flege ma sya n yehe palpal. ³⁰⁻³¹ Naam syām mpāy n fe gbe yi yāhāyīṅ nayōr ne. Faale wāle syām ba me, Musa ma suhu Yeli ne. Yesu tuu ga ba ku mii syi dyaṅ Yurusalem wo, tuu pa lii myaha na kāntraha na le n pye tāṅ, loo pe naa n pāā Yesu ne.

³² Pyar tesē u nampyeṅ- ne, pe ba sā wāy faha. Pe n yir, ma Yesu yāhāyīṅ nayōr yāā, tesē pe naam syām ne pe yir yer u ne. ³³ Yaliile pe naam syām pe naa n ter Yesu yaha, Pyar n Yesu pye ma yee: «Wo Yīṅfua, wo niisaha sroṅ yō nwo wo! Waa kajar tāā gbā, neṅ ma wāṅ, neṅ Musa wāṅ, neṅ nge Yeli wāṅ.» U ba le pāā ke dyaṅ, u sē laam ga ye.

³⁴ Tuu naa koo pāā, yāhāsyōr raa n yi nii ma yīm paha tā pe bye na. Pe kānyārwai pe te yāhāsyōr yāā te pe gbey le, pe n fya. ³⁵ Yāhā yīmbui n yi te yāhāsyōr laam wo ma yee: «Ta Dya kē nwo ne, woo kē tē yāṅ yi. - Ye naa n luhu u ye!» ³⁶ Loo kapān le pāā wa, pe kānyārwai n Yesu nen ya yāā ke fla na.

Pe kānyārwai n ke kai- bye yaha le. Koo cāā na, pe sē laa pāā waa ye ye.

Yesu kānyārwai sē Yesu kai- war ye
(*Mat 17.14-23; 18.1-5; Mar 9.14-40*)

³⁷ Ke yīṅsyii wo, pe n tege ke yāṅ yīṅ na, nabuar raa n pa maa Yesu wāā. ³⁸ Dya waa n kuee pe nabuar laam wo, ma gbey pāā wāā Yesu ye ma yee: «Yīṅfua, n ma nar, ta

dya yāŋ ta kē, ta dyapuai nen ya.
³⁹ Sāndūpee ma u yīŋ na, ma n yir u na tugutugu. U ma yir u na, u ga u ta u n naa n kui, tuu naa u yehe fānga ne, tuu u ta u n naa yēsyōplay yi. U sāndūpee ma yir u na, u ga u nuhu gboho ke syi tuu cā ba u miy yaha. ⁴⁰ N ma kānyārwei nar pe u sāndūpee kar tege kāā u na, pe sē waha yia ye.»

⁴¹ Yesu n kuān pe na ma yee: «Yii poo na, laanyōm wee ye ye ye, ye sē ra ta ye Yater ye. Ye yee la n kuee ye wāwlaha na yalebye? Ye yee la n naa n fāy ye ne yalebye?» U n u kicar tuhufua pye ma yee: «Pa ma dya ne nwo wo!» ⁴² U kicar tuu yūhū naa n pai, u sāndūpee n u yār gbe miy kāntraha na ma u yehe fānga ne. Yesu n sā waha u sāndūpee na, ma u kicar jaa ma u wāā u tuhufua kē. ⁴³ Pe nawee- bye pe Yāhā fāngangbāŋ yāā ke syi, le n pe laam wo ma sya ta ter.

Nawee- pe naa Yesu tēŋ tē u kai-wī na, u n u kānyārwei pye ma yee: ⁴⁴ «Yii poo na, n ga laa pāā ye ye, -ye le le yaha ye laam wo: U Nawee Puee ga yi u napīi- kē.» ⁴⁵ Pe kānyārwei sē -sē naa ke kaplāŋ ngīi war u ye ye. Le kapān ba pāā ke syi, pe ma n waha le tersaha cā ye. Pe ba fya Yesu na, pe sē u yey le kapān tersaha ne ye.

⁴⁶ Yesu kānyārwei n ba sānker ke pe ya nsoho wo, ma ga cā yoo woo u ma yīŋ na poo laam wo. ⁴⁷ Yesu n -sē pe laam wīi cā. U n kicaalaale gbe ba ta u yahasee ye, ⁴⁸ ma pe pye ma yee: «Wii ma kicaale nde syi gbihi yigi ndoo myaha na, ndoo ge kē tuu gbihi yigi. Wii ma -sē ra gbihi yigi, Yāhā ge kē tuu gbihi yigi, koo gi ke ra lehe wāā. Wii ma -sē u ya ta ma nii ye bye kurkuēfua, woo tuu ma yīŋ ye bye na.»

⁴⁹ Nsān n kapān gbe ma yee: «Wo Yīŋfua, wo dya waa yāā tuu sāndāpee kar tege n kāā nawee- yīŋ na ma myaha ne. Wo n ba yee u wee wo ne ye, ma u kar tā.» ⁵⁰ Yesu n u

yē sya ma yee: «Ya'a n sye u na ye. Ye sē yāā, wii ma yee u sē ye laha ye, u ma ye ne.»

⁵¹ Yesu terper yāhāyīŋ na ke ba no gbe naa n taha, u n u laam waha ma yee u yai u ka Yurusalem wo.

⁵² U n tēnlehe mpāy no wāā u yahasee ye, pe n ka Syamarifa kāntraha klo laa wo, pe n gaha fla ngaa gbihi ta u kē. ⁵³ Pe klofa n sye ma yee, u tee n gaha Yurusalem wo, poo saa syāsaha wāā u kē ye. ⁵⁴ U Yesu kānyārwei syām mii Syake tesē Nsān ne, pe ba le luhu ke dyaŋ, pe n Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, le ma tāy ma ye, waa naa ta ke n yir yāhāyīŋ na, ke ba too tā pe na ke pe suhu muu.» ⁵⁵ Yesu n wā klaha pe kue ye, ma loo kuān pe ye. ⁵⁶ Pe n ter klo laa ter wo.

*Yesu kānde wāyār wīi
(Mat 8.19-22)*

⁵⁷ Yesu tesē u kānyārwei ne, pe pye kānde wo ma naa n yār.

Dya waa n pa, maa Yesu pye ma yee: «Yīŋfua ma'a sya n gaha teelii teelii, n ga naa n taha ma na.»

⁵⁸ Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Yēsrē ma te syāsar ne, kānsyām ma pe nseŋ ne, teele sē -sē wee u Nawee Puee myaha na ye.»

⁵⁹ U n dya waa pye ma yee: «Naa n taha ra na.» U dya n u pye ma yee: «Yīŋfua, kānde wāā ra kē, n ma ga ra tuhufua nakugu le wa, n ga pa.» ⁶⁰ Yesu n u yē sya ma yee: «Tyii nakur na te n naa re nakurwai le. Mboo, ka maa naa Yāhā Yai wīi yar nawee- na!»

⁶¹ Dya waa n maha Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, ndoo ga naa n taha ma na, -taa -sē kānde wāā ra kē, ra n ka n ga ra nna yar, tē dur ba.» ⁶² Yesu n u pye ma yee: «Wii ma nii mii wii dyaŋ u nii tar war yar ne, ma maha nii yāŋ n klaha u kur kue ye, woofua saha laa yō Yāhā Yai wīi na ye.»

10

*Yesu nawee- busāā no wāā Yāhā
tēn wīi na
(Mat 11.20-24)*

¹ Loo kur ye, Yīñfua Yesu n maha nawee- gbeetāā sēnsye syām yāñ yi. Kui nkāy bye tesē teebēhe nkāy bye tuu naa n traha u ka, u n poo nawee- mii cāā lehe wāā sānsyām koo kui wo tesē koo teebēhe ne. ² U n pe yar kakuācran nkāy ne ma yee: «Dir busāā ma wāgbe wān tar wo. Tēntēfa sē -sē syar yai, ma ga waha te bye gbe dye tāñ kaha wo ye. - Ye u tarfua nar u n tēntēfa busāā mpāy nō wāā, pe n ba te dir gbe dye kaha laam wo u kē. ³ -Ye naa n gaha, n ye lehe wāā mii mbapīy dyañ waygapyār nsoho wo. ⁴ Ye ma syi ye war gbe ye, nkānfaha ne ye, ntāy ne ye. Ye ma n taha kuee naa nawee- syar kānde wo ye.

⁵ Ya'a ga dye kaha gii laam wo, ye cāā syaha nge syar ye yee: Yāhā ke yrīñ le kaha nge wo. ⁶ Waa ma pye ke fla na Yāhā yrīñ ne, ye yrīñ syaha nge ga kuee u na. Le ma -sē pye woosyifua sē kē ye, ye syaha nge saa laa yō u kē ye. ⁷ -Ye kuee koo kaha wo, pe ye kē loho gii ne, -ye ke wo, pe ye kē digi gii ne, -ye ke di! Tēntēfua yai pe naa u dāā. Ye ma syi ye yi kaha gaa wo, ye ga dye kaha gaa laam wo ye.

⁸ Ya'a ga dye klo lii wo pe n syāsaha wāā ye kē, pe ma pa ye kē digi gii ne, -ye ke di! ⁹ -Ye naa loo klo yanfa jaa, -tee naa pe nawee- yar Yāhā Yai nō wa ge nō wa. ¹⁰ Ya'a -sē ga dye klo lii wo, pe ma yee pe saa syāsaha wāā ye kē ye, -ye ka yaa le pāā nanihi fla wo ye yee: ¹¹ <Ye klo tēyāhā mplēm mpāy ge pe yir too wo tre na, wo mii wo poo mplēm mii kor yaha ye na. -Tee -sē le cā ye yee Yāhā Yai pa wa ye ye.> ¹² Ta n le pāā ye ye, Yāhā kasāhā per ma ba nō, le ga ba pee klo ndefa na le ter Sodō klofa* yaha.»

¹³ Yesu n kuān kui raafa na ma yee: «Korasyifa, ye wīi pee Yāhā ye! Gbesyatafa, ye wīi pee Yāhā ye! Laanwo wūhū nkāy ke pye ye yīnde na, ke syi ma ne pye faale Tyirfa

yīnde na, tesē faale Syidōfa ne, pe ne ga pye pe ta ter le cā kāā wa le yalebya wo, pe kapee- wāpyen sē yō ye. Loo nde na, pe ne ga wram wīi pye, pe nfāāper ta, pe fen nayre pāhā pe le. ¹⁴ Loo ne, Yāhā kasāhā per ma ba nō, le ga ba pee ye na le ta ter pe Tyirfa yaha, tesē pe Syidōfa ne. ¹⁵ Ah yii Kapornufa, ye yee la pe ga ba ye kuā yir ga ta yāhāyīñ na? Ye ma n naa loo ge ga ye laam wo ye! Ye ga ba tege ga ta tāā ye nakur fla wo.»

¹⁶ Yesu n maha u kānyārwei pye ma yee: «Wii ma n luhu ye ye, ke nii mii u n luhu ndoo ge ye. Wii ma ye wīi sye, ke nii mii ndoo ge wīi kē tuu sye. Wii ma -sē ndoo wīi sye, ke nii mii wii u ra lehe wāā woofua wīi kē tuu sye.»

Pe nawee- gbeetāā sēnsye syām wādurban

¹⁷ Pe nawee- gbeetāā sēnsye syām n dur ba laanfira ne, ma ba nii le pāā nuhu ne ma n yee: «Wo Yīñfua, sādāpee ge n luhu wo ye, wa'a gbey pe na ma myaha ne!» ¹⁸ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Yalaale wo, n naa u Setane yāā yāhāyīñ kue ye, tuu tege naa n too mii yāhāyīñ dyañ ke yehē. ¹⁹ -Ye luhu yō ra ye: N fānga wāā ye kē ye waha naa n yia nwōr na tesē sānam ne, ye tāhā naa n ter te na. N fānga wāā ye kē ye waha yia ye napīi Setane na, ye u fānga bye pye klaha- tāñ, ngaa ma n waha kapee pye ye na ye. ²⁰ Sādāpee n luhu ye ye, loo yō, le sē -sē nō nuhu wādi na ye. Ye myar te yrūhū ta wa yāhāyīñ saba laam wo, -ye naa nuhu di loo ne!»

Yesu bya nuhu di

(Mat 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Loo yalebya wo, Yāhā Yrā Fānga n Yesu laam yīi nuhu ne, u n yee: «Ta Tuhufua Yāhā, mboo taa ma yāhāyīñ Yīñfua tesē kāntraha ne. Lii taa sē yar kaicāfa na, tesē sabacāfa ne ye, ma loo yar mpāy na

* **10:12** 10.12 Faale cāā na, Sodōfa tesē Gumorfa ne, pe bii pee ter. Yāhā kasāhā n too pe na, naa gaa ter n pe wāā le suhu pe kui ne.

pe ma pra kicar wāŋ syi dyaŋ. N ma sey loo wīi na. Āwā Tuhufua, le tāy ma ye, koo kē ma n le ta ke dyaŋ.»

²² Yesu n dur ma pe nawee- pye ma yee: «Ta Tuhufua Yāhā kai- bye le soho ra koho wo. Nawee- sē cā yoo kē ra ne ye. Ta Tuhufua ya ke le cā. Pe sē maha cā yoo kē ra Tuhufua ne ye. Ndooyan ke cā, tesē mpāy ne tē ke yar pe na.»

²³ Loo na, Yesu n wā klaha u kānyārwai kue ye, ma poo ya pye ma yee: «Yii, tee nii lii yāā yagaa, ye wīi n tāy, -ye naa nuhu di loo ne!

²⁴ Ta n ye yar nde ne: Nkāy bye tee n yāā yīnde ne, tesē nkāy bye ne tee n luhu nditye ne, Yāhā kaplāŋ tōrfa busāā pye tesē kui yīŋfa busāā ne, pe naa n ke pe kai- ngīi syi yāā yīnde ne tesē pe ke yāā luhu nditye ne, pe sē -sē ke yāā ye.»

Yesu kakuācran pāā Syamarifa naa wīi na

²⁵ Yāhā kaiyarfua waa n ba yir ma yee woo ga Yesu le namihi wo, ma u yey ma yee: «Yīŋfua, n ga pye mii n waha cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye?» ²⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Kānde lii Yāhā le ta, le yāŋ! Lii ne le yrūhū yaha loo wīi na? Ma lii war le na?» ²⁷ U dya n yee: «Lii le yrūhū ta le nde: <Ta, Yīŋfua Yāhā wīi n naa n tāy ma ye, le ter wān bye yaha; le gboho tāŋ ma laam bye wo, le nii tāŋ ma yrā bye na, ma fānga bye ne, ma kacān bye n pye tāŋ loo na.> Tesē: <Ma ya wīi le n tāy ma ye mii syi dyaŋ, tyii ma nampyen wīi n naa n tāy ma ye ke syi.> » ²⁸ Loo na, Yesu n u pye ma yee: «Ma le pāā yō. Ma'a loo nde pye, ma -sē ga cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.»

²⁹ U Yāhā kaiyarfua -sē naa n traha u tāhā wāā u ya kē. U n Yesu yey ma yee: «N ga waha wii syi yee ra nampyen?»

³⁰ Yesu n u yē sya ma yee: «Dya waa ba yir Yurusalem wo, ma Yerekōō kānde sya ma tege naa n ter. Yuhu- mpāy n ga u yāā kānde laam wo, ma wo toho u na ma u yuhu, ma

u nayre tyīn cer u na ma u gbā cāār yaha. ³¹ Yāhā yūndefua waa n yir u ya ndoŋ, ma tege n ter loo kānde nen ya ne. Tuu ga u dya yāā, u n laha yi, ma ga le kānde wāā sya ma ter, u sē yer ge yer ye. ³² Loo kur ye, Lewi kur kue puee waa n ba yir u ya ndoŋ. U n ba nō ke fla na, ma u dya yāā. U n laha yi, ma ga le kānde wāā sya ma ter, u sē yer ge yer ye.

³³ Syamarifa naa waa -sē ba yrāhā yi u ya ndoŋ. Yiiffee- sē pe Syamarifa yāŋ ngaa ye. U bya naa n ter loo kānde nen ya ne. U n ba nō u dya na, ma u yāā pe u duai yaha. Tuu u dya yāā ke syi, u fen n u sroŋ yigi fānga ne. ³⁴ U n yūhū crā u dya na, ma u nar yee u kē defīi ne, ma re tuhu sēm- ne, ma dur ma re pua u kē. U n dur loo na ma u gbe taha u kānkoŋ na, ma ter u ne nampay syāsaha fla wo ma ga u gbihi. ³⁵ Ke yīnsyii wo, u n war yi ma wāā u nwoŋfua kē, ma u pye ma yee: <Naa u dya gbihi ra kē. Ma'a sya u gbihi ma ta ter war mii draha yaha tē wāā ma kē, n ma ba dur ba nwo, n ga ba pe war draha dāā ma kē.> »

³⁶ Loo na Yesu n dur, ma u Yāhā kaiyarfua yey ma yee: «Ma laam wo, wii woo tuu nii u dya nampyen, dya wii pe ba gbā cāār yaha kānde wo?» ³⁷ U Yāhā kaiyarfua n Yesu yē wāā sya ma yee: «Wii tuu yō u na, woo tuu sroŋ ma u nampyen.» Loo na, Yesu n u pye ma yee: «Ka, ma ga naa n pye koo syi!»

Yesu ka Marti ye fla na Maari ne

³⁸ Yesu ye naa n yār kānde wo, u kānyārwai ne. Pe n ba laha dye kusyīnde laa wo. Cōō waa n pe wāā ma pe yigi ga u kaha wo, woo n gaha pe nampay yi. U cōō myaha ba kē Marti. ³⁹ U cīifua pye u ne, pe naa u yee Maari. Yesu naa le Yāhā kapāyīi tōr pe ye, u Maari woo n ba tege nii u tāy ma nii ke kaplāŋ luhu. ⁴⁰ Marti woo -sē pye tuu ba dye kuee tēŋ laam wo. U n ba Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, ma sē yāā ta cīifua ra ta yaha nii ya ke tēŋ laam wo, le yō

la? Ma saa u yar la u ba koho le ra ye?» ⁴¹ Yesu n u yě wãã sya ma yee: «Yãñ, Marti! Ma laam wlãhã nii ma ye, ma n nii n gber kai-busãã na. ⁴² Kate nen ya -sê ne le ma yĩñ. Maari ka le wãyĩ kue ye. Le saha tyĩn sya kãã u ye ye.»

11

Yãhã n nar mii?
(*Mat 6.9-13; 7.7-11*)

¹ Per gaa, Yesu naa n pãã Yãhã ne teelaa wo. Tuu ba nar wa, u kãnyãrwai waa n u pye ma yee: «Wo Yĩñfua, wo klaha Yãhã wãnar ne, mii Nsãn dyan tuu u kãnyãrwai klaha le ne mii.» ² Yesu n pe yar ma yee: «Ye ma ga Yãhã nar, -ye yee: <Wo Tuhufua Yãhã, ta, nawee- n cã ma miingbãñ kailaha.

Ta, ma Yai n pa nawee- ye.

³ Naa wo yě digi wãã wo kě plii wuhu na.

⁴ Wo kapee- gbe kãã wo yĩñ na. Mpãy pe kapee- pye wo na, wo bya wo n tyii pe kapee- foho na wo kuãñ ne.

Ma'a n wo miy yaha, wo n tyĩn naa n gaha kapee- wãpyeñ kue ye ye.» »

⁵ Yesu n maha pe yar ma yee: «Laa na, ye laam wo, waa ma naambiyã ne. Per gaa, u ga yir u ka u naambiyã fla na yĩndyaha wo, u ga u pye: <Naambiyã, bur wãy tãã fue le ra na. ⁶ Ta naambiyã nen waa yir yrãhã ye, ma pa ra fla na, ngaa wee tẽ ga wãã u kě ye.> ⁷ U naambiyã nwo ga waha kuee nwoñ laam wo, u pãã yi wãã u kě u u pye: <Tyii ra na dya, ma sê yãã nwonyẽ gbãã tã wa karndohopua ne. Ma sê cã la, wo sã wãy wa ta pii ne. N wee n ga waha yir n bur gbe wãã ma kě ye!> » ⁸ Yesu n pe yar taha ma yee: «Ta n le pãã ye ye: Pe sya nii naambiyã, nen nwo ga waha sye u saa yir ye. U nkurfua ma -sê naa tã u nwoñfua na, ma nii u yee u kadye ga ba war, u n yir, u nwonyẽ yãr, u te wãn bye

gbe wãã u naambiyã kě, tii wĩ te ma u na.

⁹ Koo kě n ga ye yar nde ne: -Ye naa n nar, ngaa ga wãã ye kě. -Ye naa n ke, yaa ngaa yãã. -Ye naa kããnklihi gbã, pe ga ke yãr ye kě.

¹⁰ Ye sê yãã, mboo nawee, ma'a n nar, Yãhã ga ngaa wãã ma kě. Ma'a n ke, Yãhã ga ta ma ngaa yãã. Ma'a kããnklihi gbã, Yãhã ga ta ke n yãr ma kě.

¹¹ Ye ma pye tuhufua, ye dyale ma fuale nar ye ye, yaa u kě la nwoho ne? ¹² Laa na, u ma nguçĩ nar ye ye, yaa u kě la sãnuẽ ne? ¹³ Tee sya pee mii, ye kayũhũ pye ye pii kě. Ke syi ne, ye yai ye cã, ye Tuhufua Yãhã ga Yãhã Yrã Fãnga wãã mpãy kě pe le nar u ye.»

Kai lii ne pe pãã taha Yesu na?
(*Mat 12.22-30, 43-45; Mar 3.20-27*)

¹⁴ Sãndũpee pye dya waa yĩñ na, ma u ta u n nii bebe. Yesu n u kar tege kãã u dya yĩñ na. U sãndũpee n tege kãã u dya yĩñ na, u nii n pãã gbegbe. Le n yě gbãã pe nabuar na ma sya ta ter.

¹⁵ Mpãy n yir ma yee: «Sãndãpee yĩñfua Sebulehe kě tuu fãnga wãã u kě, u n waha sãndãpee kar tege n kãã nawee- yĩñ na.» ¹⁶ Mpãy ter n yee, poo ga u le namihi wo, ma u pye ma yee, tuu yěkã wĩ laa pye poo n yãã yĩnde ne, pe cã cã Yãhã fãnga kě ke ma u ye.

¹⁷ Yesu -sê ba pe laam wĩ cã wa. U n pe yar ma yee: «Kãntraha nenfa ma kuee n wãã pe ya ne, koo kãntraha nge ga too. Kaha nenfa ma kuee n wãã pe ya ne, koo kaha ga too. ¹⁸ Ke syi ne, Setane ma kuee n wãã u ya ne, u fãnga saa waha ka yahasee ye ye, ke ga klaha. Ye -sê yee, n sãndãpee kar tege n kãã nawee- yĩñ na, sãndãpee yĩñfua Setane kě tuu koo fãnga wãã ra kě!

¹⁹ Cĩnde sê ne ye. Mii loo sê ne ye, ye nampyeñ- mpãy pe sãndãpee kar n tege, ye ma yee pe bya loo pye Setane fãnga kãmay na, poo ge ga ye yar pe yee, cĩnde sê ne ye. ²⁰ Ta n ye yar, n sãndãpee kar tege n kãã

Yāhā Fānga ne. Loo na, ye yai ye cā Yāhā Yai pa wa ye ye.

²¹ Fāngafua ma pye naanmiy wān ne ma nii u kaha sēn, nawee waa saa ser u kla gaa gbe ye. ²² Waa ter ma -sē pa, woo fānga ma ter nwo wān na, u n yia u na, u ga u naanmiy wān bye tyīn sya u ye, tii tuu ba ta ma naa u ya paha. Loo na, u ga u kahafua nwo koho wān bye gbe u ye, u te la u nampyeŋ- ne.

²³ Wii ma yee u wee ra ne ye, woofua ma ra napī. Tesē, wii ma yee u saa koho le ra ye, u nawee-wāā ba ra kē ye, woofua u pe kar n kāā ra na.

²⁴ Sāndūpee ma pye nawee yīn na ma ba tege kāā u na, u sāndūpee ga ka drawaha fla wo, u ga tay naa n klaha, u ma teelaa yāā u nii naa n wūū. U ma yee u sē teelaa yāā ye, u ga yee tuu ter u niisaha gii yaha, u ga dur ga nii ke fla na. ²⁵ Loo na, tuu pye nawee wii yīn na ma ba tege kāā u na, u ga dur ga u fla na. U n gaha u nawee laam yāā mii nwoŋ dyaŋ pe ke pe ma ke gbihi ta. ²⁶ Loo na, u sāndūpee ga yir, u ga u nampyeŋ-kuasī mpāy yigi ba, mpāy pe maha pee woo na. Pe bye ga pe ya wāā ba nii u nawee yīn na. U nawee wīi ga pee, le ta ter faale yaha.»

²⁷ Yesu tuu ba koo pāā wa, cōō waa n kuee pe nabuar laam wo, ma u pye ma yee: «Cōō wii tuu ma see ma maha u yrā ta ma kē, u wīi n tāy.» ²⁸ Yesu n -sē u yē wāā sya ma yee: «Mpāy pe Yāhā kapāyīi luhu, ma maha Yāhā kānde yār, poo wīi le n tāy!»

Yagaafa pe laanwo wīi lii ke Yesu ye?

(Mat 12.38-42)

²⁹ Nawee- wo naa n tā Yesu na, u n nii pe pye ma yee: «Yagaafa pee, ma -sē yee poo n traha pe laanwo wīi laa yāā yīnde ne. Aye, laanwo wīi laa saa pye ye n yāā yīnde ne ye, mii lii syi sē kē le bii faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yonase dye ye. ³⁰ Ye sē yāā, mii Yonase wīi bii nii kayar

wīi faalefa Nenefufa ye mii, u Nawee Puee wīi bya ga ba nii kayar wīi yagaafa ye koo syi.

³¹ Yāhā kasāhā per ma ba nō, faale Syeba kāntraha yīnfasya ga ba le pāā u yee, yagaafa pe sē koho klaha ye, pe tee pye. Woo bii yir deydey kui wo, ma pa faale yīnfua Salmuu fla na ma ba u kacāyor luhu. Kaplāŋ nkāy tē -sē n pāā ye ye, ke ter Salmuu wūhū yaha!

³² Yāhā kasāhā per ma ba nō, pe faale Nenefufa ga ba le pāā pe yee, yagaafa pe sē koho klaha ye, pe tee pye. Faale wo, Yonase bii Yāhā yē kapān pāā pe Nenefufa ye, pe n le luhu ma koho klaha ma pe kapee-wāpyeŋ miy yaha. Kaplāŋ nkāy tē -sē n pāā ye ye, ke ter Yonase wūhū yaha!»

Nawee kadye naaloho

(Mat 5.15; 6.22-23)

³³ Yesu n maha yee: «Waa sē naaloho ndyan tar ma ga le wūhū teelaa wo ye, waa sē maha le tar ma katan cīn n tā le na ye. Ah ndee, pe ma le tar, pe ne le wra ta kāānkui na, wii ma dye u naa n yāŋ cāā- na. ³⁴ Yīnde ma mii naaloho dyaŋ kadye na. Ma yīnde ma yō ma ye, ma kadye bye ga nii cāā- na; ma yīnde ma -sē klaha- ma ye, ma kadye bye ga nii wam wo. ³⁵ Loo na, nawee woo yai u u ya yigi, cāā- mpāy pe ma u na, wam ma syi pe sya tāŋ ye. ³⁶ Ke syi ne, nawee kadye bye ma nii cāā- na, teelaa sē wee wam wo ye, u kadye kur bye ga nii tāŋ cāā- na, ke naa n yehe palpal mii naaloho cāā-dyaŋ.»

Yesu kuān pe Farisyē na tesē pe Yāhā kaiyarfa ne

(Mat 23.1-36; Mar 12.38-40)

³⁷ Yesu tuu ba pāā wa, Farisyē naa waa n u yee u ga di u kaha wo. Yesu n dye ke kaha wo, maa nii ma ga di. ³⁸ U Farisyē naa n ba yāā Yesu sē u klue yee pe wāle kānde na ye, ma nii n di, le n u fe gbe.

³⁹ Loo na, Yīnfua Yesu n u pye ma yee: «Yii Farisyē, ye ma mii nawee-

mpāy dyaŋ pe crāŋ kur kuε yee, tesē tasa kur kuε ne, ma n tyii ke laam na. Ye bye ye yii ta naweeyōm nkur kuε ye, ye laam sē -sē wee gbεgbε ye. Nawee- wāyuhu wīi ya le ma ye laam wo, tesē kapee- wāpyeŋ ne. ⁴⁰ Ye plege, ye sē kai- cā ye! Yāhā gii ke nkur kuε pye, koo neŋ ya sē na ke laam bya pye? ⁴¹ -Ye ye crāŋ yīi kayūhū ne, tesē ye tasa bya ne, ye ke wāā nawām kē, loo na ye kānkai-bye ga cā nii gbεgbε.

⁴² Yii Farisyē, ye wīi pee Yāhā ye! Ye ma ne ye digi gbe, le tāy ke nii waŋ kla woo, tyūhū wāŋ woo, ye ne ke la flε sēnsye, ye fla neŋ wāā Yāhā kē. Ma -sē yee ye wāsrōŋ wīi na, tesē Yāhā wīi wātāy ne ye laam wo, ye kalaa wee koo na ye. Koo -sē kē tee yai ye gbihi yigi, ye koo ta yīŋ. Ke kai- ngīi n -sē taha, ye ma syi ye faha laa yaha ye.

⁴³ Yii Farisyē, ye wīi pee! Yiifeyawāhā nwey wo niisar rii nawee-bye yīnde le yi n too re na, too syi niisar ye ne ke ye nii. Ye tee maha n yāŋ pe naa ye syar nangbāsyaha ne nanihi teebεhe wo.

⁴⁴ Ye wīi pee! Ye laam wluhu, ye ma mii nakur gbūhū nkāy syi dyaŋ nawee saa cā ye, u tāhā naa n ter te na!»

⁴⁵ Yāhā kaiyarfa waa n u pye ma yee: «Yīnfua, taa nii n pāā ke syi, ma wo bya wāā le n tyεhe.»

⁴⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Yii Yāhā kaiyarfa, ye bya wīi pee! Ye nawee- taha kai- nkāy na ke ma mii teger dyaŋ pe saha tēŋ ye. Ye saa maha koho le pe ye, pe n waha re tēŋ ye. ⁴⁷ Ye wīi pee! Gbūhū nkāy syi ke yō, ye ne koo fāā Yāhā kaplāŋ tōrfa kē, poo mpāy ye wāε pe boo!

⁴⁸ Le nii mii ye wāε pe lii pye, le tāy ye ye. Poo pe Yāhā kaplāŋ tōrfa boo, yii -sē pe gbūhū fāā! ⁴⁹ Loo ne, Yāhā gii ke kai- bye cā tāŋ, ke n le yar yaha ye wīi na ma yee: «N ga ba ra kaplāŋ tōrfa mpāy nō wāā pe ye, tesē ra tēntēfa mpāy ne. Pe ga ba mpāy boo pe laam wo, pe mpāy nar- gbōho.» ⁵⁰ Ke syi ne, ma

gbe driyē wātāhā na, ma ba waa ke yagaa na, Yāhā kaplāŋ tōrfa mpāy bye pe boo ter, yagaafa ga ba loo kapee fue dāā. ⁵¹ Too naboor nde bii gbe Abel wāboo cāā na, ma sya ba waa Dyakaridya wāboo cāā na, woo wii pe bii u boo ke Yāhā kangbāŋ nsoho wo, ke Yāhā diŋ yisaha fla ne. Āwā, cīinde ne tē n pāā ye ye, ntōr rii te woo, le kapee fue ga yi yagaafa na.

⁵² Yii Yāhā kaiyarfa, ye wīi pee! Lii le ga waha nawee ta u n Yāhā wīi cā, yii gε le sye, ma -sē maha yer tā le na nawee- ma n le yāā ye. Ye ma mii nawee waa dyaŋ u nwon gaa yē gbāā tā ma sye u karndohopua na.»

⁵³ Yaliile Yesu tuu ba yi ke kaha wo, pe Yāhā kaiyarfa tesē pe Farisyē ne, pe n nii ncafūhū di u ne, ma nii u yey kai- ter bye ne. ⁵⁴ Pe naa n ke pe Yesu ta u n plaha pāā pe n luhu.

12

*Yesu nawee- klaha kai- nkāy ne
(Mat 10.26-27)*

¹ Loo yale wo, nabuar n ba wo tā ma sya pe ya trε tāhā, Yesu n cāā u kānyārwei pye ma yee: «-Ye yii yigi Farisyē ye ne, pe wīi ma mii ncasur wāŋ ter syi dyaŋ. Pe naweeyōm pyer pye gbaa na, pe laam wo ma -sē pee. ² Ngii ngii ke wūhū nii, ke ga ba yāā gbaa na. Kai- nkāy ke maha ma waa sē ke cā ye, ke ga ba cā. ³ Loo ne, kaplāŋ nkāy tee n pāā yii ya yīmperwoho wo, ye ga ba naa ke pāā nawee- bye ye yaiwaha na. Tesē, lii bye tee yuhu pāā waa nditye wo, nwonuŋ laam wo, le ga ba gbey pāā nanihi fla wo.»

*Wii nawee- yai pe naa n fya u na
(Mat 10.28-31)*

⁴ Yesu n maha yee: «Ta n le pāā ye ye, yii mpāy tee ma ra naambiyām: Mpāy syi pe ga waha nawee kadye boo wāboo ya, pe sē -sē ga waha laa pye nantāŋ ye, ye ma syi naa poo fya ye. ⁵ Wii tee yai ye naa n fya, n ga u yar ye na: Ye yai ye naa Yāhā koo fya, koo gii ye ma ba ku, ke ga waha

ye le naa fla wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye. Āwā, n le pāā ye ye, ye yai ye naa koo ya fya! ⁶ Kānsyāyi mii syi wām bua sē n par la warpii syām ya ne? Ye cā poo kānsyāyi mii wee ngaa ye, Yāhā sē -sē n faha poo nen waa gε yaha ye. ⁷ Ye wīī n tāy Yāhā ye, ma ter kānsyāyi mii syi wābuar yaha. Ye yīnyor nde gε Yāhā te byε yē cā yaha wa. Ye ma syi naa n fya laa na ye!»

Lii yai le pāā Yesu wīī na nanihi wo?

(Mat 10.32-33; 12.32)

⁸ Yesu n maha yee: «Ta n nde pāā ye ye: Wii ma le pāā nawee- yīnde na ma yee woo u ya le soho ra koho wo, ndoo u Nawee Puee, ta bya ga ba le pāā pe Yāhā yāhāyīn tēnlehe yīnde na n yee, woofua ma ra wūū.

⁹ Wii ma -sē le pāā nawee- yīnde na ma yee woo sē ndoo cā ye, ta bya ga ba le pāā pe Yāhā yāhāyīn tēnlehe yīnde na n yee, n sē woofua cā ye.

¹⁰ Nawee wii ma tee pāā u Nawee Puee wīī na, Yāhā ga ba loo kapee laha kāā u yīn na. Wii ma -sē tee pāā Yāhā Yrā Fānga wīī na, loo kapee nde saa laha kāā u yīn na ye.

¹¹ Pe ma ba ye yigi ga Yiifee-yawāhā nwey wo, laa na yahaseefa yahasee ye, laa na fāngafa yahasee ye, ye ma syi ye fya ye! Ye ma syi ye naa ntān cεr, ye yee tee ga ba lii pāā le n nii wāyīī, tesē tee ga ba lii pāā ye waha ye yīn yi yaha, ye sē cā ye.

¹² Loo yale wo, kaplān nkāy ke yai ke yi ye yē wo, Yāhā Yrā ga ye klaha ke ne.»

Cīinde nangbān ne tii ne?

¹³ Dya waa pye pe nabuar laam wo, ma ba Yesu pye ma yee: «Yīnfua, ta lεfua yar, u tyii wo n wo tuhufua kloho la wii na.» ¹⁴ Yesu n u yē sya ma yee: «Naambiyā, yoo u ra taha ye nwoŋ kai- wāsāhā na, tesē ye koho wān wālan na ye nsoho wo?» ¹⁵ U n wā klaha, ma pe nawee-byε pye ma yee: «-Ye yii yigi, ye ma n pua yaha wale wīī na, tesē nangbān wān ne ye. Nawee koho

wān sē ne te ga waha ta u n kuee yrān na ye.»

¹⁶ Loo na, Yesu n kakuācran pāā pe ye ma yee: «Nangbān gaa pye tangbān ne, dir n ba yi u ye kacān sē pye ye. ¹⁷ U n nii laam ga ma yee: «N ga pye mii, dir nde byε lesaha wee ra ye ye.» ¹⁸ U n ba u ya pye ma yee: «Tē ga lii pye, n le cā yagaa. Loo ne nde: N ga ra mple nde yoho kāā, n dur n taa fāā, tii te cā gboho faale wān na, n ta dir wān byε le yaha te laam wo ta koho wān byε ne. ¹⁹ N ma loo pye wa, n ga dur n nii yar n yee: Naambiyā, diyōr ma ma ye kacān wee ye, te ga waha ta ma di yai dyε- buar. Yagaa, fihī nii naa n wūū, ma naa n di ma naa n wo, -taa naa nuhu di.» ²⁰ Yāhā n -sē u dya pye ma yee: «Naplege nge! Yīmper nge gε laam wo, ma ga ku. Taa ga ku, dir nde byε taa gbihi ta ma myaha na, te ga nii yoo wān yagaa?» » ²¹ Loo na, Yesu n maha le pāā taha ma yee: «Wii woo na tuu driyē nangbān wān ya ke wāā n ta u ya myaha na, u sē -sē wee ngaa nangbān Yāhā ye ye, woofua wīī ma mii ke nangbān naplege nge wīī dyaŋ.»

-Ye yii le soho Yāhā koho wo ye kuān ne!

(Mat 6.19-34)

²² Loo kur ye, Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Loo ne, n ga ye yar nde ne: Dir rii tee ga naa n di, tesē loho gii ne tee ga naa n wo ye waha nii yīnwer na, tesē nayre rii ne tee ga le tā ye kadye na, ye ma syi ye naa ntān cεr too nde byε wīī na ye! ²³ Ye sē yāā, yīnwer puar dir na, kadye puar nayre na. ²⁴ -Ye naa kānsyām yān, pe sē digi tāhā, pe sē digi gbe, teelaa wee pe ye pe dir kōn n yaha ye. Yāhā sē pe yē digi wāā la pe kē? Ye wīī n tāy Yāhā ye, ma ter kānsyām yaha. ²⁵ Ye laam wo, yoo ma u ga waha u kuper yūhū wāā carle gε laangar ya kāmay na? ²⁶ Ye ma gblihi laa nde le syi ya wāpyen na, lii tee -sē laam ga ke kai- ngūī wīī na?»

²⁷ Nyẽ fyār te n fiy tar wo, ye sē te nayōr yāā la? Te sē tēn tē ye, te sē faha wān tyīn ye. Ta n -sē le pāā ye ye, u faale yīnfua Salmuu, u nangbān naa bye ne, u nayre nayōr sē -sē bii nō nyẽ fyār wāṅ neṅ gaa ge nayōr na ye. ²⁸ Nyẽ nge ge ke n fiy tar wo nanga, koo gii pe n pai miy le wāā naa laam wo sukūhū, Yāhā nayōr wāā ke kē. Ke -sē ga pye mii ke tyii yii ge na, ke saa nayre wāā ye kē ye? Ye sē koho taha yaha Yāhā na busāā ye. ²⁹ Ye ma syi ye naa ntāṅ cēr, ye yẽ digi wāke ne tesē ye lawōṅ ne ye! ³⁰ Nawee- mpāy pe sē cīnde Yāhā cā ye, poo pe too nde bye ke fānga ne. Ma -sē yee yii na, Tuhufua Yāhā ma ye ye, ke cā te wīi ma ye na. ³¹ -Ye cāā Yāhā Yai wīi ke wa! Loo na, ngii wīi ke ma ye na, ke -sē ga ba wāā taha ye kē.

³² Yii mpāy tee sē nihi ye, ye ma syi ye fya ye! Le tāy ye Tuhufua Yāhā ye, loo ne u n ye le Yāhā Yai wo. ³³ -Ye ye koho wān par, -tee pe war wāā nawām kē! Wale lii syi le sē n klaha ye, -ye naa loo ke! -Ye Yāhā wūhū ke naa n ta busāā yāhāyīn wo, koo fla gii wāplaha wee te na ye, yuhu saha nō te na ye, fyār saha te pye klaha- ye. ³⁴ Tee ye laam wān ta na, ye laam bye ma koo fla na.»

Tēntē- yai pe ma n sā wāy faha ye (Mat 24.45-51)

³⁵ Yesu n maha yee: «-Ye yii gbihi ra tēn wīi ne, -ye ye nsīi cēr pua, -ye ye naaloho tar yaha! ³⁶ -Ye yii gbihi mii tēntē- mpāy dyaṅ pe yīnfua ka cagbar na. U ma dur ba ke kapahayē gbā, pe yir ga ke yār u kē. ³⁷ U yīnfua tuu ga dur ba tēntē- mpāy yāā yrāṅ na, poo wīi n tāy! U ga u ya gbihi, u pe ta pe n tege nii, u n ba dir la klaha pe bye kē. ³⁸ U ma dur ba yīndyaha wo, le tāy yīndyaha kur ye, ma ba u tēntē- yāā yrāṅ na, pe wīi n tāy.

³⁹ -Ye nde cā laha: Kahafua ma ne u yuhu payale cā, u ga ne kuee yrāṅ na, u sye u yuhu ma n dye u kaha wo ye. ⁴⁰ Ye bya -ye yii gbihi naa n

ta, yaliile tee sē ga yigi ye, u Nawee Puee ga ba dur ba loo yale wo.»

⁴¹ Pyar n ba le pāā ma yee: «Yīnfua, ma kaplāṅ ngīi kuā cra pāā wāā wii ya kē laa, ma ke pāā nawee- kur bye kē?» ⁴² Yesu n u yē sya ma yee: «Tēntēle wii syi kē u n sroṅ u yīnfua ye, ma maha kai- cā? Woo kē wii ne u yīnfua ter ma u taha u naa ke kaha yāṅ, tuu naa u tēntēwai bye yāṅ, u naa pe dir wāā pe kē sediyale wo. ⁴³ U yīnfua ma dur ba, maa u yāā loo tēn na, woo tēntēle wīi n tāy. ⁴⁴ Ta n cīnde nde pāā ye ye. U yīnfua ga u taha u koho wān bye yīn na. ⁴⁵ U tēntēle ma -sē le ga yigi, a woo yīnfua saa pa yagaa ye, u ga too u tēntēwai wāgbāṅ na, u naa dir ya di, u naa sēm wō pe n u yigi. ⁴⁶ U tēntēle tuu sē per gii ga yigi ye, u yīnfua ga pa koo per na. U ga u pēn cīnde wāpēn, tuu u pye pyer riī ne te yai mpāy ne pe sē sroṅ ye.

⁴⁷ Tēntēle wii tuu u yīnfua laam wīi cā, u sē -sē u ya gbihi ye, u sē -sē u yīnfua laam wīi pye ye, u ga ba gbār sya busāā. ⁴⁸ Ma -sē yee tēntēle wii tuu sē u yīnfua laam wūhū cā ye, u ma sya tee pye ma yai gbār ne, u ga gbā car ya. Yāhā ma wii kē busāā, ke ga ba ufua yey kai- busāā ne. Yāhā ma kai- busāā le soho wii koho wo, ke ga ba woofua yey kai- busāā ne ke n sya gboho ter.»

Yesu wāpaṅ ta nawee- ga cēr (Mat 10.34-36)

⁴⁹ Yesu n maha yee: «N pa nawee- wācer naa ne kāntraha na. Koo naa nge ma ne pye ke le wa, le ne ga tāy ra ye. ⁵⁰ N ga ba tāā fen laam wo, ta laam bye n wlāhā nii. Loo n ba pye wa, ta laam n cā tege nii. ⁵¹ Ye laam wo, ye yee la n pa nawee- yīmbuhu wāālesaha wo? Aye rēhe, n pa pe wācer wīi loo ne. ⁵² Ma gbe yagaa na, nwoṅ giifa ma pye nawee- bua, nawee- tāā ga wāā le, pe cēr nawee- syām mii na. Kaa na, nawee- syām ga wāā le, pe cēr nawee- tāā mii na. ⁵³ Tuhufa ga ba napīr le pe dyam ne, dyam -sē ga ba napīr le pe tuhufa ne.

Nahafa ga ba napīr le pe pueesyam ne, pueesyam -sē ga ba napīr le pe nahafa ne. Nansyam ga ba napīr le pe pii ca ne, pii ca -sē ga ba napīr le pe nansyam ne.»

Mpāy pe sē yagaa kai- yīntaha war ye

(Mat 16.2-3; 5.25-26)

⁵⁴ Yesu maha naa pe nawee- yar ma yee: «Ye ma sesaha yāā ke wo ke pakue ye, ye sē ne yee la, ke ga pa? Ke n -sē pa cīinde. ⁵⁵ Ye ma tefay yāā pe yir yāhāyīn kāndigi koho kue ye ma fua n pai, ye sē ne yee la kar ga war? Le n -sē pye cīinde. ⁵⁶ Dawarfa me ye ne! Tee waha yāhāyīn wūhū yīntaha war, tesē kāntraha wūhū ne, Yāhā wūhū nkāy ke -sē n pye ye yīnde na yagaa, nwa ta ye n koo wāwar wīi sye?»

⁵⁷ Tee ga lii pye le n sron, nwa ta ye n loo sye? ⁵⁸ Wii ma yee ma laa tee pye, ma ma yigi n gaha kasāhā saha wo, tee sē nō wa ke fla na ye, cāā naa u nar ye n wāā le. Mii loo sē ne ye, u n gaha ma le soho u kasāhāfua koho wo, woo n ma le soho fāngafa koho wo, pe n ma le nwompihi wo. ⁵⁹ Ta n le pāā ma ye: Ma'a yee ma sē le kafue bye dāā tān ye, ma saa yāā yi ke nwompihi wo ye.»

13

-Ye le sya ye kapee- sē yō ye, -tee ke miy yaha!

¹ Per gaa, nawee- mpāy n pa Yesu fla na, ma ba Galelefa mpāy wīi pāā u ye. Pe Galelefa ka Yāhā kangbān laam wo, u fāngafua Pilati n ta pe n pe boo wlāhā pe kaboo wān ne. ² Yesu n pe yē sya ma yee: «Galelefa mii pe boo, ye laam wo ye yee la, poo pye kapeepyefa ma ta ter Galele kāntrahafa bye yaha? ³ Ye bya ma -sē yee, ye sē le sya ye kapee- sē yō, ma maha ke wāpyen miy yaha ye, ye bye wīi ga ba klaha-. ⁴ Ye yai ye ye laam too nwonjruhu gii na ke pye Syilwee wo, ma ba too tā nawee-sēnsye kuatāā na, pe n ku. Ye laam

wo ye yee la, poo pye kapeepyefa ma ta ter Yurusalem klofa kur bye yaha?

⁵ Ye bya ma -sē yee, ye sē le sya ye kapee- sē yō, ma maha ke wāpyen miy yaha ye, ye bye wīi ga ba klaha-koo syi.»

Yiisrefa wīi ma mii katyigi gii dyan, ke sē n sa ye

⁶ Yesu n maha kakuācran pāā pe ye ma yee: «Dya waa ba nasar nkugu katyigi sīi kāntrayūhū fla wo, ke n le. U dya n pa u n pai nkugu tai, u sē ngaa yāā ye. ⁷ U n te tar gbihifua pye ma yee: «Yān, ke dye-tāā kē yagaa, n ma pa n pai nkugu tai katyigi nge na, n saa ngaa yāā ye. Ke cer kāā! Ke tee nii ma draha ka sya, ke sē n sa ye.» ⁸ U tar gbihifua n u yē sya ma yee: «Yīnfua, maha tyii ke na naandyē; n ga ke yīn tugu klaha, n nafuhu le ke tāy. ⁹ Ke syi ne, laa na ke ga ba sa dye laa; ke maa yee ke sē maha sa ye, ma ta ke n cer.» »

Yesu maha cōo waa jaa kani per gaa na

¹⁰ Kani per gaa na, Yesu pye u maha naa nawee- klaha Yiifee-yawāhā nwonj gaa laam wo. ¹¹ Cōo waa -sē pye ke fla na, u sē pye korkor ye. Ke dye- sēnsye kuatāā ba kē sāndūpee waa pye, u ba u cōo ta u n kur nii, u saha kāntuhu sron ye. ¹² Yesu tuu u cōo yāā, u n u yee ba, ma ba u pye ma yee: «Cōo, ma yan ma miy yaha.» ¹³ Yesu n koho taha u na, ke kāntuhu n ta ter sron u ye, u n nii Yāhā sey.

¹⁴ Yesu tuu maha nawee jaa kani per wo ke syi, le sē tāy u Yiifee-yawāhā nwonj yīnfua ye ye. U n kapān gbe, ma pe nabuar pye ma yee: «Plii kuay ma, nawee yai u tēn tē too plii na. -Ye naa too plii yān, ye naa n pai ye yan wājaa wīi na, tee ke kani per yāā ye ke ta yaha!»

¹⁵ Yīnfua Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Dawarfa me ye ne! Kani per na, ye sē ne ye naha sāhā la, laa na ye kānkon, ye ka ke ne lawosaha wo? ¹⁶ Ah cōo nwo wii tuu -sē ma

Brama kur waa, Setane tuu pua yigi yaha dye- sēnsye kuatāā, ye yee la woo ma syi u sāhā yaha kanii per na u sāndūpee namihi wo ye?»

¹⁷ Yesu kapān nde n nii u napīi-ye fyar wīi. Laanwo wūhū nkāy tuu naa n pye, ke -sē naa nuhu yigi pe nabuar kē.

Yāhā Yai ga cāā kloŋ, ke cā ba gboho

(Mat 13.31-33; Mar 4.30-32)

¹⁸ Loo na, Yesu n maha pe nawee-yar kakuācran ne ma yee: «N ga waha Yāhā Yai wīi tōr nwa ne? Ke ngii tay, n ga ke kla yar ye na. ¹⁹ Ke ma mii ngaa puale dyan, dya waa tuu gbe, ma tāhā le kāntraha wo u lankua wo. Loo puale kloŋ tāŋ pii bye na. Le -sē fīy ma jruhu katyigi dyan, kānsyām n sya ba pe nseŋ ta te kayay laam wo.»

²⁰ Yesu n maha yee: «N ga maha ye yar Yāhā Yai ma mii syi dyan?

²¹ Yāhā Yai wīi maha ma mii ncasur wāŋ ter syi dyan, cōo waa tuu gbe carle ya, ma wlāhā bur miy busāā wo gbengbeyihī tāā syi, ma pe tūhū. Te ncasur carle ya n ta pe n sya fua yir.»

Nawee- busāā ga yāā dye la Yāhā yai klo wo?

(Mat 7.13-14, 21-23)

²² Yesu naa n gaha Yurusalem wo. Tuu naa n ter kungbāhā nkāy wo, tesē kusyimbēhe nkāy ne, u nawee-klaha naa n gaha too bye wo.

²³ Waa n ba u yey ma yee: «Yīnfua, nawee- mpāy pe n pai sya yaha pe dye Yāhā fla wo, pe saa syar ye, cīinde sē na?» Yesu n u yē sya, ma pe yar ma yee: ²⁴ «Yāhā fla wādye wīi waha mii nwonyē gii dyan ke fihī. -Ye yii waha ye dye koo ne! Ta n ye yar, nawee- busāā ga ba yee poo ga dye, pe -sē ga ba gblihi laa.

²⁵ Koo nwonyē nge kahafua ma ba yir, ma ke nwonyē gbāā tā, yaa ba yii yāā nkur ye, ye naa ke kāānklihi gbā ye yee: «Yīnfua, nwonyē yār wo kē!» U ga ye yē sya u yee: «N sē ye

yisaha cā ye.» ²⁶ Loo na, yaa u pye ye yee: «Wii me too wāā naa n di ma ne, ma maha wāā naa n wo ma ne. Ma naa nawee-klaha wo klo wo, nanihi teebehe wo.» ²⁷ U ga maha ye pye u yee: «N sē ye cā ye kapeepyefa mii, ye ma n crā ra na ye!» ²⁸ Loo yale wo, ye ga ba faale wāle Brama ye yāā, Yāhā yai klo wo, tesē Yisyake ne, Dyakuba ne, ma suhu pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa bye ne. Yii -sē ga ba pye nkur ye, ye naa n wūn wāwūn, ye laam ga ba war ye n sya naa nkāhā gbā!

²⁹ Nawee- ga ba yir yaidar kuε ye, tesē ke dyeter kuε ye, tesē kāntraha teebehe bye wo, pe pa Yāhā Yai gbar na, pe ba dir di. ³⁰ Loo na, mpāy pe ma kur ye yagaa, poo mpāy ga ba yahasee fla yāā. Mpāy pe -sē ma yahasee fla wo yagaa, poo mpāy ga ba nii kur ye.»

Yesu tesē Yurusalemfa wīi ne

(Mat 23.37-39)

³¹ Loo yale wo, Farisyē mpāy n yūhū crā Yesu na, ma u pye ma yee: «Ter kāā, ka fla ngaa na. Yerote n traha u ta pe n ma boo.» ³² Yesu n pe yē sya ma yee: «-Ye ka, yaa kacāmpuai nwo yar ye yee: Ta tēn ne kāntraha nge na sāndāpee wākar ne, yanfa wājaa ne. N ma le na nanga tesē sukūhū ne, le tēn n sya ba kua. ³³ N yai n ta ter ta yrāhā ne nanga, sukūhū, n sya ga nō. Ye sē yāā, Yāhā kaplāŋ tōrfua sē yai pe u boo kulaa wo mii Yurusalem sē kē ye.»

³⁴ Yesu tuu naa pe Yurusalemfa wīi pāā, pe fen n u yigi, u n yee: «Yurusalemfa, Yurusalemfa, ye Yāhā kaplāŋ tōrfa boo, tesē nawee- mpāy Yāhā pe nō n wāā ye ye, ye pe waa n boo ntēambar ne! Yalebye, n n ke n ye wāā ta nii tāy, mii nguyīŋ dyan ke ke pii wāā n ta ke nkaasyir flāhā tāy. Ye sē -sē le sya yāā ye. ³⁵ Tee n pye ke syi Yāhā ga ba kur waa ye klo na. Ta n ye yar: Ye saa ra yāā mii per gii sē kē, tee n pai naa n yee: «Mboo

wii taa n pai Yīnfua Yāhā myaha na, ke kaa taha ma na.» »

14

Farisyē naa waa Yesu yee ba dir na
(Mat 22.1-10)

¹ Kanii per gaa maha wo, Yesu ba ka Farisyē ye yīnfua waa kaha wo. Pe ba u yee dir na ke fla na. Mpāy pe pye ke fla na, pe naa Yesu yāŋ kayi ne, ncā u ga pye mii laa? ² Dya waa ba yer u yahasee ye. Yan pye u dya na, u n ba tē. ³ Yesu n kapān gbe, ma pe Farisyē yey tesē pe Yāhā kaiyarfa ne ma yee: «Kānde lii Yāhā le ta, wo yai wo yanfua jaa kanii per wo laa, wo sē yai wo le syi pye ye?»

⁴ Pe n yaha le, pe sē sya ma laa wāā sya ye. Loo na, Yesu n u yanfua yigi ma u jaa, ma kānde wāā u kē u n ter. ⁵ Yesu n dur yagaa, ma pe nawee- pye ma yee: «Ye laam wo, waa dya ne too dye u ye kualan laam wo, laa na naha syi, ufua saa u yi la le yalebya wo, le ma sya pye kanii per?» ⁶ Loo kapān nde na, pe ga u yē sya lii ne pe sē cā ye, ma yaha le.

⁷ Dir disaha wo, nawee- mpāy pe ba yee ba te dir na, pe bye naa niisayōr ke. Yesu tuu pe yāā, u n kakuācran nde pāā pe ye ma yee:

⁸ «Nawee ma ma yee, taa ga fān di casyar na, ma'a ka, ma'a n ga ke niisayūhū yāŋ ma nii ye. Ma'a ga nii koo syi fla wo, laa na pe ma pe nawee waa ter yee te dir na, wii syi tuu ter ma yaha ma maha ma yīnfua waa. ⁹ Wii tuu ye yee ba, mboo tesē woo ne, u ga waha pa u ba ma pye: «Dya, ah ma saa ke niisayūhū wāā la u kē?» Ma -sē ga yir te fyar ne, maa nii kur kue niisaha wo. ¹⁰ Ma'a yāā pe ma yee ke syi fla na, ma'a ka, cāā ga nii kur kue niisaha wo. Ke syi ne, wii tuu ma yee ba, u ma ba ma yāā, u ga ma pye: «Naambiyā, yir ba nii yahasee ye niisayūhū fla na.» Taa yir ga wāā nii mpāy ne, pe ga nagboho ta ma na. ¹¹ Ye sē yāā, nawee wii ma u ya ta yīnfua draha wo, ufua ga

klon. Wii ma -sē u ya klon, ufua ga ta yīnfua draha wo.»

¹² Dya wii tuu ba Yesu yee ba te dir na, Yesu n wā klaha ma u yar ma yee: «Ma'a ga nawee- yee dir na, ma'a n ma naambiyām yee ye, tesē ma nampyese ne ye, tesē ma nwonfa ne ye, tesē ma niisahafa mpāy ne pe ma walefa ye. Mii loo sē ne ye, pe ga waha yia pe le dur ma kē. Kayī lii raa yee ma pye, le n kua kāā. ¹³ Ma'a ga nawee- yee dir na, ma naflam poo yee, tesē mpāy ne pe kadye sē ke ya kua ye, tesē tānklahafa ne, ma suhu fūū- ne. ¹⁴ Poo mii pe saha le dur ma kē ye, ma wī n tāy. Yāhā ga ba ma dāā per gii kasron pyefa ga ba yir gbā wo, pe nii yrāŋ na.»

¹⁵ Mpāy pe naa n di, pe kaplāŋ ngī luhu wa, poo nen waa n Yesu pye ma yee: «Wii tuu ga ba u dir lay yāā te yāhāyīŋ gbar wo, u wī n tāy!»

¹⁶ Yesu n kakuācran nde pāā u ye ma yee: «Dya waa ba per gaa yar nabuar raa ye, dingbān wī na.

¹⁷ Te sedi yale n ba nɔ, u n u tēntēle lehe wāā u ga pe nawee- yar, te wān bye pye wa, pe pa. ¹⁸ U ma ga wii yāā, ufua ga naa yor raa ter pāā. U tēntēle tuu ga cāā dya wii yar, u dya n u pye ma yee: «Dya, n ma n tar raa par nii kē, fīhī tyii ta n ga te fla yāŋ. Ye ma n tege ra na ye.» ¹⁹ Waa ter n yee: «N ma n tawar nyer sēnsye par nii kē, fīhī tyii ta n ga re pye yāŋ. Ye ma n tege ra na ye.» ²⁰ Waa ter n maha yee: «N ma n cɔɔ sya yagaa, n wee n ga yāā ka ye.»

²¹ U tēntēle n dur ga, maa ke kaplāŋ tōr u yīnfua ye. U yīnfua laam n war, u n u tēntēle pye ma yee: «Ka le klo teebehe wo, tesē te nanihi fla ne, maa naflam yee ba, tesē mpāy ne pe kadye sē ke ya kua ye, tesē fūū- ne, ma suhu tānklahafa ne.»

²² U tēntēle n ka, ma dur ba u yīnfua pye ma yee: «Yīnfua, taa lii pāā, n le pye. Niisar raa -sē maha ma te kuee» ²³ U yīnfua n u tēntēle pye ma yee: «Ka klo kānkāy wo tesē

tar känkāy ne, maa nawee- ta pe n ba dye, ta kaha n yīī.> » ²⁴ Yesu n pe nawee- pye ma yee: «Ta n ye yar, mpāy pe ba cāā yee, poo saa too dir nde yāā di ye.»

Cūinde Yesu kānyārwe yai u pye mii?

(Mat 10.37-38; 5.13; Mar 9.50)

²⁵ Loo kur ye, nabuar naa n yār Yesu ne, u n ba wā klaha, ma pe pye ma yee: ²⁶ «Wii ma yee u ga taha ra na u kuāᅇ ne, ta wīī yai le naa n gbobo u laam wo, le ta ter u tuhufua wīī na, u nahafua wīī ne, u cōō wīī ne, u pii wīī ne, u nampyesey wīī ne, tesē u ya wīī gε ne. Mii loo sē ne ye, u saha nii ta kānyārwe ye. ²⁷ Wii ma cā u saha wāfāy sya ra wīī na u sya gbāpee ku ra kur ye ye, ufua saha nii ra kānyārwe ye.

²⁸ Ye laam wo ye cā, wii ma yee u ga nwongbāᅇ fāā, kii syi ke jruhu, u ga cāā tege nii, u yāᅇ ke nwongbāᅇ wāfāā dir ga war yē gii kua, u waha cā poo war yē ma ga waha yāā u ye, ke tēᅇ bye n waha kua. ²⁹ Mii loo sē ne ye, u ma cāā koo nwongbāᅇ nakūy ta, war n ba kloᅇ u ye, ke nwongbāᅇ sē fāā kua ye, mpāy pe loo yāā, pe ga naa u ler. ³⁰ Pe ga yee: «-Ye naa n yāᅇ dya nwo ne, u nwoᅇ wāfāā tēn fe gbe, ma ba gblihi laa, le tēn sē kua u ye ye.»

³¹ Tesē, yīᅇfua waa ma yee u ga naan miy yīᅇfua waa ne, u ga cāā tege nii, u le fla yāᅇ wa. Tuu ma naan miyfa nawee- nyerbua ya ne, u ga yāᅇ, u ma ga waha yigi u nampyeᅇ yīᅇfua nwaa ye, tuu -sē ma naan miyfa nawee- nyersēnsye ne, u ga cā. ³² U ma -sē cā, u saha yigi u nampyeᅇ yīᅇfua nwaa ye ye, u ga cāā nawee- lehe wāā u ye, pe n ga u crā tā, pe u yey pe ga waha pye mii ke wāhā n kua pe nsoho wo.»

³³ Loo na Yesu n pe pye ma yee: «Yii waa saha nii ra kānyārwe mii u sē cāā tyii u koho wān kur bye na ye.

³⁴ Ye sē tetege yāā? Tetege ma kayūhū. Ke ma -sē sar, le kua. Waa saha ke ta ke n dur naa n tāy ye.

³⁵ Loo yale wo, ke saha kāntraha gbihi, ke saha le nafuhu wo ye. Pe n gaha ke miy wāā nkur ye nafēnten na. Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

15

Mbua wii tuu ba plaha, ma ba yāā
(Mat 18.12-14)

¹ Pe kufar wāāfa, tesē mpāy ne pe naa kāmpee- yār, pe bye naa n crā Yesu na, ma ba naa u kaplāᅇ luhu. ² Le sē naa n tāy pe Farisyē ye, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne ye, pe n sya le wlūhū naa n pāā pe ya ye ma yee: «Dya nwo n tāy kāmpee- yārfa ne, ma sya wāā n di pe ne.»

³ Yesu n pe yē sya kakuācran laa ne ma yee: ⁴ «Mbaa gbeebua syi ga waha pye waa ye ye laam wo. Nen ya ga waha plaha pe wo. Ufua saa pe mbaa gbeeresyar sēnsye kuaresyar mii ta yaha la nyē wo, u ga nen nwo ke wii tuu plaha, u sya u yāā? ⁵ U ma u yāā, le ga tāy u ye. U ga u mbua gbe taha kāmāyīᅇ na. ⁶ U ga ka kaha wo, u u naambiyām yee, tesē u niisahafa ne, u pe pye: «-Ye naa nuhu di ra ne, ta mbua wii tuu ba plaha ra ye, n u yāā.» ⁷ Yesu n pe yar taha ma yee: «Ta n ye yar, le ma ke syi yāhāyīᅇ wo. Yāhāyīᅇfa nuhu dir ne gbobo nawee nen wīī na, wii tuu u kapee- wāpyeᅇ miy yaha ma dye kānyīī wo, ke ter nawee- gbeeresyar sēnsye kuaresyar mpāy yaha, pe n yee poo ma naweeyōm, kapee- wāmiyaha wee pe na ye.»

War wii tuu ba plaha, ma ba yāā

⁸ Yesu n maha kakuācran laa pāā pe ye ma yee: «Cōō waa ma pye war sēnsye syi ne, warpua nen ya ne plaha u ye, u saa naaloho tar la, u ke nwoᅇ pe, u u warpua tay kayi ne u sya ga u yāā? ⁹ U ma u yāā, u ga u cabiyām yee ba, tesē u niisahafa ne, u pe pye: «-Ye naa nuhu di ra ne, ta warpua wii tuu ba plaha ra ye, n u yāā.» ¹⁰ Yesu n maha le pāā taha ma yee: «Kapeepyefua nen ya ma yi kāā u kapee- wo, ma kānyīī gbe

wāfuẽ, loo nde ga nuhu yigi yāhāyīn tēnlēhē ye kē.»

Dya wii tuu ba plaha, ma ba yāã

¹¹ Yesu n maha kakuācran nde pāã taha ma yee: «Dya waa pye naam kicar syām ne. ¹² U dyasyīnde n ba pe tuhufua pye ma yee: <Ta tuhufua, wo wale wān la, ma ra lay wāã ra kē.> U tuhufua n -sē u koho wān la. ¹³ Plii raa n ter; u dyasyīnde n yir, ma u lay wān bye par, ma ter pe war ne deydey kulaa wo. U n ga taha kuee gbar ya na, ma u wale bye pye klaha- tāj. ¹⁴ Pe war pe ba kua u ye, fāãpihi gaa n dye le klo wo, u yē digi saha yāã u ye ye. ¹⁵ U n ka ma ga tēn ke klofua waa ye, u n u gbe le u tar wo, u naa kaha tyē- naha. ¹⁶ Pe tyē- pe naa katyipir rii di, te di laam pye u na, waa sē -sē naa te wāã u kē ye. ¹⁷ Loo na, u n nii u ya wīi ga ma yee: <Dir rii gē te ma ta tuhufua tēntē- ye, pe saha te di tāj ye, ndoo -sē nwo tee nde wo, n n ku fāã ne! ¹⁸ N ga dur ga ra tuhufua ye, n n gaha u yar n yee, ta tuhufua, n kapee- pye Yāhā na, n kapee- pye ma na. ¹⁹ N sē maha yai ma naa ra yāj ma dya draha wo ye. Naa ra yigi mii ma tēntēle waa dyan.> ²⁰ U n yir, ma kānde sya ma n ter u tuhufua fla na. Tuu ga kaha yāj n wāã deydey, u tuhufua n u yāã. U dya fen n u sron yigi, u n sya yir fā ga maa u wāã, ma u pua yigi. ²¹ Loo na, u dya n u pye ma yee: <Ta tuhufua, n kapee- pye Yāhā na, n kapee- pye ma na. N sē maha yai ma naa ra yāj ma dya draha wo ye.> ²² Pe -sē ga dye kaha wo, u tuhufua n u tēntē- pye ma yee: <Nayroho gii ke yō tāj te nayre bye na, -ye ka farfar, yaa koo gbe ba le u na, -ye kāncrā le u kē kōnde na, -tee maha ntān le u kē tre na! ²³ Naampēn gii ke gboho, ye ga ke yigi ba boo, waa nuhu dir di. ²⁴ Ye sē yāã, ta dya nwo tee yāã nwo, le ma mii u ba ku ra ye, ma dur ba yrāj na; le ma mii u ba plaha ra ye, ta n u yāã.> Pe n yir gbar na, ma nii nuhu di.

²⁵ Loo yale wo, u dyadyaha pye tar wo. Tuu dur n pai ma ba nō kaha yē na, u n luhu kapēn mii ye, yor ne. ²⁶ U n tēntēle waa yee ba, ma ba u yey nwa kē. ²⁷ U tēntēle n u yē sya ma yee: <Ma cīfua kē u dur ba. Koo kē, naampēn gii ke ba gboho, ma tuhufa ta pe n ke boo, ma yee woo dya dur ba u ye wāwee.> ²⁸ U dyadyaha laam n war, u n sye u sē dye kaha wo ye. U tuhufua n yi ma yee, woo ga u laam yīn u n dye. ²⁹ U dya n u pye ma yee: <Yāj, ke dye- nii yagaa n kai- pye n wāã ma kē. Ma sē maha laa pāã yāã ra ye, ta n le sye ye. Ma ra kē yāã la sēmbua gē ne, ma yee n sya n ga nuhu dir di ra naambiyām ne? ³⁰ Ma dya nwo, tuu -sē ka maa ma wale bye pye klaha- tāj canaandi na, ma dur ba, naampēn gii ke ba gboho ma ta pe n koo yigi boo u kē!> ³¹ U tuhufua n u pye ma yee: <Ta puee, ma ma ra ne yalebye, wān tii bye te ma ra wān, ma bya wān ne. ³² Ma sē yāã, ma cīfua nwo taa yāã nwo, le ma mii u ba ku wo ye, ma dur ba yrāj na; le ma mii u ba plaha wo ye, wo n u yāã. Wo yai wo loo gbar nuhu ne, -too dir di wo laam n yīn!> »

16

Wale wīi

¹ Yesu n maha kakuācran pāã u kānyārwei ye ma yee: «Walefua waa ba tēntē waa gbe ta u wale yīn na. Pe n ba u walefua pye ma yee, u tēntē ma tuu u wale pye n klaha- ² U yīnfua n u tēntē yee ba, maa u pye ma yee: <N laa luhu ma wīi na, le sē yai ra ye ye. N saa maha ma ta ra wale yīn na ye. Taa ra wale pye mii, ke bye tōr ra n cā.> ³ U wale tēntē n laam ga ma yee: <Ta yīnfua nwo u ga ra tege kāã ra tēn na. N ga pye mii? Fānga wee ra na ta n ga waha kāntraha tēn tē ye; n ma yee ndoo ga naa n nar, le ga nii fyar wīi. ⁴ Tē ga lii pye n le cā yagaa. Ke syi ne, ta tēn maa klaha- ra ye, mpāy ga waha ra yigi ta pe ya

tây!> ⁵ Loo na, u yĩnfua foho ke pye mpây na, u n pe bye yee ba nanem. U n u wãcir yey ma yee: <Ma yai ma fue lii dãã ra yĩnfua kê?> ⁶ U n u yẽ sya ma yee: <Sẽm- nasuhu gbeebua.> U tẽntẽ n u pye ma yee: <Ma myaha fla nge saba wo, tege nii ma sãm- nasuhu gbeesĩ sãnsye ya yrũhũ.> ⁷ U n waa ter yey ma yee: <Ah mboo, fue lii ne le ma ma na?> U n u yẽ sya ma yee: <Dir nfããper kure gbeebua.> U tẽntẽ n u pye ma yee: <Ma myaha fla nge saba wo, tege nii ma nfããper kure gbeesĩ ya yrũhũ.>

» ⁸ Yesu n pe yar taha ma yee: «U tẽntẽ wii u sã ba sron ye, tuu -sẽ pe fohofa pye ke syi, u yĩnfua ge n u pye ma yee u le pye kacãn ne. Ye sã yãã, driyẽfa cir pe ya ne ma sya ta ter cããfa na. ⁹ Ndoos -sẽ ga ye yar laa ne: -Ye ye driyẽ wale ta, ye naa kohole ye nampyer- ye. Ke syi ne, ya'a ba cer kãã le wale na yaliile wo, ye waha niisaha gaa yãã Yãhã yai klo wo.

¹⁰ Wii ma sron kasyĩmbehe wo, ufua ga sron cĩinde wũhũ wo. Wii ma yee u sã sron kasyĩmbehe wo ye, ufua saha sron cĩinde wũhũ wo ye. ¹¹ Ye ma yee ye sã sron driyẽ nangbãn tẽn fla wo ye, Yãhã saa ba ye taha cĩinde nangbãn tẽn na ye. ¹² Ya'a yee ye sã sron nawee waa ter kohokla ne ye, Yãhã -sẽ ga ba ye kohokla wãã la ye kê?

¹³ Tẽntẽ nawee nen saha yĩnfa nawee- syãm wũhũ wãã le pye ye. Waa wĩ ga tã y u ye, le ter waa wĩ yaha. U ga sron waa ye, tuu waa wĩ sye. Le ma ke syi, ye saha nii Yãhã tẽntẽ-, tee maha nii wale tẽntẽ- ye.»

Yesu kai- nkãy yar nawee- na
(*Mat 11.12-13; 5.31-32; Mar 10.11-12*)

¹⁴ Pe Farisyẽ naa Yesu kaplãn ngĩ luhu, ma naa u ler, wale wĩ tee tã y naa n ter pe ye. ¹⁵ Yesu n pe pye ma yee: «Ye yii ta yii sron, Yãhã -sẽ ye laam wũhũ cã tãñ. Lii syi le ma yĩn nawee- ye, loo -sẽ ne le fũhũ Yãhã ye.»

¹⁶ Yesu n maha pe yar ma yee: «Kãnde lii Yãhã bii le le soho Musa kohokwo faale wo, tesẽ faale Yãhã kaplãn tõrfa kai- ne, koo ngĩ bye kê ke naa n klaha nawee- ye, ma sya ba waa Nsãn nawee- tããfua wãpan na. Ma -sẽ gbe Nsãn wãpan cãã na, le Yãhã kapãyĩ n pãã nawee- ye, kapãyĩ lii le Yãhã Yai wĩ pãã. Nawee- bye -sẽ pe ya waha, ma n ke fãnga ne pe dye Yãhã Yai wo. ¹⁷ Yãhãyĩn tesẽ kãntraha ne te wĩ ga ba kua kãã. Ma -sẽ yee kãnde lii na Yãhã le ta, le kaplãn teelaale ge saa miy yaha ye!

¹⁸ Ke syi, naa wii ma u ya kohocoosye ma waa sya, u kapee pye, u cayor pye. Tesẽ coo wii u puai u sye, mboo wii ma u gbe, ma bya kapee pye, ma cayor pye.»

Walefua waa tesẽ fenfua waa ne

¹⁹ Yesu n maha kakuãcran pãã pe ye ma yee: «Walefua waa pye, u naa nayreyõr ya le, tii syi nawãm sã naa te dir yey ye. Plii bye u naa nuhudì, ma naa diyõr ya soho. ²⁰ Fenfua waa -sẽ pye, pe naa u yee Laasar, u kadye bye pye nar fla. U sã y naa n nii u walefua kapahayẽ ya na. ²¹ Dir rii bir re tege naa n too kãntraha na, u naa n ke u re yãã u di. Pãm maha ba u nar lai naa n di u ye.

²² U fenfua n ba ku, yãhãyĩn tẽnlehe ye n u gbe ga ta Brama tã y, nakur klo niisayũhũ wo. Loo kur ye, u walefua n ba ku u ya ndon, pe n u tugu le. ²³ U walefua naa fen sya nakur klo niisapihi wo, naa fla wo. U n yĩntaha kuã yir wãã, ma Brama yãã deydey, Laasar ne u tã y. ²⁴ U n tẽ sya ma yee: <Ta tuhufua Brama, ta fen di ma Laasar lehe wãã, u n ga u kõnde ya kã le car ya loho wo, u ba ra yĩnkã i yĩn ta kê. Ma sã yãã, ta fen gboho ter naa nge wo.> ²⁵ Brama n -sẽ u pye ma yee: <Ta dya, taa pye kãntraha na, ma kohowãn pye la wãkua wãn, Laasar woo sã pye la fen ya? Le faha la ma na? Yagaa taa nwo fen laam wo, u lay kê u n di yagaa. ²⁶ Tesẽ wuhungbãñ ma wo

nsoho wo ye ne. Ma sē yāā, mpāy ma yee pe ga yir nwo pe ka ye fla na, pe saha ka ye. Nawee wii ma maha pye ye fla na, u saha pa nwo ye.> ²⁷ U walefua n Brama pye ma yee: <Le ma pye ke syi, ma Laasar lehe wāā ta tuhufua kaha wo, ²⁸ nampyesey ma ra ye, wām bua. U lehe wāā, u n ga pe yar pe ma syi ra wāñ syi pye pe ba pa fen fla nge wo ta wāñ syi dyañ ye.> ²⁹ Brama n u yē sya ma yee: <Yāhā kaplāñ nkāy Musa tuu bii cāā yrūhū yaha, nkāy ne pe Yāhā kaplāñ tōrfa pe bii cāā yrūhū yaha, ke ma ma nampyeñ- ye kaha wo, pe naa n luhu ke ye.> ³⁰ U walefua n u pye ma yee: <Ta tuhufua Brama, loo saha yai ye. Nawee ma yir nakur klo wo nwo, maa pe yar pe ga cā pe kapee- wāpyeñ sē yō ye, pe gbihi naa n yār Yāhā kānyī wo.> ³¹ Brama n u pye ma yee: <Pe ma yee pe saa luhu Yāhā kaplāñ nkāy ye ke ma pe ye ye, waa ma sya yir nakur klo wo, ma dur ga yrāñ na pe ye, pe ga yee woofua bya kaplāñ wee cīinde ye.> »

17

Kapee- wāpyeñ tesē wātyii ne kapee- foho na

(Mat 18.6-7, 21-22; Mar 9.42)

¹ Yesu n maha u kānyārwei pye ma yee: «-Ye yāñ, kapee- wāpyeñ saha kua yāā ye. Wii ma -sē u nampyeñ ta u n kapee pye, ufua wīi pee! ² Mpāy pe ma pra kicar wāñ syi, ma ra ta pe Yater, wii ma poo nen waa ta u n yi kāā ra kānde wo, le ga pee woofua na. Pe ma sya cāā ntēmbangbāñ pua woofua yīntyigi na, ma u gbe miy le wāā langbāñ wo u sē yāā loo kapee nde yāā pye ye, ke puar u na.

³ -Ye yii yigi! Ma nampyeñ ma laa tee pye ma na, le pāā u ye. U ma le sya u kadugun ma cā le sē yō ye, tyii u kapee fue na ma kuāñ ne! ⁴ U ma sya tee pye ma na tehe kuasī per neñ ya wo, ma -sē le sya ke tehe kuasī bye na ma cā le sē yō ye, tyii u

kapee- foho na ma kuāñ ne ke tehe kuasī ngī bye na.»

⁵ Yīñfua Yesu tēnlehe ye n ba u pye ma yee: «Kaa taha wo na, Yāhā wīi n waha sroñ gboho wo laam wo.»

⁶ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye laam wo, ya'a Yāhā ta ye Yater carle ya, ye ga waha pāā katyigi nge ne ye yee: Mii kuā kāā tee nde wo, ma ka maa mii sīi langbāñ wo. Ke katyigi -sē ga luhu ye ye, ke le pye cīinde ye yīnde na.»

Tētēle wīi ma lii ne?

⁷ Yesu n maha yee: «Tētēle syi ne pye waa ye ye laam wo, tuu gbe u naa tar war, laa na u naa mbaa naha, u ne u yāā tuu yir tar laam wo ma n pai, u ga u pye la, u pa farfar u ba nii u loho wo, tuu di? ⁸ Aye rehe, tuu ga lii pāā u ye u ga yee: <Ta sro soho ra kē! N ma ba nii maa di yaliile wo, ma ka maa ma tētē nayre yi kāā, -taa raa le, ma ba naa wāñ pye ra kē ta n naa n di! N ma ba di wa, ma cā ba di kur kue ye.> ⁹ U tētēle kē u ne, tuu u taha nkāy na u n ke pye, u ga maha syaha wāā la u kē nantāñ? ¹⁰ Ye wīi bya ma ke syi: Tē ye taha nkāy bye na, ya'a ba koo bye pye kua wa, -ye yee: <Tētē- ya me wo ne; wo tēn ya sē na too tē? Ah lii maha kuae?> »

Nawee ma jaa, u yai u lii pye?

¹¹ Yesu n ta ter Yurusalem kānde ne. U n ba Syamarifa kāntraha yertersaha fla sya, tesē Galele kāntraha yertersaha fla ne, ma naa n ter. ¹² U naa n dye kusyīnde laa wo, gber- sēnsye mpāy n u wāā ba, ma ba yer deydey. ¹³ Pe n nii n tē ma yee: «Yīñfua Yesu, wo fen di!» ¹⁴ Yesu n pe yāā, ma pe pye ma yee: «-Ye ka, yaa yii yar Yāhā yūndefa na.» Pe n nii n gaha, ma ga jaa kānde wo.

¹⁵ Poo nen waa, tuu yāā u jaa, u n dur ma nii Yāhā sey n pai fānga ne. ¹⁶ U n ba kānklūy gbāā Yesu tre tāy, ma yīñ kor le ma syaha wāā u kē. U dya pye Syamarifa naa. ¹⁷ Loo na, Yesu n yē kuā ma yee: «Poo sēnsye mii bye pe jaa, pe kuaresyar mii -sē

ma na? ¹⁸ Waa sē yāā yee gε yee u ga dur ba syaha wāā Yāhā kē, mii tergaafua nwo ya sē kē ye.» ¹⁹ Loo kur ye, Yesu n u Syamarifa naa pye ma yee: «Yir, ma naa n gaha, taa ra ta ma Yater, loo le ma sya yaha.»

Yāhā Yai wāpa yale ga ba nawee-fe gbe

(Mat 24.23-28, 37-41)

²⁰ Pe Farisyē n ba Yesu yey Yāhā Yai wāpa yale ne. U n pe yē sya ma yee: «Yāhā Yai wāpaŋ sē waha yāŋ n cā ye. ²¹ Ye yee la le ga ba naa n pāā Yāhā Yai ma nwo, laa na ke ma nwaa? Tee -sē le cā ye yee Yāhā Yai ma wa ye telai wo.»

²² U n dur ma u kānyārwei pye ma yee: «Cāā gaa ma ke n pai, yaa ba naa u Nawee Puee yīnfar kε, le ma sya ga pye per neŋ wāyāā ya. Ye sē -sē ga ba u yāā ye. ²³ Ye ga ba naa n luhu nawee- yē na, u ma nwo, laa na u ma nwaa. Ye ma n fā taha waa na ye. ²⁴ Ye sē yāā, u Nawee Puee wādurbaŋ ga ba pye mii yāhā wāyεhe dyaŋ, ke ne yehe ke ncha byε gbe tā, nawee- byε n ke yāā. ²⁵ N -sē yai n cāā wāfāy yāā gboho, n yai yagaafa n cāā ra wīl sye.

²⁶ Kai- nkāy ke naa n pye faale wo Nuwe cāā na, koo syi kai- ga ba naa n pye u Nawee Puee wādurba yale wo. ²⁷ Koo cāā na, nawee- naa n di, ma naa n wo, ma naa ca sya, ma naa pe pueesyam wāā naam kē. Pe naa loo pye, te lafir n sya bii yi tā kāntraha byε na ma nawee- byε boo tāŋ. Nuwe woo n bii sya yaha u salangbāŋ wo, u nna ne.

²⁸ Kai- nkāy ke naa n pye faale wo Lote cāā na, koo syi kai- ga ba naa n pye u Nawee Puee wādurba yale wo. Lote cāā na, nawee- naa n di, ma naa n wo, ma naa wān paŋ, ma naa tar war, ma naa nwey fāā. ²⁹ Per giu Lote yi Sodō wo ma ter, naangbāŋ tesē naatarmiy ne te n yir yāhāyīŋ kuε ye, ma n too le klo na, ma sya pe klofa byε suhu boo. ³⁰ U Nawee

Puee wādurba yale wo, ke syi ga ba naa n pye.

³¹ Koo per na, wii ma ba pye u gbegbaha yīntraha wo, u ma syi yee woo ga tege dye nwoŋ wo, u ga u wān gbe ke fla na ye. Wii ma ba pye tar wo, u ma syi yee woo ga dur ga u kaha wo ye. ³² -Ye ye laam too lii na le bii Lote cōō* dye. ³³ Wii tuu u ya yīŋ kε, ma suhu u laam wān ne, woofua ga ba too byε kε laa; wii tuu -sē ga le sya u u yīŋ kε laa, ma suhu u laam wān ne, woofua kē tuu cā ga ba too nde byε yāā.

³⁴ Ta n ye yar, koo per na, nawee-syām ma pye pe wāā sāy nii kasāy wāŋ neŋ na yīmper wo, pe ga ba nen yigi ba ra fla na, pe tyii u nen na. ³⁵ Ca syām ma pye, pe tra tre pe ya tāy, pe ga ba nen yigi ba ra fla na, pe tyii u nen na. [³⁶ Naam syām ma pye tar wo pe ya tāy, pe ga ba nen yigi ba ra fla na, pe tyii u nen na.]»

³⁷ Loo na, pe kānyārwei n u yey ma yee: «Yīŋfua, kai- ngī ga ba pye na?» U n pe yē wāā sya plāhā ne ma yee: «Ye sē yāā, kakugu ma pye na, yān ga te ya wāā koo fla na.»

18

Yesu kakuācran pāā calangusya waa wīl na

¹ Loo kur ye, Yesu n maha kakuācran laa pāā u kānyārwei ye, pe waha cā pe naa Yāhā nar yalebyε, pe ma syi pe fāy naa n sya loo ne ye. ² U ba pe pye ma yee: «Klo laa wo, kasāhāfua waa pye. U sē naa n fya Yāhā na ye, u sē naa nawee yāŋ ngaa ye. ³ Loo klo nen ya wo, calangusya waa maha pye, u naa n pai u kasāhāfua fla na, u tāhā wīl laa na. U naa u kasāhāfua pye ma yee: <Le kai nde sāhā wo nsoho wo ra napīl ne, ta n waha ra tāhā yāā.> ⁴ Le n kuee ma sya ma-, u kasāhāfua sē naa n traha u laa pye ye. U n ba u ya pye ma yee: <Ciinde ne, n sē n fya Yāhā na ye, n sē maha nawee

* **17:32** 17.32 Lote tuu bii fā naa n yi Sodō klo wo u nna ne, u cōō bii sye, ma klaha yāŋ kur ye, ma -sē ku ma nii tetege ntāmbege.

yāŋ ngaa ye. ⁵ Coo nwo ra fāy gboho n ter, n ga u tãhã wãã u kē, nawee- n cã. Mii loo sē ne ye, n saa wũsaha yãã ye.» »

⁶ Yīŋfua Yesu n u kãnyārwei yar taha ma yee: «Kasãhãfua nwo gε tuu sē n sron ye, tuu lii pãã ye sē le yãã la? ⁷ Yãhã nge gε mpãy ke pe yāŋ yi, poo mii ma ba n wũn pe tãhã wĩ laa na ke yai ke yĩmper, ke saa laa pye la pe kē? Ke ga ma- la mii ke sē koho le pe ye ye? ⁸ Ta n ye yar: Ke ga pe tãhã wãã pe kē le yalebya wo. Ma -sē yee u Nawee Puee ma ba dur ba kãntraha na, u ga ba poosyifa mpãy yãã la mpãy syi pe u sron ta pe Yater?»

Yoo sron Yãhã ye?

⁹ Mpãy pe naa pe ya yāŋ ma yee poo sron Yãhã ye, ma yee mpãy pe kuee pe sē yõ ye, Yesu n kaplãŋ ngĩ kuã cra pãã pe kē ma yee: ¹⁰ «Nawee- syãm mpãy ba dugu ga Yãhã kangbãŋ wo, Yãhã narsaha wo; nen pye Farisyẽ naa, nen nwo -sē pye kufar wããfua. ¹¹ U Farisyẽ naa n ga yer u ya ya, ma nii Yãhã nar ma yee: «Yãhã, nawee- bye n yuhu, pe pee ma maha cayor le. Ndoo tē wee wãcεŋ pe ne ye, n syaha wãã ma kē loo nde wĩ na. N sē maha wee kufar wããfua nwo dyaŋ ye, n syaha wãã ma kē loo wĩ na. ¹² Plii kuasĩ nsoho wo, n ne plii sĩ raa yāŋ yi, n ta yē tã digi na n saa ngaa di ye. Tesē, n ma ngii koo yãã, n ga ke la fle sēnsye, n fla neŋ wãã ma kē.» ¹³ U kufar wããfua woo n fya ma ga dey yer, u sē sya ma yĩntaha gε kuã yir wãã yãhãyĩŋ kue ye ye, ma nii u ya ntraŋ gbã ma yee: «Yãhã, n ma kapeepyefua, ta fen di, ma fĩhĩ ta kapee- bye laha kãã ra yĩŋ na.» »

¹⁴ Yesu n maha pe nawee- pye ma yee: «Ta n ye yar, u kufar wããfua tuu dur ter u kaha wo, Yãhã ba u yāŋ ma yee u sron ma ta ter u Farisyẽ naa na. Ye sē yãã, wii ma u ya ta yĩŋfua draha wo, ufua ga klon. Wii ma sē u ya klon, ufua ga kuã yir yĩŋfua draha wo.»

Yesu kaa taha kicaabir na (Mat 19.13-15; Mar 10.13-16)

¹⁵ Nawee- n pa kicaabir ne Yesu fla na, tuu koho taha pe na, u Yãhã nar pe wĩ na. Pe kãnyārwei n pe yãã, ma kuãn pe na. ¹⁶ Yesu n pe kicaabir yee ba u tãy ma yee: «Ye tyii pe kicaabir na, pe n pa ra ye! Ya'a n sye pe na ye! Ye sē yãã, mpãy pe ma pra poo wāŋ syi dyaŋ, Yãhã Yai ma poo wāŋ. ¹⁷ Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Wii ma yee u sē Yãhã Yai wĩ sya yigi yaha u laam wo kicar wāŋ syi dyaŋ ye, woofua saa dye yãã Yãhã Yai wo ye.»

Nangbãm ga waha dye la Yãhã Yai wo?

(Mat 19.16-30; Mar 10.17-31)

¹⁸ Yiiffee yĩŋfua waa n ba Yesu yey ma yee: «Yĩŋfuayõ, n ga waha lii pye n cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye?» ¹⁹ Yesu n u pye ma yee: «Nwa ta ma n yee n yõ? Waa sē yõ mii Yãhã ya sē kē ye. ²⁰ Ma sē Yãhã kãnde katan wũhũ cã la, nkãy ke yar yaha ma yee: «Ma'a syi ma cayor le ye, ma'a syi ma nawee boo ye, ma'a syi ma yuhu ye, ma'a syi ma kawar fua ye; naa ma tuhufua gboho, ma nahafua ne!» » ²¹ U dya n u pye ma yee: «Ta kicar wo, n koo ngĩ bye yigi, ma sya ba waa yagaa na.» ²² Yesu tuu kapãn nde luhu, u n u dya pye ma yee: «Kate nen laa kuee ma ye. Ka, ma ga ma koho wãn bye par tãŋ, -taa pe war bye wãã tãŋ nawãm kē! Loo na, ma -sē ga ba nii nangbãŋ Yãhã ye. -Taa pa, ma ba taha ra na!» ²³ U dya tuu kaplãŋ ngĩ luhu, u laam bye n wlãhã u ye, u tee pye nangbãŋ.

²⁴ Yesu tuu yãã u dya laam ba wlãhã, u n le pãã ma yee: «Nangbãm wãdye wĩ Yãhã Yai wo, le war! ²⁵ -Ye yāŋ, yũhũmii wãdyeyiter mensãn wihi ne, le ma fãhãfãhã ma ter nangbãŋ wãdye yaha Yãhã Yai wo.» ²⁶ Mpãy pe naa n luhu Yesu ye, pe n u pye, a nangbãm ma yee pe saa waha pe yĩy yi yaha ye, yoo syi -sē ma u ga waha u yĩŋ

yi yaha? ²⁷ Yesu n pe yě sya ma yee: «Kai lii le nawee yia, le sē Yāhā koo yia ye.»

²⁸ Loo na, Pyar n u pye ma yee: «Yīnfua, yāŋ, wii mpāy too -sē ter wo kānkai- bye yaha, ma taha ma na, wo wīi ga ba pye mii?» ²⁹ Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma ter u kaha yaha, tesē u cōō ne, u nampyesey ne, u seefa ne, u pii ne, Yāhā Yai wīi na, ³⁰ u ga too syi yāā nanga kāntraha nge na, te n sya gboho ter. Sukūhū gaa laam wo, u ga cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.»

Yesu tɛhɛ tǎā wuhu tuu nii u wāku wīi pāā u wāyir wīi ne

(Mat 20.17-19; Mar 10.32-34)

³¹ Nabuar naa n taha Yesu na, u n ba u kānyārwei sēnsye syām cer yi, ma pe yar ma yee: «-Ye yāŋ, wo dugu n gaha Yurusalem wo. Faale Yāhā kaplāŋ tōrfa pe bii kai- nkāy cāā yrūhū yar yaha u Nawee Puee wīi na, ke bye ga pye yagaa. ³² Pe ga ba ra wāā mpāy kē pe sē cīinde Yāhā cā ye. Poo, pe ba naa ra ler, pe naa ra tyehɛ, pe yěsyōr tu naa n woo ra na. ³³ Pe ga ba naa ra gbā sāngblā ne, pe ba ra boo. Ta wāku plii tǎā wuhu, n ga ba yir gbā wo, n pa gbaafa ye.» ³⁴ Pe kānyārwei sē -sē laa war nde na ye. Ke kaplāŋ yīntaha tee ba waha ter, pe sē ba cā Yesu naa lii pāā ye.

Yesu fūū naa waa jaa

(Mat 20.29-34; Mar 10.46-52)

³⁵ Yesu ba dye gbe taha Yerekōō wo, nabuar pye u ne. Fūū naa waa -sē pye, tuu ba tege nii kānde yě na, ma naa n nar. ³⁶ U n luhu nawee- ne pe gble n pai, u n le yey ma yee nwa kē. ³⁷ Pe n u yar ma yee, a Nasaretefa Yesu kē u n pai ter. ³⁸ Tuu loo luhu, u n nii n tē ma yee: «Dawide Dya Yesu, ta fen di!» ³⁹ Mpāy pe naa n yār yahasee ye, pe nii n kuān u na ma yee, tuu yaha le. U n sye, ma cā maha nii n tē fānga ne ma yee: «Dawide Dya, ta fen di!» ⁴⁰ Yesu n luhu, ma yer, ma pe nawee-

pye pe pa u ne u kē. Pe n pa u fūū naa ne, Yesu n u yey ma yee: ⁴¹ «Ma yee n nwa pye ma kē?» U n Yesu yě wāā sya ma yee: «Yīnfua, ta ra n waha naa n yāŋ faale wāŋ syi dyaŋ.» ⁴² Yesu n u pye ma yee: «Naa n yāŋ! Taa ra ta ma Yater, loo le ta ma n jaa.» ⁴³ U yīmpɛ n ta ter yār ke fla bye wo, u n nii Yāhā sey, ma nii n taha Yesu na. Pe nawee- bye pe loo yāā, pe n nii Yāhā sey pe ya ndoŋ.

19

Lii le ta Sahasye n wā klaha nii naweeyō

¹ Yesu n ba dye Yerekōō wo, ma le klo yōr yi naa n yaha u kānyārwei ne. ² Le klo wo dya waa pye, pe naa n yee Sahasye. U pye kufar wāāfa yīnfua, ma pye walefua. ³ U naa n ke u Yesu yāā yīnde ne, u u cā. Nawee- ba wo tǎ Yesu na. U Sahasye pye nagberle, u sē waha Yesu yāā ye. ⁴ U n gblihi laa, ma fā ga yahasee ye, ma ga dugu nii katyigi gaa na, u waha ba Yesu yāā tersaha wo. ⁵ Yesu tuu ba nō ke fla na, u n yīŋ kuā yir, ma Sahasye pye ma yee: «Sahasye, tege yāŋ farfar, n yai n syā ma kaha wo nanga.» ⁶ Sahasye n tege farfar, ma Yesu wāā sya nuhu ne, ma ka u ne u kaha wo.

⁷ Mpāy bye pe le yāā, pe n yee le sē yō ye, ma nii le pāā, a u dya ka maa nampay le kāmpee yārfua ne. ⁸ Kaha wo, Sahasye n yir yer u Yīnfua Yesu yahasee ye, ma u pye ma yee: «Yīnfua, n ga ra koho wān bye la flɛ sānsīi, tē flɛ naney wāā nawām kē. N ma cā n wii wale sya u ye fufor na, n ga loo syi wale flɛ resyar dāā ufua kē.» ⁹ Yesu n u pye ma yee: «Mboo tesē ma kahafa ne, ye sya yaha nanga, ma bya ma Brama kur waa mii ndoŋ, koo kē. ¹⁰ Ma sē yāā, nawee- mpāy pe plaha, u Nawee Puee pa pe wāsyayaha yīmbui ne.»

Pe tēntē- sēnsye pe yīnfua sēŋ mii?

(Mat 25.14-30)

¹¹ Mpāy pe ba naa n luhu Yesu ye, u n maha kaplāŋ nkāy kuā cra pāā pe ye. Tuu ba gbe taha Yurusalem na, nawee- naa le ga ma yee, laa na Yāhā Yai ga pa le yalebya wo.

¹² Yesu n yee: «Nangbāŋ puee waa ba yir, ma ka deydey klo laa wo yīŋfuangbāŋ fla na, u n gaha fānga sya u ye, u dur ba nii yīŋfua u klo wo. ¹³ Tuu yee u ga koo yrāhā yi, u n u tēntē- nawee- sēnsye mpāy yee ba, maa per neŋ tēn war la klaha pe nanem bye kē. U n pe pye ma yee: <Nawee nawee woo, u naa cāā troho u war ne, ta n sya ba dur ba.> Loo kur ye, u n ter.

¹⁴ U dya -sē nwo, u wīi ba pee u klofa ye. Mpāy n yir ma tēnlēhe taha u na, pe ga u yīŋfuangbāŋ yar, a poo wee dya nwo wīi na u nii pe yīŋfua ye.

¹⁵ Loo naa bye ne, pe n ga yīnfur wāā u kē, u n dur ba u klo wo. Tuu ba war wāā u tēntē- mpāy kē, u n pe yee ba loo na, ma ba pe yey pe cāā troho ma war nanii yāā taha.

¹⁶ U wācir n yir ma yee: <Yīŋfua, taa war wāŋ gii wāā ra kē, n cāā troho ke ne, ma te syi wāy sēnsye raa yāā taha.> ¹⁷ U nangbāŋ n woo pye ma yee: <Le yō; tēntēyō kē ma ne. Taa sron kasyīmbehe wo, n ga ma taha kui sēnsye raa yīŋ na.>

¹⁸ U tēntē syāŋ wuhu n pa, ma ba yee: <Yīŋfua, taa war wāŋ gii wāā ra kē, n cāā troho, ma te syi wāy bua raa yāā.> ¹⁹ U nangbāŋ n maha woo ter pye ma yee: <Mboo na, n ga ma taha kui bua yīŋ na.>

²⁰ Tēntē waa ter n pa, ma ba yee: <Yīŋfua, ma war wāŋ nge. N ba ke gbihi ta fatar wo, ke ma n plaha ye.

²¹ N tee ba fya ma na, ma laam waha ter. Ngii ke wee ma myaha wāŋ ye, ma ke yey n sya. Tar rii nawee- pe n war, ma n ta pe ma myaha taha re na.> ²² U nangbāŋ n u pye ma yee: <Tēntē nwo, ma sē yō ye. N ga ma sāhā ma yē kaplāŋ ne. Ma yee ra laam waha, a ngii ke wee ta myaha wāŋ ye, n ke yey n sya. Ma maha yee, a tar rii nawee- pe n war, n n ta

pe ta myaha taha re na. ²³ Taa yee ke syi, nwa ma sē ka, maa ke war wāŋ wāā fue na war cātrohosaha wo ye? Loo na tē dur ba, n saa ne yāā la u war see, ta n sya?> ²⁴ Nawee- mpāy pe pye, u n dur yagaa ma poo pye ma yee: <-Ye u war wāŋ sya kāā u ye, ye ke wāā te wāy sēnsyefua kē.> ²⁵ Pe n u pye ma yee: <Yīŋfua, ah woo nwo wee wa la wāy sēnsye ne?> ²⁶ U n yee: <Ta n ye yar, wii ma pye ngaa ne, pe ga ba wāā taha u kē. Wii ma -sē yee u wee ngaa ne ye, car gii ke ma u koho wo, ke ga ba tyīn sya kāā u ye.

²⁷ Ta napīi- mii wīi na, pe ba yee poo wee ra wīi na pe yīŋfua ye, -ye pe yigi ba nwo, ye ba pe boo ra yīnde na!> »

Nawee- Yesu sey ga dye Yurusalem wo

(Mat 21.1-11; Mar 11.1-11; Nsān 12.12-19)

²⁸ Yesu tuu koo pāā wa, u n ta ter yir, ma Yurusalem kue kānde sya. Nabuar naa n taha u na. ²⁹ Pe n ga nō gbe taha Gbefasye tesē Gbetane kusyīmbehe kue ye, yāŋ gaa tāy. Katyir raa ter pye ke fla na, pe naa te yee wolifye katyir. Yesu n u kānyārwei syām mpāy lehe wāā u yahasee ye ma yee: ³⁰ «-Ye ka kusyīnde ndaa wo ye yahasee ye! Ya'a ga n dye, yaa kānkonyainge gaa yāā, ke pua yaha nii, waa sē dugu yāā ke na ye. -Ye ke sāhā ba nwo! ³¹ Wii ma ye yey ma yee nwa ye n ke sāhā, -ye ufua pye ye yee, ke wīi ma wo Yīŋfua na!>»

³² Pe kānyārwei syām n ka. Yesu tuu ba pe cāā yar yaha mii, pe n ga yāā koo syi. ³³ Pe naa ke kānkonyainge sāhā, kefa n pe yey, a nwa ta pe n ke kānkoŋ sāhā? ³⁴ Pe n yee: «Ke wīi ma wo Yīŋfua na.» ³⁵ Pe n ka ke kānkoŋ ne Yesu kē, ma pe nayrengbāy taha ta ke na, Yesu n dugu nii te na. ³⁶ Pe n nii n gaha Yurusalem kue ye, nabuar tii te pye te n nii u gboho, ma pe nayrengbāy yaha n gaha le kānde wo.

³⁷ Yesu tuu ba dye gbe taha Yurusalem wo kãnde lii ne le n yir ke wolifye katyir yãŋ na, ma tege n gaha le klo wo, nuhu n pe kãnyãrwaibuar yigi. Pe n nii Yãhã sey laanwo wũhũ nkãy bye wĩ na ke pye ter, pe n yãã yĩnde ne. ³⁸ Pe naa n yee:

«Yĩnfua, mboo wii taa n pai Yãhã myaha ne,
Yãhã ke kaa taha ma na.
Yãhã yrĩŋ nɔ wãã wo ye,
nawee- bye pe naa Yãhã mi-
ingbãŋ gboho!»

³⁹ Farisyẽ mpãy pye pe nabuar laam wo. Pe n Yesu pye ma yee: «Yĩnfua, ma nawee- ta pe n yaha le.»

⁴⁰ Yesu n pe yẽ sya ma yee: «Poo ma sya yaha le, ntẽmbar ge ga naa n gble pe draha wo!»

Yesu wũn Yurusalem wĩ na

⁴¹ Yesu tuu ba crã Yurusalem na ma yĩnde taha ke na, u n nii n wũn le klo wĩ na ma yee: ⁴² «Yrĩŋ wĩ lii le n pai ma nawee- ye, ke nanga nge na, pe ma ne pye pe ga waha le yãŋ cã pe ya ndoŋ, le ne ga puar pe na! Yagaa, le -sẽ nde, le wũhũ pe na, pe saha le yãŋ cã gbaa na ye! ⁴³ Plii raa ma re n pai, ma nawee- napĩ- ga ba pe klofa gbey le, pe naa naan miy pe na kue bye ye. ⁴⁴ Yaliile Yãhã pa ke n pai pe Yurusalemfa sya yaha, pe sye ma yee pe sã cã ye. Koo kã pe napĩ- ga ba yia pe na, pe pe boo tãŋ, pe le klo yoho tãŋ migimigi, waa saa ntẽmblaha gaa ge yãã ke taha ta nii ke nampyen na ye.»

Yesu laam war pe Yiiffee- ne ke Yãhã kangbãŋ wĩ na

(*Mat 21.12-17; Mar 11.15-19; Nsãn 2.13-22*)

⁴⁵ Yesu n ga dye ke Yãhã kangbãŋ laam wo, ma too pe cãtrohofa na, ma nii pe kar n yi. ⁴⁶ U naa pe pye ma yee: «Le ma le yrũhũ ta Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee: <Ta kangbãŋ yai ke nii ta seysaha.> Yii -sẽ ke ta yuhu- dyeniisaha!»

⁴⁷ Plii raa nsoho wo, Yesu naa nawee- klaha ke Yãhã kangbãŋ laam wo. Pe Yãhã yũndefa yĩŋfa, pe

Yãhã kaiyarfa ne, tesẽ pe Yiiffee-yahaseefa ne, pe naa Yesu ke wãboo ne. ⁴⁸ Pe ga pye mii pe waha u yigi boo, pe sã le cã ye. Pe ba fya pe klofa na, poo naa Yesu kaplãŋ luhu nuhu ne yalebye.

20

Yoo kãnde wãã Yesu kã u naa kai- ngũ pye?

(*Mat 21.23-27; Mar 11.27-33*)

¹ Too plii nsoho wo, Yesu naa nawee- klaha Yãhã kangbãŋ laam wo, ma naa le Yãhã kapãyĩ wũhũ tãr pe ye. Pe Yãhã yũndefa yĩŋfa tesẽ pe Yãhã kaiyarfa ne, ma suhu pe wãle ne, poo mii n pa Yesu fla na. ² Pe n ba u yey ma yee: «Kai-
ngũ bye raa n pye, wo yar ma ke pye kãnde lii ne? Yoo kãnde wãã ma kã ma naa ke pye?»

³ Yesu n pe yẽ sya ma yee: «Ta bya, n ga ye yey kate nen laa ne: ⁴ -Ye ra yar yoo tuu ba Nsãn lehe wãã, u n ba nawee- tãã naa n yi loho wo? Yãhã laa, nawee-?» ⁵ Pe n ga nii le klãŋ n pãã pe ya ya ma yee: «Wa'a yee Yãhã kã ke ba u nɔ wãã, u ga wo pye, a nwa wo sã -sẽ ba u Nsãn kaplãŋ sya cĩnde ye? ⁶ Wo saha yee nawee- me pe u lehe wãã ye. Mii loo sã ne ye, pe klofa ga wo waa boo ntẽmbar ne, pe bye le sya cĩnde ma yee Nsãn pye Yãhã kaplãŋ tãrfua.» ⁷ Loo na, pe n ba Yesu pye ma yee, a wii ruu Nsãn lehe wãã u ba nawee- tãã naa n yi loho wo, poo sã ufua cã ye. ⁸ Yesu n -sẽ pe pye ma yee: «Ya'a yee ke syi, ta bya, n saa ye yar n kai-
ngũ pye kãnde lii na ye.»

Yiiffee- yahaseefa wĩ ma cra tawarfa wĩ nde ne

(*Mat 21.33-46; Mar 12.1-12*)

⁹ Loo kur ye, Yesu n kakuãcran pãã pe nabuar ye ma yee:

«Dya waa ba defĩ katyir tar le, ma te tar yaha tawarfa mpãy ye, ma ter yrãhã ye ma n gaha ma- ¹⁰ Te defĩ pii yiyale le ba nɔ, u tarfua n kuee, ma u tẽntẽle waa lehe wãã pe tawarfa ye, u ga woo lay sya ba. Pe

tawarfa n ga u tēntēle gbā, ma u dur wāā kānwai ne. ¹¹ U tarfua n maha tēntēle waa lehe wāā. Pe tawarfa n maha ga woo bya gbā, ma u tyehē, ma maha u dur wāā kānwai ne. ¹² U tarfua n maha tēntēle waa lehe wāā, ke tēhē tāā wuhu na. Pe n ga woo yigi, ma u duai, ma u gbe miy yi wāā te tar nkur ye.

¹³ Loo na, u tarfua n laam ga ma yee: <N ga pye mii? Ta dya nen wii u ntān dye ra tāy, n ga woo lehe wāā. Laa na, pe n gaha nagboho ta woo na.> U n u lehe wāā. ¹⁴ Pe tawarfa pe ba u yāā, pe n pe ya pye ma yee: <Wii tuu ga ba nii tarfua woo kē nwo. -Too u boo, te wān bye n ba nii wo wān.> ¹⁵ Pe n u gbe miy yi wāā te tar nkur ye, ma u boo.»

Yesu n pe yar taha ma yee: «Yagaa u tarfua ga lii pye? ¹⁶ U ga ba pa, u ba pe tawarfa mii boo kāā, tuu te tar yaha nawee- mpāy ye.» Pe nawee- pe kaplān ngī luhu, pe n yee: «Yāhā ma n pa le ne ye!»

¹⁷ Yesu n pe yān, ma pe pye ma yee: «Ye laam wo, kapān nde yīntaha kē lii ne, kapān lii le yrūhū ta Yāhā sabangbān wo ma yee:

<Ntēmlaha gii nwonfāāfa pe ba sye yaha,
koo ntēmlaha kē ke dur yīn yāā
ke nwoŋ wāfāā wo.> »

¹⁸ Yesu n pe yar taha ma yee: «Nawee wii ma too tā koo ntēmlaha nge na, u ga u ya waa yraha ke na. Koo ntēmlaha ma -sē maha too tā wii na, ke ga ufua waa yraha migimigi.»

¹⁹ Yesu tuu koo kaplān ngī pāā wa pe nawee- ye, pe Yāhā yūndefa yīnfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n nii n ke pe Yesu yigi le yalebya wo. Pe tee ba cā poo me Yesu tuu naa n yān ke kakuācran ngī ne. Pe -sē ba fya pe klofa na.

Nawee yai la kufar wādāā ne?
(*Mat 22.15-22; Mar 12.13-17*)

²⁰ Pe Yāhā yūndefa yīnfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n nii Yesu kihi n yān. U ma laa plaha pye, pe u yigi.

Loo na, pe n mpāy lehe wāā Yesu ye. Ma'a pe yāā maa yee naweeyōm me. Pe ba pe lehe wāā ma yee pe ba Yesu plaha yigi kayey laa ne. U ma plaha pāā, pe u yigi ga wāā u klo fāngafua kē. ²¹ Pe n ga Yesu yey kayey nde ne ma yee: «Yīnfa, wo cā ma yee nkāy bye taa n pāā, tesē nkāy bye ne taa n klaha, ke bye sron. Nawee ma sya nii mii syi dyan, le sē kai kua ma ye ye. Ma nawee- klaha cīnde ya ne Yāhā kānde wāyār wī na. ²² Wo yar nde ne: Wo kānde na, wo yai la kufar wāwāā ne fāngafa bye yīnfa kē laa, wo sē yai te wāwāā ne u kē ye?»

²³ Yesu -sē ba le cā wa pe n traha pe u plaha yigi. U n pe pye ma yee: ²⁴ «-Ye ntēn war waa yar yān ta na! Yoo yirfua pe pye ta u na nwo, u myaha ne?» Pe n yee, a u fāngafa bye yīnfa kē, u myaha ne. ²⁵ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ah -ye naa fāngafa bye yīnfa dāā u myaha wān ne, -tee naa Yāhā dāā ke myaha wān ne!» ²⁶ Pe sē laa wāpee yāā u kapān nde na, ma ga waha u yigi nawee- yīnde na ye. Le kapān maha pe laam wo, pe n sya yaha le, pe sē maha laa pāā ye.

Mpāy pe ku wa pe ga ba yir gbā wo
(*Mat 22.23-33; Mar 12.18-27*)

²⁷ Yiifee- yahaseefa mpāy pe naa n yee Sadyē, poo mpāy n pa Yesu fla na. Poo me pe n yee, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo ye. ²⁸ Pe n Yesu yey ma yee: «Yīnfa, wo faale wādyaha Musa bii kānde laa yar wo na, le nde: <Naa ma pye cīfua ne, ma ba ku u cōo yaha kicar sē kē u ye ye, u cīfua yai u u cōo gbe, pe n kicar see u lefua kē wii tuu ku.> ²⁹ Ahā, dya waa -sē pye cīfa kuay ne. U dya n ba cōo sya, ma ku u yaha, puee sē kē ye. ³⁰ U taha n u calangusya gbe, ma ku u yaha, puee sē kē ye. ³¹ U tāā wuhu n u gbe. Koo syi ya, koo syi ya, poo kuasī bye n ba ku tān u cōo yaha nanem. Nen waa gē sē puee yāā see u na ye. ³² Loo kur

ye, u cɔɔ n ba ku u ya ndon. ³³ Mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbã wo per gii, u cɔɔ ga ba nii yoo wũũ pe laam wo? Poo kuasĩ bye sē u yāã cã la cɔɔ?»

³⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Driyē nge wo, naam tesē ca ne, pe pe ya sya. ³⁵ Ma -sē yee, naam mpāy tesē ca mpāy ne, pe ku wa driyē nge yaha, Yāhã n pe yāŋ yi, ma pe ta pe n yir gbã wo, ma nii yrāŋ na Yāhã tãy, poo mii saa ba naa pe ya sya ye. ³⁶ Pe saha maha ku nantāŋ ye. Pe ma mii yāhãyiŋ tēnlɛɛ wāŋ syi dyaŋ. Pe yir gbã wo, ma dur ba yrāŋ na Yāhã tãy, pe nii Yāhã pii.

³⁷ Musa gɛ le yar gbaa na ma yee, mpāy pe ku wa pe ga ba yir gbã wo. Tuu lii yāã ngur wambule fla na, ye le cã. Koo fla na, u ma ga Yāhã myaha yee, Yāhã gii ke ma nawee- bye Yīŋfua, u ga yee Brama* ye Yāhã, Yisyake ne, Dyakuba ne.»

³⁸ Loo na, Yesu n pe yar taha ma yee: «Mpāy pe ku, pe ma yrāŋ Yāhã yīnde na. Ye sē yāã, nawee ma sya ku, u ma yrāŋ Yāhã yīnde na.»

³⁹ Loo na, Yāhã kaiyarfa mpāy n yē kuã ma Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, ma le pãã yõ.» ⁴⁰ Waa sē maha sɛr Yesu yey laa ne ye.

Yagaa Yesu pe Yiifee- yahaseefa yey laa ne

(*Mat 22.41-46; 23.1-36; Mar 12.35-40*)

⁴¹ Loo kur ye, Yesu n pe pye ma yee: «Nawee- pye mii ma yee, a u Yāhã Yīndefua Crise ma wo faale wādyaha Dawide kur kue puee? ⁴² Dawide gɛ sē bii le pãã la Yāhã wāsey yay saba wo ma yee:

<Yīŋfua Yāhã ta Yīŋfua pye ma yee: Pa tege nii ra kãndigi koho kue ye

kai- bye yīŋ na,

⁴³ ta n sya ba ma napĩ- yīy kor le ma kē, pe n nii mii ma tãnde fyāhã tã pe na.> »

⁴⁴ Yesu n pe yey ma yee: «Dawide gɛ tuu naa u Yāhã Yīndefua yee Yīŋfua, u Yīŋfua -sē ga maha pye mii u nii Dawide kur kue puee?»

⁴⁵ Pe nabuar naa n luhu Yesu ye, u n ba u kãnyārwai pye ma yee: ⁴⁶ «Ye ma syi ye naa n yāŋ Yāhã kaiyarfa na ye, poo mpāy pe pe ya yi pe nayrengbāy ne, pe le n tay. Pe maha n yāŋ pe naa pe syar nangbāsyaha ne nanihi teebɛɛ wo. Yiifee- yawāhã nwey wo, tesē nanihi sedi flɛ wo, niisar rii nawee- bye yīnde le yi n too re na, too syi niisar pe ne ke pe nii. ⁴⁷ Poo me pe calangusyam koho wān bye sya n kãã pe ye, pe dur pe pe ya ta naweeyõm dyaŋ, pe Yāhã ka syar kaplāmbuar ne, pe sya ma-. Koo bye wāpēn draha ga ba pe dye, ke la ke sya gboho tɛr.»

21

Calangusya nawũũ waa ba ngaa kē

(*Mar 12.41-44*)

¹ Ke Yāhã kangbāŋ laam wo, fla gaa ma nawee- pe ga war le n yaha Yāhã kē. Yesu n yāŋ klaha ke kue ye, ma walefa mpāy yāã pe naa pe war le. ² U n ba calangusya nawũũ waa yāã u ya ndon, tuu ntēn war puabɛɛ nkāy le, wām syām ya. ³ Yesu tuu loo yāã, u n yee: «Ta n cīinde nde pãã ye ye: Calangusya nwo kla le, ma ta tɛr pe nawee- bye yaha. ⁴ War mpāy pe nawee- pe sya le dege, pe wee kla pe yīnde na ye. Cɔɔ nwo u nawān ne, tuu car gii le, koo ya ke -sē pye u ye. Ngaa sē maha wee u ye u n ga di ye.»

Kayĩhĩ nkāy ke n pai kãntrahafa dye driyē n cã kua

(*Mat 24.1-21, 29-31; Mar 13.1-19, 24-27*)

⁵ Yesu kãnyārwai naa ke Yāhã kangbāŋ nayõr wĩ pãã, tesē te ntēambar nayõr ne, tii pe ta ma ke fãã, tesē te kayõr tii bye ne, nawee-

* **20:37** 20.37 Brama, Yisyake ne, tesē Dyakuba ne, poo mii me pe ma Yiifee- faale wãle. Yāhã ma yee koo ma Yāhã pe ye yagaa, le yīntaha kē pe wee nakur ye, pe ma yrāŋ na.

pe wāã Yāhā kē pe n ta ta ga ke kangbāñ na. Yesu n -sē pe pye ma yee: ⁶ «Plii raa ma re n pai, Yāhā kangbāñ nge tee n yāã nge, ke ga ba yoho pye klaha-, ke ntēmlaha neñ gaa gē saa ba pye ke taha ta nii ke nampyeñ na ye, te bye ga ba traha.» ⁷ Pe kānyārwai n Yesu yey loo na ma yee: «Yīñfua, wo yar ke Yāhā kangbāñ wātoo yale ne cigege. Kayar lii ga ba ta nawee- n waha ke pyeyale cā?» ⁸ Yesu n pe yē sya ma yee: «-Ye naa yii yigi, waa kawar ma syi waha ba ye yīntar figi ye. Ye sē yāã, nawee- busāã ga ba ta myaha taha pe ya na, pe naa kawar fua pe yee, a poo me u Yāhā Yīndefua, a le yale nō wa yagaa. Ye ma syi ye naa n taha pe na ye! ⁹ Ye ma ba luhu pe yee naan ma, tesē ye ma ba luhu pe yee mpāy wāhā cēr, ye ma syi ye fya ye. Koo kayīhī yai ke ba cāã dye, le sē -sē ga ba pye driyē wākuanj le yalebya wo ye.»

¹⁰ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Nawee- tergaafa ga ba naa naan miy ter gaa ne. Yīñfua waa ga ba yir u nawee- ne, u ga naan miy yīñfua waa ter ne. ¹¹ Kāntraha wāyehē ga ba pee. Fāāpihi ga ba dye kāntraha teebēhē nkāy wo, tesē yampeer ne. Kai- nkāy syi nawee- sē yāã yāã ye, pe ga ba ke yāã, pe sya fya. Kai- nkāy ga ba naa n pye yāhāyīñ kue ye, nawee- n fya.

¹² Kai- ngī bye yahasee ye, nawee- ga ba ye yigi, pe ye fāy, pe ka ye ne Yīifēe- yawāhā nwey wo, pe ga ye sāhā, pe ye le nwompihi wo. Pe ga ba ye yigi ga fānga na, yīñfa mpāy yahasee ye, tesē fāngafa mpāy ne, ndoo wī na. ¹³ Le ga ba nii ye ye kai laa dyanj, ye n waha ra wī pāã laha pe ye. ¹⁴ Loo na, tee ga ba lii pāã ye wlohoyisaha yāã, -ye ma n naa ntāñ cēr loo ne ye. ¹⁵ Pe ma ye yigi ga kasāhāfa fla na, n ga ba kaplāñ nkāy le ye yē wo, tesē laantor raa ne ye laam wo. Ye ma ga lii pāã, ye napī- saha yer pe laa cā pāã pe yee, cīnde sē ne ye wī ne ye. ¹⁶ Ye seefa gē ga

ba ye yi fāngafa kē. Ye nampyese y bya ga ba loo pye ye na, ye nwonfa ne, ye naambiyām ne. Pe ga ba ta pe n mpāy boo ye laam wo. ¹⁷ Ye wī ga ba fūhū nawee- bye ye ta wī na. ¹⁸ Ye saa ye yīnyoho neñ gaa gē ke laa le na ye. ¹⁹ -Ye yii waha, loo le ga ta ye n ba waha cīnde yrā yāã.

²⁰ Ye ma ba yāã yaliile wo naan miyfa pe Yurusalem gbey le, loo yale wo yaa cā, Yurusalem yohoyale ne. ²¹ Loo yale wo, mpāy pe ga ba pye Yude wo, pe fā naa n gaha te yāy kue koho na. Mpāy pe ga ba pye Yurusalem laam wo, pe fā dey. Mpāy pe ga pye wle wo, pe ma n pa le klo wo ye. ²² Yāhā ga ba nawee- sāhā too plii na. Kai- nkāy bye ke bii cāã yrūhū yar yaha Yāhā sabangbāñ wo, ke bye ga pye too plii na. ²³ Too plii nde na, ca mpāy pe ma laha ne, tesē mpāy ne pe ma pii ne pe n wār, pe fen ga ba gboho ter. Nawee- ga ba fāy cīnde wāfāy kāntraha nge wo. Yāhā laam ga ba war kāntraha ngefa ne. ²⁴ Pe ga ba mpāy boo yūntruē ne. Mpāy pe ga kuee, pe ga poo yigi fānga na, pe ga pe cāñ le wlāhā kāntrahafa bye laam wo. Nawee- mpāy pe sē cīnde Yāhā cā ye, poo mii ga ba troho tāhā ter Yurusalem na, koo fānga n sya ba kua pe ye.

²⁵ Kakoryar ga ba pye yai kadye wo, yronj ne, tesē yrompii ne. Kāntraha na, nawee- bye ga ba fya muhulangbāñ wāyehē mii ne. ²⁶ Yāhāyīñ bye ga ba wlāhā nii, ke wān bye n naa n yehē. Kayīhī nkāy ke ga ba driyēfa dye, nawee- mpāy ga ba naa koo wī ga, pe cāã ku fyar koho wo. ²⁷ Loo na, nawee- bye ga ba u Nawee Puee yāã yāhāsyōr na, tuu n pai fānga ne, maha yāhāyīñ nayōr ne kacān saa pye ye. ²⁸ Koo kai- ngī bye ma ba yir wāpyeñ na, -ye yii waha, ye yīy kuā yir loo yale wo, ye wāsyayaha yale gbe taha.»

*Nasar nkugu ke wo klaha lii ne?
(Mat 24.32-35; Mar 13.28-31)*

²⁹ Yesu n maha pe yar kakuācran ne ma yee: «Ye sē nasar nkugu

katyigi yāā la, tesē katyir nde bye ne? ³⁰ Ya'a yāā te wampēn fe, yaa cā te wāsa yale nɔ gbe taha. ³¹ Koo syi dyaŋ, ye ma kai- ngī yāā ke n pye, ye -sē cā Yāhā Yai wāpa yale gbe taha. ³² Ta n cīinde nde pāā ye ye: Yagaafa bye saa ku tāŋ mii, kai- ngī sē pye poo mpāy yīnde na ye. ³³ Ke yāhāyīŋ tesē ke kāntraha ne, te ga ba kua kāā te saa ba pye ye. Ta kaplāŋ koo -sē na, koo ga nii wākuayāā saa pye ke na ye.»

-Ye naa n nii yrāŋ na Yesu wādurba wī na!

³⁴ Yesu n maha yee: «-Ye naa yii yigi gbar ne, sēnwɔr ne, tesē driyē nge laangar ne. Mii loo sē ne ye, too nde bye ga ba ter ye laam kacān bye ne. Ya'a yee ye sē yii yigi ye, Yāhā kasāhā per ga ba ye fe gbe. ³⁵ Le ga ba nii mii jɔɔ dyaŋ pe par yaha, ke n too tā kāntrahafa kur bye na. ³⁶ Ye ma syi ye sā wāy faha ye, -ye naa Yāhā nar yalebye! Loo ya ga waha ta ye n fānga yāā kai- ngī na, ke ma ba dye, ye waha fer sya, ye ba yer u Nawee Puee yahasee ye.»

³⁷ Yai na, Yesu naa nawee- klaha Yāhā kangbāŋ wo. Yai ma -sē ba kua, u ga ter, u ga syā wolifye katyir yāŋ yīŋ kānkāy na. ³⁸ Yūhū ma syii, sukūhūntāy pēmpēm na, nawee- bye naa n paī ke Yāhā kangbāŋ wo, ma ba naa n luhu u ye.

22

Yiifee- yahaseefa Yesu ke wāboo ne
(Mat 26.1-5; Mar 14.1-2; Nsān 11.45-53)

¹ Yiifee- gbar tii pe n yee syayaha gbar, te ba dye gbe taha. Pe maha naa te gbar yee gbar rii ncasur bur sē n di ye. ² Yāhā yūndefa yīŋfa tesē Yāhā kaiyarfa ne, pe naa Yesu wāboo wī ke, ma -sē ba fya pe klofa na.

Yuda Yesu wāyi wī ke
(Mat 26.14-16; Mar 14.10-11)

³ Le -sē nde, Yuda wii pe naa u yee Syikaryote, Setane n dye u laam

wo, ma u yīŋ wā klaha. U pye Yesu kānyārwai sēnsye syām mii waa. ⁴ Yuda n ka, maa pāā ta pe Yāhā yūndefa yīŋfa ne tesē ke Yāhā kangbāŋ sēŋfa yīŋfa ne, tuu ga waha Yesu yi pe kē mii syi dyaŋ. ⁵ Le n tāy pe ye, pe n yee pe ga ba u kē war yē gaa ne. ⁶ Yuda n le sya, ma nii n yāŋ u ga waha Yesu yi pe kē mii syi dyaŋ, pe klofa ma n yi le cāŋ na ye.

Yesu kur kuε syayaha gbar dir
(Mat 26.17-25; Mar 14.12-21; Nsān 13.21-30)

⁷ Te gbar rii Yiifee- sē ncasur bur di ye, te n ba nɔ. Koo per cir nawee- yai pe mbapīy boo, pe te syayaha gbar dir di. ⁸ Yesu n Pyar lehe wāā loo na Nsān ne, ma pe pye ma yee: «-Ye ka yaa syayaha gbar dir yīntaha yi wo kē!» ⁹ Pe n u yey ma yee: «Ma yee wo ga te yīntaha yi fla ngii na?» ¹⁰ U n pe yar ma yee: «-Ye yāŋ, ye ma ga n dye Yurusalem laam wo, ye ga dya waa wāā sya lakugbāi ne tuu tēŋ yīŋ na. -Ye naa n taha u na! U ma ga dye kaha gii wo, -ye dye! ¹¹ -Tee u kahafua pye ye yee: «Wo Yīŋfua yee, nwoŋ gii tuu ga syayaha gbar dir di u kānyārwai ne, ke ma na?» ¹² U ga ye yar nwongbāŋ gaa na, ke kaha gbegebaha yīŋ na. Yaa ke nwoŋ yāā ke laam ne, ke gbihi ta nii wa. Koo fla kē tee ga te dir yīntaha yi wo kē.» ¹³ Yesu tuu ba cāā pe yar yaha mii, pe n ka maa yāā koo syi, ma te syayaha gbar dir yīntaha yi.

Yesu bur rii la defī wii ne u kānyārwai kē, nwa kē?

(Mat 26.26-30; Mar 14.22-26; 1 Kɔr 11.23-25)

¹⁴ Sediyaie n ba nɔ, Yesu n nii, ma ga di u tēnlēhe sēnsye syām ne. ¹⁵ U n pe pye ma yee: «Tē ga syayaha gbar dir nde di ye ne, n cā ra fēngbān sya, le sroŋ tāy ra ye! ¹⁶ Ta n ye yar, n saa maha te syi raa di ye ne mii nde yīntaha sē ba yi wa Yāhā yai klo wo ye.»

¹⁷ U n defī sekuyī gbe, ma syaha wāā Yāhā kē ma yee: «-Ye sekuyī nde sya, ye wɔ ye bye! ¹⁸ Ta n ye

yar, ma gbe yagaa na n saa defī wo yāā mii Yāhā Yai sē ba pa wa ye.»

¹⁹ Loo kur ye, u n bur gbe, ma syaha wāā Yāhā kē, ma ke la cer wāā pe kē ma yee: «-Ye sya di, ke ma ta kadye draha wo, ta kadye gii ke wāā ye wī na. -Tee ba naa koo syi pye, ke syi ne ye saa faha yāā ra wī ne ye.»

²⁰ Pe wādiŋ kur ye, u n maha le defī sekuyī wāā pe kē pe n wo. U n yee: «Defī nwo ma Yāhā naambiyārfān. Too naambiyārfān n waha le ye wī na, ta ntōr wāwoo kāmāy na.

²¹ -Ye yāŋ, wii tuu ga ba dur yi ra kur ye, u ra yi ta napī- kē, ufua ma nwo tuu wāā n di ra ne! ²² Cīinde ne, u Nawee Puee ga ku mii le ta mii syi dyaŋ. Wii fen te -sē ga cā pee, woo kē wii ne tuu u yi u napī- kē.» ²³ Pe n nii pe ya yey ma yee, poo laam wo yoo kē tuu ga ba loo pye?

Yoo ma yīŋ na Yesu ye?

²⁴ Loo kur ye, pe kānyārwai n nii kaplāŋ tyīn pe ya ne, poo ga cā, yoo woo u ma yīŋ na poo laam wo. ²⁵ Yesu n pe pye ma yee: «Kāntraha nge wo, mpāy pe ma yīŋ na, nawee- bye n luhu pe ye. Poo mpāy pe -sē ma fānga ne pe nawee-yīŋ na, pe maha n yāŋ pe naa pe yee naweeyōm.

²⁶ Ye wī wee koo syi dyaŋ ye. Wii u ter ye bye yaha, ufua yai u nii mii ye cīfua dyaŋ. Wii tuu -sē ma ye bye yīŋ na, ufua yai u nii mii ye bye tēntēle dyaŋ. ²⁷ Ye sē yāā, wii tuu tege nii sedisaha wo, tesē wii ne tuu te dir soho n pai, yoo woo u ma yīŋ? Wii tuu tege nii sedisaha wo, woo sē na u ma yīŋ? Ndoe woo na tesē yii ne, ndoe ma mii ye tēntēle dyaŋ.

²⁸ Yii poo na, tē pye wāfāy na, ye sē yi yāā ra kur ye ye. ²⁹ Koo kē, ta Tuhufua Yāhā tuu ke Yai yīnfar ta ra kē mii syi dyaŋ, ta bya n ga ke ta ye kē koo syi dyaŋ. ³⁰ N ma ba nii ta yīnfar na Yāhā yai klo wo yaliile wo, waa ba naa n di wii na, too naa n wo wii na ye ne. Ye ga ba nii nangbāniisar wo, ye Yīisre ter sēnsye syāŋ ngī nawee- bye sāhā.»

Yesu Syimu Pyar yar u ga woo wī kai tehe tāā

(*Mat 26.31-35; Mar 14.27-31; Nsān 13.36-38*)

³¹ Yesu n Syimu Pyar yee ma yee: «Syimu, naa n luhu! Mii pe sepua wee ma sēmuhu yi n kāā u wo mii, Setane ye nar sya Yāhā ye, woo ga ye wee yāŋ ke syi. ³² N -sē Yāhā nar ma kē, ta wī le waha nii gbāā ma laam wo. Ma'a ba dur n taha ra na, mpāy pe n yār ra kānde wo, ma -sē fānga le pe na pe n waha kuee ra kur ye.»

³³ Pyar n u pye ma yee: «Tē ma teeli wo yagaa, n ga waha ka ma ne nwompihi wo, n sya ku ma ne.»

³⁴ Yesu n u yē sya ma yee: «Ta n cāā le pāā ma ye, Pyar: Yīmper nge wo, ngupuai saa ba kui wa ye, maa ba ra wī kai tehe tāā, ma yee ma sē ndoe cā ye.»

Yesu u kānyārwai yar kayīhī wī na

³⁵ Yesu n maha ba pe pye ma yee: «Tē ba ye lehe wāā faale wo, ye sē ba war gbe ye, ye sē ba nkānfaha gbe ye, ye sē ba ntāy gbe ye. Tee ka ke dyaŋ, ngaa ga ke laa la ye ye?» Pe n yee, a ngaa sē ga ke laa poo ye ye. ³⁶ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Yagaa, wii ma pye war ne, u pe gbe, wii ma pye nkānfaha ne, u ke gbe yigi. Wii ma yee u wee naanmiy yūntrūhū ne ye, u ga u nayrengbāŋ par, -tuu ga koo yūntrūhū gaa ke par! ³⁷ Ye sē yāā, ta n le pāā ye ye, kai laa ma Yāhā sabangbāŋ wo, le bii yrūhū yaha ra wī na, le yai le pye. Loo kai ne nde: «Pe u tōr kapeepyefa ne wāceŋ.» Lii le bii yrūhū yaha ra wī na, le ga pye yagaa.» ³⁸ Pe kānyārwai n u pye ma yee: «Naanmiy yūntruē raa nde wāy sī.» Yesu n pe pye ma yee: «Te yai ke dyaŋ.»

Yesu Yāhā nar wolifye katyir yāŋ yīŋ na

(*Mat 26.36-46; Mar 14.32-42*)

³⁹ Yesu n ba yi kaha wo, ma naa n gaha wolifye katyir yāŋ yīŋ na, peplii wāŋ syi dyaŋ. Pe kānyārwai

naa n taha u na. ⁴⁰ Pe ga nɔ ke fla na, u n pe pye ma yee: «-Ye Yāhā nar Setane ma n ba ye tyīn ga kapee- wāpyeŋ kuɛ ye ye!» ⁴¹ U n pe ta yaha, ma faa dey pe na, ma ga kānklūy gbāā kāntraha na, ma nii n pāā Yāhā ne u ya ya. ⁴² U naa n pāā ma yee: «Ta Tuhufua Yāhā, le ma tāy ma ye, ma le kayīhī yale kuā ter ra na, lii le n pai nde. N -sē n traha ma laam wīl loo le pye, n sē yee ndoo laam wīl ye.» ⁴³ Loo na, yāhāyīŋ tēnlehe waa n yir yāhāyīŋ na, ma fānga gaa taha u na. ⁴⁴ Yesu pye fyar koho wo. U n nii Yāhā gbihi n nar fānga ne. Ntōr n wlāhā u kasyā ne, ma nii n woo kāntraha na. ⁴⁵ Tuu Yāhā nar wa, u n yir ma pa u kānyārwei fla na. Pe laam ba wlāhā, pe n ba sā wāy. ⁴⁶ U n pe pye ma yee: «Nwa ye n sā wāy? -Ye yir, -ye naa Yāhā nar ye ma syi ye ba dye kapee-wāpyeŋ wo ye!»

Yesu wāyigi
(*Mat 26.47-56; Mar 14.43-50; Nsān 18.3-11*)

⁴⁷ Yesu naa n pāā nantāŋ, nabuar raa naa n pai. Yuda pye pe yaha ye. Yesu kānyārwei sēnsye syām mii waa ba kē u ne. U n yūhū crā Yesu na, woo ga naambiyār syaha wāā u kē. ⁴⁸ Yesu n -sē u pye ma yee: «Yuda, maa u Nawee Puee syar la naambiyār syaha ne, ma u yi u napīi- kē?»

⁴⁹ Mpāy pe pye Yesu ne, pe yāā lii le ga pye, pe n u yey ma yee: «Yīnfua, wo nawee- mii gbā la wo yūntruē ne?» ⁵⁰ Loo na, poo nen waa n waa kāndigi kuɛ nditye gbā cer kāā u kē. Yāhā yūndefa yīnfua tēntēle ba kē u ne. ⁵¹ Yesu n pe pye ma yee: «Ye tyii, le yai ke dyaŋ.» U n te u dya nditye na, le n jaa.

⁵² Yāhā yūndefa yīnfa mpāy, tesē ke Yāhā kangbāŋ sēnfa yīnfa ne, tesē wāle mpāy ne, pe pa Yesu yigisaha wo, Yesu n pe pye ma yee: «Tee pa ra yigisaha wo yūntruē ne tesē kāhā ne, kapeepyeŋ la ra ne?» ⁵³ Plii bye

n pye ye ne Yāhā kangbāŋ wo, ye sē - sē ra yigi koo fla na ye. Yagaa nge na, ye ga waha ye laam wīl pye Setane fānga ne. Woo kē u ma wam fānga ne.»

Pyar Yesu wīl kai tehe tāā
(*Mat 26.57-58, 69-75; Mar 14.53-54, 66-72; Nsān 18.12-18, 25-27*)

⁵⁴ Pe n Yesu yigi, ma ka u ne Yāhā yūndefa yīnfua kaha wo. Pyar naa n taha pe na deydey. ⁵⁵ Naa pye le ndyin telai wo. Mpāy pe ba nii klaha ke naa tāy, Pyar n nii wlāhā pe ne. ⁵⁶ Tēntēsya laale n u yāā, tuu tege nii ke naa tāy. U n u gbihi yāŋ ma yee: «Dya nwo bya pye Yesu ne.» ⁵⁷ Pyar n le kai, ma sya le pye ma yee: «Coo, n sē u cā ye.»

⁵⁸ Saa n pye, waa ter n ba u yāā, ma maha yee: «U Yesu nawee- nen waa kē ma bya ne!» Pyar n u dya yē wāā sya ma yee: «Dya, n wee poo waa ye.»

⁵⁹ Le n ma-, waa ter n maha yir, ma le gbey pāā fānga ne ma yee: «Dya nwo pye pe ne cīnde, u tee n yi Galele wo.» ⁶⁰ Pyar n maha woo yē wāā sya ma yee: «Dya, taa lii pāā, n sē le cā ma ne ye.» Loo yale wo, tuu naa n pāā nantāŋ, ngupuai waa n kui.

⁶¹ Yīnfua Yesu n wā klaha, ma Pyar yāŋ wāā. Loo na, Pyar laam n too Yīnfua kaplāŋ na, kaplāŋ nkāy tuu ba pāā u ye ma yee: «Ngupa cir saa ba kui wa ye, maa ba ra wīl kai tehe tāā, ma yee mboo sē ra cā ye.»

⁶² Loo na, Pyar laam bye n wlāhā, u n yir yi ma ga n wūn.

Yesu tesē pe kaplāŋ cerfa ne
(*Mat 26.59-68; Mar 14.55-65; Nsān 18.19-24*)

⁶³ Nawee- mpāy pe naa Yesu sēŋ, pe naa u ler, ma maha naa u gbā. ⁶⁴ Pe u yīmpe paha naa n tā, ma naa u yey ma yee: «Yoo u ma gbā? Le cā mii ya, -taa wo yar!» ⁶⁵ Pe maha naa u tyehē kaplāmpee busāā ne.

⁶⁶ Yūhū ke ba syii, pe wāle n pe ya wāā pe Yāhā yūndefa yīnfa ne, ma suhu Yāhā kaiyarfa ne. Pe n ka Yesu ne pe kaplāŋ cersaha fla na. ⁶⁷ Pe n

ga u yey ma yee: «Mboo la u Yāhā Yīndefua Crise ne? Le pāā wo ye.» U n pe yē sya ma yee: «N ma le pāā ye ye ma yee ndoo kē u Yāhā Yīndefua ne, ye ga yee cīinde sē ne ye. ⁶⁸ N ma maha ye yey kayey laa ne, n cā ye saa ra yē sya ye. ⁶⁹ Ma gbe yagaa na, u Nawee Puee ga ba nii kai- bye yīn na, Yāhāngbān kāndigi koho kuε ye.» ⁷⁰ Loo na, nawee- bye n yē kuā ma yee: «Yāhā Dya kē ma ne ke?» U n pe yē sya ma yee: «Tee le pāā mii, le ma ke syi.» ⁷¹ Loo na, pe n le pāā ma yee: «Wo sē maha laa ke waa ye u wī na ye, wii gε u yē kaplān luhu wa!»

23

Pe ka Yesu ne fāngafua Pilati fla na

(*Mat 27.1-2, 11-14; Mar 15.1-5; Nsān 18.28-38*)

¹ Pe nawee- bye n yir, ma Yesu yigi ga fāngafua Pilati fla na. ² Koo fla na, pe n nii kawar fua n taha Yesu na ma yee: «Wo dya nwo yāā, tuu naa wo klofa sūū. U naa pe pye ma yee, a pe sē yai kufar wādāā ne fāngafa bye yīnfua kē ye. U maha naa le pāā ma yee, a woo gε kē u Yāhā Yīndefua Crise ne, wii u ma yīnfua.» ³ Pilati n Yesu yey ma yee: «Mboo la pe Yiiffee- yīnfua?» Yesu n u yē sya ma yee: «Ma le pāā.» ⁴ Pilati n pe Yāhā yūndefa yīnfa pye tesē pe nabuar ne ma yee: «Ta laam wo, dya nwo sē laa kapee pye ye.» ⁵ Pe Yesu napīi- n le gbihi gbey pāā fānga ne ma yee: «U nawee- sūū pe yīnfa na u kaklaha ne. U cāā yir le ne Galēle kāntraha wo, ma ga yi Yude kāntraha ne. Yagaa u nwo u sya ba nō nwo.»

Pe Yesu nō wāā Galēle yahaseefua Yerote fla na

⁶ Pilati tuu kaplān ngī luhu, u n le yey ma yee: «Dya nwo n yi la Galēle kāntraha fla wo?» ⁷ Pe n u yar, a Yesu n yi Galēle kāntraha wo. U n u nō wāā ke fla yahaseefua Yerote ye. Yerote pye Yurusalem wo too plii

nsoho wo, koo kē Pilati n ba Yesu nō wāā u ye.

⁸ Yerote tuu Yesu yāā, le n tāy u ye. U ba u wī luhu, ma naa n ke u u wāā sya le yale wādey. U laam wo u ba yee, laa na Yesu ga yēkā wī laa pye, u n yān. ⁹ U n Yesu yey kayey buar ne, Yesu sē -sē laa wāā sya u ye ye. ¹⁰ Pe Yāhā yūndefa yīnfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe pye ke fla na, ma kawar fua naa n taha Yesu na fānga ne. ¹¹ Yerote tesē u seraasyi ne, pe n Yesu ler ma u pye nafla wāpyen. Pe la pe nangbān nayreyūhū le u na, ma u dur wāā Pilati ye. ¹² Yerote tesē Pilati ne pe pye napīifa. Koo per, pe n wā klaha nii naambiyāfa.

Pe Yiiffee- Pilati ta u n Yesu wāboo wī ta

(*Mat 27.15-26; Mar 15.6-15; Nsān 18.39—19.16*)

¹³ Loo kur ye, Pilati n pe Yāhā yūndefa yīnfa wāā, tesē le klo yahaseefa ne, ma suhu pe klofa ne. ¹⁴ U n pe pye ma yee: «Ye dya nwo yigi ba ra fla na ma yee, u ma u nawee- sūū. Tee nkāy bye pāā taha u na, n u yey ye yīnde na. Ndoo laam wo, u sē laa kapee pye ye. ¹⁵ Yerote bya sē laa kapee yāā tuu pye ye, ma sya u dur wāā wo kē. Ye cā dya nwo sē laa kapee pye, pe n ga waha u boo le wī na ye. ¹⁶ Loo na, n ga ta pe n u gbā sāngblā ne, tē u miy yaha.» ¹⁷ [Dyε- bye, syayaha gbar na, Pilati yai u nwompihifua waa yi yaha Yiiffee- kē.] ¹⁸ Pe bye n nii wāā n tē ma yee: «Ta, pe n dya nwo boo, -taa Barebaa woo yi yaha wo kē!» ¹⁹ Barebaa ba nawee- mpāy ta pe n wāā yahaseefa ne. U maha ba nawee nen waa boo yāā. Pe ba u Barebaa yigi loo na, ma u tā nwompihi wo.

²⁰ Pilati tuu naa Yesu wāyiyaha wī ke, u n maha u faale kapāntee nen ya pāā pe nawee- ye. ²¹ Pe n sye, ma nii n tē ma yee: «U kuey mar boo trā na, u kuey mar boo trā na!» ²² Pilati n maha yē kuā ma le pāā ke

tɛɛ tãã wuhu na, ma pe pye ma yee: «U kapee lii pye? Ndoosê laa kapee yãã tuu pye ye. U sê yai u ka boo ke dyan ye. Loo na, n ga ta pe n u gbã sangblã ne, tẽ u miy yaha.»²³ Pe n maha sye, ma nii n tẽ fãnga ne ma yee, pe Yesu kuey mar boo trã na. Le n sya kuee pe wĩ na.

²⁴ Pilati n yer pe wĩ wãpyen na.

²⁵ Pe naa Barebaa wii wãiyaha ke, Pilati n u yi yaha. Woo kẽ dya wii ne u ba ta wãhã n yir u n sya nawee boo, pe n u le nwompihi wo. Yesu woo na, Pilati n yee pe nawee-laam wĩ ga pye u na.

U fãngafua seraasyi Yesu kuey mar yir yaha trã na

(*Mat 27.32-44; Mar 15.21-32; Nsãn 19.17-27*)

²⁶ Pe seraasyi pe Yesu yigi naa n tɛɛ, pe n ga le klo yi yaha, pe nawee-ne. Pe n ga Syirefa naa waa wãã sya, tuu naa n gaha le klo laam wo. Pe seraasyi n u ta u n Yesu kueymartrã tẽn fãnga na, ma n taha Yesu na. U myaha ba kẽ Syimu.

²⁷ Pe klofa busãã naa n taha Yesu na, ca bya pye pe naa Yesu wĩ wũn.

²⁸ Yesu n wã klaha, ma pe pye ma yee: «Yurusalemfasyam, ye ma syi ye naa n wũn ndoo wĩ na ye! -Ye naa ye wĩ loo wũn tesẽ ye pii wĩ ne!»²⁹ Ye sê yãã, plii taa ma te n pai, nawee- ga ba naa n yee: «Cayrey, ma suhu mpãy ne pe sê yrã ta yãã kicar kẽ ye, poo ca mii, pe wĩ n tãy!»

³⁰ Nawee- ga ba naa n yee: «Yã yẽ ma too tã wo na, loo ga puar wo na. Yãybiri nde ge ma gbe tã wo na, loo ga tã wo ye!»³¹ Ye sê yãã, nde le syi le n pye nankõmper na, nankõnwar wĩ loo -sẽ ga ba pye mii?»

³² Naam syãm mpãy maha ba pye, pe ba pe yigi pe n gaha pe boo Yesu ne. Kapeepyefa ba me pe ne.

³³ Pe n ga nã fla ngaa na pe n yee yĩnkluhu fla. Pe seraasyi n Yesu kuey mar yir yaha trã na koo fla na, ma maha pe kapeepyefa syãm mii bya kuey mar yir yaha trã na, nen nwo u kãndigi koho kue ye, nen nwo

u kãman koho kue ye.³⁴ Loo na, Yesu n yẽ kuã ma yee: «Ta Tuhufua Yãhã, pe kapee- yee laha kãã pe na; lii pe n pye ra na nde, pe sê le cã ye.» Pe seraasyi n pyer raa pye, ma ga cã yoo ga ka u nayre wãn fai lii ne.

³⁵ Pe klofa pye pe ba yer, ma naa n yãn. Pe Yiifee- yahaseefa naa Yesu ler ma yee: «Pe sê yee la u nawee-mpãy sya yaha. Le ma pye cĩnde woo kẽ u Yãhã Yĩndefua Crise, u u ya sya yaha ke!»³⁶ Pe seraasyi bya n nii u ler. Pe n yũhũ crã u na, ma defĩtãhãpihi ta u kẽ ma yee:³⁷ «Ma'a pye Yiifee- yĩnfua cĩnde, mii sya yaha mii ya!»

³⁸ U yĩn ncaha kue ye le trã na, pe ba le yrũhũ gbãã yaha ma yee: «nwo kẽ u YIIFEE- Yĩnfua.»

³⁹ Kapeepyefa mpãy pe ba kuey mar yaha trã na pe ya wuhu na, poo nen waa n Yesu tyɛɛ ma yee: «Ma -sẽ yee la ma ma u Crise, mii sya yaha mii ya, -taa wo sya yaha ke!»⁴⁰ U nen nwo n le kuã n u ye, ma u pye ma yee: «Pe ma kuey mar trã na u wãn syi dyan, ma n ga ku ma kapee- wãpye wĩ na, ma sê maha n fya Yãhã na ye ke?»⁴¹ Wii ya dyan pe wo kuey mar trã na wo n ga ku, le yai wo ne. Kapee- nkãy too pye, koo foho kẽ too n dãã. Woo -sẽ yãn, u sê laa kapee ge pye ye.»⁴² U n dur ma Yesu pye ma yee: «Yesu, ma'a ba nii nawee- bye yĩn na, ma'a n ba faha ra wĩ na ye.»⁴³ Yesu n u yẽ sya ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ma ye: Ma sukũhũ yãã wa Yãhã yai klo wo ra ne nanga.»

Yesu wãku
(*Mat 27.45-56; Mar 15.33-41; Nsãn 19.28-30*)

⁴⁴⁻⁴⁵ Yaiwlan yale syi ba kẽ, wam mpãy syi n paha tã ke kãntraha kur bye na, ma sya ga yai yĩn. Yãhã kangbãn nwonun nwonyẽ faasren gii ke ba pua tã menmen ke nwonyẽ na, ke n fe jũũ telai wo.⁴⁶ Yesu n tẽ sya fãnga ne ma yee: «Ta Tuhufua Yãhã, n ta yrã le soho ma koho wo.» Tuu kaplãn ngĩ pãã wa, u n ku.

47 Pe seraasyi yīnfua tuu kai-ngī yāā ke pye, u n Yāhā myaha gboho ma yee: «Dya nwo ba sron cīinde.» 48 Nabuar mpāy bye pe ba pa yānsaha wo, pe n ke kai- bye yāā yīnde ne. Le sē tāy pe ye ye, pe n sya gbā n le pe ya kē ntran wo, ma dur n ter.

49 Yesu nacān bye pye, tesē ca mpāy ne pe ba yir u ne Galele kāntraha na, ma naa n taha u na ma naa tēn nkāy tē u kē u kānyārwei ne. Poo mii bye pye, pe ba dey yer ma naa ke kai- yān.

Yesu wāleŋ gbī wo
(*Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Nsān 10.38-42*)

50-51 Dya waa pye pe naa n yee Yosefe. U naa n yi Yiifēe- klo laa wo pe naa n yee Yarimate. Woo dya pye naweeyō, ma maha ba sron. U laam wo u naa Yāhā Yai wāpan yehē. U pye Yiifēe- yahaseefua waa, ma pye pe kaplān cerfa waa. U kaplān cerwai pe -sē ba lii pāā ta Yesu wāboo wī na ma sya ba le pye, u yē sē pye le wo ye. 52 U n yir, ma ka Pilati fla na, maa Yesu nakugu nar u ye. 53 U n ta pe n Yesu nakugu tege le trā na, ma fai maha tā ke na, maa ke le gbī laa laam wo, le ba gbā fer* ntēmlaha fla wo. Waa sē ba le yāā wa loo gbī wo ye. 54 Koo per -sē pye kani per ga dye koo yainkon wo. Nawee- yai pe cāā kani per kai-gbihi yai n cā kua.

55 Ca mpāy pe ba yir Yesu ne Galele kāntraha na, ma naa n taha u na, ma naa tēn tē u kē u kānyārwei ne, pe n ka Yosefe ne. Pe n ga le gbī fla yān, ma Yesu nakugu yāā, tesē u wāleŋ ne le gbī laam wo. 56 Pe n dur ter kle wo, maa sēm- ke gbihi ta, lasekole ne, poo ga ba woo Yesu nakugu na. Ke kani per ke ba n, pe ca n -sē nii ma wū. Yiifēe- kānde na, le ma ke dyan.

* 23:53 23.53 Le gbī pye nkon pe gbā fer yān mpīy ntēmlaha fla wo, ma le laam ta wleŋwleŋ, le yē ne nwonyē dyan. Le yē n tā ntēmbangbān ne. * 24:1 24.1 Koo per kē jimaasyi per ne.

24

Yesu wāyir gbā wo
(*Mat 28.1-10; Mar 16.1-8; Nsān 20.1-10*)

1 Ke cāwāā per cir* yīnwōn wo, pe ca n cāā yir, ma ka le gbī fla wo, pe sēm- mpāy ne pe ba pye gbihi ta pe lasekole ne. 2 Ntēmbangbān gii ke ba paha tā le gbī yē na, pe n ga yāā le kloŋ kāā le gbī yē na. 3 Pe n dye le gbī laam wo, pe sē -sē Yīnfua Yesu nakugu yāā ye. 4 Pe ca pe ga lii ga, pe sē cā ye. Naam syām mpāy n fe yi pe na, pe nayre ne te n yehē palpal. 5 Pe ca ba fya nii, ma yīn kor le. Pe naam n pe pye ma yee: «Wii u ma yrān, nwa ye n ba nii u tay nakur nsoho wo?» 6 [U wee nwo ye. U yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye.] Tuu pye Galele wo, ma ba lii pāā ye ye, -ye ye laam too le na. 7 U sē ba yee la u Nawee Puee yai u yi kapeepyefa kē, pe n ba u kuey mar trā na u n ku, tuu ba yir gbā wo, u dur ba yrān na ke plii tāā wuhu na?» 8 Loo na, pe ca laam n cā too Yesu kaplān na.

9 Pe n ter le gbī fla yaha, ma ga le pāā pe kānyārwei sēnsye nen ye, tesē mpāy bye ne pe naa n taha Yesu na. 10 Poo ca mii laam wo, Madalafa Maari pye, Syane ne, tesē Syake nahafua Maari ne. 11 Pe kānyārwei n yee, pe ca ka n pāā, ma sye pe sē pe kaplān sya cīinde ye. 12 [Pyar woo n sye, ma yir ma fā ga le gbī fla na. U n kue tege, ma yān le wāā le gbī laam wo, ma te faasyīmbehe ya yāā, tii pe ba Yesu nakugu maha tā. Tuu ga lii yāā yīnde ne, le n laam wo u kē, u n dur ter kaha wo.]

Yesu kānyārwei syām u wāā sya Yemawuse kānde wo
(*Mar 16.12-13*)

13 Koo per bya, Yesu kānyārwei syām mpāy naa n gaha kusyīnlaale wo pe n yee Yemawuse. Le klo wādey pye, ma'a yir Yurusalem wo yaiyīn na, ma n gaha dye ke fla wo

yainkɔŋ wo. ¹⁴ Kai- nkāy byɛ ke ba pye, pe koo pāã naa n gaha. ¹⁵ Pe n nii n pāã, Yesu gɛ n ba wāã kũn n tɛr pe ne. ¹⁶ Pe n nii u yāã, le -sɛ nii mii laa dyaŋ pe sɛ maha u yāŋ cā ye.

¹⁷ Yesu n ba pe yey ma yee, «Lii tee n pāã le kānde wo?» Pe laam n wlāhā, pe n yer. ¹⁸ Nen waa myaha ba kɛ Klɛpasyi. U sɛ cā Yesu ye ma yee: «Kai- nkāy byɛ ke pye tɛr plii nde na, Yurusalemfa byɛ le cā. Mboo ya la raa kuee, ma sɛ ke cā ye?» ¹⁹ Yesu n pe yey ma yee: «Kai- nkāy syi kɛ?» Pe n u yɛ sya ma yee: «Ah Nasarɛtefa Yesu wīi loo sɛ na? U pye Yāhā kaplāŋ tɔrfuangbāŋ. Yāhā yīnde na nawee- ne, u naa laanwo wūhū pye, ma naa nawee- klaha. ²⁰ Wo Yāhā yūndefa yīnfa tesɛ wo yahaseefa ne, pe u ka yigi sāhā ma yee u yai wāboo ne. Pe n u wāã, pe n ga u kuey mar trā na, u n ku. ²¹ Wo laam wo, wo ba yee woo tuu n pai wo Yiisɛfa byɛ sya yaha. Kai- ngīi byɛ pye, ke plii tāã wuhu -sɛ kɛ nanga. ²² Ca mpāy pe naa n taha Yesu na wo wāŋ syi dyaŋ, pe n pa, maa wo sron fe gbe laa ne. Nanga sukūhūntāy na, pe cāã yir ga le gbīi fla wo, ²³ pe sɛ -sɛ ga Yesu nakugu yāã ye. Pe n dur ba, maa wo pye ma yee, yāhāyīŋ tɛnlɛɛ mpāy yi poo na, ma pe pye ma yee Yesu ma yrāŋ na. ²⁴ Wo nampyeŋ- mpāy n ka le gbīi fla wo, maa yāã pe ca ba le pāã mii. Pe sɛ -sɛ Yesu yāã yīnde ne ye.»

²⁵ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Yii nawee-, ye kacān fihī kloŋ cīinde! Faale Yāhā kaplāŋ tɔrfa pe kai- nkāy cāã yar yaha, ye laam fihī yīn tɛr, ye saha ke sya cīinde ye laam wo farfar ye. ²⁶ U Yāhā Yīndefua Crise sɛ yai la u koo wāfāy ngīi byɛ sya, u cā yīŋ yāã Yāhā ye?» ²⁷ Kai- nkāy byɛ ke cāã yrūhū yaha u wīi na Yāhā sabangbāŋ laam wo, Yesu n dye ke wo ma ke byɛ tɔr yar pe na, ma cāã gbe faale wādyaha Musa kaplāŋ fla wo, ma ga yi pe Yāhā kaplāŋ tɔrfa mii byɛ kaplāŋ fla wo.

²⁸ Pe naa n gaha kusyīnde lii wo,

pe n ga dye gbe taha, Yesu n ta mii u ga ta tɛr ga yahasee ye. ²⁹ Pe n sye u na, ma u pye ma yee: «Kuee, ma syā wo ne, yai kua wa, yīmper maha nge ke wo wa.» Yesu n dye kaha wo ke wāsyā wīi na.

³⁰ U n ba nii pe ne, ma ga di. U n bur gbe, ma cāã syaha wāã Yāhā kɛ, ma ke bur la cɛr ma wāã pe kɛ. ³¹ Loo na, pe yīntar n cā yār, pe n u yāŋ cā ma yee Yesu kɛ. U n plaha pe na le yalebya wo, pe sɛ maha waha u yāã ye. ³² Pe n nii pe ya pye ma yee: «Tuu naa n pāã wo ne kānde wo, ma Yāhā sabangbāŋ wūhū tɔr naa n yar wo na, le sɛ pye la mii nuhu cāã- dyaŋ ke naa n tar wo laam wo?»

³³ Pe n yir ke fla byɛ wo, ma dur tɛr Yurusalem wo. Pe n ga pe Yesu kānyārwei sɛnsye nen yāã pe pye pe nampyeŋ- mpāy ne. ³⁴ Poo kānyārwei naa le pāã ma yee: «Wo Yīnfua yir gbā wo, ma dur ba gbaafa ye cīinde! Syimu u yāã yīnde ne.» ³⁵ Poo syām bya n -sɛ pe wīi pāã pe ye, lii le ba pye kānde wo, tesɛ pe ba Yesu yāŋ cā yaliile wo tuu bur la naa n cɛr pe kɛ.

*Yesu u ya yar u kānyārwei na
(Mat 28.16-20; Mar 16.14-18;
Nsān 20.19-23; Tɛnl 1.6-8)*

³⁶ Pe naa n pāã nantāŋ, Yesu n fe gbe yi pe telai wo, ma pe pye ma yee: «Yāhā n yrīŋ wāã ye kɛ!» ³⁷ Pe n fya ma sya n sege. Pe laam wo pe ba yee kusrāhā kɛ. ³⁸ Yesu n -sɛ pe pye ma yee: «Nwa ye n fya? Lii ge ye n nii laalaa pye ra wīi na? ³⁹ -Ye ra klue yāŋ ke, ta tɛr ne. Ndoe gɛ kɛ! -Ye tɛ yāŋ ra na, kusrāhā ma la kadye ne ye n ga waha tɛ ke na ta dyaŋ?» ⁴⁰ [Tuu koo kaplāŋ ngīi pāã wa, u n u klue yar pe na u tɛr ne, pe n te kueysar yāã.] ⁴¹ Le n pe fe gbe, ma nuhu yigi tɛr pe kɛ pe n sya yee cīinde sɛ ne ye. Yesu tuu pe yāã ke dyaŋ, u n pe yey ma yee: «Ngaa ma la ye ye wādi wāŋ nwo wo?» ⁴² Pe n pa u kɛ fuawle ne. ⁴³ U n le sya, ma le kaa pe yīnde na.

⁴⁴ U n pe pye ma yee: «Tē pye ye ne nantāŋ, n sē naa ye yar la ma yee, kai- nkāy bye ke bii cāā yrūhū yaha ra wīī na, koo ngīī bye ga naa n pye ke sya ba kua? Koo kai- kē nkāy ne, wo faale wādyaha Musa bii cāā yrūhū yaha Yāhā kānde katan saba laam wo, tesē nkāy bye ne pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa bii cāā yrūhū yaha, tesē nkāy ne ke bii cāā yrūhū yaha Yāhā wāsey yay saba wo.» ⁴⁵ U n pe yīntar yār ke syi, pe n waha ke Yāhā sabangbāŋ kaplāŋ war. ⁴⁶ Loo na, u n pe yar ma yee: «Nkāy ke yrūhū yar yaha ke ngīī: «U Yāhā Yīndefua Crise yai u fāy gboho, u ba ku, ke plii tāā wuhu u yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na gbaafa ye.» ⁴⁷ Kai- nkāy tuu naa n yar nawee- na, ke yai ke ba klaha kāntre bye nawee- ye, u myaha ne. Le ga fe gbe Yurusalem na. Le ga ba yar nawee- na, pe yai pe le sya pe kapee- wāpyeŋ sē yō ye, pe ke miy yaha, woo -sē ga ba pe kapee- gbe kāā pe yīŋ na. ⁴⁸ Yii koo ngīī bye yāā yīnde ne, ye yai ye ke bye tōr yar nawee- na. ⁴⁹ Yāhā ke bii Yāhā Yrā Fānga gii wākē wīī pāā, ndoo gε ga ba ke tege wāā ye na. Ye yai ye -sē kuee ke Yurusalem laam wo, koo Fānga n sya ba tege ye na.»

*Yesu dur ga Yāhā tāy
(Mar 16.19-20; Tēnl 1.9-11)*

⁵⁰ Loo kur ye, Yesu n yi pe ne le klo wo, ma ka pe ne kusyīnlaale tāy pe n yee Gbetane. U n ga yer pe ne koo fla na, ma klue kuā yir wāā, ma Yāhā nar ke naa kaa taha pe na. ⁵¹ Tuu nii Yāhā nar u kānyārwei kē ke syi, Yāhā fānga n u ta u n kuā yir ter fāā yāhāyīŋ na. ⁵² Pe kānyārwei n u sey ke fla na. Nuhu ba gboho pe laam wo, pe n dur ter Yurusalem wo. ⁵³ Pe naa n gaha yalebye ke Yāhā kangbāŋ laam wo, maa naa Yāhā sey.

Nsân Kapâyĩ Yesu wĩ na

Yesu Crise ma ngii

¹ Driyẽ wātāhā yaha, wii tuu ma Yāhā Yē Yor u pye le nii wa. U pye Yāhā ne, woo ge pye Yāhā. ² Ke fegbecāā na, u pye Yāhā ne. ³ Woo kāmāy na wān bye tāhā; ngaa wee yīnde na mii woo sē kē u ta ke n nii ye. ⁴ Woo u ma yrā, yrāṅ wān bye ye, loo yrā n nii cāā- nawee- ye. ⁵ Woo wii u ma pe Cāāfua, u ba dye wamfa nsoho wo, pe wamfa -sē pe cāā- wĩ sye.

⁶ Yāhā n ba dya waa nō wāā, pe naa u yee Nsân. ⁷ Woo n pa ma ba u Cāāfua wĩ gbe yi nawee- ye, pe waha u Cāāfua ta pe Yater. ⁸ U Nsân woo sē kē tuu pye u Cāāfua ye; woo kē Yāhā u nō wāā ma yee u ba u Cāāfua wĩ tōr yar nawee- na. ⁹ Woo Cāāfua nwo ma cīnde cāā- ne. Woo kē tuu pa driyẽ wo, ma nii cāā- le nawee- wo. ¹⁰ Woo kē, Yāhā driyẽ tāhā u kāmāy na. U pye driyẽ laam wo, pe driyẽfa sē ba u yāṅ cā ye. ¹¹ U pa u terfa ye, u terfa sē -sē ba u sya ye. ¹² Mpāy pe -sē u wĩ sya cīnde, ma u ta pe Yater, u koho klahasaha wāā poo kē, pe waha nii Yāhā pii. ¹³ Poo mpāy pe see ke syi, waa ntōr kalaa wee ye, waa tyāhā kalaa wee ye, waa syihi wĩ sē ne ye, Yāhā wĩ ne.

¹⁴ Yāhā Yē Yor wā klaha nawee, woo kē Yāhā Dya Yesu Crise ne. U n tege ba nawee- nsoho wo. U pa Yāhā laantār wūhū ne, tesē cīnde wūhū ne, wākuayāā wee te na ye. Wo sē u nayōr yāṅ naa n yai ye, nayōr tii syi Yāhā Dyapuai nen ya kē u ga waha te yāā u Tuhufua Yāhā ye.

¹⁵ Nsân u wĩ tē yi nawee- ye ma yee: «Woo wĩ kē tē ba pāā ma yee: Wii tuu ga pa ta kur ye, u cer yaha ra kē, u cāā pye le nii wa ra yaha.»

¹⁶ Wākuayāā wee u laantār wūhū na ye. U ke wāā wo kē, ma maha

kaa taha wo na, wākuayāā wee ye. ¹⁷ Wo faale wādyaha Musa bii ke Yāhā kānde yar wo na. Ma sē yee ke laantār wūhū na, tesē ke cīnde wūhū ne, u Yāhā Yīndefua Yesu Crise woo kē tuu pa koo ngĩ ne. ¹⁸ Waa sē Yāhā yāā yāā ye, Yesu wii u ma ke Dyapuai nen ya, ma maha ma Yāhā, ma crā nii Yāhā tāy, woo kē tuu Yāhā wĩ gbe yi nawee- n ke cā.

*Nsân nawee- tāāfua yē kaplāṅ
(Mat 3.1-12; Mar 1.1-8; Luke 3.1-18)*

¹⁹ Le kungbāy Yurusalem laam wo, pe Yiifēe- yahaseefa pye. Pe n Yāhā yūndefa mpāy lehe wāā, tesē Lewi kur kuse pii mpāy ne Nsân ye. Pe n yir ke Yurusalem wo, ma ga yi u Nsân na, ma u yey ma yee: «Nwasyifua kē ma ne?» ²⁰ U Nsân sē gbā tā pe na ye, u n le tōr yi gbegbe pe yīnde na ma yee: «Ndoo sē kē u Yāhā Yīndefua Crise ne ye.» ²¹ Pe n maha u yey ma yee: «Ah nwasyifua -sē kē ma ne? Mboo la Yeli?» Nsân n pe pye ma yee: «Aye, ndoo sē kē ye.» Pe n maha u yey taha ma yee: «Mboo la u Yāhā kaplāṅ tōrfua?» U n maha yee: «Aye.» ²² Pe n u yey taha yahamba ma yee: «Ah nwasyifua -sē kē ma ne? Wo yai wo laa loo cā ma wĩ na, wo ga tōr mpāy ye pe wo lehe. Mii tōr wo yar nawee wii ter syi kē ma ne.» ²³ Nsân n pe pye ma yee: «Yāhā kaplāṅ tōrfua Yisa bii le pāā yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee:

«Waa yīmbui n yi drawaha fla wo, ma nii n yee:

-Ye Yīṅfua Yāhā wāpaṅ kānde gbihī yaha ke kē!» »

Nsân n maha le pāā pe ye ma yee: «Yīmbui lii le n yi drawaha fla wo, ndoo yīmbui ne.»

²⁴ Pe tēnlēhe mpāy pe lehe wāā Nsân ye, Yiifēe- yahaseefa mpāy pe n yee Farisyē, poo mpāy -sē pye pe ne. ²⁵ Poo mii n u yey ma yee: «Ke ma pye ma wee u Yāhā Yīndefua Crise ye, ma wee Yeli ye, ma maha wee u Yāhā kaplāṅ tōrfua ye, ah nwa

-sê ta ma n nii nawee- tãã n yi loho wo?» ²⁶ Nsân n -sê pe pye ma yee: «Ndoo, n nwo, tẽ n nii nawee- tãã loho ne; waa sê ma pe nawee- laam wo, tee sê cã ye. ²⁷ Woo nwo ga ba le koho yigi ra kur ye. U cer yaha ra kē, ta syi ge sê yai u ntãn sale wãfer ne u tɛr na ye.»

²⁸ Koo ngĩ bye pye Gbetane wo, Yurdane lafen kũndi ngaa ye, Nsân tuu naa nawee- tãã loho ne na.

Nsân Yesu yee u Yãhã Mbapẽnge

²⁹ Koo yĩnsyii wo, Nsân n Yesu yãã tuu n pai u fla na, u n pe nawee- pye ma yee: «U Yãhã Mbapẽnge nwo, wii Yãhã u ta, ma ga driyẽ nawee- kapee- foho gbe kãã pe na. ³⁰ Woo wĩ kē tẽ ba naa n pãã ma yee: Waa ma tuu ga pa ta kur ye, u cer yaha ra kē. U cãã pye ɛ nii wa ra yaha. ³¹ Ndoo bya, n sê ba u cã ye. N pa, ma ba nawee- tãã n yi loho wo, loo le ga waha ta, Yiisrefa n waha cã yoo kē u ne.» ³² Nsân n le yãã, ma le pãã ma yee: «N Yãhã Yrã Fãnga yãã, le tege yãhãyi na kãnsyã waa dyan, ma ba too kuee u yi na. ³³ N sê ba u cã ye, Yãhã gii ke -sê ra no wãã ta n ba nii nawee- tãã n yi loho wo, koo ke ba ra pye ma yee: «Wii raa ga ba yãã, ta Yrã Fãnga le ga tege kuee u na, woo kē u ga ba naa nawee- tãã ta Yrã Fãnga ne.» ³⁴ Ndoo Nsân loo nde yãã ra yĩnde ne, ma ga le pãã yi, n ye yar woo kē u Yãhã Dya.»

Mpãy Yesu u cãã yãŋ yi u kãnyãrwai

³⁵ Koo yĩnsyii wo, Nsân maha pye loo teele nen ya wo, u kãnyãrwai syãm mpãy ne. ³⁶ U n maha ba Yesu yãã tuu n tɛr. U n maha yee: «U Yãhã Mbapẽnge nwo!» ³⁷ U Nsân kãnyãrwai syãm mpãy pe pye u ne, pe u kapãn luhu ke syi, pe n taha Yesu na. ³⁸ Yesu n ba klaha yãŋ, ma pe yãã pe u taha n naha, u n pe yey ma yee: «Ah le ma mii?» Pe n u pye pe yor wo ma yee: «Arbi, ma n syã na?» Ke Arbi yĩntaha kē kaicãfua. ³⁹ U n pe pye ma yee: «Ye pa yaa yãŋ!» Pe n ka, maa u syãsaha yãŋ.

Ke -sê pye yaiyĩn tratra. Pe n koo per yai kua u ne.

⁴⁰ Poo nawee- syãm mii, pe ba Nsân kaplãn luhu, ma dur yi u kur kue ye, ma taha Yesu na pe kuãŋ ne, pe laam wo Syimu Pyar cĩfua Andere pye. ⁴¹ Andere n cãã ka, ma ga u ɛfua Syimu wãã, ma u pye ma yee: «Wo u Meesi yãã.» Ke Meesi yĩntaha kē: Yãhã Yĩndefua Crise. ⁴² U Andere n Syimu yigi ga Yesu fla na. Yesu n u yãã ma yee: «Mboo sê na Nsân dya Syimu? Pe naa ma yee yagaa Sefase.» Ke Sefase myaha ma wãcer Pyar myaha ne. Te myar yĩntaha ntẽmlaha.

⁴³ Koo yĩnsyii wo, Yesu n le ta woo ga ka Galele kue kãntraha na. Tuu Filipe wãã sya, u n u pye ma yee: «Naa n taha ra na.» ⁴⁴ U Filipe -sê wãã naa n yi Pyar ne, tesê u cĩfua Andere ne klo nen wo, lii pe naa n yee Gbesyata. ⁴⁵ Loo kur ye, Filipe n ga Natanelu wãã sya, ma u pye ma yee: «Faale wo, wii wĩ Musa tuu yrũhũ le yaha Yãhã sabangbãŋ wo, tesê pe Yãhã kaplãn tãrfa u wĩ pãã, wo u yãã: Nasaretfa Yosefe dya Yesu kē.» ⁴⁶ Natanelu n u pye ma yee: «Kayĩ lii syi -sê ma, le ga waha yi Nasarete wo?» Filipe n u pye ma yee: «Pa yãŋ!»

⁴⁷ Yesu tuu Natanelu yãã tuu n pai u fla na, u n nde pãã u wĩ na ma yee: «Cĩnde Yiisrefa naa waa nwo, dawar wee u laam wo ye.» ⁴⁸ Natanelu n u yey ma yee: «Ma pye mii ma ra cã?» Yesu n u pye ma yee: «N naa ma yãã. Ma sê pye la nasar nkugu flãhã tãy, Filipe n cã ga ma yee?» ⁴⁹ Loo na, Natanelu n u pye ma yee: «Yĩnfua, Yãhã Dya kē ma ne, mboo maha ma Yiisre kãntraha Yĩnfua.» ⁵⁰ Yesu n u pye ma yee: «Tẽ ma pye ma yee, n ma yãã nasar nkugu flãhã tãy, loo ya la le ma ta ma n ra ta ma Yater? Maa maha ba kãnkãy yãã, ke gboho loo nde na. ⁵¹ Ta n cĩnde nde pãã ye ye, yaa ba naa yãhãyi yãã ke yãr n yaha, ye n naa yãhãyi tẽnlẽhe ye yãã pe n dugu,

ma dur tege n pai u Nawee Puee fla na.»

2

Yesu loho wã klaha defĩ

¹ Plii tãã kur ye, pe n nii cafãn taa yigi Galele kãntraha na, klo laa wo pe n yee Kana. ² Yesu nahafua pye pe cafãn yigifa ne. Pe n Yesu yee, woo tesẽ u kãnyãrwai ne, pe n ka te cafãn disaha wo.

³ Pe n nii te cafãn dir di, defĩ n ba kua pe cafãn yigifa ye. Yesu nahafua n u pye ma yee: «Defĩ yãŋ, tuu kua pe ye.» ⁴ Yesu n u pye ma yee: «Ah yaa, lii ma wo nsoho wo ma ne? Ta yale sẽ nɔ wa ye.» ⁵ Yesu nahafua n pe dirlafa pye ma yee: «U ma sya yee tee pye mii, -ye pye ke syi!»

⁶ Ke fla -sẽ na, ntẽmbar gbããwɔr kuay raa -sẽ pye, Yiiffee- pe ba ta, ma naa pe kãnde kapĩ loho ku le naa n yaha. ⁷ Yesu n pe dirlafa pye ma yee: «-Ye loho ku, ye too gbããwɔr nde yĩ!» Pe n loho ku te yĩ tata. ⁸ Loo na, u n pe pye ma yee: «-Ye kaa ku gblãhã gaa laam wo, ye ga wãã yãŋ diryĩntaha yifua kẽ!» Pe n kaa ku, ma ga wãã u kẽ. ⁹ Te lor bye -sẽ ba wã klaha defĩ. U diryĩntaha yifua, tuu u wɔ yãŋ, u defĩ wãtãy n u laam wɔ. U sã cã woo defĩtãhã nwo syi yi na ye, mpãy pe -sẽ ba ke loho ku, poo ba u yisaha cã. U diryĩntaha yifua n u cafãn yigifua yee ba, ¹⁰ ma ba u pye ma yee: «Ah ndee ngaa dyaŋ, defĩtãhã woo pe ma ne cãã la wãã nawee- kẽ, u ma pe yigi wa pe cã naa ke sahasaha la, ah mboo -sẽ koho far u defĩtãhã na u n sya yagaa dye.»

¹¹ Yesu u laanwɔ wũhũ wãpyeŋ koho fe yigi koo syi. Le pye Galele kãntraha klo nde wo pe n yee Kana. U u ya yi yar ke syi, u kãnyãrwai n u wĩ sya cĩnde.

¹² Loo kur ye, u n ka Kapornu wo, u nahafua ne u cĩfa ne ma suhu u kãnyãrwai ne. Pe n ga kuee ke fla na, ma plii raa pye.

Yesu laam war pe Yiiffee- ne Yãhã kangbãŋ wĩ na

(Mat 21.12-13; Mar 11.15-17; Luke 19.45-46)

¹³ Yiiffee- syayaha gbar te ba no gbe taha, Yesu n ka Yurusalem wo. ¹⁴ Yãhã kangbãŋ kãndi wo, u n nyer parfa yãã, mbaa parfa ne, nasar kate parfa ne, ma maha war turfa bya yãã pe tege nii ga pe tabal tãy. ¹⁵ Yesu n namihi ta, ma sãngblã fan, ma pe bye kar yi wãã ke Yãhã kangbãŋ nkur ye, pe mbaa ne, pe nyer ne. Ma dur, ma war turfa tabal tra cããr wãã pe kẽ, pe war n yrãhã, ¹⁶ ma nasar kate parfa pye ma yee: «-Ye pe gbe yi kãã nwo! Ya'a syi ta Tuhufua Yãhã kaha ta ye cãtrohosaha ye!»

¹⁷ Yesu tuu nde pãã, u kãnyãrwai n Yãhã sabangbãŋ kapãn nde tai cã, nde le n yee:

«Yãhã, ma kaha wĩ sron gboho ra laam wo,
mii naa dyaŋ ke ga ba ra suhu tãŋ.»

¹⁸ Yiiffee- yahaseefa pe u yãã nde pyesaha wo, pe n ba u yey ma yee: «Taa nwo taa nde pye ke syi, laanwɔ wĩ lii loo taa -sẽ ga pye, wo n waha cã ma tãhã kẽ le wãpyeŋ ne?» ¹⁹ Yesu n pe pye ma yee: «-Ye Yãhã kangbãŋ nge yoho yãŋ, yaa yãã plii tãã wuhu, n ke fãã le!» ²⁰ Pe Yiiffee- yahaseefa n u pye ma yee: «Yãhã kangbãŋ nge wãfããtãŋ ke dye- gbeesĩ wũhũ kuay gbe, mboo ma -sẽ yee, pe ma ke traha, taa ga waha ke dur fãã kua plii tãã ya!» ²¹ Yesu -sẽ nwo, ngii u naa n yãŋ, koo kẽ u ya koho kadye ne. ²² Koo kẽ tuu ba ku, plii tãã wuhu u n yir gbã wo, ma pa gbaafa ye, u kãnyãrwai n ke kaplãŋ tai cã, tuu ba nkãy pãã. Loo nde n pe ta pe n Yãhã sabangbãŋ kaisya cĩnde, ma suhu Yesu yẽ kaplãŋ nkãy ne tuu ba tɔr.

²³ Yesu tuu pye ke dyaŋ Yurusalem wo, te syayaha gbar cãã na, laanwɔ wũhũ nkãy tuu naa n pye, koo ngĩ n ba ta nawee- mpãy n u wĩ sya cĩnde. ²⁴ Yesu sã -sẽ ba sya ma koho

taha yaha pe wĩ na ye. U tee ba pe cã laha, poo tesẽ pe laam wũhũ bye ne. ²⁵ U sã naa n ke pe naa nawee wĩ tõr u ye ye; u ma nawee yãŋ, u u laam wũhũ bye yãã.

3

Yesu Nikodemu ne

¹ Yiifee- yahaseefua waa -sẽ nwo tuu pye, pe naa n yee Nikodemu. Farisyẽ ba kẽ u ne. ² Per gaa yĩmper wo, u n ba yi Yesu na, ma u pye ma yee: «Yĩnfua, wo cã Yãhã kẽ ke ma nɔ wãã, taa ba wo klaha. Mii loo sã ne ye, laanwo wũhũ nkãy taa n pye ngĩ, waa wee tuu ga waha ke syi pye Yãhã ma yee ke wee ufua ne ye.»

³ Yesu n u pye ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ma yee: Waa wee tuu ga waha Yãhã Yai yãã mii u sã gbihi dur see ye.» ⁴ Nikodemu n u yey ma yee: «Le ga waha pye mii? Naweedyaha ga maha waha gbihi see la? U ga waha dur dye la u nahafua laam wo, u maha gbihi see?»

⁵ Yesu n u pye ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ma ye: Wii ma yee u sã see loho ne tesẽ Yãhã Yrã Fãnga ne ye, u saa waha dye Yãhã Yai wo ye. ⁶ Wii ma see kadye sraha na, u ga nii kadye sraha kla ya; wii ma see Yãhã Yrã ne, u ga nii Yãhã Yrã Fãnga kla. ⁷ Ma'a syi ta nde n ma laam wo ye, nde tẽ pãã ma yee: Ye yai ye gbihi dur see! ⁸ Teflaha ga naa n gbã teelii ma ke tãy, ma n naa ke gbleŋ luhu, ma sã -sẽ ga waha ke yirsaha cã ke kasaha ne ye. Yãŋ, nawee wii ma gbihi dur see Yãhã Yrã Fãnga ne, u ma ke syi.»

⁹ Nikodemu n maha u pye ma yee: «Loo nde syi -sẽ ga waha pye mii?»

¹⁰ Yesu n u pye ma yee: «Mboo wii taa Yiisrefa klaha Yãhã kai- ne, ma -sẽ maha pye mii ma sã koo ngĩ cã ye! ¹¹ Ta n cĩnde nde pãã ma ye: Nkãy too cã, koo too n pãã; nkãy too yãã yĩnde ne, koo too n yar nawee- na. Ye -sẽ koo ngĩ bye sye yaha wo na. ¹² N ma nii kãntraha wũhũ tõr ye ye, ye ma yee ye sã -sẽ

koo sya ye, ye -sẽ ga ba pye mii ye yãhãyĩŋ wũhũ koo sya ra ye, nkãy yĩŋ ke n yi yãhãyĩŋ na? ¹³ Ma yi kãã u Nawee Puee na, woo wii u yir yãhãyĩŋ na ma tege ba kãntraha na, waa wee wii tuu dugu ga yãã yãhãyĩŋ na, ma yãhãyĩŋ kai- cã ye. ¹⁴ Faale wo, tẽyãfũũ klo wo, Musa sã bii kayãrnwoho wra ta la kãi na, ma ke kuã yir ta? U Nawee Puee bya yai u ba kuã yir ta ke syi. ¹⁵ Loo nde n nii, wii ma u ta u Yater, u cĩnde yrã yãã wa, lii wãkuayãã wee le na ye.»

¹⁶ Nawee- ntãŋ sron dye Yãhã tãy, ke n sya ke Dyapuai nen ya yi wãã, nawee wii ma u ta u Yater, u wĩ saa klaha- yãã ye, u cĩnde yrã yãã wa, lii wãkuayãã wee le na ye. ¹⁷ Yãhã sã ke Dya nɔ wãã driyẽ wo ma yee u ba nawee- sãhã pe kapee- wãpye wĩ na ye. Ke u nɔ wãã nawee- wãsyayaha yĩmbui ne. ¹⁸ Wii ma u ta u Yater, ufua saa wãpẽn yãã ye. Wii ma - sã kãntuhu le u wo, woofua u ya le wa wãpẽn kãnde wo, u tee sye u saa Yãhã Dyapuai nen ta u Yater ye. ¹⁹ Nwa ta nawee ga ba pẽn u kapee- wãpye wĩ na? Wii u ma Cããfua, u pa driyẽ laam wo, wam wĩ n -sẽ tãy nawee- ye, ma ter cãã- yaha. Pe pyer tee pee ter, koo kẽ. ²⁰ Nawee wii woo ma kapee- pye n wa, cãã- wĩ ma ne fũhũ u ye. U saa pa cãã- fla na ye. U ntãncer ma ne gboho u pyerpeer wãyi wĩ ne cãã- na, koo kẽ. ²¹ Wii ma -sẽ kayĩ yigi, u ga pa cãã- fla na, u ga naa u kai- pye Yãhã yor wo, u troho wãtãhã ter ne, te n naa n yãã cãã- na.

Yesu tesẽ Nsân nawee- tããfua ne

²² Loo kur ye, Yesu n ka u kãnyãrwai ne Yude kãntraha na. Pe n kuee koo fla na, ma nawee- tãã naa n yi loho wo.

²³ Nsân bya -sẽ pye, tuu naa nawee- tãã Yeno wo, loho pye gboho koo fla nge na. Ke Yeno pye Salimu tãy. Nawee- naa n gaha ke fla na, maa naa n tãã u ye. ²⁴ Koo cãã nge na, pe sã ba u Nsân le wa nwompìhi wo ye.

25 Per gaa, sänkɛr n dye Nsān kǎnyārwei mpāy nsoho wo Yiifee naa waa ne, gbɛgbɛ wānii wīi na. 26 Pe n pa Nsān fla na, ma ba u pye Yesu wīi ne ma yee: «Yīnfua, dya wii tuu pye ma ne Yurdane kūndi ngaa ye, wii wīi taa ba yee mboo tōr ma nawee- yar, awa, u bya nwo tuu yee woo nawee- tǎā naa n yi loho wo, nawee- byɛ ter n tǎŋ u kuɛ ye.»

27 Nsān n pe yē sya ma yee: «Waa saa waha ngaa ka yāā, mii Yāhā sē kē ke ke wāā u kē ye. 28 Yii gɛ le cā, ye ga waha le tōr nawee- ye tē yee, ndoo sē kē u Yāhā Yīndefua Crise ye. Ndoo kē tē nɔ wāā u yahasee ye.» 29 Nsān n nde pāā kakuācran ne pe ye ma yee: «Cafān yigifua, cafuē ma woo wūū. U cafān yigifua naambiyā, woo -sē ga yer u tǎy, u naa u kaplāŋ luhu. U cafān yigifua yīmbui ga naa nuhu yigi u kē. Too nuhu nde syi ma ndoo wān, ta laam n flege yi tǎŋ. 30 Yesu woo na tesē ndoo ne, woo myaha yai ke naa n yi, ndoo wāŋ ke naa n too.»

Yesu woo tuu yi yāhāyīŋ na

31 Wii tuu n yi ncaha ye, u ma wān byɛ yīŋ na, nawee- byɛ ne. Wii tuu -sē n yi kǎntraha na, kǎntrahafua kē u ne, u kǎntraha kai- cā n pāā. Wii tuu n yi yāhāyīŋ na, woo tuu ma wān byɛ yīŋ na. 32 Nkāy tuu yāā, nkāy ne tuu luhu yāhāyīŋ na, koo tuu n pāā. Nawee- -sē u kaplāŋ sye. 33 Wii u yi yāhāyīŋ na, nawee wii ma -sē yīntaha sroŋ woo kaplāŋ ye, ma u troho tǎhā u yor wo, ufua le cā ma maha le yar Yāhā wīi ma cīinde. 34 Wii Yāhā u nɔ wāā, Yāhā kaplāŋ koo kē u n pāā. Yāhā ke Yrā Fānga wāā u kē wākuayāā wee ye. 35 U Dya ntāŋ dye u Tuhufua Yāhā tǎy, ke n -sē ke kai- byɛ le soho u koho wo. 36 Wii ma u Dya ta u Yater, u cīinde yrā yāā wa, lii wākuayāā wee le na ye. Wii ma -sē yee u sē u ya le soho u Dya koho wo ye, u saa loo cīinde yrā yāā ye. Yāhā ncafūhū ga kuee woofua na yalebye.

4

Yesu tesē Syamarifasya waa ne

1 Farisyē ye n luhu, a ter nawee- naa n taha Yesu na; tesē u maha nawee- tǎā naa n yi loho wo, ma ter Nsān yaha. 2 Yesu gɛ sē kē u naa pe tǎā ye, u kǎnyārwei me pe naa pe tǎā. 3 Yesu tuu yi nde cǎŋ na, u n yi Yude kǎntraha na u kǎnyārwei ne, ma ter Galele kǎntraha kuɛ ye. 4 Yesu ba yai u ter Syamari kǎntraha ne.

5 U n ga nɔ gbe taha Syamari kǎntraha klo laa na, pe naa n yee Syisyar. Le pye tūntūn tar raa ne, tar rii Dyakuba tuu bii wāā u dya Yosɛfe kē faale wo. 6 Koo fla nge na, u Dyakuba kualaŋ pye. Yai pye yīŋ wo, yrāhā n Yesu fāy, u n tege nii ke kualaŋ ngben na. 7-8 U kǎnyārwei ba ter le klo laam wo, dir keparsaha wo.

Syamarifasya waa n -sē pa loho kusaha wo. Yesu n u pye ma yee: «Yō ra na lawɔŋ ne.» 9 U Syamarifasya n Yesu pye ma yee: «Ah ndee Yiifee naa kē ma ne. Ah le yigi mii, ma n lawɔŋ ke ndoo Syamarifasya ye?» Yiifee- naa n fā Syamarifa na, koo kē u cɔɔ n naa n pāā ke syi. 10 Yesu n u pye ma yee: «Kayī lii Yāhā le ta, ma'a ne pye taa le cā, ma suhu wii ne nwo tuu nii lawɔŋ nar ma ye, mboo raa ne ga dur, ma u nar u ma kē cīinde loho ne.»

11 U cɔɔ n u pye ma yee: «Yīnfua, laku kla sē -sē wee ma ye ye, ke kualaŋ maha n cuhu, mboo -sē ga waha pye mii ma koo loho yāā? 12 Wo faale wādyaha Dyakuba kē, tuu koo kualaŋ nge yaha wo kē. Kualaŋ gii tuu loho wɔ ke na, woo, tesē u pii ne, ma suhu u yar ne. Mboo laam wo, ma yee la ma ter u yaha?» 13 Yesu n u pye ma yee: «Wii ma sya kualaŋ nge loho wɔ, loho fāā ga maha ba u yigi. 14 Wii ma -sē loho nge wɔ, kii tē ga wāā u kē, loho fāā saa u yigi yāā ye. Koo loho gii tē ga wāā u kē, ke ga nii plege dyaŋ u laam wo, plege gii ke cīinde yrā wāā, lii wākuayāā wee le na ye.» 15 U cɔɔ

n u pye ma yee: «Yĩnfua, ta kē koo loho nge ne, loho fãã ma n maha ra yigi yãã ye. Loo na, n saa maha pa yãã lakusaha wo ye.»

¹⁶ Yesu n u pye ma yee: «Ka, ma ga ma puai yee, -taa pa!» ¹⁷ U cɔɔ n u yẽ sya ma yee: «Puai wee ra ye ye.» Yesu n u pye ma yee: «Cĩnde ne taa pãã nde, puai wee ma ye ye. ¹⁸ Ma nii ter wa pa bua ye; taa sya maha ma naa wii ye yagaa, ma puai sē kē u ne ye. Ma cĩnde pãã loo nde ne.»

¹⁹ U cɔɔ n u pye ma yee: «Yĩnfua, Yãhã kaplãn tɔrfua kē ma ne. ²⁰ Wo faale wãle Yãhã wãã le sey pe ya na yãŋ nge yĩŋ na, ah yii Yiiffee- -sē yee Yãhã yai ke naa n sey Yurusalem ya wo.» ²¹ Yesu n u pye ma yee: «Cɔɔ, koho taha yaha ngĩ na tē ga tɔr ma ye: Yale laa nde le n pai, Yãhã wãsey sē pai nii Yurusalem ya wo, ma suhu yãŋ nge fla ya ne ye. ²² Yii Syamarifa, tee ngii sey ye sē ke cã ye; wii Yiiffee- -sē mii, too ngii sey wo ke cã, ma cã u Syayahafua yĩŋ yi Yiiffee- wo. ²³ Yale laa sē ma le n pai, le nɔ wa gɛ nɔ wa, mpãy pe Tuhufua Yãhã sey cĩnde, pe ga ba naa ke sey ke Yrã Fãnga ne, ma suhu cĩnde ne. Tuhufua Yãhã poosyi Yãhã seyfa kē. ²⁴ Yãhã ma ke Yrã Fãnga. Nawee-yai pe naa ke sey ke Yrã Fãnga ne, ma suhu cĩnde ne.»

²⁵ U cɔɔ n u pye ma yee: «N le cã, u Yãhã Yĩndefua wii pe n yee Crise, u ga pa. U ma pa, u ga ba ke byɛ yĩntaha tɔr u wo yar.» ²⁶ Yesu n u pye ma yee: «Ndo kē woo, ndoo wii tē n pãã ma ne.»

²⁷ Loo yale nde -sē wo, Yesu kãnyãrwai n ba dye. Pe Yesu yãã tuu n pãã cɔɔ ne, le n pe laam wo. Pe sē -sē sya ma u yey nde ne ma yee, lii raa n pãã u ne laa, nwa ta ma n nii n pãã u ne.

²⁸ Loo na, u cɔɔ n u laku kla ta yaha ke fla na, ma dur ga klo laam wo, ma ga nawee- pye ma yee: ²⁹ «-Ye pa ye ba dya waa syi yãŋ! Kai-nkãy byɛ tē pye ter, u ke byɛ tɔr ma ra yar. Laa na, woo ga kē u Yãhã

Yĩndefua Crise ne.» ³⁰ Pe byɛ n yi le klo wo, ma n gaha Yesu fla na.

³¹ Yaliile u cɔɔ tuu ba ter klo laam wo, Yesu kãnyãrwai naa u nar ma naa n yee: «Yĩnfua, ngaa sya di.» ³² U n -sē pe pye ma yee: «Ndo, kadiŋ kla gaa ma ra ye, tee sē kii cã ye.» ³³ Pe kãnyãrwai n nii pe ya yey ma yee: «Waa yãã pa la u kē digi kla ne?» Yesu n pe pye ma yee: ³⁴ «Ta digi kē lii ne, n naa n luhu ta Tuhufua Yãhã ye, koo gii ke ra lehe wãã. Tesē, kai- nkãy tuu yee tē pye, n koo byɛ pye kua. ³⁵ Yii sē n yee la, a digi ma tãhã le kãntraha wo, mii yrey resyar sē kē ye, ke sē yãã n gbe ye? Ndo -sē ga ye yar, -ye yĩŋ kuã yir ye nabuar nde yãŋ te n pai, te ma mii tar digi dyan ke nɔ wa wãgben na! ³⁶ Mii wii dyan tuu dir gbe ma te le pen wo, u dãã yãã, wii tuu nawee- wãã ma pe le Yãhã kãnde wo, u ma pe yãã pe cĩnde yrã yãã, u nuhu di. Loo ne, wii tuu n tãhã, tesē wii ne tuu re gbe, pe nuhu wãã n di pe syã. ³⁷ Cĩnde ne pe le pãã ma yee: Nawee waa n tãhã, waa -sē re gbe. ³⁸ Ndo, n ye nɔ wãã, yaa dir gbe tar wo, tii tee sē te tēn tē ye. Mpãy me pe re tēn tē, yii -sē ga ta ter le tēn ne.»

³⁹ Le klo wo, Syamarifa busãã ba Yesu ta pe Yater. U cɔɔ tuu ba le pãã u klofa ye, a kai- nkãy byɛ woo ba pye ter, Yesu ke pãã woo ye, koo kē. ⁴⁰ Loo ne, pe n pa Yesu fla na, maa u sron nar tuu ga kuee poo ne. U n kuee pe ne plii sũ. ⁴¹ Mpãy pe -sē ba u Yesu yẽ kaplãn luhu, ma u ta pe Yater, poo wãnihi ba ter pe faale wãm yaha. ⁴² Pe n nii u cɔɔ pye ma n yee: «Ma kapãn ya sē ne le wo ta wo n u ta wo Yater ye. Too lii luhu u ye wii ya, loo bya le wo ta wo n u ta wo Yater. Wo cã cĩnde, woo kē driyẽfa Syayahafua.»

Yesu klokai- yahaseefua waa dyalaale jaa

⁴³ Yesu tuu plii sũ pye wa pe Syamarifa fla na, u n yir, ma ka Galele kãntraha na. ⁴⁴ Woo gɛ naa

le pãã, a ter Yãhã kaplãn tǒrfua woo sê fĩhĩ nagboho yãã u kusey wo ye. ⁴⁵ Tuu -sê ga dye Galɛɛ wo, pe Galɛɛfa n u yigi yõ. Pe ba Yesu yãã pe ya ndon, tuu naa laanwɔ wũhũ pye Yurusalem wo, syayaha gbar na. Pe bya ba ka te gbar na.

⁴⁶ U n dur ba ke syi Kana wo. Koo fla kē u ba loho wã klaha defĩ. Klokai- yahaseefua waa pye Kapornu wo, u dyale sê pye wãwee u ye ye. ⁴⁷ U klokai- yahaseefua tuu le luhu, a ter Yesu ma tuu yir Yude kãtraha na, ma pa Galɛɛ wo, u n yir ga u fla na, ma ga u nar u pa Kapornu wo, u ba woo dya jaa woo kē, a u ma tuu kuee wale nen ya ma ga ku. ⁴⁸ Yesu n yee: «Yii poo na, ya'a yee ye sê yēkã wũhũ yãã laanwɔ wũhũ ne ye, ye saha ra ta ye Yater ye.» ⁴⁹ U klokai- yahaseefua n u pye ma yee: «Yĩnfua, pa wo n ter ra fla na, ta dyale ma syi le ba ku wo yaha ye.» ⁵⁰ Yesu n u pye ma yee: «Dur ga ma kaha wo, ma dya wloho yi, u ma yrãn na.» U yahaseefua n Yesu kapãn sya cĩinde, ma ter. ⁵¹ Kãnde wo, u tēntē- mpãy n u wãã, ma u pye ma yee: «Ma dya sê yãã ku ye, u yir.» ⁵² U n pe yey u wãpuar yale ne. Pe n u yē wãã sya ma yee: «Niinge yaiwlan kē, yrĩn ke ne dye u tãy.» ⁵³ U dya tuhufua n cã loo yale ne Yesu u ne u pye u dya wloho yi wa. Woo tesē u nna ne, pe n Yesu ta pe Yater.

⁵⁴ Yesu tuu yir Yude wo, ma ka Galɛɛ wo, ke tɛɛ syãn wuhu ba kē tuu laanwɔ wĩ pye Galɛɛ wo.

5

Yesu tãnkurfua jaa kani per wo

¹ Loo kur ye, Yiiffee- gbar raa pye, Yesu n dugu ga Yurusalem wo. ² Le klo dyesaha nen gaa pye, pe naa ke yee mbaa dyesaha. Loho gaa pye ke fla na, pe naa ke yee yebere yor wo Gbesyata. Pe ba ntēambar laankongbã yã bua raa fãã ke loho tãy.

³ Yanfa sãy naa n nii ke flãhã tãy: Fũũ-, tãnkulahafa ne, tãnkurfa ne. [Pe naa ke loho wãyir sēn]. ⁴ Yãhãyĩn tēnlɛɛ waa pye, yalaale wo u ga tege dye, u ke loho gblaha ke n yir. Ke loho ma yir wa, yanfua wii ma cãã tege dye pe yanfa bye yaha, u ga jaa, te ma sya pye yan tii syi ter.]

⁵ Koo fla na, yanfua waa pye, ke dye- gbey sēnsye wĩhĩ kuatãã ba kē yan pye u na. ⁶ Yesu tuu ba nɔ ke fla na, u n u yanfua yãã tuu sãy nii, u n cã yan ma- u na. U n u yanfua yey ma yee: «Ma n traha la ma jaa?» ⁷ U yanfua n u yē sya ma yee: «Yĩnfua, ke loho ma yir, waa wee ma ga ra gbe dye farfar ke laam wo ye. N ma yir ma n gaha, n gaha yãã waa cãã dye ra yaha.» ⁸ Yesu n u pye ma yee: «Yir, ma ma kasãy wãn gbe, ma naa n yãr!» ⁹ Le yalebya wo, u dya n jaa, ma u kasãy wãn gbe ma n yãr.

Koo per pye Yiiffee- kani per. ¹⁰ Wii tuu ba jaa, Yiiffee- yahaseefa n u pye ma yee: «Kani per kē nanga, ma sê yai ma ma kasãy wãn gbe ma naa n yãr ke ne ye.» ¹¹ U n pe yē sya ma yee: «Wii u ra jaa, woo u ra pye, n ta kasãy wãn gbe, n naa n gaha.» ¹² Pe n u yey ma yee: «Dya wii woo tuu ma pye, ma ma kasãy wãn gbe, ma naa n gaha?» ¹³ Dya wii tuu ba jaa, u sê ba cã yoo kē ye. Yesu ba wloho yi pe nabuar laam wo, ma ter, koo kē.

¹⁴ Loo kur ye, Yesu n ba u yãã Yãhã kangbãn wo, ma u pye ma yee: «Ma sê yãã, ma jaa. Ma'a syi ma kapee- pye nantãn ye. Mii loo sê ne ye, kapee laa ga waha ma dye, lii le pee ter.» ¹⁵ U dya n ter, maa le pãã pe Yiiffee- yahaseefa ye ma yee, a Yesu kē tuu ba u jaa.

¹⁶ Loo nde n ta pe n nii Yesu ke yĩntayãhã ne. Pe n ba u yãã ma u pye, a u tee kai- ngĩ pye kani per wo. ¹⁷ Yesu n -sê pe yē sya ma yee: «Ta Tuhufua Yãhã ma tēn na yalebye; ta bya, n ma tēn na yalebye.» ¹⁸ Pe Yiiffee- yahaseefa n yee, a nwa ta Yesu n nii Yãhã yee u Tuhufua, ma yee woo ma wãcɛn ke

ne. Tuu maha plaha, ma yanfua jaa kanii per wo. Koo ngĩ wĩ na, pe naa u ke wāboo yĩmbui ne.

¹⁹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cĩinde nde pāā ye ye: -Ye yāŋ, u Yāhā Dya saha laa pye u ya kāmāy na ye. Tuhufua Yāhā ke lii pye, loo ne u n yāā ma n pye. Lii Tuhufua Yāhā ke n pye, loo ceŋ ya kē ke Dya n pye. ²⁰ Ye sē yāā, u Dya ntāŋ dye Tuhufua Yāhā tāy. Kai- nkāy bye ke n pye, ke ke bye yar u na. Kai- nkāy ke gbaha ngĩ na, ke ga ba ke yar u na, le n yē gbāā ye na. ²¹ Ye sē yāā, Tuhufua Yāhā ke nakur ta te n yir gbā wo, ma dur n pai yrāŋ na gbaafa ye mii syi dyaŋ, wii ntāŋ ma dye ke Dya tāy, u bya ga waha yrā wāā ufua kē. ²² Tuhufua Yāhā sē waa sāhā ye, ke te kasāhā bye le soho ke Dya koho wo. ²³ Ke yee nawee- pe naa ke Dya sey, mii pe koo ge sey mii syi dyaŋ. Wii ma yee u sē ke Dya sey ye, ufua sē Tuhufua Yāhā ge sey ye, koo gii ke ke Dya nō wāā.

²⁴ Ta n cĩinde nde pāā ye ye: -Ye yāŋ, wii ma ra kaplāŋ luhu, ma maha Tuhufua Yāhā ta u Yater, koo gii ke ra nō wāā, ufua cĩinde yrā yāā wa, lii wākuayāā wee le na ye. Ufua saa pēn nantāŋ ye. U ma mii u ku, ma yir wa gbā wo, ma cĩinde yrā yāā wa. ²⁵ Ta n cĩinde nde pāā ye ye: -Ye yāŋ, yalaa ma le n pai, le nō wa ge nō wa, mpāy pe ku wa pe ga ba naa Yāhā Dya yĩmbui luhu. Mpāy ma ba le luhu, pe ga ba cĩinde yrā yāā. ²⁶ Ye sē yāā, yrā le n yi Tuhufua Yāhā ye mii, ke ke Dya ta yrā ga waha yi u bya ye koo syi. ²⁷ Ye sē yāā, nawee- wāsāhā kānde wāā u Nawee Puee kē. ²⁸ Ta kaplāŋ ngĩ yē gbāā la ye na? -Ye yāŋ, yalaa ma le n pai, mpāy pe ku ter wa, pe ga ba u Yāhā Dya yĩmbui luhu, pe yir gbā wo, pe nii yrāŋ na. ²⁹ Pe laam wo, mpāy pe naa kayūhū pye, pe ga ba yir pe cĩinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. Mpāy pe -sē naa kapee- pye, poo ga ba yir pe wāpēn yāā, kiĩ wākuayāā wee ke na ye.

³⁰ N saha laa pye nii ya ye. Yāhā yee n naa n pye mii syi dyaŋ, n nawee- sāhā koo syi. Ta kasāhā n sron, ta ya laam wĩ sē ne tē n kar ye. Yāhā gii ke ra nō wāā, koo laam wĩ ne tē n kar.

³¹ Le ma pye ndoo ya tē nii wĩ pāā, nawee- saha cā cĩinde ne ye. ³² Yāhā ra wĩ pāā; n cā ke kaplāŋ ma cĩinde.

³³ Ye mpāy lehe wāā Nsân ye, u n ga le cĩinde wĩ pāā pe ye ra wĩ na. ³⁴ N sē -sē n ke nawee u naa ra wĩ pāā ye. N kai- ngĩ pāā ye ye, ye n waha ba sya yaha. ³⁵ Nsân pye mii naaloho wāŋ syi dyaŋ ke n tar, ma n yehē. Ye n pa, ma ba faa ma- pe cāā- na, ma nuhu di.

³⁶ Kai- nkāy ma ke ter Nsân wūhū yaha. Ye sē yāā, Tuhufua Yāhā tuu ra taha tēŋ nkāy na, ta n nii n tē, koo tēŋ ngĩ le yar ma yee Tuhufua Yāhā kē ke ra nō wāā. ³⁷ Tuhufua Yāhā gii ke ra nō wāā, koo ge ra wĩ pāā. Ye sē ke yĩmbui luhu yāā ye, ye sē ke yĩntaha yāā yāā ye. ³⁸ Ke ndoo wii nō wāā, ye sē ra ta ye Yater ye, koo kē ye sē ke kaplāŋ le yaha ye laam wo ye. ³⁹ Ye Yāhā sabangbāŋ wūhū kal, ma cā ke ga waha ta ye n cĩinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. Koo sabangbāŋ -sē kē ke ra wĩ pāā. ⁴⁰ Ye -sē maha sye, ye saa pa ra ye, ye ba cĩinde yrā yāā ye.

⁴¹ N sē n ke nawee- pe naa ra myaha gboho ye. ⁴² N -sē cā ma yee, ye laam wo Yāhā wĩ sē n tāy ye ye ye. ⁴³ N pa Tuhufua Yāhā myaha ne, ye -sē ra wĩ sye. Wii syi u n pai u ya myaha na, ye woosyifua wĩ sya. ⁴⁴ Tee mii, ye myaha ke yii ye, ye sē myaha ke Yāhā ya ye ye, loo ne ye saha ra ta ye Yater ye. ⁴⁵ Ye ma syi ye le ga ye yee, ndoo tē ga ba ye wāpee wĩ pāā ta Tuhufua Yāhā yaha ye ye. Yāhā kānde nkāy faale wādyaha Musa ke yar, koo kē ke n pai ye yigi, koo nkāy tee koho taha yaha ke na. ⁴⁶ Ye sē yāā, Musa ra wĩ cāā yrūhū yaha; ye ma ne pye ye u kaplāŋ sya cĩinde, yaa ne ra bya kaplāŋ sya cĩinde. ⁴⁷ Nkāy tuu

cãa yrũhũ yaha, ye ma yee ye sê koo sya cĩnde ye, ye -sê ga pye mii ye ra kaplãn sya cĩnde?»

6

Yesu digi wãã naam nyersĩ yĩbua kē
(*Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Luke 9.10-17*)

¹ Loo kur ye, Yesu n ka Galele langbãn kũndi ngaa ye; pe maha ke yee Tyiberyati langbãn. ² Nabuar naa n taha u na. Pe naa u yãã u laanwo wũhũ pye ma yanfa jaa, koo kē. ³ Yesu n dugu nii yãn gaa yĩn na, u kãnyãrwai ne. ⁴ Yiifee- gbar tii pe n yee syayaha gbar, te ba gbe taha.

⁵ Yesu n yee woo ga yãn, ma yãã nabuar n nii n pai u ye kacãn wee ye. U n Filipe pye ma yee: «Waa dir yãã na, wo par wãã pe bye kē pe n di?» ⁶ Yesu tuu ga lii pye, woo gē ba le cã wa; u ba Filipe yey yãn ke dyan, ncã u ga lii pãã laa. ⁷ Filipe n u yē sya ma yee: «Wa'a sya war nagbey bur yãã par, te saa yai gē yai pe bye n waha yãã pe pye di yãn cacar gē ye.» ⁸ U kãnyãrwe waa, u myaha Andere, Syimu Pyar cĩfua kē, woo n Yesu pye ma yee: ⁹ «Dyalaale ma nwo, bur bua ne tesē fua- syãm ne le ye. Te ga waha lii yō nabuar nde syi kē?»

¹⁰ Yesu n yee, pe pe nabuar ta pe n tege nii. Nyē pye ke fla na busãã. Pe n tege nii. Pe ba naam nyersĩ yĩbua kua. ¹¹ Yesu n te bur gbe, ma Yãhã pye ma yee: «Ma syaha kē,» ma te bur la klaha mpãy bye kē pe ba tege nii. U n maha fua- wãã pe kē koo syi. Pe bye n dir yãã busãã, pe laam wãyãã. ¹² Pe ba di, ma di yai. Yesu n u kãnyãrwai pye ma yee: «Dir rii pe di yaha, -ye te gbe, ngaa ma n kuee ye!» ¹³ Pe bye pe ba di yai wa, pe n te bur bua gber wãã gbe, ma sya takũyĩhĩ sēnsye syãn yĩ.

¹⁴ Yesu tuu laanwo wĩ nde pye, pe nabuar n le yãã yĩnde ne, pe n nii le pãã ma yee: «U Yãhã kaplãn tōrfua wii tuu ne yai u pa driyē wo, woo kē

dya nwo ne!» ¹⁵ Yesu n cã pe ga ba u gbe fãnga na, pe u ta pe fla kãntraha yĩnfua. U n maha wloho yi pe laam wo, ma ga nii ke yãn yĩn na u ya ya.

Yesu yãr ke langbãn loho na
(*Mat 14.22-33; Mar 6.45-52*)

¹⁶ Loo kur ye, yai ke ba kua wa, Yesu kãnyãrwai n tege ga ke langbãn yē tãy. ¹⁷ Pe n dugu dye salangbãn gaa laam wo, ma dii n gaha Kapornu kue ye. Yĩmper n ba wo, Yesu sē ba taha ga wa pe na ye. ¹⁸ Teflahangbãn gaa n yir, ma nii n fua, ma ke langbãn loho gblaha fãnga ne. ¹⁹ Pe n ba fã ma- ke salangbãn ne, ke langbãn yĩn na, ma sya dey. Pe n Yesu yãã, tuu yãr n pai ke langbãn loho na, ke salangbãn kue ye. Pe n fya. ²⁰ Yesu n pe pye ma yee: «Ndoo kē, ye ma n fya ye!» ²¹ Pe n yee, poo ga u gbe ke salangbãn wo, ma yãã ke te kãntraha na. Pe ba dye wa pe kasaha wo.

²² Ke yĩnsyii wo, pe nabuar mpãy pe ba kuee ke langbãn kũndi ngaa na, pe ba cã ma yee ke salangbãn neŋ gii ke pye, Yesu kãnyãrwai ba dugu dye ke wo pe ya ya, ma ter. Yesu sē -sē ba dye pe ne ye. ²³ Salangbãy taa -sē ba yir klo laa wo pe n yee Tyiberyati, ma ba yer fla ngii na, Yesu ba syaha cãã wãã Yãhã kē te bur wĩ na, ma te la pe nabuar kē pe n di. ²⁴ Pe nabuar pe sē Yesu yãã u kãnyãrwai ne ye, pe n dugu dye too salangbãy nde wo, ma ka Kapornu wo Yesu taysaha wo.

Yesu ma mii digi gii syi dyan?

²⁵ Loo kur ye, pe nabuar n ga Yesu yãã ke langbãn kũndi ngaa na, ma u pye ma yee: «Yĩnfua, ma pa nwo yaliile wo?» ²⁶ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Ye bur yãã di ma sya di yai, koo kē ye n nii ra fla ke. Laanwo wũhũ ngĩ tē n pye, le sē nii mii ye koo kē yĩntaha war, koo kē ye n nii ra fla ke ye. ²⁷ - Ye yãn, digi gii ke n klaha-, ye ma syi ye naa tēn tē koo wĩ na ye! Digi gii ke sē n klaha- ye, ma cĩnde yã wãã nawee kē, lii wãkuayãã wee le

na ye, -ye naa tēn tē koo wī na! Koo digi nge, u Nawee Puee kē u ga ba ke wāā ye kē. Ye sē yāā, Yāhā u lehε wāā loo wī na, ma loo fānga wāā u kē.» ²⁸ Loo na, pe n u yey ma yee: «Kai- nkāy ke n tāy Yāhā ye, wo yar ke ne wo n naa ke pye.» ²⁹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Kai lii le n tāy Yāhā ye, ke n yee ye yai ye naa le pye, loo ne nde: Ke wii lehε wāā, -ye u ta ye Yater!»

³⁰ Pe n u pye ma yee: «Ma ga waha kai lii pye laanwo wī, wo n yāā yīnde ne, wo ma ta wo Yater? Ma ga kai lii loo pye? ³¹ Wo faale wāle bii digi gaa di tēyāfūū klo wo, pe naa n yee man. Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: <Ke yāhāyīŋ digi tege wāā pe kē pe n di.> » ³² Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Musa sē kē tuu bii ke yāhāyīŋ digi wāā ye wāle kē faale wo ye, ta Tuhufua Yāhā bii kē. Ta Tuhufua Yāhā maha kē ke cīinde yāhāyīŋ digi wāā ye kē. ³³ Ye sē yāā, Yāhā digi gii wāā ke yir yāhāyīŋ na, ma ba cīinde yrā wāā driyēfa kē.»

³⁴ Loo na, pe n u pye ma yee: «Yīŋfua, naa koo digi nge wāā wo kē yalebyε.» ³⁵ Yesu n pe yar ma yee: «Ndoō tē ma koo digi nge, koo digi gii ke cīinde yrā wāā nawee kē. Wii ma pa ra ye, fāā saa ufua yigi yāā ye; tesē wii ma ra ta u Yater, loho fāā saa ufua yigi yāā ye. ³⁶ N ye yar le ne, ye maha ra yāā, ye sē -sē ra ta ye Yater ye. ³⁷ Ta Tuhufua ke mpāy ta ra wām, pe ga pa ra ye; tesē wii ma pa ra ye, n saa ufua sye ye. ³⁸ Ye sē yāā, n sē yir yāhāyīŋ na, ma tege ba nii laam wī pyesaha wo ye; Yāhā gii ke ra lehε wāā, n pa koo laam wī pyesaha wo. ³⁹ Koo gii ke ra lehε wāā, ke laam wī le -sē ma lii ne, mpāy byε ke le soho ra koho wo, n ma syi poo nen waa n plaha ra ye ye, n ba pe byε ta pe n yir gbā wo, pe dur ba yrāŋ na, driyē plii kuaper na. ⁴⁰ Ta Tuhufua Yāhā laam wī le ma lii ne, wii woo ma ra yāā ma ra ta u Yater, u ga cīinde yrā yāā,

lii wākuayāā wee le na ye. N ga ba ufua ta u n yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na.»

⁴¹ Yesu tuu yee woo kē cīinde digi gii ne ke yir yāhāyīŋ na, ma tege ba, pe Yiifēe- n nii wlūhū n pāā pe ya nsoho wo loo wī na. ⁴² Pe naa n yee: «Yosēfe dya Yesu sē na u ne? Wo byε u tuhufua cā u nahafua ne; u pye mii ma yee woo yir yāhāyīŋ na, ma tege ba kāntraha na?»

⁴³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye tee wlūhū n pāā ye nsoho wo. ⁴⁴ Waa saha pa ra ye mii ta Tuhufua Yāhā sē kē ke ufua yee ba ra kē ye, ta Tuhufua Yāhā gii ke ra lehε wāā. Ufua ma -sē pa ra ye, ndoo ga ba u ta u n yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na, driyē plii kuaper na. ⁴⁵ Faale Yāhā kaplāŋ tōrfa le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, nawee-byε ga ba klaha Yāhā kaklaha ne. Wii ma luhu ta Tuhufua Yāhā ye, ma u kaklaha sya, ufua n pai ra ye. ⁴⁶ Waa sē Tuhufua Yāhā yāā yāā ye, ma yi kāā wii na tuu yir Yāhā tāy ma pa, woo Tuhufua Yāhā yāā. ⁴⁷ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma ra ta u Yater, ufua cīinde yrā yāā wa, lii wākuayāā wee le na ye. ⁴⁸ Ndoō kē digi gii ne ke cīinde yrā wāā nawee kē. ⁴⁹ Ke yāhāyīŋ digi gii pe naa n yee man, ye faale wāle n bii ke di tēyāfūū klo wo, pe ba kuee la mii pe sē ku ye? Pe ba ku. ⁵⁰ Cīinde digi gii ke yir yāhāyīŋ na, ma tege ba, koo kē nge; wii ma ke di, ufua saa ku yāā ye. ⁵¹ Ndoō kē ke cīinde digi gii ne ke yir yāhāyīŋ na, ma tege ba kāntraha na. Wii ma koo digi nge di, ufua ga kuee yai tāŋ yrāŋ na u kuāŋ ne, u saa ku yāā ye. Digi gii tē ga ba wāā, koo kē ta koho kadye ne; n ga ke wāā driyēfa n waha cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.»

⁵² Loo nde na, pe Yiifēe- n nii pe ya ke ma yee: «U ga waha u ya koho kadye wāā wo kē wo n di mii syi dyaŋ?» ⁵³ Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye ma yee ye sē u Nawee Puee kadye di ma u ntāŋ wo ye, cīinde yrā wee ye ye ye.

⁵⁴ Wii ma ra kadye di ma ra ntân wɔ, ufua ma cīinde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. N ga ba u ta u n yir gbā wo, u dur ba yrān na, driyē plii kuaper. ⁵⁵ Ye sē yāā, ta kadye ma cīinde digi, ta ntān ma cīinde lawɔn. ⁵⁶ Wii ma ta kadye di ma ra ntān wɔ, ufua ga nii loho saa naa n yi u nsoho wo ra ne ye, n -sē ga nii loho saa naa n yi ra nsoho wo u ne ye. ⁵⁷ Yrā kur bye n yi ta Tuhufua Yāhā ye, koo gii ke ra lehe wāā, n ma cīinde yrā ne koo kāmāy na. Ke syi, wii ma ra kadye di, ufua ga cīinde yrā yāā ra kāmāy na. ⁵⁸ Cīinde digi gii ke yir yāhāyīn na, ma tege ba kāntraha na, koo wīi kē tē n pāā ye ye. Ke wee mii faale digi nge dyan pe naa n yee man ye. Ye faale wāle pe bii ke man di, pe sē kuee mii pe sē ku ye. Wii ma cīinde digi nge di, ufua ga kuee yai tāj yrān na u kuān ne.»

⁵⁹ Yesu naa nawee- klaha, ma naa kai- ngīi pāā pe ye Kapornu wo, Yiifee- yawāhā nwoŋ wo.

⁶⁰ Yesu tuu ba pāā wa, u kānyārwei busāā mpāy n yir ma yee: «Kaplān ngīi waha ter, yoo ma u ga waha naa ke syi luhu?» ⁶¹ Yesu tuu le cā u laam wo, a pe ma pe wlūhū n pāā ke syi, u n pe pye ma yee: «Kaplān ngīi ma la wāpee ye ye? ⁶² Ah ye ma -sē ba u Nawee Puee yāā tuu dugu ga tuu pye na faale wo, ye ga pye mii? ⁶³ Yāhā Yrā Fānga ne le cīinde yrā wāā nawee kē; nawee ya dyan, u saha laa pye u ya ya ye. Kaplān nkāy tē pāā ye ye, Yāhā Yrā Fānga ma ke na, ke cīinde yrā wāā nawee kē. ⁶⁴ Mpāy -sē ma ye laam wo, pe sē ra ta pe Yater ye.» Ma gbe ke kai- fegbecāā na, mpāy pe sē Yesu ta pe Yater ye, u ba pe cā wa, poo tesē wii ge ne u ga ba woo Yesu yi u napīi- kē. ⁶⁵ U n maha pe pye ma yee: «Loo ne ta n ye yar ma yee, waa saha pa ra ye mii ta Tuhufua Yāhā sē loo ta ye.»

⁶⁶ Tuu loo pāā wa, u kānyārwei busāā n dur yi u kur ye, pe sē maha naa n taha u na nantān ye.

⁶⁷ Loo na, u n u kānyārwei sēnsye syām pye ma yee: «Ah yii, ye saa ter la ra yaha yii ndoŋ?» ⁶⁸ Syimu Pyar n u yē sya ma yee: «Yīnfua, ma yee wo ka yoo woo ye? Mboo kaplān cīinde yrā wāā nawee kē, lii wākuayāā wee le na ye. ⁶⁹ Wo le sya cīinde, ma maha cā mboo kē u Crise, u Yāhā Yīndefua.» ⁷⁰ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye cā ndoo kē tē ye yān yi, yii sēnsye syām mii! Waa -sē ma ye laam wo, sāndūpee kē u ne!» ⁷¹ Syikaryotefa Syimu dya Yuda wīi ne u naa n pāā. Woo kē tuu ga ba Yesu yi u napīi- kē; u pye pe kānyārwei sēnsye syām mii waa.

7

Yesu cīifa sē u ta pe Yater ye

¹ Loo kur ye, Yesu naa n tay Galele kāntraha kui wo. U sē naa n ke u naa n tay Yude kāntraha kui wo ye; pe Yiifee- yahaseefa naa u wāboo wīi ke, koo kē.

² Yiifee- ngbaabir gbar pye, te yale ba gbe taha. ³ Yesu cīifa n u pye ma yee: «Yir, ma ka Yude kāntraha wo. Ma kānyārwei mpāy pe ma ke fla na, pe bya n waha ma yāā ma tēn na pe ya ndoŋ. ⁴ Wii ma n traha u myaha ke yi nawee- bye n u cā, ufua sē u kai- wūhū waa na ye. Ma'a ke syi kai- pye, ke pye naa n yar nawee- bye na mii ya.» ⁵ U cīifa bya sē ba u ta pe Yater ye, koo kē.

⁶ Yesu n pe pye ma yee: «Ta yale sē nɔ wa ye. Yii poo na, yalebye yai ye ye. ⁷ Ye wīi saha fūhū driyēfa ye ye; ndoo wīi fūhū pe ye, n pe yar n laha pe pyer sē yō ye, koo kē. ⁸ Yii poo na, -ye dugu ga te gbar na! Ndoo sē n gaha yagaa ye, ta yale sē nɔ wa ye, koo kē.» ⁹ Tuu koo pāā wa pe ye, u n kuee Galele kāntraha wo.

Yesu ka te ngbaabir gbar na

¹⁰ Yesu cīifa pe ba dugu ga wa te gbar na, u bya n dugu ga; u sē -sē u ya yar nanihi wo ye, ma ta waa sē yi le cān na ye.

¹¹ Yiifee- yahaseefa naa u ke te gbar na, ma naa le yey u ma na. ¹² Pe

nabuar naa u wĩ pãã. Mpãy naa n yee naweeyõ kē u ne, mpãy -sē naa n yee, a u nawee- plaha n le kāmpee wo. ¹³ Nawee- -sē naa n fya pe Yiifeyahaseefa na, pe sē waha naa Yesu wĩ pãã pe laam ye.

¹⁴ Te gbar plii ba la cer wa, Yesu n dugu ga ke Yāhā kangbāṅ wo, ma ga nii nawee- klaha. ¹⁵ Le n pe Yiifeyahaseefa fe gbe, pe n sya nii n yee, a u pye mii ma Yāhā sabangbāṅ wūhū cā, woo wii u sē klaha yāã waa ye ye. ¹⁶ Yesu n pe pye ma yee: «Tē nawee-klaha kai- nkāy ne, ta ya wūhū sē kē ye. Yāhā gii ke ra nō wāã, koo wūhū kē. ¹⁷ Wii ma yee u ga Yāhā laam wĩ pye, ufua ga cā, le ma pye Yāhā kaklaha tē n klaha; le ma pye ta ya wĩ ne tē n klaha, u ga maha le cā. ¹⁸ Wii tuu u ya wĩ pãã, u n ke u ya myaha ke gboho; wii u nō wāã, u ma nii u nōwāãfua myaha gboho, woofua cīnde pãã, u wĩ laa wee kawar wĩ ye, u wĩ laa wee le kãāṅ ye. ¹⁹ Kānde lii Yāhā le ta, Musa le yar ye na; yii nawee nen waa gē sē -sē wee u le yār ye. Nwa ye n nii ra wāboo wĩ ke?»

²⁰ Pe nabuar n u yē sya ma yee: «Sāndūpee ma ma yīṅ na. Yoo ma u ma wāboo wĩ ke?» ²¹ Yesu n pe yē sya ma yee: «N kai laa pye kani per wo, le n ye fe gbe. ²² Wākūū nge gii faale wāle pe cāã yir le ne, kur kue ye, Musa bii le wāpye kānde ta ye n nii le pye. Ah ndee, wākūū per gii ma sron kani per ne, ye ma ne le pye koo kani per wo? ²³ Tee -sē wākūū kūū kani per na, ma yee loo sron Musa kānde na, ah nwa ta ye n nii ra ke yīntayāhā ne, ma yee n tee nawee ta u n jaa kani per wo? ²⁴ Ye ma syi ye nawee sāhā kai ne ke dyaṅ, mii ye sē le kai war ye! Ye yai ye yāṅ le le kai wo, -tee maha sron ye cā ufua sāhā!»

²⁵ Yurusalemfa mpãy naa le pãã ma yee: «Wii wāboo wĩ pe n ke, woo sē na nwo? ²⁶ U nwo u nii n pãã pra, pe sē maha laa gē pãã u ne ye! Pe yahaseefa ga pye pe le yāṅ cā cīnde ma yee, woo kē u Yāhā

Yīndefua Crise ne. ²⁷ Wo -sē dya nwo woo yisaha cā; Crise woo -sē na, woo ma ba pa, waa saa ba u yisaha cā ye.»

²⁸ Yesu pye pe nawee- wāklaha na ke Yāhā kangbāṅ wo, u n tē sya ma yee: «Ye yee ye ra cā, ma maha ra yisaha cā! N sē pa nii ya wāpaṅ na ye. Koo gii ke -sē ra nō wāã, cīnde na ke ma; ye sē ke cā ye. ²⁹ Ndoo ke cā, n yir koo fla na, koo maha kē ke ra nō wāã.» ³⁰ Pe n nii u yigisaha ke, waa sē -sē koho taha u na ye; u yale sē ba nō wa ye, koo kē.

³¹ Pe nabuar mpãy n u ta pe Yater, ma nii le pãã ma yee, a u Crise ma ba pa, u ga ba laanwo wūhū pye la u ta ter nwo yaha? ³² Pe nabuar pe naa kai- ngĩ wlūhū naa n pãã Yesu wĩ na, pe Farisyē n ke luhu. Loo na, pe Yāhā yūndefa yīṅfa n yir pe Farisyē ne, ma Yāhā kangbāṅ sēṅfa nō wāã pe ba Yesu yigi.

³³ Yesu tuu yāã ke syi, u naa mpãy klaha, u n pe yar ma yee: «N ga faa kuee ye ne n ba yalaa dye, tē ba ter kii fla na ke ra nō wāã. ³⁴ Ye ga ba naa ra ke, ye sē -sē ga ba ra yāã ye. Tē ga ba pye fla ngii na, ye saha ka ke fla na ye.»

³⁵ Pe Yiifeyahaseefa pe loo luhu, pe n nii pe ya yey ma yee: «U ga ba ka na, wo saa ba u yāã ye? Yiifeympãy pe cāāṅ ma ga nii Jrekefa fla na, u ga ba ka la poo fla na, u ga naa pe klaha? ³⁶ U maha le pãã ma yee, too ga ba naa woo ke, wo sē -sē ga ba u yāã ye, tuu ga ba pye fla ngii na, wo saha ka ke fla na ye. Koo kaplāṅ ngĩ yīntaha kē lii ne?»

Loho gii ke cīnde yrā wāã nawee kē

³⁷ Te gbar kuaper, koo gii ke ma te gbar perngbāṅ, Yesu n yir yer pe nawee- telai wo, ma tē sya ma yee: «Loho fāã ma wii yigi, u pa ra ye u ba wo. ³⁸ Wii ma ra ta u Yater, loho gii ke cīnde yrā wāã nawee kē, ke ga ba fā naa n dye ufua laam wo, mii le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo mii.» ³⁹ Yāhā Yrā Fānga ne Yesu

u naa n yāŋ, loo lii mpāy pe ba u ta pe Yater, pe ne ga ba le yāā, pe sē -sē ba le yāā wa ye. Loo yale wo, le Yāhā Yrā Fānga sē ba kē wa ye. Yāhā sē ba Yesu miingbāŋ ta ke n yi wa ye, koo kē.

Nawee- kaplāŋ pye ke ya wuhu na Yesu wīi na

⁴⁰ Pe nabuar pe ba Yesu kaplāŋ luhu, mpāy naa n yee, a Yāhā kaplāŋ tōrfua kē u ne cīinde. ⁴¹ Mpāy naa n yee, a u Yāhā Yīndefua Crise kē u ne. Mpāy naa n yee: «U Crise yai la u yi Galele kāntraha wo cīinde? ⁴² Le sē yrūhū yaha la Yāhā sabangbāŋ wo, a u Crise ga ba nii wo faale yīŋfua Dawide kur kue puee waa, u yi klo nde wo pe n yee Betelēmu, Dawide u pye na?» ⁴³ Pe nabuar kaplāŋ n nii ke ya wuhu na Yesu wīi na. ⁴⁴ Mpāy n yee poo ga u yigi; waa sē -sē kōho taha u na ye.

⁴⁵ Pe Yāhā yūndefa yīŋfa, tesē pe Farisyē ne, pe ba Yāhā kangbāŋ sēŋfa mpāy nō wāā pe ga Yesu yigi. Pe n dur ba pe fla na kānwai ne, pe n pe yey nwa ta pe sē u Yesu yigi ba ye. ⁴⁶ Pe n pe yē sya ma yee, poo sē waa yāā yāā tuu n pāā Yesu wāŋ syi dyaŋ ye. ⁴⁷ Pe Farisyē n pe pye ma yee: «Ye bya yāā u kaplāŋ luhu u n ye yīy wā klaha? ⁴⁸ Yahaseefua waa yāā u ta u Yater laa, Farisyē naa waa? ⁴⁹ Nabuar nde, te sē Yāhā kānde cā ye, yoosēn ma pe na!»

⁵⁰ Nikodemu wii tuu ba yir yīmper wo, ma ka Yesu fla na, u pye pe Yīifēe- yahaseefa nen waa. U n pe pye ma yee: ⁵¹ «Wo kānde na, pe ga waha wāpēn ta la nawee na, mii pe sē cā u lii pye ye, mii pe sē maha u yē yor luhu ye?»

⁵² Pe n u pye ma yee: «Ma bya ma la Galelefa naa? Ma'a le yāŋ Yāhā sabangbāŋ wo, maa yāā Yāhā kaplāŋ tōrfua sē yi yāā Galele kāntraha na ye.»

Cōō wii u naa waa di

[⁵³ Loo kur ye, nawee- bye n ter pe kle wo,

8

¹ Yesu n -sē ka wolifye yāŋ yīŋ na. Katyir raa ter pye ke fla na, pe naa te yee wolifye katyir. ² Ke yīŋsyii wo, sukūhūntāy na, u n maha dur ga ke Yāhā kangbāŋ wo, nawee- bye n pe ya wāā ba u fla na. U n tege nii, ma nii pe klaha.

³ Pe Yāhā kaiyarfa, tesē pe Farisyē ne, pe n pa cōō waa ne, pe ba u tā yigi naa ne. Pe n u cōō le pe nabuar telai wo, ⁴ ma Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, wo cōō nwo tā yigi naa ne. ⁵ Musa kānde na le yee, cōō nwo syi yai pe u waa boo ntēambar ne. Ah mboo -sē yee mii?»

⁶ Pe naa n ke pe u le namihi wo, u ma plaha pāā, pe waha yee u tee pye. Yesu ba yīŋ kor le, ma naa n yrūhū kōnde ne kāntraha na. ⁷ Pe kuee naa u yīntaha war ke kayey ne, u n ba yīŋ kuā yir, ma pe pye ma yee: «Ye laam wo, wii ma pye kapee laa wee u yīŋ na ye, u cāā u cōō waa yāŋ ntēmlaha ne.» ⁸ U n maha yīŋ kor le, ma nii n yrūhū kāntraha na. ⁹ Pe nawee- pe kaplāŋ ngīi luhu, laam sē sya pe ye ye, pe n nii n ter nanem nanem, ma cāā gbe pe wāle na, ma sya ga kua. U cōō ya n ba kuee Yesu ne, cōō wii pe ba le telai wo.

¹⁰ Yesu n ba yīŋ kuā yir loo na, ma u cōō ya yāā, ma u pye ma yee: «Cōō, mpāy pe le kai nde pāā taha ma na, pe ma na? Waa sē ngaa pye la ma na?» ¹¹ U cōō n yee: «Aye, Yīŋfua.» Yesu n u pye ma yee: «Ta bya, n saa laa pye ma na ye; ka, ma'a syi ma kapee pye nantāŋ ye!»]

Yoo u cāā- le driyē wo?

¹² Loo kur ye, Yesu n maha te nabuar pye ma yee: «Ndoo tē ma cāā- driyē wo. Wii ma n taha ra na, u saa naa n yār wam wo ye, ufua ga cāā- yāā, cāā- mpāy pe cīinde yrā wāā nawee kē.»

¹³ Pe Farisyē n u pye ma yee: «Ma ya wīi ne raa n pāā mii ya; ma kapān saha nii cīinde ye.» ¹⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Tē sya nii wīi pāā nii ya, ta kapān ma cīinde; ye sē yāā, n

ta yisaha cã, ma maha ra kasaha cã; yii sê -sê ra yisaha cã ye, ye sê maha ra kasaha cã ye. ¹⁵ Ye nawee sãhã ke dyaŋ ye laam wũhũ ya ne. Ndoosê wee tẽ waa sãhã ye. ¹⁶ N ma sya waa sãhã, ta kaplãŋ ma cĩnde, ndoo ya yẽ kaplãŋ sê kẽ ye; ta Tuhufua Yãhã gii ke ra no wãã, ke ma ra ne. ¹⁷ Ye wãle kãnde na, le ma le yrũhũ yaha ma yee, nawee- syãm yẽ kaplãŋ ma pye wãceŋ, pe kapãn ma cĩnde. ¹⁸ N ta wĩ pãã nii ya, ta Tuhufua Yãhã gii ke ra no wãã, ke bya maha ra wĩ pãã.» ¹⁹ Loo na, pe n u pye ma yee: «Ma Tuhufua ma na?» U n pe yẽ sya ma yee: «Ye sê ra cã ye, ye sê ra Tuhufua bya cã ye. Ye ma ne pye ye ra cã, yaa ne ra Tuhufua bya cã.»

²⁰ Yesu pye Yãhã kangbãŋ wo, war lesaha fla tãy, ma naa ke kaplãŋ pãã. Waa ge sê koho taha u na ma yee u ga u yigi ye. U yale sê ba no wa ye, koo kẽ.

Yesu driyẽfa yar yaha pe wĩ ne

²¹ Yesu n maha pe yar ma yee: «N ga ba ter. Ye ga ba naa ra ke, ye sê -sê ga ba ra yãã ye. Ye ga ba ku ye kapee- koho wo. Tẽ ga ba ka fla ngii na, ye saha ka ke fla na ye.»

²² Pe Yiifee- yahaseefa n yee: «Tuu yee woo ga ba ka fla ngii na, wii saha ka ke fla na ye, ah u yãã ga u ya boo, ma n pãã ke syi?»

²³ Yesu n pe pye ma yee: «Kãntraha nge nawee- me ye ne, ndoo -sê yi yãhãyiŋ na. Driyẽ nge nawee- me ye ne, ndoo sê -sê yi driyẽ nge wo ye. ²⁴ Loo ne, ta n ye pye ma yee, yaa ku ye kapee- koho wo. Tẽ ma ngii, ye ma yee ye sê loo sya cĩnde ma ra ta ye Yater ye, ye ga ku ye kapee- koho wo.» ²⁵ Pe n u yey ma yee: «Nwa kẽ ma ne?» Yesu n pe yẽ sya ma yee: «Tẽ cãã lii pãã ye ye, loo ne. ²⁶ Kai- busãã ma tẽ ga pãã ye wĩ na, tesẽ kai- busãã ne tẽ ga sãhã ye wĩ na; wii tuu -sê ra no wãã, u wĩ ma cĩnde; tẽ lii luhu u ye, loo ne tẽ n pãã driyẽfa ye.»

²⁷ Pe sê ba cã ma yee u Tuhufua Yãhã wĩ ne u n pãã pe ye ye. ²⁸ Yesu n pe pye loo na ma yee: «Ye ma ba ndoo u Nawee Puee kuã yir ta, yaa cã cã n ma ngii. Ye ga maha cã, ta ya wũhũ sê kẽ tẽ n pye ye. Ta Tuhufua Yãhã ke ra klaha kai- nkãy ne, koo kẽ tẽ n pãã ye ye. ²⁹ Koo gii ke ra no wãã, ke ma ra ne. Ke sê ra ta yaha nii ya ye, lii le n tãy ke ye, n loo pye yalebye, koo kẽ.»

³⁰ Yesu tuu koo kaplãŋ pãã ke syi, nawee- busãã n u ta pe Yater.

Mpãy pe ma kapee- wãpyeŋ yãmpa

³¹ Yiifee- mpãy pe ba Yesu wĩ sya cĩnde, u n pe pye ma yee: «Ye ma ra kapãn le yaha ye laam wo, ye ma ra kãnyãrwai cĩnde. ³² Ye ga ba le cĩnde wĩ cã, le n ye yi kãã yãmpar wo.»

³³ Pe n u yẽ sya ma yee: «Wo faale Brama kur me wo ne, wo sê nii yãã waa yãmpa ye; ma -sê maha pye mii ma yee, wo n pai yi kãã yãmpar wo?» ³⁴ Yesu n pe yẽ sya ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Wii u kapee- pye, u ma kapee- wãpyeŋ yãmpuai. ³⁵ Yãmpuai sê kuee yai n tãŋ u yĩŋfua kaha na ye. U yĩŋfua dya woo na, woo kuee yai n tãŋ ke kaha wo u kuãŋ ne. ³⁶ U Yãhã Dya ma ye yi kãã kapee- wãpyeŋ yãmpar wo, ye ga tefay yãã ye kuãŋ ne.

³⁷ N cã ma yee Brama kur kuee pii me ye ne; ye -sê ra wãboo wĩ ke, ta kaplãŋ sê n tãy ye ye ye, koo kẽ. ³⁸ Tẽ lii yãã ra Tuhufua Yãhã ye, loo ne tẽ n pãã. Yii, tee -sê lii luhu ye tuhufua ye, loo ne tee n pye.»

³⁹ Pe n Yesu pye ma yee, poo tuhufua kẽ Brama ne. Yesu n pe pye ma yee: «Ye ma ne pye Brama pii, tuu naa kai- nkãy pye, ye ne ga naa koo pye. ⁴⁰ Yagaa, ye mii ye ndoo wãboo wĩ ke, ndoo wii tẽ le cĩnde pãã ye ye, cĩnde lii tẽ luhu Yãhã ye. Ye wĩ nde, Brama sê loo pye ye rehe. ⁴¹ Ye tuhufua wĩ ne tee n pye.»

Pe n u pye ma yee, tããndya pii sê me poo ne ye, a tuhufua nen ya u

ma poo ye, woo kē Yāhā ne. ⁴² Yesu n pe pye ma yee: «Yāhā ma ne pye ye Tuhufua, ta ntāṅ ne ga dye ye t̄y. Ye sē yāā, n yi Yāhā fla na, koo fla kē tē yir, ma pa. N sē pa nii ya wīi na ye, koo ke ra nō wāā. ⁴³ Nwa ta ye sē ra kaplāṅ war ye? Ke wāluhu laam wee ye na ye, koo kē. ⁴⁴ Ye tuhufua kē sāndūpee yīṅfua Setane ne. Ye n ke ye naa ye tuhufua laam wīi pye. U yir u naboore ne ke kai- fegbecāā na, u sē tāhā n yer cīinde fla na ye. Woo gε, u wīi laa wee cīinde ye. Kawar wāfua koo ke ma woo tēn. Ye sē yāā, u ma kawarfuafua, ma maha ma kawar tuhufua.

⁴⁵ Ndoore wii tē -sē cīinde pāā ye ye, ye sē ra wīi sya cīinde ye. ⁴⁶ Ye laam wo, yoo ma u ga waha yee n kapee pye? Tē cīinde pāā ye ye, nwa ta ye sē ra wīi sya cīinde ye? ⁴⁷ Wii u ma Yāhā wūū, ufua ke kaplāṅ luhu; yii sē n luhu ke ye ye, ye wee ke wām ye, koo kē.»

Yesu cāā pye wa Brama yaha

⁴⁸ Pe Yiiifee- yahaseefa n u pye ma yee: «Wo tāhā sē na, too ne yee Syamarifa naa kē ma ne, ma maha n yee, a sāndūpee ma ma yīṅ na?»

⁴⁹ Yesu n pe pye ma yee: «Ngaa sāndūpee wee ra yīṅ na ye. N ta Tuhufua Yāhā miingbāṅ gboho, ye -sē ra tyehε. ⁵⁰ N sē n ke ra myaha ke yi ye; waa -sē ma u n ke ra myaha ke yi, u kasāhā ma nawee- na. ⁵¹ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma ra kapān sya, ufua saa ku yāā ye.»

⁵² Pe Yiiifee- n u pye ma yee: «Yagaa taa nde pāā, wo cā sāndūpee ma ma yīṅ na. Wo faale wādyaha Brama ku, pe faale Yāhā kaplāṅ tōrfa byε ku; mboo -sē yee, a wii ma mboo kapān sya, ufua saa ku yāā ye. ⁵³ Wo wādyaha Brama wii tuu ku, ma ter la u yaha? Pe Yāhā kaplāṅ tōrfa gε, pe byε sē ku la? Mboo -sē mii ta nwasyifua?» ⁵⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «N ma pye n nii myaha sey nii ya, koo wee ngaa ye. Ta Tuhufua Yāhā kē ke ra myaha sey, koo gii tee ne yee ke ma ye Yāhā,

⁵⁵ ye sē maha ke cā ye. Ndoore ke cā; n ma yee n sē ke cā ye, n ga nii kawarfuafua ye wāṅ syi dyaṅ. N ke cā, n ke kaplāṅ le n yaha ra laam wo. ⁵⁶ Wo wādyaha Brama cāā cā, u ga ba ra wāpaṅ yāā; le n t̄y u ye. U n -sē ba ke yāā, ma sya nuhu di le na.»

⁵⁷ Pe n u pye ma yee: «Ma sē dye-gbeesīi sēnsye gε yāā wa ye, ma -sē yee, a mboo wo faale Brama yāā!»

⁵⁸ Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Brama sē bii see wa ye, ndoo -sē cāā pye wa.» ⁵⁹ Pe Yiiifee- pe nde luhu, pe n yee poo ga u waa ntēmbar ne. Yesu n plaha pe na ke Yāhā kangbāṅ wo, ma yi ter.

9

Yesu fūū naa waa jaa

¹ Per gaa, Yesu naa n ter, ma ba fūū naa waa yāā. U ba see ke dyaṅ.

² Yesu kānyārwai n Yesu yey ma yee: «Yīṅfua, fūū naa nwo tuu see ke syi, yoo kapee wāpyeṅ kē le ta loo nde n u dye? Woo tuu kapee pye, laa u seefa?» ³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Le sē nii mii u kapee pye, laa na u seefa ye. U see ke syi, Yāhā ga laa pye u na, nawee- byε n le yāā yīnde ne, pe ke miingbāṅ gboho. ⁴ Koo gii ke ra nō wāā, n yai n ke tēn tē yagaa, yai ke sē kua wa ye. Yīmper ma ke ga ba wō. Waa wee u tēn tē yīmper wo ye. ⁵ Tē nwo driyē laam wo, n ma cāā- driyēfa ye.»

⁶ Yesu tuu koo pāā wa, u n yēsyōr tu kāntraha na, ma poor tūhū, ma te pye ta u fūū naa yīmpe na, ⁷ ma u pye ma yee: «Ka, maa ma yīntaha yee loho nge wo pe n yee Syilwee.» Ke Syilwee yīntaha kē: Wii pe u nō wāā. U fūū n ka, maa u yīntaha yee ke wo. Tuu dur ga kaha wo, u naa n yāṅ.

⁸ U kasohofa, ma suhu mpāy ne pe ba u cā, ma cā u naa n nar, pe u yāā pe n nii n yee: «Wii u ba tege nii naa nawee- nar, woo sē na?» ⁹ Mpāy naa n yee woo kē, mpāy -sē naa n yee, a u tayfua kē. Woo -sē naa pe yar ma

yee woo kê. ¹⁰ Pe n u yey loo na ma yee: «Ma yĩmpɛ pye mii ma jaa ma ye, ma n waha n yãŋ?» ¹¹ U n pe yẽ sya ma yee: «Dya wii pe n yee Yesu, woo u poor pye ta ra yĩmpɛ na, ma ra pye n ga ra yĩntaha yee loho nge na pe n yee Syilwee. Ta n ka, maa ra yĩntaha yee, ma yãã n waha n yãŋ.» ¹² Pe n u yey ma yee, u dya ma na. U n yee woo cã na.

¹³ Dya wii tuu pye fũũ, pe n ka u ne Farisyẽ ye fla na. ¹⁴ Kanii per - sê ba kê Yesu tuu ba te poor ta, ma u yĩmpɛ jaa u kê. ¹⁵ Pe Farisyẽ n maha u yey ma yee, u pye mii ma waha jaa, ma n yãŋ. U n pe pye ma yee: «U poor pye ta ra yĩmpɛ na, ta n ga ra yĩntaha yee, ma yãã n n yãŋ.» ¹⁶ Loo na, Farisyẽ mpãy n le pãã ma yee, Yãhã sê kê ke dya nwo nɔ wãã ye, a u ke kanii per kapĩĩ wĩĩ pye n klaha-. Mpãy n -sê yee, a kapeepyefua ga waha laanwɔ wũhũ ngĩĩ syi pye mii? Pe yẽ kaplãŋ n nii ke ya wuhu na.

¹⁷ U dya wii tuu pye fũũ, pe n maha u yey ma yee: «U dya wii tuu ma yĩmpɛ jaa ma kê, mboo yee nwasyifua kê u ne?» U n pe yẽ sya ma yee: «Yãhã kaplãŋ tɔrfua kê u ne.»

¹⁸ Pe sê le sya cĩinde ma yee u pye fũũ, ma ba jaa ma waha n yãŋ ye; pe n sya ta pe n u seefa yee ba. ¹⁹ Pe n pe yey ma yee: «Ye dya wii tee yee u see fũũ, woo la nwo? Ah u pye mii ma waha n yãŋ yagaa?» ²⁰ U dya seefa n pe yẽ sya ma yee: «Wo cã wo dya kê u ne, u see fũũ. ²¹ Tuu -sê pye mii ma waha n yãŋ yagaa, tesê yoo tuu u jaa, loo too sê cã ye. -Ye woo gɛ yey, kicar sê kê u ne ye, u ga waha u ya yĩŋ wĩĩ pãã.» ²² U seefa naa n fya pe Yiiffee- yahaseefa na, koo kê pe n ba pãã ke syi. Pe Yiiffee- yahaseefa ba le pãã ta wa ma yee, wii ma yee Yesu kê u Yãhã Yĩndefua Crise ne, ufua saa naa n dye pe Yiiffee- yawãhã nwoŋ wo nantãŋ ye. ²³ Koo kê u dya seefa n ba yee pe u dya gɛ yey, a kicar sê kê u ne ye.

²⁴ U dya wii tuu pye fũũ, pe Farisyẽ n u yey ke tɛɛ syãŋ wuhu na ma yee: «Yãhã yãŋ, ma cĩinde pãã. Wo cã kapeepyefua kê dya nwo ne.»

²⁵ U n pe yẽ sya ma yee: «U ma pye kapeepyefua, n sê waha loo cã ye. Lii ya tẽ cã, n pye fũũ, yagaa n n yãŋ.» ²⁶ Pe n u pye ma yee, Yesu u pye mii, u u yĩmpɛ jaa mii? ²⁷ U n pe yẽ sya ma yee: «N le pãã wa ye ye, ye sê ra kapãn luhu la? Ye yee yaa maha le luhu ye nwa pye? Ye n traha la ye nii u kãnyãrwai?» ²⁸ Pe n u tyɛɛ, ma dur ma u pye ma yee: «Mboo kê raa ma u kãnyãrwɛ, wii ma wo faale wãdyaha Musa kãnyãrwai. ²⁹ Wo cã Yãhã bii pãã Musa ne; nwo woo na, wo sê u yisaha cã ye.»

³⁰ U dya n pe yẽ sya ma yee: «Tee yee ye sê u yisaha cã ye, le yẽ gbãã ra na; woo -sê kê u ta ra yĩmpɛ n jaa. ³¹ Mpãy pe ma kapee- wãpyeŋ wo, wo cã Yãhã wee ke n luhu poo wãnar ye ye. Wii tuu -sê ke myaha gboho, ma ke laam wũhũ pye, ke n luhu woofua wãnar ye. ³² Ma gbe driyẽ wãtãhã na, waa sê le luhu yãã pe yee waa fũũ yĩmpɛ jaa yãã ye, wii syi u see fũũ. ³³ Ke ma ne pye Yãhã sê kê ke dya nwo nɔ wãã ye, u saa ne waha laa gɛ pye ye.» ³⁴ Pe n u pye ma yee: «Ma see yi tãŋ kapee- wãpyeŋ wo, yoo raa yee maa klaha?» Pe n u tã pe Yiiffee- yawãhã nwoŋ wãdyeŋ na.

Mpãy me pe ma fũũ- Yãhã kãnde na

³⁵ Yesu n u dya wãkar wĩĩ luhu, u n u yãã, maa u pye ma yee: «Ma u Nawee Puee ta la ma Yater?» ³⁶ U n u yẽ sya ma yee: «Yĩŋfua, yoo kê u ne? U yar ra na, ra n u ta ra Yater.»

³⁷ Yesu n u pye ma yee: «Ma u yãã; woo gɛ kê tuu n pãã ma ne yagaa.»

³⁸ U dya n kãnkũy gbãã Yesu yaha ye, ma u pye ma yee: «Yĩŋfua, n ma ta ra Yater.»

³⁹ Loo kur ye, Yesu n yee: «N pa driyẽ wo, n n pai kasãhã raa yĩntaha yi, n ta, mpãy pe sê n yãŋ ye, pe waha naa n yãŋ; tesê, mpãy

pe yee poo n yāŋ, pe nii fũũ- wāŋ syi.» ⁴⁰ Farisyē mpāy pe pye u ne, pe kaplāŋ ngĩ luhu, pe n u pye ma yee: «Wo bya ma la fũũ- wāŋ syi?» ⁴¹ Yesu n pe pye ma yee: «Ye ma ne pye fũũ- wāŋ syi dyaŋ, kapee saa ne pye ye yĩŋ na ye; tee -sē yee yii n yāŋ, ye kapee- ga kuee ye yĩŋ na.»

10

U mbanaha u mbaa ne

¹ Loo kur ye, Yesu n maha kaplāŋ kuā cra pāā pe nawee- ye ma yee: «Ta n cĩnde nde pāā ye ye: Wii ma yee u sē dye mbaa naklaha yē ne ye, ma teele laa yāŋ ke kānkāy na ma dugu dye, yuhu naboofua kē woosyifua nwo ne. ² Ma -sē yee wii woo na tuu n dye ke mbaa naklaha yē ne, u mbanaha kē woo ne. ³ Yuhu- sēŋfua pe mbaa na, u n sya ma ke naklaha yē yār u mbanaha kē. Pe mbaa bye, pe n sya ma n luhu u ye. U myaha taha pe mbaa bye na, ma pe yee te ne, pe n yi n taha u na nkur ye. ⁴ U ma ta u mbaa bye n yi taha tāŋ wa u na nkur ye, pe mii pe u yĩmbui cā wa, u ga naa n yār pe yahasee ye, pe n naa n taha u na. ⁵ Pe saa sya pe taha naweete na ye, wii pe sē cā ye. Pe sē woo yĩmbui cā ye, pe ga fā dey u na.»

⁶ Yesu tuu kakuācran nde tōr pe nawee- ye, pe sē laa gē war le wĩ na u ne ye.

Yesu woo tuu ma ke naklaha yē

⁷ Yesu n maha yee: «Ta n cĩnde nde pāā ye ye: Ndoe tē ma pe mbaa naklaha yē. ⁸ Mpāy bye pe cāā pa ra yaha, pe pye yuhu- naboofa. Pe mbaa sē -sē naa n luhu pe ye ye.

⁹ Ndoe kē ke naklaha yē. Wii ma ra ta u Yater, ma dye ra kue koho ye, u yĩŋ pahasaha yāā. U ga waha naa n dye u laam, tuu dur naa n yi, tuu naa u digi yāā. ¹⁰ Yuhu woo n pai wāyuhu troho ne, wāboo yĩmbui ne, kaklaha- koho ne. Ma -sē yee ndoe woo na, n pa ma yee, mpāy bye pe ga naa n dye ra kue koho ye, n ga

cĩnde yrā wāā pe kē; tesē, ngaa saa ke laa pe ye ye.»

Yesu woo tuu ma u mbanahayō

¹¹ Yesu n maha yee: «Ndoe tē ma u mbanahayō. U mbanahayō u mbaa gbā ku. ¹² Tēntēle ma pye mbaa na, u tēn tē wale myaha na. Woo sē -sē kē u mbanaha ye; woo sē kē u mbaafua ye. U ma waygapyāhā yāā, ke n pai pe mbaa ye, u ga fā ter pe yaha, ke n ba dye yigi pe laam wo, ke pe ta pe n fā cāāŋ. ¹³ Lii le ma ne usyifua ta u n le pye ke syi, wale wĩ ya le ma ne pye u na, u kalaa sē ma ne pye pe mbaa poo na ye.

¹⁴ Ndoe kē u mbanahayō. N ta mbaa wĩ cā, pe bya ra wĩ cā. ¹⁵ Ta Tuhufua Yāhā ke ra wĩ cā mii syi dyaŋ, ta n -sē u wĩ cā mii, n ma ke syi ra mbaa ne. N ga pe gbā ku.

¹⁶ Mbaa mpāy maha ma ra ye. Poo ter wee naklaha nge wo ye. N yai n ga pe bya kuar ba le taha, n ba naa n naha. Pe ga ba naa ra yĩmbui luhu. Pe bye ga ba wāā le, pe nii naklaha nen, mbanaha nen ne.

¹⁷ Ta ntāŋ dye ra Tuhufua Yāhā tāy. N yer ta yrā wāwāā wĩ na, n ku, tē ba dur, n maha le sya. Loo ne, ta ntāŋ n dye ta Tuhufua Yāhā tāy. ¹⁸ Nawee waa sē kē tuu ga waha ta yrā sya ra ye ye. Le tāy ra ye, koo kē n ga le wāā, n ku. Le wāwāā fānga ma ra ye, le wāsyā fānga ne. Ta Tuhufua Yāhā ke ra taha lii na, loo kē loo nde ne.»

¹⁹ Yesu kaplāŋ n maha ta, Yiifee- n nii n pāā wuhu na creŋcreŋ. ²⁰ Poo busāā naa n yee: «Sāndūpee waa u yĩŋ wūhū wlāhā, u n sroŋ cōŋ. Waa ma n ndityuhu yaha u ye ye.» ²¹ Mpāy, ma -sē naa n yee: «Sāndūpeefua kaplāŋ sē kē ngĩ ye. Nawee wii sāndūpee ma u yĩŋ na, u ga waha fũũ yĩmpe yār la u kē, u n waha naa n yāŋ?»

Yiifee- yahasefa Yesu wĩ sye

²² Pe ba naa ke Yāhā kangbāŋ wāfāā gbar gbar, dyadye wāŋ syi dyaŋ, Yurusalem wo. Le pye wer cāā. ²³ Yesu -sē pye, u naa n

tay ke Yâhâ kangbãŋ wo, ntẽmbar laankongbãŋ gaa flãhã tãy, pe naa ke yee Salmuu laankõŋ.

²⁴ Pe Yiiffee- yahaseefa n pa, ma ba u gbey le, ma u pye ma yee: «Le ma pye mboo kẽ u Yâhâ Yĩndefua Crise ne, le pãã laha wo ye. Ma sê yãã, ma wo ta wo n nii laalaa pye n ter ma wĩ na.» ²⁵ Yesu n pe yẽ sya ma yee: «N le pãã wa ye ye, ye sê -sê ra wĩ sya cĩnde ye. Ta Tuhufua Yâhâ kainingĩ wãpyen kãnde wãã ra kẽ; loo nde ge ra wĩ pãã n laha ye ye. ²⁶ Ye sê -sê ra wĩ sya cĩnde ye; ye wee ra mbaa ye, koo kẽ. ²⁷ Ta mbaa ra yĩmbui luhu. Ndoos pe cã, pe n taha ra na. ²⁸ N cĩnde yrã wãã pe kẽ, lii wãkuayãã wee le na ye. Pe wĩ saa klaha- yãã ye, waa saha pe tyĩn sya ra koho wo ye. ²⁹ Ta Tuhufua Yâhâ gii ke pe le soho ra koho wo, koo kẽ ke ma fãnga bye yĩŋ na, waa saha pe tyĩn sya ke koho wo ye. ³⁰ Ndoos, tesẽ ra Tuhufua Yâhâ ne, wo ma nen.»

³¹ Loo na, pe Yiiffee- yahaseefa n maha yee poo ga u waa ntẽmbar ne. ³² Yesu n pe pye ma yee: «N kayũhũ busãã pye yar ye na, ta Tuhufua Yâhâ kãmay na. Ye yee yaa ra waa ntẽmbar ne koo kayũhũ ngĩ lii loo wĩ na?» ³³ Pe n u yẽ sya ma yee: «Wo sê yee waa ma waa ntẽmbar ne kayĩ laa wĩ na ye, wo yee ma n gbar Yâhâ ne, koo kẽ; taa ma nawee, ma sê yai ma yee ma ma Yâhâ ye.»

³⁴ Yesu n pe yẽ sya ma yee: «Yâhâ sabangbãŋ wo, le ma le yrũhũ yaha ma yee, Yâhâ yee: <Ye ma Yâhâ pii.> ³⁵ Wo cã Yâhâ sabangbãŋ ma lii pãã, le saha kuã kãã ye. Le Yâhâ kapãn le pãã wãã nawee- mpãy kẽ koo fla na, Yâhâ yee pe ma Yâhâ pii. ³⁶ Yâhâ ma -sê yee pe ma Yâhâ pii, ndoo wii Yâhâ ra yãŋ yi, ma ra no wãã driyẽ wo, ye pye mii ma yee n n gbar Yâhâ ne, a n tee yee n ma Yâhâ Dya? ³⁷ Le ma pye ra Tuhufua Yâhâ kai- sê kẽ tẽ n pye ye, ye ma syi ye ra kaplãŋ sya cĩnde ye. ³⁸ N ma -sê ke pye, ye ma sya yee ye saa ra kaplãŋ sya cĩnde ye, tẽ -sê kai- nkãy pye, -ye koo sya

cĩnde! Loo na, ye ga le cã laha ye yee, ndoo tesẽ ta Tuhufua Yâhâ ne, loho sê n yi wo nsoho wo ye.»

³⁹ Pe n maha yee, poo ga u yigi, u n wloho yi pe laam wo ma ter.

⁴⁰ Loo kur ye, Yesu n ka maa kuee Yurdane lafeŋ kũndi ngaa ye. Koo fla kẽ Nsân tuu cãã pye, ma ba naa nawee- tãã naa n yi loho wo.

⁴¹ Nabuar n pa Yesu fla na, ma ba nii le pãã pe ya ye ma yee: «Nsân sê ba laanwo wĩ laa pye ye, tuu -sê ba kai- nkãy bye cãã pãã yaha dya nwo wĩ na, ke bye nii cĩnde.» ⁴² Nawee- busãã n Yesu ta pe Yater ke fla na.

11

Yesu gbã yia

¹ Yan ba dya waa yigi, u myaha Laasar. U pye klo laa wo pe naa n yee Gbetane. U syafa pye ke fla na, Maari ma suhu u lefua Marti ne. ² Woo Maari nwo kẽ tuu ba lasekole woo Yesu na, ma u yĩnyor ta ma Yesu tre kluã u kẽ. Woo laŋ Laasar kẽ tuu pye yanfua. ³ U syafa n lehe wãã, pe ga Yesu yar u naambiyãbua wee wãwee ye.

⁴ Yesu tuu le luhu, u n yee: «Laasar yan nde saha u boo ye; te ga ta nawee- n Yâhâ fãngangbãŋ yãã yĩnde ne, loo nde kãmay na Yâhâ Dya myaha ga yi.» ⁵ Marti ma suhu u cĩfua Maari ne, ma suhu Laasar ne, pe bye ntãŋ ba dye Yesu tãy. ⁶ Yesu tuu u Laasar yan wĩ luhu, tuu pye teeli wo, u n kuee ma plii sĩ pye ke fla na, ⁷ ma ba u kãnyãrwai pye ma yee, pe dur ga Yude kãntraha na. ⁸ U kãnyãrwai n u pye ma yee: «Yĩnfua, yagaa ya pe Yiiffee- naa n ke pe ma waa boo ntẽmbar ne ke fla na, ma maha yee mboo ga dur ga ke fla na!» ⁹ Yesu n pe yẽ sya kakuãcran ne ma yee: «Per neŋ laam wo, yai wee la ler sãnsye syãm, ma gbe sukũhũntãy na, ma sya ga waa yainkõŋ wo? Wii u n yãr yai na, u sê n kũn ye, u yãhãcãã- yãã, koo kẽ. ¹⁰ Wii u -sê n yãr yĩmper

wo, u n kûn, cãã- wee u na ye, koo kě.»

¹¹ Yesu tuu koo kaplãn pãã wa pe ye, u n pe pye ma yee: «Wo naambiyã Laasar sã n wãy; n n gaha u gbã yir.» ¹² U kãnyãrwai n u pye ma yee: «Yĩnfua, u ma sã n wãy, u ga kãhã yir.» ¹³ U Laasar wãku wĩ ne Yesu tuu ba pãã pe ye, pe sê le war ye, ma yee cĩinde wãy Yesu u n yãñ. ¹⁴ Yesu n le pãã laha pe ye loo na ma yee: «Laasar ku. ¹⁵ Too sê pye ke fla na ye, le tãy ra ye. Loo ga ta ye n ta sron ta ye Yater. -Too ka u fla na!» ¹⁶ Loo na, Tema wii pe naa n yee Didim, koo yĩntaha wuhuwãã, u n pe kãnyãrwai mii pye ma yee: «Wo bya, -too yir taha u na, waa ku u ne.»

¹⁷ Yesu n ga dye gbe taha, ma luhu pe Laasar le wa gbĩ wo ke plii resyar kě. ¹⁸ Gbetane ke -sê pye Yurusalem tãy kilo tãã syi, ¹⁹ Yiiffee- busãã n ba pa Marti ye fla na Maari ne, maa pe lan gbã syar pe ye. ²⁰ Marti tuu luhu Yesu ma u n pai, u n ka maa u wãã; Maari -sê pye u ba tege nii kaha wo. ²¹ Marti n Yesu pye ma yee: «Yĩnfua, ma'a ne pye nwo, ta lan saa ne ku ye. ²² Ke yagaa nge gɛ na, n cã, ma'a ngii nar Yãhã ye, ke ga le pye ma kě.» ²³ Yesu n u pye ma yee: «Ma lan ga yir gbã wo, u dur ba yrãñ na.» ²⁴ Marti n u yě sya ma yee: «Driyě ma ba kua per gii, nawee- n ga yir gbã wo, pe nii yrãñ na, n cã Laasar bya ga ba yir gbã wo, u nii yrãñ na.» ²⁵ Yesu n u pye ma yee: «Ndoos tẽ ma gbã yiafua, tesẽ ndoo tẽ ma yrã wããfua. Wii ma ra ta u Yater, u ma sya ku, u ga ba nii yrãñ na. ²⁶ Tesẽ, wii ma pye yrãñ na, ma ra ta u Yater, ufua saa ku yãã ye. Ma loo nde sya la cĩinde?» ²⁷ Marti n u yě sya ma yee: «Ãwã Yĩnfua, n cã mboo kě u Yãhã Yĩndefua Crise ne, woo wii u ma Yãhã Dya, woo wii u wãpan bii cãã pãã yaha driyě nge wo.»

²⁸ Marti tuu koo pãã wa, u n ter, ma ga u cĩifua Maari yee, u sê ta waa n yi le cãñ na ye, ma u pye ma yee: «U Yĩnfua ma nwo, u ma yee.»

²⁹ Maari tuu kaplãn ngĩ luhu, u n yir farfar, ma ka Yesu fla na. ³⁰ Yesu sê ba dye wa le klo wo ye. Marti tuu ba u wãã sya teeli wo, u pye nantãn koo fla na. ³¹ Yiiffee- mpãy pe pye Maari ne kaha wo, ma naa u flan, pe yãã u yir yi farfar, pe n taha u na, ma yee u yi n ter u n gaha wũn le gbĩ fla wo.

³² Maari tuu ga nɔ Yesu fla na, ma u yãã yĩnde ne, u n kãnkũy gbãã Yesu yaha ye, ma u pye ma yee: «Yĩnfua, ma'a ne pye nwo, ta lan saa ne ku ye.» ³³ Maari naa n wũn, woo ma suhu pe Yiiffee- mpãy ne pe ba pa u ne. Yesu tuu pe yãã, u laam bye n wlãhã. ³⁴ U n pe yey ma yee, pe u le na? Pe n u pye ma yee: «Yĩnfua, pa ma ba yãñ.»

³⁵ Yesu yĩntãm n yi. ³⁶ Pe Yiiffee- pe loo yãã, pe n yee u dya ntãn dye Yesu tãy cĩinde. ³⁷ Poo mpãy n -sê le pãã ma yee: «Woo wii tuu u fũũ naa yĩmpe jaa u n waha n yãñ, u saa ne pye la u ta, dya nwo ma n ku ye?»

³⁸ Yesu n ka le gbĩ fla na, u laam maha ba wlãhã u ye. Le gbĩ pye nkɔñ dyan yãñ mpĩy ntẽmbłaha fla na. Ntẽmbangbãñ gaa pye, ke ba paha tã le gbĩ yě na. ³⁹ Yesu n yee pe ke ntẽmbangbãñ klon kãã. U Laasar syafua Marti n Yesu pye ma yee, ke nakugu dugu n yi, pe ke le le gbĩ wo ke plii resyar nanga. ⁴⁰ Yesu n u pye ma yee: «N sê ma pye la ma'a ra ta ma Yater, maa Yãhã fãngangbãñ yãã yĩnde ne?» ⁴¹ Pe n ke ntẽmbangbãñ klon kãã. Yesu n yĩntaha kuã yir wãã yãhãyiñ kue ye ma yee: «Ta Tuhufua Yãhã, taa ra wãnar sya, n syaha wãã ma kě. ⁴² N cã ma ra wãnar sya yalebye. N le pãã nabuar mii wĩ na, pe ra gbey le, pe n waha cã mboo ma ra nɔ wãã.»

⁴³ Yesu tuu koo pãã wa, u n tẽ sya fãnga ne ma yee: «Laasar, yir yi!»

⁴⁴ Laasar wii u ba ku, u n yir yi, te tre ne tesẽ te klue ne te maha tã faasyĩmbehe taa ne; u yĩntaha ba maha tã fai wo. Yesu n pe nawee- pye ma yee: «-Ye u sãhã yaha, tee tyii u na u n ter!»

Pe Yiifee- yahaseefa Yesu ke wāboo ne
(*Mat 26.1-5; Mar 14.1-2; Luke 22.1-2*)

⁴⁵ Pe Yiifee- mpāy pe ba pa Maari ye fla na, poo busāā pe Yesu yāā tuu nde pye, pe n u wīi sya cīinde. ⁴⁶ Mpāy n -sē yir, ma ka Farisyē ye fla na, maa le pāā pe ye Yesu lii pye. ⁴⁷ Loo na, pe Yāhā yūndefa yīnfa n yir pe Farisyē ne, ma pe kaplān cerfa wāā, ma le pāā ma yee: «Waa pye mii dya nwo ne? Ye sē yāā, u laanwo wūhū busāā pye. ⁴⁸ Waa tyii u na, nawee- bye ga ba u wīi sya cīinde, Wōrmefa ga ba wo Yāhā kangbān yoho pye klaha-, pe wo ter bye boo tān.»

⁴⁹ Mpāy pe ba pe ya wāā, poo nen waa pye, u myaha Kayifu, woo kē tuu pye pe Yāhā yūndefa yīnfua loo dye. U n yir ma pe pye ma yee: «Ye sē laa cā ye. ⁵⁰ Ye sē laam ga ye. Le puar wo dya nen nwo ya boo, u n ku nawee- kur bye wīi na, wo terfa bye ma n ku tān ye.» ⁵¹ Kapān nde le sya yi u yē wo, u sē cā ma yee u ya laam kapān sē ne le ba yi u yē wo ye. Tuu pye Yāhā yūndefa yīnfua loo dye, koo kē Yāhā n u ta u n kapān nde cāā pāā yaha ma yee, Yesu yai u ku pe klofa wīi na. ⁵² Le sē maha pye pe terfa ya wīi na ye. Le pye Yāhā laampii kur bye wīi na, pe nii yīmbui nen na, Yāhā laampii mpāy bye pe cāān driyē teebēhe bye wo. ⁵³ Koo per na, pe n Yesu wāboo wīi ta. ⁵⁴ Loo n ta Yesu sē maha naa u ya yar gbaa na pe Yiifee- na ye; u n ka tūntūn kusyīnde laa wo, tēyāfūū klo tāy, pe le yee Yeflami, maa kuee ke fla na u kānyārwai ne.

⁵⁵ Yiifee- syayaha gbar ba gbe taha. Nawee- busāā n yir kui bye wo, ma dugu ga Yurusalem wo, pe n gaha pe kapīi loho wey, pe nii gbegbe te gbar n cā dye. ⁵⁶ Pe pye Yāhā kangbān wo, ma naa Yesu fla ke, ma nii pe ya yey, ncā u ga pa te gbar na laa? ⁵⁷ Pe Yāhā yūndefa yīnfa tesē pe Farisyē ne, pe ba yee,

wii ma Yesu niisaha cā, u le pāā pe n ga u yigi.

12

Maari lasekole woo Yesu tre na
(*Mat 26.6-13; Mar 14.3-9*)

¹ Te syayaha gbar ba kuee plii kuay, Yesu n ka klo nde wo pe n yee Gbetane, Laasar fla na, wii Yesu ba u ta u n yir gbā wo, ma nii yrān na. ² Pe n u nampay yi. Marti naa te dir yīntaha yi, Laasar pye pe sedifa ne Yesu ne.

³ Maari n lasekole waa gbe bui laa wo, le faa gboho. Pe woo lasekole yee nardi, nawām sē u dir yey ye. U n woo lasekole gbe, ma u woo Yesu tre na, ma dur ma u yīnyor ta ma Yesu tre kluā; ke kaha bye n ga nii u lasekole dugu fla. ⁴ Yesu kānyārwe waa pye, Syikaryotefa Yuda, woo kē u n pai Yesu yi u napīi- kē. U n le pāā ma yee, ⁵ a nwa pe sē u lasekole par war nagbey sēnsye syi, ma pe war wāā fenfa kē ye? ⁶ Le sē nii mii u naa fenfa fen di koo u n kapān nde pāā ye, u naa n yuhu, koo kē. Pe kānyārwai war sakole pye woo ye, pe ma war le, u ga mpāy yuhu yi. ⁷ Yesu n u pye ma yee: «Tyii cōo nwo na, ta kadye kē tuu gbihi wa wālen na gbīi wo ke syi. ⁸ Fenfa ya dyan, pe ma ye ne yalebye. Ndo -sē nwo, n saa ba pye ye ne per gaa ye.»

⁹ Yiifee- busāā n Yesu wāpa wīi luhu ke Gbetane na, ma pa le klo wo. Le sē -sē ba nii mii pe pa Yesu ya wīi na ye; pe ba pa pe n pai Laasar bya yāā yīnde ne, woo wii Yesu ba u ta u n yir gbā wo, ma nii yrān na. ¹⁰ Pe Yāhā yūndefa yīnfa n Laasar bya wāboo wīi pāā ta. ¹¹ U wīi ba Yiifee- busāā ta pe n dur naa n yi poo kur ye, ma naa Yesu woo ta pe Yater, koo kē.

Nawee- Yesu sey ga dye Yurusalem wo
(*Mat 21.1-11; Mar 11.1-11; Luke 19.28-40*)

¹² Ke yīnsyii wo, nabuar mpāy pe ba ka te gbar wīi na, pe n luhu Yesu ma u n pai ke Yurusalem wo. ¹³ Pe n

mpêṅ wan gbe, ma yi ga Yesu wãã, ma nii nuhu di, ma nii le gble ma n yee:

«Yĩnfua mboo wii taa n pai Yãhã myaha ne,
Yãhã ke kaa taha ma na,
mboo wii taa ma Yiisrefa Yĩnfua.»

¹⁴ Yesu n kãnkonyainge gaa yãã, ma dugu nii ke na ma n gaha, mii le bii cãã yrũhũ yaha Yãhã sabangbãṅ wo ma yee:

¹⁵ «Syõ klofa, ye ma n fya ye,
ye yĩnfua nwo u n pai,
kãnkonyainge gaa na, tuu dugu nii.»

¹⁶ Yesu kãnyãrwai n kai- ngĩ yãã wãyãã ya, pe sã waha ke yĩntaha war le yale wo ye. Kur kuɛ ye, Yesu tuu ba kuã yir ga yãhãyĩṅ na nayõr ne, pe n cã le tai cã ma yee, le ma le bii cãã yrũhũ yaha wa Yãhã sabangbãṅ wo ma yee, nawee- ga ba Yesu sey, koo kã pe n ba le yãã le pye koo syi.

¹⁷ Yesu tuu ba Laasar yee le gbĩ laam wo, ma u ta u n yir gbã wo, ma nii yrãṅ na, mpãy byɛ pe ba pye ke fla na, pe naa Yesu wĩ pãã le ne.

¹⁸ Loo nde n ta, pe nabuar pe le luhu ma yee Yesu laanwo wĩ nde pye, pe n pe ya wãã ga ta u yahasee ye. ¹⁹ Pe Farisyẽ n nii pe ya pye ma yee: «Ye sã yãã, nawee- byɛ n gaha u ye, nde saa laa yõ wo kã ye.»

Jrɛkefa mpãy, Yiifɛe- sã me ye, pe Yesu wĩ yey

²⁰ Jrɛkefa mpãy ba pa te gbar na Yurusalem wo, Yãhã seysaha wo.

²¹ Poo mpãy n pa Filipe fla na, u n yi klo nde wo pe naa n yee Gbesyata, Galɛɛ kãntaha na. Pe n Yesu wĩ yey waha u ye ma yee: «Yĩnfua, wo n ke wo Yesu yãã.» ²² Filipe n le pãã Andere ye, pe n ka pe syãm, maa le pãã Yesu ye.

²³ Loo kur ye, Yesu n pe pye ma yee: «U Nawee Puee myaha yiyale no wa. ²⁴ Ta n kakuãcran nde pãã ye ye: Sepua nen le ya ya, le ma yee le sã tãhã le kãntaha wo ma fĩy ye, le -sã ga kuee le ya ya. Le ma -sã

tãhã le kãntaha wo, ma ku, ma fĩy, le ga pii buar see. ²⁵ Wii ma yee u ya yĩṅ wãke wĩ ya le n tãy u ye, woofua ga ba u yĩṅ ke laa; wii tuu - sã ga u ya yĩṅ wãke wĩ sye driyẽ nge wo, woofua ga ba cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye. ²⁶ Wii ma yee u ga ra wĩ pye, u naa n taha ra na; n ma pye na, u bya ga pye ke fla na. Wii ma ra wĩ pye, ta Tuhufua Yãhã ga ta u myaha n yi.

²⁷ Yagaa, ta laam byɛ ma pe wlãhã nii ra ye. Tã ga lii gɛ pãã n sã cã ye; n yee la Yãhã ta Tuhufua, le wãfã yale kuã ter ra na, lii le n pai nde? Aye, n saa loo pãã ye. N pa koo wãfã y nge wĩ na, n ga ke sya. ²⁸ Ta Tuhufua Yãhã, ma miingbãṅ ta ke n gbobo!» Yĩmbui laa n yir yãhãyĩṅ na ma yee: «N ke gbobo wa, n ga maha ke ta ke n gbobo.»

²⁹ Nabuar rii te pye ke fla na, ma ba le yĩmbui luhu, te n yee, a yãhãgbãã tẽṅ kã. Mpãy naa n yee, a yãhãyĩṅ tẽnlɛɛ waa kã tuu pãã Yesu ne. ³⁰ Yesu n pe pye ma yee: «Yĩmbui nde sã pãã ndoo wĩ na ye, le pãã yii wĩ na ma yee ye le luhu. ³¹ Yagaa, Yãhã kasãhã ga too driyẽfa na. Yãhã ga driyẽ nge yĩnfua Setane kar wãã. ³² Ndoos ma ba kuã yir ta, n ga ba ta, nawee- ter byɛ n pa ra ye.» ³³ Yesu kaplãṅ ngĩ naa le yar, gbã mpãy ter syi u n pai ku.

³⁴ Pe nabuar n u yẽ sya ma yee: «Kãnde lii Yãhã le ta, le ma le yrũhũ yaha ma yee, u Yãhã Yĩndefua Crise saa ku yãã ye. Mboo -sã pye mii ma yee, u Nawee Puee ga ba kuã yir ta? Yoo kã u Nawee Puee ne?» ³⁵ Yesu n pe yẽ sya ma yee: «U Cããfua ga maha yalaale ya dye ye nsoho wo. Tee -sã ma u Cããfua ne, ye naa n yãr u ne, wam ma syi pe ba ye fe gbe ye. Wii u n yãr wam wo, u sã u ya kakue cã ye. ³⁶ Tee ma u Cããfua ne, -ye u ta ye Yater, ye nii cããfa.»

Yesu tuu koo pãã wa, u n ter, maa wũhũ pe na deydey.

Mpãy pe sã Yesu ta pe Yater ye

37 Yesu tuu sya laanwo wũhũ busãã pye pe nawee- yĩnde na, pe sê -sê u ta pe Yater ye. 38 Loo ge -sê ne faale Yãhã kaplãŋ tǒrfua Yisa bii cãã pãã yaha. U bii yee:

«Too ke Yãhã wũhũ pãã,
yoo ke sya wo ye?»

Yoo Yãhã koho fãnga yãã,
ma le sya cĩnde?»

39 Poofa mii wĩ na, u Yisa maha bii le cãã pãã yaha ma yee:

40 «Yãhã pe ta fũũ- wãŋ syi;
ke maha pe ta pe laam n waha.
Mii loo sê ne ye, pe ma n yãŋ,
pe ga ke kai- yãã yĩnde ne,
pe ga ke war pe laam wo.

Pe ga ka Yãhã ye, ke n pe jaa yi kãã
pe kapee- wãpyeŋ wo.»

41 Yisa tuu bii Yesu nayǒr yãã, koo kē u n bii kaplãŋ ngĩ pãã.

42 Pe yahaseefa mpãy -sê ba Yesu wĩ sya cĩnde. Pe sê -sê le pãã ye. Pe ba fya pe Farisyẽ na, ma yee poo ma le pãã, pe ga pe kar tã ke Yiifeyawãhã nwoŋ na. 43 Ye sê yãã, pe naa myaha ke nawee- ye, pe sê naa myaha ke Yãhã ye ye, koo kē.

44 Yesu -sê ba le gbey pãã pe ye ma yee: «Wii ma ra wĩ sya cĩnde ma ra ta u Yater, ndoo ya sê kē u ta u Yater ye, ufua ra Nowããfua bya ta u Yater.

45 Wii ma ra yãã, ufua ra Nowããfua bya yãã. 46 N pa driyẽfa ye cãã- wãŋ syi dyaŋ, wii ma ra ta u Yater, ufua ma n kuee wam wo ye. 47 Wii ma ra kaplãŋ luhu, ma -sê ke sye, ndoo sê kē tē ga ufua sãhã ye. Ye sê yãã, n sê pa driyẽfa wããhã yĩmbui ne ye, n pa pe wãsyayaha yĩmbui ne. 48 Wii ma ra sye, ma maha ra kaplãŋ sye, u sãhãfua ma; kaplãŋ nkãy tē n pãã, koo kē ke n pai u sãhã, driyẽ ma ba kua. 49 Ye sê yãã, ta ya wĩ sê ne tē n pãã ye; ta Tuhufua Yãhã gii ke ra nɔ wãã, koo ge ra yar kai- nkãy ne, n yai n ke tǒr yar nawee- na. 50 N -sê cã ke kai- nkãy ta, ke cĩnde yrã wãã nawee kē. Loo ne, ta Tuhufua Yãhã ke ke kai- yar ra na mii, n ke yar nawee- na koo syi.»

13

Yesu u kãnyãrwai trɛ yee

1 Te syayaha gbar te ba gbe taha, Yesu n cã u yale nɔ wa, yale lii tuu ga yir driyẽ nge wo, u ka u Tuhufua Yãhã fla na. Driyẽfa mpãy bye pe ntãŋ dye u tãy, pe n nii u wãm, u n ta pe ntãŋ n dye kuee yai u tãy.

2 Yesu pye u kãnyãrwai ne dir na yĩmper wo. Syikaryotefa Syimu dya Yuda -sê nwo, sãndãpee yĩnfua Setane ba Yesu wãyi wĩ le wa u laam wo, u Yesu yi u napĩ- kē. 3 Yesu ba cã, woo Yesu yi Yãhã fla na, u ga maha dur ga Yãhã fla na, tesẽ Yãhã kai- bye le soho u koho wo. 4 Yesu n yir dir na, ma nayroho fer, ma lawey fai laa gbe maha nsĩ wo. 5 Loo kur ye, u n loho le tasangbãŋ wo, ma nii u kãnyãrwai trɛ yee pe kē, ma te kluã lawey fai lii ne, tuu ba gbe maha nsĩ wo.

6 U n ba nɔ Syimu Pyar na, u n u pye ma yee: «Yĩnfua, mboo yai la ma ra trɛ yee?» 7 Yesu n u yẽ sya ma yee: «Lii tē n pye nde, ma sê le war ye, maa ba le war kur kue ye.»

8 Pyar n u pye ma yee: «Aye, n saa sya yãã ma n ta trɛ yee ye.» Yesu n u pye ma yee: «N ma yee n sê ma yee ye, ma saa ba ma lay yãã ra ye ye.»

9 Syimu Pyar n u pye loo na ma yee: «Yĩnfua, le ma pye ke syi, ta trɛ yee, maha ra klue bya ne, ta yĩŋ bya ne.»

10 Yesu n u pye ma yee: «Wii ma wey laha, u trɛ ya ne te yai te yee, u n nii tãŋ gbegbe. Ye nii wa gbegbe, ye bye sê -sê me ye.» 11 Yesu ba cã wii u n pai u yi u napĩ- kē, koo kē u n yee pe bye sê me pe ma gbegbe ye.

12 Yesu tuu pe trɛ yee wa, ma u nayroho le wa, u n dur ga tege nii u niisaha wo, ma pe pye ma yee: «Tē lii pye ye na, ye le war la? 13 Ye ra yee kaicãfua, ma maha ra yee yĩnfua. Le sroŋ, n ma koo syi. 14 Ndoo wii n ma ye yĩnfua, ma maha ma ye kaicãfua, ya'a yãã ndoo tē ye trɛ yee, ye bya ye yai ye naa ye trɛ yee yii kē! 15 Ye sê yãã, kai ne tē pye yar ye na ma yee tē ye pye mii,

ye bya yai ye naa nii yii ne koo syi!
¹⁶ Ta n cĩinde nde pãã ye ye, tẽntẽle sã ter u yĩnfua yaha ye, tesã tẽnlehe sã ter u lehẽfua yaha ye. ¹⁷ Ye ma kai- ngĩĩ cã, ye wĩĩ n tãy, -tee -sã naa koo pye!

¹⁸ Ye bye sã me tẽ n yãŋ ye. Mpãy tẽ yãŋ yi, n pe cã. Lii le -sã cãã yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo, loo ne le n pye yagaa. Le ma le yrũhũ yaha ma yee: <Wii u wãã n di ra ne, u wã klaha ma nii ra napĩĩ.> ¹⁹ N ga cãã naa ke kai- tãr ye ye, ke ma ba nii n pye, ye waha cã ndoo ma ngii, ye le sya cĩinde. ²⁰ Ta n cĩinde nde pãã ye ye: N ma nawee lehe wãã, wii ma ga u wĩĩ sya, ndoo ge wĩĩ kã tuu sya. Wii ma -sã ra wĩĩ sya, Yãhã gii ke ra lehe wãã, koo ge wĩĩ ne tuu sya.»

Yesu yee u kãnyãrwẽ waa ga u yi u napĩĩ- kã

(*Mat 26.20-25; Mar 14.17-21; Luke 22.21-23*)

²¹ Yesu tuu koo kaplãŋ ngĩĩ pãã wa, u laam bye n wlãhã, u n yee: «Ta n cĩinde nde pãã ye ye: Ye laam wo, waa ma u ga ra yi ta napĩĩ- kã.» ²² U kãnyãrwai n nii pe ya yãŋ n klaha, pe sã ba cã yoo kã u naa n yãŋ ye. ²³ U Yesu kãnyãrwẽbua -sã pye, u ba nii Yesu tãy. ²⁴ Syimu Pyar n koho yãhã wãã u ye, u Yesu yey yoo kã u n yãŋ. ²⁵ Woo kãnyãrwẽ nwo n u ya kããŋ Yesu kue ye, ma u pye ma yee: «Yĩnfua, yoo kã?» ²⁶ Yesu n u yẽ sya ma yee: «Tẽ ga dir pãhã wãã wii kã, woo kã.» U n dir raa gbe, ma te pãhã, ma te wãã Syikaryotefa Syimu dya Yuda kã.

²⁷ Yuda tuu te dir sya wa, sãndãpee yĩnfua Setane n dye u laam wo. Yesu n u pye ma yee: «Taa yee ma ga lii pye, le pye farfar.»

²⁸ Mpãy bye pe pye te dir na, pe sã le war nwa Yesu n le pãã Yuda ye ke dyaŋ ye. ²⁹ Mpãy naa le ga, a u Yuda tuu ma pe war sakole ne, laa na Yesu yee, wãn tii bye wĩĩ te ga ba pye poo na te gbar nde na tẽ n pai, u te bye par. Pe maha naa le ga,

a laa na Yesu Yuda pye u ngaa wãã nawãm kã.

³⁰ Yuda tuu te dir sya wa, u n ta ter yi ma ter. Yĩmper ba wo wa.

Yesu kãnfuẽ laa yar u kãnyãrwai na

³¹ Yuda tuu yi ter wa, Yesu n u kãnyãrwai pye ma yee: «Yagaa, u Nawee Puee miingbãŋ ga yi, Yãhã miingbãŋ bya ga yi u kãmay na.

³² Yãhã miingbãŋ ma yi u kãmay na, Yãhã bya ga ba u miingbãŋ yi ke ya kãmay na; ke ga ba le pye yagaa.

³³ Ta cĩifa, yalaale ga maha ra yãã ye ne. Loo kur ye, ye ga ba naa ra kã. Tẽ ba pe Yiifẽe- yahaseefa yar lii ne, n ga maha ye yar loo wĩĩ nen ya ne. Tẽ n gaha na, ye saha ka ke fla na ye; n ga ye bya yar le ne yagaa.

³⁴ N ga kãnfuẽ laa yar ye na: Ye tyii ye ntãŋ n naa n dye yii tãy; ye ntãŋ pe dye ra tãy mii, ye bya ye tyii ye ntãŋ n naa n dye yii tãy koo syi!

³⁵ Ye ntãŋ ma dye yii tãy, nawee- bye ga cã pe yee ta kãnyãrwai me ye ne.»

Yesu Pyar yar u ga ba woo wĩĩ kai tẽhe tãã

(*Mat 26.31-35; Mar 14.27-31; Luke 22.31-34*)

³⁶ Loo kur ye, Syimu Pyar n Yesu yey ma yee: «Yĩnfua, ma n gaha na?» Yesu n u yẽ sya ma yee: «Tẽ n gaha na, maa ba taha ra na kur kue ye, yagaa sã -sã kã ye.» ³⁷ Pyar n u pye ma yee: «Yĩnfua nwa ma n yee, n saha taha ma na yagaa ye? N ma sya ga gbã yãã ma wĩĩ na, n yer le na.» ³⁸ Yesu n u yẽ sya ma yee: «Ma sã yee la maa ku ra wĩĩ na? Ta n -sã cĩinde nde pãã ma ye: Ngupuai saa kui wa ye, ma ga ba ta wĩĩ kai wa tẽhe tãã, ma yee ma sã ndoo cã ye.»

14

Yesu ya kã u ma Yãhã fla kãnde

¹ Yesu n maha u kãnyãrwai pye ma yee: «Ye ma syi ye laam n wlãhã ye ye ye! -Ye koho taha yaha Yãhã na, -tee -sã koho taha yaha ra bya na! ² Ta Tuhufua Yãhã fla na, niisar nihi. Le ma ne pye cĩinde sã ne ye, n

ne ga pye n le pãã ye ye. Ye sê yãã, n n gaha niisar gbihi ye kē ke fla na. ³ N ma ba ka, maa ye niisar gbihi wa, n ga dur ba ye ye, n ba ye gbe ga ta nii tã y koo fla na. Loo na, ndoo tē ma na, ye bya ga ba pye koo fla na. ⁴ Kãnde lii le n gaha ta kasaha wo, ye loo kãnde cã.»

⁵ Tema n u pye ma yee: «Yĩnfua, too sê -sê ma kasaha cã ye, wo ga pye mii wo koo fla kãnde cã?» ⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Ndoos tē ma le kãnde; ndoo tē ma le cĩnde; ndoo tē ma le yrã. Waa saha ka Yãhã fla na mii ndoo kãmay sē ne ye. ⁷ Ye ma ndoo cã, ye ga ra Tuhufua Yãhã bya cã. Ke yagaa nge gɛ na, ye ke cã wa gɛ cã wa, ye maha ke yãã wa yĩnde ne.»

⁸ Filipe n yee: «Yĩnfua, ma Tuhufua Yãhã yar wo na, loo ya ga tã y wo ye.» ⁹ Yesu n u yē sya ma yee: «N ma ye ne le yale syi ma na? Loo naa bye ne, ma sē maha ra cã ye Filipe! Wii ma ra yãã, ufua ta Tuhufua Yãhã yãã. Ma -sē pye mii ma yee, n ta Tuhufua Yãhã yar ye na? ¹⁰ Ma sē cã la ma yee, ndoo tesē ra Tuhufua Yãhã ne, wo ma nen? Ta Tuhufua Yãhã, tesē ndoo ne, wo ma nen. Kaplãŋ nkã y tē n pãã ye ye, ndoo yē kaplãŋ sē kē ye; ta Tuhufua Yãhã gii, koo ndoo ne, wo ma nen, koo kē ke koo kai- ngĩ bye pye. ¹¹ N yee, ndoo tesē ra Tuhufua Yãhã ne, wo ma nen, -ye le sya cĩnde! Ye ma yee ye sē ra kaplãŋ sya cĩnde ye, kai- nkã y ke n pye, -ye koo sya cĩnde!

¹² Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Wii ma ra ta u Yater, kai- nkã y tē n pye, ufua bya ga waha koo pye. Tē nwo n n gaha ta Tuhufua Yãhã fla na, loo ga ta ufua n waha kai- nkã y pye, ke ter gɛ ter ra wũhũ yaha. ¹³ Kai- nkã y bye tee ga ba nar ra myaha ne, n ga ba ke pye ye kē, ta Tuhufua Yãhã miingbãŋ n yi ta kãmay na, ndoo wii n ma ke Dya. ¹⁴ Ye ma ngii nar ra myaha ne, n ga ke pye ye kē.»

Yesu yē ter Yãhã Yrã Fãnga wãnwãã ne

¹⁵ Yesu n maha yee: «Ta ntãŋ ma dye ye tã y, ye ga ra kaplãŋ le yaha ye laam wo, -ye naa koo pye! ¹⁶ N ga ra Tuhufua Yãhã nar ke Koholefua waa nɔ wãã ye kē. Woo kē Yãhã Yrã Fãnga ne. Le ga ba pye ye ne yalebye. ¹⁷ Loo cĩnde Yrã saha pye yãã driyēfa ye ye. Pe saha le yãã yĩnde ne ye, pe saha le cã ye, koo kē. Yii poo na, ye le cã; ye sē yãã, le ma ye ne, le ga dye ye laam wo, koo kē.

¹⁸ N saa ter n ye yaha yii ya mii ncir- wãŋ syi dyaŋ ye; n ga dur ba ye ye. ¹⁹ Yalaale wo, driyēfa saa ra yãã nantãŋ ye. Yii -sē ga ba naa ra yãã. Ye sē yãã, n ma yrãŋ na, koo kē ye bya ga ba nii yrãŋ na. ²⁰ Koo per ma nɔ, ye ga le war ye yee, ndoo tesē ra Tuhufua Yãhã ne, wo ma nen; tesē yii ndoo ne, wo ma nen; ndoo yii ne, wo ma nen. ²¹ Wii ma ra kaplãŋ le yaha u laam wo, ma nii u troho tãhã koo kãnde na, woo kē ta ntãŋ dye u tã y. Woofua ntãŋ -sē ga dye ra Tuhufua Yãhã tã y, ndoo bya, u ntãŋ ga dye ra tã y, n ga ta u n ta yãã.»

²² Yuda wii, Syikaryɔtefa Yuda sē kē woo ne ye, u n Yesu pye ma yee: «Yĩnfua, maa pye mii ma ta wii n ma yãã, pe driyēfa poo saa ma yãã ye?»

²³ Yesu n u yē sya ma yee: «Ta ntãŋ ma dye wii tã y, ufua ga ra kaplãŋ le yaha u laam wo; u ntãŋ -sē ga dye ra Tuhufua Yãhã tã y. Ta Tuhufua Yãhã tesē ndoo ne, waa pa ufua ye, wo ba wo niisaha ta u ye. ²⁴ Wii ma -sē yee ta ntãŋ sē dye u tã y ye, ufua saa ra kaplãŋ sya ye. Kaplãŋ nkã y bye tē n pãã ye ye, ndoo yē wũhũ sē kē ye, ta Tuhufua Yãhã gii ke ra nɔ wãã, koo yē kaplãŋ kē.

²⁵ Tē nwo n ma ye ne nantãŋ, n koo kaplãŋ ngĩ bye pãã ye ye. ²⁶ Yãhã Yrã Fãnga gii ke n pai nii ye Koholefua, Yãhã ga ba ke nɔ wãã ye ye ta draha wo. Loo Yãhã Yrã Fãnga nde ga ba naa ye klaha kai- bye ne, le ga ba naa ye laam too kaplãŋ nkã y bye ne tē pãã ye ye.

²⁷ Tē nwo n n ter, n ga yrĩŋ yaha ye na. Yrĩŋ mpã y pe ma ndoo wã m, n

ga maha poo wāā ye kē. Ndooyrīn wee mii driyēfa yrīn dyaŋ ye. Ye ma syi ye laam n wlāhā ye ye ye, ye ma n fya ye!

²⁸ Tē ye yar ma yee n ga tēr, tē ba dur ba ye ye, ye le luhu wa. Ta ntāŋ ma dye ye tāy cīnde, ye ga ne naa nuhu di ta wāka wī na ta Tuhufua Yāhā fla na. Ye sē yāā, ta Tuhufua Yāhā tēr ndoo yaha. ²⁹ Yagaa, n ye cāā yar wa koo kai- ngī ne. Loo na, ke ma ba nii n pye yaliile wo, ye ga le sya cīnde ne tē naa n pāā ye ye. ³⁰ Draha sē gboho ra ye nantāŋ ta n ga kaplāmbuar pāā ye ne ye. Ye sē yāā, driyē yīŋfua Setane ma u n pai ra fla na. U saha yia ra na laa ne ye. ³¹ N -sē yai n ta, driyēfa n cā pe yee ta Tuhufua Yāhā ntāŋ dye ra tāy, ke kai- nkāy bye yar ra na, koo kē tē n pye.

-Ye yir yi nwo, wo n tēr!»

15

Yesu yee woo tuu ma cīnde defī katyigi

¹ Yesu n maha u kānyārwei yar ma yee: «Ndooyrīn tē ma cīnde defī katyigi tepen, ta Tuhufua Yāhā koo ke ma ke gbihifua. ² Kayay rii te ma ra na, te ma yee te sē n sa ye, ke re cer n kāā. Tii ma -sē n sa, ke too sā ma te gbihi, ma n ta kaa n taha te wāsa na. ³ Yii mpāy tee mii kayay tii dyaŋ te gbihi wa, ta kapān ne le ye ta koo syi. ⁴ Loho ke sē waha n yi ra nsoho wo ye wī ne ye mii, -ye bya ye nii ra wī ne ke syi. Ye katyigi kyaŋ gaa yāā yāā la, pe cer miy yaha, ke n sa yāā? Yii ma yee ye sē ra yigi, wo n nii loho sē n yi wo nsoho wo ye, yaa nii koo kyaŋ nge wāŋ syi, ye saa sa yāā ye.

⁵ Ndooyrīn tē ma ke tepen, yii -sē ma te kayay. Wii ma nii loho sē n yi u nsoho wo ra wī ne ye, ta bya n -sē nii loho sē n yi ra nsoho wo u bya wī ne ye, woofua nwo na u ga kayūhū sa gboho. Wii ma -sē u ya cer kāā ra na, woo saa waha naa n yigi laa ge ye ye. ⁶ Wii ma sye, u sē ta wo n nii loho sē waha n yi wo nsoho wo ye,

woofua nwo ga nii mii ke kyaŋ wāŋ syi dyaŋ, kyaŋ gii pe ma ne cer, pe gbe ga miy yaha, ke n waha. Ke ma waha wa, pe ke pāā ga le naa wo, ke n suhu. ⁷ Ya'a ra wī yigi, loho sē waha n yi ye nsoho wo ra ne ye, ya'a sya lii syi nar Yāhā ye, ke ga le pye ye kē. ⁸ Ya'a sya ma kayūhū sa gboho, loo nde ga ra Tuhufua Yāhā miingbāŋ yi. Nawee- ga maha cā pe yee, ye ma ra kānyārwei.

⁹ Ta ntāŋ pe dye ra Tuhufua Yāhā tāy mii, ye bye ntāŋ dye ra tāy koo syi dyaŋ. Ye tyii ye ntāŋ n dye kuee yai tāŋ ra tāy! ¹⁰ Tē ra Tuhufua Yāhā kaplāŋ sya, loo le ta ra ntāŋ n dye kuee u tāy. Ye bya, ya'a ra kaplāŋ sya, ma nii ke pyefa, ye ntāŋ ga dye kuee ra tāy koo syi dyaŋ. ¹¹ N loo nde pāā ye ye, ye n waha ta nuhu ter syi yāā, ye laam bye n nii nuhu fla ye ye.

¹² Lii tē n ke ye ye loo ne nde: Ye ntāŋ pe dye ra tāy mii syi, ye tyii ye ntāŋ n dye yii tāy koo syi! ¹³ Ma'a ma naambiyām gbā sya ma ku pe draha wo, ntāŋ mpāy wādye saa waha tēr loo nde yaha ye. ¹⁴ Lii tē n pāā ye ye, ye ma ke sya ma nii ke pyefa, ye ga kuee yai tāŋ ra naambiyām. ¹⁵ N sē ye yāŋ ra tēntēbir ye, n ma ne pye tē ye yāŋ ta tēntēbir, n ga ne ta laam wūhū tōr naa n yar la ye na? N ye yāŋ ra naambiyām, mii loo sē ne ye, n saa ne ta ye ne ta wī laa ge cā ta Tuhufua Yāhā wī ne ye. ¹⁶ Yii la tee ra yāŋ yi? Ndooyrīn tē ye yāŋ yi, ma yee kayay tii syi te sa n gboho, -ye nii koo syi dyaŋ, ye naa kayūhū pye, kayūhū nkāy ke n ma-? Ye ma ngii ngii nar ra Tuhufua Yāhā ye ra myaha ne, ke ga ke pye ye kē. ¹⁷ N yee, ye tyii ye ntāŋ na pe n dye ga pe ya tāy, loo ne tē sroŋ n ke ye ye.»

Yesu tesē u kāndeyārfa ne, pe wī sye driyēfa ye

¹⁸ Yesu n maha yee: «Driyēfa ma napīr le ye ne, ye le cā pe cāā napīr le wa ra ne, ma cā ba no ye na. ¹⁹ Ke ma ne pye ye ma driyēfa ne yīmbui

nen na, pe ga ne naa n tãy ye ne. Pe ga ne ye tãr naa n yigi pe ya ne. Tẽ -sẽ nwo, tẽ ye tyõr yi kãã driyẽfa kue koho ye, ye n nii ye sã n tãr pe ne ye, loo ne le pe ta ye wĩ n fũhũ pe ye. ²⁰ -Ye ye laam too nde na tẽ ba ye pye ma yee: Tẽntẽle sã ter u yĩnfua yaha ye. Pe ma ra ka n nuhu, pe ga ba naa ye bya pye ke syi. Pe ma ra kaplãñ sya, pe ga ba naa ye bya wũhũ sya. ²¹ Ta myaha ga ta, pe n koo kai- ngĩ bye pye ye na. Pe tee mii pe sã Yãhã cã ye, koo gii ke ra lɛhɛ wãã.

²² Ke ma ne pye n sã pa ma ba Yãhã laam wũhũ tãr pe ye ye, kapee-saa ne pye pe yĩñ na ye. Yagaa tẽ -sẽ nwo tẽ Yãhã laam wũhũ tãr pe ye, pe saha yee poo sã laa cã wa, ma naa kapee- pye ye. ²³ Ta wĩ ma fũhũ wii ye, ta Tuhufua Yãhã wĩ bya fũhũ ufua ye. ²⁴ Ke ma ne pye, n sã laanwɔ wũhũ pye pe n yãã yĩnde ne ye, nkãy syi nawee waa sã ke pye yãã ye, kapee saa ne pye pe yĩñ na ye. Yagaa n -sẽ nwo tẽ laanwɔ wũhũ pye pe n yãã, wo wĩ n maha fũhũ pe ye, ndoo, tesẽ ra Tuhufua Yãhã ne. ²⁵ Kai- ngĩ bye n pye, kapãñ lii le bii cãã yrũhũ ta Yãhã sabangbãñ wo, loo ne le n pye. Loo kapãñ nde: <Ta wĩ fihĩ ka fũhũ pe ye ke dyañ, laa sã ne laa ne ye.>

²⁶ Koholefua wii u ma pañ na, woo kã Yãhã Yrã lii ne pe n yee Yãhã Cĩnde Yrã. N ga ba le nɔ wãã ye kã Yãhã kãmay na, le n ba ra wĩ pãã. ²⁷ Ye bya, tee -sẽ mii ra ne ta tẽn fegbesaha wo, ye ga ba naa ra wĩ pãã yii ndoñ.»

16

¹ Yesu n maha u kãnyãrwai pye ma yee: «N koo ngĩ bye tãr ma ye yar, ke ma ba nii ye dye, ye ma n ba dur yi ra kur ye ye. ² Pe ga ba ye tã Yiifee- yawãhã nwey na. Yalaa ga ba nɔ, ye boofa gɛ ga ba naa le ga, a poo Yãhã laam wũhũ pye ke syi. ³ Pe tee mii pe sã Yãhã cã war ye, pe sã maha ra bya cã war ye, pe ga ba tee naa n pye ke syi. ⁴ N koo ngĩ bye

tãr ma ye yar, yalaale wo pe ma ba yir ke wãpyeñ na, ye waha le cã ye yee, n ba le cãã tãr wa ye ye. N sã ba cãã koo ngĩ tãr ye ye ye, n pye ye ne yalebye, koo kã.»

Yãhã Yrã Fãnga tẽn

⁵ Yesu n maha yee: «Yagaa, n nwo tẽ ga ter ra Tuhufua Yãhã fla na, koo gii ke ra nɔ wãã. Yii waa gɛ sã -sẽ ra yey ma yee ma n gaha na ye. ⁶ N le cã nkãy tẽ n pãã ye ye, koo kã ke ye laam wlãhã. ⁷ Cĩnde -sẽ ne tẽ n yar ye na; n ma ter, ke ga puar ye na. N ma yee n sã ter ye, u Koholefua wii u yai u pa ye ye, u saa pa ye. N ma -sẽ ter, n n gaha u nɔ wãã ye ye. ⁸ Woo nwo ma ba pa, u ga ba driyẽfa yar pe n cã pe plaha pe kapee- wãpyeñ kue ye, pe plaha nkãy kue ye ke sron, pe maha plaha Yãhã kasãhã kue ye. ⁹ Pe kapee- wãpyeñ kue ye, pe plaha. Pe sã ra ta pe Yater ye, koo kã. ¹⁰ Kai- nkãy ke sron, pe plaha koo kue ye. N n gaha ra Tuhufua Yãhã tãy, waa saa ra yãã nantãñ ye, koo kã. ¹¹ Yãhã kasãhã kue ye, pe maha plaha. U driyẽ yĩnfua Setane sãhã wa, u fãnga pye klaha- wa, koo kã.

¹² Kai- busãã ma ra yẽ na wãtãr wũhũ ye ye, ye sã -sẽ ga waha ke yĩntaha war yagaa ye. ¹³ Yãhã Yrã lii le ma cĩnde ne, le ma ba pa, loo le ga waha ba naa ye sron ke cĩnde bye wo. Le ya laam wũhũ sã kã le n pai ta le naa n tãr ye ye ye. Kai- nkãy bye le luhu Yãhã ye, koo kã le n pai tãr naa ye yar, tesẽ nkãy ne ke ga ba dye kur ye. ¹⁴ Le ga ba naa ra kai- sya ra ye, le ba tãr naa ye yar. Le ga ba ta ra myaha n yi koo syi ne. ¹⁵ Lii ma pye ra Tuhufua Yãhã wĩ, le ma ra bya wĩ. Loo ne ra n yee, Yãhã Yrã Fãnga ga ba ra kai- sya ra ye, le ba tãr naa ye yar.»

Laanwlan wã klaha nuhu

¹⁶ Yesu n maha yee: «Saa ma pye, ye saa ba ra yãã ye. Loo kur ye, saa ma maha pye, yaa ra yãã.»

¹⁷ U kãnyãrwai mpãy n pe ya yey le ne ma yee: «Ye nde yĩntaha cã la

u ne tuu n tǒr, ma nii wo pye ma yee: <Saa ma pye, ye saa ba ra yãã ye. Loo kur ye, saa ma maha pye, yaa ra yãã.> Ma suhu nde ne tuu maha yee: <N n gaha ra Tuhufua Yãhã tãy.>
¹⁸ Tuu yee saa, saa gii gɛ kē koo ne u n yãŋ? Nkãy ter tuu n tǒr wo ye ngĩ, waa sē ke yĩntaha cã u ne ye.»

¹⁹ Yesu tuu cã pe u kaplãŋ yĩntaha ke u ye, u n pe pye ma yee: «Nde tē tǒr yar ye na ma yee, saa ma pye, ye saa ba ra yãã ye. Loo kur ye, saa ma maha pye, yaa ra yãã. Loo nde syi wĩ la tee nii yii yey le yĩntaha ne?
²⁰ Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Ye mii yaa ba naa kayaan miyãhã wũn ta wĩ na. Loo ga ba nuhu yigi driyẽfa kē. Cĩnde, ye laam ga ba wlãhã. Kur ye, ye laanwlan ga ba wã klaha nii nuhu.

²¹ Ta n laa tǒr yar ye na: Lai ma cɔɔ yigi u n ga see, u ma u ya fɛn yãŋ, u laam ga wlãhã. U ma -sē waha see wa, ma ke pēyãhã yãŋ, u ga faha te fɛn bye yaha, tii tuu sya. U ma yãŋ u ga yãã u nawee see le driyẽ wo, loo nde n nuhu yigi u kē.
²² Ye bye sē na ke syi yagaa, ye laam pe wlãhã ye ye? Waa maha ba wii yãã yahamba, ye laam n nii nuhu fla, waa gɛ saa waha poo nuhu yi kãã ye laam wo ye.

²³ Koo cãã nge ma ba nɔ, ye saa maha ba ra yey laa ne ye. Ta n cĩnde yar ye na, ya'a ba nii nkãy nar Yãhã ye ra myaha ne, ke ga ba naa ke pye ye kē. ²⁴ Ma sya ba waa yagaa na, ye sē ngaa nar yãã Yãhã ye ra myaha ne ye. -Ye naa ke nar, ke ga ye kē, ye laam n nii tãŋ ye ye nuhu fla.»

Yesu driyẽ yia

²⁵ Yesu n maha yee: «N koo ngĩ bye tǒr ye ye kakuãcran ne. Yalaale -sē nde le n pai, le ma ba nɔ, n saa ba ra Tuhufua Yãhã wĩ laa tǒr ye ye kakuãcran ne nantãŋ ye. N ga ba ke bye tǒr naa n yi ye ye gbaa na. ²⁶ Koo cãã nge ma ba nɔ, ndoo ya sē kē tē ga ba naa ra Tuhufua Yãhã nar ye kē ye. Ye bye ga ba waha naa Yãhã

nar yii ya ra myaha ne. ²⁷ Ye sē yãã, ye ntãŋ dye ta Tuhufua Yãhã tãy. Ta ntãŋ dye ye tãy, ye maha le sya n yi ke tãy, koo kē. ²⁸ N yi ra Tuhufua Yãhã tãy, ma pa driyẽ wo. N nwo, yagaa tē ga yir driyẽ wo, n dur ga ra Tuhufua Yãhã tãy.»

²⁹ U kãnyãrwai n u pye ma yee: «Yagaa woo sē na taa tyii kakuãcran wãpãã na, ma gbihi pãã n yi gbɛgbɛ?
³⁰ Yagaa woo, wo fihĩ le sron cã laha taa kai- bye cã tãŋ, nawee laam wĩ laa sē wũhũ ma na ye. Koo syi kē, wo n ma ta wo Yater, ma cã ma yi Yãhã tãy.»

³¹ Yesu n pe pye ma yee: «Yagaa woo la tee ra ta ye Yater? ³² N -sē cã, yale laa nde le n pai, le nɔ wa gɛ nɔ wa, ye bye ga ba fã cããŋ ter ra yaha, yii wuhu na, ra n kuee nii ya. N -sē cã, n saa ba kuee nii ya ye, ta Tuhufua Yãhã ga ba pye ra ne. ³³ N koo ngĩ bye pãã ye ye, ye waha yrĩŋ yãã. Yaa fɛn yãã driyẽ koho wo, -tee -sē tetege le yii na, n yia wa driyẽ na.»

17

Yesu kai- busãã pãã Yãhã ne, ma ke nar u nawee- wĩ na

¹ Yesu tuu pãã wa ke syi, u n yĩntaha kuã yir wãã ncha ye, ma u Tuhufua Yãhã pye ma yee:

«Ta Tuhufua, le yale nɔ wa, ta ma Dya miingbãŋ n yi, u bya n -sē ta ma miingbãŋ n yi. ² Ma nwo, taa fãnga bye wãã u kē, ma yee nawee- mpãy taa wãã u kē, u waha pe ta pe n cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye. ³ Cĩnde yrã, le wĩ le ma lii ne loo ne nde: Nawee- n waha ma cã, mboo wii ya taa ma cĩnde Yãhã, pe maha Yesu Crise cã, woo wii taa nɔ wãã pe ye. ⁴ N ma myaha gboho kãntraha na. Taa ra taha lii na, n le bye yĩntaha yi. ⁵ Ta Tuhufua, cãã gii cãã driyẽ sē bii tãhã wa ye, n pye ma tãy ma nayõr wo. Yagaa, ta, ra miingbãŋ n yi, -taa ra gbe ga ta mii tãy too nayõr wo!

⁶ Nawee- mpây raa tyîn sya driyê koho wo, pe ma ma wâm, ma pe wâã ra kê, pe n nii ra wâm. N ta pe n ma miingbânj cã. Pe ma kapân le yaha pe laam wo. ⁷ Yagaa, pe cã ngii taa wâã ra kê, ke yi ma fla na. ⁸ Ma sê yâã, kaplân nkây taa pãã ra ye, n ba ke bye tór pe ye, pe n ke sya. Pe mii pe le yânj cã ma yee, tẽ sronj yi ma fla na, ma maha yee, a mboo taa ra no wâã.

⁹ N ma nar poo nawee- mii wîi na. N sê ma nar driyêfa wîi na ye. Mpây taa wâã ra kê, n ma nar poo wîi na. Pe ma ma wâm. ¹⁰ Ta kla, ma kla; ma kla, ra bya kla kê. Ta miingbânj n yi poo kâmay na. ¹¹ N nwo, yagaa tẽ ga ka ma fla na. N wee tẽ n tór kântrahafa ne nantânj ye, poo -sê mii pe n tór kântrahafa ne. Ta Tuhufua Yâhã, mboo wii ma kai- laha, koho paha tã pe na ma myaha wîi na, myaha gii raa wâã ra kê, pe n waha wâã le, pe nii yîmbui nen ne ma dyanj ra ne. ¹² Tẽ pye pe ne, mpây taa wâã ra kê, n paha pe na ma myaha fânga kâmay na. Waa ge sê plaha ye, ma yi kãã wii na tuu ba yai wâplaha ne, loo ne Yâhã sabangbânj ke le cãã tór yaha.

¹³ Yagaa tẽ ga ka ma fla na, koo syi kê ta nii n pãã ke syi, tẽ nwo nantânj kântraha na pe ne. Loo n waha ta pe laam n nii tãnj ta nuhu ne. ¹⁴ N ma kapân tór yar pe na, pe wîi n fûhû driyêfa ye. Pe wee driyêfa kãnde wo ye, mii ta dyanj tẽ wee driyêfa kãnde wo ye, koo kê. ¹⁵ N sê ma nar taa pe gbe yi kãã driyê wo ye, n ma nar, ma naa pe paha sândapee yînfua Setane na. ¹⁶ Pe wee driyêfa kãnde wo ye, mii ta dyanj tẽ wee driyêfa kãnde wo ye. ¹⁷ Pe ta pe n sronj nii ma wâm, ma cîinde kâmay na. Ma kapân loo ne le ma cîinde. ¹⁸ N pe lehe wâã driyê wo, mii taa ra lehe wâã driyê wo mii syi. ¹⁹ N nii wâã n tãnj ma kê poo wîi na, ke syi pe bye n waha sronj nii ma wâm pe

ya ndonj, ma cîinde kâmay na.

²⁰ N sê -sê ma nar poo ya wîi ne ye. Mpây bye pe ga ba poo kaplânj sya, pe ra ta pe Yater, n ma nar pe bya wîi na. ²¹ N ma nar pe bye n waha wâã le, pe nii yîmbui nen na. Too nii nen wii wo syâm ma ne, n ma nar pe waha nii koo syi dyanj, poo tesê wo syâm ne. Driyêfa n loo yâã, pe cã pe yee, mboo taa ra lehe wâã. ²² Nayôr rii taa wâã ra kê, n te syi wâã pe kê, pe n waha nii nen mii wo dyanj too ma nen. ²³ Wo ma nen, mboo ra ne; tesê wo ma nen, ndoo poo ne. Loo ga ta pe n wâã le, pe nii yîmbui nen na. Ke syi, driyêfa ga cã pe yee, mboo ma ra lehe wâã, tesê ra ntãnj pe dye ma tãy mii, ta nawee- bya ntãnj dye ma tãy koo syi.

²⁴ Ta Tuhufua, mpây taa wâã ra kê, n n traha pe ba pye ra ne fla ngii na n n pai pye. Koo syi, pe ga waha ra nayôr yâã yînde ne, tii taa wâã ra kê. Driyê sê bii tãhã wa ye, ta ntãnj bii dye ma tãy, koo kê.

²⁵ Ta Tuhufua, mboo wii taa sronj, driyêfa sê ma cã ye, ndoo - sê ma cã, ta nawee- bya cã mboo taa ra lehe wâã. ²⁶ N ta poo n ma myaha cã, n ga ta kaa naa n taha ke wãcãnj na pe ye. Koo syi, ta ntãnj pe dye ma tãy mii, pe bya n waha nii ke syi, ta wîi n maha nii pe laam wo.»

18

Yesu wâyigi

(Mat 26.47-56; Mar 14.43-50; Luke 22.47-53)

¹ Yesu tuu ba Yâhã nar wa, u n ka u kãnyârwai ne Sedrõ lanklonj kûndi ye. Katyir lankua waa pye ke fla na. Pe n dye u katyir lankua laam wo.

² Pe naa n gaha koo fla na soo. Yuda wii tuu yi Yesu kur ye, u bya ba ke fla saha cã. U n ke fla saha yar Yesu napîi- na. ³ U n ka Wõrmefa seraasyi ndrenj ne, ma suhu ke Yâhã kangbânj sênfa ne u katyir lankua wo. Pe Yâhã yûndefa

yînfu, tesê pe Farisyë ne, poo me pe ba pe lehe wãã. Terbuhu pye pe ye, tesê naaloho ndyan ne, ma suhu naanmiy wãn ne.

⁴ Yesu tuu -sê ba cã wa lii le ga ba u dye, u n pe wãã ga, maa pe yey: «Yoo tee n ke?» ⁵ Pe n u pye ma yee: «Nasarëtefa Yesu too n ke.» Yesu n yee: «Ndoo tẽ ma woo.» Loo yale wo Yuda pye u ba yer pe ne, Yuda wii tuu pye Yesu yifua u napĩ- kẽ. ⁶ Yaliile Yesu le pãã ma yee, ndoo tẽ ma woo, pe n kũn dur kur ku ne, ma laha n too. ⁷ U n pe yey yahamba: «Ah yoo tee n ke?» Pe n maha u pye: «Nasarëtefa Yesu.» ⁸ U n yee: «N sê le pãã wa la ye ye, ma yee ndoo tẽ ma woo? Ke ma pye ndoo tee n ke, ye tyii ta kãnyãrwai na, pe n ter.» ⁹ Tuu loo pãã ke syi, lii u naa n pãã Yãhã ye ke yĩmper wo, loo ne le pye. Loo ne nde: «Yãhã, nawee- mpãy taa ba wãã ra kẽ, nawee nen ge sê plaha ra ye ye.»

¹⁰ Syimu Pyar -sê pye yũntrũhũ ne. U n le tyĩn yi yũnsyihi wo, ma Yãhã yũndefa yĩnfua tẽntẽ Malsyii kãndigi nditye gbã cër.

¹¹ Loo na, Yesu n u Syimu Pyar pye ma yee: «Ma yũntrũhũ le yũnsyihi wo. Ma sê cã la n yai n ke kayĩhĩ sya, kii ra Tuhufua Yãhã tuu wãã ra kẽ?»

¹² Yesu tuu kãhã loo nde pãã wa, nawee- mpãy pe pye Yuda ne, pe n Yesu yigi, ma u pua, ¹³ ma cãã ka u ne Yana fla na, Yãhã yũndefa yĩnfua mpãy waa. Loo dye Kayifu woo tuu ba Yãhã yũndefa yĩnfua yãã. U ba Yana pueesya sya cõõ. ¹⁴ Woo kẽ tuu maha ba Yiiffee- yahaseefa pye ma yee, a ter nawee nen ma ku nabuar wĩ na, koo ke puar.

Pyar Yesu wĩ kai

(Mat 26.69-70; Mar 14.66-68; Luke 22.55-57)

¹⁵ Syimu Pyar tesê Yesu kãnyãrwe waa ne, pe n taha Yesu na, ma ka Yana fla na. Yãhã yũndefa yĩnfua ba u kãnyãrwe nen nwo cã le wa, woo n waha dye u Yãhã yũndefa yĩnfua kangbãñ ndyin wo.

¹⁶ Syimu Pyar ya n kuee kãndi wo kapahayẽ na. U kãnyãrwe wii tuu u Yãhã yũndefa yĩnfua cã, u n ka maa pãã u kapahayẽ sënnyale ne, ma Syimu Pyar yigi dye loo na.

¹⁷ Ke kapahayẽ sënnyale n u yey ma yee: «Ah ndee, dya nwo kãnyãrwai waa kẽ ma bya ne!» Pyar n yee: «Aye, poo waa sê kẽ ra ne ye.»

¹⁸ Wer tii naa n pai ke dyan, pe tẽntẽ- tesê pe Yãhã kangbãñ sënfa mpãy ne pe pye ke fla na, pe ba naa tar, ma naa n waha. Pyar bya pye pe ne, ma naa naa waha.

U Yãhã yũndefa yĩnfua Yesu yey
(Mat 26.59-66; Mar 14.55-64; Luke 22.66-71)

¹⁹ U Yãhã yũndefa yĩnfua Yana n Yesu yey ma yee: «Mpãy poo pe ma ma kãnyãrwai? Kai- nkãy syi koo taa nawee- klaha?» ²⁰ Yesu n u yẽ wãã sya ma yee: «N ba naa nawee- klaha Yiiffee- yawãhã nwey wo, tesê Yãhã kangbãñ wo, Yiiffee- bye naa pe ya wãã too fle nde wo. N ke kai- bye pãã naa n yi, n sê kaplãñ nkãy wũhũ naa n pãã ye, nawee- bye ke cã. ²¹ Nwa ta ma n nii le yey ndoo ye? Le ma pye ke dyan, mpãy pe naa ta kaplãñ luhu, le yey poo ye, poo le cã.»

²² Tuu naa n pãã ke dyan, pe Yãhã kangbãñ sënfa mpãy pe pye ke fla na, poo nen waa n u fey, ma u pye ma yee: «Nwa ta ma n nii n pãã Yãhã yũndefa yĩnfua ne ke dyan?»

²³ Yesu n u pye ma yee: «N ma tee pãã, le tãr ra ye lii tẽ pãã wãpee. Ke ma -sê pye cĩnde tẽ pãã, nwa ta ma n ta fey?» ²⁴ Loo kur ye, Yana n Yesu nã wãã u Yãhã yũndefa yĩnfua Kayifu fla na. Ke namihi pye u na nantãñ, pe ba u pua yigi.

Pyar maha Yesu wĩ kai

(Mat 26.71-75; Mar 14.69-72; Luke 22.58-62)

²⁵ Pyar woo -sê pye u naa naa waha. Waa n u yey yahamba: «Ah ndee, u dya nwo kãnyãrwe waa kẽ ma ne?» Pyar n maha le kai ma yee: «Aye, poo waa sê kẽ ra ne ye.»

²⁶ U Pyar tuu -sê ba dya wii nditye gbã cêr Yesu yigiyale wo, u dya pye Yâhã yûndefa yînfua tëntê waa nwonfua. Woo tëntê n Pyar yey yahamba: «Ah, n sê ma yâã la Yesu ne katyir lankua wo?» ²⁷ Pyar n maha le kai ma yee u sê Yesu cã ye. Ngupuai n -sê ta ter kui.

Pe ka Yesu ne fãngafua Pilati fla na

(Mat 27.1-2, 11-14; Mar 15.1-5; Luke 23.1-5)

²⁸ Ke yînsyii sukühüntây yîñ na, pe n Yesu yigi yi Kayifu fla na, pe bye n wãã ga u ne u fãngafua tëntêsaha wo, kangbãñ gaa ba kê. U fãngafua myaha ba kê Pilati. Pe Yiiffee- sê -sê ba dye ke kangbãñ laam wo ye, u fãngafua tee pye kulaafua. Pe ma ne dye, pe saa ne waha te syayaha gbar dir di ye.

²⁹ Loo na Pilati n yi u kaha wo, ma ka pe kue ye, maa pe yey ma yee: «Lii kapee ne u dya tuu pye?» ³⁰ Pe n u yê wãã sya ma yee: «Dya nwo ma ne yee u wee kapeepyfua ye, wo saa ne pye too u yigi ba ma fla na ye.» ³¹ Pilati n pe pye ma yee: «Le ma pye ke dyan, ye u sãhã ye klo kai- kãnde na.» Pe n yee: «Ye kãnde* na, wii Yiiffee-, wo sê yai wo nawee boo ye.»

³² Pe loo pãã ke syi, kai- nkãy Yesu tuu ba cãã pãã yaha faale wo u ya gbã wĩ na, koo kai- kê ke nii n pye loo yale wo.

³³ Pilati n dur dye ter u nangbãñ kaha wo, ma ta pe n Yesu yee ba. U n ba u yey ma yee: «Mboo la pe Yiiffee- yînfua?» ³⁴ Yesu n -sê u yey: «Ma le cã mii ya laa, mpãy me pe le pãã ma ye?» ³⁵ Pilati n u pye ma yee: «N wee Yiiffee- terfua ye. Ma terfa Yiiffee-, tesê Yâhã yûndefa yînfua ne, poo pe ma yigi ba wãã ra kê. Le pãã ra ye lii taa pye.» ³⁶ Yesu n u pye ma yee: «Ta yînfara wee driyê nge wo ye. Le ma ne pye ke dyan, ta nawee- ga ne naan miy ta draha wo, ta napĩ-

ma n waha ra yigi ye. Ta yînfara sê -sê wee driyê nge wo ye.» ³⁷ Loo na Pilati n -sê u pye ma yee: «Jaha ma ma yînfua?» Yesu n u yê wãã sya ma yee: «Ãwã, taa le pãã mii, n ma yînfua. N see nawee, ma pa driyê laam wo, ma ba cĩinde yar nawee- na. Cĩinde le n tãy nawee- mpãy ye, pe n luhu ra ye.» ³⁸ Pilati n u pye ma yee: «Ah nwa kê cĩinde ne?»

Pe Yiiffee- Pilati ta u n Yesu wãboo wĩ ta

(Mat 27.15-31; Mar 15.6-20; Luke 23.13-25)

Pilati tuu loo pãã wa, u n yi ga maa Yiiffee- wãã sya kãndi wo, ma pe pye ma yee: «Ye dya nwo yigi ba ra kê, n sê -sê laa kapee yãã u na ye. ³⁹ Dye- bye syayaha gbar na, ye sê ne pa la, ye yee ndoo n nwompihifua waa yi yaha ye kê? Ya'a sya, n ga Yiiffee- yînfua yi yaha ye kê naandyê.» ⁴⁰ Pe Yiiffee- n nii n tẽ ma yee: «Aye, wo wee woo wĩ na ye, wo n traha ma Barebaa woo yi yaha wo kê.» U Barebaa -sê pye yuhu naboofua.

19

¹ Loo kur ye, Pilati n ta pe n Yesu gbã sãngblã ne. ² Pe seraasyi n nii u ler, ma yînfua nayreyãhã le u na, ma ngur maha ta u yîñ na yînfua nkifai dyan, ³ ma dur ma nii yũhũ n crã u na, ma nii u ler yînfua syaha ne ma yee: «Yiiffee- yînfua wo ma syar», ma -sê maha nii u fey.

⁴ Loo kur ye, Pilati n maha yi ba pe Yiiffee- fla na, maa pe pye ma yee: «Ye tyii, pe n yi ba u ne kãndi wo. N n traha n -sê le pãã ye ye, ndoo sê laa kapee yãã u na ye.» ⁵ Loo na, Yesu n yi ke yînfua nayreyãhã ne, tesê ke ngur nkifai ne u yîñ na. Pilati n -sê pe pye ma yee: «U dya nwo.» ⁶ Yaliile pe Yâhã yûndefa yînfua, tesê pe nawee- ne pe u yãã, pe nii n tẽ ma yee: «U kuey mar boo trã na! U kuey mar boo trã na!» Pilati n pe pye ma yee: «-Ye u kuey mar boo yii

* **18:31** 18.31 Koo cãã na, Wõrmeffa fãngafa ya bii me pe ga waha nawee wãboo wĩ ta. Loo ne, pe Yiiffee- yahaseefa n ka Yesu ne Pilati fla na.

ya, ndoo sē laa kapee yāā u na ye.»
⁷ Pe n u yē wāā sya ma yee: «Wo kānde na u yai u ku, u tee yee woo ma Yāhā Dya.»

⁸ Pilati tuu pe kaplāṅ luhu Yesu wīi na, u n fya ma ta ter faale yaha. ⁹ U n dye ga u tētēsaha kangbāṅ wo, maa Yesu yey ma yee: «Ah ma n yi na cigege?» Yesu sē -sē u yē wāā sya ye. ¹⁰ Pilati n -sē u pye ma yee: «Ah ma saa ndoo gē yē wāā sya la? Ma sē cā la fānga ma ra ye, ta n ga waha ma yi yaha, le ma maha tāy ra ye, n ta pe n ma kuey mar boo trā na?»
¹¹ Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Ma saha fānga wīi laa pye ra na ye, n sē sye Yāhā ma fīhī lii wāā ma kē. Koo syi, wii tuu ra yigi wāā ma kē, woo kapee ter ma wīi yaha.»

¹² Loo yale wo, Pilati naa Yesu wāyiyaha wīi kē. Pe Yiifēe- poo -sē nii n tē fānga ne ma yee: «Ma'a u dya miy yaha, ma wee fāngafa bye yīṅfua naambiyā ye. Nawee nawee ma u ya ta yīṅfua, u ma fāngafa bye yīṅfua napī.»

¹³ Pilati tuu koo kaplāṅ luhu wa, u n ta pe n Yesu yigi ga kāndi wo. Pilati n pa, maa tege nii kasāhāfua niisaha wo, draha gii pe naa n yee ntēmbapai fla, pe naa ke yee Gabata yebere yor wo, Yiifēe- yor kē. ¹⁴ Te syayaha gbar ne ga dye koo per yīṅsyii wo. Koo per yaiwlan yale ba kē, Pilati tuu pye u ba tege nii kasāhāfua niisaha wo, u n Yiifēe- pye ma yee: «Ye yīṅfua nwo.» ¹⁵ Pe n -sē nii n tē ma yee: «U boo, u boo, u kuey mar boo trā na!» Pilati n pe pye ma yee: «Ah ye yīṅfua kē, ye -sē yee, n u kuey mar mii syi?» Pe Yāhā yūndefa yīṅfa n yee, a yīṅfua waa wee poo ye, mii u fāngafa bye yīṅfua sē kē ye. ¹⁶ Loo na, Pilati n pe laam wīi pye, ma Yesu wāā seraasyi kē, pe ga u kuey mar yaha trā na.

U fāngafua seraasyi Yesu kuey mar yir yaha trā na

(Mat 27.32-44; Mar 15.21-32; Luke 23.26-43)

Pe seraasyi n Yesu yigi ter, ¹⁷ ma yi u ne le klo wo. U n u kueymartrā tēṅ u ya ya. Teeli fla pe n yee Gblegbeta Yiifēe- yor wo, le yīntaha kē yīnkluhu fla, pe n ka koo fla na. ¹⁸ Koo fla pe Yesu kuey mar yir yaha trā na, ma maha nawee- syām mpāy kuey mar yir yaha u kānkāy na pe ya wuhu na, Yesu pye pe telai wo. ¹⁹ Pilati n ta pe n wāṅ gaa gbe, ma yrūhū ke na, ma ga ke gbāā yaha le trā na ncaha ye. Pe ba yrūhū ta ma yee: «nasarēTEFA YESU, YIIFEE- YIṅfua kē.» ²⁰ Ke kaplāṅ ba yrūhū ta yor fle tāā wo, Yiifēe- yor, tesē Wōrmefa yor ne, ma suhu Jrekefa yor ne. Draha gii pe ba Yesu kuey mar yir yaha trā na, ke fla pye klo tāy tūntūn. Ke n ta Yiifēe- busāā n ke wāṅ yāā, ma kal. ²¹ Pe Yāhā yūndefa yīṅfa n ka Pilati fla na, maa u pye ma yee: «Kaplāṅ ngī ke yrūhū ta nii ma yee, Yiifēe- yīṅfua kē u ne, ma sē yai ma tyii ke na ye, ma yai ma ta pe n yrūhū ta, a dya nwo yee woo ma Yiifēe- yīṅfua.» ²² Pilati n pe pye ma yee: «Tē lii yrūhū ta, le ga kuee loo na.»

²³ Pe seraasyi pe Yesu kuey mar yir yaha wa le trā na, pe n u nayre gbe, ma la fle resyar. Pe bye n fla nanen gbe. Pe n maha u nayrengbāṅ gbe, pāhāsaha sē pye ke na ye. Ke ba tyīn fai nen ya. ²⁴ Seraasyi n pe ya pye ma yee: «Wo ma syi wo ke nayrengbāṅ tyīn jūū ye, -too pyer raa pye, wo cā ke ga nii wii wāṅ.» Pe koo pye wa ke syi, kapān lii le bii cāā yrūhū ta nii Yāhā sabangbāṅ wo, loo ne le pye loo yale wo. Loo kapān ne nde:

«Pe ra nayre la pe ya nsoho wo;
 ta nayrengbāṅ koo na,
 pe pyer raa pye, maa cā ke ga nii
 wii wāṅ.»

Pe seraasyi -sē le pye koo syi.

²⁵ Yesu nahafua pye u ba yer Yesu kueymartrā tāy, tesē Yesu nahafuasyīnde ne, ma suhu Klopa cōo Maari ne, tesē Madalafa Maari ne.

²⁶ Yesu tuu u nahafua yāā, tesē u kānyārwebua ne, pe yir yer u

kueymartrã tãy, u n u nahafua pye ma yee: «Yaa, dya nwo woo ma ma dya yagaa.» ²⁷ U n u kãnyãrwε pye ma yee: «Nwo woo ma ma nahafua yagaa.» Koo per u kãnyãrwε n Yesu nahafua yigi ga ta u ya tãy u kuãñ ne.

Yesu wãku
(*Mat 27.45-56; Mar 15.33-41; Luke 23.44-49*)

²⁸ Yesu ba cã kai- nkãy ke ne ga u dye, ke byε u yãã wa yagaa. U n yee: «Loho fãã ra yigi.» Tuu loo pãã wa ke syi, kapãñ lii le ba cãã yrũhũ ta nii Yãhã sabangbãñ wo u wĩĩ na, loo ne le pye loo yale wo. ²⁹ Gblãhã gaa pye ke fla na, ke ba yĩĩ defĩitãhãpihi ne. Seraasyi n flũhũflũhũ wãñ gaa gbe, ma kã le ke defĩitãhãpihi wo, ma ke wra ta katyigi gaa kayan na, ke katyigi myaha yisope. Pe n ke wãñ kuã yir ta Yesu yẽ tãy. ³⁰ Yesu tuu ke defĩitãhãpihi wãr wa, u n yee: «Ke kai- byε kua wa,» ma yĩñ kue tege, ma ku.

³¹ Pe Yiifee- yahaseefa sē naa n traha te nakur n yai kua ke trãñ na ye, pe kani per ga ne fe gbe yainkɔñ wo, koo kē. Koo kani per ba wãã dye pe syayaha gbar ne. Koo syi kē, pe n ka klo laam wo, maa Pilati nar ma yee, a nawee- mpãy pe kuey mar nii trãñ na, tuu kãnde wãã seraasyi kē, pe n ga pe trε gbã ka pe n ku farfar, pe n pe tege kãã ke trãñ na. Pilati n kãnde wãã seraasyi kē.

³² Nawee- syãm mpãy pe ba kuey mar yir yaha trãñ na pe ya wuhu na Yesu tãy, pe sē ba ku wa ye. Pe seraasyi n -sē ga pe trε gbã ka. ³³ Yaliile pe ga nɔ Yesu na, maa yãã tuu ku wa, pe sē woo trε gbã ka ye. ³⁴ Seraasyi nen waa n -sē Yesu mpỹ kã fer u nceñ ne, ntõr n ta ter yi ma suhu loho ne.

³⁵ Wii tuu koo kai- ngĩ yãã, u ke yar nawee- na. Kai- nkãy tuu yar ke ma cĩinde, u cã u cĩinde pãã, loo na ye byε n waha Yesu wĩĩ sya

cĩinde. ³⁶ Koo kai- pe seraasyi pe pye, kaplãñ nkãy ke bii cãã yrũhũ ta nii Yãhã sabangbãñ wo, koo kē ke naa n pye loo yale wo. Koo kaplãñ ngĩ: «Pe saa u kacrihi neñ gε yoho ye.» ³⁷ Yãhã sabangbãñ kapãñ laa maha nde: «Wii pe kã fer, pe ga ba u yãã.»

Yesu wãleñ gbĩ wo
(*Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Luke 23.50-56*)

³⁸ Dya waa pye, u myaha ba kē Yosefe, Yarimatefa naa waa ba kē. U pye Yesu kãnyãrwai waa, u sē -sē ba ta waa n yi le cãñ na ye, u tee naa n fya Yiifee- yahaseefa na. U n pa, maa Yesu nakugu nar Pilati ye. U n kãnde wãã u kē. U Yosefe n ka, maa ta pe n Yesu nakugu tege le trã na.

³⁹ Nikodemu wii u ba ka faale wo Yesu fla na yĩmper wo, u n ka sēm- ter gbengbeyĩhĩ syãñ syi ne. Pe sēm- ba gbihi katyir sĩĩ wãñ ne, myer katyigi, tesē yaluee katyigi ne. ⁴⁰ U Yosefe, tesē u Nikodemu ne, pe syãm n Yesu nakugu gbe, ma nii ke tuhu pe miy ne, ma nii ke maha faasyĩmbehe ne. Yiifee- kãnde wo, pe maa nakugu le, pe ne ke gbihi koo syi.

⁴¹ Draha gii pe ba Yesu kuey mar trã na, katyir lankua pye ke fla na. Gbĩifuẽ pye ke fla na, le ba gbã fer* ntẽmlaha fla wo, pe sē ba nakugu gaa le yãã le wo ye. ⁴² Le pye tũntũn. Pe n dye Yesu nakugu ne, ma ke sãy ta le gbĩifuẽ laam wo. Pe yai pe ne pye farfar, yainkɔñ wo kani per ga ne nɔ, koo kē.

20

Yesu wãyir gbã wo
(*Mat 28.1-8; Mar 16.1-8; Luke 24.1-12*)

¹ Ke cãwãã per cir* yĩnwɔñ wo, Madalafa Maari ye n ka le gbĩ fla na, maa yãã ntẽmbangbãñ gii ke ba tã le gbĩ yẽ na, ke gbe kãã. ² Tuu le yãã ke dyan, u n fã ga Syimu Pyar fla na,

* **19:41** 19.41 Le gbĩ pye nkɔñ pe gbã fer yãñ mpỹ ntẽmlaha fla wo, ma le laam ta wleñwleñ, le yẽ ne nwonyẽ dyan. Le yẽ n tã ntẽmbangbãñ ne. * **20:1** 20.1 Koo per kē jimaasyi per ne.

tesê u Yesu kãnyârweɓua ne, maa pe pye ma yee: «Eh, pe wo Yĩnfua nakugu yi kãã le gbĩ wo, wo sê cã pe u ta na ye.»

³ Pyar tesê woo kãnyârwe ne, pe n yi, ma n gaha le gbĩ fla na. ⁴ Pe naa n fã pe syãm pe ya tã, u kãnyârwe nwo naa n fã farfar ma ter Pyar yaha; woo n ga cãã dye le gbĩ fla na. ⁵ U n kue tege, ma yãŋ le wãã ma faasyĩmbɛhe yãã le gbĩ wo, nkãy pe ba Yesu nakugu maha tã ke ne. U sê -sê dye ye. ⁶ Syimu Pyar n pa u kur kue ye, maa ta ter dye le gbĩ wo, ma ke faasyĩmbɛhe yãã ke fla na, ⁷ ma suhu fai lii ne pe ba maha Yesu yĩn na, le pye le ya ya, le sê pye ngĩ ne ye. ⁸ Loo na, u kãnyârwe wii tuu ba cãã dye le gbĩ fla na, u bya n -sê dye le laam wo u ya ndoŋ. Tuu ke faasyĩmbɛhe yãã ke dyaŋ, u n Yesu wĩi sya cĩinde. ⁹ Pe kãnyârwai sê -sê ba Yãhã sabangbãŋ kaplãŋ war wa ye, nkãy ke yee, a Yesu ga yir gbã wo, u dur ba yrãŋ na.

¹⁰ Pe kãnyârwai syãm n dur ter pe fla na.

*Yesu u ya yar Maari na
(Mat 28.9-10; Mar 16.9-11)*

¹¹ Maari n dur ga le gbĩ fla na, ma ga nii n wũn. Tuu naa n wũn, ma kuee yãŋ le n wãã le gbĩ wo, ¹² u n yãhã yĩn tẽnlehe syãm mpãy yãã. Pe kale wãn pye wãfir. Pe ba tege nii teelii wo Yesu nakugu ba sã y ta. Nen pye yĩn kue ye, u syãŋ wuhu -sê pye trɛ kue ye. ¹³ Pe n u pye ma yee: «Cɔɔ, lii raa n wũn?» U n pe yẽ wãã sya ma yee: «Waa ra Yĩnfua nakugu gbe kãã, n sê -sê cã u ke ta na ye.»

¹⁴ Yaliile Maari tuu naa n pãã, u n wã klaha, ma Yesu yãã tuu yir yer ke fla na, u sê -sê ba cã Yesu kē ye. ¹⁵ Yesu n u pye ma yee: «Cɔɔ, lii raa n wũn, yoo raa n kē?» Maari n le ga ma yee katyir lankua sɛnfua kē. U n u pye ma yee: «Ke ma pye mboo raa u nakugu gbe, le pãã ra ye taa ke ta na, ta n ga ke gbe ba le.» ¹⁶ Yesu n u myaha yee ma yee: «Maari.» Maari n klaha yãŋ, ma u pye Yiifee-

yor wo: «Arbuni,» koo yĩntaha kē yĩnfua. ¹⁷ Yesu n u pye ma yee: «Ma'a n ta yigi yaha ye! Ma sê yãã, n sê dugu ga wa ra Tuhufua Yãhã fla na ye. -Taa -sê ka ra nampyeŋ- fla na, maa pe pye, a ndoo ga dugu ga ra Tuhufua fla na, wii u ma ye bye Tuhufua, ma maha ma Yãhã ra ye, tesê ye bya ye.»

¹⁸ Maari n ka, maa le pãã pe kãnyârwai ye, a woo u Yĩnfua Yesu yãã. U n maha Yĩnfua Yesu tẽnlehe bye tōr pe ye.

*Yesu u ya yar u kãnyârwai na
(Mat 28.16-20; Mar 16.14-18; Luke 24.36-49)*

¹⁹ Koo per yĩmper wo, ke pye cãwãã per cir, pe kãnyârwai ba pe ya wãã ta nwongbãŋ gaa wo, ma te kãanklee gbãã tã, pe tee naa n fya pe Yiifee- yahaseefa na. Yesu n fer gbe yi pe laam wo, ma pe syar ma yee: «Yãhã n yrĩŋ wãã ye kē.» ²⁰ Tuu ba pãã wa ke dyaŋ, u n u klue yar pe na, tesê u mpĩy ne. Pe kãnyârwai n too yãã, ma u yãŋ cã, pe laam n fĩhĩ flege.

²¹ U n maha pe pye: «Yãhã n yrĩŋ wãã ye kē. Ta Tuhufua Yãhã tuu ra lehe wãã mii syi, ndoo bya n -sê ga ye lehe wãã koo syi.» ²² Tuu loo pãã wa, u n tefay fua woo pe na, ma pe pye ma yee: «Ye tyii Yãhã Yrã Fãnga n dye ye laam wo! ²³ Ya'a mpãy kapee- laha kãã pe na, ke ga kua pe na, ya'a -sê mpãy kapee- sye yaha pe na, ke ga kuee pe na.»

²⁴ Yesu tuu ba u ya yar u kãnyârwai na, Tema wii pe naa n yee Didim, koo yĩntaha wuhuwãã, woo sê pye pe laam wo ye. Pe kãnyârwai sɛnsye syãm mii waa ba kē. ²⁵ Pe kãnyârwai mii n -sê le pãã u ye, poo u Yĩnfua yãã. U n -sê pe pye ma yee: «N ma yee n sê pe puẽnte kueysar yãã u klue na, ma ta kãnde tɛ te na ye, tesê n ma yee n sê ra koho le u mpĩy nadyaha fla na ye, n saa le sya u yir gbã wo ye.»

²⁶ Plii kuatãã n ba nɔ, pe kãnyârwai n maha ba pe ya wãã

ta ke nwongbãŋ wo, Tema pye pe ne. Te kãanklee ba gbãã tã, Yesu n fer gbe yi pe nsoho wo, ma pe syar ma yee: «Yãhã ke yrĩŋ wãã ye kě.»
²⁷ U n Tema pye ma yee: «Tema, ta klue yãŋ, pa ma ba te yãŋ te na! Ma koho yũhũ ba le ta mpĩy fla na; ma tee ba yee ma sê ta wĩi sya cĩinde ye. Yagaa le sya cĩinde, ndoo yir gbã wo!»
²⁸ Tema n u yẽ wãã sya ma yee: «Mboo ta Yĩnfua, mboo ta Yãhã.»
²⁹ Yesu n u pye ma yee: «Taa ra yãã, koo kě ma n le sya cĩinde. Mpãy pe sê le yãã ye, ma -sê le sya cĩinde, poo wĩi n tãy.»

Yesu tuu kai- nkãy pye

³⁰ Cãã gii bye Yesu tuu pye u kãnyãrwai ne, u ba laanwo wũhũ busãã pye, koo bye sê yrũhũ saba nwo wo ye.
³¹ Kai- ngĩi -sê yrũhũ ta saba nwo wo, ma yee ye le sya cĩinde Yesu woo kě u Yãhã Yĩndefua Crise. U maha ma Yãhã Dya. Ya'a u ta ye Yater, ye ga cĩinde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye.

21

Yesu laanwo wĩi pye fuayigisaha wo

¹ Loo kur ye, Yesu n u ya yar u kãnyãrwai na Galele langbãŋ yẽ na, klo laa tãy pe naa n yee Tyiberyati. Tuu u ya yar pe na mii syi, le nde.

² Per gaa, Syimu Pyar, tesê Tema ne wii pe naa n yee wuhuwãã, ma suhu Natanelu ne, u naa n yi Kana wo Galele kue ye, tesê Sewede dyam ne, ma suhu kãnyãrwai syãm mpãy ne pe pye pe ya ne.
³ Syimu Pyar n pe pye ma yee: «Ndoo n gaha fuayigisaha wo.» Pe n u pye ma yee: «Wo bya ga ka ma ne.» Pe n yi, maa dugu dye salangbãŋ wo, ma nii joo miy yahasee ye. Koo yĩmper bye wo, pe sê ngaa yãã ye.

⁴ Yũhũ ke ba syii, Yesu n pa, maa yer langbãŋ yẽ na. Pe kãnyãrwai n u yãã, pe sê -sê ba cã woo kě ye.
⁵ U n pe pye ma yee: «Ta cĩifa, ye sê fua-yãã yigi la?» Pe n yee: «Aye, wo sê ngaa yãã ye.»
⁶ Tuu loo luhu, u n pe

pye ma yee: «-Ye u joo miy le yagaa ke salangbãŋ kãndigi kue ye, ye ga yigi!» Pe n -sê u joo miy le, ma yãã pe saha u joo tyĩn ba le ke salangbãŋ wo ye, u ba yĩi fua- ne, koo kě.

⁷ Pe loo yãã, u Yesu kãnyãrwẽbua n Syimu Pyar pye ma yee: «Eh, wo Yĩnfua kě.» Pyar -sê pye kadyepua ne. Tuu loo luhu, u n u nayroho gbe le, ma too loho wo, ma ga ka farfar.

⁸ Loo yale wo, pe kãnyãrwai sê ba dey langben na ye. Pe n nii n pai ke salangbãŋ ne, ma nii u joo tyĩn n taha pe ya na, u ba yĩi fua- ne.

⁹ Pe ga tege kãntraha na, pe n fua-yãã naankãhã na, bur ne kãnkãy na.

¹⁰ Yesu n pe pye ma yee: «Ta cĩifa, fua- mpãy tee yigi, -ye pa mpãy ne!»
¹¹ Syimu Pyar n dugu dye ke salangbãŋ wo, ma u joo fle yi. U ba yĩi fuababai gbeekuasĩi sênsye tãã ne. Pe fua- wãnihi naa bye ne, u joo sê cer ye.

¹² Yesu n pe pye ma yee: «-Ye pa yaa di!» Pe ba u yãŋ cã, waa sê u yey ma yee yoo kě u ne ye.
¹³ U n yũhũ dye pe tãy, ma bur gbe ma naha ka la pe kě, fua- ne.

¹⁴ Tuu ku ma yir gbã wo, u tehe tãã wuhu kě tuu u ya yar u kãnyãrwai na.

Yesu Pyar yey laa ne tehe tãã

¹⁵ Yaliile pe ba di wa, Yesu n Syimu Pyar yey: «Nsân dya Syimu, ta ntãŋ dye la ma tãy, ma ta ter mii mii yaha?» U n u yẽ wãã sya ma yee:

«Ãwã, Yĩnfua, ma cã ma wĩi n tãy ra ye.» Yesu n -sê u pye ma yee:

«Ta nawee- yigi yõ mbanaha wãŋ syi dyaŋ u mbapĩy ne!»
¹⁶ U n u yey tehe syãŋ wuhu na ma yee: «Nsân dya Syimu, ta ntãŋ dye la ma tãy?» U n

u yẽ wãã sya ma yee: «Ãwã, Yĩnfua, ma cã ma wĩi n tãy ra ye.» Yesu n u pye ma yee: «Naa ra nawee- yãŋ mbanaha wãŋ syi dyaŋ u mbapĩy ne!»

¹⁷ Ke tehe tãã wuhu na u n u yey: «Nsân dya Syimu, ta wĩi n tãy la ma ye?» Pyar laam n wlãhã, tuu u yey ke tehe tãã wuhu na, a u wĩi n tãy la u ye.

U n u pye ma yee: «Yĩnfua, mboo taa kai- bye cã, ma

cã ma wĩ n tã y ra ye.» Yesu n u pye ma yee: «Ta mbapĩy yigi yõ!

¹⁸ Ta n kapãn laa pãã ma ye, taa pye naanfuẽ, ma naa mii pua mii ya, ma naa n gaha teelii ma ma tã y. Ma'a -sẽ ba le, maa ba klue kuã naa n yir, waa n naa ma pua nayre wãn ne, u naa n gaha ma ne teelii le sã n tã y ma ye ye.» ¹⁹ Kaplãŋ ngĩ le yar, Pyar ga ba gbã mpãy ter ku, u Yãhã myaha gboho ke syi. Yesu tuu loo pãã wa, u n u pye ma yee: «Naa n taha ra na ma kuãŋ ne!»

²⁰ Pyar n klaha yãŋ kur kue ye, ma Yesu kãnyãrwebua yãã tuu n taha pe na. Per gii pe ba kur kue digi wãã di Yesu n cã ku, woo kãnyãrwe kã tuu ba yũhũ dye Yesu tã y, ma u pye ma yee tuu le pãã woo ye, a wii woo tuu ga ba yi kãã u kur ye. ²¹ Pyar tuu ba u yãã, u n Yesu yey ma yee: «Yĩŋfua, ah woo, lii loo le ga ba u dye?» ²² Yesu n u yẽ wãã sya ma yee: «N ma sya n traha u kuee driyẽ wo ta n sya ba dur ba, ma kalaa wee ye. Mboo, naa n taha ra na ma kuãŋ ne!» ²³ Yesu nawee- n nii le pãã pe ya nsoho wo, a u kãnyãrwe saa ku yãã ye. Yesu sã -sã ba le pãã Pyar ye, a u kãnyãrwe saa ku yãã ye. U ba yee, a le ma tã y woo ye u kuee driyẽ wo woo n sya ba dur ba, u kalaa wee ye.

²⁴ Woo kãnyãrwai kã tuu kai- ngĩ tõr nawee- ye, ma ke yrũhũ ta. Wo bye, wo cã lii tuu pãã le ma cĩinde.

²⁵ Yesu maha kai- busãã pye. Pe ma ne ke bye yrũhũ naa n ta sabar wo, n sã le sya te tasar ga ne yãã driyẽ kur bye wo ye.

Yesu Tēnlēhe pe tēn nkāy tē faale wo

*Yāhā yē wāter wī ke Yrā wākē ne
pe Yesu tēnlēhe kē*

¹ Ta naambiyā Tohofile, Yesu tuu fe yir, u naa nawee-klaha kai-busāā ne, ma maha naa yēkā wūhū pye, ma cā ba dugu ga yāhāyīn na. Koo ngī bye kē, tē yrūhū wāā ma kē ta saba cir laam wo. ² Per gii Yesu tuu ga ka yāhāyīn na, u kānyārwai mpāy tuu ba yān yi, koo per u pe ta u tēnlēhe ma pe klaha ta Yāhā Yrā Fānga kāmay na. Tuu loo pye wa, Yāhā n u ta u n dugu ga yāhāyīn na.

³ Tuu fengbān tii sya ma ku, loo kur ye, u n ba naa u ya yar u tēnlēhe na, ma kānkai-sron pye pe waha cā pe yee, u yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye cīnde. Plii gbeesī tuu pye wāyi ne pe na, ma naa Yāhā Yai wī pāā pe ye. ⁴ Per gaa u pye pe ne, ma ba pe klaha ta nde ne ma yee: «Ta Tuhufua tuu yē ter kla gii wāwāā wī ne faa ye kē, koo kla ma yee ke sē yāā wa ye ye ye, ya'a n yi kāā Yurusalem wo ye, -ye ke sēn!» ⁵ Nsān woo nawee tāā yi loho wo, ndoo -sē ga ye tāā Yāhā Yrā ne plii nde na.» ⁶ Mpāy pe ba pe ya wāā ta Yesu tāy, pe n u yey ma yee: «Yīnfua, yagaa la, taa ga Yīisrē terfa kar sya yaha nampay fānga koho wo?» ⁷ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Ke per wācān tesē le yale ne, ye kalaa wee le na ye. Yāhā ya kē, ke koo per ta tesē le yale ne, ke laam wātan. ⁸ Tee yai lii ne loo ne nde: Yāhā Yrā ga ba tege dye ye laam wo. Loo nde ga ba fānga wāā ye kē, ye n ka ye ga naa ta yē kaplān tōr nawee-ye tesē kai-nkāy bye ne tē pye ter. Yii mpāy tee ke yāā yīnde ne, ma maha ke yāā luhu, ye ga ba naa koo ngī bye tōr Yurusalem wo, Yude kui bye ne, Syamari kui ne, deydey kui bye ne kāntraha nge na.»

Yesu kuā yir ter yāhāyīn na

⁹ Yesu tuu loo pāā wa, Yāhā fānga n ta u n kuā yir ter fāā, yāhāyīn kue ye pe tēnlēhe bye yīnde na, pe n yer ma u waha yān n wāā, u n sya ga paha yāhāfyāhā gaa na pe na. ¹⁰ Pe sē yāā yīntar ge gbe kāā wa yāhāyīn wāyān na ye, nayrefirfa syām mpāy syi n fer gbe yi pe tāy, ¹¹ ma pe pye ma yee: «Galēē naam! Le ma mii ye n yer yāhāyīn tēn n yān? Tee u Yesu wāter yāā mii, u wādur ga ba nii ke syi.»

¹² Kai-ngī -sē pye yān gaa yīn na pe n yee wolifye katyir fla yān. Ke fla pye Yurusalem tāy tūntūn ya. Pe tēnlēhe, pe pe naam syām mii kaplān luhu wa, pe n yir ke yān yīn na, ma dur ga Yurusalem wo.

Yuda Syikaryote draha gbefua

¹³ Pe ga dye Yurusalem wo, pe ga dugu dye gbegbaha yīn nwongbān gaa wo. Yesu kāndeyārfa yawāhā fla ba kē ke ne. Mpāy pe ba pe ya wāā, pe myar nde: Pyar, Nsān, Syake, Andere, Filipe, Tema, Bateremi, Matehe, Alefe dya Syake ne, Syimu Selote, Syake dya Yudi ne. ¹⁴ Ca mpāy bya pye ke fla na, Yesu nahafua Maari ne, tesē Yesu cīfa bya ne. Pe bye naa pe ya wāā yīmbui nen na, ma naa n pāā Yāhā ne yalebye.

¹⁵ Per gaa, pe n ba pe ya wāā peplii wān syi, ma pe ya wānihi yāā nawee-gbeekuay. Pyar n yir yer pe telai wo ¹⁶ ma pe pye: «Wo nna, yii mpāy tee Yesu ta ye Yater, kai-ngī ke pye ngī, le sē pye wākuāter wī mii le sē pye ye. Yuda wii tuu sya nii terfua Yesu napī- yaha ye, pe n ga u yigi, Yāhā Yrā bii u wī cāā yar wo faale wādyaha Dawide na, u n le yrūhū le yaha Yāhā sabangbān wo. ¹⁷ Yuda pye wo nklān wo, ma ba u tēn lay yāā. ¹⁸ Yuda tuu -sē loo kapee pye Yesu na, ma wale lii yāā loo kur ye, u tar sya le ne. Naniicā n u yigi, u n ga tege too yīn ne, ma lar waa crāhā yi u ya kē. ¹⁹ Yurusalemfa bye n le luhu, ma myaha taha te tar

na pe yor wo ma yee: Hakeledam, ke yīntaha kē, ntōr tar. ²⁰ Yāhā sabangbāṅ wo, Yāhā wāsey yay fla wo, kapān laa ma, le yrūhū yaha ma yee: <U kaha ke too, nawee nen gē ma n nii ke wo ye.> Le maha ma le yrūhū yaha ma yee: <Waa ter u u draha gbe.> ²¹⁻²² Mpāy pe naa n taha wo na, ma gbe Yīṅfua Yesu wātāā cāā na loho wo Nsān ye, ma ba waa u wākuāyirter yale na yāhāyīṅ na, poo waa yai u Yuda draha gbe. Ufua tuu yāā yīnde ne, Yesu yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye, u ga ba naa loo tōr nawee-ye wo wāṅ syi dyaṅ.»

²³ Pe n naam syām mpāy yāṅ yi: Matyase ma suhu Yosefe wii ne pe naa n yee Gbarsabaha, pe maha naa u yee Yituse. ²⁴ Pe Yesu kāndeyārfa bye n yīmbui wāā le, ma Yāhā nar ma yee: «Yīṅfua, mboo wii, ma'a nawee yāā, ma ne u laam wūhū bye yāā gbaa na, wo yar nde ne: ²⁵ Le nde Yuda le ke, ma yūhū kāā draha gii wo raa wāā u kē, ma ka u ya ya draha wo kii tuu ma yagaa. Naam syām mii mii, too yar ma na, wii raa yāṅ yi, u n ga Yuda draha gbe, ma n waha u lēhe ma wīi ne nawee-ye, u yar wo na.»

²⁶ Loo kur ye pe n ntīhī syāṅ wāā miy: Nen nde Matyase myaha wīi, nen nde Yosefe myaha wīi. Matyase myaha wīi loo n cāā too. Pe n Matyase ta u Yuda draha wo.

2

Yāhā Yrā wāpan

¹ Yiiffee- gbar gii pe naa n yee pāānkoti, ke per ba nō, Yesu kāndeyārfa bye n pe ya wāā pe peplii yawāhā saha wo. ² Gbleṅ gaa ter n ba fe gbe yi yāhāyīṅ kuē ye. Gbleṅ gii ma'a luhu ke ye, maa yee teflahangbāṅ ke n gbā. Ke n gble ba dye taha pe na ke nwoṅ wo, ke n nii gbleṅ fla ya. ³ Pe Yesu kāndeyārfa n yāṅ ma yāā mii naa yīnkāmbēhe dyaṅ ke wāā ta, ma nii n tar blayblay. Ke sē -sē maha wee

cīinde naawraṅ ye. Ke n ba fe cāāṅ, ma too pe bye na nanem. ⁴ Yāhā Yrā n dye pe laam wo, ma pe nanem ta pe n nii yor tee nanen pāā gbēgbē, yor tii gē pe sē cā yāā faale wo ye.

⁵ Teebēhe bye Yiiffee- mpāy pe naa Yāhā ke, pe bye ba pe ya wāā Yurusalem wo koo per, ke pāānkoti gbar wīi na. ⁶ Ke gbleṅ ke yi ke syi, pe n ga pe ya wāā ta ke fla na. Laa n pe fe gbe, ma ga ta ter. Pe laam wo nawee nawee woo, ma naa n luhu u klo yor ye Yesu kāndeyārfa waa yē na, le n yē kā pe na. ⁷⁻⁸ Le n kacān faha pe kē, pe yīnde n yi too pe na, pe n nii n yee: «Galelē gbentee nen nawee- sē na Yesu kāndeyārfa ne? Ah pe pye gē pye mii, wo bye n nii wo kui yor luhu pe yē wo wii wuhu na? ⁹ Too yer mii, wo laam wo Patifa ma, Madefa ne, Lamitefa ne, Otamifa ne, Yudefa ne, Kapadafa ne, Pōnfa ne, Yasyifa ne, ¹⁰ Firsyifa ne, Pāāfilefa ne, Syiptefa ne, Lebi kānkāyaha ngaafa ne kii ke crā Syirē na, ma suhu Wōrmefa ne, Kartifa ne ma suhu Arabifa ne. Wo laam wo mpāy ma pe see Yiiffee-, mpāy ter - sē maha ma pe pe ya le Yiiffee- kānde wo. ¹¹ Wo wānihi naa bye ne, wo bye -sē n luhu pe Yāhā kangbāhā pāā wo yor wo wii wuhu na.»

¹² Loo n fihī ga pe laam sroṅ wo, pe n nii, lii gē pe n ga, pe sē le cā ye, ma nii pe ya yey ma yee: Nde yīntaha gē kē lii ne?

¹³ Pe laam wo, mpāy ter -sē maha pye, pe naa Yesu kāndeyārfa ler ma naa n yee: «Ye cā la, sēm me pe ter pe koho ne?»

Pyar yē kapān pāānkoti gbar per

¹⁴ Loo na, Pyar n yir yer u tēnlhewai sēnsye nen telai wo, ma u yīmbui yir, ma pe nanihi pye ma yee: «Yiiffee-, yii tē n yāṅ ma suhu mpāy ne pe pa Yurusalem wo te gbar wīi na. -Ye ndityuhu yaha, ye nde luhu yō tē ga tōr ye ye! ¹⁵ Nwa ta ye n yee, a sēm ndoo tēnlhewai yigi? Yalii pe pe yāā ma wo wa, pe n sya pe yigi sukūhūntāy yīṅ nge

syi na, ntāŋ kuāyale ge sē yāā ta ter wa ye? ¹⁶ Ye yai ye le cā faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yowel tuu bii kai- nkāy cāā tōr yaha, koo kē ke n pye nanga. U bii yee:

¹⁷ Yāhā yee: <Lii le ga ba yāā driyē kuayale plii na, le nde:

N ga ba ta Yrā tege cāāŋ le nawee-laam wo.

Ye pii tesē ye pueesyam ne,
pe ga ba naa kaplāŋ tōr,
nkāy tē ga ba naa n yar pe na.

Ye naanfām ga ba naa kai- yāā wāytāā wo,
ye wāle ga ba naa kai- yāā mluē wo.

¹⁸ Mpāy bye pe ma ra tēn na,
pe naam tesē pe ca ne,
cīinde, n ga ba ra Yrā tege cāāŋ le
pe laam wo.

Pe ga ba naa kaplāŋ tōr too plii nde na,
nkāy tē ga ba naa n yar pe na.

¹⁹ Tē ta, laanwō wūhū n naa n pye yāhāyīŋ na,
yēkā wūhū ne kāntraha na.

Ntōr ga ba pye, naa ne,
naawur ne yāhāsyōr dyaŋ.

²⁰ Yai ga ba wō tā,
yroŋ ga ba yrāhā cor ntōr dyaŋ.
Loo na Yīŋfua ga cā pa fānga ne tesē nayōr ne.

²¹ Loo yale wo, nawee wii nawee wii woo
ma Yīŋfua myaha yee ma u nar,
Yīŋfua ga ufua yi le wo.>

²² Yiisrefa, -ye luhu, n ga nde pāā ye ye: Yāhā Yesu fānga yar ye na ma u ta, u n yēkā wūhū ter bye pye tesē laanwō wūhū ter bye ne, ye n yāā yīnde ne. Ye koo bye cā. ²³ Loo naa bye ne, ye Yesu yigi, ma sya u wāā mpāy kē pe sē Yāhā cā ye, pe n u kuey mar boo trā na. Ya'a yāā tee waha loo kapee nde pye, Yāhā bii loo nde cāā ta wa. Koo kē le n pye. ²⁴ Yāhā gbā naankān gbe kāā u na, ma u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. U wāyigiyaha nakur klo wo, loo fānga sē pye gbā ye ye. ²⁵ Wo wādyaha Dawide ge bii

loo cāā pāā wa u wī na faale wo ma yee:

<N u Yīŋfua yāā ra yahasee ye yalebye.

Tuu nwo ra tāy,
n sē n sege fyar koho wo ye.

²⁶ Loo ne ta laam n tāy,
ta kaplāŋ n nii nuhu fla.

Ta kadye ma sya ba fāy ma nii mlūhūmlūhū,
ta n sāy nii ta gbā kafɛhe na,
le saa kai kua ra ye ye.

²⁷ N cā, ma saa ra ta yaha nakur klo wo ye.

Ndoo wii raa yāŋ yi, n cā,
ma saa sya ra n fūhū nii gbī laam wo ye.

²⁸ Kānde lii le cīinde yrā wāā nawee-kē,
ma loo yar ra na.

Tē ga ba pye ma tāy,
le ga ba nii ra ye nuhu wī.>

²⁹ Wo nna, ye cā n ga waha wo faale wādyaha Dawide wī pāā laha ye ye. Tuu ku, pe u le gbī lii wo, loo sē na nde nantāŋ too n yāŋ?

³⁰ Dawide kai- ngī cāā pāā yaha mii Yāhā kaplāŋ tōrfua dyaŋ u ne. U bii le cā ma yee, Yāhā bii yē ter u ye, koo ga ba u kur kue puee ta yīŋfua u wāŋ syi dyaŋ. ³¹ Yāhā ke wii ta ke Yīndefua, u wāyir gbā wo tesē u wādurba yrāŋ na gbaafa ye, Dawide bii loo cāā cā wa. Koo kē u n bii le cāā pāā yaha u wī na ma yee:

<Yāhā sē u ta yaha nakur klo wo ye,
u kadye sē fūhū nii gbī laam wo ye.>

³² U Yesu wii wī tē n pāā, Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, wo bye loo yāā yīnde ne. ³³ Yāhā n u kuā yir, ma u ta ke kāndigi koho kue ye, u n nii kai- bye Yīŋfua. Yesu ba yē ter nawee- ye Yāhā Yrā wākē ne, Yāhā n le wāā u kē, u n le tege le wo laam wo. Loo ne tee n yāā, ma maha n luhu. ³⁴ Ye cā Dawide tuu bii ku, Yāhā sē u ta u n kuā yir ter yāhāyīŋ na ye. U -sē bii yee:

<Yīŋfua Yāhā ra Yīŋfua pye ma yee:
Pa tege nii ra kāndigi koho kue ye

kai- bye yīn na,

³⁵ ta n sya ba ma napī- yīy kor
le ma kē,
pe n nii mii ma tānde fyāhā tā
pe na.»

³⁶ Yiisrēfa, ye yai ye le cā laha, Yesu
wii tee kuey mar boo trā na, woo kē
Yāhā u ta Yīnfua, ma maha u ta ke
Yīndefua.»

³⁷ Mpāy pe Pyar kaplān ngī luhu,
kadye bye n muāy pe ye, pe laam
n wlāhā nii. Pe n u Pyar yey u
nampyeŋ- ne ma yee: «Wo nna, le
nde le nii ke dyaŋ, wo yai wo lii loo
pye?»

³⁸ Pyar n pe yē wāā sya ma yee:
«-Ye le sya ye cā ye kapee- sē yō ye,
-tee ke wāpyeŋ miy yaha, -tee sya pe
n ye tāā yi loho wo Yesu myaha na.
Loo na, ye kapee- ga yee laha kāā ye
na, tesē Yāhā ga ke Yrā Fānga wāā ye
kē. ³⁹ Ye sē yāā, koo katε- syān ngī,
Yāhā yē ter ke wākē ne nawee- mpāy
kē, ke n pai yān yi nawee- ter bye
laam wo, yii tesē ye kur kue pii ne
ma suhu mpāy bya ne pe n yi deydey
kui wo.»

⁴⁰ Pyar n maha kaplān nkāy tōr pe
ye, nkāy syi ke ga waha pe ta, pe
n Yesu kānyī draha fla yāā, u ntān
n dye pe tāy u kānde wāgbe wī n
maha tāy pe ye. Pyar naa pe yar ma
yee: «-Ye ye wāsyayaha kānde gbe!
Mpāy pe sē Yāhā cā ye, ye ma n naa
n yār poo kānde wo ye!» ⁴¹ Pe laam
wo, mpāy pe yer Pyar kaplān kur ye,
pe ba syar. Pe n sya pe n pe tāā yi
loho wo Yesu myaha na. Koo per,
mpāy pe Yesu kānde yāā cīinde, ma
pe ya le taha u kāndeyārfa na, pe
pye nawee- naha yībua.

Yesu kāndeyārfa troho wātāhā

⁴² Pe nafām mii kur bye, pe naa pe
ya yaha, ma naa ndityuhu cre Yesu
tēnlehe kaklaha ye. Pe ba pe yīn
wūhū wāā le, ma maha sya, ma Yesu
wāku cāā dir syi wāā naa n di pe ya
ne, ma naa pe ya laam too u wāku
wī na. Pe maha naa pe ya wāā, ma
naa Yāhā nar, ma maha naa ke sey.
⁴³ Pe Yesu tēnlehe naa laanwo wūhū
pye busāā tesē yēkā wūhū ne. Pe

nawee- naa koo ngī bye yāā, ma sya
naa n fya. ⁴⁴ Pe Yesu kāndeyārfa bye
ba wāā le, ma pe koho wān ta te n
nii nanihi wān. ⁴⁵ Pe maha naa pe
tar par pe kle ne ma suhu pe koho
wān ne, ma naa n pai pe war ne, pe
bye n naa pe la pe ya kē pe gbāhā
wuhu na. ⁴⁶ Plii wuhu na, pe naa pe
ya wāā Yāhā kangbān wo. Pe naa
n di pe ya ye pe kle wo, ma naa pe
ya laam too Yesu wāku wī na. Pe
naa n di nuhu ne, pe sē pe kai- tyōr
naa n pye ye. ⁴⁷ Pe naa Yāhā sey, pe
wī naa n tāy nawee- bye ye. Mpāy
pe naa Yesu wī sya ma naa u ta pe
Syayahafua, u Yīnfua poo le naa n
taha Yesu kāndeyārfa le na plii bye.

3

Tānkahafua waa wākāhāyir

¹ Per gaa yaiyīn tratra, Pyar ye naa
n gaha pe syām Nsān ne yaiyīn Yāhā
narsaha wo Yāhā kangbān wo. ² Ke
Yāhā kangbān kapahayē neŋ gaa
pye, pe naa n yee kapahayēyūhū.
Tānkahafua waa pye, tuu naa n nii
koo kapahayē na. U ba see ke dyaŋ.
Plii wuhu na, pe u gbe ga naa n ta
ke fla na, u n naa war nar nawee-
ye, nawee- mpāy pe naa n dye koo
kapahayē ne ke Yāhā kangbān wo.

³ Pyar ye n ba no pe syām Nsān
ne ke kapahayē na, ma yee poo ga
dye, u tānkahafua n pe yāā ma pe
nar. ⁴ Pyar ye n nii u waha n yān
pe syām Nsān ne. Pyar n ba u pye:
Naa wo yān! ⁵ U dya n nii pe kiki
n yān, u laam wo, a pe ma pe ga
woo kē war ne. ⁶ Pyar n u pye: War
pua nen ge wee ra ye. Ngii ke ma ra
ye tē ga ma kē, ke nge: Nasarētefa
Yesu myaha na, yir naa n yār! ⁷ Loo
na, Pyar n u yigi koho na, ma u ta u
n yir. U dya tānkaha n ta ter sāhā
u ye, te yīnyūhū bye ne. ⁸ U n fēn
yir, ma tāhā yer u trε na, laa wee ye,
ma nii n yār. U n dye Pyar ye ne pe
syām Nsān ne ke Yāhā kangbān wo,
ma yār n tay, ma kur n ye, ma nii
Yāhā sey. ⁹ Ke Yāhā kangbān nabua
n u yāā tuu n yār ma nii Yāhā sey.

10 Pe n u yān cā, ma cā woo kē u tānkahafua wii ne tuu nii naa n nar ke Yāhā kangbān kapahayēyūhū fla na. Pe u yāā ke dyaŋ, le n pe fe gbe, ma maha kacān kua pe na.

Pyar Yāhā wīl pāā nawee-ye Yāhā kangbān wo

11 U dya tuu kāhā yir, ma Pyar ye taha naa n naha pe syām Nsān ne, wācer wee pe na ye, le n kacān faha nawee- mpāy bye kē pe pye ke Yāhā kangbān laam wo. Pe n fā taha ba pe na Yāhā kangbān laankongbān gaa flāhā tāy, pe naa n yee Salmuu laankon. 12 Pyar tuu yāā ke dyaŋ, u n pe nawee- pye ma yee: «Yiisrefa, nwa ta u dya wākāhāyir wīl n yē kā ye na? Nwa ta ye n nii wo yān mii wii koho fānga wīl laa dyaŋ le waha yia, ma u dya kāhā yir? Laa, ye le ga la ma yee, wo wālaha wīl loo kē Yāhā kānde wo, le waha u kāhā yir? 13 Faalefa Brama ye Yāhā, Yisyake ne, Dyakuba ne, wo wāle bye ne, koo kē ke ke tēntēle Yesu myaha kuā yir. Woo Yesu kē, tee yigi ga le nangbāy koho wo, ma sya ka u ne fāngafua Pilati fla na. Pilati yee, woo ga u miy yaha, ye n sye. 14 Woo wii tuu ba sron, u kai- maha laha, ye u wāmiyaha wīl sye, ma dur ma u Pilati ta, u n naboofua waa yi miy yaha. 15 Yesu wii tuu pa cīinde yrā ne, yii kē tee u boo koo syi. Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye. Wo bye loo yāā yīnde ne. 16 Yesu wāta Yater, koo kē ke ta, Yesu fānga n ta u tānkahafua n fānga yāā ma yir. Ye bye u cā laha, u nwo, tee n yān nwo. Yesu wāta Yater, loo le u ta u n jaa ma nii korkor. Ye bye loo yāā, ma cā cīinde ne.

17 N -sē cā wo nna, yii ye yīnfa ne, tee nde pye Yesu na, ye sē le war ye. 18 Lii Yāhā ke bii tōr yaha pe faale Yāhā kaplān tōrfa yē ne ma yee, koo Yīndefua ga ba kayīhī yāā, loo ne le pye nde. 19 -Tee -sē le sya ye cā ye kapee- sē yō ye, tee ke wāpyen miy yaha, tee ye yīntar sron Yāhā kue ye, ke n ye kapee- yee laha kāā ye na

gbegbe. 20 Yāhā -sē ga tefay tege ye na. Ke ga maha ke Yīndefua no wāā ye kē, wii ke bii yān yi ye myaha na, woo kē Yesu Crise ne. 21 Yagaa woo, Yesu ma yāhāyīn na. U yai u kuee ke fla na le yale n sya ba no, yaliile Yāhā ga ba ke kai- bye yīntaha wā klaha. Faale Yāhā kaplān tōrfa mpāy bii loo nde cāā pāā yaha. 22 Wo faale wādyaha Musa ge bii yee:

«Ye Yīnfua Yāhā ga ba ta syi

Yāhā kaplān tōrfua waa no wāā ye ye.

U ga ba nii ye ter,

ye ba naa n luhu nkāy bye ye
tuu ga ba tōr naa ye yar.

23 Wii ma ba yee,

u sē n luhu woo Yāhā kaplān
tōrfa nwo ye ye,

u ga tōr yi kāā Yāhā kāndefa
nawee- wo,

tuu gbā yāā le na.»

24 Pyar n maha yee: Ma gbe Samuyel na, Yāhā kaplān tōrfa mpāy pe taha pe ya na, pe bye naa too plii nde wīl pāā. 25 Yāhā ke lii pāā pe Yāhā kaplān tōrfa yē ne, loo nde ma ye wīl. Tesē Yāhā bii yē ter Brama ye ma yee:

«Kāntrahafa bye ga kaa wātaha yāā
pe ya na

ra koho wo ma kur kue pii
kāmay na.»

Loo nde maha ma ye wīl. 26 Loo ne Yāhā n ke tēntēfua yi, ma u no wāā yii poo kē, ma yee u ba kaa taha ye na, u ye ta ye n ye kapee- wāpyen miy yaha.»

4

Pyar ye wāyigi pe syām Nsān ne

1 Pyar ye pye kapān na nantān ke Yāhā kangbān wo pe syām Nsān ne nawee- ye. Yāhā yūndefa n ba dye, Yāhā kangbān sēnfa yīnfua ne, ma suhu mpāy ter ne pe naa yee Sadusyē. 2 Pyar ye naa nawee-klaha, ma maha naa Yesu wīl pāā tuu yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye. Loo na nawee- ga waha cā pe yee, nakur bye ga ba yir gbā wo. Pe kaplān ngīl naa pe Sadusyē

laam war. ³ Pe n Pyar ye yigi Nsān ne. Yai ke ba kua wa, pe n pe tā nwoMPIHI wo, ma yīŋsyii sēŋ. ⁴ Le -sē nde, mpāy pe ba ke Yāhā kaplāŋ luhu ma yer le wīl na, pe ba nihi. Pe Yesu kāndeyārfa wo, pe naam pye nawee- nyersū yībua.

⁵ Koo yīŋsyii wo, Yiifēe- yahaseefa, Yiifēe- wāle ne, ma suhu Yāhā kai- yarfa ne, pe n pe ya wāā Yurusalem wo. ⁶ Pe laam wo faale Yāhā yūndefa yīŋfua Yana pye, yagaa wūū Kayifu ne, Nsān ne, Lesyāānder ne ma suhu u Yāhā yūndefa yīŋfua kahafa ne. ⁷ Pe n Pyar ye le pe syām Nsān ne pe ya telai wo, ma pe yey ma yee: «Ye waha yia yoo fāŋga ne ma u dya kāhā yir? Ye u kāhā yir yoo myaha fāŋga ne?»

⁸ Pyar laam ba yīl Yāhā Yrā Fāŋga ne, u n pe pye ma yee: «Yiifēe- klo yīŋfa, Yiifēe- wāle ne, ⁹ pe mii pe nii wo yey nanga kayīl wāpyeŋ ne tānkahafua kē ma yee, le pye mii u n waha kāhā yir? ¹⁰ Ye yai loo nde wācāŋ ne, Yiisrēfa kur bye ne: U tānkahafua tuu jaa, ma sya n yār ye yahasee ye nwo korkor, Nasaretēfa Yesu fāŋga kē, ke u kāhā yir. Yesu wii ree kuey mar boo trā na, Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. U tānkahafua jaa woo Yesu myaha kāmay na. ¹¹ Yesu wīl ne, le pāā yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

<Ntēmlaha gii pe nwonfāāfa ba ke sye yaha,
Yāhā ke gbe ma ke ta,
ke n dur yīŋ yāā ke nwonfāā na.>

¹² Nawee ga waha sya yaha Yesu ya myaha ne; driyē kur bye laam wo, Yāhā sē waa ter yāŋ yi yāā wii tuu ga waha nawee ta, u n sya yaha mii woo ya sē kē ye.»

¹³ Le kapān yahaseefa pe yāā Pyar nii n pāā laanyīn ne, u kaplāŋ n maha n sroŋ, le n yē gbāā pe na. Pyar ye tee pye Nsān ne, pe sē pye nangbām ye, pe sē ba saba cā ga yaha ye ye. Le maha ba yāŋ naa n cā pe na ma yee, pe pye Yesu

kānyārwai. ¹⁴ Pe yīnde maha pye u tānkahafua na tuu jaa, ma yir yer pe tāy, pe yahaseefa n nii, pe saa waha laa ge wāā sya ye. ¹⁵ Loo na, pe n pe yigi yi kāā ke kasāhā nwoŋ wo, ma dur nii pe ya yey ¹⁶ ma yee: «Nwa roo ga waha pye naam mii na? Yurusalemfa bye tee mii, pe pe laanwo wīl nde cā laha, le n nii wo saa waha le kai ye. ¹⁷ Wa'a -sē cā ma yee, wii ga ta le ma n cāāŋ dye ga yahasee ye, nawee- bye n yi le cāŋ na ye, wo yai wo yīntaha yrāhā pe na, -too sā waha pe na, wo pe tā Yesu wīl wāpāā na nawee- ye.» ¹⁸ Pe n pe dur yee dye ba, maa sā waha pe na ma yee, a pe ma syi naa Yesu wūhū klaha nawee- ye ye, tesē u wīl laa ma n yi yāā pe yē wo nantāŋ ye! ¹⁹ Pyar ye n -sē pe pye pe syām Nsān ne ma yee: «Yii ge, -ye yāŋ le yāŋ le laam wo, lii loo ge le ga yai Yāhā ye: Wo naa n luhu yii ye, -too tyii Yāhā wīl na laa, wo yai wo naa n luhu Yāhā ye, -too tyii yii wīl na? ²⁰ Wii poo na, wo saa waha ye wīl sya wo loo ter yahasee ye, -too tyii Yīŋfua Yāhā wūhū nkāy na too luhu, ma maha ke yāā ye.»

²¹ Pe kasāhā yahaseefa n maha yīntaha yrāhā pe na, ma sā waha pe na ma cā pe miy yaha. Pe sē ba wāpee laa yāā pe wīl na car ge, ma ga waha pe pēn ye. Ke fla gbenteefa bye tee naa Yāhā sey u tānkahafua wājaa wīl na. ²² U dya wii tuu -sē ba ke laanwo wājaa jaa, u pye dye- gbeesīl, tahar ne.

Yesu kāndeyārfa Yāhā wānar

²³ Pe Pyar ye miy yaha wa pe syām Nsān ne, pe n ka pe nampyeŋ- fla na, maa ke kai- tōr yar pe na, kai- nkāy Yāhā yūndefa yīŋfa naa n pāā pe ye ma suhu Yiifēe- wāle ne. ²⁴ Yesu kāndeyārfa pe kaplāŋ ngīl luhu wa, pe n yīmbui wāā le, ma Yāhā nar ma yee: «Yīŋfua Yāhā, mboo kē raa yāhāyīŋ tāhā kāntraha ne, muhulangbāŋ ne, tesē wān tii bye ne te ma te laam wo. ²⁵ Wo faale wādyaha Dawide wii u ma ma

tētēle, mboo kē, taa le pāā woo yē wo Yāhā Yrā kāmāy na ma yee:

«Nwa ta, mpāy pe wee Yiifēe- ye, pe n yataŋ ta pe ya na, ma nii n wāā ma ne?

Nwa ta pe n maha yīmbui wāā le, ma nii Yāhā wātoō wīī ke wam wo?

26 Kāntraha fāngafa yer naan wāmiy na Yāhā na.

Kāntraha yīnfa bya wō toho Yīnfua Yāhā na ke Yīndefua ne.»

27 Tesē le cīinde, loo ne le n pye nanga nge na, wo klo nde laam wo! Yīnfua Yerote tesē fāngafua Pōsyi Pilati ne, tesē Wōrmefa bye ne, tesē Yiifēe- bye ne, poo mii bye, pe wō toho ma Dya Yesu na, woo wii u ma ma tētēle. 28 Ma laam wīī lii taa bii cāā pāā yaha ma fānga kāmāy na, loo ne pe n pye yagaa. 29 Yīnfua, naa n yāŋ, pe pee tā nii wo na yagaa. Wo ta wo laam n tege nii tee nen wo, wo n waha naa ma kapān pāā laanyīn ne. 30 Ma fānga wāā wo kē, wo n waha naa nawee- jaa ma kāmāy na, tesē wo n waha naa laanwō wūhū pye, tesē yēkā wūhū ne Yesu myaha ne, woo wii taa yāŋ yi u n nii ma tētēyō.»

31 Pe Yāhā nar wa, teelii fla pe ba pe ya wāā ta, ke fla n sege. Yāhā Yrā n maha pe laam yīī, ma fānga gaa taha pe na, pe laam n tege nii tee nen wo, pe n nii Yāhā kapān pāā laanyīn ne nawee- ye.

Yesu kāndeyārfa pe koho wān wāā le

32 Yesu kāndeyārfa bye pye yīmbui nen na laantee nen ne. Pe laam wo, waa sē naa u koho wān yigi u ya ya ye, pe naa re ta te n naa n nii pe nanihi wān. 33 Yāhā fānga pye pe Yesu tēnlehe kaplāŋ na, pe naa Yesu wāyir wīī pāā gbā wo nawee- ye, mii pe yīnde le yāā mii. Yāhā n -sē naa kaa taha pe na yaryar. 34 Pe ba pe koho wān ta nanihi wān, pe laam wo ngaa sē naa n waha waa na ye. Tarfa naa pe tar par, klēfa naa pe klē par. 35 Pe bye naa n pai poo war mii bye ne,

ma ba naa n wāā pe Yesu tēnlehe kē, pe n naa pe sya, ma pe la naa n cāāŋ Yesu kāndeyārfa bye nsoho wo gbāhā wuhu na.

36 Mpāy pe koho wān kē ke syi, pe laam wo dya waa pye pe naa n yee Yosefe, Lewi kur kue puee waa. U naa n yi teelaa wo, pe n yee Syiper, kāntraha gaa kē muhulangbāŋ ke gbey le. Pe Yesu tēnlehe ba yasey myaha taha u Yosefe na, ma naa u yee Barnabaase; ke myaha yīntaha kē, wii u laantor le nawee- laam wo. 37 Woo dya nwo, u ba u tar raa par, ma pa tāŋ pe war bye ne, maa wāā pe Yesu tēnlehe kē.

5

Nanayase u cōō Safra ne

1-2 Dya waa -sē pye Yesu kāndeyārfa ne u myaha Nanayase, u cōō myaha Safra. Poo mii ba pe myaha tar raa par. Pe n yīmbui wāā le pe syām u cōō ne, ma war mpāy cer yi ta pe ya tāy. War mpāy pe kuee, Nanayase n poo gbe, maa wāā pe Yesu tēnlehe kē, ma yee poo tar war bye me. 3 Pyar n u pye ma yee: «Nanayase, ma pye mii ma ta Setane n waha yia ma na? Taa sya war mpāy cer yi ma tar war na, nwa ta ma n ba kawar fua Yāhā Yrā ye ma yee, pe war bye me? 4 Ma ntraŋ kla, ma kla sē na? Nanayase, waa la tuu te wāpar wīī le ma laam wo? Taa sya maha te par wa, pe war, ma wām sē na, lii ma ne yai ma ye, ma naa n pye. Ma -sē pye mii ma waha kapee- nde syi ga yigi ma laam wo, ma yee pe war bye me? Kawar nde raa fua nde, ma sē re fua nawee- ye ye, ma re fua Yāhā Yrā ye.»

5 Nanayase n kaplāŋ ngīī luhu ma too, ma ku u kuāŋ ne. Mpāy pe pye ma naa n luhu, pe n sroŋ fya. 6 Naanfām mpāy pye ke fla na, pe n yir ma u maha tā, ma u gbe ga tugu le.

7 U Nanayase cōō sē pye kai- ngīī pyeyale wo ye. Ler tāā syi n tēr, u n cā ba dye. U sē ba cā lii pye

ye. ⁸ Pyar n pãã u ne ma yee: «Ma puai yee, tee ye tar par yē nge na, cīinde la?» U n yee: «Åwã, koo yē kē.» ⁹ Loo na, Pyar n u pye ma yee: «Mboo, ma puai ne, ye pye mii ma yīmbui wãã le ma yee, yaa Yãhã Yrã yē yigi yãñ? Yãñ, mpãy pe ga ma puai tugu le, pe mii kapahayē na, pe dur ba wa, pe n pai ma bya gbe ter.»

¹⁰ Le yalebya wo, u cɔɔ n too u Yesu tēnlēhe yaha ye ma ku. Pe naanfãm n dye ma yãã u ku. Pe n u gbe ga tugu le u puai tãy. ¹¹ Mpãy pe pye ke fla na, tesē mpãy ne pe ba le luhu kur kue ye, pe bye n sron fya.

Laanwo wūhū ba syar Yurusalem wo

¹² Pe Yesu tēnlēhe naa laanwo wūhū busãã pye tesē yēkã wūhū ne le klofa yīnde na. Pe Yesu kãndeyãrfa ba pe ya wãã naa n ta Yãhã kangbãñ laankongbãñ nge flãhã tãy, laankon gii pe naa n yee Salmuu laankon. ¹³⁻¹⁴ Plii wuhu na, nafãm mpãy naa Yesu ta pe Yater, naam tesē ca ne, ma ba pe ya le naa n taha pe Yesu kãndeyãrfa na, pe n naa n syar. Mpãy pe sē ba Yesu ta wa pe Yater ye, pe sē ser naa pe ya wlãhã pe ne ye. Nawee- -sē naa pe Yesu kãndeyãrfa sey. ¹⁵ Pe Yesu tēnlēhe pe naa laanwo wūhū pye yēkã wūhū ne, loo nde n ta, nawee- n sya nii pe yanfa gbe ba naa n ta kãnde wo kasãy wãn na, ma yee Pyar ma ba n ter, u yirfua yīm n waha paha tã mpãy na. ¹⁶ Nabuar raa naa n yir Yurusalem kãnkãy kui wo, ma naa n pai yanfa ne ma suhu nawee- mpãy ne, sãndãpee naa pe fãy. Pe bye naa n jaa.

Pe wãfãy ta pe Yesu tēnlēhe na

¹⁷ Pe Yesu tēnlēhe wī naa laanyar yigi u Yãhã yūndefa yīnfua kē tesē mpãy ne pe naa n taha u na, poo me pe Sadyeyē ne. ¹⁸ Pe n yir ma Yesu tēnlēhe yigi ga le nanihi nwompihi wo. ¹⁹ Yimper n wo, yãhã yīn tēnlēhe waa n pa, maa ke nwompihi nwonyē yãr pe Yesu tēnlēhe na, pe n yi, u n pe pye ma yee: ²⁰ «-Ye ka Yãhã

kangbãñ wo, ye ga naa nawee- klaha Yesu kãnfuē wī ne, lii le ga waha ta, nawee n sukūhū yãã.» ²¹ Pe Yesu tēnlēhe n luhu u yãhã yīn tēnlēhe ye, ma yir ga dye sukūhūntãy pēmpēm na Yãhã kangbãñ wo, ma nii nawee- klaha.

U Yãhã yūndefa yīnfua -sē nwo, yīn ke syii wa, woo tesē mpãy ne pe pye u kur ye, pe n Yiifē- wãle yee ba tesē pe kaplãñ cerfa ne, pe n pe ya wãã Yesu tēnlēhe wī na. Loo kur ye, pe n Yãhã kangbãñ sēñfa mpãy lēhe wãã, pe ga pe Yesu tēnlēhe yi ke nwompihi wo, pe pa pe ne. ²² Pe n ka ke nwompihi wo, ma ga pe Yesu tēnlēhe fla yãã wãwaha. Pe n dur maa le tōr pe yawãhãfa ye ²³ ma yee: «Wo ga ke nwompihi yãã te nwonyēr ne te sron gbãã tã nii te ya kai na, pe nwompihi sēñfa ne pe yer ga pe yersar wo te yēr na. Too te nwonyēr yãr, wo sē -sē waa yãã te laam wo ye.»

²⁴ U Yãhã kangbãñ sēñfa yīnfua tesē pe Yãhã yūndefa yīnfua ne, pe nde luhu, pe ga lii pãã pe Yesu tēnlēhe wãplaha wī na, pe sē le cã ye. Pe n nii pe ya yey ma yee, ncã nde n gaha yi lii na laa? ²⁵ Waa ter n sur ba dye ma pe pye: «-Ye yãñ! Naam mpãy tee le nwompihi wo, pe ma Yãhã kangbãñ wo pe nii nawee- klaha.» ²⁶ Pe Yãhã kangbãñ sēñfa n ka pe yīnfua ne, pe n ga pe Yesu tēnlēhe yigi. Pe -sē ba fya, ma yee naweete- ga pe miy ntēmbar ne. Loo n ta, pe sē sya ma fãnga yar pe na ye.

²⁷ Pe n pa pe ne pe kaplãñ cerfa yahasee ye, u Yãhã yūndefa yīnfua n nii pe yey ma yee: ²⁸ «Wo sē ba sã waha la ye na, tee ma syi naa nawee- klaha dya nwo myaha ne ye? Le maha yigi mii ye n ye kaklaha nge ta, ke n cãñ Yurusalem bye wo, ma maha n ke, yii ga u dya wãboo wī taha ta wo yīn na?» ²⁹ Pyar tesē u Yesu tēnlēhewai ne pe n yee: «Wo yai wo naa Yãhã laam wī loo pye, - too tyii nawee- laam wūhū na. ³⁰ Yii kē, tee u Yesu kuey mar boo trã na.

Wo wālē Yāhā -sē u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye, ³¹ ma u kuā yir ta ke kāndigi koho kue ye, ma u ta u n nii Kaiyahaseefua, ma maha nii Syayahafua. Woo kāmāy na Yiisrefa ga waha le sya pe cā pe kapee- sē yō ye, pe ke wāpyeṅ miy yaha. Loo na pe kapee- ga yee laha kāā pe yīṅ na. ³² Wo yīnde taha koo ngī na. Wo nii wo saa waha ke yaha le ye, wii tesē le Yāhā Yrā ne, Yāhā Yrā lii Yāhā le wāā mpāy kē pe n luhu ke ye.»

³³ Pe kaplāṅ cērfa pe kaplāṅ ngī luhu, ncafūhū n pe yigi, pe n nii pe Yesu tēnlehe wāboo kē. ³⁴ Pe laam wo, Yāhā kaiyarfua waa -sē pye, pe naa n yee Kamayel. U pye Farisyē, u wī naa n tāy klofa bye ye. Woo n yir yer pe kaplāṅ cērfa telai wo, ma ta pe n pe Yesu tēnlehe yigi, ma yi ga nkur ye pe ne. ³⁵ Loo na, u n pe yawāhāfa pye: «Yiisrefa, heii! -Ye yii yigi naam mii ne! ³⁶ Ye sē yāā, le sē ma- sye ter ye, Teedasu sē ba yir la, ma u ya ta naweeyō waa. Nawee-yīisyām n sya yir taha u na, ma n luhu u ye. Loo kur ye, pe n ba u boo, pe nawee- yīisyām n fā cāāṅ. Kai lii tuu ba ga yigi, le sē too la? ³⁷ Woo kur ye, Galēle naa waa pye pe naa n yee Yuda. U n ba yir u ya ndoṅ nayrūhū cāā na. Nabuar n yir taha u bya na. Loo kur ye, pe sē u bya boo la, mpāy pe ba taha u na, pe n cāāṅ. Kai lii tuu ba ga yigi, le sē too la? ³⁸ Yagaa wī nde na, n ga ye yar laa ne: Ye tyii mii na pe n naa n pye, ya'a syi naa pe yāṅ ye. Le ma pye naweete laam wī ne pe yigi, ma nii tēn nde tē, le ga ba klaha-. ³⁹ Le ma -sē pye Yāhā laam wī ne pe yigi cīinde, -ye cā ye yee, ye saa waha le klaha- ye. Loo na, -ye yii yigi, le ma syi le ba nii mii Yāhā ge kē tee n wāā ke ne ye!»

⁴⁰ Pe kaplāṅ cērfa n u Kamayel yē yor sya. Pe n pe Yesu tēnlehe yee dur ba, ma ba ta pe n pe gbā. Pe n maha sā waha pe na, a pe ma syi

Yesu wī laa n maha yi yāā pe yē wo ye. Loo na, pe n cā pe miy yaha. ⁴¹ Pe Yesu tēnlehe n yi pe yawāhāfa telai wo ma ter. Yāhā ke pe yāṅ yi pe n wāfāy yāā Yesu myaha wī na, loo nde n nuhu yigi pe kē. ⁴² Loo kur ye, pe -sē maha naa nawee- klaha plii bye, ma maha naa le kapāyī wī pāā pe ye, kapāyī lii le u Yāhā Yīndefua Crise wī pāā. Pe naa koo pye ke Yāhā kangbāṅ laam wo tesē pe kle ne.

6

Pe koholefa kuasī yāṅ yi Yesu tēnlehe kē

¹ Koo cāā na, Yesu kāndeyārfa naa n syar. Pe laam wo Yiiffee- terfa mpāy pe naa jreke yor pāā, pe n pe ya tē pe klo Yiiffee- * na, ma le kuān ma yee, a plii bye dir layale ma no, pe wee pe poo calangusyam gbihi n la ye. ² Loo na, pe Yesu tēnlehe sēnsye syām n ke fla Yesu kāndeyārfa bye yee ba, ma pe pye ma yee: «Wii Yesu tēnlehe, wa'a tyii Yesu kapāyī wāpāā na nawee- ye, ma taha kuae dir wī ya na, le sē yō ye. ³ Wo nna, ye yai ye naam kuasī mpāy yāṅ yi ye laam wo. Mpāy pe miyūhū ke n yee, tesē Yāhā Yrā maha pe laam yī, tesē laantor kacān ma pe ye. -Ye poosyifa yāṅ yi wo n pe taha dir wūhū na. ⁴ Loo nde ma pye ke syi wii poo na, waa waha nii yalebye, wo naa n pāā Yāhā ye, too naa le Yesu kapāyī yar nawee- na.»

⁵ Ke fla Yesu kāndeyārfa bye n yer loo nde wāpyeṅ na. Pe n Yetyen yāṅ yi. U ba Yesu sroṅ ta u Yater laantee nen ne. U laam maha ba yī Yāhā Yrā ne. Pe n Filipe yāṅ yi taha woo na, ma maha Perkua yāṅ yi, Niikanuhu ne, Tyihimu ne, Parpēna ne, ma suhu Niikluasu ne. U Niikluasu nwo naa n yi Yātōosyi wo, u ba u ya le Yiiffee- kānde wo faale na. ⁶ Pe n poo yar pe Yesu tēnlehe na, pe n klue taha pe na, ma Yāhā nar pe kē pe tēn wī na.

* **6:1** 6.1 Yurusalem klo Yiiffee- yebere yor pāā.

7 Yāhā kapān naa n cāāŋ plii wuhu na. Yurusalem wo pe Yesu kāndeyārfa n ba sroŋ syar naa n gaha. Yāhā yūndefa mpāy bya naa n sya ma naa Yesu ta pe Yater.

Yetyen wāyigi

8 Yāhā ba ke laantār ta Yetyen na, ma maha ba ke Yrā Fānga le u laam wo, u n naa laanwo wūhū pye yēkā wūhū ne, pe klofa yīnde na. ⁹ U wīi -sē ba sye naam mpāy ye. Poo pye Yiifee- yawāhā nwoŋ gaafa ne. Poofa mii pye yāā yāmpa faale wo, ma ba yi le wo. Mpāy pye Syirē kāntraha wo tesē Lesyāāndi kāntraha ne ma ba pa. Mpāy maha pye Sersyi kāntraha wo tesē kui nkāy ne, kāntraha gaa wo pe n yee Yasyi, ma ba pa pe ya ndoŋ. ¹⁰ Pe sē -sē waha yia Yetyen na ma u pāā yigi ye. Yāhā Yrā naa laantor le u laam wo, u n naa kacān kaplāŋ ya pāā pe ne.

¹¹ Loo na, pe n naam mpāy dāā, ma pe ta pe n kawar fua taha u na ma yee: «Wo wo faale wādyaha Musa wāpee luhu u yē na ma suhu Yāhā bya ne.» ¹² Pe n klofa sūū le u na ke syi, pe Yiifee- wāle ne ma suhu Yāhā kaiyarfa ne. Loo na, pe n sur dye u Yetyen na, ma u yigi ma ka u ne kaplāŋ cerfa yahasee ye. ¹³ Pe n maha ga pa mpāy ter ne, pe ba kawar fua taha u na. Pe n ba yee: «Naa nwo sē tyii wo Yāhā kangbāŋ miipihī wāyee na, ma suhu wo wādyaha Musa kānde ne ye, lii Yāhā le ta. ¹⁴ Wo luhu tuu n yee, a Nasaretfa Yesu ga ba Yāhā kangbāŋ traha, tuu dur u wo wādyaha Musa kānde yīntaha wā klaha wo kē.»

¹⁵ Mpāy bye pe pye pe ba tege nii ke yawāhā nwoŋ wo, pe yīnde pye u Yetyen na, pe n u yīntaha yāā ke n yehe palpal yāhāyīŋ tēnlehe yīntaha wāŋ syi dyaŋ.

7

Yetyen yē yor pe kaplāŋ cerfa yaha ye

¹ Yāhā yūndefa yīnfua n Yetyen yey ma yee: «Cīinde la pe n pāā?»

² Yetyen n u yē wāā sya ma u pye: «Yii mpāy ye ma ra nampyeŋ-, ta tuhufa ne, -ye ndityuhu yaha ra ye! Ye cā ma yee, wo faale wādyaha Brama see kāntraha nge wo pe naa n yee Otami. Pe koo kāntraha ngefa yee Syadeefa. Tuu sē bii yir wa u kusey nde wo ma ka Syahara wo ye, Yāhā gii koo myaha gboho tāŋ myar bye na, ke n bii ke ya yar u na, ³ ma u pye ma yee:

<Ma klo yāā,

taa le ta yaha ma tuhufua nna ne,
ma ga nii teelii wo,
tē ga yar ma na.>

⁴ Loo na, Brama n -sē yir ke Otami wo, ma ga nii klo laa wo pe naa n yee Syahara. U tuhufua pye u ne. U tuhufua tuu bii ku ke Syahara wo, Yāhā n maha u ta, u n yir ke fla na ma pa kāntraha nge wo, kii ree mii ke laam wo yagaa. ⁵ Yāhā sē bii teelaa wāā u kē kāntraha nge wo ye. Ke sē bii teelaa ge wāā u kē u waha mploho ge fāā ye, ma -sē bii yē ter u ye, koo ga ba ke kāntraha kur bye wāā u kē, ke n nii pe wāŋ u kur bye ne. Koo cāā na, puee nen ge sē -sē pye Brama myaha na ye. ⁶ Loo nde kur ye, Yāhā n maha bii nde pāā u ye ma yee:

<Ma kur ga ba ka,

pe ga nii nampay kāntraha gaa wo.

Koo kāntraha ngefa ga ba pe ta yāmpa,
pe pe nuhu dye- yīisyāŋ.

⁷ Loo nde wīi na,

n -sē ga ba koo kāntraha ngefa sāhā.

N ga ba ta, ma kur n dur ba kāntraha nge na nwo,
pe ba naa diŋ yi ra kē.>

⁸ Loo kur ye, Yāhā n naambiyār le Brama ne, ma u pye ma yee, loo nde wīi na Brama yai u wākūū wīi koho yigi. Loo na u n bii Yisyake see, plii kuatāā wuhu u n u kūū. Yisyake n bii le dye ma Dyakuba see, ma u kūū plii kuatāā wuhu u ya ndoŋ.

Dyakuba n -sē u naam kicar sēnsye syām kūū. Poo me, pe nii wo ter sēnsye syāŋ ngī wāle.

⁹ Laanyar bii Dyakuba pii yigi, pe n sya pe cīfua Yosefe yigi par yāmpuai Syiptefa ye. ¹⁰ Yāhā -sē pye u Yosefe kur ye. Ke n dye u kuε ye, ma u yīŋ yi kawlan wo, ma ta koo fla kāntraha kui yīŋfua n u yee ba ta u yahasee ye. Yāhā n maha laantor le u laam wo ma u ta, u n kacāyor cā pāā u Syipte kāntraha yīŋfua yahasee ye. U wī n sya tāy u ye. U Syipte yīŋfua n u ta, u n nii ke kāntraha kai- kur byε yahasee ye u kaha bya ne.

¹¹ Loo kur ye, fāā n dye ke Syipte wo, Kanaa bya ne, pe naa wo kāntraha yee koo syi. Fεn n gboho, ngaa sē yāā wo wāle ye wādi wāŋ ye. Wo faale wādyaha Dyakuba tuu luhu, ¹² a bur blokūū ma Syipte wo, u n u pii nō wāā ke fla na pe n ga u bur blokūū waa ke ba. ¹³ Pe n maha bii dur ga ke tēhe syāŋ wuhu na, Yosefe n ga u yīŋ yi pe na, pe n u yāŋ cā pe cīfua. Le klo yīŋfua bya n -sē u Yosefe nna cā. ¹⁴ Loo na, Yosefe n kānde wāā pe n ga u tuhufua yigi ba u fla na u nna byε ne. U tuhufua kaha nawee- pye gbeetāā sēnsye nawee- bua. ¹⁵ Dyakuba ka koo syi Syipte wo. U n bii ku ke fla na, u pii sēnsye syām bya ne. ¹⁶ Pe pe nakur gbe ga naa n le klo nde wo pe n yee Sihisyem. Koo fla nge na, teelaa fla ma gbī ne ke fla na, Brama tuu bii par Amuor pii ye.

¹⁷ Yāhā ke bii yē ter Brama ye lii ne, loo nde pyeyale le bii nō gbe taha, wo klofa pe pye ke Syipte wo, pe nii n syar. ¹⁸ Dyε- buar n ter, yīŋfa busāā n ku ter pe yai ne ke Syipte wo. Yīŋfua waa ter n bii yir u yai ne. Woo yīŋfua nwo cāŋ sē pye Yosefe wī laa na ye. ¹⁹ U n wo wāle byε ta ma nii n nuhu, ma pee tā pe na, ma sya yee pe pe pēyār miy yaha, pe n naa n ku, pēyār rii te pye naam kicar.

²⁰ Koo cāā nge kē, Musa tuu see yi u nayōr ne ma pye Yāhā laanfua.

U nna n u yē woo yrey tāā. ²¹ Te yrey tāā kur ye, u nna n u gbe ga miy yaha, mii u Syipte yīŋfua bii le pāā ta mii. Ke kāntraha yīŋfua pueesya n bii u yāā, ma u ke gbe, ma u yigi mii u ya koho pesey dyaŋ. ²² Koo ke ta, pe n naa Musa klaha Syiptefa kaine tesē pe kacān ne. Tuu bii le dye, u fānga n gboho, kacān n maha gboho u ye.

²³ U wāle ke bii nō dyε- gbeesī na, Musa n le ta woo ga ka, u ga u terfa Yiisrefa yāŋ. ²⁴ U n ga Syiptefa naa waa yāā, tuu nii poo Yiisrefa naa waa nuhu; u n dye u dya kuε ye, ma u Syipte naa boo u kē. ²⁵ U naa n traha woo nampyeŋ- Yiisrefa n le cā, a woo kē Yāhā ke taha u pe sya yaha. Pe sē -sē le war ye. ²⁶ Koo yīŋsyii wo, u Musa n ga Yiisrefa syām yāā, pe nii n wāā. U n yee, woo ga pe syii ma pe pye: <Naambiyām, ye ma klo nen yafa. ²⁷ Nwa ke -sē maha ye taha yii wānuhu na.> Wii ruu -sē naa u nampyeŋ nuhu, u n Musa tra wāā ma u pye: <Yoo tuu ma ta wo yīŋfua, ma naa wo sāhā? ²⁸ Maa ra boo la mii taa ne Syipte naa nwo boo mii niinge na?> ²⁹ Musa tuu kaplāŋ ngī luhu, u n fā yi ke Syipte wo ma ga kuae kāntraha gaa na pe naa n yee Madaha. Koo fla nge na, u n cōo yāā, ma kicar syām see u na.

³⁰ Dyε- gbeesī n ter. Musa pye tēyāfūū fla wo yāŋ gaa tāy, pe n yee Senayi. Yāhāyīŋ tēnlehe waa n yi Musa na, wambule laa wo, naa naa n tar le laam wo, le sē -sē naa n suhu ye. ³¹ Loo nde wāyāā n Musa laam wo. Tuu yūhū crā ke na, woo ga gbihi yāŋ, u n luhu Yāhā yīmbui ne le n yee:

³² <Ndoo kē, ma wāle Yāhā.

Ndoo kē, Brama ye Yāhā,

Yisyake ne, Dyakuba ne.>

Fyar koho wo Musa n yer n sege, u sē ser naa n yāŋ nantāŋ ye. ³³ Yāhā n u pye:

<Ma ntāy fer kāā,

draha gii raa yer nge,

ke ma gbεgε ma maha nii Yāhā wāŋ.

34 N ta nna wāfāy yāā Syipte wo,
n luhu pe wāsū ne,
ta n tege pe wāsyayaha yīmbui
ne.

Loo ne ta n yee,
n ga ma lehe Syipte wo.>

35 Woo Musa wii pe Yiisrefa pe
bii sye yaha, ma bii u pye ma yee:
<Yoo tuu ma ta wo yīŋfua, ma naa
wo sāhā?> Woo Musa ceŋ ya kē,
Yāhā u nō wāā pe kē syayahafua,
ma maha u ta pe yīŋfua. Yāhā n ke
yāhāyīŋ tēnlehe waa lehe wāā Musa
ye loo nde wī na. 36 Woo Musa kē
tuu laanwō wūhū pye yēkā wūhū
ne Syipte laam wo, ma sya waha
Yiisrefa yigi yi ke laam wo. U maha
laanwō wūhū pye yēkā wūhū ne ke
muhulangbāyāhā telai wo ma suhu
le tēyāfūū klo ne, koo fla gii pe dyc-
gbeesī pye. 37 Woo Musa kē tuu
maha bii Yiisrefa pye ma yee: <Yāhā
ga ba ke Yāhā kaplāŋ tōrfua waa nō
wāā ye kē mii ra dyaŋ. U ga ba yi
ye ter laam wo.> 38 Pe Yiisrefa pe bii
pe ya wāā ta tēyāfūū klo wo, ke yāŋ
nge flāhā tāy pe n yee Senayi, woo
Musa maha kē tuu pye wo wāle ne
ke fla na. Yāhāyīŋ tēnlehe waa naa
n pāā u ne koo yāŋ yīŋ na. Kaplāŋ
nkāy ke cīinde yrā wāā nawee kē, u
yāhāyīŋ tēnlehe n ke yar u na, u n
-sē pa, maa ke tōr yar wo na.

39 Wo wāle n yee poo saa luhu u
ye ye, ma u wī sye, ma pe laam wī
ta ma yee, poo ga dur ter Syipte wo.

40 Pe n maha bii Yarō * pye ma yee:
<Wāŋ gaa fāā wo kē ke n nii wo yāhā,
wo n ke ta wo yater. Musa wii tuu
wo yigi yi Syipte wo, wo tee mii, wo
sē cā lii u yāā ye.> 41 Pe n naanceŋ
gaa fāā ta, ma ke tēŋ ma nuhu di ke
wī ne, koo gii pe fāā pe ya ya pe klue
ne. 42 Yāhā n dur yi pe kur ye, ma
tyii pe na pe n nii yāhāyīŋ wān tēŋ.
Loo ne le yrūhū yaha Yāhā kaplāŋ
tōrfa saba wo ma yee, Yāhā yee:

<Yiisrefa, tee pye u tēyāfūū klo wo,
ke dyc- gbeesī ngī na,
ndoo la, tee naa n tēŋ yraha ne?

Ye naa diŋ yi la ndoo kē?

43 Ye cā ndoo sē kē ye.

Ye yāhā nge tee n yee Moloke,
koo kē ree gbe naa n tay ke fai
nwonge wo.

U yrompua nwo pe n yee Arefaha,
ye maha ba usyi pye ma u ta ye
yāhā.

Too wān nde ne,
tee ba fāā ma naa te tēŋ.

Loo ne, n ga ye gbe ga miy yaha
teelaa wo deydey,
koo fla dey Babilōn ge na.>

44 Tēyāfūū klo wo, wo wāle bii
ke Yāhā nwonge gbihi. Kānde lii
Yāhā le ta, le wūhū bii yrūhū ta
ntēmbapai raa na. Too nde pye
wo wāle pe bii gbe le yaha ke fai
nwonge wo. Musa bii ke nwonge
gbihi mii Yāhā bii u yar le ne mii.
Ke nwonge pye pe ye. Yāhā naa n
pāā pe ne ke laam wo. 45 Mpāy pe
yir wo wāle mii kur kue ye, pe bya
n ke Yāhā nwonge yāā ma ke gbe ma
ter ke ne. Yosua woo ruu pye pe yīŋ
na. Yāhā ke bii yē ter Brama kur ye
kāntraha gii ne, Yāhā n ta pe n bii
waha koo kāntraha ngefa kar wāā;
poo ter mii sē pye Yiifee- ye. Koo
Yāhā nwonge n kueue, kur mpāy ma
yir pe yai ne, pe ga ke yāā. Koo syi
ya, ma sya ba Dawide yai cāā dye.

46 Yāhā n kaa taha u Dawide na, u n
-sē kānde nar ke ye, woo ga kaha fāā
ke kē, koo gii ke ma Dyakuba Yāhā.

47 Yāhā n sye, ma bii u dya Salmuu
woo ta u n bii ke Yāhā kaha fāā †.

48 Nwey tii nawee- pe n fāā pe klue
ne, Yāhā sē n syā te laam wo ye, koo
gii ke ma ncaha ye yāhāyīŋ na. Yāhā
kaplāŋ tōrfua waa loo pāā ma yee,
Yāhā yee:

49 <Yāhāyīŋ kē ke ma ra nangbāŋ
niisaha,
kāntraha -sē ma kānamberge
dyaŋ,
tē tre taha ta.

Yii -sē ga waha koo nwoŋ fāā mii syi
dyaŋ?

Draha gii syi -sē ma,
ke ga waha ra niisaha kua?

* 7:40 7.40 Yarō pye Musa lefua. † 7:47 7.47 Salmuu cāā kē, pe bii ke Yāhā kangbāŋ cir fāā.

⁵⁰ Ndoo sē na, tē too nde bye fāā,
ke yāhāyīn tesē ke kāntraha
ne? »

⁵¹ Yetyen tuu pe faalefa wīl tōr yar
wa pe na, u n maha le pāā pe ye ma
yee: «Yii laangbānfa mii, ye laam
waha, ye sye ma ye ndityuhu gbāā
tā ye saa luhu Yāhā ye ye. Ye sye, ye
sē n luhu Yāhā Yrā ye ye. Ye ma mii
ye wāle dyan. ⁵² Yāhā kaplān tōrfua
wii woo u kuee mii, pe sē u nuhu
ye? Mpāy pe u kasronfua wāpa wīl
pāā, pe pe boo. Yagaa u kasronfua
tuu pa, ye u wīl sye ma sya ba u boo.
⁵³ Yii mpāy, Yāhā yāhāyīn tēnlehe ta,
pe n le kānde tōr yar ye na, kānde
lii Yāhā le ta, ye sē -sē le yār ye.»

Yetyen wāboo wīl

⁵⁴ Pe kaplān cērfa pe Yetyen
kaplān ngīl luhu, ncafuḥū n pe yigi,
pe n sya nii n sege. ⁵⁵ U Yetyen
woo -sē nwo, Yāhā Yrā Fānga le u
yīl, u n yāhāyīn tēn yān, ma Yāhā
nayōr yāā, Yesu ne tuu yir yer ke
Yāhā kāndigi koho kue ye, kai- bye
fānga ne u ye. ⁵⁶ U n yee: «Ye
luhu, n nwo, tē yāhāyīn yāā ke yār
yaha nii. Nawee Puee yir yer Yāhā
kāndigi koho kue ye.»

⁵⁷ Pe n tē sya, ma ndityuhu gbāā
tā, ma sur dye u Yetyen na ma u
yigi. ⁵⁸ Pe nawee- n u tyīn ga le klo
kānkāy na, ma ga ntēambar ta, ma nii
u miy u wāboo yīmbui ne. Mpāy pe
ba cāā u miy, pe ba pe nayrengbāy
fer ma ta yaha dya waa kē pe naa n
yee Sol, u naa te yān. ⁵⁹ Pe sya naa
Yetyen miy ntēambar ne, u Yetyen
woo -sē pye, tuu naa Yesu nar ma
n yee: «Yīnfua Yesu, ta yrā sya!»
⁶⁰ Loo na, u n kānklūy gbāā, ma tē
sya fānga ne ma yee: «Yīnfua, ma'a
n tyii kapee nde na pe yīn na ye!»
Tuu koo kaplān ngīl pāā wa, u n ku.

8

Yetyen wāboo wīl n tāy Sol ye.

Pe Yesu kāndeyārfa nuhu

¹ Koo per pe n yir Yesu kāndeyārfa
wānuhu ne ke Yurusalem wo. Pe
Yesu kāndeyārfa bye n fā cāān ter

Yude kui wo, Syamari kui ne. Pe
Yesu tēnlehe poo n kuee. ² Mpāy pe
-sē naa n luhu Yāhā ye, pe n Yetyen
nakugu gbe ga le, ma u gbā wīl wūn.

³ Sol woo -sē pye, tuu naa kaa taha
u ya fānga na pe Yesu kāndeyārfa
wīl wāpyeklaha- wīl ne. U naa n tay
kle wo, ma Yesu kāndeyārfa fyāhā
naa n yigi, naam tesē ca bya ne, ma
ga naa pe le nwompihi wo. ⁴ Mpāy
pe ba fā cāān, pe naa n tay teebehe
bye wo, ma naa Yesu kapāyīl pāā
nawee- ye.

Filipe Yesu Crise kapāyīl yar Syamarifa na

⁵ Filipe n ka Syamari kungbāy wo,
ma ga u Yāhā Yīndefua Crise wīl tōr
pe nawee- ye. ⁶ Pe nawee- pe Filipe
kaplān luhu, ma maha ke laanwo
wūhū yāā tuu n pye, pe bye naa
ndityuhu yaha, ma naa n luhu u
kaplān ye kayi ne. ⁷ Sāndāpee naa n
tē, ma tege naa n kāā nawee- busāā
yīn na, tānklahafa busāā maha naa
n jaa. ⁸ Loo nde n pe klofa ta, nuhu
n pe yigi.

⁹ Le klo wo, dya waa -sē pye le wa,
pe naa u yee Syimu. Woo dya nwo
pye caifua, ma naa pe Syamarifa
laam wo kai- nkāy ne. U naa u ya
yān, usyi wee ye. ¹⁰ Ke fla nawee-
bye, ma gbe pe kicar syīmbir na, ma
ga waa pe wāle na, pe bye -sē naa
nagboho ta u na cīinde, ma sya naa
n yee: «Dya nwo, Yāhā fānga ge kē
ke ma u ye, fānga gi pe n yee cīinde
fāngangbān.» ¹¹ U tee ba ma- ter le
klo wo, ma naa pe nawee- laam wo
u pyer ne, koo syi kē pe n naa u fya,
ma maha naa nagboho ta u na.

¹² Pe klofa pe -sē ba le kapāyīl luhu
Filipe yē na, kapāyīl lii le Yāhā Yai
wīl tōr tesē Yesu Crise wīl ne, pe
naa loo sya cīinde, ma naa Yesu ta
pe Yater. Pe n -sē pe bye tāā naa
n yi loho wo, pe naam tesē pe ca
ne. ¹³ Syimu bya n Yesu kapāyīl sya
cīinde. Loo kur ye, pe n u tāā yi loho
wo, u n naa n kuee Filipe tāy. Filipe
naa yēkā wūhū pye, ma maha naa
laanwo wūhū pye Yesu myaha ne.

Syimu naa koo ngī bya yāā, ke n - sē naa laam wo u kē.

14 Yesu tēnlehe mpāy pe pye Yurusalem wo, pe n ba luhu, a Yesu kapāyī ma, le dye Syamari laam wo, pe n Pyar ye nɔ wāā ke fla na pe syām Nsān ne. 15 Pe syām pe ga dye ke Syamari wo, pe n Yāhā nar pe Yesu kāndeyārfa kē ma yee, Yāhā ke ta Yāhā Yrā n dye pe laam wo. 16 Pe tee ba tāā yi wātāāyi ya loho wo Yesu myaha ne, Yāhā Yrā sē ba dye wa pe laam wo ye, koo syi kē pe n ba Yāhā nar pe kē loo wī na. 17 Loo na, Pyar tesē Nsān ne, pe n klue taha pe na, Yāhā Yrā n dye pe laam wo.

18 Syimu tuu yāā Yāhā Yrā le dye pe Yesu kāndeyārfa laam wo, yaliile wo Yesu tēnlehe pe klue taha pe na, u n war yi ma Pyar ye pye pe syām Nsān ne ma yee: 19 «Ye ra bya kē ke syi fānga ne ta n nii, n ma klue taha wii na, Yāhā Yrā le dye ufua laam wo.» 20 Pyar n u yē wāā sya ma yee: «Ma war pe ka ma ne, ma tee le wūū, a Yāhā laantār wī n sya ke ye wale ne. 21 Ma lay wee nwo ye, ma sē maha yai loo nde syi wāyāā ne ye, ma laam tee mii, pe wee gbege Yāhā ye ye. 22 Mii dur yi kāā ma kapee nde wo, -taa Yāhā nar, ke ma sya ke ma kapee nde kua kāā ma na. Ma pye ge pye mii ma waha nde syi wūū, ma sya le pāā yi. 23 Tē ma yāā mii, ngaa kapihi ma ma yīn na, ma ta ma kapee- n nihi ga ta ter, ma ta ma saha laa kayī ge pye ye.» 24 U Syimu n Pyar ye pye pe syām Nsān ne ma yee: «Yii ge, -ye Yāhā nar ra kē, laa ma n faha ra dye nde kur ye tee pāā ye.»

25 Yesu tuu naa kai- nkāy pye pe n naa n yāā yīnde ne, ma suhu nkāy ne tuu naa n pāā pe naa n luhu, Pyar ye pe loo kapāyī tōr yar wa pe nawee- ye, pe n dur ter Yurusalem wo. Kānde wo, pe le kapāyī tōr naa n gaha Syamari kāntraha kusyīmbehe busāā wo.

Filipe tesē Yetyopefa yīn fuangbān gaa ne

26 Yāhāyīn tēnlehe waa n Filipe pye: «Ka yainsaha dar kue kāndigi koho kue ye. Kānde laa ma ke kue dragba wo, le n yir Yurusalem wo ma n gaha klo nde wo pe n yee Gbasa. Ka loo kānde fla na.»

27 Filipe -sē yāā ta ter yir ter le kānde kue ye. U n ga dya waa yāā le kānde wo. U pye Yetyope yahaseefua waa, ma maha pye Yetyope yīnfasya war kluhu yīn na. U ba ka Yurusalem wo Yāhā seysaha wo, ma dur naa n ter u niisaha wo. 28 U pye u ba dye nii u kafān wo, ma naa Yāhā kaplān tōrfua Yisa kaplān kal ke Yāhā sabangbān wo. 29 Yāhā Yrā n Filipe pye ma yee: «Yūhū dye u dya kafān tāy.» 30 Filipe n fā yūhū dye, ma luhu u Yetyope naa tuu nii Yāhā kaplān kal, nkāy Yāhā kaplān tōrfua Yisa tuu yrūhū. Filipe n u yey ma yee: «Kai- nkāy taa n kal ngī, ma ke war la?» 31 U dya n u yē wāā sya ma yee: «N ga waha pye mii, n naa ke war, waa ma yee u wee ma nii ke yīntaha tōr ma ra yar ye?» U n Filipe nar, u n dye nii u tāy ke kafān wo. 32 Yāhā kaplān nkāy u naa n kal, koo kē ngī:

«U nii mii mbua wii syi dyan pe yigi
n gaha
boosaha wo.
U nii mii mbua wii syi dyan pe u yor
kur,
u n yaha le tete.

U sē yē kua ma laa ge pāā ye.

33 Pe u klon, dyefua sē yāā u kue ye.

Pe mii, pe u boo kāntraha nge na,
kur wām ga ba yir na u ye pe
naa u wī pāā?»

34 U Yetyope naa n Filipe yey ma yee: «Dya, kace ra yar, yoo wī -sē kē, u Yāhā kaplān tōrfua tuu tōr loo ne? U ya koho wī laa, waa wī?»

35 Filipe n kapān gbe ma u Yāhā kaplān tōrfua kaplān ngī yīntaha yar u dya na, ma sya ba le Yesu kapāyī tōr yar u na. 36 Pe naa n ter ke dyan le kānde wo, pe n ga

nɔ loho fla gaa na. U Yetyope naa n u pye: «Loho nge! Nwa -sē maha ma ke kuae ta wātāāyi na loho wo?» [³⁷ Filipe n u pye: «Ke ma pye ma Yesu ta ma laam wo ma cīinde Yater, ma ga waha tāā yi loho wo.» U Yetyope naa n u pye: «N le sya cīinde, woo kē tuu ma Yāhā Dya cīinde.»]

³⁸ Loo kur ye, u Yetyope naa n ta pe n ke kafāŋ yer. U n tege woo tesē Filipe ne. Pe n dye ke loho wo. Filipe n u tāā yi ke loho wo. ³⁹ Pe yi ke loho wo, Yāhā Yrā Fānga n Filipe gbe ter. U Yetyope naa sē maha u yāā yāā nantāŋ ye, ma u kānde sya, ma n ter, nuhu fla. ⁴⁰ Filipe n ga u ya yāā klo laa wo pe naa n yee Asuhute. U n nii Yesu kapāyī tōr n gaha kui wo, ma sya ga dye Syesare wo.

9

Sol u troho wātāhā ter miy yaha ma Yesu kānde yār

(Tēnl 22.6-16; 26.12-18)

¹ Sol -sē nwo, u pye ma naa Yesu kāndeyārfā ke wāboo ya ne. U n ba yir ma ka Yiifee- Yāhā yūndefa yīnfua fla na, ² maa saba mpāy sya u ye, saba mpāy syi pe ga waha kānde wāā u kē u n ka Damasus na, te Yiifee-yawāhā nwey wo. U maa nawee-mpāy yāā ke fla na, naam woo, ca woo, pe ma yee wa pe n yār Yesu kānde wo, u waha pe yigi, u pe pua, u pa pe ne Yurusalem wo.

³ U n yir koo na, ma kānde sya, ma n gaha ke Damasus na. Tuu ga nɔ gbe taha le klo na, u n yee woo ga yāŋ, ma yāā cāā- mpāy ter syi pe yi yāhāyīŋ kue ye, ma ba yehe u na. ⁴ U kadye n sege, u n laha too kāntraha na, ma luhu yīmbui laa ne, le u pye ma yee: «Sol, Sol, n lii wāpee pye, ma n nii ra nuhu yīntayāhā ne?» ⁵ U n wāā sya ma yee: «Yīnfua, mboo wii raa n pāā ra ne, ma myaha mii?» Le yīmbui n u yē wāā sya ma yee: «Ndoo Yesu kē taa n nuhu yīntayāhā ne. ⁶ Mboo, yir, ma dye le klo wo. Taa yai ma lii pye, pe ga le yar ma na.»

⁷ Nawee- mpāy pe wāā naa n yār Sol ne, pe bye ba yer pe sē sya naa laa pāā ye. Pe naa n luhu le yīmbui gbleŋ ne, pe sē -sē naa waa yāā ye. ⁸ Sol n yir, ma tāhā yer kāntraha na. U n yīmpe yār, u sē -sē waha ngaa yāā nantāŋ ye. Pe n u yigi koho na ma ka u ne ke Damasus na. ⁹ U n plii tāā pye, u sē waha naa n yāŋ ye, u sē ngaa di ye, u sē maha ngaa wo ye.

¹⁰ Ke Damasus wo, Yesu kāndeyārfua waa pye, pe naa n yee Nanayase. U pye mii wāytāā dyaŋ u na, ma Yīnfua yāā tuu u yee ma yee: «Nanayase.» U n u yē wāā sya ma yee: «Yīnfua, n nwo, n n luhu ma ye.» ¹¹ U Yīnfua n u pye ma yee: «Yir yagaa, kānde lii pe n yee kāndigi, ma loo sya, ma ka Yuda kaha wo, maa Tarsufa naa waa wīi yey, pe u yee Sol. ¹² U ma ge ma u nii Yāhā nar. U bya pye mii wāytāā dyaŋ u na, ma ma yāā, taa dye ga maa koho taha u na, ma yee u waha maha naa n yāŋ faale dyaŋ.» ¹³ Nanayase n loo wāā sya ma yee: «Yīnfua, nawee-busāā dya nwo wīi tōr ra ye. Tuu Yesu kāndeyārfua nuhu wānuhu gi ne Yurusalem wo, n le luhu. ¹⁴ Yāhā yūndefa yīnfua kānde wāā u kē, u pa nwo wo, u ba nawee- yigi pua, poo mpāy pe koho taha yaha Yesu na.» ¹⁵ U Yīnfua n -sē maha u pye ma yee: «Ka, n dya nwo yāŋ yi, ma yee u ta wīi tōr yar driyēfa bye na tesē yīnfa bye ne tesē Yiisrefa ne. ¹⁶ Tuu yai u wāfāy gi fāy ta wīi na, u ta, nawee- n ra wīi cā, n ga u yar koo bye na.»

¹⁷ Loo na, Nanayase n yir, ma ka Yuda kaha wo. Tuu ga dye ke kaha wo, u n klue taha Sol na ma u pye ma yee: «Sol, ma ma Yesu kāndeyārfua mii ta dyaŋ. Taa naa n pai kānde wo, Yīnfua Yesu wii tuu ba yi ma na, woo u ra lehe wāā, n ba ma ta ma n waha naa n yāŋ faale dyaŋ, tē ma ta, Yāhā Yrā Fānga n ma laam yīi.»

¹⁸ Loo yalebya wo, wān raa n kuā kāā Sol yīmpe na mii sawor dyaŋ, u n nii n yāŋ faale dyaŋ. U n yir, pe n

u tãã yi loho wo. ¹⁹ Loo kur ye, u n di, u kadye n cã fãnga yãã.

Sol Yesu kãnde wĩ yar Damasufana

Loo kur ye, Yesu kãndeyãrfa mpãy pe pye Damasufana, Sol n kuee pe ne, ma faa plii raa pye, ²⁰ ma nii Yesu wĩ pãã nawee- ye Yiifeyawãhã nwey wo ma yee, Yãhã Dya kē Yesu ne. ²¹ Mpãy bye pe u kaplãŋ luhu, le n pe fe gbe, pe n nii le yey ma yee: «Dya nwo woo sē na, tuu naa Yesu kãndeyãrfa ke wãboo ne yĩntayãhã ne Yurusalem wo, poo mpãy pe koho taha yaha Yesu myaha na. U sē yir la ma pa nwo, woo n pai tee nde Yesu kãndeyãrfa yigi pua, u ga pe yi Yãhã yũndefa yĩnfua kē?» ²² Sol -sē naa Yesu wĩ pãã nawee- ye. Kaa naa n taha u kaplãŋ wãlaha na tesē ke fãnga ne. Yiifeyawãhã mpãy pe pye Damasufana, Sol pe gbihi yar naa n laha Yesu wĩ ne ma naa pe yar, Yesu woo u ma u Yãhã Yĩndefua Crise, le n sya naa yē gbãã pe na.

²³ Koo syi kē plii raa kur ye, Yiifeyawãhã pãã ta poo ga Sol boo. ²⁴ Sol n -sē loo nde yãã luhu. Le klo pye, pe ba ncaha fãã, ma le klaha tã. Nawee-naa le klo kapahayēr bye sēŋ, ke yai ke yĩmper, pe ma u Sol yãã pe u boo. ²⁵ Sol pye Yesu kãndeyãrfa mpãy ne nwoŋ gaa laam wo, ke ba fãã gbra le klo ncaha na. Fenaater gaa -sē pye ke nwoŋ wo ke ba yi ke ncaha ne. Pe n yir yĩmper wo, ma u Sol gbe le takũy laam wo, ma namihi pua le na, ma u Sol yoŋ tege wãã fenaater ne le klo ncaha kur kue ye. Sol n waha wloho yi ke syi, ma fã ter.

Sol ka Yurusalem wo

²⁶ Sol n ga dye Yurusalem wo, ma yee woo ga dye wãhã Yesu kãndeyãrfa ne. Pe bye -sē ba fya u na, pe sē ba le sya cĩnde ma yee, u wã klaha ma nii Yesu kãndeyãrfua ye. ²⁷ Yesu kãndeyãrfua wii pe naa n yee Barnabaase, woo n Sol yigi loo na, ma ka u ne pe Yesu tēnlehe fla

na. Sol tuu ba u Yĩnfua wãã sya mii le kãnde wo, u n kaplãŋ nkãy pãã u ye, Barnabaase n loo nde tōr pe Yesu tēnlehe ye. Sol tuu pye Damasufana, ma naa Yãhã kapãn pãã Yesu myaha ne pe nawee- ye laanyĩn ne, Barnabaase n maha koo bya tōr pe ye. ²⁸ Loo yale nde wo, Sol n cã waha u ya wãhã pe ne. U n nii n tay ke Yurusalem wo, ma Yãhã kapãn pãã naa n laha Yĩnfua myaha ne nawee- ye laanyĩn ne.

²⁹ Yiifeyawãhã mpãy pe naa jreke yor luhu, u naa n pãã pe bya ne, ma naa kaplãŋ tyĩn pe ne. Poo -sē naa u wãboo ke. ³⁰ Pe Yesu kãndeyãrfa pe loo cã, pe n Sol yigi ga Syesare na, maa u ta u n ka Tarsu na *.

³¹ Loo na, Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa mpãy pe pye Yude wo, Galele ne tesē Syamari ne, pe n cã yrĩŋ yãã. Yĩnfua Yesu wĩ naa n gboho pe laam wo plii wuhu na. Pe maha naa u laam wũhũ pye yalebye. Yãhã Yrã kãmay na, kaa naa n taha pe yawãhãfa wãnihi na.

Pyar yēkã wũhũ pye Yesu myahana

³² Pyar naa n tay kui bye wo, ma naa Yesu kãndeyãrfa yãŋ. U n ba ka klo laa wo pe naa n yee Liide, Yesu kãndeyãrfa yãnsaha wo, ³³ ma ga dya waa yãã le klo wo. Pe naa u yee Yene. U dye- kuatãã ba kē tãnkur yan ne kãntraha na. ³⁴ Pyar n u pye ma yee: «Yene, Yesu Crise ma, u ma jaa yagaa. Yir, ma ma kasãy wãŋ gbe!» Yene n ta ter yir. ³⁵ Liide klofa bye tesē Sarãŋ ngbãŋfa bye ne, pe n loo yãã, ma pe troho wãtãhã ter wã klaha, ma nii Yĩnfua kãnde yãr.

³⁶ Klo laa pye tũntũn, pe naa n yee Yope. Coo waa pye ke fla na, u myaha Tagbihita. U pye pe Yesu kãndeyãrfa ne. Jreke yor wo ke Tagbihita myaha nge n yee Dookase, ke yĩntaha kē kafaa. U coo naa kayĩ pye yalebye, ma maha naa koho le nawãm ye. ³⁷ U n ba too yan na, ma ku. Pe n u nakugu yee, ma ke gbe

* 9:30 9.30 Pol kusey ba kē Tarsu ne.

ga ta nwoŋ gaa laam wo gbegbaha yīŋ na. ³⁸ Pe Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye ke Yope wo, pe ba le luhu ma yee, Pyar ma tūntūn Liide na. Pe n nawee- syām lehe wāā u ye pe ga u yar, poo ma pe u nar, u pa poo fla na, u ma n nii kuee ye.

³⁹ Pe n ga dye Pyar fla na, ma re tēnlēhe tōr u ye, u n yir wāā kūn pe ne le yalebya wo. Tuu ga dye, pe n u yigi ga ke nwoŋ laam wo gbegbaha yīŋ na. Calangusyām mpāy pye ke fla na. Pe bye n ba yer Pyar tāy, ma nii n wūn. Dookase tuu pye yrāŋ na, ma ba nayre tii gbihi, tesē nayrengbāy tii ne, pe n too nde gbe n yar Pyar na. ⁴⁰ Pyar n pe nawee- bye ta pe n yi nwoŋ wo, u n dur ma kānklūy gbāā kāntraha na, ma Yāhā nar. U n ba wā klaha ke nakugu kue ye ma yee: «Tagbihita, yir!» U n u yīmpē yār, ma Pyar yāā, ma yir nii. ⁴¹ Pyar n u yigi koho na, ma u ta u n yir yer. Loo kur ye, mpāy pe Yesu ta pe Yater tesē pe Yesu kāndeyārfa calangusyām ne, u n poo yee ba, maa u yar pe na yrāŋ. ⁴² Pe n le cā tāŋ ke Yope wo, loo n ta, nawee- busāā n u Yīŋfua ta pe Yater. ⁴³ Pyar n faa ma- Yope na. U ba kuee ke Yope wo sraha tēntēfua waa fla na, pe naa n yee Syimu.

10

Yāhāyīŋ tēnlēhe waa ba yi Kōrnee na

¹ Syesare laam wo, dya waa pye pe naa n yee Kōrnee. U pye seraasyi yīŋfua, ma pye Wōrmefa seraasyi ndreŋ gaa yīŋ na, pe naa n yee Yitale seraasyi ndreŋ. ² U dya naa Yāhā kānde ke. U naa n gaha Yāhā narsaha wo u nna bye ne. Yiiffee- mpāy pe pye nawām, u naa koho le pe ye, ma naa Yāhā nar plii bye. ³ Per gaa yaīyīn yale wo, Yiiffee- Yāhā naryale ba kē, u n yāā mii wāytāā dyaŋ u na. U n yāhāyīŋ tēnlēhe waa yāā gbaa na, tuu dye ba u fla na, maa u pye ma yee: «Kōrnee». ⁴ U n u yāhāyīŋ tēnlēhe yāŋ, ma fya, ma u

pye ma yee: «Yīŋfua, nwa ma?» U yāhāyīŋ tēnlēhe n u yē wāā sya ma yee: «Taa naa Yāhā nar, ma maha naa koho le nawām ye, Yāhā koo bye sya ma ye. Ke sē faha ma wīi ne ye. ⁵ -Taa -sē nawee- lehe yagaa, pe n ka Yope na, pe ga dya waa ta u n pa, u myaha Syimu, nawee- bye u yee Pyar. ⁶ U n syā sraha tēntēfua waa ye, u myaha Syimu. U kaha ma muhulangbāŋ yē tāy.»

⁷ U yāhāyīŋ tēnlēhe n loo pāā u ye ma ter. Le yalebya wo, Kōrnee n u tēntē- syām mpāy yee ba tesē u seraasyi naa waa ne, tuu pye mpāy yīŋ na. Woo bya ba naa Yāhā kānde ke, u wīi ba waha Kōrnee ye. ⁸ Kai lii le pye, u n le gbe ma tōr pe ye, ma pe lehe wāā ke Yope na.

Mpāy pe wee Yiiffee- ye, Yāhā laa pāā Pyar ye pe wīi na

⁹ Ke yīŋsyii wo, pe naa n gaha ma sya ga nō gbe taha ke Yope na. Pyar -sē pye, u ba dugu u kaha gbegbaha yīŋ na yaiwlan yale wo, ma yee woo ga Yāhā nar. ¹⁰ Fāā n u yigi u n yee woo ga ngaa di. Yalii pe yee poo ga ngaa soho u kē, u n yāā mii wāytāā dyaŋ u na. ¹¹ U n yāhāyīŋ yāā ke fe yār, kla gaa n nii tege n pai tāā ye kāntraha na: Ke kla pye mii faangbāŋ gaa dyaŋ. Ke yēr resyar ba wāā tā. ¹² Ke laam wo treresyar wān ter bye pye tesē kahakaha wān ter bye ne ma suhu kānsyām ter bye ne. ¹³ Yīmbui laa n u pye ma yee: «Pyar, yir, ma wān nde boo, ma naa n kaa!» ¹⁴ Pyar n wāā sya le yīmbui ye ma yee: «Yīŋfua, too wān nde sē yō ye; wo Yiiffee- kānde na, wo n fā wān nde na.» ¹⁵ Le yīmbui n maha u pye ma yee: «Yāhā yee te yō, ma tee n fā re na.» ¹⁶ Pyar tuu too wān yāā, ma luhu le yīmbui ne, saa te n ter. Saa, u n maha te yāā. Yāhā te gbe yi u na koo syi tehe tāā, ke faangbāŋ n cā dugu ter yāhāyīŋ na.

Pyar dye waa kaha wo, u wee Yiiffee ye

¹⁷ Pyar tuu koo yāã pe wāytāã wo ke syi, u sē -sē waha le yīntaha cã ye. Le yale -sē nwo, Kōrneee tuu ba nawee- mpāy lehe wāã u Pyar ye u Syimu kaha wo, pe ba ke kaha yey naa n gaha, ma sya ga nɔ ke kapahayē na. ¹⁸ Pe n yīmbui yir ma le yey ma yee: «Syimu wii pe n yee Pyar, u n syā la nwo?» ¹⁹ Yāhā ke ba wān tii gbe yi u Pyar na ke yīmbui lii ne tuu ba luhu, u Pyar pye nantāŋ u naa le ga. Yāhā Yrā n u pye ma yee: «Yāŋ! Nawee- tāã ma nwo, pe ma ke. ²⁰ Yir, ma tege ke gbegbaha yīŋ na, ma ka pe ne, ma'a n laalaa pye ye, ndoo tē pe lehe wāã.» ²¹ Loo na, Pyar n tege ba pe nawee- mii fla na, maa pe pye ma yee: «Wii tee n ke, woo kē ra ne. Ah ye pa lii na?» ²² Pe n u yē wāã sya ma yee: «Seraasyi yīŋfua Kōrneee kē tuu wo lehe wāã. Nawee wii kē u ne, u n sron, Yāhā wīi gbobo u laam wo, Yiiffee- bye u miyūhū yee. Yāhāyīŋ tēnlēhe waa kē, u u Kōrneee klaha, ma u yar ma yee, u ma ta ma n ka u fla na, maa ma yē kapān pāã u n luhu.» ²³ Pyar n pe yigi dye u kaha wo, ma syāsaha wāã pe kē.

Ke yīŋsyii wo, pe n yir ma kānde sya, ma dur tər. Pyar pye pe ne. Yopε Yesu kāndeyārfa mpāy n yir ke Yopε wo, ma Pyar wār ga. ²⁴ Ke yīŋsyii wo, pe n ga dye ke Syesare wo. Kōrneee naa u sēŋ u kaha wo. U ba u nwonfa mpāy yee ba loo wīi na, tesē u naambiyābuam mpāy ne. ²⁵ Yaliile Pyar naa n pai dyesaha wo, Kōrneee n ka, maa u wāã, ma kānklūy gbāã u yaha ye, ma yee woo ga u syar nangbāŋ syaha ne. ²⁶ Pyar n sye ma u kuā yir, ma u pye ma yee: «Danda, yir! Taa yāã, nawee ya kē ra bya ne.» ²⁷ U n nii n pāã Kōrneee ne, maa dye ke kaha wo, ma nabuar mpāy yāã pe wāã nii.

²⁸ U n pe pye ma yee: «Ye cã ma yee Yiiffee- kānde na, Yiiffee naa sē yai u naa n crã nawee wii na u wee Yiiffee ye. U sē maha yai u naa n dye u kaha wo ye. Yagaa, Yāhā -sē ndoo

klaha, ma ra yar ma yee, n sē yai n naa fã nawee waa ter na ye, n sē yai n naa waa ter yāŋ mii nawee wii syi dyaŋ, u sē yai pe naa n crã u na ye. ²⁹ Koo kē, tee ra yee, n sē sye ye, n pa. Tee ra yee ba lii na, ye waha le pāã ra ye yagaa.»

³⁰ Kōrneee n yee: «Ke plii resyar nanga, le pye yagaa syi yaiyīn na. N pye n naa Yāhā nar ta kaha wo. Dya waa n ba yer ra tãy u kale wān ne te n yehε palpal, ma ra pye ma yee: ³¹ «Kōrneee, taa naa Yāhā nar lii ne, ke le sya ma ye. Taa maha naa wān tii bye wāã nawām kē, le sē faha Yāhā na ye. ³² Loo nde na, waa lehe wāã Yopε na, u n ga Syimu yee ba, Syimu wii pe n yee Pyar. U ma dya wii kaha wo, u bya myaha Syimu u ya ndon, u sraha tēn tē, u ma muhulangbāŋ yē tãy.» ³³ Ta n ta ter waa lehe wāã ma ye, ma n le sya ma pa. Le yō. Wo bye mii Yāhā yaha ye yagaa. U Yīŋfua tuu ma pye, ma ba wo yar lii ne, le pāã wo ye, wo ma wo n luhu ma ye.»

Mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe le kapāyīi fe luhu Pyar yē na

³⁴ Loo na, Pyar n yē kuā ma yee: «Cīinde ne, n cã Yāhā wee ke nawee waa puar nawee waa na ye. ³⁵ Ma'a sya yi teelii teelii, ma'a pye wa ma n luhu Yāhā ye, ma maha kasron pye, ma wīi ga naa n tãy ke ye. ³⁶ Yāhā le kapāyīi nɔ wāã Yiiffee- ye, kapāyīi lii le n yee nawee- bye ga ba yrīŋ yāã Yesu Crise kāmāy na, woo wii u ma wo bye Yīŋfua. ³⁷ Nsān tuu nawee- yee naa n pai, maa naa pe yar, pe le sya pe cã, pe kapee- wāpyeŋ sē yō ye, pe ke miy yaha, ma pe tãã naa n yi loho wo, ye koo ngīi bye cã. Loo kur ye, lii le cã pye Galεε kāntraha kur bye na, ma sya ka Yude kāntraha na, ye maha loo nde bya cã. ³⁸ Yāhā fāŋga wāã Yesu kē, Yesu wii u n yi Nasarete wo, ma maha Yāhā Yrā wāã u kē, u n waha naa n gaha tebehe bye wo, ma naa kayīi pye nawee- kē. Mpāy pe pye, Setane naa pe fāy fāŋga ne,

Yesu u Setane kar tege naa n kãã pe yīŋ na. Yãhã pye u kur ye. Ye maha koo bye cã. ³⁹ Tuu kai- nkãy bye pye Yiiffee- klo Yurusalem wo ma suhu pe Yiiffee- kui bye ne, wo ke yãã wo yīnde ne. Loo kur ye, pe Yiiffee- ge u kuey mar boo trã na. ⁴⁰ Ke plii tãã na, Yãhã n u ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye. ⁴¹ U sē -sē u ya yar nawee- bye na ye, u u ya yar wii poo na, wii mpãy Yãhã wo yãŋ yi, ma yee too u yãã wo yīnde ne. Yesu tuu dur ba yrãŋ na gbaafa ye, wii kē too u yãã, ma sya wãã di u ne, ma loho bya wãã wo u ne. ⁴² U n wo pye ma yee, too ga naa le Yesu kapãyĩĩ pãã pe nawee- ye, wo pe yar laha wo yee, woo Yesu kē Yãhã u yãŋ yi, u nawee- bye sãhã, mpãy pe ma yrãŋ na tesē mpãy bya ne pe ma gbã wo. ⁴³ Faale Yãhã kaplãŋ tōrfa bye bii le pãã u wĩĩ na ma yee, cĩĩnde ne, wii ma u Yãhã Yĩndefua ta u Yater, Yãhã ga ufua kapee- gbe kãã u yīŋ na Yesu myaha kãmay na.»

Mpãy pe wee Yiiffee- ye, Yãhã Yrã dye pe laam wo

⁴⁴ Pe nawee- pye pe naa Pyar kaplãŋ luhu, Yãhã Yrã n tege dye pe bye laam wo. ⁴⁵⁻⁴⁶ Yiiffee- mpãy pe ba Yesu ta pe Yater, ma pa Pyar ne, pe n yãã Yãhã Yrã tege dye pe nawee- mii laam wo, mpãy pe wee Yiiffee- ye. Loo nde n pe Yiiffee- mii fe gbe. Yãhã Yrã ba pe laam yĩĩ, pe n sya naa yor ter raa pãã, ma naa Yãhã sey. ⁴⁷ Loo na, Pyar n le pãã ma yee: «Ah mpãy pe Yãhã Yrã yãã wo wãŋ syi dyaŋ, pe bya sē yai la pe tãã yi loho wo pe ya ndoŋ?» ⁴⁸ Loo na, u n yee, pe pe tãã yi loho wo Yesu Crise myaha na. Pe wãtããyi kur ye, pe nawee- n maha u nar, u kuee u plii raa pye poo ne. U n le sya.

11

Lii le Pyar yãã u n sya ka mpãy ye, pe wee Yiiffee- ye

¹ Mpãy pe wee Yiiffee- ye, poo bye Yesu kapãyĩĩ sya cĩĩnde ke syi. Pe Yesu tēnlehe mpãy pe pye Yude wo

tesē ke fla Yesu kãndeyãrfa ne, pe n le luhu, a mpãy pe wee Yiiffee- ye, poo bya Yesu kapãyĩĩ sya cĩĩnde. ² Pyar n ba dugu ba Yurusalem wo. Pe Yiiffee- mpãy pe pye Yesu kãndeyãrfa, poo mii n le kuãn u ye ma yee: ³ «Mpãy pe wee Yiiffee- ye, ma ga dye pe kaha wo, ma sya wãã di pe ne.»

⁴ Kai- nkãy ke pye, Pyar n dye ke laam wo, ma ke bye tōr pe ye. ⁵ U n pe pye ma yee: «N pye klo nde wo pe n yee Yope. N pye n naa Yãhã nar, ma ba yãã mii wãytãã dyaŋ ra na, ta n nii ngaa yãã: Ke kla pye mii faangbãŋ gaa dyaŋ, ke yēr resyar ba wãã pua tã. Ke n yir yãhãyiŋ wo, ma sya tege ba no ra na. ⁶ Ta n nii ke waha n yãŋ, ma kãntraha treresyar wãn raa yãã ke laam wo, wlaha wãn ne, kahakaha wãn ne tesē syir wãn ne. ⁷ Ta n luhu yĩmbui laa ne, le ra pye ma yee: «Pyar, yir, ma wãn nde boo, ma naa n kaa!» ⁸ Ta n sye ma yee: «Aye, Yĩnfua, wãn nde syi sē yō ye. Wo Yiiffee- kãnde na, wo n fã re na. Te syi sē dye yãã ra yē wo ye.» ⁹ Le yĩmbui n maha yir yãhãyiŋ wo ke tēhe syãŋ na, ma ra pye ma yee: «Yãhã yee te yō, ma tee re yãŋ ma yee te sē yō ye.» ¹⁰ Tē too wãn nde yãã ke syi, ma luhu le yĩmbui ne, pe wãytãã n caa ra na, ma maha pa ra ye, ta n maha yãã koo syi ya. Ke n tã tēhe tãã, te wãn bye n dugu ter yãhãyiŋ na, pe wãytãã n caa tãŋ ra na.

¹¹ Le yalebya wo, naam tãã n ba yer ke kaha kapahayē na, kaha giĩ tē pye. Pe ba pe lehe wãã ra na, pe n yir Syesare wo, ma pa ra fla na. ¹² Yãhã Yrã n ta pye, n ka pe ne, n ma n laalaa pye ye. Pe Yesu kãndeyãrfa kuay mii tee yãã mii, pe ra wãr ga wo n sya ga dye Kōrnee kaha wo. ¹³ Too ga dye u Kōrnee kaha wo, u n u yãhãyiŋ tēnlehe wĩĩ pãã wo ye. U yãhãyiŋ tēnlehe tuu ba u ya yar u Kōrnee na mii syi dyaŋ, ma maha lii tōr u ye, u n dye ke laam wo, ma ke bye tōr wo ye. U yãhãyiŋ tēnlehe ba u pye ma yee:

«Waa lehe wāā klo nde wo pe n yee Yope, u n ga Syimu ta u pa ma fla na, Syimu wii pe n yee Pyar. ¹⁴ Kainkāy ke ga waha mboo Kōrneē ta ma n waha sya yaha, mboo tesē ma kahafa bye ne, u ga ba ke yar ma na.»
¹⁵ Ndoo Pyar pye n naa n pāā nantāŋ pe nawee- ne, Yāhā Yrā n ba tege dye pe bye laam wo, mii wo wāŋ syi dyaŋ ke per cir na, per gii Yāhā Yrā ke fe tege, ma tege dye wo laam wo.
¹⁶ Ta laam n too Yīŋfua kapān nde na tuu ba yee: «Nsān ye tāā yi loho ya wo. Ndoo Yesu, n ga ye tāā yi Yāhā Yrā ge ne.»
¹⁷ Wii Yiifēe- mpāy too Yīŋfua Yesu Crise ta wo Yater, Yāhā n kayī lii wāā wo kē, ke loo bya wāā mpāy kē, pe wee Yiifēe- ye. Ndoo ga waha Yāhā wīi sye la?»

¹⁸ Pe Yude Yesu kāndeyārfa, pe kaplāŋ ngīi luhu wa, pe n pe laam yīn, ma nii Yāhā sey, ma nii le pāā ma yee: «Le ma pye ke dyaŋ, mpāy pe wee Yiifēe- ye, Yāhā ta poo bya ma waha le sya ma cā pe kapee- sē yō ye, ma ke wāpyeŋ miy yaha, ke ga cīinde yrā wāā pe bya kē, lii wākuayāā wee le na ye.»

Yesu kāndeyārfa yawāhā wāfeyir Yātōosyi wo

¹⁹ Cāā gii cāā na pe ba yir Yesu kāndeyārfa wānuhu na yīntayāhā ne, ma sya ba u Yetyen boo, mpāy ba fā cāāŋ, ma sya ka Fenise wo, Yātōosyi ne, Syiper ne. Ke Syiper nge, kāntraha gaa kē muhulangbāŋ ke gbey le. Pe n ga nii koo kui ngīi wo, ma nii le Yesu kapāyī tōr Yiifēe- poo ya ye. ²⁰ Yesu kāndeyārfa mpāy pye pe naa n yi Syiper wo tesē Syirē ne, ma ba pa Yātōosyi wo. Poo mii- sē naa Yīŋfua Yesu Crise kapāyī tōr mpāy ye pe wee Yiifēe- ye. ²¹ Yīŋfua fānga pye pe kaplāŋ na, nabuar n naa pe kaplāŋ sya cīinde, ma pe kānlē miy naa n yaha ma naa pe ya le Yesu kānde wo.

²²⁻²⁴ Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Yurusalem wo, ma naa pe ya wāā, pe ba Yātōosyi Yesu kāndeyārfa wīi luhu. Pe n Barnabaase woo lehe wāā

ke fla na. U pye naweeyō, Yāhā Yrā ba u laam yīi, u maha ba Yesu ta u Yater u laam bye ne. Tuu ga dye ke fla na ma yāā Yāhā kayī lii pye, le n nii u ye nuhu. U n pe nawee- yar laha pe pe laam ta wācēŋ, pe pe ya waha pe ma n cer Yīŋfua na ye. Nabuar n maha naa n pai, maa pe ya le naa n soho Yīŋfua koho wo.

²⁵ Loo kur ye, Barnabaase n ka Tarsu wo Sol fla na. ²⁶ U n ga Sol yāā, ma u yigi ba Yātōosyi wo. Pe n kuee ke fla na dyewe, ma nii yawāhā pye ke fla Yesu kāndeyārfa ne, ma maha nii nawee- busāā klaha. Myaha cāā taha Yesu kāndeyārfa na ke Yātōosyi goo laam wo, ma nii pe yee Cretyē; koo yīntaha kē, Crise nna.

Pe war nō wāā Yesu kāndeyārfa kē Yurusalem wo

²⁷ Ke cāā na, Yāhā kaplāŋ tōrfa mpāy n yir Yurusalem wo, ma tege ga Yātōosyi na. ²⁸ Poo nen waa pye, u myaha Agabise. Yāhā Yrā n u ta u n yir, ma le pāā nawee- ye ma yee, fāāpihi ga ba too Yude kuc kāntraha kur bye na. Ke fāāpihi n ba dye, ma yai Klode woo ne tuu pye kāntre fāngafa bye yīŋfua. ²⁹ Pe Yātōosyi Yesu kāndeyārfa n yir, ma yee poo ga war wāā, wii ma waha yia yē gii na u pa, pe n wāā le pe nō wāā Yudefa mpāy kē pe ma Yesu kāndeyārfa. ³⁰ War mpāy pe yāā, pe n pe bye le soho Barnabaase koho wo tesē Sol ne, pe n ga pe wāā pe Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa kē Yurusalem wo.

12

Pyar wāleŋ nwompihi wo tesē u wāyiyaha ne

¹ Koo cāā nsoho wo, fānga pye Yerōte Agiriba woo ye. U n nii Yesu kāndeyārfa nuhu yīntayāhā ne. ² U n sya ta pe n Syake yīŋ gbā cer yūntrūhū ne; Nsān lefua ba kē woo ne. ³ Tuu yāā le tāy Yiifēe- ye, u n maha ta pe n Pyar yigi. Too plii pye Yiifēe- syayaha gbar plii, ncasur bur sē n di too plii na ye. ⁴ Yerōte n

ta, pe n Pyar le nwompihi wo, ma seraasyi nawee- resyar yāŋ yi, poo syi flε resyar, pe n nii u Pyar yāŋ ma pe ya kē. Yerote naa n traha te syayaha gbar plii ma ter, u ta pe n Pyar sāhā nanihi wo, pe u boo. ⁵ Pyar pye ke nwompihi laam wo pe seraasyi ne, mpāy pe naa u yāŋ. Pe Yesu kāndeyārfa sē naa n faha Yāhā wānar wīi ne u Pyar kē ye.

⁶ Ke pye yīmper, Pyar pye u ba sā wāy seraasyi syām mpāy nsoho wo, ntēn wān taa ne pe ta, ma u pua gbra pe ya na. Mpāy maha pye ke nwompihi nwonyē na, ma naa ke sēŋ. Pyar sāhāper -sē pye koo yīnsyii wo. ⁷ Koo yīmper wo, Yīŋfua yāhāyīŋ tēnlehe waa n ba fe yi ke nwompihi wo, cāā- gaa n yehε palpāl ke laam wo. U n Pyar gbā yir, ma u pye ma yee: «Yir farfar!» Tuu ba loo pāā wa, te ntēn wān n -sē fer Pyar koho na ma laha too. ⁸ U yāhāyīŋ tēnlehe n maha u pye ma yee: «Ma sapaha pua, -taa ma ntāy gbe le.» Pyar n u sapaha pua, ma u ntāy gbe le. U yāhāyīŋ tēnlehe n maha u pye ma yee: «Ma nayrengbāŋ gbe le, -taa naa n taha ra na.» ⁹ Pyar n yi ke nwompihi nwompua laam wo, ma nii n taha u na. Lii u yāhāyīŋ tēnlehe tuu naa n pye nde, Pyar sē ba le sya wa ma yee cīinde ne ye. U naa le ga ma yee, wāytāā wīi laa syi ne. ¹⁰ Seraasyi mpāy pye pe naa tersaha sēŋ. Pe n ga ter pe tāy, ma maha ga seraasyi mpāy yāā yaha ye, ma maha ter pe tāy ma cā ga nɔ ke kapahayē na. Ke kāānklihi pye ntēn wāŋ. Nawee ma yi koo ne, u yi kua ke nwompihi wo. Pe n koo kāānklihi yāā ke yār ke ya ya. Pe n yi kua ke nwompihi laam wo, ma kāānde laa sya, ma faa yār, u yāhāyīŋ tēnlehe n plaha u na. ¹¹ Pyar yīntaha n ba too, u n u ya pye ma yee: «Yagaa woo, n le cā laha ma yee, Yīŋfua kē tuu u yāhāyīŋ tēnlehe nɔ wāā, u n ba ra sya yaha Yerote koho wo, tesē wānuhu gii ne pe Yiiffee- pe n kε maa ra nuhu.»

¹² U n laam ga, ma Maari kaha

kāānde sya ma ka. Nsān nahafua ba kē u ne, Nsān wii pe naa n yee Marekε. Nawee- busāā pye pe ba pe ya wāā ke kaha wo, ma naa Yāhā nar. ¹³ Tuu ga nɔ ke kaha na, u n ke kapahayē gbā, tēntēsya laale n pa loo n pai gbihi luhu, le myaha ba kē Ōrde. ¹⁴ Le tēntēsya le n le yīmbui luhu, ma cā Pyar kē. Le n nuhu yigi ter Ōrde kē, u sē yer gε yer ma ke kapahayē yār Pyar kē ye, ma fā ter, maa cāā le pāā pe nawee- ye ma yee, Pyar ma kapahayē na. ¹⁵ Pe n u pye ma yee, u yīŋ wee ye. U n sye ma yee cīinde ne. ¹⁶ Pe n maha yee, a Pyar yirfua kē.

Pyar -sē pye u naa ke kapahayē gbā. Pe n ga ke yār ma yāā woo kē, le n pe byε fe gbe. ¹⁷ Pyar n koho kuā yir, ma yee pe yaha le. Yīŋfua tuu u yi yaha ke nwompihi wo mii, u n le tōr pe ye. U n maha pe pye ma yee: «-Ye ga le pāā Yesu cīifua Syake ye tesē Yesu kāndeyārfa mpāy ne pe ma u Syake ne.» Tuu koo pāā wa, u n yi ma ter kue ngaa ye.

¹⁸ Yīŋ n syii, seraasyi n nii fā gbey n klaha Pyar wīi ne, ncā u pye mii laa? ¹⁹ Yerote n ta pe n u tay, pe sē u yāā ye. U n ta pe n pe seraasyi yey, seraasyi mpāy pe naa Pyar yāŋ, pe sē waha laa cā pāā ye. U n ta pe n poo seraasyi yigi ga boo. Loo kur ye, Yerote n yir Yude wo, ma tege ga Syesare wo, maa kuee ke fla na, ma faa ma-.

Yerote wāku

²⁰ Yerote laam ba war Tyirfa ne tesē Syidōfa ne. Koo kui syāŋ ngīi n pāā ta, ma pa poo n pai Yerote nar, pe n wāā le. Pe tee naa dir wān busāā gbe Yerote woo kāntraha na, ma naa n gaha te ne pe kui wo. Pe n cāā ka, maa Blatise woo nar, u n yer le na. Woo pye u ga waha kai yar Yerote na u n le sya. Woo kē u pye Yerote kaha tēntē- byε yīŋ na.

²¹ Pe ba per gii ta, pe n gaha pāā pe wāā le, koo per n ba nɔ. Yerote n u nangbān nayre le koo per, maa tege nii u nangbān niisaha wo. U

n kaplāntāhā pāā nanihi wo nawee-kē, nuhu n sya pe yigi. ²² Pe nawee-n nii n tē ma yee: «Yāhā kē ke nii n pāā, nawee γε sē kē ye.» ²³ Le yalebya wo, Yīnfua yāhāyīn tēnlehe waa n koho te u Yerote na. U tee ba Yāhā myaha sya, ma ke ta u wān. Fyār n dye u wo u n ku.

²⁴ Loo kur ye, le Yīnfua kapāyī - sē naa n gaha deydey, tesē mpāy pe naa n dye Yesu kānde wo, pe naa n syar. ²⁵ Barnabaase tesē Sōl ne, pe ba poo war yīntaha yi wa, pe n yir ke Yurusalem wo ma dur ter ke Yātōosyi wo. Pe ba Nsān yigi taha pe ya na, Nsān wii pe naa n yee Mareke.

13

Barnabaase wāyānyī Sōl ne Yesu kapāyī wātōr wī na

¹ Pe Yātōosyi Yesu kāndeyārfa yawāhāfa nsoho wo, mpāy pye Yāhā kaplān tōrfa. Mpāy maha pye pe naa nawee- klaha Yāhā kaplān ne. Barnabaase pye pe ne, Syimu ne, Syimu wii pe naa n yee Nawo, ma suhu Lususe ne wii u n yi Sirene wo, Sōl ne, Manayē ne, Manayē wii tuu ba wāā le fāngafua Yerote ne kaha neŋ wo. ² Per gaa, pe ba pe yē tā digi na, ma pe ya wāā ta ma nii naa Yīnfua sey, Yāhā Yrā n ba pe pye ma yee: «Ye Barnabaase yān yi ra kē tesē Sōl ne. Tēn laa ma, n n yān pe ga le tē.» ³ Pe n kuee koo yē wātā na digi na, ma klue taha pe na ma Yāhā nar pe kē, ma kānde wāā pe kē, pe n ter.

Barnabaase ye ka Syiper na Sōl ne

⁴ Yāhā Yrā le Barnabaase ye lehe wāā Sōl ne, pe n yi Yātōosyi wo ma tege ga Seliise na. Pe n kuee ke fla na, ma salangbān gbe, ma ka Syiper na. Koo kāntraha nge, muhulangbān ke gbey le. ⁵ Pe ga no ke Syiper na, klo lii pe cāā dye, pe naa le yee Salami. Pe n nii Yāhā kapān pāā ke fla na Yiiffee- yawāhā nwey wo. Nsān Mareke pye pe ne, ma ba naa koho le pe ye.

⁶ Pe n ke kāntraha yār plan, ma sya ga no ke kuasaha fla na. Klo laa pye ke fla na pe naa n yee Pafosu. Pe n caifua waa yāā loo klo nde wo, pe naa u yee Gbara Yesu. Jreke yor wo u myaha ba kē Yelimase. U pye Yiiffee. U ba u ya ta, woo ma Yāhā kaicāfua. ⁷ U ba nii u kāntraha fāngafua tāy. U fāngafua myaha ba kē Sersye Pōl. U ba kai- cā. Woo kē u ta, pe n Barnabaase ye yee ba Sōl ne. U naa n traha u Yāhā kaplān luhu. ⁸ U caifua Yelimase n nii n ke woo ga yer tā Barnabaase ye na Sōl ne, ma maha nii n ke woo ga u fāngafua yīn wā klaha u ma n le Yāhā kapāyī sya cīinde ye. ⁹ Sōl wii pe maha u yee Pōl, yagaa Yāhā Yrā le u laam yī, u n nii u caifua waha n yān, ¹⁰ ma ba u pye ma yee: «Ma mii ta ter kacān, ma pee ter, sāndūpee dya kē ma ne, ma wee yāā wāyī wī na ye! Yīnfua Yāhā ke kai- nkāy ta, ma tee yee, maa ke pye klaha- .» ¹¹ Naa n luhu yagaa: Yīnfua Yāhā ga koho te ma na, ma n nii fūū, ma yalaale pye, ma cā maha ba naa yai cāā- yāā.» Le yalebya wo, Yelimase yīmpe n wo tā u na, u n u ya yāā yīmperwoho laam wo. U n nii figi gbey n klaha ke fla na ma nii waa ke u u yigi koho na. ¹² U kāntraha fāngafua tuu nde yāā le pye nde, u n Yesu ta u Yater. Ke kaklaha ter ngī ba yē gbāā u na, kaklaha nkāy ke Yīnfua Yesu wī pāā nawee- ye.

Pōl, Barnabaase ne Yātōosyi wo, Pisidi kāntraha na

¹³ Pōl ye n salangbān gbe u nampyen- ne Pafosu wo, ma ka klo laa wo pe n yee Persye. Loo klo nde pye kāntraha gaa na pe n yee Pāāfile. Nsān Mareke n pe yaha koo fla na, ma dur ter Yurusalem wo. ¹⁴ Pōl tesē Barnabaase ne, pe n ta ter pe yrāhā ye, ma yir ke Persye wo, ma ka klo laa wo pe n yee Yātōosyi. Loo klo nde pye kāntraha gaa na pe naa n yee Pisidi. Kanii per, pe n ga dye nii ke Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo.

¹⁵ Mpāy n ba kaplān kal Yāhā kānde katan saba wo tesē Yāhā

kaplāŋ tōrfa saba ne. Loo kur ye, pe Yiifee- yawāhā nwoŋ yahaseefa n ta pe n ga Pōl ye yar ma yee: «Wo nna, laa ma pye ye ye, tee ga pāā pe yawāhāfa ye, ye laantor le pe laam wo tesē fāŋga ne, ye ga waha le pāā yagaa.»

¹⁶ Pōl n yir, ma koho kuā yir pe nawee- ye, pe yaha le. U n pe pye ma yee: «Yii Yiisrefa tesē yii mpāy ne tee ba Yāhā nar yawāhā nwoŋ nge wo, ye bye -ye luhu ra ye! ¹⁷ Yiisrefa, Yāhā bii wo wāle poo yāŋ yi. Ke pe yaha nampay Syipte kāntraha na, ma pe ta pe n syar ke fla na. Ke n maha bii yer ke fāŋga na, ma pe ta pe n waha fā yi ke Syipte wo. ¹⁸ Pe n ga dye- gbeesīi pye tēyāfūū klo wo, Yāhā n maha naa pe kē digi ne ke fla na. ¹⁹ Mpāy pye pe sē bii Yāhā cā ye, Yāhā n poo ter kuasīi wīi kua kāntraha nge na pe naa n yee Kanaa, ma koo kāntraha nge wāā ke nna kē, wo wāle me. Koo kāntraha n nii pe wāŋ. ²⁰ Koo kai- ngīi, ke gbe ma ga pye kua, ke waha dye- yiisyaŋ tesē dye- gbeesīi sēnsye syi kua. Loo kur ye, Yāhā n kaplāŋ cerfa ta wo wāle yīŋ na, ma sya ga waa u Yāhā kaplāŋ tōrfua Samuyel yai na. ²¹ Loo kur ye, pe n yee poo ma yīŋfua wīi na, wii tuu ga nii pe kāntraha kui kur bye yīŋ na. Yāhā n Sawile ta pe yīŋfua. Kisi dya bii kē u ne. Bēsyaŋe kaha kur waa bii kē u ne. U n nii ye wāle yīŋ na dye- gbeesīi. ²² Yāhā n bii Sawile ta u saha nii pe yīŋ na ye, ma u miy yaha, ma Dawide ta pe yīŋfua. Yāhā n u wīi pāā ma yee:

«N Yisay dya Dawide yāŋ yi.

Ta laanfua kē u ne.

U ga ba ta laam wūhū bye pye.»

²³ Dawide kur waa kē Yesu ne. Yāhā bii yē ter Yiisrefa ye, koo ga ba Syayahafua nō wāā pe kē, woo Syayahafua kē Yesu ne. ²⁴ Nsān n ba cāā yir Yesu yaha. U naa le pāā Yiisrefa bye ye, pe le sya pe cā pe kapee- sē yō ye, pe ke wāpyeŋ miy yaha, pe cā pa u n ba pe tāā yi loho wo, nawee- bye yīnde na pe n cā.

²⁵ Nsān kuyale ke ba gbe taha, u naa nawee- yar ma naa n yee: «Wii wāpaŋ tee n sēŋ, woo sē kē ndoo ne ye. Ufua ma u n pai ra kur ye. Ta syi sē yai u ntān sale wāfer ne u tre na ye.»

²⁶ Wo nna, yii mpāy tee ma Brama kur wām, ma suhu mpāy bye ne pe pa ke Yāhā nar yawāhā nge wo, yii me tee yai ye cāā le kapāyīi luhu, le kapāyīi lii le u Syayahafua wīi pāā.

²⁷ Ye sē yāā, Yurusalemfa tesē pe yahaseefa ne, pe sē ke kai- war ye, kai- nkāy wo faale Yāhā kaplāŋ tōrfa pe bii cāā yrūhū yaha u Syayahafua wīi na. Pe sē maha ba cā yoo kē u Yesu ne ye. Pe ta pe n u boo. Kai- ngīi ke u Syayahafua dye yagaa poo pyer kāmāy na, koo kai- kē wo faale Yāhā kaplāŋ tōrfa pe bii cāā yrūhū yaha. Pe sē maha ke cā ye. Koo kai- sē kē pe n kal pe ye cāwāā cāwāā, Yiifee- kani per wo. ²⁸ Pe ba u sāhā, pe sē laa wāpee ge yāā tuu pye ye. Pe n sye ma yee, fāŋgafua Pilati n ta pe n u boo. ²⁹ Kai- nkāy bye, ke bii cāā yrūhū yaha u wīi na, ke n pai u dye, pe koo bye pye wa u na, pe n u tege u kueymartrā na, ma ga u le gbīi wo. ³⁰ Yāhā n -sē ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. ³¹ Mpāy pe ba yir u ne Galele kāntraha na ma ka u ne Yurusalem wo, u n plii buar raa pye wāyīŋ ne pe na. Yesu tuu naa kai- nkāy pye pe n naa n yāā yīnde ne, ma suhu nkāy ne tuu naa n pāā pe n naa n luhu nditye ne, koo kai- ngīi bye kē pe pāā n tay nawee- ye. ³² Koo kē wo n nii loo kapāyīi nde tōr n yar ye na. Yāhā ke bii yē ter wo wāle ye lii ne faale wo, loo ne le kapāyīi nde ne. ³³ Yāhā le pye wii poo kē, wii mpāy too ma pe kur kue pii. Ke Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, wo cā yagaa, ke bii yē ter wo ye lii ne, ke le pye wa wo kē. Le ma le yrūhū yaha ke Yāhā wāsey yay syāŋ fla wo ma yee:

«Mboo kē, ma ma ra Dyapuai,

ma gbe nanga na, nawee- ga cā,
n ma ma Tuhufua.»

³⁴ Yāhā bii yee, koo ga ba u ta u n yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na gbaafa ye, tesē gbā ma n maha waha yia yāā u na ye. Ke naa loo pāā kaplāŋ ngī ne ma yee:

<Tē bii yē ter Dawide ye kayūhū nkāy ne,
n ga ke wāā ye kē cīnde.>

³⁵ Le maha ma le yrūhū yaha ke Yāhā wāsey yay teelaa fla wo ma yee:

<Ma nawee wii raa yāŋ yi,
ma saa sya u n fūhū nii gbī laam wo ye.>

³⁶ Dawide woo na, tuu yir u yai ne, u u tēn lay tē le Yāhā laam wī wāpye wī na. Tuu -sē bii ku, pe n u le u wāle ne, u kuee gbī laam wo ma fūhū. ³⁷ Yāhā ke -sē wii ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, woo sē kuee gbī laam wo ma fūhū ye.

³⁸ Wo nna, -ye cā loo na ye yee, woo kāmāy ne, le kapāyī n nii n tōr nawee- ye, lii le n yee, Yāhā pe kapee- gbe n kāā pe yīŋ na. ³⁹ Musa tuu le Yāhā kānde katan nkāy tōr, koo saha ye ta, ye n sron Yāhā yīnde na ye. Wii woo u -sē Yesu ta u Yater, Yesu ga ufua ta, u n sron Yāhā yīnde na. ⁴⁰ Yāhā kaplāŋ tōrfa pe lii pāā yaha, -ye yii yigi, ye ma syi ye wī n nii koo syi ye! Pe bii le pāā yaha ma yee: Yāhā yee:

⁴¹ <-Ye yāŋ, yii mpāy tee tee n pāā Yāhā wī na,
-ye yāŋ lii ne tē ga ba pye,
le ga ba nii ye ye yēgbāā wī,
ye ga ba kuee le wo.

N ga ba loo pye ye yīnde na,
ye saa ba ku wa ye.

Wātōr wī syi dyan pe ne ga ba loo nde tōr ye ye,
yaa yee, cīnde sē ne ye.> »

⁴² Pōl tesē Barnabaase ne, pe ba pāā wa ma yi ke Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo, nawee- n pe nar, pe maha dur ba koo kaplāŋ ceŋ ya pāā kani per gaa, kii ke n pai. ⁴³ Naweete-mpāy pe naa Yiiffee- Yāhā kānde yār, poo busāā mpāy ma suhu Yiiffee- busāā mpāy ne, pe n nii n taha

Pōl ye na Barnabaase ne. Pōl tesē Barnabaase ne, pe n pāā pe ne, ma pe gbihi yar, ma pe pye ma yee, Yāhā ke laantār wī lii pye pe kē, pe le yigi klue sī.

⁴⁴ Cāwāā gaa n taha. Koo cāwāā kani per, pe klofa bye n nii mii, pe pa tāŋ pe n pai ke Yāhā kaplāŋ luhu. ⁴⁵ Pe Yiiffee- yahaseefa ma suhu Yiiffee- mpāy ne, pe pe nabuar yāā pe n luhu Pōl ye ye, laanyar n pe yigi pe n nii Pōl yē kaplāŋ kai, ma maha nii u tyɛɛ. ⁴⁶ Pōl tesē Barnabaase ne, pe n pe Yiiffee- yar laha laanyīn ne ma yee: <Le Yāhā kapāyī yai le ne cāā tōr yii poo ye. Tee -sē le wī sye ma yee, ye sē yai cīnde yrā wāyāā ne ye, wo mii, too wā klaha mpāy kue ye, mpāy pe wee Yiiffee- ye. ⁴⁷ Yīnfua ge wo yar le ne ma yee:

<N ma yāŋ yi,
ma ma ta cāā- wāŋ syi dyan
mpāy ye pe wee Yiiffee- ye.

N ma yāŋ yi,
ma yee ma le wāsyayaha
kapāyī tōr ga yi
deydey kui bye ne kāntraha nge
na.> »

⁴⁸ Mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe kaplāŋ ngī luhu, pe n nii nuhu di, ma nii le Yīnfua kapāyī sey. Yāhā ke mpāy ta, pe waha ba cīnde yrā yāā, poo bye n le kapāyī sya, ma Yesu ta pe Yater. ⁴⁹ Le Yīnfua kapāyī naa n cāāŋ koo kue kāntraha bye wo.

⁵⁰ Canangbāy tii te naa Yiiffee- wāle kānde yār, ma suhu le klo yahaseefa ne, pe Yiiffee- n poo mii sū le Pōl ye na Barnabaase ne, pe n pe nuhu, ma sya pe kar yi kāā pe kāntraha wo. ⁵¹ Pōl tesē Barnabaase ne, pe n pe tre mplēm kor yaha koo fla Yiiffee- na, ma ter klo laa wo pe n yee Yikō. ⁵² Pōl ye pe ter, ma pe Yesu kāndeyārfa mpāy ta yaha ke fla na, Yāhā Yrā n pe laam yī, pe n nii nuhu ya di.

14

Pōl Barnabaase ne Yikō wo

1 Pɔl ye n ga dye Yikō wo Barnabaase ne, ma ka koo fla Yiifeyawāhā nwoŋ wo, ma Yāhā kapān pāā nawee- ye. Yiifey- busāā tesē nawee- busāā mpāy ne pe sē pye Yiifey- ye, Pɔl ye kaplāŋ n tāy pe ye pe n sya Yesu ta pe Yater. 2 Yiifey-mpāy -sē ba sye, poo saa Pɔl ye kaplāŋ sya cīinde ye. Poo mii n nawee- mpāy sūū, mpāy pe sē pye Yiifey- ye, pe n sya nii wāpee ga pe Yesu kāndeyārfa wī na. 3 Pɔl ye n kuee Barnabaase ne ke Yikō wo, ma faa ma-. Pe ba pe koho taha yaha Yīŋfua na, ma naa pe kaplāŋ pāā laanyīn ne. Yīŋfua naa fānga wāā pe kē, pe n waha naa laanwo wūhū pye tesē yēkā wūhū ne nawee- n waha naa n cā, kapāyī lii pe n pāā nde Yīŋfua laantār wī na, cīinde ne. 4 Pe kaplāŋ n pe klofa ta, pe sē nii yīmbui nen na ye. Mpāy n kuee Yiifey- kur ye, mpāy n -sē taha pe Yesu tēnlehe na.

5 Pe Yiifey- tesē pe naweeteempāy ne pe sē pye Yiifey- ye, poo mii tesē pe yahaseefa ne, pe naa pe ya gbihi, poo ga Pɔl ye nuhu Barnabaase ne, pe pe waa boo ntēambar ne. 6 Pe naam syām n yi le cāŋ na, ma ta ter fā ga Liiser kue ye Darbu ne, ma suhu koo kui syāŋ ngī kānkāy kusyīmbehe ne. Kāntraha gaa kui ba kē, pe naa ke yee Lakoni. 7 Pe n nii le Yesu kapāyī tōr koo fla na.

Pɔl tesē Barnabaase ne Liiser wo

8 Loo klo nde wo pe naa n yee Liiser, tākurfua waa pye, u naa n nii wānii ya. U ba see u tākur ne ke dyaŋ, u sē ba yir yer yāā, ma yār yāā ye. 9 U naa Pɔl kaplāŋ luhu. Pɔl n u waha yāŋ, ma le yāŋ cā u dya yīntaha na ma yee, u dya laam wo u le sya wa laantee nen ne Yesu ga waha u jaa. 10 Loo na, Pɔl n yīmbui yir, ma u pye ma yee: «Yir, ma gbihi tāhā yer ma tre na!» U dya n kur ye tāhā yer u tre na, ma nii n yār. 11 Pe nabuar pe yāā Pɔl lii pye, pe n tē sya Lakonifa yor wo ma yee: «Te mpar te ya wā klaha

nawee-, ma tege ba wo ye!» 12 Pe n nii Barnabaase yee Yeepeta, ma yee Pɔl woo ma kaplāŋ pāāfua, ma nii u yee Makur, pe klo mpar myar ne. 13 Mpar rii pe n yee Yeepeta, te kangbāŋ pye le klo dyesaha fla na. Ke yūndefua n napa mpāy yāŋ yi ma faasyīmbir raa gbihi maha pe na, ma ka pe ne, ke kapahayē kue ye. U naa n ke, u ga pe napa boo, u Pɔl ye tēŋ Barnabaase ne. Pe nabuar bya maha naa pe wātēŋ wī ke. 14 Pe Yesu tēnlehe syām pe le luhu, le sē tāy pe ye ye, pe n sya pe ya nayre tyīn jūū, ma fā dye pe nabuar laam wo, ma nii n tē, ma yee: 15 «Naambiyām, nwa ye n nii loo nde pye? Naweete- ya me wo ne ye dyaŋ. Wo pa le Yāhā kapāyī ne ye kē, ma yee ye nekla wān nde tee ta ye mpar ma n tēŋ, -ye re gbe ga miy yaha, tee ye yīntar sroŋ cīinde Yāhā ya ye, cīinde Yāhā gi ke ma yrāŋ na yalebye, koo gi ke yāhāyīŋ ta, kāntraha ne, muhulangbāŋ ne tesē wān tii bye ne te ma te laam wo. 16 Nawee- terfa mpāy pe wee Yiifey- ye, faale wo Yāhā bii tyii pe na pe n naa pe laam kānde yār. 17 Ke sē -sē tyii ke ya wī wāyar na ye na ke kayūhū wāpyeŋ ne ye kē ye: Yalebye ke ga ta sesaha n yir yāhāyīŋ na ke too, yīnwoho cāā n dye ye n dir yāā busāā. Koo kē ke ye yē digi yi, ma maha ye laam ta nuhu fla.» 18 Pe Yesu tēnlehe pe sya kaplāŋ ngī pāā, pe -sē maha fāy, ma cā waha yer tā pe nabuar na, pe sē pe tēŋ ye.

19 Yiifey- mpāy -sē yir Pisidi Yātōosyi wo tesē Yikō ne, ma pa ke Liiser wo. Pe n pe nabuar sūū, ma pe bye wlaŋ taha pe ya na, pe n nii Pɔl waa ntēambar ne, poo ga u waa boo. Pe n yee u ku, ma u fle ga miy yaha le klo kānkāy na. 20 Yaliile pe Yesu kāndeyārfa poo ya pe ba wo tā u na, u n cā yir loo na, ma wlāhā dye pe ne le klo wo.

Pe wādurbaŋ Syire kāntraha na, Yātōosyi wo

Ke yīŋsyii wo pe n yir Barnabaase ne pe syām, ma ka klo nde wo pe n yee Darbu. ²¹ Pe n le Yesu kapāyī pāā koo fla na nawee- busāā n le luhu, ma Yesu ta pe Yater. Loo kur ye, pe n dur ga Liiser wo ma suhu Yikō ne, tesē Yātōosyi ne Pisidi kāntraha na. ²² Pe naa pe Yesu kāndeyārfa laam yīn, ma naa pe yar, pe pe ya plāhā Yesu wāta wīi ne pe Yater. Pe naa pe yar ma yee: «Wii ma yee u ga dye Yāhā Yai wo, ufua ga cāā kayīhī yāā wa.» ²³ Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ma pye na, Pōl tesē Barnabaase ne, pe ga mpāy yāŋ yi pe laam wo, pe pe ta pe yawāhāfa yahaseefa. Loo na, pe ga pe yē tā digi na pe Yāhā nar, pe pe le soho Yīŋfua koho wo, woo wii pe ta pe Yater.

²⁴ Loo kur ye, pe n dye yi ter Pisidi kāntraha kui nkāy wo, ma ga yi Pāāfile kāntraha na. ²⁵ Pe n le Yāhā kapāyī pāā koo fla na, klo laa wo pe n yee Pērsye, ma ka tūntūn klo laa wo pe n yee Yatale. ²⁶ Pe n ga salangbāŋ gbe koo fla na, ma dur ga Yātōosyi wo, Syire kāntraha na. Loo klo nde ne, pe Yesu kāndeyārfa ba Yāhā nar pe kē, ke naa laantār wīi pye pe kē, pe n waha le Yāhā tēn tē. Loo tēn ne, pe ga tē kua, ma dur ba.

²⁷ Pe ga dye ke Yātōosyi wo, pe n pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yee wāā ta. Pe ba tēn lii tē Yāhā kāmāy na, tesē mpāy pe wee Yiiffee- ye, Yāhā ke ba pye mii, ma poo mii bya ta pe n waha Yesu ta pe Yater, pe n koo bye tōr yar pe Yesu kāndeyārfa na. ²⁸ Loo kur ye, Pōl tesē Barnabaase ne, pe n faa nii ma- loo klo nde wo, pe Yesu kāndeyārfa ne.

15

Yesu kāndeyārfa ma yawāhā na Yurusalem wo

¹ Yiiffee- Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Yude wo, pe n yir ma pa Yātōosyi wo, ma ba nii Yesu kāndeyārfa klaha nde ne, ma pe pye ma yee: «Ye ma yee ye sē kūū mii Musa kānde le yar wo na mii ye, ye saa waha

sya yaha ye.» ² Pōl tesē Barnabaase ne, pe sē yer pe kaklaha nge na ye, le n sya nii kaplāŋ wātyīn pe nsoho wo. Pe n le pāā ta ma yee, Pōl, Barnabaase ne, ma suhu Yātōosyifa mpāy ne, pe ka Yurusalem wo pe ga le yey yāŋ pe Yesu tēnlehe ye tesē pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne. ³ Pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa n pe wār wāā kānde wo. Pe n dye yi ter kui nkāy wo, kāntraha gaa na pe naa n yee Fenise, ma suhu Syamari kui nkāy ne. Mpāy pe wee Yiiffee- ye, ma ba dye Yesu kānde wo, pe poo wīi tōr naa n gaha nawee- ye, le n naa nuhu yigi Yesu kāndeyārfa bye kē.

⁴ Pe ga dye Yurusalem wo, pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye n pe wāā, pe Yesu tēnlehe ne pe yawāhāfa yahaseefa ne. Yāhā ke ba Pōl ye ta ma tēn lii tē, Pōl ye n koo bye tōr pe ye. ⁵ Farisyē mpāy pe Yesu ta pe Yater, poo mpāy -sē pye ke fla na. Pe n yir ma yee: «Yesu kāndeyārfa mpāy pe wee Yiiffee- ye, poo yai wākūū ne. Pe maha yai pe naa n yār le kānde wo, lii Yāhā le yar Musa na.» ⁶ Pe Yesu tēnlehe n pe ya wāā pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne, poo ga le fla yāŋ.

⁷ Pe n kaplāŋ tyīn ma-. Pyar n yir ma yee: «Wo nna, ye cā ma yee, Yāhā ba ra yāŋ yi le yale dey ma ra ta, ta n ga le Yesu kapāyī yar mpāy na pe wee Yiiffee- ye, pe le luhu pe Yesu ta pe Yater. ⁸ Yāhā gii ke nawee- bye laam wūhū cā tāŋ, ke pe sya, ma sya Yāhā Yrā le pe laam wo wo wāŋ syi dyaŋ. Loo nde ta wo n waha cā, Yāhā pe bya kue yāŋ.

⁹ Pe Yesu ta pe Yater, Yāhā pe bye ta wo ne koho neŋ na, ma pe kapee- yee laha kāā pe yīŋ na. ¹⁰ Ye -sē pye mii yagaa ma yee, yaa Yāhā pye yāŋ, ma n ke yii ga teŋer ta Yesu kāndeyārfa na, teŋer rii syi wo wāle tesē wii ge ne, waa sē waha te syi tēŋ yāā ye. ¹¹ Wo nanem bye sē n yee la, Yīŋfua Yesu laantār kāmāy ne too sya yaha? Poo wīi bya wee la koo syi?»

12 Loo na, pe nawee- bye n yaha le, ma n luhu Barnabaase ye kaplāŋ ye, Pɔl ne. Yāhā ke ba Barnabaase ye ta Pɔl ne, ma yēkā wūhū nkāy pye tesē laanwo wūhū nkāy ne, pe nawee- mpāy nsoho wo, mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe n koo ngī bye tōr yar pe nawee- na. 13 Poo nawee- syām mii pe ba pāā wa, Syake* n kapān gbe ma yee: «Wo nna, -ye luhu ra ye! 14 Mpāy pe wee Yiiffee- ye, Yāhā pe kue yāŋ faale wo, ma nawee- mpāy yāŋ yi pe laam wo pe nii u wām. Pyar loo nde tōr yar wo na ke yagaa nge na. 15 Pe Yāhā kaplāŋ tōrfa kaplāŋ ge maha n gaha koo kue ye. Ye cā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yīŋfua le pāā ma yee:

16 <Loo kur ye,

n ga ba dur ba.

Faale Dawide yīnfar wee nantāŋ

u kur kue pii ye ye,

mii kaha dyaŋ ke too.

N -sē ga maha ba too yīnfar nde wāā

u kur kue puee waa kē,

le n nii mii kaha dyaŋ ke ba too,

ta n ke gbihi fāā.

17 Loo na, nawee- mpāy pe kuee,

pe ga ba naa Yīŋfua fla ke,

pe naa n taha u na.

Nawee- terfa mpāy bye pe wee

Yiiffee- ye,

poo mii, tē mpāy yāŋ yi pe laam

wo,

pe nii ra wām,

pe bye ga ba naa Yīŋfua fla ke,

pe naa n taha u na.

18 Yīŋfua kapān ne nde.

U loo yar yaha le yale dey.> »

19 Syake n maha pe yar taha ma yee: «Loo ne, ta laam wo, mpāy pe wee Yiiffee- ye, ma nii Yesu kāndeyārfa, teger raa sē yai te taha pe na ye. 20 Wo ga waha saba waa yrūhū wāā pe kē, wo pe yar, waa ma kla gii boo le soho mpar koho wo, pe ma n ke kaa ye. Tesē, pe ma kla gii boo pe sē ke kuāy ye, pe ma n ke kaa ye. Tesē, pe ma n naa ntāŋ kaa ye.

Tesē, pe ma n naa tyatyāhā pye ka kue ye tesē naam kue ye ye. 21 Ye cā ma yee, ma gbe wo yahasee wāle mpāy cāā na, ma sya ba waa yagaa na, kānde lii Yāhā le yar Musa na, le n kal kanii per kanii per, wo Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo.»

Yesu kāndeyārfa mpāy pe wee Yiiffee- ye, saba ka pe ye

22 Loo na, Yesu tēnlēhe tesē Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne, ma suhu pe Yesu kāndeyārfa bye ne, pe n pāā ta ma yee, poo ga nawee- mpāy yāŋ yi pe ya laam wo pe pe lehe wāā Yātɔɔsyi wo Pɔl ye ne pe syām Barnabaase ne. Yudi wii pe naa n yee Gbarsabaha ma suhu Silaasyi ne, poo mpāy pe Yesu kāndeyārfa naa pe miiyūhū yee, pe n poo yāŋ yi, ma pe lehe wāā Yātɔɔsyi wo Pɔl ne. 23 Pe ba pe lehe wāā pe ga saba wii kē, u ba yrūhū ma yee:

«Wii Yesu tēnlēhe, wii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa, wii mpāy too ma ye Yesu kāndeyārwei Yurusalem wo nwo, wo saba nwo yrūhū nɔ wāā ye kē, yii mpāy tee wee Yiiffee- ye, ma ma Yesu kāndeyārfa, ma nii Yātɔɔsyi klo wo kāntre nde ne pe n yee Syire, ma suhu Sersyi ne.

Wo syaha ma ye ye.

24 Wo le luhu pe yee nawee- mpāy yir wo fla na, ma ga ye laam wlāhā ntāncer kaplāŋ nkāy ne. Wii sē kē too pe lehe wāā ye ye ye. 25 Loo ne, wo n yīmbui wāā le, ma nawee- mpāy yāŋ yi ma pe lehe wāā ye ye. Poo pe ga wo naam- biyābua syām mii wār ga, Pɔl tesē Barnabaase ne, 26 poo mpāy pe gbā yē nder ma pe ya plāhā ma kuee Yesu tēn wo. 27 Yudi tesē Silaasyi ne, poo me too lehe wāā ye ye. Nkāy too yrūhū saba laam wo pe ga ke gbihi pāā ye n luhu. 28 Ye sē yāā, le Yāhā Yrā ma suhu wii ge ne, wo yee wo saa teger raa ta ye na ye. Kai- ngī

* 15:13 15.13 U Syake pye Yīŋfua Yesu cīfua; u pye Yurusalem Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yīŋ na.

too ga yar ye na, nawee- bye yai pe koo gbihi yigi. ²⁹ Koo kē ngī: Pe ma kla gii boo le soho mpar wān koho wo, ye ma syi ke kaa ye. Tesē, kla gii ne pe ma yee pe sē ke kuāy ye, ye ma n ke kaa ye. Tesē, ye ma n naa ntāŋ kaa ye. Tesē, ye ma n naa tyatyāhā pye ca kue ye tesē naam kue ye ye. Ye ma koo ngī gbihi yigi, le yō.

Wo bye ye syar tāŋ.»

³⁰ Pe mpāy lehe, pe n kānde wāa pe kē, pe n ka ke Yātōosyi wo. Pe n ga dye, ma pe Yesu kāndeyārfa bye wāa, ma u saba le soho pe koho wo. ³¹ Pe n u saba kal, ke kaplāŋ n tāy pe ye ma maha pe laam yīn. Loo nde n nii pe ye nuhu. ³² Yudi tesē Silaasyi ne, pe pye Yāhā kaplāŋ tōrfa, poo n kapān gbe, ma pāa ma-pe Yesu kāndeyārfa ne, ma pe laam yīn, ma maha pe laam gbihi ta. ³³ Pe n faa ma- koo fla na. Loo kur ye, pe Yesu kāndeyārfa n ba Yāhā nar ke kānde yigi pe kē, pe n dur ga pe nna fla na Yurusalem wo, pe nna mpāy pe pe lehe wāa. [³⁴ Silaasyi woo n kuee ke fla na, ma yee le tāy woo ye.] ³⁵ Pōl tesē Barnabaase ne, poo bye n kuee ke Yātōosyi wo. Pe naa nawee- klaha, ma naa le kapāyī tōr nawee- ye, kapāyī lii le Yīnfua wī pāa. Mpāy maha pye pe ne loo tēn nde na.

Pōl ye cāaŋ pe ya na Barnabaase ne

³⁶ Per gaa, Pōl n ba Barnabaase pye ma yee: «Too ba Yīnfua kapāyī pāa kui nkāy wo, -too dur ga, waa ke fla Yesu kāndeyārfa yāŋ, pe ma mii.» ³⁷ Nsān wii pe n yee Mareke, Barnabaase naa n traha u u yigi taha pe na. ³⁸ Pōl n -sē yee: «Woo sē na, u ba ter wo yaha, per gii too pye Pāafile kāntraha na. U sē maha ba kaa taha yāa wo na ma ka teelaa wo le tēn wī na ye.» ³⁹ Yēcroho n dye pe nsoho wo, pe n sya cāaŋ pe ya na. Barnabaase n Mareke yigi taha u ya na, pe n salangbāŋ gbe, ma ter Syiper kāntraha kue ye. ⁴⁰ Pōl n Silaasyi yāŋ yi, pe Yesu

kāndeyārfa n Yāhā nar ma pe le soho Yāhā laantār koho wo. Pe n ter. ⁴¹ Pōl ye n ter Syire kāntraha na tesē Sersyi kāntraha ne, ma nii pe Yesu kāndeyārfa laam yīn, ma nii pe yar pe pe laam waha Yesu wāta wī ne pe Yater.

16

Timuti taha Pōl ye na Silaasyi ne

¹ Pōl n ga dye Darbu wo, ma yir ke fla na, ma ga dye Liiser wo. Loo klo nde wo, Yesu kāndeyārfa waa pye, u myaha ba kē Timuti; u nahafua pye Yiifeesya, ma Yesu ta u Yater, ma sroŋ le kānde wo. U tuhufua sē pye Yiifee ma ba wākūū kānde cā ye. ² Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Liiser wo tesē Yikō ne, pe naa u Timuti wāyī pāa. ³ U wī n tāy Pōl ye, u n sya u yigi taha u ya na. Yiifee-mpāy pe -sē pye koo kue kāntre na, pe bye ba cā ma yee, u tuhufua wee Yiifee ye. Loo n ta Pōl n u kūū.

⁴ Kai- nkāy pe Yesu tēnlehe pe pāa ta Yurusalem Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne, Pōl ye ma ga dye klo lii wo, pe ga loo bye pāa pe Yesu kāndeyārfa ye, pe maha pe yar pe naa n pye koo syi. ⁵ Pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa naa pe ya plāhā Yesu wāta wī ne pe Yater. Kaa maha naa n taha pe wānihi na, plii wuhu na.

Yāhā Pōl ta u ka Maseduan kāntraha na

⁶ Yāhā Yrā sē sya Pōl ye n le Yāhā kapāyī pāa Yasyifa ye ye. Pe n dye yi ter Firsyi kāntraha ne tesē Galasyi kāntraha ne. ⁷ Pe ga no gbe taha Miisiyi kāntraha na, pe n yee poo ga ka Bitini kāntraha na. Yāhā Yrā sē le sya pe ye ye. ⁸ Pe n dye yi ter Miisiyi kāntraha wo, ma ka klo laa wo pe naa n yee Toosa; le klo pye muhulangbāŋ tāy. ⁹ Yimper wo, Pōl n ba yāa mii wāytāa dyaŋ u na, u n Maseduanfa naa waa yāa tuu yir yer, ma nii u nar ma yee: «Pa Maseduan kāntraha na, ma ba wo sya yaha!» ¹⁰ Pōl tuu u dya yāa pe wāytāa wo

ke syi, poo, tesē ndoo Luke ne, wo n cã ma yee, Yãhã wo yee too ka wo ga le Yesu kapãyĩ yar Maseduanfa na. Wo n nii wãkanj ke koo fla na.

Pɔl ka klo laa wo pe n yee Filipe

¹¹ Wo n salangbãŋ gbe Toosa na, ma sronj ka kãntraha gaa na pe naa n yee Samotraasi. Muhulangbãŋ koo kãntraha nge gbey le. Ke yĩnsyii wo, wo n ka klo laa wo pe naa n yee Naplosyi. ¹² Naplosyi wo, wo n yi ke salangbãŋ wo, ma ka Maseduan klo laa wo pe naa n yee Filipe; le ba gbobo. Wɔrmefa maha ba nihi loo klo nde wo. Wo n plii raa pye ke fla na. ¹³ Kanii per, wo n yi le klo wo ma ka ke fla lafende fla na, ma yee laa na waa teelaa fla yãã Yiifee- pe pe ya wãã na, ma Yãhã sey. Wo n ga ca mpãy yãã pe pe ya wãã nii, wo n tege nii ma pãã pe ne. ¹⁴ Pe laam wo, cɔɔ waa pye, u myaha ba kē Liidi, u naa n yi klo laa wo pe naa n yee Tadir, u naa wangbãhã fahawãn taa cãã troho, te pye wãyēr. U naa Yãhã ke. U naa ndityuhu yaha wo kaplãŋ na, Yĩnfua n u laam ta u n nii Pɔl kaplãŋ luhu kayi ne. ¹⁵ Loo kur ye, u n le sya u kahafa bye ne, pe n pe tãã yi loho wo. Loo le pye wa, u n wo yee ma yee: «Ye ma cã, n Yĩnfua ta ra Yater cĩinde, -ye ba kuee ra kaha wo!» U n tãhã yer le na, wo n le sya u ye.

Pe Pɔl ye tã nwompihi wo

¹⁶ Per gaa, too naa n gaha Yãhã narsaha wo, tēntēsya laale n wo wãã ba: Sãndũpee pye u yĩŋ na, ma u ta u n waha kai- yãŋ naa n cã, ma waha ke cãã tɔr naa n yaha. U naa loo pye, ma war busãã sya naa n gaha u yĩŋfa kē. ¹⁷ U n nii n taha wo na, Pɔl tesē wii ne, ma nii n tē ma n yee: «Yãhã gii ke ma ncaha ye, koo tēntē- me naam mii ne! Kãnde lii ya le ga waha nawee sya yaha, loo kãnde kapãyĩ ne pe n yar ye na.» ¹⁸ U naa loo pye plii bye. Per gaa, le n sya ba sye Pɔl ye, u n wã klaha, ma sã u sãndũpee na ma yee: «Yesu Crise myaha na, n yee,

ma tege kãã u yĩŋ na!» U sãndũpee n tege kãã u tēntēsyaale yĩŋ na le yalebya wo. ¹⁹ Le tēntēsyaale yĩŋfa pe yãã, u saha laa yãŋ cã tɔr nantãŋ u war sya pe kē ye, pe n Pɔl ye yigi ga fãŋga na Silaasyi ne nanihi fla wo, pe klo yahaseefa fla na. ²⁰ Pe n ka pe ne pe klo fãŋgafa yahasee ye, ma ga le pãã ma yee: «Naam mii ma, pe kai- wlãhã wo klo laam wo. Yiifee- me pe ne. ²¹ Wii mpãy too ma Wɔrmefa, wo kãnde le yee lii sē yõ ye, too ma n naa le pye ye, loo ne pe ta ma nawee- klaha.» ²² Pe nabuar bya n yee, pe tee pye. Pe klo fãŋgafa n ta, pe n Pɔl ye nayrɛ fɛr kãã pe na, Silaasyi ne, ma pe gbã sãngblã ne. ²³ Pe n pe kã gbã, ma pe tã nwompihi wo, ma u nwompihi sēnfua pye, u pe yãŋ naa n yõ. ²⁴ Pe u nwompihi sēnfua yar waha ke syi, u n ga pe le wãã ke nwompihi nwonuŋ gaa laam wo, ma pe trɛ pua yigi yaha katyir wãn taa laam wo.

²⁵ Yĩndyaha nsoho wo, Pɔl ye n nii Yãhã nar Silaasyi ne, ma nii yay le ma Yãhã sey. Pe nwompihifa bye naa pe yĩmbuhu luhu. ²⁶ Yalaale wo, kãntraha n yehɛ fãŋga ne, ke nwompihi nakũy bye n sya yehɛ. Te kããnklee bye n ta ter yãr te ya ya. Ntēn wãn tii pe ba ta ma pe nwompihifa pua, te bye n ta ter sãhã te ya ya. ²⁷ U nwompihi sēnfua n yir wãy na; tuu yãã ke nwompihi kããnklee te yãr yaha, u n yee pe nwompihifa ga pye pe fã ter, ma u yũntrũhũ tyĩn kuã, woo ga u ya boo. ²⁸ Pɔl n tē sya fãŋga ne ma yee: «Ma'a syi ma kapee pye mii na ye, wo bye ma nwo!»

²⁹ Ke pye yĩmper wo, u nwompihi sēnfua n naa nar sya, ma fã dye ke nwompihi nwonuŋ laam wo, maa too kãnkľũy na, Pɔl ye yahasee ye Silaasyi ne, ma nii n sege fyar koho wo. ³⁰ U n ta, pe n yi, u n pe yey ma yee: «Lefa, n ga waha pye mii, n waha sya yaha?» ³¹ Pe n u yē sya ma yee: «Yĩnfua Yesu ta ma Yater, maa sya yaha, mboo tesē ma nna bye ne.» ³² Loo na, pe n u Yĩnfua kapãyĩ pãã

laha u ye, woo tesē u kahafa bye ne. ³³ U nwompihi sēnfua n pe yigi ga ke yīmper wo le yalebya wo, maa pe nar yee pe kē. Pōl n ta ter u tãã yi loho wo, woo tesē u nna bye ne. ³⁴ U n Pōl ye yee, pe n dugu dye u ne u nwoŋ wo, ma di. U dya tuu Yāhā ta u Yater, woo tesē u nna bye ne, le n nii u ye nuhu.

³⁵ Yīn n syii, pe klo fāngafa n pe tēntē- mpāy lehe wāã, pe n ba u nwompihi sēnfua pye ma yee, u naam mii yi yaha. ³⁶ U nwompihi sēnfua n le pãã Pōl ye ma yee: «Pe klo fāngafa nawee- lehe wāã, ma yee n ye yi yaha. Laa wee ye, ye ga waha yi ye ter pra.» ³⁷ Pōl n -sē pe fāngafa tēntē- pye ma yee: «Pe ta pe n wo gbã nanihi laam wo, pe sē cãã wo sãhã laa ge ne ye, wii mpāy too n tōr Wōrmefa ne! Pe n maha wo tã nwompihi wo. Yagaa, pe n traha pe wo yuhu yi yaha, waa ma n yi le cãŋ na ye. Wo saa le sya ye! Pe pa pe ya ya, pe ba wo yi yaha!»

³⁸ Pe tēntē- n ka, maa le pãã pe klo fāngafa ye. Pe le luhu ma yee, Pōl ye ma Wōrmefa Silaasyi ne, pe n fya. Pe Wōrmefa kãnde na, waa sē yai u Wōrme naa gbã ye. ³⁹ Pe n pa loo na, maa kace nar Pōl ye ye, ma cã pe yi yaha, ma pe nar pe ter le klo yaha. ⁴⁰ Pōl ye, pe yi ke nwompihi wo Silaasyi ne, pe n ka Liidi kaha wo, ma ga Yesu kãndeyārfa yãã. Pe n pe laam yīn, ma pe yar pe pe ya plãhã Yesu kãnde wo. Loo kur ye, pe n ter.

17

Pōl ye ka Tesaloni wo Silaasyi ne

¹ Pōl ye n ta ter Silaasyi ne kui nkāy wo pe naa n yee Amplōsyi tesē Apoloni ne, ma ga dye klo nde wo pe naa n yee Tesaloni. Yiiffee- yawāhã nwoŋ gaa pye ke fla na. ² Pōl pye, u ma ga dye klo lii loo wo, u ma ne ka koo fla Yiiffee- yawāhã nwoŋ wo. Pe ga dye Tesaloni wo, pe n ka ke fla na. Kanii per kanii per, u ne ka ke fla Yiiffee- yawāhã nwoŋ wo,

u ga naa Yāhā kaplāŋ pãã pe ye. U loo pye cãwāy tãã syi, maa naa Yāhā kaplāŋ pãã nawee- mpāy ye, pe pye ke fla na. ³ Ke kaplāŋ ke yrūhū ta mii ke Yāhā sabangbāŋ wo, u naa pe klaha koo ne. U maha naa pe yar ma yee, u Yāhā Yīndefua Crise wīi ma, le cãã yrūhū yaha ma yee, u yai u fāy gboho, u ba ku, tuu ba yir gbã wo, u dur ba yrāŋ na gbaafa ye. U maha naa pe yar ma yee: «Yesu nwo wii wīi tē n pãã ye ye, woo kē u Crise ne.» ⁴ Yiiffee- car mpāy ya n le sya, ma taha Pōl ye na, Silaasyi ne. Mpāy pe sē -sē pye Yiiffee- ye, ma naa Yāhā kãnde ke, poo busãã n le Yesu kapāyīi sya, ma taha Pōl ye na, Silaasyi ne. Poo, ma suhu ca busãã mpāy ne nawee- naa nagboho ta pe na.

⁵ Yiiffee- mpāy pe sye, pe loo yãã, pe n nii mii, laanyar ga pe boo. Pe n natay taa yāŋ yi pe nabuar laam wo, ma pe ta pe n pe ya wãã, ma sya gbleŋ yir le klo wo. Loo na, pe n yir, ma ka Yasō kaha wo, poo n gaha Pōl ye yigi Silaasyi ne, pe ga pe sãhã nanihi fla wo. ⁶ Pe ga dye, pe sē pe yãã ye, pe n u Yasō woo yigi, ma suhu Yesu kãndeyārfa mpāy ne, ma ka pe ne le klo yahaseefa fla na, ma ga nii n tē ma yee: «Naam mii driyē kur bye wlãhã tãŋ. Nanga, pe mii pe ba yi nwo! ⁷ Yasō syāsaha wãã pe kē u kaha wo. Kãntre fāngafa bye yīnfua kãnde na, lii le sē yai le pye ye, loo ne nawee- mii pe n pye. Ye sē yãã, pe yee yīnfua waa maha ma, pe n yee Yesu.» ⁸ Pe kaplāŋ ngīi n pe nawee- laam war ma suhu le klo yahaseefa ne, le n sya nii gbleŋ. ⁹ U Yasō tesē mpāy ne pe ba yigi ba, pe n gblihi laa ma yē ter klo yahaseefa ye ma yee, poo ga Pōl ye ta Silaasyi ne pe n ter; pe n cã pe miy yaha.

Pōl ye ka Beree na Silaasyi ne

¹⁰ Yīmper ke ba wo, pe Yesu kãndeyārfa n Pōl ye ta pe n yrāhã yi, ma ga ka klo laa wo pe naa n yee Beree. Pe ga dye, pe n ka ke Yiiffee- yawāhã nwoŋ wo. ¹¹ Koo fla

Yiiffee- laam ba yō ma ter Tesaloni klo Yiiffee- yaha. Pe n le Yāhā kapāyī sya laanfir ne. Plii bye pe naa Yāhā kaplān saba yān kayi ne, pe cā Pōl kaplān ma wāā le ke saba kaplān ne. ¹² Poo busāā n le kapāyī sya. Mpāy ter pe sē pye Yiiffee- ye, poo tesē ca mpāy ne nawee- naa nagboho ta pe na, poo busāā n le kapāyī sya.

¹³ Yiiffee- mpāy pe pye Tesaloni wo, pe ba luhu ma yee, Pōl ma u le Yāhā kapāyī pāā Beree bya wo, pe n ka ke fla na, maa nii pe klofa sūū, ma pe gblaha Pōl ye ne. ¹⁴ Loo n ta, pe Yesu kāndeyārfa n ta ter Pōl ta u n ter muhulangbān kue ye, u ga salangbān gbe u ter. Silaasyi ye poo n kuae ke Beree wo Timuti ne. ¹⁵ Beree Yesu kāndeyārfa mpāy pe Pōl wār ga, pe n ka u ne ma sya ga dye Aten wo. Pe wādur na, Pōl n pe lehe, pe ma ga dye pe klo wo, pe ga Silaasyi ye yar Timuti ne pe pa u fla na, pe ma n nii kuae ye. Loo kur ye, pe Beree Yesu kāndeyārfa n dur ter.

Pōl ma Aten wo

¹⁶ Pōl naa Silaasyi ye sēn Timuti ne ke Aten wo. U n wān busāā yāā le klo laam wo nawee- pe fāā ta wātēn wān. Loo nde n nuhu bye kua kāā u laam wo. ¹⁷ Ke Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo, u naa kaplān pāā pe Yiiffee- ne ma suhu mpāy ne pe sē pye Yiiffee- ye ma naa Yāhā ke. Plii bye, nawee- mpāy tuu wāā naa n sya nanihi teebehe wo, u maha naa kaplān pāā pe ne. ¹⁸ Mpāy kaklaha ke n yee nawee sē yai wāfāy ne ye, ma suhu mpāy kaklaha ne ke n yee nawee yai u naa u ya waha yīn wī na, poo yīnfa mpāy n pa maa nii kaplān tyīn u ne. Mpāy naa n yee, a lii u kaplāmbuarfua u n pāā? Mpāy maha naa n yee, a yāhāfām mpāy wī ne tuu n tōr. Poo ba luhu Pōl ye tuu naa Yesu wī pāā pe ye tesē u wāyir wī ne gbā wo, tuu yir ma dur ba yrān na gbaafa ye, koo kē. ¹⁹ Le klo yawāhāfa mpāy pe naa pe ya wāā yāmpūnde lii yīn na pe n

yee Yeroapaase*, pe n Pōl yigi ga ke fla na, maa u pye ma yee: «Ma saa wo yar la, kaklaha nkāy ter syi wī taa n pāā wo ye? ²⁰ Ma sē yāā, kainkāy taa n tōr wo ye, wo sē ke cā ye, wo n traha wo ke yīntaha war.» ²¹ Pe Atenfa ma suhu nampay mpāy ne pe ba nii wlāhā pe ne, pe tēn pye wācēn: Loo ne pe nii naa kafūhū tōr pe naa n luhu pe ya ye.

²² Pōl n yir yer pe klo yawāhāfa telai wo ma yee: «Atenfa, tē ye yāā mii, Yāhā wī gbobo ye laam wo kacān wee ye. ²³ Ye sē yāā, n naa n tay ye klo wo ma naa ye katēn wān yān, ma ga ye yāhā tēnsaha fla gaa yāā pe yrūhū ta ke yīn na ma yee: «Yāhā gaa wān kē, wo sē ke cā ye.» -Ye yān! Yāhā gii ree n tēn ye sē ke cā ye; koo wī ne tē n pai pāā ye ye. ²⁴ Yāhā gii ke driyē tāhā ke laam wān bye ne, ke ma yāhāyīn Yīnfua ma suhu kāntraha bya ne. Yāhā kangbāy tii nawee- te fāā, ke sē n syā te wo ye. ²⁵ Nawee- saa waha laale ge pye Yāhā kē, pe kaa taha ke na ye. Koo kē ke yrā wāā nawee- bye kē, wūū ne, ma suhu wān bye ne. ²⁶ Ke cāā nawee nen ya tāhā u n syar, nawee- ter bye n yi, ke n pe ta ta ga kāntraha teebehe bye na. Ke wān bye dyeyale ta dye laam wo, ma nawee- kāntrē yersar ta pe bye kē. ²⁷ Yāhā loo pye ma yee, nawee- pe koo fla ke. Pe pe ya waha pe naa ke ke, laa na pe ga ba ke yāā cā. Le cīinde -sē na, Yāhā sē dey wo bye na ye. ²⁸ Ye sē yāā, koo kē ke wo ta wo n nii yrān na, wo n waha kai- pye, wo n nii kla. Ye kaicāfa mpāy sē loo nen ya pāā la ma yee: «Wo bye maha ma ke pii.» ²⁹ Too -sē ma ke pii, wo sē yai wo naa le ga wo yee, Yāhā ga waha nii kla gaa syi dyan, nawee- pe laam ga ma pe klue ta ma ke gbihi sān ne, wargbe syi ne, ntēmlaha syi ne ye. ³⁰ Faale cāā na, nawee- pe sē ba laa cā ye, Yāhā sē loo yān nantān ye, yagaa ke n ke nawee- ter bye pe le

* **17:19** 17.19 Yāmpūnde gaa myaha kē. Aten klo yahaseefa naa pe ya wāā ke fla na ma naa pe klo kai- pāā.

sya pe cā pe kapee- sē yō ye, pe ke wāpyen miy yaha. ³¹ Ye sē yāā, ke per gaa yān yaha, ma maha nawee nen waa yān yi u ba driyēfa sāhā koo per na. Ke loo nde yar nawee-bye na, ma woo nawee nen nwo ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye!»

³² Pe luhu Pōl tuu wāyir wīl pāā gbā wo, wādurba wīl ne gbaafa ye, mpāy n nii u lē, mpāy n u pye ma yee: «Waa ba naa loo nde luhu ma ye per gaa.» ³³ Loo n ta, Pōl n kānde nar pe ye ma tē. ³⁴ Nanem mpāy - sē u kaplān sya cīinde, ma dye Yesu kānde wo. Pe laam wo, dya waa pye pe naa n yee Denisu. U pye le klo kaplān cērfa waa. Cōo waa pye pe naa n yee Damarisi. Nawee- mpāy maha pye.

18

Pōl ka Kōrnti wo

¹ Loo kur ye, Pōl n yir ke Aten wo, ma ka klo laa wo pe naa n yee Kōrnti. ² Yiifee naa waa pye ke fla na, u myaha Yakilasu. U -sē ba see kāntraha gii wo, pe naa ke yee Pōn. U ba yir u cōo Persyile ne kāntraha nge na pe n yee Yitale ma pa ke Kōrnti wo. Kāntre fāngafa bye yīnfua* wii pe naa n yee Klode, u ba yee pe Yiifee- mpāy bye pe ma Yitale kungbāy nde wo, pe n yee Wōrme, pe yi kāā le klo wo. Pōl n u Yakilasu yāā ke Kōrnti wo, ma ka u kaha wo.

³ Pōl tuu ba koho tēn lii tē cā, u bya naa loo tēn tē. Sraha tēn ba kē. Loo n ta, Pōl n kuae pe fla na, pe n wāā naa n tē. ⁴ Kani per ma nō, Pōl ga ka Yiifee- yawāhā nwoy wo u ga naa le Yāhā kapāyīl pāā pe Yiifee- ye tesē mpāy ne pe wee Yiifee- ye. U naa n ke pe waha le kapāyīl cīinde war.

⁵ Silaasyi ye n ba yir ke Maseduan kāntraha wo Timuti ne ma pa Kōrnti wo. Pōl n waha fānga yāā loo na, ma nii le Yāhā kapāyīl pāā yalebye ma nii pe Yiifee- yar ma yee, Yesu

woo u ma u Yāhā Yīndefua Crise. ⁶ Pe Yiifee- -sē u kapān sye ma nii u tyehē; Pōl n u nayre mplēm kor yaha pe na, ma pe yar ma yee: «Ye ma ba ye yīn ke laa, yii gē ye le ke, ndoo kalaa wee ye. Ma gbe yagaa na, mpāy pe wee Yiifee- ye, n ga naa n gaha poo kue ye.» ⁷ U n tyii pe Yiifee- na ke yawāhā nwoy wo. Loo kur ye, u naa n gaha dya waa fla na pe naa n yee Yituse. U naa Yāhā myaha gboho, u kaha pye ke Yiifee- yawāhā nwoy tāy. ⁸ Ke Yiifee- yawāhā nwoy yahaseefua Kirpusu n Yīnfua Yesu ta u Yater, woo tesē u kahafa bye ne. Kōrntifa busāā naa Pōl kapān luhu, ma naa Yesu ta pe Yater, pe n pe tāā naa n yi loho wo. ⁹ Per gaa yīmper wo, Pōl n yāā mii wāytāā dyan u na, u n Yīnfua yāā tuu u pye ma yee: «Ma'a n fya ye, naa le Yesu kapāyīl pāā, ma'a n yaha le ye! ¹⁰ Ma sē yāā, n ma ma ne. Waa saa waha ba ma yigi u kapee pye ma na ye, nawee- busāā ma klo nde wo, pe n pai ra ta pe Yater.»

¹¹ Pōl n kuae dye nen gblihi ne ke Kōrnti wo, ma nii nawee- klaha Yāhā kaplān ne. ¹² Cāā gii cāā na Galyō pye Yakayi kāntraha fāngafua, pe Yiifee- n yīmbuhu wāā le ma yee, poo ga wāā Pōl ne, ma u yigi ga kaplān cērfa fla na, ¹³ ma ga le pāā ma yee: «Dya nwo n traha u nawee- wlaṅ pe n naa diṅ yi Yāhā kē kaa ter syi, pe wo Yiifee- kānde wūhū miy yaha.»

¹⁴ Pōl ba yee woo ga yē kuā u pāā, u Galyō n pe Yiifee- pye ma yee: «Yii Yiifee- mii, le ma ne pye naboo wīl laa syi dyan, kaa na kapee laa syi, n ne ga yee n ga luhu ye ye. ¹⁵ Le -sē nii kaplān ya tee n tyīn kapān nen laa wīl na tesē myar wīl ne, tesē ye Yiifee- kānde wīl ne, ye yai ye waha loo nde war yii ya. Ndoosaa nii kai- ngīl syi sāhāfua ye!» ¹⁶ U n pe pye pe yir ke kasāhā saha fla wo pe naa n gaha. ¹⁷ Dya wii u pye ke Yiifee-

* **18:2** 18.2 Koo cāā na, u kāntre fāngafa bye yīnfua pye Wōrme wo Yitale kāntraha na. † **18:17** 18.17 Yiifee- yawāhā nwoy yahaseefua Kirpusu tuu Yesu ta u Yater, Sohotān n u draha gbe.

yawāhā nwoŋ yahaseefua, u myaha ba kē Sohotān†, nawee- mpāy n yir loo na, ma u yigi, ma nii u gbā ke kasāhā fla na. U Galyō sē -sē le ta kai ye.

Pōl dur ba Syire kântraha na, Yātōosyi wo

¹⁸ Loo kur ye, Pōl n maha kuee Kornti wo, ma faa ma-. U n ba kânde nar pe Kornti Yesu kândeyârfa ye, ma salangbāŋ gbe, woo tesē Persyile ne ma suhu Yakilasus ne. Pe n ter Syire kue ye. Pōl tuu -sē ba yē ter Yāhā ye laa ne ma le pye wa, u n ta pe n u yīŋ kur Sāncrihi‡ wo, pe n cā ter.

¹⁹⁻²⁰ Pe n ga dye klo laa wo pe naa n yee Yefesyi. Persyile ye n kuee loo klo nde wo u puai Yakilasus ne. Pōl n ka le klo Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo, maa Yāhā kaplāŋ pāā pe Yiiffee-ye. Pe n u nar u nii ma- pe ne, u n sye, ²¹ ma ter ma yee, Yāhā ma sya woo ga ba dur ba pe fla na. U n yir ke Yefesyi wo, ma salangbāŋ gbe ma ter. ²² Tuu ga tege Syesare na, u n ka Yurusalem wo maa ke fla Yesu kândeyârfa yawāhāfa syar, ma dur ter Yātōosyi wo. ²³ U n plii yē gaa pye ke fla na, ma ter Galasyi kântraha ne, Firsyi kântraha ne, ma pe Yesu kândeyârfa yar naa n gaha, pe naa pe ya plāhā le Yesu kânde wo.

Apolosu ka Yefesyi wo, ma ka Kornti wo

²⁴ Yiiffee naa waa ba pa Yefesyi wo. U myaha ba kē Apolosu, u ba see Lesyāāndi wo. U yē naa n tāy kaplāŋ ne, u maha ba Yāhā kaplāŋ saba wūhū cā. ²⁵ Pe ba u klaha Yīŋfua kânde wūhū ne. Ke Yāhā kapāyī wāpāā wī naa n tāy u ye, u naa nawee- klaha kayi ne Yesu wūhū nkāy ne, u ba ke cā laha. Nsān nawee- wātāā wī ya tuu -sē ba cā. ²⁶ U n nii n pāā laanyīn ne ke Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo. Persyile ye n luhu u ye Yakilasus ne. Pe u kaplāŋ luhu, pe n u yigi ga pe kaha wo, maa u Yīŋfua kânde wūhū gbihi yar u

na. ²⁷ Loo kur ye, Apolosu n ba yee woo ga ka Yakayi kântraha na. Pe Yesu kândeyârfa n yee, le yō. Pe n sya saba waa yrūhū nō wāā pe Yakayi Yesu kândeyârfa kē ma yee, u Apolosu ma ba ka pe fla na, pe u yigi yō. Tuu ka ke fla na, mpāy pe ba Yesu ta pe Yater Yāhā laantār kāmāy na, u naa laa yō pe kē. ²⁸ Lii u naa n pye, u ba cīinde wūhū cā, ma naa ke pāā pe Yiiffee- ye, ma naa pe plahasaha fla yar pe na nawee- bye yīnde na. U naa Yāhā kaplāŋ saba ta, ma pe yar naa n laha ma yee, Yesu woo u ma u Yāhā Yīndefua Crise.

19

Pōl ka Yefesyi na

¹ Apolosu pye nantāŋ Kornti wo, Pōl n yir Firsyi kântraha na, ma Yasyi yāy fla yōr yi ma ka Yefesyi wo. U n ga Yesu kândeyârfa mpāy yāā. ² U n pe yey ma yee: «Tee Yāhā kaplāŋ sya cīinde, ye Yāhā Yrā Fānga yāā la?» Pe n u yē sya ma yee: «Wo sē le Yāhā Yrā Fānga wī gē luhu yāā gē luhu yāā ye.» ³ Loo na, Pōl n pe yey ma yee: «Tee ba tāā yi loho wo, ye laam wo, ye ba yee le yīntaha lii ne?» Pe n u yē sya ma yee: «Nsān tuu naa lii pāā nawee- ye ma cā pe tāā naa n yi loho wo, loo ne too cā.» ⁴ Pōl n pe pye ma yee: «Mpāy pe naa n sya, ma pe kāmpeemiy naa n yaha, Nsān poo tāā naa n yi loho wo. U maha naa Yiisrefa yar ma yee, wii u n pai pa woo kur ye, Yesu kē u ne, pe u ta pe Yater.»

⁵ Pe kaplāŋ ngī luhu, pe n ta pe n pe tāā yi Yīŋfua Yesu myaha ne. ⁶ Pōl n koho taha pe na, Yāhā Yrā Fānga n dye pe laam wo. Pe n nii n pāā yor ter taa wo. Kaplāŋ nkāy Yāhā Yrā naa ke le pe laam wo, pe naa koo tōr. ⁷ Poo nawee- mii kur bye pye nawee- sēnsye syām syi.

⁸ Loo kur ye, Pōl n ka Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo, ma ga nii Yāhā kapān pāā laanyīn ne. U n yrey tāā

‡ 18:18 18.18 Sāncrihi ba pye Kornti salangbāy yersaha.

pye ma nii Yāhā Yai wūhū tōr ma naa n ke, nawee- n cā cīnde ne. ⁹ Yiifee- mpāy pe -sē pye kasyerfa, pe sē naa ke kaplān sya cīnde ye, ma naa le pāā pe nanihi ye ma yee, Yīnfua kānde wee kayī ye. Pōl n tyii pe na, ma pe Yesu kāndeyārfa yigi ter ma ga nii Yāhā kaplān pāā pe ye plii bye, kaha gii wo Tyiranuhu u naa nawee- klaha na. ¹⁰ U n kuee loo na dye- syān, ma ta mpāy pe pye Yasyi kāntraha wo, pe Yiifee- ma suhu mpāy ne pe sē pye Yiifee- ye, pe bye n Yīnfua kapāyī yāā luhu.

Seewa pii

¹¹ Yāhā ba Pōl ta ma naa yēkā wūhū pye, nkāy syi waa sē ke yāā yāā ye. ¹² Pe n sya naa Pōl kadye nayre wān wāā yanfa kē tesē u fatar ne, pe n naa n jaa, sāndāpee n maha tege naa n kāā mpāy yīn na.

¹³⁻¹⁴ Yiifee- mpāy pe naa n tay ma sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīn na, pe n yee, poo ga le pye yān Yīnfua Yesu myaha ne. Mpāy pe naa loo nde pye, pe Yāhā yūndefa yīnfa waa pii kuasī ba me. Pe tuhufua myaha ba kē Seewa. Pe n sāndūpee waa pye ma yee: «Yesu wii Pōl u wīī pāā, n ga ma yar woo myaha na, tege kāā dya nwo yīn na!» ¹⁵ U sāndūpee n pe yē wāā sya ma yee: «N Yesu wīī cā, n maha cā yoo kē Pōl ne; ah yii, mpāy me ye ne?» ¹⁶ U dya wii sāndūpee pye u yīn na, u n fānga yāā ma ter pe bye yaha. U n pe tee pye wāpyen gaa ne, ma pe duai, pe n fā yi u kaha wo nayreyar ne.

¹⁷ Yiifee- mpāy pe pye Yefesyi wo tesē mpāy ne pe wee Yiifee- ye, pe bye n le luhu, ma fya. Pe n nii Yesu myaha gboho. ¹⁸ Mpāy pe ba Yīnfua Yesu ta pe Yater, poo busāā naa n pai, maa pe kapee- pāā naa n yi gbaa na, ma yee Yāhā n ke laha kāā pe yīn na. ¹⁹ Mpāy pe pye wamfa, sabar rii pe pe wam kai- yrūhū le yaha pe laam wo, poo busāā n pe sabar nde gbe ba suhu nawee- bye yīnde na. Te sabar nde bye dir ga waha war milyō gbeesī sēnsye kua. ²⁰ Yīnfua

kapāyī cāān naa n yi koo syi dyan fānga ne, ma maha naa ke fānga wūhū yar nawee- na.

Wāhā yir Yefesyi wo

²¹ Koo kai- ngīī kur ye, Pōl n yee woo ga Maseduan kāntraha kui yōr yi tesē Yakayi kāntraha kui ne u ka Yurusalem wo. U naa n yee: «N ma ba ka ke fla na, n yai n sya ba ka Worme bya wo.» ²² Loo na, u n u koholefa syām mpāy lehe wāā u yahasee ye Maseduan wo, Timuti ma suhu Yerasyi ne. Woo n maha faa nii kuee Yasyi kāntraha wo.

²³ Koo cāā na, wāhā n yir Yīnfua Yesu kānde wīī na. ²⁴ Yefesyi wo kangbān gaa pye, pe ba cōo waa fāā ta ma yee, yāhā kē, ma naa u tēn. U myaha ba kē Ndyan: Dya waa -sē pye wargbe wān fāāfua, u myaha ba kē Demetrise. U naa u Ndyan kangbān nge syi wāpuabir fāā wargbe ne, ma naa ke par nawee- ye. Mpāy bye pe naa tēn tē u ne, pe bye naa wangbāy yāā le na. ²⁵ U Demetrise n u tēntē- wāā ta, ma suhu mpāy bye ne pe naa loo tēn nde syi tē, ma pe pye ma yee: «Naambiyām, ye cā wo wale yīn n yi tēn nde wo. ²⁶ Dya nwo pe -sē n yee Pōl, tuu lii pye, ye le luhu ma maha le yāā. U le pāā ma yee, wān tii nawee- pe n gbihi, ma yee yāhā kē mii Ndyan ye dyan, Yāhā sē kē te ne ye. Nawee- busāā n sya yer le na wo klo wo, Yefesyi wo nwo, ma suhu kui nkāy bye ne ke ma Yasyi kāntraha nge wo. Ye cā kapee ne nde. ²⁷ Ya'a yee ye sē cā ye, nde ga waha wo tēn klaha- wo kē, le maha ta yāhāsyā Ndyan kangbān myaha n too. Loo nde ga ta nagboho saa naa n ta Ndyan na nantān ye, woo wii Yasyi kāntraha bye u gboho tesē driyēfa bye ne.»

²⁸ Pe nawee- pe kaplān ngīī luhu, ncafūhū n pe yigi pe n nii n tē ma yee: «Yefesyifa, Ndyan myaha koo yai ke naa n gboho!» ²⁹ Koo gbleñ n cāān le klo bye wo. Pe nawee- n fā ga ke nanihi fla yīī, ma

Pōl yrāhāyārwai syām mpāy yigi, Kayusu tesē Arisarkē ne; Maseduanfa ba kē pe ne. ³⁰ Pōl ba yee woo ga ka pe nabuar fla na, Yesu kāndeyārfa n yer tā u na. ³¹ Yasyi kāntraha yahaseefa mpāy pye Pōl naambiyām, pe n lēhe wāā u ye, u ma n ka ke nanihi fla wo ye.

³² Loo yale wo, pe nabuar pye pe ba pāā naa n wlāhā, ma nii n gble: Mpāy ga nde pāā, mpāy ga laa ter pāā. Pe fānga gē sē ba ke yawāhā yīŋ cā ye. ³³ Pe Yiifēe- n dya waa tra naa n wāā yaha ye, u myaha Lesyāānder. Pe n woo yi u pāā pe nabuar ye. U n koho kuā yir pe nabuar ye, ma yee pe yaha le, woo ga pāā. ³⁴ Pe nabuar pe ba u yāŋ cā ma yee, u ma Yiifēe, pe n yir gbleŋ ne lēr syāŋ syi ma nii n yee: «Yefesyifa, Ndyan myaha koo yai ke naa n gbōho!» ³⁵ Wōrme naa wii u pye Yefesyifa klo yahaseefua, woo n pa ma ba pe nawee- ta, pe n yaha le. U n pe pye ma yee: «Yefesyifa, nawee- bye cā ma yee, Yefesyifa ne le n sēŋ Ndyanngbāŋ kangbāŋ na, woo wii u yirfua yir yāhāyīŋ na ma ba too kāntraha na. ³⁶ Waa saha yee loo wee cīnde ye. Loo na, ye yai ye ye laam yīn, ye tyii ye ma n laa tee pye ye. ³⁷ Tee naam mii yigi ba nwo, pe sē -sē Ndyanngbāŋ kangbāŋ kla gaa yuhu gbe ye, pe sē Ndyan wāpee pāā ye. ³⁸ Demetrise tesē u tēntēfa ne, laa ma pye pe nsoho wo waa ne, kasāhā plii ma, kasāhāfa maha ma. Pe yai pe ga le pāā koo fla na! ³⁹ Laa ma maha pye waa ye, waa ba le fla yāŋ nanihi wo, le klo kai- kānde na. ⁴⁰ Ye sē yāā, gbleŋ wīl na pe ga waha yee, wo ma too wāhā yir le klo yīŋfa ne. Too wii wāā mma, yīŋ wee le na ye, waa waha lii pāā?»

⁴¹ Tuu kaplāŋ ngīl pāā wa, u n pe nawee- dur wāā pe klē wo.

20

Pōl yrāhā Maseduan na, ma suhu Jresyi ne

¹ Ke gbleŋ wīl le ba kua wa gbeḡbe, Pōl n pe Yesu kāndeyārfa bye wāā, ma fānga le pe laam wo kaplāyūhū ne, ma pe syar, ma ter Maseduan na. ² U Yāhā kapāyīl pāā naa n gaha pe Yesu kāndeyārfa ye ma sya ga ke fla kāntraha yi yaha. Loo kur ye, u n ka Jresyi kāntraha wo, ³ maa kuee yrey tāā. Tuu yrey tāā pye wa, u ba yee woo ga salangbāŋ gbe u ka Syire na, ma -sē luhu Yiifēe- ma, pe pāā ta poo ga kapee laa pye u na. Loo ne le ta, u n Maseduan kānde dur gbe ma ga ka Syire na. ⁴ Yesu kāndeyārfa mpāy naa Pōl wār u yrāhā na, pe laam wo Sopateri pye, Bereefa naa Perusu dya kē u ne; ma suhu Tesalonifa Arisarkē ye ne Sekunduhu ne; ma suhu Darbufa Kayusu ne, ma suhu Yasyifa Tesyihi ye ne Toofīl ne; ma suhu Timuti bya ne. ⁵ Pe ba dye Filipe wo, pe n ter wo yaha ye Toosa na, ndoo Luke tesē Pōl ne. Pe n wo sēŋ yaha ke Toosa na. ⁶ Yiifēe- syayaha gbar rii ncasur bur sē n di ye, too kur ye wo n salangbāŋ gbe ke Filipe wo ma taha pe na. Wo n fā plii bua ma ga pe yāā ke Toosa wo, ma plii kuasīl pye ke fla na.

Pōl Toosa na

⁷ Ke Yiifēe- cāwāā per cir* yainkōŋ wo, wo ba wii wāā ma ga Yesu wāku cāā dir syi di, wo wii laam too wo Syayahafua wāku wīl na. Pōl ne yai u ter koo yīŋsyii wo. U n pāā pe Yesu kāndeyārfa ne ma sya ga yīndyaha dye. ⁸ Ke kaha gbeḡbaha yīŋ na, too ba wii wāā nwoŋ gi laam wo, naalor pye te ba nihi. ⁹ Naanfuē waa pye, pe naa u yee Yeetuse. U ba tege nii fenaater na. Pōl tuu ba pāā ma-, u n sā wāy faha. Le pye gbeḡbaha yīŋ tāā wuhu na, pe wāy n u ta u n tege too kāntraha na. Pe n tege ma u kuā yir, ma yāā u ku. ¹⁰ Pōl n tege kāntraha na, ma kue tege, ma u gbe yigi u klue wo ma yee: «Ye ma n fya ye, u ma yrāŋ na!» ¹¹ Loo kur ye, u n dugu ga ncha ye maa bur la cer pe n di. U n maha pāā ma-, yai n sya ba

* **20:7** 20.7 Yiifēe cāwāā per cir kē jimaasyi per ne.

dar, u n cā ter. ¹² Pe n ter u naanfuē ne yrāŋ u kaha wo, nawee- bye laam n yīn.

Pɔl yir Toosa na ma ka Meleti na

¹³ Per gii too yir Toosa wo, wo cā salangbāŋ gbe Pɔl yaha ma ka Asosa na. Koo fla too ne ga Pɔl gbe. U ba yee woo ga naa n yār trɛ ne. ¹⁴ Tuu ga wo yāā Asosa na, wo n u gbe ke salangbāŋ wo ma ka Metileni na. ¹⁵ Wo n yir koo fla na; ke yīŋsyii, wo n nɔ Syoho tāy. Koo yīŋsyii, wo n nɔ Samusi na; koo yīŋsyii, wo n tege Meleti na. ¹⁶ Pɔl ba yee woo ga ter Yefesyi tāy u saa yer ye, mii loo sē ne ye, u ga ma- ter Yasyi kántraha na. U naa n gber woo ga cāā dye Yurusalem wo pāānkoti gbar per.

Pɔl n pāā Yefesyi Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne

¹⁷ Loo n ta, Pɔl n kuee Meleti na, ma tēnlɛhe nɔ wāā Yefesyi Yesu kāndeyārfa yahaseefa ye pe pa.

¹⁸ Pe n pa u fla na, u n pe pye ma yee: «Per gii tē ka Yasyi kántraha na, tē naa ra troho tāhā mii ye fla na ma sya ba waa yagaa na, ye le cā. ¹⁹ N naa nii tege tāā ye, ma naa Yīnfua tēn tē. Pe Yiifee- pe naa ra ke, ma pāā naa n ta, koo wāfāy nge bye pye ra na, ma suhu te laangar ne, yīntām n sya naa n yi ra ye. ²⁰ Nkāy ke ga waha laa yō ye kē, n sē ke wūhū ye na ye: N ke bye pāā ye ye, ma maha ye klaha ke ne nanihi fla wo tesē ye kle ne. ²¹ Pe Yiifee- ma suhu mpāy bye ne pe wee Yiifee- ye, n pe bye yar, pe pe kapee- wāpyeŋ miy yaha pe Yāhā kānde gbe, pe u Yīnfua Yesu ta pe Yater.

²² N nwo, n n ter Yurusalem wo yagaa; Yāhā Yrā le yee n loo pye, n sē -sē cā lii le n pai ra dye ke fla na ye. ²³ Kui bye wo, Yāhā Yrā ra yar ma yee, nwompihi ra sēŋ ke fla na ma suhu wāfāy ne. Loo ya tē cā. ²⁴ N -sē cā ma yee, ta yrā wee ngaa ra ye ye. Lii tē n ke, n waha ra fyaha bye fā tāŋ. Ye sē yāā, wo Yīnfua Yesu u tēn lii le soho ra koho wo, n waha le tē tāŋ. Loo tēn ne, Yāhā ke laantār

wī lii pye wo kē, n loo kapāyī pāā nawee- ye. ²⁵ N ga yi ye bye na ma Yāhā Yai wī pāā ye ye. N -sē cā yagaa ma yee, yii nawee nen waa gɛ saa maha ra yāā yāā nantāŋ ye. ²⁶ Loo ne, n ga le pāā ye ye nanga: Yii nawee nen waa ma plaha, ndoo sē kē n u ta u n plaha ye. ²⁷ Ye sē yāā, n Yāhā wūhū bye tōr ye ye, n sē laa wūhū ye na ye. ²⁸ -Ye naa n sēŋ yii na tesē nawee- mpāy bye ne Yāhā Yrā pe le soho ye koho wo, -ye pe gbihi naa n yigi mii mbanaha dyaŋ u mbaa ne. Poo mii, Yāhā pe par sya ke Dya ntāŋ wāwoo kāmāy na. ²⁹ N cā ma yee, n ma ba ter wa, nawee- mpāy ga ba dye ye laam wo. Pe ga ba pee tā ye na mii waygapyār dyaŋ mbaa na. ³⁰ Yii gɛ laam wo mpāy ma, pe ga ba yir kawar wāfua ne poo ga pe Yesu kāndeyārfa wlan taha pe ya na. ³¹ Ye ma n sā wāy faha ye, -ye naa ye laam too ke dye- tāā nkāy na tē pye ye ne ma naa yii nanem bye yar ke kai- ne ke yai ke yīmper, ma sya naa yīntām gɛ yi.

³² Yagaa, n ye le soho Yīnfua Yāhā koho wo. Ke kapān lii le Yāhā laantār yar nawee- na, le ga ye laam yīn. Koo ya ke ga waha fāŋga wāā ye kē ye n yii plāhā Yesu kānde wo, ke maha ke kayī wāā ye kē, ke kayī lii ke n wāā mpāy bye kē pe ma ke wām. ³³ N sē naa waa wale yāŋ yīnde ne ye, tesē waa sān ne ye, tesē waa kale wān ne ye. ³⁴ Yii gɛ cā ma yee, n naa tēn tē ra klue ne, ma naa wo yē digi ke, ndoo tesē ra yrāhāyārwai ne. ³⁵ N kai- bye pye ma yee, ye ra pyer yāŋ ye cā, wo yai wo naa tēn tē, koo syi wo ga waha naa kayī pye fenfa kē, too maha naa wo laam too Yīnfua Yesu yē kaplāŋ ngī na tuu yee: «Pe ma ma kē, le yō; mboo ma -sē waha yia ma waa kē, wāyī ma le na ma ta ter.» »

³⁶ Pɔl tuu kaplāŋ ngī pāā wa, u n kānklyū gbāā pe ne, pe n Yāhā nar pe ya kē. ³⁷ Pe bye naa n wūn ma Pɔl wo naa n yigi pe klue ne, poo ga u wāter syaha wāā u kē. ³⁸ Pɔl tuu

ba yee woo sē n pai maha pe yāā yāā nantāŋ ye, loo le ba pe laam wlāhā, le sē ba tāy pe ye ye. Loo kur ye, pe n u wār ga ke salangbāŋ fla na.

21

Pɔl ka Yurusalem wo

¹ Too cāāŋ wii na pe ne, wo n salangbāŋ gbe, ma sron ka Kosyi na. Ke yīŋsyii wo, wo n ka Ordesyi na, ma yir koo fla na ma ka Patara na. ² Koo fla na, wo n salangbāŋ gaa yāā ke naa n gaha Fenise wo; wo n dye ke wo ma ter. ³ Wo n ga nɔ Syiper tāy, kāntraha gaa kē muhulangbāŋ ke gbey le. Wo waha naa ke Syiper yāā ke salangbāŋ laam wo; wo n ter ke yainde dar kuɛ kāndigi kuɛ ye ma ka Syire kuɛ ye. Wo n ga ke salangbāŋ yer Tyir langben na, pe n ke teger yi ke wo ke fla na. ⁴ Wo n Yesu kāndeyārfa fla ke, ma mpāy yāā ke fla na ma kuee pe ne plii kuasīi. Yāhā Yrā n ba pe yar laa ne Pɔl yrāhā wīi na ke Yurusalem wo. Pe n Pɔl pye, u ma n ka ke Yurusalem wo ye. ⁵ Too plii kuasīi te -sē ba ter, wo n wo yrāhā kānde gbe. Pe n wo wār pe ca ne, pe pii ne, ma sya ga le klo yi yaha. Wo n kānklūy gbāā muhulangbāŋ yē na ma wo laam wūhū tōr Yāhā ye. ⁶ Loo kur ye, wo n syaha wāā wii kē. Wo n dugu dye ke salangbāŋ wo, poo n -sē dur ter pe kle wo.

⁷ Too yir Tyir wo, maa dye Toole-masyi wo, wo muhulangbāŋ yrāhā n kua ke fla na. Koo fla na, wo n Yesu kāndeyārfa syar ma kuee pe ne per neŋ. ⁸ Ke yīŋsyii wo, wo n yir maa dye Syesare wo. Koo fla na, wo n ga syā Filipe kaha wo, Filipe wii u Yesu kapāyīi pāā nawee- ye. Naam kuasīi mpāy pe ba yāŋ yi Yurusalem wo, poo nen waa ba kē u ne. ⁹ U pye pueesyam resyar ne, pe sē pye wa naam ye ye. Kaplāŋ nkāy Yāhā Yrā naa ke le u pueesyam laam wo, pe naa koo tōr nawee- ye.

¹⁰ Wo ba plii raa yāā wa ke fla na, Yāhā kaplāŋ tōrfua Agabise n ba yir

Yude na ma pa. ¹¹ U n pa wo fla na, maa Pɔl sapaha sya, ma u ya tre pua u klue ne ma yee: «Yāhā Yrā lii pāā, le nde: Yiiffee- ga ba sapaha ngefua pua mma ma syi dyaŋ Yurusalem wo, pe dur pe u yi nampay kē.»

¹² Too kaplāŋ ngīi luhu, wii ge ma suhu pe Syesarefa ne, wo n Pɔl nar u ma n ka Yurusalem wo ye. ¹³ U n sye ma yee: «Nwa ye n nii n wūn, ma n ke yii ga ra laam wlāhā? Ndoo na, n nii gbihi ta wa ra wāpuan na, ma suhu ra wāboo ne ke Yurusalem wo Yīŋfua Yesu wīi na.» ¹⁴ Too ba pāā laa u ne, wo n tyii u wānar na ma yee: «Yīŋfua wīi le naa n pye!»

¹⁵ Wo n plii raa pye ke fla na, ma wii cāāŋ, ma Yurusalem kānde sya. ¹⁶ Syesare Yesu kāndeyārfa mpāy n wo wār ga dye Yurusalem wo. Pe n ka wo ne dya waa kaha wo, wo n ga syā ke fla na. U myaha ba kē Menasūū, u naa n yi Syiper wo. U pye Yesu kāndeyārfua, le yale ba dey.

Pɔl ka maa yi Syake na

¹⁷ Too ga dye Yurusalem wo, pe Yesu kāndeyārfa n wo wāā nuhu ne. ¹⁸ Ke yīŋsyii wo, Pɔl n ka wo ne Syake kaha wo; pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ba pe ya wāā ke fla na. ¹⁹ Pɔl n pe syar. Mpāy pe wee Yiiffee- ye, tuu ba tēn lii tē pe nsoho wo Yāhā kāmāy na, u n koo bye tōr pe yahaseefa mii ye. ²⁰ Pe u kaplāŋ luhu kua, pe n Yāhā sey. Loo kur ye, pe n Pɔl pye ma yee: «Ma ma wo Yesu kāndeyārwe; ma cā wo fla na nwo, Yiiffee- mpāy pe Yesu ta pe Yater, pe nihi ter, pe yē saha cā ye. Faale kānde lii Yāhā ke cāā bii le ta ma le le soho Musa koho wo, pe bye pua yaha le na. ²¹ Waa ma gblaha poo Yiiffee- mii ne ma yee, a Yiiffee- mpāy pe ma pe wlāhā nii ter raafa ne, mboo pe bye klaha, pe le Musa kānde miy yaha, pe ma n naa pe pii kūū ye, pe ma n Yiiffee- wāle kānde yār nantāŋ ye. ²² Waa pye mii pe n cā ma sē le syi pāā ye? Taa nwo, ma pa, pe ga le luhu. ²³ Yāŋ, too

ga ma yar mii, pye koo syi! Ma sē yāã, naam resyar mpây ma wo ne nwo*, pe yě gbe Yāhã ye ma nii ke wūhū pye. Te plii tã wa pe n ga wān boo Yāhã kē. ²⁴ Le Yiifée- kãnde na, nawee- yai pe lii pye, ka, maa le pye pe ne, ye n nii gbegbe. Ka maa war yi, ma te kaboo wān par pe kē, pe n pe yīy kur, ke yě wāgbe wīi n kua. Loo na, nawee- bye ga cã pe yee, pe lii pãã ma wīi na cīinde sē ne ye. Pe maha cã, mboo gɛ sē Musa kãnde wūhū sye ye.

²⁵ Yesu kãndeyārfa mpây na, pe wee Yiifée- ye, wo saba yrūhū nɔ wāã pe kē, ma pe yar kai- nkây ne pe yai pe naa n pye. Pe ma n naa mpar kaboo wān kaa ye. Pe ma n naa ntāŋ kaa ye. Kla gii pe sē ke kuây ye, pe ma n ke kar kaa ye. Tesē, pe ma n naa tyatyāhã pye ca kue ye tesē naam kue ye ye.»

²⁶ Loo na, Pɔl n pe naam resyar yigi ga pe ga Yiifée- kãnde wūhū pye, pe n nii gbegbe. Loo kur ye, u n ka Yāhã kangbãŋ wo u Yāhã yūndefa yīnfua fla na, u nawee- yar pe yě wāgbe plii ga kua per gii wo, u n waha diŋ yi pe nawee- resyar mii nanem bye myaha ne.

Pe Pɔl yigi Yāhã kangbãŋ wo

²⁷ Te yě wāgbe plii kuasīi naa n gaha kuasaha wo, Yasyi kue kãntraha Yiifée- n Pɔl yāã Yāhã kangbãŋ wo te diŋ wān war kēsaha wo. Pe n pe nabuar sūū, pe Pɔl yigi. ²⁸ Pe n nii n tē ma yee: «Yiisrɛfa, -ye ba wo sya yaha! Dya wii tuu Yiisrɛfa wāpee pãã n tay teebɛɛ bye wo, ma suhu Musa kãnde wāpee ne tesē Yāhã kangbãŋ nge wāpee ne, u nwo. Mpây pe wee Yiifée- ye, pe sē yai pe dye Yāhã kangbãŋ teeli wo ye, u nwo yagaa tuu pe gbe ba le koo teele wo, ma ke wīi pye klaha- Yāhã yīnde na!» ²⁹ Toofīi wii u n yi Yefɛsyi wo, pe ba u yāã Pɔl ne le klo laam wo, loo

ne pe n naa koo kaplãŋ pãã, ma naa le ga, Pɔl ba dye u ne Yāhã kangbãŋ wo.

³⁰ Ke gblen n ka le klo teebɛɛ bye wo, nawee- n yi teebɛɛ bye wo ma fã ba. Pe n Pɔl yigi, ma u fle yi ke Yāhã kangbãŋ wo, ma te nwonyēr bye tã tã. ³¹ Pe naa n ke pe Pɔl boo; loo yale wo, Wɔrmefa seraasyi yīnfa yīnfuangbãŋ n le luhu, a gblen ma ke yir Yurusalem bye laam wo.

³² Le yalebya wo, u n seraasyi yīnfa mpây tyōr yi ma suhu seraasyi mpây ne, pe n wāã kūn ga pe ya na pe nabuar fla na. Pe u yīnfuangbãŋ yāã pe seraasyi ne, pe n tyii Pɔl wāgbãŋ na. ³³ Loo na, u seraasyi yīnfuangbãŋ n yūhū crã Pɔl na ma ta pe n u yigi, ma u pua ntēn wān ne. U n u yey yoo kē u ne tesē u nwa pye pe n u yigi. ³⁴ Pe nabuar laam wo, nawee- bye naa n tē; mii ma pe nde pãã, mii ma pe laa ter pãã. U seraasyi yīnfuangbãŋ sē waha naa laa war ke wlāhāwlāhã nge laam wo ye. U n ta pe n Pɔl yigi ga ke seraasyi kangbãŋ laam wo. ³⁵ Pɔl tuu ga nɔ pe ne ke seraasyi kangbãŋ dugudyesaha fla na, pe seraasyi n gblihi laa ma u tēŋ, pe nabuar tee ba pee ter. ³⁶ Pe bye naa n taha u na ma naa n tē ma yee: «-Ye u boo!»

Pɔl u seraasyi yīnfuangbãŋ nar, u tyii woo n pãã

³⁷ Yaliile pe ba dugu wa, ma yee pe ga dye Pɔl ne ke seraasyi kangbãŋ wo, Pɔl n u seraasyi yīnfuangbãŋ pye jreke yor wo ma yee: «N ga waha laa pãã la ma ye?» U yīnfuangbãŋ n u yey ma yee: «Ma waha jreke yor pãã ke? ³⁸ Ke yagaa nge na, Syipte naa wii tuu nawee- ta pe n wāhã yir le klo yahaseefa ne, ma naboofa nyersīi yigi ga dragba wo, ndoo cã woo sē kē ma ne ye rɛɛ?» ³⁹ Pɔl n u yě sya ma yee: «Syipte naa sē kē ra ne ye. Yiifée

* **21:23** 21.23 Yāhã ke bii kãnde lii yar Musa na, koo cãã na Yiifée- mpây pe Yesu ta pe Yater, pe maha naa loo kãnde wūhū nkây yār. Poo laam wo mpây naa n yee, Pɔl naa Yiifée- mpây klaha pe loo kãnde wūhū miy yaha. Le sē -sē pye cīinde ye. Loo na, pe Yurusalem Yesu kãndeyārfa yahaseefa n Pɔl pye, u le yar pe n cã pe yee, u nagboho ta loo kãnde wūhū na.

naa kē ra ne, n see Tarsu na Sersyi kântraha na; kungbây laa kē. N ma nar, tyii ra n waha pãa pe nabuar ye.»

⁴⁰ U seraasyi yīŋfuangbāŋ n le sya u ye. Pōl n yer ke kangbāŋ dugudyesaha ncaha ye, ma koho yāhā wāa pe nawee- ye. Yaliile pe ba yaha le, Pōl n kapān gbe yebers yor wo ma yee:

22

Pōl u ya wīl pãa Yiifēe- ye, pe cã, u sē laa tee pye ye

¹ «Yii mpây ye ma ra nampyeŋ- tesē ra tuhufa ne, -ye luhu ra ye, n ga ra wīl pãa ye ye, ye n cã, n sē laa gē tee pye ye.» ² Pe nabuar pe yāa u n pãa pe ne pe klo yor wo, loo n ta pe n gbihi yaha le. Loo na, Pōl n pe pye ma yee: ³ «Yiifēe naa kē ra ne, n see Tarsu na Sersyi kântraha wo, n le nwo wo, Yurusalem wo, Kamayel* woo u pye ra klahafua, ma wo wāle kãnde gbihi yar ra na. Ta bya, n sē ba fāy sya Yāhā tēn wīl na mii ye dyaŋ nanga ye. ⁴ Mpây pe naa Yīŋfua Yesu kãnde yār, n naa pe nuhu yīntayāhā ne, ma sya naa pe boo. N naam mpây yigi ca mpây ne, maa pe le nwompihi wo. ⁵ U Yāhā yūndefa yīŋfua ma suhu pe wāle ne, pe ga waha ye yar, cīinde ne tē n pãa. Per gaa, pe saba mpây yrūhū wāa ra kē, n ga wāa Damasu Yiifēe- kē ma yee, ndoo ma n n gaha ke fla Yesu kãndeyārfa yigi, n pa pe ne Yurusalem wo, pe n ba pe pēn.

(Tēnl 9.1-19; 26.12-18)

⁶ N pye n naa n yār kãnde wo, ma sya ba gbe taha Damasu na. Le pye yaiwlan yale. Yalaale wo, cã- mpây n fe gbe yi yāhāyīŋ na ma ba n yehe ra na palpal. ⁷ Ta n too kântraha na ma luhu yīmbui laa ne, le ra pye ma yee: «Sōl, Sōl, n lii wāpee pye, ma n nii ra nuhu yīntayāhā ne?» ⁸ Ta n yey ma yee: «Yīŋfua mboo wii raa n pãa, ma myaha mii?» Le yīmbui n ra pye ma yee: «Ndoo Nasaretēfa

Yesu kē taa n nuhu yīntayāhā ne.»

⁹ Mpây pe pye ra ne, pe ba pe cã- yāa, yīmbui lii le -sē naa n pãa ra ne, pe sē naa ke kaplāŋ war ye. ¹⁰ Loo na, ta n yey ma yee: «Yīŋfua, n yai n lii pye?» Yīŋfua n ta pye ma yee: «Yir, ma ka Damasu na. Yāhā yee taa ga lii pye, pe n pai ma yar le ne ke fla na.» ¹¹ Pe cã- palpal ke ba gboho ter, ma ba ra ta ra n fūū, ta nampyeŋ- n ta yigi koho na, ma ka ra ne ke Damasu na.

¹² Dya waa pye ke fla na, u myaha ba kē Nanayase. Yāhā wīl ba gboho u laam wo, u naa Yāhā kãnde katan yār kayi ne. U wīl naa n tãy Damasu Yiifēe- bye ye. ¹³ U n pa ra fla na, maa tege nii ra tãy, ma ra pye ma yee: «Sōl, ma ma Yesu kãndeyārfa ra ne wāceŋ. Naa n yāŋ ma yīmpe ne, ma faale dyaŋ!» Le yalebya wo, ta n waha n yāŋ. ¹⁴ U n maha yee: «Wo wāle Yāhā kē ke ma cãa yāŋ yi, ma ma ta ma n waha ke laam wīl cã. Wii ya u sroŋ, Yāhā ma ta ma n u yāa, ma maha u yē kapān luhu. ¹⁵ Taa lii yāa ma maha lii luhu nditye ne, mboo raa koo cã. Yāhā yee, ma koo tōr yar nawee- bye na. ¹⁶ Yagaa, maa maha nwa sēŋ? Yir, pe n ma tãa yi loho wo, -taa naa Yīŋfua Yesu nar u n ta Yāhā n ma kapee- laha kãa ma na.»

¹⁷ Loo kur ye, per gaa Yurusalem wo, n ba nii naa n pãa Yāhā ye Yāhā kangbāŋ wo, ma yāa mii wāytāa dyaŋ ra na. ¹⁸ Ta n Yīŋfua Yesu yāa u n ta pye ma yee: «Yir farfar, ma yi kãa Yurusalem wo, taa lii pãa ra wīl na, pe klofa sē n pai le sya ye.»

¹⁹ Ta n u yē sya ma yee: «Yīŋfua Yesu, pe le cã laha ma yee, mpây pe naa ma kãnde yār, n naa n gaha Yiifēe- yawāhā nwey wo maa pe yigi naa n tã nwompihi wo, ma naa pe gbā. ²⁰ Yetyen wii tuu ma wīl cã, pe naa u boo per gii, ta bya pye. N ba yee u boofa ma tēyīl na, ma sya ba pe nayre sya maha yigi pe kē.»

²¹ Loo naa bye ne, Yīŋfua n -sē ra pye ma yee: «Ka, n ga ma lehe wāa

* 22:3 22.3 Kamayel pye Farisyē naa waa.

deydey mpāy ter kue ye, mpāy pe wee Yiifee- ye.» »

Pol ma Worme naa

²² Pe nabuar n Pol kaplān ngī bye luhu ga kua; pe n maha sye, ma nii n tē ma yee: «-Ye dya nwo yigi kāā nawee- yahasee ye! -Ye u boo! U sē yai u kuee yrān na ye!» ²³ Pe naa n tē, ma pe nayre yāhā naa n wāā, ma tēyāhā pāā kuee miy naa n wāā ncha ye.

²⁴ U Wormefa seraasyi yīnjuangbān n yee, pe Pol yigi dye ke seraasyi kangbān wo, pe u gbā u n le cīinde pāā, lii le ta pe nabuar n nii n tē u wīi na. ²⁵ Pe n u pua, ma yee pe ga u gbā sāngblā ne. Seraasyi yīnfua wii u pye ke fla na, Pol n u pye ma yee: «Wii u ma Worme naa, ye ga waha ta ter la ye naa u gbā, mii ye sē u sāhā ge sāhā wa laa ne ye? Loo kānde ma la ye ye?» ²⁶ U seraasyi yīnfua tuu kaplān ngī luhu, u n ga le pāā u yīnjuangbān ye ma yee: «Ah maa le pye mii? Worme naa kē dya nwo ne!» ²⁷ U yīnjuangbān n yir, ma pa Pol fla na, maa u yey ma yee: «Ta yar, Worme naa la ma ne?» Pol n u yē sya ma yee: «Āwā». ²⁸ Loo na, u seraasyi yīnjuangbān n yee: «Ndoo, n wangbāy yi pe n cā ra ta Worme naa.» Pol n yee: «Ndoo woo na, n see Worme naa.» ²⁹ Le yalebya wo, mpāy pe ne ga u gbā pe u ta u n pāā, pe n tyii u na, ma yūhū kāā. U seraasyi yīnjuangbān tuu ba cā Pol ma Worme naa, u n fya. U tee ba ta pe n u pua ntēn wān ne.

Pol pe kaplān cerfa yaha ye

³⁰ U seraasyi yīnjuangbān naa n traha u cā, Pol kai lii pye pe Yiifee- n nii u ke yīntayāhā ne. Loo n ta ke yīnsyii wo, u n ta pe n te ntēn wān sāhā kāā u na, ma dur ma pe Yiifee- yahaseefa wāā, pe Yāhā yūndefa yīnfua, ma suhu pe kaplān cerfa ne. U n Pol yigi ga ta pe yahasee ye.

23

¹ Pol n yīntaha sron pe yawāhāfa ne, ma pe pye ma yee: «Ta

nampyen-, n ta troho tāhā Yāhā yahasee ye; kai- nkāy tē cā ke sron, n naa koo pye, ma sya ba waa yagaa na.» ² U Yāhā yūndefa yīnfua myaha ba kē Nanayase. Mpāy pe pye Pol tāy, u n yee pe Pol gbā ke yē na. ³ Pol n -sē u pye ma yee: «Yāhā ge kē, ke ga mboo gbā, ma mii ta naweeyō draha wo, ma laam -sē wo ma pee. Taa nwo, raa tege nii nwo, pe sē yee la, ma ra sāhā Yāhā kānde na? Taa -sē yee pe ra gbā, ma Yāhā kānde plaha!» ⁴ Mpāy pe pye Pol tāy, pe n u yān yīhī ne ma u pye ma yee: «Ma sē cā la Yāhā yūndefa yīnfua kē raa n tyehē!» ⁵ Pol n pe yē wāā sya ma yee: «Ta nampyen-, n sē ba cā woo kē Yāhā yūndefa yīnfua ye. N cā ma yee, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee: «Ma sē yai ma ma klofa yīnfua wāpee pāā ye.» »

⁶ Pol ba cā ma yee, pe yawāhāfa pye Sadusyē tesē Farisyē ne. Pe kaklaha ter sē ba wāā le ye. Loo ne, Pol n le gbey pāā yi pe ye ma yee: «Ta nampyen-, n ma Farisyē, Farisyē naa dya kē ra ne. N n yee, nakur ga ba yir gbā wo pe dur nii yrān na, loo ne pe ra sāhā.» ⁷ Tuu koo pāā, pe Sadusyē tesē pe Farisyē ne, pe n gbe kaplān wātyīn na pe ya nsoho wo, ke yawāhā n la cer fle sīi. ⁸ Sadusyē n yee, a ku sē n pai yir pe nii yrān na ye, ma maha n yee, a yāhāyīn tēnlehe wee ye, ngii pe n yee sāndūū woo bya wee ye. Pe Farisyē -sē mii, poo n yee koo kate- tāā ngī bye ma. ⁹ Kaa naa n taha pe nawee- gblen na, Yāhā kaiyarfa mpāy pe -sē pye Farisyē ye kue ye, pe n yir ma le sye waha ma yee: «Wo sē laa kapee yāā dya nwo yīn na ye. Sāndūū waa ga pye u laa pāā u ye, laa na yāhāyīn tēnlehe waa syi!» ¹⁰ Ke kaplān wātyīn yīntaha n ba kā pee, u Wormefa seraasyi yīnjuangbān n sya fya, ma yee pe ga Pol yoho pye klaha-. U n ta u seraasyi ye n tege ga ke yawāhā fla wo, maa Pol yigi yi pe nawee- nsoho wo, ma dur ba u ne ke seraasyi kangbān wo. ¹¹ Koo per

yīmper wo, Yīŋfua n u ya yar Pɔl na, ma u pye ma yee: «Mii plāhā, tē kai-nkāy pye tɛr, ma n ke yāā yīnde ne, tesē nkāy ne taa luhu nditye ne, ma ke pāā Yurusalem wo nwo. Ma yai ma ka, maa ke pāā Wɔrme bya wo.»

Pe pāā ta poo ga Pɔl boo

¹² Ke yīŋsyii sukūhūntāy na, Yiifēe-mpāy n laa pāā ta: Pe ba yē tɛr ma yee, poo saa ngaa di, pe saa maha ngaa wo mii poo sē Pɔl yāā boo wa ye. ¹³ Mpāy pe ba loo pāā ta, pe ba tɛr nawee- gbeesī yaha. ¹⁴ Pe n ka Yāhā yūndefa yīŋfa fla na ma suhu wāle ne, maa pe pye ma yee: «Wo yē tɛr ma le pāā waha ma yee, wo saa ngaa di mii, wo sē Pɔl yāā boo wa ye. ¹⁵ Yii ma suhu pe kaplāŋ cɛrfa bye ne, ye ga le pāā u Wɔrmefa seraasyi yīŋfuangbāŋ ye ye yee, ye n traha ye Pɔl wīi gbihi sron yāŋ Yāhā kānde na, u u yi wāā ye kē. Wii -sē ga wii gbihi ta, wo u boo kānde wo, u saa nɔ gɛ nɔ nwo ye.»

¹⁶ Pɔl syafua dya n loo kapān nde yāā luhu. U n ka ke seraasyi kangbāŋ wo, maa Pɔl yar le ne. ¹⁷ Loo na, Pɔl n seraasyi yīŋfua waa yee ba, maa u pye ma yee: «Ka naanfuē nwo ne u seraasyi yīŋfuangbāŋ fla na, u n gaha laa pāā u ye.» ¹⁸ U seraasyi yīŋfua n ka u ne pe yīŋfuangbāŋ fla na, maa u pye ma yee: «Pɔl wii u ma nwompihi wo, woo u yee, n pa naanfuē nwo ne ma fla na, u n ba laa pāā ma ye.» ¹⁹ U seraasyi yīŋfuangbāŋ n u naanfuē yigi koho na, ma ka u ne kānkāy na, maa u yey ma yee: «Ma yee maa lii pāā ra ye?» ²⁰ U n u yē wāā sya ma yee: «Pe Yiifēe- ma pe pāā ta, poo n pai ma nar, ma ka Pɔl ne sukūhū sukūhūntāy na, pe yawāhā yīŋfa fla na, a tɛr poo n traha pe u wīi gbihi sron yāŋ Yāhā kānde na. ²¹ Ma'a n pe kapān sya cīinde ye! Ma sē yāā, poo mpāy ga ba wūhū kānde wo, pe u yigi boo; pe tɛr nawee- gbeesī yaha. Pe yē tɛr ma yee, poo saa ngaa di, pe saa ngaa wo mii pe sē u yāā

boo ye. Yagaa, pe pe ya gbihi ta wa, mboo yē kapān ya pe n sēŋ.» ²² U seraasyi yīŋfuangbāŋ n u naanfuē pye, u ma n kapān nde pāā waa ye ye, ma kānde wāā u kē, u n tɛr.

Pe Pɔl nɔ wāā Syesare klo wo

²³ Loo kur ye, u seraasyi yīŋfuangbāŋ n u seraasyi yīŋfa syām mpāy yee ba, maa pe pye ma yee: «Ye seraasyi kure wāā, tesē seraasyi mpāy ne pe n dugu nsyāy na, poo nawee- gbeetāā sēnsye, tesē seraasyi kure mpāy ne sāŋ ne pe klue wo. Pe bye ma wāā le seraasyi yīsyām gbeetāā sēnsye. Ye bye -ye yii gbihi poo seraasyi mii ne, nanga yīmper wo, yaa ka Syesare wo. ²⁴ -Ye nsyāy taa gbihi, ye Pɔl gbe ga wāwee wo kue kāntraha yahaseefua Felise fla na.»

²⁵ U n maha saba nwo yrūhū ma yee:

²⁶ «Ndoo Klode Lesyase, n syaha nɔ wāā

mboo nangbāŋ Felise kē, mboo wii taa ma ke kāntraha yahaseefua.

²⁷ Yiifēe- ba dya nwo yigi, ma yee poo ga u boo, ta n ba le cā ma yee, Wɔrme naa kē u ne, ta n nii le le wo, ndoo tesē ra seraasyi ne, ma u sya yaha. ²⁸ N ba yee ndoo ga cā, pe naa u wāboo wīi ke yīŋ gii na, ma u yigi ga pe yawāhā yīŋfa fla na. ²⁹ Ta n ga yāā pe ya koho Yāhā kānde wīi ne, pe naa u ke wāboo ne. Le sē nii mii kai laa u tee pye, le n nɔ u wāleŋ na nwompihi wo, u wāboo wīi syi ne ye. ³⁰ Loo kur ye, ta n ba le luhu ma yee, Yiifēe- ma, pe pāā ta poo ga u boo. Ta n ta tɛr yee, ndoo ga u nɔ wāā ma fla na, ma maha pe Yiifēe- yar, tuu lii pye wāpee, pe ba le pāā ma ye.»

³¹ Tuu ba pe seraasyi yar pe pye mii, pe n pye koo syi: Pe n Pɔl yigi koo yīmper bya wo, ma ka u ne Yāāmpaterse gɛ na. ³² Ke yīŋsyii wo, seraasyi mpāy pe pye tɛr na, poo n dur ga ke seraasyi kangbāŋ wo, pe nsyāyfa n ta tɛr Pɔl ne ke yrāhā ye.

³³ Pe nsyāyfa pe ga nɔ Syesare na, pe n u saba wāã kântraha fāngafua kē, ma Pɔl le soho u koho wo. ³⁴ U kântraha fāngafua n u saba kal, ma dur, ma Pɔl yey u n yi na. Tuu le luhu u n yi Sersyi kântraha na, ³⁵ u n u pye ma yee: «Mpāy pe yee ma kapee pye, pe maa pa wa, n ga cā ba ma yey kai- ne.»

U n yee pe Pɔl le yaha faale fāngafua Yerote kangbān wo.

24

Pe Yiifee- pe lii pāã taha Pɔl na

¹ Plii bua kur ye, u Yāhā yūndefa yīnfua Nanayase n pa Syesare wo, ma suhu wāle mpāy ne, ma suhu kasāhāfua waa ne, u myaha Tɛtuhu. Pɔl u kapee lii pye, pe n ka pe n gaha le pāã u kântraha fāngafua Felise ye. ² Pe n u Pɔl yee ba. Tɛtuhu n gbe, ma nii ke kai- pāã n taha Pɔl na u Felise ye ma yee: «Wo nangbān, mboo kāmāy na, wo ma yrīn na, kacān wee ye. Ma kacān tēn kāmāy na, ma ta pe n kai- wā klaha pe kântrahafa kur bye wāyō wī na. ³ Koo ngī bye too n yāã yalebye teebehe bye wo, ke wī sē n faha wo na ye. ⁴ N sē n traha n ma yigi yaha kaplāmbuar ne ye, n ma nar, ma yō wo na, ma le kapāngberle luhu wo ye.

⁵ Wo ba le yān cā, ma yāã dya nwo tēn pee: U kai- wlāhā driyē Yiifee- kur bye nsoho wo, ma pe ta pe n cer pe ya na. Nasaretēfa pe ma yīmbui nen na pe kāmpee lii wo, woo u ma pe yīnfua. ⁶ U sya ba yee woo ga ke Yāhā kangbān wī pye klaha- Yāhā yīnde na, wo n u yigi. [Wo ba yee, wii ga u sāhā wo kānde na, ⁷ u seraasyi yīnfuangbān Lesyase n ba u tyīn sya wo klue wo, fānga na. ⁸ Mpāy pe yee u kapee pye, Lesyase n ba yee pe pa ma fla na.] Ma'a dya nwo yey, mboo ge maa cā ma yee, too yee u kapee- nkāy pye, cīnde ne.»

⁹ Pe Yiifee- wāle n yee, u dya tuu nkāy pāã taha Pɔl na, ke bye ma cīnde.

Pɔl u ya wī pāã Felise ye

¹⁰ U kântraha fāngafua Felise n Pɔl ta u pāã. Pɔl n gbe ma yee: «N cā mboo raa ma kântraha nge kur bye kasāhā yīnfua, ke dye- yē nihi. Loo ne, ta n ga ra wī pāã ma ye laanyīn ne. ¹¹ Mboo ge taa le yāã, tē ka Yāhā seysaha wo Yurusalem wo, ke sē ter plii sēnsye sī yaha ye. ¹² N sē kaplān tyīn waa ne ye. N sē maha gbleŋ yir nabuar laam wo ye. Pe sē ra yāã yāã koo ngī pyesaha wo Yāhā kangbān wo, Yiifee- yawāhā nwoŋ ne, klo teelaa fla ne ye. ¹³ Nawee- mii pe yee, n kapee pye, nwa ba le ta cīnde? Pe ga waha koo kla yar la ma na yagaa? ¹⁴ Lii rē cā, loo ne tē ga pāã ma ye: N wo wāle Yāhā tēn tē le kānfuē na, kānfuē lii Yesu le yar wo na. Poo n yee, le wee cīnde ye. Kānde lii Yāhā le ta, ma suhu pe faale Yāhā kaplān tōrfa kaplān ne, koo ngī ke yrūhū le yaha Yāhā sabangbān wo, n cā cīnde wūhū kē. ¹⁵ Tē koho taha yaha lii na, poo bya ge koho taha yaha loo wī nen ya na ma yee, nawee- bye, pe wāyōm tesē pe wāpee- ne, pe bye ga ba yir gbā wo, pe nii yrān na. ¹⁶ Loo ne, ta n nii plāhā, lii le sron Yāhā ye nawee- ne, n loo pye, ta laam n nii ra ye tee nen wo.

¹⁷ N ba dye- nkāy pye, n sē pye Yurusalem wo ye. Ta n dur ba ndoo n pai ra klofa koho soho wale ne, n maha diŋ yi Yāhā kē. ¹⁸ N pye nawee- mpāy yē wāgbe wī na Yāhā kangbān wo te diŋ wān war kēsaha wo, pe n ba ra yāã ke fla na. Nabuar sē pye ra ne ye, ngaa gbleŋ sē maha pye ke fla na ye. ¹⁹ Yasyi kue kântraha Yiifee- mpāy ya pe pye ke fla na. Le ma ne pye n kapee pye cīnde, poo me pe yai pe ne pye ma yaha ye nwo, pe yee n kapee pye. ²⁰ Pe kaplān cerfa pe ba ra sāhā, le ma pye, pe ba kapee laa yāã ra na, nawee- mii pe -sē ma nwo wo, pe le pāã. ²¹ N le gbey pāã pe yaha ye ma yee: «N le sya ma yee, nakur ga ba yir gbā wo, pe nii yrān na, loo ne pe n nii ra sāhā ma yaha ye!» Ma yi kāã

loo na, pe sē kapee laa yāā ra na ye.»

²² Felise tuu -sē ba Yesu kānde wūhū yāā luhu, u n te kasāhā dur ta per gaa na, ma pe pye ma yee: «U seraasyi yīŋfua Lesyase maa dur ba, n ga ba laa pāā kapān nde wīī na.»

²³ Pōl u pye seraasyi yīŋfua wii koho wo, Felise n u pye, u maha Pōl le yaha ke nwongbāŋ wo, tuu -sē naa kānde wāā Pōl kē, u n waha naa kai- nkāy pye, tesē u naambiyām pe waha ba naa u syar, pe waha naa kai- pye u kē.

Pōl Felise yahasee ye u cōō Dursile ne

²⁴ Plii raa kur ye, Felise n pa Pōl yāŋsaha wo u cōō Dursile ne, u pye Yiifeesya. U n ta pe n pa Pōl ne, u n ba u kaplāŋ luhu Yesu Crise wāta Yater wīī na. ²⁵ Nawee yai u naa u troho tāhā mii le n naa n sroŋ Yāhā kānde na, tesē u waha naa n yia u ya na mii, ma suhu Yāhā kasāhā tii ne te n pai, Pōl n nii koo katē- tāā ngīī pāā pe ye. Felise n fya ma yee: «Maa waha ka yagaa. N ma ba draha yāā, n ga ma yee ba.» ²⁶ U maha naa le ga ma yee, laa na Pōl ga ba war wāā u kē, koo kē u n Pōl yee naa n pai, maa naa far yaha u ne yalebye.

²⁷ Dyē- syāŋ n ter, koo syi ya. Loo kur ye, pe n ba Parsyu Fēhetuse ta u n ba pa Felise draha wo, maa nii kāntraha fāngafua. Felise tuu -sē naa n traha u Yiifee- laam yīn, u n tyii Pōl na ke nwompihi wo.

25

Pōl u ya wīī pāā Fēhetuse ye

¹ U Fēhetuse n pa koo fla kāntraha wo. Plii tāā n ter, u n yir Syesare wo ma ka Yurusalem na. ² Koo fla na, pe Yāhā yūndefa yīŋfa ma suhu Yiifee- yahaseefa ne pe n yir, maa Pōl wīī pāā u ye ma yee, a u ma u tee pye. Pe n Fēhetuse nar ³ u ta Pōl n pa Yurusalem wo. Pe -sē mii, pe ba pāā ta ma yee, poo ga u boo kānde wo. ⁴ Fēhetuse n pe yē wāā sya ma yee, Pōl ma wa nwompihi wo Syesare wo, woo gē ga ba dur ter ke fla na yagaa. Pōl ga kuee ke fla na.

⁵ U n maha pe pye ma yee: «Ye ma yee dya nwo kapee pye, ye tyii ye yīŋfa n ka ra ne Syesare wo pe ga le pāā.»

⁶ Fēhetuse n plii kuatāā, plii sēnsye syi pye pe ne, ma ba dur ter Syesare wo. Kē yīŋsyii wo, u n ga tege nii kasāhā saha wo ma yee, pe pa Pōl ne. ⁷ Pōl n pa, Yiifee- mpāy pe ba yir Yurusalem wo ma pa, pe n ba wo toho u na ma nii kapee- busāā ke gbe pāā n taha u na. Pe sē -sē waha naa le yar, nwa ke ta cīinde ye. ⁸ Pōl n -sē u yē kapān pāā ma yee: «N sē laa tee pye yāā Yiifee- wāle kānde wīī laa kue ye ye, n sē laa tee pye yāā Yāhā kangbāŋ wīī laa na ye, n sē laa tee pye yāā kāntre fāngafa bye yīŋfua na ye.» ⁹ Fēhetuse tuu ba yee woo ga pe Yiifee- laam yīn, u n Pōl yey ma yee: «Ma n traha la ma ka ra ne Yurusalem wo, maa sāhā le kapān na?» ¹⁰ Pōl n u yē sya ma yee: «Ye ra sāhā nwo wo kāntre fāngafa bye yīŋfua Wōrme naa kānde na. Ye yai ye ra sāhā loo kānde na. Mboo gē le cā ma yee, n sē laa kapee pye Yiifee- na ye. ¹¹ N ma kapee laa pye, lii le ga waha ra wāboo wīī kua, n saa ra wāboo wīī sye ye. Pe Yiifee- pe yee n kapee- nkāy pye, le ma pye cīinde sē kē ye, waa saha ra wāā pe kē ye. N n traha n ga sāhā kāntre fāngafa bye yīŋfua Wōrme naa fla na.» ¹² Loo na, Fēhetuse n wā klaha ma pāā u kasāhā koholefa ne, ma dur ma Pōl pye ma yee: «Taa yee maa sāhā u kāntre fāngafa bye yīŋfua Wōrme naa fla na, maa ka u fla na.»

Fēhetuse Pōl wīī pāā Agiriba ye

¹³ Plii raa kur ye, yīŋfua Agiriba n pa u cōō Berenise ne Syesare wo, u n pai Fēhetuse syar. ¹⁴ Tuu ba plii raa pye ke fla na, Fēhetuse n Pōl wīī gbe, ma tōr u ye ma yee: «N pa Felise draha wo ma ba yāā, u ter ma dya waa ta yaha nwompihi wo nwo. ¹⁵ Tē ba ka Yurusalem wo, pe Yāhā yūndefa yīŋfa ma suhu pe wāle ne, pe ba pa maa ra pye, a u ma u kapee-

pye, a ndoo n u wāboo wīi ta. ¹⁶ Ta n pe pye ma yee: «Tee yee nawee kapee pye, pe ma yee pe sē kapān wāā ufua kē u n -sē u yē kapān pāā ye yīnde na ye, ye ga waha yee la pe ufua pēn? Wōrmefa ye le wee koo syi ye.» ¹⁷ Loo na, pe n pa ra ne nwo. N sē maha taha kuee laa na ye, ke yīnshyī bya wo, ta n ga nii kasāhā saha wo, ma ta pe n pa u dya ne. ¹⁸ Mpāy pe yee u kapee pye, pe n pa. Tē naa u dya wīi ga kapee-nkāy syi ne, pe sē le syi laa tōr ye. ¹⁹ Kaplān wātyīn ya le pye pe nsoho wo u dya ne pe ya koho Yāhā kānde wāyār wīi na, ma suhu waa wīi ne pe n yee Yesu. U Yesu ku, Pōl n yee u ma yrān na. ²⁰ Tē ne ga kaplān ngīi syi yīntaha war mii, n sē le cā ye, ta n gblihi laa ma Pōl yey, u ma ga ka Yurusalem wo, u ga sāhā koo fla na, le kapān nde wīi na. ²¹ Pōl n sye ma yee, woo n traha kāntre fāngafa bye yīnfua n ba laa pāā woo wīi na. Ta n -sē yee, pe u tā yaha nwompihi wo, ta n ba u nō wāā u kāntre fāngafa bye yīnfua Wōrme naa fla na.» ²² Fehetuse tuu pāā wa, Agiriba n u pye ma yee: «Ndoo ge n traha u dya n pāā, ra n luhu.» Fehetuse n u yē wāā sya ma yee: «Sukūhū, maa luhu u yē kapān ye.»

²³ Ke yīnshyī wo, nawee- n Agiriba ye wār ga Berenise ne nangbān wāwār, pe n ga dye ke kasāhā nwoŋ laam wo, pe seraasyi yīnfa ne, ma suhu le klo nangbāy ne. Fehetuse n ta pe n pa Pōl ne. ²⁴ Loo kur ye, Fehetuse n kapān gbe ma yee: «Mboo yīnfua Agiriba, ma suhu yīi mii bye ne, ye sē dya nwo yāā. Pe Yiiffee- kur bye pe ya wāā ba ra fla na Yurusalem wo ma suhu tee nde wo, maa yee, a ter u dya kapee pye, u yai wāboo ne. ²⁵ Ndoo ya dyaŋ, n sē laa kapee yāā tuu pye, lii le u wāboo wīi kua ye. Woo ge tuu -sē yee woo n gaha sāhā kāntre fāngafa bye yīnfua fla na, n ga ba u nō wāā u fla na. ²⁶ Lii tē -sē ga yrūhū nō wāā u kāntre fāngafa bye yīnfua kē Pōl wīi na, n sē le cā laha ye. Loo ne, ta n

u yee ba yīi mii bye yahasee ye, tesē mboo Agiriba ne, mboo wīi raa ma yīnfua. Ye ma ba u yey, u n lii pāā, n ga waha laa cā u wīi na, n yrūhū nō wāā u kāntre fāngafa bye yīnfua kē. ²⁷ Maa waha nwompihifua nō wāā la waa fla na wāsāhā na, mii kai- nkāy pe pāā taha u na, ma sē koo cā laha ma ke yar ufua na ye? Ndoo laam wo, naklān tēn ne loo ne.»

26

Pōl u yē kapān pāā Agiriba yaha ye

¹ Agiriba n Pōl pye ma yee: «Maa waha ma yē kapān pāā, kai- ngīi wīi na pe pāā taha ma na.» Pōl n u koho kuā yir, ma kapān gbe ma yee: ² «Yīnfua Agiriba, pe Yiiffee- pe kai- nkāy pāā taha ra na, le tāy ra ye ta n ga waha ra yē kapān pāā nanga ma n luhu. ³ Taa nwo, raa Yiiffee- wūhū cā, pe kaplān tyīn kai- nkāy na, ma maha ke cā, loo ne ta n ga ma nar ma ra kaplān luhu laanyīn ne.

⁴ Ma gbe ra naanfān cāā na maa waa yagaa na, Yiiffee- bye ra troho wātāhā ter cā. N pye ra Yiifeewai ne Yurusalem laam wo. ⁵ Ta cāyale dey pe ye. Wāle Yāhā kānde na, n pye Farisyē ye ne, poo mpāy pe kapīi wūhū waha ma ga ta ter. Le ma tāy pe Yiiffee- ye, poo ge ga waha loo pāā ye ye. ⁶ Nanga, n nwo pe ra sāhā ma yee, n tee koho taha yaha kayīi lii na Yāhā bii yē ter wo wāle ye. Loo kayīi ne u Syayahafua wīi ne. ⁷ Pe Yiisrefa ter sēnsye sīi ndefa bye loo kayīi nde wāpaŋ yehē ma nii Yāhā tēn tē pe laam fānga bye ne, ke yai ke yīmper. Yīnfua Agiriba, n koho taha yaha loo kayīi nde na, loo ne pe Yiiffee- n yee, ndoo kapee pye. ⁸ Ah yīi Yiiffee-, nwa -sē ta ye n yee, ye sē le kayīi sya yagaa ye, kayīi lii Yāhā ga ba nakur ta pe n yir gbā wo pe dur nii yrān na?

⁹ Ndoo ge pye ye wān syi dyaŋ; n naa le ga ma yee, mpāy, Nasaretfa Yesu myaha n yi pe yē wo, n yai n kai- bye pye n pe kar naa n tā

loo na. ¹⁰ Loo ge -sē ne tē naa n pye Yurusalem wo. Yāhā yūndefa yīŋfa ba fāŋga wāā ra kē, ta n Yesu kāndeyārfa busāā yigi naa n tā nwompihi wo. Pe ma naa pe wāboo wī ta, n naa n yee le yō. ¹¹ N maha naa Yiifee- yawāhā nwey bye tay. N ma mpāy yāā pe Yesu ta pe Yater, n ne naa pe pēn, ndoo ga pe ta pe n yi kāā Yesu kānde wo. Yiifee- mpāy pe pye nampay kukui wo, ma pye Yesu kāndeyārfa, n poo bye tay naa n nuhu.

(Tēnl 9.1-19; 22.6-16)

¹² Loo syi laa pyesaha tē naa n gaha Damasu na. Pe Yāhā yūndefa yīŋfa ba loo fāŋga wāā ra kē, ma ra lehe loo klo nde wo. ¹³ Yīŋfua Agiriba, ta n ma yar: N pye kānde wo ma naa n gaha, le pye yaiwlan yale, cāā- mpāy n fe gbe yi yāhāyīŋ na, ma ba yehe palpal ra na, ndoo tesē ra yrāhāyārwai ne. Poo cāā- mii wāyehē ba ter yai wām yaha. ¹⁴ Wo bye n too kāntraha na, ta n luhu yīmbui laa ne, le ra pye yebere yor wo ma yee: «Sol, Sol, nwa ta ma n nii ra ka n nuhu? Ma'a yee ma sē tyii ye, ma ga mii duai mii kaha kla dyaŋ ke ne yer naan na, ke tre fēŋ ke yigifua kāi na, ke ke ya duai le kāi na.» ¹⁵ Ta n yey ma yee: «Yīŋfua, mboo wii raa pāā ra ne, ma myaha mii?» Yīŋfua n ta yē wāā sya ma yee: «Ndoo Yesu kē, Yesu wii taa ka n nuhu. ¹⁶ Yir yer ncaha ye. N nii yar ma na, ma yee n ga ma ta ra tēntēle. Taa ra yāā wāyāā gi na nanga, ma suhu kai- nkāy ne taa n pai yāā yīnde ne, maa ba naa koo tōr nawee- ye. ¹⁷ Mpāy pe wee Yiifee- ye, ma suhu pe Yiifee- ne, n ga ba ma sya naa n yaha pe koho wo. Mpāy pe wee Yiifee- ye, n ga ma lehe wāā pe ye, ¹⁸ ma n ga kacān yar pe na, taa pe gbe yi wam wo, ma ka pe ne cāā- fla wo. Tesē, ma pe yi kāā Setane sāndāpee yīŋfua fāŋga koho wo, ma pe le soho Yāhā koho wo. Ke syi pe ma ra ta pe Yater, Yāhā ga pe kapee- gbe kāā pe yīŋ na; pe ga tōr mpāy ne Yāhā pe yāŋ yi.»

¹⁹ Yīŋfua Agiriba, ma yāā, tē ba lii yāā wāytāā dyaŋ ma maha ba lii luhu yāhāyīŋ kuε ye, loo ne tē n pye. ²⁰ N -sē cāā le Yāhā kapāyī pāā Damasu Yiifee- ye ma ba le pāā Yurusalemfa ye, Yude kuε kāntrahafa ne, ma suhu mpāy ne pe wee Yiifee- ye. N naa pe yar, pe le sya pe yee pe kapee- wāpyeŋ sē yō ye, pe ke miy yaha, pe pe yīntaha sroŋ Yāhā kuε ye, pe naa kayūhū pye, nawee- n cā pe kapee- wāpyeŋ miy yaha cīnde. ²¹ Loo ne, yaliile wo tē pye Yāhā kangbāŋ wo, pe Yiifee- n pa maa ra yigi, ma naa n traha pe ra boo. ²² Yāhā n -sē yer ra kur ye ma sya ba waa ke nanga nge na, nkāy bye tē yāā ma suhu nkāy ne tē luhu, ta n waha ke pāā wāle ye ma suhu kicar ne. Pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa ma suhu poo nen wii ne pe naa n yee Musa, pe yee kai- nkāy n pai dye, koo ya kē tē n pāā, n sē maha laa ter pāā n taha loo na ye: ²³ Pe naa le pāā ma yee, u Yāhā Yīndefua Crise yai u ba fāy gboho, woo kē u ga ba cāā yir gbā wo, u dur nii yrāŋ na gbaafa ye. Cāā- mpāy pe ga nawee- sya yaha, woo kē u n pai pe wī pāā wii Yiifee- ye, ma suhu terfa mpāy bye ne, pe wee Yiifee- ye.»

²⁴ Pōl naa u yē kapān pāā Fehetuse n ba gbey pāā u ye ma yee: «Pōl, ma fāā! Saba wācā tēn ta ter ma ne, ma ma fāā!» ²⁵ Pōl n u yē sya ma yee: «Wo nangbāŋ, n sē fāā ye. Kaplāŋ nkāy tē n pāā ke ma cīnde, ma maha sroŋ. ²⁶ Yīŋfua Agiriba ge kai- ngī cā, n ga waha naa ke pāā laanyīn ne, u naa n luhu. N le cā laha ma yee, u ke nanen bye cā, ke kānkai- sē pye mii waa sē yi le cāŋ na ye. ²⁷ Yīŋfua Agiriba, ma laam wo, pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa pe kai- nkāy pāā yaha, cīnde la ke ne? N cā, ma laam wo cīnde ne!» ²⁸ Agiriba n Pōl pye ma yee: «Le kuee car, ma ga ra ta ge ta ra n nii Yesu kāndeyārfa yagaa nge na!» ²⁹ Pōl n u yē wāā sya ma yee: «Le tāy le pye yagaa woo, le tāy le ma- le cā ba pye, lii rē n nar Yāhā

ye, mboo tesē mii bye ne, yii mpāy tee n luhu ra ye nanga, ye nii ra wāŋ syi dyaŋ, n sē -sē yee pe ba ye le nwompihi wo ye.»

³⁰ U yīŋfua ma suhu u klo fāngafua ne, Berenise ne, ma suhu mpāy bye ne pe pye, pe bye n yir ga kānkāy na. ³¹ Pe n ga nii pe ya pye ma yee: «Dya nwo sē kapee pye lii le ga waha u wāboo wīi kua, tesē u wātā ne nwompihi wo ye.» ³² Agiriba n Fehetuse pye ma yee: «Dya nwo ma ne pye u sē yee, woo n gaha sāhā kāntre fāngafa bye yīŋfua fla na ye, u ne ga waha miy yaha.»

27

Pe Pɔl nɔ wāā Wɔrme wo

¹ Loo kur ye pe n ba yee, waa salangbāŋ gbe wo ka Yitale* kāntraha na. Pe nwompihifa ba le soho seraasyi yīŋfua waa koho wo, u myaha ba kē Yuluse. Pɔl pye pe nwompihifa nen waa. U Yuluse pye Wɔrmeƒa seraasyi ndreŋ gaa yīŋ na, pe naa ke yee fāngafa bye yīŋfua seraasyi ndreŋ. ² Salangbāŋ gaa ba yir Adarmite wo ma naa n gaha Yasyi kāntraha kui kue ye, kui nkāy ke ma salangbāy yersaha fla ne. Wo n ke gbe ma ter. U Maseduan kāntrahafa naa ba pye wo ne, wii pe naa n yee Arisarkε. U naa n yi Tesaloni klo wo. ³ Ke yīŋsyii wo, wo n ga dye Syidō wo. Yuluse ba Pɔl yigi naa n yō, u n kānde wāā u kē, u ga u naambiyām yāŋ, wān tii wīi te pye u na, u ga re sya pe ye. ⁴ Loo kur ye, wo n yir ke fla na. Teflaha ke -sē naa wo wāā, wo n klāŋ ter Syiper langben tāy, koo kue ba paha nii ke teflahangbāŋ na. Ke Syiper, kāntraha gaa kē muhulangbāŋ ke gbey le. ⁵ Ke muhulangbāŋ teelii fla ke ma Sersyi tāy, Pāāfile ne, wo n koo fla fā plaŋ, ma nɔ klo laa wo pe naa n yee Mira, le ma Lesyi kāntraha wo. ⁶ Koo fla na, u seraasyi yīŋfua n salangbāŋ gaa yāā, ke ba

yir Lesyāāndi wo, ma naa n gaha Yitale kāntraha na. U n ta wo n dye ke wo.

⁷ Wo n plii buar pye, ma naa n fā yambaa, teflaha tee naa wo wāā. Wo n ba fāy ma cā nɔ klo laa na pe naa n yee Niide. Teflahangbāŋ ke naa wo wāā, wo saha ka yaha ye ye, wo n gblihi laa ma ka kur kāmaŋ kue ye, ma ter Samuni kāntraha tāy, ma ga ter Karti kāntraha kue gii ye, ke naa teflaha paha wo na. Karti kāntraha, muhulangbāŋ ke gbey le mii Samuni kāntraha bya dyaŋ. ⁸ Teflaha n maha nii n fua. Ke salangbāŋ wāfāŋ sē naa n tāy Karti langben na ye, wo n gblihi gblihi, ma sya ga nɔ teelaa fla na pe naa n yee salangbāy yersayūhū. Ke fla pye klo laa tāy pe naa n yee Lasehe.

⁹ Wo ba ma- ter ke yrāhā ne. Yiisrefa yē wātā yale digi na, too plii ba ter wa. Werngbān cāā ba gbe taha. Koo cāā nge syi draha wo, salangbāŋ wāfāŋ muhulangbāŋ na, kapee- busāā ga waha dye. Loo n ta Pɔl n pe yar waha ma yee: ¹⁰ «Naambiyām, n cā yrāhā nge ga pee wo na. Kapee- ga ke salangbāŋ dye ke laam wān bye ne. Ya'a yee ye sē cā ye, wii gε ga kuee le wo.»

¹¹ U seraasyi yīŋfua Wɔrme naa sē Pɔl kaplāŋ ta kai ye. U naa n luhu ke salangbāŋfua woo ye tesē ke fāfa ne. ¹² Salangbāy yersayūhū fla sē ba yō salangbāŋ ke kuee ke fla na werngbān cāā nge syi na ye. Loo nde n ta pe nawee- busāā mpāy pe pye ke salangbāŋ wo, pe n yee pe ter kāā ke fla yaha: Pe naa n kε, le ma ga waha pye, pe ga dye Fenise wo, pe kuee ke fla na, werngbān cāā n ter. Salangbāy yersaha gaa ba pye Fenise wo; ke bya pye Karti kāntraha na, teflaha sē naa n fua fānga ne ke Fenise wo ye. Koo fla wer sē ba pee ter ye.

Teflahangbāŋ muhulangbāŋ yīŋ na

* **27:1** 27.1 Yitale kāntraha kungbāy ne Wɔrme ne.

13 Per gaa, teflaha gaage ba yir yainde dyeter kue kändigi kue syi ye, ma fua naa n pai. Pe nawee-n yee, laa wee ye, lii poo ga yigi le ga waha pye. Pe n yir ke salangbān ne ma ke Karti kántraha langben yē sya, ma n ter. 14 Saa sē pye ge pye ye, teflahangbān gaa n yir. Pe ke yee yainsaha dar kue kaman kue teflahangbān. Ke n yir ke kántraha yāy yīn na, ma fua n pai. 15 Ke n ke salangbān tra n wāā ke muhulangbān yīn na, ke wāyer wīi n wo yia, wo n gblihi laa ma tyii ke n wo gbe n ter. 16 Wo n ga ter kántraha gaage yainsaha dar kue kändigi kue ye, muhulangbān ke gbey le. Pe naa ke yee Klada. Ke ba faa wo paha ke teflahangbān na. Salampuage† gii ke pua yaha ke salangbān na, ke wo fāy wo n cā waha yia ke na. 17 Ke salangbān fāfa n ke tyīn dugu ke salangbān wo, ma dur ma namihi nkāy pua maha klaha ke salangbān na ke ma n fe yoho ye. Ke teflahangbān naa ke salangbān teflaha fai fua fānga ne ma ke tra naa n wāā yainsaha dar kue kändigi kue ye. Pe naa n fya ma yee, laa na poo n gaha sugu gbāā fānga ne Libi kántraha langben flā mbui laa na le n nii kaklaha-. Pe n gblihi laa ma ke salangbān teflaha fai‡ tege, ma n gaha yambaa. 18 Ke teflahangbān naa wo yehē fānga ne, pe n sya yir ke yīnsyii wo, ma ke salangbān tege bye gbe miy yi wāā ke muhulangbān wo, ke n waha ta naa n yir loho na. 19 Koo yīnsyii wo, pe n maha gblihi laa, ma ke salangbān laam wān taa gbe miy yi wāā. 20 Plii buar raa nsoho wo, waa sē naa yai yāā, yrompii ne ye. Ke teflahangbān -sē maha naa n fua fānga ne, wo n sya ba yee wo saa yi le wo ye.

21 Mpāy pe pye ke salangbān wo,

† 27:16 27.16 Ke salampuage wīi pye lii ne: Ke salangbān maa n gbe taha ngen na, ke fla sē cuhu yō ke salangbān n waha fā ga n kántraha na ye. Loo na, nawee- ga yi dye ke salampuage wo, koo n fā ga n pe ne kántraha na. ‡ 27:17 27.17 Ke salangbān teflaha fai pye faasren gaa, pe pua yaha trā laa na ke salangbān ncha ye. Teflaha ma nii le fai fua, ke salangbān ga naa n gaha. Teflaha ma -sē nii ke salangbān wāā, ke fāfa ga le fai tege.

le yale ba dey pe sē waha naa ngaa di ye. Pól n yir yer pe yīn na, ma pe pye ma yee: «Naambiyām, ye ma ne pye ye yer ra kapān na, ma kuae Karti kántraha wo, wāfāy nge saa ne wo yāā tesē kaklaha- nde ne ye. 22 Yagaa, -ye ye laam waha, waa saa ku ye laam wo ye, ke salangbān ya ke ga klaha-. 23 Ye sē yāā, n ma Yāhā gii wūū, ma nii tēn tē ke myaha na, koo yāhāyīn tēnlehe waa yi ra na 24 ma ba ra pye ma yee: «Pól, ma'a n fya ye, ma yai ma ka kántrē fāngafa bye yīnfua yahasee ye. Mpāy bye pe ma ma ne ke salangbān wo, le tāy Yāhā ye, ke n ga pe bye sya yaha.» 25 Ta naambiyām, loo ne ta n ye yar, -ye ye laam bye sāhā yaha, Yāhā lii yar ra na, n sē laalaa pye le ne ye. 26 Wo -sē n gaha sugu gbāā kántraha gaa langben na, muhulangbān ke gbey le.»

27 Le pye wo yīmplii sēnsye resyar wuhu, ke teflahangbān wo gbe naa n ter ke muhulangbān teelaa fla yīn na pe n yee Yadria. Yīndyaha wo ke salangbān fāfa n yāā mii, wo n gbe taha kántraha gaa na. 28 Pe n ntēn wān gaa miy le wāā ke muhulangbān wo, namii ne ke na ma ke muhulangbān wācuhu yāā miiter gbey sēnsye kuasīi koo fla na. Pe n maha ga kaa miy le yahasee ye, ma ke fla wācuhu yāā miiter gbey tesē kuatāā. 29 Pe naa n fya ma yee, laa na ke salangbān n gaha sugu gbāā ntēmlaha syi na kii loho tā tā ke na. Pe n yee poo ga ke salangbān yer ma ntēn wān taa tege le wāā ntēn namihi ne ke muhulangbān laam wo ke salangbān kur kue ye wāy resyar, too n ke ta ke n yer. Pe n kuae ke fla na, ma nii yīnsyii sēn ke syii farfar. 30 Ke salangbān fāfa -sē naa n ke pe yi ke salangbān wo, pe fā ter. Pe n ke salampuage yi tege

le wāā ke muhulangbān wo, ma yee ter poo ga tege, pe ga wān taa miy le ke muhulangbān wo ke salangbān yahasee kue ye ke n gbihi yer. ³¹ Pōl n cā pe ne, ma le pāā u seraasyi yīnfua ye, ma suhu pe seraasyi ne ma yee: «Nawee- miu ma yee pe sē kuee ke salangbān wo ye, ye saha sya yaha ye.» ³² Loo na, namihi nkāy ke ba ke salampuage yigi yaha ke wāngbān na pe seraasyi n ke namihi cer ke n ter.

³³ Yīn wāsyii ba kuee car, Pōl n pe bye yar pe ngaa di, ma pe pye ma yee: «Ke plii sēnsye resyar nanga tee ma ke salangbān wo, ye sē ngaa di ye. ³⁴ N ye nar -ye ngaa di, loo na, ye ga waha fānga yāā ye sya yaha, waa yīnyoho neŋ ge saa ke laa ye.» ³⁵ Pōl tuu koo kaplān ngī pāā wa, u n bur gbe, ma syaha cāā wāā Yāhā kē, ma ke naha ka, ma nii n di. ³⁶ Pe bye n pe laam sāhā yaha loo na, ma di pe ya ndoŋ. ³⁷ Wo pye nawee-kure gbeetāā sēnsye kuay. ³⁸ Pe bye pe ba di yai wa, dir wān tii te naa ke salangbān ndege, pe n te bye gbe miy wāā ke muhulangbān wo.

Ke salangbān wāpyeklah-

³⁹ Yīn ke ba syii wa, ke salangbān fāfa sē waha cā kāntraha gii kē ye. Pe n langbeŋ fla gaa yāā ke loho dye ga yahasee ye, ma yōō nii trahatrahā, flā ne ke fla na busāā. Pe n yee poo ga ka yān ke salangbān ne ke fla na. ⁴⁰ Kandege wān tii pe tege le wāā ntēn namihi ne ke muhulangbān laam wo, te n ke salangbān yer, pe n ke namihi sāhā yaha te wān ne ke langbān laam wo. Pai tii te ke salangbān sron, pe n maha too bye sāhā yaha koo syi. Pe n teflaha fai laa yir ke salangbān ncaha kue syi ye, teflaha n nii ke tra n wāā ke langbeŋ kue ye. ⁴¹ Pe yīn n pee, ke salangbān n ga fā dye kuee flā mbui laam wo, loho tā tā le na. Ke salangbān yahasee kue n dye kuee u flā mbui wo, ke saha yehē ge yehē ye. Ke muhulangbān yir naa n pai

fānga ne, ke n ke salangbān kur kue sugu yoho pye klaha-

⁴² Pe seraasyi n yee, poo ga pe nwompihifa bye boo, miu loo sē ne ye, pe ga yēy plaha pe na. ⁴³ Pe seraasyi yīnfua -sē naa n ke u Pōl sya yaha, u n sye pe seraasyi ma n le pye ye. U n yee, mpāy pe yēy cā, pe cāā too pe yēy ga kāntraha na. ⁴⁴ Mpāy pe sē yēy cā ye, poo -sē ga sa tēmpai na tesē ke salangbān katyir wān taa ne, pe taha pe na. Pe bye n waha ka kāntraha na koo syi, kapee laa sē waa dye ye.

28

Pōl, Malti kāntraha na muhulangbān ke gbey le

¹ Yāhā ke wo sya yaha ke muhulangbān wo ke syi, loo kur ye, wo n cā kāntraha nge, muhulangbān ke gbey le, pe ke yee Malti. ² Ke flafa n wo yigi yōō. Sesaha naa n too, wer n pye. Pe n naa tar wo kē, wo bye n ga nii klaha ke tāy. ³ Pōl n nankōyāhā raa gbe le ke naa laam wo, ke karwran n nwōpihi gaa ta ke n yi te nankōyāhā wo, ma seŋ kuee Pōl koho na nkāhā ne. ⁴ Ke flafa pe ke nwoho yāā ke seŋ kuee Pōl koho na, pe n nii pe ya pye ma yee: «Naboofua kē dya nwo ne. Ye sē yāā, tuu sya waha yi ke muhulangbān wo, te nasāhā yee u sē yai u kuee yrān ye.» ⁵ Pōl n u koho sege, ke nwoho n too dye ke naa wo, ngaa ge sē u yāā ye. ⁶ Pe nawee- n yee u ga tē, laa na u ku le yalebya wo. Le n ma-, pe n yāā ngaa ge sē u pye ye, pe n wā klaha ma nii n yee, a yāhā* gaa kē u ne.

⁷ Ke fla kāntraha nangbān kaha sē ba dey ke fla ne ye. U myaha ba kē Pebuisu. U n wo yigi yōō, ma syāsaha wāā wo kē plii tāā. ⁸ Too pye u Pebuisu kaha wo, u tuhufua pye u ba sāy nii. U kadye ba war u ye, togotogoni pye u na. Pōl n ka maa u yān, ma koho taha u na, ma Yāhā nar u n jaa. ⁹ Loo kur ye, koo

* 28:6 28.6 Pe fla mpar raa ne pe naa n yee yāhā.

fla kântraha yanfa bye n pa, Pɔl n pe jaa. ¹⁰ Pe n nagboho ter bye ta wo na. Wo teryale n ba nɔ, wān tii bye te wīl ga ba pye wo na kānde wo, pe n te wāā wo kē.

Pɔl ga dye Wɔrme wo

¹¹ Salangbāŋ gaa pye ke fla na, pe naa ke yee Dyakuri, ke myaha yīntaha kē wuhuwāā. Ke salangbāŋ fāfa ba wuhuwāā fāā ta ke salangbāŋ yahasee ye, ma yee poo mpar. Koo salangbāŋ nge ba yir Lesyāāndi wo, ma ba te wer cāā bye pye ke Malti kântraha fla na, ma ba yir koo ga ter Yitale kue ye. Wo ba yrey tāā pye wa ke fla na, wo n dye koo salangbāŋ wo, ma ter. ¹² Wo n ga dye klo laa wo pe n yee Syirakuse, ma kuee ke fla na plii tāā. ¹³ Wo n yir, ma langben sya, ma sya ga dye klo laa wo pe n yee Yersyio. Koo yīnsyii wo, teflaha naa n yir yainsaha dar kue kândigi kue ye, ma wo fua naa n wāā, wo n plii sīl ya pye ke langbāŋ yīŋ na, ma dye klo laa wo pe n yee Pusole. ¹⁴ Too yi ke salangbāŋ wo, wo n Yesu kāndeyārfa mpāy yāā ke fla na, pe n wo ta wo n kuee poo ne plii kuasīl. Loo kur ye, wo n yir tre ne ma n gaha ke Wɔrme wo. ¹⁵ Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Wɔrme wo, pe n wo wīl luhu. Mpāy n sya wo wāā ba klo laa cāā wo, pe le yee Apyusu. Loo kur ye, mpāy maha ba wo wāā ba klo laa wo, pe loo yee syāsar tāā klo. Pɔl tuu kāhā pe yāā, u n syaha wāā Yāhā kē, ma u laam sāhā yaha.

¹⁶ Too ga dye Wɔrme wo, pe n le sya ma kānde wāā Pɔl kē, u n ga nwoŋ gaa gbe, kaha gaa wo, seraasyi naa waa ne, woo n nii u yāŋ.

Pɔl le Yesu kapāyīl pāā Wɔrme wo

¹⁷ Plii tāā kur ye, Pɔl n Wɔrme Yiiffee- yahaseefa yee ba yawāhā na u kaha wo. Pe n ba pe ya wāā, u n pe pye ma yee: «Ta nampyeŋ-, tē sē laa pye klaha- wo terfa na, ma suhu wo wāle wūhū ne ye, pe ra yigi Yurusalem wo, ma ra wāā Wɔrmeffa

kē. ¹⁸ Poo n ta yey, ma ra yē kapān luhu. Pe n yāā, n sē laa wāpee ge pye, pe n ga ra boo ye. Pe n yee poo ga ra miy yaha. ¹⁹ Pe Yiiffee- poo n sye, ra n gblihi laa ma yee, n yai n ba sāhā kântrē fāngafa bye yīnfua Wɔrme naa fla na. Laa wāpee sē - sē ne tē ga pāā taha ra terfa na ye. ²⁰ Loo ne ta n yee, n yai n ye yāā, n pāā ye ne. Tee yāā, Yiiffee- bye pe koho taha yaha wii wāpaŋ na, woo wīl ge ne pe ra pua yigi ntēn wān nde ne.»

²¹ Pe n u pye ma yee: «Saba sē yir Yude kântraha na, ma pa wo ye ma wīl na ye. Wo nampyeŋ waa sē maha yir ke fla na, ma ba ma wīl pāā wo ye, wāpee syi ye. ²² Wo n traha wo ma yē kapān luhu, wo cā lii le ma ma laam wo. Wo cā taa ma kaklaha lii kānde wo, teebēhe bye wo, nawee- le sye.»

²³ Pe n per gaa yar Pɔl na, koo per n ba dye pe n pa nihi Pɔl fla na u syāsaha wo. Pɔl n gbe ke sukūhüntāy na, ma sya ga waa ke yainkoŋ wo, ma nii ke Yāhā Yai wīl pāā pe ye. Nkāy ke yrūhū yaha le Yāhā kānde katan wo, tesē nkāy ne pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa pe yrūhū yaha, koo kaplāŋ tee syāŋ ngīl u pafua wīl pāā, wii u yai u pa. U naa koo fle yar pe na ma naa n yee, a Yesu kē u pafua ne. U naa koo ngīl pye ma naa n ke, pe Yesu wīl sya cīinde. ²⁴ Mpāy n u kaplāŋ sya cīinde, mpāy n sye.

²⁵ Pe Yiiffee- yahaseefa n ba yir poo ga ter. Pe sē -sē ba wāā le yīmbui nen na ye. Loo na, Pɔl n kapān nde ya pāā pe ye, ma yee: «Yāhā Yrā le naa lii pāā ye wāle ye faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yisa yē na, le tāhā kē.

²⁶ Le ba pāā ma yee:

<Yāhā yē kapān nde:

Ka, maa nawee- mii yar ma yee:

Ye ga ba luhu naa n yō,

ye sē -sē ga ba naa laa war ye;

ye ga ba yāŋ naa n yō,

ye sē -sē ga ba naa ngaa yāā ye.

²⁷ Ye laam tee waha ter;

ye ndityuhu gbāā tā,

ma yĩmpɛ tyĩn tã,
 ma yee ye yĩmpɛ ma n ngaa yãã
 ye,
 ye ndityuhu ma n laa luhu ye,
 ye ma n laa war ye laam ne ye.
 Mii loo sē ne ye,
 ye ga faha ba ta kãnde yigi,
 ta n ye jaa ye kapee- wãpyeŋ
 na.> »

²⁸ Pɔl n pe yar taha ma yee: «Loo na, tee -sē le cã ye yee, Yãhã kapãyĩ lii le nawee- wãsyayaha wĩ pãã, mpãy pe wee Yiifɛe- ye, Yãhã le nɔ wãã poo ye. Poo ga le sya nuhu ne.» [²⁹ Pɔl tuu kaplãŋ ngĩ pãã pe ye, pe Yiifɛe- n nii n tɛr, ma ke kaplãŋ gbihɛ tyĩn n gaha pe ya ne.]

³⁰ Pɔl tuu ba nwoŋ gii gbe, u n kuee ke laam wo dyɛ- syãŋ. Pe ba le sya, nawee- n waha naa n pai u fla na. ³¹ U n naa Yãhã Yai wĩ pãã pe byɛ ye, ma maha naa Yĩŋfua Yesu Crise wũhũ klaha pe ye. U naa koo ngĩ pye laanyĩn ne, waa sē naa n sye u na ye.

Pol saba kaplāņ Wormefa ye

Syaha fla

¹ Ndoos Pol kē tē saba nwo yrūhū, ndoo wii n ma u Syayahafua Yesu tēntēle. Yāhā kē ke ra yāņ yi, ma ra yee, ma ra ta ke tēnlēhe, n naa ke kapāyī wūhū pāā nawee-ye. ² Faale cāā na, Yāhā bii yē ter ke kapāyī wūhū wāwāā ne nawee- kē. Yāhā kaplāņ tōrfa bii loo nde cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāņ wo. ³ Koo kapāyī nde Yāhā Dya wīl pāā: Yāhā u ta u n nawee kadye gbe, ma u yīņ yi wo faale yīņfua Dawide nwoņ wo. ⁴ Yāhā Yrā le yar ma yee, Yāhā Dya kē u ne. Le yar fānga ne yaliile wo Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma nii yrāņ na gbaafa ye. Mpāy bye pe u ta pe Yater, u nii pe Yīņfua. ⁵ Yesu kāmāy na, Yāhā kayī wāā ra kē ma ra yāņ yi, ma ra ta Yesu tēnlēhe, ma yee n nawee- ter bye ta pe n naa n luhu Yesu ye, pe u ta pe Yater, u myaha n gboho. ⁶ Poo mpāy Yesu Crise pe yee yi ma pe ta u wām, ye bye n tōr pe ne. ⁷ N saba nwo yrūhū nō wāā ye bye kē, yii mpāy tee ma Worme wo, yii mpāy ye ntāņ dye Yāhā tāy, ke n ye yee yi ye naa ke laam wūhū pye ye kānkai- bye wo. Wo Tuhufua Yāhā, ma suhu wo Yīņfua Yesu Crise ne, ke ke laantār yar ye na, tesē ke yrīņ ne.

Pol n traha u ga yi Worme Yesu kāndeyārfa na

⁸ Yāhā gii n ma ke tēntēle, ta n cāā syaha wāā ke kē Yesu Crise kāmāy na ye bye wīl na. Tee Yesu sroņ ta ye Yater mii, nawee- bye le cā driyē kur bye wo, koo kē n syaha wāā Yāhā kē. ⁹ Yāhā gē le cā, cīnde ne tē n pāā, koo gii n ke tēn tē laantee nen ne ke Dya kapāyī wāpāā ne nawee- ye. Ke cā yalebye n ma nii n pāā ke ne, n sē n faha ye wīl ne ye. ¹⁰ N ke nar,

le ma tāy ke ye, ke ta ra n waha ka ye fla na. Loo ga tāy ra ye. ¹¹ Ye sē yāā, n n traha n ye yāā yīnde ne, n waha ye ta ye n Yāhā Yrā kayī laa yāā. Le ga ye ta ye n yii plāhā Yesu kānde wo. ¹² Lii tē sroņ n kē, wo naa nuhu le wii laam wo, ye Yesu wāta ye Yater n nii ra ye nuhu wīl, tesē ta Yesu wāta ra Yater bya n nii ye ye nuhu wīl.

¹³ Wo nna, n n traha ye le cā, n naa n kē yalebye n ka ye fla na, n sē -sē waha kānde yāā ma ka ye, ma sya ba waa yagaa na. Lii tē n kē ye kuēfa wīl na loo ne nde: Tē Yāhā tēn lii tē ye fla na, le ma n yi wāwaha ye, le waha pii sa, mii tebehe nkāy dyaņ tē tēn tē ter na.

¹⁴ N yai n tay n le Yesu kapāyī pāā nawee- ter bye ye, Jrekefa tesē mpāy bye ne, pe wee Jrekefa ye, mpāy ne pe saba cā, tesē mpāy ne pe sē saba cā ye. Le ma mii fānga wīl dyaņ ta na. ¹⁵ Lii le gboho ra laam wo, loo ne n le Yesu kapāyī pāā ye bya ye, yii mpāy bye tee ma Worme wo.

Le Yesu kapāyī ma fānga gii ne?

¹⁶ Le Yesu kapāyī wāpāā nawee- ye, le ma ra ye yīnkuāyir wīl. Ye sē yāā, Yāhā fānga gaa kē le Yesu kapāyī ne; Yāhā koo fānga ta ma nawee- sya n yaha, nawee- mpāy bye pe Yesu ta pe Yater. Yiifee- cāā loo kapāyī luhu. Mpāy bye pe wee Yiifee- ye, poo le luhu kur kuē ye pe ya ndoņ. ¹⁷ Ye sē yāā, le Yesu kapāyī wo yar, nawee wii syi u sroņ Yāhā yīnde na. Yāhā ke kai- nkāy pye nawee- kē, wii ma koo sya cīnde, ma Yesu ya ta u Yater u kānkai- bye wo, woofua kē u sroņ Yāhā yīnde na. Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāņ wo ma yee:

«Wii ma Yesu ta u Yater,
u sroņ Yāhā yīnde na.
Loo ga ta u n cīnde yrā yāā,
lii wākuayāā wee le na ye.»

Nawee- ma kapeepyefa

¹⁸ Ye sē yāā, Yāhā laam gē war kai- nkāy bye wīl na nawee- pe n pye, ke sē Yāhā myaha gboho ye, ma suhu

kapee- nkāy wīi ne pe n pye. Mpāy pe koo kapee- ngīi pye, pe yer n tā le cīinde na, le saha ka yaha ye ye. Loo ne Yāhā n ke laam wāwar wīi yar wo na gbaa na. ¹⁹ Nawee ga waha kai- nkāy cā Yāhā wīi na, ke bye yar pe na; Yāhā ge kē ke ke yar pe na, pe sē -sē koo kai- ngīi yāṅ ngaa ye. Loo ne Yāhā n pe pēn. ²⁰ Ye sē yāā, Yāhā gii ke sē n yāā yīnde ne ye, koo kē ke driyē tāhā. Driyē kai- nkāy bye ke tāhā, nawee ga waha koo yāā yīnde ne. Yāhā wān tii bye tāhā tesē kai- nkāy bye ne, nawee ma te yāṅ, u ga cā kacān wee Yāhā fāngangbāṅ wāgboho na ye, wākuayāā maha wee ke na ye. U ga maha cā, koo neṅ ya kē ke ma Yāhā. Nawee- pe -sē le yāā ma cā wa Yāhā ma, pe ma yee pe sē laa cā ke wīi na ye, pe kawar fua. ²¹ Pe cā Yāhā ma, ke yai pe naa ke myaha gboho. Pe sē -sē ke myaha gboho ye, pe sē maha syaha wāā ke kē ye. Pe kai- nkāy ga, yīṅ wee ke na ye, pe laam bye nii wam fla ya, laantor wee pe laam wo ye. ²² Pe pe ya ta poo ma kai- cāfa, ma -sē nii nafāān. ²³ Yāhā gii wākuayāā wee ke na ye, pe sye pe sē ke myaha gboho ye; nawee wii u n ku, pe ga woo pye ta, pe kānsyām pye ta, pe treresyar wān pye ta, pe kahakaha wān pye ta, pe naa too nde roo tēṅ.

²⁴ Nawee- pe pe ya ta koo syi, loo ne Yāhā n koho kuā pe na, ma pe miy yaha pe kāmpee- wo, pe tyatyāhā wāpyeṅ ne, pe n nii ke pye pe laam wāpyeṅ. Pe pe ya myaha klaha- ke syi, pe sē pe ya koho kadye yāṅ ngaa ge ye. ²⁵ Pe Yāhā cīinde wūhū miy yaha, ma yīntaha sroṅ kawar wūhū koo ye. Wān tii Yāhā te tāhā, pe too ta yīṅ ma sya nii te tēṅ, ma -sē tyii ke Yāhā koo na, pe sē ke ta ngaa ge ye. Yāhā koo ya -sē kē, ke yai pe naa ke miingbāṅ sey yalebye. Amen, le nii ke syi!

²⁶ Nawee- pe pe ya ta koo syi, loo ne Yāhā n koho kuā pe na, ma pe miy yaha pe laam wūhū wāpyeṅ ne, too rii te ma fyaryigi wūhū. Yāhā ke

pe tāhā mii, pe wee koo syi nantāṅ ye: -Ye yāṅ, pe ca pe cawai poo yigi tāāndya. ²⁷ Pe naam bya, pe n tyii ca wāsāy na, pe naawai wīi loo le n tāy pe ye, pe n nii fyaryigi wūhū pye pe naawai ne. Pe Yāhā cīinde wūhū sye, koo kē pe n nii ke syi; le nii mii pe wāpēn draha dyaṅ ke fe gbe. Pe naa lii ke pe le yāā.

²⁸ Pe sē Yāhā ta ngaa ye, koo kē Yāhā n koho kuā pe na, ma pe miy yaha pe laam wūhū nkāy ne ke sē yō ye; loo ne kai- nkāy ke sē yō ye, koo kē pe n pye. ²⁹ Kai- nkāy ke sē n sroṅ ye, koo kē ke nihi pe laam wo. Pe kapee- pye pe nampyeṅ- na. Wale wīi gboho ter pe laam wo. Pe laanyar pye. Naboofa me pe ne. Pe wāhā cēr. Nagblahafa me pe ne. Pe nawee- wlaṅ. Pe pe nampyeṅ- yāṅ napee- draha wo. ³⁰ Pe yīnkāi pye. Pe pe nampyeṅ- wāpee pāā. Yāhā wīi fūhū pe ye. Nawee- wātyeḥe n tāy pe ye. Yatanfa me pe ne. Pe pe ya sey yalebye. Pe kapee- wāpyeṅ kacān ke yalebye. Pe sē n luhu pe seefa ye ye. ³¹ Lii le ma wāyīi, pe sē maha le cā nantāṅ ye. Nkāy ke n yi pe yē wo, pe sē koo pye ye. Nawee dugu wee pe na ye, pe nampyeṅ- fēn sē pe yigi ye. ³² Pe cā Yāhā kasāhā na, nawee- mpāy pe kapee- ngīi pye, pe yai gbā ne. Pe loo nde cā, ma -sē maha sye ma ke kapee- pye. Pe ma maha mpāy yāā pe ke pye, pe ga yee le yō.

2

Yāhā kasāhā sroṅ

¹ Mboo nawee, ma'a sya pye mii, ma'a nii ma nampyeṅ kaa u kapee- wīi na, ma ma ntraṅ tey ma yee mboo sē laa kapee pye ye, cā, mboo wii taa ma nampyeṅ kaa, kapee- nkāy tuu n pye, ma bya ke pye. Cā, ma saha mii pāā sya Yāhā koho wo ye. Loo ne, ma'a ma nampyeṅ kaa, ma ta Yāhā kasāhā ga too ma na, ma ga wāpēn yāā. ² Mpāy pe koo kapee- ngīi syi pye, wo cā Yāhā ma pe sāhā, ma pe pēn, le sroṅ. Ke yē kaplāṅ ma

cīnde. ³ Mboo wii taa ma nampyen kaa u kapee- wī na, ma -sē ke syi pye mii ndon, le cā ma yee, ma saa fer sya Yāhā kasāhā wāpēn na ye. ⁴ Taa yāā, Yāhā laam n tāy kacān wee ye, ke yō, ke ke laam yīn ma sya ma- n ter. Ma yee la, ke saha yia ke nawee pēn ye, koo kē? Ma tee Yāhā laantār yāṅ mii ngaa gē sē me pe ne ye. Wāsēṅ kē ke ma sēṅ, ma le sya ma yee, ma bya kapee- pye, taa ke miy yaha, loo ne. ⁵ Ma -sē loo sye, ma ma ndityuhu tā tā ma saa luhu Yāhā ye ye, ma saa ma laam wā klaha ye. Ma'a kuee koo syi ya, kaa kē raa n taha ma wāpēn na per gii Yāhā ga ba driyēfa bye sāhā. ⁶ Yāhā kasāhā sron, ke ga ba nawee- nanem bye dāā kai- nkāy bye wī na pe pye. ⁷ Yāhā ga ba cīnde yrā wāā mpāy kē, ke laam wūhū wāpyen gboho pe laam wo. Poo n ke pe waha myaha yāā Yāhā ye tesē ke nayōr ter ne tesē cīnde yrā lii ne wākuayāā wee le na ye. ⁸ Yāhā laam war, ke kasāhā goo -sē ma ke mpāy sēṅ, pe n jar Yāhā ye ma maha ke cīnde sye, ma nii n luhu kai- nkāy ye ke sē sron ye. ⁹ Mpāy bye pe kapee- pye, fēngbān ma pe wān, ma suhu wāfyan ne. Koo wāpēn nge ga cāā Yiiffee- dye, mpāy pe wee Yiiffee- ye, poo n taha. ¹⁰ Mpāy bye pe kayī pye, pe ga ba myaha yāā Yāhā ye. Ke ga ba ke nayōr ter wāā pe kē ke yrīṅ ne. Pe Yiiffee- ga cāā koo kayūhū ngī yāā, mpāy bye pe wee Yiiffee- ye, poo n taha. ¹¹ Ye sē yāā, Yāhā sē nawee- yāṅ pe ter na tesē pe nangbān ne ma cā pe sāhā ye; pe bye ga sāhā, waa gē saa kuee ye.

¹² Kānde lii Yāhā le ta ma le le soho Musa koho wo u n le yar Yiiffee- na, mpāy pe sē loo kānde nde wūhū luhu yāā ye ma kapee- pye, pe ga wāsāhā yāā wāpēn ne. Pe sē -sē ga sāhā le Yāhā kānde na ye. Mpāy pe - sē loo kānde nde wūhū cā ma kapee- pye, pe ga ba wāsāhā yāā wāpēn ne, mii loo kānde le yar mii. ¹³ Loo kānde nde lii Yāhā le ta, mpāy pe le luhu wāluhu ya, poo sē me pe sron

Yāhā yīnde na ye. Mpāy pe le yār, poo me Yāhā ga ba yee pe sron ke yīnde na. ¹⁴ Mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe sē le kānde luhu yāā ye, poo mii troho wātāhā ter ma -sē n gaha le kānde kue ye, le ma mii pe laa cā le kānde wūhū na pe ya ya. ¹⁵ Loo nde le yar ma yee kānde lii Yāhā le ta, ke le troho wātāhā wī yrūhū le yaha pe laam wo, koo kē pe ma kayī pye, pe laam ga tege nii tee nen wo; pe ma kapee pye, pe laam saa tege nii tee nen wo ye. ¹⁶ Kai- ngī tē pāā, ke bye ga ba pye nawee- bye n le yāā per gii Yāhā ga ba nawee- bye sāhā Yesu Crise kāmāy na. Kapee- nkāy bye nawee- pe wūhū naa n pye, ke ga ba ke gbe yi gbaa na, ke pe sāhā ke ne. Lii tē pāā nde, le yi le Yesu kapāyī wo, lii tē n tōr nawee- ye.

Mpāy pe ma cīnde Yiiffee- ma ma Yāhā nawee-

¹⁷ Yii Yiiffee-, ye n yee Yāhā nawee- me ye ne, ma nii yii yi. Kānde lii le ta, ye laam wo, ye n yee tee le cā, loo nde ya yai ke dyan; ye yii sey ma n yee, a yii ya me, tee ke cīnde Yāhā cā. ¹⁸ Ye n yee, yii ke laam wūhū cā; tee kaklaha yāā Yāhā kānde wūhū na, ye n yee kai- nkāy ke sron Yāhā yīnde na, tesē nkāy ne ke sē sron ye, ye ke bye cā. ¹⁹⁻²⁰ Kānde lii le ta, tee le cā, ma cā le laantor le nawee laam wo, ma maha le Yāhā cīnde wūhū yar nawee na, koo kē ye yii kar yaha ma yii ta le Yāhā kānyī yarfa mpāy ye pe ma fūū- dyan, pe sē le kānyī cā ye. Ye maha yee, a ye cāā- wāā mpāy kē pe ma wam laam wo, pe waha le Yāhā kānyī yāā gbaa na pe naa le yār. Ye n yee, a mpāy pe sē n sron ye, ye pe ta pe n sron, tesē mpāy pe sē laa cā ye, ye pe klaha kai- ne.

²¹ Yii mpāy tee nawee- klaha kai- ne, nwa ye sē -sē koo kai- pye ye? Ye nawee- yar pe ma n naa n yuhu ye, yii -sē n yuhu! ²² Ye nawee- yar, waa sē yai u yīnde n yi too waa cōō na ye, cōō sē maha yai u yīnde n yi too waa puai na ye; yii -sē le pye! Ye nawee- yar ma n yee, mpar wān wee ngaa

ge ye, nawee yai te wĩ le fũhũ u ye; yii -sē mpar wāfāā wān* yuhu n gbe re tēnsar wo, ma te par ma war ke te na! ²³ Ye yii sey ma n yee, ye Yāhā kānde cā. Ye wāteepye koo -sē Yāhā myaha klaha-. ²⁴ Loo ne le bii cāā yrũhũ yaha wa Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yii Yiiffee-, ye troho wātāhā ter ta, mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe tee n pāā Yāhā kē.»

²⁵ Yii Yiiffee-, ye wākũũ le yar ma yee, Yāhā naambiyār le ye ne. Ye ma pye ye Yāhā kānde yār cĩnde, yĩŋ ma ke wākũũ na. Ye ma -sē kapee-pye, ye sē Yāhā kānde yār ye, yĩŋ wee ke wākũũ na ye; le ga nii mii ye sē kũũ ye. ²⁶ Wii u wee Yiiffee ye, u ma -sē Yāhā kānde katan yār, tuu sya ma u sē kũũ ye, Yāhā yĩnde na le ga nii mii u kũũ, le yĩntaha kē Yāhā naambiyār le u ne.

²⁷ Yii Yiiffee-, Yāhā kānde wũhũ yrũhũ, ma le soho ye koho wo; ye maha n kũũ, mii Yāhā bii le yar ye na mii faale cāā na. Ye -sē kapee-pye, ye sē Yāhā kānde katan yār ye. Mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe ma -sē Yāhā kānde yār, Yāhā kasāhā per wo, pe ga ba ta ye wĩ n fyar yigi ye kē. ²⁸ Wii u ma cĩnde Yiiffee, pe sē u yāŋ n cā yĩnde ya na ye; lii ke le yar u ma cĩnde Yiiffee, loo kayar sē ne lii ya ne, le n pye nawee koho ne kadye teelaa fla na ye. ²⁹ Wii u -sē ma cĩnde Yiiffee, u ma Yāhā wũũ, u laam bya ne. Lii le le yar u ma cĩnde Yiiffee, loo kayar sē ne lii ne, le n pye nawee koho ne kadye teelaa fla na ye. Loo kayar ne lii ne, Yāhā Yrā Fānga le pye nawee laam wo. Kānde lii le yrũhũ ta, loo ya saha yia le Yāhā Yrā Fānga tēn syi tē nawee laam wo ye. Yāhā kē ke ga woo syi Yiiffee sey, nawee sē kē ye.

3

¹ Le ma pye ke dyaŋ, mpāy pe ma

* **2:22** 2.22 Koo cāā na, nawee- mpāy pe sē pye Yiiffee- ye, pe naa mpar wān fāā wargbe ne, laa na sān ne ma te ta naa n yaha pe mparyaha nwongbāŋ wo. -Ye Wormefa 1.23 fla yāŋ * **3:9** 3.9 Koo fla na, Pōl ma yee wii Yiiffee-, le yĩntaha kē, Yiiffee naa kē u ne. U sē yee u Yiiffee- wāle kānde yār ye.

Yiiffee-, Yāhā kayĩ laa wāā la poo kē ma tyii mpāy na pe wee Yiiffee- ye? Laa kayĩ laa ma la koho wākũũ na?

² Āwā, Yāhā kayĩ lii wāā pe kē, le gboho. Yāhā bii cāā ke ya yĩmbui yaha poo ye ma yē ter pe ye, pe n naa ke yē kaplāŋ luhu. ³ Yāhā ke yē ter kaplāŋ nkāy ne, mpāy pe sē ke sya cĩnde ye, poo ya wĩ ga waha ta la, Yāhā n ke yē kaplāŋ dur? ⁴ Aye, le saha pye ke syi ye! Nawee- bye ma sya pye kawarfuafa, Yāhā koo na, ke n sron ke yē wāter kaplāŋ ne yalebye. Loo ne le yrũhũ yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yāhā, ma kaplāŋ bye n sron.

Kai ma dye ye nsoho wo nawee ne, tāhā ga ba yāā mboo Yāhā ye.»

⁵ Kapee- nkāy too n pye, koo ma n ta nawee- n waha le yāŋ n cā ma yee Yāhā sron, wo ga waha lii pāā? Yagaa, wo ma kapee pye Yāhā n wo pēn, waa waha yee la Yāhā wo pēn, tāhā wee ke ye ye? N n pāā nawee wāpāā. ⁶ Aye, wo saha yee ke syi ye! Ke ma ne pye, tāhā wee Yāhā ye ye, ke ga pye mii ke driyēfa sāhā?

⁷ Wo ma nii kawarfuafa, loo ga ta nawee- n le cā pe yee, Yāhā ya kē ke ma cĩndefua, pe naa ke miingbāŋ sey. Loo ta nawee- mpāy nii n yee, Yāhā sē yai ke wo pēn wo kawar wāfua wĩ na nantāŋ ye. ⁸ Mpāy ter maha ma, pe ta myaha klaha- ma n yee, a ndoo n yee wo yai wo naa kapee- pye, loo nde n naa kayĩ sa. Poofa mii ter bye, wāpēn gii pe n pai yāā, ke yai pe ne.

Waa wee u sron Yāhā yĩnde na ye

⁹ Le -sē nii ke syi, wii* mpāy too ma Yiiffee-, wo ga waha yee la wo puar mpāy na pe wee Yiiffee- ye? Aye! N le yar wa ma yee, nawee- ter bye, pe Yiiffee- ma wāā le mpāy ne pe wee Yiiffee- ye, pe bye tyĩn n gaha kapee- wāpyeŋ kue ye fānga

ne. ¹⁰ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Nawee- ter bye wo,
nawee nen ɛ wee u sronj Yāhā
yīnde na ye.

¹¹ Waa wee u kai- cā ye,
waa wee u Yāhā ɛ ye.

Pe bye dur yi Yāhā kur ye ma plaha
kāmpee- wo,
pe saha Yāhā laanyīn wī laa ɛ
pye ye.

¹² Nawee- ter bye wo,
nawee nen waa ɛ wee u kayī
pye ye.

¹³ Pe yēr ma mii gbūhū dyanj, te yār
yaha.

Pe nawee- wlanj pe kaplānj ne.
Pe ma mii nwoho sōr ma pe yēr wo,
pe ga waha nawee ɛ boo pe yē
kaplānj ne.

¹⁴ Yoosēn kaplānj ya ke n yi pe yē wo
tesē yēkuān ne.

¹⁵ Pe koho n fuhu nawee- wāboo ne.

¹⁶ Kaklaha- ya te n yāā pe tersar wo
tesē kapee- ter bye ne.

¹⁷ Pe sē nawee- le yrīnj kānde wo ye.

¹⁸ Pe sē n fya ɛ fya Yāhā na ye.»

¹⁹ Wo -sē cā, kānde lii Yāhā le ta,
le cāā ta wii Yiiffee- myaha na, wii
mpāy le le soho wo koho wo. Loo
nde na, wo saha yē kuā wo laa pāā
nantānj ye; wo yai wo cā nawee- ter
bye ma kapeepyefa Yāhā yīnde na.

²⁰ Mboo nawee, kānde lii Yāhā le ta,
ma'a le yānj, ma ga kapee wūhū cā.
Ye sē yāā, waa wee u ga waha u ya
waha Yāhā kānde wāyār ne u sronj
Yāhā yīnde na ye.

*Yāhā nawee- ta pe n sronj ke yīnde
na*

²¹ Yagaa, Yāhā le yar nawee- na pe
ga waha pye mii pe sronj ke yīnde
na. Kānde lii le ta, le kalaa wee
loo na ye. Musa ma suhu pe faale
Yāhā kaplānj tōrfa ne, poo ɛ bii loo
cāā yrūhū yaha wa Yāhā sabangbāŋ
wo. ²² Loo nde lii Yāhā le yar nawee-
na, pe ga waha pye mii pe sronj ke
yīnde na le nde: Nawee- mpāy bye
pe Yesu Crise ta pe Yater, poo me pe
sronj Yāhā yīnde na. Le tāy pe ma
Yiiffee- woo, pe wee Yiiffee- woo, Yāhā

sē loo yānj ye. ²³ Nawee- bye kapee-
pye, waa ɛ sē kuee ye. Yāhā nayōr
wee pe na nantānj ye. ²⁴ Yāhā laantār
flāhā tāy, ke pe ta pe n sronj ke yīnde
na ke dyanj Yesu Crise kāmāy na;
Yesu Crise kē u wo par sya kapee-
wāpyeŋ yāmpar koho wo. ²⁵ Woo
kē Yāhā u yānj yi, u n le sya u ntānj
n woo. U nawee- ter bye kapee- bye
gbe kāā pe yīnj na, ma ke ta u ya yīnj
wūhū, ma koo wāpēn draha bye sya
tānj. Mboo wii ma u wāku wī nde
sya cīinde, ma kapee- bye yee laha
kāā wa ma yīnj na. Yāhā loo nde pye
ma yee, nawee- n le yāā pe cā ke yō,
ma maha sronj. Faale cāā na, Yāhā
bii tyii ke sē nawee- pēn pe kapee-
wī na ye; wāyīn kē ke ba ke ya laam
yīn, koo kē. ²⁶ Yagaa, Yāhā lii yar wo
na, wo cā ke sronj, ke maha n traha
ke ta wo n sronj ke yīnde na. Mpāy
bye pe Yesu ta pe Yater, ke pe ta pe
n sronj ke Yīnde na.

²⁷ Yāhā ke le ta ke dyanj, nawee ga
waha u ya sey la laa ne? Aye, waa
saha u ya sey laa ɛ ne ye. Kānde lii
le ta, waa ma ne pye u ga waha u ya
waha le wāyār ne u sronj Yāhā yīnde
na, ufua ga ne waha u ya sey. Yāhā
-sē tersaha gaa ter ta nawee- kē pe
waha sronj ke yīnde na. Koo tersaha
kē pe Yesu ya ta pe Yater. Loo nde na,
waa saha u ya sey laa ne ye. ²⁸ Ye
sē yāā, nawee ma Yesu ta u Yater,
koo kē u sronj Yāhā yīnde na; le sē
nii mii kānde lii le ta, u u ya waha
le wāyār ne koo kē ye. ²⁹ -Ye yānj,
Yāhā ma la pe Yiiffee- poo ya wānj?
Ke wee la nawee- ter bye wānj? Āwā,
ye cā ma yee ke ma nawee- ter bye
wānj. ³⁰ Koo neŋ ya kē ke ma Yāhā
nawee- ter bye ye. Yiiffee- mpāy pe n
kūū, pe ma Yesu ta pe Yater, Yāhā ga
pe ta pe n sronj ke yīnde na. Mpāy
bya pe wee Yiiffee- ye, poo mpāy pe
sē n kūū ye, pe ma Yesu ta pe Yater,
Yāhā ga pe ta pe n sronj ke yīnde na.
³¹ Too Yesu ta wo Yater, le yīntaha
sē kē kānde lii le ta, yīnj wee le na
nantānj ye. N sē le syi pāā yāā ye.
Too Yesu ta wo Yater, wo le yar, loo

kānde nde ma yīn ma sya ta ter.

4

Brama bii pye mii Yāhā n ba yee u sron ke yīnde na?

¹ Wo ga waha lii pāā wo bye faale wādyaha Brama wīī na, woo wii u ma Yiiffee- bye wādyaha? Yāhā bii nwa wāā u kē? ² Brama naa kayūhū pye. Le ma ne pye Yāhā loo yān ma yee, Brama sron ke yīnde na, u ne ga waha u ya sey. Laa sē -sē wee nawee ye, tuu ga waha u ya sey lii na Yāhā yaha ye ye. ³ Ye sē yāā, Yāhā sabangbān gε laam wo le ma le yrūhū yaha ma yee:

«Brama bii Yāhā ta u Yater,
Yāhā n loo yāā ma yee,
Brama sron ke yīnde na.»

⁴ Nawee ma tēn tē, u ga dāān yāā. Pe u dāā ngii ne, le sē nii mii wāyōn kē pe yō u na ma ke wāā u kē ke dyan ye: U yai u ke yāā. ⁵ Wii ma yee u sē koho taha yaha kai- nkāy na u n pye ye, u ma -sē Yāhā koo ta u Yater, ma koho taha yaha ke na ke laantār ne, loo ne le ga ta Yāhā n yee u sron ke yīnde na. Ye sē yāā, Yāhā n ke ke kapeepyefa bye ta pe n sron ke yīnde na ke dyan, le wee mii pe yai loo ne koo kē ye. ⁶ Wo faale wādyaha Dawide bya naa n yee, a mpāy pe sē yai Yāhā n dye pe ye ye, Yāhā n nii dye pe ye, ma pe ta pe n sron ke yīnde na ke dyan, pe wīī n tāy. U yē kaplān kē ngīī:

⁷ «Mpāy wīī le n tāy,
poo me mpāy ne Yāhā kace yaha
pe wāteepyē wūhū na,
ma maha pe kapee- gbe kāā
pe yīn na ke kuān ne.

⁸ Wii wīī le n tāy,
woo kē wii ne Yāhā sē tyii
u kapee- na u yīn na ye.»

⁹ Loo kayīī nde ma la Yiiffee- ya wīī, poo mpāy pe kūū? Mpāy pe wee Yiiffee- ye, le ma poo bya wīī. Wo cā ma yee, Brama bii Yāhā ta u Yater, Yāhā n loo yāā ma yee u sron ke yīnde na. ¹⁰ Koo cāā -sē na, Brama bii kūū, laa u sē bii kūū ye? Aye, cāā

gii cāā na Yāhā bii Brama yāā ma yee u sron ke yīnde na, koo cāā na u sē bii kūū ye. ¹¹ Loo nde kur ye, Yāhā n cā bii yee, Brama n kūū le n nii puhu u na. Koo puhu nge n nii kayar, ke le yar Yāhā naambiyār le Brama ne ma yee u sron ke yīnde na. U bii Yāhā ta u Yater, koo kē Yāhā n yee u sron. Koo cāā na, u sē bii kūū ye. Loo na, Brama nii mpāy bye tuhufua pe wee Yiiffee- ye, ma -sē Yāhā ta pe Yater, Yāhā n yee pe bya sron ke yīnde na mii Brama wān ter syi dyan, tuu sē bii kūū ye, Yāhā n yee u sron ke yīnde na. ¹² Ye maha cā, Brama ma Yiiffee- tuhufua. Brama tuu -sē ma Yiiffee- mpāy tuhufua, poo me mpāy ne pe Yāhā ta pe Yater ma maha pe troho tāhā mii Brama wān syi dyan, cāā gii cāā na tuu sē bii kūū ye.

Yāhā yē ter mpāy ye pe ke ta pe Yater

¹³ Yāhā bii yē ter Brama ye tesē u kur kue pii ne, ma yee koo ga kāntraha kur bye wāā pe kē ke n nii pe wān. Kānde lii le ta, le sē nii mii loo wāyār ne le ta Yāhā n yē ter Brama ye ye; Brama naa Yāhā yē kaplān sya cīinde, loo ne Yāhā n bii yee u sron ke yīnde na, koo kē. ¹⁴ Kānde lii le ta, mpāy pe pe ya waha le wāyār ne, le ma ne pye poo me pe Yāhā klohodifa, Yāhā wāta Yater wīī ga ne pye wāwaha. Yāhā yē wāter wīī nde saa ne waha pye ye. ¹⁵ Ye sē yāā, kānde lii le ta, loo kānde nde kai- wāteepyē kē ke n pai Yāhā laam wāwar ne; nawee waa wee u ga waha u ya plāhā u ke kai- bye pye naa n yō kayi ne ye; koo kē ke -sē n pai Yāhā laam wāwar ne. Kānde lii le ta, mpāy ter ma pye pe sē le wīī yāā luhu ye, waa saha yee pe ma pe kānde laa plaha ye. ¹⁶ Loo ne mpāy pe Yāhā ta pe Yater, poo me pe ma Yāhā klohodifa. Ke yē wāter wīī n nii mii kayīī dyan Yāhā le pye pe kē ke dyan. Loo ne, koo yē wāter wīī nde n nii Brama kur kue pii bye wīī. Le wee Yiiffee- ya wīī ye, poo mpāy Yāhā kānde lii

ta, ke le le soho pe koho wo. Le ma mpây bya wîi pe wee Yiifée- ye, ma -sê Yâhâ ta pe Yater, mii Brama bii Yâhâ ta u Yater mii. Brama ma wo bye tuhufua; loo ne le bii cãã yrûhû yaha Yâhâ sabangbãñ wo ma yee:

¹⁷ «N ma yãñ yi,

n ga ta ma kur kue pii n syar,
pe ter n sya nihi kãntraha na,
ma n nii pe kur bye tuhufua.»

Brama nii wo bye tuhufua Yâhâ yînde na, Yâhâ gi u ke ta u Yater. Yâhâ yê ter u ye kayîi lii ne, u le sya cîinde. U bii cã ma yee, Yâhâ ga waha nakugu ta ke n yir gbã wo, ke nii yrãñ na gbaafa ye. U maha bii cã ma yee, Yâhâ kê ke driyê wãn ter bye tâhâ, ngaa ge sê pye ye. Ke naa n pãã wãpãã ya, te wãn -sê nii n yi wãyîñ ya. ¹⁸ Yâhâ bii yê ter Brama ye lii ne, le kai wãpyeñ yugu ba ter Brama na. U bii cã u saha koho taha yaha u ya na loo kai- wãpye wîi na ye, loo naa bye ne u n sye ma koho taha yaha le na, ma Yâhâ ta u Yater. U n -sê nii nawee- ter busãã tuhufua. Yâhâ bii u cãã yar loo nde ne ma yee, u kur kue pii ga ba syar pe nii mii yrompii dyañ pe syar mii. ¹⁹ Cãã gi cãã na Yâhâ bii yê ter Brama ye, koo cãã na u pye dye- gbeebua syi ne, u bii cã ma yee u ba le ter syihi wãsee na; u cõõ Sara bya bii ter syihi wãsee yaha. Brama tuu sya loo fla yãã, u sê -sê le Yâhâ yê kapãñ miy yaha carle ge ye. ²⁰ U sê dur yi Yâhâ kur ye, ma laalaa pye ke yê wãter wîi na ye. U Yâhâ miingbãñ wãsey goo n cã maha ta, kaa n taha u Yâhâ wãtan na u Yater, u n fãnga yãã. ²¹ U maha le sron sya cîinde ma yee, Yâhâ ma yê ter lii ne, le wãpyeñ fãnga ma ke ye. ²² Brama bii Yâhâ ta u Yater koo syi dyañ, loo ne Yâhâ n yee u sron ke yînde na.

²³ Le yrûhû yaha Yâhâ sabangbãñ wo ma yee, Brama Yâhâ ta u Yater koo kê Yâhâ n yee u sron. Le sê yrûhû Brama woo ya wîi na ye, ²⁴ le yrûhû wo bya wîi na. Yâhâ ga ba yee wo bya sron ke yînde na, wii mpây too ke ta wo Yater, ma cã koo kê ke

wo Yînfua Yesu ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãñ na gbaafa ye. ²⁵ U yi napee- kê, u n le sya ma ku, ma wo kapee- laha kãã wo yîñ na. Yâhâ n u ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãñ na gbaafa ye. Yâhâ loo pye ma -sê yee wo sron ke yînde na Yesu kãmay na.

5

Kayûhû nkây kê, mpây pe sron Yâhâ yînde na, pe ke yãã

¹ Too mii, yagaa wo sron ke yînde na wo Yesu wãta wo Yater wîi na, yrîñ ma wo nsoho wo yagaa Yâhâ ne, wo Yînfua Yesu Crise kãmay na.

² Yesu Crise woo kê, u kãnde yi wo kê, wo n waha Yâhâ laantãr cã. Too Yesu ta wo Yater, wo loo kayîi nde yãã, ma le yigi klue sîi. Too koho taha yaha le na ma cã, Yâhâ ga ba wo ta wo n niisayûhû fla yãã ke wãñ syi dyañ, wo nuhu di loo nde ne.

³ Loo ya sê ne ye, wãfãñ ge ma sya pye wo na, wo nuhu di le ne. Ye sê yãã, wo cã wo ma wãfãñ yãã, waa cã waa wii plãhã le Yesu kãnde wo mii. ⁴ Wo ma -sê wii plãhã ma kuee yai tãñ le Yesu kãnde wo, wo ga waha yia wãtãnyãñ wûhû bye na. Wo ma -sê yia, waa koho taha yaha kayûhû nkây bye na, Yesu ke pye wo kê. ⁵ Yâhâ Yrã lii Yâhâ le le wo laam wo, le Yâhâ laam ter wãã wo kê wo n waha cã wo ntãñ dye Yâhâ tãñ, cîinde. Loo ne, wo cã ma yee, too koho taha yaha lii na, le saa yi wãwaha ye, le ga pye.

⁶ Faale na, fãnga sê pye wo ye laantor ne ye. Yâhâ ke bii yaliile ta, loo yale le ba nõ, Yesu n pa ma ba ku wo wîi na, wii mpây too sê naa Yâhâ myaha gboho ye. ⁷ Le ma nii laa dyañ, waa ga waha le sya la u gbã ku u nampyeñ wîi na, u nampyeñ wii u le kãnde katan yãñ? Nde wãpye wîi sron war. Le ma pye mii wii syi dyañ u laantãr gboho, laa na waa ga waha le sya u gbã ku woosyifua wîi na.

⁸ Wii too -sê pye kapeepyefa, Yâhâ ta Yesu Crise n gbã ku wo kapee- wîi na. Yâhâ loo nde pye ma le yar wo na ma yee, wo ntãñ sron dye ke tãñ.

⁹ Yesu Crise ntāŋ woo wo kapee- wīi na; tuu ku wo wīi na ke syi, Yāhā yee wo sron ke yīnde na. Yesu Crise tuu wo ta wo n sron Yāhā yīnde na, yagaa wo le cā laha ma yee, u ga maha ba Yāhā ncafūhū syii kāā wo na. ¹⁰ Faale na, wo pye Yāhā napīi-, ke n ta ke Dya n ku wo wīi na, ma wo wāā le ke ne. Yagaa, too wāā le Yāhā ne, wo le cā laha ma yee, u Dya tuu yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, u ga wo sya yaha wo kuāŋ ne. ¹¹ Loo ya sē ne ye. Yesu tuu wo wāā le Yāhā ne, wo seefar le ke ne, ma nuhu di ke wīi na. Yesu kē u ta wo nuhu di.

Dama wīi Yesu Crise wīi ne

¹² Faale cāā na, nawee nen wii tuu cāā kapee pye, u myaha Dama. Loo ne le ta kapee- wāpyeŋ n cāāŋ dye driyē nge wo. Kapee- wāpye wīi ne le ta nawee- n nii n ku. Nawee- bye kapee- pye, loo ne pe n nii n ku. ¹³ Cāā giī cāā na Yāhā sē bii ke kānde ta wa ma le yar Musa na ye, nawee- naa kapee- pye driyē nge wo. Kānde lii le ta, le ma yee le wee ye, wāpēn wee kapee- wāpyeŋ na ye. ¹⁴ Loo naa bye ne, ma gbe Dama cāā na, ma sya ba waa Musa cāā na, gbā pye nawee- bye yīŋ na. Ma wāā le mpāy bye ne, pe kapee- sē ba pee mii Dama wīi dyaŋ tuu bii Yāhā yē kapān miy yaha ye.

Dama wīi waa wīi tay, wii u wāpa wīi ba cā yaha wa driyē wo; woo kē Yesu Crise ne. ¹⁵ Pe syām wīi wee wāceŋ ye. Dama tuu kapee lii pye, le wee mii kayīi lii dyaŋ Yāhā le wāā wo kē ke dyaŋ ye. Dama woo nawee nen ya kapee wāpye wīi ta nawee- bye n ku. Yāhā laantār -sē gboho, kacān wee ye. Ke ke kayīi wāā nawee- bye kē ke dyaŋ, Yesu Crise woo nawee nen ya kāmāy na. ¹⁶ Le Yāhā kayīi wīi maha wee wāceŋ u Dama kapee wīi ne ye; nawee nen ya kapee wāpyeŋ pa wāpēn ne; kayīi lii le -sē wāā ke dyaŋ, le wīi ne nawee- bye ma sya kapee- pye, Yāhā ga yee pe sron ke yīnde na. ¹⁷ Cīinde ne, nawee nen ya kapee wāpyeŋ

ta, gbā wāku n nii nawee- bye yīŋ na. Lii le -sē sron ma cīinde, loo ne Yesu Crise nen ya wīi ne: Mpāy bye pe Yāhā laantār cā, pe ke kayīi yāā gboho. Yāhā maha kayīi nde wāā pe kē ke dyaŋ ma yee pe sron ke yīnde na. Yesu Crise kāmāy na, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye, pe ga ba le yāā, pe sya nii yīŋ na Yesu Crise ne. ¹⁸ Lii le ma, Dama woo nawee nen ya kapee wāpyeŋ le ta, nawee- bye n wāpēn yāā mii, Yesu Crise nen ya kasron wāpyeŋ ta, nawee- bye ga waha kapee- foho wākuayāā yāā pe kapee- wīi na koo syi, pe cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. ¹⁹ Ye sē yāā, nawee nen ya Yāhā yē kapān wāmiyaha ta, nawee- bye kapee- pye. Koo syi ya dyaŋ, nawee nen ya Yāhā laam wīi wāpyeŋ ta, nawee- bye ga waha sron Yāhā yīnde na.

²⁰ Yāhā ke kānde ta, ma yee nawee- n le war pe cā kai- nkāy wāpyeŋ koo ke ma kapee-, pe kapee- fānga cā, pe maha cā kapee- ter nihi. Kapee- wāpyeŋ ma -sē syar mii, Yāhā laantār ga syar, te ta ter koo yaha. ²¹ Ye sē yāā, kapee- wāpyeŋ fānga ta, nawee- n ku. Wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na, Yāhā laantār - sē maha ta nawee- bye ga waha sron ke yīnde na pe cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.

6

-Too naa wo troho tāhā le kānfuē wo!

¹ Yagaa, le sē nii la mii wo yai wo naa kapee- koo pye, kaa naa n taha Yāhā laantār na? ² Aye, yii gē cā, le saha pye ke syi ye! Kapee- wāpye wīi kuē ye, le ma mii wo ku, ma cāāŋ wii na kapee- ne. Le nii ke syi, wo ga maha pye mii wo dye kuee kapee- wāpyeŋ wo? ³ Too tāā yi loho wo Yesu Crise myaha na, loo nde le yar ma yee wo seefar le Yesu ne. Le yīntaha kē, wo wātāāyi le yar ma yee wo bya wāā le ku Yesu Crise ne. ⁴ Too ba tāā yi loho wo, le nii mii wo bya ku pe n wo le gbīi wo Yesu Crise

wāŋ syi dyaŋ, Yāhā n wo bya ta wo n yir gbā wo mii, ke Yesu Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na ke fāngangbāŋ kāmāy na mii syi dyaŋ. Ke wo ta wo n yir gbā wo, ma yee wo naa wo troho tāhā ke kānfuē wo.

⁵ Ye sē yāā, too -sē Yesu Crise gbā ter ku, loo nde ta woo tesē wii ne, wo gbra wii na mii katyir sī dyaŋ te wāā fīy nnempuai nen na. Wo ma nii u ne koo syi, wo bya ga ba yir gbā wo u wāŋ syi dyaŋ, wo nii yrāŋ na u ne. ⁶ Wo yai wo cā wo yee, Yesu tuu ba kuey mar boo trā na, le yīntaha kē, too pye kapeepyefa faale wo, wo faale troho wātāhā ter bya kē ke kuey mar boo Yesu ne trā na. Le nii mii wo kapee- wāpyeŋ laampee- me pe boo pye klaha- tāŋ, kapee- wāpyeŋ fānga saha yia wo na nantāŋ ye. ⁷ Ye sē yāā, wii tuu ku wa, kapee- wāpye wī saha nii u yīnfua, u n naa n luhu kapee- ye nantāŋ ye. ⁸ Wo ma ku Yāhā Yīndefua Crise ne, wo cā wo ga ba wāā nii yrāŋ na u ne. ⁹ Wo cā ma yee, Crise tuu yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, u saa ku nantāŋ ye. Gbā fānga saha yia u na nantāŋ ye. ¹⁰ Tuu ku, u ku kapee- wāpye wī na tēhe nen u kuāŋ ne. Yagaa, u yir gbā wo ma nii yrāŋ na Yāhā miingbāŋ wāsey myaha na. ¹¹ Loo ne, ye yai ye naa yī yāŋ mii ye ku kapee- wāpyeŋ kuε ye. Ye ma yrāŋ na yagaa, ma nii Yāhā wām Yesu Crise kāmāy na.

¹² Le nii ke syi, ye ma syi ye tyii kapee- wāpyeŋ fānga n yia ye na ye. Kapee- nkāy ke n tāy ye kadye ye, ye ma syi ye ke wī le naa n yaha ye laam wo ye, ye ma syi ye naa n luhu ke ye ye. ¹³ Ye ma syi ye ye kadye teebehe ta ye naa kapee- pye ke ne ye, ye ma syi ye ke ta kapee- wāpye wān ye. Faale na ye pye mii nakur dyaŋ, yagaa tee -sē nii yrāŋ na, ye yai ye yī le soho Yāhā koho wo, ye kadye teebehe byε ne ke n nii kayūhū wāpye wān. ¹⁴ Ye ga waha loo nde pye. Ye sē yāā, kānde lii le ta, ye wee le fānga koho wo nantāŋ

ye, koo gii ke n pai ye wāpēn wī ne. Yagaa, ye ma Yāhā laantār roo koho wo, ke ye ta ye n sroŋ ke yīnde na; loo ne kapee wāpyeŋ saha yia ye na nantāŋ ye.

Wo ma wii woo yāmpuai?

¹⁵ Kānde lii le ta, wo wee le koho wo nantāŋ ye, wo ma Yāhā laantār roo koho wo yagaa. Laa na, waa ga waha yee, le ma pye ke dyaŋ yagaa, nawee ga waha kapee pye, laa wee le na ye. Aye, le wee koo syi ye.

¹⁶ Ye cā ma yee, ye ma nii waa laam wūhū koo pye, ye nii wa woofua yāmpuai. Ye ma nii kapee- pye, ye ma kapee- wāpyeŋ yāmpuai, kapee- -sē n gaha ye ne gbā kuε ye. Ye ma -sē pye ye Yāhā laam wūhū pye yalebyε, ye ma Yāhā yāmpuai, ke ga yee ye sroŋ ke yīnde na.

¹⁷ Faale na, ye pye kapee- wāpyeŋ yāmpuai, ma naa kapee- pye. Yagaa, ye Yāhā cīinde wūhū sya ma ke le yaha ye laam wo, ma nii n luhu Yāhā ya ye; -too naa Yāhā sey loo nde wī na! ¹⁸ Ye sē yāā, Yesu ye sya kāā kapee- wāpyeŋ fānga koho wo, ye n nii Yāhā yāmpuai ma nii n sroŋ ye kānkai- byε wo. ¹⁹ Ye laam kacān sē le wa ye, koo ra n katε- ta ma nii ye klaha cīinde wūhū ne. Faale na, ye ba ye kadye teebehe byε ta ma naa kai- nkāy pye ke sē yō ye, tesē kapee- ter byε ne. Ye naa loo nde pye ye laam fānga byε ne ma ye kadye muāy tāŋ kapee- wo. Yagaa, -ye maha ye laam fānga byε ta ye kadye teebehe byε ne, ye naa kai- nkāy koo pye ke sroŋ Yāhā yīnde na, ye nii kla gii syi dyaŋ ke laha kānkai- byε wo ma nii Yāhā wāŋ.

²⁰ Ye sē yāā, faale na, tee pye kapee- wāpyeŋ yāmpuai, kai- nkāy ke yō, koo sē kē ke naa ye troho wātāhā sroŋ ye kē ye. ²¹ Tee naa ke kapee- pye, ye ba naa nwa woo yāā ke na? Koo kai- ngī kē, ke fyar yigi ye kē nanga per wo. Ye cā ma yee koo syi kai- ngī pyefa yai gbā ne. ²² Yagaa, tee -sē sya kāā kapee- wāpyeŋ fānga koho wo, ma nii Yāhā

yāmpa, ye kayī lii yāā le na loo ne nde: Yagaa, ye laha ye kānkai- bye wo ma nii Yāhā wām; Yāhā ga cīnde yrā wāā ye kē, lii wākuayāā wee le na ye. ²³ Ye sē yāā, kapeepiefua dāān ne gbā ne. Wii mpāy too -sē seefar le wo Yīnfua Yesu Crise ne, Yāhā ga kayī laa wāā wo kē ke dyan ke laantār na. Loo kayī ne cīnde yrā lii ne lii wākuayāā wee le na ye.

7

Kānde lii le ta wo wee le fānga koho wo nantān ye

¹ Wo nna, kānde lii le ta, yii mpāy tee le wīl cā, n ga nde pāā ye ye: Ye cā ma yee, kānde lii le ta nawee yai u naa le yār; nawee wii syi u ma yrān na, u sē ku wa ye, woo wīl ne. ² Le ma mii cōō wān syi dyan u puai ne. U wāsyān kānde na, u sē yai u u puai yaha yrān na u ka naa waa ye, mii u puai sē ku wa ye. U puai ma -sē ku, kānde laa ter maha wee nantān lii le ga waha u cōō gbra u puai na ye. Loo na, u cōō ga waha naa waa gbe yagaa. ³ U puai ma yee u sē ku wa ye, u n ter ma ga naa waa gbe, u kapee pye u puai na. U puai ma -sē ku wa, kānde laa ter wee nantān lii le ga waha yer tā u cōō na ye. Yagaa, u cōō ma pra, u ga waha naa waa gbe, kapee wee le na ye.

⁴ Wo nna, ye wīl bya ma koo syi dyan. Kānde lii le ta, ye pye le fānga koho wo. Yāhā Yīndefua Crise tuu gbā mpāy ku, le ma mii ye bya wāā le ku u ne, ye wee nantān le kānde fānga koho wo ye. Ye ma Crise woo koho wo yagaa, woo wii Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye. Yagaa, too ma Crise woo koho wo, wo ga naa tēyīl tē Yāhā kē, tēn lii syi le ga pii sa gboho. ⁵ Ye sē yāā, faale na too naa kai- nkāy ya pye ke n tāy wo ye, kānde lii le ta, le le yar wo na, wo n cā kapee- kē ke ne. Loo nde n ta ke wāpye laam n cā maha wo yigi wo n nii kapee- pye, ma -sē nii nakur draha wo. ⁶ Yagaa, too -sē nii mii wo wāā le ku Yesu ne, kānde lii le ta le sē maha wo ta

kapee wāpye laam n waha wo yigi mii faale dyan ye. Koo syi kē, wo ga naa tēn tē Yāhā kē loo kānyīl nde wīl na, Yāhā Yrā Fānga kāmāy na. Le faale kānlē wīl lii wo naa tēn tē Yāhā kē, le sē n tōr nantān ye.

Kānde lii le ta, loo tesē kapee wāpyen ne

⁷ Yagaa, wo ga waha yee la, kānde lii le ta, le ma kapee? Aye rēhē! Kānde lii Yāhā le ta, loo ne le ta ra n cā kai- nkāy wāpyen kē ke ma kapee-. Ye sē yāā, kānde lii Yāhā le ta, le ma ne yee le sē yee nawee sē yai u naa yīnde pye ye, n saa ne cā n yee yīnde wāpyen ma kapee laa ye. ⁸ Kānde lii le ta, yaliile le -sē ra yar kai- nkāy wāpyen ma kapee-, kapee- n yia ra na, ta n yāā ke kai- bye wāpye laam ke ra yigi, ta n nii yīnde pye ke bye na. Ye sē yāā, kānde lii le ta, le sē ba pye wa ye, kapee- wāpye laam fānga sē ba gboho ye. ⁹ Faale na, kānde lii le ta, tē sē ba le cā wa ye, n naa nii yān nawee wii syi draha wo u ma yrān na. Tē -sē ba cā wa kai- nkāy wāpyen koo ke ma kapee-, ta n yāā kapee- yia ra na, ke wāpye laam n ta yigi. Ta n nii yāā nakugu draha wo Yāhā yīnde na. ¹⁰ Kānde lii Yāhā le ta, le yi ma yee, le wo troho wātāhā sron wo n kuee yrān na. Le -sē ta ndoo n ku. ¹¹ Ye sē yāā, kānde lii le ta, tē ba le cā, ma cā kai- nkāy wāpyen koo ke ma kapee-, ke kapee- wāpye laam n -sē ra yigi, ma ra wlañ le kapee- wo, ma ra ta ta n nii nakugu wān syi Yāhā yīnde na. ¹² Kānde lii le ta, Yāhā kē ke le yi. Ke kaplān bye ma Yāhā wūhū. Ke sron, ma maha yō. ¹³ Kai lii le ma kayī, loo la le maha ra ta ra n ku? Le saha pye loo ye. Kapee- wāpyen koo kē, ke ra ta ra n ku Yāhā yīnde na. Kapee wāpyen le ya yīntaha yar yagaa gbaa na; le Yāhā kānde lii le ma kayī, kapee wāpyen loo ta ma ndoo ta ra n ku. Loo nde le yar wo na ma yee, kapee wāpyen ma kapihī, kacān wee le wāpee na ye.

Wo ma kapee wāpyeŋ nsoho wo kayĩ ne

¹⁴ Wo cã ma yee, kãnde lii le ta, Yãhã Yrã fãnga ma le na. Ndo - sã nwo, nawee ya kã ra ne, ma nii kapee- wāpyeŋ yãmpuai. ¹⁵ N lii pye, n sã le war ye: Ye sã yãã, kainkãy ke wāpye wĩ ma ra laam wo, koo sã kã tã n pye ye; kai- nkãy ke wĩ fũhũ ra ye, koo kã tã n pye. ¹⁶ Kãnde lii le ta, le wãyar wĩ ma pye ra laam wo, n ma sya yee n sã waha yia ma le pye ye, n cã le kãnde yõ. ¹⁷ Loo na, ndoo laam wĩ sã ne le ra ta ra n kapee pye ye, kapee lii le ma wa ra laam wo, loo fãnga ne le koo ngĩ bye pye. ¹⁸ Ye sã yãã, n cã ma yee, tã ma wa nawee, kayũhũ dugu wee ra na ye. Kayũhũ wāpye wĩ le sya ma ra laam wo, ke wāpyeŋ fãnga wee ra ye ye. ¹⁹ Kayũhũ nkãy ke wāpye wĩ ma ra laam wo, koo sã kã tã n pye ye; kapee- nkãy ke wāpye wĩ wee ra laam wo ye, koo -sã kã tã n pye. ²⁰ Kai lii wāpye wĩ ma yee le wee ra laam wo ye, n ma -sã le pye, ndoo gẽ sã kã n le pye ye. Kapee lii le ma wa ra laam wo, loo fãnga ne le koo pye.

²¹ Yagaa, n cã le ma mii syi dyaŋ: N ma yee n ga kayĩ pye, n ga yãã kapee ya tã ga waha pye. ²² Ta laam wo, kãnde lii Yãhã le ta, le wĩ n tãy ra ye. ²³ Ta kadye teebehe bye n luhu kãnde laa ter ye, le yer n tã le Yãhã kãnde na, loo lii le yõ ra laam wo. Loo kãnde laa ter nde maha ra ta, ra n nii kapee- wāpyeŋ kãnde yãmpuai, kapee- wāpyeŋ kãnde lii le ma ta kadye teebehe bye wo. ²⁴ Ta wĩ pee cĩnde! Yoo ga ra sya yaha ta kadye koho wo, ta kadye gii ke kapee- pye, kapee- nkãy ke n pai gbã ne? ²⁵ N syaha wãã Yãhã kã, ke ra sya yaha wo Yĩnfua Yesu Crise kãmay na.

Yagaa, n cã n ma mii syi dyaŋ. N ma nii yãŋ, n ga cã kãnde lii Yãhã le ta, le wĩ n tãy ra ye. Tã -sã ma wa nawee, kãnde laa ter ma ta kadye teebehe wo, ma ra ta ra n nii kapee- wāpyeŋ kãnde yãmpuai.

8

Yãhã Yrã Fãnga lii pye wo laam wo?

¹ Yãhã ke wo ta wo n sroŋ ke yĩnde na Yesu wãku kãmay na, loo nde na, mpãy pe seefar le Yesu Crise ne, pe saa wãpẽn yãã yãã nantãŋ ye.

² Ye sã yãã, Yãhã Yrã Fãnga lii le cĩnde yrã wãã mpãy kã pe seefar le Yesu ne, koo kã ke ra tyĩn sya kapee- wāpyeŋ fãnga koho wo, ma suhu gbã ne. ³ Kãnde lii le ta, wo sã waha yia ma naa le yãr ye. Koo kã, le sã waha yia ma kapee- wāpyeŋ fãnga pye klaha- wo na ye. Kãnde lii le ta, le sã waha yia lii na ye, Yãhã loo pye wo kã ke Dya wãnwãã ne driyẽ wo. Ke Dya n pa driyẽ wo nawee kadye ne mii wii kapeepyefa dyaŋ, ma ba ku wo kapee- wĩ na. Kapee- nkãy too pye, Yãhã koo wãpẽn draha gbe, ma ke taha Yesu yĩŋ na. ⁴ Yãhã loo pye ma yee ke kãnde lii ta, le lii yar ma yee loo le sroŋ, loo ga waha pye Yesu kãmay na. Loo na, wo ga sroŋ ke yĩnde na le kãnde kue ye. Yãhã Yrã ne le wo troho wãtãhã sroŋ yagaa, wo koho fãnga sã kã ye.

⁵ Mpãy, pe laampee- wũhũ kã ke pe troho wãtãhã sroŋ, pe ma pe ya laam wũhũ wãke na yalebye. Mpãy pe tyii Yãhã Yrã n nii pe troho wãtãhã sroŋ pe kã, poo ma Yãhã Yrã laam wũhũ wãke na yalebye. ⁶ Mpãy pe ma pe ya laam wũhũ wãke na yalebye, gbã ma poo wĩ. Mpãy pe -sã ma Yãhã Yrã laam wũhũ wãke na yalebye, poo ga cĩnde yrã yãã yrĩŋ ne. ⁷ Mpãy pe pe ya laam wũhũ ya pye yalebye, pe ma Yãhã napĩ-. Kãnde lii Yãhã le ta, pe le sye. Pe saha luhu gẽ luhu le ye ye. ⁸ Mpãy pe pe ya laam kãnde yãr, pe pyer sã n tãy Yãhã ye ye.

⁹ Yii poo na, ye sã ye troho tãhã ye laam wãtãhã ye, Yãhã Yrã Fãnga le ma ye laam wo, ye ye troho tãhã mii Yãhã Yrã le yar ye na mii. Wii woo, Yesu Crise Yrã Fãnga wee u laam wo ye, ufua wee Yesu Crise wũũ ye. ¹⁰ Tee sya mii ye kadye yai gbã wãku

ne ye kapee- wĩ na, Yāhā Yīndefua Crise wĩ ma pye ye laam wo, ye yrā ga maha ba nii yrāᅇ na le kuāᅇ ne. Yāhā yee, ye sronᅇ ke yīnde na, koo kē. ¹¹ Yāhā Yrā ma -sē pye ye laam wo, ye kadye gii ke yai gbā ne, Yāhā ga ba ke ta ke n yir gbā wo ke dur ba yrāᅇ na ke Yrā kāmāy na. Ye sē yāā, koo Yāhā kē ke Yesu Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāᅇ na gbaafa ye. ¹² Wo nna, le nii ke syi, wo yai wo naa wo troho tāhā mii Yāhā Yrā le yar wo na mii, ma yee too tyii wii laam wūhū wāpyeᅇ koo na. ¹³ Ye sē yāā, ye ma nii yii laam wūhū koo pye, ye ga ku. Ye ma -sē nii ye troho tāhā, mii Yāhā Yrā le yar ye na mii, ma ye laangapeer yi kāā ye laam wo gbegbe, ye ga cīinde yrā yāā. ¹⁴ Mpāy bye pe ma Yāhā Yrā ne le pe troho wātāhā sronᅇ, pe ma Yāhā pii. ¹⁵ Ye sē yāā, Yāhā Yrā lii Yāhā le le ye laam wo, loo sē ye ta ngaa yāmpuai ma maha ntāncer le ye laam wo ye. Loo Yāhā Yrā nde ye ta ye n nii Yāhā pii, loo ne wo bye ga waha Yāhā yee wo Tuhufua, wo yīmbui yir wo yee: «Ta Tuhufua». ¹⁶ Yāhā Yrā ge le yar wo na wo laam wo wo n le cā ma yee, Yāhā pii me wo ne. ¹⁷ Too nii ke pii, ke yē ter kayūhū nkāy wāwāā ne ke nawee- kē, wo bya ga ke yāā mii Yāhā Yīndefua Crise ke yāā mii. Ye sē yāā, wo bya ma nii wāfāy yāā u ne, wo ga ba miingbāᅇ yāā u wāᅇ syi dyaᅇ.

Kayūhū nkāy ke n pai

¹⁸ N cā, wāfāy tii bye too n fāy driyē nge wo, te kloᅇ te sē n tān ge tān nayōr rii ne too ga ba yāā sukūhū gaa laam wo ye. ¹⁹ Per gaa ma ke n pai, koo per na Yāhā ga ba ke pii nayōr yar gbaa na, nawee- bye n ke yāā yīnde ne. Wān tii bye Yāhā te tāhā, koo per wāyāā laam te bye yigi. ²⁰ Ye sē yāā, wān tii bye Yāhā te tāhā, te bye ma gbā koho wo. Too sē kē te te ya ta gbā koho wo ye, Yāhā kē ke te ta ke syi. Ke sē -sē yee te kuee yai tāᅇ ke syi ye. Te koho taha yaha per gii na, Yāhā ga ba ke pii

nayōr yar. ²¹ Te koho taha yaha lii na, loo ne nde: Yāhā ga ba te yi kāā gbā fānga koho wo, te n Yāhā nayōr ter yāā, te saa maha pye yāā ngaa ter fānga koho wo nantāᅇ ye, mii Yāhā pii wāᅇ syi dyaᅇ. ²² Wo bye cā ma yee, ma sya ba waa nanga per na, driyē wān bye n sī wāfāy koho wo, mii cōo dyaᅇ lai u yigi u n ga see ma nii n sī wāfāy koho wo mii. ²³ Driyē wān ya sē ne ye: Wii mpāy too Yāhā Yrā yāā wa ke Yāhā kayūhū yaha ye, loo n nii le wācir, wii ge n sī wo laam wo, ma yee Yāhā ke wo ta farfar wo n nii ke pii wo kuāᅇ ne, wo kadye ma n maha pye wāfāy gaa ter fānga koho wo nantāᅇ ye. ²⁴ Wo cā Yāhā wo sya yaha wa, wo sē -sē wo wāsyayaha kayūhū bye yāā wa yīnde ge ne ye, wo koho taha yaha ke na. Mboo nawee, taa koho taha yaha lii na, ma'a le yāā wa yīnde ne, ma saha yee nantāᅇ ma koho taha yaha le na ye. Waa ma la, u ma le kai yāā yīnde ne, u maha yee woo koho taha yaha le na? ²⁵ Kai lii too sē le yāā yīnde ne ye, wo ma koho taha yaha le na, wo yai wo naa le kai sēᅇ laanyīn ne.

²⁶ Yāhā Yrā bya maha koho le wo ye yalebye, fānga wee wo na ye, koo kē. Ye sē yāā, kai- nkāy ke yai wo ke nar Yāhā ye, wo sē ke cā ye. Yāhā Yrā -sē ma le n pāā Yāhā ye wo draha wo, ma ke nar kaplāᅇ nkāy ne, ke yīᅇ wūhū gbaha ter, ke saha cā tōr yē kaplāᅇ ya ne ye. ²⁷ Yāhā ke -sē nawee- laam wūhū war, ke maha Yāhā Yrā laam wūhū cā. Kai lii Yāhā Yrā n pāā Yāhā ye, Yāhā loo bye cā. Kai- nkāy ke yō Yāhā ye ma maha n tāy ke ye, koo kē Yāhā Yrā n pāā Yāhā ye, mpāy wĩ na pe ma koo wām.

Kacān wee wo ntāᅇ wādyeᅇ na Yāhā tāy ye

²⁸ Mpāy Yāhā wĩ gboho pe laam wo, kai- nkāy bye ke pe dye, Yāhā n ta ke n yi wāyūhū na. Poo mpāy Yāhā wĩ gboho pe laam wo, poo me Yāhā pe yee yi pe nii ke wām. ²⁹ Ye sē yāā, mpāy bye Yāhā pe laam wĩ

yāŋ ma pe cāā yāŋ yi, ke yee pe nii ke Dya wāŋ syi dyaŋ, ke Dya n nii poo nabuar mii bye lɛfua. ³⁰ Mpāy Yāhā ba pe cāā yāŋ yi ta, ke pe yee pe nii ke wām. Ke -sē mpāy yee pe nii ke wām, ke pe ta pe n sroŋ ke yīnde na. Ke -sē mpāy ta pe n sroŋ ke yīnde na, ke poo ta wa ke niisayūhū fla wo.

³¹ Lii ya too ga maha pāā, loo ne nde: Yāhā ke ma wa wo ne, yoo ga waha laa pye wo na? ³² Ke sē sye ge sye ke ya koho Dya wākē na ye; ke ke Dya ta u n ku wo bye wīi na. Ke -sē loo pye, ye cā ma yee ke ga ba kai- bye wāā tāŋ wo kē Yesu ne. ³³ Yāhā ke wii mpāy yāŋ yi, waa ter saha yee wo sē n sroŋ ye, Yāhā yee wa wo sroŋ ke yīnde na. ³⁴ Yoo ga waha yee wo yai wāpēn gaa ter ne? Woofua wee ye. Yesu Crise ku wa wo wāpēn wīi na. Loo ya sē maha ne ye, u yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Yagaa u ma u nii Yāhā kāndigi koho kuɛ ye kai- bye yīŋ na, ma nii Yāhā nar wo kē.

³⁵ Nwa syi ma, ke ga waha dye wo nsoho wo Yesu ne, ke wo ntāŋ yi kāā wo nsoho wo u ne? Wāfāy saha yia ye, ntāncɛr saha yia, wo wānuhu Yesu wīi na, loo saha yia, fāā ma suhu nawān ne, te saha yia. Kapee- ma sya wo dye, pe ma sya wo boo Yesu wīi na, koo ngīi saha wo cāāŋ wii na Yesu ne, wo ntāŋ saa dye u tāy ye. ³⁶ Koo wāfāy ngīi bye wīi ge ne le bii cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Ma wīi ta,
pe wo ke wāboo ne ke yai ke yīmper.
Pe yīnde na,
wo ma mii mbaa mpāy dyaŋ pe boo n kaa.»

³⁷ Koo wāfāy ngīi bye laam wo, wo -sē sroŋ n yia yalebye Yesu Crise kāmāy na, woo wii wo ntāŋ dye u tāy. ³⁸ N le cā laha ma yee, wo ku woo, wo ma yrāŋ na woo, yāhāyīŋ tēnlɛɛ woo, sāndāpee fāŋga woo, yagaa wūhū woo, sukūhū gaa wūhū woo, ³⁹ fāngafa woo, yāhāyīŋ fāŋga

wān woo, kāntraha fāŋga wān woo, too wān nde kur bye tii Yāhā te tāhā, kla gaa ter wee ke ga waha wo cɛr Yāhā laantār na ye, koo gii wo ntāŋ sroŋ dye ke tāy, ke n le yar wo na wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na.

9

Yāhā tesē ke nna mpāy ne ke pe yāŋ yi

¹ N ga ra nampyeŋ- Yiiffee- wīi pāā yagaa, pe myaha maha kē: Yiisrɛfa. Cīinde ne tē ga pāā ye ye; tē ma Yāhā Yīndefua Crise tēntēle, n saha kawar fua ye. Yāhā Yrā le maha ma ra laam wo, ma ra kaplāŋ sroŋ, ndoo ge cā cīinde ne tē n pāā. ² Ta nampyeŋ- Yiisrɛfa wīi ta, ra laam bye n wlāhā nii ra ye, le n maha nii ra yaa, n sē waha sā n wāy le ne ye. ³ Pe nii ra terfa, le ma ne pye mii, n ga waha pe draha gbe, n nii mii Yāhā yoosēn ta ra na, ta n cɛr Crise na, poo n -sē ra draha gbe, ma sya yaha, loo ne ga tāy ra ye. ⁴ Yiisrɛ- terfa me pe ne: Yāhā poo yāŋ yi, ma nii pe yee ke pii, ma ke ya nayōr yar pe na; Yāhā naambiyār le poo ne. Loo na, kānde lii ke le ta, ke le le soho poo koho wo, ma ke wāsey kānde yar pe na, ma -sē bii yē ter pe ye kayūhū wāwāā ne pe faale wādyaha kē. ⁵ Pe bye ma faale wādyaha Brama kur kuɛ pii. Yesu ge tuu see ba nawee, u see poo ter na, woo wii u ma kai- bye yīŋ na. Yāhā miingbāŋ yai ke naa n sey yalebye. Le nii ke syi.

⁶ N sē yee Yāhā ke bii yē ter kai lii ne, le nii wāwaha ye. Lii le ma le na, mpāy bye pe ma Yiisrɛ kur kuɛ pii, pe bye sē me pe ma cīinde Yiisrɛ- ye, koo kē. ⁷ Pe sya maha nii Brama kur kuɛ pii, pe bye sē - sē wee Brama pii cīinde ye. Ye sē yāā, Yāhā ge bii Brama pye ma yee: «Ma dya Yisyake kur wām poo me, pe ga ba nii ma cīinde kur kuɛ pii.» ⁸ Kapān nde yīntaha kē, mpāy bye, le tāy Brama ya ye u n pe see, poo sē me pe ma Yāhā pii ye; Yāhā bii yē ter mpāy wāwāā ne Brama kē, poo

ya me pe ma Brama cīinde kur kue pii. ⁹ Yāhā bii yē ter Yisyake wāsee wīi na kaplān nkāy ne, ke ngīi: Yāhā bii Brama pye ma yee:

«Dye laa yagaa syi, n ga dur ba, n ba yāā ma cōo naa kicar see.»

¹⁰ Le sē nii loo ya ye. Loo kur kue ye, Yerbeka wīi bya pye koo syi dyaŋ. Wuhuwām syām mpāy tuu see naam kicar, pe see tuhufua nen na; pe tuhufua kē wo wādyaha Yisyake ne. ¹¹⁻¹² Pe wuhuwām pe sē bii see wa ye, ye cā pe sē ba kapee laa pye yāā kayīi laa ne ye, Yāhā bii cāā poo nen waa yān yi wa, ma pe nahafua Yerbeka pye ma yee:

«N ga ba ta, cīifua woo n yahasee sya

kai- wo u lefua yaha.»

Yāhā loo nde pye ma le yar wo cā, ke ma yee ke ga nawee yān yi, ke sē ne ufua pyer yān ye. Yāhā laam wīi ne loo ne. ¹³ Loo ne le bii cāā yrūhū yaha pe wuhuwām wīi na Yāhā sabangbān wo ma yee: «Dyakuba wīi n tāy ra ye, le ter Yesōo wīi yaha.» ¹⁴ Wo ma loo nde yān, wo ga waha yee la, Yāhā sē n sron ye? Aye, wo saha yee ke syi ye! ¹⁵ Ye sē yāā, faale na, Yāhā bii Musa pye ma yee:

«N ma yee n ga wii fēn di, n ga ufua fēn di.

N ma yee n ga yō wii na, n ga yō ufua na.»

¹⁶ Yāhā ma yee ke ga nawee yān yi, ye cā le sē nii mii ufua laam wīi ne koo kē Yāhā n loo pye ye; le sē maha nii mii ufua u ya plāhā laa wāpyeŋ ne koo kē ye. Le yai Yāhā ye, koo kē ke n ufua fēn di. ¹⁷ Yāhā sabangbān wo le ma le yrūhū yaha ma yee, Yāhā bii Syiptefa yīn fuangbān pye ma yee:

«N ma ta Syipte kāntraha yīn na, ma yee n ga ra fāngangbān yar kai- nkāy ne

tē ga pye ma na*,

ta miingbān n yi kāntraha kur bye na.

Koo kē ta n ma ta yīn na.»

¹⁸ Ye sē yāā, le ma tāy Yāhā ye, ke n yee ke ga wii fēn di, ke ga ufua fēn di; le ma tāy ke ye, ke n yee ke ga wii ta ufua laam n waha, ke ga ufua ta ke syi.

Yāhā ncafūhū tesē ke laantār ne

¹⁹ Laa na, waa ga waha ra yey u yee: «Yāhā ma ke nawee- ta ke syi, pe ga waha laa pye la mii Yāhā laam wīi ya sē ne ye? Pe ma -sē nii ke laam wūhū pye, nwa ke n maha n yee pe tee n pye?» ²⁰ Mboo nawee, ma kloŋ ter, ma tee n pāā Yāhā ne ke syi. Kla saha ke fāāfua pye ke yee, ta fāāfua, nwa ma n ra fāā mma ma syi dyaŋ ye. ²¹ Ye sē gbāhā fāāfua yāā la, ke cuhu bye ma woo wān; ngii wīi ma tāy u ye, u ga waha ke kla fāā ke cuhu ne. Le ma tāy ke gbāhā fāāfua ye, u ga waha u cuhu gaa kūū u gbāi laa fāā u naa kayōr le le laam wo. Le ma maha tāy u ye, u ga waha koo cuhu gaa kūū u gbāi laa fāā kafar wākuee wīi.

²² Ye sē yāā, Yāhā wīi bya ma koo syi dyaŋ; ke nawee- bye tāhā. Le ma tāy ke ye, ke ga waha nawee- mpāy ta ke ke ncafūhū yar nawee- bye na, ke fāngangbān ne. Poo mii ge pe ta Yāhā n ke ncafūhū yar, pe yai wāpēn ne. Yāhā -sē maha ke laam yīn yaha pe wīi na. ²³ Le ma tāy ke ye, ke ga waha nawee- mpāy ta ke ke nayōr yar nawee- bye na, ke nayōr rii kacān wee te na ye. Poo mii bye, pe ta Yāhā n ke laantār yar nawee- bye na pe ga ke nayōr ter yāā.

²⁴ Wii Yesu kāndeyārfa me, Yāhā wo yān yi Yiifēe- nsoho wo tesē mpāy bya ne pe wee Yiifēe- ye.

²⁵ Loo ne, faale Yāhā kaplān tōrfua Yosee le yrūhū yaha ma yee, Yāhā bii yee:

«Mpāy pe wee ra nawee- ye, poo me tē ga yee ra nawee-»

* **9:17** 9.17 Faale cāā na, pe Yiisrefa bii pye Syipte yīn fuangbān yāmpar koho wo. Yāhā bii fānga wāā Musa kē, u n waha naa laanwō wūhū pye ma naa Yāhā fāngangbān yar Syiptefa na. Syipte yīn fuangbān laam -sē bii waha ter, u sē bii kānde wāā Yiisrefa kē fāhāfāhā ye.

Mpây pe wĩ sē naa n tã y ra ye ye,
yagaa n ga pe yee ra laanfa.

26 Teeli wo nawee- naa pe pye ma
yee:

Yāhā nawee- sē me ye ne ye,
loo teele ya wo, nawee- ga pe pye pe
yee:

Yāhā gii ke ma yrāṅ, koo pii me ye
ne.»

27 Faale Yāhā kaplāṅ tōrfua Yisa bya
maha nde yrūhū yaha Yiisrefa wĩ
na ma yee:

«Yiisrefa pe sya syar mii
flā dyaṅ muhulangbāṅ yē na,
mpây pe ga sya yaha pe laam
wo,
pe ga pye carle ya.

28 -Ye yāṅ,
Yīṅfua Yāhā ke kai- nkāy cāā
pāā yaha,
ke ga ke bye pye kua yagaa driyē
wo.»

29 U Yisa maha le pāā poo Yiisrefa
wĩ na ma yee:

«Yīṅfua Yāhā gii yersaha wee
ke fāngangbāṅ na ye,
ke ma ne pye ke sē tyii
wo wāle kur kuē pii mpây na
driyē wo ye,
wo wĩ ne ga pye le kua kāā
driyē wo,
Sodōfa wāṅ syi dyaṅ Gumorfa
ne.»

Yiisrefa pe le Yesu kapāyĩ wĩ sye

30 Too ga waha lii ya pāā, loo ne
nde: Mpây pe wee Yiiffee- ye, ma
maha pye pe sē naa n ke pe sroṅ
Yāhā yīnde na ye, pe Yesu wāta pe
Yater pe ta Yāhā n yee pe sroṅ ke
yīnde na. 31 Yiisrefa poo na, pe
yee kānde lii Yāhā le ta, poo ga pe
ya plāhā le wāyār ne pe sroṅ Yāhā
yīnde na. Pe sē -sē waha yia loo
ne ma sroṅ ye. 32 Nwa ta? Pe sē
naa n ke pe koho taha yaha Yāhā
na, ke n pe ta pe n sroṅ ke yīnde
na ye. Pe ba yee kānde lii le ta, poo
ga pe ya plāhā le wāyār ne pe sroṅ
ke yīnde na pe ya koho fānga ne.
Ntēmbalaha gii nawee- n kūn ke na,
pe ga kūn koo na. 33 Koo ntēmbalaha
nge wĩ ne le bii cāā yrūhū yaha
Yāhā sabangbāṅ wo ma yee:

«-Ye yāṅ,
n ga ntēmbalaha gaa ta Yu-
rusalem wo,
nawee- n naa n kūn ke na;
ntēmbangbāṅ kē ke ne,
ke ga nawee- ta pe n cēr ter fle
sīi.

Mpây pe -sē koho taha yaha
koo ntēmbangbāṅ nge na,
poo saa too yāā ye.»

10

1 Wo nna, lii le sroṅ gboho ra laam
wo, ta n nii le nar Yāhā ye ke yai
ke yīmper, loo ne ta terfa Yiiffee- n
waha sya yaha. 2 Lii tē ga pāā pe
wĩ na, pe n ke pe laam bye ne pe
Yāhā tēn tē fānga ne. Yāhā laantor
sē -sē wee pe ye ye. 3 Ye sē yāā,
Yāhā nawee ta u n sroṅ mii syi dyaṅ
ke yīnde na, pe sē le war ye, ma
pe ya wĩ ta pe ya ya, a loo ne le
ga waha nawee ta u n sroṅ Yāhā
yīnde na. Yagaa, Yāhā wĩ lii ke le
ta ma yee, loo ya ne le nawee ta u n
sroṅ ke yīnde na, pe loo sye. 4 Kai-
nkāy Yāhā yee wo ke pye wo sroṅ
ke yīnde na, Yāhā Yīndefua Crise pa
driyē nge wo loo na. Loo ne mpây
bye pe u ta pe Yater, Yāhā yee pe sroṅ
ke yīnde na.

*Mpây bye pe Yesu ta pe Yater,
Yāhā pe sya yaha*

5 Kānde lii le ta, nawee ma n ke
u sroṅ Yāhā yīnde na loo wāyār ne,
Musa bii lii yrūhū yaha loo wĩ na,
le nde: U bii yee:

«Kānde lii le ta,
wii ma waha yia ma yār le katan
kur bye wo,
ma sroṅ, ufua ga cīnde yrā
yāā.»

6 Mboo wii ma n ke ma sroṅ Yāhā
yīnde na Yesu Crise wātaṅ ne ma
Yater, ma sē yai ma naa le ga ma
laam wo ma yee: «Yoo ga dugu ga
yāhāyīṅ na, u ga tege ba Crise ne
ye.» 7 Ma sē maha yai ma yee: «Yoo
ga tege dye ku- klo wo, u ga Crise
gbe nakur nsoho wo u pa u ne ye.»

8 Mboo wii taa Yesu ta ma Yater, cā:
«Le Yāhā kapān ma nawee tã y, le

fla sê dey ye. Le ma ma yê wo, ma maha ma ma laam wo.» Loo kapân ne too n pãã nawee- ye ma yee, pe yai pe Yesu Crise ta pe Yater. ⁹ Ma'a le pãã ma yê ne nawee- yinde na ma yee, Yesu Crise kê u ma Yĩnfua, ma'a maha le sya cĩnde ma laam wo ma yee, Yãhã u ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye, ma ga sya yaha. ¹⁰ Ma sê yãã, ma'a Yesu wĩ sya cĩnde ma laam wo, Yãhã ga yee ma sron ke yinde na. Ma'a loo pãã ma yê ne nawee- yinde na, Yãhã ga ma sya yaha. ¹¹ Loo ne le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee:

«Wii ma Yãhã ta u Yater,
ufua saa fyar yãã yãã ye.»

¹² Loo ne, ngaa wee ke Yiiffee- war mpãy ne pe wee Yiiffee- ye: Pe bye ma Yĩnfua nen ya ne; mpãy bye pe u nar u koho le pe ye, u ga le pye, u laantãr wũhũ gbobo. ¹³ Ye sê yãã, loo ne le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee:

«Nawee wii nawee wii woo
ma Yĩnfua myaha yee ma u nar,
ufua ga wãsyayaha yãã.»

¹⁴ Nawee- ma yee pe sê u ta pe Yater ye, pe -sê ga pye mii pe u nar u koho le pe ye? Pe ma -sê yee pe sê u wĩ luhu yãã ye, pe ga pye mii pe u ta pe Yater? Waa ma -sê yee u sê u wĩ pãã pe ye ye, pe ga pye mii pe le yãã luhu? ¹⁵ Le ma -sê pye mpãy sê lehe wãã le Yesu kapãyĩ wãpãã wĩ na nawee- ye ye, le kapãyĩ pããfa ga yir na? Yãhã mpãy lehe wãã wa; loo ne le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee: «Yãŋ, le kapãyĩ pããfa wãpaŋ nuhu yigi nawee- kê.»

¹⁶ Mpãy pe le Yesu kapãyĩ yãã luhu, pe laam wo mpãy -sê ma pe sê ke kaplãŋ sya cĩnde ye. Loo ne faale Yãhã kaplãŋ tãrfua Yiisa n bii yee:

«Yĩnfua Yãhã,
nawee- busãã sê ma kaplãŋ sya
cĩnde wo ye ye?»

¹⁷ Ye sê yãã, ma'a le Yesu kapãyĩ luhu, loo ne maa Yesu ta ma Yater. Kaplãŋ nkãy taa luhu, Yãhã Yĩndefua Crise yê kaplãŋ kê. ¹⁸ Lii

tê ga yey, loo ne nde: Yiiffee- sê loo kapãyĩ nde yãã luhu la? Pe le yãã luhu. Yãhã sabangbãŋ wo, le ma le yrũhũ yaha ma yee:

«Kãntrahafa kur bye

le kapãyĩ pããfa kaplãŋ luhu.

Pe yê kaplãŋ ka driyê tebehe bye wo.»

¹⁹ N ga maha nde yey: Yiisrefa sê le Yesu kapãyĩ wũhũ war la? Pe ke war, pe sê -sê ke sya ye. Musa yee Yãhã lii pãã pe ye, le nde:

«Mpãy pe wee ra nna ye,
n ga pe wĩ ta le n yinde yigi ye
kê.»

Mpãy pe sê ra cã ye,
n ga pe wĩ ta le n laam war ye
kê.»

²⁰ Yiisa bya ge maha yee, Yãhã le pãã ma yee:

«Mpãy ge pe sê naa ra ke ye,
pe ra yãã; mpãy pe sê naa ta wĩ
ga ye,
n nii yar poo na.»

²¹ Ma -sê yee Yiisrefa wĩ na, Musa yee Yãhã le pãã pe wĩ na ma yee:

«Ke yai ke yĩmper,
n koho no wãã pe ye ndoo ga pe
sya yaha.

Pe laam -sê waha ter,
pe sê n luhu ra ye ye ma ra
kaplãŋ kai.»

11

Yãhã sê Yiisrefa miy yaha ye

¹ Loo na, n ga ye yey nde ne: Le nii ke syi, Yãhã pe Yiisrefa miy yaha la, poo mpãy pe ma ke nawee-? Aye, le saha nii ke syi ye! Ye sê yãã, Yiisrefa naa kê ndoo ge ne, wo faale wãdyaha Brama kur kue puee kê ra ne, n yi Bësyame terfa wo. ² Yãhã sê ke nawee- miy yaha ye, poo mpãy ke pe yãŋ yi faale wo. Lii le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, faale Yãhã kaplãŋ tãrfua Yeli laam bii war Yiisrefa wĩ na, u n le pãã Yãhã ye, ye koo kaplãŋ yãã kal. Ke ma ke yrũhũ yaha ma yee, Yeli Yãhã pye ma yee: ³ «Yĩnfua Yãhã, ma sê yãã, pe ma kaplãŋ tãrfua boo, ma ma diŋ yisar pye klaha-. Ndoos ya kê tê kuee, pe

n maha ra wāboo wī ke.» ⁴ Yāhā ke -sē u yē sya lii ne, ye maha loo bya cā: Ke yee: «Yāŋ! Mboo ya sē kē taa ma ye. Nawee- nyertāā yībua ma, pe Bala wātēŋ sye, u Bala wii nawee- u fāā, ma u ta ndoo draha wo, ndoo wii n ma Yāhā. Ta n poo yāŋ yi ma sēŋ pe na.» ⁵ Ye ma Yeli wī nde yāŋ, le maha ma ke syi nanga nge na. Yiisrefa mpāy maha ma car, Yāhā pe yāŋ yi ke laantār flāhā tāy. ⁶ Ke pe yāŋ yi ke dyaŋ ke laantār flāhā tāy, le sē nii mii pe kayūhū pye Yāhā n pe yāŋ yi ye. Le ma ne pye mii Yāhā nawee- yāŋ n yi pe kayūhū wāpye wī na, loo myaha pe yai le ne, Yāhā laantār kalaa wee nantāŋ ye.

⁷ Lii ya le ma le na, pe Yiisrefa pe naa n ke fānga ne pe sroŋ Yāhā yīnde na, pe sē ke yāā ye. Mpāy ya Yāhā pe yāŋ yi, poo ya me pe loo kayī yāā. Pe busāā mpāy bye pe kuee, Yāhā pe laam tee ta, pe sē waha ke laam wī laa war ye. ⁸ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yāhā pe laam tee ta, pe n nii,
ke wī sē kai kua pe laam wo ye;
ke pe ta, pe yīmpε lii yāā pe sē
le war ye,
pe ndityuhu lii luhu pe sē le war
ye,
ma sya ba waa nanga na.»

⁹ Wo faale wādyaha Dawide bya bii yee pe wī na ma yee:

«Pe diŋ wāyi ter Yāhā kē,
pe kaboo wān ne tesē ke dir
wādiŋ ne,
te nii pe ye namihi wāŋ syi
dyaŋ,
jrāy ne, pe n too dye te laam wo,
Yāhā n pe pēn.

¹⁰ Pe yīmpε, pe wam too,
pe ma n waha naa Yāhā kai- war
ye.

Kānde lii le ta, loo wāfāy
le pe ta kāntuhu n kur pe ye.»

*Mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe bya le
Yesu kapāyī yāā luhu*

¹¹ N ga ye yey lii ne le nde: Pe Yiisrefa pe plaha ke syi, pe plaha la pe kuāŋ ne? Aye, pe sē plaha pe

kuāŋ ne ye! Pe wāplaha koo -sē ta, terfa mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe le Yesu kapāyī yāā luhu, Yāhā n pe sya yaha, pe wāsyayaha wī n yīnde yigi pe Yiisrefa kē. ¹² Pe wāteepye nii kayī driyēfa ye, pe Yāhā kānde wāmiyaha bya nii kayī mpāy ye pe wee Yiiffee- ye. Le nii ke syi pe Yiiffee- bye ma -sē ba pe yīntaha wā klaha Yāhā kuε ye, -ye cā pe driyēfa kur bye ga ba kayī lii yāā loo nde kur ye, le ga ba gboho ta ter. ¹³ Yagaa, n ga laa pāā yii ye, yii mpāy tee wee Yiiffee- ye: Ndo kē, u Yesu tēnlεhe yii ye, yii mpāy ye wee Yiiffee- ye. Yāhā tēn lii le soho ra koho wo, le ma ra ye yīnkuāyir wī. ¹⁴ Loo nde na, n n ke ta terfa Yiiffee- n ye wī yāā, le n yīnde yigi pe kē, mpāy n yīntaha sroŋ Yāhā ye, ke n pe sya yaha ta tēn kāmāy na. ¹⁵ Yāhā koho wākuāŋ pe na, loo nde nii driyēfa kur bye wāwāāle wī Yāhā ne. Le nii ke syi, Yāhā ma maha ba pe gbihi ta, pe n nii ke nawee-, loo kayī nde ga ba gboho ta ter, le sya nakur raa ta, te n nii yrāŋ na.

¹⁶ Dir rii te cāā dye, pe ma diŋ yi te ne Yāhā kē te n nii ke wān, dir rii bye te ga dye kur kuε ye, te bya ma Yāhā wān. Katyigi gii nnen ma nii Yāhā wān, te kayay bya ma Yāhā wān. ¹⁷ Yiisrefa wī ma mii kaha wolifye katyigi wāŋ syi dyaŋ pe sī tar wo ke n le, pe n ba te kayay taa cer kāā. Mboo wii taa wee Yiiffee ye, wlaha wolifye katyigi gii ke fiy ke ya ya, waa sē ke sī ye, ma wī ma mii koo katyigi nge kayaŋ gaa dyaŋ pe gbā cer ma ba ke pua mar ke kaha wolifye kayaŋ cersaha fla na. Ke syi ne, ma n poho ke kaha wolifye katyigi nnen too kāmāy na. ¹⁸ Loo na, ma sē yai ma mii sey, ma naa too kayay nde yāŋ mii ngaa sē kē te ne ye. Ma saha mii sey gε sey ye; ma sē yāā, te nnen sē n poho mboo kāmāy na ye, mboo kē taa n poho too kāmāy na.

¹⁹ Ma ga waha yee: «Laa na, pe kayay nde cer kāā, ma yee ndoo yai n pua mar te draha wo.» ²⁰ Pe

wācērkāã wīi ma cīinde; pe sē Yesu ta pe Yater ye, koo kē Yāhā n pe cēr kāã. Ma'a -sē yāã, Yāhā ma ta poo draha wo, ma Yesu ta ma Yater, koo kē. Ma'a syi ma naa mii sey loo nde ne ye, ma yai ma naa n fya Yāhā na. ²¹ Ma sē yāã, pe Yiiffee- poo mpāy pe ma te cīinde kayay, Yāhā sē kace yaha pe na ye, ma yai ma cā, mboo wii ma wee cīinde kayay ye, ma'a yee ma sē Yesu ta ma Yater ma kuāᅇ ne ye, Yāhā ga ma bya cēr kāã. ²² Yāᅇ! Yāhā laam n tāy; nawee ma -sē laa tee pye ke ga maha waha ufua pēn. Mpāy pe ke kānde miy yaha, ke pe pēn, ma -sē ke laantār yar mboo na. Ma -sē yai, ma koho taha yaha ke laantār na ma laam bye ne, mii loo sē ne ye, ma bya ga cēr kāã mii kayay dyaᅇ. ²³ Pe Yiiffee- bya ma -sē yīntaha sroᅇ Yāhā ye, ma Yesu ta pe Yater, Yāhā ga pe gbihi ta pe pye na faale na. Yāhā fānga kāmāy na, ke ga waha yia ke maha pe gbihi pua mar pe cersadyaha fla na. ²⁴ Mboo wii taa wee Yiiffee ye, ma ma mii wlaaha wolifye katyigi kayay dyaᅇ pe gbā cēr, ma ga ke pua mar kaha wolifye katyigi na; ma cā Yāhā fāngangbāᅇ kē ke yia loo nde na. Pe Yiiffee- poo na, pe ma mii ke kaha wolifye katyigi kayay dyaᅇ pe gbā cēr; pe wāpuamar koo katyigi cēr ya na pe cersadyaha fla na, ma yee la, Yāhā fāngangbāᅇ saha yia loo nde syi ya na ye?

Yiiffee- bya ga ba sya yaha

²⁵ Wo nna, kangbāy laa nde waa sē le cā yāã ye, n ga le yar ye na ye n cā, ye ma n naa yii sey ye kacān wīi ne ye: -Ye yāᅇ, Yiiffee- busāã mpāy pe ya laam tee ta pe sē waha Yāhā laam wūhū war ye. Pe ga kuee ke dyaᅇ, mpāy pe wee Yiiffee- ye, poo busāã n sya ba naa Yesu ta pe Yater ke n pe sya naa n yaha, pe yē n sya ba tā. Loo kur ye, pe Yiiffee- bye n cā pe laam gbihi ta pe Yesu ta pe Yater. ²⁶ Pe Yiisrēfa kur bye pe ga sya yaha mii, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāᅇ wo ma yee:

«U Syayahafua ga ba yir Syō kue ye, u ba Dyakuba kur kue pii yee, mpāy pe Yāhā kānde miy yaha.

²⁷ Yāhā yee too naambiyār nde ne ke n pai le pe ne, ke pe kapee- laha kāã pe yīᅇ na.»

²⁸ Pe Yiiffee- Yesu kapāyīi wīi sye ma nii Yāhā napīi. Loo n ta ye n kayīi yāã. Yāhā sē yi kāã ke yē wāter wīi kur ye ye, pe Yiiffee- wīi n tāy Yāhā ye pe wāle kāmāy na, pe wāle mpāy Yāhā bii pe yāᅇ yi faale cāã na, ma pe ta ke nawee-. ²⁹ Ye sē yāã, Yāhā ma kla gii wāã, ke sē ke dur n sya ye, ke ma maha mpāy yāᅇ yi, ke pe yāᅇ yi ke kuāᅇ ne, ke sē ke yē dur ye. ³⁰ Yii mpāy tee wee Yiiffee- ye, ye sē ba luhu Yāhā ye faale cāã na ye. Yagaa, Yiiffee- pe sē luhu Yāhā ye ye, loo nde ta Yāhā n ye fēn di. ³¹ Pe Yiiffee- wīi bya ga ba nii koo syi. Poo mpāy pe sē luhu Yāhā ye nanga ye, Yāhā ga ba pe bya fēn di. Ke ye fēn di mii, ke ga ba pe bya fēn di koo syi. ³² Ye sē yāã, Yāhā tyii nawee- ter bye na, pe n ke yē kaplāᅇ wāluhu wīi sye ma -sē wāfāy yāã. Loo kur ye, ke n ba pe bye fēn di, pe n cā ke nawee fēn di.

Kacān wee Yāhā wāgboho na ye

³³ Kayūhū nkāy ke ma Yāhā wān, kacān wee ke na ye. Ke laantor tesē ke laam kacān ne, yersaha wee te na ye. Kai- nkāy ke ma Yāhā laam wo wāpye wūhū, waa saha ke cā ye, ke kai- gbihi n ta mii syi dyaᅇ, waa saha le war ye! ³⁴ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāᅇ wo ma yee:

«Waa saha Yāhā laam wūhū cā ye, waa saha laantor le ke laam wo ye.

³⁵ Waa wee tuu waha yia, ma cāã ngaa wāã Yāhā kē, ke n ba le kayīi dur u kē ye.»

³⁶ Cīinde ne, woofua wee ye. Ye sē yāã, koo kē ke kai- bye ta, koo kē ke wān bye tāhā, te bye ma koo wān.

Ke miingbāᅇ yai ke naa n sey yalebye, wāyeryāã ma n pye le na ye!

Amen, le nii ke syi.

12

Lii le ma cīnde Yāhā wāsey

¹ Wo nna, yii mpāy tee ma wo Yesu kāndeyārwai, ye cā Yāhā wo fen di, ma sya wo yi kǎā te wo. Loo nde wīi na, ye tyii ta n ye yar waha wīi nen ne: -Ye yii le soho Yāhā koho wo yrāᅇ na, mii kla dyaᅇ pe boo ke kē, ke kla n nii Yāhā wāᅇ ke kuāᅇ ne; ke wīi n maha naa n tǎy ke ye. Loo ne le ma cīnde Yāhā wāsey. ² Ye ma syi ye naa driyēfa kai- yāᅇ tesē pe laangar wūhū ne ye. Ye tyii Yāhā n ye laam wā klaha, ke kacānfān le ye laam wo, ye n ke laam wūhū war, ye naa ke pye, nkāy ke yō, ma n tǎy ke ye, ma maha sroᅇ.

³ Yāhā kayīi wāā ra kē ma ra ta ke tēntē. Loo nde na, n ga ye nanem yar nde ne: Ye ma syi ye naa yii ta draha gii wo tee sē nō ke na ye. Tee ma mii, -ye naa yii yāᅇ koo syi! Ye sē yāā, Yāhā kayīi ye ta ye n Yesu ta ye Yater mii, -ye naa yii yāᅇ koo draha wo. ⁴ Ye cā nawee kadye nen ya ma teebeᅇ busāā ne; ke teebeᅇ nanem bye ma ke tēᅇ ne ke ya wuhu na. ⁵ Wii mpāy too ma Yesu kāndeyārfa, wo wīi ma koo syi. Wo nihi; too -sē wāā le Yāhā Yīndefua Crise kāmāy na, wo ma kadye nen ya dyaᅇ. Wo bye tēᅇ ma ke ya wuhu na, mii kadye nen teebeᅇ dyaᅇ ke tēᅇ ma ke ya wuhu na mii. ⁶ Yāhā kaa taha wo nanem bye na. Ye sē yāā, ke fāᅇga tii wāā wo kē, te ma te ya wuhu na. Le nii ke syi, wo nanem bye yai wo koo fāᅇga ta wo naa tēn tē. Yāhā ma fāᅇga wāā wii kē u n waha ke kaplāᅇ luhu u laam wo, u -sē naa ke tōr nawee- ye ke n naa n sroᅇ Yesu kānde wūhū ne. ⁷ Yāhā ma fāᅇga wāā wii kē u n nii koho le pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye, u -sē naa le pye laantee nen ne. Yāhā ma fāᅇga wāā wii kē u n nii u nampyeᅇ-klaha Yāhā kaplāᅇ ne, u -sē naa pe klaha nuhu ne. ⁸ Yāhā ma fāᅇga wāā wii kē u n waha laantor le u nampyeᅇ- laam wo, u -sē naa le pye.

Yāhā ma fāᅇga wāā wii kē, u n waha u ya koho wān taa ta ma kayīi pye te ne, u -sē naa le pye laanyōm ne. Yāhā ma fāᅇga wāā wii kē u n nii yahaseefua Yesu kāndeyārfa yawāhā fla wo, u -sē u ya plāhā le tēn na. Yāhā ma fāᅇga wāā wii kē u n waha fenfa laam yīn, u -sē naa pe laam yīn nuhu ne.

Yesu kāndeyārfa troho wātāhā

⁹ Ye tyii nawee- ntāᅇ n naa n dye ye tǎy cīnde wādyeᅇ! Kai- nkāy ke sē yō ye, ye tyii koo wīi n fūhū ye ye! Kai- nkāy ke yō, -ye pua yaha koo na! ¹⁰ Ye tyii ye ntāᅇ n naa n dye yii tǎy mii tuhufua nen pii dyaᅇ, -tee naa n tǎy yii ne! -Ye naa yii kihi nagboho wātaᅇ ne yii na! ¹¹ -Ye naa ye tēn tē ye laam fāᅇga ne -tee tyii napar na! Ye tyii Yāhā Yrā n nii ye laam wo, -ye naa tēn tē Yīnfua Yesu kē! ¹² Tee koho taha yaha Yesu na, ye tyii le n naa nuhu yigi ye kē! -Ye naa yii plāhā wāfāy wo! -Ye naa n pāā Yāhā ne yalebye, ye ma n fāy sya le ne ye! ¹³ Ngii wīi ma pye ye Yesu kāndeyārwai na, -ye naa ke pye pe kē! -Ye nampay gbihi naa n yigi!

¹⁴ Mpāy pe kapee- ka n pye ye na ke dyaᅇ, -ye naa Yāhā nar pe kē ke kaa taha pe na; ye ma syi ye yoosēn pāā naa n wāā pe kē ye. ¹⁵ Waa ma kayīi laa ter yāā ma nii nuhu di le na, -ye ye laam fleᅇ u ne, -ye naa ke nuhu di u ne. Kapee laa ma -sē waa dye u n nii wūn, -ye u fen di cīnde, -tee wūn le tāᅇ u ye. ¹⁶ -Ye naa nii yīmbui nen na yii ne. Ye ma syi ye naa yahasee fla ya ke ye, ye tyii yīnkorle tēᅇ wīi bya n naa n tǎy ye ye. Ye ma syi ye naa le ga ye yee ye kai- bye cā tāᅇ ye!

¹⁷ Wii ma kapee pye ye na, ye ma syi ye yee, yaa le dur u kē, ye kapee laa pye u na ye. -Ye naa kayīi wāpyeᅇ ya ke nawee- bye kē! ¹⁸ Yii poo na, le ma ga waha pye tesē le ma nii ye wīi, -ye naa laanyīn ke nawee- bye kē! ¹⁹ Ta naambiyām, waa ma kapee pye ye na, ye ma syi ye yee, yaa le kafue yi u na ye! Ye tyii, Yāhā

laam ga war ufua ne, ke n laa pye. Ye sē yāā, loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: Yāhā yee: «Ndoō kē tē ga ba kapee- bye kafue yi.

Ndoō kē tē ga ba kapeepyefa bye dāā pe kapee- ne, n ke dur wāā pe kē.»

²⁰ Le maha ma le yrūhū yaha ma yee:

«Fāā ma ma napīi yigi, ngaa wāā u kē u n di.

Loho fāā ma u yigi, loho wāā u kē u n wo.

Ma'a nii loo pye, fyar ga u sron yigi u kapee- nkāy wīi na tuu pye ma na.»*

²¹ Ma'a syi kapee- wāpyeŋ n yia ma na ye. Kayīi wāpyeŋ ta ma kapee yia le ne.

13

-Ye naa n luhu klo fāngafa ye!

¹ -Ye naa n luhu klo fāngafa ye, loo le sron. Ye sē yāā, koo fānga wee mii ke sē yir Yāhā ye ye. Yahaseefa mpāy bye pe ma yīŋ na, Yāhā kē ke pe ta. ² Loo ne, wii ma yee u saa yer fāngafa wīi na ye, le nii mii Yāhā lii ta, ufua sye u saa yer le na ye. Mpāy pe sē n yer le na ye, pe wāpēn ke pe ya kē ke syi ne. ³ Kapeepyefa me pe n fya fāngafa na, kayīpyefa sē me ye. Ma'a yee fāngafa ma n naa ma fāy yahaseefa ne ye, ma naa kayīi pye, pe ga syaha ge wāā ma kē loo nde na. ⁴ Yāhā kē ke fāngafua taha u tēn na. U n ke ma naa n sron ma troho wātāhā ne. Ma'a -sē kapee pye, ma yai ma naa n fya. Fānga gii ke le soho u koho wo, ke sē ka wāā u kē ke dyan ye. Yāhā kē ke u taha le na; waa ma kapee pye u nampyeŋ na, woo kē u ga le kafue yi ufua na, u u pēn u nampyeŋ kē. ⁵ Loo ne, ye ma yee ye sē n luhu fāngafa ye ye, ye ga waha wāpēn yāā le na. Mii le wāpēn wīi ge sē ne ye, yii ge le cā ye laam wo ma yee, ye yai ye naa n luhu pe ye, loo le sron.

⁶ Loo maha ne, ye kufar dāā. Ye sē yāā, fāngafa ma draha gii wo Yāhā kē ke pe ta koo fla na ma pe taha loo tēn na, pe n nii loo ya na. ⁷ Wii ma yai ngii ne, -ye koo wāā ufua kē! Tee yai kufar wāwāā ne wii kē, -ye naa te wāā ufua kē! Tee yai kla gii wāwāā ne wii kē, -ye naa ke wāā ufua kē! Tee yai ye naa n fya wii na, -ye -sē naa n fya u na! Tee yai ye naa wii myaha gboho, -ye -sē naa u myaha gboho!

-Ye naa ye troho tāhā cāā- wo!

⁸ Ye ma syi waa fue n nii ye na ye. Fue lii ya le ma ye na, ye tyii ye ntāŋ n naa n dye yii tāy yalebye. Ye sē yāā, wii nampyeŋ- ntāŋ ma dye u tāy, ufua ma tāŋ Yāhā kānde wo. ⁹ Ye sē yāā, kānde lii Yāhā le ta, le katan nkāy ma ke yrūhū yaha ma yee: «Ma'a syi ma cayor le ma nampyeŋ ne ye! Ma'a syi ma nawee boo ye! Ma'a syi ma waa kla yuhu ye! Ma'a syi ma naa yīnde yi waa kla na ye!» Koo katan resyar ngīi, ma suhu le Yāhā kānde katan nkāy ne ke sē yāā tōr nwo ye, ke bye ke ya wāā le Yāhā kānde katan nde fla ya wo ma yee: «Ma ya wīi le n tāy ma ye mii syi dyan, tyii ma nampyeŋ wīi n naa n tāy ma ye ke syi.» ¹⁰ Ye sē yāā, mboo wii ma nampyeŋ- ntāŋ ma dye ma tāy, ma saha kapee laa ter pye pe na nantāŋ ye. Koo kē mboo wii ma le Yāhā kānde katan nde fla yār, le nii mii ma ma tāŋ le Yāhā kānde katan bye wo.

¹¹ Ye yai ye naa le Yāhā kānde katan nde fla yār. Wo ma yale lii na yagaa, ye le cā: Ye yiryale ne yagaa woo wāy na. Yagaa, wo wāsyayaha wīi ga yi gbaa na. Loo yale gbe taha ma ter cāā gii cāā yaha too ba Yesu fe ta wo Yater. ¹² Ke yīmper n gaha kuasaha wo, yīŋ ga syii yagaa. -Too wo wam kapee- wāpyeŋ miy yaha, wo cāā- naanmiy wān gbe! ¹³ -Too naa n sron wo troho wātāhā ne mii cāāfa dyan! -Too wamfa troho

* **12:20** 12.20 Jreke yor wo, le ma le yrūhū ma yee: «Ma'a nii loo pye, le ga nii mii ma naankān kuee ga woo u yīndai wo.» Loo kapān nde fyar wīi pāā.

wātāhā ter miy yaha, poo mpāy pe tefen pye dir na, ma maha sēm wo n ter, ma tyatyāhā pye, ma wāhā cer, ma laanyar pye. ¹⁴ Ye ma syi ye laangapeer n naa ye troho wātāhā sronj ye kē, ye n naa koo wūhū ya pye ye! Yesu Crise tuu kayī lii pye ye kē, -ye yii paha loo kayī nde na mii nayroho dyanj tee le paha tā yii na.

14

Ye ma syi ye naa ye nampyenj- pyer yānj ye

¹ Mpāy pe sē le Yesu kānde wo ma kai- cā ye, ye tyii pe n naa n pai ye ye! Ye ma syi ye maha yee ye ga naa kaplānj tyīn pe ne pe laam wūhū wī na ye! ² Le ga waha pye, waa ma u yee woo Yāhā ta u Yater, woo sē n fā dir raa ter na ye. Waa ter -sē ma wii tuu sē le Yesu kānde wo ma kai- cā ye, woo wan wān ya di, u laam wo kar wākaa sē yō ye. ³ Wii u sē n fā dir raa ter na ye, u ma syi naa u nampyenj yānj mii u wee ngaa ye, u nampyenj wii tuu yee woo n fā dir raa ter na. Wii tuu sē -sē dir bye di ye, u ma syi u yee u nampyenj wii tuu dir bye di u plaha ye. Ye sē yāā, woo nwo wī yō Yāhā ye. ⁴ Mboo wii taa waa tēntēle yānj, ma yee u tee n pye, ma kalii? U tēntēle u tēn tē n yō woo, u sē le tē n yō ye woo, u yīnfua wī ne. Yīnfua Yesu ga waha fānga wāā u kē, u n yia u tēn na. ⁵ Le ga waha pye, waa ma u laam wo plii bye wee wācēnj ye, per gaa yō, kaa sē yō ye. Waa -sē ma u laam wo plii bye ma wācēnj, kaa sē yō kaa na ye. Wii ma lii le yaha u laam wo, u loo sya cīnde.

⁶ Wii ma per gaa ta, ma yee koo kē ke yō, u loo pye Yīnfua Yāhā miingbānj wī na. Wii u' dir bye di, u loo pye Yīnfua Yāhā miingbānj wī na. U' syaha wāā ke kē te dir wī na koo kē. Wii u sē dir bye di ye, u bya' loo pye Yīnfua Yāhā miingbānj wī na. U bya' syaha wāā Yāhā kē u dir wī na koo kē. ⁷ Ye sē yāā, wo bye too ma yrānj na yagaa, waa saha

yee u ma yrānj na u ya kānkai- wī na ye. Wii kuper ma no, u saha yee u ma u ya wūū ye. ⁸ -Ye yānj, wo ma pye yrānj na, wo ma yrānj na wo Yīnfua kānkai- wī na, wo ma maha ku, wo ga maha nii wo Yīnfua wām. Wo ma yrānj na woo, wo ku woo, wo ma Yīnfua wām. ⁹ Ye sē yāā, Yāhā Yīndefua Crise ku ma yir gbā wo, ma dur ba yrānj na gbaafa ye. Loo nde ta u n nii yrānjfa bye yīnj na, tesē mpāy bye ne pe ku wa. ¹⁰ A nwa, mboo n nii ma nampyenj kaa ma n yee, u nde tee pye, ma nii u yānj u wee ngaa ye? Ma sē cā la ma yee, Yāhā ga ba wo bye sāhā? ¹¹ Ma sē yāā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbānj wo ma yee, Yāhā yee:

«Ndoo kē Yāhā gii ke ma yrānj na, n yee nawee- bye ga ba kānkūy gbāā ra yaha ye; pe bye ga ba cā, ndoo kē Yāhā, pe naa ra miingbānj sey fānga ne.»

¹² Ye yai ye cā nawee nawee woo ga ba u yīnwūhū tōr Yāhā yaha ye.

Ma'a syi ma nampyenj ta u n tee pye ye!

¹³ Wo ma syi wo naa wo nampyenj- kaa nantānj, wo yee pe yai wāpēn nge syi ne ye. Too yai lii wāpyenj ne le nde: -Wo naa wii troho wātāhā ter koo yānj. Too cā lii syi ga waha wo nampyenj ta u n le Yesu kānde miy yaha, -too loo yāā wo le miy yaha. ¹⁴ Yīnfua Yesu kaklaha kāmāy na, n le cā laha ma yee, kai laa wee le ga waha pye nawee ye kapī ye. Wii ma lii ta kapī, le ma kapī u ye. ¹⁵ Laa na, ma nampyenj n fā digi gaa ter na. Ma'a ke di ma nampyenj yīnde na, le ga u laam wlāhā, u saa laa war nantānj ye. Ma'a le cā wa ma le pye, le ga nii mii ma nampyenj ntānj sē dye ma tāy ye, koo kē. Loo nde ga waha ta u n plaha yi kāā le Yesu kānde wo, u saa wāsyayaha yāā ye. Digi gaa ter wī ya na, ma'a syi ma nampyenj ta u n plaha u kuānj ne ye; ma sē yāā, Crise ku woo bya wī na u waha wāsyayaha yāā. ¹⁶ Kai lii

ma sronj mboo yīnde na, ma -sē pee mpāy ye, ma'a n le pye pe yīnde na, pe n naa wāpee pāā le na ye. ¹⁷ Ye sē yāā, wii u u troho tāhā Yāhā kānde wo, digi gaa ter wādinj tesē kla gaa ter wāwōŋ, koo sē kē ke ma yīŋ ufua ye ye. U cā Yāhā u ta u n sronj, ma yrīŋ wāā u kē, nuhu ne Yāhā Yrā kāmāy na, koo kē ke ma yīŋ u ye. ¹⁸ Wii ma nii Crise tēn tē koo wāsronj nge ne u laam wo, pe yrīŋ ne, ke nuhu ne, le ga tāy Yāhā ye, nawee-ga maha yee u kayīŋ pye.

¹⁹ Lii le ga waha nii yrīŋ wīŋ ma nampyeŋ- ye, ma suhu lii ne le ga waha pe ta kaa n taha pe Yesu wātanj na pe Yater, -too naa koo kē! ²⁰ Ma'a syi ma Yāhā tēn pye klaha- digi gaa ter wīŋ ya na ye! Le cīinde na, dir bye wīŋ ma gbegbe. Taa ga digi gaa ter di ma nampyeŋ waa yīnde na, u saa le war ye, le n naa u laam wlāhā, u n dye kapee laa wāpyeŋ wo, loo le sē yō ye. ²¹ Taa cā wa, ma'a kar raa ter kaa ma nampyeŋ waa yīnde na, le saa nii kayīŋ u ye ye, laa na sēm wāwōŋ, laa na ngaa ter gē, le puar ma'a n le syi laa pye u yīnde na, ma u ta u n dye kapee laa wāpyeŋ wo ye. ²² Lii le ma ma laam wo koo kai- ngīŋ wīŋ na, le le yaha ma laam wo, Yāhā yīnde ma ma na. Mboo nawee, taa lii sya cīinde, ma'a ma troho tāhā loo kānde na, ma laam ga tege nii ma ye, ma wīŋ n tāy. ²³ Wii ma -sē laalaa pye digi gaa ter wīŋ na, ma -sē ke di, le nii mii tuu lii sya cīinde ma le le yaha u laam wo, loo sē ne u n pye ye, u ga wāpēn yāā le na. Taa lii sya cīinde, ma le le yaha ma laam wo, le ma pye, loo sē ne taa n pye ye, kapee ne.

15

Ta, ma ntāŋ n dye ma nampyeŋ tāy

¹ Wii mpāy too le Yesu kānde wo ma kai- cā, wo yai wo naa wo laam yīn mpāy ne pe sē le wa le wo ma kai- cā ye. Tesē, wo yai wo naa koho le pe ye, -too tyii wii laam

wūhū wāpyeŋ koo na. ² Wo nanem bye yai wo naa kai- wāpyeŋ ke wo nampyeŋ- kē, nkāy koo ke ga waha nii u ye kayūhū, ke ta kaa n taha u Yesu wātanj na u Yater. ³ Ye sē yāā, u Yāhā Yīndefua Crise sē pye driyē wo ma naa u ya wīŋ pye ye; le ma ge ma le yrūhū yaha u wīŋ na ma yee: «Pe naa Yāhā tyehē tyehē nkāy ne, ke dur too woo na.»

⁴ Kai- nkāy bye ke cāā yrūhū yaha faale na Yāhā sabangbāŋ wo, ke ma kaklaha wo ye; ke fānga le wo laam wo, ma maha wo laam yīn, wo n koho taha yaha Yāhā kayūhū wāyāā na.

⁵ Yāhā n sya, ke fānga le ye laam wo, ke maha ke laanyīn ter wāā ye kē. Ke ye ta ye ntāŋ n dye yii tāy mii Yesu Crise kānde le yar mii. ⁶ Loo na, ye n yīmbuhu wāā le, ye naa wo Yīnfua Yesu Crise Tuhufua Yāhā sey.

Le Yesu kapāyīŋ ma nawee- bye wīŋ

⁷ -Ye yii gbihi naa n yigi le Yesu kānde wo, mii u Yāhā Yīndefua Crise ye gbihi yigi mii Yāhā miingbāŋ wīŋ na. ⁸ Ta n ye yar, ye sē yāā, Crise nii Yiifee- tēntēle. Yāhā ke bii yē ter kayūhū nkāy wāpyeŋ ne Yiifee- wāle kē, Crise pa maa koo pye, pe cā Yāhā sē ke yē dur ye. ⁹ Tuu pa u maha yee mpāy pe wee Yiifee- ye, pe naa Yāhā sey ke laantār wīŋ na, mii le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo mii, ma yee:

«Loo ne,
n ga naa ma miingbāŋ sey
mpāy nsoho wo pe wee Yiifee-
ye,

n ga naa ma miingbāŋ yay le.»

Le maha yrūhū yaha ma yee:

¹⁰ «Mpāy pe wee Yiifee- ye,
pe naa nuhu di pe Yāhā nawee-
ne.»

Le maha yrūhū yaha ma yee:

¹¹ «Yii mpāy bye tee wee Yiifee- ye,
-ye naa Yīnfua Yāhā miingbāŋ
sey;
nawee- ter bye, pe naa ke myaha
gboho!»

Faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yisa maha bii yee:

12 «Yisay* kur kue puee waa ga ba yir
u nii mpây yîŋ na pe wee Yiifeye.

Mpây pe wee Yiifeye, pe ga ba koho taha yaha u na.»

13 Yâhâ kê ke nawee ta u n koho taha n yaha ke na. Tee ke ta ye Yater, ke nuhu le ye laam wo busââ, yrîŋ ne, kaa n naa n taha ye koho wâtahayaha na ke na, Yâhâ Yrâ Fânga kâmay na.

Pɔl u tɛn wîl pãã

14 Wo nna, lii le ma ye wîl, ndoo ge le câ laha ma yee, ye ye laam gbihi ta kayûhû wâpye wîl na, kacân gboho ye laam wo, ye ga waha naa laantor le yii laam wo. 15 Tê -sê ye laam too kaplân nkây ne ke ma saba nwo wo, n ke yar ye na fânga ne. Ya'a yââ, n koo kaplân ngîl yrûhû yar ye na fânga ne ke syi, Yâhâ kayîl wââ ra kê, 16 ma ra ta Yesu Crise tɛntɛle mpây ye pe wee Yiifeye, loo ne. N ga le Yâhâ tɛn tɛ, n le yar nawee ga waha wââ le Yâhâ ne. Loo ne le Yesu kapâyîl wãpãã ne mpây ye pe wee Yiifeye, pe n nii mii diŋ gii syi dyaŋ ke nii Yâhâ wãŋ ma maha n tãŋ ke ye, Yâhâ Yrâ kâmay na.

17 Loo n ta, n ga waha nii sey Yesu Crise kâmay na le Yâhâ tɛn kue ye.

18 N saha laa pãã mii tɛn lii sê ne u Yâhâ Yîndefua Crise le tɛ ra koho ne ye. Mpây pe wee Yiifeye, u pe ta pe n nii n luhu Yâhâ ye, ta kaplân kâmay na ma suhu ta troho wâtâhâ ne, 19 ma suhu yêkã wûhû ne tesê laanwo wûhû wâpyeŋ fânga ne, ma suhu Yâhâ Yrâ Fânga ne. Koo kâmay kê tɛ waha le Yâhâ Yîndefua Crise kapâyîl wîl pãã nawee- ye, ma gbe Yurusalem na tesê koo kue kui ne, ma ga waa Yirii kântraha kui na. 20 Mpây pe sê ba Crise myaha luhu yââ ye, n le kapâyîl wîl pãã poo ye. N sê naa n traha n ta tɛn tɛ taha tɛn lii na, waa ba câã le nakûy ta wa ye, 21 mii le yrûhû yaha Yâhâ sabangbãŋ wo ma yee:

«Pe sê ba yee u ga pa mpây ye ye,

poo ga u yââ.

Mpây pe sê ba u wîl luhu yââ ye, pe ga ba u kai- luhu pe ke war.»

Pɔl n traha u ka Wɔrme wo

22 Le Yesu kapâyîl wãpãâtay kê le ba yer naa n tâ ra na, n sê yââ ka ye fla na ye. 23 Yagaa, tɛn laa wee ra ye koo kui ngîl wo ke ga waha yer tâ ra na teelaa wãkaŋ na ye. Ye fla kalaam pye ra na, naandyɛ ya sê kê ye. 24 Yâhâ ma sya, n ma ba n gaha Sepay kântraha na, n ga klaha n ye yãŋ, n nii ye ne, n ye laam pye yai, ye n ba koho le ra ye ke yrâhâ wãyi ne.

25-26 Yagaa, n n gaha Yurusalem wo. Ye sê yââ, Yesu kândeyârfa mpây pe ma Maseduan kântraha na, ma suhu Yakayi kântraha ne, pe war wãâ, ma ga wãâ Yâhâ nawee-mpây kê pe ma nawãm Yurusalem wo. N n gaha loo na ke fla na.

27 Pe warwãâfa me pe loo nde ta pe ya ya; kayîl laa -sê ne, le fue pye pe na. Ye sê yââ, pe Yiifeye- Yesu kândeyârfa mpây pe ma Yurusalem wo, kai- nkây pe câ le Yesu kapâyîl wûhû kue ye, pe too kacân la pe ya na mpây ne pe wee Yiifeye- ye. Loo nde na, mpây pe wee Yiifeye- ye, pe bya -sê yai pe waha naa pe koho wân taa wãâ pe kê pe n naa pe ya koho soho. 28 N ma ba loo nde war wa, ma too wân nde le soho pe koho wo, n ga ke Sepay yrâhâ yi n ba klaha ye fla na. 29 N câ n ma ba ka ye fla na, u Yâhâ Yîndefua Crise n gaha kaa taha wo bye na.

30 Wo nna, n ga nde yar waha ye ye wo Yînfua Yesu Crise myaha na, ma suhu wo ntãŋ mpây ne pe dye wii tãŋ Yâhâ Yrâ kâmay na: -Ye ra koho soho ta sesrâr wo ye naa Yâhâ nar ra kê, 31 ke n ta sya yaha Yudefa mpây koho wo pe sê Yesu wîl sya cîinde ye. Ye maha naa Yâhâ nar, n n gaha wân tii ne Yurusalem wo pe Yâhâ nawee- kê, te ga pe laam yîl.

32 Loo na, le ma tãŋ Yâhâ ye, yaa ra yââ ye fla na nuhu ne ra laam wo,

* 15:12 15.12 Faale câã Dawide tuhufua bii kê Yisay ne.

tesē ra n waha wūū car ye nsoho wo. ³³ Yāhā kē ke yrīŋ wāā. Ke pye ye bye kur ye! Amen, le nii ke syi.

16

Syaha fla

¹ N ga wo Yesu kāndeyārweŋsya nwo wīl cāā pāā ye ye, u myaha Feebe. U tēn tē Sāncrihi Yesu kāndeyārfa yawāhā fla wo. ² U ma ba ka ye fla na, -ye u yigi yō wo Yīŋfua myaha na, u n cā Yīŋfua Yesu nawee- me ye ne. -Tee naa koho le u ye kānkai- nkāy ne ye wīl ma u na; ye sē yāā, u naa koho le nawee- busāā ye, ndoo ge ne.

³ -Ye Persyila syar ra kē u puai Yakila ne, poo pe le Yesu Crise tēn tē naa n tay ra ne. ⁴ Pe ba ra sya yaha gbā koho wo, ma sya ne ga kuee le wo. Ndooyā sē kē, n syaha wāā pe kē ye, Yesu kāndeyārfa mpāy pe wee Yiifee- ye, pe yawārfa bye syaha wāā pe kē. ⁵ Yesu kāndeyārfa yawāhāfa mpāy pe pe ya wāā pe kaha wo, -ye pe bye syar! -Ye Yēpanehē syar, u ntāŋ sroŋ dye ra tāy, woo kē Yesu kāndeyārfa cir Yasyi kāntraha na. ⁶ Maari wii u u ya fāy ye wīl na, -ye u syar! ⁷ -Ye Yāāndurkuse syar tesē Yuniase ne, ta klofa me pe ne, pe maha pye ra ne nwompihi wo. Pe wīl n tāy pe Yesu tēnlēhē ye, pe maha cāā dye ge cāā dye ra yaha le Yesu kānde wo.

⁸ -Ye Yāmpelase syar ra kē, u wīl n tāy ra ye le Yīŋfua Yesu kānde na. ⁹ -Ye Wurbā syar, u naa n tay wo ne le Yāhā Yīndefua Crise tēn wīl na, -ye Setaase bya syar, u ntāŋ sroŋ dye ra tāy. ¹⁰ -Ye Yapele syar, u wāfāy yāā le Yesu kānde wo ma -sē u ya plāhā ma kuee le wo. -Ye Yartobule kahafa syar! ¹¹ -Ye Yerodāā syar, ta klofua kē u ne. -Ye Narsisi kahafa syar! Pe le Yesu kānde yigi klue sīl. ¹² -Ye ca syām mii syar pe n yee Terfehē ma suhu Terfoho ne, pe ma Yīŋfua tēn na. -Ye cōo nwo syar pe n yee Persidi, u tēn tē gboho Yīŋfua kē, u ntāŋ dye pe Yesu kāndeyārfa tāy. ¹³ -Ye Wurffu syar, Yīŋfua u

yāŋ yi; -ye u nahafua syar, u ma ra bya nahafua, u kayīl laa pye yāā ra kē, koo kē. ¹⁴ -Ye Yasāykerte syar, Flegō ne, Yermese ne, Paterbase ne, Yarmase ne, tesē Yesu kāndeyārfa mpāy ne pe ma pe ne. ¹⁵ -Ye Filohoke syar u cōo Yuuli ne, -ye Neere syar u syafua ne, Woliipe ne, ma suhu pe Yāhā nawee- mpāy bye ne pe ma pe ne.

¹⁶ -Ye yii syar yō Yāhā nawee- syaha ter ne. Yesu Crise kāndeyārfa yawārfa bye ye syar.

Kur kue kayar

¹⁷ Wo nna, n ga ye yar waha nde ne: -Ye yii yigi nawee- mpāy ne! Ye sē yāā, kaklaha nkāy pe ye klaha ke ne, pe koo kaklaha sye, ma nii yēcroho le pe Yesu kāndeyārfa nsoho wo, ma pe plaha n le kāmpee wo. ¹⁸ Ye sē yāā, poosyifa mii, wo Yīŋfua Yāhā Yīndefua Crise tēn sē ne pe n tē ye, pe ya laam wīl ne pe n kar. Pe ga pe yēr ta sīlsīl, pe kaplāntāhā ta pe nawee- wlan, nawee- mpāy syi pe wākaryaha sē n sye ye. ¹⁹ Yii poo na, nawee- bye cā ma yee ye n luhu Yīŋfua ye. Loo nde nuhu le ra laam wo. N n traha ye kacān yāā kayīl wāpyeŋ kue ye, -tee naa n nii kapee- wāpye wīl ma n naa n dye ye laam wo ye. ²⁰ Yāhā gii ke yrīŋ wāā, ke ga sāndāpee yīŋfua Setane kai- tāhā pye klaha- migimigi ye tre flāhā tāy. Yagaa, le yale gbe taha. Wo Yīŋfua Yesu Crise, u u laantār yar ye na.

²¹ Ta tēntēwai Timuti ye syar, woo ma suhu ta klofa Lususe ye ne, Jasoho ne, Sosipatehē ne. ²² Ndooyā Tehetise wii tē Pōl yē kaplāŋ ngīl yrūhū, n ye syar Yīŋfua myaha na. ²³ Kayusu wii n n syā u fla na, tesē pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa pe ya wāā u fla na, u ye syar. Yerasyi wii u ma le klo nanihi war yīŋ na, ma suhu wo Yesu kāndeyārwe Kartisi ne, pe ye syar. [²⁴ Wo Yīŋfua Yesu Crise, u u kayīl wāā ye bye kē. Amen, le nii ke syi.]

U saba kuasaha Yāhā wāsey ne

²⁵ -Too naa Yāhā sey, koo ke ga waha ye ta ye n ke sronj ta ye Yater, mii le Yesu kapāyī le yar mii, le kapāyī lii tē n pāā nawee- ye. Yesu Crise wūhū nkāy tē tōr n yar nawee- na, koo kē ke ma Yāhā laam wī lii le sē ba yi yāā gbaa na ye. ²⁶ Pe Yāhā kaplānj tōrfa bii loo nde yrūhū yaha saba wo. Yagaa, le gbe yi gbaa na. Yāhā gii wākuayāā wee ke na ye, koo ke loo nde ta, ma maha ta pe n koo kai- ngī yar mpāy byε na pe wee Yiifēe- ye, pe n Yesu ta pe Yater pe naa n luhu u ye.

²⁷ Yāhā neŋ ya kē ke ma kai- byε cāfua. Yesu Crise kāmāy na, koo neŋ ya myaha yai wāsey ne yalebyε, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi!

Pɔl saba cir kaplān Korntifa ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pɔl kē ma suhu wo Yesu kāndeyārwe Sohotān ne, too saba nwo yrūhū nɔ wāā. Ndoo Pɔl kē, le tāy Yāhā ye ke n ta yee, n ba nii Yesu Crise tēnlehe. ² Wo u saba yrūhū nɔ wāā Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kē Kornti wo. Yāhā pe yee, ma pe ta ke wām, pe n wāā le Yesu Crise kāmāy na. Wo u yrūhū nɔ wāā mpāy bya kē pe ma tebehe bye wo, ma - sē wo Yīnfua Yesu Crise miingbān gboho. Woo kē pe Yīnfua tesē wo bye Yīnfua.

³ Wo Tuhufua Yāhā ma suhu wo Yīnfua Yesu Crise ne, ke ke laantār wīl pye ye kē, tesē pe pe yrīn wāā ye kē.

Korntifa Yāhā laantār wūhū yāā Yesu Crise kāmāy na

⁴ Yāhā laantār wīl lii pye ye kē Yesu Crise kāmāy na, yalebye n syaha wāā ke kē loo wīl na. ⁵ Ye cā tee wāā le Yesu Crise ne, Yāhā ta ye n kayūhū yāā ye kankai- bye wo. Koo kayūhū kē ye le Yāhā kapāyīl cā, ye le war. ⁶ U Yāhā Yīndefua Crise kapāyīl nnen gbāā ye laam wo, ⁷ ye n sya ke Yāhā kayūhū yāā. Koo ke ye ta ye n waha wo Yīnfua Yesu Crise wādurban sēn. ⁸ Woo kē u ga ye ta ye n yii plāhā yaha, u ma ba dur ba, waa ma n ba yāā ye plaha laa ne ye. ⁹ Yāhā ma yē ter lii ne, ke le pye, koo gi ke ye yee, ye seefar le ke Dya Yesu Crise ne, woo wii u ma wo Yīnfua.

Pe Yesu kāndeyārfa tee ma crencrēn Kornti wo

¹⁰ Wo nna, n ga le nar waha ye ye wo Yīnfua Yesu Crise myaha ne: - Ye wāā le, ye ma syi ye nii crencrēn ye! -Ye nii yīmbui nen na, -tee nii laantee nen ne! ¹¹ Wo nna, ye sē yāā, cɔɔ nwo pe n yee Klowee, u

kahafa mpāy ra yar ma yee, wāhā ma ye nsoho wo. ¹² Lii le ma le na, ye kaplān ma ke ya wuhu na: Nwo ga yee woo ma Pɔl kur ye, waa ter ga yee woo ma Apolosu kur ye, waa ga yee woo ma Pyar kur ye, waa ga yee woo ma u Yāhā Yīndefua Crise kur ye. ¹³ Tee le cā laha ma yee, u Crise sē la cēr fle fle ye, ye tee nii crencrēn. -Ye yān, ndoo Pɔl sē kē tē ku trā na ye wīl na ye. Ye sē maha tāā yi loho wo ndoo myaha na ye. ¹⁴ N syaha wāā Yāhā kē tē sē ye tāā yi loho wo ye, ma yi kāā Kirpusu na, Kayusu ne. ¹⁵ Loo na, waa saha yee ndoo kē n ye tāā yi loho wo ta myaha na ye. ¹⁶ Cīinde, n maha Tefanase kahafa tāā yi loho wo. N sē -sē le sya n maha waa tāā yi yāā loho wo nantān ye. ¹⁷ U Crise sē ra lehe wāā nawee- wātāā myaha na ye. U ra lehe wāā, n ba naa le kapāyīl wūhū yar nawee- na. U sē ra lehe wāā, n ba naa le kapāyīl wūhū pāā mii pe nawee- kacān wūhū pāā mii syi dyan ye. U Crise wāku wīl trā na, n ma le pāā nawee- kacān yor ne, le saa pii sa ye.

Yesu Crise ma Yāhā laantor ne, tesē ke fāngangbān ne

¹⁸ Ye sē yāā, mpāy pe wīl ga ba klaha-, ma'a Yāhā Yīndefua Crise trā wāku wīl pāā pe ye, pe ga yee, a yīn wee le na ye. Ma -sē yee wii poo na too sya yaha u Crise kāmāy na, wo cā Yāhā fāngangbān kē u Crise trā wāku wīl ne. ¹⁹ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee, Yāhā yee:

«Mpāy pe ma laantorfa,
n ga pe laantor wūhū pye klaha-
pe kē.

Mpāy pe ma kaicāfa, n ga pe kacān
wūhū sye.»

²⁰ Loo na, ma'a nii laantorfa, laa na kaicāfua, laa na kaplāntāhā pāāfua driyē wīl na, le wāyīl -sē ma na ma ye? Yāhā ge le yar ma yee yīn wee driyēfa kacān na ye.

²¹ Ye sē yāā, driyēfa laantor pe ta pe sē waha Yāhā laantor war ye.

Loo ne, mpây pe Yesu ta pe Yater, Yâhâ yee ke ga poo sya yaha le Yesu kapâyî kâmay na, lii le n pãa driyêfa ye, pe n yee yîŋ wee le na ye. ²² Yiiffee- n kɛ laanwo wûhû n pye pe n yãa yînde ne. Jrekefa n kɛ pe kacân yãa driyê wûhû wî na. ²³ Wii poo na, wo u Crise trã wãku wî pãa nawee- ye. Loo nde ncafûhû yigi pe Yiiffee- kɛ; mpây pe wee Yiiffee- ye, poo n yee yîŋ wee le na ye. ²⁴ Yesu kãndeyãrfa byɛ, mpây pe ma Yiiffee- , tesê mpây ne pe wee Yiiffee- ye, poo ye u Crise ma Yâhâ fãngangbãŋ, ma maha ma ke laantor. ²⁵ Yâhâ wûhû nkây nawee- n yee yîŋ wee ke na ye, ke ter gboho nawee- laantor wûhû na. Tesê, Yâhâ wûhû nkây nawee- n yee fãnga wee ke na ye, ke ter gboho nawee- fãnga na.

²⁶ Wo nna, tee wee ngaa driyêfa yînde na ye, Yâhâ n -sê ye yãŋ yi, - ye loo yãŋ! Ye laam wo, kaicãfa sê nihi ye, fãngafa sê nihi ye, nangbãm sê nihi ye. ²⁷ Mpây pe wee kaicãfa driyêfa yînde na ye, Yâhâ poo yãŋ yi, ma fyar yaha mpây na pe ma kaicãfa driyêfa yînde na. Mpây pe wee fãngafa driyêfa yînde na ye, Yâhâ poo yãŋ yi, ma fyar yaha mpây na pe ma fãngafa driyêfa yînde na. ²⁸ Mpây pe ma naflam, driyêfa sê pe yãŋ nawee draha wo ye, ma suhu mpây ne pe wee ngaa driyêfa yînde na ye, Yâhâ poo yãŋ yi, ma -sê pe driyêfa fãnga wî kua, ²⁹ nawee waa ma n waha u ya sey Yâhâ yaha ye ye.

³⁰ Yâhâ -sê ye ta ye n seefar le Yesu Crise ne, woo kɛ u laantor le nawee laam wo. Woo kâmay na wo sron Yâhâ yînde na, wo nii Yâhâ wãm, wo maha wãsyayaha yãa. ³¹ Loo ne, le yrûhû yaha Yâhâ sabangbãŋ wo ma yee:

«Waa sê yai u naa u ya sey ye,
u yai u naa Yîŋfua Yâhâ koo sey.»

2

Yesu Crise trã wãku wî loo le ma yîŋ

¹ Wo nna, tɛ ba ka ye fla na, maa le Yâhâ kapâyî wî pãa ye ye, ta yê kaplãŋ pye yaayaa, ta kacâyor sê maha ba ter ye kacân fla yaha ye. ² Ye sê yãa, tɛ pye ye nsoho wo, n ba yee n saa laa pãa ye ye mii Yesu Crise wî ya sê ne, tesê u trã wãku wî ne ye. ³ Tɛ pye ye fla na, fãnga sê pye ra na ye, n naa n fya ma sya naa n sege. ⁴ Kaplãŋ nkây tɛ naa n pãa ke pye gbɛgbɛ, ke sê pye kacâyor kaplãntãhã ye. Yâhâ Yrã Fãnga pye ra kaplãŋ na, ma ta nawee- n naa ke kaplãŋ sya. ⁵ Loo na, driyêfa laantor ter sê ne te ye ta ye n Yesu ta ye Yater ye, Yâhâ Fãnga koo kɛ.

Yâhâ laantor

⁶ Mpây pe yîntar too Yesu Crise kãnde wo, wo laantor raa wî pãa pe ye. Driyêfa laantor ter sê ne ye, driyê yîŋfa laantor ter sê maha ne ye, poo mpây pe fãnga ga ba pye klaha- pe ye. ⁷ Yâhâ laantor wî ne too n pãa, tii driyêfa sê te war ye, te wûhû pe na. Driyê sê bii tãhã wa ye, Yâhâ bii too laantor cãa gbihi ta wa wo kɛ, wo nayôr wãyãa wî na. ⁸ Too laantor wee driyê yîŋfa ye ye. Mii loo sê ne ye, pe saa ne pye pe Yesu Crise kuey mar boo trã na ye, woo wii u ma nayôr ter byɛ Yîŋfua. ⁹ Loo ne le yrûhû yaha Yâhâ sabangbãŋ wo ma yee:

«Kai- nkây nawee waa sê ke yãa yãa yînde ne ye,
waa sê maha ke luhu yãa ye,
ke sê pye yãa waa laam wo ye,
Yâhâ koo cãa gbihi ta
mpây kɛ ke ntãŋ dye pe tãy.»

¹⁰ Koo kai- ngî Yâhâ ke yar wo na ke Yrã kâmay na. Ye sê yãa, Yâhâ Yrã Fãnga kai- byɛ cã, Yâhâ wûhû nkây gɛ ne ke sê n yi gbaa na ye. ¹¹ Ye cã, waa saha nawee laam wî cã ye. Nawee yrã lii le ma u laam wo, loo ne le u laam wî cã. Ke syi, waa saha Yâhâ laam wî cã mii Yâhâ Yrã sê ne ye.

¹² Wii poo -sê na, driyê nge yrã ter sê ne le ma wo laam wo ye. Yâhâ Yrã ter loo ne too yãa; Yâhâ le wãa wo kɛ, ma yee wo waha ke kayûhû

cā, kayūhū nkāy Yāhā ke wāā wo kē. ¹³ Wo koo kayūhū ngī wī pāā nawee- ye. Wo sē ke pāā driyēfa kacāyor kaplāntāhā ne ye; Yāhā Yrā kaplān nkāy le wo yē wo, koo too n pāā. Yāhā Yrā kaplān kē ke ne ke Yāhā Yrā wūhū pāā.

¹⁴ Nawee wii Yāhā Yrā wee u laam wo ye, u saha Yāhā Yrā wūhū yāā ye; woo ye, yīn wee ke na ye. U saha ke war ye, ke n war Yāhā Yrā kāmāy ya na, koo kē. ¹⁵ Nawee wii u Yāhā Yrā yāā, lii le sron lii ne le sē sron ye, u koo war. Woo na, nawee waa ter saha u wūhū war ye, nawee wii u sē Yāhā Yrā yāā ye. ¹⁶ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee:

«Yoo Yāhā laam wūhū cā,
ma ga waha naa ke klaha kai-
ne?»

Wii poo -sē na, wo ma Yāhā
Yīndefua Crise laam ter ne.

3

Yāhā tēntē- wī

¹ Wo nna, n sē ba naa kai- pāā ye ye, mii mpāy dyan Yāhā Yrā laantor ma pe ye ye. Ye naa ye laam wūhū ya pye, ye pye mii pēyār dyan le Yāhā Yīndefua Crise kānde wo. ² Kai- nkāy tē naa n pāā ye ye, ke pye mii yīm dyan tē naa n wāā ye kē; ke ma ne pye mii wāle digi dyan, ye saa ne waha yia ye. Yagaa gε na, ye saha yia ye, ye tee mii, ye laam wūhū ya tee n pye nantān. ³ Ye sē yāā, tee laanyar pye yii na, wāhā ke maha ma ye nsoho wo, koo ngī le yar ma yee, ye ye laam wūhū ya pye, ye ma mii driyēfa dyan. ⁴ Ye laam wo, nwo ga yee woo ma Pōl kur ye, waa ter ga yee woo ma Apolosu kur ye. Loo nde le yar ma yee ye ma mii driyēfa dyan.

⁵ Apolosu wī ma lii ne? Ndoos Pōl, ta wī ma lii ne, ye n nii n wāā wo wī na? Yāhā tēntē- ya me wo ne, ke wo tēn la wo kē. Wo kāmāy na ye Yesu ta ye Yater. ⁶ Le ma mii ndoo Pōl ngaa sī wāsī ya, Apolosu n loho ya woo ke na, Yāhā koo n -sē ke ta ke n yir. ⁷ -Ye yān, u sīfua wee ngaa

ye, u lawoofua wee ngaa ye. Yāhā gii ke ke ta ke n yir, koo kē ke ma yīn. ⁸ U sīfua ma suhu u lawoofua ne, pe ma wācεn. Pe pe tēn tē mii syi dyan, Yāhā ga ba pe dāān wāā pe kē koo syi, pe ya wuhu na.

⁹ Ye sē yāā, ndoo ma suhu Apolosu ne, wo ma mii tawarfa dyan Yāhā ye. Yii -sē ma mii tar dyan Yāhā ye. Ye maha ma mii kangbān dyan ke fāā yir Yāhā kē. ¹⁰ Yāhā ndoo ta ra n waha yia, ma ke kangbān nakūy kā mii kaha fāāfuayō dyan. Yāhā ke laantār wī nde pye ra kē. Waa ter n -sē ba fāā taha koo kaha nge nakūy na. Mpāy byε pe -sē ga ba fāā naa n taha ke na, pe pe ya yigi pe wāfāā ter ne. ¹¹ Koo kangbān nakūy lii le ta wa, loo ne Yesu Crise wātan ne ye Yater. Yīn wee kangbān gaa ter nakūy na Yāhā ye ye. ¹² Nawee-mpāy fāā n taha ke kangbān nakūy na sān wān ne; mpāy, wargbe wān ne; mpāy, ntēambar raa ter ne kacān wee te dir na ye. Mpāy ter maha ma, pe fāā n taha katyigi ne; mpāy, nyēfar ne; mpāy, nyōr ne. ¹³ Yesu Crise kasāhā per maa no, naa ga ba ta le n cā mpāy poo wān yō, naa saha te pye klaha- ye, wān tii pe fāā naa n taha te ne. Mpāy, naa ga waha pe wān pye klaha-, le bya ga ba cā. ¹⁴ Naa ma yee ke sē wii tēn klaha- kāā koo kangbān nakūy na ye, ufua ga dāān yāā. ¹⁵ Naa ma -sē wii tēn klaha- kāā, koo kangbān nge nakūy na, ufua saa dāān yāā ye. U ga nii mii nawee wii dyan, naa u wān byε suhu, woo ya n yi le wo.

¹⁶ Ye sē cā la ma yee ye kadye ma Yāhā niisaha, Yāhā Yrā Fānga ma ye nanem byε laam wo? ¹⁷ Nawee wii ma koo Yāhā niisaha pye klaha-, Yāhā ga woofua bya pye klaha-. Ye sē yāā, Yāhā niisaha ma Yāhā wān. Ye byε -sē ma Yāhā niisaha.

¹⁸ N ga laa pāā ye ye, waa ma syi u u ya kar yaha le ne ye, loo ne nde: Ye laam wo, waa ma yee woo ma driyēfa laantor ter ne, u too miy yaha. -Tuu Yāhā laantor ter gbe, too

tii yīn wee te na driyēfa ye ye. Loo na, u ga nii cīnde laantorfa Yāhā ye. ¹⁹ Ye sē yāā, yīn wee driyēfa laantor ter na Yāhā ye ye. Le ma ge ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee: «Driyē laantorfa, Yāhā pe yigi pe ya koho kacān namihi ne.» ²⁰ Le maha ma le yrūhū yaha ma yee:

«Yāhā nawee laantor ter wūhū cā. Ke cā too nde saha laa yō ye.»

²¹ Loo nde na, ye ma syi ye naa naweete myaha gboho ye! Ye sē yāā, kai- bye ma ye wān: ²² Ndo Pol woo, Apolosu woo, Pyar woo, driyē wān woo, yrān wī woo, gbā wī woo, yagaa wūhū woo, sukūhū gaa wūhū woo, too nde bye ma ye wān. ²³ Ye -sē ma u Yāhā Yīndefua Crise wām, u Crise -sē ma Yāhā wū.

4

Yesu Crise tēntē-

¹ Ye yai ye cā u Yāhā Yīndefua Crise tēntē- me wo ne. Yāhā wūhū nkāy nawee- sē ke cā yāā ye, koo wo n yar nawee- na. ² Wii u -sē ma Yāhā wūhū yarfua nawee- ye, lii le ma u wī, u yai u sron. ³ Le tāy ye yee ta wī yō, laa na ye yee ta wī sē yō ye, le tāy le pye kasāhāfa ge pe ra wī pā ke syi dyan, le sē kai kua ra ye ye. Ndo ge sē laa pā nii wāpee wī na ye; ⁴ n sē laa yāā tē tee pye ye. Loo sē -sē ne le ga ta ra n sron Yāhā ye ye. Wii u ma ra kasāhāfua, woo kē Yīnfua Yesu ne. ⁵ Loo ne, ye ma syi ye cā naa laa pā waa wī na mii le yale sē nō wa ye, yaliile Yīnfua Yesu ga ba dur ba. U ga ba wam wūhū gbe yi gbaa na, nawee laam wūhū bya ne. Loo na, nawee nawee woo, u ga ba u miyūhū lay yāā Yāhā ye.

⁶ Wo nna, n wo wī pā ye ye, ndoo tesē Apolosu ne, ma yee ye waha ke kai- war. N yee n ga wo wī pā ye ye, ye n naa ye troho tāhā mii le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo mii. Ye ma syi ye naa n yee nwo wāklaha ter puar nwo wāklaha na, le n nii ye n yatan ta yii na ye. ⁷ Ye

sē yāā, yoo nawee- ta pe wee wācēn pe ya ne mii Yāhā sē kē ye? Mboo nawee, kayī lii ma ma ye, mii Yāhā sē kē ke loo wāā ma kē ye? Taa -sē loo yāā, ma tee mii sey mii Yāhā sē kē ke le wāā ma kē ye.

Yatan gboho ter Korntifa na

⁸ Ye sē yee la, a yii kai- cā yai wa, a ye ngbān yai wa kacān ne, a wii ma sya yee wo wee ye, ye ga waha yahasee gbe? Ye ma nii yahasee ye cīnde, le yō; ye ga waha wo bya ta wo n nii yahasee ye. ⁹ Ye sē yāā, wii Yesu tēnlē, le wee la mii Yāhā wii ta nawee- bye kur kue ye, mii mpāy dyan pe yai wāboo ne? Driyē nge wo, pe nabuar, ma suhu pe yāhāyīn tēnlē ne, pe yīnde ma wo na ke kai- bye wo. ¹⁰ U Yāhā Yīndefua Crise wī ta pe n nii n yee yīn wee wo na ye. Yii poo -sē na, ye sē yee la ye ma laantorfa le Crise kānde wo? Fānga wee wii ye ye, yii poo -sē na, ye sē yee la fānga ma ye ye? Ye sē yee la nawee- ye myaha sey, wii poo -sē na, pe sē wo yān nawee draha wo ye? ¹¹ Ma sya ba waa yagaa na, wo n fāy fāā ne, loho fāā ne, faha wān sē maha yai wo ye ye, pe wo nuhu, niisar wee wo ye ye. ¹² Wo wo yē digi yāā wii koho kasyā na. Mpāy pe wo tyē, wo Yāhā nar ke kaa taha pe na. Mpāy pe wo nuhu Yesu Crise wī na, wo sē n fya koo wāfāy na ye, ke ma sya pye mii. ¹³ Nawee wii ma wāpee pā wo wī na, wo u yē wāā n sya kayī ne. Ma sya ba waa yagaa na, wo ma kafar wān syi dyan driyēfa ye, wo wī fūhū nawee- ye.

¹⁴ N sē koo kaplān ngī yrūhū ye kē ma yee, n ga fyar yaha ye na ye. N yee n ga ye cā yar ke kai- ne, mii waa dyan u pii ne pe ntān dye u tāy. ¹⁵ Ye sē yāā, mpāy pe ye klaha le Crise kānde wāyār ne, pe ma sya nawee- nyerbua tā, tuhufa buar wee ye ye ye. Tee fe dye le Yesu kānde wo, ndoo kē n cā ye klaha le Yesu Crise kapāyī wī ne, koo kē ndoo kē ye tuhufua le Yesu kānde wo. ¹⁶ N ga ye nar waha nde ne, -ye ra pyer ter

gbe! ¹⁷ Loo ne ta n Timuti nɔ wãã ye ye. U ma ta dya le Yĩnfua Yesu kãnde wo, u ntãŋ dye ra tãŋ, u n sron le Yesu tẽn ne. U ga ba ye gbihi yar ta troho wãtãhã ter ne le Yesu Crise kãnde wo, tesẽ ta kaklaha ter ne Yesu kãndeyãrfa yawãr teebehe bye wo.

¹⁸ Ye laam wo, mpãy ta yi yatan ne ma n yee, a ndoo saa ka ye fla na ye.

¹⁹ Yãhã ma sya, n ga ka ye fla na, le saa ma- ye. Mpãy pe yee poo ta yi pe yatan ne, n sã n gaha pe kaplãŋ ya luhu ye, n n gaha yãŋ pe ma waha n yia, ma pe troho tãhã le Yesu kãnde wo fãnga ne. ²⁰ Ye sã yãã, Yãhã Yai wĩ na, kaplãŋ koo sã kã ke ma yĩŋ ye; ma waha yia, ma naa ma troho tãhã le Yesu kãnde wo fãnga ne, loo le ma yĩŋ. ²¹ Lii loo le n tãŋ ye ye? N ka ye fla na ye wãpẽn yĩmbui ne laa, n ka ye fla na laantãr ne mii waa dyaŋ u pii ne pe ntãŋ dye u tãŋ?

5

U kapeepyefua yai u cer yi kãã ye yawãhãfa wo

¹ Pe le pãã, a ye yawãhãfa wo tyatyãhã wĩ laa ma, le wãpee! Mpãy gẽ pe sã cĩnde Yãhã cã ye, poo kãnde na le syi sã yai le pye ye. Le nde, ye laam wo, waa ma u u tuhufua cɔɔ di. ² Loo naa bye ne, ye yatan gboho, ma sya ta yi. Ye ma ne pye fyar ye yigi, le n nii ye fãŋ, ye ne ga u tyatyãhãfua cer yi kãã ye yawãhãfa wo. ³ Ndo wo na, tẽ sya dey ye na, ta laam ma ye fla na. Wii tuu kapee nde pye, ndoo woofua sãhã wa wo Yĩnfua Yesu kãmay na, mii n ma ye fla na. ⁴ Ye ma yii wãã Yĩnfua Yesu myaha na, ta laam bya ga ba pye ye nsoho wo, Yĩnfua Yesu fãnga ne. ⁵ Ye ga ba u kapeepyefua cer yi kãã ye yawãhãfa wo, Setane n u fãŋ u kadye sraha na, u tyatyãhã laampee n sya ba pye klaha-. Loo na, u ga ba sya yaha wo Yĩnfua Yesu wãdurba per.

⁶ Ye yii ka n sey ke dyaŋ, yĩŋ wee le na ye ye ye. Ye cã ncasur car

ya kã, ke ke bur loho bye ta ke n fua n yir busãã. ⁷ Kapee- wãpyen ma mii ncasur wãŋ syi dyaŋ ke le nii nawee laam wo. -Ye ye ncasur yi kãã yii wo, ye nii mii bur loho wãfãŋ dyaŋ ke ma gbegbe, ncasur wee ke laam wo ye. ãwã, ye -sã ma gbegbe koo syi dyaŋ; ye sã yãã, pe u Yãhã Yĩndefua Crise boo mpar draha wo wo kapee- wĩ na. Woo kã wo syayaha gbar. ⁸ -Too naa wo syayaha gbar gbar, wo naa wo troho tãhã Yesu kãnde wo, wo wo napeer miy yaha, wo tyatyãhã ne te ma mii ncasur wãŋ syi dyaŋ! Loo na, wo ga naa wo troho tãhã Yesu kãnde wo cĩnde, wo nii gbegbe mii bur loho gii syi dyaŋ ncasur wee ke wo ye.

⁹ Tẽ ba cãã saba wii yrũhũ nɔ wãã ye ye, n ba le yrũhũ u laam wo ma yee, -ye cer mpãy na pe tyatyãhã pye. ¹⁰ Driyẽfa mpãy pe tyatyãhã pye, mpãy ne pe yĩnde yi n too nawee- wãn na, pe fufordifa ne, pe mpar yahafa ne, n sã -sã yee -ye cer pe na ye kuãŋ ne ye. Mii loo sã ne ye, ye ga waha yi kãã la pe yaha ke driyẽ wo? ¹¹ N ba le yrũhũ ma yee, -ye cer ye kuãŋ ne mpãy na pe pe ya ta Yesu kãndeyãrfa, ma -sã tyatyãhã pye, tesẽ mpãy ne pe yĩnde yi n too nawee- wãn na, mpãy ne pe mpar yaha, pe nagblahafa ne, pe sãnwɔ nafããn ne, pe fufordifa ne. Ye ma n wãã naa n di gẽ di pe ne ye.

¹²⁻¹³ Driyẽfa mpãy pe wee Yesu kãnde wo ye, ta wĩ sã ne poo wããhã ne ye. Yãhã kã ke ga ba pe sãhã. Mpãy pe -sã ma le Yesu kãndeyãrfa yawãhã fla wo ye ne, ye yai ye naa poo sãhã, -ye naa ke kai-gbihi! Le ma le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee: «-Ye u napee cer yi kãã ye nsoho wo!»

6

Ye ma syi ye ga naa yii sãhã driyẽfa ye ye!

¹ Ye yawãhãfa laam wo, kai ma wii dye u Yesu kãndeyãrwai ne, u yai la u ga u sãhã kasãhãfa mpãy fla na pe

sē cīnde Yāhā cā ye? U ma ka u ne u Yesu kāndeyārwei poo yahasee ye, koo sē puar la? ² Ye sē cā la, mpāy pe ma Yāhā wām, poo me pe ga ba driyēfa sāhā sukūhū gaa laam wo? Tee -sē ga ba driyēfa sāhā, ye yai ye waha naa ye kasyīmbehe gbihi ye nsoho wo yii ya. ³ Ye sē cā la ma yee, wo n pai yāhāyīn tēnlehe sāhā sukūhū gaa laam wo? Ye -sē pye mii ye saa waha driyē nge kai- gbihi ye? ⁴ Kai ma -sē dye ye nsoho wo, driyē nge kasyīmbehe wīi na, ye tee n gaha kasāhāfa mpāy fla na pe sē cīnde Yāhā cā ye. ⁵ Loo nde yīntaha kē, ye laam wo, laantorfua waa wee wii syi tuu ga waha kai war yi u Yesu kāndeyārwei nsoho wo ye. Fyar yai te ye yigi! ⁶ Tee kai- pāā n taha yii na, le sē yō ye. Ye tee maha n gaha ke kai- ne kasāhāfa mpāy fla na pe sē cīnde Yāhā cā ye, loo cā pee.

⁷ Tee yii yee ga n sāhā kasāhā yīnfa fla na, loo nde ma wa wāpee ye wīi na. Waa ma kapee laa ter pye ye na, ye tyii le n kua kāā ye laam wo gbege, kayīi ne. Waa ma ye koho kla gaa gbe, -ye yaha le le n kua kāā ye laam wo gbege, kayīi ne. ⁸ Le -sē nde, yii ge me tee kapee- pye ye nampyeñ- na, ma maha pe koho wān gbe. Ye Yesu kāndeyārwei ge me tee nde pye pe na. ⁹ Ye sē cā la ma yee mpāy pe kapee- pye, pe saa ba yāā dye Yāhā yai klo wo ye? Ye ma n yii kar yaha le ne ye: Mpāy pe tyatyāhā pye, ma suhu mpar yahafa ne, tesē cayor lefa ne, tesē mpāy ne pe n sāy pe naawai ne, pe cawai ne, ¹⁰ tesē fufordifa ne, tesē mpāy ne pe yīnde yi n too nawee- wān na, tesē sēnwō nafāān ne, mpāy ne pe pe nampyeñ- laam war, mpāy ne pe ma yuhu- naboofa, poo mii bye saa ba yāā dye Yāhā yai klo wo ye. ¹¹ Ye laam wo, mpāy pye ke syi. Ye kapee- sē yee laha kāā ye na, ye nii Yāhā wām, ye sron Yāhā yīnde na Yīnfua Yesu Crise kāmāy na, tesē Yāhā Yrā Fānga kāmāy ne.

Ye kadye ma Yāhā niisaha

¹² Pe n yee, a nawee laam wūhū bye wāpyeñ kānde ma u ye. Cīnde ne, ke bye sē -sē kē ke yō ye. Nawee laam wūhū bye wāpyeñ kānde ma sya pye u ye, u sē -sē yai u nii u laam wīi laa yāmpuai ye. ¹³ Pe n yee, a dir ma laha myaha na, laha ma dir myaha na. Tee -sē le cā ye yee, Yāhā ga ba te bye wīi kua. Nawee kadye sē -sē nii tyatyāhā myaha na ye. Nawee kadye ma Yīnfua Yesu myaha na; tesē Yīnfua Yesu ma nawee kadye myaha na. ¹⁴ Yāhā fāngangbāñ kāmāy na, ke ba wo Yīnfua Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāñ na gbaafa ye mii, ke -sē ga ba wo kadye ta ke n yir gbā wo, ke nii yrāñ na koo syi.

¹⁵ Ye sē cā la ma yee, ye kadye ma Yāhā Yīndefua Crise kadye teebehe nkāy? Ye kadye ke -sē ma u Crise kadye teebehe nkāy, ye sē yai syi syi ye ke wāā le canaandi kadye ne ye. ¹⁶ Ye sē cā la ma yee, mboo wii ma ka canaandile ye, mboo tesē woo ne, ye ga wāā le, ye nii kadye nen? Loo syi ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāñ wo ma yee: «Naa ma suhu cōo ne, pe ma pe ya gbe, pe ga nii kadye nen.» ¹⁷ Wii ma -sē wāā le Yīnfua Yesu ne, u ga nii laantee nen na Yesu ne.

¹⁸ -Ye naa n fā tyatyāhā na! Kapee- nkāy ter ma ke pee, ke sē -sē laa pye nawee kadye sraha na ye. Wii u - sē tyatyāhā pye, u le pye u ya koho kadye sraha na. ¹⁹ Ye sē cā la ma yee, ye kadye ma Yāhā Yrā Fānga niisaha? Yāhā le wāā ye kē, le ma ye nanem bye laam wo, ye wee yii wām ye. ²⁰ Ye sē yāā, tee par sya yē gii na kacān wee ke na ye. Koo yē kē Yesu Crise ntāñ wāwoo ne. Ye tyii ye kadye pyer n ta, nawee- n naa Yāhā sey!

7

Cōo wāsya wīi, naa wāgbe wīi ne

¹ Tee ba saba wii yrūhū nō wāā ra kē, ye ba ra yey kai- nkāy ne. N ga koo kai- yīntaha yar ye na. Ndooye, naa ma yee u sē cōo gbe ye, koo

puar. ² Tyatyāhā wīi na, naa -sē yai u cōo sya, cōo -sē yai u nii puai ye. Loo ga waha ta tyatyāhā wūhū saa naa n pye ye. ³ Naa yai u naa u cōo wīi pye, cōo bya -sē yai u naa u puai wīi pye. ⁴ Cōo kadye wee u ya wāŋ ye, ke ma u puai wāŋ. Puai kadye wee u ya wāŋ ye, ke ma u cōo wāŋ. ⁵ Cōo tesē naa ne, ye ma n naa n tyii yii na ye! Ye -sē ga waha pāā ta ye tyii yii na plii raa nsoho wo, ye draha yāā ye pāā ma- Yāhā ye. Loo kur ye, -ye dur nii yii ne, mii loo sē ne ye, tee saha yia yii na ye, Setane ga waha yia ye na, u ye ta ye n ga tyatyāhā pye kue ngaa ye. ⁶ Tē ye yar lii ne, n sē yee fānga wīi ne ye. Le ma yai wii ye, u ga waha le pye. ⁷ Cōo wee ra ye ye. Nawee- ma ne pye ta wāŋ syi dyaŋ, loo le yō. Yāhā ke -sē fānga tii wāā nawee- kē, te ma te ya wuhu na. Nwo ma fānga gaa ne, nwo fānga ter -sē ma ke ya ya.

⁸ Mpāy pe ma naandar, tesē mpāy ne pe ma cabelar, ma suhu calangusyam ne, pe ma kuee ta wāŋ syi dyaŋ pe ya ya, loo le yō. ⁹ Pe ma -sē yee pe saha yia pe ya na ye, pe pe ya sya, pe nii pe ya ye. Koo puar, pe kuee ke dyaŋ le n naa pe fāy.

¹⁰ Yīnfua Yesu kānde nde yar ra na ma yee, cōo ma pye puai ne, u sē yai u u puai sye ye. ¹¹ Tesē, cōo ma u puai sye, u -sē nii ke dyaŋ, u ma n naa waa gbe ye. Mii loo sē ne ye, u yai u ga wāā le u puai ne. Tesē, naa sē yai u u cōo sye ye.

¹² Ndooyē kaplāŋ kē tē ga pāā yagaa. Yesu kāndeyārfua waa ma pye cōo ne, cōo wii u sē Yesu ta u Yater ye, u cōo ma yee u ga kuee u ne, u ma syi u u cōo sye ye. ¹³ Yesu kāndeyārfua ma pye puai ne, puai wii u sē Yesu ta u Yater ye, u puai ma yee u ga kuee u ne, u ma syi u u puai sye ye. ¹⁴ Ye sē yāā, puai wii u sē Yesu ta u Yater ye, u cōo tuu -sē ma Yesu kāndeyārfua, u cōo kāmāy na u crā Yāhā na. Tesē, cōo wii u sē Yesu ta u Yater ye, u puai tuu -sē ma Yesu kāndeyārfua, u puai

kāmāy na u crā Yāhā na. Mii loo sē ne ye, pe kicar ga nii mii mpāy dyaŋ pe sē cīnde Yāhā cā ye; pe -sē mii pe crā Yāhā na pe seefa nen kāmāy na, pe seefua wii u ma Yesu kāndeyārfua. ¹⁵ Puai wīi na, u cōo ne, wii u sē Yesu ta u Yater ye, woo ma yee u ga u nampyeŋ sye, le ga waha pye. Loo nde na, laa wee pe nsoho wo nantāŋ ye. Wii u ma Yesu kāndeyārfua u tefay yāā. Yāhā wo yee wo nii wii ne yīmbui nen na, yrīŋ ne. ¹⁶ Ma sē yāā, mboo naa, ma saha le cā ma yee ma ga waha ma cōo ta u n dye Yesu kānde wo, u wāsyayaha yāā ma wāŋ syi dyaŋ ye. Ma sē yāā, mboo cōo, ma saha le cā ma yee ma ga waha ma puai ta u n dye Yesu kānde wo, u wāsyayaha yāā ma wāŋ syi dyaŋ ye.

-Ye kuee draha gii wo tee pye Yāhā n ba ye yee!

¹⁷ Lii le ma yīŋ, tee pye draha gii wo Yāhā n ba ye yee, -ye kuee koo draha wo; loo ma Yīnfua Yesu laam wīi. Loo kānde nde ne tē n yar Yesu kāndeyārfua yawāhāfa bye na, teebēhe bye wo.

¹⁸ Wii ma pye u ba kūū le wa Yāhā n ba u yee, u ma syi u yee u ga dur u u ya ta mii u sē kūū ye. Wii ma pye u sē kūū ye Yāhā n ba u yee, u ma syi u yee u ga u ya ta mii u kūū ye. ¹⁹ Ma kūū woo, yīŋ wee le na ye; ma sē kūū woo, yīŋ wee le na ye. Lii le ma yīŋ, ma naa n sroŋ Yāhā kānde katan wāyār ne. ²⁰ Taa pye draha gii wo Yāhā n ba ma yee, kuee koo draha wo! ²¹ Ma'a pye yāmpuai Yāhā n ba ma yee, ma'a syi ma naa laam ga ma yāmpar wīi na ye. Ma'a -sē ga waha yi le wo, ma yi! ²² Yāŋ, yāmpuai wii u yee Yesu kānde wo, Yīnfua Yesu u yi wa u kapee- wāpyeŋ yāmpar wo. Wii u wee yāmpuai ye, u ma yee Yesu kānde wo, u ma Yesu yāmpuai. ²³ Ye bye, ye par sya yē gii na kacān wee ke na ye. Koo yē kē Yesu Crise ntāŋ wāwoo ne. Loo na, ye ma syi ye nii nawee- laam wūhū yāmpa ye!

²⁴ Wo nna, ye nanem bye tee pye draha gii wo Yāhā n ba ye yee, -ye kuee koo draha wo Yāhā yaha ye!

Naandar wī, cabelar wī ne, tesē calangusyam wī ne

²⁵ Ye ba ra yey naandar wī na, tesē cabelar wī ne. Yīnfua Yesu sē kapān laa yar ra na poo wī na ye. Tuu -sē yō ra na, ma ra ta ta n sron, n ga waha ta laam wī yar ye na ye kayey nde wī na.

²⁶ Kayīhī nihi ter yagaa. Loo nde wī na, lii le yō ndoo ye, le puar naa na u kuee ke dyan. ²⁷ Ma'a pye cōo ne, kuee u ne! Ma'a yee ma wee cōo ne ye, ma'a syi ma waa sya ye! ²⁸ Ma'a cōo sya, kapee sē ne ye. Capua ma nii puai ye, kapee sē ne ye. Pe ma pe ya sya, wāfāy ga ba naa pe dye, n -sē n traha n wāfāy nge kuā ter pe na.

²⁹ Wo nna, lii tē ga pāā ye ye, loo ne nde: Yale sē gboho kuee wo ye nantān driyē nge wo ye. Ma gbe yagaa na, mpāy pe ma ca ne, pe pe laam miy yaha mii mpāy dyan ca wee pe ye ye. ³⁰ Mpāy pe ma miyāhā na, pe nii pra mii mpāy dyan pe wee miyāhā na ye. Mpāy pe ma nuhu na, pe pe ya ta mii mpāy dyan pe wee nuhu na ye. Mpāy pe ma klafa, pe pe ya ta mii mpāy dyan pe wee klafa ye. ³¹ Mpāy pe ma driyē kai- yahasee ye, pe pe ya ta mii mpāy dyan pe wee driyē kai- yahasee ye ye. Ye sē yāā, wākueeyaitān wee driyē kai- na ye.

³² N n traha ye ma syi ye naa laam ga ye. Cōo wee wii ye ye, u laam ga Yīnfua Yesu wī na, u ga pye mii u pyer n naa n tāy Yīnfua Yesu ye. ³³ Cōo ma pye wii ye, u laam ga driyē nge wān na, u ga pye mii u pyer n naa n tāy u cōo ye. ³⁴ U laam ma fle sī. Tesē, cōo wii u wee puai ye ye, capua wii ne u wee puai ye ye, pe laam ga Yīnfua Yesu wī na, pe ga pye mii pe pyer n naa n tāy u ye. Pe n ke pe kadye ma suhu pe laam wūhū ne, te naa n laha. Wii u ma puai ye, u laam ga driyē nge wān na, u ga pye mii u pyer n naa n tāy

u puai ye. ³⁵ N n traha ye kayūhū yāā, koo kē ta n ye yar kai- ngī ne. Le sē nii mii fānga wī laa ne ye. N n traha ye naa ye troho tāhā kānyī wo, ye ye laam gbihi ta, ye naa n nii Yīnfua Yesu myaha na.

³⁶ Yagaa, naanfuē syi tuu ma capua ne, u ga waha le ta u yee, woo saa u sya ye. Kur kue ye, u naanfuē ma ba yee woo tee pye u capua na, u ma maha yee u saha yia naandar na ye, ma yee woo ga u capua sya, le ga waha pye. Kapee sē ne ye. ³⁷ Wii ma -sē yee, woo saa cōo sya ye, woo ga kuee naandaha, le ma pye u ya laam wī ne, waa yē kapān sē ne tuu luhu ye, u ma cā u ga waha yia u ya na, u ma kuee naandaha, loo yō. ³⁸ Loo na, naanfuē tuu kicar yigi, u ma ba u sya cōo, le yō. Wii ma -sē ba sye, u sē u wūū sya cōo ye, ma kuee naandaha, loo cā maha yō.

³⁹ Cōo wii puai ma pye yrān na u sē ku ye, u cōo yai u kuee u puai ye. U puai ma -sē ba ku u yaha, u ga waha nii puai waa ye. Le -sē yai le pye Yesu kānde na. ⁴⁰ U cōo ma -sē kuee ke dyan calangusya, le ga puar u na. Lii le ma ra ye, loo ne nde: Ta laam wo, n yee Yāhā Yrā Fānga kē ke loo yar ra na.

8

Wān tii pe boo mpar wān na

¹ Ye maha ba ra yey wān tii wī na pe boo mpar wān na. Tee le pāā mii, wo bye kacān yāā. -Tee -sē le cā ye yee, wii ma u ya ta kaicāfua, yatan ma ufua na. Wii ma -sē yee u nampyen- ntān dye u tāy, u koho le pe ye pe laantor wāyāā ne. ² Wii ma u ya ta kaicāfua waa syi ter, ufua sē cīnde laantor yāā wa ye. ³ Wii ma -sē yee Yāhā wī gboho u laam wo, ufua cīnde laantor yāā, Yāhā woo cā yō.

⁴ Ye ra yey ma yee wān tii pe boo mpar wān na, Yesu kāndeyārfua ga waha te kaa laa, u saha te kaa ye. Wo cā ma yee Yāhā ney ya kē ke ma, mpar wān wee ngaa ye. ⁵ Nawee-

mpây ma sya plaha ma n yee, a yâhâ busâa ma, yînfua busâa ne yâhâyîŋ na kântraha ne, ⁶ wo câ ma yee Yâhâ neŋ ya kê ke ma; koo kê wo bye Tuhufua. Kai- bye yir koo ye, wo bye ma koo wâm. Yînfua nen ya kê u ma; woo kê Yesu Crise ne. Kai- bye tâhâ woo kâmay na, wo bye n poho woo kâmay na.

⁷ Too kacân nde wee Yesu kândeyârfa bye ye ye. Mpây ma pe sê cer wa mpar wân na ye. Loo na, poosyifa ma mpar wân kar kaa, pe laam saa sya ye, pe ga naa pe ya yâŋ mii pe tee pye, pe wee gbegbe ye. ⁸ Kar saha nawee ta u n crâ Yâhâ na ye. Wii ma yee u sê te kaa ye, laa kayîi sê ne le ter u yaha ye. Wii ma te kaa, laa kayîi sê ne tuu ga yâa ye. ⁹ -Tee -sê yii yigi, lii tee câ ma n pye, le ma syi le mpây ta pe n dye kâmpêe wo ye, mpây pe sê wlaha le Yesu kânde wo ye! ¹⁰ Poo nen waa syi ma ma yâa, mboo wii taa ma kaicâfua, ma maha nii kar kaa mpanyaha kangbâŋ wo, u saha le war ye. U laam wo kapee ne. Tuu -sê ma yâa le na, u bya ga dye le wo, u naa te mpanyaha wân kar kaa. ¹¹ Loo nde na, u Yesu kândeyârwe nwo wii u sê wlaha le Yesu kânde wo ye, mboo kacân ta u n dye kâmpêe wo. Le -sê nde, u Yâhâ Yîndefua Crise ku woo bya wîi na. ¹² Ye Yesu kândeyârwai mpây pe sê wlaha le Yesu kânde wo ye, ye ma tee n pye pe na, ma pe laam wlâhâ, ye kapee pye u Crise ge na ke syi ne.

¹³ Loo ne, tē câ n ma nii mpar wân kar kaa, ta Yesu kândeyârwe ma ra yâa, le ga u laam wlâhâ, u n dye kâmpêe wo, n ga yi kâa too syi kar nde wâkaa wo ta kuâŋ ne; n ma syi n ba ra nampyen waa ta u laam n wlâhâ u ye, u n dye kâmpêe wo ye.

9

Pol yee Yesu ge kê u woo lshê wâa

¹ Ta laam wee la pra driyê nge kue ye? N wee la Yesu Crise tēnlhê? N sê wo Yînfua Yesu yâa la yînde ne? Ndo sê na tē Yînfua Yesu tēn

tē ye fla na, ma ye ta ye n nii Yesu kândeyârfa? ² Mpây ter ma sya yee ndoo wee Yesu tēnlhê ye, yii poo yai ye câ ye nii Yesu kândeyârfa ndoo kâmay na. Loo nde le yar, n ma Yînfua Yesu tēnlhê.

³ Mpây pe ra wâpee pâa, tē ga lii yar pe na, le nde: ⁴ Too ma wo tēn na, wo bya sê yai la wo wo yē digi yâa, tesê wo lawoŋ ne? ⁵ Wo sê yai la le ma tây wii ye, u Yesu kândeyârwaysya waa ta u coo, u n naa n taha u na u tēn na, mii Yesu tēnlhê mpây wâŋ syi dyaŋ, tesê u Yînfua Yesu cîifa ne, tesê Pyar ne? ⁶ Wii wo syâm ya la ta tētêwe Barnabaase ne, too yai wo naa tēn tē, wo câ naa wo yē digi yâa? ⁷ Ye le luhu yâa la pe yee, nawee ma dye seraasyiya wo, woo tuu u ya dâa u ya ya? Laa, nawee ma katyir tar le, u sê yai u te katyisan di ye? Laa, yanaha tuu yar tii naha, u sê yai u too nayîm wo ye?

⁸ Ye ma syi ye yee naweete laam wûhû kê tē n pâa ye ye ye! Yâhâ kânde katan ge koo ngîi yar. ⁹ Ye sê yâa, kânde lii Yâhâ bii le le soho Musa koho wo faale wo, le fla ngaa le yar ma yee:

«Pe naha gii ta ma yee

ke dir pua tâhâ naa n yi te syir wo,
pe sê yai pe koo naha yē pua tâ too dir nde na ye.»

Ye yee la, yar ya wîi ne Yâhâ bii naa n pâa koo fla na? ¹⁰ Wii bya sê na Yâhâ naa n yâŋ, wii mpây too ma ke tētê-? Awâ, le kapân nde pâa wii ge wîi na. Wii u tar war, tesê wii ne u te dir sege ma u pua yi, pe bye pe tēn tē, ma yee pe ga ba pe dir lay yâa. ¹¹ Wo le Yesu kapâyîi pua tâhâ le ye laam wo. Loo nde na, wo sê yai la wo -sê ye koho wân taa yâa ke draha wo? ¹² Mpây ter ma, pe ye koho wân taa sya ye ye. Wii poo sê câ yai la, wo ye koho wân yâa, wo ta ter poo yaha? Wii sê - sê wo dâan yey yâa ye ye ye. Wo yer wâfây ter bye wâsyaŋ na, ma yee wo saa laa ta lii syi le ga waha yer tâ le

Yāhā Yīndefua Crise kapāyī wākan na yaha ye ye.

¹³ Ye sē cā la ma yee, mpāy pe tēn tē Yāhā kangbāṅ wo, pe yē digi n yi koo fla na? Mpāy pe tēn tē Yāhā diṅ yisaha wo, pe ne pe lay yāā ke diṅ na. ¹⁴ Yīṅfua Yesu gē maha le yar ma yee, mpāy pe ma le kapāyī pāāfa, pe yai pe naa pe dāā loo tēn na. ¹⁵ N sē -sē ta tēn dāān wī yey yāā waa ye ye. N sē maha saba nwo yrūhū nō wāā ye ye ma yee, n ga ye yey loo ne ye. Loo nde ma ta ye miyūhū. N ma sya ga ku loo wī na, n ga yer le na. ¹⁶ Tē sya le kapāyī pāā, n saha nii sey loo wī na ye. Ye sē yāā, n taha loo tēn nde na; n ma sye n sē le kapāyī pāā ye, ta wī ga pee. ¹⁷ N ma le tēn tē yō nuhu ne, n ga le dāān yāā. Le ma -sē nii mii tēn dyaṅ pe ra taha le na, n yai n le tē wātē ya. ¹⁸ Ta dāān -sē ma lii ne? Loo ne, n naa le kapāyī pāā nawee- ye faa, n ma n naa le tēn dāān sya ye.

¹⁹ Tē sya ma pra, n wee waa yāmpuai ye, n nii ta nawee- ter bye yāmpuai draha syi wo. Loo na, n ga waha nawee- busāā yāā, pe n dye le Yesu kānde wo. ²⁰ Tē pye Yiifee- nsoho wo, n ba nii ta pe wāṅ syi dyaṅ. Loo ga ta ra n pe yāā pe n dye le Yesu kānde wo. Mpāy pe Yiifee- kānde yār, tē pye pe nsoho wo, tē sē -sē wee n pe kānde yār ye, n ba nii ta pe wāṅ syi dyaṅ. Loo ga ta ra n pe yāā pe n dye le Yesu kānde wo. ²¹ Mpāy pe wee Yiifee- ye, pe sē Yāhā kānde yār ye, tē pye pe nsoho wo, tē -sē ma Yāhā kānde wo, ma Yesu Crise kānde yār, n ba nii ta pe wāṅ syi dyaṅ. Loo ga ta ra n pe yāā pe n dye le Yesu kānde wo. ²² Mpāy pe sē wlaha le Yesu kānde wo ye, n ba nii ta pe wāṅ syi dyaṅ. Loo ga ta ra n pe yāā, n pe ta pe n wlaha le Yesu kānde wo. N naa nii ta nawee- ter bye wāṅ syi dyaṅ, ma yee le ma sya klaha mii, nanem mpāy ga wāsyayaha yāā pe laam wo. ²³ N kai- bye pye le kapāyī wī na, ma yee ta bya ga ba ta lay yāā.

-Ye yii plāhā, ye yahasee fla yāā le Yesu kānde wo!

²⁴ Ye cā ma yee, mpāy bye pe pe ya kihi fee ne nantrangbāṅ fla wo, pe bye n fā, nen ya -sē kē tuu ga yahasee fla yāā pe laam wo, u dāān yāā. Yii mpāy tee -sē ma le Yesu kānde wo, -ye yii plāhā ye yahasee fla yāā le laam wo! ²⁵ Mpāy bye pe n pai le fee fā, pe ga cāā naa pe ya gbihi, pe naa pe ya plāhā kai- bye ne. Pe ga naa koo bye pye pe ba waha yahasee fla yāā, pe te dāān yāā. Pe dāān -sē pye driyē kla, ke ga ba klaha-. Wii mpāy too -sē ma le Yesu kānde wo, wo ma yahasee fla yāā, dāān tii too ga yāā, driyē kla sē kē koo ne ye, koo ma wāklahayāā wee ke na ye. ²⁶ Loo ne, ndoo ra fee fā le Yesu kānde wo, ma yahasee fla wī ya yāṅ. N maha ma mii mpāy dyaṅ pe pe ya sugu kāntakloṅ ne; ndoo sē -sē sugu faa n laa ye. ²⁷ N n yia ta kadye na, n ta kadye wāyigi cā. Mii loo sē ne ye, ndoo wii n nawee- klaha le Yesu kānde wāyār ne, n ga ba kuee kur ye.

10

Ye ma syi ye Yiifee- wāle wāṅ syi pye ye!

¹ Wo nna, ye ma syi ye faha wo faale wāle wī na, pe pye yrāhā na tēyāfūū klo wo, wo faale wādyaha Musa ne ye. Yāhā bii yāhāsyōr raa ta pe yīṅ na, pe bye n naa n taha too yāhāsyōr na. Yāhā bii pe ta pe bye n waha dye yi ter muhulangbāṅ telai wo, loho sē nō gē nō pe na ye. ² Te yāhāsyōr wī, ke muhulangbāṅ wī ne, le bii nii pe bye ye wātāā gaa dyaṅ Musa myaha na. ³ Digi gii ke pye pe ye, pe bye n naa n di, ke naa n yir yāhāyīṅ na. ⁴ Yāhā naa loho ta ke n naa n yi ntēmbangbāṅ gaa wo, pe bye n naa n wo. Koo ntēmbangbāṅ wī bii nii mii Yāhā Yīndefua Crise dyaṅ, tuu pye pe ne, ma naa n taha pe na. ⁵ Loo naa bye ne, pe nawee- fānga busāā sē naa n luhu Yāhā ye ye, ma ku le tēyāfūū klo wo.

⁶ Koo kai- ngĩ ke wo klaha kai-busãã ne, wo ma syi wo nii wo wãle wãñ syi dyañ, wo naa wo lampee wũhũ ke ye. ⁷ Ye ma syi ye nii poo mpãy wãñ syi dyañ ye naa mpar wãn tẽñ ye. Le ma le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãñ wo pe wĩ na ma yee: «Pe nawee- tege nii, ma di, ma wo. Loo kur ye, pe n yir, ma gbar.» ⁸ Ye ma syi ye dye tyatyãhã wo ye, mii wo wãle mpãy dyañ pe bii pe ya le le wo. Nawee- nyer sãnsye nen yĩbua n sya bii ku pe laam wo, per neñ loo nde wĩ na. ⁹ Ye ma syi ye Yĩnfua Yãhã tãn yãñ ye, mii poo mpãy dyañ pe bii le syi pye le tẽyãfũũ klo wo. Yãhã n nwor ta te n nabuar no boo pe laam wo. ¹⁰ Ye ma syi ye tee naa pãã Yãhã wĩ na ye, mii wo wãle mpãy dyañ pe bii le syi pye. U gbãfua n bii pe boo.

¹¹ Koo kapee- ngĩ ke wo wãle dye, ke wo klaha kai- ne. Ke yrũhũ yaha Yãhã sabangbãñ wo wii wĩ na, wo waha wii wãyigi cã, wo ma syi wo naa n pye pe wãñ syi dyañ ye. Ye sã yãã, wo ma cãã gii na yagaa, driyẽ kuayale gbe taha. ¹² Loo nde na, wii ma yee woo wlaaha yõ le Yesu kãnde wo, u naa u ya yigi, u ma syi u ba tra yi kãã le wo ye. ¹³ Fãnga gii ke ye tyĩn n gaha kapee- wãpyen kuẽ ye, ma sya ba waa yagaa na, ke ga waha nawee- bye dye. Yãhã yẽ ter koho wãlenj ne wo ye, ke n sronj, ke saa sya koo fãnga nge n ter nawee fãnga na ye. Koo fãnga nge ma nii ye tyĩn n gaha kapee- wãpyen kuẽ ye yaliile wo, loo yale wo, Yãhã ga fãnga gaa wãã ye kẽ ye n waha yia, ke maha ye ta ye n yi le wo.

¹⁴ Ta tããfa, loo nde na, ye ma syi ye naa mpar wãn tẽñ ye! ¹⁵ Tee ma kaicãfa, lii tẽ n pãã, -ye yãñ le le wo! ¹⁶ Wo ma wii wãã, ma nii defĩ wãã n wo sekui wo, syaha wãwãã wĩ na Yãhã kẽ, loo yĩntaha kẽ nde: Wii mpãy bye too wãã wo, wo bye seefar le u Yãhã Yĩndefua Crise ntõr kãmay na. Wo ma bur la cer, ma nii wãã n di, loo yĩntaha kẽ nde: Wii mpãy bye too wãã di, wo bye seefar

le u Crise kadye kãmay na. ¹⁷ Bur neñ ya kẽ ke ma. Too sya nihi mii koo bur na, wo bye wãã le, ma nii mii kadye nen dyañ. Ye sã yãã, bur neñ ya kẽ wo bye too wãã n di. ¹⁸ Ye maha cã ma yee, wãn tii Yiisrefa pe boo, ma diñ yi Yãhã kẽ, mpãy pe too wãn kaa, pe seefar le ke Yãhã diñ yisaha fla ne.

¹⁹ N sã -sã yee pe ma wãn boo mpar na, yĩñ ma too mpar na, tesẽ wãn tii ne pe boo ye. Aye, le wee ke syi ye. ²⁰ N yee, wãn tii pe boo mpar na, te ma sãndãpee wãn, Yãhã wãn sã ne ye. N sã -sã n traha ye naa too wãn nde kaa, ye seefar le sãndãpee ne ye. ²¹ Ye saha naa n wo Yĩnfua Yesu sekui ne, -tee maha ga naa n wo sãndãpee sekui ne ye. Ye saha naa Yĩnfua Yesu dir di, -tee maha ga naa sãndãpee dir di ye. ²² Wii ma loo pye, le sã sronj Yĩnfua Yãhã ye ye, le saa tãy ke ye ye. Ye yee la ye fãnga ter Yãhã wãñ yaha?

-Ye naa Yãhã miingbãñ ke ye kãnkai- bye wo!

²³ Mpãy n yee, a kai- bye wãpyen kãnde ma nawee ye. Cĩnde ne, kai-bye sã -sã yõ ye. Kai- bye sã maha kẽ ke laa yõ Yesu kãndeyãrfa kẽ ye. ²⁴ Waa ma syi u naa u ya diñ wĩ loo kar ye. Lii le ga nii kayĩ u nampyen-bye ye, u naa loo ke.

²⁵ Kar rii bye pe n par kar parsaha wo, ye ga waha te bye kaa. Loo kur ye, ye ma syi ye -sã waa yey te kar yisaha ne ye! Mii loo sã ne ye, laa na ye laam saa sya ye ye ye. ²⁶ Ye sã yãã, le ma le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãñ wo ma yee: «Driyẽ nge ma suhu ke wãn bye ne, te ma Yĩnfua Yãhã wãn.» ²⁷ Wii u wee Yesu kãnde wo ye, woosyifua ma ye yee dir na u kaha wo, le ma tãy ye ye, ye ka. Pe ma dir rii wãã ye kẽ, ye te di. Ye ma syi ye -sã waa yey nwa syi dir ne ye! Mii loo sã ne ye, laa na ye laam saa sya ye ye ye. ²⁸ Waa ma - sã ye cãã yar ma yee, mpanyaha kar ne pe soho, woofua wĩ na, ye ma syi ye te dir di ye! Ke syi, waa laam

saa wlāhā u ye ye. ²⁹ Ye laam ma sya yee pe sē wlāhā ye ye ye, wii u te mpanyaha kar wīl pāā ye ye, woo laam ga waha wlāhā u ye. Laa na, waa ga yee, a woo kalaa ma la waa ter laam wāwlāhā wīl ya na, a woo sē yai la u waha u ya laam wīl pye, ³⁰ a woo ma cāā syaha wāā Yāhā kē te dir wīl na, nwa pe n ga maha yee woo tee pye te dir wādi wīl ne?

³¹ Loo nde na, digi kē tee n di woo, ngaa kē tee n wo woo, ngii ngii tee n pye woo, -ye naa Yāhā miingbāŋ koo ke ye känkai- bye wo! ³² Mpāy pe ma Yiiffee-, mpāy ne pe wee Yiiffee-ye, mpāy ne pe ma Yesu kāndeyārfa yawāhāfa, ye ma syi ye ta ye wīl n nii pe ye ntēmlaha gii syi dyaŋ pe n kūn ke na, ma n too ye! ³³ -Ye naa n pye ra dyaŋ! N nii plāhā, ma n ke ta wīl n naa n tāy nawee- bye ye, ta känkai- bye wo. Nii wīl sē ne tē n kar ye, nawee- bye kayīl ne tē n ke pe kē, pe n wāsyayaha yāā.

11

¹ Tē n yāŋ u Yāhā Yīndefua Crise na mii, ye bye ye naa n yāŋ ra na ke syi, -ye ra pyer gbe!

Coo yai u naa u ya yigi mii

² Ye sē n faha ra wīl na känkai- wo ye. Tesē, tē ye klaha kai- nkāy ne, ye ke pye. N ye sey koo ngīl wīl na. ³ N -sē n traha ye maha nde cā taha: U Crise woo u ma naa yīŋfua, naa woo u ma u cōo yīŋfua, Yāhā koo -sē ma u Crise yīŋfua.

⁴ Yawāhā fla wo, naa ma nii n pāā Yāhā ye, laa na Yāhā ke kapān laa le u laam wo, u n nii le tōr pe yawāhāfa ye, u ma -sē pye u u yīŋ tā tā ngaa ne, u u Yīŋfua Yesu myaha klaha- ke syi ne. ⁵ Le ga waha pye cōo kē tuu n pāā Yāhā ye ke yawāhā fla wo, laa na Yāhā ke kapān laa le u laam wo, u n nii le tōr pe yawāhāfa ye. Woo ma pye u sē u yīŋ tā tā ngaa ne ye, u u puai myaha klaha- ke syi ne. U ma wācēŋ cōo wii ne u yīŋ bye kur kāā. * ⁶ Cōo wii ma yee, u sē u yīŋ tā

n tā ngaa ne ye, u yai u yīŋ kur kāā. U ma -sē cā ma yee, yīŋ wākur wīl ma fyaryigi wīl, u -sē ke tā naa n tā ngaa ne.

⁷ Naa woo na, u sē yai u u yīŋ tā naa n tā yawāhā wo ye, Yāhā woo ta u n ke tay, koo kē. Naa woo u ga waha Yāhā myaha gboho. Cōo woo -sē kē u ga waha u puai myaha gboho. ⁸ Ye sē yāā, Yāhā sē cōo tāhā ma u teelaa yi ma naa tāhā ye. Naa woo kē Yāhā u tāhā, ma u teelaa yi ma cōo tāhā le ne. ⁹ Tesē, Yāhā sē naa tāhā cōo wīl na ye, cōo woo kē Yāhā u tāhā naa wīl na. ¹⁰ Loo ne, cōo yai u ngaa tā naa n tā yīŋ na yawāhā wo, pe n cā u yīŋ kor le u puai ye. Yāhāyīŋ tēnlēhe ma loo yāā, le n tāy pe ye. ¹¹ Too -sē ma Yīŋfua Yesu kānde wo, naa wīl ma cōo na, cōo wīl bya ma naa na. ¹² Ye sē yāā, Yāhā ke naa teelaa yi ma cōo tāhā mii, Yāhā maha ta, naa see n yi cōo wo koo syi. Koo kai- bye yir Yāhā ye.

¹³ Yii γε, -ye le waha yāŋ! Le sroŋ la cōo u naa n pāā Yāhā ye yawāhā wo, mii u sē u yīŋ tā tā ngaa ne ye?

¹⁴ Naa u ma mii, u ma u yīnyor ta te n tyīl ga far ter, le ga nii fyaryigi wīl.

¹⁵ Cōo woo -sē nwo, u ma u yīnyor ta ke syi, le ga nii myaha ne. Ye sē yāā, cōo yīnyor n tyīl, ma u yīŋ tā n tā. ¹⁶ Kaplāŋ wātyīn wīl ma pye wii laam wo yīŋ wātā wīl nde na, u cā wācāŋ ya u yee, wii tesē teebēhe bye Yesu kāndeyārfa yawārfa ne, troho wātāhā gaa ter wee wo ye ye.

Yīŋfua Yesu digi wādi

(Mat 26.26-29; Mar 14.22-25; Luke 22.15-20)

¹⁷ Kai- nkāy tē ga pāā yagaa ye wīl na, n saha ye sey ke wīl na ye. Ye ma yii wāā, ye sē kayūhū pye ye, ye kapee- koo kē ke cā pee n gaha ye ye. ¹⁸ Pe ra cāā yar ma yee, ye ma yii wāā yawāhā na, ye yīmbuhu sē wāā le ye, ye ma creŋcreŋ. Ta laam wo, le ga waha pye cīinde. ¹⁹ Ye ma nii creŋcreŋ, loo γε ga ta le n

* **11:5** 11.5 Cōo wii pe u yīŋ kur kāā, canaandile kē Korntifa ye koo cāā na.

cã mpây poo me pe n sron le Yesu kãnde wâyâr ne ye laam wo.

²⁰ Ye ma yii wãã, ma yee yaa Yĩnfua Yesu digi wãdiŋ di, loo sã ne tee n pye ye. ²¹ Ye sã yãã, ye ma yee yaa di yaliile wo, wii ma pa digi gii ne, ufua ga ke kur di u ya ya. Mpây ga kuee fãã ne, mpây -sã ga di, pe maha defĩ wo u n sya pe yigi. ²² Kle wee la ye ye, ye n ga naa n di, ye naa n wo te wo? Ye yee la Yãhã kãndeyãrfa yawãhãfa wee ngaa ye? Ye n ke la ye naa fyar yaha mpây na ngaa wee pe ye ye? Ye yee n maha lii pãã ye ye? Ndoo woo na, n saha ye sey kueekuee loo nde wĩ na ye.

²³ Kaklaha gii tã yãã Yĩnfua Yesu ye u dir wãdiŋ wĩ na, n le cãã yar wa ye na, loo ne nde: Yĩmper gii laam wo, pe ba Yĩnfua Yesu yi u napĩ- kã, koo yĩmper wo, u ba cãã bur gbe, ²⁴ ma syaha wãã Yãhã kã, ma ke bur la cã, ma u kãnyãrwai pye ma yee: «Ye sya di, ke ma ta kadye draha wo, ta kadye gii ke wãã ye wĩ na. -Ye naa ke syi pye ye naa ye laam too ra wĩ na!» ²⁵ Pe di wa, u n defĩ sekui gbe, ma u kãnyãrwai pye ma yee: «Defĩ nwo ma ta ntõr draha wo, ta ntõr rii kãmay na Yãhã naambiyãrfã le nawee- ne. -Ye naa defĩ wo koo syi ya dyaŋ yalebye, ye naa ye laam too ra wĩ na!» ²⁶ Ye sã yãã, yalebye ye ma nii bur di, ma nii defĩ wo koo syi ya dyaŋ, Yĩnfua Yesu wãku wĩ ne tee n yar, u wãdurba per n sya ba no.

²⁷ Loo ne, ye yawãhã wo, wii ma Yĩnfua Yesu digi wãdiŋ syi di, ma u defĩ wãwõŋ syi wo, u laam yai pe sron. Mii loo sã ne ye, u kapee pye Yĩnfua Yesu kadye na, tesã u ntõr ne. ²⁸ Nawee yai u u ya yãŋ wa, tuu cã Yĩnfua Yesu digi wãdiŋ syi di, u defĩ wãwõŋ syi ne. ²⁹ Ye sã yãã, wii ma Yĩnfua Yesu digi wãdiŋ syi di, u defĩ wãwõŋ syi ne, u yai u cã digitrihi ya sã kã u n di ye. U yai u cã ke ma Yĩnfua Yesu kadye ge draha wo. Mii loo sã ne ye, Yãhã ga u pãn. ³⁰ Ye sã naa loo yãŋ ngaa ye; loo ne, ye

laam wo nawee- busãã ma pe kadye teelaa klaha- pe ye, mpây ma pe n yaa, mpây ne pe ku. ³¹ Wo ma -sã yãŋ n le wo kapee- wãpyeŋ wo, wo saa pãn nantãŋ ye. ³² Yãhã ma -sã wo pãn, ke laantor le wo laam wo. Loo nde na, wo wĩ saa ba pye klaha- driyãfa ne ye.

³³ Wo nna, loo ne ye ma yii wãã ma yee yaa Yĩnfua Yesu dir di, -ye naa yii sãn! ³⁴ Ye ma cã fãã ye yigi, -ye cãã di ye kle wo! Loo na, ye saa ba tee naa n pye laa ne ke yawãhã wo, ye wãpãn yãã le na ye. Kai- nkãy ke kuee, n ma ba ka ye fla na, n ga ke war yi.

12

Yãhã Yrã le fãnga tii wãã nawee- kã

¹ Wo nna, Yãhã Yrã le fãnga tii wãã nawee- kã Yãhã tãn wĩ na, n traha ye ke bye cã.

² Ye cã ma yee, tee sã ba ciĩnde Yãhã cã wa ye, fãnga gaa ter ba ye tyĩn naa n gaha yalebye mpar wãn kue ye, too tii te sã n pãã ye. ³ N n traha ye le cã laha ye yee, Yãhã Yrã Fãnga ma pye wii laam wo, u saha yoosãn pãã Yĩnfua Yesu kã ye. Tesã, wii ma yee Yesu ma Yĩnfua, Yãhã Yrã Fãnga ma u laam wo, koo kã u n waha le pãã.

⁴ Yãhã tãn fãnga ter ma te ya wuhu na. Yãhã Yrã nen ya -sã ne, le te wãã nawee- kã. ⁵ Yĩnfua Yesu nawee- taha tãn nkãy na, ke tãn wee wãcãŋ ye. Ke tãn bye -sã n tã woo ya kã. ⁶ Kai- busãã n pye, koo Yãhã neŋ ya -sã kã ke n ta nawee- n waha koo kai- pye. ⁷ Nawee nawee woo, Yãhã Yrã fãnga gaa wãã u kã, fãnga gii ke ga waha laa yõ Yesu kãndeyãrfa kã. ⁸ Ye sã yãã, Yãhã Yrã ga fãnga wãã waa kã u n waha naa laantor kaplãn pãã. Le ga maha waa ter ta u n Yãhã wũhũ cã yigi, u naa ke pãã nawee- ye. ⁹ Loo Yãhã Yrã nen ya kã, le ga maha fãnga wãã waa ter kã u n Yĩnfua Yesu sron ta u Yater kãnkai- bye wo. Le ga maha waa

ter ta u n waha naa yanfa jaa. ¹⁰ Le ga maha waa ter ta u n waha naa laanwo wũhũ pye. Le ga maha waa ter ta u n waha naa Yãhã kaplãn luhu u laam wo, u naa ke tãr nawee-ye. Le ga maha waa ter ta u n Yãhã Yrã kai- cã war naa n yi, kai- nkãy ne ke wee Yãhã Yrã wũhũ ye. Le ga nwo ta u n waha naa yor raa ter syi pãã. Le -sẽ waa ta u n waha too yor ter nde kaplãn cã naa n tãr nawee-ye. ¹¹ Loo Yãhã Yrã nen ya ne, le koo kai- ngiĩ kur bye pye. Nawee nawee woo, Yãhã Yrã ga fãnga wãã ufua kã le laam wãwãã, fãnga gii syi ke saa pye wãcẽŋ u nampyẽŋ wãŋ ne ye.

Yesu Crise ma mii syi u kãndeyãrfa ne?

¹² Ye cã kadye nen ma teebẽhẽ busãã ne. Ke teebẽhẽ wee wãcẽŋ ye, ke kur bye -sẽ kã ke wãã le, ma nii kadye nen. Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa kur bye wĩ ma koo syi dyaŋ. Yãhã Yĩndefua Crise kãmay na, pe bye wãã le, ma nii mii kadye nen ya dyaŋ. ¹³ Wo kur bye, mpãy pe ma Yiifee-, mpãy ne pe wee Yiifee- ye, mpãy ne pe ma yãmpa, mpãy ne pe wee yãmpa ye, wo bye tãã yi loho wo, ma wãã le, ma nii kadye nen dyaŋ loo Yãhã Yrã nen ya kãmay na. Le maha wo laam yĩ.

¹⁴ Kadye ma teebẽhẽ busãã ne, tee nen ya sã ne ye. ¹⁵ Troho ga waha yee, koo wee koho draha syi wo ye, a loo nde na koo wee kadye teelaa ye. Ke ma sya loo pãã, loo kapãn nde ga waha ta la ke saa nii kadye teelaa ye? ¹⁶ Ndiyẽ ga waha yee, koo wee yĩnde draha syi wo ye, a loo nde na koo wee kadye teelaa ye. Ndiyẽ ma sya loo pãã, loo kapãn nde ga waha ta la le saa nii kadye teelaa ye? ¹⁷ Kadye teebẽhẽ bye ma ne pye tãŋ yĩmpẽ fla, kadye ne ga pye mii ke naa n luhu? Ke ma -sẽ ne pye tãŋ ndiyuhu fla, kadye ne ga pye mii ke naa dugu luhu? ¹⁸ Ye sã yãã, Yãhã kã ke kadye teebẽhẽ bye ta te dre wo, ke laam wãtaŋ. ¹⁹ Kadye ma ne pye teele nen laa ya ne, ke saa ne

pye kadye ye. ²⁰ Lii ya le ma cĩnde, teebẽhẽ busãã kã ke ma kadye nen ya na.

²¹ Yĩnde saha koho pye le yee, koho wĩ wee loo na ye. Tesẽ, yĩŋ saha trẽ pye ke yee, trẽ wĩ wee koo na ye. ²² Aye, loo saha pãã ye. Kadye teebẽhẽ nkãy gẽ fãnga wee ke na ye, ke ma yee ke wee ye, kadye saha poho ye. ²³ Tesẽ, kadye teebẽhẽ nkãy gẽ waa sã ke yãŋ ngaa ye, wo sã n faha ke wĩ ne ye. Loo ne, kadye teebẽhẽ nkãy waa sã ke yãŋ ye, wo ke gbihi n yigi. ²⁴ Teebẽhẽ nkãy wo ke yãŋ, ke wãgbihiyigi wĩ wee wo na ye. Kadye teebẽhẽ nkãy waa sã naa ke yãŋ ngaa ye, Yãhã ta wo koo bya yãŋ kadye teebẽhẽ bye ne wãcẽŋ. ²⁵ Loo nde na, kadye teebẽhẽ saa naa n wãã ke ya ne, ke cẽr ke ya na ye. Ke ga wãã le, ke ke ya gbihi naa n yigi. ²⁶ Tesẽ, teele nen ma n yaa, le ga nii mii kadye teebẽhẽ bye dyaŋ ke n yaa. Tesẽ, kadye teele nen ma miyũhũ yãã, le ga nii nuhu wĩ kadye teebẽhẽ bye ye.

²⁷ Ye bye ye ma u Crise kadye, ye nanem bye ma u kadye teele laa. ²⁸ Loo ne, Yesu kãndeyãrfa yawãr teebẽhẽ bye wo, Yãhã cãã Yesu tẽnlẽhẽ poo ta. Syãŋ wuhu, ke mpãy ta pe waha naa ke kaplãn luhu pe laam wo, pe naa ke tãr nawee- ye. Tãã wuhu, ke mpãy ta pe naa le Yesu kapãyĩ klahã nawee- ye. Loo kur ye, ke fãnga wãã mpãy kã pe n waha laanwo wũhũ pye, ma mpãy ta pe n waha yanfa jaa, mpãy ne pe koho le nawee- ye, mpãy ne pe ga waha nii yĩŋfa, mpãy ne pe ga waha naa yor raa ter syi pãã. ²⁹ Pe bye wee Yesu tẽnlẽhẽ ye, Yãhã sã pe bye ta pe n waha ke kaplãn luhu pe laam wo, ma ke tãr nawee- ye ye. Pe bye wee le Yesu kapãyĩ klahafa ye. Pe bye wee laanwo wũhũ pyefa ye. ³⁰ Pe bye wee yanfa wãjaa fãnga ne ye. Pe bye sã me pe ga waha naa yor raa ter syi pãã ye. Pe bye sã me pe ga waha naa too yor ter nde kaplãn cã naa n tãr nawee- ye ye.

³¹ Yāhā tēn fānga tii te sron̄ yō, -ye naa too ke! N ga kānde laa yar ye na, lii le yō tān̄ too Yāhā tēn fānga nde bye na.

13

Lii le ma yīn̄, ma ter kai- bye yaha

¹ N ma sya waha driyē yor ter bye pāā, tesē yāhāyīn̄ tēnlēhe yor bya ne, n ma -sē yee nawee- ntān̄ sē dye ra tāy ye, ta yē kaplān̄ ga nii yīn̄ saa pye ke na ye. Ke ga nii mii gblen̄ ya dyan̄ yīn̄ wee ke na ye, gbengben̄ gblen̄ dyan̄. ² Laa na, n ga waha fānga yāā, n naa Yāhā kaplān̄ luhu ta laam wo, n naa ke tōr nawee- ye. Tesē, n ga maha waha Yāhā wūhū war, n ke kai- bye cā. Tesē, n ga maha waha Yesu ta ra Yater, n sya waha naa yāy ta te n yūhū naa n kāā. N ma sya waha koo kai- ngīi bye pye, n ma -sē yee nawee- ntān̄ sē dye ra tāy ye, n wee ngaa ye. ³ N ga waha ta koho wān̄ bye la klaha nawee- kē, n ga waha le sya n nii wāā pe n ta kadye sraha suhu naa laam wo le kapāyīi wīi na; n ma -sē yee nawee- ntān̄ sē dye ra tāy ye, koo bye saa laa yō waa kē ye.

⁴ Wii, nawee- ntān̄ n dye u tāy, ufua ma laanyīn̄ ne, u laam n tāy, u yīnde sē yi n too waa kla na ye, u sē u ya sey ye, yatan̄ wee u na ye.

⁵ U sē fyaryigi wūhū pye ye, u sē u ya ya dīn̄ ya ke ye, u sē ncafūhū di ye. Nawee ma laa tee pye u na, u ga tyii le n kua kāā u laam wo gbegbe.

⁶ Kai- nkāy ke sē sron̄ ye, ke sē n tāy u ye ye. Kai- nkāy ke sron̄, koo ke n tāy u ye. ⁷ Wii, nawee- ntān̄ n dye u tāy, u n tyii nawee- kapee- foho na u kuān̄ ne. Kānkai- bye wo, u Yesu ta u Yater, u koho taha n yaha Yāhā na, u laanyīn̄ yāā.

⁸ Wākuayāā wee ntān̄ wādye wīi loo na ye. Yāhā kaplān̄ nkāy nawee ga waha ke luhu u laam wo, loo nde ga ba kua per gaa. Yāhā kaplān̄ wāpāā yor raa ter syi wo, loo nde ga ba kua per gaa. Kacān̄ wūhū ga ba kua per gaa. ⁹ Ye sē yāā,

wo saha kacān̄ wūhū bye cā tān̄ ye. Yāhā kaplān̄ nkāy le wo laam wo, ke nanen̄ ya too n war, ma ke tōr nawee- ye. ¹⁰ Kai lii le le ya kua, loo ma ba pa yaliile wo, kai- nkāy ke sē ke ya kua ye, koo wūhū -sē ga ba kua kāā.

¹¹ Tē pye kicar, n naa n pāā, ma naa laam ga, ma naa kai- yān̄ kicar wān̄ syi dyan̄. Tē ba le wa, n kicar wān̄ miy yaha. ¹² Nanga nge na, le ma mii wo ke Yāhā wūhū yāā yirfayān̄ ya wo, cāā- biibiile ya na. Sukūhū gaa laam wo, wo ga ba ke yāā gbegbe wo yaha ye. Nanga nge na, n sē ke kai- bye cā tān̄ ye. Sukūhū gaa laam wo, n ga ba ke bye cā, mii Yāhā ra cā laha mii.

¹³ Loo na, katē- tāā kē ke ma, wākuayāā wee ke na ye. Koo kē ngīi: Yesu wāta Yater kānkai- bye wo, tesē koho wātahayaha ne Yāhā na, tesē ntān̄ wādye wīi ne. Koo kai- ngīi wo, lii le cā ma yīn̄, loo ne ntān̄ wādyen̄ ne.

14

-Ye naa Yāhā Yrā tēn fānga wūhū koo ke!

¹ -Ye naa n ke nawee- ntān̄ poo n naa dye ye tāy! -Ye maha naa Yāhā Yrā tēn fānga wūhū koo ke! Lii tee cā ga maha naa n ke, loo ne nde: Ye waha naa Yāhā kaplān̄ luhu ye laam wo, ye naa ke tōr nawee- ye. ² -Ye yān̄, wii u waha yor raa ter syi pāā, tii nawee waa sē te cā ye, ufua sē ne ke pāā nawee- ye ye, u ne ke pāā Yāhā koo ya ye, koo kē. Yāhā Yrā Fānga kē ke ne ufua ta u n waha kai- nkāy pāā, nkāy syi ke wūhū nawee- na. ³ Wii u -sē Yāhā kaplān̄ luhu u laam wo, ma ke tōr nawee- ye, woo n pāā nawee- ne. U n ke pe naa n gaha yaha ye le Yesu kānde wāyār ne, pe maha pe ya plāhā pe kuee le laam wo, tesē pe maha naa laanyīn̄ yāā.

⁴ Wii u -sē Yāhā wūhū pāā yor raa ter syi wo, woofua n ke u ka yaha ye u ya ya le Yesu kānde wāyār ne. Wii woo u -sē Yāhā kaplān̄ luhu u laam wo, ma ke tōr nawee- ye, u n ke Yesu

kāndeyārfa yawāhāfa bye pe naa n gaha yaha ye le Yesu kānde wāyār ne.

⁵ Ye bye ma waha n pāā yor raa ter syi wo, le yō. Lii tē cā n ke loo ne nde: Ye waha naa Yāhā kaplāṅ luhu ye laam wo, ye naa ke tōr nawee- ye. Loo nde yō ke wāpāā na yor raa ter syi wo, tii waa sē te cā ye. Waa ma fīhī pye, u too yor ter war, ma ke kaplāṅ yīntaha yar nawee- na, pe n naa n gaha yaha ye le Yesu kānde wāyār ne, n sē sye loo na ye. ⁶ Wo nna, loo nde na, n ga ye yey nde ne: N ma ba ka ye fla na, ma ga nii n pāā ye ne yor raa ter syi wo, tii ye sē te cā ye, le ga laa yō la ye kē? N ma -sē ba nii n pāā ye ne ye yor wo, ye ga naa ra kaplāṅ war. Loo na, n ga waha Yāhā wīi laa syi yar ye na, laa na laantor wīi laa, laa na Yāhā kapān laa tē luhu ta laam wo, laa na kaklaha wīi laa. Koo ga waha laa yō ye kē. ⁷ Too fle wāwuu yāṅ, kornjon wāpēn ne, too rii te ma kapēn wān. Te wāpēn mii ma yee te sē n yi te ya wuhu na gbeḡbe ye, waa saha ke yaa war ye. ⁸ Wii u tūūtūū syi wuu, ma nawee- yee naan wīi na, ke wāwuu mii ma yee ke sē n war ye, yoo ga waha cā u naa u ya gbihi te naan wīi na? ⁹ Koo syi, ye bya ye ma nii n pāā yor raa ter wo, tii waa sē te cā ye, ye kaplāṅ ga pye mii ke naa n war? Le ga nii mii wāḡbleṅ ya dyan tee n gble. ¹⁰ Yor ter nihi driyē wo, te bye -sē ma te yīntaha ne te ya wuhu na. ¹¹ Nawee waa ter ma n pāā ra ne, n ma yee n sē u yor ter kaplāṅ war ye, u ga naa ra yāṅ kulaafua; ta bya -sē ga naa u yāṅ kulaafua. ¹² Tee -sē Yāhā Yrā tēn fānga wūhū ke ye laam bye ne, fānga wūhū nkāy ke ga waha pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ta pe n ka yaha ye, -ye naa koo ke!

¹³ Loo ne, wii u waha n pāā yor raa ter wo, u yai u Yāhā nar, ke n u ta u n maha waha naa ke kaplāṅ yīntaha yar nawee- na. ¹⁴ Ye sē yāā, ufua ma nii n pāā Yāhā ne yor raa ter wo, yor rii tuu sē te cā ye, u laam wo u cā u n pāā Yāhā ye, u sē -sē u

ya yē kaplāṅ war ye. ¹⁵ U yai u lii pye? U ga naa n pāā Yāhā ye kaplāṅ nkāy ter syi ne, nkāy tuu sē waha ke war ye, -tuu maha naa n pāā Yāhā ye kaplāṅ nkāy ne, nkāy u koo war. U ga naa yay le Yāhā ye kaplāṅ nkāy ne u sē ke war ye, -tuu maha naa yay le kaplāṅ nkāy ne u koo war. ¹⁶ Ye sē yāā, ma'a nii Yāhā sey ma laam ya wo, pe yawāhāfa saha ke kaplāṅ war ye. Pe -sē ga ba pye mii, pe le cā pe ma yē wāā sya pe yee, «Amēn, le nii ke syi»? ¹⁷ Taa Yāhā sey kaplāṅ nkāy ne, ke ma sya yō, ma nampyen saha ke war ke n laa yō u kē ye.

¹⁸ Ndoo waha n pāā yor raa ter syi wo, ma ta ter ye bye yaha. N syaha wāā Yāhā kē loo nde wīi na. ¹⁹ N ma -sē pye Yesu kāndeyārfa yawāhāfa nsoho wo, n ma pe klaha kate- bua ya ne pe yor wo, koo puar n naa kaplāmbuar pāā pe ye yor raa ter wo, tii waa sē te cā ye.

²⁰ Wo nna, ye ma syi ye naa kai- yāṅ mii kicar me ye ne ye. -Ye nii pēyār wāṅ syi dyan kapee- wāpyen kue ye, -tee -sē naa kai- yāṅ wāle yīntaha ne! ²¹ Ye sē yāā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee, Yāhā yee:

«N ga ba ta,

yor raa terfa n ta kaplāṅ pāā
Yiisrefa ye.

N ga ba kulaafa yēr ta,

n naa n pāā pe Yiisrefa ne.

Loo naa bye ne,

pe saa ba naa ta kaplāṅ luhu
ye.»

²² Loo ne, wāpāā yor raa ter syi wo, le ma kayar mpāy ye pe sē cīinde Yāhā cā ye, n sē yee Yesu kāndeyārfa poo ye. Waa Yāhā kaplāṅ wāluhu u ya laam wo, tesē ke wātōr ne nawee- ye, loo nde ma kayar pe Yesu kāndeyārfa poo ye, n sē yee mpāy pe sē cīinde Yāhā cā ye.

²³ Le ga waha pye ye Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye pe ya wāā. Ye bye ma nii n pāā yor raa ter wo, tii waa sē te cā ye, naweete- mpāy pe pa pe sē cīinde Yāhā cā ye, tesē mpāy ne pe pa kaplāṅ luhusaha

wo, pe ga yee nafãän ne ye ne. ²⁴ Le ma -sẽ pye Yãhã kaplãn nkãy dye ye laam wo, ye n nii ke tõi yii wuhu na nawee- ye, koo puar. Loo na, mpãy pe pa pe sã cĩnde Yãhã cã ye, tesẽ mpãy ne pe pa kaplãn luhusaha wo, pe ma ye yẽ kaplãn war, loo ga ta pe n le cã laha pe yee pe kapee-wãpyen sã yõ ye. Ye kaplãn ga nii pe ye kasãhã dyan. ²⁵ Pe ga pe ya laam wũhũ bye yãã gbaa na. Pe ga kãnkũy gbãã kãntraha na, pe Yãhã sey, pe ye pye, a Yãhã ma ye ne cĩnde.

Ye yai ye naa n pye mii yawãhã wo

²⁶ Wo nna, tee yai ye naa n pye mii, le nde: Ye ma yii wãã yawãhã wo, laa na, ye laam wo waa ma Yãhã wãsey yaa gaa ne; waa -sẽ ma kaklaha wĩ laa ne; waa -sẽ ma Yãhã kapãn laa dye u laam wo, wãtõi wĩ; waa -sẽ ma u ga Yãhã wĩ laa pãã nawee- ye yor raa ter wo; waa ter -sẽ ma wii tuu ga waha too yor ter nde kaplãn wã klaha, nawee- bye n ke war. Pe Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa ma koo kai- ngĩ bye luhu, ke yai ke waha pe ta pe n ka yaha ye le Yesu kãnde wo. ²⁷ Ye ma yee ye ga Yãhã wũhũ nkãy pãã pe yawãhãfa ye yor raa ter syi wo, ke pããfa ma n ter nawee- tãã yaha ye. Pe maha naa ke pãã pe ya wuhu na. Nawee waa ter yai u maha pye, wii tuu ga waha ke kaplãn wã klaha, pe yawãhãfa bye n ke war. ²⁸ Le ma -sẽ pye koo kaplãn ngĩ wãklahafua wee ye, waa ma n yĩmbui yir pe yawãhãfa n naa n luhu u ye ye. Wii ma nii kaplãn pãã yor raa ter syi wo, u naa ke pãã u ya ya Yãhã ye. ²⁹ Mpãy poo na pe Yãhã kapãn laa luhu pe laam wo, poo syãm syi, laa na tãã ya, ga waha kapãn gbe, pe ke tõi nawee- ye. Pe yawãhãfa -sẽ ga yãñ le pe kaplãn wo. ³⁰ Waa ma pye kapãn na, loo yale wo Yãhã kapãn laa ma dye waa ter laam wo, u n yee u ga le tõi, wii u ma kapãn na, u yai u yaha le. ³¹ Loo nde na, Yãhã wũhũ ma dye ye laam wo, ye ga waha naa ke tõi

yii ye koo syi, yii wuhu na. Loo ga ta ye yawãhãfa ga kaklaha yãã, pe maha plãhã nii le Yesu kãnde wo. ³² Mpãy pe koo Yãhã kaplãn luhu, ma ke tõi nawee- ye, pe yai pe pe ya wãyigi cã ke wãpãã yale ne. ³³ Ye sã yãã, Yãhã sã n traha nawee- pe nii wãplanpyefa ye. Ke n ke pe naa n nii yrĩñ na.

Mii le ma mii syi dyan Yesu kãndeyãrfa yawãr wo, tebehe bye wo, ³⁴ ye ca yai pe yaha naa n le ye yawãr wo, pe sã yai kaplãn wãpãã ne koo fla na ye. Ye sã yãã, Yãhã sabangbãñ wo, le ma le yrũhũ yaha ma yee, ca yai pe yĩy kor naa n le. ³⁵ Pe ma yee pe ga laa yey, pe ga naa le yey pe pa ye kle wo. Le sã yõ cõõ u naa n pãã Yesu kãndeyãrfa yawãhã wo ye. ³⁶ Tee n pye ke syi, yii fla la le Yãhã kapãn yir laa, yii ya la tee le yãã?

³⁷ Wii ma yee Yãhã kaplãn n dye woo laam wo, u n ke tõi nawee- ye, laa na u ma le ga, a Yãhã Yrã Fãnga ma u ne, ufua yai u cã Yĩñfua Yesu kãnde wũhũ kã tẽ yrũhũ n yar ye na. ³⁸ Wii ma loo sye, Yãhã bya ga ba ufua sye.

³⁹ Wo nna, lii le ma le na, -ye naa n ke Yãhã kaplãn n naa n dye ye laam wo, ye n naa ke tõi nawee- ye! Ye ma syi ye sã Yãhã kaplãn wãpãã sye yor raa ter syi wo ye! ⁴⁰ -Ye naa ke kai- pye yĩntaha ne, ye ma n plan naa n pye ye!

15

Yesu Crise wãyir wũ gbã wo

¹ Wo nna, le Yesu kapãyĩ lii tẽ pãã ye ye, ye le sya le yaha ye laam wo, ye yii plãhã le wo. N n traha n maha le gbihi pãã ye ye. ² Tẽ ba le yar ye na mii, ye ma le le yaha ye laam wo koo syi, le ga ta ye n sya yaha. Mii loo sã ne ye, le ga nii mii ye le ka sya ke dyan.

³ Kai lii le ma yĩñ, pe ra klaha le ne mii syi dyan, ta bya, n ba ye klaha le ne koo syi dyan. Loo ne nde: U Yãhã Yĩndefua Crise ku wo kapee-

wĩ na, mii le bii cãã yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo mii. ⁴ Pe u le gbĩ wo. Ke plii tãã wuhu, u n yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye, mii le bii cãã yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo mii. ⁵ U n u ya yar Pyar na. Loo kur ye, u n u ya yar pe kãnyãrwai sãnsye syãm na. ⁶ Loo kur ye, u n u ya yar u kãnyãrwai yĩsyãm gbeebua mpãy na. Pe fãnga ma nantãŋ yrãŋ na, nanem mpãy ya me pe ku pe laam wo. ⁷ Loo kur ye, u n u ya yar Syake na, ma ba u ya yar pe Yesu tẽnlehe bye na.

⁸ Poo mii bye kur ye, u n u ya yar ta bya na, ndoo wii n ma mii pe bye nambuange dyaŋ. ⁹ Ye sã yãã, ndoo kã n ma pe Yesu tẽnlehe bye nakũntãŋ. N sã yai ge yai pe naa ra yee Yesu tẽnlehe ye, n tee naa Yesu kãndeyãrfa ke wãboo ne. ¹⁰ Yãhã laantãr kãmay na, tã ma ngii n nii koo. Ke kayĩ lii pye ra kã, le laa yã ra kã, ma sya ra ta ge ta ra n tẽn tã ma ta ter pe Yesu tẽnlehe bye yaha. Cĩnde -sã na, ndoo sã kã n waha yia loo tẽn nde na ye, te Yãhã laantãr roo fãnga kã, laantãr rii ke te wãã ra kã. ¹¹ Loo nde na, le tãy le pye ndoo woo, le tãy le pye poo woo, loo wĩ nen ya ne wo bye too n pãã ye ye Yesu Crise wĩ na, ye n u ta ye Yater.

Wo wãyir wĩ gbã wo

¹² Loo ne too n pãã nawee- ye ma yee, u Yãhã Yĩndefua Crise yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye. Yii mpãy -sã maha pye mii ma le pãã, a mpãy pe ku wa, pe saa ba yir gbã wo, pe nii yrãŋ na ye? ¹³ Le ma pye cĩnde, le yĩntaha ne u Crise sã yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na ye. ¹⁴ Le ma -sã pye u Crise sã yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye ye, too u wĩ pãã ye ye, wo ka n pye; tee u ta ye Yater, ye ka pye. ¹⁵ Tesã, le ga nii mii wo kawar fua taha Yãhã na, ma yee ke u Crise ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na. Åwã, le ma pye cĩnde, Yãhã sã nakur ta te n yir gbã wo, ma n nii yrãŋ na ye, le yĩntaha ne, ke sã u Crise ta u n yir

gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye ye. ¹⁶ Ye sã yãã, le ma pye nakur saa ba yir gbã wo, te nii yrãŋ na ye, le yĩntaha ne, Yesu Crise sã yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na ye. ¹⁷ Le ma pye u Crise sã dur ba yrãŋ na ye, ye u ka ta ye Yater ke dyaŋ; kapee- nkãy tee pye, ke sã laha kãã ye na ye. ¹⁸ Tesã, Yesu kãndeyãrfa mpãy bye pe ku, pe saa sya yaha ye. ¹⁹ Wo ma koho taha yaha u Crise na, ma yee u koho le wo ye driyẽ nge ya wo, wo wĩ ga pee le ta ter nawee- bye wĩ na.

²⁰ Lii le ma cĩnde, loo ne nde: U Yãhã Yĩndefua Crise woo kã u cãã yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na. Woo wĩ le yar, mpãy pe ku pe bya ga ba yir gbã wo, pe nii yrãŋ na. ²¹ Ye sã yãã, nawee waa wĩ bii ta, gbã n dye nawee- bye nsoho wo. Nawee waa ter wĩ kã le ta yagaa, nawee- bye ga ba yir gbã wo, pe dur nii yrãŋ na. ²² Dama wĩ le ta nawee- bye n nii n ku mii, mpãy bye pe -sã wãã le u Crise ne, poo bye ga ba yir gbã wo, pe nii yrãŋ na koo syi. ²³ Le ga ba nii mma ma syi dyaŋ: Yesu Crise woo u cãã yir wa pe bye yaha. Kur ye, mpãy pe ma u wãm, poo ga ba yir pe ya ndoŋ gbã wo, pe nii yrãŋ na u durbaper. ²⁴ Loo kur ye, driyẽ kuayale ne. U Crise ga ba yĩnfar ter bye kua kãã, tesã yahasee fle ne, tesã fãnga ter bye ne. Loo kur ye, u ga kai- bye le soho u Tuhufua Yãhã koho wo. ²⁵ Ye sã yãã, u Crise yai u nii kai- bye yĩŋ na, Yãhã n sya ba u napĩ- bye yia, ke pe ta u n troho fyãhã tã pe na. ²⁶ Napĩ wii u ga pye klaha- kur ye, woo kã gbã ne. ²⁷ Ye sã yãã, le ma le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee: «Yãhã ta u n troho fyãhã tã wãn kur bye na.» Pe ma yee wãn kur bye, pe sã -sã yee Yãhã bya ne ye. Koo kã ke wãn kur bye yia, ma ta u Crise n troho fyãhã tã te na. ²⁸ Kai- bye fãnga ma ba le soho u Crise koho wo, woo wii u ma Yãhã Dya, u ga u ya le soho Yãhã koho wo. Loo nde na, Yãhã ga nii ke kai- kur bye yĩŋ na.

²⁹ Tee n yee, mpãy pe ku wa pe saa

ba yir gbã wo, pe nii yrãṅ na ye, nwa ta ye laam wo, mpãy pe ya tãã n yi loho wo mpãy kē pe ku wa? ³⁰ Ndo tesē ra tēntēwai ne, nwa ta kayīhī n wo yãã yalebye le Yesu kapãyī wãpãã wī na? ³¹ Wo nna, plii bye gbã ma ra tãy tūntūn. Ye wī ma ra ye yīnkuāyir wī, wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na. Loo ne, n kai-ngī pã ye ye. ³² Tē le sya, ma nii srã waygapyār ne Yefesyī wo, le ma ne pye naweete laam wī ya ne, le ga ba lii yō ra kē? Le ma pye mpãy pe ku wa, pe saa ba yir gbã wo, pe nii yrãṅ na ye, ah -too naa wo troho tãhã plãhã nge yor wo ke n yee:

«-Too naa n di, wo naa n wo; ye sē yãã, sukūhū gaa laam wo waa ku.»

³³ -Ye yii yigi, ye sē plãhã nge yãã ke n yee: «Mboo wii ma pye naweeyō, ma -sē nii n taha naweepē- na, pe ga ma le pe yor wo.» ³⁴ -Ye laantor yãã, loo le yō, tee tyii kapee- wãpyeṅ na! Ye laam wo, mpãy ma pe sē Yãhã wūhū cã ye. Le yai le naa fyar yigi ye kē!

Nakur kadye wãyir wī gbã wo

³⁵ Waa ga waha le yey u yee, a mpãy pe ku wa, pe ga ba pye mii pe yir gbã wo, pe nii yrãṅ na? Pe kadye ga ba nii mii syi dyaṅ? ³⁶ Naplege kē ufua ne. Ye sē yãã, ma'a ngaa pua le kãntraha wo, le pua yai le ku wa le cã fiy. ³⁷ Ngaa pua ya ne taa le kãntraha wo. Le ga waha pye sepua syi, laa na ngaa ter pua. Ke digi wãṅ gi ke fiy wa ma nii wan, koo sē kē taa le kãntraha wo ye. ³⁸ Pua woo pua woo, Yãhã ga u ta u n fiy koo laam wãfiy. Pua woo pua woo, u yai u fiy u nii ngii, Yãhã ga u ta u n fiy u nii koo kla. ³⁹ Yãhã ke wãn tii bye tãhã, tesē nawee ne, te bye kadye wee wãcēṅ ye: Nawee kadye ma ke ya ya; treresyar kla kadye ma ke ya ya; kãnsyã kadye ma ke ya ya; fua kadye ma ke ya ya. ⁴⁰ Yãhãyiṅ wãn bya ma, tesē kãntraha wãn ne. Yãhãyiṅ wãn nayōr ma te ya ya, kãntraha wãn nayōr ma te ya

ya. ⁴¹ Yai nayōr ter ma ke ya ya, yronṅ nayōr ter ma ke ya ya, yrompii nayōr ter ma ke ya ya. Pe yrompii bye ge, pe nayōr ma pe ya wuhu na.

⁴² Mpãy pe ku wa, pe ma ba yir gbã wo, ma nii yrãṅ na, le ga ba nii koo syi dyaṅ. Nakugu kadye ma le wa gbī wo, ke ga fūhū. Ke ma yir gbã wo, ma nii yrãṅ na, ke saa ku nantãṅ ye. ⁴³ Nakugu ma le kãntraha wo, ke wee ngaa ye, fãnga wee ke na ye. Ufua ma ba yir gbã wo, ma nii yrãṅ na, u ga nayōr yãã, u maha nii fãnga ne. ⁴⁴ Nakugu ma le kãntraha wo, ke ma kãntraha kla ya dyaṅ. Ufua ma -sē ba yir gbã wo, ma nii yrãṅ na, u ga nii Yãhã Yrã kla. Yagaa, wo ma kãntraha kadye ne, wo ga ba nii Yãhã Yrã kadye ne. ⁴⁵ Ye sē yãã, le ma le yrūhū yaha Yãhã sabangbãṅ wo ma yee: «Dama wii u ma nawee cir, Yãhã kē ke bii ta u n nii yrãṅ.» Yesu Crise wii u ma mii Dama syãṅ wuhu waa dyaṅ, woo ma Yãhã Yrã lii le cīnde yrã wãã nawee kē. ⁴⁶ Yãhã Yrã kla koo sē kē ke cãã n pai ye. Kãntraha kla kē ke cãã n pai, Yãhã Yrã kla n cã taha. ⁴⁷ U Dama cir Yãhã bii u tãhã cuhu ne, u n nii kãntraha kla. U Dama syãṅ wuhu woo ma yãhãyiṅ kla. ⁴⁸ Mpãy pe ma kãntraha wãm, pe ma mii wii dyaṅ Yãhã bii u tãhã cuhu ne. Mpãy pe ma yãhãyiṅ wãm, poo wī ma mii wii dyaṅ u ma yãhãyiṅ wū. ⁴⁹ Yagaa, wo ma mii wii dyaṅ u pye kãntraha kla. Wo ga ba nii mii wii dyaṅ u ma yãhãyiṅ kla.

⁵⁰ Wo nna, lii n n traha n pãã ye ye le nde: Wii u ma kãntraha kla, kadye ne u ye ntãṅ ne, u saha dye Yãhã yai klo wo ye. Kãntraha kadye ma gbã koho wo, kadye nge syi saha kuee yai tãṅ yrãṅ ye.

Gbã saa ba pye yãã nantãṅ ye

⁵¹ Yagaa, n ga kai laa pãã ye ye, lii tee sē cã ye. Wo bye saa ba ku tãṅ ye. Mpãy pe ku wa, tesē mpãy ne pe ga ba pye yrãṅ na, pe bye kadye ga ba wã klaha. ⁵² Le ga ba pye le yalebye wo, teele nen ya, yaliile wo tūütū

ma ba yer wāwuu ne. Tūūtūū ma ba wuu, mpāy pe ku ter wa, pe ga yir gbā wo, pe kuee yai tāŋ yrāŋ na. Wii mpāy wo ma yrāŋ na, wo bye kadye ga ba wā klaha. ⁵³ Ye sē yāā, kadye nge gii ke ga waha fūhū, ke yai ke ba nii ke saha fūhū yāā ye; koo gii wākuyāā ma ke na, ke yai ke ba nii wākuyāā wee ke na ye. ⁵⁴ Kadye nge gii ke ga waha fūhū, wākuyāā ma ke na. Sukūhū gaa laam wo, ke ga ba nii ke saha fūhū yāā ye, wākuyāā saa pye ke na ye. Loo yale wo, Yāhā sabangbāŋ kaplāŋ ngī ga nii cīnde. Koo kaplāŋ kē ngī:

«Gbā wīi kua, gbā yia tāŋ!

⁵⁵ Gbā saha yia wāboo na nantāŋ ye. Gbā fānga kua.»

⁵⁶ Gbā fānga yi kapee- wāpyeŋ wo. Kapee- wāpyeŋ fānga -sē yi Yāhā kānde kataŋ wo. ⁵⁷ Yāhā kē ke fānga wāā wo kē Yesu Crise kāmāy na, wo n waha n yia. Ke miingbāŋ yai ke naa n sey yalebye!

⁵⁸ Loo nde na, wo nna, -ye yii plāhā, Yesu wīi n nii gbāā ye laam wo, ye n u tēn tē naa n yō. Ye le cā ma yee, le Yīnfua Yesu tēn lii tee n tē woo ge kāmāy na, tēwai sē ne ye.

16

-Ye naa koho le ye Yesu kāndeyārwei ye!

¹ Pe war wāwāā wīi na mpāy kē pe ma Yāhā nawee-, tē ba Galasyi Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yar pe naa n pye mii, ye bya -ye naa n pye koo syi! ² Jimaasyi jimaasyi, nawee nawee woo, tuu ga waha yia kii na, u koo cer yi ta yaha u ya tāy teelaa wo. Loo na, n ma ba pa ye fla na, ye saa naa yii fāy war wāwāā wīi ne ye. ³ N ma ba ka ye fla na, ye ga naweeyōm mpāy yāŋ yi, ye pe war bye le soho poo koho wo. Ndoō -sē ga sabar yrūhū, n le soho pe koho wo. Ke syi, pe ma ga dye Yurusalem wo, ke fla Yesu kāndeyārfa ga pe wāpa yīŋ cā. ⁴ Ta bya ma -sē yai n ka Yurusalem wo, waa ke yrāhā yi wii na pe ne.

Kai- nkāy Pōl n traha u pye

⁵ N ma ba ka Maseduan kāntraha na, n ga ta ter ga ye fla na. N n traha n ga yi Maseduan Yesu kāndeyārfa na. ⁶ Laa na n ga ba faa ma- ye fla na, laa na n ga ba wer cāā bye pye ye fla na. Loo na, teelaa fla wākaŋ ma ba yi ra na, ye ga waha koho le ra ye, ta n ka ke fla na. ⁷ Yagaa woo, n sē n traha wo n wii yāā wāyāā ya, ta n ta ter ye. N n traha n ba yalaa dye ye fla na, Yīnfua Yesu ma le sya.

⁸ Pāānkoti gbar -sē ga ra yāā Yefesyi na nwo. ⁹ Ye sē yāā, ta yīŋ tāy tēngbāy laa ne nwo, koo kē. Napīi- wānihi naa bye ne, n ga loo tēn nde tē.

¹⁰ Timuti ma pa ye fla na, -ye u yigi yō! Ye sē yāā, woo bya ma le Yīnfua Yesu tēn na ta wāŋ syi dyaŋ. ¹¹ Ye ma syi ye ga naa u kloŋ ye! -Ye koho le u ye u n waha u yrāhā yi yrīŋ ne, u pa ra fla na. Wo u sēŋ, ndoo tesē pe Yesu kāndeyārfa ne. ¹² Wo tēntēwe Apolosu woo wīi na, n naa u nar u ka ye fla na, pe Yesu kāndeyārfa mpāy ne. Le sē -sē pye u laam wo yagaa ye. U ma ba draha yāā, u ga ba ka.

Kaplāŋ kuasaha, syaha ne

¹³ Ye ma n faha yii na ye, -ye ta Yesu wīi n nii gbāā fānga ne ye laam wo! -Ye naa tetege le yii wo, -ye naa yii plāhā le Yesu kānde wo! ¹⁴ Ye tyii ye ntāŋ n dye yii tāy ye kānkai- bye wo!

¹⁵ Wo nna, ye Tefanase cā u kahafa ne. Ye cā poo me pe cāā dye le Yesu kānde wo Yakayi kāntraha na. Le tāy pe ye, pe n nii koho le pe Yesu kāndeyārwei ye. ¹⁶ -Ye naa nagboho ta poosyifa na, tesē mpāy bye ne pe ma le Yīnfua Yesu tēn na!

¹⁷ Tefanase ye wāpa wīi tāy ra ye, Fartinase ne, Yakakuse ne; tee sē pye ye, poo me pe pye ra ne ye draha wo. ¹⁸ Pe pa ma ba ra laam yīn, le n maha ye bya laam yīn ye kē. Ye yai poosyifa wīi n naa n tāy ye ye!

¹⁹ Yasyi kāntraha Yesu kāndeyārfa yawārfa bye ye syar. Yakila u cōo Persyile ne, ma suhu Yesu

kāndeyārfa mpāy ne pe pe ya wāã pe kaha wo, pe ye syar Yesu kāndeyārfa syaha ne. ²⁰ Wo teende Yesu kāndeyārfa byε ye syar. -Ye yii syar naambiyār syaha ne!

²¹ Ndoɔ Pɔl, n ga kaplāŋ ngĩ kuasaha yrũhũ nii ya: N ye syar.

²² Wii ma yee Yĩŋfua Yesu wĩĩ sē n tãy u ye ye, yoosēn te pye ufua na. Maranata: Wo Yĩŋfua Yesu, pa!

²³ Wo Yĩŋfua Yesu, u u laantār yar ye na. ²⁴ Ye byε ntāŋ dye ra tãy. Wo byε wāã le Yesu Crise kāmāy na.

Pɔl saba syāṅ wuhu kaplāṅ Korntifa ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pɔl kē, ma suhu wo Yesu kāndeyārwe Timuti ne, too saba nwo yrūhū nɔ wāā. Ndoo Pɔl kē, le tāy Yāhā ye ke n ta ta Yesu Crise tēnlɛɛ. Wo u saba yrūhū nɔ wāā yii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kē Kornti wo, ma suhu yii mpāy bya ne, tee ma Yāhā wām ke Yakayi kāntraha kur bye wo. ² Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīṅfua Yesu Crise ne, ke ke laantār yar ye na tesē ke yrīṅ ne.

Yāhā Pɔl flaṅ u wāfāy wo

³ -Too wo Yīṅfua Yesu Crise Tuhufa miingbāṅ gboho, Tuhufua wii kacān wee u laantār na ye, woo kē Yāhā ne, Yāhā gii ke nawee flaṅ yalebye. ⁴ Wāfāy gii syi ter ma sya wo dye, ke wo flaṅ. Koo syi kē, mpāy bye pe ma wāfāy wo, wo bya ga waha pe flaṅ wii ndoṅ wāflaṅ gii syi ter ne Yāhā ke wo flaṅ. ⁵ Ye sē yāā, le ma mii wo dyaṅ u Yāhā Yīndefua Crise ne. Wāfāy tii te u dye ter, te syar. Wāfāy busāā ga ba wo dye ke syi dyaṅ. U -sē wo flaṅ koo syi dyaṅ.

⁶ Wo ma nii n fāy, wo n ke yii poo na, ye wāflaṅ yāā, wāsyayaha ne, koo kē. Wo ma -sē wāflaṅ yāā, ye bya ga wāflaṅ yāā, ke n ye ta, per gaa ye n waha naa wo wāfāy ter syi fāy laanyīn ne. ⁷ Loo ne, wo koho taha yaha ye wī na fāṅga ne. Wo cā ma yee, tee wo wāfāy ter syi yāā, ye ga ba wo wāflaṅ ter syi yāā.

⁸ Wo nna, ye sē yāā, wāfāy tii bye te wo dye Yasyi kāntraha kui wo, wo n traha ye te cā. Te wāfāy ba gboho ter wo na. Wūūsaha ge sē pye wo na ye. Wo sē ba cā ge cā waa kuee yrāṅ na nantāṅ ye. ⁹ Wo n sya ba yee pe ba wo wāboo wī pāā ta. Koo wāfāy nge -sē wo ta wo n cā ma yee, wo sē

yai wo koho taha yaha wii na, mii Yāhā ya sē kē ye, koo gii ke nakur ta te n yir gbā wo, ma n nii yrāṅ na. ¹⁰ Koo kē, ke wo sya yaha gbā koho wo; ke ga wo sya naa n yaha koo syi. Āwā, wo koho taha yaha ke na, ma cā ke ga wo sya naa n yaha koo syi. ¹¹ Wo maha cā, yii ge ga koho le wo ye Yāhā wānar ne. Nawee- busāā ma nii Yāhā nar wo kē ke syi, ke ga luhu pe ye, ke loo kayī pye wo kē, nawee- busāā n syaha wāā ke kē wo wī na.

Nwa Pɔl sē yāā dur ga Kornti wo ye?

¹² Lii le ma wo ye yīnkuāyir wī, loo ne nde: Wo laam wo, wo le cā laha ma yee, driyēfa nsoho wo, tesē ye bya nsoho wo, wo naa wo troho tāhā Yāhā cīinde yor wo, ma maha naa wii ta prafa mii Yāhā le yar mii. Wo sē waha yia koo troho wātāhā ter nge na nawee laam kacān syi kāmāy na ye, Yāhā laantār kāmāy ne. ¹³ Yii ge le cā ma yee, kaplāṅ nkāy too yrūhū nɔ n wāā ye kē, ke yīntaha ma gbegbe, ke wee sī ye. ¹⁴ Tee ke yīntaha war cacar yagaa, ta laam wo ye ga ba ke war tāṅ. Koo kē nge ne: Yīṅfua Yesu durbaper, wo wī ga ba nii ye ye yīnkuāyir wī, tesē ye wī bya ga ba nii wo ye yīnkuāyir wī.

¹⁵ Loo nde gboho ra laam wo, ta n sya ba yee, n ga cāā ka ye fla na, wo n wii yāā, wo maha ba wii yāā taha tɛɛ syāṅ gaa na, le n nii ye ye kayī laa. ¹⁶ Ye sē yāā, n ba naa n yee, ndoo ga cāā ka ye fla na, n cā ta ter ga Maseduan kāntraha na, n ma ga dur, n maha ba yi ye fla na, ye n koho le ra ye ra yrāhā wāyi na Yude kāntraha kue ye. ¹⁷ Tē ba loo nde le yaha ra laam wo, laa na yii mpāy le ga ma yee, tē sē ba le ta kai ye? Ye yee la, n laam ga naweete wāṅ syi dyaṅ, n naa yē klaha, n waha naa n yee «āwā», tē maha naa n yee «aye» le yalebya wo? ¹⁸ Yāhā gii ke sron, n ga waha le pāā ke yīnde na n yee: Kapān lii too ba ye yar, wo

sē yee «āwā» ma maha wā klaha ma wo yē klaha le yalebya wo ye. ¹⁹ Ye sē yāā, ndoo, Silaasyi ne, Timuti ne, Yāhā Dya Yesu Crise wii, wo u wīl pāā ye ye, u sē pa u n pai nii u naa n yee «āwā » tuu dur naa yē klaha le yalebya wo ye. Yesu wīl le yar, Yāhā sē dur n yi le kapān kur ye ye. ²⁰ Ye cā u wāpaṅ wo ta wo n cā, Yāhā ke bii yē ter kayūhū nkāy wāwāā ne wo kē, waa ke bye yāā. Yesu wīl wo ta wo n cā, Yāhā sē yēklahaṅ cā ye. Loo ne, too ne yee le nii ke syi Yesu Crise myaha na, Yāhā miingbāṅ kē too n gboho loo nde ne. ²¹ Wii tesē ye ne, wo seefar le Yesu Crise ne, Yāhā ge kē ke wo ta wo n waha wii plāhā wo Yesu wātaṅ ne wo Yater. Koo kē ke wo yāṅ yi. ²² Ke ke myaha puhu gbāā wo na, ma Yāhā Yrā le wo laam wo, loo n ta wo n cā waa ba ke kayūhū yāā, kayūhū nkāy ke ke ta yaha wo kē.

²³ Ya'a yāā n sē dur ga ye fla na ke Kornti wo ye, n sē naa n traha n wāfāy ta ye na ta kaplāṅ ne ye, koo kē. Yāhā yīnde ma ra na, le ma pye kawar, ke ra ta ra n ku. ²⁴ Wo cā ye Yesu sroṅ ta ye Yater; le sē nii mii wo n ke wo ye le le wo fānga na ye. Ye nii nuhu ne, loo ne too n ke ye ne.

2

¹ Loo ne ta n yee, n saa maha ka ye fla na n ga maha wāfāy gaa taha ye na ta kaplāṅ ne ye. ² Ye sē yāā, n ma wāfāy ta ye na ke syi, yoo ga ba nuhu le ta laam wo? ³ Loo ne, ta n ba saba waa yrūhū nō wāā ye kē, ma yee n sē naa n traha n ka ye fla na ye n wāfāy yāā, le n nii ra bya ye wāfāy ye. Ye cā ye wīl ne, le ga waha nuhu le ra laam wo. N maha cā ma yee, nuhu ma pye ra laam wo, le ga nii nuhu wīl ye bye ye. ⁴ U faale saba wāyrūhū wīl nii ra ye wāfāy wīl laa, ma suhu laam wlāhā wīl, tesē yīntām wāyi wīl. N sē yee le nii ye ye wāfāy ye, n n traha ye cā, ye ntāṅ dye gboho ra tāy kacān wee ye, koo kē ra n ba u faale saba yrūhū nō wāā ye kē.

Ye naa n tyii kapee- foho na!

⁵ Ye laam wo, waa ma pye u laa tee pye, le n nii laam wāwlāhā wīl, ye cā ndoo laam sē me ufua wlāhā ye. Yii mpāy laam me u wlāhā, le ma sya pye ye bye sē me ye. ⁶ Yii busāā ma -sē u pēn wa, le yai u ne ke dyaṅ. ⁷ Yagaa, ye -sē yai ye tyii u kapee- fue na, ye nuhu le u laam wo; mii loo sē ne ye, woo ge laam ga waha wlāhā ter u ye, le sya kacān bye kua u na. ⁸ Loo ne, n ga ye nar nde ne: -Ye u yigi yō u n cā u yee, u ntāṅ dye ye tāy. ⁹ Ya'a yāā, n ba u faale saba yrūhū nō wāā ye kē, n maha naa n traha n yāṅ, ye ma pye ye n luhu ra kaklaha ye yalebye. ¹⁰ Waa ma laa tee pye, ye n tyii u kapee- fue na, ndoo bya ga tyii ufua kapee- fue na. Ta wīl ma pye laa ne kapee- foho wātyii wīl laa na, n ma tyii koo kapee- foho na, n le pye yii wīl na u Yāhā Yīndefua Crise yīnde na. ¹¹ Wa'a yee, wo sē tyii ufua kapee- fue na koo syi ye, sāndāpee yīnfua Setane ga waha fānga yāā wo na, woo wii wo u laam wūhū cā yō.

Pōl ka Toosa na

¹² Tē ga dye Toosa wo, ma yee ndoo ga le Crise kapāyīl pāā ke fla na, Yīnfua Yāhā ba ke fla draha cāā gbihi ta wa ra yaha ye. ¹³ Tē - sē ga dye ke fla na, n sē wo Yesu kāndeyārwe Tyite yāā ye, ta ntāṅ n nii ra cer busāā. Loo n ta, ra n ba kānde nar Toosafa ye, ma ter Maseduan kāntraha na.

Wo ga waha yia kai- bye na u Crise kāmāy na

¹⁴ Yāhā miingbāṅ yai ke naa n gboho, koo gii ke wo ta wo n yia kai- bye na u Yāhā Yīndefua Crise kāmāy na. Ke wo ta wo Crise wīl pāā nawee- ye teebehe bye wo mii lasekole dyaṅ too n yār teebehe bye wo. ¹⁵ Ye sē yāā, Yāhā ye, wo ma Crise lasekole dugu dyaṅ mpāy nsoho wo pe wāsyayaha yāā wa, tesē mpāy ne pe plaha kāmpee- wāyār wo. ¹⁶ Mpāy pe plaha kāmpee- wāyār wo, koo lasekole

dugu nge ma gbāku dugu ne, ke n pai gbā ne. Mpāy pe wāsyayaha yāā wa, koo dugu nge ma cīnde yrā dugu ne, ke cīnde yrā wāā nawee kē. Yoo syi ga waha yia tēn nde na? ¹⁷ Ye sē yāā, wo wee mpāy dyaṅ pe le Yesu kapāyī wā klaha, ma le ta wake wīi ye. Yāhā kē ke wo lehe wāā. U Crise tēntē- me wo ne, wo yē kaplāṅ sroṅ Yāhā yīnde na.

3

Te naambiyārfān tēntē-

¹ Wo ma n pāā ke syi, le sē nii mii wo wii sey ye. Wo sē maha n ke mpāy dyaṅ, wo saba yar ye na, wii syi u wo sey ye. Wo sē maha woo syi saba ke, ye u gbihi wāā wo kē ye. ² Yii me, tee ma woo syi saba wo ye, saba wii syi u yrūhū yaha wo laam wo. Nawee- bye ga waha le yāṅ cā, pe naa le kal ye troho wātāhā na saba ge dyaṅ. ³ Āwā, ye wīi ma mii saba dyaṅ u Yāhā Yīndefua Crise le yar wo na, wo n le yrūhū yar nawee- na. U sē yrūhū cīnde sabakāi ne ntēmbapai na ye. U yrūhū Yāhā Yrā ne nawee- laam wo.

⁴ Wo ma n pāā ke syi, wo koho taha yaha Yāhā na Crise kāmāy na, koo kē. ⁵ Wo -sē cā wo saha yee, wo ga waha yia yāā tēn nde syi na wii ya kāmāy na ye. Wo ma waha yia lii na, Yāhā kē. ⁶ Ye sē yāā, koo kē ke wo ta, wo n waha nii ke naambiyārfān tēntē-, loo ma Yāhā Yrā wīi. Kānde lii le ta, le tēn kalaa wee ke naambiyārfān wīi na ye. Loo kānde nde lii le yrūhū yaha, le nawee- yar pe yai gbā ne pe kapee- wāpye wīi na. Yāhā Yrā loo -sē cīnde yrā wāā nawee kē.

⁷ Le Yāhā kānde katanṅ bye bii yrūhū yaha ntēmbapai na wii Yiifē- faale wādyaha Musa kē. Tuu naa ke yar nawee- na, le yalebya wo Yāhā nayōr n yehe Musa yīntaha na, pe Yiisrefa sē waha u yāṅ ge yāṅ ye. Ke wāyehē palpal nge sē -sē ma-

ye. Kānde lii le ta, loo lii le tēn n gaha nawee ne gbā kue ye, nayōr ge ma le na. ⁸ Loo na, ye yai ye cā ye yee, Yāhā Yrā tēn nayōr ga gboho, kacān saa pye ye. ⁹ Tēn lii le naa n gaha nawee ne gbā kue ye, nayōr te -sē pye le na, ye yai ye cā ye yee, tēn lii le nawee ta u n sroṅ Yāhā yīnde na, loo nayōr ga gboho faale wān na, kacān saa pye ye. ¹⁰ Loo na, wo ma ke yagaa naambiyārfān nayōr wāyehē palpal nge wāgboho yāṅ, waa cā ke faale cāā naambiyār nayōr wee ngaa ge ye. ¹¹ Ye sē yāā, kai lii le n ma- carle ya, le nayōr ma yehe ke syi, ye yai ye cā ye yee, kai lii wākuayāā wee le na ye, kacān saa pye loo nayōr wāyehē wāgboho na ye.

¹² Wo koho taha yaha loo nde na, koo kē wo n waha le Yesu kapāyī wūhū pāā n yigi nawee- ye laanyīn ne. ¹³ Wo wee Musa wāṅ syi dyaṅ ye, woo wii u bii u yīntaha tā tā fai ne, pe Yiisrefa ma syi pe u yīntaha wāyehē palpal wākuanṅ yāā, ke n kua ye. ¹⁴ Pe Yiisrefa bya pye mii fai paha tā pe kacān na, pe sē waha Yāhā wūhū war ye. Ma sya ba waa ke yagaa na, Yiisrefa ma nii ke faale Yāhā sabangbāṅ kaplāṅ kal, le ga nii mii fai paha tā pe kacān na, pe saha naa ke kaplāṅ yīntaha war ye*. Mboo wii ma -sē wāā le u Yāhā Yīndefua Crise ne, loo fai nde ga gbe kāā ma kacān na, ma n waha naa ke Yāhā wūhū war. ¹⁵ Ke nanga nge na, pe Yiisrefa ma nii Musa saba kaplāṅ kal, le ga nii mii fai paha tā pe kacān na, pe saha naa ke kaplāṅ yīntaha war ye. ¹⁶ Wii ma -sē u ya le soho Yīnfua koho wo, loo fai nde gbe kāā u kacān na. ¹⁷ Ma'a luhu Yīnfua, Yāhā Yrā ne. Yāhā Yrā ma tēn tē nawee wii laam wo, u wee fānga gaa ter koho wo nantāṅ ye. ¹⁸ Fai laa wee le tā tā wii yīntar na ye. Yīnfua nayōr n yehe wo bye yīntar na palpal. Loo na, wo wā n klaha

* **3:14** 3.14 Yiisrefa Musa kānde saba cā tesē pe faale Yāhā kaplāṅ tōrfa saba ne. Ma sya ba waa yagaa na, pe sē -sē le sya ma yee, Yesu Crise kē u Yāhā Yīndefua ne ye.

ma ga naa n nii Yīṅfua wāṅ syi, kaa n naa n taha wo nayōr na. Ye sē yāā, Yāhā Yrā tēn ne loo ne.

4

Tētēle wii u sron

¹ Yāhā loo tēn nde le soho wo koho wo ke laantār na, loo ne wo wii plāhā le wo. ² Fyar wūhū nkāy ke n pye wam wo, wo koo wīi sye. Wo sē nawee- wāwlan kacān ter ke ye, wo sē le Yāhā kapān wā n klaha ye, wo le cīinde loo yar n laha nawee- na. Too wo troho tāhā gbaa na ke syi Yāhā yīnde na, mpāy pe sron, poo ge ga waha naa wo sey loo nde na. ³ Le Yesu kapāyīi nde lii too n yar nawee- na, mpāy pe plaha kāmpee- wo, pe saha le wīi war ye. ⁴ Ya'a yāā, pe sē le Yesu kapāyīi wūhū sya cīinde ye, driyē nge yīṅfuapee pe laam kacān wlāhā pe ye, koo kē. Woo yīṅfuapee nwo sye pe na, pe saha le kapāyīi cāangbāṅ yāā ye, le kapāyīi lii le Crise miingbāṅ wīi pāā, woo wii u ma Yāhā ke ya kai na. ⁵ Wii wīi sē ne too n pāā ye, Yīṅfua Yesu Crise wīi ne too n pāā. Wo yee wo ma ye tētē-, ma ga naa le Yesu kapāyīi wūhū tōr ye ye. ⁶ Ye sē yāā, Yāhā bii yee: «Cāā- pe naa yehē wam laam wo!» Koo kē, ke n ke cāā- ta pe n yehē wo laam wo, ma wo ta wo n cāā- yāā ke miingbāṅ wācāṅ na, ke miingbāṅ gii ke n yehē Yesu Crise yīntaha na.

Wāfāy tii te Yāhā tētē- dye

⁷ Wo le Yesu kapāyīi wūhū cā, le kacān cāā- n nii wo laam wo. Wo ma mii poor gbāhā dyaṅ wangbāy kla ne ke laam wo. Loo nde le yar gbaa na ma yee, fāngangbāṅ nge gii ke syi wee yāā ye, Yāhā wāṅ kē, wii wāṅ sē kē ye. ⁸ Wāfāy ter bye wo dye, ke sē -sē waha wo boo ye. Ntāncer ma wo na, loo naa bye ne, wo koho taha yaha Yāhā na. ⁹ Pe wo nuhu le Yesu kapāyīi wīi na, Yāhā sē -sē koho kuā wo na ye. Pe wo gbā cāār yaha kāntraha na, wo sē -sē ku ye. ¹⁰ Wo kadye crā gbā ne

mii Yesu Crise dyaṅ tuu gbā yāā mii. Wo kadye ma -sē nii yrāṅ na, Yesu Crise cīinde yrā ter ne le ma wo ye. ¹¹ Too ma yrāṅ na, gbā wo ke yalebye Yesu wīi na. Koo ga ta Yesu Crise cīinde yrā ter n waha naa n yāā wo kadye na, koo gii ke ga waha gbā yāā. ¹² Loo nde na, wo tyii gbā wo ke, ma yee cīinde yrā le naa yii ke, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye.

¹³ Yāhā sabangbāṅ wo, wo wādyaha gii ke Yāhā wāsey yay saba yrūhū, ke le yrūhū ta teelaa wo ma yee, woo Yāhā ta u Yater, loo ne woo n pāā ke ye ma ke sey. Wo bya, wo Yāhā ta wo Yater, loo ne wo ke wīi pāā. Wo Yāhā ta wo Yater kānkai- bye wo, wo wāle wāṅ syi. ¹⁴ Ye sē yāā, wo cā ma yee, Yāhā wo Yīṅfua Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye. Ke ga ba wo bya ta ye ne, wo n yir gbā wo, wo nii yrāṅ na Yesu ne, ke maha wo ta wo n nii ye ne Yesu yaha ye. ¹⁵ Kai- ngūi bye n pye yii wīi na. Te Yāhā laantār wāā nawee- busāā kē, ma yee pe nawee- fānga pe naa n pāā Yāhā ye, pe naa syaha wāā ke kē, pe naa ke miingbāṅ gboho.

Kayīi lii too ga ba yāā

¹⁶ Loo ne, wo sē fāy n sya ye. Wo kadye sraha ma sya pye n klaha- cacar, wo laam poo na, pe fānga yāā plii wuhu na. ¹⁷ Wāfāy gii ke wo dye, ke ma car ya, ke sē maha n ma- ye. Koo wāfāy nge n pai wo kē kayīi lii syi ne wākuayāā wee le na ye, kacān sē maha wee le wāgboho na ye. Le wīi sē n tātān ge tātān ke wāfāy wīi ne ye. ¹⁸ Ye sē yāā, kai- nkāy ke n yāā yīnde ne, wo sē koo yāṅ ye; nkāy ke sē n yāā yīnde ne ye, koo roo n ke. Kai- nkāy ke n yāā yīnde ne, koo n ma- carle ya, nkāy ke sē n yāā yīnde ne ye, wākuayāā wee koo na ye.

5

¹ Ye sē yāā, wo cā ma yee, driyē nge wo, wo ma kadye sraha gii laam wo, ke ma mii nwonge dyaṅ too dye nii. Wo ma ba ku, koo kadye sraha

n pye klaha-, Yāhā ga ba yāhāyīn nwoŋ gaa wāā wo kē yāhāyīn na. Wāklahayāā wee koo na ye. Yāhā gē kē ke koo nwoŋ nge gbihi, nawee sē kē ye. ² Too ma teelii wo yagaa, wo n sī cīnde wāsī, ma n ke wo pye wo yāhāyīn nwoŋ nge wo. ³ Ye sē yāā, wo yāhāyīn nwoŋ nge, koo gii ke ma wo kadyefān, ke ma ba gbihi wa, kadye saa maha ba ke laa yāā wo ye ye. ⁴ Āwā, too ma wo kāntraha nwonge nge wo, wo n sī wāsī ya woo, mii tegengbān dyan te ma wo yīn na. Le sē nii mii wo n ke wo wo kāntraha kadye miy yaha ye. Wo yee, wa'a ba ke yāhāyīn kadye le, loo le ga tāy wo ye. Loo na, kla gii ke ga waha ku, koo ga draha yaha kla gii kē ke ma cīnde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. ⁵ Yāhā gē kē ke wo ta, wo ba koo wāwāklaha nge syi wā klaha. Ke ke Yrā wāā wo kē, ma yee le wo ta wo n cā, waa ba ke kayūhū yāā, kayūhū nkāy Yāhā ke ta yaha wo kē yāhāyīn na.

⁶ Loo ne wo sē fāy n sya ye. Wo cā ma yee, too ma kadye sraha nge wo, wo fla dey Yīnfua fla ne. ⁷ Ye sē yāā, too sē kla gii yāā yīnde ne ye, wo koo ta wo Yater ma n yār. ⁸ Wo sē fāy n sya kueekuee ye. Wo ma ne ga waha kadye sraha nge yaha, wo ga nii kuee Yīnfua tāy, loo le ne ga tāy wo ye. ⁹ Le tāy wo ma kadye sraha nge wo woo, wo wee ke wo ye woo, lii too cāā n ke kai- bye yaha ye, loo ne wo wī le tāy Yīnfua ye. ¹⁰ Ye sē yāā, u Yāhā Yīndefua Crise ga ba wo bye sāhā, u wo nanem bye dāān wāā wo kē kayūhū nkāy wī na, tesē kapee- nkāy wī ne, too pye cāā gii cāā na wo pye wo kāntraha kadye sraha wo.

Yesu Crise wo wāā le Yāhā ne

¹¹ Wo n fya Yīnfua na, kacān wee ye. Loo ne, wo n traha nawee- bye pe Yāhā wūhū cā pe ke sya cīnde. Yāhā wo cā. Too ma mii, ye bye le cā ye laam wo. ¹² Myaha sē kē too n ke ye ye ye, wo n ke wo wī le nii ye ye yīnkuāyir wī. Loo na,

mpāy pe kalaa wee laanyōm na ye, ma pe ya sey gbaa wūhū koo ne, tee ga pe yē wāā naa n sya lii ne, yaa cā. ¹³ Le ma pye cīnde, wo yīn wee ye, Yāhā ya wī ne le ne. Le ma -sē pye wo yīntar ma gbegbe, le nii ye ye yīnkuāyir wī. ¹⁴ Ye sē yāā, wo ntān pe dye gboho Yesu tāy, loo ya le tāy ter wo ye, ma wo ta wo n nii woo ya tēn tē. Wo le cā laha ma yee nawee nen ya ku nawee- bye wī na; le nii mii nawee- bye u gbā ter syi ku. ¹⁵ U ku nawee- kur bye wī na. Loo na, mpāy bye pe ma yrān na, pe wee yrān na pe ya kānkai- wī na nantān ye, pe ma yrān na Yesu ya kānkai- wī na, woo wii u ku, ma dur ba yrān na poo wī na.

¹⁶ Loo nde ta, driyēfa pe nawee yān u kadye sraha na mii syi dyan, wii sē nawee yān koo syi ye. Faale wo, wo ma sya pye wo naa u Yāhā Yīndefua Crise yān driyēfa wāyān u kadye sraha na, yagaa wo sē u yān ke syi nantān ye. ¹⁷ Nawee woo ma kāhā seefar le wa Crise ne, u nii nafuē waa Yāhā yīnde na. U faale kānkai- kua u yīn na; u kānkai- bye nii tān kafūhū fla. ¹⁸ Yāhā kē ke koo ngī bye ta. Koo kē ke wo wāā le ke ya ne Crise kāmāy na, ma wo taha wo naa nawee- ta pe ba wāā naa n le ke ne. ¹⁹ Ye sē yāā, Yesu Crise kāmāy na, Yāhā tēn tē, ma ga nawee- bye wāā le ke ya ne, ke pe kapee- gbe kāā pe yīn na. Ke wo taha, wo koo wāwāāle tēn nde wī pāā nawee- bye ye.

²⁰ Wo kapān gbe Crise woo myaha ne; le nii Yāhā gē kē ke pāā n wāā ye ye wii yē ne: Wo le nar n waha ye ye Yesu Crise myaha na, ye tyii ye wāā le Yāhā ne! ²¹ Kapee laa sē pye Yesu Crise yīn na ye. Yāhā -sē wo kapee- bye taha woo yīn na, ma yee woo nen ya kāmāy na, wo sroŋ ke yīnde na.

6

¹ Le nii ke syi, wii mpāy too ma le Yāhā tēn na, waa ye yar waha nde ne: Yāhā laantār wī lii wāā ye kē, ye

ma syi le n yi wāwaha ye. ² Yii gɛ le cā ma yee, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee, Yāhā yee:

«Yaliile le ba yai n' luhu ma wānar ye,

loo yale le ba nɔ,

n luhu ma wānar ye.

Per gii ke ba yō n' ma sya yaha,

koo per ke ba nɔ, n ma sya yaha.»

Ke Yāhā wānar yaleyī -sē kē ya-gaa. Ke wāsyayaha peryūhū -sē kē nanga.

Yāhā tēntēle wii u ke tēn ya kar

³ Lii too n kɛ, laa wāpee ma syi le yāā le Yāhā tēn kuɛ ye ye. Loo ne, kai lii syi le sē sron ye, wo sē n traha wo le syi laa pye waa na ye. ⁴ Kānkai- byɛ wo, wo le yar Yāhā tēntē- me wo ne: Wo wii plāhā laanyīn ne wāfāy ter byɛ wo tesē laam wāwlāhā ter byɛ wo tesē ntāncɛr ter byɛ wo. ⁵ Ye sē yāā, pe wo gbā, pe wo tā nwompihi wo, pe klofa ta pe n wāhā cɛr wo ne; tēṅ nkāy ke waha, wo sē fya ke wātē ne ye. Wo naa wāy fāā sya Yesu tēn wī na, wo naa wo yē tā digi na. ⁶ Wo kapyen ter le yar Yāhā tēntē- me wo ne, tesē wo kacān ter ne, wo laanyīn ne, wo laantār ne, tesē le Yāhā Yrā ne le tēn lii tē wo laam wo, tesē wo Yesu kāndeyārwei ntāṅ wādye wī ne wo tāy, ⁷ tesē wo Yesu kapāyī wāpāā ter ne nawee- ye, ma suhu Yāhā fānga ne. Ya'a yāā wo yia kai-ngī byɛ na, Yāhā ke wo ta wo n sron, loo ne le n paha wo na; loo maha ne, le ma wo naanmiy kla.

⁸ Mpāy' wo sey, mpāy -sē' wo tyɛɛ. Mpāy' wo miyūhū yee, mpāy -sē' wo miipihi yee. Mpāy' wo tōr kawarfuafa ne, wo -sē' cīinde pāā.

⁹ Pe' wo yāṅ mii pe sē wo cā ye, pe byɛ -sē' wo cā tāṅ. Pe n yee too ku; wo -sē mii yrāṅ na, nawee- byɛ yīnde ma wo na. Pe' wo yāṅ mii wāpēn gaa ter dyaṅ ke wo dye; wo sē -sē ku le wo ye. ¹⁰ Mpāy ma pe n kɛ wo laam n naa n war; wo laam -sē ma nuhu fla yalebyɛ. Pe' wo yāṅ nawām, wo -sē' kayūhū wāā nawee-

busāā kē. Pe wo yāṅ mii ngaa wee wo ye ye, kayūhū byɛ -sē ma wo ye.

¹¹ Korntifa, yii mpāy ye ma wo naambiyām, nkāy ke pye wo laam wo, koo kē too pāā ye ye, wo sē laa wūhū ye na ye. Ye wī laanfiri yigi wo kē. ¹² Wii laha ye ye, yii me tee sē laha wo ye ye. ¹³ Loo ne, n ga ye yar mii ta pii gɛ dyaṅ ye ne: Ye ntāṅ pe dye wo tāy mii, ye tyii wo ntāṅ n dye ye tāy koo syi, -tee tyii wo wī n laanfiri yigi ye kē.

-Ye yii yigi mpāy ne pe wee Yesu kānde wo ye!

¹⁴ Mpāy pe wee Yesu kānde wo ye, ye ma syi ye naa n gbra pe ne kai-wo ye. Ye sē yāā, kai lii le sron, le saha wāā le lii ne le pee ye; tesē kai lii le ma cāā- wī, le saha wāā le lii ne le ma wam wī ye. ¹⁵ Ye cā u Yāhā Yīndefua Crise saha wāā le sāndāpee yīnfua Setane ne ye; loo na, wii u Yesu Crise ta u Yater, u saha wāā le wii ne u wee Yesu kānde wo ye. ¹⁶ Yāhā kangbāṅ ma suhu mpar wān ne, te dey te ya ne. -Ye yāṅ, Yāhā gii ke ma yrāṅ na, koo kangbāṅ kē wo ne. Yāhā gɛ bii loo pāā ma yee:

«N ga ba pye pe nsoho wo,
n naa n yār pe ne.

N ga nii Yāhā pe ye,
pe n -sē nii ra nna.»

¹⁷ Loo ne Yīnfua Yāhā n maha bii yee:

«-Ye yii cɛr yi kāā pe nsoho wo!

Ngii ke wee gbɛgbɛ ye,
ye ma n tɛ ke na ye,
n -sē ga ye gbihi yigi.

¹⁸ N ga nii Tuhufua ye ye,
ye n -sē nii ra dyam tesē ra pueesyam ne.»

Yīnfua Yāhā kapān ne, koo gii ke ma tāṅ kai- byɛ fānga ne.

7

¹ Ta naambiyām, Yāhā yē ter kayūhū ngī wāpyen ne wo kē. Loo na, wo yai wo wo kadye yee yi naa n kāā, wo laam ne kai- nkāy wo ke wee gbɛgbɛ ye, -too naa n fya Yāhā

na, loo na waa laha kai- bye wo, wo nii cīinde Yāhā nawee-.

Lii le Pɔl laam flege

² Ye tyii wo wīi n laanfiri yigi ye kē! Wo sē kapee pye waa na ye, wo sē waa koho kla pye klaha- u kē ye, wo sē fufori pye waa na ye. ³ Le sē nii mii ye wīi laa sē yō, koo ra n pāa ke syi ye. Yii gē le cā, n ba le pāa wa ye ye ma yee, ye wīi gboho wo laam wo, le tāy wo ma yrān woo, wo ku woo, ngaa saha wo cāan wii na ye ne ye. ⁴ N sē cēr ye na ye, ye wīi ma ra ye yīnkuāyiri wīi. Wo wāfāy bye wo, ye wīi ra flaŋ ma maha nuhu le ra laam wo. ⁵ Ye sē yāa, too ga dye Maseduan kāntraha wo, wo sē wūūsaha yāa ye, wo wāfāy ter bye yāa: Nawee-wāfāy ta wo na, wo maha naa ntān cēr. ⁶ Yāhā gii ke -sē wāfāyfa flaŋ, ke wo flaŋ Tyite wāpaŋ ne, ⁷ tesē u yē kaplān ne: Tee u laam yīn kaplān nkāy ne, ma fānga le u laam wo, u ke pāa ra ye. Ta wāyāa laam ke ye yigi mii, ye laam pe wlāhā ye ye ra wīi na, tesē ye n ke ye dye ra kuē ye mii, u koo tōr ra ye. U kaplān bye nuhu le gboho ra laam wo.

⁸ Saba wii tē ba yrūhū nō wāa ye kē, ke kaplān ma sya pye, ke ba ye laam wlāhā, yagaa u saba wāyrūhū wīi tāy ra ye. Ke kaplān ke ba ye laam wlāhā yaliile wo, le ba ra fāy loo yale wo. ⁹ Nanga nge na, le nii ra ye nuhu wīi, n sē yee ye laam wāwlāhā wīi ye. Tee waha cā, ma koho klaha, ma le kānyīi gbe ye laam wāwlāhā flāhā tāy, loo ne le tāy ra ye. Ya'a yāa ye laam pe wlāhā ye ye, Yāhā wīi ne. Koo fla na, wo sē laa tee pye ye na cīinde ye. ¹⁰ Ye sē yāa, laam wāwlāhā Yāhā kānde na, le n pai kānyīi wāgben ne, kānyīi lii le n gaha nawee ne u wāsyayaha kuē ye. Loo yō. Driyēfa laam wāwlāhā ter, loo nde n pai gbā ne. ¹¹ Yāhā ke ye laam wāwlāhā ta, ma tēn lii tē ye laam wo, ye sē le tēn fla yāa la? Kai lii le pye ye fla na, ye sē na, ye le ta kangbāy? Ye sē na, ye n ke ye le yar,

nawee- n cā ye wīi wee laa ne loo kai nde wo ye? Le sē na, le fyar yigi ye kē? Ye sē na, ye n fya Yāhā na? Ye sē na, ye n ke ye ra yāa farfar? Ye sē na, tee fānga yāa? Ye sē na, ye n ke ye loo kai nde pyefua pēn? Yagaa, ye le yar laha ke syi ma yee, ye wīi wee laa ne kai nde wo ye.

¹² Ya'a yāa, tē ba u saba yrūhū nō wāa ye kē, n sē ba u yrūhū u kapeepyefua wīi na ye. Le kapee le pye wii na, n sē maha ba u yrūhū woo wīi na ye. N naa n ke, ye bye ye le cā Yāhā yīnde na ye yee, wo wīi gboho ye laam wo. ¹³ Loo ne, le wo flaŋ. Ye bye tee Tyite laam yīn u kē, u n nii nuhu ne, loo nde maha nuhu le gboho wo laam wo, ma sya ta ter. ¹⁴ N ba faa nii sey ye wīi na Tyite yīnde na. Ye -sē ga ta, le n nii mii tē ba naa nii sey u yīnde na mii. Too cīinde ya pāa ye ye yalebye, loo ne too ba ye wīi sey Tyite ye mii, u ga le yāa koo syi. ¹⁵ Yalebye u u laam too ye wīi na; tee naa n luhu u kaplān ye, tee ba u gbihi yigi ma naa nagboho tii syi ta u na busāa, koo ngīi kaa taha ye ntān wādyen na u tāy. ¹⁶ Tē cā n ga waha koho taha yaha ye na kai- bye wo, loo nde ra laam yīi nuhu ne.

8

War wāwāa Yesu kāndeyārfa fenfa kē

¹ Wo nna, Yāhā kayīi lii le pye Maseduan kāntraha wo, pe Yesu kāndeyārfa yawār tebehe wo, wo n traha ye le cā. ² Wāfāy tii bye te pe Yesu kāndeyārfa dye, loo naa bye ne, nuhu ba gboho pe laam wo, pe n sya laantār wīi laa pye gboho, pe sē pe nawān gē yān ye. ³ Ta n cīinde nde pāa ye ye, pe ga waha ngii kē, pe pe laam flege, ma koo kē pe ya ya ma sya ta ter. ⁴ Poo -sē me, pe ba wo nar waha, too tyii poo ngaa nō wāa Yesu kāndeyārfa mpāy kē pe ma Yude kāntraha wo, pe pe koḥo soho*. Pe yee, loo nde ga nii pe ye

* 8:4 8.4 Koo cāa na, fāāngbān pye Judee kāntraha na.

nuhu wīi. ⁵ Too ba kla gii syi wīi ga yigi pe ne, pe kē ma ter koo yaha. Pe -sē ba cāā pe ya le soho Yīnfua koho wo. Loo kur ye, Yāhā n maha pe ta pe n pe ya le soho wo bya koho wo.

⁶ Loo ne, wo n Tyite nar, u ka ye fla na. U ba koho wāyi tēn lii koho yigi, u ga ta ter le ne, u ye ta, ye n loo laantār wīi nde pye kua. ⁷ -Ye yān, kayūhū bye ma ye ye: Ye Yesu ta ye Yater, ye le Yesu kapāyīi wūhū pāā cā, ma maha ke wāwar cā, ye sē maha wāfāy ge cā le tēn wo ye; wo ntān maha dye ye tāy. Kayīi wīi nen lii ya le -sē kuee ye na, waa ye yar le ne: -Ye laantār wīi nde pye kua! ⁸ Le sē nii mii fānga wīi laa ne tē yee ye pye ye. N ma mpāy laantār wīi tōr ye ye, n n traha ye yān, le ma pye ye Yesu kāndeyārwei ntān sron dye ye tāy cīinde. ⁹ Yii ge wo Yīnfua Yesu Crise laantār ter cā: Woo wii tuu pye cīinde nangbān wān bye ne, u u ya ta nawūū draha wo yii wīi na, ma yee ye waha kayūhū yāā woo nawān flāhā tāy. ¹⁰ Ta n ta laam wīi pāā ye ye: Tēn lii ye le koho yigi dyalaa na, le yō; -ye ta ter le ne! Yii me tee cāā yir le wāpyen ne; yii me le maha cāā tāy ye laam wo. ¹¹ -Ye ta ter yagaa, ye le tēn pye kua! Tee ba ye laam gbihi ta mii syi ma le koho yigi, -ye ye laam gbihi ta koo syi, ye le pye kua ngii ne, tee ga waha yia ye kē.

¹² Ye sē yāā, mboo wii ma koho yi nuhu ne, loo ne le n tāy Yāhā ye, ma'a sya yee ma sē waha yia, ma kē gboho ye.

¹³ Pe sē yee, ye ye koho kla bye kē tān ye mpāy yi pe fen wo, yii tee too ye. Ye bye, ye nii wācen, le yai le nii koo syi. ¹⁴ Yagaa, ye sē na, kla ma ye ye? Loo na, ye ga waha koho le mpāy ye, ngaa wee pe ye kueekuee ye, ye pe yi kāā fen wo. Per gaa, ye bya mā -sē ba pye wāfāy na, kla n yāā poo ye, pe bya ga waha koho le ye ye, pe ye yi kāā fen wo. Ye ma nii koho le yii ye ke syi, yaa yii yi naa n kāā fen wo, ye naa n nii wācen.

¹⁵ Loo ne le yrūhū Yāhā sabangbān wo ma yee:

«Wii tuu ba yāā, ma gbe dege,
ngaa sē kuee ma ba fūhū u ye
ye.

Wii tuu sē ba yāā gboho ye,
ma gbe carle ya,
ngaa sē -sē naa n waha u na ye.»

Tyite u tēntēwai ne

¹⁶ Yāhā miingbān yai ke naa n sey, koo gii ke Tyite ta ye wīi n gboho u laam wo wo wān syi dyan. ¹⁷ Too Tyite nar lii ne, u le sya nuhu ne, ma sya le pāā ta woo ga ka ye fla na. ¹⁸ Wo Yesu kāndeyārwei nwo, wii Yesu kāndeyārfa yawārfa bye u tēyīi wīi pāā le Yesu kapāyīi wāpāā ne, waa woo ta u n ka Tyite ne. ¹⁹ Woo maha kē, pe yān yi u ke yrāhā yi wo ne, wo n ga ke kohole kla wāā, kaa n taha Yīnfua miingbān na, tesē le n waha cā wo laantār gboho.

²⁰ Wo n traha, waa ma n ba wāpee laa yāā wo na le wangbāy nde kue ye pe le soho wo koho wo ye. ²¹ Lii le yō, wo sē n ke wo loo pye Yīnfua ya yīnde na ye, wo maha n ke wo loo pye nawee- bye yīnde na. ²² Waa maha wo Yesu kāndeyārwei waa le taha poo nawee- syām mii na. Wo u pye yān tēn busāā ne, u n ke tē yō nuhu ne. Yagaa, tuu yee woo cā, yaa ye tēn pye kua, loo u nuhu wāgboho wīi yar.

²³ Yagaa, le nii mii, Tyite woo nii wo tēntēwai too lehe wāā ye ye. Pe Yesu kāndeyārwei syām mii na, pe yawārfa me pe poo lehe wāā; pe tēn tē u Yāhā Yīndefua Crise miingbān wīi na. ²⁴ -Ye le yar pe na tesē pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ne, pe n le yāā pe ntān dye ye tāy, pe n maha cā wo tāhā kē too wii sey ye wīi na.

9

¹ War mpāy syi pe yai pe ka Yude kāntraha wo koho wāle wīi na ke fla Yāhā nawee- ye, n ma sya yee, n sē pe wīi pāā ye ye ye, laa wee le na ye. ² N cā, ye ye laam gbihi ta loo na, ta n sya nii sey ye wīi na Maseduan kāntrahafa ye. Ye sē yāā, n pe pye ma yee, yii Yakayi kāntraha kuifa,

ye yii gbihi ta wa dyalaa na, le yale syi ma na. Ye laantār wīi nde n - sē laantār le gboho poo busāā laam wo. ³ N ga Yesu kāndeyārfa nawee-tāā mii lehe wāā ye fla na, too ye sey lii na, le ma n yi wāwaha ye, ye n yii gbihi ta cīinde, mii n ba le pāā mii. ⁴ Mii loo sē ne ye, Maseduan kántrahafa ma ba pa, wo n ka ye fla na ma ga yāā, ye sē yii gbihi ta wa ye, le ga fyar sron yigi wo kē, too ba ye wīi sya ter cīinde. Yii fyar -sē ga waha pye la wātōr wīi? ⁵ Loo ne, ta n Yesu kāndeyārwei mii nar pe cāā ka ye fla na ra yaha ye, pe ga koho le ye ye, ye n ye laantār kohole kla gbihi ta, koo gii ye yē ter ke wīi ne. Loo na, n ma ba ka, n n gaha yāā ke gbihi ta wa; loo ga ta le n cā ye ke kē yay ne, ke wākē wīi sē ye yaa ye.

Laantār wūhū

⁶ Yii gē le cā laha ma yee: Wii ma digi tāhā car ya, ufua ga ba gbe car ya. Wii ma digi tāhā busāā, woofua u ga ba yāā gbe busāā. ⁷ Loo ne, ye nanem bye yai ye kē ye laam wākē, le ma syi le waa yaa ye, le ma syi le nii waa ye fānga wīi ye; ye sē yāā, wii u n kē nuhu ne, woofua wīi ne le n tāy Yāhā ye. ⁸ Yāhā ga waha ye kē kayūhū ter bye ne busāā, ke n yai ye ye, te gber n sya kuee ye ye, ye n waha naa kayūhū busāā pye te ne. ⁹ Le yrūhū Yāhā sabangbāṅ wo loo wīi na ma yee:

«U u koho wān kē n gboho laantār ne.

U nawūi kē.

U kasron wāpyeṅ saa kua yāā ye.»

¹⁰ Yāhā kē ke yēy wāā yēy tāhāfua kē, u yē digi ne. Yēy gii wīi ke - sē ma ye na, ke ga koo wāā ye kē, ke ke ta ke n fīy, ke le, ke pii sa, tesē ke ta kaa naa n taha ye kasron na. ¹¹ Yāhā ma -sē yii ta ye n nii yai klafa ke syi, ye ga waha naa laantār wūhū pye nawee- busāā kē yalebye. Loo ga ta, pe n syaha wāā Yāhā kē pe naa ke miingbāṅ gboho. ¹² Ye sē yāā, ye kayīi nde, le ga pe Yude Yesu kāndeyārfa wīi yō, loo ya sē -sē ne ye; le ga maha ta syaha

busāā n kē Yāhā ye, ke miingbāṅ n naa n sey. ¹³ Ye kayīi nde ga ye ter yar nawee- na gbaa na. Le ga maha ta, nawee- busāā n Yāhā miingbāṅ sey yii wīi na, tee Yesu Crise sron ta ye Yater, ma maha n luhu le Yesu Crise kapāyīi wūhū ye, mii ye le pāā nawee- ye mii. Tee kayūhū pye ye koho wān ne laantār ne, pe Yude Yesu kāndeyārfa kē ma suhu nawee- bye ne mii, pe ga maha Yāhā miingbāṅ sey loo nde wīi na. ¹⁴ Le ga nii kayīingbāy Yāhā pye ye kē. Loo nde ga ta ye ntāṅ n dye gboho pe tāy, pe ga naa Yāhā nar ye kē, pe maha naa syaha wāā ke kē ye wīi na. ¹⁵ Yāhā miingbāṅ, ke naa n sey ke kayīi wīi na wo kē, ke kayīi lii kacān wee yāā le wāyōṅ na le wāgboho ne ye.

10

Pōl u tēn wāsron wīi pāā

¹ Pe n yee, ndoo Pōl ma pye ye nsoho wo, ta laam ga naa n tāy, n ma yee n wee ye nsoho wo ye, n ga ra laam waha ye ne. Loo ne, n ga wīi nen laa pāā ye ye: N ga yii nar nde ne u Yāhā Yīndefua Crise laanyīn ter ne, u laantār ter ne: ² Ye ma syi ye ra ta, ra n ba naa fānga wūhū pye ye na, n ma ba pa ye fla na ye. Mpāy pe n yee, wo n pye naweete- wāpyeṅ, n cā n ga waha ra laam waha poo ne, kacān gē saa pye ye.

³ Wo cā ma yee, nawee- me wo ne; too -sē ma tēn lii wo, le wee mii naweete naan dyaṅ too n miy ye. ⁴ Wii, wo naanmiy wān wee driyēfa wān ne wāceṅ ye: Yāhā wān ne wii ye, te ma fāngangbāṅ ne, ma ga waha yia fānga wān ter bye na. ⁵ Koo kē ke wo ta, wo n waha n yia kawar wūhū na. Wo n yia yatan wūhū nkāy na, ke yer n tā nawee na u Yāhā wācāṅ na. Wo n ke nawee- pe naa n luhu u Yāhā Yīndefua Crise woo ye pe kānkai- bye wo. ⁶ Yii poo ma luhu n wa Crise wūhū ye, mpāy pe yee poo sē n luhu ke ye ye, wo wii gbihi ta wa pe wāpēn na.

⁷ Ye ma, ye ma kai yāā yīnde ya ne mii syi, ye ne le ta koo syi. Loo nde ya na, wii ma cā u ma Crise wūū, u maha le cā u yee, wo bya ma Crise wām u wāṅ syi. ⁸ Ye sē yāā, Crise fānga wāā ra kē ye yawāhā wāgbihita wī na, ke wāklaha- wī sē ne ye. N ma sya pye, n nii sey koo fānga nge wī na, loo saha nii ra ye fyar wī laa ye. ⁹ N sē n traha n naa ye ta, ye n naa n fya ta saba mpāy ne tē yrūhū nō n wāā ye kē ye. ¹⁰ Ye sē yāā, pe n pāā ma yee: «Pōl saba kaplāṅ n dege, u laam maha waha n ter ke wo; le ma -sē nii mii woo ge kadye kē u ma wo nsoho wo, u ma ter muuu, u yē kaplāṅ sē maha wee ngaa ge ye.» ¹¹ Mpāy pe nde syi pāā, pe le cā pe yee, wo ma dey ye na, kaplāṅ nkāy too n yrūhū wo saba wo, koo tesē nkāy ne too ga ba naa n pye, wo maa pye ye fla na, ke bye wācēṅ.

¹² Ye cā ma yee, wo saa wii tān mpāy ne pe pe ya sey ye. Poo pe ya yāṅ, ma pe ya tān kla gii ne poo ya pe le cā; le nii mii pe pe ya tān pe ya ne, wāklāṅ kē pe klāṅ. ¹³ Wii na, wo saa wii sey ta ter yīṅ gii na wo ma ye. Yāhā ke wo ta yīṅ gii na, ma sya ta wo n ka ye fla na, waa wii sey yer too yīnfar nde draha wo. ¹⁴ Ye sē yāā, Yāhā kē ke ta, wii n cāā ka le Crise kapāyī ne ye fla na. Wii ma sya u ya ta yīṅ gii na ye fla na, wo wī sē nii mii, wo wii ta ter wo draha fla na mii mpāy ter dyaṅ ye. Poo sē me pe cāā pa le kapāyī ne ye fla na ye, ma -sē pe ya ta too yīnfar nde draha wo, ma sya ta ter. ¹⁵ Wii sē wii sey waa ter tēn ne ye, tēn lii le wee wo wī ye. Kaa ma n taha ye Yesu wātaṅ na ye Yater, Yāhā ma sya, le Yāhā tēn ga ka yahasee ye ye fla na, wii koho tēn laam wo. ¹⁶ Loo ga ta, le Yesu kapāyī ga naa n pāā ye kue kānkāy kui bye wo; wii sē wii sey waa tēn na ye.

¹⁷ Le -sē ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee:

«Waa sē yai u naa u ya sey ye,

u yai u naa Yīṅfua Yāhā koo sey.»

¹⁸ Ye sē yāā, wii u u ya sey u ya ya, woo sē kē u ma myaha ne ye. Yīṅfua u wii sey, woo kē u ma myaha ne.

11

Pe kawar Yāhā tēntē- wī

¹ Ta kaplāṅ ma sya nii mii yīṅ wee ke na ye, ye -sē yii plāhā, ye ye laam yīn ye naa ke luhu ra ye. ² -Ye yāṅ, Yāhā ta ra yeysyar n gboho ye wī kue ye, koo kē. Ye sē yāā, ye ma ra ye mii capua dyaṅ, tē yigi tāāndya u Yāhā Yīndefua Crise kē u sya cōo, capua wii syi u sē naa cā yāā ye. Le yīntaha kē, u Crise woo nen ya ntāṅ me pe yai pe dye ye tāy. ³ Tee Yesu ta ye Yater laantee nen ne, n ntāṅ cēr, pe ma n ba ye wlaṅ yi kāā u kur ye mii Awa wāṅ syi dyaṅ ye, ke nwoho ke ba u wlaṅ ke kaplāntāhā ne. ⁴ Ye sē yāā, waa ma pa, ma ba Yesu waa ter wī pāā ye ye, Yesu wii syi u wee wo wūū ye, yaa le sya. Waa ma yee u ga kapān laa ter le ye laam wo Yāhā Yrā wī na, kapān lii le wee wācēṅ lii ne too le ye laam wo ye, yaa maha yer le na. Waa ma kapāyī laa ter wī pāā ye ye, lii le wee Yāhā kapāyī lii too yar ye na ye, yaa maha loo bya sya.

⁵ Mpāy pe pe ya ta poo ma Yāhā tēntēyōm, ye n luhu pe ye, n sē le sya pe ter ra yaha laa ne ye. ⁶ Le ga waha pye, kaplāṅ sīsī wāpāā ra yia, n sē yee kacān ye. Ye loo yāā wo na yalebye, kānkai- bye wo.

⁷ Tē ba le Yesu kapāyī pāā ye ye, n le pāā ye ye ke dyaṅ, n sē ngaa sya ye ye le na ye. Tē le sya, ma nii tege tāā ye ke syi, ma nagboho ta ye na, a ye yee la, n tee pye loo ne? ⁸ N yer le na, ma dāān sya Yesu kāndeyārfa yawār teebehe nkāy ye. Le nii mii, n poo koho wān sya pe ye, ma ba tēn tē ye kē Yesu kapāyī wāpāā ne. ⁹ Tē pye ye fla na, war wī naa n pye ra na, n sē -sē teger ta yāā waa yīṅ na ye. Yesu kāndeyārwai mpāy pe ba yir Maseduan na, ma pa ra fla na, pe ba ra kē wān bye ne, tii wī te

pye ra na. N sē ba nii ta teger ye ye kai laa wo ye. N ga naa n nii koo syi ye ye. ¹⁰ Crise cīnde lii le ma ra laam wo, loo kāmāy ne. Loo nde nii ra ye yīnkuāyir wīī Yakayi kāntraha kui bye wo, waa saha loo sya ra ye ye. ¹¹ N ma kaplāṅ ngīī pāā, le sē nii mii ye ntāṅ sē dye ra tāy ye; Yāhā gē le cā ye ntāṅ dye ra tāy. ¹² N ga naa n pye koo syi, n saa naa teger ta ye yīṅ na ye. Loo na, mpāy pe n kē pe naa pe ya tāt wo ne, a poo n tē wo dyaṅ, pe saa pāāsaha yāā ye.

¹³ Poo mii, kawar Yāhā tēnlēhe me pe ne, pe sē n sron pe tēn wo ye, ma pe ya ta nawee- yīnde na, poo ma Yesu Crise tēnlēhe. ¹⁴ Nde sē yai le nawee fe gbe ye; sāndāpee yīṅfua Setane gē sē ne u ya ta la cāā- yāhāyīṅ tēnlēhe dyaṅ u ne? ¹⁵ U tēntē- bya ma pe ya ta kasron tēntē- , loo wee kafuē ye. Pe dye yer tēn lii wo, pe ga ba pe tēn wāpēn draha yāā.

Pol wāfāy, le Yāhā tēn wo

¹⁶ N ga maha ye yar, waa ma syi u ra yāṅ mii ra yīṅ wee ye. Ye ma -sē yee, ra yīṅ wee ye, ye -sē tyii ra n faa nii sey ye ye car. ¹⁷ N cā, nkāy tē n pāā yagaa, Yīṅfua kaplāṅ sē kē koo ne ye; le sya nii ra ye fāṅga wīī, n nii sey, n ma -sē le pye, ta kaplāṅ ma mii wii kaplāṅ dyaṅ u yīṅ wee ye. ¹⁸ Mpāy ma pe pe ya sey driyēfa wāsey; ndoo bya ga nii sey nii ndoṅ. ¹⁹ Yii mpāy tee ma kacāṅ-, mpāy pe yīṅ wee ye, pe wīī sē sye ye ye laa gē ne ye. ²⁰ Pe ma ye yigi yāmpa dyaṅ ye ne, le sē sye ye ye ye. Pe ye koho kla sya ye ye fufor na woo, pe kawar fua ye ye woo, pe ye yāṅ nafla draha wo woo, pe ye fey yīntaha na woo, laa gē sē sye ye ye ye. ²¹ Le nii mii ndoo sē naa fāṅga yāā ma naa koo kapee- ngīī pye ye na ye. Le wāpāā gē fyar yigi ra kē.

Nawee tuu ga ser kai- nkāy pye, ta bya ga waha ser koo pye. N kapān nde pāā mii ra yīṅ wee ye. ²² Pe ma yee poo ma Yēberēfa, Yēberēfa naa kē ra bya ne. Pe ma yee poo

ma Yiisrēfa, ta bya ma Yiisrēfa naa. Pe ma yee Brama kur kue pii me poo ne, Brama kur waa kē ra bya ne. ²³ Pe ma yee u Yāhā Yīndefua Crise tēntē- me poo ne, ndoo gē ga nii sey mii ra yīṅ wee ye. N ga le yar n yee, ndoo ma Crise tēntēle, ma ter pe yaha: Tēṅ kue ye, n ter pe yaha. Gbār kue ye, n gbār sya ma ter pe yaha le Yesu Crise tēn wīī na. Wātā wāṅ syi nwompihi wo, pe ndoo tā nwompihi wo ma ter poo yaha le Yesu Crise tēn wīī na. Gbā kue syi ye, n pye gbā tāy tūntūn ma ter poo yaha. ²⁴ Tehē bua Yiifēe- ra gbā yāā sāngblāyīhī gbeblee sesānsyihi kuaresānsyar ne. ²⁵ Tehē tāā Wormefa ra gbā yāā kāi ne, tehē nen pe ra waa yāā ntīhī ne. Tehē tāā, salangbāṅ yoho pye klaha- loho wo wo ne, kaa gē na ra n sya per wihi pye loho laam wo. ²⁶ Ta yrāhā busāā wo, tehē buar lafey lafir ra pey yāā, yuhu- naboofa maha ra pey yāā. Ta terfa ra pey yāā. Mpāy pe sē cīnde Yāhā cā ye, pe ra pey yāā. N wāpey yāā kungbāy wo, n wāpey yāā drawar wo tēyāfūū klo wo, n wāpey yāā muhulangbāṅ wo. N maha wāpey yāā kawar Yesu kāndeyārfa nsoho wo. ²⁷ Tēṅ nkāy ke waha, n koo tē yāā; kawlaṅ ta dye yāā; tehē busāā n sē wāy yāā sā wāy ye; fāā ra pey yāā loho fāā ne; tehē busāā, n ta yē tā digi na; kalen wān wāyōr sē pye ra ye ye, ta n naa n fāy wer koho wo. ²⁸ Ke bye saha tōr tāṅ ye. Plii bye, n n fāy laangar koho wo, ma yee pe Yesu kāndeyārfa yawār tebehe ngīī bye ga pye mii ke gbihi ta, ke naa yīṅ yāā. ²⁹ Wii ma pye fen wo, le ga naa ra bya fāy. Wii ma kapee plaha pye, le ga naa ra yaa fāṅga ne.

³⁰ N ma yai n nii sey, n ga nii sey ta wāfāy wīī na. ³¹ Yāhā gii ke ma wo Yīṅfua Yesu Tuhufua, ke myaha yai ke naa n sey yalebye. Koo gē cā, n sē kawar fua ye. ³² Cāā gii cāā na n pye klo nde wo pe n yee Damasu, fāṅgafua Yaretase kāntraha kai- ya-

haseefua ba u seraasyi ta pe ra yigi. Le klo bye le ba fāā gbey le klaha tā ncahajruhu ne, pe seraasyi ba yer tā te kapahayēr bye na. ³³ Le klo wo, nwoṅ gaa ba fāā mar ke ncaha na, fenaater ne pe yi wāā ke ncaha ne. Pe n ta yi koo fenaater ne, ma ra yoṅ tege wāā nkur ye takuē ne pe namii pua le na, ta n wloho yi.

12

Yāhā fāngangbāṅ wāgblihilaafa ye

¹ N yai n nii sey, le ma sya pye le sē yō ye. N -sē ga laa pāā ye ye Yesu kāndeyārfua waa wī na, ndoo ge u cā. Yīṅfua u ta, u n kai- nkāy yāā wāytāā wo, kai- nkāy ke wūhū. ² Ke dye- sēnsye resyar kē yagaa, u ba kuā yir ga ta yāhāyīṅ na Yāhā tāy. N cā woo ge u kuā yir ga ta cīnde laa, n cā u u ya yāā wāytāā wo ke fla na laa, Yāhā ya le cīnde cā. ³ Āwā, n le cā laha ma yee, u ba kuā yir ga ta Yāhā niisayūhū fla wo. N cā woo ge u pye ke fla na cīnde laa, n cā u u ya yāā wāytāā wo ke fla na laa, Yāhā ya le cīnde cā. ⁴ Koo fla na, u kai- nkāy luhu, kai- nkāy u saha ke pāā ye. Ke syi sē yai ke yi naweeteē yē wo ye, koo kē. ⁵ Woosyifua wī na, wii Yāhā ke ke ya yar u na, n ga waha nii sey. Mii loo sē ne ye, n saha nii sey laa ne mii ta wāgblihilaa wī loo ya sē ne ye. ⁶ N ma ne yee n ga nii sey koo ngī bye wī na, tē ba yāā wāytāā wo, ta kaplāṅ ga ne pye cīnde, le saa ne nii mii ra yīṅ wee ye. N sē -sē ga nii sey ye. Ye sē yāā, nawee- pe ra yāā, ma ra kaplāṅ luhu ma -sē ra ta draha gii wo, n sē n traha pe ra ta ter koo fla yaha ye, koo kē.

⁷ Koo kai- ngī ke ba yar wa ra na wāytāā wo ke syi, n ne ga waha naa nii sey ke ne. Yāhā -sē laa ta ra na, lii le ra ta n saha yatan ta nii na koo kai- ngī wī na ye. Le ma mii ngaa sān dyaṅ le ra kā ta kadye wo. Le n nii n pye mii Setane sāndūpee waa dyaṅ u ra gbā. ⁸ N Yīṅfua nar yāā tehe tāā u koo wāfāy

nge dey kāā ra na. ⁹ U n ta pye ma yee: «Ta laantār roo ya re yai ma ne. Ma sē yāā, ta fāngangbāṅ tēn tē gbaa na ma wāgblihilaa flāhā tāy.» Le nii ke syi, n ga naa nii sey ta wāgblihilaa wī na tesē ta wāfāy wī ne. Ye sē yāā, u Yāhā Yīndefua Crise fāngangbāṅ tēn tē ra wāgblihilaa flāhā tāy. ¹⁰ Loo ne Crise wī ma ta ra n gblihi laa, tesē pe ma nii ra tyehe u wī na, n ma nii fen yāā u wī na, pe ma nii ra nuhu u wī na, pe ma nii ra laam wlāhā u wī na, n koo ngī bye sya nuhu ne. N cā n ma gblihi laa loo yale ne, n ne pye fānga ne Yesu kāmāy na.

Pōl ntāṅ cēr Korntifa wī na

¹¹ Yii me tee ra ta, ra n nii n pāā mii ra yīṅ wee ye. Yii -sē me tee yai ye naa ra sey. N ma sya yee n wee ngaa ye, ye cā n sē kloṅ laa ne pe Yesu tēnlehe mii na ye, poo mpāy pe pe ya ta kacān wee poo na ye. ¹² Kai- nkāy ke le yar n ma Yesu tēnlehe, koo kai- ngī bye pye yar ye na gbaa na. N naa laanyīn yāā kānkai- bye wo, n Yāhā laanwo wūhū pye yar ye na, yēkā wūhū ne, ma suhu kayar wūhū ne. ¹³ N ye Yesu kāndeyārfa yawāhāfa tee yigi la laa ne, ma tyii pe Yesu kāndeyārfa yawārfa nde bye na? Lii ya le ma, n sē ye koho kla gaa nar sya yāā ye ye ye. Ye ga waha yee le sē tāy ye ye ye. Ye tyii ra n ye nar, ye kace yaha ra na loo na.

¹⁴ Le nde, ta tehe tāā wuhu kē yagaa, tē ga ka ye fla na. N sē -sē n gaha nii ta teger ye ye ye. Ye sē yāā, ye koho wān sē ne tē n ke ye, yii ge me tē n ke. Ye le cā ma yee, kicar sē me pe yai pe wale ke naa n ta pe seefa kē ye. Pe seefa poo me, pe yai pe naa loo nde pye pe kē. ¹⁵ Loo ne, le ga tāy ndoo ye, n ta koho wān bye yi ye wī na, tesē n nii ta yāmpuai ye wī na, ye n waha naa n gaha yaha ye le Yesu kānde wo. Kaa ma n taha ye ntāṅ wādyen na ra tāy, loo la le ga ta, ra wī saa naa n tāy ye ye nantāṅ ye?

16 Ye le sya ma yee, n sē ba nii ta teger ye ye ye; waa -sē ga waha yee, a ndoo kacān taa ter yāā, ma ye wlan kawar raa ne. 17 Tē mpāy lēhē wāā ye ye, ye yāā la n pe ta, pe n ngaa sya ye ye ra kē? 18 N Tyite ta u n ka ye fla na, woo tesē u Yesu kāndeyārwei nwo ne. Tyite ba ngaa sya la ye ye ma ta woo wāṅ? Woo tesē ndoo ne, wo kānkai- wee la wācēṅ, wo troho wātāhā ne?

19 Laa na, ye ma, ye le ga wo sē sron ye ye ye, koo kē wo n nii kaplāmbuar ngī byē pāā ma ga tāhā sya. Aye, le wee ke syi ye. U Yāhā Yīndefua Crise laam kaplāṅ kē, too n pāā ye ye Yāhā yīnde na. Ye ntāṅ dye gboho wo tāy koo kē, wo kai- ngī byē pāā ye ye ma yee, ke ye ta kaa n taha ye Yesu wātaṅ na ye Yater. 20 N ma ba ka ye fla na, n n traha n ga ye yāā mii syi tesē ye n traha ye ba ra yāā mii syi, n ntāṅ cē, le ma n ba nii koo ye. N ntāṅ cē, n ma n ga ye yāā wāhā na, laanyar ne, ncafūhū ne, sānker ne, yii wātyehē ne, yii wāgblaha ne, yataṅ ne, wāwlāhāpye ne ye. 21 N ma ba ka ye yāṅsaha wo, n ntāṅ cē, Yāhā ma n ga ta ye wī n fyar yigi ra kē ye. N maha ntāṅ cē, laa na, n n gaha ye yāā, ye laam wo, mpāy pe naa kapee- pye, pe sē le sya ke wāpyeṅ sē yō ma ke miy yaha ye; loo nde ga ba ra ta miiwūn na. Koo kapee- kē, tyatyāhā wāpyeṅ ne, cayor ne, tesē fyaryigi wūhū nkāy ne.

13

Kur kue kaplāṅ

1 Ta tēhē tāā wuhu kē yagaa, tē ga ka ye fla na. Ye yai ye cā, kawlāhā nkāy ke pye tē, ke yai ke war yi, ke gbihī ta nawee- syām yīnde na, laa na nawee- tāā syi, mii le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo mii. 2 Mpāy pe ba kapee- pye faale wo, kayar wī laa ma tē ga pe yar, poo ma suhu ye byē ne. Tē pye ye fla na ke tēhē syāṅ wuhu na, n ba ye yar wa le ne, loo ne nde: Yagaa tē ga

ka ye fla na, mpāy pe sē naa n sron ye, n sē n gaha tyii pe na mii pe sē pe kapee- wāpyeṅ wāpēn draha yāā ye. 3 Ye yee ye n ke ye le cā laha ye yee, u Yāhā Yīndefua Crise woo gē kaplāṅ kē ke n yi ra yē wo; yaa le yāā. Crise sē gblihi laa ye wāpēn na ye, wāke kē u n ke u fāngangbāṅ ke waha naa n yāā ye nsoho wo. 4 Āwā, le nii mii u kadye sē pye fānga ne ye, pe n u kuey mar boo trā na. Yāhā fāngangbāṅ kāmay -sē na, u ma yrāṅ na. Wii mpāy too seefar le u ne, fānga wee wo bya na ye. Too - sē wo troho tāhā ye ne mii syi dyaṅ, ke le yar wo bya ma u ne yrāṅ na Yāhā fāngangbāṅ kāmay na.

5 -Ye yii yāṅ yāṅ, le ma pye ye Yesu sron ta ye Yater ma ye troho tāhā u kānde wo cīnde. -Tee kai laa pye le n waha yāṅ cā ye na, ye Yesu ta ye Yater. Ye cā Yesu Crise ma ye nsoho wo; ye ma yee ye sē loo cā ye, ye fihī wee u kānde wo ye. 6 Ta laam wo, ye ga ba le yāṅ cā wii na ye yee, wii sron ma Yesu tēnlēhē. 7 Wo Yāhā nar, ye ma n naa kapee- pye, wo n naa ye pēn, wo naa wo fānga yar ye na ye. Wo n ke wo naa ye yāā kayūhū ya wāpyeṅ koo na yalebye, wo ma n ye pēn yāā laa gē ne ye, le ma sya ga nii mii wāgblihīlaa dyaṅ too gblihi laa ye wāpēn na. 8 Ye sē yāā, kai lii le sē n gaha Yāhā cīnde kue ye ye, loo wāpyeṅ fānga wee wo ye ye. Wo kānkai- byē n gaha le Yāhā cīnde kue koo ye. 9 Ye ma nii kayūhū koo ya pye, wo saha ye pēn laa na ye, le ma sya nii mii fānga ma ye na, wo n gblihi laa ye wāpēn na, loo nde ma wo ye nuhu wī. Loo gē ne too n nar Yāhā ye, ye waha yō naa n gaha. 10 Tē sē ka wa ye fla na ye, ya'ā yāā tē kaplāṅ ngī yrūhū no wāā ye ye, n n traha, n ma ba ka ye fla na, n ma n ga naa ra laam waha ye ne ta fānga flāhā tāy ye, fānga giī Yīnfua Yesu ke le soho ra koho wo. Koo kē ta n ye cāā yar kaplāṅ ngī ne. Koo fānga nge le soho ra koho wo Yesu kāndeyārfa wāgbihita wī

na, pe sē yee pe wāklaha- wīi ye.

Syaha fla

¹¹ Wo nna, ta kaplāṅ kua; -ye ta ter ye faale nuhu ne! -Ye ye troho gbihi naa n tãhã le Yesu kãnde wo, -tee naa yii laam yĩn le wo. -Ye naa n nii yĩmbui nen na tesē yrĩṅ ne yii ne. Loo na, Yãhã ga pye ye ne, koo giĩ nawee- ntãṅ dye ke tãy, ke maha yrĩṅ wãã nawee- kē.

¹² -Ye naa syaha wãã yii kē, mii tuhufua nen pii wãṅ syi dyaṅ pe ntãṅ dye pe ya tãy. Pe Yãhã nawee-nanem bye pe syaha no wãã ye ye.

¹³ Yĩṅfua Yesu Crise u u kayĩi wãã ye bye kē. Yãhã ke ke laantãr ter wãã ye kē. Yãhã Yrã le nii ye laam wo, ye n nii yĩmbui nen na le ne.

Pɔl saba kaplāŋ Galasyifa ye

Syaha fla

¹ Ndoo kē Yesu tēnlēhɛ Pɔl. Yesu ye me pe ra yāŋ yi u Tuhufua Yāhā ne, koo gii ke ba u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na, tuu ba ku kii na. Koo kē ke ra yāŋ yi ma yee, n nii Yesu tēnlēhɛ, nawee sē kē ye. Nawee sē maha kē, u ra nɔ wāā ye ye ye. ² Ndoo ma suhu Yesu kāndeyārfa mpāy ne pe ma ra ne wo teende wo, wo u saba nwo yrūhū, ma nɔ wāā Yesu kāndeyārfa yawār tii bye kē te n wāā Galasyi kāntraha wo. ³ Lii tē n nar wo Tuhufua Yāhā ye wo Yīŋfua Yesu ne, ke kayī pye ye kē, ke yrīŋ wāā ye kē. ⁴ Yesu ku mpar draha wo wo kapee- wī na, Yāhā n waha wo kapee- gbe kāā wo na, wo n waha ɛr kāā kāntrahafa pyerpeer nde na. Loo ne, le ma wo Tuhufua Yāhā laam wī. ⁵ Yāhā miingbāŋ yai ke naa n gboho yalebye, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi.

Yesu kapāyī ma wī nen

⁶ Yāhā ke laantār wī pye ye kē ke Yīndefua Crise kāmāy na, ma ye yee ye n nii ke wām. Yagaa, ye pye mii, ma loo laantār wī nde miy yaha, ma ye yīntar wā klaha kānfuē laa ter ye? Loo nde fīhī yē kā ra na! ⁷ Cīinde n tāy, kānfuē laa ter wee le maha n sron ma ter le Crise kapāyī wī yaha ye, kapāyī lii tē ye klaha. Ya'a yāā, tē pāā wāā ye ye ke syi, mpāy ma pe ye wlāhā ma n kɛ circir, poo ga loo kapāyī nde yīntaha wā n klaha. ⁸ Wii ma yee woo ye klaha kānfuē laa ter ne, le sē -sē wāā le lii ne too klaha ye, ke ma sya pye ufua yi wo nklāŋ wo woo, u yi Yāhā nawee- nklāŋ wo woo, Yāhā yoosēn te pye ufua na. ⁹ Ta n maha le gbihi pāā: Wii ma nii kānfuē laa ter klaha,

lii le sē wāā le lii ne tee luhu ye, Yāhā yoosēn te pye ufua na. ¹⁰ Myaha sē kē tē n kɛ nawee- ye ye. N myaha yāā Yāhā ye, loo tē n kɛ. Mii loo kai sē ne ye, n saa ne pye Yesu tēntēfua ye.

Pɔl pye mii ma nii Yesu tēnlēhɛ

¹¹ Wo nna, yii mpāy ye ma Yesu kāndeyārfa, ta n le pāā yi ye ye: Yesu kapāyī lii tē n klaha, nawee kacān wī sē ne ye, nawee waa sē kē u le le soho ra koho wo ye, ¹² nawee kaklaha sē maha kē tuu ra klaha ye. Yesu kadye kē tuu le yar ra na. ¹³ Yii gɛ cā luhu ta pyer ne, tē naa n pye cāā gii cāā na tē pye Yiifee- kānde wo. Ke cāā na, ah ndee n ba naa Yesu kāndeyārfa nar-, ma naa kerker ndoo ga pe wī kua. ¹⁴ N ba ɛr yaha ra Yiifeewai kē wo Yiifee- kānde wāyār wo, ma maha ba wo Yiifee- wāle kānde yigi pe ne kayi ne. ¹⁵ Jaha, Yāhā -sē kayī pye ra kē. Ke bii ra yāŋ yi wa ke wūū, ta n cā ba see; ke n ba ra yee ba, ta n nii ke tēntēfua. ¹⁶ Ke n ba ke Dya yar ra na, ra n nii u wī pāā nawee- mpāy ye pe wee Yiifee- ye. N sē waa yey loo tēn nde wī na ye. ¹⁷ Mpāy pe cāā nii ra yaha Yesu tēnlēhɛ, n sē maha ka poo fla na Yurusalem wo ye. N ba ter Arabi kāntraha wo, ma cā dur ga Damasu wo. ¹⁸ Dyɛ- tāā kur ye, ta n ka Yurusalem wo, wo n cā wii cā Pyar ne, ta n kuee u tāy plii sēnsye resyar. ¹⁹ Ma yi kāā u Pyar na, ma suhu wo Yīŋfua cīifua Syake ne, ta yīnde sē maha taha Yesu tēnlēhɛ waa na ye. ²⁰ Cīinde tē n tōr ye ye nde. Kawar sē ne tē n fua ye, Yāhā le cā. ²¹ Loo kur ye, n ka Syire kui wo tesē Sersyi kui ne. ²² Koo cāā na, Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Yude kui wo, ma ba yawār ta, pe sē ba ra yāā cā wa yīnde ne ye. ²³ Nawee- pe naa nkāy tōr pe ye ra wī na, koo ya pe ba cā. Nawee- naa n yee: «Dya wii tuu bii naa Yesu kāndeyārfa nar- faale wo, ma sya naa pe boo Yesu wī na, u nwo, tuu dur, ma nii Yesu wī tōr nawee- ye.» ²⁴ Loo nde n ta, pe

n naa Yāhā sey ma yee, ke waha yia ra na, ma Yesu wīi yar ra na.

2

Pol u Yesu tēnlehewai ne

¹ Dye- sēnsye resyar kur ye, ta n ka Yurusalem wo Barnabaase ne. N ba ka Tyite bya ne. ² Yrāhā nge wāyi yīn ba gbaha. Yāhā kē ke ba yee, n ka ke fla na, n ga yi Syake na Pyar ne ma suhu Nsān ne. Poo pe pye le Yesu kapāyīi yahaseefa. Too ga dye, wo n wii yāā pe ne. Yesu kapāyīi lii tē n klaha mpāy ye pe wee Yiiffee- ye, ta n le tege ta pe kē, pe n yān le le laam wo. Tēn lii tē tē ter wa, ma suhu lii ne tē yigi yagaa, n sē naa n traha ke nii wāwaha pe yīnde na ye. ³ Tyite wii tuu ba ka ra ne, Yiiffee naa sē kē ye. Pe sē -sē u crāhā le wākūū kānde wo, tuu kūū ye*. ⁴ Nawee- mpāy pe sē Yesu kānde yār cīinde ye, ke ma ne pye mii, poo mpāy sē ba yuhu dye wlāhā wo ne, ma pe ya yē le kapān wo ye, wākūū wīi nde gē saa ne kuā yir ye. Cīinde dawarfa ba me poo ne. Pe ba pa yuhuyānsaha wo wo ye, ncā wo wee too wo wāle Yiiffee- kānde yār nantān laa? Poo ga wo yi kāā Yesu kānde wo, lii too sya, tefay n wo fua. Poo ga wo dur le wo wāle Yiiffee- kānde yāmpar wo. ⁵ Wo le sye yaha pe na, wo sē yīn kor le pe kē laa gē wo ye. Wo wii waha ma yee, le Yesu kapāyīi cīinde ma syi le wā klaha ye fla na ye!

⁶ Nawee- pe naa mpāy yān ma yee, poo pe ma kaihaseefa, ta kalaa sē pye loo na ye, nawee- bye ma wācēn Yāhā ye. Poo kaihaseefa sē laa yāā le kuee le Yesu kapāyīi na, pe n tōr ra kē kafuē ye. ⁷ Tē Yesu kapāyīi pāā nawee- mpāy ye pe wee Yiiffee- ye, pe yahaseefa gē le yāā ma yee, Yāhā kē ke ra taha loo tēn na mii Pyar wān syi dyaṅ pe Yiiffee- ne. ⁸ Yāhā Pyar ta Yesu tēnlehē, Yiiffee- myaha na. Ke -sē ta bya ta Yesu tēnlehē Pyar wān syi dyaṅ, nawee- mpāy myaha na pe wee Yiiffee- ye. ⁹ Mpāy pe ma le Yesu

kānde yīn na, Syake, Pyar tesē Nsān ne, pe n pe klue le ra wān laam wo, Barnabaase wān bya ne, too waha cā wii tesē poo ne, too ma yīmbui nen na, too ga waha ka nawee- mpāy ye pe wee Yiiffee- ye, poo pe -sē kuee Yiiffee- ne. ¹⁰ Lii ya pe ta wo kē, loo ne nde ne: Pe yee, fenfa mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa yawāhā wo Yurusalem wo, too ma n naa n faha poo wīi ne ye! Cīinde na, n sē -sē faha pe wīi ne ye.

Pol laa kuān Pyar ye

¹¹ Wo sē ba pāā wāā le la Pyar ne yīmbui nen na? Loo nde naa bye ne, Pyar n ba kaa pa Yātōosyi wo, ma ba tee pye, ta n u tē gbe yi le ne nanihi wo. ¹² Tuu ba dye, u wāā naa n di nayōr saha na Yesu kāndeyārfa mpāy ne pe sē pye Yiiffee- ye. Syake n ba nawee- mpāy ter lehē wāā pe n pa. Poo pye le wākūū kānde wo. Pyar tuu poo yāā, u n fya yagaa, ma u ya yi kāā pe naweete- nsoho wo, u sē maha wāā n di pe ne ye. ¹³ Pyar tuu tee pye, Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Yiiffee- pe naweete- nklān wo, pe bye n taha u Pyar na, ma sya ta Barnabaase bya n yān pe wāteepye na. ¹⁴ Tē ba yi le cān na, ma le yāā, le sē sron Yesu kānde wo ye, ta n Pyar tē gbe yi le ne pe nawee- bye yīnde na ma u pye: «Ah dya! Yagaa woo la, taa cā laa cā Yiiffee- kānde na? Ah ndee, ma ba mii wlāhā naweete- ne, mpāy pe wee Yiiffee- ye. Lii kuee mii, ye sē naa le pye yii na ye? Yagaa ma yee, mboo mii dur yi. Mboo gē cā, ma saha naweete- ta, pe n pe pyer miy yaha pe dur pe Yiiffee- pyer gbe ye.»

Nawee- ter bye ma wācēn Yāhā ye

¹⁵ Cīinde ne, wii poo na, wo see Yiiffee-, wo wee pe naweete- dyaṅ ye, poo mpāy pe sē Yāhā cā ye. ¹⁶ Wo -sē le cā, wii u Yesu Crise ta u Yater, woofua tuu sron Yāhā yīnde na. Ke sē nii mii kānde lii Yāhā le ta u loo yigi u ya koho fānga ne ye. Koo syi

* 2:3 2.3 Mpāy pe sē pye Yiiffee- ye, ma naa n gaha pe Yiiffee- yawāhā nwey wo, pe ne yai pe kūū.

kē wo bya n Yesu Crise ta wo Yater ma cā sronj Yāhā ye. Ke sē nii mii kānde lii Yāhā le ta, wo loo yigi wii koho fānga ne ye. Kānde lii Yāhā le ta, waa saha le yigi u ya koho fānga ne u waha sronj yāā Yāhā ye ye.

¹⁷ Wii too sya nii Yiifee-, ah ndee u Yāhā Yīndefua Crise woo too ta wo Yater ma cā sronj Yāhā yīnde na? Pe ma yee, too u Crise ta wo Yater, wo nii kapeepyefa, le ga nii mii yagaa, Crise woo, u wo le kapee wāpyenj wo. Le sē -sē wee koo syi ye. ¹⁸ Le ma mma ma syi dyanj: Waa ma u ga Crise ta u Yater, tuu ba dur u yee, a u wāku wīi saha ta woo n sronj Yāhā ye ye. Woosyifua kē u u ya dur n le kapee- wāpyenj wo. ¹⁹ Kānde lii le ta, n ma yee n ga nii waha, n le yār, n sronj Yāhā yīnde na, n saha yia ye. Kānde lii le ta le yee, tē yai gbā ne. Koo syi kē, ndoo na, n sē n ke tē ga nii waha, n sronj koo wāyār ya ne nantānj ye. Yagaa loo kua ra ye. Loo wīi na, n ma mii nakugu dyanj, ma -sē nii Yāhā wūū. ²⁰ N ma mii pe ba ra wāā le kuey mar boo Crise ne trā na. Yagaa, n ma sya pye yrānj na, ndoo gē sē kē ye, u Crise woo kē, u ma yrānj na ta laam laam wo. Ta troho gii tē n tāhā yagaa kāntraha nge na, u Yāhā Dya Yesu woo tuu ma ra Yater, ta n ke tāhā n taha u na. Woo wii ta ntānj dye u tāy u n sya ku ra wīi na. ²¹ Yāhā ke -sē kayīi lii pye wo kē, loo ne nde: Ke yee, wo ma le sya ma yee, Crise ku mpar draha wo wo kapee- wāyeelahakāā wīi na, wo sronj wa koo yīnde na. Ndoo saa loo kayīi sye ye. Kānde lii le ta, ke ma ne pye nawee ga waha u ya waha le wāyār ne u sya ba sronj Yāhā yīnde na, koo myaha u Crise ka ku wāwaha.

3

Yesu wāta wo Yater loo le ma yīnj

¹ Wo nna Galasyifa, nwa syi nayān ye na too ne? Yoo tuu koo tekānj yoo ye na ke syi? N sē Yesu wāboo wīi tōr laha la gbegebe ye ye, kii pe ba u boo trā na wo kapee- wīi na? ² Ye tyii

ra n ye yey kate nen ya ne: Kānde lii le ta, ye yii waha le wāyār ne laa, Yesu kapāyīi loo tee sya cīinde, Yāhā Yrā n cā dye ye ye? ³ Ye cā la kacān ye laa? Ye sē fe gbe la Yāhā Yrā ne, yagaa ma loo sye, ma n ke yii ga naa le Yāhā kānde yār yii koho fānga ne? ⁴ Ke n ta kangbāy nde tee yāā Yesu wīi na, ye yīmpē sē maha yār wa la? Loo nde saha nii wāwaha ye. ⁵ Yāhā kē, ke ke Yrā laha ye kē. Ke maha laanwo wūhū pye yar ye na. Ye yee la kānde lii le ta, tee le gbihi yigi koo syi? Aye, ye Yesu kapāyīi wīi sya le ye laam wo, koo syi Yāhā n koo pye ye kē.

⁶ Ye sē yāā, Brama wīi ne le yrūhū le yaha Yāhā sabangbānj wo ma yee: «Brama bii Yāhā ta u Yater ma ke kaplānj sya le yaha kaplānj bye yaha ye.

Yāhā n -sē u yānj ma yee, u sronj.»

⁷ Ye yai ye cā ye yee, mpāy pe Yāhā ta pe Yater Brama wānj syi dyanj, poo pe sronj ma Brama kur wām. ⁸ Ye sē yāā, le bii cāā yrūhū ta nii ke sabangbānj wo ma yee, mpāy ma pe wee Yiifee- ye, pe ga ba Yāhā ta pe Yater, ke n sya yee pe sronj. Loo le ta, Yāhā n bii cāā Brama yar yaha le ne ma yee: «Ma wīi ta, Yāhā ga ba kaa taha kāntrahafa kur bye na.» ⁹ Brama Yāhā ta u Yater, ma -sē yāā kaa taha u na. Koo syi kē, mpāy bye pe Yāhā ta pe Yater, ma ke kaplānj sya pe laam wo, Yāhā ga kaa taha pe na Brama wānj syi dyanj.

¹⁰ Kānde lii le ta, wii ma u ya kar yaha le wāyigi ne u ya fānga ne, Yāhā kasāhā ma u yīnj na. Le ma le yrūhū ta nii ma yee:

«Kānde lii le ta,
wii ma yee u sē le bye gbihi yigi tānj ye,
Yāhā kasāhā ma woofua yīnj na.»

¹¹ Ma'a Yāhā sabangbānj yānj, maa cā, nawee saha u ya waha le kānde wāyigi ne, Yāhā n sya ba yee u sronj ye. Le ma le yrūhū ta ke laam wo ma yee:

«Wii ma Yāhā ta u Yater,

u sronj Yāhā yīnde na.

Loo ga ta u n cīinde yrā yāā.»

¹² Kānde lii le ta, wii ma yee woo ga le yigi u ya fānga ne, u cā ba sronj Yāhā yīnde na, woofua sē koho taha yaha Yesu wīi na Yater wāŋ syi ye. Kānde lii le ta, wii ma u ya gbe le le laam wo, u -sē ke bye yigi tāŋ, mii loo sē ne ye, u yai gbā ne. ¹³ Kānde lii le ta, wo saa waha le bye yigi tāŋ ye, koo syi kē, Yāhā kasāhā ma wo yīŋ na. Yesu n -sē pa ma wo sya yaha Yāhā kasāhā koho wo. Tuu loo pye ke dyaŋ, u Yāhā ncafūhū sya taha u ya na wo draha wo. Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Wii ma kuey mar yaha trā na,

loo yīntaha kē,

Yāhā kasāhā too u na.»

¹⁴ Yesu wīi nde ta yagaa, Yāhā ke bii yē ter Brama ye ma yee, u wīi ta koo ga kaa taha kāntrahafa kur bye na, nawee- bye ga waha koo kaa wātaha yāā yagaa. Loo ne Yāhā bii yē ter Yiifee- ye, tesē mpāy ne pe wee Yiifee- ye, ma yee wii ma Yesu ta u Yater, Yāhā Yrā ga dye woofua laam wo. Yesu wīi ta, wo ga waha loo yāā.

Kānde lii Yāhā le ta, le saha yer tā Yāhā yē wāter na ye

¹⁵ Wo nna, ye tyii ta n laa pāā ye ye: Gbā kafehē na, nawee ma ga ku, ma lii pāā ta yaha, waa ga waha laa pāā suhu la le na laa, waa ga waha laa pāā cer yaha le na? Tuu lii pāā, loo le yai le pye. ¹⁶ Le ma ke dyaŋ Yāhā yē wāter ne. Yāhā yē ter Brama ye ma suhu u kur ne, le yale dey. Le sē yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee u kur wām bye ye. Lii le yrūhū ta loo ne nde ma yee: «U kur.» Kur nawee nen ya wīi ne. Woo nawee nen nwo, u Yāhā Yīndefua Crise kē. ¹⁷ Kaplāŋ ngīi yīntaha kē ngīi: Yāhā yē wāter wīi ma koo syi. Yāhā yē ter Brama ye. Loo kur ye, dye- yīisyāŋ gbey sēnsye n ter, ke n cā ba le kānde ta. Koo syi, kānde lii le ta, le saha laa yi kāā ke yē wāter wīi na ye. ¹⁸ Yāhā laantār wīi pye wo

kē. Kloho kē too n di. Kānde lii le ta, le ma pye wo yai wo wii waha le wāyigi ne wo cā koo kloho nge yāā, koo myaha kē Yāhā ke yē ter Brama ye lii ne, ke sē le yigi ye. Kānde lii le ta, le wāyigi wii ya fānga ne, loo saha nii Yāhā laantār wīi wo ye ye. Yāhā ke yē ter Brama ye lii ne, loo ne Yāhā laantār wīi wo ye.

Kānde lii Yāhā le ta, le wāyi yīŋ lii ne

¹⁹ Kānde lii le ta, ah le wāyi yīŋ lii ne? Yāhā le yi ma yee nwa? Kānde lii le ta, Yāhā le yi ma yee, too waha naa kai- war, nkāy wāpyeŋ ke n tāy ke ye tesē nkāy wāpyeŋ ne, ke sē yō ke laam wo ye. Ke loo kānde ta, le n kuee yatata u fua n sya ba pa, wii Yāhā bii yē ter u wīi ne. Yāhā ke bii le kānde ta wa, ke n ke yāhāyīŋ tēnlēhē ye ta poo n le le soho kāntraha nawee waa koho wo, u sya u tōr u kāntrahafa yar. ²⁰ Kānde lii Yāhā le ta, le wīi na, nsohofa pye Yāhā nsoho wo nawee- ne. Yāhā yē wāter wīi fla na, nsohofua sē bii pye ye. Le pye Yāhā ya wīi Brama ne.

²¹ N ma n pāā ke syi, kānde lii le ta, ke sē nii mii le sē wāā le Yāhā yē wāter ne ye. Le wāā le. Lii le ma, Yāhā sē le kānde ta ma yee, nawee ma waha le yigi, u ga sronj Yāhā yīnde na ye. ²² Yāhā sabangbāŋ sē yee la, wo kapee- wāpyeŋ wo bye fyāhā yigi yaha? Koo syi kē, Yāhā bii yē ter kayīi lii wāpyeŋ ne, ke ga naa le pye mpāy kē pe Yesu Crise ta pe Yater. Pe Yesu Crise wāta pe Yater koo kē, le ga ta pe n loo kayīi nde yāā, pe sronj Yāhā yīnde na.

²³ Faale cāā na, Yesu yai ke sē bii dar wa ye, kānde lii le bii ta koo cāā na, le bii wo ta yāmpar wāŋ syi yatata Yesu yai n cā ba yi. Koo yai kē Yesu wātaŋ ne Yater. ²⁴ Ke syi, kānde lii le ta loo ne le naa wo yāŋ, ma naa wo kapee- yar wo na, Yesu Crise n cā ba pa. Yagaa u Yāhā Yīndefua Crise tuu pa wa, wa' a woo ta wo Yater, loo ya le ga wo ta, wo n sronj Yāhā yīnde na. ²⁵ Yagaa tuu pa wa, wo n u ta wo

Yater, wo wee le kãnde yãmpar wo nantãŋ ye.

²⁶ Ye sê yãã, tee Yesu ta ye Yater, ye bye yii wãã le u ne. Loo na ye nii Yãhã pii. ²⁷ Ye wãtãã na u Crise myaha ne, loo nde le yar ma yee, ye seefar le u ne. Ke syi ye u pyer gbe, ma nii u wãŋ syi dyaŋ. ²⁸ Ye ma Yiiffee- woo, ye wee Yiiffee- woo, ye ma yãmpa woo, ye wee yãmpa woo, ye ma naam woo, ye ma ca woo, ye bye wãã le Yesu Crise ne, koo ke ta ye bye ma wãceŋ Yãhã yĩnde na. ²⁹ Ke ma pye ye ma u Crise wãm, ye ma Brama kur. Ye -sê ga u Brama kloho di, kloho gii wĩ Yãhã bii yê ter yaha u ye.

4

Wo wee yãmpa nantãŋ ye, wo nii yagaa Yãhã pii

¹ Yãhã kloho wãdi, le ma mii tuhufua kloho wãdi dyaŋ, ke ne yi kicar waa na, ke u ta yaha wãpuale. Woo nwo ma wãceŋ yãmpuai ne, u ma sya nii klohodifua. ² Cãã gii u tuhufua tuu yar yaha, u ma ba le nɔ koo cãã na, u ga cã waha ke kloho di. Koo cãã ma yee ke sê nɔ wa ye, ah ndee u ma ne dye kuee mpãy koho wo, pe n naa u yê woo, u yĩntaha n sya ba syii, u n nɔ ke kloho wãdi na? ³ Wo bye wĩ ma ke syi; faale na, too sê pye wa Yesu kãnde wo ye, wo pye mii kicaabir dyaŋ, wo pye wam kãnde fãnga koho wo kãntaha nge na. ⁴ Cãã gii Yãhã ke bii tɔr yaha, ke cãã ke ba nɔ, ke n ke Dya nɔ wãã kãntaha na. U n see ba naweete wãŋ syi dyaŋ. Kãnde lii le ta, u pye le fãnga koho wo mii nawee- bye wãŋ syi dyaŋ. ⁵ U le pye ke syi, ma waha nawee- yĩŋ wloho yi le kãnde fãnga koho wo. Ke syi wo n waha nii Yãhã pii wii ndoŋ. ⁶ Lii le ta Yãhã n ke Yrã le ye laam wo, loo lii le ma Yesu bye wo, ye le cã la? Kayar kê, ke ye yar tee fĩhĩ ma koo pii. Ke Yrã n ta ye n waha naa ke yee: Tuhufua. ⁷ Le ma nii ke syi mboo wii ye, ma wee yãmpuai nantãŋ ye, ma -sê ga naa n tɔr ke pii ne. Taa -sê ma ke

puee waa, maa waha ke kayũhũ bye yãã, kayũhũ nkãy ke ta yaha ke pii bye kê.

Pɔl fya Galasyifa wĩ ne

⁸ Faale na, tee sê ba yi Yãhã cãŋ na ye, ye ba naa wãn taa ter ta Yãhã draha wo. ⁹ Yagaa ye mii, tee yi Yãhã cãŋ na, Yãhã bye -sê yi ye cãŋ na. Ah le maha ba yigi mii ye ye, ye n maha yĩntaha sron kai- nkãy ter wãpyeŋ ne? Koo kai- ter ngĩ fãnga sê nɔ Yãhã wãŋ na ye. Nwa ye n ke yii ga maha nii yãmpa kai- nkãy ter wãpyeŋ kue ye. ¹⁰ Ye tee mii, ye plii raa yãŋ yi yrey raa ne, yabehe nkãy ne, ma suhu dye- nkãy ne, ma nii kai nkãy ter pye koo na ma yee, wii ma ke yigi, u ga sron Yãhã ye. ¹¹ N fya ye wĩ nde na, tẽn lii koho tẽ yigi ter ye fla na, ma le Yesu kapãyĩ yar ye na, le yãã ga yi wãwahale?

¹² Wo nna, n ye nar nde ne: Tẽ nii ta ye dyaŋ, ma Yiiffee- kãnde miy yaha mii Yiiffee naa sê kê ra ne ye, ye bya ye -sê nii ra wãŋ syi dyaŋ. Ye sê laa wãpee pye yãã ra na ye. ¹³ Ye sê ye laam too la, cãã gii cãã tẽ ba le Yesu kapãyĩ fe yar ye na? Ta yan cãã sê na, tẽ le tɔr ye ye? ¹⁴ Ye fẽn sya ta wĩ na. Tẽ sya ba naa n yaa, ye sê ba ra laha ye, ye sê maha ba ra sye ye. Ye -sê mii, tee ba ra yigi mii Yãhã nawee dyaŋ ra ne, ma maha ba ra yigi, maa yee Yesu Crise dyaŋ ra ne. ¹⁵ Koo cãã na, ye laam ba flege cĩnde. Ah nwa ke ye yigi yagaa wo, ye sê ye laam flege ra ne ye? N -sê cã ke cãã na, yĩmpẽ ma ne pye wãkuãyi wũhũ dyaŋ, yaa ne yee tee ga ye wũhũ kuã yi wãã ra kê. ¹⁶ Ah koo myaha, cĩnde lii tẽ n tɔr ye yar, loo wĩ la, le sye ye ye, ma ta wo n nii napĩ-? ¹⁷ Nawee- mpãy pe mii, pe pua yaha ye na mii, pe laam wũhũ sê yõ ye. Pe n traha pe ye ceŋ ra na, ye naa n taha poo na. ¹⁸ ãwã, nawee ma pua yaha kai lii na u kuãŋ ne, le ma pye wa kayĩ, le yõ. N sê yee, ye pua yaha le na yaliile ya, n ma ye fla na ye. ¹⁹ Waa u pii ne, n nwo tẽ maha fẽn gbihi n

sya ye kur ye mii capeseesya dyaŋ, lai u yigi. N ga kuee too fɛn nde wo yatata, ye n sya ba u Yāhā Yīndefua Crise laam ter yāā. ²⁰ Mii ngaa dyaŋ, waa u fihī ne ta gbe ta yagaa ye t̄ay, ta n ne ta laam wūhū byɛ gbihi t̄or kaa syi dyaŋ ye ye, ye n ke kai- war. Ta laam sron wlāhā ye wī na.

Yānsya puee tesē casyaŋ wūū ne

²¹ Ye sē kai- cā ye, ma nii le kānde kuɛ koho kɛ, kānde lii le ta. Ye sē loo kānde nde wūhū war ye, koo kē. ²² Ye sē le kānde wī luhu la Brama wī na? Brama bii pii syām see, u nen see u yānsya Yegar na, ma u syām wuhu see u casyaŋ Sara na. ²³ U yānsya puee wāyāā wī nii nawee laam wī. Wii u ma casyaŋ, Yāhā kē ke ta, woo n u wūū yāā see. Yāhā sē bii yē ter la u puai Brama ye puee wī ne? ²⁴ Poo ca syām mii wī gbaha; laa kē Yāhā ke t̄or yar wo na pe wī ne, loo kai ne nde: Poo ca syām mii wī ma mii katɛ- syāŋ dyaŋ, Yāhā ke yar nawee- na. Le katɛ cir wī ne Yegar wī ne. ²⁵ Yegar wī ma mii ke yāŋ nge wī dyaŋ, pe n yee Senayi. Kānde lii Yāhā le ta, koo fla kē Yāhā bii le yar wo wādyaha Musa na. Mpāy ma yīŋ le yaha loo kānde wo, poofa ma yāmpa mii yānsya Yegar dyaŋ tesē u yāmpua ne. Le ma ke syi dyaŋ le Yurusalem klo ne, lii Yiiffee- pe ma le laam wo yagaa. Koo flafa ma Yiiffee- wāɛ kānde yāmpa. ²⁶ Yāhāyīŋ Yurusalem gii ke ma, ke wee yānsya ye, ke ma nangbāŋ puee wāŋ syi dyaŋ. Koo ma wo nahafua mii Sara wāŋ syi dyaŋ. ²⁷ Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Naa nuhu di, Yurusalem klo*,
 mboo wii, cɔɔ dyaŋ
 kicar sē kē u myaha na ye.
 Naa laanfir tēŋ tē, mboo wii,
 taa sē pesee yan cā ye.
 Cɔɔ wii pe ta yaha,

u pii -sē ga ba nihi ta ter wii
 wām yaha
 tuu ma puai ne.»

²⁸ Wo nna, ma -sē yee yii na, ye wī ma mii Sara dya Yisyake wī syi dyaŋ. Yāhā bii yē ter Yisyake wāsee wī na. Yāhā yē ter ye byɛ wāsee wī na, koo syi ye ma Yāhā pii cīnde. ²⁹ Faale cāā na, kicar wii tuu bii see ke dyaŋ nawee laam wī ya na, u bii sye kāā kicar nwo na, ma naa u fāy, kicar wii Yāhā ke ta u n see. Loo nde -sē n gaha ke syi yagaa. Nawee-mpāy pe ma Yāhā pii, pe n fāy mpāy koho wo, pe wee Yesu kānde wo ye. ³⁰ Yāhā sabangbāŋ -sē lii pāā pe wī na? Ke yee:

«Brama, yānsya nwo kar wāā u dya
 ne.
 U yānsya puee sē yai tuhufua kloho
 wāwāādi ne
 u casyaŋ wūū ne ye.
 Casyaŋ wūū ya,
 u yai u tuhufua kloho wādi ne u
 ya ya.»

³¹ Wo nna, ke syi dyaŋ, wo wee yānsya pii ye, wo ma casyaŋ pii.

5

Yesu wo le tefay kānde wo

¹ U Yāhā Yīndefua wo yīŋ yi kāā kai- wo, too fihī naa tefay sya. -Ye kuee poo tefay wāsyāŋ wo, ya'a syi ye maha yii dur le yāmpar wo ye!

² -Ye luhu ra ye! Ndoo Pol tē n pāā ye ne. Ya'a yee, a wākūū wī loo le nawee ta u n sron Yāhā ye, u Crise gbā wī sē -sē wee ngaa ye ye ye. ³ Ta n le gbihi t̄or laha ye ye: Wii ma sya ma kūū, ah kānde lii le ta, ufua u -sē le byɛ yigi t̄āŋ, u ma syi faha wī nen laa gɛ yaha ye. ⁴ Yii mpāy tee yee, ye ga waha yia, ye le kānde teebehe byɛ yigi t̄āŋ, ye ba sron ke yīnde na, le nii mii, ye yii cer u Crise na. Ke syi ne Yāhā ke laantār wī lii pye ye kē, ye le sye. ⁵ Wii poo na wo yee, wa'a Syayahafua Yesu ta wo Yater, wo ga sron Yāhā yīnde na. Loo nde ne, too koho taha yaha le

* 4:27 4.27 Yāhā bii Yurusalem klo miy yaha yalaale nsoho wo. Le klo ntāŋ -sē ba dye Yāhā t̄ay, ke n sya yē ter le ye pii buar wī ne.

na. Yāhā Yrā -sē ma wo laam wo, le fānga wāā wo kē loo nde wāsēŋ na. ⁶ Mboo wii ma sya ma yīmbui wāā le Yesu ne, ma kũū woo, ma sē kũū woo, laa wee le na ye. Lii le ma yīŋ, ma u ta ma Yater. Loo nde yāŋ n cā ma nampyeŋ- ntāŋ wādye wīī na ma tāy.

⁷ Tee naa ye troho tāhā le cīinde kānde wo, ah yagaa yoo ye ta, ye sē n luhu le cīinde kānde wūhū ye ye. ⁸ Kaplāŋ nkāy penefa mii pe tōr ye ye, poo ga ye ta ye n dye wākūū kānde wo, koo kaplāŋ ngīī Yāhā wūhū sē kē ye, Yāhā gii ke ye yee, tee pa koo ye. ⁹ -Ye ncasur wīī yāŋ: Te car ya, te ga waha bur miy ta pe n fua yir. Yāhā kānde kaklaha ma too ncasur dyaŋ. Lii ma kāāŋ yi car ya cīinde wo, le ga waha nawee laam wlāhā, le u yi kāā cīinde wo. ¹⁰ Wo bye too -sē mii Yīŋfua Yesu koho wo, n cā ma yee, yaa ba ta yē wīī sya. Ma -sē yee wii woo na, tuu nii ye laam kān n wlāhā, u ma sya pye mii syi, Yāhā ga ufua sāhā. ¹¹ Wo nna, ke ma ne pye mii, n wākūū wīī le ta kaklaha wo, nawee- ga ne naa ra fāy lii ne? Tē -sē nwo, n Syayahafua Yesu trā wāku wīī pāā ma yee, loo ya le ga waha wo ta wo n sroŋ Yāhā ye, loo nde ne le ncafūhū yigi pe kē. ¹² Mpāy pe ye laam kān n wlāhā, le ma tāy pe ye, pe kaa taha pe wākūū pyer na, pe sya naa pe ya sā mii pe pe yar sā mii syi.

¹³ Wo nna, yii na, Yāhā ye yee yi, ma ye le tefay kānde wo. Pe ma yee tee nii pra mii nangbāŋ pii dyaŋ, pe sē -sē yee, tee naa ye laam kapee- koo pye ye. -Ye laantār roo le ye laam wo, -ye naa koho le yii ye! ¹⁴ Kānde lii Yāhā le ta, ke katan bye ba ke ya wāā sya katan nen nde wo, lii le n yee: «Ma ya wīī le n tāy ma ye mii syi dyaŋ, tyii ma nampyeŋ wīī n naa n tāy ma ye ke syi.» ¹⁵ Ya'a yii pyer ta te n nii waygapyāhā wān, waa ma nii waa nar-, waa ma nii waa duai, -ye -sē yii yigi, mii loo kai sē ne ye, yaa yii wīī kua.

-Ye naa n luhu Yāhā Yrā loo ye!

¹⁶ Lii le ba pye ra ye wātōr wīī ye ye, le nde: Ye tyii Yāhā Yrā n naa ye troho wātāhā sroŋ! Ke ma pye ke dyaŋ, ye laam kapee- saa naa ye troho wātāhā sroŋ ye ye nantāŋ ye. ¹⁷ Wo ya laam wūhū nii, ke wee wāceŋ Yāhā Yrā wūhū ne ye. Yāhā Yrā wūhū bya nii, ke wee wāceŋ wo ya laam wūhū ne ye. Too fle sīī nde n wāā te ya ne, koo syi kē wo saa waha wo laam kayūhū pye ye. ¹⁸ Yāhā Yrā ma -sē nii ye troho wātāhā sroŋ ye ye, kānde lii le ta, ye wee le fānga koho wo nantāŋ ye.

¹⁹ Nawee laam wūhū ke u le kapee- nkāy wāpyeŋ wo, ke ngīī: Ke u ta u n nii tyatyāhā, ke u ta u n nii worfua, ke u le cayor wo. ²⁰ Ke u le mpar kānde wo, tekāŋ kānde ne; ke maha u le nalaha kānde wo, wāhā kānde ne, laanyar ne, ncafūhū ne, kaplāŋ wātyīn kānde ne u nampyeŋ ne, wācāāŋ wo pe ya ne, ²¹ waa koho kla wāyāŋ ne, sēnwor ne, tefen ne. Ke maha nawee le kapee- nkāy wāpyeŋ wo mii nkāy syi dyaŋ, too yāā ter. N ba le pāā wa ye ye, n ga maha le dur pāā yagaa: Mpāy pe koo syi nkāy pye, pe saa dye Yāhā Yai klo wo ye.

²² Yāhā Yrā le wo le kayūhū nkāy wāpyeŋ wo, koo kē ngīī: Le wo ta, nawee- ntāŋ n dye wo tāy, wo n nii laanfīr ne, Yāhā yrīŋ ne, laanyīn ne, laantār ne, laanyōm ne, ma n sroŋ, ma n nii prafa, ma waha n yia wii na. ²³ Mpāy pe kai- ngīī syi pye, kānde lii Yāhā le ta, pe sē le sye ye. ²⁴ Mpāy pe ma Yesu kānde wo, pe pe laam kapee- miy yaha. Ke nii mii pe ke kuey mar boo Yesu ne trā na. ²⁵ Yāhā Yrā ne, le wo laam wā n klaha wo kē, koo syi kē wo yai wo tyii le na, le n naa wo troho wātāhā sroŋ wo kē. ²⁶ Wa'a syi wii gbe le yataŋ kānde wo ye. Wa'a syi maha naa nawee laam war ye. Wo yīnde ma syi maha naa n yi wo nampyeŋ- wān na te n naa laam yigi wo kē ye.

6

1 Wo nna, wii ma tā yigi kapee wāpyeŋ wo ye fla na, yii mpāy, Yāhā Yrā ke ye troho wātāhā sronj kānyī wo, -ye pāā u ne, ye u yi le kapee wo, ye u dur le kānyī wo sūū laanyīn ne! Ta n maha nde pāā yii nanem bye ye: -Ye yii yigi, mii loo kai sē ne ye, yaa waha gbe kapee- wāpyeŋ namihi wo yii ndonj. 2 -Ye naa koho le yii ye ye yīŋ teger wātēŋ wo. Loo nde ma n pye ke syi ye nsoho wo, ye Yesu laam wīi pye. 3 Wii ma ntranj ka n gbā, a woo ma ngaa, u sē u ya kar yaha la u ya ya? 4 Nawee nawee woo, u naa u ya troho wātāhā yāŋ. U ma cā le yō, u ga waha yay di loo na. U ma syi u naa u ya tōr waa ne, u naa re di ye. 5 Nawee nawee woo, u yīŋ wīi ne: Wii ma ba nii u kapyeŋ tōr Yāhā ye, waa saa ba pye u ne ye. 6 Wii ma nii ye klaha le Yāhā kaplāŋ ne, ye -sē yai ye naa ye klue wān taa wāā u kē. Tuu ga waha u ya ntranj wīi lii pye, le ma tāy u laam wo, u n le pye u klahafua kē, le yō.

Ma'a ngii tāhā, koo kla maa yaa

7 Ya'a syi yii kar naa n yaha ye, waa wee u Yāhā ler ye. Mboo nawee, ngii raa tāhā, koo raa n pai yaa. 8 Mboo wii ma nii ma laam kapee-wūhū tāhā, koo raa ga ba yaa, ke n ta ma sukūhū wāyāā n klaha-, ma n kuae yai tāŋ gbā wo ma kuāŋ ne. Mboo wii ma -sē Yāhā Yrā wūhū tāhā, koo raa ga ba yaa, ke n ta ma n sukūhū yāā, ma cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. 9 Le yai wo naa kayūhū pye, wa'a n fāy sya ke wāpyeŋ ne ye. Wo ma yee, wo sē n fāy le ne ye, Yāhā per ma ba nō, waa ba wāyī yāā loo kur ye. 10 Ke ma pye ke syi, kayī pyesaha ma pye mboo wii ye nawee- kē, naa le pye pe bye kē! Ma'a syi naa n faha Yesu kāndeyārfa wīi loo ne ye.

Te kaklaha kuasaha

11 -Ye yāŋ, ye sē ta koho yrūhūsaha fla yāā la nwo gbaagbaa, tē yrūhū. 12 Mpāy pe n ke poo ga ye gbihī le wākūū wo, myaha kē pe

n ke. Lii le pe ta le na, loo ne nde: Pe ma yee, nawee ga waha sukūhū yāā u Yāhā Yīndefua Crise ya gbā myaha ne trā na, pe ga kayīhī yāā nawee- koho wo. Pe sē -sē n traha pe koo yāā ye. 13 Poo mpāy pe wākūū kānde yār, kānde lii Yāhā le ta, pe n yār la le teebehe bye wo? Lii ya pe n ke pe n traha ye kūū, pe n waha naa pe ya sey, pe naa n yee, a poo waha yia, ma ye ta, ye n nde pye ye kadye na. 14 Ma -sē yee ndoo woo na, n sē nii sey laa ne, mii Yesu Crise wāku wīi ya sē ne trā na wo wīi na ye. U gbā wīi na, n ma driyē nge kai- bye yāŋ, n sē ma ne yāā ke kla kua ra ye ye. Koo kai- ngīi ma nii ra wlanj, koo ga ra par- yigi, n ma ne nii ke ye nakugu dyanj, n saa cā ge cā n naa n gaha koo kue ye ye. 15 Ma kūū woo, ma sē kūū woo, yīŋ wee laa na ma ter laa yaha ye. Lii le ma yīŋ ne, Yāhā n ma ta nafuē laanfāyōm ne. 16 Mpāy bye pe n yār poo laanfāyōm ter syi ne, poo pe ma Yāhā pii, Yāhā pe yee Brama kur pii. Yāhā yrīŋ wāā poo kē, ke maha pe fen di.

17 Ye ma n ba naa ra fāy nantāŋ kai nde syi ne ye! Narfar tii pe re yi ra kadye na, te le yar, nawee- me pe ra nuhu Yesu wīi na.

18 Wo nna, wo Yīnfua Yesu u u laantār yar ye na. Amen, le nii ke syi.

Pɔl saba kaplāŋ Yefesyifa ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pɔl kē tē saba nwo yrūhū, ndoo wii le tāy Yāhā ye ke n ta ta Yesu Crise tēnlēhē. N u yrūhū nɔ wāā Yefesyifa mpāy kē pe ma Yāhā wām, ma sron te seefar rii ne pe le Yesu Crise ne. ² Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīnfua Yesu Crise ne, ke laantār yar ye na tesē ke yrīŋ wāā ye kē.

Yāhā kayūhū wāā wo kē, -too ke sey!

³ -Too wo Yīnfua Yesu Crise Tuhufua Yāhā sey! Ke kaa taha wo na wo seefar na, wo seefar rii too le Yesu Crise ne, ma yāhāyīŋ fla kayūhū wūhū bye le wo laam wo. ⁴ -Ye yāŋ, Yāhā sē ba driyē tāhā wa gē tāhā wa ye, Yesu Crise kāmāy na ke ba wo yāŋ yi wa, wo nii ke wām, wo ba nii ke yaha ye wo laam ne gbegbe, kapee laa ma n pye wo yīŋ na ye. ⁵ Wo ntāŋ pe ba dye wa Yāhā tāy, koo kē ke n ba cāā le ta wa, koo ga ba wo ta, wo n nii ke pii Yesu Crise kāmāy na. Le tāy Yāhā ye, koo ke n le ta ke dyaŋ ⁶ ma yee, wo ba naa loo laantār wīi nde miingbāŋ gboho, laantār wīi lii ke le yar wo na ke dyaŋ wo seefar wīi na too le ke Dyabua ne.

⁷ Too seefar le Yesu Crise ne, wo par sya kapee- wāpyeŋ yāmpar koho wo Yesu Crise ntāŋ wāwoo kāmāy na. Yāhā wo kapee- gbe kāā wo yīŋ na. Yāhā laantār te gboho mii, ke -sē koo ngīi bye pye wo kē koo syi ke dyaŋ. ⁸ Ke ke laantārngbāŋ yar wo na, ma laantor le gboho wo laam wo, tesē kacān ne busāā: ⁹ Koo n wo ta, ke laam wīi lii le sē yi yāā gbaa na ye, ke le yi yagaa, wo n le cā. Ke ba le cāā ta wa, koo ga ba ke laam wīi yar wo na Yesu Crise kāmāy na. ¹⁰ Yāhā ke yale lii ta, le ma ba nɔ, ke ga ba ke laam wīi nde

pye yi tāŋ; loo ne ke ga ba yāhāyīŋ wān bye wāā le kāntraha wān bye ne, u Yāhā Yīndefua Crise n nii te bye yīŋ na. ¹¹ Too seefar le u Crise ne, wo bya nii klohodifa. Ye sē yāā, Yāhā ba cāā wo yāŋ yi wa ke laam wīi na. Lii ma tāy Yāhā ye, ke ga le ta wa, ke cā ba le pye kur kue ye.

¹² Ke wo yāŋ yi ke syi, ma yee -too naa ke miingbāŋ gboho wo kānkai-bye wo, wii mpāy too cāā seefar le u Crise ne ma koho taha yaha u na.

¹³ Le cīinde kapān lii le ye wāsyayaha wīi pāā, ye bye le luhu ma Yesu Crise ta ye Yater. Loo ne, Yāhā n ke puhu mar gbāā ye na ke Yrā wāwāā ne ye kē, ke Yrā lii ke ba yē ter le wāwāā ne nawee-kē. ¹⁴ Yāhā yē ter ke kloho kayūhū nkāy wāwāā ne ke nawee- kē, too Yāhā Yrā yāā wa, wo cā yagaa ma yee, waa ba koo kloho kayūhū ngīi yāā. Waa ba yi kāā kapee- wāpyeŋ yāmpar wo wo kuāŋ ne. Wii mpāy wo ma Yāhā wām, -too naa ke miingbāŋ gboho!

Pɔl Yāhā nar Yefesyifa wīi na

¹⁵ Nkāy bye tē tōr ye ye koo ngīi bye wīi na, ma suhu tē luhu ye Yīnfua Yesu ta ye Yater mii, tesē mpāy pe ma Yāhā wām pe ntāŋ dye ye tāy mii, ¹⁶ yalebye n syaha wāā Yāhā kē ye wīi na. N ma n pāā Yāhā ne, n sē n faha ye wīi ne ye. ¹⁷ N ke nar, ke laantor le ye laam wo, tesē ke maha ke laam wūhū yi gbaa na ye kē ye n ke cā. Ye sē yāā, wo Yīnfua Yesu Crise Yāhā kē, koo gii ke ma wān bye Tuhufua. Koo gii myaha ke gboho. ¹⁸ N maha ke nar, ke ye laam gbihi ta ye n waha cā, lii ne ke ye yee ma yee, tee koho taha yaha le na. Ye maha waha cā, kacān wee ke kayūhū nayōr na ye, kayūhū nkāy ke ta yaha mpāy kē pe ma ke wām. ¹⁹ Ye maha cā, kacān wee ke fānga wāgboho na ye, fānga gii ke n wāā wii mpāy kē, too Yesu Crise ta wo Yater.

Koo fāngangbāŋ nge gē kē Yāhā ke yar wo na. Yāhā fānga wo ta wo n Yesu ta wo Yater. ²⁰ Koo fānga maha

u Yāhā Yīndefua Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye, ma maha u kuā yir ga ta yāhāyīṅ na ke ya kāndigi koho kuē ye. ²¹ Koo fla nge na, Yāhā u ta u n nii fānga ter bye yīṅ na, yīnfā ter bye ne, sāndāā ter bye ne pe fānga ne. U miingbāṅ ter myar tii bye yaha te yi wa yagaa, ma suhu tii bye ne te ga ba yi kur kuē ye nantāṅ. ²² Yāhā wān bye ta kai- bye ne u troho flāhā tāy, ma maha u taha mpāy bye yīṅ na pe n yār u kānde wo. Woo nii yīṅ ²³ u kāndeyārfa -sē nii kadye; woo wii u ma teebēhe bye wo, u tēn tē u nawee- laam wo, ma u ya yar pe flāhā tāy.

2

Ye sē n tōr nakur ne nantāṅ ye, ye n tōr yrāṅfa ne

¹ Faale wo, tee sya pye yrāṅ na, ye naa n tōr nakur ne Yāhā ye, ye wāteepyē wī na tesē ye kapee-wāpyeṅ ne. ² Ye naa ye troho tāhā mpāy dyaṅ pe sē Yāhā laam wī pye ye, ma naa n luhu driyē nge yīṅfua ye, woo wii u fānga ma yāhāsyōr nsoho ya wo tesē kāntraha ne. Nawee- mpāy pe sē luhu Yāhā ye ye, u pe le kāmpee wo. ³ Faale wo, wo bye pye pe wāṅ syi dyaṅ, ma naa wii laam wūhū ya kar. Wo laam wūhū nkāy ke pee, koo ya too naa n pye. Lii too naa n ga wo laam wo, loo ne too naa n pye. Koo ngī wī na, wo ba yai wāsāhā ne Yāhā ye mii mpāy dyaṅ pe sē Yāhā cā ye.

⁴ Yāhā -sē nge, ke laam tāy n ter, ke n wo fēn dī, wo ntāṅ maha dye ke tāy. ⁵ Too sya naa n tōr nakur ne ke ye wo kapee- wāpye wī na, ke wo ta wo n seefar le ke Yīndefua Crise ne, ma n tōr yrāṅfa ne ke ye. Tee sya yaha, Yāhā laantār roo ne te ta. ⁶ Too seefar le Yesu Crise ne, Yāhā wo ta wo bya n yir u ne gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye; ke n maha wo bya kuā yir ga ta yāhāyīṅ na u ne u niisaha wo. ⁷ Ke loo pye ma yee, nawee- nde cā yaha pe kuāṅ ne

pe yee: Dye- nkāy bye wo ke n pai, kacān wee ke laantār wāgboho na ye. Ke laantār flāhā tāy, ke yō wo na, wo seefar wāle wī na Yesu Crise ne. ⁸ Ye sē yāā, Yāhā laantār ne, te ye sya yaha. Ye Yesu Crise ta ye Yater, ma waha loo kayī nde yāā. Yii sē me tee waha yia ma koo wāsyayaha nge yāā ye; Yāhā kē ke loo nde wāā ye kē ke dyaṅ. ⁹ -Ye yāṅ, ye wāsyayaha wī nde sē nii mii wāplāhā gaa dyaṅ tee waha yia ma yii plāhā ma le yāā ye. Waa saha u ya sey loo nde ne ye. ¹⁰ Ye sē yāā, Yāhā kē ke wo tāhā; ke wo gbihi tāhā laanfāyōm ne wo seefar wāle kāmāy na Yesu Crise ne, wo naa kayūhū pye. Yāhā bii cāā koo kayūhū ngī wī gbihi ta yaha wa wo kē, wo ba naa ke pye.

¹¹ Yii mpāy tee sē see Yiifēe- ter na ye, Yiifēe- naa ye yee, mpāy pe sē kūū ye. Pe n kūū naweeteewākūū ter ya na, pe kadye teelaa fla ya na, loo ya; ma nii n yee, a poo kūū. Yii poo na, tee pye mii syi dyaṅ faale wo, -ye ye laam too le na! ¹² Faale cāā na, ye ba dey u Yāhā Yīndefua Crise na; ye sē naa n tōr Yāhā nawee- ne ye, ye pye nampay draha wo. Yāhā ke bii yē ter ke nawee- ye kayūhū nkāy wāwāā ne, ye yē sē pye le laam wo ye. Ye pye driyē laam wo, laa sē ne tee koho taha yaha le na ye, ye sē maha pye Yāhā ne ye.

¹³ Ye ba dey Yāhā na. Yagaa, tee seefar le Yesu Crise ne, u ntāṅ wāwoo kāmāy na, ye yūhū crā Yāhā na. ¹⁴ Ye sē yāā, Yesu Crise ge kē tuu pa yrīṅ ne, ma pe Yiifēe- wāā le mpāy ne pe wee Yiifēe- ye, pe n nii koho neṅ na. Faale wo, le pye mii nkūnklāhā dyaṅ pe nsoho wo, ma pe war yi pe ya wo, ma pe ta napī- pe ya ne. Yesu Crise tuu u ya wāā gbā kē, loo nde kāmāy na, u koo nkūnklāhā nge tra cāār, ¹⁵ ma Yiifēe- wāle kānde ta le n nii, yīṅ wee le na ye, loo tesē le kānde katanṅ ne, ma suhu ke kayi bye ne. Yesu Crise loo pye, ma poo nawee- ter syāṅ mii ta, pe n seefar le u ne, ma wāā le

nii yĩmbui nen na, ma nii nwonfãṅ nenfa. ¹⁶ Yesu Crise tuu ku trã na, u napeer fãnga pye klaha-, ma ta nawee- ter syãṅ mii n nii mii kadye nen ya dyaṅ, ma wãã le Yãhã ne. ¹⁷ Yesu Crise pa koo syi, ma ba le kapãṅ pãã, kapãṅ lii le n pai yrĩṅ ne Yãhã nsoho wo nawee- ne. Yii mpãy tee wee Yiiffee- ye, ma pye ye ba dey Yãhã ne, u ba loo kapãṅ nde pãã ye ye; yii ma suhu pe Yiiffee- ne, poo mpãy pe ba crã Yãhã na. ¹⁸ Ye cã ma yee wo kur bye, pe Yiiffee- ma wãã le mpãy bye ne pe wee Yiiffee- ye, Yesu Crise kãmay na, wo bye ga waha dye ga wo Tuhufua Yãhã tãye ke Yrã Fãnga na.

¹⁹ Loo nde ta, yii mpãy tee wee Yiiffee- ye, ye wee nampay draha wo nantãṅ ye, ye wee mii kulaafa wãṅ syi dyaṅ nantãṅ ye. Ye bye n tãr Yãhã nawee- ne yagaa, ye bye ma Yãhã nwonfa. ²⁰ Ye bya ma mii ntẽmbar rii dyaṅ pe fãã n yir ke nwongbãṅ nakũy na, ke nakũy lii pe Yesu tẽnlẽhe pe ta, poo ma suhu pe faale Yãhã kaplãṅ tãrfa ne. Ntẽmblaha gii ke -sẽ ma yĩṅ ke nwon wãfãã wo, koo kẽ Yesu Crise ne. ²¹ Woo u fãnga wãã ke nwon wãfãã na ma yee ke waha naa n fãã, ke jruhu naa n gaha ke ba nii Yãhã kangbãṅ, ke nii Yãhã wãṅ. Yĩṅfua niisaha kẽ ke ne. ²² Tee seefar le Yesu Crise ne, ye bya ma mii ntẽmbar raa dyaṅ ke nwon wãfãã wo, loo na, yii ma suhu pe Yesu kãndeyãrfa bye ne, ye nii mii nwon dyaṅ Yãhã ma ke laam wo ke Yrã kãmay na.

3

Pol tẽn mpãy ye pe wee Yiiffee- ye

¹ Loo ne, n Yãhã nar ye kẽ, ndoo Pol wii pe tã nwompihi laam wo Yesu Crise tẽn wĩ na, mpãy kẽ pe wee Yiiffee- ye. ² N cã, ye ra wĩ yãã luhu, Yãhã kẽ ke yõ ra na, ma ke kaplãṅ wãpãã tẽn le soho ra koho wo, n le tẽ ye kẽ. ³ Yãhã Yesu Crise yar ra na, ma loo tẽn nde le soho ra

koho wo. Yesu Crise wii n sã u wĩ cã yãã ye, ke le gbe yi ra ye gbaa na. N kaplãṅ nkãy tãr wa ye ye loo nde wĩ na, u saba nwo laam wo. ⁴ Ye ma koo fla kal, yaa cã ye yee, Yãhã laantor le ra laam wo u Yãhã Yĩndefua Crise wĩ na, loo lii waa sã le cã yãã ye. ⁵ Faale cãã na, nawee- sã bii le cã ye; yagaa Yãhã Yrã kãmay na, Yãhã le gbe yi Yesu tẽnlẽhe ye gbaa na ma suhu u kaplãṅ tãrfa ne, poo mpãy pe ma Yãhã wãṁ. ⁶ Yãhã ke lii gbe yi gbaa na yagaa, loo ne nde: Yesu Crise kãmay na, mpãy pe wee Yiiffee- ye, pe bya ga ba ke Yãhã kayũhũ yãã pe Yiiffee- ne wãceṅ, kayũhũ nkãy Yãhã ke ta yaha ke nawee- kẽ. Yesu kãndeyãrfa mpãy pe wee Yiiffee- ye, ma suhu mpãy ne pe ma Yiiffee-, pe bye nii kadye nen dyaṅ, Yesu Crise woo nii pe yĩṅ. Yãhã ke bii yẽ ter kai- nkãy wãpyeṅ ne ke nawee- kẽ, mpãy pe wee Yiiffee- ye, pe yẽ ma le wo wãceṅ pe Yiiffee- ne. Le Yesu kapãyĩ loo yar wo na.

⁷ Yãhã yõ ra na, ma kayĩ laa wãã ra kẽ, ma ra ta ra n nii le Yesu kapãyĩ tẽntẽ. Loo nde wĩ na, ke fãnga wãã ra kẽ, fãnga gii ke tẽn tẽ nawee laam wo. ⁸ Wii pe yãṅ n klon Yãhã nawee- bye laam wo, n sã no gẽ no u na ye. Yãhã -sã yõ ra na, ma ra taha, n naa u Crise kayũhũ yar mpãy na pe wee Yiiffee- ye. Koo kayũhũ ngĩ, yĩṅ ma ke na. Ke n dege, kacãṁ wee ke na ye. ⁹ Ke maha ra taha, n nawee- yar laha pe n ke laantor wĩ cã u Crise wĩ na. Ke laantor wĩ lii ke bii cãã ta, waa sã le cã yãã ye. Yãhã gii ke kai- bye tãhã, ke sã ke laam wĩ nde yar yãã waa na mii yagaa sã kẽ ye. ¹⁰ Loo na, sãndãã ter bye pe ma yãhã yĩṅ na, pe fãnga ne, pe bye n waha le yãṅ cã Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa kur bye na pe yee, Yãhã laantor wũhũ yõ ma maha nihi, kacãṁ gẽ wee te na ye. ¹¹ Yãhã ke bii lii ta, kacãṁ wee yãã le yale wãdey na ye, loo ne ke pye yagaa, wo Yĩṅfua Yesu Crise kãmay na. ¹² Too seefar le u ne, ma maha u ta wo Yater, kãnde ma wo ye, wo

n ga waha crã Yãhã na laanyĩn ne.
¹³ Loo nde na, n ye nar, ye ma syi ye yee a ndoo ka n fãý ye, ye laam ma n naa n wlãhã ye ye ye! -Ye yii plãhã: Wãkafãý sã kã ye, miingbãñ wĩ ne ye ye.

Pól naa Yãhã nar ma ke miingbãñ gboho

¹⁴ N ma Yãhã laam wĩ nde wãgboho yãñ tesã le nayõr ne, n ne too kãnkũy na wo Tuhufua Yãhã yaha ye, n u sey ¹⁵ woo wii u ma wãn bye Tuhufua yãhãýĩñ na tesã kãntraha ne, koo ke re ta yrãñ na.

¹⁶ N ke nar, ke miingbãñ nayõr ke gboho mii syi dyañ kacãn wee ke na ye, ke ye laam gbihi ta koo syi dyañ, pe n nii fãnga ne Yãhã Yrã Fãnga kãmay na. ¹⁷ N maha ke nar, tee u Yãhã Yĩndefua Crise ta ye Yater, loo nde n ta u n nii kuee yai tãñ ye laam wo. N ke nar, ye cã ye ntãñ dye Yesu tãý fãnga ne.

¹⁸ N ke nar, yii ma suhu pe nawee-mpãý bye ne, pe ma Yãhã wãm, ye waha cã ye ntãñ dye gboho u tãý, kacãn wee u laantãr wãpaha na, ke wãtyĩ ne, ke wãjruhu ne, tesã ke wãcuhu ne ye. Ye ntãñ pe dye Yesu tãý mii pe saha tãñ gẽ tãñ laa gẽ ne ye. ¹⁹ Tã sya le cã ma yee, nawee saha u Crise laantãr ter syi cã tãñ ye, n -sã Yãhã nar yii n waha cã ye ntãñ dye u tãý kacãn wee ye. Ye ma Yesu laantãr cã mma ma syi, ye ma mii katyigi gii dyañ ke nnen dye kãntraha laam wo fãnga ne, ke saha yehẽ ye. ²⁰ Ye sã cã la too ke nar nkãý ne, ke ga waha ke pye wo kã, ke n ter wo laam wĩ yaha. Ye sã yãã, Yãhã fãnga gii ke ma wo laam wo, ke sron gboho. ²¹ Ke miingbãñ yai ke naa n gboho Yesu kãndeyãrfa bye yẽ wo Yesu Crise kãmay na, dye- nkãý bye na ke n pai kur kue ye, wãýeryãã ma n pye le na ye! Amen, le nii ke syi.

4

Yesu kãndeyãrfa kur bye ma mii kadye nen ya dyañ

¹ Loo ne, ndoo wii pe tã nwompipi wo Yĩnfua tẽn wĩ na, n ga ye yar waha nde ne: -Ye naa ye troho tãhã, nawee- n waha le yãñ cã pe yee, Yãhã kã ke ye yãñ yi cĩĩnde, ma ye ta ke wãm. ² Ye ma syi ye naa yii puar waa na ye, -ye naa n nii laantãr ne, laanyĩn ne! Ye tyii ye ntãñ n naa n dye yii tãý, ye n waha naa ye laam yĩn yii ne! ³ Yãhã Yrã Fãnga ke ye wãã le mii, -ye yii waha yrĩñ n pye ye nsoho wo, ye n kuee koo wãwããle nge na. ⁴ Ye sã yãã, ye bye ma mii kadye nen ya dyañ, Yãhã Yrã nen ya le ma. Yãhã ye yãñ yi ye koho taha yaha kate nen nde na, ye cã ye ma Yãhã wãm. ⁵ Yĩnfua nen ya u ma. Ye bye woo ta ye Yater. Loho wãtããyi neñ ya kã ke ma woo myaha na. ⁶ Yãhã neñ ya kã ke ma, koo ya kã ke ma ye bye Tuhufua nen ya, ma ma ye bye yĩñ na, ke tẽn tẽ ye bye laam wo, ma ma ye nanem ne.

⁷ Wo bye -sã wo kayũhũ yãã ke ya wuhu na, wii wuhu na. U Yãhã Yĩndefua Crise kã u koo la wo kã. ⁸ Loo ne le cãã yrũhũ yaha Yãhã sabangbãñ wo u Yesu wĩ na ma yee: «Tuu waha yia, u kuã yir ma dur ga yãhãýĩñ na, u yãmpa kar sya, ma ka pe ne yãhãýĩñ na; u kayũhũ wãã nawee- kã.»

⁹ Le yrũhũ ma yee, u kuã yir ma dur ga yãhãýĩñ na. Le yai le waha cã u ba cãã tege ba wa kãntraha na. ¹⁰ Wii tuu ba tege, woo ya kã tuu dugu ga yãhãýĩñ ncaha ye; loo n ta, u ma tebehe bye wo, ma maha ma wãn bye Yĩnfua. ¹¹ Woo kã tuu fãnga wãã nawee- kã ke ya wuhu na pe tẽn wĩ na: U ta mpãý n nii u tẽnlehe. U ta Yãhã kaplãñ nii n dye mpãý laam wo ma maha pe ta ke pããfa. U ta mpãý n nii le wãsyayaha kapãýĩ pãã nawee- ye. U ta mpãý n nii u kãndeyãrfa yawãhãfa naha. U ta mpãý n nii ke Yãhã kaplãñ klahafa.

¹² U loo pye, ma yee mpãý pe koo fãnga ngĩ yãã, pe pe Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa kur bye ta pe

troho wātāhā n sron naa n gaha Yāhā yor wo; poo mpāy pe ma mii kadye nen ya dyaŋ u Yāhā Yīndefua Crise kāmāy na. ¹³ Loo na, wo bye ga kacān nen ya yāā u Yāhā Dya wī na, wo u ta wo Yater wāceŋ, wo n sya ba wāā le wo nii mii nawee nen dyaŋ, nawee wii syi u yīntaha too, u n kua mii Crise wāŋ syi dyaŋ. ¹⁴ Loo na, wo saa nii mii kicar wāŋ syi dyaŋ, teflaha gii ma yir ke wo gbe ter mii waŋ dyaŋ, wo n nii wo naa nawee-bye kaklaha ter bye sya farfar ye, mpāy pe nawee- wlaŋ ma pe yīŋ wūhū klaha-. ¹⁵ Wo ma -sē cīinde pāā laanyīn ne, cīinde lii Yāhā ke yar wo na, wo ga yi kāā kicar draha wo, wo le naa n gaha wo ba nii u Crise wāŋ syi dyaŋ, woo wii u ma u kāndeyārfa bye Yīnfua. ¹⁶ Woo kāmāy na, ke kadye tebehe bye gbra ke ya na fānga ne te sohosar fla na, ma ta ke kadye nii kate nen ya. Loo na, teelee lii teelee lii loo ma nii le tēn tē n yō, ke kadye -sē ga le yir naa n gaha, wo ntāŋ wādye kāmāy na wii tāy.

Faale laam wūhū, yagaa laam wūhū ne

¹⁷ Lii tē ga pāā n ye yar le ne Yīnfua myaha na, le nde: Ye ma syi ye naa ye troho tāhā nantāŋ mii mpāy dyaŋ, pe sē cīinde Yāhā cā ye, ma nii pe yataŋ wūhū ya ga, yīŋ wee le na ye. ¹⁸ Pe ma fūū-, pe sē laa cā cīinde wī na ye. Pe pe troho tāhā deydey Yāhā ne; pe sē laa ge war le cīinde yrāŋ wī na ye, pe maha sye, pe saa Yāhā kai cā ye, koo kē. ¹⁹ Pe kapee- nkāy pe n pye, ke sē pe fāy pe laam wo nantāŋ ye. Pe tyatyāhā wāpye wī yigi klue sī, ma maha wale wī loo ta kānkai- bye yaha ye. ²⁰ Yii poo -sē na, ye sē u Yāhā Yīndefua Crise wī cā koo syi ye. ²¹ N cā, ye u wī yāā luhu, tee ba dye Yesu kānde wo, pe ye klaha u cīinde wūhū ne. ²² Pe ye klaha, ye n cā ye yai ye ye faale pyer miy yaha. -Ye ye faale laam wūhū miy yaha! Ke naa ye ta, ye n naa ye laam

wūhū ya kar. Ke naa ye ta, ye n naa n plaha ma naa n yār kāmpee-wo, kāmpee- nkāy ke n gaha nawee ne u klahasaha wo. ²³ Ye tyii Yāhā Yrā Fānga n laanfām wāā ye kē tesē laantorfān ne. ²⁴ -Ye laanfām gbe le yii na mii nayrefān dyaŋ; Yāhā poo laanfām mii ta, pe ma yāā mboo wii ye, maa naa ma troho tāhā Yāhā yor wo. Yāhā cīinde kaplāŋ ga ma ta ma n sron, ma nii Yāhā wū.

²⁵ Loo ne, ye tyii kawar wāfua na! Wo bye ma kadye nen ya. Yii nanem bye, -ye naa cīinde pāā ye nampyeŋ-ye! ²⁶ Ncafūhū ma ye yigi, -ye yii yigi, ye ma syi ye ba kapee pye ye; ye ma syi ye laam n war ke yai kua ye. ²⁷ Ye ma syi ye ta sāndāpee yīnfua n waha dyesaha yāā ye laam wo u dye ye. ²⁸ Wii ma pye u naa n yuhu, u loo miy yaha, u naa tēn tē, u naa u ya yē digi yāā u ya koho kasyā na, u maha waha naa koho le nawū ye. ²⁹ Ye ma syi kaplāŋ pee n naa n yi ye yē wo ye! Kaplāŋ nkāy ke yai wāpāā ne ke ngī: Nkāy ke ga waha ye nampyeŋ ta, u n ka yahasee ye u Yesu wātaŋ ne u Yater, ma suhu kaplāŋ nkāy ne ke yō wāluhu ne. -Ye naa koo pāā ke pāāsaha wo ke yale ne! ³⁰ Ye ma syi ye naa kai- nkāy pye, ke n naa Yāhā Yrā yaa ye! Ye sē yāā, Yāhā ke puhu mar gbāā ye na ke Yrā wāwāā ne ye kē. Le Yāhā Yrā n ye ta ye n cā, per gaa ye ga ba sya yaha ye kuāŋ ne. ³¹ Ye ma syi ye kayaan le naa n yaha ye laam wo ye! Ye ma syi ye naa laam war ye! Ye ma syi ye naa ncafūhū di ye! Ye ma syi ye naa n gble ye nampyeŋ- na ye! Ye ma syi ye naa nawee- tyehē ye! Kai lii ma pye kapee, -ye le yāā ye le gbe yi kāā ye telai wo! ³² -Ye naa n yō yii na! - Ye fen wūn naa n le yii ye! Ye naa n tyii ye kapee- foho na yii kē ye kuāŋ ne, mii Yāhā tyii ye kapee- foho na ke kuāŋ ne mii, Crise gbā kāmāy na.

5

-Ye naa ye troho tāhā gbaa na!

¹ Tee nii Yāhā pii, ye ntān n dye ke tāy, -ye naa yān Yāhā na, ye naa ye troho tāhā. ² Ye cā wo ntān dye u Yāhā Yīndefua Crise tāy, u n sya le sya, ma gbā ku wo wīi na, ma nii diŋ Yāhā ye, diŋ gii syi ke dugu yō, ma maha n tāy ke ye. -Ye naa n yān woo na ye troho wātāhā ne, ye ta ye ntān n naa n dye yii tāy u Crise wān syi dyaŋ.

³ Ye bya ma Yāhā wām; loo nde na, ye ma syi pe n tyatyāhā wīi laa yāā pāā ye wīi na ye, tesē pe yee ye laam wee gbegbe ye; ye ma syi pe n yee ye yīnde yi n too nawee-wān na ye. ⁴ Ye ma syi ye naa tyatyāhā kaplān pāā, kaplāmpēne, tesē kaplān nkāy ne yīn wee ke na ye. Ye tyii koo ngīi na, miiklahawūhū kē. -Ye naa syaha koo wāā Yāhā kē ke kayūhū nkāy wīi na, ke n pye ye kē. ⁵ -Tee le cā ye yee, nawee wii u tyatyāhā pye, wii ne u laam wee gbegbe ye, wii ne u koho waha ter wale kue ye, u wale ga nii mpar wān dyaŋ u n tēn, poosyifa mii saa yāā dye Yāhā yai klo wo ye, koo fla nge na, Yesu u ma yīn.

⁶ Ye ma syi waa n ye wlaŋ kaplān nkāy ne, yīn wee ke na ye: Koo syi kē, Yāhā laam n war mpāy ne, pe n sye pe sē n luhu ke ye ye, ke n pe pēn. ⁷ Ye ma syi ye nii poosyifa wān syi, laa ge ne ye. Ye ma n naa wlāhā pe ne kai wo ye!

⁸ Faale na, ye naa ye troho tāhā wam wo. Yagaa, tee seefar le Yīnfua ne, ye nii cāāfa. Loo nde na, ye yai ye naa ye troho tāhā cāāfa dyaŋ. ⁹ Ye sē yāā, cāāfa poo me pe ma laanyōm ne, pe n sroŋ, pe cīinde pāā. ¹⁰ Lii le n tāy Yīnfua ye, -ye waha yii na, ye le war. ¹¹ Mpāy pe pe kai- pye wam wo, yīn wee ke na ye; ye ma n naa wlāhā pe ne ke pyesaha wo ye, ye ke gbe yi ge gbe naa n yi gbaa na, nawee- yīnde na. ¹² Kai- nkāy pe wūhū n pye, ke wāpāā ge maha fyar yigi. ¹³ Loo syi kai nde pyefua ma - sē le sya ma yee kapee ne, ma le gbe yi gbaa na nawee- yīnde na, ¹⁴ u ga

klaha nii cāā- nawee. Loo ne, le ma le yrūhū ma yee:

«Mboo wii raa sā wāy, yir!

Yir kāā mpāy wo pe ma nakur Yāhā ye,

u Crise n cāā- le ma laam wo.»

¹⁵ -Ye yii yigi ye troho wātāhā ne! -Ye naa ye troho tāhā mii mpāy dyaŋ pe yīntaha too, ye ma syi ye nii mii mpāy dyaŋ, pe sē laa cā ye. ¹⁶ Ya'a yāā, ye ga waha laa pye, le Yāhā tēn n waha ka yahasee ye, ye ma n tyii le n kuā ter ye na ye; ye sē yāā, yagaa yai pee ter. ¹⁷ Loo ne, ye ma syi ye nii mii mpāy dyaŋ, pe sē laa cā ye; Yīnfua tuu n traha ye naa lii pye, -ye yii waha, ye le war, ye naa le pye!

¹⁸ Ye ma syi ye sēm wo naa n ter ye, mii loo sē ne ye, ye ga plaŋ naa n pye. Ye tyii Yāhā Yrā Fānga koo n ye laam bye yīi tān. ¹⁹ -Ye naa fānga le yii laam wo Yāhā wāsey yay ne, ma suhu Yesu kāndeyārfa yay ne, tesē yay taa ne tii Yāhā te le ye laam wo. -Ye naa koo yay ngīi le, ye naa Yīnfua sey ye laam fānga bye ne. ²⁰ -Ye naa syaha wāā wo Tuhufua Yāhā kē yalebye kai- bye wīi na, wo Yīnfua Yesu Crise myaha na.

Naa tesē u cōo ne

²¹ Yesu tuu ma ye Yīnfua, loo nde wīi na -ye naa n luhu yii ye! ²² Ca, -ye naa n luhu ye pa ye, mii ye n luhu Yīnfua ye mii. ²³ Ye sē yāā, puai woo kē, u ma u cōo yīn na, mii u Yāhā Yīndefua Crise dyaŋ tuu ma pe Yesu kāndeyārfa bye yīn na mii. Poo ma mii u kadye dyaŋ, woo -sē ma pe Syayahafua. ²⁴ Ca yai pe naa n luhu koo syi pe pa ye kānkai- bye wo, mii Yesu kāndeyārfa wān syi dyaŋ pe n luhu u Crise ye mii.

²⁵ Naam, ye tyii ye ca ntān n dye ye tāy, mii u Crise wān syi dyaŋ, u kāndeyārfa yawāhāfa ntān dye u tāy u n sya gbā ku pe wīi na. ²⁶ U loo pye ma yee, pe waha nii Yāhā wām pe kuān ne. Pe kapee- bye yee laha kāā pe yīn na. U koo ngīi pye wātāāyi kāmāy na loho wo tesē le Yāhā kapān ne. ²⁷ Ye sē yāā, u ba yee, woo ga pe Yesu kāndeyārfa kur

bye yawāhāfa ta pe n nii cāā- nawee- , pe naa nayōr yāā, pe pyer n nii gbeḡbe, teepee laa ma n pye pe na ye, kapee wāpye wīi laa ma n pye pe na ye, pe n sroḡ pe nii Yāhā laam wām. ²⁸ Loo ne, naam yai pe tyii pe ca ntāḡ n dye pe tāy, mii pe ya koho kadye ntāḡ pe dye pe tāy mii syi dyaḡ. Wii cōō ntāḡ ma dye u tāy, u ya koho ntāḡ kē pe dye u tāy. ²⁹ Ye cā, woofua wee wīi u ya koho kadye wīi fūhū u ye ye; nawee nawee woo, u u ya kadye digi ḡe yi, ma maha ke gbihi n yigi, mii u Crise dyaḡ tuu u kāndeyārfa gbihi n yigi mii. ³⁰ Wii mpāy too -sē ma u kāndeyārfa, wo ma u kadye teebēḡe bye, loo ne, u n wo gbihi yigi. ³¹ Le ma le yrūhū ḡe yrūhū yaha Yāhā sabangbāḡ wo, ma yee:

«Koo syi kē, naa kicar koho ma ba dye,
u n cōō sya,
u ga u ya yē yi kāā u seefa tāy,
u ke wāā le u cōō wāḡ ne
pe n nii nawee nen dyaḡ.»

³² Kapān nde ndege, waa saha le yīntaha cā tāḡ ye. Naa ya wīi sē ne u cōō ne ye. U Crise wīi bya ne u kāndeyārfa ne. ³³ Ye wīi bya ma koo syi: Naa yai u tyii u cōō ntāḡ naa n dye u tāy, mii u koho ntāḡ dye u ya tāy mii; tesē cōō yai u naa nagboho ta u puai na.

6

Kicar tesē seefa ne

¹ Kicar, ye yai ye naa n luhu ye seefa ye, mii Yīḡfua u le ke mii, loo le sroḡ. ² Yāhā kānde na katan laa ma, le n yee: «Naa nagboho ta ma tuhufua na, ma nahafua ne!» Yāhā kānde katan bye wo loo katan ya ne, Yāhā le pāā ma yē ter kayīi laa ne ma le pāā taha le na:

³ «Naa nagboho ta ma tuhufua na,
ma nahafua ne!
Loo na, ma laam ga yīn,
ma ga maha ma- driyē wo,
ma cā ba ma nandee ḡbā ku.»

⁴ Yii mpāy tee ma tuhufa, ye ma syi ye naa ye pii yē yigi ye! -Ye pe

gbihi yigi, ye Yesu pyer ter gbe, -tee naa pe yar kai- ne.

Tēntē- pe yīḡfa ne

⁵ Tēntē-, -ye naa n luhu ye yīḡfa ye kāntraha nge na! -Ye naa n fya pe na! -Ye naa nagboho ta pe na! -Ye naa n laha pe ye! -Ye naa n luhu ye yīḡfa ye koo syi, mii ye n luhu u Yāhā Yīndefua Crise ḡe ye mii. ⁶ Ye ma syi ye yee, ye ga naa ye troho tāhā ye tēn wo koo syi pe yīnde ya na, ye wīi n tāy pe ye ye. Pe yīnde ma ye na woo, pe yīnde wee ye na woo, -ye naa ye troho tāhā koo syi yalebye! -Ye naa ye yīḡfa laam wūhū pye koo syi, laantār ne, mii u Crise tēntē- dyaḡ pe Yāhā laam wūhū ya pye yalebys, laantār ne, nuhu ne. ⁷ -Ye naa tēḡ tē ye yīḡfa kē laantār ne; ye ma syi ye yee ye le tē naweete- kē ye, ye le tē u Yīḡfua woo ḡe kē. ⁸ Ye sē yāā, ma ma yāmpuai woo, ma wee yāmpuai woo, taa kayīi lii pye, Yīḡfua ga ba ma dāā loo ne.

⁹ Yii mpāy, tee -sē ma yīḡfa, -ye naa ye troho tāhā koo syi ye tēntē- ne yii ndoḡ; ye ma syi ye naa napeer pye pe na ye! Ye sē yāā, yii ma suhu ye tēntē- ne, ye bye Yīḡfua ma yāhāyīḡ na. Woo ye, waa sē ter waa yaha ye. Ye ma n faha loo na ye.

Yesu kāndeyārfa naanmiy wān

¹⁰ Ta kaplāḡ kuasaha wīi nde: Tee seefar le Yīḡfua Yesu Crise ne, -ye ye fāḡa ke re wo, -ye ye fāḡa ke u fāḡangbāḡ ye. ¹¹ Yāhā naanmiy wān tii bye wāā ye kē, -ye te sya ye yii paha re ne, Setane sāndāpee yīḡfua secir ma n waha laa pye ye na ye! ¹² Naweete- sē me pe n wāā wo ne ye. Sāndāpee mpāy pe ma driyē nge wān bye yīḡ na, poo me pe n wāā wo ne. Poo tesē sāndāpee mpāy ne pe ma driyē nge kai- bye yahasee ye, tesē sāndāpee mpāy ne pe ma driyē nge wam wūhū yīḡ na, tesē sāndāpee mpāy ne pe ma yāhāyīḡ na. ¹³ Loo ne, Yāhā ke naanmiy wān tii bye wāā ye kē, -ye te gbe yigi yagaa nge ḡe na! Loo na, le ma ba

nii perpihi gaa syi dyaŋ, pe n nii n wāã ye ne, ye ga waha naa yii paha, pe saha no ye na pe laa pye ye na ye; tesē koo perpihi wāhã ma ba ter wa, pe naa n wāã ye ne kayūhũ nkāy wĩ na, ye ga yāã, pe sē waha loo wĩ nen laa ge tyĩn sya ye ye ye.

¹⁴ -Ye yii gbihi naa n ta yalebye te Yāhã naanmiy wān ne ye ye: -Ye naa cĩnde loo pāã, le n nii ye ye mii sapaha dyaŋ tee pua nsĩ wo. Tee sroŋ Yesu kāmāy na, -ye loo ta, le n nii ye ye mii ntēn nayroho dyaŋ tee le paha tã kadye na. ¹⁵ Yāhã yrĩŋ kapāyĩ lii le ye wāã le Yāhã ne, -ye naa n ke ye naa loo nde pāã nawee-ye. Le ga nii ye ye mii ntāy dyaŋ tee le ye tre na. ¹⁶ Tee Yesu ta ye Yater, -ye naa loo pye laantee nen ne kānkai- bye wo. Le ga nii ye ye, mii sāntoho wāŋ dyaŋ ye n naa sādāpee yĩŋfua Setane naa sāŋ sēŋ ke ne, ke ga maha ke naa fege. ¹⁷ Tee maha cã, ye sya yaha wa, loo nde ga nii ye ye mii ntēn yĩncigi dyaŋ ye yĩŋ na. -Ye Yāhã kapān sya yigi, ye le ta le n nii yūntrūhũ dyaŋ, Yāhã Yrã le soho ye koho wo. ¹⁸ -Ye naa koo ngĩ bye pye, ye naa n pāã Yāhã ne, ye naa ke nar ke n koho le ye ye! -Ye naa n pāã Yāhã ne kānkai- bye wo, tee tyii Yāhã Yrã n naa ye yar le ne! -Ye naa n gaha yaha ye loo ne! -Ye naa Yāhã nar Yāhã nawee- bye kē! ¹⁹ -Ye naa Yāhã nar ra bya kē, n ma ga le Yesu kapāyĩ pāã nawee-ye, n waha le pāã naa n yigi pe ye, loo lii waa sē le wĩ cã yāã ye. Tesē, n ma n naa fya nawee waa yĩnde na ye. ²⁰ Tē sya ma nwompihi wo yagaa, n taha le kapāyĩ wāpāã na. -Ye Yāhã nar ra n waha le pāã naa n yigi laantee nen ne. Ta tēn ne loo ne.

Kuasaha fla, syaha ne

²¹ Tesyihii wii u ma wo Yesu kāndeyārwaibua, ma maha ma koholefua wo ye Yĩŋfua tēn wo, ma n sroŋ le wo, woo kē tē ga lehe wāã ye ye, u n ga ra wūhũ pāã ye ye, ye n waha cã, n ma mii yagaa. ²² N ga u

lehe wāã ye ye, u n ga ye yar wo ma mii, tuu ye laam yĩn ye kē.

²³ Tuhufua Yāhã tesē Yĩŋfua Yesu Crise ne, n ke nar, ke yrĩŋ wāã ye fla Yesu kāndeyārfa bye kē, ke ta pe ntāŋ n dye pe ya tāy, ke ta pe n Yesu Crise ta pe Yater kānkai- bye wo. ²⁴ Wo Yĩŋfua Yesu Crise ntāŋ dye mpāy bye tāy pe kuāŋ ne, Yāhã ke ke laantār yar pe na.

Pɔl saba kaplāŋ Filipefa ye

Syaha fla

¹ Wii mpāy too ma Yesu Crise tēntē-, ndoo Pɔl tesē Timuti ne, wii me too saba nwo yrūhū nɔ wāā. Wo u yrūhū nɔ wāā yii Filipefa mpāy bye kē, tee yii le soho Yesu Crise koho wo, yii ma suhu ye Yesu kāndeyārfa yahaseefa ne tesē pe koholefa ne ye yahaseefa ye. ² Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīnfua Yesu ne, ke ke kayī wāā ye kē tesē ke yrīŋ ne.

Pɔl Yāhā nar Filipe Yesu kāndeyārfa wīi na

³ Yalebye, n ma ye wīi ga, n ne syaha wāā Yāhā kē ye bye wīi na. ⁴ Yalebye, n ma nii n pāā Yāhā ne ye wīi na, le ma ne nii ra ye nuhu wīi. ⁵ Ye sē yāā, ma gbe per gii na tee le Yesu kapāyī wīi sya, ma sya ba waa nanga na, ye sē yi kāā le kur ye ye; ye maha koho le ra ye le wāpāātay wīi na teebēhe bye wo, koo kē. ⁶ N le cā laha, Yāhā kayī lii wāpyeŋ koho yigi ye laam wo, ke ga le pye ga kua ye bye kē, Yesu Crise n cā pa. ⁷ -Ye yāŋ, ye wīi yai le gboho ra laam wo. Ye wīi -sē gboho ra laam wo cīinde. Ye sē yāā, Yāhā ke kayī lii wāā ra kē, ye bya taha le na. Ma gbe cāā gii cāā na, tē le Yesu kapāyī tēn koho yigi ye fla na, ma sya ba waa yagaa na, tē ma nwompihi wo. N sē naa n sya le kapāyī wāwlāhā wīi na ye, ma naa nawee- yar, le ma cīinde, ma naa pe le le wo. ⁸ Yāhā ge cā cīinde ne tē n pāā ma yee, ye ntāŋ dye gboho ra tāy. Yesu kē u ra ta ke syi.

⁹ Tē Yāhā nar ye kē lii ne, le nde: Kaa ke naa n taha Yāhā ntāŋ wādyeŋ na ye tāy, tesē ye maha cīinde kai- cā ye ke war naa n yō. ¹⁰ Loo ga waha ye ta, ye n wāyī cā wāpee ne, ye naa wāyūhū pye. U Yāhā Yīndefua Crise durbaper, ye ga

ba nii gbege, kapee laa saa pye ye yīŋ na ye, waa saa ba wāpee laa yāā ye wīi na ye. ¹¹ Yesu Crise kāmāy na, kai- nkāy ke sron, ye ga naa koo pye Yāhā miingbāŋ n yi, nawee- bye n naa ke gboho.

Yesu Crise woo, u ma cīinde yrā

¹² Wo nna, yii mpāy tee n yār Yesu kānde wo, n n traha ye le cā ye yee, lii le ra dye nde, loo ge maha nii yīŋ, nawee- busāā n le Yesu kapāyī wīi cā. ¹³ Ye sē yāā, mpāy pe ke klo yīnfua kangbāŋ sēŋ tesē nawee- mpāy bye ne pe ra wīi luhu, pe bye le cā tāŋ ma cā, n tēn tē u Yāhā Yīndefua Crise kē. Pe cā u Crise tēn wīi ne tē ma nwompihi wo. ¹⁴ Yesu kāndeyārfa mpāy pe ra yāā nwompihi wo, loo nde poo busāā ta, pe n nii kaa taha pe koho wātahayaha na Yīnfua Yesu na, ma maha nii kaa taha le Yesu kapāyī wāpāā na nawee- ye, pe sē n fya ge fya ye. ¹⁵ Poo nanem mpāy -sē ra laanyar yigi, ma nii Crise wīi pāā kaa ter syi, ma nii ra yē yigi. Mpāy -sē ma, pe Crise wīi pāā laanyōm ne. ¹⁶ Ta ntāŋ dye poo tāy, koo kē. Pe cā, Yāhā ra taha le Yesu kapāyī na ma yee, n ma n naa n sya le wīi ne ye. ¹⁷ Mpāy pe -sē ra laanyar yigi, pe ma sya Crise wīi pāā, pe n ke pe pe ya tyīn ra ne. Pe maha n ke, pe kaa taha ra wāfāy na ke nwompihi laam wo.

¹⁸ Nkāy poo naweepee- mii pe n pye, le sē ra gbe ye. Le tāy, pe wāpee ga ra wīi na woo, pe wāyī ga ra wīi na woo, pe Yesu kapāyī loo pāā n wa, loo nde nuhu le ra laam wo, nanga tesē sukūhū ne. ¹⁹ Ye sē yāā, n cā ma yee, ye Yāhā wānar kāmāy na tesē Yesu Yrā koho wāleŋ ne ra ye, n ga ba wloho yi koo ngī bye laam wo. ²⁰ Tē loo cā wa, ma koho taha yaha le na ta laam bya ne, fyar saha ra yigi laa ne ye. Tē ma ge ma na, laanyīn mpāy pe ma ra laam wo, wākuayāā wām sē me pe ne ye. Loo na, n ma yrāŋ woo, n ku woo, n le cā laha, nawee- ga u Crise miingbāŋ cā ra kāmāy na. ²¹ Ye sē yāā, n ma

kuee yrāŋ na, u Crise woo u ma ra kānkai- byε. N ma ku, le ga nii ra ye kayī.

²² N ma -sē yai n kuee yrāŋ na, n tēn laa tē ga yaha ye u Crise myaha na, le bya ma wāyī. Koo katε- syāŋ ngī laam wo, tē ga lii yāŋ gbe, n sē le cā ye. ²³ Le ma mii, n ma katε- syāŋ nsoho wo. N ma ga waha ne yi kāā driyē nge wo, n ga nii Yesu tāy, loo le ne ga tāy ra ye. ²⁴ Lii le puar, n kuee driyē laam wo ye wī na, loo le ma yīŋ. ²⁵ Loo ne tē ga yigi. N cā n ga kuee yrāŋ na. N cā n ga kuee ye ne, n naa koho le ye ye, ye n naa nuhu yāā Yesu kur ye, ye naa kaa taha u wātaŋ na ye Yater. ²⁶ Loo na, n ma maha ba dur ga ye fla na, le ga ba nii ye ye yīnkuāyir wī, ye troho wātāhā na Yesu kānde wo.

Ye troho wātāhā yai ke wāā le le Yesu kapāyī wūhū ne

²⁷ Lii le ma yīŋ, ye tyii ye troho wātāhā ter n wāā le le Yesu kapāyī wūhū ne. Loo na, n ka maa ye yāŋ woo, n sē yāā ka ye woo, n ga cā, ye yii plāhā kuee le Yesu kānde wo. N ga maha cā, ye byε, ye wāā le yīmbui nen na, ma yer laantee nen na mii naan dyaŋ tee ga miy Yesu wāta Yater wī na. Le kapāyī loo le wo laam wo. ²⁸ Ye ma syi ye fya ye napī- na laa gε ne ye. Ye ma pe yē nder, le ga nii kayar dyaŋ, Yāhā pe yar ma yee, pe n gaha pe ya wī klahasaha wo, ma -sē yii yar ma yee, ye n gaha ye wāsyayaha saha wo. Yāhā wī ne loo ne. ²⁹ Ye sē yāā, Yāhā kayī wāā ye kē ma ye ta, ye n Yesu ta ye Yater; loo ya sē ne ye, ke maha ye ta ye n wāfāy yāā Yesu kur ye. Yāhā wī ne loo ne. ³⁰ Yagaa, ta tēn laam wo, sesrār rii tē naa n srā, ye bya dye ra kue ye too sesrār nen ya ne. Tee naa ra yāā sesrār rii na faale wo, too ne. Ye maha cā ma yee, too sesrār ya ne tē n srā ma sya ba waa yagaa na.

2

-Ye yii tege tāā ye Yesu Crise wāŋ syi dyaŋ!

¹ Tee seefar le u Yāhā Yīndefua Crise ne, ye sē cā la ma yee loo nde ye laam yīn? Ye ntāŋ pe dye u tāy, ye sē cā la ma yee loo nde kaa taha ye fānga na? Yāhā Yrā le ma ye laam wo, ye sē cā la ma yee ye ma yīmbui nen na le ne? Ye sē cā la ma yee ye ntāŋ dye yii tāy, ye n nii kayūhū pye yii kē? ² Koo kai- ngī wī na, n ga laa nar ye ye: -Ye yīmbuhu wāā le, ye tyii ye byε ntāŋ n dye yii tāy, ye n naa n nii laantee nen ne, ye naa katε nen ya kar! -Ye naa koo ngī pye, loo na ta laam ga yīn. ³ Ye ma syi ye naa yii kihi ye nampyeŋ- ne ye! Ye ma syi ye yee yii ga laa pye ye myaha yāā le na ye! -Ye naa yii tege tāā ye ye nampyeŋ- yīnde na! -Ye naa ye nampyeŋ yāŋ mii u ter ye yaha! ⁴ Waa ma syi u naa u ya wī ya kar ye! -Ye naa ye nampyeŋ- wāyō wī bya kar!

⁵ -Ye naa n nii yii ne Yesu Crise laam ter ne.

⁶ Yesu Crise tuu sē bii pa wa kāntraha na ye, u pye Yāhā tāy, ma pye Yāhā wāŋ syi kānkai- byε wo.

U sē yigi ke niisayūhū wī na, ma kuee yai tāŋ yāhāyīŋ na ye.

⁷ U koo niisayūhū nge gε yāā, ma ke ta yaha, ma ba nii tēntēle syi ya draha wo.

U ba nii nawee wāŋ syi dyaŋ, ma nii nawee- byε ne wāceŋ.

⁸ U le sya ma u ya tege tāā ye, ma nii n luhu Yāhā ye ma sya ga gbā yāā le na, fyar gbā trā na.

⁹ Loo ne, Yāhā n u kuā yir ga ta ncaha ye, kai- byε yīŋ na, ma miingbāŋ wāā u kē, miingbāŋ gii ke ter myar bye yaha.

¹⁰ Loo na, yāhāyīŋfa, kāntrahafa ne, tesē kāntraha tāāfa ne,

pe bye yai pe naa kãnkľũy gbãã
Yesu yaha ye.

¹¹ Pe bye ga le cã, pe sya le pãã yi pe
yee,

a Yesu Crise woo u ma Yĩnfua.
Loo na, Yãhã miingbãñ ga yi.

*Ye yai ye nii naalor wãñ syi dyañ
wam wo!*

¹² Ta naambiyãm, cãã gii cãã na
tẽ pye ye tãy, ye naa n luhu ra ye
yalebye. Yagaa tẽ wee ye tãy ye, ye
yai ye gbihi naa n luhu ra ye! Ye
yai ye fya yigi Yãhã na, ye naa n
luhu ke ye! -Ye yii waha ye naa ye
wãsyayaha wĩ yar gbaa na! ¹³ Ye sã
yãã, Yãhã ma ke tẽn tẽ ye nsoho wo
yalebya, ma ga ye ta, ke laam wĩ n
tãy ye ye tesẽ ye n naa loo pye.

¹⁴ -Ye naa koo kai- ngĩ bye pye
ye kãnkai- bye wo! Ye ma syi ye
naa n sã laa wo ye! Ye ma syi ye
naa kaplãñ tyĩn laa wo ye! ¹⁵ Loo
na, kapee laa saa pye ye yĩñ na
ye, ye laam ga nii gbegbe, ye ga
nii naweeyom. Ye ga nii Yãhã pii
driyẽfa laam wo, driyẽfa mpãy pe sã
n sron ye, ma maha pee. Ye yai ye
naa n yehe palpal pe laam wo, mii
yrompii dyañ yãhãyiñ na. ¹⁶ -Ye naa
n nii pe laam wo koo syi, ye naa le
kapãñ yar pe na, kapãñ lii le cĩnde
yrã wãã nawee kã. Ye ma nii n pye
koo syi, ye wĩ ga ba ra yĩñ kuã yir u
Yãhã Yĩndefua Crise durbaper. Loo
nde ga ba le yar ta tẽn sã yi tẽwai ye,
n sã fen ka naa n sya ye.

¹⁷ Tee Yesu ta ye Yater, le ma mii
diñ dyañ tẽ yi Yãhã kã. Laa na, ta
ntãñ bya ga ba woo, ta n ku dye taha
koo diñ nge na. Le ma pye ke dyañ,
n ga nuhu di le na, n maha nuhu di
ye wĩ na. ¹⁸ Ye bya, -ye naa nuhu di
ra wãñ syi dyañ, tee maha naa nuhu
di ra wĩ na!

Timuti ye wĩ, Yepaflohodi ne

¹⁹ N koho taha yaha Yĩnfua Yesu
na, u ta ta n Timuti lehe wãã ye fla
na plii nde na, u n dur ba ye wĩ
pãã ra ye, ta laam n yĩn. ²⁰ Woo
ya kã u laam ga ra ne wãceñ, ma
maha ye wĩ le yaha u laam wo. ²¹ U

nampyeñ- bye pe ya wĩ ya kar, pe
sã Yesu Crise wĩ ga ye. ²² Timuti
tuu tẽn lii tẽ ra ne mii dya dyañ u
tuhufua ne le Yesu kapãyiñ wĩ na,
tesẽ wãfãñ gii bye ke u dye, ye koo
ngĩ bye yãã yĩnde ne, ma cã u sron.
²³ N ma ba laa cã wa ra wĩ na, n n
yãñ n u no wãã ye fla na. ²⁴ N koho
taha yaha Yĩnfua na, u ta ndoo ge n
ka n ga ye yãñ plii nde na.

²⁵ Ma yee wo Yesu kãndeyãrwe
Yepaflohodi wĩ na, u koho le ra ye
Yãhã tẽn laam wo, ma suhu ra sesrãr
ne le tẽn wĩ na. Ye cã, woo kã tee
lehe wãã ra ye, u n ba ye diñ nge wãã
ra kã, ma yee ye yii wãã ma koho le
ra ye ta fen wo. Yagaa le yai, n u
dur wãã ye kã. ²⁶ U n traha u ye bye
yãã. Tee le luhu ma yee, u sã pye
wãwee ye, loo nde u fãñ gboho. ²⁷ U
ba yaa cĩnde, ma sya ba kuee wale
nen. Yãhã n -sã u fen di, woo ma
suhu ra bya ne. Ye sã yãã, ta laam
ba wlãhã. Yãhã ma ne yee ke sã wo
fen di ye, n ga ne ku fen ne. ²⁸ Ndo
ge n ke n u no wãã ye kã farfar, ye
laam n dur nii nuhu ne. U ma ga yi
ye na, le ga nuhu yigi ye kã, ra bye
ne. ²⁹ Loo na, -ye u wãã ye sya cĩnde
nuhu di u wãdur wĩ na ye ye. Ye sã
yãã, Yĩnfua kãmay na, u ma ye ne
mii tuhufua nen pii dyañ. Ye yai ye
naa nagboho taha poosyifa na. ³⁰ Ye
sã yãã, u ba yer gbã wãku na u Yãhã
Yĩndefua Crise tẽn kur ye: Diñ gii
tee yi ma yee, yaa koho le ra ye, ye
saa ne waha pa ra kã ke ne ye; woo
le sya, ma pa ke ne ra kã, ma sya ne
ga ba gbã yãã le na.

3

*Wo ga waha sron Yesu woo
kãmay na*

¹ Wo nna, yagaa tee ye laam wãã
le Yĩnfua ne, -ye naa nuhu di loo nde
wĩ na! Tẽ lii yrũhũ yar wa ye na, n
ga maha waha loo wĩ nen ya yrũhũ
yar ye na; loo nde sã wãfãñ kua ra ye
ye, le ga maha laa yã ye kã. ² Napee-
mpãy ma pãm wãñ syi dyañ, ma pe
ya ta Yesu Crise tẽntẽ-. Poo wãküũ

wĩ loo ya ta yĩŋ Yāhā kānde wo. ³ Koho gii ke nawee kũũ, ke saha nawee sya yaha ye. Yāhā Yrā Fānga ke -sē tēn lii tē nawee laam wo, loo ne le ga waha u sya yaha. Ye sē yāā, wo Yāhā sey Yāhā Yrā Fānga kāmāy na. Yesu Crise woo, u ma wo ye, wo yĩnkuāyir wĩ. Wo sē koho taha yaha nawee- koho kai- ngĩ na ma yee, koo ga waha wo ta, wo n sron Yāhā yĩnde na ye.

⁴ Wii ma yee, nawee koho kai ga waha nawee sya yaha, u cā, ndoo wlaha koo kai- ngĩ wo, ma sya ta ter. Nwa ta ndoo sē -sē ra koho taha yaha koo kai- ngĩ na ye? ⁵ -Ye yāŋ, tē see ra plii kuatāā wuhu, pe n ta kũũ. Yiisrefa naa maha kē ra ne, Bēsyaᵐ terfua kē ra ne. Yeberēfa naa kadye kē ra ne, too yor ne tē n pāā. Yiiifee- kānde na, ye cā Farisyē poo kē pe cā loo kānde yigi klue sī; n -sē pye poo ne. ⁶ N ba Yiifee- kānde nde yigi ter klue sī, ma sya naa Yesu kāndeyārfa ke yĩntayāhā ne, ma naa pe boo. Kānde lii le ta, wii ma yee le wāyār ga waha nawee ta u n sron Yāhā yĩnde na, le wāyār fue sē pye ra na ye.

⁷ Faale na, n ba naa koo kai- ngĩ bye yāŋ mii kayĩ laa dyaŋ ra ye. Yagaa, u Yāhā Yĩndefua Crise wĩ ta, n le cā laha ma cā, yĩŋ wee ke na ye.

⁸ Koo kai- ngĩ, ma suhu kai- nkāy ne nawee- n pye ma yee, Yāhā ga kayĩ wāā pe kē, yĩŋ wee koo ngĩ bye na ra ye ye. Tē cā Yesu Crise woo kē ta Yĩŋfua, loo le ma yĩŋ, ma ter koo ngĩ bye yaha. U wĩ na, n sē n traha n naa koo kai- ngĩ luhu ye. N ke yāŋ mii kāntraha kafar rii syi dyaŋ pe pe n kāā. N n ke n u Crise yāā, ⁹ n nii loho ma n waha yi wo nsoho wo u ne ye. N Yesu Crise ta ra Yater; loo ne, le ra ta ra n sron Yāhā yĩnde na. Yāhā koo kē, ke ga waha ta nawee wii u Yesu Crise ta u Yater; u sron ke yĩnde na. ¹⁰ Lii ya tē n ke, n u Crise cā, n maha u fānga cā, fānga gii ke u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. N maha n ke, n naa wāfāy yāā u ne, n nii nakugu wāŋ

syi dyaŋ kapee- wāpyeŋ kue ye, mii tuu ku mii syi dyaŋ trā na. ¹¹ N koo ngĩ ke ma yee, ta bya n ba yir gbā wo, n dur nii yrāŋ na.

-Too naa le wāyĩ fla ya kar!

¹² N sē yee n nō wa le wāyĩ fla na ye. Koo yĩntaha kē, n sē yee n nii wa nawee wii syi Yāhā ke n ke ye. N -sē nii plāhā, ma fā n gaha le wāyĩ yāāsaha wo; ye sē yāā, Yesu Crise ra yāā wa. ¹³ Wo nna, n sē yee n le wāyĩ yāā wa ye, aye! Lii tē -sē n pye, loo ne nde: Ta kalaa wee ta faale kai- na ye; lii le ma ra yahasee ye, loo ne tē n kar. ¹⁴ N fā n gaha koo syi le wāyĩ yāāsaha wo, wāyĩ lii Yāhā yee too fā ga le yāā yāhāyĩŋ na, Yesu Crise kāmāy na.

¹⁵ -Too laantee nen nde yāā, wii mpāy, wo yĩntar too Yesu Crise wĩ na. Ye laam wo, mpāy ma -sē pye, pe laam wĩ ma le ya ya, Yāhā ga ba le cĩnde fla yar pe na gbaa na. ¹⁶ Kānde lii ya wo bye le sya laantee nen ne ma n gaha, ma sya ba waa yagaa na, -too naa n gaha loo ne! ¹⁷ Wo nna, -ye naa n yāŋ ta na! Nawee yai u naa u troho tāhā mii le Yesu kānde wo, wii loo pye ma yee, nawee- bye n yāŋ gbe wo na. Mpāy pe pe troho tāhā koo syi, -ye naa poo yāŋ!

¹⁸ Laa ma tē n pāā ye ye yalebye. N nwo, tē maha le pāā ye ye yagaa yĩntām ge ne: Nawee- busāā mpāy ma, u Yāhā Yĩndefua Crise tuu ku trā na lii na, pe loo sye, ma sya pe ya ta loo nde napĩ-. ¹⁹ Pe n gaha pe ya wĩ klahasaha wo. Ye sē yāā, pe sē laa ge wũ Yāhā kue ye mii pe laha wĩ sē ne ye. Lii le yai le nii pe ye fyar wĩ, loo le ma pe ye yĩnkuāyir wĩ. Tesē driyē wān ya ne, poo pe n kar. ²⁰ Ma sē yee, wii poo na, wo niisaha ma Yāhā tāy! Wo Syayahafua wii u ma wo Yĩŋfua Yesu Crise, wo u wādur sēŋ, u dur ba farfar. ²¹ Fānga gii ke ma u ye, u n ga waha nii wān bye yĩŋ na, u ga ba koo fānga ta, u wo driyē kadye napōrge nge wā klaha ta, ke n nii woo kadyeyūhū wāŋ syi dyaŋ,

woo kadye gii wāklahayāā wee ke na ye.

4

Kayar fla

¹ Wo nna, loo ne, ye yai ye yii plāhā ye troho wātāhā ne. Ye sē yāā, ye ntāŋ dye ra tāy. Ye wāyāā wīl gboho ra laam wo. Ye ra laam yīn. Ye wīl ma kayīl lii tē yāā ta tēn kur ye. Ye wīl ma yīnkuāyir wīl ra ye. Tee yai ye yii plāhā ye troho wātāhā ne Yesu wīl ne mii, n ga loo nde yar ye na.

² Yewudihi ma suhu Sentihi ne, yii ca syām mii, n ga ye nar waha nde ne: Ye yai ye yīmbuhu wāā le, ye nii yīmbui nen na. Ye wee la mii cīfua dyaŋ lēfua ne Yīnfua kāmāy na? ³ Mboo wii taa -sē ma ra tēntēwaibua, n ma nar ma kohole pe ye. Ma sē yāā, pe pye ra ne te sesrār na le Yesu kapāyīl wāpāā wīl na nawee- ye, poo ma suhu Klemāa ne tesē mpāy bye ne pe pye ra ne le tēn laam wo. Pe myar yrūhū wa u cīnde yrā yāāfa saba laam wo.

⁴ Tee ye laam wāā le Yīnfua ne, -ye naa nuhu di loo nde wīl na! Ye sē luhu la? -Ye naa nuhu di loo nde wīl na! ⁵ -Ye naa n tāy nawee- bye ne! Yīnfua ga dur ba yagaa. ⁶ Ye ma syi ye naa ntāŋ cer laa ne ye! Le ma nii laa dyaŋ, ngii wīl ma pye ye na, -ye le pāā Yāhā ye, ye ke nar le ne! Ya'a lii nar Yāhā ye, -ye ke syaha taha le na! ⁷ Ye ma nii n pye ke syi, yrīŋ mpāy Yāhā ga wāā ye kē, pe ga Yesu Crise wīl ta le n nii gbāā ye laam wo, ye n nii ye saa naa laam yigi laa ge ne ye. ⁸ Wo nna, lii le kuee, ta n ye yar le ne: Kai- nkāy ke yō, ma maha yai pe naa ke sey, -ye ye laam bye yaha koo na; koo kē, cīnde wūhū ne, tesē kai- nkāy ne nawee- nagboho ta ke na, tesē kai- nkāy ne ke sron, ma maha laha, ma yō nawee- ye, ma ma yīnkuāyir wūhū. ⁹ Tē ye klaha ma ye yar kai- nkāy ne, -ye naa n pye koo syi! Tee kai- nkāy luhu ra yē na, ma suhu kai- nkāy ne tee ra yāā pyesaha wo, -ye

naa n pye koo syi! Loo na, Yāhā -sē ga pye ye ne, Yāhā gii ke yrīŋ wāā nawee- kē.

Pōl syaha wāā Filipefa kē pe diŋ wīl na u kē

¹⁰ N nuhu busāā yāā Yīnfua kāmāy na, tee waha le yar ra na yagaa ma yee, ta wīl gboho ye laam wo. N ba cā ye sē ba ra wīl faha ye, pyesaha koo ke sē ba yāā ye na ye.

¹¹ Le sē nii mii fen ma ra na, koo ra n pāā ke syi ye. -Ye yāŋ, tē ma fen tii syi wo yagaa, n te yē nder wa, laa ge saha sye ra ye ye. ¹² N ga waha nii yigi fen laam wo, n ga maha waha nii yigi nangbān laam wo. Teebehe bye wo, n nii wāyigi cā, fāā wo tesē wādiyai ne. Kla ma ra ye busāā woo, kla ma ra ye car ya woo, n kacān yāā ma nii wāyigi cā. ¹³ N ga waha yia koo ngīl bye na Yesu Crise kāmāy na, woo wii u kaa taha ra fānga na. ¹⁴ Tee -sē ra fen di, ye le pye yō.

¹⁵ Cāā gii cāā na pe ba fe yir le Yesu kapāyīl wāpāā ne nawee- ye, ta n yir Maseduan kāntraha na, ma n tay kui wo, yii ge le cā laha ma yee, ye Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ya me pe kohole ra ye. Tē naa le kapāyīl pāā nawee- ye, yii ya me tee le wāyīl dur ra kē, ma kohole ra ye. ¹⁶ Tē pye Tesaloni wo, ngii wīl ke pye ra na, ye kohole ra ye, ma ke kla nō wāā ra kē. Ye loo pye ke ter tehe nen yaha. ¹⁷ Le sē nii mii n n ke ye naa kohole ndoo ya ye wāleŋ ya ye. Lii loo tē n ke, ye Yesu wāta ye Yater wīl n waha ye ta, ye n naa kayīl pye. Loo na, ye n waha kayīl yāā Yāhā ye busāā. ¹⁸ Āwā, tee ngii nō wāā ra kē, n ke bye yāā. Ke yai ra ye ma sya ta ter. Yagaa, Yepaflohodi tuu pa wa ye kohole kla ne ra kē, ngaa wīl sē maha wee ra na ye. Ye kohole kla wīl n tāy Yāhā ye, ke ma mii diŋ kla gii syi dyaŋ ke dugu n tāy Yāhā ye, ke n ke sya. ¹⁹ Wān tii wīl te ma ye na, wangbāy le ma Yāhā ye mii syi dyaŋ, ke ga ba te bye wāā ye kē koo syi, Yesu Crise kāmāy na mii ke le pye ra kē mii syi dyaŋ. Loo wangbāy

nde, kacãn wee le nayõr na ye. ²⁰ Wo Tuhufua Yãhã miingbãŋ yai ke naa n gboho yalebyε, wãɛryãã ma n pye le na ye. Amɛn, le nii ke syi.

Kuasaha fla, syaha ne

²¹ Nawee- mpãy pe ma Yãhã wãm, -ye pe byε syar Yesu Crise myaha na! Yesu kãndeyãrfa mpãy pe ma wo ne nwo, pe ye syar. ²² Nawee- mpãy byε pe ma Yãhã wãm, ma ma nwo, tesẽ mpãy gε ne pe ma u fãngafa byε yĩŋfua kangbãŋ wo, pe byε ye syar. ²³ Yãhã, ke Yesu Crise laantãr wĩĩ pye ye byε kē!

Pɔl saba kaplāŋ Kolosyifa ye

Syaha fla nge

¹ Ndoo Pɔl kē, ndoo wii Yāhā ra yāŋ yi, ma ra ta Yesu Crise tēnlɛhɛ. Ndoo, ma suhu wo Yesu kāndeyārwe Timuti ne, wii me too saba nwo yrūhū nɔ wāā ye kē, ² yii mpāy tee yii le soho Yesu koho wo Kolosyi wo. Ye ma wo Yesu kāndeyārwai, ma maha n sron le kānde wo. Wo Tuhufua Yāhā, ke ke laantār yar ye na tesē ke yrīŋ ne.

Syaha tesē wānar ne Kolosyifa wī na

³⁻⁴ Ye sē yāā, tee wo Yīŋfua Yesu ta ye Yater mii, tesē mpāy bye pe nii Yāhā nawee-, pe ntāŋ pe dye ye tāy mii, wo koo bye luhu. Koo kē, yalebye wo ma nii ye wī pāā Yesu Crise Tuhufua Yāhā ye, wo ne syaha wāā ke kē ye wī na. ⁵ Pe le Yesu cīinde kapāyī yar ye na, kayūhū nkāy tee ga waha yāā Yāhā tāy, pe koo bye yar ye na ma yee, ye ga waha koho taha yaha ke na. Loo ne, ye n Yesu Crise ta ye Yater, tesē Yāhā nawee- ntāŋ n dye ye tāy. ⁶ Le Yesu kapāyī n cāāŋ driyē kur bye wo, nawee- busāā n nii Yesu ta pe Yater. Tee ba le kapāyī fe luhu ye fla na, le sē ba pye la koo syi dyaŋ? Loo na, ye ba Yāhā laantār wī war cīinde. ⁷ Wo tēntēwe Yepafarsyi wii u ntāŋ dye wo tāy, woo kē tuu ye klaha le kapāyī wī ne. U loo pye wo draha wo, u ma Yesu Crise tēnlɛhɛ, u sron. ⁸ U wo yar ma yee, Yāhā Yrā Fānga kāmāy na, Yesu kāndeyārfa ntāŋ dye ye tāy.

⁹ Ma gbe per gii na too ye wī luhu, yalebye wo n pāā Yāhā ne ye wī na. Wo ke nar, ye yai ye naa ke laam wūhū nkāy pye, ke koo yar ye na. Loo na, ye ga laantor yāā, Yāhā Yrā Fānga kāmāy na, tee maha ke kai-cā. ¹⁰ Wo Yāhā nar ke ye ta, ye n

waha naa ye troho tāhā Yīŋfua Yesu yor wo, tesē kai- nkāy ke n tāy u ye, ye n waha naa koo pye. Loo na, ye ga naa kayūhū ter bye pye; kaa ga maha naa n taha ye kacān na, Yāhā kuɛ ye. ¹¹ Wo Yāhā nar ke ye ta ye n waha naa yii plāhā ke fāngayūhū kāmāy na. Loo na, ye ga waha naa wāfāy ter bye sya laanyīn ne, tesē nuhu ne. ¹² Ye ga waha syaha wāā wo Tuhufua Yāhā kē nuhu ne. Ye sē yāā, ke ye ta ye ga waha kayūhū yāā ke cāā- fla wo, kayūhū nkāy ke ta yaha mpāy kē pe ma ke wām.

¹³ Wo Tuhufua Yāhā kē ke wo tyīn sya wam fānga koho wo, ma wo le ke Dyabua Yesu yīnfar yai wo. ¹⁴ Woo kē u wo sya yaha, ma wo kapee- laha kāā wo yīŋ na.

Yoo kē Yesu Crise ne?

¹⁵ Yesu Crise ma Yāhā yirfua, wo woo yāā.

Yāhā koo na, waa saha ke yāā ye.

Kai- nkāy bye Yāhā ke tāhā,
Yesu Crise woo u ma ke bye yaha ye.

¹⁶ Woo kāmāy na kai- bye tāhā,
yāhāyīŋ na tesē kāntraha ne,
kai- nkāy nawee ga waha ke yāā
yīnde ne,
tesē nkāy ne nawee saha ke yāā
yīnde ne ye.

U fānga ter bye tāhā, yīnfar ter bye
ne,

sāndāā ter bye ne pe fānga ne.

Kai- bye tāhā woo kāmāy na,
ke maha tāhā woo kē.

¹⁷ Kai laa sē bii tāhā wa ye, woo pye.
Woo kāmāy na, kai- bye ma ke wānii
na.

¹⁸ Ye cā, yīŋ koo kē
ke ma kadye teebɛhɛ bye yaha
ye.

Koo syi dyaŋ Yesu Crise ma
u kāndeyārfa yawār bye yīŋ na.

Woo kē u ke kai- bye fegbesaha ta,
woo kē tuu cāā yir gbā wo,
ma dur ba yrāŋ na.

Loo ne, u ma yaha ye kai- bye wo.

¹⁹ Le tāy Yāhā ye,
ke n nii ke ya yar woo ya na,
u n nii Yāhā yirfua.

²⁰ Wān tii bye te ma kântraha na,
yāhāyīn ne, tesē nawee- ter bye
ne,
Yāhā yee koo ga te wāā le
ke ya ne ke Dya kāmāy na.
Loo ne, Yāhā n pa yrīn ne,
ke Dya ntān kāmāy na,
ntān mpāy pe woo yaliile wo
pe ba u kuey mar boo trā na.
Yagaa, nawee- ga waha wāā le Yāhā
ne.

²¹ Faale wo, ye bya ba dey Yāhā ne,
ye sē ba ke cā ye. Ye pye gē pye ke
napī-, ma naa kapee- ga ye laam wo,
ma naa ke pye. ²² Yagaa, Yāhā ye ta
ye n wāā le ke ne ke Dya gbā kāmāy
na, yaliile wo u pye kântraha na, pe
n ba u boo. Loo na, Yāhā ta ye ga
waha crā ke na, ye laam ne pe laha,
tee maha sron, kapee laa saa maha
pye ye yīn na ye. ²³ Koo ngī bye ga
waha pye, ye ma nii le Yesu kapāyī
wūhū sya cīnde, ye ma waha yīi na,
ma kuee le Yesu kānde wo, ye ma nii
koho taha n yaha le kapāyī kayūhū
na. Loo kapāyī nde pāā ye ye, tesē
kântrahafa bye ne, ndoo Pōl ma le
tēnlēhē.

*Pōl ma Yesu kāndeyārfa
yawāhāfa tēnlēhē*

²⁴ Yagaa, kadye wāfāy gii tē n sya
ye wīi na, n ke sya nuhu ne. N cā
le ga ba laa yō ye kē. Koo wāfāy
nge, u Yāhā Yīndefua Crise ke cāā
yar yaha wa, n ga koo wāfāy nge bye
sya tān, le n laa yō Yesu kāndeyārfa
yawāhāfa kē, poo mpāy pe ma mii
Yesu kadye dya. ²⁵ N nii Yesu
kāndeyārfa yawāhāfa tēnlēhē, Yāhā
ra taha loo na, ma yee n ke Yāhā
kaplān bye pāā tān nawee- ye.

²⁶ Koo kaplān ngī, Yāhā sē le yar
yāā faalefa na ye, ke le yar yagaafa
mpāy na pe ma ke koho wo. ²⁷ Koo
kai- ngī, waa sē ke war yāā faale wo
ye, ke sron yō. Ye sē yāā, le tāy Yāhā
ye, ke n yee koo ga ke yar nawee- ter
bye na. Koo kē ngī: Tee seefar le u
Crise ne, ye ga cā ye yee, ye ga ba ye
Yāhā nayōr lay yāā. ²⁸ Loo ne, wo
u wīi pāā nawee- ter bye ye, ma pe
yar n waha le ne, ma le klaha pe ye

laantor busāā ne. Mpāy pe seefar le
u Crise ne, wo n ke pe laam pe plāhā
u kānde wo, wo n ba pe yar u na.
²⁹ Ta tēn ne loo ne. N nii waha, ma
le tē Yesu Crise fāngangbān kāmāy
na.

2

¹ N n traha ye cā, n n fāy cīnde
wāfāy Yāhā wānar ne ye wīi na, tesē
Yesu kāndeyārfa bye ne Ladusye
wo, tesē Yesu kāndeyārfa mpāy bye
ne, pe sē ra cā yāā ye. ² N wāfāy nge
sya ma yee, ye bye laam n wāflan
yāā Yesu kānde wo, tesē ye n seefar
le yīi ne, ye ntān n dye yīi tāy. N
loo pye ma yee, ye waha laantor yāā,
ye Yāhā kaplān cā laha, kaplān nkāy
waa sē ke cā yāā ye. Koo kaplān
ngī u Yāhā Yīndefua Crise wīi pāā.
³ Woo kē u Yāhā wūhū bye cā tān,
u maha ma Yāhā laantor ne. U ga
waha koo bye yar ye bye na.

⁴ N kai- ngī bye yar ye na, ye ma
syi waa n ba ye wlan yigi u dawar
kaplāntāhā ne ye. ⁵ Ta fla ke sya dey
ye ne mii, ta laam poo -sē ma ye ne
yalebye. Tee yīi plāhā, ma kuee le
Yesu kānde wo, le tāy ra ye nuhu ne.

Yesu Crise woo u ma yīn

⁶ Tee Yesu Crise ta ye Yater, -ye naa
n yār u kānde wo, nawee- n le yān cā
ye na, ye seefar le u ne. ⁷ Katyigi ke
ke nnen gbāā kântraha na mii, -ye
ye laam nnen gbāā Yesu na koo syi!
Ye tyii Yesu n yīn yāā ye kankai- bye
wo! -Ye naa yīi plāhā, ye naa n kuee
u kur ye. Koo kai- ngī kē pe naa ye
klaha. Yāhā ke ke laantār wīi lii pye
ye kē, ye ma n faha le na ye, -ye naa
syaha wāā ke kē!

⁸ -Ye yīi yigi, waa ma syi u ye wlan
dawar kaplān ne ye! Nawee laam
kaplān kē koo ne, yīn wee ke na
ye, nawee- kapīi wūhū kē. U Yāhā
Yīndefua Crise wīi sē kē koo ngī ne
ye. ⁹ Yāhā ke ya wūhū bye yar tān
gbaa na u Crise kāmāy na. ¹⁰ Tee
seefar le u ne, ye Yāhā wūhū bye yāā
tān. Ye sē yāā, woo ma fānga ter bye
yīn na, yīnfar ter bye ne.

¹¹ Tee seefar le u ne, ye nii mii ye kũũ. Koo yĩntaha kē Yesu Crise ye yi kãã kapee- wãpyeŋ wo. Koo kē Crise wãkũũ, naweete wãkũũ sē kē ye. ¹² Ye sē yãã, tee tãã yi loho wo, ye le sya ma cã Yãhã fãnga kē ke Yesu Crise ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye. Ye wãtããyi yĩntaha kē nde: Le ma mii, ye bya ba wãã le u ne gbĩ laam wo nakur, Yãhã n ye ta ye n yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye.

¹³ Faale wo, ye pye nakur draha wo Yãhã ye, ye kapee- wãpye wĩ na. Ye sē ba cĩnde Yãhã cã ye, ye sē maha ba kũũ Crise wãkũũ ter na ye, koo kē. Yagaa -sē na, Yãhã ye ta ye n yir poo gbã wo, ma dur ba yrãŋ na woo kãmay na, ma ye kapee- bye laha kãã ye yĩŋ na. ¹⁴ Le nii mii saba dyaŋ le yrũhũ le na ma yee, Yãhã fue ma wo na wo kapee- wãpye wĩ na. Yãhã n woo saba wĩ kua kãã wo yĩŋ na, yaliile wo Yesu Crise ku wo wĩ na trã na. ¹⁵ Yãhã u gbã ta, ma sãndãpee ter bye fãnga pye klaha-tãŋ, pe yĩnfãr ne. Ke yia pe fãnga na nawee- bye yĩnde na Crise gbã kãmay na. Ke syi u nii yiafua fãnga ter bye na.

¹⁶ Loo na, ye ma syi ye naa waa kapãn luhu ye dir wĩ na, tesē wãn tii ne tee n wo ye. Ye ma syi ye naa waa kapãn luhu kapĩ- nkãy wĩ na, tee yai ye pye gbargbar per syi wo, yronfuē yĩmper ne, tesē kanii per ne ye. ¹⁷ Koo kai- ngĩ ma mii u Yãhã Yĩndefua Crise kayũhũ yĩm ya dyaŋ. Yĩm ya wee kla ye, Crise woo gē kē tuu ga waha u kayũhũ wãã ye kē.

¹⁸ Ye ma syi ye naa kawarfuafa kaplãŋ luhu ye Yesu kãnde wãyãr wĩ na ye. Ye ma syi ye yii tege tãã ye, ye naa yãhãyiŋ tẽnlehe sey poosyifa wãŋ syi dyaŋ ye. Poo ma yãã mii wãytãã dyaŋ pe na, ma ngaa yãã, pe ga le ta kangbãy pe laam wo. Yĩŋ wee ke na ye, yataŋ gboho ter pe na, naweete kacãn ter ya te ma pe laam wo. ¹⁹ Pe sē Yĩnfua Yesu wĩ klaha nawee- ye ye. Woo -sē kē u n ta, u kãndeyãrfa yawãhãfa n

gaha yahasee ye, loo le n tãy Yãhã ye. Le ma mii yĩŋ wãŋ syi dyaŋ, ke ma kadye teebɛɛ kur bye yaha ye, ke kadye n nii n ɛ. Ke kadye teebɛɛ bye gbã te ya na, sohosar fla na, tesē nnen ne.

²⁰ Nawee ma ku, u yĩŋ yi kãã kapĩ- wũhũ wo. Tee -sē nii mii ye ku u Crise ne, le ma mii ye yi kãã kapĩ- wũhũ wãfãy wo. Nwa ye n maha yii le yaha kapĩ- wũhũ kãnde wo?

²¹ Pe ma ye pye ma yee, ye ma digi nge di, kapĩ ne; ye ma digi nge ter pye di yãŋ wãpyedyãŋ ya, kapĩ ne; ye ma tɛ kla nge na, kapĩ ne; nwa ye n nii ke sya cĩnde? ²² Nawee- kaklaha ya kē koo ne. Yĩŋ wee ke na ye, ke ga ba kua kãã. ²³ Koo kapĩ- wũhũ pyefa, pe pe ya ta poo ma kacãŋ-, pe sē -sē wee ngaa gɛ ye. Pe pe kai- pye pe ya koho fãnga na ma yee, poo pe ya tege tãã ye. Pe pe ya kadye ka n fãy, pe koo ngĩ bye pye pe yataŋ kãnde na.

3

-Ye naa Yãhã wũhũ ke, koo ke ma yĩŋ!

¹ Tee nii mii ye yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye u Yãhã Yĩndefua Crise ne, ye yai ye naa yãhãyiŋ wũhũ koo ke. Koo fla na, Yãhã u Crise ta u n nii ke kãndigi kue ye kai- bye yĩŋ na. ² Ye ma syi ye kãntraha wũhũ ta yahasee ye ye, -ye Yãhã wũhũ koo ta yahasee ye!

³ Ye sē yãã, le ma mii ye wee driyē nge laam wo nantãŋ ye, ye n poho Crise ne Yãhã fla na, nawee- saha loo yãã yĩnde ne ye. ⁴ Yagaa, tee n poho Crise ne Yãhã tãy, per gii Yãhã ma ba u ta u n dur ba kãntraha na nawee- bye yĩnde na, woo wii too n poho u ne, wo bye ga ba wãã nii u ne kai- bye yĩŋ na u nayɔr fla wo.

Kolosyifa faale wũhũ, pe yagaa wũhũ ne

⁵ Nawee ma ku, u yi kãã kapee- wãpyeŋ wo. Tee -sē nii mii ye ku Yesu Crise ne, ye tyii ye kapee- wãpyeŋ na mii tyatyãhã ter bye

dyaŋ, tesē katār rii byε ne te sē yō ye, ma suhu yīnde wān byε wāke ne, tesē koho wāwahater ne wale kuε ye. U wale ga nii u ye mpar wāŋ dyaŋ. ⁶ Mpāy pe kapee- ngī pye, Yāhā laam ga ba war pe ne, ke n pe pēn. ⁷ Faale wo, tee pye kapee- koho wo, ye naa koo kapee- ngī pye.

⁸ Yagaa, ye tyii kapee- ngī wāpyeŋ na mii laam wāwar dyaŋ, ncafūhū wādiŋ ne, tesē napeer ne. Ye ma syi tyεhe n naa n yi ye yē wo, tyatyāhā kaplāŋ ne ye! ⁹ Ye ma syi ye kawar fua naa n taha yii na ye! Ye sē yāā, ye ye faale kapee- wāpyeŋ miy yaha, ¹⁰ ma klaha nii nafām. Ye ga naa n nii koo syi ya, ye sya ba nii mii Yāhā wāŋ syi dyaŋ, Yāhā gii ke nawee tāhā. Ke syi, ye ga ke cā cīnde.

¹¹ Ye ma Yāhā cā cīnde, loo le ma yīŋ. Ma -sē yee, ye ma Yiifee- woo, ye wee Yiifee- woo, ye kūū woo, ye sē kūū woo, ye ma yāmpa woo, ye wee yāmpa woo, le tāy ye ma kulaafa woo, ye ma nyēfigifa woo, yīŋ wee koo kate- ngī wī nen laa na ye. U Yāhā Yīndefua Crise woo u ma yīŋ kai- byε wo, ye byε n poho woo kāmay na.

¹² Ye ma Yāhā wām. Ye ntāŋ dye Yāhā tāy, ke n ye yāŋ yi, ye nii ke wām. Loo nde na, ye yai ye naa koho le yii ye, -ye naa laantār yar yii na, -ye naa yii tege tāā ye, -ye ta ye wī naa n tāy nawee- ye, -ye naa nii laanyīn ya ne! ¹³ -Ye naa n nii pra yii ne, ye nampyeŋ wii ma laa tee pye ye na, ye yai ye tyii le kapee fue na ye kuāŋ ne. Ye yai ye naa n tyii ye kapee- foho na yii kē, mii Crise tyii ye kapee- foho na u kuāŋ ne mii.

¹⁴ Lii le ma yīŋ, ye tyii ye ntāŋ n dye yī tāy, loo ga ye ta ye n sroŋ wāā le.

¹⁵ Crise tuu yrīŋ mpāy wāā ye kē, ye tyii poo wī n naa n nii ye laam wo, -ye n naa ye troho tāhā loo kānde na yalebye! Ye ma nii koo syi, ye byε ga naa n nii yīmbui nen na, yii mpāy tee ma Yesu kāndeyārfa. -Ye naa syaha wāā Yāhā kē kai- byε na! ¹⁶ Ye tyii u Crise kapān n nii gbāā ye laam wo, le cīnde wūhū byε ne.

Loo na, ye yai ye laantor yāā, -ye naa yii klaha le Crise kapān ne, -tee naa yii laam too kai- na! -Ye naa syaha wāā Yāhā kē, -ye naa yay le nuhu ne ke kē! -Ye naa koo ngī pye Yāhā wāsey yay ne, tesē Yesu kāndeyārfa yay taa ne, ma suhu yay taa ne tii Yāhā te le ye laam wo.

¹⁷ Kaplāŋ nkāy byε tee ga naa n pāā, -ye naa ke pāā Yīŋfua Yesu miyūhū n yi le na. Tesē, kai- nkāy byε tee ga naa n pye, -ye naa ke pye u miyūhū n yi le na! Yāhā ke ke laantār wī lii pye ye kē, ye ma n faha le na ye, -ye naa syaha wāā ke kē Yīŋfua Yesu kāmay na!

Yesu kāndeyārfa pe nampyeŋ- ne

¹⁸ Coo, yīnfar wāā ma puai kē, taa naa n luhu u ye! Loo ne le sroŋ Yesu kānde na. ¹⁹ Puai, tyii ma coo ntāŋ n dye ma tāy, ma'a syi ma ma laam waha ter u ne ye.

²⁰ Kicar, -ye naa n luhu ye seefa ye kai- byε wo! Loo ne le yō Yesu kānde na. ²¹ Seefa, ye ma syi ye laam n waha ter ye pii ne ye! Mii loo sē ne ye, pe ga waha yee, pe wī sē n tāy ye ye ye.

²² Tēntē-, -ye naa n luhu ye yīŋfa ye kai- byε wo, kāntraha nge na. Pe yīnde ma ye na woo, pe yīnde wee ye na ye woo, -ye naa pe wī pye yalebye! Ye ma syi ye yee, ye ga naa pe wī pye, ye wī n tāy pe ye loo wī na ye. Tee n ke ye wī n naa n tāy Yīŋfua Yesu ye, -ye naa ye yīŋfa wī pye laanyōm ne. ²³ Le ma pye tēn lii tēn lii, -ye le tē yō nuhu ne! Ye sē yāā, ye le tē Yīŋfua Yesu kē, ye sē le tē naweete kē ye. ²⁴ -Ye ye laam too nde na: Yāhā kayūhū nkāy ta yaha ke nawee- kē, Yīŋfua Yesu Crise ga ba ye dāā ke ne. Ye sē yāā, ye tēn tē woo kē. ²⁵ Wii tuu -sē kapee- pye, Yāhā ga ba u pēn u kapee- wī na. Yāhā -sē nge, le tāy ma ma nangbāŋ woo, ma ma nafla woo, nawee- byε ma wāceŋ ke yahasee ye.

4

¹ Yii mpây tee ma yĩŋfa, -ye naa n sronj ye tēntē- ne, -ye pe yigi naa n yō! -Ye ye laam too nde na: Ye bya, ye Yĩŋfua ma yāhāyĩŋ na, wii tee yai ye naa n luhu u ye.

Pɔl Kolosyifa yar kai- ne

² -Ye naa n pāā Yāhā ne yalebyε! Ye ma syi ye naa n faha loo ne ye! -Ye naa syaha wāā Yāhā kē, ke laantār wūhū nkāy wī na ke n pye ye kē. ³ -Ye naa Yāhā nar ta bya wī na, ta n waha nii yāā, n naa u Yāhā Yĩndefua Crise cīnde wī yar nawee- na, cīnde wī lii pe sē le cā yāā ye. Ye sē yāā, loo cīnde nde wī ne tē ma nwompihi wo. ⁴ N taha loo cīnde nde wāpāā na. -Ye Yāhā nar ta n waha le pāā laha nawee- ye.

⁵ Mpây pe wee Yesu kāndeyārfa ye, -ye naa ye troho tāhā pe ne laantor ne. Ye ma kāhā yāā tee ga waha Yesu wī pāā pe ye, -ye naa le pye. ⁶ -Ye naa kaplāyūhū pāā pe ne, laantor ne! Wii ma ye yey lii ne, -ye ufua klaha cīnde ne!

U saba kuasaha fla, syaha ne

⁷ Kai- nkāy ke ma ra wūhū, Tesyihii wii u ma wo Yesu kāndeyārwebua, u n gaha naa ke tōr ye ye. U ma ra tēntēwε Yesu tēn na; u koho le ra ye. ⁸ N u lehe wāā ye ye, u ga wo wūhū pāā ye ye, tuu ye ta ye n waha laanyĩn yāā. ⁹ Pe ma pe syām ye klofua Wonasyimu ne. U bya ma wo Yesu kāndeyārwebua, u sronj le kānde wo. Poo pe syām, pe n gaha ye yar kai- nkāy byε ne, ke n pye wo fla na nwo.

¹⁰ Arisarke wii u ma nwompihi wo ra ne, u ye syar, woo tesē Barnabaase cīfua Mareke ne. N ba u Mareke wī cāā pāā wa ye ye. U ma ba ka ye fla na, -ye u yigi yō!
¹¹ Yesu wii pe n yee Yituse, u bya ye syar. Poo naam tāā mii ya me pe ma Yiiffee-, ma Yesu kānde yār, ma nii tēn tē ra ne Yāhā Yai myaha na. Pe wī nuhu le ra laam wo, ma maha ra laam yĩn.

¹² Yepafarsyi wii u bya n yi ye klo wo, u bya ye syar. U ma Yesu Crise tēntēle. Yalebyε u Yāhā nar ye wī na cīnde wānar, ma yee ke wāε laantor wāā ye kē Yāhā wūhū kuε ye, ye n ke laam wūhū cā, ye naa ke pye. ¹³ -Ye yāŋ, n cā ye wī sronj gboho Yepafarsyi laam wo cīnde, yii Kolosyifa, tesē Ladusyεfa bya ne, tesē Yeraploŋsyifa ne. ¹⁴ Wo naambiyābua Luke wii u ma dohotar, woo tesē Demasu ne, pe ye syar. ¹⁵ -Ye Ladusyε Yesu kāndeyārfa syar, -ye Nehεfaa syar, woo tesē Yesu kāndeyārfa mpây ne, pe pe ya wāā u kaha wo. ¹⁶ Ye ma ba saba nwo kal tāŋ wa ye yawāhāfa byε ye, ye ta pe n u kal Ladusyε Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bya ye. Saba wii tē -sē yrūhū wāā Ladusyεfa ye, pe ma u nɔ wāā ye kē, -ye u kal yii ndonj! ¹⁷ -Ye Arisyipe yar, pe u taha Yĩŋfua Yesu tēn lii na, u le tē yō!

¹⁸ Kaplāŋ nkāy ke ga taha yagaa, ndoo gε kē tē ke yrūhū ta koho ne: Ndoo Pɔl, n ye syar. N ma nwompihi wo, ye ma n faha le ne ye. Yāhā ke ke laantār wūhū pye ye byε kē.

Ɔol saba cir kaplān Tesalonifa ye

Syaha fla

¹ Ndoos Ɔol tesē Silaasyi ne, Timuti ne, wii kē too saba nwo yrūhū nō wāā ye kē, yii mpāy ye ma Tesaloni wo, ma seefar le wo Tuhufua Yāhā ne tesē wo Yīnfua Yesu Crise ne. Wo syaha ma ye ye. Yāhā ke ke kayī wāā ye kē tesē ke yrīn ne.

Tesalonifa troho wātāhā tesē pe Yesu wāta wī ne pe Yater

² Wo syaha wāā Yāhā kē yalebye ye bye wī na. Wo ma maha nii n pāā Yāhā ne, wo sē n faha ye wī ne ye. Wo loo pye yalebye. ³ Ye Yesu ta ye Yater, ma nii woo laam wī ya pye. Ye ntān dye yii tāy, loo maha ye ta ye n nii tēn tē yii kē. Ye maha koho taha yaha Yesu na. Wo ma nii n pāā Yāhā ne, wo sē n faha koo kainingī bye wī ne ye. ⁴ Wo nna, waa u Yesu kāndeyārwai ne, wo cā ye ntān dye Yāhā tāy ke n ye yān yi, ma yee ye nii ke wām. ⁵ Too Yesu kapāyī pāā ye fla na, wo sē le pāā ye ye wo yē kaplān ya ne ye. Yāhā Yrā pye wo ne, koo kē fānga n nii wo kaplān na. Wo ba le cā laha ma yee, le Yesu kapāyī ma cīnde. Too pye ye ne ma naa wo troho tāhā kii syi, ma yee ye waha kayī loo yāā, ye le cā. ⁶ Ye wāfāy yāā gboho Yesu wī na, ma sye ma le Yāhā kaplān sya nuhu ne, nuhu tii syi Yāhā Yrā Fānga te le nawee- laam wo. Tee loo nde pye ke syi, ye ye troho tāhā wo wān syi dyaŋ tesē wo Yīnfua Yesu ne. ⁷ Loo nde ta, Yesu kāndeyārfa mpāy pe ma Maseduan kāntraha kui wo, tesē Yakayi kāntraha kui ne, poo mii bye ga waha yān ye na. ⁸ Le Yesu wī gbe ye fla na, ma cāān n gaha Maseduan kāntraha kui bye wo, tesē Yakayi kāntraha kui ne. Loo ya sē ne ye, tee Yāhā ta ye Yater kii syi na, nawee- le luhu tebehe bye wo. Wii ge saha

laa pāā taha le na nantān ye. ⁹ Too ba ka ye fla na, ye n ba wo yigi yō mii, nawee- bye loo pāā. Ye mpar wān tii tee ba ta too ma yāhā, ye too nde bye miy yaha. Cīnde Yāhā gii ke wān bye tāhā, ye ye yīntaha sroŋ koo ya ye, ma ke tēn tē. Yagaa ye ke Dya wādurban sēn. Nawee- bye maha loo pāā. ¹⁰ Yesu woo kē u ma Yāhā Dya, Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye. Woo kē, tuu wo sya yaha, Yāhā ma n ba wo sāhā wo kapee- wī na ye. Yagaa, ye woo wādurban sēn, yaliile tuu ga ba yir yāhāyīn na u dur ba kāntraha na.

2

Ɔol troho wātāhā Tesalonifa fla na

¹ Yii mpāy tee ma wo nna Yesu kānde wo, yii ge le cā ma yee wo wākan ye fla na, ke sē yi wāwaha ye, mpāy Yāhā kapāyī sya cīnde. ² Ye maha cā ma yee, too ba yir klo lii wo pe n yee Filipe ma cā pa ye fla na, pe ba wo tyehē ma wo nuhu ke fla na. Le sē -sē ba kai kua wo ye ye. Yāhā fānga wāā wo kē, wo n pa maa le kapāyī pāā ye ye. Nawee- busāā n yee poo ga sye wo na; loo naa bye ne, wo waha naa n gaha le kapāyī wāpāā ne. ³ Kapāyī lii too n pāā nawee- ye, wo sē le wā klaha ta kawar wī ye, wo sroŋ le wāpāā ne ye ye, wo sē maha n ke wo nawee- plaha le kāmpee laa ter wo ye. Aye, kaplān nkāy ke sroŋ Yāhā ye, koo kē too n pāā. ⁴ Koo kē, ke wo yān yi ma wo taha ke kapāyī wāpāā na nawee- bye ye. Wo sē n ke wo wī n naa n tāy nawee- ye ye, wo n ke wo wī le naa n tāy Yāhā ye, koo gii ke wo laam wūhū yān. ⁵ Ye le cā laha ma yee, wo sē wo yē ta sīsī kawarfuafa dyaŋ ye, wo yē kapān laa sē le yar ma yee, wo koo ngī pye war wī na ye. Yāhā yīnde ma wo na. ⁶ Wo sē myaha ke ye ye ye, wo sē maha myaha ke waa ter ye ye. ⁷ Too sya mii Yesu Crise tēnlehe, wo sē wii ta fāngafa ye laam wo ye.

Aye, ye ntāṅ ba dye wo tāy, nahafua wāṅ syi dyaṅ tuu ne u pii gbihi n yigi. ⁸ Ye ntāṅ pe dye wo tāy, loo nde ta, wo n ba yer le Yāhā kapāyī wāyar wī na ye ye. Loo ya sē ne ye, wo ba yer wāku wī na ye kē. Ye wī ba gboho ter wo laam wo, koo kē! ⁹ Yii mpāy ye ma Yesu kāndeyārfa, tēn lii too naa n tē, ma naa wāfāy gii fāy, ye le cā: Too pye ye ne ma naa le Yāhā kapāyī yar ye na, wo naa tēn tē ke yai ke yīmper. Wo sē naa ye fāy laa gē ne ye. ¹⁰ Yii mpāy tee Yesu ta ye Yater, too pye ye ne, wo troho wātāhā ter pye gbegbe ma maha ba sron, wāteepye sē maha pye le na ye. Ye bye le yāā yīnde ne, le maha pye Yāhā yīnde na. ¹¹ Ye cā ma yee, wo pye yii nanem bye ne, mii tuhufua dyaṅ u pii ne. ¹² Wo naa ye laam gbā, wo naa ye laam yīn ye kē, wo naa ye nar ye naa ye troho tāhā Yāhā yor wo, Yāhā koo kē ke ye yee dye ke Yai wo, ma maha ye ta ye n ke nayōr yāā.

Wāfāy sē waha Tesalonifa ta pe n le Yāhā kapāyī sye ye

¹³ Wo maha syaha wāā Yāhā kē yalebye laa ter ne, loo ne nde: Too le Yāhā kaplāṅ pāā ye ye, ye le luhu. Ye sē le sya mii naweete yē kapān ya dyaṅ ye, ye le sya ma cā Yāhā yē kapān ne. Le -sē ma cīinde, Yāhā yē kapān ne. Loo kapān nde tēn tē ye laam wo, yii mpāy tee Yesu ta ye Yater. ¹⁴ Yesu kāndeyārfa yawārfa mpāy pe ma Yude kui wo, poofa mii, pe seefar le Yesu Crise ne. Pe wāfāy yāā gboho le Yāhā kapāyī wī na. Wo nna, ye yāṅ pe na, koo kē wāfāy gii ke ye dye yagaa, ye ke sya laanyīn ne. Wānuhu gii ye terfa pe ye nuhu yagaa, Yiifēe- naa pe Yude Yesu kāndeyārfa nuhu koo syi. ¹⁵ Poo Yiifēe- ya kē, pe naa pe faale Yāhā kaplāṅ tōrfa boo, ma sya ba wo Yīṅfua Yesu boo. Yagaa, pe maha mii pe wo kar teebēhe bye wo. Pe wī sye Yāhā ye, pe ma nawee- bye napī-! ¹⁶ Koo kē, pe n nii n sye wo na fānga ne ma yee, mpāy pe wee

Yiifēe- ye, wo ma n le Yāhā kapāyī pāā pe ye pe n sya yaha ye. Pe yagaa kapee- nkāy pe n pye, ma le taha faale cāā wūhū na, koo ngī bye n ta, Yāhā laam n war pe ne.

Pōl n traha u maha Tesalonifa yāā

¹⁷ Wo nna, wo cāāṅ wii na, ma dey wii na, wo laam sē -sē faha ye na ye. Loo ne, le sē ma- ye, ye wāyāā laam n wo yigi fānga ne. ¹⁸ Wo naa n traha wo dur ga ye fla na. Tēhe syāṅ bye, ndoo Pōl yee, n ga ka ye fla na, Setane sāndāpee yīṅfua n yer tā wo na. ¹⁹ Wo Yīṅfua Yesu ma'a dur ba per gii, ye wī sē na, le ga ba nii nuhu wī wo ye, le ba wo myaha gboho wo Yīṅfua Yesu ye. Āwā, wo koho taha yaha yii poo na, wo myaha n waha ba gboho Yesu ye. ²⁰ Yii me tee ga ba ta wo n cā wo yee, wo yia wo naa nuhu di.

3

¹ Ye wāyāā wī le gboho ter wo laam wo, wo n gblihi laa ma kuee wii ya klo nde wo pe n yee Aten, ² ma wo nampyeṅ Timuti nō wāā u ga ye yāṅ. Timuti tēn tē wo ne Yāhā kē, le Yāhā Yīndefua Crise kapāyī wāyar ne nawee- na. Tee mii Yesu kāndeyārfa, wo u lehe wāā ye ye, u ga ye ta ye n fānga yāā ye naa le Yesu kānde yār, tuu maha ye ta ye n naa n gaha yahasee ye le wo nuhu ne. ³ Loo na, pe napī- pe wo bye fāy wāfāy gii ne, koo wāfāy nge ma n waha yia ke ye laam wlāhā ye. Yii gē le cā ma yee, koo wāfāy nge saha ke laa wii Yesu kāndeyārfa yīṅ na ye. Yāhā kē ke loo ta. ⁴ Ye cā, too pye ye fla na nantāṅ, wo ba ye cāā yar yaha ma yee, pe napī- ga ba naa wo bye fāy. Loo le n pye yagaa wo bye na, ye n nii le yāā. ⁵ Loo ne, ye wāyāā wī le gboho ter ta laam wo, ta n gblihi laa ma Timuti lehe wāā ye ye u ga ye yāṅ, ye ma ye n pye mii le Yesu kānde wāyār ne. N ba fya ma yee, laa na sāndāpee yīṅfua ga pye u ye tyīn yi kāā le Yesu kānde wo, wo tēn bye n nii tēwai ye fla na.

Pɔl laam yĩn Tesalonifa ne

⁶ Yagaa, Timuti tuu ka maa ye yãŋ, ma dur ba wo ye, u kayũhũ pãã wo ye, ye troho wãtãhã wĩ na le Yesu kãnde wo, tesẽ ye ntãŋ wãdye wĩ ne yii tãy. U wo pye ma yee, wo wĩ ma le tãy nii ye laam wo. U maha yee ye wãyãã laam ke wo yigi mii, wo wãyãã laam bya ye yigi ke syi dyaŋ. ⁷ Wo nna, kapee- nkãy ke wo dye, ma suhu wãfãy gii ne ke ma wo na, too -sẽ Timuti kaplãŋ ngĩ luhu ye wãyãr wĩ na le Yesu kãnde wo, loo nde wo laam yĩn. ⁸ Yagaa, too cã ye yii plãhã ma kuee le Yesu kãnde wo, loo nde wo kadye sãhã wo kē, ma maha fãnga gaa taha wo na. ⁹ Yãhã wĩ gboho wo laam wo, ke maha ta ye wĩ n nii wo ye nuhu wĩ ma sya ga ta ter. Wo syaha kloŋ ter Yãhã na loo nde ne. ¹⁰ Ke yai ke yĩmper, wo ke nar wo laam bye ne, ke le sya wo ye, wo n waha ka wo ga ye yãã yĩnde ne. Laa ma pye, le ye wlãhã ye Yesu kãnde wãyãr wĩ ne, wo n ga le gbihi ye kē. ¹¹ Wo Tuhufua Yãhã koo gɛ tesẽ wo Yĩnfua Yesu ne, pe le sya pe kãnde gbihi ta, wo n waha ka wo ga ye yãã! ¹² Wo Yĩnfua u ta kaa n naa n taha ye ntãŋ wãdyen na yii tãy tesẽ nawee- bye ntãŋ wãdyen ne ye tãy, le n sya ba nii mii ye ntãŋ pe dye gboho wo tãy mii. ¹³ Tee wo Yĩnfua ta ye Yater, u ta u wĩ n nii gbãã kuee ye laam wo, laa wãpee ma n pye ye laam wo ye. Loo na, wo Yĩnfua Yesu ma ba dur ba mpãy bye ne pe ma u kur ye, ye laam bye ga ba nii gbegbe wo Tuhufua Yãhã yahasee ye. Ngaa ma n waha wo cer Yãhã na ye.

4

Troho wãtãhã gii syi ter ke n tãy Yãhã ye

¹ Wo nna, yagaa too ye klaha ye yai ye naa ye troho tãhã mii le n waha naa n tãy Yãhã ye, wo cã loo ne tee n pye. Yagaa, waa ye nar waha wĩ nen nde ne wo Yĩnfua Yesu myaha na: Tee ye troho tãhã mii, -ye kaa gbihi taha naa n gaha ke wãtãhã

na! ² Kai- nkãy wo Yĩnfua Yesu yee tee yai ye naa n pye, wo ke yar ye na. Ye ke cã.

³ Lii le ma Yãhã laam wĩ loo ne nde: -Ye ye troho wãtãhã ter ta, ke n naa n yõ, ke naa n nii gbegbe, -tee yii yigi tyatyãhã kue ye. ⁴ Ye bye, -ye naa kacãn yãã ye ca kue ye, -ye naa nagboho ta pe na. Lii le yõ Yãhã ye, -ye naa loo pye! ⁵ Ye ma syi ye flefle n gboho ter ye na mii nawee- mpãy dyaŋ pe sã cĩnde Yãhã cã ye. ⁶ Waa ma syi u kapee pye u nampyen na loo nde ne ye! Waa ma syi u dugu u nampyen na kai laa wo ye. Wo ye yar waha wa loo nde ne ma yee, mpãy pe koo kapee- ngĩ ter pye, Yĩnfua ga ba pe pẽn. ⁷ Ye sã yãã, Yãhã sã wo yee ma yee, wo naa wo troho tãhã tyatyãhã yor wo ye, ke wo yee ma yee, wo wo troho wãtãhã ter ta ke n naa laha kãnkai- bye wo. Loo le n tãy Yãhã ye. ⁸ Loo ne, wii ma loo kaklaha wĩ nen nde sye, naweete kaklaha sã kē tuu sye ye, Yãhã kaklaha kē tuu sye, Yãhã gii ke ke Yrã le ye laam wo.

⁹ Tee mii Yesu kãndeyãrfa, ye ntãŋ wãdye wĩ na yii tãy, laa kafuẽ wee tē ga maha yrũhũ yar ye na ye. Yãhã gɛ ye yar wa, tee ga pye mii, ye wĩ naa n tãy yii ye, ye le cã. ¹⁰ Loo gɛ ne tee n pye ye Yesu kãndeyãrwai mpãy bye ne pe ma Maseduan kãntraha kui kur bye wo. Wo nna, wo maha le nar ye ye, -ye maha kaa taha loo nde wãpyen na. ¹¹ -Ye naa n ke ye naa ye troho tãhã laanyĩn ne, ye sã yai ye nii teger waa ye ye, ye yai ye naa ye yĩŋ kai- gbihi yii ya. -Ye naa tēŋ tē yii ya ye naa ye yē digi ke, mii too ba ye yar wa le ne mii. ¹² Ye ma nii koo pye, waa saa naa n fãy ye yē wãwoo wĩ ne ye, tesẽ mpãy pe wee Yesu kãndeyãrfa ye, pe ma n laa yãã ye na ye.

Yesu ga dur ba kãntraha na mii

¹³ Wo nna, mpãy pe ku ter wa, lii le ga ba pe dye, wo n traha ye cĩnde cã loo nde na. Loo na, ye laam saa wlãhã naa n nii yalebye mii mpãy dyaŋ, pe sã koho taha yaha cĩnde

yrā na ye, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye. ¹⁴ Wo cā ma yee, Yesu ku ma dur, ma yir gbā wo, ma pa yrān na gbaafa ye. Loo ta wo n maha cā ma yee, mpāy pe Yesu ta pe Yater ma sya ba ku, Yāhā ga ba poo bye ta pe n yir gbā wo, pe dur ba yrān na, pe ba nii Yesu ne. ¹⁵ Wo Yīnfua wo yar kai- nkāy ne, waa ke pāā ye ye: Yīnfua ma ba dur n pai, wii mpāy too sē ku wa ye, wo saa ba pye mpāy yahasee ye pe ku ter wa ye. ¹⁶ Wo ga ba luhu tēn gaa ne mii waa dyan tuu gbey fānga ne. Wo ga ba luhu yāhāyīn tēnlehe yīnfua waa yīmbui ne. Wo ga ba luhu Yāhā tūūtūū wāwuu ne. Yīnfua gē ga ba yir yāhāyīn na u tege ba. Mpāy pe ba Yesu ta pe Yater ma sya ba ku, poofa ga ba yir wa gbā wo, pe dur ba yrān na, pe yahasee sya. ¹⁷ Loo kur ye, wii mpāy too ga ba pye nantān yrān na le yale wo, wo bya waa ba yir taha pe na yāhāsyōr wo, wo ga Yīnfua wāā naha ye. Loo na, wo ga ba kuae yai tān Yīnfua ne. ¹⁸ Tee mii ye kaplān ngī luhu, -ye naa ke pāā yii ye, ye naa ye laam yīn loo nde ne!

5

-Ye yii yigi, Yīnfua wādurban ga ba ye fe gbe!

¹ Wo nna, kai- ngī pyeyale tesē ke pyeper ne, ye sē n ke n koo yrūhū yar ye na ye. ² Yii gē le cā laha ma yee, waa saa ba Yīnfua durbaper cā ye. Koo per ga ba pye mii yuhu wān syi dyan tuu ne pa yīmper wo, waa gē saa cā ye. ³ Yaliile nawee- ga ba naa n yee: Yagaa woo, laa wāpee wee ye, ntāncer wī laa wee nantān ye, loo yale -sē ne, le kapeengbāy ga pe fe gbe le pe dye. Pe saa ba wloho yi le wo ye, le ga ba nii mii calaifua wān syi dyan, laha ke ne u fe gbe wāyaa ne. ⁴ Yii poo na, wo nna, tee laa cā Yāhā wī na, ke per saa waha ye fe gbe yuhu wān syi dyan ye. ⁵ Ye sē yāā, ye bye ye ma cāā- nawee-, ye ma yai nawee-, kai nkāy ke yō gbaa na, ye koo pye. Wii mpāy too Yesu

ta wo Yater, yīmper wohofa sē me wo ne ye, wamfa sē me wo ne ye. ⁶ Loo na, wo ma syi wo naa napar pye wo sā wāy naa n faha wo Yīnfua Yesu wī ne mii mpāy dyan pe sē cīinde Yāhā cā ye. Wo yai wo naa wo laam too yalebye wo Yīnfua Yesu wī ne, wo yai wo naa kacān yāā wii na. ⁷ Yīmper kē nawee- pe sā n wāy, yīmper maha kē nawee- pe sēm wo n ter, ma n faha pe ya yaha. ⁸ Wii na, wo ma yai nawee-, wo yai wo naa kacān yāā wii na. Wo ma Yesu ta wo Yater ma maha ta, wo ntān nii n dye wii tāy, le ga nii wo ye mii ntēn nayroho dyan naan miyfa pe le paha tā kadye na. Wo ma wo koho taha yaha wo wāsyayaha wī na, le ga nii wo ye mii ntēn yīncigi dyan naan miyfa pe le paha tā yīn na. ⁹ Ye sē yāā, Yāhā sē wo yān yi ma yee, ke kasāhā te ba too wo na ye. Ke wo yān yi, ma yee wo wāsyayaha yāā wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na. ¹⁰ U Syayahafua ku wo wī na, ma yee wo ba nii u ne yaliile wo u ma ba dur ba. U dur ba wo yāā yrān woo, u dur ba wo yāā too ku woo, loo wī nen ya ne, wo ga ba nii u ne. ¹¹ Loo na, -ye naa ye laam gbā, -tee naa koho le yii ye, ye naa kaa taha ye troho wātāhā na Yesu Crise kānde wo!

Ke kai- wāyar kuasaha

¹² Mpāy pe Yīnfua tēn tē ye kē, ma ye troho wātāhā sron ye kē Yesu kānde wo, ma ye yi n kāā kapee- wāpyen kānde wo, wo nna, wo ye nar, -ye naa nagboho ta pe na! ¹³ Pe tēn lii tē ye kē, ye tyii loo nde n ta, pe wī n naa n tāy ye ye. -Ye naa laanyīn wūhū pye yii kē tesē ye nampyen- bye ne! ¹⁴ Wo nna, wo ye bye nar, mpāy pe tēn wī sye, -ye pe yar le ne ye yee, kayī sē ne pe dye yer ye. Mpāy pe ma, laa le pe fāy, -ye naa pe laam yīn! Mpāy laam pe ma fāhāfāhā kapee- wāpyen ku ye, -ye naa pe yān ye naa laantor kaplān le pe laam wo. -Ye naa ye laam yīn poo mii bye ne! ¹⁵ -Ye naa yii yigi: Ye nampyen- ma kapee pye ye na,

ye ma syi ye le dur u kē ye! -Ye naa kayĩ loo kε, ye naa n pye yii kē tesē nawee- byε ne. ¹⁶ -Ye yāŋ, -ye naa nuhu di yalebya, ¹⁷ -tee naa n pãã Yāhā ne yalebya, ¹⁸ -tee naa syaha wãã Yāhā kē kānkai- kur byε wo! -Ye naa ye troho tãhã koo syi Yesu Crise kãnde wo, yii mpãy tee seefar le Yesu Crise ne. Koo ke ma Yāhā laam wũhũ. ¹⁹ Yāhā Yrã lii Yāhā le le ye laam wo, le ma mii naa dyaŋ Yāhā ke tar ye laam wo. -Ye naa n luhu le yĩmbui nde ye, ke naa ma n fege ye! ²⁰ Wii ma Yāhā kapān laa luhu u laam wo ma le tōr, ye ma syi ye yee, yĩŋ wee le na ye. ²¹ -Ye yāŋ naa n le kai- byε wo, lii ma sron, -ye loo gbe! ²² Lii le -sē pee, -ye loo yãã ye le ta yaha!

Syaha tesē Yāhā wānar fla ne

²³ Yāhā gii ke n pai yrĩŋ ne, ke ta ye n kuee yai tãŋ ke koho wo. Ke ye laam byε ta pe n kuee yai tãŋ gbεgbε, ye yrã ne, ye kadye bya ne, wo Yĩŋfua Yesu Crise n sya ba dur ba! ²⁴ Yāhā koo ke ga le pye ye kē. Ye sē yãã, Yāhā sē n yi ke kapān kur ye ye. ²⁵ Wo nna, ye bya, -tee naa Yāhā nar wo kē yii ndon! ²⁶ Yesu kãndeyãrfa mpãy byε pe ma ye fla na, ye pe byε gbihi syar wo kē, ye pe yar wo byε ma tuhufua nen pii, wo ntãŋ dye wii tãy. ²⁷ N ye nar Yĩŋfua myaha ne, -ye saba nwo kal Yesu kãndeyãrfa byε n luhu. ²⁸ Wo Yĩŋfua Yesu Crise u kaa taha ye na.

Pɔl saba syāŋ wuhu kaplāŋ Tesalonifa ye

Syaha fla

¹ Ndoɔ Pɔl tesē Silaasyi ne, Timuti ne, wii me too saba nwo yrūhū nɔ wāā ye kē, yii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa mpāy tee ma Tesaloni wo, ma seefar le wo Tuhufua Yāhā ne tesē wo Yīŋfua Yesu Crise ne. Wo syaha ma ye ye. ² Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīŋfua Yesu Crise ne, ke ke kayī wāā ye kē tesē ke yrīŋ ne.

Wāfāy naa bye ne, Tesalonifa ka yahasee ye Yesu kānde wo

³ Wo nna, yii mpāy ye n yār Yesu kānde wo, kaa n taha ye Yesu wāta wī na ye Yater, kaa maha n taha ye bye ntāŋ wādye wī na yii tāy. Wo yai wo naa syaha wāā Yāhā kē yalebye loo nde wī na. Le sron wo naa loo pye. ⁴ Loo ne, wo ne naa ye wī pāā Yesu kāndeyārfa yawār tebehe wo, wo naa ye sey wo yee, nawee- pe sya ye nuhu le Yesu kapāyī wī na, wāfāy ke maha ma ye na, loo naa bye ne, ye ye laam yīn, ma n yār le Yesu kānde wo laantee nen ne. ⁵ Wii ma loo yāŋ u ga cā u yee, Yāhā ga ba nawee- sāhā ke kasāhā tii ne te sron. Tee mii, ye wāfāy sya le kapāyī wī na, Yāhā ga ba yee ye wī na ke yee, ye yai Yāhā Yai ne.

⁶ Ye sē yāā, lii le sron, loo ne Yāhā ga ba pye: Mpāy pe ye nuhu yagaa Yesu wī na, Yāhā ga ba pe bye pēn. ⁷ Yii mpāy tee ma wāfāy wo Yesu wī na yagaa, Yāhā ga ba wū wāā ye kē, wo bya ne. Yāhā ga ba loo pye yaliile wo Yīŋfua Yesu ga ba yir yāhāyīŋ na, u naa n pai u yāhāyīŋ tēnlēhe ye ne, u yāhāyīŋ tēnlēhe mpāy pe ma fāŋga ne. ⁸ U ga ba naa n pai mii naa dyan ke u gbey le, kacān wee ke wāyēhe na ye. U ga ba pa nawee-

wāpēn wī na. Mpāy pe sē n ke pe Yāhā cā ye tesē mpāy ne pe sē wo Yīŋfua Yesu kapāyī sya ye, u ga ba poo pēn. ⁹ Pe wāpēn ga ba pye lii ne Yāhā ga ba pe wī pye klaha- tāŋ, pe saa maha yō yāā ye. Yāhā ga ba yer tā pe na, pe saa waha crā Yīŋfua na ye, pe saa waha u fāŋga nayōr yāā ye. ¹⁰ Koo ngī ga ba pye per gii Yīŋfua ga ba dur ba; u ga ba pa pe n ba naa u sey u fāŋga wī na, u fāŋga gii ke n yāā mpāy na pe ma u wām. U ga ba pa pe n ba naa u miingbāŋ yee mpāy bye wī na, pe u ta pe Yater, tesē yii bya ne, tee wo yē kaplāŋ sya ma Yesu ta ye Yater.

¹¹ Loo ne le wo ta wo Yāhā nar ye wī na yalebye. Yāhā ke ye yee, ye naa ye troho tāhā mii syi, wo ke nar, ke fāŋga le ye laam wo, ye n waha naa ye troho tāhā koo syi. Wo maha ke nar, ke ke fāŋga ter wāā ye kē, ye n waha naa ke laantār wī pye. Tee Yesu ta ye Yater, kai- nkāy tee yai ye naa n pye, n Yāhā nar, ye waha naa ke pye Yesu fāŋga kāmāy na. ¹² Ye ma loo pye, pe ga ba Yīŋfua Yesu myaha sey ye wī na. Pe ga maha ba naa ye bya sey u wī na. Yāhā tesē wo Yīŋfua Yesu Crise ne pe kayī lii pye ye kē, loo ne tē ye yar.

2

Kai lii le ga cāā pye Yesu wādurbaŋ yaha

¹ Wo nna, wo Yīŋfua Yesu Crise wādurba wī na tesē wii wāwāā wī ne u tāy, waa ye yar waha nde ne: ² Ye ma syi waa n waha ye kar yaha u yee, Yīŋfua wādur per nɔ wa, u ye ta ye laam n wlāhā nii ye ye, ye n maha kuee naa ntāŋ cer yalebye ye. Waa ma sya loo nde pāā ye ye ma yee, Yāhā kapān ne le dye u laam wo, ye ma n luhu u ye ye! Waa ma sya maha loo nde pāā ye ye yaliile wo, tuu ma u nawee- klaha Yāhā kaplāŋ ne, ye ma n luhu u ye ye! Waa ma sya maha yee, wii gē kē too loo nde yrūhū le saba waa wo, ye ma n luhu u ye ye! ³ Ye ma syi waa

ter n ye kar yaha kapān laa syi ter ge ne ye! Ye sē yāā, nawee- busāā ga Yāhā wīi sye. Tesē, wii u ma napee ma yee, woo kalaa wee Yāhā na ye, woo ga yi wa, woo wii u wīi ga ba pye klaha- tāṅ. Koo katε- syāṅ ngīi ga cāā pye wa, Yīṅfua n cā pa. ⁴ Wii u ma napee, u ma ba yi, u ga ba sye, nawee- ma n naa diṅ yi ngaa ter kē ye, pe ma n maha naa Yāhā sey ye. U ga ba u ya ta Yāhā ge draha wo, u sya ga dye Yāhā kangbāṅ laam wo, u tege nii nangbāṅ dyaṅ, tuu yee woo ge kē tuu ma Yāhā. ⁵ Yaliile tē pye ye ne, n sē naa kai- ngīi pāā la ye ye?

⁶ Laa -sē ma le ta kai- ngīi saha pye yagaa ye, ye le cā. Yāhā ke yaliile ta, u napee ga ba yi loo yale wo. ⁷ Sāndāpee yīṅfua tuu ta yagaa nawee- n nii Yāhā kānde wāyār sye, ye sē le yāā la? Wii tuu -sē ta u napee saha yi yagaa ye, u ga kuee loo na Yāhā n ba u gbe kāā. ⁸ Yāhā ma ba woo gbe kāā, ke ga ta u napee n yi, wii tuu Yāhā kānde sye kueekuee. Yīṅfua Yesu ga ba u boo u yē tefay ne. U ga ba u wīi pye klaha- tāṅ u wāpaṅ nagboho nayōr ne. ⁹ U napee ma ba yi, sāndāpee yīṅfua ga ba fānga wāā u kē, u n naa yēkā wūhū ter bye pye tesē kangbāhā ter bye ne, u naa nawee- wlaṅ pe n sya yee, u ke pye Yāhā kāmāy na. ¹⁰ U ga ba kawar ter bye ta u naa nawee- plaha le ne. Poo nawee- mii, le cīinde kapān sē naa n tāy pe ye ye, cīinde kapān lii le ne ga waha pe sya yaha. Pe le sye, koo kē u napee ga waha naa pe plaha. ¹¹ Pe le cīinde kapān sye, loo ne Yāhā ga ba fānga gaa ter ta ke n yia pe na, ke pe ta pe n kuee yai tāṅ u napee kawar wo, kawar rii pe ba te sya ma yee cīinde ne. ¹² Loo na, mpāy pe le cīinde kapān loo sye, tesē lii le sē sronṅ ye, pe ma maha loo yigi klue sīi nuhu ne, Yāhā ga ba pe pēn.

Pōl u lii ke Tesalonifa wīi na

¹³ Ma -sē yee yii poo na, wo nna, ye wīi n tāy wo Yīṅfua ye. Wo syaha wāā Yāhā kē yalebye ye wīi na; wo

yai wo naa loo pye. Ye sē yāā, ke kai-bye fegbecāā na, Yāhā bii ye yāṅ yi wa, koo ga ye sya yaha. Yāhā Yrā ye laam ta pe n nii gbεgbε, ye maha le cīinde kapān yigi klue sīi, Yāhā koo katε- syāṅ ngīi ta, ma ga ba ye sya yaha. ¹⁴ Yāhā ye yee ye wāsyayaha wīi na le kapāyīi kāmāy na, Yesu kapāyīi lii too pāā ye ye. Loo na, ye ga ba ye Yīṅfua Yesu nayōr ter yāā. ¹⁵ Wo nna, -ye yii plāhā, ye kuee Yesu kānde wo! Too ye klaha kai- nkāy ne too yrūhū nō wāā ye kē saba laam wo, tesē kai- nkāy ne too naa ye klaha yaliile wo too pye ye fla na, ye ma n tyii koo wīi nen laa ge n faha ye na ye!

¹⁶ Wo wīi n tāy wo Tuhufua Yāhā ye tesē wo Yīṅfua Yesu Crise ne. Ke ke laantār wīi pye wo kē ma wo laam yīn. Ke maha wo ta wo n koho taha yaha cīinde yrā na, lii wākuayāā wee le na ye. ¹⁷ Wo ke nar, koo tesē wo Yīṅfua Yesu ne, ke nuhu le ye laam wo, ke ye ta ye n naa kayūhū pye, kaplāyūhū ke maha naa n yi ye yē wo.

3

Yāhā wānar fla

¹ Wo nna, -ye naa Yāhā nar wo kē, nawee- busāā n waha wo Yīṅfua kapān yāā luhu, pe le sya pe naa pe troho tāhā le yor wo, nawee- n naa le miingbāṅ sey. ² Nawee- mpāy pe sē n sronṅ ye, ma maha pee, -ye naa Yāhā nar, ke n wo yi kāā pe fānga koho wo. Ye sē yāā, nawee- bye sē me pe Yesu ta pe Yater ye. ³ Wo Yīṅfua sronṅ, u sē u yē kapān dur ye. U ga ba ta, ye n naa yii plāhā u kānde wo. U ga ba naa n sēṅ wo na, wo ma n gbe Setane sāndāpee yīṅfua namihi wo ye. ⁴ Yīṅfua tuu lii pye ye kē, le wo laam yīn. Wo cā too ye yar lii ne, loo ne tee n pye, ye saa dur yi yāā le wo ye. ⁵ Wo Yīṅfua nar, u ta ye n cā ye ntāṅ dye Yāhā tāy tesē ke wīi gboho ye laam wo. Wo maha u nar, u ye ta ye n naa

ye laam yīn wāfāy laam wo u Yāhā Yīndefua Crise wāŋ syi dyaŋ.

Ye yai ye naa tēn tē!

⁶ Wo nna, waa ye yar waha nde ne wo Yīnfua Yesu Crise myaha ne: Ye nampyeŋ- mpāy pe nii napar ya pye, ma maha yee, pe saa naa pe troho tāhā le kānde wo ye, kānde lii too yar ye na, ye ma n ye kai- wāā naa n pye pe ne ye. ⁷ Tee yai ye naa lii pye ye troho wātāhā ter n nii wo wāŋ syi dyaŋ, ye le cā. Too pye ye ne, ye cā ma yee wo sē naa napar pye ye. ⁸ Wo sē ba ta, waa n naa wo yē woo faa ye. Wii gε naa tēn tē wii ya ma sya naa n fāy cīnde wāfāy, wo sē naa n ke yii waa gε n naa n fāy wo yē wāwoo wī ne ye. ⁹ Wo ne ga waha tyii, ye n naa koho le wo ye, ye naa kai- nkāy pye wo kē faa. Ya'a yāā too loo sye, wo naa n ke wo kānyī yar ye na, ye n yāŋ wo na, ye naa ye troho tāhā wo wāŋ syi dyaŋ. ¹⁰ Ye cā ma yee, too pye ye fla na, wo naa ye yar ma yee, wii ma yee, u saa naa tēn tē ye, woofua sē yai u naa n di ye. ¹¹ Ya'a yāā wo kai- ngī pāā ye ye, wo le luhu ma yee, ye laam wo, mpāy ma pe napar pye, pe sē waha pe ya yē gε woo pe ya ya ye, ma - sē pe yē le nawee- kai- wo. ¹² Poofa mii, waa pe yar waha wī nen nde ne: Pe naa tēn tē yalebye pe naa pe yē digi ke pe ya ya, pe waha naa n di yaryar. ¹³ Yii poo na, wo nna, ye ma n fāy yāā kayī wāpyeŋ ne ye! ¹⁴ Kai- nkāy too yrūhū yar ye na saba nwo laam wo, wii ma yee u sē koo pye ye, ye bye ye naa u pyer yāŋ, ye ma n naa u yē le ye kai- wo ye, fyar n u yigi le ne. ¹⁵ Ye ma n -sē yee, yaa u tee naa n pye mii u ma ye napī dyaŋ ye, ye nampyeŋ kē u ne, -ye naa u yar laanyīn ne.

Syaha tesē Yāhā wānar Tesalonifa kē

¹⁶ Yāhā gii ke ma yrīŋ kēfua, ke naa yrīŋ wāā ye kē yalebye wāwāā ya woo. Yīnfua u naa n nii ye ne yalebya. ¹⁷ U saba kaplāŋ kuasaha nge, ndoo Pōl, n ke fla yrūhū nii

ya, koho ne: N ye bye syar. Ye ma ra syaha kaplāŋ yāā, yaa cā ndoo n u saba yrūhū cīnde. N ta saba kuasaha bye yrūhū koo syi. ¹⁸ Wo Yīnfua Yesu Crise, u kaa taha ye bye na.

Pol saba cir kaplān Timuti ye

Syaha fla

¹ Ndoos Pol kē, ndoo wii n ma Yesu Crise tēnlēhē. Yāhā gi ke ma wo Syayahafua, koo ke ra taha le na, koo tesē Yesu Crise ne, woo wii too koho taha yaha u na.

² N saba nwo yrūhū nō wāā mboo Timuti kē. Ma ma ra cīinde dya Yesu Crise kānde wo. Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīnfua Yesu Crise ne, ke ke kayī wāā ma kē tesē ke yrīn ne, ke ma fēn di.

Mii yigi kawarfuafa kaklaha ne!

³ Tē naa n gaha Maseduanfa kāntraha na, ma ba ma yar lii ne, n ga ma laam too loo wī nen ya ne: Kuee Yefesyī wo, mpāy ma ke fla Yesu kāndeyārfa yawāhā wo, pe nawee- klaha kaklaha nkāy ter ne. Ma yai ma pe yar pe tyii. ⁴ Nkāy ke wee yīn ne ye mii ngbāy dyan, pe yar pe tyii koo wāpāā na tesē faale wāle myar rii ne te yrūhū ta buarbuar. Koo ngī sē laa yō mii kaplān wātyīn ya sē kē ye. Koo kaklaha ter sē n gaha Yāhā wī wācān ne yaha ye ye. Yāhā n ke nawee- pe Yesu ta pe Yater pe waha sya yaha.

⁵ Ma'a yāā tē yee, ma pe yar pe tyii koo kaklaha ngī ter na, n n traha nawee- ntān pe naa n dye pe ya tāy. Pe laam ma nii gbēgbē, kai- nkāy pe cā ke sron, pe ma n gaha koo kue ye, pe ma Yesu ta pe Yater laantee nen ne, loo na pe ntān ga dye pe ya tāy. ⁶ Mpāy ma pe loo nde sye ma kuee kaplān tyīn kai- nkāy na, yīn wee ke na ye. ⁷ Poofa mii, kānde lii Yāhā le ta, pe n traha pe nii nawee klahafa le ne. Kai- nkāy pe -sē n pāā, poo gē sē ke war ye, kai- nkāy pe n traha pe naa nawee- klaha, pe sē maha ke war ye.

⁸ Wo cā kānde lii Yāhā le ta, kayī ne, le ma pye pe nawee- klaha le ne, mii Yāhā le yar mii. ⁹ Wo cā ma yee, mpāy pe sron, kānde lii Yāhā le ta, le sē yi poo myaha ne ye. Le yi mpāy myaha ne pe ma kapeepyefa, mpāy ne pe sē n luhu Yāhā ye ye, mpāy ne pe pee, mpāy ne pe kāmpee yān, mpāy ne pe sē Yāhā gboho ye, pe sē maha Yāhā kai- yān ye, mpāy ne pe pe tuhufa boo pe nahafa ne, mpāy ne pe ma naboofa, ¹⁰ mpāy ne pe sē fyar cā ye, mpāy ne pe n sāy pe naawai ne mpāy pe sē le wa ye, mpāy ne pe yāmpa cāā troho, mpāy ne pe kawar fua, mpāy ne pe Yāhā ka n di, mpāy ne pe kai- nkāy pye ke sē wāā le cīinde kaklaha wūhū ne ye. ¹¹ Koo cīinde kaklaha ngī, le Yesu kapāyī ke yar wo na, Yesu kapāyī lii le wāā ra kē, n naa le tōr nawee- ye. Le Yāhā nayōr yar wo na, Yāhā gi ke ma kānkai- bye ne.

Laantār rii Yāhā te pye yar Pol kē, te gboho

¹² N syaha wāā wo Yīnfua Yesu kē, woo wii tuu fānga wāā ra kē ta tēn laam wo. N syaha wāā u kē, woo wii tuu yee tē yai u tēn wātē ne, ma ra yān yi n naa le tē. ¹³ N -sē nwo, faale wo, n sē naa wāyī pāā u wī na ye. Mpāy pe naa n taha u na, n naa pe nuhu, ta laam ba waha ter. Loo naa bye ne, u ra yān yi. Tē sē ba Yesu ta ra Yater ye, n sē ba cā kapee kē tē naa n pye ye, Yāhā n ra fēn di. ¹⁴ Wo Yīnfua n kayī pye ra kē, le n sya gboho ter. Woo kē tuu ra ta ta n u ta ra Yater. Woo kē u ta ta ntān n dye u tāy, ma yee nawee- bye ntān pe waha dye ra tāy.

¹⁵ Kapān laa nde, cīinde ne; nawee- bye yai pe le sya nuhu ne: Yesu Crise pa driyē wo kapeepyefa syayahasaha wo. Kapeepyefa laam wo, ndoo tē pee pe bye na. ¹⁶ Yāhā n le sya, ma ra fēn di. Loo nde yai wo le cā: Yāhā Yesu Crise ta u le yar nawee- na, pe n waha cā Yāhā ke laam yīn nawee- ne. Ta dyan tē pye, kapeepiefua waa sē ba ter ra yaha

ye, ke sē ke laam yīn la ra ne? -Ye cā ye yee, ke ke laam yīn nawee-ter bye ne. Loo na, mpāy pe ga ba Yesu ta pe Yater, pe cīinde yrā yāā, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye, pe ga waha ra wīi yāŋ, Yāhā ke laam yīn ta ne mii, pe cā pe yee Yāhā ke laam yīn nawee-ter bye ne. ¹⁷ Yīŋfuangbāŋ wii u ma wākuayāā wee u yīnfar na ye, woo wii wākuyāā wee u na ye, woo nwo nawee saa waha u yāā yīnde ne ye, woo nen ya kē u ma cīinde Yāhā, u miingbāŋ yai ke naa n yee yalebye, u yai u naa n sey yalebye, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi.

¹⁸ Timuti, ma ma ra dya Yesu Crise kānde na. N ga ma yar waha laa ne. Yāhā kāmāy na, kai-nkāy ke ba pāā yaha ma wīi na, koo ma suhu lii ne tē ga yar ma na, ke wāā le. Loo ne nde: Taa Yesu ta ma Yater mii, naa loo cīinde wīi yāŋ, kawar wūhū nkāy ma n wlāhā le wo ye. ¹⁹ Ma'a n traha ma waha yia, taa Yesu ta ma Yater mii, u ta yaha tāŋ ma Yater koo syi! Kai-nkāy taa cā ke sron, naa koo ya pye! Mpāy pe koo wāpyeŋ sye, loo pe ta pe n plaha, ma Yesu kānde miy yaha. ²⁰ Yiime pye pe ne tesē Lesyāānder ne. Poo nawee-syām me, n tyii Setane na u waha pe fāy, pe n waha cā pe yee kaplāmpēe-wāpāā Yāhā kē, le sē yō ye.

2

Wo yai wo naa Yāhā nar nawee-bye kē!

¹ N ga ye bye yar waha nde ne: Kai lii le ma yīŋ, -ye naa n pāā Yāhā ye, ye naa ye yīŋ wūhū nar ke ye, -tee naa ke nar ye nampyeŋ- kē. Ke kayūhū nkāy pye nawee-bye kē, -ye naa syaha wāā ke kē koo ngīi wīi ne! -Ye naa Yāhā nar koo syi nawee-ter bye kē! ² -Ye naa Yāhā nar ke syi klo yahaseefa kē tesē fāngafa ne, wo n waha naa wo troho tāhā laanfīr ne, yrīŋ wo, too maha naa Yāhā myaha gboho, too naa wo troho tāhā Yāhā kānde wo laanyīn ne. ³ Loo nde yō,

ma maha n tāy wo Syayahafua Yāhā ye. ⁴ Ye sē yāā, Yāhā n ke nawee-bye pe waha sya yaha, pe maha waha le Yāhā cīinde wīi cā. ⁵ Ye sē yāā, Yāhā neŋ ya kē ke ma, kusyiifua nen ya kē u ma Yāhā nsoho wo nawee-ne, woo kē Yesu Crise ne, u pye nawee wo wāŋ syi dyaŋ. ⁶ U le sya ma gbā ku, loo n nii wo bye wāsyayaha dir tuu dāā. Loo nde ta, Yāhā ke bii yale lii yar yaha Yesu gbā wīi na, loo yale le ba nɔ, poo gbā mii ta nawee-bye n cā ma yee, pe wāsyayaha wīi ma Yāhā laam wo. ⁷ Loo ne, ta n nii Yesu tēnlehe, ma maha nii Yāhā tēntē, ma ga naa nawee-klaha, mpāy pe wee Yiiifee-ye, pe n waha Yesu ta pe Yater, pe le Yāhā cīinde wīi cā. N sē kawar fua ye, cīinde ne tē n pāā.

⁸ N n ke Yesu kāndeyārfa yawāhā teebehe bye wo, pe naam pe naa n pāā Yāhā ne. Pe ma nii n pāā Yāhā ne, pe laam yai pe nii gbegebe, pe ma n naa ncafūhū di ye, wāhā wīi laa ma n pye pe laam wo ye! ⁹ N maha le ke ca ye, pe naa faha wān le, faha wān tii syi nawee saa waha yīnde yi too pe na ye. Pe ma syi pe pe yīnde le yaha yīŋ wāfan wo, nsāāsugu ne, sān wān ne, tesē faha wān tii ne te dir te sron gboho ye. ¹⁰ Too nde wālen sē kē ke ma yīŋ ye. Kayīi wāpyeŋ loo le ma yīŋ. Kayīi wāpyeŋ loo le yai ca mpāy ne pe yee, poo Yāhā myaha gboho.

¹¹ Ca yai pe yaha le, pe yīŋ kor le, pe naa n luhu Yāhā kaplāŋ ye; pe yai pe tyii ke n naa n dye pe laam wo. ¹² Cɔɔ woo sē yai u naa naa klaha Yāhā kaplāŋ ne ye, u sē yai u kuā tā naa na ye, u yai u naa laanyīn yāā. ¹³ Ye sē yāā, Yāhā cāā Dama tāhā, ma ba Awa tāhā kur kue ye. ¹⁴ Dama sē kē tuu tyii u sāndāpee yīŋfua n u wlaŋ ye, cɔɔ kē tuu tyii u sāndāpee yīŋfua n u wlaŋ. Yāhā ke bii yee, pe ma n lii pye ye, u n le pye. ¹⁵ Ca -sē ga waha sya yaha kicar waa wāsee wīi na. Pe -sē yai pe Yesu ta pe Yater pe kuāŋ ne, pe tyii nawee-ntāŋ naa n dye pe tāy yalebye, pe laam n nii

gbegbe, pe naa n laha pe kankai- bye wo.

3

Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahaseefa

¹ Kapãn laa nde, cĩnde ne: Wii ma yee u Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahaseefua tẽn syi ke, tẽyĩ ne u n ke. ² Wii ma loo tẽn tẽ, u yai u sron kai- bye wo; u yai u pye cɔɔ nen ya ne, u yĩnde ma n pye cɔɔ waa ter na ye. U yai u u ya wãyigi cã. U yai u kai- cã. U yai u pyer n yõ. U yai u nampay wãyigi cã. U yai u le Yãhã kaplãŋ wãklaha cã nawee- ye. ³ U sã yai u tar sãm na ye. U sã yai u naa fãnga yar nawee- na ye. U yai u naa n tãy nawee- ne. U sã yai u naa wãhã cer ye. U sã yai u ta, war wĩ n gboho u laam wo ye. ⁴ U yai u u kahafa wãyigi cã, u yai u ta u pii naa n luhu u ye, pe maha naa u gboho. ⁵ Ma sã yãã, nawee ma yee u sã u kahafa wãyigi cã ye, u ga waha pye mii, u waha Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa yigi yõ, poo mpãy pe ma Yãhã wãm? ⁶ U sã yai u pye nafuẽ le Yesu kãnde wo ye, mii loo sã ne ye, u ga waha yatan ta u ya na sãndãpee yĩŋfua Setane wãŋ syi dyan, Yãhã n u pẽn. ⁷ U yai, mpãy pe wee Yesu kãndeyãrfa ye, poo n cã pe yee u troho wãtãhã ter yõ. Mii loo sã ne ye, u wĩ ga sye pe ye, u n waha gbe sãndãpee yĩŋfua namihi na.

Koholefa Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahaseefa ye

⁸ Mpãy pe koho le Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahaseefa ye, pe yai pe laha. Pe yai pe naa cĩnde pãã. Pe sã yai pe tar sãm na ye. Pe sã yai pe naa wale ke dawar ne ye. ⁹ Pe Yesu ta pe Yater, le Yãhã kapãyĩ cĩnde wĩ lii le yar pe na, pe yai pe le yigi klue sĩ laantee nen ne. Kainkãy pe cã ke sron, pe naa koo pye. ¹⁰ Ye yai ye pe troho wãtãhã ter yãŋ, pe ma n sron, ye cã pe taha loo tẽn nde na. ¹¹ Pe ca bya, pe yai pe laha. Pe sã yai pe naa nawee- wãpee pãã

ye. Pe yai pe pe ya wãyigi cã. Pe yai pe naa n sron kai- bye wo. ¹² Naa wii u koho le Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahaseefa ye, u yai u pye cɔɔ nen ya ne, u yĩnde ma n pye cɔɔ waa ter na ye. U yai u u pii wãyigi cã tesẽ u kahafa bye ne. ¹³ Mpãy pe koho le Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahaseefa ye, pe ma sron pe tẽn wo, nawee- ga naa pe gboho. Yesu cĩnde wĩ lii pe sya laantee nen ne, pe ma nii loo pãã nawee- ye, pe ga waha le pãã naa n laha laanyĩn ne nawee- ye.

Yãhã cĩnde wĩ lii waa sã le cã yãã ye

¹⁴ N saba nwo yrũhũ nɔ wãã ma kẽ, ma -sẽ n traha n ga ma yãŋ plii nde na. ¹⁵ N ma ma- kuee ter, saba nwo ga ma klaha laa ne: Yesu kãndeyãrfua yai u naa u troho tãhã mii u Yesu kãndeyãrwai ne, maa le cã. Poo ma mii tuhufua nen pii dyan. Poo me, pe ma ke Yãhã kãndeyãrfa yawãhãfa, Yãhã gii ke ma yrãŋ yalebye. Poo me, Yãhã wãm. Ya'a yãã, le Yãhã cĩnde le soho Yesu kãndeyãrfa koho wo, poo me pe n sãn le na. ¹⁶ Cĩnde ne, kai lii le wo ta wo n Yãhã ta wo Yater, waa saha le war ye. Le yĩŋ wĩ gbaha, waa saha yee kangbãy sã ne ye. U tege ba wo ye nawee kadye ne. Yãhã Yrã le yar gbaa na u sron. U u ya yi yar yãhãyĩŋ tẽnlehe na. Kapãyĩ lii le u wĩ pãã, driyẽ kui bye le luhu. Driyẽ kur bye wo, nawee- ter bye u ta pe Yater. Yãhã u kuã yir ga ta niisayũhũ wo yãhãyĩŋ na.

4

Kawar kaklahafa

¹ Yãhã Yrã le yar laha ma yee: Mpãy ga ba dur yi kãã Yesu kãnde wo driyẽ kuayale wo. Pe ga ba naa n luhu yĩmbuhu nkãy ye, ke n pe kar naa n yaha. Pe ga ba naa n luhu sãndãpee kaplãŋ ye. ² Loo ga ba pe ta, dawarfa tesẽ kawarfuafa ne, pe n pe plaha, pe n naa kãmpee yãr. Poo

dawarfa mii tesē pe kawarfuafa mii ne, pe ga ba nii, pe naa kapee- pye, pe kalaa saa pye ke na ye. Pe ga ba nii mii, Setane pe kayī wāpyeṅ suhu boo pe kē. ³ Poo kawar kaklahafa mii, pe nawee- klaha ma yee, cɔɔ wāsyarṅ sē yō ye, ma maha yee dir raa ma te wādiṅ sē yō ye. Ah too dir nde, Yāhā sē na ke re tāhā? Mpāy pe Yesu ta pe Yater, ma cīinde cā, pe ga waha syaha cāā wāā Yāhā kē, pe too dir di. ⁴ Ye sē yāā, Yāhā ke dir wān tii bye tāhā, te bye yō; taa ter sē yai mboo Yesu kāndeyārfua ma te sye ma yee, te ma tā ye. Te bye yai ma waha te di, taa -sē cāā syaha wāā Yāhā kē. ⁵ Yāhā kapān tesē syaha wāwāā ne Yāhā kē, koo ke n pai wān bye wāyōṅ ne Yāhā ye.

Wii syi u ma Yesu Crise tēntēyō

⁶ Ma'a koo kaklaha ngī yar pe Yesu kāndeyārfa na, maa nii Yesu Crise tēntēyō. Ma'a loo pye, nawee-ga cā pe yee, ma n poho Yāhā kapāyī ne, ma suhu cīinde kaklaha nkāy ne raa yigi. Koo katε- syāṅ ngī ke kaa taha ma kacān na Yāhā wūhū kue ye mii digi dyaṅ, ke ne kaa taha ma kadye fānga na. ⁷ Ngbāy rii te sē cīinde Yāhā wūhū pāā ye, ma yai ma te wīi sye. ⁸ Ma'a yīṅ le Yāhā kaina, maa ke cā laha, ma nii yīmbui nen na Yāhā ne. Kadye wāsāhā gbar nawee kadye ya sāhā, yīṅ sē -sē wee re na ke syi ye. Ma'a -sē nii yīmbui nen na Yāhā ne, loo nde ma yīṅ ne. Ma sē yāā, loo nde nawee ta u n nii yrāṅ na nanga, sukūhū gaa bye ne. ⁹ Kapān nde ma cīinde, nawee- bye yai pe le sya nuhu ne. ¹⁰ Loo ne, wo n nii Yāhā tēn tē yalebye, ma maha sroṅ n kān ke wīi ne. Ye sē yāā, wo koho taha yaha Yāhā na, Yāhā gii koo neṅ ya ke ma yrāṅ, ma maha ma nawee- Syayahafua, nawee- mpāy bye pe Yesu ta pe Yater.

¹¹ Kai- ngī bye klaha pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye, taa pe yar waha, pe naa koo ngī pye. ¹² Taa ma naanfuē, ma'a syi ta waa n naa ma kloṅ loo nde wīi na ye. Ta, ma pyer

n naa n yō, Yesu kāndeyārfa n te yāṅ naa n gbe ma ye, ma yē kaplāṅ ne, ma troho wātāhā ter ne. Ta, nawee- bye ntāṅ n dye ma tāy, -taa tyii ma laam n yō, Yesu kāndeyārfa n naa n yāṅ ma na, ma Yesu wātaṅ ter ne ma Yater, ma laam gbegbe ter ne.

¹³ Naa ke Yāhā kaplāṅ kal Yesu kāndeyārfa yawāhāfa telai wo nawee- bye yīnde na! Naa pe yar pe naa kānyī yār! Naa pe klaha Yāhā kaplāṅ ne! Koo ngī yigi ma naa ke pye, ta n sya ba dur ba. ¹⁴ Per gii Yesu kāndeyārfa wāle pe ba klue taha ma na, Yāhā ba kaplāṅ nkāy le waa laam wo ma wīi na u n ke tōr, ma yee Yāhā fānga gaa wāā ma kē. Koo fānga nge ta, ma naa Yāhā tēn tē! ¹⁵ Loo nde ya ta ma tēn, ma naa le tē yalebye kayi ne, nuhu ne, le n naa n gaha ma ye yaha ye, nawee- bye n waha le yāā yīnde ne. ¹⁶ Kacān yāā mii na, taa ta ma troho wātāhā ter n naa n yō, ma kaklaha ke naa n nii cīinde kaklaha. Ma'a mii plāhā, ma nii ngī pye yalebye, ma ga sya yaha. Mpāy pe n luhu ma ye plii bye, pe bya ga naa pe troho tāhā ma wāṅ syi dyaṅ pe ba sya yaha.

5

Yāhā tēntē yai u Yesu kāndeyārfa yigi mii?

¹ Ma'a syi ma naa n sā wāle na ye. Ma'a yee, mboo ga laantor le pe laam wo, ma naa pe yar mii nawee dyaṅ u tuhufa ne. Naa laantor le pe naanfām laam wo mii nawee dyaṅ u cīifa ne ma suhu u lefa ne. ² Naa laantor le pe calε laam wo mii ma nahafa dyaṅ, pe cabii tesē pe capīy ne mii nawee dyaṅ u syafa ne, -taa -sē mii wāyigi cā pe ne.

³ Calangusyam mpāy nawee wee pe na ye, naa nagboho ta pe na, ma naa koho le pe ye! ⁴ Calangusya wii ma pye kicar ne tesē kur kue pii ne, pe yai pe naa pe troho tāhā pe nahafua ne mii Yesu kānde le yar mii. Pe yai pe naa kayūhū pye pe nwoṅfa kē, pe seefa pe kayī lii

pye ter pe kē, pe naa le kayĩ dur pe kē. Loo ne, le n tãy Yãhã ye. ⁵ Calangusya wii ma -sē pye, waa wee u na ye, u yĩntaha ma maha syii, u u koho taha yaha Yãhã na, u naa n pãã Yãhã ne ke yai ke yĩmper, u naa ke nar ke naa u koho soho. ⁶ Calangusya wii ma -sē kuee u laangapee wũhũ ya pye, tuu sya nwo u sē ku wa ye, u ma mii nakugu dyaŋ u kapee- koho wo. ⁷ Naa pe bye klaha kai- ngĩĩ bye ne, pe troho wãtãhã ter n yõ naa n tãŋ pe ye gbegbe. ⁸ Yesu kãndeyãrfua wii ma yee u sē u nwoŋfa yãŋ ye, u Yesu kãnde miy yaha. Woosyifua nwo pee wii na, u sē Yesu ta yãã u Yater ye.

⁹ Calangusya wii syi u myaha yai ke yrũhũ koho wãle wĩĩ na Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa tẽn laam wo, u yai u pye dye- gbeetãã syi. U yai u pye tuu nii ter puai nen ya ye. ¹⁰ U yai u pye miiyũhũ ne kayũhũ kue ye: Kicar wãyigiyõ syi, nampay wãgbihi ne, u pye u Yesu kãndeyãrwai tẽntẽle, u pye koholefua fẽnfã ye, kayĩ wĩĩ le naa n tãy u ye.

¹¹ Calangusyam mpãy yĩntaha ke sē syii ye, ma'a syi naa pe syi myar yrũhũ Yãhã tẽn wãtẽ wĩĩ na ye. Mii loo sē ne ye, naa waa wãgbe laam ma pe yigi, pe ga waha le Yãhã tẽn miy yaha loo nde wĩĩ na. ¹² Pe ma yẽ ter Yãhã tẽn wãtẽ wĩĩ ne, ma ba le sye, le ga nii kapee pe ye. ¹³ Pe mii, laa tẽn wee pe na ye, pe ga pe ya ta nawee- kle kafa. Lii le cã pee, pe yẽ kaplãŋ ga nihi ter, pe kalaa wee kai lii na ye, pe ga pe yẽ le le wo. Lii le maha wee wãpãã wĩĩ ye, pe ga naa loo pãã. ¹⁴ Loo ne ta n yee, calangusya wii u sē le ter syihi wãsee na ye, n n ke naa waa ma yi usyi na, ma u gbe ta cõõ, le puar. U ma syihi yãã see, u ma u kaha yigi yõ, wo napĩĩ saa waha laa wãpee yãã wo wĩĩ na u naa le pãã ye. ¹⁵ Ye sē yãã, calangusyam mpãy mii, pe le Yesu kãnyĩĩ miy yaha, ma Setane kãmpee gbe. ¹⁶ Yesu kãndeyãrfua

wii ma pye u nawee waa ne tuu nii calangusya, u yai u naa koho le u ye, u ma n tyii u na u n nii teger Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa ye ye. Calangusyam mpãy pe ma, waa wee pe na ye, pe yawãhãfa ga waha naa koho le poo ye.

¹⁷ Wãle mpãy pe ma pe Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahasee ye, pe Yesu kãndeyãrfa yai pe naa nagboho ta pe na tesẽ pe naa pe dããn wãã pe kē. Poo me mpãy ne pe Yãhã kaplãŋ pãã pe Yesu kãndeyãrfa ye ma maha pe klaha. ¹⁸ Ye sē yãã, Yãhã sabangbãŋ wo, kapãn laa ma le yrũhũ ta mii nde dyaŋ:

«Pe naha gii ta ma yee

ke dir pua tãhã naa n yi te syir wo,

pe sē yai pe koo naha yẽ pua tã too dir nde na ye.»

Le maha yrũhũ ta ma yee: «Tẽntẽfua yai u dãã u dããn ne.»

¹⁹ Pe ma wãpee laa pãã taha yahaseefua waa na, nawee- syãm laa na nawee- tãã syi ge ma yee, pe sē le yãã yĩnde ne ye, ma'a n le sya ye. ²⁰ Yahaseefa mpãy ma pua yaha kapee- wãpyeŋ na, ma naa le kuãn pe ne pe Yesu kãndeyãrfa bye yĩnde na. Loo ga ta pe bye n naa n fya. ²¹ Lii tẽ ga pãã waha ma ye Yãhã yĩnde na, Yesu Crise ne tesẽ pe yãhãyĩŋ tẽnleheyõm ne, loo ne nde: Nkãy tẽ ma yar, naa n pye ke syi, ma'a n yee maa dye waa kue ye taa tyii waa na ye, ma'a n yee waa wĩĩ n tãy ma ye ma ter waa yaha ye! Naa cĩĩnde fla loo yãŋ!

²² Ma'a Yãhã nar waa kē, ma'a n koho taha u na farfar ye. Wii ma kapee pye, ma'a n dye u kue ye ye, naa mii yigi yalebye kapee- kue ye!

²³ Ma laha ke ma yaa, ma'a syi loho ya ta ma lawõŋ ye; defĩĩ wo naa n wlãhã cacar, u ga ta dir saa naa n syã ma laha wo ye, ma n naa nii korkor.

²⁴ Mpãy kapee- ma, ma'a sya yee ma sē le fla naha ye, maa ke kapee- yãã gbaa na ufua tuu pye. Mpãy kapee- -sē ga waha pye ke sē n yãã

gbaa na ye, ma'a le fla naha, maa cã ba ke yãã kur ye, ufua kapee- pye cĩinde. ²⁵ Kayũhũ pyefa bya ma koo syi. Wii ma kayũhũ pye, ke n yãã gbaa na. Ke ma sya yee, ke sã yãã gbaa na ye, ke saha kuee wam wo ye, ke ga ba naa n tãr nawee- bye n ke luhu per gaa.

6

¹ Mpãy pe ma yãmpa, pe yai pe naa cĩinde nagboho ta pe yĩnfa na. Mii loo sã ne ye, nawee- mpãy ter ga waha naa Yãhã miipihĩ yee ma suhu wo kaklaha ne. ² Yãmpa mpãy yĩnfa pe ma Yesu kãndeyãrfa, poo yãmpa mii sã yai pe yee, poo tesã pe yĩnfa ne, poo ma mii Tuhufua nen pii dyan, pe sye pe saa naa nagboho ta pe yĩnfa na nantãn ye. Le wee koo syi ye, pe yai pe cã pe tãn tã pe yĩnfa mpãy kã pe ma Yesu kãndeyãrfa, pe yĩnfa ntãn maha dye pe tãy. Loo nde yai le waha pe yãmpa ta pe n pe yĩnfa wĩ gbihi pye naa n yã.

Kawar kaklaha tesã wale wãtãyter wĩ nawee- ye

Kai- nkãy taa yai ma naa n pãã nawee- ye, -taa naa pe klaha, koo kã tã tãr yar ma na. ³ Wii ma nii kaklaha gaa ter klaha ma nii n yee, woo sã yer wo Yĩnfua Yesu Crise kaplãn na ye, koo kaplãn ngĩ ke nawee- troho wãtãhã ter sron, ma maha yee, woo sã yer koo kaklaha nge na ye, koo gii ke sron wo Yĩnfua Yesu wãta wĩ ne wo Yater, ⁴ woofua nwo ta yi u yatan ne, u sã maha laa ge cã ye. Nafãã kaplãn wãtyĩn ter u koho ne, u maha nawee- yã ke yalebye. Loo nde n pai laanyar ne, wãhã wãcer ne, tyehẽ ne, nagblaha ne, nampyen wãpee wãga ne. ⁵ Mpãy kacãn te kãã yi le Yãhã cĩinde kãnde wo, wãyer wee pe kaplãn wãtyĩn na ye. Pe le ga ma yee, wii ma Yãhã ta u Yater, ufua ga waha wale ke loo nde flãhã tãy.

⁶ Cĩinde ne, Yãhã laam wĩ wãpyen ma gboho nawee laam wo, wangbãye laa sã ter loo nde yaha ye. Ufua saa

naa laa ke nantãn ye. ⁷ Ye sã yãã, wo sã see ba ngaa ne driyẽ wo ye, wo maha wee too ga waha ngaa gbe ke laam wo wo ter ke ne wo kuper ye. ⁸ Wa'a nii wo yã digi yãã, tesã nayre ne ma le n tã wo kadye na, laa sã maha kuee nantãn ye. ⁹ Mpãy pe yee poo n traha pe wangbãye ke, loo ne le pe tyĩn n gaha kapee- wãpyen kue ye. Pe laam wũhũ pee, ma nihi, yĩn maha wee ke na ye. Koo ngĩ syi kã, ke nawee ta u n gbe namihĩ na, u wĩ n klaha- tãn, u n maha u yĩn ke laa. ¹⁰ Ye sã yãã, wale wĩ ma gboho ter mboo wii laam wo, loo nde n pai kapee- ter bye ne. Mpãy wale wĩ ba gboho ter pe laam wo, ma pe ta pe n le Yãhã kãnyĩ fla miy yaha, ma maha pe laanyĩn bye pye klaha- pe ya kã.

Pɔl Timuti yar kai- ne

¹¹ Mboo woo na Timuti, Yãhã nawee kã ma ne. Kai- nkãy tã pãã ter, ke bye yãã ma ke ta yaha. Ma yai ma kai- nkãy ke ke ngĩ: Kasron wãpyen, wãpuayaha Yãhã wĩ na, Yesu wãta wĩ ne ma Yater le n naa le ma laam wo, nawee- ntãn wãdye wĩ ne ma tãy. Naa ma laam yĩn yalebye, -taa ta pe naa n tãy. ¹² Taa Yesu ta ma Yater, loo fãnga gbe ma kapee- wãpyen yia. Ma'a nii loo pye, cĩinde yrã lii wãkuayãã wee le na ye, maa le yãã. Yãhã ma yee yi loo nde na. Mboo ge sã le pãã la nawee- busãã yĩnde na ma yee, ma Yãhã Dya Yesu ta ma Yater.

¹³ Yãhã gii ke yrã le wãn bye wo, koo tesã Yesu Crise ne, woo wii tuu le pãã Põsyi Pilati yĩnde na pe nawee- bye ne ma yee, woo kã Yãhã Dya, n ga nde pãã ma ye ke syãn yĩnde na: ¹⁴ Le Yãhã kãnde yigi klue sĩĩ ne, -taa naa le yãn, ma'a syi kawar kaklaha n wlãhã le ne ye, wo Yĩnfua Yesu n sya ba dur ba. ¹⁵ Yãhã yale lii ta, le ma ba nɔ, ke ga u ta u n dur ba. Yãhã kã ke ma cĩinde yahaseefua kai- bye wo, koo ya kã ke n pai yrĩn ne. Koo kã ke ma fãngafa bye Fãngafua, ke ma yĩnfa bye Yĩnfua. ¹⁶ Ke ma, gbã saha crã ge crã ke na ye. Yãhã

niisaha ma cãã- wo, cãã- mpãy syi nawee saha crã pe na ye. Nawee saha Yãhã yãã yĩnde ne ye. Yãhã myaha yai nawee- ter bye pe naa ke gboho, koo gii wãkuayãã wee ke fãnga na ye. Amen, le nii ke syi.

¹⁷ Mpãy pe ma driyẽ nge wale ne, pe yar pe ma syi pe yatan ta pe ya na ye. Pe yar pe ma n koho taha naa n yaha pe wale ya na pe yee le gboho ye; wãkuayãã ma le na, wãklahayãã bya ne. Pe yai pe koho taha naa n yaha Yãhã koo na, koo gii ke wo kã wãn bye ne busãã, ma yee te naa wo wĩ yõ. ¹⁸ Pe yar pe naa kayĩ pye, pe naa ke pye ke n gboho naa n no pe wale wãgboho syi na, pe nii laantãr ne, pe naa pe koho wãn la nawee- ne laanfir ne. ¹⁹ Pe ma koo pye yalebye, nangbãn kã pe ke n ta Yãhã Yai wo; too nangbãn wãn nde syi sã waha n klaha- ye. Loo na, cĩnde yrã lii wãkuayãã wee le na ye, pe ga ba loo yãã.

²⁰ Dya, Yesu kapãyĩ kaklaha wũhũ nkãy tẽ ma yar, ke ma ma koho wo, ke yigi yõ. Kaplãŋ nkãy syi yĩŋ wee ke na ye, nkãy syi ke ga maha waha nawee ta, u saa Yesu ta u Yater ye, ma'a n naa ma yẽ le ke syi wo ye! Kawar wũhũ nkãy pe ta kacãn wũhũ, koo nkãy ke n yee, le Yãhã kapãn wĩ wee cĩnde ye, ma'a n naa ke syi luhu ye! ²¹ Ma sã yãã, mpãy pe yee poo ma too kacãn nde syi cãfa, pe Yesu wãta pe Yater wĩ miy yaha.

Yãhã n laantãr yar ma na, mboo tesẽ mpãy ne pe ma ma ne.

Pɔl saba syāṅ wuhu kaplāṅ Timuti ye

Syaha fla

¹ Ndoos Pɔl kē, ndoo wii Yāhā ra ta Yesu Crise tēnlehe. Yāhā ke bii yē ter nawee- ye, koo ga ba cīnde yrā lii wāā pe kē Yesu Crise kāmāy na, ke ra taha, n naa loo nde yar nawee- na. ² N saba nwo yrūhū nɔ wāā mboo Timuti kē, ma ntāṅ dye ra tāy, ma ma ra dya Yesu kānde na. Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīṅfua Yesu ne, ke ke kayī wāā ma kē tesē ke yrīṅ ne, ke ma fen di.

Pɔl laantor le Timuti laam wo

³ N syaha wāā Yāhā kē ma wī na, Yāhā gi n ma ke tēn na. Kai- nkāy tē cā ke sron, koo tē n pye le Yāhā tēn na mii ra faale wāle wāṅ syi dyaṅ. Yalebye ke yai ke yīmper, n ma nii n pāā Yāhā ye, n sē ne faha ma wī ne ye, n ne ke nar ma kē. ⁴ Too naa n cāāṅ wii na per gi, ma ba yīntām yi. N ma nii loo nde ga, ma laam bya ma ne ra yigi, ta n sya naa n ke, n ma yāā yīnde ne, n naa nuhu di. ⁵ Ma nahafuadyaha Loyise tesē ma nahafua Yinisi ne, poo mii cāā Yesu sron ta pe Yater ma yaha. N le cā, ma bya Yesu ta ma Yater laantee nen ne pe wāṅ syi dyaṅ. Koo kē, n syaha wāā Yāhā kē ma wī na.

⁶ Tē ba koho taha ma na, ma naa Yāhā nar ma kē, koo kē, Yāhā n wāyī wāā ma kē; loo le ma ta, ma n ke tēn wātē fāṅga yāā. Ma'a syi ma loo wāyī nde faha ye! ⁷ Ma sē yāā, Yāhā Yrā lii Yāhā le le wo laam wo, le sē wo ta wo n nii fya le cīnde wāpāā ne nawee- yīnde na ye. Le wee koo syi ye. Yāhā Yrā fāṅga le wo laam wo; le wo ta, nawee- ntāṅ n dye wo tāy, le wo ta, wo n wii wāyigi cā.

⁸ Loo na, ma'a syi ma yee, Yīṅfua Yesu kapāyī wāpāā wī fyar yigi ma

kē ye. Tē nwo nwompihi wo Yesu wī na, ma'a n yee, a loo maha fyar yigi ma kē ye. Ma bya, naa mii gbihi wāfāy kur ye ra ne le Yesu kapāyī wāpāā ne. Ma'a syi fya ye, ma koho taha yaha ke fāṅga na, fāṅga gi Yāhā ke wāā. ⁹ Yāhā koo kē ke wo sya yaha, ma maha wo yee too nii ke nna; le sē nii mii, wo kayūhū pye koo syi ye, ke ya laam wī ne, ke le pye wo kē laantār tāy. Ke bii loo kayī nde ta yaha wa wo kē Yesu Crise kāmāy na, driyē sē bii tāhā wa ye. ¹⁰ Ke le yar wo na yagaa wo Syayahafua Yesu Crise wāpaṅ ne driyē nge wo. Yesu Crise ta, gbā saha kapee pye wo na nantāṅ ye, tesē cīnde yrā lii wākuayāā wee le na ye, u maha loo yar wo na le Yāhā kapāyī wo.

¹¹ Yāhā ra yāṅ yi ma yee, n naa le kapāyī tōr nawee- ye, n nii Yesu tēnlehe. Loo ne, ta n nii nawee- klaha le kapāyī kai- ne. ¹² Loo le ra ta, ra n nii wāfāy nge fāy. Le sē fyar yigi ra kē ye. Wii tē ta ra Yater, n ufua cā. N maha le cā, le Yāhā kapāyī wūhū nkāy tē klaha nawee- ye, u ga waha yia u naa n sēṅ ke na, u wādurba per n sya ba nɔ.

¹³ Cīnde kaplāṅ nkāy tē yar ma na, naa koo ya yāṅ ma naa nawee- klaha ke ne. Ma seefar le Yesu ne, koo syi kē Yesu n nii ma Yater, nawee- ntāṅ n dye ma tāy, kuee yai tāṅ ke syi! ¹⁴ Kaklaha nkāy tē yar ma na, ke gbihi yigi, ma'a n tyii waa n ke wā klaha ye! Naa loo pye Yāhā Yrā kāmāy na, Yāhā Yrā lii le ma wo laam wo.

Mpāy dur yi Pɔl kur ye, mpāy -sē kuee u kur ye

¹⁵ Ma cā Yasyi kuee kāntrahafa bye dur yi kāā ra kur ye, Fisyel dyaṅ Yermosyen ye ne. ¹⁶⁻¹⁷ Yonesyifor woo na, tē nwo ke nwompihi wo, fyar sē u yigi ra wī ne ye. Yāhā ke kaa taha u kahafa na. Tuu ba pa Worme wo nwo, u ba ra fla ke farfar, ma sya ba ra saha cā, ma naa n pai ra fla na, ma ba naa laanyīn kaplāṅ pāā ra ye. ¹⁸ Faale wo, tē sē ba pye

wa nwompihi wo ye, ma pye Yefesyi wo, tuu naa koho le ra ye mii, ma le cã. Wo Yīnfua Yesu u ba u fen di Yāhã kasãhã per wo.

2

Wii u Yesu kãnde yigi klue sī

¹ Ta dya, mboo na, ma cã too seefar le Yesu Crise ne, wo kayī yãã. Naa mii plãhã Yesu kãnde wo loo kayī nde kãmay na! ² Kaplãn nkãy raa luhu ra yẽ na, tẽ naa nawee-klaha ke ne nawee- yĩnde na, mpãy raa cã pe sron, ma cã pe ga waha nawee klaha ke ne pe ya ndon, pe klaha ke ne!

³ Ma ma mii seraasyiyõ dyan Yesu Crise ye. Wãfãy ma ma dye, naa ma fen lay sya ra wãn syi dyan!

⁴ Seraasyi naa wii u n gaha naan miysaha wo, u n ke u wī le naa n tãy u yīnfua ye. Loo na, kai- nkãy ke wee naanmiy wũhũ ye, u saa naa u ya wlãhã ke ne ye. ⁵ Ma maha cã, kaa na pe ma ne yee, nawee- pe pe ya kihi; wii ma yahasee gbe, u ga ngaa yãã. Pe kãnde lii yar pe yakihifa na, wii ma yee u sã n ter ke syi ye, u ma sya yahasee gbe, u saa ngaa yãã ye. ⁶ Tawarfua wii tuu le tẽngbãy tẽ, te dir ma ba gbe, woo tuu ga cãã u lay yãã. ⁷ Kaplãn nkãy tẽ pãã ma ye, ke le yaha ma laam wo, wo Yīnfua ga ba kacãn wãã ma kẽ, ma n ke war.

⁸ Ma sã Yesu Crise wī yãã la, tuu sya ba ku, u ba yir gbã wo, ma dur ba yrãn na gbaafa ye. U faale wãdyaha gaa kẽ Dawide ne. Le ma Yãhã kapãyī wo, Yãhã kapãyī lii wī tẽ tõr n yar nawee- na. ⁹ Loo wī wãtõr kẽ, le ra le wãfãy nge wo, ta n sya nwo, pe ra pua yaha nwompihi wo kapeepyefua wãn syi dyan. Le Yãhã kapãn loo na, le saha pua yaha ye. ¹⁰ Loo ne, ta n nii wãfãy nge fãy mpãy wī na, Yãhã pe yãn yi. Pe ma waha sya yaha Yesu Crise kãmay na tesẽ nayõr rii syi wãkuayãã wee te na ye, pe ma maha too bye yãã, ta wãfãy nge saa kai kua ra ye ye.

¹¹ Kaplãn ngī tẽ ga tõr ma ye, cĩnde wũhũ kẽ:

«Wo ma sya fãy mii waa gbã yãã, wo ga ba nii yrãn na u ne wii ndon.

¹² Wo ma wii plãhã le Yesu kãnde wãyãr ne, waa ba nii fãnga na u ne wii ndon.

Wa'a yee wo sã Yesu cã ye, u bya ga ba yee, woo sã wo cã ye.

¹³ Wa'a sya yee, wo sã n sron Yesu kãnde wo ye, u Yesu woo na, tuu yẽ ter wo ye lii ne, u n sron le ne.

Ye sã yãã, tuu lii pãã, u saha dur u le sye u ya ye ye.»

Tẽntẽ wii u u yīnfua laam yīn

¹⁴ Kaplãn ngī tẽ pãã ma ye, ke gbihhi yar nawee- bye na. Le pãã waha pe ye Yãhã yĩnde na, pe tyii kaplãn wãtyīn na Yesu kãndeyãrfa yawãhã fla wo. Ke n pai wãhã ne, ke ga waha ta Yesu kãndeyãrfa mpãy n dur yi le kãnde wo. ¹⁵ Mii waha, ma nii tẽntẽ wii syi dyan, u tẽn tẽ n yõ Yãhã yĩnde na, le sã fyar yigi u kẽ ye. Naa ke Yãhã kaplãn cĩnde tõr gbegbe nawee- ye! ¹⁶ Kaplãn nkãy yīn wee ke na ye, ke sã maha sron Yesu kãnde ne ye, ma'a n naa yẽ le ke wo ye! Mpãy pe koo pãã, loo nde pe troho dur yi n kãã le Yãhã kãnde wo. ¹⁷ Pe yẽ kaplãn ma mii nahapihi dyan nawee troho na, nahapihi giu syi ke ga ke troho bye pye klaha- tãn ufua kẽ. Mpãy pe koo kaklaha ngī syi klaha, Yiminee ma pe ne, Fileti ne: ¹⁸ Pe le pãã ma yee, a wii Yesu kãndeyãrfa, wo yir wa gbã wo, ma dur ba wa gbaafa ye yrãn na. Loo nde na, pe le cĩnde fla miy yaha, ma maha nawee- mpãy ta pe n yi n kãã le Yesu kãnde wo. ¹⁹ Cĩnde wũhũ nkãy ke ma yīn Yesu kãndeyãrfa ye, koo nkãy Yãhã ke pãã ta yaha, ke wee wãyhe wũhũ ye. Koo kaplãn kẽ ngī: «Mpãy pe ma Yãhã wãm, Yãhã pe cã.» Ma suhu «Wii ma yee

Yesu ma woo Yīŋfua, ufua yai u dur yi kapee kur ye.»

²⁰ Nangbāŋ kaha wo, didiwān kur bye sē kē te fāā sān ne tesē wargbe ne ye. Taa ma, te fāā poor ne, taa -sē ma, katyigi pe ta. Te sān wān tesē te wargbe wān ne, pe roo gbe n yi cīinde wūhū ma ga pye. Te poor wān tesē te katyigi wān ne, pe roo gbe n yi plii bye, te n maha n wluhu.

²¹ Kapee- nkāy tē tōr yar ma na, wii ma yee u sē ke syi pye ye, u ga nii mii didikla gii dyaŋ, pe ke gbe n yi cīinde wūhū ma ga pye. Wii ma nii koo syi, u sroŋ ma u Yīŋfua myaha na. U ga waha laa yō u Yīŋfua kē, u gbihi ta kayūhū wāpyeŋ na.

²² Taa ma naanfuē, naanfāndi wūhū nkāy ke sē yō ye, ke yāā ma ke ta yaha. Naa ma wāsroŋ wii loo ke, naa Yesu ta ma Yater yalebye, tyii ma nampyeŋ- ntāŋ n naa n dye ma tāy yalebye! Mpāy laam pe ma gbegebe, ma Yīŋfua Yesu ta pe Yater pe känkai- bye wo, nii yīmbui nen na poo ne! ²³ Kaplāŋ wātyīn nkāy ke sē kaa taha nawee kacān na ye, ke yāā ma ke ta yaha! Ke syi n pai wāhā ne. ²⁴ Ma cā, wii u Yīŋfua Yesu tēn tē, u sē yai u naa n wāā ye. U yai u naa laantār kaplāŋ pāā nawee- bye ye. U yai u waha naa nawee- klaha Yāhā kaplāŋ wūhū ne, u yai u pye laanyīnfua. ²⁵ Mpāy pe u yē kai, u yai u waha pe gbihi naa n yar kaplāntāhā ne: Laa na, Yāhā ga ba pe ta pe n le sya pe cā pe yē kaplāŋ sē yō ye, pe ke miy yaha. Loo na, pe ga waha cīinde kaklaha cā. ²⁶ Loo na, pe ga maha waha pe faale laantor kacān yāā, pe waha fer sya sāndāpee yīŋfua Setane namihi wo, Setane wii u pe yigi kawar kaklaha nkāy ne ma pe ta pe n nii u laam wii pye.

3

Driyē kuayale wo, nawee- kapee- ga ba gboho ter

¹ Ma laam too nde na: Driyē kuayale cāā ga ba pee naa n gaha.

² Nawee- ga ba naa pe ya yīŋ ya ke. Wale wii ga ba gboho ter nawee- laam wo. Pe ya wāsey wii ga ba naa n tāy pe ye. Yataŋ ga ba gboho pe na. Pe ga ba yīnde le Yāhā wo. Pe saa ba naa n luhu pe seefa ye ye, pe sya naa n wāā pe ne. Mboo wii ma kayī pye pe kē, pe ga ma dāā kapee ne. Pe saa ba naa Yāhā wii yāŋ cīinde ye. ³ Nawee dugu saa ba pye pe na ye. Wāhā ma pe le nawee ne, pe saa sya pe wāā le yāā u ne ye. Pe ga ba nii nagblahafa. Pe saa ba naa pe ya wāyigi cā ye. Pe ga ba naa fāŋga yar nawee- na. Kayī wāpyeŋ saa ba naa n tāy pe ye ye. ⁴ Pe ga ba yār naa n yaha pe nampyeŋ- na. Yēkuān wii ga ba naa n tāy pe ye. Yataŋ ga ba ter pe koho ne. Pe ya laam wūhū ga ba naa n tāy pe ye Yāhā wii na. ⁵ Pe ga ba le ka naa n pāā yē ya ne, poo ma Yesu ne, pe laam wo pe -sē u fāŋga wii sye, u ma n pe troho wātāhā ter wāklaha pe kē ye. Ma'a n naa mii le pe kānde wo ye!

⁶ Poo mpāy ge ga ba naa n tay kakle wo, pe naa ca mpāy wlaŋ pe kawar kaklaha ne, ca mpāy syi pe wākaryaha sē n sye ye; poo ca mii cā pe pe ya le gboho ter kapee- wo, pe laam wūhū ma maha gboho. ⁷ Pe n ke pe naa pe klaha, pe sē -sē n ke pe cīinde cā ye. ⁸ Poo nawee- mii ga ba naa pe syi ca wlaŋ. Kawar wūhū ya ke ma pe laam wo, pe ga ba naa kawar fua, poo Yesu ta pe Yater. Pe kawar kaklahafa mii, pe ga ba yee, poo ga yer tā le cīinde na mii faale dyaŋ Syipte caifa Yanese tesē Yamrese ne pe bii yee, poo ga yer tā Musa cīinde wūhū na mii. ⁹ U Yanese tesē u Yamrese ne, pe sē waha bii yia ye, nawee- n bii cā dawarfa me pe ne. Pe kawar kaklahafa mii, pe bya wii ga ba nii koo syi, te kawar saa ba ka yahasee ye pe ye ye.

Pōl Timuti yar kai- ne

¹⁰ Ma -sē yee mboo na, ma ra kaklaha sya, ma ra troho wātāhā ter gbe. Lii tē n ke driyē wo, ma bya le

cā. Tē Yesu ta ra Yater mii, ma bya u ta ma Yater koo syi. Tē ra laam yīn mii, ma bya ma laam yīn koo syi. Nawee- ntāṅ pe n dye ra tāy mii, pe naa n dye ma bya tāy koo syi. ¹¹ Tē ta laam plāhā le Yesu kānde wāyār wo mii, ma le cā. Pe naa ra nuhu le Yesu kapāyī wī na mii, ma le cā. Tē naa wāfāy gii bye sya, ma ke cā. Wāfāy gii ter sē maha kuee mii pe sē ra fāy ke ne Yātōosyi wo ye, Yikō ne, Liiser ne? U Yīnfua -sē ra yīṅ wloho naa n yi koo bye wo. ¹² Ma cā mpāy bye pe yee, poo ga seefar le Yesu ne, pe naa pe troho tāhā Yāhā yor wo, pe ga ba naa pe bye nuhu loo nde wī na. ¹³ Nawee- mpāy pe pee ma yee, poo ga naa nawee- wlaṅ kawar kaklaha ne, kaa ga ba taha naa n gaha pe pyer wāpee na; pe ga ba yee poo ga nawee- wlaṅ le kāmpee lii wo, poo ge me pe ga ba too dye le wo.

¹⁴ Mboo na, taa ma klahafa cā, kai- nkāy pe ma klaha, ma cā cīnde wūhū kē. Mii plāhā, ma kuee ke wo! ¹⁵ Ma kicar cāā ge na, ma ba Yāhā sabangbāṅ kaplāṅ cā. Koo kaplāṅ ngī ga waha kacān wāā ma kē, ma n Yesu Crise ta ma Yater ma ba sya yaha. ¹⁶ Kaplāṅ nkāy ke ma Yāhā sabangbāṅ wo, Yāhā kē ke koo ngī bye le nawee- mpāy laam wo, pe n -sē ke yrūhū yaha. Ke yō, ke ga waha nawee klahā Yāhā wūhū ne; ke ga waha nawee kapee- yar u na, u n cā ke sē yō ye. Ke ga waha nawee klahā, u n kāmpee miy yaha, u kānyī gbe. Ke ga waha nawee klahā, u n naa n sroṅ. ¹⁷ Nawee wii u Yāhā kānde yār ke syi, Yāhā kaplāṅ ga u ta u n nii naweeyō, kayūhū wāpye wī ya n nii u laam wūhū.

4

¹ N ma nar, Yāhā yāṅ tesē Yesu Crise ne, Yesu Crise wii u n pai yrāṅfa sāhā ma suhu mpāy ne pe ku wa, woo wii u n pai dur ba kāntrahafa ye u yīnfar ne, ² Yāhā kapān pāā naa n yigi nawee- ye yalebye! Le wāluhu laam ma pye pe

na woo, le wāluhu laam ma maha yee le wee pe na ye woo, naa le pāā pe ye! Pe gbihi naa n yar le ne! Wii ma kapee pye, u yar u n le sya u cā, le sē yō ye. Wii ma kapee pye, u sē yer le na ye, ma le kuān u ye, -taa fāṅga le ufua wo. Ma laam yaha koo ngī bye na, ma naa pe klahā laanyīn ne!

³ Ma sē yāā, yalaa wo, Yesu cīnde kaklaha wāluhu saa ba naa n tāy nawee- ye ye. Lii le n tāy pe ye, loo ya pe ga ba naa n pye. Pe ga ba pe laam kaklahafa ge yāṅ yi busāā, pe pe ta pe ya tāy, pe n naa pe laam wūhū tōr pe ye, pe n naa n luhu. ⁴ Pe saa ba naa Yesu cīnde kaklaha luhu ye, pe ga ba ke sye pe naa ngbāy ya luhu. ⁵ Mboo na, mii wāyigi cā kai- bye wo, naa mii waha wāfāy wo! Ma tēn ne Yesu kapāyī wāpāā ne nawee- ye, le tē naa n yō! Tēṅ nkāy bye pe le soho ma koho wo, naa ke bye tē!

⁶ Ndoon na, n le sya ma ga nii yrā le soho Yāhā koho wo. Le yale ge nō wa tē ga ku. ⁷ Driyē nge wo, n le sya ma naa nii srā kayī wī na. N fā fā fā, yagaa woo n nō ra fee yersaha na. Yesu kē tē ta ra Yater ma sya ba waa yagaa na. ⁸ Yagaa tē waha yia, n cā n ga dāān yāā: Too dāān nde, kayīngbāy ne, kayīngbāy lii, wii ma n sroṅ u ga le yāā. Yīnfua wii u ma kasāhāfua, woo wii u sroṅ, u ga le wāā ra kē kasāhā per wo. Ndoon ya sē kē tē ga loo kayīngbāy yāā ye, mpāy bye pe u Yīnfua wādurbaṅ sēṅ nuhu ne, pe bya n pai le yāā.

Yesu kāndeyārfa mpāy wī

⁹ Mii waha, ma ba yi ra na, ma'a n nii kuee ye! ¹⁰ Ma sē yāā, Demasu tuu yi kāā ra kur ye, driyē nge wūhū tāy n ter u ye, koo kē. U ka Tesaloni na. Karsā ye poo na, Tyite ne, poo ma ra kur ye. Karsā ka Galasyi na, Tyite -sē ka Dalamasyi na. ¹¹ Luke ya u kuee ra ne. Ma'a n pai, ma Mareke yigi ba, u n ba naa ra koho soho tēṅ ne. ¹² N Tesyihi lehe Yefesyī wo. ¹³ Ta nayrengbāṅ gii ke ma Karpasu

fla na Toosa wo, ma'a n pai, ma ke gbe naa n pai ra kē, te sabar bya ne. Ma'a n faha te srɛ wān yaha ye, tii tē kaplāṅ yrūhū yaha te na, ma re kur ta yaha.

¹⁴ Ntyasāā naa Lesyāānder kapeengbāy pye ra na. Tuu lii pye, u Yīṅfua ga ba loo dāān wāā u kē.

¹⁵ Ma bya, naa mii yigi u ne; ma sē yāā, Yāhā kaplāṅ nkāy bye too pāā, u naa n ke woo ga yer tā ke bye na fānga waha na.

¹⁶ Ta kasāhā na, tē fe yir per gii ma naa ra yīṅ ke, waa ge sē pye ra ne ke fla na ye; pe bye ba ra miy yaha. Yāhā ma syi ke loo ta kapee pe yīṅ na ye. ¹⁷ U Yīṅfua -sē pye ra tāy, ma ra laam plāhā, ta n waha le Yesu kapāyī pāā mpāy bye ye pe wee Yiifee- ye, pe n le luhu. Yīṅfua n maha ra yīṅ wloho yi jar koho wo, kapee sē ra yāā ye. ¹⁸ U Yīṅfua ga ra yīṅ wloho yi kapee- ter bye wo, u ga ra ta, ra n dye u Yai wo yāhāyīṅ na. Woo myaha ya ke naa n sey yalebye, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi.

Ke kaplāṅ kuasaha, syaha ne

¹⁹ Persyile syar ra kē, Yakila ne, ma suhu Yōnesyifor kahafa bye ne.

²⁰ Yerasyi kuee Kornti wo. Toofī sē pye wāwee ye, ta n u ta yaha Melēti wo.

²¹ Mii waha, ma cāā pa te werngbān cāā yaha. Yeblusi, Pudānsyi ne, Linusu ne, Kladya ne ma suhu pe Yesu kāndeyārfa bye ne, pe ma syar. ²² Yāhā ke ta, u Yīṅfua n pye ma kur ye. Yāhā ke ke laantār yar ye na.

Pol saba kaplāņ Tyite ye

Syaha fla

¹ Ndoos Pol kē, tē saba nwo yrūhū. N ma Yāhā tēntē, ma maha ma Yesu Crise tēnlēhē. U ra lēhē ma yee, Yāhā ke mpāy yāņ yi, n pe yar le Yesu Crise kapāyī wī ne, pe n waha u ta pe Yater; pe waha le cīnde cā, cīnde lii le n pai Yāhā kānde wāyār ne. ² Loo ga pe ta, pe n koho taha yaha le cīnde yrā wī na, cīnde yrā lii wākuayāā wee le na ye. Yāhā sē kawar fua ye, ke bii yē ter wo ye loo cīnde yrā wī nde ne, driyē sē bii tāhā wa ye. ³ Le yale n ba nō, Yāhā n koo bye yar gbaa na ke yē kapān ne. Wo Syayahafua Yāhā ke yē kapān le soho ra koho wo ma yee, n le pāā naa n yi nawee- bye ye.

⁴ Ndoos Pol kē tē saba nwo yrūhū nō wāā mboo Tyite kē. Ndoos kē tē ma yar fūū le Yesu kānde wāyār ne, ma n u ta ma Yater mii tuhufua dyaņ u ne u puee yar kai- ne mii. Yagaa, wo nii nwoņ nenfa le Yesu kānde wo. Wo Tuhufua Yāhā ma suhu wo Syayahafua Yesu Crise ne, ke ke kayī wāā ma kē tesē ke yrīn ne.

Pe Tyite taha tēn lii na Karti kāntraha na

⁵ N ma ta yaha Karti kāntraha na ma yee, kai- nkāy ke kuee wāpye wūhū, ma ke pye gbihi ta. Ma yai ma pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ta, pe n mpāy yāņ yi pe ya wo. Poofa ga nii pe Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa. Ma yai ma loo pye Karti kāntraha kui bye wo. Tē ba ma yar kai- nkāy ne loo nde wī na, ma'a n faha ke ne ye: ⁶ Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefua yai u sroņ kai- bye wo, u yai u pye cōō nen ya ne. U pii bye yai pe naa Yesu kānde yār, pe sē yai nawee- n naa n yee pe troho wātāhā ter sē yō ye, pe maha

naa n yee pe sē n luhu nawee- ye ye. ⁷ Ma sē yāā, Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefua woo kē, u ga naa ke yawāhā kai- bye yāņ ma suhu ke wale wūhū bye ne; loo ne, u yai u naa n sroņ kai- bye wo. U sē yai u nii yatanfua ye, u ma syi u naa ncafūhū di farfar ye! U sē yai u tar sēm na ye, u sē yai u naa fānga pyer pye ye, u sē yai u naa fufor wale sya nawee- ye ye. ⁸ U yai u nampay gbihi naa n yigi nuhu ne, u yai kayī wī loo n naa n tāy u ye. U yai u waha naa kacān yāā, u yai u sroņ, u yai u pua yaha tāņ Yāhā wūhū na. U yai u u ya wāyigi cā. ⁹ Pe Yesu tēnlēhē pe le Yāhā yē kapān klaha nawee- ye mii, loo kapān nde ma cīnde. U yawāhā yahaseefua yai u naa loo yāņ cigege. Loo na, u ga waha naa pe Yesu kāndeyārfa bye klaha le cīnde kaklaha ne, u maha naa pe yar kayi ne. Tesē, mpāy pe yee poo ga yer tā le cīnde kaklaha na, u ga maha waha pe yar pe plahasaha fla ne.

¹⁰ Ma'a yāā, tē ngī pāā ma ye, pe Yiifēe- mpāy pe dye Yesu kānde wo, pe busāā ma pe sye ma nii nawee- wlaņ pe kaplāmbuar ne, yīņ wee ke na ye. ¹¹ Pe fufor wale sya nawee- ye, ma pe klaha kai- nkāy ne ke sē sroņ ye, ke sē wāā le cīnde kaklaha ne ye, ma klefa busāā laam wlāhā ke syi. Ma yai ma poosyifa yēr tā. ¹² Pe Kartifa naa waa pye tuu kai- cāā pāā naa n yaha, woo ge ba le pāā ma yee: «Kartifa ya dyaņ, pe ma kawarfuafa, pe pee mii wlaha wān dyaņ, pe napar pye ma maha di cā. Pe see ke dyaņ.»

¹³ Tuu lii pāā, cīnde ne. Loo na, le pāā naa n waha pe ye, pe n pe troho tāhā naa n sroņ Yesu kānde wo. ¹⁴ Pe ma n naa Yiifēe- ngbāy yāņ ye, tesē nawee- mpāy pe le cīnde kapān sye ma pe laam kāmbehe ta, pe ma n naa koo kāmbehe ngī yāņ ye. ¹⁵ Mpāy laam pe ma gbegbe, pe kai- bye yāņ laantee nen ya ne. Mpāy laam pe wee gbegbe ye, pe sē

maha Yesu wĩ sya cĩnde ye, pe kai-bye yāŋ laantee- sãnsyām ne. Ma sē yāā, poo laanga ter sē yō pe kacān ter ne ye, koo kē. ¹⁶ Pe n yee poo ma Yāhā ne, ma'a -sē pe pyer yāŋ, maa cā kawar ne. Pe wĩ klaha-, pe sē n luhu waa ye ye, pe saha laa kayĩ ge pye ye.

2

Yesu kãndeyārfa yai pe naa pe troho tãhã mii

¹ Mboo na, kai- nkāy tē ma klaha ke ne, naa nawee- klaha koo ya ne! Koo kē ke nawee- wāsyayaha wĩ pãā. ² Pe nanle yar pe pe ya wāyigi cā kai- bye wo, pe ma syi pe naa miiklaha- wũhũ pye ye, pe naa kacāwũhũ pye! Taa maha pe yar pe naa Yesu ta pe Yater, pe tyii nawee- ntāŋ n naa n dye pe tãy, pe naa pe laam yĩn kãnkai- bye wo, mii Yāhā cĩnde le yar mii. ³ Taa pe cale bya yar, pe naa pe troho tãhã nawee- n cā, Yesu kãndeyārfa me pe ne. Pe yar, kaplāmbuar rii te sē yō ye, pe ma n koo syi pãā naa n tay teebehe bye wo ye, pe sē yai pe pua yaha sēm na ye. Pe yai pe laantor kaplāŋ cā, ⁴ pe naa capiy klaha, pe pa ntāŋ n naa n dye pe tãy pe pii ne. ⁵ Pe maha pe yar pe laam pe naa nii gbegbe pe naa kacāwũhũ pye, pe naa pe kle tēŋ tē kayi ne, pe laam pe naa n tãy, pe naa n luhu pe pa ye. Pe yai pe naa koo ngĩ bye pye. Loo ga ta, waa saa waha wāpee laa yāā u pãā le Yāhā kapān wĩ na ye.

⁶ Taa maha pe naanfām yar, pe naa kacāwũhũ pye kãnkai- bye wo. ⁷ Mboo na, naa kayũhũ pye kãnkai- bye wo, pe n yāŋ naa n gbe ma na. Naa n laha, taa maha naa n sron ma kaklaha ne! ⁸ Kaplāŋ nkāy ke sron, waa saha laa wāpee yāā ke kaplāŋ na ye, naa koo pãā. Loo ga ta, fyar ga wo lahafa yigi, pe saha laa wāpee yāā pe pãā wo wĩ na ye.

⁹ Yāmpa yai pe naa n luhu pe yĩŋfa ye, pe maha naa pe laam yĩn kãnkai- bye wo. Pe yĩŋfa ma yee pe lii pye, pe yai pe le pye, pe ma n kaplāŋ

tyĩn le na ye. ¹⁰ Pe sē yai pe naa pe wān yuhu ye. Pe yai pe naa n laha pe yĩŋfa ye yalebye, pe maha naa n sron pe ye. Loo na, Yāhā gii ke ma wo Syayahafua, ke kaklaha myaha ga yi.

¹¹ Ma'a yāā, tē kai- ngĩ pãā ma ye, Yāhā ke laantār wĩ yar, loo lii le ma nawee- bye wāsyayaha wĩ. ¹² Le wo klaha wo yi kãā kāmpee wo, wo kãntraha ngefa laam wũhũ yāā wo ke ta yaha. Loo na, waa naa wo troho tãhã kacān ne, wo naa n sron, wo naa Yāhā laam wĩ pye yagaafa nsoho wo. ¹³ Wo yai wo naa koo ngĩ pye, wo naa koo yay diper sēŋ, koo gii wo koho taha yaha ke na. Koo per nge na, wo Syayahafua Yesu Crise wii u ma wo Yāhāngbāŋ, u nayōr ga ba yi gbaa na. ¹⁴ Wo Syayahafua gbā ku wo wĩ na, ma wo par sya yi kãā kapee- wāpyeŋ koho wo. Loo na, wo nii woo ya wām. Wo kapee- bye laha kãā wo na. Wo ga naa kayũhũ pye laanfir ne.

¹⁵ Kai- nkāy taa yai ma naa nawee- klaha ke ne, koo kē tē yar ma na. Taa cā nkāy raa n pãā, cĩnde ne, naa ke pãā fāŋga ne, ma'a n naa laalaa pye laa ge ne ye! Wii ma plaha pye, le pãā war yi u ne. Ma'a n tyii waa n ma kloŋ ye!

3

Laanfāyōm ma suhu troho gii wātāhā ne ke yō

¹ Pe Yesu kãndeyārfa yar, pe yai pe yĩŋ kor le kãntraha yahaseefa ye tesē fāŋgafa ne, pe naa n luhu pe ye, pe naa n yi nanihi tēŋ na, tēŋ nkāy yĩŋ ma ke na. ² Pe yar pe sē yai pe naa waa wāpee pãā ye, pe ma n naa wāhā cer ye, pe tyii pe laam naa n tãy, pe naa pe laam yĩn nawee- bye ne yalebye.

³ Ma sē yāā, wo bya, faale wo too sē pye wa Yesu kãndeyārfa ye, wo sē ba laa cā ye, wo sē naa n luhu waa ge ye ye, wo plaha naa n pye yalebye. Wo pye kapee- wāpyeŋ koho wo, yĩnde wũhũ ne, tesē wo tyatyāhā

ne. Wo pye napee- ne kãnde nen wo, tesê laanyarfa ne; nawee- wĩ ba fũhũ wo ye, wo bya wĩ -sê ba fũhũ pe ye.

⁴ Wo Syayahafua Yãhã n ba ke laantãr yar gbaa na nawee- na, ma maha pe yar pe n cã pe ntãñ dye ke tãy. Yagaa, ke wo sya yaha koo kapee- ngĩ wãpyen koho wo. ⁵ Le sê nii mii wo naa n sron ye. Ke wo fen di, loo ne ke n wo sya yaha ke dyan. Ke wo sya yaha ma maha wo kapee- laha kãã wo yĩñ na. Loo na, wo nii mii wo maha gbihi dur see laanfãyõm ne Yãhã Yrã kãmay na, Yãhã Yrã lii le wo laam wã klaha. ⁶ Ma sê yãã, too wo Syayahafua Yesu Crise ta wo Yater, Yãhã ke Yrã tege le wo laam wo busãã. ⁷ Loo na, u laantãr wĩ wo ta wo n sron Yãhã ye ma ga ba ke kloho di, wo cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye, loo lii wo koho taha yaha le na.

⁸ Kaplãñ ngĩ tẽ pãã ter, ke ma cĩnde. N yee ma naa ke pãã fãnga ne nawee- ye, ma'a n naa laalaa pye laa gɛ ne ye! Loo ga ta mpãy pe Yãhã ta pe Yater, pe ga naa kayũhũ pye yĩntaha ne. Lii le yõ ma maha puar nawee- na, loo ne nde tẽ pãã ma ye. ⁹ Kaplãñ wãtyĩn nkãy syi yĩñ wee ke na ye, ke yãã ma ke ta yaha, tesê faale wãɛ myar rii ne pe yrũhũ ta buarbuar, tesê sãnker ne, ma suhu wãhã ne le Yãhã kãnde wĩ na. Koo ngĩ sê puar nawee ne ye, yĩñ maha wee ke na ye. ¹⁰ Ma'a yãã, nawee wii syi u Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa klaha kaklaha nkãy syi ne, ke nawee- ta pe n cer pe ya ne, u yar u ma tẽmpee wo. U ma sye, maha u yar taha le ne, ke n tɛɛ syãñ tã. U ma maha sye, u cer yi kãã pe Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa wo! ¹¹ Ma cã usyifua tuu plaha lii ne, u sê yer le na ye, Yãhã kasãhã ga ba too u na kapee- nkãy wĩ na u n pye.

Pɔl Tyite yar kai- ne

¹² N ma ba Yartemasu no wãã ma ye, laa na Tesyihĩ, pe ma no ma fla na, mii waha ma ba yi ra na Nikoplosyi wo. N ga werngbãñ cãã

pye koo fla na. ¹³ Senosu wii u kasãhã wũhũ cã, woo tesê Apolosu ne, ma'a n faha pe wĩ ne ye, koho le pe ye, pe n waha pe yrãhã yi, ma'a n ta ngaa n ke laa pe ye ye! ¹⁴ N sê -sê yee, mboo nen ya wĩ ne ye, wo Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa, pe bya yai pe kayũhũ wãpyen cã, pe waha naa pe ya gbe pe cĩnde kãnkai- bye wo. Pe troho wãtãhã Yesu kãnde wo, le yai le yãñ naa n cã pe kayũhũ wãpyen na.

¹⁵ Mpãy bye pe ma ra ne, pe ma syar. Wo naambiyãñ mpãy pe Yesu ta pe Yater, pe syar wo kẽ. Yãhã ke ke kayĩ wãã ye bye kẽ.

Pol saba kaplāņ Filemu ye

Syaha fla

¹ Ndoos Pol kē, tē saba nwo yrūhū, ndoo tesē wo cīifua Timuti ne. Pe ndoo Pol tā nwompihi wo Yesu Crise tēn wīi na.

Wo u saba yrūhū nō wāā mboo Filemu kē, mboo wii raa ma wo naambiyā, ma maha ma wo tēntēwai. ² Mboo, ma suhu Yesu kāndeyārfa mpāy bye ne pe pe ya wāā ma kaha wo, ma suhu wo syafua Yapyā ne, ma suhu Arisyipe ne, woo wii u tēn tē wo ne Yesu Crise kē. ³ N le nar Yāhā ye, tesē ke Dya Yesu Crise ne, ke kayīi pye ye kē, ke maha laanyīn wāā ye kē.

Filemu troho wātāhā Yesu kānde wo

⁴ Filemu, ma wīi gboho ra laam wo. Yalebye n ma nii n pāā Yāhā ye, n ne laa yāā ma wīi na n pāā ke ye, tē syaha wāā ke kē loo wīi na. ⁵ Pe ba ma wīi pāā ra ye ma yee, a Yesu kāndeyārfa bye ntāņ dye ma tāy cīinde, a raa maha Yesu sroņ ta ma Yater. Koo kē n syaha wāā Yāhā kē. ⁶ Taa Yesu ta ma Yater wo n wāā le, n le nar Yāhā ye, ke waha ta Yesu myaha n gboho, kayūhū nkāy bye Yesu tuu n pye wo kē, ma n waha ke cā naa n yō. ⁷ Taa ta Yesu kāndeyārfa bye ntāņ n sroņ dye ma tāy, loo nde pe laam yīn yalebye. Le nii ra ye nuhu wīi, ma maha fānga gaa taha ra na.

Pol Filemu nar u yāmpuai Wonasyimu wīi na

⁸⁻⁹ Taa nwo, Yāhā ntāņ sroņ dye gboho ma tāy, koo syi kē, n ga ma nar laa ne. Le yō ma maha sroņ Yāhā ye Yesu kānde na. Too mii, wo wīi n tāy wii ye, n saha yee ma le pye ra kē fānga na ye. N ga ma nar wānar le ne, ndoo wii n ma wādyaha Yesu kānde na, ndoo wii

pe yigi tā nwompihi laam wo ma yee, tē tee n yār Yesu Crise kānde wo, ma nii u kapān pāā nawee- ye. ¹⁰ Wo dya Wonasyimu wīi ne tē ga ma nar. Nwompihi nge laam wo, Wonasyimu dye Yesu kānde wo. Loo nde na, n ga waha u yee ra dya. ¹¹ Faale na, u sē pye ngaa ma ye ye. Yagaa, u ga waha laa yō wo bye kē, ndoo tesē mboo ne. ¹² N ga u nō wāā ma kē. Yagaa, taa -sē cā ma yee, u wīi gboho ra laam wo, u ma mii ndoo ge kadye dyaņ. ¹³ N ma ne pye n ga waha ne tyii u na nii tāy, ke nwompihi wo nwo, u n naa koho le ra ye tēņ nkāy wo ma draha wo, le ga ne tāy ra ye. ¹⁴ N le wūū ma yāā, n sē yai n kai pye ma kur ye mii ma sē yer le na ye. N sē maha n ke ma kayīi pye ra kē fānga na ye. N n yāņ, ma'a ga kayīi pye ra kē, le -sē pye ma laam wīi.

¹⁵ Ncā, laa ņa Yāhā ke le ta ma yee, u Wonasyimu u fā ter ma yaha u ga yalaa pye, tuu maha dur ba yi ma na, ye n nii yii ne. ¹⁶ Ma sē yāā, Wonasyimu u ma na yagaa, u puar yāmpuai na. U sē n tōr ge tōr yāmpuai ne nantāņ ye. U sroņ ma wo cīinde nampyeņ Yesu kānde wo. U wīi sroņ gboho ndoo ye. U wīi yai le nii ma bya ye koo syi, le sya ter ra wīi yaha. U ma ma yāmpuai, ma maha ma ma cīinde nampyeņ Yesu kānde wo.

¹⁷ Ke ma pye n ma ma naambiyā cīinde, taa ne ga ndoo ge yigi mii, u yigi ke syi! ¹⁸ Ke ma pye u laa pye ma na, ke ma maha pye u fue syi gbe ma ye, le ta ra yīņ wīi. N ga ke draha dur ma kē, ma'a n naa ntāņ cer ye. ¹⁹ Ndoos Pol kē tē u saba yrūhū. N ga ke bye dur ma kē. -Taa -sē cā mii ndoņ, tē lii pye ter ma kē, le ter ma yrā yaha.

²⁰ Āwā, ma'a wo Yīņfua yāņ, ma ra laam wīi nde pye ra kē, le ga tāy ra ye, le ra laam yīn.

²¹ Lii tē nar ma ye nde saba nwo wo nanga, n cā ma n gaha le pye ra yor wo, le n sya ta ter koo yaha. ²² Taa maha naa syāsaha gbihi ra kē,

ta laam wo n le ga ma yee, Yāhā ga
ba luhu ye wānar ye, ke ra yi yaha
ye kē.

Syaha fla

²³ Yepafarsyi wii u ma ra ne
nwompihi wo nwo Yesu Crise wĩ na,
u syaha ma ma ye. ²⁴ Mareke ye bya
ne, ma suhu Arisarke ne, Demasu
ne, Luke ne, poo mpāy pe ma ra
tēntēwai, pe bye ma syar.

²⁵ Wo Yīnfua Yesu Crise, u kaa taha
ye na.

Yesu tēnlɛɛ waa saba kaplāŋ Yeberɛfa ye

*Yesu ter faale Yāhā kaplāŋ tōrfa
bye yaha*

¹ Faale cāā na, Yāhā naa n pāā wo wāle ne. Ke ke kaplāŋ tōrfa busāā lehe naa n wāā pe ya wuhu na, pe n bii naa ke yē kaplāŋ pāā, pe bye pe kaplāŋ ter ne ke ya wuhu na. ² Yagaa sē na, Yāhā ke yē kapān pāā wo ye ke Dya kāmāy na; Yāhā driyē kai- bye le soho woo koho wo. Yāhā driyē kai- bye tāhā woo kāmāy na. ³ Yāhā nayōr n yāā Yesu na, tesē ke nagboho ne. Yāhā ke ma mii, Yesu ma koo syi. U kaplāŋ ma fānga ne, koo kē ke driyē gbā yigi. U nawee- kapee- yee laha kāā pe na. Loo kur ye, u n ka yāhāyīŋ na, maa nii Yāhā kāndigi koho kue ye, koo gii ke ma wān bye yīŋ na.

Yesu ter yāhāyīŋ tēnlɛɛ yaha

⁴ Yāhā myaha wāā Yāhā Dya kē, ke n ter yāhāyīŋ tēnlɛɛ wāŋ yaha. Koo kē, u n ter yāhāyīŋ tēnlɛɛ yaha. ⁵ Ye sē yāā, Yāhā sē kapān nde syi pāā yāā yāhāyīŋ tēnlɛɛ waa ye ye ma yee:

«Mboo kē ma ma ra Dyapuai,
ma gbe nanga na, nawee- ga cā,
n ma ma Tuhufua.»

Ke sē maha nde pāā yāā yāhāyīŋ tēnlɛɛ waa wī na ye ma yee:

«N ga nii u ye Tuhufua draha wo,
u -sē ga nii ra ye Dya draha wo.»

⁶ Yaliile wo Yāhā yee koo ga ke Dyapuai nen nō wāā driyē wo, woo wii tuu cāā pye wa wān bye yaha, ke le pāā ma yee:

«Yāhāyīŋ tēnlɛɛ bye yai
pe naa u myaha sey.»

⁷ Yāhā lii pāā yāhāyīŋ tēnlɛɛ wī na, loo ne nde: Ke yee yāhāyīŋ tēnlɛɛ mii gɛ pe sya nii koo wām, pe ma koo ye tefay wāŋ syi dyaŋ. Ke tēntē-

ma ke ye naayīn wāŋ syi dyaŋ. ⁸ Ke Dya wī loo na, Yāhā le pāā ma yee: «Ma ma Yāhā, ma Yīŋfua niisaha yāā.

Too yīnfar nde wākuayāā wee te na ma ye ye.

Kasroŋ koo kē, taa ga naa n pye ma Yai wo.

⁹ Kasroŋ wī tāy ma ye,
kapee- wī sē tāy ma ye ye.

Loo ne, ma Tuhufua Yāhā n mboo yāŋ yi

ma nagboho ta ma na ma nampyeŋ- yaha.

Nuhu n -sē ma laam yī.»

¹⁰ Yāhā maha yee:

«Yīŋfua, mboo kē
taa kāntraha tāhā ke kai- bye
fegbecāā na.

Mboo kē taa maha yāhāyīŋ bya tāhā.

¹¹ Too nde bye ga ba kua.

Mboo woo na, maa naa n nii yalebye;

kāntraha tesē yāhāyīŋ ne,
te ga ba le te pye klaha-

¹² ma n te kur ta yaha te kuāŋ ne.

Taa ter ga ba te draha gbe mii
nayrefān dyaŋ pe n le wāler
draha wo.

Mboo woo na,
maa naa n kuee ma wānii na
yalebye,
wākuayāā saa pye ma dye- na
ye.»

¹³ Yāhā sē maha nde pāā yāā yāhāyīŋ tēnlɛɛ waa ye ye ma yee, u nii koo kāndigi koho kue ye kai- bye yīŋ na, ke n sya ba u napī- yīy kor le u kē, pe n nii mii, u tānde fyāhā tā pe na. ¹⁴ Pe yāhāyīŋ tēnlɛɛ ya dyaŋ, pe wee la tēntē- ya Yāhā ye, ke n nii pe lehe pe ga naa n paha mpāy na, pe yai pe ba sya yaha pe ga nii Yāhā tāy?

2

*Wo yai wo naa wo wāsyayaha wī
wīū*

¹ Ke Dya kāmāy na, Yāhā ke lii pāā wo ye wo wāsyayaha wī na, wo yai wo yīntaha sroŋ loo nde ne, kapuar ne. Mii loo sē ne ye, waa le kānyī plaha, wo saa yāā dye Yāhā Yai wo

ye. ² Kānde lii Yāhā le ta pe yāhāyīŋ tēnlēhe n bii le yar nawee- na, le pye kla. Le pye, wii ma loo kānde katan nen laa sye ma le miy yaha, Yāhā ga u pēn loo nde wīi na. ³ Wo wāsyayaha kaplāŋ nkāy ke -sē ma yīŋ, ye yai ye cā, wa'a yee ke wee kla ye, wo saha kuee mii wo sē pēn ye. Yīŋfua ge kē u cāā wo wāsyayaha wīi pāā. Mpāy pe -sē le yāā luhu u yē na, poo n ba le pāā wo ye wo n cā, cīinde ne. ⁴ Yāhā kē, ke fānga taha pe yē kaplāŋ na, pe n waha laanwō wūhū pye ke n yō ta ter ma suhu yēkā wūhū ter bye ne. Yāhā Yrā kāmāy na, Yāhā maha fānga ter bye wāā pe kē pe ya wuhu na pe n waha naa ke tēn tē. Yāhā naa le pye ke syi, nawee- n waha naa n cā pe kaplāŋ ma cīinde. Yāhā Yrā fānga wūhū koo na, Yāhā ke wāā ke laam wākē.

Wii woo kē u ga waha ta, nawee n sya yaha

⁵ Driyēfāŋ gii wīi too n pāā, Yāhā sē yee pe yāhāyīŋ tēnlēhe poo pe ba nii koo driyē yīŋ na ye. ⁶ Aye rēhe, waa ge ma u le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yāhā, nawee ma nwa, ma n nii, ma sē n faha u wīi ne ye?

Woo wii u see yi nawee, u ma nwa, ma n nii u gbihi n yigi?

⁷ Ma u ta ma yee yāhāyīŋ tēnlēhe pe puar u na yalaale nsoho ya wo.

Ma maha ba miingbāŋ wāā u kē, ma nagboho ta u na.

⁸ Ma u ta kai- bye yīŋ na.»

Le yar ma yee Yāhā nawee- ta ke wātāhā wān bye yīŋ na. Le yīntaha kē, Yāhā nawee- ta pe n yia kai- bye na, laa ge sē kuee ye. Wo ma -sē yee wii ga yāŋ yagaa, wo saa kai- bye yāā ke n pye pe myaha na ye. ⁹ Lii ya too yāā, Yesu wii Yāhā ba u dur ta, ma yee ke yāhāyīŋ tēnlēhe pe puar u na yalaale nsoho ya wo, yagaa wo yāā, Yāhā miingbāŋ wāā u kē ma maha nagboho ta u na. Tuu wāfāy gii fāy ma sya ba ku nawee- bye wīi na, koo syi kē, Yāhā n u gbihi ta ke syi. Yāhā

laantār tāy, Yāhā yee koo ga nawee- sya yaha, koo kē Yesu n wāfāy nge fāy.

¹⁰ Yāhā wān bye tāhā te nii ke wān. Ke naa n ke nawee- busāā pe sya yaha pe waha ke nayōr syi yāā. Loo ne, ke n ta Yesu n koo wāfāy sya, ma cā nii wo Syayahafua. Laa sē kuee mii u sē le pye ye. Loo nde ma wāyīi. Mpāy pe ga sya yaha, Yesu woo tuu ga ter pe yahasee ye, pe n dye Yāhā Yai wo. ¹¹ Yesu woo kē, tuu nawee- kapee- laha n kāā pe na, pe n nii Yāhā laam wīi ya pye. Woo tesē mpāy ne tuu sya n yaha, pe bye ma tuhufua nen pii. Loo ne, u pe yee u cīifa, fyar sē u yigi le ne ye. ¹² Woo ge le pāā ma yee:

«Yāhā, n ga ba naa ma wīi pāā ta cīifa ye;

n ga ba naa ma miingbāŋ gboho yay ne

ma nawee- bye nsoho wo.»

¹³ U maha yee: «N nii le soho ma koho wo.» U maha yee:

«N nwo, ndoo tesē pe kicar bye ne, kicar mpāy Yāhā pe wāā ra kē.»

¹⁴ Ye sē yāā, pe kicar see yi nawee- bye wāŋ syi dyaŋ, ntāŋ ne pe kadye wo. Koo kē Yesu bya see ba wācēŋ wo wāŋ syi, ntāŋ ne u kadye wo. U ku wo kadye ter syi ne. Koo kē u gbā kāmāy na, sāndāpee yīŋfua Setane wii u ma gbā fānga ne, Yesu u fānga pye klaha- u kē. ¹⁵ Tuu loo pye, u nawee- bye sya yaha gbā fyar koho wo, mpāy pe pye yāmpa ntāncēr koho wo gbā wīi na yalebya. ¹⁶ Ye cā Yesu sē loo nde pye wāā yāhāyīŋ tēnlēhe kē ye, u le pye wii driyēfa kē, wii mpāy too ma Brama kur kue pii. ¹⁷ Koo kē, u n see ba nawee ntāŋ ne u kadye wo wo wāŋ syi dyaŋ, ma nii u nampyeŋ wāŋ syi wācēŋ, fla ngaa ge sē kuee u na ye. Mii loo sē ne ye, u saa ne waha u cīifa fen cā u naa pe fen di ye. U ga ba nii pe ye Yāhā yūndefa yīŋfua, u naa n sroŋ le Yāhā tēn ne, u u nampyeŋ- kapee- laha kāā pe na. ¹⁸ Ye sē yāā, tuu pye driyē wo, woo ge ba wāfāy yāā gboho; sāndāpee yīŋfua Setane

maha naa n ke, u u tyin ga kapee-wäpyen kue ye. Loo na, nanga wo ma nii tyin n gaha kapee-wäpyen kue ye, Yesu ga waha koho le wo ye.

3

Yesu Crise ter Musa yaha

¹ Wo nna, Yāhā ye bya yāŋ yi, ye nii ke wām, ye ba dye ke Yai wo. Wii mpāy too ma ke wām, too lii sya cīnde ma nii le pāā nawee-ye, loo ne nde: Yesu woo kē u ma Yāhā tēnlēhē, u maha ma Yāhā yūndefa yīŋfua ma wo wāā le Yāhā ne. Ye yai ye naa woo yāŋ yalebye. ² Yāhā u yāŋ yi, ma u taha tēn lii na, u sroŋ le ne mii Musa dyaŋ, tuu bii sroŋ u tēn ne Yāhā kahafa kē mii. Yāhā sabangbāŋ wo, loo yrūhū yaha Musa wīi na ma yee: «U bii sroŋ Yāhā kaha bye wo.» ³ Nawee ma kaha fāā, u ga myaha yāā u ter ke kaha yaha. Yesu tesē Musa ne, pe ma koo syi, Yesu myaha yai ke gboho ta ter Musa myaha yaha. ⁴ Ye cā klē ma te fāāfa ne te ya wuhu na; Yāhā koo -sē kē, ke driyē bye fāā. Ke Dya kē Yesu ne. ⁵ Musa woo na, Yāhā nna bye wo, Yāhā sē naa u taha laa wäpyen na u n naa n faha le ne ye. U pye tēntē Yāhā ye; lii le ga ba pye kur kue ye, Yāhā bii u ta u n le cāā pāā yaha. ⁶ U Yāhā Yīndefua Crise -sē ma Yāhā kahafa bye yīŋ na. U sē laa sye Yāhā ye ye. Woo ma u Yāhā Dya. Wo ma wii plāhā, ma Yesu ta wo Yater wo kuāŋ ne, tesē wo ma koho taha yaha woo ya na yalebye, wo ga sroŋ nii koo kaha ngefa.

-Ye naa ye troho tāhā Yāhā yor wo nanga nge bya na!

⁷ Ye cā wo yai wo wii plāhā Yesu kānde wo. Loo ne, Yāhā Yrā wo yar ma yee:

«Ye ma Yāhā yē kapān luhu nanga, -ye le sya nuhu ne!

⁸ Ye ma syi ye nii nditēŋ Yāhā kapān ye mii

ye wāle dyaŋ faale cāā na ye!

Tēyāfūū klo wo pe bii yee poo jar Yāhā ye,

ma yee poo ga ke pye yāŋ.

⁹ Ye wāle bii le tēyāfūū klo plan cer naa n ter ma naa n gaha kāntraha gii wo, Yāhā ke bii yē ter, koo ga ke wāā pe kē.

Pe bii dye- gbeesīi pye yrāhā na;

Yāhā naa yēkā wūhū pye pe kē,

loo naa bye ne, pe maha naa n jar Yāhā ye,

ma ke pye naa n yāŋ

ke dye- gbeesīi ngīi bye wo.

¹⁰ Loo ne,

Yāhā laam n bii war koo cāā wāle ne,

ke n bii le pāā ma yee:

Pe laam wūhū kē, ke pe plaha yalebye,

pe sē n ke pe naa pe troho tāhā ra yor wo ye.

¹¹ Yāhā laam n bii war pe ne,

ke n le sroŋ pāā pe ye ma yee:

Tē kāntraha gii gbihi ta pe myaha na pe ga naa n wūū,

pe saa dye yāā ke wo ye!»

¹² Wo nna, yii mpāy ye ma Yesu

kāndeyārfa, ye naa yii yigi, ye laam

ma n ba waha ter ye ye ye! Mii loo

sē ne ye, ye ga ba yee Yāhā yē kapān

wee ngaa ye, ye sya le Yāhā kānde

miy yaha, Yāhā gii ke yrā le wān bye

laam wo. ¹³ Ye ma n nii koo syi ye!

Too ma yrāŋ na nanga, Yāhā n traha

ke naa ke yē kapān pāā wo ye plii

wuhu na. Ye naa yii yar kayīi ne,

kapee laa ma n ba waa ta, u n plaha

u sya nii nditēŋ Yāhā kapān ye ye.

¹⁴ Ye cā wo seefar le u Yāhā Yīndefua

Crise ne. Too ba u fe ta wo Yater wo

laam bye ne mii, wo ma wii plāhā

ma kuee yai tāŋ koo syi, wo seefar

le u ne cīnde. ¹⁵ Le ma le yrūhū

yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Ye ma Yāhā yē kapān luhu nanga,

-ye le sya nuhu ne,

ye ma syi ye nii nditēŋ Yāhā ye

mii ye wāle dyaŋ ye, poo bii jar

Yāhā ye.»

¹⁶ Mpāy pe pye yāmpa Syipte

kāntraha wo, Musa n ga pe sya yaha

ma pe yigi yi ke kāntraha wo, poo ya

sē na, pe bii le Yāhā yē kapān luhu

ma dur ma jar Yāhā ye? ¹⁷ Poo ya

sē na, Yāhā laam bii war pe ne, ke n pe ta pe n tay dye- gbeesī tēyāfūū klo wo ma sya ba ku ke fla na. Poo sē na, pe naa kapee- pye ke dye- gbeesī ngī wo? ¹⁸ Mpāy pe le Yāhā yē kapān luhu ma dur ma jar ke ye, poo sē na, Yāhā le sroŋ pāā pe wī na ma yee:

«Tē kāntraha gii gbihi ta pe myaha na
pe ga naa n wūū,
pe saa dye yāā ke wo ye.»

¹⁹ Yīi gē le yāā, pe sē le Yāhā kapān ta ngaa ye, koo kē Yāhā ke bii kāntraha gii gbihi ta pe myaha na pe ba naa n wūū, pe sē yāā dye ke wo ye.

4

Yāhā nawee- ga cīnde wāwūū yāā

¹ Yāhā bii yē ter, koo ga cīnde wāwūū wāā ke nawee- kē. Koo yē wāter nge ma wii wī nanga. -Tee - sē naa yīi yīgi, yīi waa ma n ba kuee mii, u sē koo wāwūū nge yāā ye. ² Ye sē yāā, wo bya le Yāhā kapāyī luhu mpāy dyaŋ pe pye le tēyāfūū klo wo faale wo. Pe le Yāhā kapāyī luhu, le sē -sē laa yō pe kē ye. Ye sē yāā, pe le luhu, pe sē le sya cīnde ye, koo kē, pe sē ke cīnde wāwūū yāā ye. ³ Wīi poo na, wo ke kaplāŋ sya cīnde. Wo ma wii waha, ma ke le yaha wo laam wo, cīnde wāwūū gii Yāhā yee, ke n pai ke wāā ke nawee- kē, waa koo yāā. Koo cīnde wāwūū kē, Yāhā laam ke bii war wo wāle ne, ke n le sroŋ pāā pe wī na ma yee:

«Cīnde wāwūū gii ke bii gbihi ta pe myaha na,
pe saa ke yāā yāā ye.»

Yāhā ke loo nde pāā yaliile wo, koo gē bii kai- tāhā wa ma dye cīnde wāwūū wo. ⁴ Ye sē yāā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yāhā kai- bye tāhā kua plii kuay nsoho wo,
ke plii kuasī wuhu, ma -sē wūū.»

Ye yai ye cā, wāwūū ma Yāhā tāy.

⁵ Wo maha le yāā wa, le ma le maha

yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Cīnde wāwūū gii Yāhā bii gbihi ta pe myaha na, pe saa ke yāā yāā ye.»

⁶ Mpāy -sē ga waha koo cīnde wāwūū nge yāā. Mpāy pe sē ke cīnde wāwūū nge yāā ye, poo tee bii le Yāhā kapāyī yāā cāā luhu, pe sē le sya cīnde ye. ⁷ Mpāy pe - sē ga waha koo cīnde wāwūū nge yāā, loo ta Yāhā n per gaa ta, ma ke myaha taha nanga. Yāhā wo faale wādyaha Dawide ta, u n koo nanga nge wī pāā, le n yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo; koo syi kē, ta n cāā ye yar wa le ne ma yee, Yāhā yee:

«Ye ma Yāhā yē kapān luhu nanga,
-ye le sya nuhu ne,
ye ma syi ye nii nditēŋ le ye ye!»

Wo faale wāle pe bii le Yāhā yē kapān sye tēyāfūū klo wo, dye- buar ter loo kur ye, Dawide n cā ba ke nanga per kapān nde pāā.

⁸ Ye sē yāā, Yāhā bii wii yāŋ yi Musa draha wo, u myaha Yosua. Woo ka pe wāle pii ya ne koo kāntraha nge wo, kāntraha gii Yāhā bii ke gbihi ta pe bye myaha na, pe ga naa n wūū. Ke ma ne pye ke cīnde wāwūū kē pe yāā loo klo nde wo, Yāhā saa ne maha ba naa per gaa wī pāā ye. ⁹ Koo syi kē, wāwūū per gbihi ta Yāhā nawee- kē. Koo wāwūū wī ma mii Yāhā wāwūū wī dyaŋ, ke wūū driyē wātāhā kur ye. ¹⁰ Yāhā ke driyē tāhā wa, ke -sē wūū. Wāwūū per gii Yāhā ke gbihi ta wo kē, wii ma koo wāwūū yāā, u tēn tē ma n pai wūū mii Yāhā wāŋ syi dyaŋ. ¹¹ -Too wii waha, wo koo cīnde wāwūū nge yāā! Mpāy pe pye tēyāfūū klo wo, waa ma syi u le Yāhā kapāyī sye poo wāŋ syi dyaŋ, u ba kuee u saa ke cīnde wāwūū yāā yāā ye. ¹² Ye sē yāā, Yāhā yē kapān tēn tē wo laam wo, le maha ma fānga ne. Yūntrūhū gii ke ma yēr sī ne, ke ga waha kā dye ga kadye laam wo. Yāhā yē kapān -sē ter koo yūntrūhū nge syi yaha. Le ga waha kā dye le sya ga nō nawee

laampua ge wo. Le ga waha kā dye le ga no kacrihi na, le sya ga yi u kilue na. Yāhā yē kapān kā dye n gaha nawee laampua ge wo. Kai-nkāy bye ke wāpye laam ma u na tesē kai- nkāy bye ne u n ga u laam wo, le Yāhā kapān ga ke bye yi yaha gbaa na u n yāŋ ke ma pye ke sron. ¹³ Nawee saha laa pye le n wūhū Yāhā na ye. Yāhā ke wān tii bye tāhā, ke te bye yāā gbaa na, ma maha te bye laam wūhū cā tāŋ. Too kai- nkāy bye pye driyē wo, ke n pai wo yey ke ne per gaa.

Yesu kē wo Yāhā Yūndefa Yīnfua

¹⁴ Ye cā Yāhā Yūndefa Yīnfua ma wo ye. Yāhā Dya Yesu kē. Woo, u dugu ga yāhāyīn na, ma sya ka Yāhā yahasee ye. Loo ne, too Yāhā cīnde wūhū nkāy pāā mii, -too -sē tyii ke n pye wo laam wo ke syi, wo n plāhā kuee ke wo! ¹⁵ Sāndāpee yīnfua Setane ma wo tyīn n gaha kapee- wāpyeŋ kue ye, Yesu cā wo saha yia Setane na wii ya ye, wo fen ga maha u yigi. Ye sē yāā, Yesu wii u ma wo Yāhā Yūndefa Yīnfua, Setane ba u bya tyīn naa n gaha kapee- ter bye wāpyeŋ kue ye mii wo wāŋ syi dyaŋ, u sē -sē kapee nen laa ge pye ye. ¹⁶ Loo na, -too wo laam miy yaha, wo yūhū crā laanyīn ne Yāhā na, wo cā ke laantār gboho. Ke ga wo fen di, ke maha laantār wīi pye wo kē, ke wo sya yaha yaliile wo Setane wo tyīn n gaha kapee- wāpyeŋ kue ye.

5

¹ Yāhā pe Yiisrefa Yāhā yūndefa yīnfua yāŋ naa n yi wuhu na, pe Yiisrefa laam wo, ma naa pe taha ke tēn na nawee- kē. Pe naa diŋ yi Yāhā kē, ma maha naa wān boo ke kē, ke n naa tyii nawee- kapee-foho na. ² Pe Yāhā yūndefa yīnfua -sē pye nawee- wo wāŋ syi dyaŋ; pe bya pye, sāndāpee yīnfua Setane ga waha pe tyīn ga kapee- wāpyeŋ kue ye, pe n sya waha dye le wo. Koo syi kē, wii ma kapee pye, u sē cā wa ye, tesē pe ma wii wlaŋ u n kapee

pye, Yāhā yūndefa yīnfua ga waha u fen di, u koho le u ye laanyīn ne.

³ Tuu ga waha dye kapee- wāpyeŋ wo, u yai u naa wān boo Yāhā kē u ya koho kapee- wīi na, mii u yai u le pye nawee- kapee- wīi na mii. ⁴ Waa saha Yāhā yūndefa yīnfua miyūhū nge syi taha u ya na ye. Yāhā kē, ke ne ufua yāŋ yi, ke u ta u n nii ke yūndefa yīnfua mii Yarō dyaŋ, Yāhā bii u yāŋ yi mii.

⁵ U Yāhā Yūndefua Crise bya ge sē kē, u Yāhā Yūndefa Yīnfua myaha taha u ya na ye. Yāhā koo kē ke u yāŋ yi, ma u pye ma yee:

«Mboo kē ma ma ra Dya;

ma gbe nanga na, nawee- ga cā n ma ma Tuhufua.»

⁶ Yāhā maha le pāā u wīi na ma yee: «Ma ga nii ta yūndefua ma kuāŋ ne mii Malsyidaku wāŋ syi dyaŋ.»

⁷ Yesu tuu pye nawee kāntraha na, u naa n pāā Yāhā ye, ke woo sya yaha gbā koho wo. U naa loo nar Yāhā ye, kule ne, ma sya naa yīntām ge yi. Tuu -sē ba yer Yāhā laam wīi ya wāpyeŋ na, Yāhā n luhu u kaplāŋ ye, ma kaa taha u fānga na u fen wo, ma maha ba u yir gbā wo. ⁸ U pye Yāhā Dya, u -sē ba yer Yāhā laam wūhū ya wāpyeŋ na, ma sya fen yāā le kur ye. Loo na, Yāhā n le cā, u n luhu ke ye cīnde. ⁹ Tuu Yāhā laam wūhū bye pye ga kua, u nii nawee- Syayahafua u kuāŋ ne. Nawee- mpāy pe n luhu u ye, poo mii ga waha cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. ¹⁰ Yāhā n yee, u ma ke Yūndefa Yīnfua mii Malsyidaku wāŋ syi dyaŋ.

Kaa ke naa n taha wo laantor na Yāhā kai- kue ye

¹¹ Kai- busāā ma, too ga yar ye na loo nde wīi na. Tee -sē mii tee nii yagaa, ke kai- wāluhu sē n tāy ye ye ye, ye maha wee tee waha ke war farfar ye. Loo nde ye ta ye saha klaha ye. ¹² Pe ye klaha ma- Yāhā kaplāŋ ne, ye ne ga pye yagaa kaicāfa. Ye -sē mii, pe ye fe gbe wāklaha ne kai- nkāy ne, ye yai pe

maha dur pe naa ye klaha ke ne. Ye ma pēyār wāṅ syi, ye saha wāle dir di ye, ye maha yai ye maha naa yrā wār. ¹³ Wii u yrā ya wār, pēyāhā kē u ne; u saha wāyī war wāpee ne ye, u tee ma pēyāhā nantāṅ. ¹⁴ Wii tuu -sē le wa, pe ga naa wāle dir wāā u kē. Yāhā wī ma koo syi. Kai-nkāy ke sroṅ Yāhā yīnde na, tesē nkāy ne ke sē sroṅ ye, wii ma u laam kacān ta, ma waha koo war ma ke cā, woofua nii wādyaha Yāhā kai-wo. Pe ga naa woosyifua klaha Yāhā kai-nkāy ne ke waha. U ga waha ke cā.

6

¹ Loo ne, u Yāhā Yīndefua Crise kaplāṅ nkāy pe nawee fe n klaha ke ne, wo ma syi wo taha kuee koo ya na ye. Yāhā kai-nkāy ke nawee le, -too ka koo ye yagaa. Kai-nkāy ke ma Yāhā kaplāṅ fegbesaha wo, wo saa maha dye ke wo ye. Koo kai-kē ngī: Kai-nkāy ma, nawee ma ke pye, ke n gaha u ne u klahasaha wo. Nawee yai u koo miy yaha u yīntaha sroṅ Yāhā kue ye, u ke ta u Yater. ² Koo kai-nkāy maha kē, nawee wātāāyi ne loho wo Yesu myaha na, ma suhu klue wātaha ne nawee- na, ma suhu nakur wī ne, Yāhā ga ba pe yir gbā wo ke pe sāhā. ³ Yāhā wūhū fegbesaha kai-ngī, waa koo ta yaha, wo ka yahasee ye, Yāhā ma sya.

⁴⁻⁶ Mpāy pe kapee- wāpyeṅ miy yaha, ma maha dur n dye ke wo, pe poo ter yāṅ mii? Ye sē yāā, pe ba Yesu ta pe Yater, Yāhā n cāā- le pe laam wo, pe n kacān yāā. Pe yāā, Yāhā kaa taha pe na, ma maha Yāhā Yrā Fānga wāā pe kē. Pe le yāā, ma cā Yāhā kapān ma kayī, ma maha cā cīnde yrā lii wākuayāā wee le na ye, fānga ma le na. Poosyifa ma yi kāā Yesu kānde wo, pe saha le sya pe yee, kapee- wāpyeṅ sē yō pe ke miy yaha ye. Le ma mii, poosyifa maha dur, ma Yāhā Dya kuey mar trā na, ma nii u ler nawee- ye. ⁷ Kaplāṅ ngī ma mii plāhā nge dyaṅ: Ye sē yāā, sesaha ma n too kāntraha gii

na yalebye, ke n nii dir yō ke warfa kē, Yāhā ga kaa taha koo kāntraha nge na. ⁸ Sesaha ma n too yalebye kāntraha gii na, ke n -sē nii ngur wān ya fīy tesē nyēpihi ya ne, koo kāntraha nge sē yō kueekuee ye. Yāhā yoosēn ga too ke na, ke n ba suhu kāā ke kuāṅ ne.

⁹ Ta naambiyām, wo ma sya n pāā mma ma syi dyaṅ, wo laam -sē yīn ye wī na: Wo cā ma yee, ye ma le kānyī wo, lii le ga ye sya yaha. ¹⁰ Ye cā Yāhā sroṅ. Kai-nkāy bye tee n pye ye Yesu kāndeyārwai kē, ma suhu tēṅ nkāy ne tee n tē Yāhā kē, Yāhā cā ke ntāṅ dye ye tāy. Ke saa faha ye wī ne koo kai-ngī ne ye. ¹¹ Lii too -sē n ke yii nanem bye ye, tee ma tēn lii wo, -ye le yigi klue sī, tee koho taha yaha lii na, ye n sya ba le yāā. ¹² Ye ma n gaha le tēn ne koo syi, ye saa nii mii mpāy wāṅ syi dyaṅ, Yāhā wī sē pe gbe laa ne ye. Mpāy pe -sē Yesu ta pe Yater, ma naa n yār Yesu kānde wo laanyīn ne, Yāhā ke yē ter pe ye lii ne, pe ga le yāā. -Ye naa n yāṅ poosyifa na!

Yāhā ke yē ter lii ne, le wāpyeṅ ma

¹³ Yāhā ke bii yē ter Brama ye per gii, ke bii yee, koo ga ngaa myaha di taha le na. Ngaa ke sē -sē wee ke ter Yāhā yaha ye, ke n ke ya myaha di. ¹⁴ Ke bii Brama pye ma yee:

«N ga kaa taha ma na,
tē ma kur kue pii ta pe n syar.
Ndoo tesē ra miingbāṅ ne,
n ga loo nde pye ma kē.»

¹⁵ Brama n Yāhā sēṅ laanyīn ne. Yāhā ke -sē bii yē ter u ye lii ne, ke n le pye u kē. ¹⁶ Nawee- ma pye kaplāṅ wātyīn na, pe ga ngaa yāṅ, ngii ke ter pe yaha, pe ke myaha di, le kapān n kua pe nsoho wo. ¹⁷ Yāhā ke -sē bii yē ter lii ne, ma ke ya myaha di taha le na, ke naa n traha, mpāy pe ga ba ke yē wāter wī nde yāā, pe cā wāwāklahayāā wee ke na ye. Loo ne, Yāhā ke bii yē ter Brama ye, ke n ke ya myaha di taha le na. ¹⁸ Loo ne, Yāhā ke bii yē ter

Brama ye, ma maha ke ya myaha di taha le na, yagaa koo kate- syāŋ ngī wāwāklahayāā wee ke na ye, Yāhā saha ke yē dur ye. Loo ne, wii mpāy too n ke Yāhā ke paha wo na, wo cā ma yee, too kohō taha yaha lii na, le ga pye wo kē cīinde. ¹⁹ Wo koho wātahayaha Yāhā yē kapān na, le ma wo ye mii ngaa dyaŋ ke wo laam ta tee nen wo. Cīinde wīi ne, ngaa wee ke nnen gbāā ma ter loo yaha ye. Wo koho wātahayaha nge, le wīi nō ncaha ye, Yāhā yaniisaha ge laam wo. ²⁰ Yesu nii wo Yater, ma ka koo fla na wo wīi na. U nii Yāhā yūndefa yīŋfua u kuāŋ ne Malsyidaku wāŋ syi dyaŋ.

7

Malsyidaku pye Yāhā yūndefa yīŋfua

¹ Faale cāā na, dya waa pye pe naa n yee Malsyidaku. U pye klo laa yīŋfua, pe naa le klo yee Salem. Yāhā gii ke wān bye tāhā, u pye koo yūndefua. Wo wādyaha Brama bii ka, ma ga yia kubehē resyar yīŋfa na. Tuu dur naa n pai, Malsyidaku n ka maa u wāā, ma yee woo kaa taha u Brama na, Yāhā myaha na. ² Wān tii bye, Brama tuu ga yāā naan miysaha wo, u n te la fle sesānsyihi, ma fle naney wāā u Malsyidaku kē. U Malsyidaku myaha yīntaha kē, yīŋfua wii u n sroŋ. U maha pye Salem yīŋfua, koo yīntaha maha kē, yīŋfua wii u n pai yrīŋ ne. ³ Yāhā sabangbāŋ wo, pe sē Malsyidaku tuhufua wīi cā u nahafua wīi ne ye, pe sē maha u wādyaha waa wīi cā ye. Waa sē u wāsee wīi pāā yāā tesē u wāku wīi ne ye. Tuu nii Yāhā yūndefa yīŋfua u kuāŋ ne, u ma mii Yāhā Dya wāŋ syi dyaŋ. ⁴ -Ye yāŋ, Malsyidaku ma yīŋ na Yāhā ye. Wo wādyaha Brama tuu ga wān tii yāā naan miysaha wo, u te la fle sesānsyihi, ma fle naney wāā u kē. ⁵ Brama dyasyīnde Lewi kur kue pii ma Yāhā yūndefa pe ter na. Musa

kānde na, pe ga waha Yiisrefa nar, pe pe koho wān bye la fle sesānsyihi, pe fle naney wāā poo Lewi terfa kē, pe n waha naa n di. Ye cā ma yee, pe nampyeŋ- kē pe n nar, pe pe kē pe n di. Pe bye ma Brama kur kue pii. ⁶ Malsyidaku woo na, u sē pye Lewi terfua ye, Brama -sē bii u wān la fle sesānsyihi, ma fle naney wāā u kē. U kaa taha Brama na, Brama wii Yāhā bii yē ter u ye. ⁷ Ye -sē le cā laha ma yee, wii tuu kaa taha waa na, u ter ufua yaha.

⁸ Lewi kur kue pii me, pe Yiisrefa koho wān fle naney yāā te fle sesānsyihi wo; pe ma nawee-, ma n ku, ma ke Yāhā yūnde tēŋ yaha pe pii kē. Malsyidaku wīi sē na, wii tuu te wān fle naney yāā te fle sesānsyihi wo, le ma le yrūhū Yāhā sabangbāŋ wo u wīi na ma yee, u ma yrāŋ na, ma kuee le Yāhā yūnde tēn na u kuāŋ ne. ⁹ Lewi kur kue pii me, pe Yiisrefa koho wān fle naney yāā te fle sesānsyihi wo. Yaliile wo Brama u koho wān la fle sesānsyihi, ma fle naney wāā Malsyidaku kē, le nii mii Lewi bya bii te wāā Malsyidaku kē. ¹⁰ Tuu sē sya bii see wa ye, le ma mii u pye u tuhufuadyaha Brama kadye wo, ma te wān wāā u Malsyidaku kē. Le yīntaha kē Malsyidaku ter Lewi yaha.

Yāhā yūndefa yīŋfua Yesu ter Lewi pii yaha

¹¹ Yāhā bii kānde lii tōr yar Musa na, loo ne le pa Yāhā yūndefa ne pe tēn ne. Lewi kur kue puee Yarō nwoŋfa kē pe yūndefa ne. Pe tēn pye lii ne, pe nawee- kapee- yee laha kāā pe na, pe n waha wāā le Yāhā ne. Pe tēŋ sē -sē waha yia, ma nawee- wāā le Yāhā ne pe kuāŋ ne ye. Loo ne, Yāhā yūndefa yīŋfua waa ter n yi. U sē yi Yarō terfa wo ye, u yi Malsyidaku wāŋ syi dyaŋ. ¹²⁻¹⁴ Wo Yīŋfua Yesu Crise kē u ne. Wo cā ma yee, tuu nawee kadye gbe, u see Yuda terfa* wo. Musa kānde sē yee

* **7:12-14** 7.12 Yuda terfa, Dyakuba dya Yuda kur kue pii me pe ne.

Yuda terfa ga waha naa Yāhā yūnde tēn tē Yāhā kangbāŋ wo ye. Yuda terfa waa sē Yāhā yūnde tēn tē yāā ye. Yesu tuu sē sya yi Lewi terfa wo ye, Yāhā le ta u n Lewi terfa draha gbe, ma nii Yāhā Yūndefa Yīŋfua. Loo ne, Yāhā n kaplāŋ nkāy wāā wo kē, kaplāŋ nkāy ke Musa kānde kaplāŋ draha gbe.

¹⁵ Kai lii le ke cīmbēhe bye yar wo na, loo ne nde: Yāhā Yūndefa Yīŋfua waa yi Malsyidaku wāŋ syi dyaŋ. ¹⁶ Waa kloho sē kē, u gbe ma nii Yāhā yūndefua mii Lewi kur kuε pii wāŋ syi dyaŋ ye. Yāhā fānga kāmāy na, wākuayāā wee u yrā na ye. Loo le u ta, u n nii Yāhā Yūndefa Yīŋfua u kuāŋ ne. ¹⁷ Ye sē yāā, le ma ge ma, le yrūhū Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Maa ba nii Yāhā Yūndefa Yīŋfua ma kuāŋ ne Malsyidaku wāŋ syi dyaŋ.»

¹⁸ Faale kānde sē pye fānga ne ye, le sē maha waha laa yō ye. Koo kē, laa n ba le draha gbe. ¹⁹ Ye sē yāā, faale wo, Musa kānde sē waha nawee- wāā le Yāhā ne pe kuāŋ ne ye. Lii le -sē yi yagaa, le ter Musa kānde yaha. Wo ga waha koho taha yaha le na, wo yūhū crā Yāhā tāy ke wānar ne.

²⁰ Ye maha cā ma yee, Yāhā bii ke ya myaha di taha le na; Lewi terfa naa n nii Yāhā yūndefa, Yāhā sē -sē ke ya myaha di le na ye. ²¹ Yesu woo na, Yāhā u ta ke Yūndefa Yīŋfua, ma dur ma ke ya myaha di taha le na, ma le pāā ma yee:

«Ndoo Yāhā, n ma kai- bye yīŋ na; ndoo tesē ra miingbāŋ ne, ma ga nii Yāhā Yūndefa Yīŋfua ma kuāŋ ne.

N saa ra yē dur ra kapān na ye.»

²² Loo nde ta, Yesu woo kāmāy na, wo cā naambiyārfān tii te ma wo nsoho wo Yāhā ne, te ga yō faale wān na.

²³ Laa maha ma, le faale Yāhā yūndefa ta pe wee wācεŋ Yesu ne ye. Pe sē waha naa n kuee le tēn na pe kuāŋ ne ye; pe naa n ku, pe pii

n naa pe draha gbe. Loo n ta pe n bii nihi. ²⁴ Yesu woo -sē ma yrāŋ na u kuāŋ ne. U Yāhā Yūndefa Yīŋfua tēn sē wāā yāā waa ter kē ye. ²⁵ Loo ne, mpāy pe yūhū n crā Yāhā na u kāmāy na, u ga waha pe sya yaha le yalebya wo pe kuāŋ ne. Ye sē yāā, u ma yrāŋ na yalebyε, ma nii Yāhā nar pe kē.

²⁶ Ye cā Yesu woo kē, u ma Yāhā Yūndefa Yīŋfua wii, u wīi ma wo na. U kai- laha, u laam ma gbεgbe, kapee laa wee u yīŋ na ye. U wee kapeepyefua ye. Yāhā u kuā yir ga ta yāhāyīŋ na ncaha ye. ²⁷ U wee faale Yāhā yūndefa ne wācεŋ ye. Pe ma kapeepyefa. Pe cāā naa wān boo Yāhā kē plii bye pe ya kapee- wīi na, ma cā naa taa boo nawee- kapee- wīi na. Yesu tuu -sē u ya wāā, ma le sya, ma ku mpar draha wo wo bye kapee- wīi na, koo yīntaha kē, kla gaa wāboo maha wee nantāŋ waa kapee- wīi na ye. Yesu loo pye kua tēhe nen u kuāŋ ne. ²⁸ Musa kānde na, mpāy pe naa n ta Yāhā yūndefa yīŋfa, pe pye naweete, ma pye kapee- wāpyeŋ fānga koho wo. Yāhā ke -sē yē ter, ma ke ya myaha di kapān lii ne, loo kapān nde pa Musa kānde kur ye. Loo le Yāhā Dya ta Yāhā Yūndefa Yīŋfua. U ma naweeyō u kuāŋ ne.

8

Yāhā yūndefa yīŋfua tēntēsaha

¹ Nkāy too pāā ter, lii le ma yīŋ, loo ne nde: Yāhā Yūndefa Yīŋfua wii syi u ma wo ye, u ma u nii yāhāyīŋ na, Yāhā niisayūhū kāndigi kuε ye, Yāhā gii ke ma kai- bye yīŋ na. ² U u Yāhā Yūndefa Yīŋfua tēn tē Yāhā fla wo. Faale wo, Yāhā yūndefa naa pe tēn tē fai nwonge wo, nawee- pe ke gbihi. Yesu tuu -sē u tēn tē na, cīinde fla kē ke ma yāhāyīŋ na. Yāhā kē ke koo fla gbihi.

³ Pe Yāhā yūndefa yīŋfa bye ta pe n naa diŋ yi, ma naa wān boo Yāhā kē. Wo Yāhā Yūndefa Yīŋfua bya yai u waha naa ngaa wāā Yāhā kē.

4 Yesu ma ne pye driyẽ nge wo, u saa ne pye ge pye Yãhã yũndefua ye. Yãhã yũndefa mpãy ma wa; pe diŋ yi Yãhã kē, ma maha wãn boo ke kē, mii Yiifee- wãle kãnde le yar mii. 5 Nwoŋ gii pe Yãhã tẽn tē ke wo, ke gbihi mii ke yãhãyiŋ nwoŋ dyaŋ, koo sē -sē kē ke cĩinde yãhãyiŋ nwoŋ ye. Ye sē yãã, driyẽ nge Yãhã yũndefa tẽn ma mii Musa wĩ dyaŋ. Yaliile wo Musa bii yee woo ga fai nwonge gbihi, Yãhã bii u yar ma yee: «Tē naa kii ter syi yar ma na ke yãŋ yĩŋ na,

ke nwonge fãã koo syi.»

Le yĩntaha kē, fai nwonge gii Musa bii fãã, ke ba pye kaa yirfua dyaŋ ke ma yãhãyiŋ na.

6 Yagaa, Yesu taha tẽn lii na, le ter poo tẽn yaha, le sē n tãn ge tãn ye. Naambiyãrfãn tii te ma yagaa Yãhã nsoho wo nawee- ne, te yõ faale wãn na. Yesu woo kē, u ma kusyiifua. Ye sē yãã, Yãhã ke yē ter kaplãŋ nkãy ne yagaa naambiyãr wo, ke yõ ma ter faale naambiyãr kaplãŋ yaha. 7 Faale naambiyãr ma ne pye te ga waha nawee- sya yaha, naambiyãrfãn taa saa ne pye te ta yagaa te faale wãn draha wo ye.

Yãhã naambiyãrfãn le nawee- ne

8-9 Faale naambiyãr cãã na, nawee- sē bii pe kapee- wãpyeŋ miy yaha ye. Yãhã n le kuãn pe ye ma yee:

«Tē bii naambiyãr tii le Yuda terfa ne,

ma suhu pe Yiisrefa ter bye ne, pe too naambiyãr pye klaha-.

Loo ne, ta n kur waa pe na.

Cãã gaa ma ke n pai, n ga ba naambiyãrfãn taa le pe kur kue pii ne.

Too naambiyãrfãn nde saa ba pye te faale wãn syi dyaŋ ye.

Faale wo, n bii pe wãle sya yaha yãmpar koho wo Syipte kãntraha wo,

ma dur ma pe yigi yi ke kãntraha wo,

ma ba te naambiyãr le pe ne.

N ga ba naambiyãrfãn taa le

pe kur kue pii ne, te saa ba pye wãceŋ pe faale wãle wãn ne ye.

Ndoo pe Yĩnfua Yãhã kē, tē yee ke syi.

10 Yãhã n maha yee:

Too plii nde kur ye, n ma ba dur, ma yĩntaha sroŋ pe ne, n ga ba te naambiyãrfãn le pe ne yĩŋ gii na, ke nge:

N ga ba ra kaplãŋ le pe kacãn wo, n ga ba ke yrũhũ yaha pe laam wo.

N ga ba nii pe Yãhã, pe n -sē nii ra nawee-.

11 Waa saa ba yee, u ga u nampyeŋ klaha u n Yĩnfua cã ye.

Ye sē yãã, pe bye ga ba ra cã, ma gbe pe kicaabir na ma ga waa pe wãle na.

12 Lii le -sē ma yĩŋ koo ngĩ bye na, loo ne nde:

N ga ba pe kapee- gbe kãã pe yĩŋ na. Kapee- nkãy pe pye ter, n ga ta, ke wĩ n faha ra na ta kuãn ne.»

13 Yãhã ke ke naambiyãrfãn wĩ pãã ke syi, le nii mii, ke ke faale naambiyãr ta kadyaha. Ye -sē cã, kla gii ma nii kadyaha, ke le, ke wãkuanŋ ya ke kuee.

9

Lewi pii tẽn

1 Faale cãã na, Yãhã bii pe yar, pe yai pe naa diŋ yi koo kē mii syi dyaŋ te naambiyãr kãnde na. Nawee- n nwoŋ gaa fãã, ma ke myaha taha ke na, ma naa diŋ yi ke kē ke laam wo. 2 Ke fai nwonge bii la

cer nwompai syãm fai laa ne. Ke nwompua cir wo, naalor kuasĩ wãŋ gaa pye ma suhu tabal gaa ne bur ne ke yĩŋ na, bur rii te bii kē Yãhã kē. Pe naa koo fla yee Yãhã nwoŋ.

3 Pe naa ke nwonuŋ goo yee Yãhã yaniisaha. 4 Koo fla na, sãn tabal gaa pye, pe naa wusuna suhu ke yĩŋ na. Katyigi kluhu gaa maha pye, ke nkur kue bye bii tuhu sãn ne tesē ke laam bye ne. Pe naa koo kluhu yee, naambiyãr kluhu. Koo

naambiyār kluhu nge laam wo, katē-tāā pye: Sān pelaale pye yāhāyīn digi ne le laam wo, pe naa re yee man. Loo pele pye ke kluhu laam wo. Yarō kāāwai lii le bii wampēn fe ma fyār yigi faale cāā na, le bya pye koo kluhu laam wo. Ke naambiyār kaplān ke bii yrūhū yaha ntēmbapai sīi* tii na, te bya pye ke naambiyār kluhu nge laam wo. ⁵ Pe bii sān yāhāyīn tēnlēhe syām mpāy gbihi ta ke naambiyār kluhu yīn na. Loo yīntaha kē, ke kluhu ma pye teelii wo, Yāhā ma koo fla na. Pe sān yāhāyīn tēnlēhe pye nkaasyir sānsīi ne te tey yaha. Yāhā yūndefa yīnfua ma kla boo Yāhā kē nawee- kapee-wīi na, u ga pe ntōr woo ke kluhu yētān yīn na. Ke kai- nihi ter, n saha ke bye pāā tān nwo ye.

⁶ Ke fai nwonge pye koo syi. Pe Yāhā yūndefa naa n dye ke nwompua cir wo plii wuhu na, ma naa pe tēn tē. ⁷ U Yāhā yūndefa yīnfua ya tuu ga waha dye ke nwonu laam wo tēhe nen ya dye nen laam wo. U ma yee u ga dye, u ga dye kla gaa ntōr ne u ga woo Yāhā kē u ya kapee- wīi na tesē nawee- bye kapee- wīi ne, kapee- nkāy pe sē cā wa ye, ma ke pye. ⁸ Ke Yāhā nwompui syām mii yīntaha ma. Ke yīntaha kē, ke nwompua cir nii tā nawee saha dye ga ke nwonu wo ye, koo gii ke ma Yāhā yaniisaha. Ke yīntaha kē, nawee saha crā Yāhā na ye. Loo ne Yāhā Yrā le yar wo na. ⁹ Loo nde pye mii yagaa kai- yirfua dyan. Le yīntaha kē, wii u diŋ yi, ma wān boo Yāhā kē, koo ngīi saha ufua laam ta pe n wā klaha nii gbēgbē ye. ¹⁰ Mpāy pe diŋ yi, ma wān boo Yāhā kē, pe kapīi wūhū busāā kānde yār. Kapīi wūhū nkāy n yee, nawee ma n digi nge syi di ye, nawee ma n kla nge syi wo ye, nawee yai u nde pye nde ne, u kai- n laha gbēgbē. Pe koo kapīi wūhū ngīi kānde yār, ke sē - sē nawee laam wā klaha n ta wāfām

ye. Loo naambiyār kānde kai- ngīi pye yīn ne, ma sya ba waa per gii na, Yāhā ke kai- yīntaha wā klaha Yesu wāpan ne.

U Yāhā Yūndefua Crise tēn

¹¹ Yagaa, u Yāhā Yūndefua Crise n pa, ma ba nii Yāhā Yūndefa Yīnfua le kānfuē nde kayūhū yīn na, kayūhū nkāy ke nii wo wūhū. U u tēn tē Yāhā nwonge gii laam wo, koo ma yīn, ma maha yō faale wān na, kii Musa bii fāā. Ke yagaa wān nge, nawee sē kē tuu ke fāā ye, driyē kla sē kē koo ne ye. ¹² Faale na, dye loo dye loo u Yāhā yūndefa yīnfua naa n dye pe fai nwonge wo, ke Yāhā yaniisaha fla wo, ma naa u tēn tē. Yesu woo na, u dye ke yagaa Yāhā yaniisaha fla wo, tēhe nen ya u kuān ne. U sē dye ma ngapa ntōr woo tesē napa ntōr ne ye, u yer u ya ntān wāwoo na, nawee- bye kapee- wīi na. Loo na, nawee- bye ga par sya yi kāā kapee- wāpyen yāmpar wo pe kuān ne. ¹³ Pe ma ngapuai ntōr gbe tesē napuai ntōr ne, ma naancen suhu naa laam wo migimigi, ma koo tyōr kuee, ma te wlāhā poo ntōr nde ne ma suhu loho ne, pe ma koo loho nge yār woo mpāy na pe sē laha kapīi wūhū kue ye ye, le ga nii mii yagaa, pe laha ke kapīi wūhū kue ye. Pe laam sē -sē laha ye. ¹⁴ Le ma pye ke dyan, ye yai ye cā Crise ntōr too ma yīn. Ye sē yāā, u sē kapee nen laa ge pye yāā ye. Yāhā Yrā Fānga kāmāy na, u le sya ma ku mpar draha wo. U u ya wāā Yāhā kē koo syi. Loo ne, kapee- nkāy bye too pye ter, Yesu ntōr ga waha koo kapee- ngīi yee laha yi kāā wo laam wo gbēgbē. Wo laam ga tege nii tee nen wo, wo n waha naa tēn tē cīinde Yāhā kē.

Yāhā naambiyārfān le nawee- ne

¹⁵ Loo ne, Yesu Crise n nii te naambiyārfān kusyiifua, Yāhā nsoho wo nawee- ne. U gbā kāmāy na, u

* **9:4** 9.4 Kaplān nkāy ke bii yrūhū yaha too ntēmbapai sīi nde na, ke pye ke Yāhā kānde katan sēnsye. Yāhā bii ke wāā Musa kē yān nge yīn na pe n yee Senayi.

nawee- par sya yi kãã pe kapee-wãpyeŋ koho wo, kapee- nkãy pe bii pye te faale naambiyãr cãã na. Yãhã ke bii yẽ ter kayũhũ nkãy wãwãã ne nawee- kē, ke mpãy yee pe n luhu ke ye, pe ga waha koo kayũhũ ngĩ yãã pe kuãŋ ne Yesu Crise gbã kãmay na.

¹⁶ Nawee ma saba yrũhũ ma yee, woo ma ku, pe yai pe u kloho la mma, le yai u ku wa, pe n cã waha u kloho la. ¹⁷ Tuu -sẽ ma yrãŋ na nantãŋ, pe saha u koho wãn la ye. U ma ba ku, loo na, pe ga cã u koho wãn la. ¹⁸ Yãhã naambiyãr ma koo syi dyaŋ, naambiyãr tii ke le nawee-ne. Loo ne, ke faale naambiyãr na, Yãhã n bii yee, a ngaa yai ke boo, ke kla ntõr n woo, te naambiyãr n waha le. ¹⁹ Musa tuu pa le Yãhã kãnde ne, u le kãnde katanŋ bye kal nawee- bye n ke luhu. Loo kur ye, u n naampĩy ntõr gbe, ma pe wlãhã loho ne, ma katyigi gaa ter kayange gbe, pe ke katyigi yee Yisope. U n koo kayange gbe, ma kuryãr raa ter maha ke yĩŋ kue neŋ na, ma koo kue kã le pe ntõr wo, ma pe yãr woo nawee- na, pe n waha nii gbeŋbe Yãhã yĩnde na. U n maha too ntõr raa yãr woo le Yãhã kãnde saba bya na. ²⁰ Tuu nii loo nde pye, u n pe nawee- pye ma yee: «Yãhã ke naambiyãr tii le ye ne,

too ntõr ne nde.

-Ye naa ke kãnde katanŋ bye yãr, koo nkãy ke yrũhũ ta nwo.»

²¹ Musa n maha too ntõr raa yãr woo ke fai nwonge na tesẽ ke Yãhã diŋ yi wãn bye ne, te n nii gbeŋbe Yãhã yĩnde na. ²² Yãhã kãnde na, wãn busãã waha n nii gbeŋbe Yãhã yĩnde na ntãŋ wãwoo ya ne. Kapee- foho bya waha gbe n kãã nawee- yĩŋ na ke kuãŋ ne ntãŋ wãwoo ya ne.

Yesu wãku kapee- bye yee laha n kãã

²³ N ye cãã yar wa ma yee, faale Yãhã diŋ wãyi kai- pye mii ke cĩnde kai- yĩm ya dyaŋ, cĩnde kai- nkãy ke ma yãhãyiŋ na. Too faale Yãhã diŋyi wãn nde waha naa n nii gbeŋbe Yãhã yĩnde na yraha ntãŋ ya ne. Ke

yãhãyiŋ cĩnde kai- kãnde na, Yãhã yai ke diŋ n yi ngaa ntãŋ ne, kla gii syi ke ter yraha yaha. ²⁴ -Ye yãŋ, nawee- pe fai nwonge gii fãã ta, u Yãhã Yĩndefua Crise sē n dye koo laam wo ye, koo ma mii ke cĩnde Yãhã nwonge yĩm ya dyaŋ. Crise ka yãhãyiŋ ge na, ma yer wo yĩŋ wĩ ne Yãhã yaha ye. ²⁵ Dye loo dye loo, Yãhã yũndefa yĩŋfua naa n dye ke Yãhã yaniisaha wo yraha kla gaa ntõr ne. Crise woo dye tehe nen ya, ma ku mpar draha wo. ²⁶ Mii loo sē ne ye, ma gbe driyẽ wãtãhã na, Crise ga ne pye u koo wãfãy neŋ ka kur n sya yalebye. Yagaa sē na, u driyẽ tuu kua gbe taha, Yesu Crise u ya yi kãntraha na tehe nen u kuãŋ ne, ma le sya ma ku mpar draha wo, ma nawee- kapee- kua kãã pe yĩŋ na. ²⁷ Nawee nawee woo, u tehe nen gbã ku. U gbã kur ye, Yãhã ga u sãhã. ²⁸ Crise bya ku mpar draha wo tehe nen, ma nawee- busãã kapee- kua kãã pe yĩŋ na. U ga maha ba yi ke tehe syãŋ wuhu na, le sē -sē ga ba nii nawee- kapee- wãlahakãã wĩ na ye. Mpãy pe u wãdurbaŋ sēŋ, u ga ba cĩnde yrã wãã pe kē pe kuãŋ ne.

10

Crise gbã ku tehe nen mpar ter bye draha wo

¹ Musa kãnde sē kē ke Yãhã cĩnde kai- ne ye. Le Musa kãnde ma mii koo cĩnde kayũhũ yirfa ya dyaŋ, cĩnde kayũhũ nkãy, u Yãhã Yĩndefua Crise ga ba ke pye nawee- kē. Ye sē yãã, Musa kãnde na, Yãhã yũndefa yĩŋfa naa wãn boo dye- bye, loo nde sē -sē waha naa pe nawee- ta pe n naa n sronŋ Yãhã yĩnde na ye, nawee- mpãy pe naa n crã Yãhã na. ² Mpãy pe naa diŋ yi Yãhã kē Musa kãnde na yraha wãboo ne, pe kapee- ma ne waha yee laha kãã pe na teele nen pe kuãŋ ne, koo kapee- ngĩ wĩ saa ne kuee pe laam wo, ke naa pe fãy, pe n maha naa yraha boo dye- bye ye. ³ Dye- bye yraha wãboo nge pe laam

too ke kapee- wĩ na dyε- byε. ⁴ Ye sē yāã, napa ntõr tesē ngapa ntõr ne, pe saha nawee kapee- yee laha kãã u na ye.

⁵ Loo ne, yaliile Crise tuu ba gbe taha wāpaŋ na driyē wo, u n Yāhā pye ma yee:

«Ma sē n kε pe naa diŋ yi ma kē ye, ma sē maha n kε pe naa wān boo ma kē ye, ma -sē nawee kadye wāã ra kē.

⁶ Nawee- pe wān boo, ma te suhu migimigi wān suhusaha fla na ma kē, loo saha ma laam yīn ye.

Nawee- pe wān boo, ma te ntõr woo ma kē pe kapee- wĩ na, loo saha ma laam yīn ye.

⁷ Loo ne, ta n yee:

<Yāhā, n nwo, n pa n n pai ma laam wĩ pye, mii le yrūhū yaha ta wĩ na Yāhā sabangbāŋ wo mii.> »

⁸ -Ye yāŋ, kãnde lii le ta, loo ne le te yrε wāboo wĩ nde yar Yāhā kē. Loo naa byε ne, Yesu cãã le pãã ma yee, Yāhā yee, koo sē n kε pe naa wān boo ke kē ye, tesē pe naa diŋ yi ke kē ye, tesē pe naa wān boo pe naa te suhu migimigi wān suhusaha fla na ke kē ye, tesē pe naa wān boo pe naa pe ntõr woo ke kē pe kapee- wĩ na ye. Koo ngĩ byε saha ke laam yīn ye. ⁹ Loo kur ye, Yesu Crise maha le pãã ma yee, a woo nwo, u pa u n pai ke Yāhā laam wĩ pye. Yesu kaplāŋ le yar ma yee, faale na, pe naa yrε boo Yāhā kē, yagaa Yāhā loo sye, ma Yesu Crise wāku wĩ ta te draha wo. ¹⁰ Yesu Crise Yāhā laam wĩ pye, ma le sya ma ku mpar draha wo tεhe nen u kuāŋ ne. Loo nde kāmāy na, wo kapee- yee laha kãã wo yīŋ na ke kuāŋ ne.

¹¹ Plii byε, Yāhā yūndefua ga ka Yāhā kangbāŋ wo, u ga yir yer, u u tēn tē. U ne naa wān ya boo Yāhā kē nawee- kapee- wĩ na. Too mpar nde sē -sē ga waha pe kapee- yee laha kãã pe na ye. ¹² Yesu Crise woo na, u ku mpar draha wo nawee- kapee-

byε wĩ na tεhe nen ya, u kuāŋ ne. Loo kur ye, u n ga tege nii Yāhā kãndigi koho kuε ye. ¹³ Yagaa, u nii ma Yāhā sēŋ, ke ba u napĩ- yīy kor le u kē, pe n nii mii u tãnde fyāhā tā pe na. ¹⁴ Tuu poo gbā ku mpar draha wo loo tεhe nen nde ya na, u u nawee- ta gbεgbε Yāhā yīnde na pe kuāŋ ne, pe n nii Yāhā wām. ¹⁵ Yāhā Yrā Fānga maha loo pãã wo ye. Ye sē yāã, le bii le cãã pãã ma yee:

¹⁶ «Yāhā le pãã ma yee:

Tē ga naambiyār rii le ta nawee- ne too plii nde kur ye, too naambiyār yīŋ kē nge: N ga ba ta kaplāŋ tãhā le pe laam wo, ke saa faha yāã pe na ye.»

¹⁷ Yāhā n maha le pãã taha ma yee:

«Kapee- nkāy pe pye ter tesē kai- nkāy ne pe plaha pye, n ga ba ke byε gbe kãã pe yīŋ na.»

¹⁸ Ye cã, kapee- ma gbe kãã nawee yīŋ na, yīŋ maha wee wān wāboo na kapee- nkāy wĩ na nantāŋ ye.

-Too naa n crã Yāhā na!

¹⁹ Wo nna, le nii ke dyaŋ, kãnde ma wo ye, wo n ga waha dye ga ke Yāhā yaniisaha gε laam wo Yesu ntāŋ kāmāy na, u ntāŋ mpāy pe woo wo kapee- wĩ na. ²⁰ Nwonuŋ gii ke ma Yāhā yaniisaha, Yesu koo nwonuŋ fai jūū, ma kãnfuē yi wo kē, kãnfuē lii le n gaha wo ne cīnde yrā fla na, cīnde yrā lii wākuayāã wee le na ye. Ke nwonuŋ fai nde, u ya koho kadye kē. ²¹ Yāhā Yūndefa Yīŋfua ma wo ye. Woo u ma ke Yāhā kaha yīŋfua. ²² Loo nde na, -too crã Yāhā na laantee nen ne, -too maha ke ta wo Yater laanyīn ne! Ye sē yāã, wo laam mpāy pe sē tege naa n nii wo kapee- wĩ na ye, Yesu ntāŋ pe ta pe n tege nii tee nen wo. U ntāŋ wo kapee- laha kãã wo na mii wo kadye dyaŋ, too ne ke yee laha layūhū ne mii. ²³ Yāhā yē ter wo ye kayūhū nkāy ne, wo n koho taha yaha ke na, ma maha nii ke pãã nawee- byε ye, wo ma syi wo faha yāã ke wĩ ne ye! Ye sē yāã, Yāhā ga ba koo kayūhū

ngi pye wo ke cinde. ²⁴ -Too naa n sen wii na, wo naa n ta wo ntan n naa n dye wii tay, tesen kayuhun n naa n tay wo ye, wo n naa ke pye wii ke! ²⁵ Yesu kandeyarfa mpay ma, pe sen n pai nantan yawar fla wo, ma ba Yahah kaplan luhu ye. Wo ma n nii pe wan syi dyan ye! -Too naa n yi yalebye wo yawar fla wo, wo naa wii klaha, wo naa wii laam too Yahah wuhun ne. Ya'a yaa, ten ye yar ye naa n pye koo syi, wo Yinfua Yesu durbaper no gbe taha, koo ke.

²⁶ Wo nna, too Yesu cinde wii ca war, loo kur ye, wo ma u wii sye, ma kapee- wapyen kande yan gbe, ma dye le wo, mpar raa ter maha wee te ga waha koo kapee- ngii yee laha kaa wo na ye. ²⁷ Wo -sen ga fya nii, wo naa le kur sen, loo lii le ma te Yahah kasaha tesen ke naa gii ne wafegeyaa wee ke na ye, ke naa gii ke n pai pe Yahah napii- bye suhu kaa migimigi. ²⁸ Musa kande na, kai- nkay ma, wii ma loo syi laa tee pye, nawee- syam ma ga le paa kasahafa ye ma yee, poo u yaa yinde ne, kaa na nawee-taa syi, pe ga ufua boo, waa ge saa u fen di ye. ²⁹ Wii tuu sen -sen Yahah Dya yan ngaa ye, woofua wii ga ba pee ter loo yaha. Le ma mii, Yesu ntan mpay pe woo Yahah naambiyar wii na, ma u kapee- yee laha kaa u yin na, u sen poo ntan yan ngaa ye. Le ma mii, u le Yahah Yra tyeh, Yahah Yra lii le Yahah kayi waa wo ke. U wapen ga ba pee u na, ke ta ter wii yaha, u Musa kande wii sye. ³⁰ Lii le ma le yruhu yaha Yahah sabangban wo, le nde: Yahah yee:

«Mpay pe koo sye,
koo ga ba le fue yi pe na,
koo ga ba pe pen pe napeer wii na.»

Ke maha le paa taha ma yee, koo ga ba ke nawee- saha. ³¹ Yahah nge ke kai- bye taha, ke kasaha ma too nawee wii na, le ga pee ter ufua na.

³² Lii le ba ye dye faale na, -ye ye laam too le na! Tee ba ke Yahah caa-sya caa gii caa na, ye ba wafay yaa gboho koo caa na, ye sen -sen tyii koo

wafay nge n yia ye na ye. ³³ Ye laam wo, mpay pe sen naa wafay yaa ye, pe sen dur yi naa n kaa pe nampyen-mpay kur ye ye, pe nampyen-mpay pe naa wafay yaa, poo mpay pe naa pe tyeh, ma naa pe nuhu nanihi tebehe wo. ³⁴ Ye nampyen-mpay pe yigi ta nwompihi wo Yesu wii na, ye yer pe kur ye, ye napii- n sya ye koho wan sya kaa ye ye, le n maha nii ye ye nuhu wii. Ye ba ca wa ma yee, nangban wan taa ter ma ye ye, te yo, wakuayaa maha wee te na ye, koo ke. ³⁵ Tee koho taha yaha Yahah na mii, -ye naa n gaha koo syi! Yahah ga ba ye daa. ³⁶ Ye yai ye naa yii plaha koo syi, ye naa ke Yahah laam wii pye! Loo na, ke ye ter ye ye kayi lii ne, ke ga ba le pye ye ke. ³⁷ Ye sen yaa, le ma le yruhu ta Yahah sabangban wo ma yee:

«Saa ga faa pye, carle ya,
wii tuu ma wapan na,
u ga pa, u saa ma- kuee ye.

³⁸ Wii ma ra ta u Yater, u sron ra yinde na.

Woofua yai u ra ta u Yater kankai-
bye wo.

Wii ma -sen dur n yi ta kur ye,
woofua wii saa naa n tay ra ye
ye.»

³⁹ Mpay pe dur n yi Yahah kur ye, pe wii ga ba klaha-. Poosyifa sen me wo ne ye. Mpay pe n kuee Yahah kur ye, pe ga ba sukuhu yaa. Poosyifa me wo ne.

11

Mpay pe bii Yahah ta pe Yater faale wo, -ye naa n yan pe na!

¹ Ma'a yee ma Yahah ta ma Yater, ke yintaha ke nge: Yahah ke ye ter kainkay wapyen ne, ke sen -sen ke pye wa ye, ma laam wo ma ca ma yee, Yahah ga ba koo kai- ngii pye cinde. Ma maha ca nawee saha Yahah wuhun yaa yinde ne ye, ke -sen ma cinde wuhun. ² Faalefa mpay bii Yahah ta pe Yater koo syi, pe wii n -sen naa n tay Yahah ye.

³ Yahah wata Yater ne le wo ta, wo n ca Yahah ke ke yahayin taha

kāntraha ne ke yě kapān ne. Wān tii too yāā yīnde ne, te -sē tāhā kla gii ne, wo saha koo yāā yīnde ne ye.

⁴ Faalefua Abel Yāhā wāta Yater ne le bii ta, u diŋ n yō Yāhā ye ma ter Kayē diŋ yaha. Abel Yāhā wāta Yater ne le ta, Yāhā n yee, Abel sroŋ ma yee woo diŋ yō. Abel tuu sya ku, u Yāhā wāta u Yater ta, u wīi saha faha yāā wo na ye.

⁵ Faalefua Yenoke Yāhā wāta u Yater ne le bii ta, u n ka Yāhā tāy, u sē yāā ku gɛ ku ye. Yāhā u gbe ga ta ke ya tāy, waa sē maha u yāā yāā nantāŋ ye. Yāhā sabangbāŋ wo, le ma le yrūhū yaha ma yee, Yenoke wīi tāy Yāhā ye ke n u gbe ter. ⁶ Waa wīi ga waha tāy la Yāhā ye mii, u sē ke ta u Yater ye? Ye sē yāā, wii u n crā Yāhā na, u yai u cā Yāhā ma cīinde, tuu maha cā mpāy pe ke fla ke, ke ga ba pe dāā.

⁷ Faalefua Nuwe Yāhā wāta Yater ne le bii ta, u n luhu Yāhā kaplāŋ ye. Yāhā ke bii nawee- yar yaha kainkāy ne, ke n pai pe dye, Nuwe tuu sē sya bii ke yāā wa yīnde ne ye, u ke Yāhā kaplāŋ sya cīinde. Nuwe tuu le Yāhā kapān luhu, u n salangbāŋ gaa fāā mii Yāhā bii u yar mii. U n bii dye ke wo, woo tesē u kahafa bye ne, pe n wloho yi te lafir wo. Nuwe tuu lii pye, loo nde le yar ma yee, nawee- mpāy bye pe pye Nuwe cāā na, pe bii tee pye. Nuwe Yāhā wāta u Yater n maha ta, Yāhā n yee u n sroŋ.

⁸ Brama Yāhā wāta Yater ne le bii u ta, u n luhu Yāhā yě kapān ye, ma ter klo laa wo Yāhā bii yě ter le wāwāā ne u kē. U n u kusey ta yaha, ma ter. Tuu naa n gaha na, u sē bii ke saha gɛ cā ye. ⁹ U Yāhā wāta Yater ne le u ta, u n ga waha nii nampay le klo lii wo, Yāhā bii yě ter le wāwāā ne u kē. U pye nampay, ma naa n syā fai nwoŋ gaa laam wo u nna ne. U puee Yisyake bya syā ke syi nwoŋ laam wo u nna ne. U Yisyake puee Dyakuba bya syā ke syi u nna ne. Yāhā bii yě ter Brama ye lii ne, ke maha bii yě ter loo ya ne poo syām

mii bya ye. ¹⁰ Ye sē yāā, klo lii te nwey nakūhū ta yō ma nii fānga ne, klo lii Yāhā ke te nwey fāā ke laam wāfāā, loo klo nde syi ne Brama u naa n ke.

¹¹ Brama Yāhā wāta u Yater ne le ta, tuu sya bii le ter wa, u n waha kicar yāā, woo tesē u cōo Sara ne; u cōo -sē nwo, u bii le ter wa syihi wāsee na. U bii cā ma yee, Yāhā yě ter u ye lii ne, ke ga le pye u kē.

¹² Brama bii le ma sya ba gbe taha wāku na, u Yāhā wāta u Yater n -sē ta, u n syihi yāā. U kur kue pii n nihi mii yrompii dyaŋ, ma syar tēyāfūū dyaŋ muhulangbāŋ yě na.

¹³ Brama tesē u pii ne, pe bye bii Yāhā ta pe Yater, ma sya ba ku. Yāhā ke yě ter kayūhū nkāy wāwāā ne pe kē, pe sē ke yāā ye. Pe ke yāŋ wāā yīnde ya ne deydey, ma ke syar wāā syaha ya ne. Pe naa le pāā ma yee, poo cā pe ma mii nampay wāŋ syi dyaŋ driyē nge wo, poo ma mii, yrāhā gaa dyaŋ pe yār ba yi driyē nge wo, ma n pai ter ke yaha. ¹⁴ Mpāy pe koo kaplāŋ ngīi ter syi pāā, pe le yar ma yee, pe pe Tuhufua Yāhā klo ke. ¹⁵ Pe bii ter klo lii yaha, loo mii sē ne pe naa n wūn ye. Mii loo sē ne ye, pe ne ga waha dur ga nii le wo. ¹⁶ Tuhufua klo lii le yō, loo lii le ma yāhāyīŋ na, loo pe naa n ke. Loo nde n ta, le n tāy Yāhā ye, pe naa ke yee Brama ye Yāhā, Yisyake ne, Dyakuba ne. Yāhā n sya klo laa gbihi ta pe kē.

¹⁷ Brama Yāhā wāta u Yater ne le u ta u n Yāhā kapān sya, ma sya yer u dyasey Yisyake wāboo na u diŋ yi Yāhā kē. Yāhā kē ke bii yee, u loo nde pye koo kē; wātānyāŋ wīi bii ne. Yāhā bii yě ter wa Brama woo ye ma yee, ke ga kayīi wāā woo kē; loo naa bye ne, Brama bii yer u dyasey Yisyake wāboo na. ¹⁸ Yāhā -sē bii pāā u ye, ma yee:

«Tē yě ter ma ye kur kue pii mpāy wīi ne,
pe ga see ma dya Yisyake woo na.»

19 Brama bii cã ma yee, Yãhã ga waha Yisyake ta u n yir gbã wo, u dur ba yrãŋ na gbaafa ye. Loo wãtãnyãŋ kur ye, Brama n nii u Yisyake yãŋ mii, u yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye.

20 Yisyake Yãhã wãta u Yater ne le bii u ta, u n Yãhã nar ke kaa taha Dyakuba ye na Yesoo ne, kai- nkãy wĩ na ke n pai pe dye. 21 Dyakuba Yãhã wãta u Yater ne le bii ta, yaliile wo tuu naa n ku, u n Yãhã nar ke kaa taha Yosefe pii nanem bye na. U n fyãhã u kã na, ma Yãhã sey.

22 Yosefe Yãhã wãta u Yater ne le bii ta, u kuyale le ba gbe taha, u n Yiisre pii wãy yale cãã pãã yaha ke Syipte kãntraha wo, ma maha le yar yaha, a pe ma ba yi ma n ter, pe woo kacer gbe ter*.

23 Musa seefa Yãhã wãta pe Yater ne le bii pe ta, Musa tuu bii see wa, pe n u wũhũ yrey tãã. Pe bii yãã u kicar yõ, koo kē, pe sē bii fya u Syipte kãntraha yĩŋfua kapãn na ye, ma u kicar gbe ga wũhũ. Koo cãã na, u kãntraha yĩŋfua bii yee pe pēyār bye boo kãã, mpãy pe see naam. 24 Musa Yãhã wãta u Yater ne le bii ta, yaliile wo tuu ba le dye u n sye, a pe ma n naa woo yee Syipte kãntraha kui yĩŋfua pueesya dya ye†. 25 Musa bii le yãŋ yi, ma ka pe Yãhã nawee- ne, ma ga nii n fãy pe ne. U bii cã koo puar u nii u nuhu di mpãy ne, pe wee Yãhã ne ye. 26 U laam wo, u bii cã ma yee, u nii waa ma n naa u yãŋ ngaa ye mii u Yãhã Yĩndefua Crise wãŋ syi dyaŋ, koo puar Syipte kãntraha wale wãn bye na. Yãhã kayĩ lii le ma kur ye, u yĩnde pye loo na, koo syi kē u n le pye ke syi.

27 Musa Yãhã wãta u Yater ne le bii u ta, u n yi Syipte klo wo, u sē fya u kãntraha kui yĩŋfua ncafũhũ na ye.

U Musa bii tãhã yer wĩ nen na mii u naa Yãhã yãã yĩnde ne, Yãhã gii waa saha ke yãã yãã ye. 28 U Yãhã wãta Yater ne le bii u ta, u n Yiisrefa yar ma ta, pe n mbaa boo, ma pe ntõr pye ta pe nwonyēr na, u gbã yãhãyĩŋ tēnlhe ma syi u pe Yiisrefa pii cir boo ye. Pe bye n sya yaha koo syi. Dye loo dye loo pe pe wãsyayaha wĩ nde gbar, ma te yee syayaha gbar.

29 Yiisrefa Yãhã wãta pe Yater ne le bii pe ta, pe n waha muhulangbãyãhã dii ter kãntraha na, pe tre sē dye loho wo ye. Pe Syiptefa pe yee, pe ga pye pe Yiisrefa wãŋ syi dyaŋ, pe pe kar taha ga, pe n kuee ke loho wo ma ku.

30 Yiisrefa Yãhã wãta pe Yater ne, le Yerekoo klo nkũnklãhã ta ke n too, nkũnklãhã gii ke bii le klo klaha tã. Pe Yiisrefa bii ke nkũnklãhã nge fã gbey klaha plii kuasĩ, ke n cã too.

31 U canaandile Arabe Yãhã wãta Yater ne, le u ta, u sē ku mpãy ne pe bii sye pe sē luhu Yãhã kapãn ye ye. Ye sē yãã, nawee- mpãy Yosua bii lehe wãã, pe ga yuhu dye ke Yerekoo wo, u Arabe woo kē, u bii pe wũhũ u kaha wo, koo kē.

32 N ga waha ke syi kai- bye tõr tãŋ la? Draha ga waha yãã la, ta n waha faalefa Jedeyõ ye wũhũ pãã, Barka ne, Samsõ ne, Yefte ne, Dawide ne, Samuyel ne tesē pe Yãhã kaplãŋ tõrfa ne? 33 Poo mii, pe Yãhã wãta pe Yater kãmay na, pe kãntre yãã fãnga na, pe naa n sron pe yĩnfar ne, ma -sē kayũhũ yãã, kayũhũ nkãy Yãhã bii yē ter ke wãwãã ne. Pe jar yēr gbra tã fãnga na, 34 naangbã yē sē waha ngaa gē pye mpãy na ye, pe sē waha mpãy yãã boo yũntruē ne ye. Kadye fãnga nge sē pye mpãy na ye, pe -sē pye fãnga ne ma sya kui nkãy naan miyfa yia. 35 Ca mpãy Yãhã wãta pe Yater ne, le ta, nawee-

* 11:22 11.22 Cãã gii cãã na Yosefe pye yrãŋ na, fãangbãŋ bii dye pe klo wo. Loo n ta, u tuhufua Dyakuba tesē u pii bye ne, pe n ka maa nii Syipte kãntraha wo. Yosefe tuu ba gbe taha wãku na, u bii le cã laha pe kur kue pii ga ba dur ga klo lii wo, Yãhã bii yē ter le wãwãã ne pe kē. † 11:24 11.24 Musa tuu bii see pēyãhã, u seefa ga u wũhũ lakue gaa wo, sakũle wo. U Syipte kãntraha yĩŋfua pueesya n le pēyãle yãã ke fla na, le fen n u yigi, u n le gbe ga u kaha wo. Koo syi kē, Musa n le Syipte kãntraha yĩŋfua pueesya kaha wo.

mpây pe bii ku pe ye, Yâhâ n pe ta pe n yir gbã wo, ma dur ba pe ye yrân na.

Pe mpây nuhu pe Yâhâ wâta wîi na pe Yater, ma sya pe boo. Pe sê naa pe ya yîŋ ke ye, pe bii cã pe ga ba yir poo gbã wo, pe cîinde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye. ³⁶ Pe mpây ler ma pe gbã sãngblãŋ ne, ma mpây pua ntên wân ne, ma pe tã nwompihi wo. ³⁷ Pe mpây waa boo ntẽmbar ne, pe mpây la cer fle sãnsîi, pe mpây nuhu, pe mpây boo yûntruê ne. Niisaha sê pye mpây ye ye, pe naa n tay tebehe bye wo, mbasre ya te pye pe kalen, sêngaa sre ne. Pe pye nawãm, pe naa pe fãye pe Yâhâ wâta pe Yater wîi na, ma naa pe nuhu. ³⁸ Driyêfa sê bii yai Yâhâ n poo nawee- mii syi nã wãã pe ye ye. Pe naa n tay drawar wo tesê yãye ne, pe naa n syã yãwuhu wo tesê wuhu wo kãntraha wo. ³⁹ Mpây wîi too pãã nde, pe Yâhâ wâta pe Yater pe kãnkai- bye wo, koo ke ta, pe wîi n tãye Yâhâ ye. Ke -sê bii yê ter kayîi lii wãwãã ne pe kê, pe sê bii le yãã wa ye. ⁴⁰ Ye sê yãã, Yâhâ ke ba cîinde kayîi lii ta wo kê, loo ba yô ma ta ter; loo ne, Yâhâ n ba tyii, ma yee wo bye, poo ma suhu wo ne, wo ba sronj wo kuãŋ ne sukũhũ gaa laam wo.

12

-Ye naa n yãŋ Yesu woo na!

¹ Wii poo na, nawee- mii bye pe Yâhâ ta pe Yater, ma sya gbã yãã loo kur ye, wo pe wîi cã laha. Le ma mii pe ma wo ne, ma wo gbey le. Loo na, -too naa n yãr le Yesu kãnde wo, wo laam wũhũ nkãy bye ke wo wlãhã wo yrãhã wo, wo yai wo ke miy yaha, tesê kapee- nkãy wãpyen ne, ke gbe n kuee wo na. -Too wii waha, wo naa n yãr Yesu ne le kãnde wo. ² -Too naa Yesu woo ya yãŋ, woo wii tuu cãã yir wo yaha Yâhâ wãtan ne u Yater, ma le kãnde yar wo na, ma Yâhâ ta u Yater kãnkai- bye wo, laa ge sê kuee ye, ma sya fyarngbã gbã ku trã na, u sê maha le ta kai

ye. U ba cã ma yee, nuhungbãn ma loo nde kur ye, koo kê. Yagaa u ma, u nii Yâhâ niisayũhũ kãndigi koho kue ye, kai- bye yîŋ na.

³ Kapeepyefa pe Yesu wîi sye, ma u nuhu wãnuhu gii ne, -ye loo yãŋ ke! Ye bya, ye ma syi wãfãye n waha yia ye na ye, -ye naa yii plãhã yalebye!

Yâhâ ke ya koho pii pên

⁴ Ye sê yãã, kapee- wãpye wîi ma mii napîi wãŋ syi dyanj, tuu ye ke wãboo ne. Tee sya kapee- wãpye wîi sye mii ye napîi- dyanj, ma wãfãye yãã le na, ye cã ye sê -sê wãfãye yãã ma sya nii mii yaa ku ye. ⁵ Yâhâ ke kaplãŋ nkãy yar waha ye na mii ke pii dyanj, ke faha la ye na? Yâhâ yee: «Ta dya, ma'a kai tee pye, ma Yîŋfua Yâhâ n ma pên, ma'a syi ma yee ma kalaa wee ye.

Le ma pye, laa tuu n kuãn ma ye, ma'a syi ma mii miy yaha ye.

⁶ Ye sê yãã, wii wîi ma n tãye Yîŋfua ye, u ga naa woofua pên u wãteepye wũhũ na.

U ma wii yãŋ u dya, u ma tee pye, u ga gbãr taha ufua na, u n le sya u cã, u tee pye.»

⁷ -Ye naa ye wãfãye sya laanyîn ne! Ye sê yãã, ye Tuhufua Yâhâ kê, u ye pên koo wãfãye ngîi ne. Loo nde le yar ma yee, Yâhâ ye yigi yô ke pii dyanj. Puee waa ma la mii, u tuhufua sê u pên u kai- cã ye? ⁸ Yâhâ ma yee ke sê ye pên ke pii bye wãŋ syi dyanj ye, le nii mii ke sê ye yãŋ ke ya koho pii dyanj ye. ⁹ -Ye yãŋ, too ma wo tuhufa ne kãntraha na, pe wo pên, wo maha n luhu pe ye. Wo Tuhufua Yâhâ gii ke ma yãhã yîŋ na, a nwa -sê ga ba wo ta, wo saa yîŋ kor le koo kê, wo ba cîinde yrã yãã ye, cîinde yrã lii wãkuayãã wee le na ye? ¹⁰ Wo tuhufa mpây pe ma wo ne kãntraha na, cãã gaa na, pe ne wo pên kai- nkãy wîi na, ke yai poo ye. Yâhâ koo na, ke wo pên wo wãyôŋ wîi na, wo n naa nii mii ke wãŋ syi dyanj kãnkai- bye wo. ¹¹ Koo

wāpēn nge ma pye wo na yaliile wo, le ga nii wo ye laanwlan wīi, le saa nii wo ye nuhu wīi ye. Mpāy pe - sē koo wāfāy nge sya, loo kur ye, pe laam ga yīn, pe n naa pe troho tāhā Yāhā yor wo kānkai- bye wo.

Kayaryaha

¹² Ye laam ma wlāhā ye ye, ye ma syi ye klue n ku ye na ye, -ye yii waha ye te kuā yir! Ye ma syi ye nklūy n fāy ye na ye, -ye yii waha, ye ta ter ke yrāhā ne le Yesu kānde wo.

¹³ Kāmbēhe nkāy ke sron, -ye naa n yār koo wo! Loo na, mpāy bye yrāhā ke sē n sron pe ye ye, pe bye yrāhā ga sron. Pe ga nii mii tānklahafa dyan, pe kāā naa n yi kānsron wo, ma ba jaa pe yrāhā n sron pe ye.

¹⁴ -Ye yii plāhā ye naa yrīn ke nawee- bye ne, -tee naa ye troho tāhā mii mpāy dyan, pe ma Yāhā wām. Mii loo sē ne ye, waa saha Yāhā yāā yīnde ne ye. ¹⁵ -Ye yii yigi, waa ma syi u ba te Yāhā laantār wīi miy yaha ye! Waa ma syi u kayaan wūhū ya le naa n yaha u laam wo, u naa ke pāā nawee- ye, u pe pye klaha- ta u wān syi ye! ¹⁶ Waa ma syi u naa tyatyāhā pye ye! Waa ma syi u nii Yesu wān syi dyan ye, woo wii u sē Yāhā kai- ta ngaa ye. Ye sē yāā, Yesu u lefar tur tēhe nen digi ya ne u cīfua Dyakuba ye. ¹⁷ Loo kur kuē ye, u n bii yee, woo kē u ma lefua, woo yai u tuhufua u Yāhā nar ke kaa wātaha wīi na woo kē, koo gii wīi pe n nar lefa ya kē; u tuhufua n sye. U n kai- bye pye, ma sya wūn, yē dursaha sē pye u na ye.

¹⁸ Tee yūhū crā Yāhā na mii, Yisrefa sē yāā yūhū crā Yāhā na ke syi ye: Poo pe yūhū crā ngii na, nawee ga waha te ke na; pe naa n crā yān gaa na, pe ke yee Senayi*. Ke yān yīn naa n yehe palpal mii naa dyan ke yīn na. Ngaa ne mii naawur dyan, wam ne kacān wee ye, sesaha teflahangbān miy ne, ¹⁹ tūūtūū wāwuu

miy ne, tesē yīmbungbāy laa ne, le naa n pāā pe ye, pe n sya fya, ma yee poo saha le yīmbui nde kaplān luhu nantān ye. ²⁰ Le yīmbungbāy kaplān nkāy ke bii pe ta pe n fya, ke ngii:

«Wii ma te yān nge na,

le ma sya pye yraha kla ge,
ufua yai u waa boo ntēambar ne.»

²¹ Koo per wīi nde bii pe nawee- ta pe n fya ter, Musa n sya yee: «N fya, ma n sege fyar koho wo!»

²² Yii poo na, tee yūhū crā Yāhā na, le nii mii ye yūhū crā yān gii na, pe ke yee Syō† le Yāhā kungbāy wo, loo lii le ma yāhāyīn Yurusalem, koo fla gii yāhāyīn tēnlehe busāā ma, pe Yāhā sey, yē wee pe na ye. ²³ Tee yūhū crā Yāhā na, ye yūhū crā Yāhā nawee- mpāy na pe myar yrūhū yaha wa yāhāyīn wo; ye yūhū crā Yāhā na, koo gii ke ga ba nawee- bye sāhā; ye yūhū crā Yāhā nawee- mpāy na, pe ku ter wa, poo mpāy Yāhā yee pe sron. ²⁴ Ye yūhū crā Yesu Crise na, woo wii u ma kusyiifua te naambiyārfān wo, naambiyārfān tii Yāhā le nawee- ne woo kāmāy na. U ntān mpāy pe woo, pe puar Abel wām na. Yesu ntān sē woo ma yee loo kafue le yi mii Abel wīi dyan ye. Yesu ntān woo, ma nawee- wāā le Yāhā ne.

²⁵ -Ye yii yigi, wii u n pāā ye ne yagaa, ye ma syi ye yee, ye saa luhu u ye ye. Ye sē yāā, faale wo yān nge tāy pe n yee Senayi, nawee- mpāy pe bii sye, pe saa luhu wii ye, u naa pe yar ke Yāhā kayar ne ye, pe bye bii gbā yāā loo kur ye. Ye yai ye cā, wii u -sē ma ke yāhāyīn ge laam wo, ma pāā n wāā wo ye, waa yee wo saa luhu u ye ye, lii le bii faalefa mii yāā, le syi ga wo yāā, le sya pee ter. ²⁶ Faale wo, Yāhā yīmbui nde bii kāntraha ta ke n yehe fānga ne. Yagaa, ke maha wo yar ma yee:

«N ga maha ba kāntraha ta,

* **12:18** 12.18 Yān gii pe ke yee Senayi, koo fla kē le kānde bii yar Musa na, kānde lii Yāhā le ta.

† **12:22** 12.22 Yān gii pe ke yee Syō, ke Yāhā laantār wīi pāā, laantār rii ke yar wo na Yesu kāmāy na.

ke n yehe fānga ne,
koo ma suhu yāhāyīn bya ne.»

²⁷ Yāhā ma yee koo ga maha ba nde pye, le yīntaha kē, driyē nge gii ke ke tāhā, ke ga ba ke yehe pye klaha-tān ke kuān ne. Loo na, wān tii wāklahayāā wee te na ye, too ya ga kuee. ²⁸ Wii poo na, Yāhā ga driyēfān wāā wo kē, kii wāklahayāā wee ke na ye. -Too le cā ke ne, wo naa syaha wāā ke kē, wo naa ke sey yalebye, wo naa n fya ke na, wo naa nagboho ta ke na! Wo ma nii Yāhā myaha gboho ke syi, le ga naa n tāy ke ye. ²⁹ Ye sē yāā, wo Yāhā ma mii naa gii dyan, wān tii bye te sē yai te crā ke na ye, ke te suhu n kāā.

13

Troho wātāhā gii syi ke n tāy Yāhā ye

¹ Yii mpāy tee koho taha yaha Yesu na, ye tyii ye ntān n naa n dye yii tāy yalebye! ² Ye ma syi ye faha nde ne ye: Nampay ma pa ye fla na, -ye pe yigi naa n yō! Ye sē yāā, mpāy naa n pye koo syi ma ba yāhāyīn tēnlēhe mpāy ge yigi yō, pe sē cā ye. ³ Mpāy pe ma nwompihi wo Yesu Crise wīi na, ye ma n faha pe wīi ne ye. -Ye pe wīi le yaha ye laam wo mii ye bya ma ke nwompihi wo pe ne. Pe mpāy nuhu Yesu Crise wīi na, ye ma n faha pe wīi ne ye. -Ye pe wīi le yaha ye laam wo mii pe ye bya nuhu pe wān syi dyan. ⁴ Naa tesē cōo ne, pe pe ya sya wa, Yāhā ke kānde lii ta pe wīi na, ye bye yai ye naa le yār. Cōo wii ma pye wa puai ne, u sē yai u maha naa naam ke ye. Tesē, naa wii u cōo sya wa, u sē yai u maha naa ca ke ye. Mpāy pe loo nde pye, tesē mpāy ne pe sē pe ya sya wa ye, ma nii tyatyāhā pye, Yāhā ga ba poo mii bye sāhā. ⁵ Ye ma syi ye naa ye troho tāhā mii mpāy dyan, wale wīi gboho pe laam wo ma ter kai- bye yaha ye. Ngii ke ma ye koho wo, ye ma syi ye yee ke kloṅ ye. Ye sē yāā, Yāhā yee:

«N saa ma miy yaha ye,

n saa kur waa yāā ma na ye.»

⁶ Loo ne, wo n waha koho taha yaha Yāhā na ma yee:

«Wii u koho le ra ye, woo kē Yīnfua ne,

n ga naa Yīnfua kānde yār laanyīn ne,

n saa fya ngaa na ye;

nawee tee ga waha nwa pye ra na?»

⁷ -Ye ye laam too ye faale yahaseefa wīi na, poo mpāy pe naa le Yāhā kapān pāā ye ye. Pe naa pe troho tāhā mii, ma sya ba ku, -ye ye laam too loo nde na, -tee yān pe na, ye Yāhā ta ye Yater pe wān syi dyan.

⁸ Yesu Crise tuu pye mii faale wo, u ma koo syi ya ke nanga nge na, tesē ke sukūhū ne; u ga kuee yai tān koo syi ya u kuān ne. ⁹ Kaklaha nkāy ke n yir kue ngaa ye ma n pai, ye ma syi ye ta ke n ye plaha ye n dye kāmpee wo ye. Wo yai wo tyii Yāhā laantār roo n fānga le wo laam wo, too tyii kaklaha ngīi na ke dir ta kapīi wūhū. Mpāy pe koo kapīi wūhū ngīi pye, pe sē laa kayīi yāā yāā le na ye.

¹⁰ Yesu ku mpar draha wo wo kapee- wīi na. Mpāy pe yee poo n kuee ma nii wān boo Yāhā kē faale Yiifee- Yāhā yūndefa dyan, pe saha Yesu mpar kayīi yāā ye. ¹¹ Yiifee- Yāhā yūndefa yīnfua ma kla boo per gii nawee- kapee- wīi na tesē u ya kapee- wīi ne, u ga pa te ntōr ne ke Yāhā nwonge wo teeli fla wo pe n yee, Yāhā yaniisaha fla, u ba pe kapee- yee laha kāā. Loo kur ye, kla gii pe boo, pe ga yi ke ne le klo wo, pe ga ke suhu. ¹² Koo syi kē, Yesu bya n ku le klo nkur ye kānkāy na, ma nawee- bye kapee- yee laha kāā pe na, u ya koho ntān kāmāy na. ¹³ -

Too wo faale kānde miy yaha, wo yi le klo wo, wo ka Yesu ye le klo kānkāy na, wo ma sya ga fyarngbān yāā loo kur ye Yesu wān syi dyan. ¹⁴ Ye sē yāā, kāntraha nge na, klo laa wee wo ye lii syi wākuayāā wee le na ye. Klo lii wo n pai nii le wo sukūhū gaa laam wo, loo ne wo n ke. ¹⁵ -Too naa Yāhā sey yalebye Yesu Crise kāmāy na, mii diṅ dyan too n

yi. Loo yīntaha kē, wo ke sey naa n plaŋ wo yēr ne. ¹⁶ Ye ma syi ye faha kayī wāpye wī ne ye, -ye naa koho le yii ye; koo syi diŋ kē ke n tǎy Yāhā ye.

¹⁷ -Ye naa n luhu mpāy ye, pe ma ye yahaseefa Yesu kānde wo, ye yīŋ kor le pe kē. Ye sē yāā, poo kē, pe n sēŋ ye yrā na yalebye; Yāhā ga ba pe yey ye wī ne. Ye ma n luhu pe ye, pe ga naa pe tēn tē nuhu ne; mii loo sē ne ye, pe saa le tē nuhu ne ye, loo nde -sē ga lii yō ye kē?

¹⁸ -Ye naa n gaha yahasee ye ye Yāhā wānar ne wo kē. Wo cā ma yee, wo tēn tē yō, wo n ke wo troho wātāhā ter le naa n yō kānkai- bye wo. ¹⁹ Ndoole ke ye ye, ye Yāhā nar ra kē, ta n waha dur ga ye fla na farfar.

Yāhā wānar fla

²⁰ Yāhā wo Yīŋfua Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye u ntāŋ wāwoo kāmay na. Woo kē, u n sēŋ Yesu kāndeyārfa na mii cīnde mbanaha dyaŋ, u n sēŋ u mbaa na. U ntāŋ mpāy pe woo yaliile wo, u ku mpar draha wo wo bye kapee- wī na. Loo nde ta, Yāhā naambiyār tii le wo ne, wo cā wākuayāā wee te na ye. ²¹ Yāhā koo kē ke n pai yrīŋ ne; ke ye ta ye n waha naa kayūhū bye pye, ye naa ke laam wūhū pye. Ke ye ta lii le n tǎy ke ye, ye n naa loo ya pye Yesu Crise kāmay na. Yesu Crise miingbāŋ yai ke naa n gboho yalebye, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi.

Kuasaha fla syaha ne

²² Wo nna, kaplāŋ ngī tē pāā waha ye ye u saba nwo laam wo, -ye ke luhu yō, ye ke le yaha ye laam wo; ye sē yāā, ke sē tyī sye ter ye. ²³ N n traha ye le cā, pe wo Yesu kāndeyārwai Timuti miy yaha ke nwompihi wo. U ma cāā pa ra fla na, n ga ka u ne ye fla na n ga ye yāŋ.

²⁴ -Ye ye yahaseefa bye syar tesē pe Yesu kāndeyārfa mpāy bye ne, pe ma ye fla na. Mpāy pe ma Yitale

kāntraha na, pe bye ye syar. ²⁵ Yāhā ke naa ke laantār yar ye kur bye na. Amen, le nii ke syi.

Syake saba kaplān

Syaha fla

¹ Ndoo Syake kē, n ma tēntēfua Yāhā ye, ma suhu wo Yīnfua Yesu Crise ne. Yii Yiisrefa mpāy, ye ma Yesu kāndeyārfā ma cāān kāntraha kui bye wo, n syaha wāā ye kē.

Tee Yesu ta ye Yater, ye ma n naa laalaa pye laa ne ye!

² Wo nna, yii mpāy tee Yesu ta ye Yater, wāfāy ma ye dye, ye cā ye yee, wātānyān wīi laa ne, -tee le ta nuhu wīi! ³ Ye ma Yesu ta ye Yater, ma kuee le wo ke wātānyān wūhū naa bye ne, Yesu wīi ga nii gbāā fānga ne ye laam wo. ⁴ Yesu wīi le -sē nii gbāā wa fānga ne ye laam wo, loo ga ta ye n naa yia wātānyān wūhū ter bye na. Loo na, ye ga ba nii nawee-mpāy syi Yāhā n ke, ye ga le le Yesu kānde wo, ye saa naa n kūn ngaa na ye.

⁵ Kai ma waa dye ye laam wo, tuu ga lii pye, u ma yee u sē le cā ye, u le kacān nar Yāhā ye. Koo gii ke n yō nawee- na ke sē ke laam war ye, ke ga te kacān wāā ufua kē. ⁶ U naa too syi kacān nar Yāhā ye. Awa, te syi -sē n nar Yāhā ye laantee nen ne, u ma n laalaa pye u yee, Yāhā saa re wāā u kē ye. Wii ma laalaa pye, ufua ma lagblaha wān syi dyaŋ, teflaha ke gblaha kue bye ye. ⁷ Usyi laalaafua ma syi u ngaa wāyāā wīi wūū Yīnfua koho wo ye. ⁸ Usyifua, ma'a u ta kāmbehe syān nsoho wo, lii tuu ga sya, u saa le cā ye. Laalaa tee gboho ter u na.

Nawūū tesē nangbān ne

⁹ Mboo nawūū, taa Yāhā ta ma Yater, naa nuhu di, Yāhā ma kuā yir wa ncaha ye. ¹⁰ Mboo nangbān wii ma Yāhā ta ma Yater, naa nuhu di, ma ma yagaa Yāhā koho wo, koo gii ke ma ta ma n ma wale yān mii ngaa ge sē kē ye.

Ye sē yāā, nyēfyār yō, te wātoo sē -sē n sye ye. Nangbān wīi ga ba kua mii nyēfyār wān syi dyaŋ: ¹¹ Yai ga yir, ke ba war, ke nyē suhu waha, ke fyār n too, te nayōr n kua. Koo syi dyaŋ nangbān ga ba ku kāā u waker laam wo, u wīi n kua.

Nwa ke wo tyīn n gaha kapee-wāpyeŋ kue ye?

¹² Yāhā ma wii tān yān wāfāy ne, ufua ma -sē u ya waha ma kuee Yesu kur ye, ma tyii Yesu wīi n nii gbāā u laam wo, nuhu ma ufua wān. Tuu waha yia loo na, u ga yiafua nkifai yāā. Loo ne cīinde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. Loo yrā ne, Yāhā ke bii yē ter ma yee, koo wīi ma n tāy mpāy ye, ke ga ba loo yrā wāā poo kē. ¹³ Wii ma kōn n gaha kapee-wāpyeŋ kue ye, u ma syi u yee: Yāhā kē, ke woo tyīn n gaha kapee-wāpyeŋ kue ye ye. Yāhā koo na, kapee- wee ke troho tāy ye; ke syi, ke saha nawee- tyīn le kapee- wo ye. ¹⁴ Nawee nawee woo, u yīnde wīi ne, le u tyīn n gaha kapee- wāpyeŋ kue koho na. ¹⁵ Yīnde wīi ma gboho nawee laam wo, loo le kapee pua see. Le kapee pua ma kuee u laam wo, loo le n paī gbā ne.

¹⁶ Ta laanfa, ya'a syi ye plaha nde ne ye. ¹⁷ Ye yai ye cā kayūhū ya kē, ke n yir yāhāyīn na. Yāhā kē ke re tege n wāā, koo gii ke yāhācāā- pye. Yāhā sē -sē wee yāhācāā- wān syi, ma gbā n tā ye. Yāhā ke ma mii, ke ma koo syi yalebye. ¹⁸ Le tāy Yāhā ye, ke n ke cīinde kapān pāā wo ye. Loo kapān ta, wo n nii yrān na, ma nii wān kur bye yahasee ye, wān tii ke tāhā.

Yāhā kaplān ngūū: -ye ke luhu yō, -tee -sē naa ke kānde yār!

¹⁹ Wo nna, -ye ye laam yaha kaplān ngūū na, tē ga ye yar: -Ye naa ndityuhu yaha ye nampyeŋ kaplān ye yalebye! -Ye naa laam ga ye cā naa n pāā! Ye ma syi ye maha naa ncafūhū di farfar ye! ²⁰ Nawee laam ma war, kai- nkāy syi ke sron Yāhā ye, u saha koo pye nantān ye. ²¹ Kai

lii le ga waha wor ta nawee na carle ge tesē kai- nkāy ne ke ma wāpee-, -ye koo bye yi kãã ye laam wo. Yāhã ke kapān lii tãhã le ye laam wo, -ye yii tege tãã ye, ye le sya. Sukūhū gaa laam wo, le ga waha ye sya yaha.

²² Ya'a syi ye naa Yāhã kaplāṅ luhu wāluhu ya ye! -Ye ke yigi, -tee naa le kãnde yār! Mii loo sē ne ye, ye plaha. ²³ Mboo wii ma Yāhã kaplāṅ luhu wāluhu ya, ma sē -sē le kãnde yār ye, ma ma mii wii dyaṅ tuu ma ne yirfayāṅ gbe, u u ya yāṅ u yāã, u yai u u ya gbihi mii. ²⁴ U ma u ya yāṅ wa, u yai u u tebehe nkāy gbihi, u ga ta ter ke faha. U saa ke gbihi ye. ²⁵ Yāhã kãnde sroṅ, le ga waha nawee yi kãã u kapee- wāpyeṅ yāmpar wo. Koo syi kē, u ma syi u le luhu wāluhu ya, tuu le faha ye. Mboo wii ma -sē Yāhã kãnde wācā wī ke, ma le yigi klue sī ne, ma sē faha le kãnde wūhū wāpyeṅ ne ye, Yāhã ga kaa taha ma na ma kãnkai- bye wo.

²⁶ Wii ma yee woo ma Yāhã kãnde wo, u sē -sē waha u yīnkāi yigi ye, u plaha u ya ya, yīṅ wee u Yāhã kãnde wāyār ter na ye. ²⁷ Yāhã kãnde wāyār gii ke ma gbegbe, ma maha sroṅ wo Tuhufua Yāhã ye, le nde: Ma naa ncir- kue yāṅ, calangusyam ne pe fen wo. Tesē driyē kapee- nkāy ke nawee wī pye n klaha-, ma'a n tyii koo n waha yia ma na ye.

2

Ye ma syi ye naa waa puar waa na ye!

¹ Wo nna, yii mpāy tee Yīṅfua Yesu Crise ta ye Yater, ye cã ma yee, nagboho tesē wāsey ne, te kloṅ ter u na. Loo na, ye yai ye cã, ye sē yai ye nawee waa gboho, tee waa kloṅ ye. ² Yagaa dyaṅ woo; waa, sãn kãncrã ne kãnde na, nangbãṅ nayreyūhū ne tuu le, ma ba dye ye yawāhã nwoṅ wo; fenfua waa bya n -sē pa, nayreya ne tuu le. ³ Ye ga waha yir, ye nagboho ta u nayreyūhūfua ya na, ye u pye: «Dya, nangbãṅ

niisaha nge, nii!» Tee -sē dur ye u nayreya hafia pye ye yee: «Ho, dya, yir yer kuee!» Laa na, ye ga u pye: «Niisaha ma wo tre tãy kãntaha na.» ⁴ Le ma -sē pye ke syi, ye ga waha yee la ye yii yāṅ wāceṅ? Aye! Ye cã, ye laangapeer me pe ye ta, ye mpāy puar mpāy na.

⁵ Wo nna, -ye yāṅ: Yāhã driyē nge fenfa yāṅ yi, ma yee pe Yesu ta pe Yater, u wī n nii pe ye wangbāy laa dyaṅ. Loo n ta pe n ba dye Yāhã Yai wo, koo fla gii Yāhã bii yē ter ke wāwāã wī ne nawee- mpāy kē, ke wī gboho pe laam wo. ⁶ Yii sē -sē nawūū yāṅ nawee draha wo ye. Ha ndee, pe walefa poo pe ye fāy? Poo sē na, pe ne ye tyīn ga, pe ga ye sãhã pe fāngafa yahasee ye? ⁷ Poo sē maha na, pe ne naa Crise miyūhū nge sar, ke miyūhū gii ke taha ye na?

⁸ Yāhã sabangbãṅ wo, kãnde lii Yāhã le ta, le katan lii le ma ke katan bye yahasee ye, le yrūhū yar ma yee: «Ma ya wī le n tãy ma ye mii syi dyaṅ, tyii ma nampyeṅ wī n naa n tãy ma ye ke syi!»

Ya'a pye, tee le Yāhã kãnde katan nde yār, le yō. ⁹ Ya'a -sē waa puar waa na ye kãnkai- wo, kapee ne tee n pye. Yāhã kãnde na, ye tee pye. Ye ga wāpēn yāã le na. ¹⁰ Mboo nawee, taa le Yāhã kãnde katan nen laa miy yaha, le ma mii le Yāhã kãnde katan kur bye kē taa miy yaha. ¹¹ Ye sē yāã, Yāhã kãnde katan laa yee: «Ma'a n cayor le ye!» Katan laa maha yee: «Ma'a n nawee boo ye!» Kãnde lii Yāhã le ta, ke katan syāṅ ngī bye ma wāceṅ. Ma'a sya yee, ma sē cayor le ye, ma -sē ga nawee boo, ma yai ma cã, ma le Yāhã kãnde miy yaha. ¹² Loo na, ye yai ye ta, ye yē kaplāṅ n naa n yō ye ye tesē ye pyer bye ne. Ye sē yāã, ye ga ba kasāhã yāã le Yāhã kãnde na. Le sroṅ, le ga ba nawee- yi kãã kapee- wāpyeṅ yāmpar wo. ¹³ Mboo wii taa sē ma nampyeṅ fen di ye, sukūhū gaa laam wo, Yāhã sē -sē ga ba ma fen di ma

wāsāhā na ye. Ye yai ye -sē le cā ye yee, fēn wādiŋ n tāy ma ter kasāhā yaha.

Yāhā wāta Yater tesē Yāhā laam wīl wāpyeŋ ne

¹⁴ Wo nna, nde ma la yīŋ ne nawee ye, u ma yee yē ya ne, «Yāhā koo, ke ma ra Yater,» u sē -sē Yāhā laam wīl pye ye? Woosyifua ga waha sya yaha la u kapee- wāpyeŋ wo le syi ne? ¹⁵ Ngaa dyaŋ, taa ma Yesu kāndeyārwe waa yāā fēn wo, faha wān wee u ye ye, digi wīl maha waha u na, ¹⁶ ma'a u pye ma yee: «Wo kuee per gaa na, Yāhā n sya ma n kuee wāwee, Yāhā n ma kē kale wān ne tesē dir ne busāā, ma n di naa n yai, segber n naa n kuee.» Ma'a -sē yee, ma sē u kē too wān nde ne ye, ma yē kaplāŋ sē nii la tefay dyaŋ? ¹⁷ Yāhā wāta Yater wīl ma koo syi. Ma'a Yāhā ta ma Yater, ma sē -sē ke laam wīl pye ye, ma Yāhā wāta Yater ma wāwaha. ¹⁸ Mboo nawee wii taa Yāhā ya ta ma Yater, ma sē -sē Yāhā laam wīl pye ye, n ga waha ma pye: «Mboo, ma Yāhā ya ta ma Yater, ndoo -sē Yāhā laam wīl ya pye. Ke syi waa ma ndoo yāā, tē nii Yāhā laam wīl pye, u ga cā u yee, n Yāhā ta ra Yater. A mboo, waa ma ma yāā, ma sē Yāhā laam wīl pye ye, u ga pye mii u cā u yee, ma Yāhā ta ma Yater?» ¹⁹ Ma sē yee la, a Yāhā neŋ ya kē ke ma? Le sroŋ yō; sāndāpee bye le cā ke syi, ma n sege fyar koho wo. A mboo, ma lii pye loo nde wācā wīl ne?

²⁰ Mboo nawee wii taa sē laam ga ye, ma n traha la le yar ma na, taa ma Yāhā ya ta ma Yater, ma sē -sē Yāhā laam wīl pye ye, le ma wāwaha? ²¹ Ma laam faha la wo faale wādyaha Brama wīl na? U bii sroŋ Yāhā yīnde na. Ah ndee u Yāhā laam wīl wāpyeŋ kē le bii ta, u n sya bii u puee Yisyake yigi woo ga diŋ yi Yāhā kē? ²² Ma sē le yāā, u bii Yāhā ta u Yater, ma maha naa ke laam wūhū bye pye. Loo le bii ta

u Yāhā wāta u Yater n pye u ye yīŋ ne. ²³ Loo nde n ta, Yāhā sabangbāŋ kapān nde n nii cīnde, lii le n yee: «Brama bii Yāhā ta u Yater, ma ke kapān sya le yaha kaplāŋ bye yaha ye.

Yāhā n -sē yee, u sroŋ koo yīnde na.» Yāhā n u ta ke naambiyā. ²⁴ Ye sē le yāā, nawee wii ma nii Yāhā laam wīl pye, loo ga ta u n sroŋ Yāhā yīnde na. Le sē yai ma ke ta ma Yater yē ya ne ye. ²⁵ Faale canaandile Arabe* wīl ma ke syi. Woo kē tuu bii koho le Yiisrefa tēnlehe ye, ma bii pe ta, pe n bii fāsaha yāā kānde laa ter ne. Yāhā laam wīl nde tuu bii pye, le bii ta Yāhā n yee, u sroŋ. ²⁶ Ma'a kadye yāā, wūū wee ke wo ye, kakugu kē. Taa Yāhā ta ma Yater, ma sē -sē ke laam wīl pye ye, le ma mii kakugu dyaŋ ma ye.

3

-Ye ye yīnkāi wāyigi cā!

¹ Wo nna, nawee- wāklaha, ye ma syi ye naa loo ke buarbuar ye. Ye sē cā la kasāhā per wo, wii mpāy too nawee- klaha, Yāhā ga ba wo sāhā kayi ne nawee- bye na. ² Wo bye wāteepye ter syar. Wii ma yee u sē tee n pāā ye, woo ter le le Yesu kānde wāyār ne. U ga waha yia u ya koho kadye kur bye na, u naa u ya yigi. ³ Nsyāŋ yē sē na too ne karfee le, ke naa n luhu wo ye, wo n cā waha yia, wo naa ke sroŋ. ⁴ Ye sē maha salangbāŋ wīl wūū yāŋ la? Ke wāgboho naa bye ne, teflahangbāŋ ma ke tra, ke n fā. Ke sroŋsaha -sē ma wāpuage ya, ke fāfa n ke sroŋ kue ngii ma pe tāy. ⁵ Yīnkāi ma ke syi nawee yē laam wo. Le kloŋ, ma -sē le ya sey kangbāhā ne.

Ye kāhā cāā kataha nyēfigi wīl wūū yāŋ. Ke sroŋ gboho. -Ye yāŋ, naancremuu ya -sē ga waha ta, ke bye n suhu tāŋ. ⁶ Yīnkāi ma mii naa dyaŋ. Kapee- ter bye n yi nawee yē wo. Yīnkāi ga waha kapān nen laa

* 2:25 2.25 Yerekoo klo yahaseefa naa Yiisrefa tēnlehe nawee- syām ke le klo laam wo. U Arabe n pe wūhū u nwoŋ wo. Kur ye, u n pe ta pe n yi fenaater ne le klo nkur ye ma ter.

pãa yi, le n ka yaha ye mii kataha naa dyaŋ pe le, le le kapãn pããfua wĩ bye pye klaha- tãŋ. Koo naa nge n yi ke naangbãŋ fla wo sãndãpee pe ma na. ⁷ Nawee waha n yia wlaha wãn ter bye na, ma te klaha n ta kaha wãn: Treresyar wãn woo, kãnsyãm woo, kahakaha wãn woo, fua- woo, te bye. ⁸ Waa sã -sã waha n yia u yĩnkãi na, ma le ta le n yaha n le ye. Le pee. Yalebye, loo ne, le ma le wã n klaha ke yẽ laam wo. ⁹ Loo roo n ta, ma wo Tuhufua Yãhã sey. Loo yĩnkãi nen ya roo maha n ta, ma nawee- sã yoosẽn ne, nawee-mpãy Yãhã pe tãhã, pe n sya ke tay. ¹⁰ Kaplãyũhũ wãã n yi wãceŋ kaplãmpee ne yẽ tee nen wo. Wo nna, ya'a n sya le n nii ke syi ye! ¹¹ Waa sã lapihĩ yãã tesẽ layũhũ ne te wãã n yi plege neŋ wo ye. ¹² Wo nna, waa sã nasar nkugu katyigi yãã yãã ke kasyãhã sa ye. Waa sã maha defĩ katyigi yãã yãã ke nkugu sa ye. Waa sã maha tetege loho yãã yãã ke klaha nii lawoŋ ye.

Yãhã laantor

¹³ Kacãŋ yĩntatoo waa ma la ye laam wo? Le ma pye ãwã, u ta wo n u yãŋ cã u yĩntatoo troho wãtãhã ter na, tuu maha u ya tege tãã ye, u kayũhũ nkãy pye. ¹⁴ Ye ma yee kacãŋ yĩntatoo me ye ne, ya'a -sẽ laanyar pye, ma maha yii laam wĩ ya kar, ciĩnde sã ne ye, ye kawar fua, kacãŋ yĩntatoo sã me ye ne ye. ¹⁵ Too kacãn ter nde syi sã n yir yãhãyiŋ na ye, te syi n yir nawee- ye kãntraha na, Setane sãndãpee yĩnfua koho wo. ¹⁶ Ye sã yãã, laanyarfa ma pye teeli wo, ma nii pe ya laam wĩ ya kar, kapee- ter bye ga naa n pye ke fla na, kawlãhã ter bye ne. ¹⁷ Laantor tii te -sẽ n yir yãhãyiŋ na, te ma gbegbe, te n pai kusyir ne, laanyiŋ ne, nampyeŋ fen wãdiŋ ne, kayũhũ wãpyeŋ ne. Te sroŋ, ma maha ma yaayaa. Kacãŋ laantorfa sã n dye kue ngaa ye, ma kue ngaa ta n yaha ye, u sã maha u

nampyeŋ wlaŋ ye. ¹⁸ Laanfirfa poo pe n pai kusyir ne tesẽ yrĩŋ ne pe kãnkãyfa kẽ. Le ma mii yẽy dyaŋ pe n tãhã, yẽy gii ke wĩ n tãy Yãhã ye. Ke yẽy n le ma n pai wãsroŋ ne Yãhã yĩnde na.

4

Ye tee driyẽ wũhũ ta yaha ye, Yãhã wũhũ na

¹ Nwa ke sesrãr yir ye nsoho wo tesẽ wãhã ne? Ye laam kapee- koo sã na ke syar, ma nii ye fãy ye laam wo? ² Ye ma ngaa klãŋ, ye sã -sã ga waha ke kla yãã ye, ye ga yer nawee wãboo na, koo kla wĩ na. Ye kããŋ n yãŋ gbegege, ke ne pye ye wãŋ, ye sã -sã ga waha ke syi yãã ye. Koo syi ke n pai sesrãr ne ye nsoho wo. Ye sã Yãhã nar ye, koo kẽ ye sã ne ke kla yãã ye. ³ Ye ma sya Yãhã nar, ye wãnar ter sã ne tãy ke ye ye, koo kẽ, ye sã ne ngaa yãã ye. Yataŋ wũhũ ya tee ne naa n nar.

⁴ Ye cã ye yee, wii, driyẽ nge wãn n tãy u ye, Yãhã napĩ kẽ u ne. Wii ma n ke, woo ga u ya ta driyẽ naanfãn difua, u u ya ta Yãhã napĩ. Ye sã cã la, driyẽ wũhũ tesẽ Yãhã wũhũ ne, ke saha ke ya gbe ye. ⁵ Yãhã sabangbãŋ wo le yrũhũ ta ma yee: Yãhã ke Yrã le wo laam wo. Ngaa ter ma gboho wo laam wo Yãhã Yrã na, le ga naa ke yaa, ke n naa ke Yrã wĩ yey wo ye. Wo yai wo wii wãã tãŋ Yãhã kẽ. Ye yee la, kapãn nde ka yrũhũ yaha ke dyaŋ? ⁶ Yãhã -sẽ maha ke laantãr yar wo na; loo ne, le yrũhũ ta Yãhã sabangbãŋ wo ma yee:

«Yataŋfa wĩ sye Yãhã ye.

Mpãy pe -sẽ pe ya tege tãã ye,

Yãhã ke laantãr yar poo na.»

⁷ Koo kẽ, -ye yĩŋ kor le Yãhã kẽ! -Ye yii waha, ye Setane sãndãpee yĩnfua kar naa n wãã, u -sẽ ga fã naa n dey ye na. ⁸ -Ye crã Yãhã na, ke bya -sẽ ga crã ye na. Kapeepyefa mii, -ye ye klue yee yi kãã kapee- wãpyeŋ wo! -Tee ye laam ta pe n nii gbegbe, yii laanteesãnsyãŋfa mii!

⁹ Ye cã ye yee, ye ma kãmpée wo, -tee kayaan̄ yigi, ye naa ke wũn; -tee ye tetyeh̄e ta, te n wã klaha miyãhã, ye laanfir wũhũ, ke n wã klaha nii kayaan̄ wũhũ! ¹⁰ -Ye yii tege tãã ye Yĩnfua kē, u -sē ga ye kuã yir.

*Waa ma syi naa u nampyen̄ miip-
ihi yee ye!*

¹¹ Wo nna, ya'a n naa yii wãpee pãã ye! Wii ma nii u nampyen̄ wãpee pãã, ma maha nii u miipih̄i yee, ufua Yãhã kãnde wãpee pãã, ma maha le miipih̄i yee. Kãnde lii Yãhã le ta, mboo wii taa -sē le miipih̄i yee, ma wee le yãrfua ye. Le miipih̄i wãyee, loo ya taa pye cã. ¹² Yãhã gii ke le kãnde ta, koo ya ke ga waha naweeyõ cã naweep̄ee ne. Koo ya ke ga waha nawee sya yaha; koo ya ke ga waha nawee p̄en. Ah mboo ma nwa, mboo wii raa ma nampyen̄ miipih̄i yee?

*-Ye ye kãnkai- le naa n soho Yãhã
koho wo!*

¹³ -Ye luhu ra ye yagaa, yii mpãy tee ne yee: «Wa'a yee, wo sē ka klo nde syi wo nanga ye, sukũhũ waa ka le wo, wo ga dye nen pye cãtroho na, wo wale yãã.» ¹⁴ Ye -sē ye wãyir yãã wa la sukũhũ? Ye wee la kãmb̄la wãñ syi dyan̄, u tãyale ne, yalaale ma ba no, u caa. ¹⁵ Ye yai ye yee: «Yãhã ma sya, wo n kuee wãwee, waa nde pye nde ne.» ¹⁶ Yatan̄ -sē gboho ter ye na, ye n sya yii sey. Too syi yatan̄ sē yõ ye. ¹⁷ Wii ma kayĩ lii yãã, u yai u lii pye, u ma -sē ke wãpyen̄ sye, le fue ma ufua na, le ma kapee ne wãc̄en̄.

5

Katõryar nangbãñ wĩ na

¹ Yagaa, -tee -sē luhu ra ye, yii mpãy tee ma nangbãñ! Ye cãã naa ye mii wũn kule ne, kawlan̄ ma, ke n pai ye dye. ² Ye nangbãñ wãñ nde, te fũhũ. Waytõrbir maha ye fahawãñ le fer. ³ Ye sãñ tesē ye war ne, too nde bye te ma korfyãhã gaa ter syi ne. Yãhã kasãhã per wo, koo korfyãhã nge ga ba le yaha ye na, ke

dur too ye kadye na, ke ye pye gbai naa wãñ syi. Ye nangbãñ wãñ wãã ta, le -sē nde driyẽ plii kua kua wa.

⁴ Ye sē yãã ye tar tẽntẽfa war dãã pe kē ye. -Ye naa n luhu pe yẽkuãñ ye! Poo mpãy pe ye tar dir war gbe naa n yi ye kē, pe tẽñ ga dye Yãhã ndityuhu wo, Yãhã gii ke ma tãñ kai-bye fãnga ne. ⁵ Ye nangbãñ wãñ yãã kãntraha nge na, sũisũi wãñ ne, ma di gboho mii naha gii syi dyan̄ pe n pai boo gbã na. ⁶ Mpãy pe sē wãpee pye ye, yii -sē wãpee yãã pe na ma pe boo; pe sē waha kãñ ge kãñ ye koho wo ye.

Yãhã kãnde troho n tãhã mii?

⁷ Wo nna, -ye ye laam yĩn wo Yĩnfua Yesu n sya ba yir yãhãyĩn na, u dur ba. Ye sē tawarfua yãã la, tuu ma ne u laam yĩn, u sya ba u tar digi yãã gbe? Ah ndee, u ne cãã u laam yĩn, u sesafãñ s̄en̄ u cã digi tãhã, -tuu u laam yĩn, u blokũyãñ sesar s̄en̄ te n too. U blokũũ ga ba sesyar kũũ, u pua too, u n cã u yaa. ⁸ -Ye ye laam yĩn ke syi yii ndon̄, tee kaa taha yii na Yãhã kãnde wĩ ne, ye naa wo Yĩnfua wãdurban̄ s̄en̄, koo gii ke gbe taha. ⁹ Wo nna, ye ma n nii kapirfa yii nsoho wo ye. Mii loo sē ne ye, Yãhã ga ba ye sãhã kayi ne. U wãpan̄ gbe taha. ¹⁰ Wo nna, ye Yãhã kaplãñ tõrfa wĩ wũũ yãñ, poo mpãy pe naa n pãã Yãhã myaha ne. -Ye yãñ pe na, pe laam wãyĩn ter ne pe fen̄ wo. ¹¹ Pe bii waha pe ya na too fengbãñ wo. Koo kē nanga wo n yee, pe wĩ n tãy. Ye sē faale Syõbe wĩ luhu la, tuu pye fengbãñ wo, ma -sē bii u laam yĩn. Yãhã ke ngii wãã u kē loo kur ye, ye maha loo bye cã. Ye sē yãã, Yãhã nawee fen̄ di busãã ma maha kayĩ pye u kē.

¹² Wo nna, lii le maha pee, ya'a syi naa Yãhã di yãhãyĩn myaha ne, tesē kãntraha myaha ne ye. Lii ma pye cĩnde, -ye yee ãwã, ya'a n Yãhã di taha le na ye! Lii ma pye kawar, -ye yee aye, ya'a n Yãhã di taha le na ye! Mii loo sē ne ye, Yãhã kasãhã ga ba ye yigi.

¹³ Ye laam wo, wii ma pye tuu fen sya, u naa Yāhā nar le ne. Wii ma pye nuhu wo, u naa Yāhā wāsey yay le. ¹⁴ Wii ma pye yan kafɛɛ na, u Yesu kāndeyārfa yahaseefa yee, pe n ba Yāhā nar u kē pe sēm- ta, pe u tuhu Yīŋfua Yesu myaha ne. ¹⁵ Pe ma Yāhā nar laantee nen ne, pe ma yee pe sē laalaa pye ye, ma yee Yāhā ga waha u jaa cīinde, Yāhā ga u yīnwer dur u kē. Kapee- ma pye u yīŋ na, ke ga kua kãã u na. ¹⁶ -Ye le sya, ye ye kapee- pãã naa n yi yii ye, -tee maha naa Yāhā nar yii kē ye wākāhāyir wī na. Nawee wii ma sya, ma koo pye, u -sē ga nii temm Yāhā yīnde na. Ke syi u ma Yāhā nar laantee nen ne, le ga fla sya u ye.

¹⁷ -Ye yāŋ le yāŋ faale cãã Yāhā kaplāŋ tōrfua Yeli wī wo. U sē pye la nawee wo wāŋ syi dyaŋ? Ma -sē nwo, tuu bii Yāhā nar sesaha wāyigi wī na. Sesaha n yer cīinde, dyε-tãã yrey kuay ne. ¹⁸ Loo kur ye, u n maha bii Yāhā nar ke wāmiyaha wī na, yāhāyīŋ n yār sesar n nii n too, kãntraha wãn n maha nii n sa.

¹⁹⁻²⁰ Wo nna, ye laam wo, wii ma le cīinde kãnde miy yaha ma plaha, u nampyeŋ waa ma waha yia, ma u plahasaha yar u na, ma u dur le le kãnde laam wo, ye cã ye yee, u nampyeŋ u yrã tyīn sya gbã koho wo, ma maha paha tã u kapee- busãã na, ke wī saa naa n pãã nantãŋ ye.

Pyar saba cir kaplāņ

Syaha fla

¹ Ndoo Pyar kē, ndoo wii n ma Yesu Crise tēnlehe. N saba nwo yrūhū ye kē, yii mpāy Yāhā ye yāņ yi, yii mpāy ye cāāņ nii Pōn kāntraha na, Galasyi kāntraha ne, Kapada kāntraha ne, Yasyi kāntraha ne, ma suhu Bitini kāntraha ne. Ye ma nampay mpāy wo, pe wee Yesu kānde wo ye. ² Faale wo, Yāhā bii ye wāyāņyi wīi ta, ma -sē bii ye yāņ yi. Yāhā Yrā kāmāy na, Yāhā ye laam wā klaha, ye n nii ke wām. Loo na, ye n waha naa n luhu Yesu Crise kaplāņ ye, tesē u ntāņ n waha ye kapee- yee laha kāā ye na gbεgbε. Yāhā ke ke laantār wīi pye ye kē, ke maha yrīņ wāā ye kē.

Yesu kāndeyārfua u ya wāsyayaha wīi cā wa

³ Yāhā gii ke ma wo Yīņfua Yesu Crise Tuhufua, -too naa ke sey! Yāhā wo fen di, ma wo ta wo n gbihi dur see laanfāyōm ne. Ke Yesu Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāņ na gbaafa ye. Loo ne, wo n koho taha yaha Yesu na, ma yee wo ga ba cīinde yrā yāā Yesu kāmāy na, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye. ⁴ Yāhā ke kloho gii gbihi ta yaha ke pii kē, wo ga maha ba ke yāā gbe yāhāyīņ fla wo. Koo kloho nge, wāfūhūyāā wee ke na ye, wāwluhuyāā wee ke na ye, ke nayōr saa maha kua yāā ye. ⁵ Yii mpāy tee Yesu ta ye Yater ma yee u fānga gboho, Yāhā fānga -sē ga naa n sēņ ye na driyē n sya ba kua, nawee- bye n ye wāsyayaha yāā yīnde ne.

⁶ Koo ngīi wīi na, -ye naa nuhu di! Wāfāy ter bye ma sya pye ye na, ma nii ye laam wlāhā ye kē yagaa nge na, ke saa ma- ye. ⁷ Koo wāfāy nge, ke ma mii ke ye tāt n yāņ, ye ma pye

ye Yesu ta ye Yater cīinde. Sān gε, u wīi le ga waha kua kāā, u wīi -sē waha nawee- ye. Ta n yee pe yai pe u le naawraņ wo, pe wor yēy yi u wo, u n nii sānyō? Tee Yesu ta ye Yater, le ma kayīi, ma ter sāt gε yaha, le sē n tōr gε tōr ye. Kawlaņ tesē wāfāy ne, ke ye dye ma ye tāt n yāņ, le ma pye ye Yesu wāta wīi ye Yater, le waha ye laam wo cīinde. Le ma gboho ye laam wo cīinde, Yesu ma ba dur ba per gii, ye ga ba sey tee miingbāņ yāā. ⁸ Ye sē Yesu yāā yāā yīnde ne ye, u ntāņ -sē dye ye tāt. Yagaa nge gε na, tuu sē sya wee gbaa na ye, ye u ta ye Yater, ma nii nuhu di kacāt wee te na ye. ⁹ Tee too nuhu di ke syi, ye cā ye Yesu ta ye Yater yīņ gii na, ye ga ba koo yīņ wīi yāā, koo kē. Koo yīņ wīi ne, ye ga ba sukūhū gaa yāā, ye yrā bya ne.

¹⁰ Yāhā ke ga ba ye sya yaha koo wāfāy nge wo mii syi dyaņ, faale Yāhā kaplāņ tōrfa bii le fla ke. Yāhā ke ga ba kayīi lii pye ye kē, pe bii le cāā tōr yaha. ¹¹ U Yāhā Yīndefua Crise Yrā le -sē pye pe laam wo, le naa pe yar ma naa n yee, u Crise ga ba fāy gboho u cā u miingbāņ yāā tesē u nayōr ne. Koo kai- ngīi ke yai ke pye mii syi dyaņ tesē ke wāpyeņ cāā ne, pe Yāhā kaplāņ tōrfa bii koo bye ke kayi ne. ¹² Yāhā n -sē bii pe yar ma yee, kai- nkāy koo ke yar pe na u Crise wīi na, koo kai- ngīi saa pye pe yīnde na ye, ke ga ba pye yīi poo yai na. Ke pye wa yagaa. Mpāy pe ma loo kapāyīi tōrfa nawee- ye, Yāhā Yrā Fānga ma pe ne, Yāhā Yrā lii Yāhā ke nō wāā pe ye. Koo kē pe n waha nii le Yesu kapāyīi tōr ye ye. Pe yāhāyīņ tēnlehe gε naa loo nde wācāņ ke.

-Too naa wo miingbāņ kānde yār!

¹³ Loo ne, ta n ye yar: -Ye ye laam gbihi ta, ye naa Yāhā wūhū pye! -Ye naa yersaha ta ye pyer na! Yesu Crise tuu ga ba dur ba ye kē kayīi lii ne, -ye koho taha yaha loo ya na! ¹⁴ -Ye naa n luhu Yāhā ye mii kicar dyaņ pe tuhufua ne! Tee sē ba Yesu

cã wa ye, ma naa kapee- nkãy pye, -ye ke miy yaha!

¹⁵ Yãhã gii ke ye yee, ke kai- laha. -Ye naa n laha ye kãnkai- bye wo mii Yãhã wãñ syi dyañ! ¹⁶ Le sã yrũhũ la Yãhã sabangbãñ wo ma yee, Yãhã yee:

«Ta kai- laha, ye bya -ye naa n laha ye kãnkai- bye wo ta wãñ syi dyañ!»

¹⁷ Ye ma nii n pãã Yãhã ne, ye ne naa ke yee wo Tuhufua Yãhã. Tee ke yee ke syi, -ye naa ke myaha gboho ye kãnkai- bye wo, ye ta ye pyer naa n sron ke kaplãñ ne! -Ye naa n nii koo syi ya driyẽ wo, ye kuper n sya ba na. Ye sã yãã, Yãhã wo nanem bye sãhã wo pyer wĩ na wii wuhu na, nawee- wãtyõr wee ye. ¹⁸ Ye cã Yesu ye par sya yi kãã ye wãle wãkapyen kãnde wo, kãnde lii pe bii yar ye na. Yesu Crise u ye par sya ngii ne, ke syi sã n tõr wale ne ye, ke sã waha n tõr kla gii goo syi ne ke n klaha- ye. ¹⁹ U ntãñ wãwoo u ta ma ye yĩñ par sya. U Yãhã Yĩndefua Crise gbã ku mpar draha wo mii mbapẽñ gii syi dyañ ke teelaa sã klaha- ye, ke sã maha wee teele laa ne fla ngaa na ye. ²⁰ Driyẽ gẽ sã bii tãhã wa ye, Yãhã -sã bii u Crise yãñ yi ta wa. Yagaa, driyẽ ke n gaha kuasaha wo, Yãhã u gbe yi yar ye na, u ye sya yaha. ²¹ Yesu woo kã u ye ta ye n Yãhã ta ye Yater, ma maha koho taha yaha ke na. Yãhã kã ke Yesu ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãñ na gbaafa ye. Loo kur ye, ke n nagboho ta u na, ma u ta u n dugu ga nii yãhãñ na ke tãñ ke kãndigi koho kue ye. Le nii Yãhã gẽ kã, tee ta ye Yater, ma maha koho taha yaha koo ya na.

²² Tee Yãhã cĩnde kapãn maha yigi, ye ye laam yee laha wa gbege. Loo nde ye ta, mpãy bye pe Yesu kãnde yãr, pe ntãñ ga waha dye ye tãñ. Ta n ye yar, ye tyii ye ntãñ n sron naa n dye yii tãñ, ye wĩ n gboho yii laam wo! ²³ Ye sã yãã, ye ma mii ye gbihi dur see laanfãyõm ne. N sã yee, ye see yi nawee pua

wo ye. Ye see yi cĩnde yrã pua wo, loo lii le ma Yãhã kapãn, lii le cĩnde yrã wãã nawee kã. Yãhã kapãn loo na, wãkuayãã wee le na mii nawee kadye dyañ ye. ²⁴ Yãhã sabangbãñ gẽ wo, le ma le yrũhũ yaha ma yee: «Nawee- bye ma mii nyẽ wãñ ter syi dyañ, pe nayõr ma mii katyigi fyãr dyañ.

Nyẽ sã ne ba waha tãñ la ke ku? Katyigi fyãr sã ne ba too la te nayõr ne, te wĩ n kua kãã?

²⁵ Ma sã yee, wo Yĩnfua kapãn loo na, le ga naa n nii yalebye, wãkuayãã wee le na ye.»

Loo kapãn nde ne, le ma Yesu kapãñ lii le tõr yar ye na.

2

Yãhã ke ntẽmlaha gii ta

¹ Loo na, -ye ye laampee wũhũ bye miy yaha, ye ma n fufor pye ye, ye ma n ye nampyen wlañ le kapee wo ye, ye ma n nii yĩnkãhã sãnsyãñ ne ye, ye ma n naa yĩnde pye ye, ye ma n wãpee pãã waa wĩ na ye! ² Ye cã yĩm n tãñ pẽyãhã ye, u yĩm wãr ma n le. Ye bya, -ye nii pẽyãhã wãñ ter syi dyañ, -tee ta Yãhã kapãn wĩ naa n tãñ ye ye, le Yãhã kapãn lii le sron, ma laha, kapee carle laa gẽ sã wlãhã le wo ye. -Ye le le naa n yaha ye laam wo yalebye! Loo na, Yãhã cĩnde wĩ ga gboho ye laam wo, ye n le Yãhã kãnde wo. ³ Ye Yĩnfua wĩ cã, ma maha u laantãr wũhũ yãã gboho, ma cã ye wĩ gboho u laam wo.

⁴ -Ye yũhũ dye Yĩnfua Yesu tãñ! U sã ku ye, u ma yrãñ na, woo kã nwoñ nakũy ntẽmlaha Yãhã ye. Nawee- u sye, pe sã u ta ngaa ye. Yãhã - sã cãã bii woo yãñ yi, ma yee u ter wãñ bye yaha. ⁵ -Ye yũhũ dye Yesu tãñ, tee tyii Yãhã n ye ta ke kangbãñ fãã ye ne, Yãhã Yrã n dye nii ke wo. Yii tee ga maha ba nii koo Yãhã kangbãñ nge yũndefa, ye naa ke sey ye laam fãnga bye ne, tee yii le soho ke koho wo ye kuãñ ne mii diñ wãñ

syi dyaŋ. Ye ga ba naa koo pye Yesu Crise myaha ne, loo le ga naa n tã Yãhã ye. ⁶ Yãhã sabangbãŋ wo, le ma le yrũhũ ta ma yee, Yãhã yee:

«-Ye yãŋ, n nwo,
tẽ cãã nwonfãã ntẽmbangbãŋ
gaa yãŋ yi ta

klo nde wo pe n yee Yurusalem.
Koo ke ma ke nwoŋ yĩŋ.

Ntẽmbar nde bye ga ba fãã tã taha
koo na.

Ke ter wãŋ bye yaha.

Koo kẽ tẽ yãŋ yi.

Wii ma koo ntẽmbangbãŋ nge wĩ
sya cĩnde,

fyar wĩ laa saa ufua dye yãã
ye.»

⁷ Yii mpãy tee ke wĩ sya cĩnde, ke
ma ye ye yĩŋ ne, ke ter wãŋ bye
yaha. Ma -sẽ yee mpãy na, pe sã
ke wĩ sya cĩnde ye, yĩŋ wee ke na
poo ye ye. Le ma le yrũhũ ta Yãhã
sabangbãŋ wo ma yee:

«Ntẽmblaha gii nwonfããfa ke sye,
Yãhã ke gbe ma ke ta,
ke n sya yĩŋ yãã ke nwonfãã na.»

⁸ Le maha yrũhũ ta ma yee:

«Koo ntẽmblaha kẽ,
nawee- mpãy n pai naa n kũn ke
na,
pe laha naa n too.»

Pe Yãhã kapãyĩ sye, loo ne pe n kũn
ke na, ma n too. Yãhã le ta ke syi.

⁹ Yii poo na, tee Yesu wĩ sya
cĩnde, Yãhã ye yãŋ yi. Ye ma u
Yĩŋfua yũndefa. Yãhã ye ter yãŋ yi
ma ye ta ke wãm, ye kãnkai- n naa
n laha. Yãhã ye yee yi wam wo, ma
ba ye le ke cãã- wo, cãã- mpãy kacãn
wee pe nayõr na ye. Ke ye yãŋ yi, ma
yee ye naa Yãhã kayũhũ yar nawee-
na. ¹⁰ Faale wo, ye sã pye Yãhã wãm
ye. Yagaa woo, ye ma Yãhã wãm.
Faale wo, ye sã ba cã ma yee Yãhã
ye fẽn di ye. Yagaa tee -sẽ le cã, ye
Yãhã kayĩ yãã.

Yãhã tẽntẽfua yai u naa n pye mii?

¹¹ Ta naambiyãm, n ye nar laa ne.
Ye cã ye ma nampay driyẽ nge wo,
plii raa ya tee ga pye ke wo. Loo
na, ye laam wũhũ nkãy ke sã n gaha
Yãhã kuẽ ye ye, -ye ke miy yaha, ke

ma n naa ye wlãhã ye saha Yãhã
laam wĩ pye ye. ¹² Mpãy pe sã Yãhã
cã ye, tee mii ye wlãhã nii pe laam
wo, -ye ta ye pyer n yõ! Pe ma
sya kawar fua n taha ye na, ma yee
ye ma kapeepyefa, pe yĩnde ma ye
kayũhũ na tee n pye. Ke syi ne, Yãhã
ma ke yĩŋ yi pe ye per gii, ye kayũhũ
ga ta pe n ke sey.

¹³ Tee mii tee Yĩŋfua Yesu kãnde
yãr, -ye yĩŋ kor naa n le yĩŋfa ter
bye ye kãntraha nge na! Tee naa
n luhu ye kãntraha yĩŋfua ye, woo
wii fãnga kur bye ma u koho wo!

¹⁴ U yĩŋfua tuu mpãy yãŋ yi, ma
pe taha yĩŋ na u kãntraha kui bye
wo, -ye naa n luhu pe bya ye! Poo
mpãy, nawee ma kapee pye, pe ga
u pẽn, wii ma -sẽ kayĩ pye, pe ga
u sey. ¹⁵ Ye sã yãã, Yãhã n ke ye
naa kayũhũ pye, ye ta, mpãy pe
sã n ke pe kai- cã ye, tesẽ mpãy
ne pe plege, pe ma n waha naa
wãpee pãã ye wĩ na ye. ¹⁶ Yagaa,
ye yi kãã yãmpar raa ter fãnga koho
wo. Loo na, lii ma tãŋ ye ye, ye
ga waha loo yãŋ gbe. N sã -sẽ yee,
ye kapee- wãpyeŋ kãnde loo gbe ye
wãsyayaha flãhã tãŋ ye. -Ye naa ye
troho tãhã nawee- n waha cã, cĩnde
Yãhã tẽntẽ- me ye ne. ¹⁷ -Ye naa
nagboho ta nawee- bye na; mpãy
bye pe ma Yesu kãndeyãrfa, ye tyii
pe ntãŋ n naa n dye ye tãŋ; -ye naa
n fya Yãhã koo na, -ye naa n luhu
nawee- yĩŋfuangbãŋ ye!

*-Ye naa n yãŋ ye Yãhã Yĩndefua
Crise na!*

¹⁸ Tẽntẽ-, -ye yĩŋ kor naa n le yĩŋfa
kẽ, -tee naa n fya pe na! Mpãy pe ma
ye yĩŋfa, pe ma naweeyõm woo, -ye
naa n luhu pe ye, pe wee naweeyõm
woo, -ye naa n luhu pe ye! ¹⁹ Ye sã
yãã, taa sã yai wãfãŋ gii ne ye, pe ma
ma fãŋ koo wãfãŋ nge ne, ma sã le ta
kai ye, cã ma n luhu Yãhã ye. Ma'a
n pye ke syi, ma pyer n tãŋ Yãhã ye.
²⁰ Ye sã yãã, ke ma pye ye kapee pye
cĩnde, pe n ye yigi ma nii ye fãŋ le
wĩ na, le yai ye ne, ye saha laa wãŋyĩ
yãã koo wãfãŋ na ye. Ke ma -sẽ pye

ye kayĩ pye, pe n ye yigi ma nii ye nuhu le wĩ na, ye n yii ta le sē kai kua ye ye ye, ye ga wāyĩ yāã le na Yāhā ye. ²¹ Ye sē yāã, Yāhā lii kē ye ye, ye naa ye laam yĩn wāfāy wo. - Ye yāñ, u Yāhā Yĩndefua Crise gε ke syi wāfāy yāã ye wĩ na, ma yee tee naa n yāñ woo na, ye naa ye troho tāhā u wāñ ter syi dyañ.

²² U sē kapee laa syi gε pye yāã ye, kawar wĩ laa sē yi yāã u yē wo ye. ²³ U pye, wii ma u tyεhε, u saa kapāmpēe dur wāã ufua kē ye. U pye, pe ma sya u nuhu mii, u saa yee u ga wāpēe pye pefa na ye, u ga u ya le soho Yāhā koho wo, Yāhā gii ke nawee sāhā cĩinde ne. ²⁴ U Crise wo kapee- kur byε sya, ma tēñ u yĩñ na, pe n sya ga u kuey mar trā na, u n ku ke ne. U loo pye ma wo ta, wo n nii nakur wāñ syi dyañ kapee- wāpyeñ kue ye, ma -sē nii yrāñ na, ma ga waha naa kai nkāy pye nkāy ke sroñ. Pe Yesu tee duai, u n le sya laanyĩn ne. Loo ta, kapee- nkāy byε pe tee pye wo na faale wo, koo kyaan n kua wo laam wo, wo n maha kadye korkor yāã. ²⁵ Ye sē yāã, faale wo, ye pye mii mbaa dyañ pe yi kāã u mbanaha kur ye ma -sē plaha. Yagaa, ye wee ke syi nantāñ ye. Ye dur ba u mbanaha ye, u n nii n sēñ ye na.

3

Ca tesē pe pa ne

¹ Ca, yii nanem byε, -ye yĩfar wāã ye pa kē, -ye naa n luhu pe ye! Loo ga ta, ye pa mpāy ma sya Yāhā kaplāñ sye, pe ma ye troho wātāhā ter yāã ke yō, ma maha sroñ, loo ga waha pe ta pe bya n Yāhā kaplāñ sya cĩinde. Ye saa yii fāy yē kapān gε ne ye. ² Poo gε ma ye troho wātāhā ter yāã, mii le Yāhā kānde le yar mii, ma maha yāã ye nagboho ya ta pe na, pe ga sya pe naa pe troho tāhā Yāhā yor wo pe ya ndoñ.

³ Ye ma syi yii ta ye naa ye kadye ya wāgbihi kē, nawee- yĩnde n yi naa n too ye na ye, mii ye

yĩnyor wāgbihi dyañ nsāasugu ne, sān kāncrāñ ngĩ syi wāleñ ne tesē nayreyōr wāleñ ne. ⁴ Ye yai ye ye laam poo gbihi, pe n yō pe ter ye kadye sale yaha. Ye laam ma pye pe yō, ma maha ma laanyĩn, too syi nayōr nde wee wākua wān ye. Loo le ma kayĩ Yāhā ye. ⁵ Faalefasyam mpāy pe naa Yāhā kānde yār, ma Yāhā ta pe Yater, pe naa pe nayōr kē koo syi; pe ba pe yĩfar wāã pe pa kē, ma naa n luhu pe ye. ⁶ Faalefasya Sara pye koo syi. U naa u troho tāhā u puai Brama yor wo, ma sya naa u yee: «Ta yĩñfua.» Yagaa ya'a nii n sroñ, ye ma woo Sara pueesyam. Ye saa naa n fya laa na ye.

⁷ Pa, yii byε, -ye laantor yāã ye ca kue ye kānkai- byε wo, tee cā wa fānga wee pe na ye. -Ye naa nagboho ta pe na; Yāhā kayĩ lii wāã ye kē, ke le wāã poo byε kē, loo kayĩ ne le cĩinde yrā wāyāã ne. Mboo wii ma yee ma sē laantor yāã ma cōo kue ye kānkai- byε wo ye, ye ma ba nii Yāhā nar ye syām, ke saa luhu ye kaplāñ ye ye.

Yesu kāndeyārfa yai pe naa kasroñ pye wāfāy wo

⁸ Yagaa, tē ga lii pāã ye byε ye, -ye naa nii yĩmbui nen na, tee naa n nii laantee nen ne. Ye byε, ye tyii ye ntāñ n naa n dye yii tāy mii tuhufua nen pii wāñ syi dyañ. Ye tyii ye laam n naa n tāy yii ne, waa ma syi u naa u ya puar u nampyeñ na ye! ⁹ Waa ma kapee laa pye ye na, ye ma syi ye le dur ufua kē ye. Wii ma ye tyεhε, ye ma syi ye le dur ufua kē ye! Ye tyii le n kua kāã ye laam wo, -tee maha Yāhā nar, ke n kaa goo taha u na. Yāhā ye yāñ yi ye naa ye troho tāhā koo syi, ma yee ke ga ba kaa taha ye na. ¹⁰ Le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāñ wo ma yee:

«Wii ma yee driyē ke tāy woo na,
yay diplii n syar u ye,
ufua yai u kaplāmpēe- wāpāã
miy yaha
tesē kawar wāfua ne.

11 U yai u kur waa kapee- na,
 tuu kayĩ loo maha yĩn klue sũ,
 tuu naa yrĩn poo ke u nampyen-
 ne yalebye.

12 Ye cã,
 Yĩnfua yĩnde ma mpãy na pe kasron
 pye.

U pe Yãhã wãnar yĩmbui luhu
 yalebye.

Mpãy pe -sẽ kapee- pye,
 Yãhã yer n tã poo na.»

13 Yoo ga waha yee, ye ma kasron
 pyefa, tuu kapee laa pye ye na loo
 nde wĩ na? 14 Ye ma kasron wãpyen
 maha yigi, ma -sẽ ba wãfãy yãã loo
 kur ye, ye cã ye yee, Yãhã ga kaa
 taha ye na. Ye ma syi ye naa n fya
 nawee- na laa ne ye, ye ma syi waa
 n naa ye laam wlãhã ye! 15 -Ye naa
 u Yãhã Yĩndefua Crise woo ya gboho
 ye laam wo, woo kẽ u ma ye Yĩnfua.

Tee koho taha yaha Yesu na, mpãy
 ga ba naa ye yey kai- ne le wĩ na.
 Ye yai ye pe yẽ wãã sya, ye pe yar
 ye koho wãtahayaha wĩ ne Yesu na.

16 Ye ma ga pe yẽ wãã sya, -ye -sẽ naa
 nagboho ta pe na ye yẽ kaplãn ne, ye
 naa ye laam yĩn pe ne, ye pe gbihi
 yar! Ye tyii ye laam n tege nii! Ke
 syi ne, kãnsron lii Yesu le yar ye na,
 ye n nii le yãr woo kãmay na, mpãy
 ma yee ye tee pye, ma nii wãpee pãã
 ye kãnsron wãyãr wĩ na, fyar ga pe
 yigi pe kaplãn ne. 17 Le ma pye, Yãhã
 laam wĩ ne wo wãfãy yãã, wo -sẽ
 koo wãfãy yãã kayĩ wãpyen kur ye.
 Koo puar wo koo wãfãy yãã kapee
 wãpyen kur ye.

18 Ye sã yãã, u Crise gẽ le sya ma
 ku wo kapee- wĩ na. U poo gbã ku
 tẽhẽ nen ya, ma -sẽ wo kapee- kuã
 kãã wo yĩn na u kuãn ne. Woo wii
 tuu sron, u le sya ma ku kapeepyefa
 wĩ na, ma yee pe waha wãã le Yãhã
 ne. Pe u kadye boo, Yãhã Yrã n u
 ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãn
 na gbaafa ye. 19 Loo Yãhã Yrã ne,
 le u ta u n ka maa le Yãhã kapãyĩ
 pãã mpãy ye pe ku ter wa, pe pye
 mii nwompihifa dyan fla ngii na pe
 ma. 20 Poo nawee- pye faale wo
 Nuwe cãã na. Pe bii sye pe sã luhu

Yãhã ye ye. Ke pe kue yãn yãn laa,
 Nuwe n sya bii ke salangbãñ fãã kua.
 Mpãy pe bii luhu Yãhã kapãn ye, pe
 pye nawee- kuatãã ya. Poo nawee-
 kuatãã mii n dye ke salangbãñ wo,
 ma sya yaha ke loho wo. 21 Koo loho
 nge sã nii la mii yagaa wãtããyi dyan
 loho wo, ke ye sya yaha wa: Ye sã
 tãã yi koo loho wo ma yee ye ga
 ye kadye wey laha ye. Ye loo pye
 ma yee ye Yãhã nar, ke ye laam yee
 laha ye kẽ gbegbe. Yesu Crise tuu ku
 ma yir gbã wo, ma dur ba yrãn na
 gbaafa ye, loo ya le ta, koo wãtããyi
 loho nge n waha ye sya yaha. 22 Yesu
 Crise ka yãhãyĩn na, u ma u nii Yãhã
 kãndigi koho kue ye, kai- bye yĩn na.
 Yãhãyĩn tẽnlẽhẽ, sãndãã ter bye ne
 tesẽ fãnga ter bye ne, pe bye yĩn kor
 le u kẽ.

4

*-Ye ye faale laampee miy yaha, -tee
 laanfãyõm gbe!*

1 Ye cã ma yee, Yesu Crise kadye
 sraha wãfãy sron yãã. Ye bya -ye
 ye laam gbihi ta, ye yii waha koo
 wãfãy ter syi nge na, ye naa n yãn
 Yesu na! Ye sã yãã, wii woo tuu
 yer u ya kadye sraha wãfãy wĩ na
 ma fãy, woofua koho yi kãã kapee-
 wãpyen wo. 2 Ma gbe nanga na, ye
 laam wũhũ nkãy ke sã yõ ye, -ye koo
 miy yaha, ye naa Yãhã laam wũhũ
 koo pye, ye sya ba ku! 3 Mpãy pe
 sã Yãhã cã ye, cãã ngii cãã tee sã ba
 Yesu cã wa ye, ye naa ye troho tãhã
 pe wãn ter syi dyan. Ye sã waha naa
 yii yigi ye, ye laam wũhũ sã ba yõ
 ye. Ye pye sẽnwonafãã. Plii bye ye
 naa yii wãã gbar na, ma ga naa sãm
 wo. Nkãy syi ke fũhũ Yãhã ye, ye
 naa koo pye, ma naa ye mpar wãn
 tẽn. Ye tyii ye koo ngii bye wãpyen
 miy yaha, ye ma- ter ke wãpyen na.
 4 Yagaa, mpãy pe sã Yãhã cã ye, pe
 yãã tee ye troho yi kãã pe kãmpee
 wo, loo nde pe fe gbe, pe n sya nii
 ye tyehẽ. 5 Per gaa -sẽ ma ke n pai,
 le yale nõ wa gẽ nõ wa, Yãhã ga ba
 pe yee, ke pe yey pe naa kapee- ngii

bye pye, ma maha naa ye tyehε yīn gii na. Yāhā ke per gii ta, ke n pai nakur sāhā tesē yrānfa bye ne, ye cā koo per sē dey kuee ye. ⁶ Ye sē yāā, mpāy bya pe ku wa pe bii le Yāhā kapāyī luhu pe ya ndoŋ. Kai- nkāy pe bii tee pye, pe wāpēn yāā koo wīi na. Yāhā Yrā -sē wāsyayaha wīi yar pe na le Yāhā kapāyī kāmāy na, le n waha pe ta pe n cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.

-Ye ye Yāhā kayī ta Yesu kāndeyārfa wāyōŋ wīi na!

⁷ Driyē wākua yale nō gbe taha. Loo na, -ye kacān yāā, ye yersaha ta ye pyer na, ye waha naa Yāhā nar. ⁸ Kai lii le -sē ma yīn, loo ne nde: Ye tyii ye ntāŋ n sron naa n dye yii tāy busāā. Ye sē yāā, wii ntāŋ ma dye ma tāy, ufua ma sya lii tee pye ma na, u ntāŋ wādye wīi ga ta, ma n le wāpee yee yi kāā ma laam wo, le n kua gbεgbε. ⁹ Wii ma ka ma kaha wo, niisaha wāā u kē, loho ne u n wō, ma'a n yīntaha tāhā u ne ye, ma'a n maha yee, u wāpa wīi sē tāy ma ye ye. ¹⁰ Yāhā ke fānga tii la ye nanem bye kē, -ye cā ye yee, ye yai ye te ta, te n laa yō Yesu kāndeyārfa bye kē. Ya'a nii koo pye, ye te wāyigi cā cīinde. ¹¹ Wii ma kaplāŋ tersaha cā, ma nii Yāhā kaplāŋ tōr n yar nawee- na, fānga gaa kē Yāhā wāā u kē. U ma nii Yāhā kaplāŋ tōr nawee- ye, u -sē naa Yāhā kaplāŋ ya tersaha yar nawee- na. Wii ma koho wāleŋ cā u nampyeŋ ye, ma nii koho le nawee- bye ye, fānga gaa kē Yāhā wāā u kē. U -sē naa koho le u nampyeŋ ye koo syi. U -sē naa n pye koo syi, Yāhā myaha n gboho kānkai- bye wo Yesu Crise kāmāy na. Ye sē yāā, kai- bye fānga ma tāŋ Yāhā koho wo nayōr ne. Wākuayāā wee yāā koo ngīi na ye. Amen, le nii ke syi.

Ye ma wāfāy yāā Yesu wīi na, ye tyii le n naa n tāy ye ye!

¹² Ta naambiyām, Yāhā ke ye tān n yāŋ wāfāy gii ne yagaa, ye ma syi le n ye fe gbe, le nii ye ye kafuē laa ye,

lii syi le sē yai le ye dye ye. ¹³ Tee mii, ye wāfāy yāā, ye tyii le n nii ye ye nuhu wīi! Ye sē yāā, u Yāhā Yīndefua Crise wāfāy ter kē tee n sya. Loo na, u maa dur ba u nayōr ne nawee- bye yīnde na, le ga ba nii ye bya ye laanfīr wīi. ¹⁴ Ya'a yāā, pe ye tyehε Yesu kānde wāyār wīi na, -ye ta le n nuhu yigi ye kē. Ye sē yāā, Yāhā Yrā ma ye na, ma ta Yāhā nayōr yirfua ma ye na. ¹⁵ Yii waa ma syi u wāfāy yāā kapee laa wāpyeŋ kur ye mii nawee wāboo dyaŋ, laa na kla gaa wāyuhu, laa na kapee laa ter wīi na tesē nagblaha wīi laa ne ye. ¹⁶ Pe ma -sē nii yii waa fāy, ma yee u ma Yesu kāndeyārfa, ufua ma syi u yee fyar woo yigi loo nde ne ye. U -sē naa Yāhā sey, koo gii ke u ta, u n waha u troho tāhā Yesu kānde wo.

¹⁷ Yale nō wa, Yāhā kasāhā ga yir yagaa. Ke ga cāā fe gbe Yāhā pii poo na. Wii mpāy too ma Yāhā pii, le ma -sē cāā fe gbe wii na mma ma syi dyaŋ, mpāy pe le Yāhā kapāyī sye, poo wīi -sē ga ba nii mii? ¹⁸ Ye sē yāā, mpāy pe sron, pe yīn wāwlohoyi wīi ma war, mpāy pe pee tesē kapeepyefa ne, poo wīi -sē ga ba nii mii?

¹⁹ Loo na, mpāy pe wāfāy yāā Yāhā kue koho na, pe yai pe kuee kayūhū ya wāpyeŋ wo, pe pe ya le soho pe kuāŋ ne Yāhā koho wo, Yāhā gii ke wān kur bye tāhā, koo gii ke ma yē ter wo ye lii ne, ke ga le pye wo kē.

5

-Ye Yesu kāndeyārfa yigi yō, ye naa n sēŋ pe na!

¹ Yii mpāy tee ma Yesu kāndeyārfa yahaseefa, yii me tē n yāŋ yagaa. Ta bya, n ma Yesu kāndeyārfa yahaseefua nii ndoŋ. U Yāhā Yīndefua Crise tuu wāfāy gii fāy, n ke yāā yīnde ne. U ma ba dur ba u nayōr ne tesē u fānga ne, ta bya ga ba koo yāā u flāhā tāy nii ndoŋ. Tē yee n ga lii pāā ye ye, loo ne nde: ² Yāhā ke Yesu kāndeyārfa mpāy le soho ye koho

wo, -ye pe yigi yõ! -Ye naa pe yāŋ ye naa n sēŋ pe na, mii mbanaha dyaŋ u mbaa ne. Tee le ta le n nii ye laam wīi, ye ma syi ta le n nii ye ye fāŋga wīi laa ye. Loo le n tāy Yāhā ye. -Ye naa koo ngīi pye pe kē ke dyaŋ laantee nen ne, ye ma n naa wale wīi wūū le wo ye! ³ Yesu kāndeyārfa mpāy pe ma ye koho wo, -ye naa n sēŋ pe na! Ye ma syi ye yii ta ye kuā tā pe na ye, -ye nii pe ye cīinde yahaseefayōm, pe n waha naa n yāŋ ye na. ⁴ Ye ma nii ye troho tāhā ke syi, Yesu Crise wii u n sēŋ wo bye na, mii mbanaha dyaŋ u mbaa ne, u ma ba dur ba, u ga ba kayūhū gaa wāā ye kē, kii syi ke ma myaha ne, wākuayāā wee ke nayōr na ye.

⁵ Naanfām, -ye yīŋ kor naa n le yahaseefa kē! Ye bye, yii naanfām tesē wāle ne, waa ma syi u naa u ya puar waa na ye; -ye naa kayūhū pye yii kē! Yāhā sabangbāŋ ge laam wo, le ma le yrūhū ta nii ma yee:

«Yatanfa wīi sye Yāhā ye.

Mpāy pe -sē pe ya tege tāā ye,

Yāhā ke laantār yar pe na.»

⁶ Loo na, -ye yii tege tāā ye Yāhā yīnde na, koo gii ke ma fāŋga ne. Ye ma loo pye, Yāhā ga ba yalaale yāŋ, ke ye kuā yir ncaha ye. ⁷ Ye laam wūhū nkāy bye ke ye fāy, -ye ke bye ta ke n nii koo yīŋ wūhū. Ye sē yāā, koo kē ke n sēŋ ye na.

⁸ -Ye naa ye laam wūū, ya'a n faha yii yaha ye! Ye sē yāā, ye napīi Setane ma mii jar wāŋ syi dyaŋ, tuu n syii ma gbey n klaha, ma n ke u ma wii yāā yigi u u kaa. ⁹ -Ye yii waha ye u wīi sye, -ye Yesu ya ta ye Yater, Setane ma n ye yāā yigi ye! Ye cā ma yee driyē kur bye wo, ye nampyeŋ-mpāy pe n yār Yesu kānde wo, pe bya ma koo wāfāy nge na ye wāŋ syi dyaŋ. ¹⁰ Ye ma faa fāy car, yalaale ma ba no, Yāhā gii ke kayūhū ter bye wāā nawee kē, ke ga dye ye ye, ke ye ta ye n kuee yai tāŋ ke nayōr wo, ye seefar rii wīi na tee le Yesu ne. Yāhā ga ye ta ye n nii nawee- mpāy syi ke n ke. Ke ga ye ta ye n le ke kānde wo. Ke ga fāŋga wāā ye kē. Ke ga

maha ye ta ye n kuee le Yesu kānde wo laantee nen ne. ¹¹ Yāhā ya kē, ke ma fāŋgafua, wākuayāā wee ke fāŋga na ye. Amen, le nii ke syi.

Ke kaplāŋ kuasaha fla tesē syaha ne

¹² Silaasyi kē tuu ra koho soho, ta n waha sabagberle nwo yrūhū ma no wāā ye kē. Tē lii yāā u kue ye, u n sron Yesu kānde wo. N kaplāŋ ngīi yrūhū ye kē ma yee, n ga ye laam gbā, tē ye yar, ye n cā ye yee, lii tē tōr yar ye na saba nwo laam wo, loo ne le ma le cīinde Yāhā laantār wīi. Yāhā loo wāā wo kē, -ye le gbihi le yaha ye laam wo!

¹³ Yesu kāndeyārfa yawāhāfa mpāy pe ma Babilon wo, poo mpāy Yāhā pe yāŋ yi ye wāŋ syi dyaŋ, pe bye ye syar. Mareke wii u nii ra dya Yesu kānde wo, u bya syaha wāā ye kē. ¹⁴ -Ye naa syaha wāā yii kē, mii tuhufua nen pii wāŋ syi dyaŋ pe ntāŋ dye pe ya tāy. Yāhā ke yrīŋ wāā ye bye kē, yii mpāy tee seefar le u Yāhā Yīndefua Crise ne.

Pyar saba syāŋ wuhu kaplāŋ

Syaha fla

¹ Ndoos Syimu Pyar kē, tē saba nwo yrūhū nō wāā ye kē, ndoo wii tē ma Yesu Crise tēntēle, ma maha ma u tēnlēhe. N u saba yrūhū nō wāā yii kē, yii mpāy tee Yesu Crise ta ye Yater mii wo wāŋ syi dyaŋ. Too Yesu ta wo Yater mii, ye bya u ta ye Yater koo syi wāceŋ. Yesu kē u loo nde ta, woo wii u sroŋ, woo kē u ma wo Yāhā, ma maha ma wo Syayahafua. ² Tee Yāhā wūhū cā n gaha yaha ye mii, tesē wo Yīŋfua Yesu wācāŋ ne, Yāhā ke naa kaa taha ke kayūhū wāpyeŋ na ye kē tesē yrīŋ wāwāā ne ye kē.

Yesu kāndeyārfa troho wātāhā ter

³ Yāhā fāŋga gii ke ma wo Yīŋfua ne, koo ke wo ta wo n u cā; woo wii tuu wo yāŋ yi, ma yee too u miingbāŋ nayōr yāā yīnde ne, u laantār ne. Too u cā, u kai- bye wāā wo kē, wo waha naa Yesu kānde yār, wo maha naa ke laam wīi pye. ⁴ Koo kē, Yāhā ke bii yē ter wo ye kayūhūngbāhā nkāy wīi ne, ke koo wāā wo kē. Ke ye ta ye n nii ke pii ma nii ke laantār ne. Loo nde ga ta, ye n yii waha ye yi kāā yīnde wāpyeŋ wo, loo lii le nawee- kai- bye pye n klaha-. ⁵ Loo nde wīi na, ye ma Yesu Crise ta ye Yater, -ye yii waha ye naa ye troho tāhā kānyīi wo! Ye ma -sē ye troho tāhā kānyīi wo, ye yii waha ye Yāhā wūhū cā. ⁶ Ye ma -sē Yāhā wūhū cā, -ye yii waha ye naa yii wāyigi cā. Ye ma -sē yii wāyigi cā, -ye yii waha ye naa yii plāhā wāfāy wo. Ye ma -sē yii plāhā wāfāy wo, -ye yii waha ye Yāhā wūhū yigi klue sīi. ⁷ Ye ma -sē Yāhā wūhū yigi klue sīi, -ye yii waha ye Yesu kāndeyārwai wīi naa n tāy ye ye. Ye Yesu kāndeyārwai wīi ma -sē n tāy ye ye, -ye yii waha nawee-

ter bye ntāŋ naa n dye ye tāy. ⁸ Koo kayūhū ngīi bye yai ye ke yigi. Ye ma nii n gaha yaha ye koo kayūhū ngīi wāpyeŋ ne, ke saa ye ta ye n nii naa n yāŋ ke dyaŋ ye. Ke ga ta kaa n naa n taha ye Yīŋfua Yesu Crise wācāŋ na, ye n u cā war. Loo ga ta ye saha cer u na ye. ⁹ Wii ma -sē yee u sē koo kayūhū ngīi yigi ye, ke ma mii ufua n yāŋ tūntūn u ya tāy, u ma fūū ne wāceŋ. U faale kapee- nkāy ke sya yee laha kāā u na, u loo wīi faha.

¹⁰ Wo nna, loo ne, n ga ye yar nde ne: Yāhā ye yee, ma maha ye yāŋ yi, ye n nii ke wām. -Ye naa n ta loo kayīi nde n waha yāŋ naa n cā ye pyer bye na. Ye ma nii koo pye, ye saa yi kāā Yāhā kānyīi wo ye. ¹¹ Loo na, wo Syayahafua Yesu wii u ma wo Yīŋfua, Yāhā ga kānde sroŋ wāā ye kē ye n dye u Yai wo, u Yai gii wātooyāā wee ke na ye.

Mpāy pe u Yāhā Yīndefua Crise nayōr yāā pe yīnde ne

¹² N ga nii waha n kai- ngīi gbihhi naa n yar ye na. Ke ma sya pye ye ke cā wa, ma sya Yesu cīinde wūhū ngīi gbihhi yigi wa klue sīi ne. ¹³ N ma pye wa yrāŋ na, n loo nde yāŋ ta tēn, n naa ye laam too ke ne, ye ma n naa faha ke wāpyeŋ ne ye. ¹⁴ Ndoos ge le cā, ta yirfua ntīhī ge kua kua wa. Wo Yīŋfua Yesu ba ra cāā yar yaha wa le ne. ¹⁵ N ga nii kuā yir, n naa ye yar le Yesu kānde wūhū ne. Ke syi n ma ba yee n wee ye, ye laam n waha naa n too koo kai- ngīi bye na yalebye.

¹⁶ Wo ye yar ma yee, kacān wee wo Yīŋfua Yesu fāngangbāŋ na ye, u ga ba dur ba kāntraha nge na. Cīinde ne. Nkāy too ye yar ngīi, nawee waa laam wūhū sē kē tuu gbihhi pāā ta mii ngbāy dyaŋ ye. Nkāy too ye yar, cīinde ne. Wii ge Yesu nayōr yāā yīnde ne. ¹⁷ Wo Tuhufua Yāhā ba nagboho ta Yesu na ma ba ta, cāā- mpāy n yehe u na palpal; wo ba pye loo nde pyesaha wo. Yāhā yīmbui n yi cāā- mpāy

laam wo ma yee: «Ta Dya kē nwo ne, u ntāṅ dye gboho ter ra tāy. Woo u ra laam yīn yalebye.» ¹⁸ Wii ge le yīmbui nde luhu, le ba yir yāhāyīn kue ye. Loo yale nde wo, wo pye Yesu ne ke yāṅ yīn na. Koo yāṅ nge nii Yāhā yāṅ.

¹⁹ Loo nde n ta, Yāhā kaplāṅ tōrfa pe bii kai- nkāy cāā yar yaha faale cāā na, wo n ke cā laha ma cā cīnde wūhū kē. -Ye ndityuhu yaha ke na ye ke luhu yō! Ye sē yāā, koo kaplāṅ ngī ma wo ye mii naaloho cāā- dyaṅ wam fla gaa wo, ke nii n tar yainsaha n sya ba dar, yīn yē yrompua* n yi u cāā- le wo laam wo.

²⁰ Lii le ma yīn, ye cā ye yee, Yāhā kaplāṅ tōrfa pe kaplāṅ nkāy yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo, waa saha ke yīntaha cā u ya ya, u waha ke tōr yar waa na ye. ²¹ Ye sē yāā, koo kaplāṅ ngī, nawee waa laam wūhū sē kē ye. Ke yi mpāy yē wo, Yāhā Yrā pye pe ne, ma naa pe yar ke Yāhā kaplāṅ ne pe n naa ke tōr nawee- ye.

2

Mpāy ma pe Yāhā kaplāṅ cūnde wūhū le kawar wo (Judi 4-13)

¹ Faale cāā na, kawar Yāhā kaplāṅ tōrfa pye yāā Yiifee- laam wo. Koo syi dyaṅ, kawar kaklahafa ga ba pye ye laam wo. Pe ga ba pay yir kawar kaklaha nkāy ter ne ye laam wo, ye saa cā ge cā ye. Koo kawar kaklaha ngī ga ba nawee- yīntar figi pe kē. U Yīṅfua wii ge tuu ba pe kawar kaklahafa mii sya yaha, pe ga ba dur pe u wīi sye. Loo kapee nde wīi na, pe wīi ga klaha- kirkir. ² Nawee- busāā ga ba naa n taha pe na pe naa n yār pe laampee kānde wo pe ne, pe maha naa tyatyāhā pye mii pe dyaṅ. Poo mii ga ba ta nawee- n naa n yee, a Yesu cīnde sē n tāy ye, u kānde sē maha yō ye. ³ Pe ga ba naa kawar wūhū pāā ye ye, pe ye war wlaṅ naa n sya ye ye. War wīi ya le n tāy pe ye. Yāhā gii ke nawee-

sāhā, ke pe sēṅ yaha, ma n pai pe pēn; ke sē sā wāy ye.

⁴ Ye sē yāā, faale cāā na, yāhāyīn tēnlehe mpāy ge pe bii kapee pye, Yāhā sē tyii pe na ye. Ke pe yigi ma pe ta yaha wam teele laam wo, pe n nii kasāhā per sēṅ ke fla na. ⁵ Ye -sē maha yāā, faale wo, Nuwe cāā na Yāhā sē bii tyii koo cāā driyēfa na ye. Ke bii langbāṅ yi tā koo cāā driyē naweepee- kur bye na ma pe boo. Nuwe woo ya, u naa kānsron yar nawee- na. Yāhā n ta woo yīn n waha wloho yi le wo, woo tesē nawee- kuasī mpāy ne. ⁶ Ye sē maha yāā, faale Sodōfa tesē faale Gumorfa ne, Yāhā kasāhā too pe na, ke n pe pēn, ma pe wīi kua naa ne. Yāhā ke koo ngī pye, ke le yar, ke ga ba naweepee- bye pye ke syi. ⁷ Yāhā n Lote woo ta, u n wloho yi le wo. Lote naa kasron pye. Ke fla naweepee-, pe naa pe troho tāhā mii, le naa Lote yaa. ⁸ Lote bii naa n sron. Tuu -sē pye naweepee- mii laam wo, ma naa kaplāmpēe- luhu pe yē na, ma maha naa pe kapee- yāā pe naa n pye, loo nde sē naa n tāy Lote ye ye, le naa u laam wlāhā ma sya naa u fāy. ⁹ Ye ma koo ngī bye yāṅ, yaa cā mpāy pe n taha Yāhā na, Yāhā cā ke ga waha lii pye pe n waha wlohoyisaha yāā wāfāy wo. Mpāy pe kapee- pye, Yāhā maha cā ke ga lii pye, ke ba pe pēn ke kasāhā per wo. ¹⁰ Mpāy pe pe ya laam wūhū ya pye, ke wee gbegbe ye, mpāy ne pe n yee waa ter wee poo yīṅfua ye, Yāhā ga ba poosyifa mii pēn.

Kawar kaklahafa mpāy wīi tē pāā ye ye, pe bye ma koo syi; pe sē n fya ngaa na ye. Yataṅ gboho pe na. Pe sē maha n luhu waa ye ye. Pe sē n fya ge fya yāhāyīn naweeyōm wātyehe na ye. ¹¹ Yāhāyīn tēnlehe ge pe sya ma fānga ne, ma maha waha n yia kai- busāā na, ma ta ter pe kawar kaklahafa mii na, poo mii ge sē n sya yāhāyīn naweeyōm tyehe Yīṅfua tāy ye. ¹² Poo kawar

* 1:19 1.19 Woo yrompua nwo wāyi, Yesu wādurba yale kē.

kaklahafa mii, pe sē laam ga ma cā nkāy pe n pye kapee kē ye. Pe ma wlaha wān ne wācēṅ, kacān wee pe ye ye. Te wīi ma lii ne, nawee- pe te par- yigi naa n boo. Poo kawar kaklahafa mii tyehē nkāy pe n tyehē, pe sē ke yīntaha cā ye. Pe wīi ga ba klaha- mii too wlaha wān nde wāṅ ter syi dyaṅ. ¹³ Kapee- nkāy bye pe n pye, ke ga ba dur cīn tā pe na. Tefen ya re n tāy pe ye. Pe re pye yaiwaha na nawee- yīnde na. Ya'a nanihi dir soho, poo mii ma pye ye nsoho wo, fyar ga ye yigi pe wīi ne. Le ne nii mii faafīi dyaṅ teewole ne le na. ¹⁴ Pe ma cōo yāā yīnde ne, pe ga naa u yāṅ, pe naa u wāke wīi loo ga. Pe sē kapee- pye n yai ye. Mpāy pe sē waha kānde nen yār ye, pe pe wlaṅ n le kapee- wāpyeṅ wo. Pe ga waha pye mii pe wale yāā, loo ya le ma pe laam wo. Yāhā kasāhā too wa pe na! ¹⁵ Kānde lii le sroṅ, pe loo miy yaha ma -sē plaha. Bosor dya Balaam tuu bii kāmpee lii yār faale cāā na, loo kāmpee ne pe gbe. Wale wāyāā wīi bii gboho Bosor dya Balaam laam wo, u n sya kapee pye le wale kur ye. ¹⁶ Tuu sē luhu Yāhā ye ye, Yāhā -sē le kuān u ne. Ye cā kānkoṅ sē n pāā ye rehē? U Balaam tuu naa n gaha u kānkonsyoho ne u nafāā tēntēsaha wo, Yāhā n ta u kānkonsyoho n nawee yīmbui gbe ma kuān u kaicāfua Balaam na, ma u ta u n u nafāā tēn nde wīi miy yaha.

¹⁷ Poo kawar kaklahafa mii ma mii plii rii syi dyaṅ te waha, loho wee te wo ye. Pe maha ma mii sesaha dyaṅ ke wo, teflaha n ke gbe ter, ke sē yāā pa ye. Wam teele lii le ma kacān wee pe wam ter na ye, Yāhā ga ba pe ta koo fla na. ¹⁸ Yataṅ kaplāṅ ya ke n yi pe yē wo, kaplāṅ nkāy yīṅ wee ke na ye. Pe kawar kaklahafa mii pe yār n tāy pe ye. Pe pe kaplāntāhā ta ma nawee- wlaṅ n le pe kapee- wāpye kānde wo, nawee- mpāy pe fe dye Yesu kānde wo. ¹⁹ Pe pe wlaṅ, a loo ga ta pe n wloho yi yāmpar ter bye wo. Poo ge -sē mii, pe saha fer sya

kapee- wāpyeṅ koho wo ye, kapee- nkāy ke pe le gbā wo. Ye cā ma yee, kai lii wīi ma gboho ter mboo wii laam wo, maa nii loo kai yāmpuai.

²⁰ Ye sē yāā, Yesu Crise wii u ma wo Syayahafua, ma maha ma wo Yīnfua, nawee- mpāy ma u wīi cā, u wīi ga pe ta, pe n driyē wūhū ngīi yāā pe ke miy yaha. Pe ma ke kapee- wāpyeṅ miy yaha, ma -sē maha ba pe ya dur ta, koo kapee- ngīi n maha yia pe na, pe wīi ga pee le ter faale yaha, faale gii pe sē ba u Syayahafua Yesu Crise cā wa ye. ²¹ Pe ma ne yee, pe sē le kānsroṅ yāā cā ge yāā cā ye, loo ne ga puar pe na, le ta ter ke yagaa na, pe le kānsroṅ cā, ma le sye, poo saa luhu Yāhā yē kaplāṅ ye ye, kaplāṅ nkāy ke cāā yar pe na. ²² Pe wīi ga ba nii kra plāhā nge ne ke n yee: «Pūū tuu ba ngii tu yi yaha, u dur ba ke gbe di.» Ma suhu ke nampyeṅ nge ne ke n yee: «Tyē wii tuu yi layūhū laam wo ma nii gbegbe, u nwo tuu dur ga nii u ya kloṅ far wo.»

3

U Syayahafua wādurban

¹ Ta naambiyām, ta saba syāṅ wuhu kē yagaa tē yrūhū wāā ye kē. Ya'a yāā, tē nii ye laam too ke kai- ngīi ne pe saba syāṅ mii bye wo, n n traha ye kacān yāā ye waha naa laam wūū. ² Loo na, ye ga naa ye laam too faale cāā Yāhā kaplāṅ tōrfa kaplāṅ na, nkāy pe bii cāā pāā yaha; ye ga maha naa ye laam too wo Yīnfua kaplāṅ na, woo wii u ma wo Syayahafua. Koo kaplāṅ kē, Yesu tēnlēhē naa nawee- klaha ke ne. N n traha ke bye ma n faha ye na ye. ³ Lii le ma yīṅ, ye cā driyē kuayale wo, nawee- mpāy ter ga ba yir, pe naa pe troho tāhā pe ya laam yor wo. Pe ga ba naa ye ler, pe naa n yee: ⁴ «Ye Syayahafua sē naa n yee la, woo ga dur ba? Ha u -sē maha kuee na? Mpāy pe pye ye wāle, ma naa u Yesu wādur sēṅ, pe bye sē ku tāṅ la? Ke driyē -sē nge nantāṅ

ke ya kai na, mii ke wātāhā cāā dyaṅ!»⁵ Kai laa -sē nde, pe le sye, ma yīmpē tyīn tā ma yee poo sē le cā ye, loo ne nde: Kai- bye fegbecāā na, Yāhā kapān ne le ta yāhāyīn n nii kāntraha ne, ma maha ta loho n nii ke ya ya, kāntrawaha ne ke ya ya.⁶ Yāhā kapān n bii ta sesangbāṅ gaa n too ma sya langbāṅ yi, ma pe kāntrahafa bye wīi kua.⁷ Yagaa yāhāyīn tesē kāntraha ne, too nde maha ma le Yāhā kapān koho wo, per gaa n sya ba nō, per gii te n pai suhu naa wo. Ke per, mpāy pe sē n luhu Yāhā ye ye, Yāhā kasāhā ga ba too pe na, pe wīi n pye klaha- tāṅ.

⁸ Ta naambiyām, katē nen laa ma, ye ma syi le n faha yāā ye na ye: Ye sē yāā, Yāhā ye per neṅ wātyīi ma mii dyē- yīibua dyaṅ; dyē- yīibua wātyīi -sē ma mii per neṅ dyaṅ.⁹ Yāhā yē ter lii ne, le sē n too mii mpāy dyaṅ pe le wātoo wīi wūū mii ye. Yāhā ke koho ta ke n yīn yii wīi na. Ye sē yāā, ke sē n traha nawee nen waa wīi gē n klaha- ye. Ke n ke nawee- bye n waha yāṅ cā, pe le sya pe cā pe kapee- sē yō ye, pe ke wāpyen miy yaha.

¹⁰ Yīnfua wādurba per -sē ma ke n pai, koo per nge ga ba nawee- fe gbe mii yuhu wāṅ syi dyaṅ. Koo per nge na, yāhāyīn ga ba gbe tā gbleṅ gaa ter syi ne, kii syi ke ga nawee- ta pe n fya. Naa ga ba yāhāyīn wān nde bye suhu muu, ngaa gē saa ba pye ye. Kāntraha tesē ke wān bye ne, ngaa saa ba pye ye.¹¹ Tee cā wān nde bye ga ba suhu, -ye kacān yāā ye troho wātāhā na! -Ye naa Yāhā ke ye laam fānga bye ne! -Ye naa n laha ye kānkai- bye wo!¹² -Ye naa koo pye, ye naa ke Yāhā per sēṅ. Tee ga waha yia nkāy bye na, -ye yii waha, ye naa koo bye pye, koo per n pa farfar. Koo per nge gii, naa ga ba yāhāyīn kua, ke naa karwran n yāhāyīn wān nde bye yēy tāṅ.¹³ Yāhā -sē yē ter wo ye ma yee, ke n pai yāhāyīnfāṅ gaa tāhā wo kē tesē kāntrafāṅ gaa ne. Koo kāntrafāṅ nge na, kai- nkāy ke

sronṅ, nawee- bye ga ba naa koo ya pye. Koo kē too n sēṅ.

¹⁴ Ta naambiyām, ke per ke nge ke sē nō wa ye, -ye yii yigi, ye ye troho wātāhā ter ta ke n yō Yāhā yīnde na. Ke per ma nō, laa wāpee ma n pye ye kue ye ye. Loo ga ba ta, ye laam n tege nii teele nen wo.¹⁵ Ya'a yāā, wo Yīnfua u nii kuee wādurbaṅ ne, -ye cā ye yee, u n ke nawee- bye pe waha syayahasaha yāā. Yāhā laantor wāā Yesu tēnlēhe Pōl kē. Woo wii u ma wo Yesu kāndeyārwebua. Woo bya Yīnfua wādurba wīi yāā yrūhū yar ye na saba wo.¹⁶ Saba mpāy bye wo tuu yrūhū nō wāā nawee- kē, u ma ga Yīnfua wādurba wīi pāā, u ma ne loo nde ya pāā, lii tē pāā yar ye na nde. Pōl saba wo, kaplāṅ nkāy ma ke wāwar sē n tāy ye. Mpāy -sē koo kaplāṅ ngīi figi le pe yor wo, ma nii ke tōr pe laam wātōr. Loo nen ya pe maha n pye Yāhā sabangbāṅ kaplāṅ nkāy ne, ke bii cāā yrūhū yaha wa. Poofa mii, pe sē laa cā ye, pe laam wo pe sē Yāhā ta pe cīinde Yater ye. Pe ya wīi ne, pe n klaha- ke syi.

¹⁷ Ta naambiyām, yii poo na, n ye yar laha yagaa. -Ye yii yigi, mii loo sē ne ye, mpāy pe sē cīinde cā ye, pe kawar kaplāṅ ga ba ye ta, ye n plaha ye le kānyīi miy yaha, kānyīi lii tee ba cāā maha yigi klue sīi.¹⁸ Tee yai ye naa lii pye, le nde: -Ye naa n gaha yahasee ye, wo Syayahafua maha wo Yīnfua Yesu Crise wīi wācāṅ ne tesē u laantār ter wāyar ne nawee- na!

U myaha yai nawee- bye pe naa ke sey yagaa, ke maha kuee yai tāṅ koo syi ke kuāṅ ne. Amen, le nii ke syi.

Nsân saba cir kaplāņ

¹ -Ye yāņ, kai- nkāy tē ga yar ye na, ke wii wīl pāā tuu cāā pye wa kai-byε fegbecāā yaha. Woo kē Yāhā Dya Yesu Crise ne, tesē u kaplāņ nkāy ke cīinde yrā wāā nawee kē. Tuu pye kāntraha na, wo ba naa u yē kaplāņ luhu, wo naa u yāā yīnde ne, wo sē u yāņ naa n yai ye, ma sya naa koho tε u na. ² Woo kē u cīinde yrā wāāfua. Wo u yāā yīnde ne, koo kē wo u wīl pāā ye ye. Woo kē u pye Yāhā tāy, ma pa cīinde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. ³ Woo wii too yāā yīnde ne, ma u yē kaplāņ luhu, wo u wīl yar ye na. Wo n traha ye seefar le wo ne. Ye sē yāā, wii seefar le Yāhā ne, tesē ke Dya Yesu Crise ne, ke syi ne ye ga nii wo wāņ syi dyaņ. ⁴ Wo kai- ngīl yrūhū n yar ye na, le ma wo ye nuhungbān.

Yesu kānde wāyār cāā- wo

⁵ Yesu tuu wo klaha lii ne, le nde, waa le yar ye na. Yāhā ma cāā-, wam wee yāā ke na ye. ⁶ Wo ma yee wo seefar le Yāhā ne, ma -sē maha n yār wam wo, wo sē laha ye. Wo ma kawarfuafa, wo sē cīinde ke ye. ⁷ Yāhā ke -sē ma cāā- wo, wo ma -sē n yār ke cāā- wo, wo wāā le wii ne. Yāhā Dya Yesu ntāņ mpāy pe woo, pe wo kapee- byε yee laha n kāā wo yīņ na gbege.

⁸ Wo ma yee wo sē kapee laa ge pye yāā ye, wo plaha wii ya, cīinde wee wo wīl laa na ye. ⁹ Kapee- nkāy too pye, wo ma -sē ke pāā yi Yāhā ye, ke ga tyii wo kapee- foho na ke kuāņ ne. Āwā, Yāhā yee, ke ga wo kapee-byε yee laha kāā wo yīņ na. Yāhā sroņ, ke sē dur n yi ke kapān kur ye ye. ¹⁰ Wo ma -sē yee wo sē kapee-pye ye, wo Yāhā ta kawarfuafua, ke kapān sē nii gbāā wo laam wo ye.

2

¹ Waa u pii ne, n kai- ngīl yrūhū n yar ye na, ye ma syi ye ba naa kapee- pye ye. Wii ma -sē kapee pye, koholefua ma, u sē kapee pye yāā ye, u ga ba dye ye kuε ye u Yāhā syii ye kē. Woo kē Yesu Crise ne, woo wii u sroņ. ² U ba ku mpar draha wo wo kapee- wāpye wīl na. Loo n ta, Yāhā n ga wo wānar sya wo ye wo kapee-wāpye wīl na. N sē yee wii ya kapee-ye, nawee- kur byε kapee-.

Wii u seefar le Yāhā ne

³ Kānde lii Yāhā le ta, wo ma le katan yār, wo ga cā wo ma Yāhā ne. ⁴ Wii ma yee woo ma Yāhā ne, u sē -sē le kānde katan yār ye, woofua ma kawarfuafua. U Yāhā cīinde fla sye. ⁵ Wii u -sē Yāhā laam wīl pye, Yāhā wīl sroņ n tāy woofua ye cīinde. Wo laam wo, nawee tuu ga waha pye mii u cā u seefar le Yāhā ne, loo ne nde: ⁶ Wii ma yee woo seefar le Yāhā ne, u yai u naa u troho tāhā Yesu yor wo.

Yāhā kānde katanfuē

⁷ Naambiyābuam, lii tē ga yrūhū yar ye na, Yāhā kānde katanfuē laa sē ne ye; katan lii le bii cāā yar ye na, loo ne. Loo katandyaha nde kapān laa ne; ye le luhu yāā: ⁸ Le ma katandyaha, ma maha ma katanfuē. Lii le ta le n nii katanfuē le nde: Yesu Crise u troho tāhā le wo, ye byε ne. Ye sē yāā, wam ter n kāā, le Yesu Crise cīinde cāā- n nii n yehε wo kē.

⁹ Wii ma yee woo u troho tāhā ke cāā- na, ma -sē tyii u nampyeņ wīl n fūhū u ye, ufua ma wam wo nantāņ. ¹⁰ Wii nampyeņ ntāņ ma dye u tāy, ufua ma cāā- wo. Waa ter saha kapee wāpyeņ yāņ gbe woofua pyer na ye. ¹¹ Wii ma -sē tyii u nampyeņ wīl n fūhū u ye, ufua ma wam wo, u u troho tāhā wam wo, u sē u ya kakue cā ye, pe wam u ta u n nii fūū wāņ syi dyaņ.

Driyē wūhū, Yāhā wūhū ne

¹² Waa u pii ne, n saba nwo yrūhū ye kē, ye le cā ye yee,

ye kapee- yee laha kãã wa
 ye yīŋ na gbegbe Yesu kāmāy
 nā.
 13 Yii mpāy tee ma wāle,
 n saba nwo yrūhū ye kē, ye cā ye
 yee,
 wii tuu pye ke kai- bye fegbeyale
 wo,
 ye u wīi cā yigi.
 Yii mpāy tee ma naanfām,
 n saba nwo yrūhū ye kē, ye cā ye
 yee,
 Setane wii u ma sāndāpee
 yīŋfua, ye u yia.
 14 Waa u pii ne,
 n saba nwo yrūhū ye kē, ye cā ye
 yee,
 ye wo Tuhufua Yāhā wīi cā yigi.
 Yii mpāy tee ma wāle,
 n saba nwo yrūhū ye kē, ye cā ye
 yee,
 wii tuu pye ke kai- bye fegbeyale
 wo,
 ye u wīi cā yigi.
 Yii mpāy tee ma naanfām,
 n saba nwo yrūhū ye kē, ye cā ye
 yee,
 laam ma ye ye Yāhā wūhū kue
 ye.
 Ye Yāhā kapān sya le yaha ye laam
 wo,
 ye maha sāndāpee yīŋfua yia.
 15 Ye ma syi ye taha kuae driyē
 wūhū na ye faha Yāhā yaha ye. Ye
 ma syi ye yīnde n yi too driyē ngaa
 na ye. Driyē wīi ma n tāy wii ye,
 wo Tuhufua Yāhā wīi saha tāy ufua
 ye ye. 16 Driyē wān nde bye nde:
 Kapee- nkāy bye nawee tuu ga n yigi
 u laam wo, tesē yīnde wīi ne, ma
 suhu yatan ne wale wān kue ye, too
 nde sē n yir Yāhā fla na ye, te n yir
 driyē nge goo laam wo. 17 Ke driyē
 -sē nge, ke n pai kua kãã ke wān
 ne te yīnde yigi nawee- kē. Mboo
 nawee, ma'a -sē Yāhā laam wīi pye,
 maa cīinde yrā yāã Yāhā Yai wo,
 wākuayāã wee loo na ye.

Wii u ma kawar Crise

18 Waa u pii ne, ke driyē kuayale
 nɔ wa. Ye le luhu yāã, u kawar Crise
 yai u yi ke driyē kuayale wo. Yagaa,
 nawee- mpāy ma wa, pe nihi. Wo ga

waha poo mii bya yee kawar Crise.
 Mboo wii ma koo fla yāŋ, maa cā ke
 driyē kuayale nɔ gbe taha. 19 Poo
 nawee- mii, pe yi wo nklāŋ wo, pe
 laam sē -sē pye wo wāŋ ne wācēŋ
 ye. Pe laam ma ne pye wo wāŋ ne
 wācēŋ, pe ne ga kuae wo ne. Pe pe
 ya cēr yi wo nklāŋ wo, wo sē le cā
 laha la yagaa ma yee, pe sē pye wo
 ne cīinde ye?

20 Yii poo na, Yāhā gii ke laha ke
 kānkai- bye wo, ke Yāhā Yrā le ye
 laam wo, koo kē ye n Yāhā cīinde
 cā. 21 Ya'a yāã, tē saba nwo yrūhū
 ye kē, le sē nii mii, ye sē le Yāhā
 cīinde cā ye. Ye Yāhā cīinde cā,
 ye maha cā ma yee, kawar sē n yi
 cīinde wo ye, loo ne ta n u saba
 yrūhū ye kē. 22 Nawee wii syi -sē kē
 u ma kawarfuafua? Woo kē wii ne u
 n yee, a Yesu sē kē u Yāhā Yīndefua
 Crise ne ye. Woo kē u ma u kawar
 Crise, u wo Tuhufua Yāhā wīi sye,
 ma maha ke Dya sye taha le na. 23 Ye
 cā ma yee, wii ma Yāhā Dya sye, u
 Yāhā bya sye. Wii ma le sya u laam
 wo, ma maha le pāã nawee- yīnde
 na ma yee, Yāhā Dya kē Yesu ne,
 ufua ma Yāhā bya ne.

24 Loo ne, yii, Yāhā kaplāŋ nkāy
 tee cāã luhu, -ye ke le yaha ye laam
 wo! Koo ngīi ma kuae yai ye laam
 wo, yaa nii loho saa naa n yi ye
 nsoho wo, Yāhā Dya ne tesē Yāhā
 ne ye. 25 Yāhā Dya tuu -sē yee woo
 ga ba ngii wāã wo kē, koo kē cīinde
 yrā ne, lii wākuayāã wee le na ye.
 26 Mpāy pe n ke pe ye wlāhā le pe
 kāmpee wo, n kaplāŋ ngīi yrūhū ye
 kē poo wīi na. 27 Yii poo na, Yesu
 Yāhā Yrā le ye laam wo, le n kuae yai
 ye laam wo. Yāhā Yrā le -sē ma ye
 laam wo, ye maha yai la, ye naa waa
 ter kaklaha luhu? Aye rēhe! Ye cā
 Yāhā Yrā ne, le ye klaha kai- bye ne.
 Cīinde wūhū ya le ye klaha, kawar
 wūhū sē kē ye. Loo na, ye nii loho
 ma n naa n yi ye nsoho wo Yesu ne
 ye, mii Yāhā Yrā le ye klaha le ne
 mii.

Yoo syi u ma Yāhā puee?

²⁸ Āwā, waa u pii ne, ye nii loho ma n naa n yi ye nsoho wo Yesu ne ye! Wo ma nii loo pye, Yesu ma ba fe gbe yi per gii, wo laam ga ba tege nii tee nen wo, fyar saa ba wo yigi u yīnde na ye. ²⁹ Tee cā u Yesu Crise sron, u sē kapee pye yāā ye, ye yai ye maha cā ye yee, nawee wii kānde ma sron, Yāhā puee kē woo ne.

3

¹ Ye cā wo wīi le n tǎy wo Tuhufua Yāhā ye mii, wo ntān sron dye tēr ke tǎy, ke n sya wo yee ke pii. Cīinde ne, Yāhā pii me wo ne. Nawee- bye sē le cā ye. Ya'a yāā, mpāy sē wo yān Yāhā pii ye, -ye cā ye yee, pe sē cāā wo Tuhufua Yāhā cā ye, koo kē. ² Naambiyām, nanga nge na, Yāhā pii me wo ne. Too -sē ga ba nii ngii sukūhū gaa laam wo, waa sē loo cā wa ye. Too lii ya cā, loo ne nde: U Yesu Crise ma ba dur ba, waa nii u wān syi dyan, wo ba u sron yāā yīnde ne. ³ Wii u koho taha yaha u Yesu wāpaŋ na ke syi, u u laam gbihi n ta yalebye, pe n yō mii Yesu laam dyan.

⁴ Mboo wii ma dye kuee kapee-wāpyeŋ wo, ma wee yīmbui nen na Yāhā ne ye, kānde lii Yāhā le ta, ma loo sye. Ma sē yāā, kānde lii Yāhā le ta, le wāsyen ma kapee. ⁵ Ye cā Yesu woo wii u sē kapee pye yāā ye, u pa maa wo kapee- yee laha kāā wo na. ⁶ Loo na, wii ma nii loho sē n yi pe nsoho wo Yesu ne ye, ufua saa naa kapee- pye nantān ye. Wii ma -sē nii kapee- pye, ufua sē Yesu cā cīinde ye, u sē maha u wīi war ye. ⁷ Waa u pii ne, ye ma syi waa n ba ye wlaŋ u ye le u kāmpee wo ye! Wii ma kasron pye, woo ge sron mii Yesu wān syi dyan. ⁸ Wii ma nii kapee- pye, sāndāpee yīnfua Setane puee kē ufua ne. Ye sē yāā, u sāndāpee yīnfua yir ma nii kapee- fla ya pye. Yāhā Dya -sē pa u n pai u sāndāpee yīnfua tēmpee pye klaha- tān.

⁹ Wii Yāhā u ta u n dur see laanfāyōm ne, u saa naa kapee- pye ye. Ma sē yāā, ma'a dur see

laanfāyōm ne, fānga gii Yāhā Yrā ke wāā ma kē, ke ga kuee yai tān ma laam wo. Yāhā ke ma ma Tuhufua, ma saa naa kapee- pye ye. ¹⁰ Lii le Yāhā pii war n yi sāndāpee yīnfua pii ne, loo ne nde: Wii ma yee u sē kasron pye ye, tesē u nampyeŋ wīi sē maha n tǎy u ye ye, Yāhā puee sē kē usyifua ne ye.

Ye tyii ye ntān n naa n dye yii tǎy!

¹¹ Yāhā kapān lii tee cāā luhu loo ne nde: Ye tyii ye ntān n naa n dye yii tǎy! ¹² Ye sē yāā, faalefa Kayē bii u ya ta sāndāpee yīnfua puee, ma u cīfua gbā boo. Wo ma syi wo nii Kayē wān syi dyan ye. Nwa ta u n bii u cīfua gbā boo? Kayē pyer bii pee. U cīfua woo pyer - sē bii yō. ¹³ Wo nna, ya'a yāā driyē ngefa pe ye laha, ye ma syi le n ye fe gbe ye! ¹⁴ Wo cā ma yee, yagaa wo sē maha wee mii wo ku ye, wo ma cīinde yrān na Yāhā yīnde na. Ya'a yāā too le pāā ke syi, wo nampyeŋ- ntān me pe dye wo tǎy, loo ne. Wii ma yee u nampyeŋ ntān sē dye u tǎy ye, u maha ma mii u ku Yāhā yīnde na. ¹⁵ Wii ma u nampyeŋ- laha, naboofua kē u ne. Ye le cā, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye, le wee usyifua ye ye. ¹⁶ Ye sē yāā, Yesu tuu wo gbā sya ma ku, koo syi kē pe n yee, nawee ntān sron dye u nampyeŋ tǎy cīinde. Loo ne, Yesu tuu yar wo na ke syi, wo bya yai wo yān Yesu na. Wo sē wee yrān na wii ya wīi na ye, wo ma yrān na wo nampyeŋ- wīi na. ¹⁷ Mboo walefua, taa ma nampyeŋ yāā fen laam wo, ma'a yīmpe tyīn tā u fen na, maa waha yee la, Yāhā ntān dye ma tǎy? ¹⁸ Waa u pii ne, ye sē yāā, ma'a yee ma nampyeŋ ntān dye ma tǎy, pe sē yee ma naa le pāā yē ya ne ye. Ma'a ma nampyeŋ yāā fen wo, maa waha yia lii na, le pye u kē, u n cā u ntān dye ma tǎy cīinde.

¹⁹ Wo ma nii loo pye, waa cā wo ma Yāhā ne cīinde. Wo ma nii loo pye, wo laam ga tege nii tee nen wo, wa'a n pāā Yāhā ne. ²⁰ Wo laam ma

sya n wlāhā wo kapee- wāpye wī na, wo yai wo cā wo yee, Yāhā ter wo laam wāwlāhā wī yaha, ma maha kai- bye cā wo na. ²¹ Naambiyām, loo na, wo laam ma yee pe sē n wlāhā ye, wo laam ga tege nii tee nen wo, wo n waha pāā Yāhā ne. ²² Wa'a lii nar ke ye, ke ga le kai pye wo kē. Wo ke kānde katan yār ma maha n luhu ke ye. Lii le n tāt ke ye, loo ya too n pye; koo kē ke -sē ne le kai pye wo kē. ²³ Ke yee ke kānde lii ta, wo naa le yār le nde: -Too ke Dya Yesu ta wo Yater, too tyii wo ntān naa n dye wii tāt mii Yesu wo yar le ne mii. ²⁴ Kānde lii Yāhā le ta, wii ma le katan gbihi yigi klue sī ne, ufua ma Yāhā ne, Yāhā bya ma ufua ne, loho saa waha naa n yi pe nsoho wo ye. Wo -sē ga waha pye mii wo cā wo yee, Yāhā ma wo ne? Yāhā Yrā lii le ma wo laam wo, loo le wo ta wo n le cā.

4

Yāhā laam wī pyefa tesē ke napī laam wī pyefa ne

¹ Naambiyām, mpāy bye pe n yee, a Yāhā Yrā ma poo laam wo, ye ma n cāā le sya pe ye cīnde ye! -Ye pe naha yān, ke ma pye Yāhā Yrā ma pe laam wo cīnde. Ya'a yāā tē ye yar le ne, kawarfa mpāy pe pe ya yee Yāhā kaplān tōrfa, pe tee mii pe yi driyē nge teebēhe bye wo, ma sya nihi ter. ² Tee ga pye mii ye waha naa n cā Yāhā Yrā ma pe laam wo, le nde: Wii u nawee- yar ma yee, Yāhā Dya Yesu woo kē, u see ba wo ye nawee, ye ga cā Yāhā Yrā ma woofua laam wo. ³ Wii ma -sē loo sye, ye ga cā Yāhā Yrā wee woofua laam wo ye. U kawar Crise laam ter pe ma u ye. Ye u kawar Crise wāpa wī luhu driyē wo. Tee -sē cā yagaa, u pa wa.

⁴ Waa u pii ne, yii mpāy tee ma Yāhā wām, ye yia pe kawarfuafa mpāy na pe pe ya yee Yāhā kaplān tōrfa; pe sē waha ye wlāhā, ma ye le pe kāmpee wo ye. Ya'a yāā ye waha yia pe na, ye cā Yāhā Yrā ma ye laam wo, koo kē. Loo fānga ter

fānga gii yaha ke ma poo laam wo. ⁵ Poo me mpāy syi ne pe sē Yāhā cā ye, driyē nge pii me poo ter mii ne. Koo kē pe n nii driyē nge ya yor pāā, driyē difa n nii n luhu pe ye. ⁶ Wii poo na, Yāhā pii me wo ne. Wii ma Yāhā wī cā yigi, woosyifua wo kaplān luhu. Wii ma yee u wee Yāhā ne ye, usyifua saa naa n luhu wo kaplān ye ye. Mpāy pe ma cīnde Yrā ne pe laam wo, tesē mpāy ne pe kawar wī yigi yaha pe ya laam wo, waa waha naa pe war koo syi.

Wo ntān wādye Yāhā tāt

⁷ -Too tyii wo ntān n naa n dye wii tāt! Ye sē yāā, nawee- ntān wādye wī pe ya tāt, Yāhā kē ke n pai loo nde ne. Wii nampyen ntān ma dye u tāt tesē Yāhā ntān ne, Yāhā puee kē ufua ne, Yāhā ma u ne. ⁸ Wii ma waa ntān wādye wī sye u ya tāt, ufua wee Yāhā ne ye; Yāhā koo -sē ma nawee- wāyōn wī na. ⁹ Wo ntān dye Yāhā tāt, ke n le yar wo na mii, le nde: Ke ke Dyapuai nen ya nō wāā kāntraha na, ma yee too ba cīnde yrā yāā u Dya kāmāy na, lii wākuayāā wee le na ye. ¹⁰ Poo ntān wādye wī ne nde: Yāhā ntān sē me pe dye wo tāt ye, wo ntān poo me pe dye Yāhā tāt. Loo ne ke n ke Dya nō wāā u n ba ku mpar draha wo, ma wo kapee- gbe kāā wo yīn na.

¹¹ Naambiyām, le ma pye wo ntān dye Yāhā tāt koo syi, wo bya wo yai wo ntān naa n dye wii tāt. ¹² Waa sē Yāhā yāā yāā yīnde ne ye. Wo ntān ma -sē dye wii tāt, nawee- bye ga le yāā gbaa na pe yee, Yāhā ke niisaha ta wo laam wo, pe maha ke ntān wādye ter yāā wo ye.

¹³ Yāhā ke Yrā wāā wo kē. Loo ne wo ma Yāhā ne, Yāhā bya ma wo ne, loho sē waha n yi wo nsoho wo ke ne ye. ¹⁴ Wo Tuhufua Yāhā ke Dya nō wāā, u ba nii driyēfa Syayahafua. Wii poo na, wo le yāā yīnde ne, koo kē wo n nii le pāā nawee- bye ye, pe n le cā pe ya ndon. ¹⁵ Wii ma yee u sē le wūhū ye, ma le pāā nawee- ye ma n yee, Yesu ma Yāhā Dya, Yāhā

ma woosyifua nwo ne, woosyifua bya ma Yāhā ne, loho sē waha n yi pe nsoho wo ye. ¹⁶ Wii poo na, wo le war ma le cā, wo ntān sron dye Yāhā tāy, wo koho taha yaha loo nde na.

Yāhā ma nawee wāyōn wī na. Wii u ntān wādye wī ke, ufua ma Yāhā ne, Yāhā bya ma ufua ne, loho sē waha n yi pe nsoho wo ke ne ye. ¹⁷ Wo ntān dye Yāhā tāy. Loo nde ma wo ta Yāhā bye ntān n dye wo tāy, tesē wo nampyeñ ntān ne, wo ga nii mii Yesu wān ter syi dyañ. Yāhā laam wī ne loo nde ne. Le ma nii ke syi, kasāhā per ma ba no, wo laam ga tege nii tee nen wo. ¹⁸ Wāfyā wī ma suhu ntān wādye wī ne, ke sē wāā le ye. Ma sē yāā, ma'a fya per gii, ma cā ma yee, ma kapeefoho ma ma yīn na nantān. Ma'a yāā raa fya kuee, ma le cā ma sē le sya cīnde, ma ntān dye Yāhā tāy ye, Yāhā bya ntān sē maha dye ma tāy ye.

¹⁹ Wo ntān poo me pe cāā dye Yāhā tāy, koo syi kē, Yāhā ntān n dye wo tāy, tesē wo nampyeñ- ntān ne. ²⁰ Wii ma yee Yāhā ntān dye woo tāy, ma -sē u nampyeñ laha, ufua ma kawarfuafua. Ye sē yāā, u nampyeñ wii tuu n yāā yīnde ne, u ma yee woo ntān sē dye u tāy ye, Yāhā gii tuu sē -sē yāā ye, u ga waha pye mii u yee, ke ntān dye woo tāy? ²¹ Yāhā ke bii lii yar wo na ke kānde na, le nde: Yāhā ntān ma dye wii tāy, ufua yai u tyii u nampyeñ ntān bya n dye u tāy.

5

Driyē wūhū saa waha yia wo na ye

¹ Nawee wii woo ma le sya wa cīnde ma yee, Yāhā Yīndefua kē Yesu ne, ufua ma Yāhā puee. Wii ma yee Tuhufua Yāhā ntān dye u tāy, ufua yai ke pii bya ntān n dye u tāy. ² Too ga waha pye mii, wo cā Yāhā pii ntān dye wo tāy, le nde: Ke ma pye Yāhā ntān dye wo tāy, tesē ke kānde lii ta, wo ma le katan bye yār, waa cā Yāhā pii ntān dye wo tāy. ³ Ye

sē yāā, Yāhā ntān wādye wo tāy, loo ne, wo naa ke kānde katan yār. Ke kānde katan wāyār saa kai kua wo ye ye. ⁴ Ye sē yāā, wii woo tuu ma wa Yāhā puee, driyē wūhū saha yia usyifua na ye. Wa'a Yesu ta wo Yater, loo fānga ga waha wo ta, wo n yia driyē wūhū na. ⁵ Nawee wii ter syi ga waha yia driyē nge wūhū na? Wii tuu le sya cīnde ma yee, Yāhā Dya kē Yesu ne, woosyifua ga waha yia ke na.

Cīnde lii le yar wo na Yesu Crise wī na

⁶ Yesu Crise kē wii ne tuu pa driyē wo. U pa pe n ba u tāā yi loho wo, u n maha ba u ntān woo wo wī na. U sē pa ma ba dye loho ya wo ye; u pa maa dye loho wo, ma maha ba u ntān woo taha le na. Wo laam wo, Yāhā Yrā wo yar ma yee, cīnde ne le ne. Yāhā Yrā ne le cīnde ya pāā wo ye. ⁷ Kate- tāā wo yar Yesu ma Yāhā Dya, cīnde. ⁸ Koo kate- kē ngī: Yāhā Yrā tesē loho ne tesē ntān ne. Ke kate- tāā ngī bye ke yīn ma neñ. ⁹ Nawee ma yee woo lii yāā yīnde ne ma ba wo yar, wo sē ne le sya la cīnde? Yāhā ke -sē wo yar lii ne, loo wee la cīnde ma ta ter? Koo sē na, ke ke Dya wī yar wo na? ¹⁰ Loo nde na, wii ma Yāhā Dya ta u Yater, ufua le cā laha u laam wo ma yee, Yāhā ke wo yar lii ne ke Dya wī na, cīnde ne le ne. Wii ma -sē yee u sē Yāhā Dya ta u Yater ye, Yāhā ke wo yar lii ne ke Dya wī na, u sē le sya cīnde ye. Ke nii mii ufua Yāhā ta kawarfuafua.

¹¹ Yāhā ke wo yar lii ne ke Dya wī na, loo ne nde: Yāhā cīnde yrā ta wo myaha na, lii wākuayāā wee le na ye. Wo -sē ga waha loo cīnde yrā yāā ke Dya kāmāy na. ¹² Yāhā Dya wī ma pye wii laam wo, ufua ga waha loo cīnde yrā yāā. Wii ma -sē yee, ke Dya wī wee u laam wo ye, ufua saha loo cīnde yrā yāā ye.

Yāhā pii laam tege nii tee nen wo

¹³ N kaplān ngī yrūhū ye kē, ye n waha cā cīnde yrā ma ye ye, lii

wākuayāā wee le na ye, yii mpāy tee Yāhā Dya ta ye Yater. ¹⁴ Wa'a n pāā Yāhā ne, wo laam ne tege nii tee nen wo. Nwa ta? Wo ma lii nar Yāhā ye, le kai ma pye ke laam wīi, ke ga wo wānar luhu, koo kē. ¹⁵ Wo ma -sē cā, ke ne wo wānar luhu, wo cā ma yee, wa'a ngii ngii nar, ke ne le kai pye wa wo kē.

¹⁶ Wii ma u Yesu kāndeyārwe yāā tuu kapee laa pye, kapee lii le sē u cer cīinde yrā na u kuāᅇ ne ye, ufua n Yāhā nar u kē, Yāhā n cīinde yrā wāā u kē, lii wākuayāā wee le na ye. Mpāy kapee- ke sē pe cer cīinde yrā na pe kuāᅇ ne ye, poo wīi ne tē n pāā. Ma -sē yee wīi na, u kapee u cer kāā cīinde yrā na u kuāᅇ ne, n sē yee ye Yāhā nar u kē ye. Ye yai ye cā kapee laa ma, le nawee cer n kāā cīinde yrā na u kuāᅇ ne. ¹⁷ Kai-nkāy bye ke sē sron ye, kapee- kē Yāhā yīnde na. Kapee- nkāy -sē ma, ke sē nawee cer n kāā cīinde yrā na ye, lii wākuayāā wee le na ye.

¹⁸ Wii ma nii wa Yāhā puee, u saha kuee naa kapee- pye ye. Yāhā Dya n sēᅇ ufua na, koo kē. Ke syi ne, sāndāpee yīᅇfua Setane saha laa pye u na ye. ¹⁹ Driyēfa bye ma sya yee pe wee Yāhā pii ye, ma nii sāndāpee yīᅇfua kohō wo, wii poo na wo cā ma yee, wo ma Yāhā wām.

²⁰ Wo cā Yāhā Dya pa, ma ba cāā-le wo laam wo, wo n waha Yāhā cā koo gii ke ma cīinde. Wo wāā le wo Tuhufua Yāhā ne ke Dya Yesu Crise kāmāy na. Ye sē yāā, Yesu woo kē u ma cīinde Yāhā, ma maha ma cīinde yrā, lii wākuayāā wee le na ye.

²¹ Waa u pii ne, ye ma syi ye naa mpar wān yāᅇ Yāhā ye! Te saha nii Yāhā ye.

Nsān saba syāŋ wuhu kaplāŋ

Syaha fla nge

¹ Ndoo kē ye Yesu kāndeyārfa yahaseefua. N saba nwo yrūhū ye Yesu kāndeyārfa yawāhā gii kē ke ma ye fla na tesē pe yawāhāfa bye ne. Ye bye ntāŋ dye ra tāy cīnde, ndoo ya sē kē ye, mpāy bye pe le cīnde Yāhā kapān cā, ye ntāŋ dye pe bya tāy. ² Wo Yāhā cīnde wīi sya le yaha wo laam wo, le n kuee yai tāŋ wo ye. Koo kē ye ntāŋ n dye wo tāy. ³ Wo Tuhufua Yāhā tesē ke Dya Yesu Crise ne, ke ke laantār yar wo bye na, ke wo fen di, ke ke yrīŋ wāā wo kē. Ke yō wo na koo ngīi ne, wo n waha taha Yāhā cīnde wīi na, wo ntāŋ n maha dye wii tāy.

⁴ Wo Tuhufua Yāhā tuu wo yar wo naa n pye mii, n ba ye yawāhāfa mpāy yāā pe n pye koo syi, ma nii n taha Yāhā cīnde na. Loo tāy ter ra ye.

-Too tyii wo ntāŋ naa n dye wii tāy!

⁵ Yii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye, ya'a n faha kapān nde na ye: -Too tyii wo ntāŋ naa n dye wii tāy! Kapān nde tē yrūhū yar ye na, kānfuē sē ne ye. Le ba cāā yar wa wo na. ⁶ Yāhā wīi ma n tāy wo ye, kānde lii Yāhā le ta, wo le yār, koo kē. Loo kānde nde ne, pe ba ye klaha le ne. Ye yai ye naa loo yār; ye tyii ye ntāŋ naa n dye yii tāy!

Kawar Crise

⁷ Ya'a yāā, tē ye yar kai- ngīi ne, -ye cā ye yee, kawarfuafa yi nihi driyē wo, ma sye ma yee, Yesu sē pa driyē wo nawee kadye ne cīnde ye. Wii ma yee ke syi, ufua nawee- kar n yaha, u maha ma kawar Crise. ⁸ -Ye yii yigi, ye ma syi ye ba ta, wo tēn n yi wāwaha na ye. Ya'a yii yigi, ye ga ba ye tēn dāān bye yāā. ⁹ Wii ma Yesu kaklaha gbe, ma -sē nkāy

ter le taha ke na, nkāy syi ke wee Yesu kaplāŋ ye, ufua wee Yāhā ne ye. Wii ma kuee kaplāŋ nkāy wo Yesu wo klaha, ufua ma Yāhā ne tesē Yāhā Dya bya ne. ¹⁰ Wii ma pa ye ye, kaklaha nkāy ter syi ne ke wee Yesu kaklaha ne wācɛŋ ye, ye ma syi ye usyifua gbihi yigi ye, ye ma syi ye naa u kue ge yāŋ ye. ¹¹ Ye ma usyifua kue yāŋ, le ma mii ye wlāhā n yār u ne u kāmpee wo.

Kaplāŋ kuasaha

¹² Kai- busāā ma ra ye wātōr wūhū ye ye. N sē n ke n ke bye yrūhū le saba wo ye. N n ke ndoo ge n ba ka ye fla na, n ga ke kai- pāā ye ye yē ne, le n nii wo bye ye nuhu wīi.

¹³ Yesu kāndeyārfa yawāhāfa mpāy pe ma nwo, pe ye syar.

Nsân saba tâã wuhu kaplân

Syaha fla

¹ Ndoo kē ye Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa yahaseefua. N saba nwo yrũhũ mboo Gayise kē, mboo wii ntãŋ pe dye ra tãŋ cĩnde. ² Ta naambiyãbua, Yãhã n sya ma kai- n naa n yõ ma ye. Ma laam pe yõ Yãhã kãnde wãŋãr ne mii, ma kadye bye ke tefay yãã naa n gaha ke syi. ³ Yesu kãndeyãrfa mpãy yi ma fla na ma pa nwo, maa le pãã ra ye ma yee, ma ma Yãhã cĩnde wĩ kur ye yalebya, ma n sron Yãhã kãnde wãŋãr ne. Tẽ loo luhu pe yẽ na, le ba tãŋ ter ra ye. ⁴ Tẽ le luhu pe n yee ta pii ma pe le kãnde yãr, kãnde lii le cĩnde yar nawee- na, laa sã tãŋ ra ye, ma ter loo nde yaha ye.

Lii le yõ Yesu kãnde wãŋãr ne

⁵ Ta naambiyãbua, ma naa kayũhũ pye Yesu kãndeyãrfa mpãy kē pe ma ye fla na, ma suhu mpãy ne pe pye nampay. ⁶ Pe n sya pa, maa le pãã wo fla nge Yesu kãndeyãrfa yawãhã wo ma yee, ma n yõ poo na yalebye. N ma nar le ne, naa koho le ke syi pesyifa ye, pe n waha naa pe yrãhã yi Yãhã tẽŋ wĩ ne, mii kii syi dyan ke yai Yãhã ye. ⁷ Pe yir ma yee, poo ga tay naa nawee- klaha, Yesu myaha n waha yi driyẽ wo. Mpãy pe sã Yesu kãnde wãŋãr cã ye, pe sã ngaa sya poo ye ma pe ya koho soho ye. ⁸ Wii mpãy too -sã ma Yesu kãndeyãrfa, wo yai wo naa pesyifa koho soho pe tẽn wo. Ke syi ne, le ga nii mii wo wãã le n tẽ pe ne Yãhã cĩnde tẽn wĩ na.

⁹ N ba kapãngber laale yrũhũ saba waa wo, ma nã wãã ye fla Yesu kãndeyãrfa yawãhã ye. Dyotresu -sã sye u sã luhu ra kaplãn ye ye. Lii tuu n ke, u nii Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahaseefua. ¹⁰ Koo kē, n ma ba ka ye fla na, kapee- nkãŋ bye tuu n pye u kaplãmpee- ne tuu pãã n taha wo

na, tesẽ u kawar rii bye ne tuu fua n taha wo na, n ga ke bye pãã nawee- bye yĩnde na. Koo bye ya sã maha kē ye: Yesu kãndeyãrfa mpãy ma ka pe fla na nampay, u sã ne pe yigi gẽ yigi ye. Mpãy ma yee pe ga pe gbihi yigi, u ga maha sye pe na, u sya yee woo ga pe kar yi kãã ke Yesu kãndeyãrfa yawãhã wo.

¹¹ Ta naambiyãbua, mpãy pe ma kapeepyefa, ma'a n naa n yãŋ pe pyer na ye! Mpãy pe ma kayũhũpyefa, naa n yãŋ poo pyer roo na! Wii ma nii kayũhũ pye, Yãhã puee kē ufua ne. Wii tuu -sã nii kapee- pye, ufua sã Yãhã yãã cã wa ye.

¹² Demetrise woo na, nawee- bye wãŋũ pãã u wĩ na. Tuu cĩnde pãã Yãhã kãnde wo mii, u -sã Yãhã kãnde yãr ke syi, koo u myaha n yi. Wo bya, wo u yãã yĩnde ne, koo kē wo u miyũhũ yee nawee- ye. Mboo gẽ le cã, wo sã kawar fua ye, cĩnde loo roo n pãã.

Kaplãn kuasaha

¹³ Kai- busãã ma ra ye wãtõr wũhũ ye ye. N sã n traha n ke bye yrũhũ le saba wo ye. ¹⁴ N n ke n ma yãã draha nge wo, wo n waha yẽ kaplãn pãã wo syãm.

¹⁵ Yãhã n ke yrĩŋ wãã ma kē. Ma naambiyãm mpãy pe ma nwo, pe syaha nã wãã ma kē. Wo naam- biyãm mpãy pe ma ma fla na, pe nanem bya syar wo kē.

Yudi saba kaplān

Syaha fla

¹ Yii mpāy, Yāhā ye yān yi, ye ntān dye wo Tuhufua Yāhā tāy. Ke n sēn ye na, ma ye ta ye n kuee yai tān Yesu Crise myaha na. Ndoos Yudi kē tē saba nwo yrūhū nō wāā ye ye. N ma Syake cīfua, ma maha ma Yesu Crise tēntēle. ² Yāhā ke ye fēn di, ke yrīn wāā ye kē, ye ntān ke dye ke tāy. Yāhā ke kaa taha koo ngī wāpyen na ye kē.

*Mpāy ma pe Yāhā kaplān wā klaha n le kawar wo
(Pyar syān wuhu 2.1-17)*

³ Ta naambiyām, saba nwo laam wo, n sroŋ naa n ke ndoo ga wo wāsyayaha wī yrūhū le u laam wo, Yāhā ke wo sya yaha mii syi dyan tesē wo sukūhū wāyāā wī ne. Kur ye, ta n yāā le puar, n loo nde ta yaha, n ye yar nde ne: Tee yii waha, ma Yesu Crise ta ye Yater mii, ye naa loo cīinde wī yān, kawar wūhū nkāy ma n wlāhā le wo ye! ⁴ Ye sē yāā, napī- mpāy ma pe pay dye wo nsoho wo, wo sē cā ye. Ye sē yāā, Yāhā kapān lii le Yāhā laantār wī pāā, poo le wā klaha ta, ma nii pe ya paha le ne pe tyatyāhā wāpye kānde wo. Pe pyer nde le ta, nawee- n cā pe Yesu Crise wī sye, woo wii u ma wo klhafua, ma maha ma wo Yīnfua. Le -sē ma le yrūhū ta nii Yāhā sabangbān wo ma yee, Yāhā kasāhā too wa pe na. Le yrūhūyale dey.

⁵ Yīnfua Yāhā ke bii koho le Yisrefa ye mii syi dyan pe n waha fā yi Syipte klo wo, faale cāā na, ye le cā. Kur ye, mpāy pe bii sye, pe sē Yāhā ta pe Yater ye, Yīnfua Yāhā ke poo mii boo mii syi dyan, ye maha le cā. Tee yāā, n nii ke pāā ye ye, n n traha n ye laam too ke na. ⁶ Ye sē maha sāndāā mii wī yāā la? Yāhā ke pe taha yīn gi na

pe n yee ke kloŋ ter poo na, ma pe niisaha sye, Yāhā poo sāndāpee mii yigi pua yaha, wam teepee laa wo, wāsāhāyahayāā wee pe na ye. Pe n nii ke kasāhā per sēn. ⁷ Ye sē maha faale Sodōfa wī yāā la Gumorfa ne, ma suhu pe kānkāy kuifa bya wī ne. Pe pe ya le tyatyāhā wāpyen gaa syi wo, le saa waha pāā ye. Yāhā n naa gaa ta ke n tege too pe na, ma pe suhu tān. Poo wī nde nii kayar mpāy ye, pe n pye pe wān syi dyan. Naa gi wāfegeyāā wee ke na ye, ke ma ke pe sēn yaha.

⁸ Ta n ye yar, nawee- mii pe Yāhā kaplān yīntaha figi n le kawar wo, pe kapee- wāpyen ma wācēn mpāy wī ne too pāā ter. Pe kainkāy wū ga n ta pe laam wātan, koo kai- ngī kē ke pe le tyatyāhā wāpyen wo kapee- nkāy ne. Pe pe ya ta, poo saa waa yor luhu ye. Pe maha yāhāyīn naweeyōm gē tyehē. ⁹ Yāhāyīn tēnlehe yīnfua wii gē pe n yee Minsyel, woo nwo gē sē n sya, ma sāndāpee yīnfua Setane tyehē ye. Yēcroho ke sya bii dye pe nsoho wo u sāndāpee yīnfua ne faale wādyaha Musa nakugu wī na, u u sāndāpee yīnfua pye kapān ya ne ma yee: «Yāhā ke ma pēn!»

¹⁰ Poo nawee- mii poo na, ngii pe sē cā war yīnde ne ye, koo pe n tyehē. Kai- nkāy ke wī ma pe na, pe ke pye mii wlaha wān dyan, laam kacān gē wee car gē pe ye ye. Koo ke -sē ga pe wī kua. ¹¹ Kapee ga pe gbe! Faalefa Kayē tuu pye kānde lii wo, loo ne pe gbe. Wale wāyāā wī pe ta pe n maha tee n pye faalefa Balaam wān syi dyan. Pe jar, ma sye, poo saa pe yīnfua kaplān luhu ye mii faalefa Kore wān syi dyan. Loo nde ga ba pe wī kua.

¹² Yii mpāy tee ma yii ne Yesu kānde wo, ye ma nanihi dir soho, poo mii ter ma pe yē le ye ne, loo nde ne nii mii faafī dyan teewole ne le na. Pe ga nii ye telai wo, pe naa nuhu di, pe naa pe ya laam wūhū ya pye, pe saa kur naa n syihi laa

ge na ye. Pe ma mii sesaha gii syi dyan ke ma ne wo, teflaha n ke gbe ter, ke saa yãã pa ye. Pe ma mii katyir rii syi dyan, te sacãã ma no, te saa sa ye; ma maha ma mii katyir rii syi dyan te kuã cããr, ma waha. ¹³ Poo nawee- mii ma mii lagblaha dyan teflaha ke ke gblaha. Pe pyer ma mii ke lagblaha gbũhũfir rii syi dyan te nayãn yigi, ke loho n tege ter, te wor n kuee ke fla na. Pe maha ma mii yrompii mpãy dyan pe ka n tay, kakue wee pe na ye. Yãhã teepee laa gbihi ta yaha pe myaha na, wam fla ya.

¹⁴ Yenoke tuhufuadyaha tuhufuadyaha tuhufuadyaha bii kã Dama ne. Faale cãã na, woo Yenoke kã tuu bii le cãã pãã yaha poosyifa wĩ na ma yee: «Ye yãñ! U Yĩnfua ga ba pa u yãhãyĩñ tẽnlehe ye ne, kacãn saa ba pye pe wãnihi na ye. ¹⁵ Pe ga ba nawee- bye sãhã. Naweepee-mpãy bye pe yee poo jar, ma Yãhã kãnde miy yaha ma nii kapee- pye, ma maha nii kaplãmpee- pãã n wãã Yãhã kã, Yãhã ga ba koo kapee- ngĩ bye yar pe na gbaa na, pe n ke yãã pe waha cã pe pẽn lii na.» ¹⁶ Poofa mii, yalebye pe laanyar pe ta pe n nii n kuãñ. Kai- nkãy ke n tãy pe ye, koo ya pyelaam ke ma pe na. Yatan kaplãn ya pe n pãã. Pe maha nawee wlan kaplãntãhã ne ma war sya.

Yesu kãndeyãrfa yai pe naa pe ya yigi

¹⁷ Ta naambiyãm, yii poo na, ye tyii ye laam n too ke kaplãn na, kaplãn nkãy wo Yĩnfua Yesu Crise tẽnlehe ba cãã ke tõr yaha. ¹⁸ Pe sã ba ye pye la ma yee: «Driyẽ kuayale wo, nawee- mpãy ter ga ba naa ye ler. Pe ga ba naa pe troho tãhã pe laam kapee- yor wo.» ¹⁹ Poo me, pe ga ba Yesu kãndeyãrfa gblaha, pe n dur yi pe ya kur ye. Yãhã Yrã ge wee pe laam wo ye, lii le gboho pe laam wo, loo ya pe ga ba naa n pye. ²⁰ Yii poo na, ta naambiyãm, tee Yesu wĩ sya cĩnde, loo kayĩ nde ma gbege kai- bye na. -Ye loo ta, ye naa fãnga

le yii laam wo yalebye. Yãhã Yrã le ye yar le ne mii, ye naa Yãhã nar koo syi. ²¹ -Ye naa yii laam too yalebye, ye ntãn wãdye wĩ ne Yãhã tãy. -Tee tyii ye bya ntãn naa n dye yii tãy koo syi dyan, koo per nge n ba no, per gii wo Yĩnfua Yesu u ta ma n pai u laantãr yar ye na, ye n kuee yai tãn yrãñ na u ne.

²² Mpãy pe laalaa pye Yesu wãta wĩ ne pe Yater, -ye naa kayĩ pye pe kã, ye pe ta pe n le sya pe Yesu ta pe Yater cĩnde. ²³ Ye ma waha loo pye pe kã, ye pe sya yaha. Ye maha pe tyĩn yi kãã naa wo. Mpãy ter maha ma, -ye naa poo bya fen di, -tee - sã yii yigi pe ne, pe ma n ba ye le pe kapee- wãpyen wo ye. Pe laam kapee- ma mii nayroho dyan ke wo degedege wor ne. Ke syi sã yai ye te ge te ke na, ye ke wor raa mar gbe ye.

Kaplãn kuasaha fla tesã Yãhã wãsey ne

²⁴ Yãhã koo kã ke ga waha sãn ye na, ye ma n ka kapee- wãpye koho kue ye ye. Koo maha kã ke ga waha ba ye ta ye n nii gbege, per gii tee n pai pye ke ne nayõr fla wo. Koo per, ye laam ga ba pye nuhu fla. ²⁵ Koo ya kã ke ma Yãhã, ke ga waha wo sya yaha wo Yĩnfua Yesu Crise kãmay na. Nayõr ma Yãhã ya wãn, koo ya myaha ke gboho, fãnga ma koo ya ye, koo ya ke ma niisar bye yĩn na. Ke pye le nii wa ke syi, ma sya ba waa nanga na. Ke ga kuee yai tãn ke syi! Amen, le nii ke syi.

Kayar

U saba fegbesaha

¹ Kai- nkāy ke n pai dye farfar, Yāhā ke wīl yar Yesu Crise na, tuu ke yar u tēntē- na. Koo kayar kē ke yrūhū le yaha saba nwo laam wo.

Yesu Crise u yāhāyīn tēnlehe lehe wāā, u n ba koo kai- yar ndoo Yesu tēntēle Nsān na. ² Ndoo Nsān tē kainkāy bye yāā, n ke tōr. Yāhā kaplān kē tē yrūhū yar saba nwo laam wo, ma suhu cīinde lii ne Yesu Crise le yar. ³ Kai- nkāy ke n pai dye, saba nwo koo wīl pāā. U kalfua tesē ke kaplān luhufa ne, pe ma pe troho tāhā ke yor wo, pe wīl n tāy. Ye sē yāā, le yale nō wa gē nō wa.

Syaha pe Yesu kāndeyārfa yawār kuasī ye

⁴ Ndoo Nsān kē tē syaha nge nō wāā Yesu kāndeyārfa yawār kuasī tii ye te ma Yasyi kāntraha na. Yāhā ke ke laantār yar ye na, ke maha ke yrīn wāā ye kē, koo gii ke pye le nii wa Yāhā, ma maha ma koo, ma maha ga nii yai tān koo. Tesē, pe Yāhā Yrā tēnlehe kuasī mpāy pe ma ke nangbān niisayūhū yaha ye, pe pe laantār yar ye na, pe maha pe yrīn wāā ye kē. ⁵ Tesē, Yesu Crise wii ne u sroŋ le Yāhā kapān wāpāā ne, woo ya maha kē u cāā yir gbā wo, ma nii yrān na u kuān ne, woo ya maha kē, u ma yīnfa bye yīn na; u u laantār yar ye na, u maha u yrīn wāā ye kē.

Wo ntān dye Yesu Crise tāy; u wo tyīn yi kāā kapee- wāpyen koho wo u ntān kāmāy na, ⁶ woo kē u wo yee dye u yīnfar wo, ma wo ta wo n nii Yāhā tēntē-, ma nii tēn tē u Tuhufua Yāhā kē. U miingbān ke yi, u maha fāngangbān yāā, te n nii wākuayāā ma n pye te na ye! Amēn, le nii ke syi!

⁷ -Ye yān, u ma u n pai yāhāsyōr laam wo. Nawee- bye ga ba u yāā yīnde ne, tesē mpāy bya ne pe ba

u kā fer. Driyē terfa bye ga ba pye miyāhā na woo wīl na. Āwā, amēn, le nii ke syi!

⁸ Yīnfua Yāhā yee: «Ndoo kē ke Alefa tesē ke Womega ne, n pye kai- bye fegbesaha na, tesē ndoo kē n ga ba pye ke kai- bye kuasaha na.» Koo kē ke pye le nii wa Yāhā, ma maha ma koo, ma maha ga nii yai tān koo. Koo kē ke ma tān kai- bye fānga ne.

Yesu u ya yar Nsān na, u nayōr ne

⁹ Ndoo, ye Yesu kāndeyārwe Nsān kē. Too wāā le Yesu Crise kāmāy na, ta bya ma ye ne ke wāfāy na, n ma ye ne Yesu yīnfar na, n ma n nii plāhā le Yesu kānde wo ye ne. Pe ba ra yigi ga ta kāntraha gaa na, muhulangbān ke gbey le, ke myaha Pamōsyi, ma yee n tee Yāhā kaplān pāā nawee- ye, tesē cīinde lii ne Yesu Crise le yar.

¹⁰ Jimaasyi per gaa na, Yāhā Yrā Fānga ba ra laam yīl, ta n yīmbungbān gaa luhu ra kur kue ye mii tūūtū dyan. ¹¹ Le n ta pye ma yee: «Kai- nkāy taa n yāā, ke yrūhū saba laam wo, ma nō wāā Yesu kāndeyārfa yawār kuasī nde wo, tii te ma Yefesyi wo, Semine wo, Pergam wo, Tadir wo, Sardi wo, Filahadi wo, Ladusyē ne.»

¹² Ta n wā klaha, ndoo ga yān yoo u n pāā ra ne, ma sān naalor kuasī yāā. ¹³ Te telai wo, ta n nawee waa ter syi yāā. U ba nayrengbān le; sān sapaha gaa pye u ntran na. ¹⁴ U yīnyor ter pye wāfir kur dyan, ma naa n yehe palpal sesantīhī dyan, u yīmpe naa n yehe naa wān syi. ¹⁵ U tre naa n yehe mii ntēn taa ter dyan, pe te yēy ntēn wo, te n nder waha, pe n te dyoho. U yīmbui tēn pye mii langbān dyan. ¹⁶ Yrompii kuasī pye u kāndigi koho wo, yūntrūhū yēr sīl gaa naa n yi u yē wo, te yēr sīl ba dyoho yō, u yīntaha naa n yehe palpal mii yai wān syi dyan ke dye yīndai wo.

¹⁷ Tē u yāā, ta n too sāy u yaha ye mii n ku. U n u kāndigi koho taha ra na ma yee: «Ma'a n fya ye!

Ndoo kē n ma kai- byε fegbesaha na, ndoo maha kē n ma kai- byε kuasaha na. ¹⁸ Ndoo kē yrā wāāfua. N ba ku, yagaa n ma yrān na ta kuān ne, wākuyāā wee ra na ye. N yia gbā na tesē le nakur klo yīnfua ne. ¹⁹ Kai- nkāy taa n yāā yagaa, ke yrūhū yaha! Yagaa kai- kē tesē nkāy ne ke n pai dye kur kuε ye. ²⁰ Pe yrompii kuasīi mii pe ma ra kāndigi koho wo, n ga pe yīntaha tōr ma ye, tesē te sān naalor kuasīi yīntaha bya ne, waa sē le cā yāā ye. Ke yīntaha nge: Ke yrompii kuasīi ngīi, koo kē pe Yesu kāndeyārfa yawārfa kuasīi yahaseefa, te sān naalor kuasīi -sē ne te yawār tebehe kuasīi.»

2

Yesu kaplān nkāy pāā Yefesyī yawāhāfa ye

¹ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Yefesyī wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma pe yrompii kuasīi ne ta kāndigi koho laam wo, ma n yār te sān naalor kuasīi telai wo, ta yē kaplān ngīi: ² Kayūhū nkāy tee pye, n ke cā, n ye tēn cā, tesē ye yīi plāhā wāfāy gii wo, n le cā. N cā ma yee kapeepyefa wīi sē n tāy ye ye ye. Mpāy pe wee Yesu tēnlēhe ye, ma -sē n yee, a poo ma Yesu tēnlēhe, ye pe yān kayi ne, ma yāā kawarfuafa me pe ne. ³ N cā ye yīi plāhā, ye wāfāy yāā ta myaha wīi na, ye sē -sē fāy sya ye. ⁴ Ye wīi lii le sē yai ra ye ye, loo ne ta ntān sē dye ye tāy faale dyaŋ ye. ⁵ Tee lii tee pye, -ye ye laam too le na, -ye le sya, -tee le miy yaha, -tee naa kayūhū pye faale dyaŋ! Mii loo sē ne ye, n ga pa ye ye, n ba ye sān naaloho gbe kāā ke fla na. ⁶ Lii le -sē ma wāyīi ye ye, loo ne nde: Mpāy pe n yee Niikluafa, pe pyer sē n tāy ye ye ye. Ta bya, pe pyer sē n tāy ra ye ye.

⁷ Yāhā Yrā le kaplān nkāy pāā pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye,

wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!

Wii ma ba waha yia, ma kapee-wāpyeŋ miy yaha, n ga ba u ta u n waha naa pe katyīpii di, mpāy pe yrā wāā nawee kē, Yāhā niisayūhū fla wo yāhāyīn na.»

Yesu kaplān nkāy pāā Semine yawāhāfa ye

⁸ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Semine wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma kai- byε fegbesaha na, ma maha ma kai- byε kuasaha na, ndoo wii n ba ku, ma ba yir gbā wo, ma nii yrān na, ta yē kaplān ngīi: ⁹ N ye wāfāy cā, n cā ye ma nawām, cīinde -sē na ye ma nangbām Yāhā ye. Mpāy pe wee cīinde Yiifēe- ye, ma nii Setane kānde yawāhāfa, ma -sē n yee, a poo ma Yiifēe-, pe wāpee nkāy pāā ye wīi na, n ke cā. ¹⁰ Wāfāy gii ke n pai ye yāā, ye ma n fya ke na ye! Setane kē u n pai ta pe n mpāy yigi ye laam wo, pe pe tā nwompihi wo. Le ga nii wātānyān ye ye, ye n wāfāy yāā plii sēnsye. Ye ma sroŋ ma sya ga ku, n ga cīinde yrā wāā ye kē. Yīnfua nkifai ga ta ye yīy na.

¹¹ Yāhā Yrā le kaplān nkāy pāā pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!

Wii ma ba waha yia, ma kapee-wāpyeŋ miy yaha, ufua saa maha ba ke tēhe syān gbā ku ye.»

Yesu kaplān nkāy pāā Pergam yawāhāfa ye

¹² U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Pergam wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefa ye ma yee:

Ndoo wii n ma ke yūntrūhū yēr sīi ne te dyoho yō, ta yē kaplān ngīi: ¹³ N cā ma yee ye ma klo lii wo, Setane niisangbān kē ke fla ne. Ye pua yaha ra na, ye sē yi kāā ra kur ye ye. Ye fla gii ke nii Setane

niisaha, pe ba Yātipasyi boo ra wīl na, woo wii u ba sron ta kānde wo. Loo naa bye ne, ye sē ba yi kãã ra kur ye koo cãã na ye.

¹⁴ Ye wīl laa -sē ma le sē yai ra ye ye. Ye laam wo, mpāy tee ma pe faalefua Balaam kaklaha ter syi gbe. Faale na, Balaam naa Balaki klaha u Yiisrefa ta pe n dye kapee-wāpyen wo, pe naa mparyaha kar kaa, pe naa tyatyāhā wūhū pye. ¹⁵ Ye laam wo, mpāy ma koo syi dyan, pe Niikluafa kaklaha ter syi gbe. ¹⁶ -Ye le cã ye le sya ke sē yō ye, -tee ke miy yaha! Mii loo sē ne ye, n ga pa yagaa ye fla na, n ba pe kapeepyefa mii gbā ta yūntrūhū gii ne ke ma ra yē wo.

¹⁷ Yāhā Yrā le kaplān nkāy pãã pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cã, u luhu yō!

Wii ma ba waha yia, ma kapee-wāpyen miy yaha, yāhāyīn digi gii Yāhā ke gbihi ta yaha, n ga ba ke wāã ufua kē, tesē ntēmbale ne wāfī, miifān gaa ne ke yrūhū ta le na. Waa ter saha koo miifān nge cã, mii wii ya sē kē u loo ntēmbale yāã ye.»

Yesu kaplān nkāy pãã Tadir yawāhāfa ye

¹⁸ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Tadir wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma Yāhā Dya, ndoo wii ta yīmpɛ n yehɛ palpal naa wān syi dyan, ta trɛ ne te n yehɛ palpal mii ntēn taa ter dyan, ta yē kaplān ngī: ¹⁹ Kayūhū nkāy tee n pye, n ke cã, n cã ye nampyen-ntān dye ye tã, n cã ye n sron ye tēn ne ra kē, n cã kaa sē yi n kãã ye wāplāhā na ye, n cã kaa n taha ye kayūhū na plii wuhu na.

²⁰ Ye wīl lii le sē yai ra ye ye, ye tee n luhu cɔɔ nwo ye pe n yee Syesahabɛ. U u ya ta Yāhā kaplān n dye woo laam wo, ma -sē nii ra tēntē- wlan u kaklaha ter ne, ma

pe le tyatyāhā wāpyen wo, tesē mparyaha kar wākaa ne. ²¹ N tyii u na, ma yee u cã u le sya u yee u kapee- sē yō ye, u ke miy yaha; u sē -sē n ke u yi kãã u tyatyāhā wo ye. ²² -Ye yān, n ga u sã y fɛn kasāy wān gaa na, mpāy pe tyatyāhā pye u ne, n ga fɛngbān taa taha pe na. Pe ma cã, ma yi kãã pe kapee-wāpyen wo, loo ne. ²³ N ga ba u pii bye boo. Loo nde na, pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye ga cã pe yee, ndoo kē wii ne u nawee laam wūhū cã, ma maha u laanga wūhū cã. N ga ba ye nanem bye dāã kai- nkāy wīl na tee n pye.

²⁴ Yii Tadir yawāhāfa mpāy tee sē pua yaha ke kapee- wāpyen kaklaha nge na ye, ke pyefa pe kainkāy yee Setane wūhū nkāy ke sē n yi gbaa na ye, ye sē ke yāã cã ye. N ga yii poo yar n yee, n saa laa taha ye na ye. ²⁵ Kayūhū nkāy tee n pye, -ye kuee koo wāpyen ne ta n sya ba pa!

²⁶ Wii ma ba waha yia, ma kapee- wāpyen miy yaha, ma n luhu ra ye ma sya ga waa u wāku na, n ga ba fānga wāã u kē, u n nii kāntrefa yīn na. ²⁷ U ga ba naa pe le u kānde wo fānga na, ntēn kãi ne. Mpāy pe saa ba naa n luhu u ye ye, u ga ba naa pe yoho poor wān dyan. Ta Tuhufua Yāhā u fānga gii wāã ra kē, koo syi fānga kē tē ga wāã u kē. ²⁸ N ga ba yīn yē yrompua wāã u kē.

²⁹ Yāhā Yrā le kaplān nkāy pãã pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cã, u luhu yō!»

3

Yesu kaplān nkāy pãã Sardi yawāhāfa ye

¹ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Sardi wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma pe Yāhā Yrā tēnlɛɛ kuasī ne, ma suhu pe

yrompii kuasī ne, ta yē kapān nde: Kai- nkāy tee n pye, n ke cā. Pe n yee, a cīnde yrā ma ye ye, ye yawāhā fla wo. Cīnde -sē na le wee ye ye ye, ye ma nakur ne wāceŋ. ² Ya'a syi ye sā wāy ye, ye ma n faha yii na ye; mpāy pe wee nakur ne wāceŋ ye, ye ma syi poo bya n ba nii ke syi ye, -ye pe ta pe n cīnde yrā fānga yāā! Kai- nkāy tee n pye, n sē ke yāā ke sroŋ Yāhā ye ye. ³ Yāhā kaplāŋ nkāy tee luhu ma ke sya ye laam wo, -ye ye laam too ke na! -Ye ke le yaha ye laam wo, -tee ye kapee- wāpyeŋ miy yaha! Ye ma sā wāy ma faha yii na, n ga ba pa yuhu wāŋ syi dyaŋ, ye saa yi le cāŋ na ye, le n ye fe gbe. ⁴ Ye fla na Sardi wo, ye yawārfa mpāy ma pe sē pe ya wluhu koo kapee- ngī wāpyeŋ ne ye, ma nii gbegbe. Pe ga ba wāā naa n yār ra ne nayrefir ne. Pe yai te ne. ⁵ Wii ma ba waha yia, ma kapee- wāpyeŋ miy yaha, nayrefir ga ba le u na ke syi. N saa ba ufua myaha yi kāā u cīnde yrā yāāfa myar saba wo ye. N ga ba u myaha yee ta Tuhufua Yāhā yaha ye, tesē ke yāhāyīŋ tēnlēhe bye ne, n yee u ma ra wūū.

⁶ Yāhā Yrā le kaplāŋ nkāy pāā pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

Yesu kaplāŋ nkāy pāā Filahadi yawāhāfa ye

⁷ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Filahadi wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma Yāhā wūū, n maha ma cīndefua, ndoo wii n ma faale Dawide yīnfar karndohopua ne, n ma nwonyē gii yār, waa saha ke tā ye, n ma kii tā, waa saha ke yār ye; ta yē kapān nde: ⁸ Kayūhū nkāy tee n pye, n ke cā. N cā ye fānga sē gboho ye, n cā ye sē faha ra kaplāŋ na ye, ye sē yi kāā ra kānde wo ye. N nwonyē

gaa yār ye kē, ke wātāŋ fānga wee waa ye ye. ⁹ Setane yawāhāfa mpāy pe wee cīnde Yiifēe- ye, ma nii kawar fua, a poo ma Yiifēe-, n ga lii pye pe na le nde: N ga ba pe ta pe n ba kānklūy gbāā ye yaha ye fānga na, pe naa ye sey. Loo na, pe ga cā pe yee ye ntāŋ dye ra tāy. ¹⁰ Ta kaplāŋ nkāy ke n yee ta kāndeyārfa yai pe pe ya plāhā ra kānde wo, ye sē n faha ke na ye. Loo nde na, Yāhā ga ba driyēfa bye pye yāŋ fēngbān tii ne, n ga ba ye yi kāā too fēngbān nde wo. ¹¹ N ga pa yagaa. Ye ma kuee yii wāplāhā na, waa saa ba ye dāān sya kāā ye koho wo ye.

¹² Wii ma ba waha yia, ma kapee- wāpyeŋ miy yaha, n ga ba u ta tēmpuai wāŋ syi dyaŋ ta Tuhufua Yāhā kangbāŋ wo, u n kuee yai tāŋ Yāhā tāy ke fla na. N ga ba ta Tuhufua Yāhā myaha yrūhū u na, u n nii le kungbāy klofua waa, loo lii le ma yāhāyīŋ Yurusalemfāŋ gii ke ma Yāhā wāŋ, ma n pai tege ba kāntraha na. N ga maha ba ta miifāŋ yrūhū u na, u n nii ra wūū.

¹³ Yāhā Yrā le kaplāŋ nkāy pāā pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

Yesu kaplāŋ nkāy pāā Ladusye yawāhāfa ye

¹⁴ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Ladusye wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma u Amen, ndoo wii n n sroŋ cīnde le Yāhā kapān wāpāā ne, ndoo wii Yāhā kai- bye tāhā ta kāmāy na, ta yē kapān nde: ¹⁵ Kai- nkāy tee n pye, n ke cā. N cā ta wīī sē yīn ye laam wo ye, le sē maha war ye laam wo ye. N n traha ye ma yee ye saa yīn yōgōgō ta wīī na ye, ye -sē naa n yir puipui lawlaŋ wāŋ syi ta wīī na! ¹⁶ Tee nii kurkur, ye sē yīn ye, ye sē war ye, loo nde ga ta, ta n ye

tu yi wãã ra yẽ wo! ¹⁷ Ye n yee, a yii ma kaicãfa, ma nii nangbãm, ngaa wĩ wee ye na ye. Ye sê -sê cã ma yee Yãhã ye ye wĩ pee ye, ye ma fɛnfa, ye ma nawãm, fũũ-me ye ne, kalen wee ye kadye na ye. ¹⁸ Loo ne n yee, -ye ba sãn par ndoo ye, ye nii cĩinde nangbãm, sãn tii te cãã yẽy wa naa wo, ma nii gbɛgbɛ. -Ye ba nayrefir par ra ye, too ne cĩinde kalen tii tee ga le paha tã ye kadyepua na, fyar saa ye yigi ye. -Ye ba cĩinde yĩmpɛ tyin par ra ye, -ye tuhu ye yĩmpɛ na, loo na ye ga waha naa n yãŋ gbɛgbɛ. ¹⁹ Mpãy, pe ntãŋ dye ra tãy, pe ma tee pye, n ga sã pe na, n pe pɛn. -Ye tetege le yii na Yãhã wũhũ kuɛ ye, -tee le sya ye cã ye kapee- sê yõ ye, ye ke miy yaha! ²⁰ -Ye yãŋ, n ma nwonyẽ na, ma kãanklihi gbã. Wii ma ra yĩmbui luhu, ma nwonyẽ yãr, n ga dye ufua nwoŋ wo, wo n wii wãã wo di.

²¹ Wii ma ba waha yia, ma kapee- wãpyeŋ miy yaha, n ga ba u ta u n nii yĩŋ na ra ne, mii ta wãŋ syi dyaŋ tẽ ba yia, ma ba nii yĩŋ na ta Tuhufua Yãhã ne, u nangbãŋ niisayũhũ wo.

²² Yãhã Yrã le kaplãŋ nkãy pãã pe Yesu kãndeyãrfa yawãrfa ye, wii ma n traha u ke yĩntaha cã, u luhu yõ!»

4

Yãhã nangbãŋ niisayũhũ, ke wãsey ne yãhãŋ na

¹ Loo kur ye, ta n yee ndoo ga yãŋ, ma yãã nwonyẽ gaa ke yãr yaha yãhãŋ na. Yĩmbui lii tẽ ba cãã luhu mii tũtũtũ dyaŋ le n ba naa n pãã ra ne, le n maha ra pye ma yee: «Dugu ba nwo, ta n ba ma yar kai- nkãy ne, ke n pai dye kur kuɛ ye.»

² Le yalebya wo, Yãhã Yrã n ba ra laam yĩ. Ta n nangbãŋ niisayũhũ gaa yãã yãhãŋ laam wo, Yãhã ba tege nii ke na. ³ Yãhã nayõr pye mii ntẽmbayõr raa dyaŋ te myar yaspe,

sahaduan ne, kacãn wee te wãyehe palpal na ye. Ke nangbãŋ niisayũhũ bya ba gbey klaha yãhãŋ calele ne, le wãyõŋ pye mii ntẽmbɛhe nkãy ter nayõr dyaŋ pe n yee yɛmerɔte, kacãn wee te wãyehe palpal na ye. ⁴ Nangbãniisar gbey tesẽ wãy tesyar raa maha pye, te ba koo nangbãŋ niisayũhũ nge gbey le. Too nangbãniisar nde wo, nanler gbey tesẽ wãy tesyar mpãy pye, te ba nii nayrefir ne te le, tesẽ yĩŋfua sãn nkifaha ne te yĩ na. ⁵ Yãhã wãyehe kalkal naa n yi ke nangbãŋ niisayũhũ fla wo, tesẽ yĩmbuhu nkãy ne, ma suhu yãhãgbãã tɛŋ ne. Ke nangbãŋ niisayũhũ yaha ye, terbuhu kuasĩ raa ter pye te ba tar yaha. Too ne te ma pe Yãhã Yrã tɛnlehe kuasĩ. ⁶ Ke nangbãŋ niisayũhũ fla na, ke fla kãntraha ma mii ntẽmlaha gaa ter dyaŋ pe n yee crisale. Ke ma yelyel sesantĩhĩ dyaŋ.

Ke nangbãŋ niisayũhũ fla yahasee kuɛ ye, tesẽ ke nkur kuɛ ne, yãhãŋ yrãŋ wãn taa ter ma, wãy tesyar. Te ma yĩmpɛ busãã ne teɛɛɛ byɛ na yaha ye, kur kuɛ bya ne. ⁷ Ke wãcir jar tay, ke syãŋ wuhu naampɛŋ tay, ke tãã wuhu ma nawee yĩntaha ne, ke resyar wuhu ma mii fle dyaŋ u yir ncaha ye. ⁸ Too yãhãŋ wãn wãy tesyar nde, te naney byɛ ma nkaasyir kãnkuay ne, te byɛ ma yĩmpɛ ne te teɛɛɛ byɛ wo, te laha kuɛ ye, tesẽ te nkur kuɛ bya ne. Yalebyɛ, ke yai ke yĩmper, te ma te n yee:

«Wo Yĩŋfua Yãhã kai- laha, ma laha, ma laha.

Koo kɛ ke ma tãŋ kai- byɛ fãnga ne, koo gii ke pye le nii wa Yãhã, ma maha ma Yãhã, ma maha ga nii yai tãŋ koo.»

⁹ Koo gii ke nii ke nangbãŋ niisayũhũ wo, koo kɛ ke ma yrãŋ yalebyɛ, wãkuyãã wee ke na ye. Te yãhãŋ yrãŋ wãn nde ga naa ke miingbãŋ gboho, te maha naa ke miyũhũ yee, te maha naa syaha wãã ke kɛ. ¹⁰ Loo yale laam wo, te nanler gbey tesẽ wãy tesyar nde ga kãnklyũ

gbãã koo yaha ye, koo gii ke tege nii ke nangbãñ niisayũhũ wo, koo gii ke ma yrãñ yalebye, wãkuyãã wee ke na ye. Te nanler ga naa ke miingbãñ gboho, te te yĩñfua sãñ nkifaha miy ta ke nangbãñ niisayũhũ yaha ye, te naa n yee:

¹¹ «Wo Yĩñfua Yãhã,
ma yai ma miingbãñ n naa n gboho,
ma yai ma miyũhũ n naa n yee,
ma yai ma pye kai- bye fãnga ne.
Mboo kã taa kai- bye tãhã.
Le tãy ma ye, koo kã ma n te tãhã,
te n nii.»

5

U Yãhã Mbapẽnge Yesu Crise tesẽ u saba ne

¹ Loo kur ye, ta n saba waa yãã Yãhã koho wo, ke ba u kur, ma maha yigi. Ke ba nii ke nangbãñ niisayũhũ fla wo. U saba ba yrũhũ laam wo tesẽ nkur kue ne. Puhu kuasĩ raa pye u saba na, te ba u mar yigi. ² Ta n yãhãyĩñ tẽnlehe fãngafua waa yãã, tuu le gbey pãã fãnga ne ma yee: «Yoo syi yai u te puhu kuã u u saba yãr?» ³ Waa sã yãã yãhãyĩñ na, tesẽ kãntraha ne, tesẽ kãntraha flãhã tãy, wii syi u yai u saba wãyãryãñ ne ye. ⁴ Tẽ yãã waa wee wii syi u yai u saba wãyãryãñ ne ye, ta n wũn gboho. ⁵ Te nanler neñ gaa n ta pye ma yee: «Ma'a n naa n wũn ye; Yuda terfua wii u fãnga ma jar wãñ syi, woo wii u ma yĩñfua Dawide kur, u yia wa kai- na. Woo yai u te puhu kuasĩ kuã, u u saba yãr.»

⁶ Ke nangbãñ niisayũhũ nsoho wo, te yrãñ wãñ wãñ tesyar ne, te nanler ne, ta n Mbapẽnge waa yãã u yir yer. U pye mii pe ba u boo. U Mbapẽnge pye yĩhĩ kuasĩ ne, yĩmpe kuasĩ ne, too ne pe Yãhã Yrã tẽnlehe kuasĩ mpãy ne, pe pe lehe wãã kãntraha kur bye tebehe na. ⁷ Wii u ba tege nii ke nangbãñ niisayũhũ wo, u Mbapẽnge n pa, ma ba u saba sya u kãndigi koho wo. ⁸ Tuu

u saba sya wa, te yrãñ wãñ wãñ tesyar, ma suhu te nanler gbey tesẽ wãñ tesyar ne, te n kãnkũy gbãã u Mbapẽnge yaha ye. Te naney bye ba kornjongbãñ maha yigi, tesẽ sãñ crãñ ne ke yĩ wusuna ne u n suhu. Woo wusuna naawur kã ke ma mii pe Yãhã nawee- Yãhã wãnar dyañ.

⁹ Te n nii yaanfãñ le ma yee:
«Ma yai ma u saba gbe, ma te puhu kuã.
Mboo kã pe ba ma boo mpar draha wo.
Ma ntãñ wãwoo kãmay na,
ma nawee- ter bye par sya Yãhã kã,
yor ter bye nawee- ne, kui bye nawee- ne,
tesẽ kãntre bye nawee- ne.»

¹⁰ Ma pe ta pe n nii yĩñfa,
ma nii tẽn tẽ wo Tuhufua Yãhã kã.
Pe ga ba nii yĩñ na kãntraha na.»

¹¹ Ta n yee ndoo ga yãñ, ma yãhãyĩñ tẽnlehe busãã yãã, yẽ wee pe na ye. Ta n pe yĩmbuhu luhu. Pe ba ke nangbãñ niisayũhũ gbey le, tesẽ te yrãñ wãñ ne, tesẽ te nanler ne. ¹² Pe n nii le gbey n pãã fãnga ne ma yee:

«U Yãhã Mbapẽnge wii u ba ku mpar draha wo,
woo u yai u nii kai- bye yĩñ na,
u yai u nangbãñ yãã, laantor ne,
fãnga ne, nagboho ne, wãsey ne, miingbãñ ne.»

¹³ Yãhã wãtãhã wãñ tii bye te ma yãhãyĩñ na, kãntraha ne, kãntraha flãhã tãy, te muhulangbãñ laam wãñ ne, tesẽ tebehe bye wãñ ne, ta n luhu te bye te n pãã ma yee:

«Wii u tege nii ke nangbãñ niisayũhũ wo,
ma suhu u Mbapẽnge ne,
pe yai pe miingbãñ yãã,
nagboho ne, wãsey ne, fãnga ne,
wãkuayãã ma n pye te na ye.»

¹⁴ Te ba ke kaplãñ pãã wa, te yrãñ wãñ wãñ resyar naa n yee: «Amẽn, le nii ke syi!» Te nanler n kãnkũy gbãã, ma Yãhã sey tesẽ u Mbapẽnge ne.

6

Te puhu wūhū kuay wākuān

¹ U Yāhā Mbapēnge tuu te puhu kuasī wācir kuā, ta n yee ndoo ga yān, ma luhu te yrān wān wāy tesyar neŋ gaa yīmbui ne mii yāhāgbāā tēn dyaŋ, ke n yee, pa!

² Ta n yee ndoo ga yān, ma nsyān gaa yāā ke yi wāfī. Wii u ba dugu ke na, u pye sēntēn ne. Pe n yīnfua nkifai ter syi wāā u kē. U naa n yia kai- na. U n ta ter koo wāyiaŋ ne.

³ U n ke puhu syān wuhu kuā. Ta n luhu te yrān wān syān wuhu gaa ne ke yee, pa! ⁴ Nsyān gaa n yi, wāyāhā. Wii u ba dugu ke na, pe n fānga wāā u kē u yrīn gbe kāā kāntraha na, nawee- n pe ya tee naa n boo. Pe n yūnrūhū wātrūhū gaa wāā u kē.

⁵ U n ke puhu tāā wuhu kuā. Ta n luhu te yrān wān tāā wuhu gaa ne ke yee, pa! Ta n yee ndoo ga yān, ma yāā nsyān gaa yi wāwoho. Wii u ba dugu ke na, u pye dir wādege wātān wān ne u koho wo. ⁶ Te yrān wān wāy tesyar nsoho wo, yīmbui laa n yee: «Yagaa, yīnkuai sekuiyī nen dir ne per neŋ tēn ne. Sye sekuyīhī tāā dir ne per neŋ tēn ne. Sēm- poo na defī ne, kaa saa taha te dir na ye.»

⁷ U Mbapēnge n ke puhu resyar wuhu kuā. Ta n luhu te yrān wān tesyar wuhu ne ke yee, pa! ⁸ Ta n yee ndoo ga yān, ma yāā nsyān gaa yi blem. Wii u ba dugu ke na, u myaha gbā, tesē u nakur klo yīnfua ne u n taha u na. Pe n kāntraha la flē resyar, ma fānga wāā pe kē fla neŋ na, pe n waha naa nawee-boo yūnrūē ne, fāāngbān ne, yan ne, tesē waygapyar ne.

⁹ U n ke puhu bua wuhu kuā. Mpāy, pe bii pe boo le Yāhā kapān wāpāā wī na, tesē le Yesu kapāyī wāpāā wī ne kāntraha na, ta n pe yirfa yāā Yāhā diŋ yisaha fla flāhā tāy, kii ke ma yāhāyīn na. ¹⁰ Pe n tē sya fānga ne ma yee: «Yīnfua Yāhā, ma kai- ma cīnde, ma maha laha. Ma ga ma- ma yaliile dye ma cā ba kāntrahafa sāhā, ma wo

ntōr wāwoo kafue yi pe na?» ¹¹ Pe n nayrefir wāā pe nanem bye kē. Pe n pe yar pe maha yalaale wūū pe nampyeŋ- bye yē n ba tā, pe nampyeŋ- mpāy pe ga ba boo pe wān syi dyaŋ.

¹² U n ke puhu kuay wuhu kuā. Ta n yee ndoo ga yān, ma yāā kāntraha yehe, yai n wo degedege mii naankānwoho dyaŋ. Yron n yrāhā, ma nii ntān dyaŋ. ¹³ Ke yāhāyīn yrompii bye n tege too kāntraha na, mii katyipi dyaŋ teflahangbān te sā cer. ¹⁴ Yāhāyīn n ter kāā mii sabapaha dyaŋ pe kur kāā kafēhe wān syi. Te yāy, ma suhu kāntre rii ne muhulangbān te gbey le, te bye n yūhū kāā te niisar wo. ¹⁵ Pe kāntraha yīnfua woo, pe nangbām woo, pe seraasyi yīnfua woo, pe walefa woo, pe fāngafa woo, pe yāmpa woo, mpāy pe wee yāmpa woo, pe bye n fā wūhū yāy nkuay wo, tesē yāy ntēmbangbāy nsoho wo. ¹⁶ Pe n nii n pāā te yāy ne, tesē te ntēmbangbāy ne ma yee: «-Ye too, -ye paha tā wo na, wii u ma ke nangbān niisayūhū wo, u ma n wo yāā yīnde ne ye; woo tesē u Mbapēnge ne, pe ncafūhū ma n wo yāā ye. ¹⁷ Wo cā pe ncafūhū perngbān kē ke no; yoo ma u ga waha yi le wo?»

7

Yiisrefa nawee- nagbeetāā sēnsye syām

¹ Loo kur ye, ta n yāhāyīn tēnlehe resyar mpāy yāā, pe ba yir yer ke kāntraha ndyeŋ resyar na. Pe ba ke kāntraha ndyeŋ resyar tefle resyar yigi yaha, teflaha ma n naa n fua kāntraha na, muhulangbān na, tesē katyigi gaa ge na ye. ² Ta n maha yāhāyīn tēnlehe waa yāā, tuu dugu n gaha yainde dar kue ye; Yāhā gii ke ma yrān, ke puhu pye u ye tuu maha yigi. Fānga ke ba wāā pe yāhāyīn tēnlehe resyar mpāy kē, pe kapee- pye kāntraha na, muhulangbān ne, u nen n tē sya pe resyar ye ma yee:

³ «-Ye ma n kapee pye kântraha na, muhulangbãŋ ne, katyir ne, mii wo sê puhu gbãã wa pe Yâhã nawee- bye wakuhu na ye.» ⁴ Mpãy bye puhu ba gbãã pe na, ta n pe yê luhu; Yiisre pii terfa wo, pe pye nawee- nagbeetãã sênsye syãm.

⁵ Yuda terfa wo, pe pye nawee- nyerkuay

pe ba Yâhã puhu gbãã pe na.

Wurbãã terfa wo, pe pye nawee- nyerkuay.

Ngaade terfa wo, nawee- nyerkuay.

⁶ Yaser terfa wo, nawee- nyerkuay. Nataale terfa wo, nawee- nyerkuay.

Manasye terfa wo, nawee- nyerkuay.

⁷ Syimu terfa wo, nawee- nyerkuay.

Lewi terfa wo, nawee- nyerkuay.

Yisasyar terfa wo, nawee- nyerkuay.

⁸ Sabuloho terfa wo, nawee- nyerkuay.

Yosefe terfa wo, nawee- nyerkuay.

Bêsyame terfa wo, nawee- nyerkuay.

Pe ba Yâhã puhu gbãã poo mii bye na.

Nabuar raa Yâhã yaha ye

⁹ Loo kur ye, ta n yee ndoo ga yãŋ, ma nabuar raa yãã, tii syi waa wee u ga waha te tõr ye. Kântrɛ bye nawee- mpãy pye, nawee- ter bye mpãy pye, kui bye nawee- mpãy ne, yor ter bye nawee- mpãy ne. Pe ba yer ke niisayũhũ yaha ye, tesê u Yâhã Mbapẽnge yaha ye. Pe ba nayrefir le, mpẽŋ kayay ne pe koho wo. ¹⁰ Pe n nii n tẽ fãnga ne ma yee: «Wo Yâhã gii ke tege nii ke nangbãŋ niisayũhũ wo, tesê u Yâhã Mbapẽnge ne, poo me pe wo sya yaha.» ¹¹ Pe yãhãŋ tẽnlehe bye pye pe ba yer, ma ke nangbãŋ niisayũhũ gbey le, tesê te nanler ne, te yrãŋ wãn wãy tesyar ne. Pe n kãnklũy gbãã, pe yĩntar ne kântraha na ke nangbãŋ niisayũhũ yaha ye, ma nii

Yâhã sey ¹² ma yee: «Amɛn, wo Yâhã ke miingbãŋ yãã, wãsey ne, laantor ne, syaha ne, nagboho ne, ke nii kai- bye yĩŋ na, ke fãnga yãã, wãkuayãã ma n pye te na ye. Amɛn, le nii ke syi!»

¹³ Nandyaha neŋ gaa n kapãn gbe ma ra pye ma yee: «Mpãy pe nayrefir le, mpãy me pe ne? Pe yir na, ma pa?» ¹⁴ Ta n u yê sya ma yee: «Ta yĩŋfua, ma le cã.» Ke n ta pye ma yee: «Poo me pe yir fengbãŋ wo, ma pa. Pe pe nayrengbãŋ yee, ma ga te flege u Yâhã Mbapẽnge ntãŋ wo. ¹⁵ Loo ne, pe ma Yâhã nangbãŋ niisayũhũ yaha ye, ma nii tẽn tẽ ke kẽ, ke yai ke yĩmper, ke niisaha fla na. Yâhã koo gii ke ma ke nangbãŋ niisayũhũ wo, ke ga naa n paha pe na. ¹⁶ Fãã saa pe yigi yãã ye, loho fãã saa pe yigi yãã ye, yai saa pe suhu yãã ye, karwran taa ter saa pe yãã ye. ¹⁷ Ma sê yãã, u Mbapẽnge wii u ma ke nangbãŋ niisayũhũ telai wo, u ga naa n gaha pe ne pe disaha fla na, tesê plii tii fla na, te loho cĩnde yrã wãã nawee kẽ. Yâhã ga maha pe yĩntãm tẽn kãã pe kẽ.»

8

Ke puhu kuasĩ wuhu wãkuãŋ

¹ U Mbapẽnge tuu ke puhu kuasĩ wuhu kuã, yãhãŋ laam n nii seyĩ yalaale wo. ² Ta n yee ndoo ga yãŋ, ma pe yãhãŋ tẽnlehe kuasĩ yãã, pe ba yer Yâhã yaha ye. Pe n tũtũ kuasĩ wãã pe kẽ.

³ Yãhãŋ tẽnlehe waa ter n pa, ma ba yer ke sãn Yâhã diŋ yisaha yahasee ye, sãn wusuna cĩ ne u koho wo. Pe n wusuna le u kẽ dege, u ga u suhu Yâhã kẽ pe Yâhã nawee- bye Yâhã wãnar ne, ke Yâhã diŋ yisaha yĩŋ na, ke ma ke nangbãŋ niisayũhũ yaha ye. ⁴ Ke wusuna naawur n yir le cĩ wo u koho wo, pe Yâhã nawee- Yâhã wãnar ne, ma dugu ga Yâhã yaha ye. ⁵ U n le wusuna sãn cĩ gbe, ma le yĩ ke Yâhã diŋ yisaha fla naa ne, ma le miy yaha driyẽ kântraha na. Pe n luhu

gbleŋ nkāy ne, yāhāgbāā tēŋ ne, Yāhā wāyehē kalkal ne, kāntraha n yehē.

Te tūūtūū

⁶ Pe yāhāyīŋ tēnlehe kuasī mpāy pe pye te tūūtūū kuasī ne, pe n pe ya gbihi te wāwuu na.

⁷ U yāhāyīŋ tēnlehe wācir n u tūūtūū wuu. Sesantīhī ma suhu naa ne ke wlāhā ntōr ne, pe n too kaha woo driyē kāntraha na. Kāntraha wālaŋ fle tāā, ke fla neŋ n suhu. Katyir wālaŋ fle tāā, ke fla neŋ katyir n suhu, nyēpēn bye n suhu.

⁸ U yāhāyīŋ tēnlehe syāŋ wuhu n u tūūtūū wuu. Ngaa, mii yāŋ dyaŋ naa ke yigi tāŋ, ke n miy le wāā muhulangbāŋ laam wo. Ke muhulangbāŋ wālaŋ fle tāā, ke fla neŋ n wā klaha nii ntōr. ⁹ Yrāŋ wān tii bye te ma ke muhulangbāŋ wo, te wālaŋ fle tāā, fla neŋ wān n ku. Te salangbāy wālaŋ fle tāā, fla neŋ wān n pye klaha-

¹⁰ U yāhāyīŋ tēnlehe tāā wuhu n u tūūtūū wuu. Yrompua wāngbāŋ gaa n yir yāhāyīŋ na, ma ba too. Naa pye u na mii terbuī dyaŋ. Lafey wālaŋ fle tāā, u n too fla neŋ syi lafey na, tesē lōr yisar ne. ¹¹ Woo yrompua myaha kasruhu. Te lōr wālaŋ fle tāā, fla neŋ syi lōr n wā klaha kasruhu. Nawee- busāā n te lōr wō, ma ku. Te tee ba sruhu naa n ter.

¹² U yāhāyīŋ tēnlehe resyar wuhu n u tūūtūū wuu. Yai wālacer fle tāā, yroŋ wālacer fle tāā, pe yrompii wālaŋ fle tāā, too nde bye fle naney n wā klaha, ma nii wam. Yai yāhācāā- wālaŋ fle tāā, fla neŋ syi cāā n yi kāā. Kaa n yi kāā yīmper cāā- na koo syi.

¹³ Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma luhu fle waa ne tuu n yir yāhāyīŋ laam wo, ma le gbey n pāā fāŋga ne ma yee: «Kayīhī ma, kayīhī ma, kayīhī ga kāntrahafa dye pe yāhāyīŋ tēnlehe tāā mpāy tūūtūū wuuyale wo, poo pe n pai!»

9

¹ U yāhāyīŋ tēnlehe bua wuhu n u tūūtūū wuu. Ta n yrompua waa yāā u too nii kāntraha na. Pe n kāntraha wuhungbāŋ yē karndohopua wāā u yrompua kē. ² U yrompua n ke wuhungbāŋ yē yār. Naawur gaa n yi ke wuhungbāŋ wo mii naangbāŋ gaa naawur dyaŋ. Ke wuhungbāŋ naawur n ke yai wō tā, ma tefay bya wō. ³ Jīmble raa n yi ke naawur laam wo, ma ke kāntraha bye gbe tā. Pe n fāŋga gaa ter wāā te kē mii kāntraha sānam fāŋga ter syi dyaŋ. ⁴ Pe n te yar ma yee, te ma n kapee pye kāntraha nyē na tesē wān tii bye ne te n fiy, ma suhu katyir ne ye. Te naa kapee pye nawee- mpāy na Yāhā puhu sē gbāā pe wakuhu na ye. ⁵ Pe sē -sē pe wāboo fāŋga wāā te kē ye, te naa kadye wāyaa ya taha pe na yrey bua nsoho wo; koo wāyaa giī te ga naa n taha nawee- na, ke ga pye mii sānuē wānōŋ wāyaa dyaŋ. ⁶ Too plii nde na nawee- ga ba naa gbā ke, pe saa ke yāā ye. Pe ga ba naa n ke pe ku, gbā -sē ga ba fā naa n dey pe na.

⁷ Too jīmble nde ba nsyāy tay, nsyāy tii syi pe te gbihi naan wāmiy na. Te yīy na nkifaha taa pye mii sān dyaŋ, te yīntar pye mii nawee yīntaha dyaŋ. ⁸ Te yīnyor ba tyī mii ca yīnyor dyaŋ, te nkāhā pye mii jar nkāhā dyaŋ. ⁹ Te pye mii ntēn kalen dyaŋ te ntray na, te nkaasyir gbleŋ naa n yi mii naanmiy wootorngbāy dyaŋ, nsyāy buar ke tyīn n gaha naan na. ¹⁰ Too jīmble nde pye fihī ne te nanaha na mii sānam dyaŋ. Te nanaha koo -sē kē ke ma fāŋga ne, ma ga naa kapee-pye nawee- na yrey bua nsoho wo. ¹¹ Ke wuhungbāŋ sāndūpee woo u ma te yīŋfua. Yeberē yor wo u myaha kē Abadāŋ, jreke yor wo u myaha kē Apoloho, te yīntaha kē wāpyeklahafua.

¹² Le kayīhīpee cir ter. Loo kur ye, kayīhīpee- syāŋ kuee nantāŋ.

¹³ U yāhāyīŋ tēnlehe kuay wuhu n u tūūtūū wuu. Ta n luhu yīmbui

laa ne, le yi ke sãn Yãhã diŋ yisaha yĩhĩ resyar fla wo, Yãhã yaha ye. ¹⁴ U yãhãyiŋ tẽnlehe wii u pye u tũütũũ ne, le yĩmbui n u pye ma yee: «Yãhãyiŋ tẽnlehe resyar mpãy pe pua yaha lafengbãŋ nge tãy pe n yee Yefrahate, pe sãhã yaha.» ¹⁵ Poo yãhãyiŋ tẽnlehe resyar mii ba cãã gbihi ta, ma yee loo dye nde ma ba nɔ, ke yroŋ ne, koo per ne, le yale ne cigege, pe boo driyẽfa wo; driyẽfa wãlaŋ flɛ tãã, pe fla neŋ nawee- boo. Pe n poo yãhãyiŋ tẽnlehe resyar sãhã yaha. ¹⁶ Pe seraasyi nsyãy dugufa pye nawee- milyõ kure; ta n pe yẽ luhu. ¹⁷ Ta wãytãã wo, ta n te nsyãy yãã tesẽ mpãy ne pe dugu te na. Pe ntray na pe naanmiy kalen pye wãyẽr naa dyaŋ, taa pye wãwɔr yãhãyiŋ wãŋ dyaŋ, taa pye nnan wãŋ dyaŋ. Te nsyãy yĩy pye mii jar yĩy dyaŋ. Naa naa n yi te yẽr wo, naawur ne naatarmiy ne. ¹⁸ Nawee-wãlaŋ flɛ tãã, fla neŋ syi nawee- n ku ke naa koho wo, ke naawur ne, ke naatarmiy ne, too nde tii te naa n yi te nsyãy yẽr wo. ¹⁹ Te nsyãy fãnga pye te yẽr na, te nanaha ne. Te nanaha pye mii nwɔr dyaŋ yĩy ne, ma kapee- pye nawee- na too yĩy ne. ²⁰ Nawee- mpãy kayĩhĩ ngĩ sã pe boo ye, pe sã pe kapee- wãpyeŋ miy yaha ye. Pe sã tyii sãndãpee wãtẽŋ na, tesẽ sãn mpar wãn ne, wargbe mpar wãn ne, ntẽn taa ter mpar wãn ne, ntẽmbar mpar wãn ne, katyigi mpar wãn ne ye, too rii te sã n yãŋ ye, te sã n luhu ye, te sã n yãr ye. ²¹ Pe sã maha pe naboos miy yaha, pe tekãy ne, pe tyatyãhã ne, pe yuhur ne ye.

10

Yãhãyiŋ tẽnlehe waa sabalaale wãã Nsãn kã

¹ Ta n yãhãyiŋ tẽnlehe fãngafua waa yãã, tuu yir yãhãyiŋ na ma tege n pai, yãhãsyɔr ne te u gbey le. Yãhãyiŋ calele pye u yĩŋ ncaha kue ye. U yĩntaha naa n yehɛ palpal yai dyaŋ. U trɛ pye mii ntẽn dyaŋ naa ne te na. ² Saba waa pye u koho wo,

u sã ba u kur yigi ye. U n u kãndigi troho tãhã ta muhulangbãŋ yĩŋ na, ma u kãman troho tãhã ta kãntraha na. ³ U n tẽ sya fãnga ne jar wãŋ syi dyaŋ. Tuu tẽ sya ke syi, te yãhãgbãã tẽŋ kuasĩ n u yẽ sya. ⁴ Te yãhãgbãã tẽŋ kuasĩ te pãã wa, ta n yee ndoo ga te kaplãŋ yrũhũ, ma luhu yĩmbui laa ne, le yir yãhãyiŋ na ma yee: «Te yãhãgbãã tẽŋ kuasĩ te kaplãŋ nkãy pãã, ma'a n ke yrũhũ ye, ke le yaha ma laam wo, waa ma n yi le cãŋ na ye!»

⁵ U yãhãyiŋ tẽnlehe wii tẽ yãã u yir yer muhulangbãŋ na, kãntraha ne, u n u kãndigi koho kuã yir yãhãyiŋ kue ye. ⁶ Yãhã gii ke ma yrãŋ yalebye, wãkuyãã wee ke na ye, koo gii ke yãhãyiŋ tãhã ke laam wãn ne, kãntraha ne ke wãn ne, muhulangbãŋ ne ke laam wãn ne, u yãhãyiŋ tẽnlehe n koo myaha di, ma le pãã ke ye ma yee, yale laa saa maha kã taha ye, ⁷ a u yãhãyiŋ tẽnlehe kuasĩ wuhu ma ba u tũütũũ wuu, Yãhã wĩ lii waa sã le cã ye, loo le ga pye. Loo ne ke bii le yar ke kaplãŋ tɔrfa na, poo mpãy pe pye ke tẽntẽ-

⁸ Yĩmbui lii le ba yi yãhãyiŋ kue ye, ta n luhu le n maha pãã ra ne ma yee: «U yãhãyiŋ tẽnlehe wii u yir yer muhulangbãŋ yĩŋ na, kãntraha ne, sabale ne u koho wo le sã kur ye, ka, ma ga le sya!» ⁹ Ta n ka u fla na, maa u pye u le sabale wãã ra kã. U n ta pye ma yee: «Sya le sabale ne, ma le di le wãã. Le ga naa n sruhu ma laha wo, ma yẽ -sã na, le ga pye sĩsĩ sɔr dyaŋ.» ¹⁰ Ta n le sabale sya u yãhãyiŋ tẽnlehe koho wo, ma le di le wãã. Ta yẽ na le pye sĩsĩ mii sɔr dyaŋ. Tẽ le di le wãã wa, ta laha n yĩ kasruhu ne. ¹¹ Loo kur ye, waa n ta pye ma yee: «Yãhã ga ba kai- nkãy pye kui buar nawee- wĩ na, kãntre buar nawee- wĩ ne, yor ter busãã nawee- wĩ ne, yĩŋfa busãã wĩ ne, ke ga ba ke yar ma na. Ma yai ma koo bye yar nawee- na.»

11

Pe Yāhā kaplāṅ tōrfa syām

1 Waa n kipua kâi laa wāā ra kē, wātān wīi, ma ra pye ma yee: «Yir, ma ke Yāhā kangbāṅ tān, ke Yāhā diṅ yisaha fla ne, mpāy pe Yāhā sey ke fla na, pe tōr! 2 -Taa -sē tyii ke Yāhā kangbāṅ ndyin na, ma'a n ke tān ye! Koo wāā mpāy kē pe wee Yiiifee- ye, pe ga ba le Yāhā kungbāy tāhā pye klaha- yrey gbeesī, tesē yrey sīi ne.

3 N ga fānga wāā pe kaplāṅ tōrfa syām mii kē, pe n waha naa Yāhā kaplāṅ pāā nawee- ye, plii yīkuay gbeetāā, wram nayre ne pe le.»

4 Poo me te wolifye katyir sīi ne, poo maha me te naalor sīi ne. Poo me pe ma kântraha Yīṅfua Yāhā yaha ye. 5 Pe napīi- ma yee pe ga kapee pye pe na, naa ga yi pe yē wo, ke pe napīi- suhu boo. Mpāy pe n ke pe kapee pye pe na, pe ga poo syi gbā ku. 6 Fānga ma pe ye, pe n ga waha yāhāyīṅ tā sesaha ma n too plii rii na pe Yāhā kaplāṅ pāā nawee- ye ye, kaplāṅ nkāy Yāhā ke le pe laam wo. Fānga maha ma pe ye, pe n ga waha lor wā klaha ntōr, tesē pe ta kayīhī ter bye n driyēfa dye yaliile ma tāy pe ye.

7 Pe ma ba ke Yāhā kaplāṅ pāā wa nawee- ye, ke waygapyāhā wāṅ gi ke ma ke wuhungbāṅ wo, ke ga dugu yi ba naan cer pe na, ke yia pe na, ke pe boo. 8 Pe nakur ga ba kuee le kungbāy nanihi fla wo, kungbāy nde le miipihī yi Sodō klo dyaṅ, Syipte kântraha ne. Loo kungbāy ne, pe Yīṅfua Yesu kuey mar boo le wo. 9 Kui bye nawee- mpāy, nawee- ter bye mpāy ne, yor ter bye nawee- mpāy ne, kântrē ter bye nawee- mpāy ne, poo mii bye ga pe nakur yāā plii tāā nsoho wo gblihi ne, pe sye waa ma n te le ye. 10 Pe Yāhā kaplāṅ tōrfa syām mii ba ta kayīhī busāā n driyēfa dye. Pe wāku wīi ga tāy pe driyēfa ye, le nuhu yigi pe kē, pe n sya kayūhū pye naa n wāā pe ya kē.

11 Te plii tāā kur ye gblihi ne, Yāhā n yrā tefay fua le wāā pe Yāhā kaplāṅ tōrfa syām mii nakur laam wo, pe n nii yrāṅ na, ma yir. Nawee- mpāy pe pe yāā yīnde ne, pe n fya. 12 Pe Yāhā kaplāṅ tōrfa syām n luhu yīmbui laa ne, le yir yāhāyīṅ na, ma pe pye ma yee: «-Ye dugu ba nwo!» Pe n dugu ga yāhāyīṅ na te yāhāsyōr wo. Pe napīi- n pe yāā. 13 Loo yale wo, kântraha n yeḣe fānga ne. Le klo wālacer fle sēnsye, fla neṅ syi n too. Nawee- nyertāā yīibua n kuee le wo. Nawee- mpāy pe sē yāā ku ye, pe n fya, ma Yāhā sey. 14 Le kayīhīpee syāṅ wuhu ter. -Ye naa n yāṅ, le tāā wuhu ga dye yagaa!

Ke tūūtūū kuasī wuhu

15 U yāhāyīṅ tēnleḣe kuasī wuhu n u tūūtūū wuu. Yīmbuhu nkāy n yir fānga ne, yāhāyīṅ na ma yee: «Yīṅfua Yāhā tesē ke Yīndefua Crise ne, pe ma driyē yīṅ na yagaa. Wākuayāā saa pye pe yīnfar na ye.» 16 Te nanler gbey tesē wāy tesyar tii te ba nii pe nangbāniisar wo Yāhā yaha ye, te n too kânklūy na, ma yīntaha gbāā kântraha na, ma Yāhā sey ma yee:

17 «Wo syaha wāā ma kē Yīṅfua Yāhā.
Mboo kē taa ma tāṅ kai- bye fānga ne.

Ma ma Yāhā, ma pye le nii wa Yāhā.
Taa tēn tē ma fāngangbāṅ ne, taa nii yīnfar na,

wo syaha wāā ma kē loo wīi na.

18 Kāntrefa ba pe laam war ma ne.
Yagaa mboo -sē kē pe wīi ncafūhū yigi ma kē.

Mpāy pe ku wa, le yale nō ma pe sāhā.

Le yale nō ma dāān wāā ma kaplāṅ tōrfa kē,
poo mpāy pe ma ma tēntē-.

Le yale nō ma dāān wāā ma nawee- kē,
mpāy ne pe ma miingbāṅ gbobo,
pe kicar, pe wāle ne.

Mpāy pe -sē kântraha kai- pye naa n klaha-,

le yale nɔ ma pe wĩ pye klaha-tãŋ.»

¹⁹ Loo kur ye, ke yãhãyĩŋ Yãhã kangbãŋ n yâr, Yãhã naambiyâr kluhu n yãã ke Yãhã kangbãŋ wo. Yãhã wãyɛɛ pye, gbleŋ ne, yãhãgbãã miy ne, kãntraha wãyɛɛ ne, sesantĩhĩ n too fãnga ne.

12

U cɔɔ, tesẽ ke nwɔngbãŋ wãtrũhũ ne

¹ Kayar wĩ laa n yi yãhãyĩŋ wo, wãngbãy! Le pye cɔɔ waa, yai u maha tã, yroŋ ne u tre tãã ye. Yĩŋfua nkifai laa pye u cɔɔ yĩŋ na, le pye yrompii sãnsye syãm ne. ² U cɔɔ pye lai ne, ma naa n kui. Le ba u yigi, ma naa u yaa.

³ Kayar wĩ laa ter n maha yi yãhãyĩŋ na. Loo pye nwɔngbãŋ gaa wãtrũhũ, ke pye wãyãhã naa dyaŋ. Ke pye yĩy kuasĩ ne, yĩhĩ sãnsye ne. Yĩŋfua nkifaha kuasĩ pye te yĩy na. ⁴ Yãhãyĩŋ yrompii wãlaŋ fle tãã, ke nanuẽ naa fla neŋ syi yrompii pe tege naa n yaha kãntraha na. Le lai le u cɔɔ yigi, ke nwɔngbãŋ wãtrũhũ n ga yer u cɔɔ yaha ye, koo ga u puee kaa, puee wii u ga see. ⁵ U cɔɔ n naa kicar see. U puee n kuã yir ga ta Yãhã yaha ye, ke nangbãŋ niisayũhũ tãy. Woo puee kẽ u ga ba yĩnfar gbe kãntrefa bye na, fãngangbãŋ ne. ⁶ U cɔɔ n fã ga tẽyãfũũ klo wo. Yãhã ba teele laa gbihi yaha u kẽ ke fla na, u waha naa u yẽ digi yãã plii yĩkuay gbeetãã nsoho wo.

⁷ Loo kur ye, naan taa n yir yãhãyĩŋ wo. Yãhãyĩŋ tẽnleɛ yĩŋfua waa pe n yee Minsyɛl, woo ma suhu u tẽnleɛ ne, pe n naan ɛer ke nwɔngbãŋ ne ke sãndãpee ne. ⁸ Pe n yia ke nwɔngbãŋ na, pe sãndãpee ne, ma pe kar kãã yãhãyĩŋ wo. ⁹ Ke nwɔngbãŋ n miy tege wãã. Koo kẽ nwoho gii ne ke pye faale wo, koo kẽ pe n yee sãndãpee yĩŋfua, pe maha ke yee Setane; koo kẽ ke driyẽfa bye wlaŋ. Ke n miy tege wãã kãntraha na, ke sãndãpee bye ne.

¹⁰ Ta n luhu yĩmbui laa ne, le yir yãhãyĩŋ na fãnga ne, ma ra pye ma yee:

«Yagaa, syayahayale nɔ wa, Yãhã fãngangbãŋ ne, ke yĩnfar ne; te yĩnfar wãã ke Yĩndefua Crise kẽ.

Ye sã yãã, wo nampyeŋ- wãpee pããfua Setane miy tege yaha; woo kẽ u naa pe wãpee pãã Yãhã yaha ye, ke yai ke yĩmper.

¹¹ Wo nampyeŋ- yia u na, u Yãhã Mbapẽnge ntãŋ kãmay na, tesẽ Yãhã cĩinde lii ne pe naa n pãã, ma sya pe yrã kẽ ma ku.

¹² Loo ne yãhãyĩŋ yai ke naa nuhu di, tesẽ yii yãhãyĩŋfa ne.

Kãntrahafa, yii poo na, muhulangbãŋfa ne, kayĩhĩ ma ke n pai ye ye.

Ye sã yãã, u sãndãpee yĩŋfua tege ga ye kue ye.

Tuu cã draha sã gboho u ye ye, ncafũhũ n u yigi.»

¹³ Ke nwɔngbãŋ ke yãã ke miy tege yaha kãntraha na, ke n u cɔɔ kar, cɔɔ wii u u naa kicar see. ¹⁴ Fle nkaasyir sĩi raa n wãã u cɔɔ kẽ, u waha yir u ka le tẽyãfũũ klo wo, u niisaha wo. Koo fla na, u ga naa u yẽ digi yãã dyɛ- tãã gblihi ne, ke nwɔngbãŋ saa maha waha nɔ u na ye. ¹⁵ Ke nwɔngbãŋ n langbãŋ gaa pur yi wãã ke yẽ wo, u cɔɔ kur kue ye, ma ga u gbe ter mii lafeŋ dyaŋ. ¹⁶ Kãntraha n u cɔɔ sya yaha, ma ke yẽ yâr, ma ke lafeŋ loho bye le wãã tãŋ, loho gii ke nwɔngbãŋ ba pur yi ke yẽ wo. ¹⁷ Ke nwɔngbãŋ laam n sroŋ war u cɔɔ ne, ke n sya ter ma ga naan ɛer u cɔɔ pii na. Poo me pe Yãhã kãnde yâr, ma maha le cĩinde le yaha pe laam wo, cĩinde lii Yesu le yar. ¹⁸ Loo kur ye, ke nwɔngbãŋ n yir yer muhulangbãŋ yẽ na.

13

Ke waygapyāhā wāŋ gii ke yi muhulangbāŋ wo

¹ Loo kur ye, ta n waygapyāhā wāŋ gaa yāā, ke pye muhulangbāŋ wo, ma yi naa n pai. Ke pye yīhī sēnsye ne, yīy kuasī ne. Yīnfua nkifaha sēnsye pye ke yīhī na. Te yīy na myar raa pye, te ba yrūhū yaha, myar rii te Yāhā tyehε. ² Ke waygapyāhā wāŋ gii tē yāā, ke pye mii tyē dyaŋ. Ke tre pye te ba jruhu fāŋga ne, ke yē ne mii jar yē dyaŋ. Ke nwongbāŋ wātrūhū n ke fāngangbāŋ wāā ke kē, ke nangbāŋ niisaha ne, ma kānde wāā ke kē ke naa kai- busāā pye. ³ Ke waygapyāhā wāŋ yīŋ neŋ gaa ba kuāy fāŋga ne, mii ke ga ku. Ke kuāysaha fla n -sē jaa. Loo n kāntrahafa bye fe gbe, pe n sya nii n luhu ke ye. ⁴ Pe n nii ke nwongbāŋ sey. Ke ba yīnfar wāā ke waygapyāhā wāŋ kē, koo kē. Pe n maha nii ke waygapyāhā wāŋ sey ma yee: «Yoo syi ga waha nii ke waygapyāhā wāŋ dyaŋ? Yoo syi ga waha naan cer ke ne?»

⁵ Yē n wāā ke waygapyāhā wāŋ kē, ke n nii yataŋ kaplāŋ pāā, ma nii Yāhā tyehε. Fāŋga n wāā ke kē, ke waha naa kai- pye yrey gbeesī wāy sī nsoho wo. ⁶ Ke n yē yār ma Yāhā tyehε, ma ke miingbāŋ tyehε, ma ke niisaha tyehε, tesē pe yāhāyīŋfa bye ne. ⁷ Pe n ke ta ke n waha naan miy Yāhā nawee- ne, ma pe yia. Pe n ke ta ke n yīnfar yāā nawee- ter bye na, kui bye nawee- ne, yor ter bye nawee- ne, kāntre bye nawee- ne. ⁸ Kāntrahafa bye ga ba naa ke sey. Ma gbe driyē fegbecāā na, poo kāntrahafa myar sē yrūhū u cīinde yrā yāāfa saba wo ye. U Yāhā Mbapēnge saba kē, u Mbapēnge wii pe ba boo mpar draha wo.

⁹ Wii ma n traha u kai- ngīi yīntaha cā, u luhu yō! ¹⁰ Wii ma pye u yai u napī- n u yigi, pe ga ba ufua yigi. Wii ma pye u yai pe u boo fāŋga na, pe ga ba ufua boo fāŋga na. Loo ne, koo kai- ngīi wo, mpāy

pe n tōr Yāhā nawee- ne, pe yai pe pe ya plāhā pe Yesu sroŋ ta pe Yater.

Ke waygapyāhā wāŋ gii ke yi kāntraha wo

¹¹ Loo kur ye, ta n maha waygapyāhā wāŋ gaa yāā, ke yi kāntraha wo. Ke pye yīhī syāŋ ne mbapēnge dyaŋ, ma naa n pāā mii ke nwongbāŋ wātrūhū dyaŋ. ¹² Ke naa ke waygapyāhā wāŋ wācir yīnfar kangbāhā pye ke yīnde na. Ke n kāntrahafa bye ta pe n ke waygapyāhā wāŋ wācir sey, koo gii ke ba kuāy fāŋga ne, ma ba jaa. ¹³ Ke naa kangbāhā pye ma sya naa n ta, naa n naa n yir yāhāyīŋ na, ma tege naa n too kāntraha na nawee- yīnde na. ¹⁴ Ke naa kāntrahafa wlaŋ koo syi, ke kangbāhā ne. Pe ba ke ta ke n waha naa ke pye ke waygapyāhā wāŋ wācir yīnde na. Ke n kāntrahafa ta pe n ke waygapyāhā wāŋ wācir yirfua gbihi ta, koo gii ke ba kuāy yūntrūhū ne, ma ba jaa, ma nii yrāŋ na. ¹⁵ Pe n ke ta ke n waha yrā tefay fua le ke waygapyāhā wāŋ wācir yirfua na, ke nii n pāā. Nawee- mpāy bye pe sē naa kānklūy gbāā ke waygapyāhā wāŋ wācir yirfua yaha ye ye, ke n ta pe n pe boo. ¹⁶ Pe kicar, pe wāle ne, pe nangbām ne, pe nawām ne, pe yāmpa ne, mpāy ne pe wee yāmpa ye, ke n ta pe n puhu gbāā poo bye na, kāndigi koho na, kaa na wakui na. ¹⁷ Loo na, waa saha ngaa par ye, waa saha ngaa cāā troho ye, mii ke waygapyāhā wāŋ puhu wee u na ye. Ke puhu kē ke myaha ne, kaa na ke myaha limor.

¹⁸ Laantor wīi ne nde: Wii ma pye kacān ne, u ke waygapyāhā wāŋ limor cā. Ke limor ma wācεŋ waa myaha limor ne, koo kē yīitāā gbeetāā, tesē kuay ne.

14

U Yāhā Mbapēnge tesē mpāy ne u sya yaha

¹ Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma u Yāhā Mbapēnge yāā ke yāŋ nge

yīn na pe n yee Syō. Nawee-nyerkuay fle sēnsye syām pye u ne. U Mbapēnge myaha ma suhu u Mbapēnge Tuhufua myaha ne, te ba yrūhū pe wakuhu na. ² Ta n luhu yīmbui laa ne, le yir yāhāyīn na mii langbāy tēn dyan, mii yāhāgbāā tēn dyan. Yīmbui lii tē luhu, le pye mii kornjongbāyfa dyan pe te pēn. ³ Pe nabuar naa yaanfān le ke Yāhā nangbān niisayūhū yaha ye, te yrān wān wāy tesyar yaha ye, te nanler ne. Waa sē pye u ga waha koo yaa cā mii pe nawee-nyerkuay fle sēnsye syām sē me ye, poo mpāy pe ba sya yaha kāntraha na. ⁴ Poo me mpāy ne, pe sē pe ya wluhu tyatyāhā wāpyen kuε ye ye, ma kuee gbεgbε. U Mbapēnge ma n gaha teelii teelii, pe ma u ne. Nawee- byε wo, poo me nawee-mpāy ne pe cāā sya yaha Yāhā kē u Mbapēnge ne. ⁵ Kawar sē n yi pe yē wo ye. Wāpee laa wee pe na ye.

Yāhāyīn tēnlehe tāā Yāhā kasāhā wīl pāā

⁶ Ta n maha yāhāyīn tēnlehe waa yāā, u n yir yāhāyīn telai wo. Yāhā kapāyīl lii wākuayāā wee le na ye, le pye u ye wāpāā wīl driyēfa ye, kāntrε byε nawee- ne, nawee- ter byε ne, yor ter byε nawee- ne, kui byε nawee- ne. ⁷ U naa le pāā fānga ne ma yee: «-Ye naa n fya Yāhā na, -ye naa ke miingbān gboho! Ye sē yāā, ke kasāhā yale nō wa. Koo gi ke yāhāyīn tāhā, kāntraha ne, muhulangbān ne, lōr yisar ne, -ye naa ke sey!»

⁸ Yāhāyīn tēnlehe syān wuhu waa ter n taha, ma nii n yee: «Le too, le kungbāy Babilōn too, loo lii le kui byε nawee- ta pe n dye tyatyāhā wo, mii defīl wofa dyan wāwōyai wee pe na ye.»

⁹ Yāhāyīn tēnlehe tāā wuhu waa ter n taha mii na, ma nii le pāā fānga ne ma yee: «Wii u ke waygapyāhā wān sey ke yirfua ne, ma maha ke puhu gbāā u wakui na, kaa na u koho na, ¹⁰ ufua -sē ga ba

Yāhā ncafūhū defīl wō ke ncafūhū sekui wo, ngaa gε saa le wlāhā woo defīl nwo wo u n nii yaayaa ye. U ga naa fεngbān sya naa laam wo, maha naatarmiy ne ke wo, pe yāhāyīn tēnleheyōm yaha ye, u Yāhā Mbapēnge ne. ¹¹ Mpāy pe ke waygapyāhā wān sey ke yirfua ne, tesē mpāy ne ke puhu gbāā pe na, pe fεngbān naawur n yir yalebye wāyeryāā wee ye. Wūū saa pye yāā poo na kueekuee ye, ke yai ke yīmper.»

¹² Loo ne, mpāy pe n tōr Yāhā nawee- ne, pe yai pe pe ya plāhā ke Yāhā kānde katan wāyār ne, tesē pe Yesu wātan ne pe Yater.

¹³ Ta n luhu yīmbui laa ne, le yir yāhāyīn na, ma ra pye ma yee: «Ma yai ma nde yrūhū ma yee: Ma gbe yagaa na, mpāy pe n ku le Yesu kānde wo, poo wīl n tāy!» Yāhā Yrā bya n yee, āwā cīinde ne, a loo na pe ga wūū pe tēn ne, a pe kayūhū ma ke n taha pe na.

Driyē wāsāhā yale

¹⁴ Ta n yee ndoo ga yān, ma yāhāsyōr raa yāā wāfir. Waa ba tege nii te yāhāsyōr na. U pye mii nawee dyan. Yīnfua sān nkifai laa pye u yīn na; yūnklūhū gaa pye u koho wo, ke yē wātāy!

¹⁵ Yāhāyīn tēnlehe waa n yi ke yāhāyīn Yāhā kangbān wo, ma pāā fānga ne wii ye u ba nii te yāhāsyōr na, ma u pye ma yee: «Yir, ma kāntrahafa pēn! Ma sē yāā, pe wīl ma mii dir dyan te gbeyale nō wa. Ma yūnklūhū gbe, ma re dir wān kuāy!» ¹⁶ Wii u ba tege nii te yāhāsyōr na, u n u yūnklūhū gbe kāntrahafa myaha na; kāntrahafa n gbe mii dir wān dyan pe ne gbe.

¹⁷ Yāhāyīn tēnlehe waa n maha yi ke Yāhā kangbān wo. Yūnklūhū pye u bya ye, ke wātāy! ¹⁸ Yāhāyīn tēnlehe waa n maha yi ke Yāhā diŋ yisaha fla na. Naa fānga pye u ye. U n pāā fānga ne yāhāyīn tēnlehe wii ye yūnklūhūtāhā pye u ye, ma u pye ma yee: «Ma yūnklūhūtāhā gbe, ma

kāntraha defīi katyisan kuāy; ma sē yāā, kāntraha defīi katyipir nō wa wāgben na.» ¹⁹ U n u yūnklūhū gbe kāntrahafa myaha na, ma tēn tē pe na mii defīi katyipir dyaŋ tuu kuāy, ma miy le wāā tyahangbāŋ wo, pe pii pe n tāhā na. Yāhā ncafūhū tyahangbāŋ kē koo ne. ²⁰ Pe n pe kāntrahafa tāhā defīi pii dyaŋ le klo kānkāy na. Ntōr n cāāŋ yi ga deydey, kilo kure gbeebua syi. Pe wācuhu ga waha nsyāŋ yigi ke yē tāy.

15

Yiafa yay

¹ Loo kur ye, ta n kayarngbāy laa yāā yāhāyīŋ na, fānga wīi! Le pye yāhāyīŋ tēnlehe kuasīi; kayīhī kuasīi wāpyeŋ fānga ba le soho pe koho wo. Koo kayīhī kuasīi ngīi kē ke ma kur kure wūhū. Koo ma kua, te Yāhā ncafūhū -sē kua.

² Loo kur ye, ta n ke yāhāyīŋ fla kāntraha yāā ke laha, ma nii yelyel sesantīhī dyaŋ, ma maha nii mii ke wlāhā naa ne. Mpāy pe ba ke waygapyāhā wāŋ yia, ma ke yirfua sye, ke myaha limor ne, ta n maha poo yāā. Pe ba yir yer ke kāntraha nge na, ke ma yelyel mii sesantīhī dyaŋ. Yāhā kornjuey pye pe ye koho wo. ³ Yaa gii u Yāhā tēntē Musa naa ke le, tesē u Yāhā Mbapēnge yaa ne, pe naa koo le ma yee:

«Yīŋfua Yāhā,
mboo wii taa ma tāŋ kai- bye
fānga ne,
nkāy taa pye ke gbaha,
ma maha laam wo nawee- kē.
Kāntre bye nawee- Yīŋfua,
ma sron kai- bye ne,
ma maha ma cīinde!

⁴ Yīŋfua, yoo syi ma u saa fya
ma miingbāŋ na ye?

Yoo syi ma u saa ma miingbāŋ gboho
ye?

Ma sē yāā, mboo ya kē ma kai- laha.
Kāntre bye nawee-
ga ba naa kānklūy gbāā ma
yaha ye,

kai- nkāy taa n pye nawee- na,
pe cā ke sron.»

⁵ Loo kur ye, ta n yāhāyīŋ yāā ke yār, ma maha ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ yāā ke yār. Ke Yāhā niisaha ma koo laam wo. ⁶ Pe yāhāyīŋ tēnlehe kuasīi mpāy ke kayīhī kuasīi ba le soho pe koho wo, pe n yi ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ wo. Pe kalen pye faafīi, ma maha n yehē palpal. Pe ba sān sapaha pua pe ntray wo. ⁷ Te yrāŋ wān wāy resyar wāŋ neŋ gaa n Yāhā ncafūhū sān cāyīhī kuasīi wāā pe yāhāyīŋ tēnlehe kuasīi kē, Yāhā gii ke ma yrāŋ yalebye, wākuyāā wee ke na ye.

⁸ Yāhā nayōr tesē ke fāngangbāŋ ne, too n ta naawur n ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ yīi, waa saha dye ke wo mii pe yāhāyīŋ tēnlehe sē ba ke kayīhīpee kuasīi pye wa ye.

16

Yāhā ncafūhū cāyīhī kuasīi

¹ Loo kur ye, ta n luhu yīmbui laa ne, le yir ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ laam wo fānga ne, ma pe yāhāyīŋ tēnlehe kuasīi pye ma yee: «-Ye ka, yaa ke Yāhā ncafūhū cāyīhī kuasīi woo kāntraha na!»

² U yāhāyīŋ tēnlehe cir n ka, ma ga u cāyīi woo kāntraha na. Narpeer raa n yi nawee- na, te wāyaa! Poo me nawee- mpāy ne, ke waygapyāhā wāŋ puhu pye pe na, pe n naa ke yirfua sey.

³ U yāhāyīŋ tēnlehe syāŋ wuhu n u cāyīi woo muhulangbāŋ wo. Ke loho n nii mii nakugu ntōr dyaŋ. Yrāŋ wān tii bye te pye ke muhulangbāŋ wo, te bye n ku.

⁴ U yāhāyīŋ tēnlehe tāā wuhu n u cāyīi woo lafey lor wo, tesē lor yisar bye ne. Te lor bye n nii ntōr. ⁵ Loo na, yāhāyīŋ tēnlehe wii u ma lor bye yīŋ na, ta n luhu tuu yee: «Ma sron, taa kasāhā nde ta le sron, mboo wii taa ma Yāhā, ma maha pye le nii wa Yāhā, ma kai- bye laha. ⁶ Pe ma nawee- ntōr woo cīinde, ma suhu ma kaplāŋ tōrfa bya ntōr ne. Yagaa,

ma ntõr wãã pe kē pe wɔ. Le yai pe ne.» ⁷ Ta n luhu yĩmbui laa ne, le yir ke Yãhã diŋ yisaha fla na ma yee: «Ãwã, Yĩŋfua Yãhã, mboo wii taa ma kai- bye fãnga ne, ma kasãhã ma cĩinde, ma maha sron!»

⁸ U yãhãyiŋ tēnlēhe resyar wuhu n u cãyi wo woo yai na. Kãnde n wãã yai kē ke nawee- suhu ke naa ne. ⁹ Karwrampihi gaa n nawee- suhu, pe n nii Yãhã miingbãŋ tyehē, koo gi kayĩhĩpee ngĩ wãpyeŋ fãnga ma ke ye. Pe n maha sye, pe sē pe kapee- wãpyeŋ miy yaha ma Yãhã miingbãŋ sey ye.

¹⁰ U yãhãyiŋ tēnlēhe bua wuhu n u cãyi wo ke waygapyãhã wãŋ nangbãŋ niisaha na, wam mpãy syi n too tã ke waygapyãhã wãŋ kãntraha na. Ke wãyaa n ta, nawee- n nii pe yĩnkãhã nɔ. ¹¹ Pe n Yãhã tyehē ke wãyaa wĩ na, pe supleŋ wĩ ne. Pe n maha sye, pe sē yi kãã pe kapee- wãpyeŋ kãnde wo ye.

¹² U yãhãyiŋ tēnlēhe kuay wuhu n u cãyi wo lafengbãŋ gaa na, pe n yee Yefrahate. Ke loho bye n waha kãã, ma tersaha yaha yĩŋfa mpãy kē pe n yi kãntraha yai darkue ye. ¹³ Loo kur ye, ta n sãndãpee tãã mpãy yãã mii ncasãr dyaŋ, ma nii n yi te ya wuhu na, nen ke nwɔngbãŋ wãtrũhũ yē wo, nen ke waygapyãhã wãŋ yē wo, nen u kawar Yãhã kaplãŋ tɔrfua yē wo. ¹⁴ Poo me sãndãpee mpãy ne pe yēgbãã wũhũ pye. Poo sãndãpee tãã mii n gaha kãntraha yĩŋfa wãã, pe n ga te naan miy Yãhã na ke perngbãŋ per na, Yãhã gi ke ma tãŋ kai- bye fãnga ne. ¹⁵⁻¹⁶ Pe sãndãpee n pe kãntraha yĩŋfa wãã ta teelaa fla wo pe n yee yeberē yor wo Yarmajedõ.

U Yĩŋfua Yesu yee: «Luhu, n ga pa yuhu wãŋ syi dyaŋ, waa saa yi le cãŋ na ye. Wii u n kuee yrãŋ na yalebye, u nayre ne u kadye na, woo wĩ n tãŋ, u saa ba yi naa n yãr naploho ne, pe n u yãã fyar n u yigi ye.»

¹⁷ U yãhãyiŋ tēnlēhe kuasĩ wuhu n u cãyi wo wãã ncaha kue

ye. Yĩmbui laa n yir fãnga ne ke yãhãyiŋ Yãhã kangbãŋ wo, ke Yãhã nangbãŋ niisayũhũ fla wo ma yee: «Le kua yagaa.» ¹⁸ Yãhã n yehē tehe yē gaa, yĩmbuhu nkãŋ ne, yãhãgbãã tēŋ taa ne, kãntraha n yehē fãnga ne. Ma gbe nawee wãtãhã cãã na, ke syi kãntraha wãyehē nge syi sē yãã yãã ye, ke fãnga ba gboho ter. ¹⁹ Le kungbãŋ n la cer fle tãã, kãntraha kui bye n yoho tãŋ. Le kungbãŋ lii pe n yee Babilon, Yãhã sē faha le yaha ye. Ke n ta pe Babilonfa n ke defĩ cãyi wo, ke ncafũhũngbãŋ defĩ. ²⁰ Kãntre rii syi langbãŋ te gbey le, te bye n plaha, yãŋ ge sē maha yãã nantãŋ ye. ²¹ Sesantĩhĩngbãŋ taa n yir yãhãyiŋ na, ma ba too nawee- na. Pe nawee- n Yãhã tyehē ke sesantĩhĩngbãŋ kapee- wĩ na, le wĩ nen wãndege pye mii yĩnkuai gbengbeyĩhĩ syãŋ dyaŋ gblihi ne. Le kapee fãnga ba gboho ter.

17

Le kungbãypihii lii le ma mii canaandile wãŋ syi dyaŋ

¹ Pe yãhãyiŋ tēnlēhe kuasĩ mpãy ke cãyihi kuasĩ ba le soho pe koho wo, poo nen waa n pa, maa ra pye ma yee: «Pa, ra n ma yar le kungbãypihii nde ga pēn mii syi dyaŋ, le kungbãypihii lii le fãã lafey buar tãŋ, loo lii le ma mii canaandile wãŋ syi dyaŋ. ² Kãntraha yĩŋfa dye tyatyãhã wãpyeŋ wo le ne, kãntraha nawee- bye le tyatyãhã wo mii defĩ wɔfa dyaŋ, wãwɔyai wee pe na ye.»

³ Yãhã Yrã Fãnga n ra yigi, u yãhãyiŋ tēnlēhe n ra gbe ga tēyãfũũ klo laa laam wo. Ta n ga cɔɔ waa yãã, tuu tege nii ke waygapyãhã wãŋ gaa na wãyãhã, myar raa ne te yrũhũ ke kadye na, Yãhã wãtyehē myar. Koo waygapyãhã wãŋ nge pye yiy kuasĩ ne, yĩhĩ sēnsye ne.

⁴ U cɔɔ pye nangbãŋ nayre ne tuu ba le wãyãr, sãn wãn ne u kadye na busãã, kãncrãŋ nkãŋ ter ne nawũũ sē ke dir yey ye. Sãncĩ laa pye u koho wo, le ba yĩ u tyatyãhã wor

ne. ⁵ Myaha gaa ba yrūhū u wakui na ma yee Babilon, waa sē ba ke yīntaha cā yāā ye. Le ba yrūhū ma yee: «Kungbāy nde pe n yee Babilon, canaandi n yi le wo, driyē kapee- ter bye ne.» ⁶ Yāhā nawee-busāā ntōr woo le kungbāy nde wo, tesē mpāy ntōr ne pe ba sron le Yesu kānde wo. Ta n le kungbāy yāā mii le poo ntōr wo, pe n le yigi mii canaandile dyaŋ, tuu sēm wo pe n u yigi. Tē le yāā ke syi, le n yē gbāā ra na.

⁷ Loo na, u yāhāyīŋ tēnlēhe n ta pye ma yee: «Nwa ta le n yē gbāā ma na? U cōo tuu tege nii ke waygapyāhā wāŋ na, yīy kuasī ne, yīhī sēnsye ne, waa sē le yīntaha cā yāā ye, n ga le tōr ma ye. ⁸ Ke waygapyāhā wāŋ nge raa yāā nge, ke pye faale na, ma ba nii ke wee nantāŋ ye. Ke -sē yai ke ba yi ke wuhungbāŋ wo, ke wīi n kua ke kuāŋ ne. Ma gbe driyē wātāhā na, driyēfa mpāy pe myar sē yrūhū u cīinde yrā yāāfa myar saba wo ye, pe ma ba ke waygapyāhā wāŋ yāā, le ga pe fe gbe, le sya yē gbāā pe na. Ke waygapyāhā wāŋ ke dur ba, ke sē pye la faale na, ma ba nii ke wee nantāŋ ye? ⁹ Kai- nkāy tē ga tōr ma ye, wii ma yee u ga ke war u yai u kacān yāā, maha laantor ne. Te yīy kuasī nde, yāy kuasī ne, le kungbāy le fāā yāy tii yīŋ na, loo lii le ma mii canaandile wāŋ syi dyaŋ. Te yīy kuasī nde, yīŋfa kuasī maha me. ¹⁰ Yīŋfa wām bua too wa, nen ma yīŋ na, u nen yīnfar yale sē nō wa ye. Le ma ba nō, u ga nii yīŋ na yale laale ya. ¹¹ Ke waygapyāhā wāŋ gii ke pye faale na, ma ba nii ke wee nantāŋ ye, koo gē ma mii yīŋfua kuatāā wuhu dyaŋ, ma maha ma pe yīŋfa kuasī mii dyaŋ. Ke wīi ga ba kua ke kuāŋ ne.

¹² Ke yīhī sēnsye ngīi raa yāā, yīŋfa sēnsye me, pe yīnfar yale sē nō wa ye: Pe ga ba yīnfar yāā, pe n nii yīŋ na ke waygapyāhā wāŋ ne yale laale ya. ¹³ Poo sēnsye mii, wīi nen ya ne le ma pe bye laam

wo: Pe pe fāŋga wāā le pe yīnfar ne, pe ke waygapyāhā wāŋ laam wīi pye. ¹⁴ Pe ga ba naan miy u Yāhā Mbapēnge na, u Mbapēnge -sē ga pe yia, woo wii u ma yīŋfa bye Yīŋfua, ma maha ma fāŋgafa bye Fāŋgafua. U Mbapēnge ga ba yia pe na, woo, ma wāā le u nawee- ne. U nawee-mpāy pe naa n sron u kānde wo, pe n pe yāŋ yi, ma pe yee.»

¹⁵ U yāhāyīŋ tēnlēhe n maha ra pye ma yee: «Lōr rii taa yāā le kungbāy fla na, loo lii le ma mii canaandile dyaŋ, too lōr nde, kui nawee- me, nabuar raa ne, kāntre nawee- ne, yor ter bye nawee- ne. ¹⁶ Le kungbāy nde, lii le ma mii canaandile dyaŋ, le wīi ga ba fūhū ke yīhī sēnsye ngīi ye raa yāā, koo ma suhu ke waygapyāhā wāŋ ne. Te ga ba loo canaandile nde wān bye yi kāā u ye, u n kuee wāwahale. Te ga ba u kar kaa, te u gber suhu kāā migimigi naa laam wo. ¹⁷ Ma sē yāā, lii le ma Yāhā laam wīi, Yāhā loo le ke yīhī sēnsye laam wo, ke le pye. Ke bye ga ba yīmbuhu wāā le, ke ke yīnfar wāā le, ke te bye wāā ke waygapyāhā wāŋ kē, ke kai- nkāy bye n sya ba pye, kai- nkāy Yāhā ke yar yaha. ¹⁸ Canaandile wii taa -sē yāā nwo, le kungbāy ne, loo kungbāy lii le ma kāntraha yīŋfa bye yīŋ na.»

18

Le kungbāypihi wāto

¹ Loo kur ye, ta n yāhāyīŋ tēnlēhe waa ter yāā, u yir yāhāyīŋ kue ye, ma tege ba. Fāŋgangbāŋ pye u ye, u nayōr cāā- n kāntraha bye gbe tāŋ.

² U n gbey fāŋga ne ma yee: «Le kungbāy Babilon too, le too! Le nii yagaa sāndāpee niisaha, sāndāpee ter bye dyeniisaha; kānsyāpeer rii te wīi sē yō ye, te ma koo fla na. ³ Ma sē yāā, le kungbāypihi le tyatyāhāpihi defīi wāā kāntre bye nawee- kē pe n wo. Kāntraha yīŋfa dye tyatyāhā wāpyeŋ wo le ne,

pe kântraha cãtrohofa n ngbãñ le nangbãn wãn flãhã tãy.»

⁴ Ta n maha luhu yĩmbui laa ne, le yir yãhãyĩñ na ma yee: «Ta nawee-, -ye yi kãã le klo wo, ye ma n ba wlãhã pe Babilonfa ne pe kapeewãpyeñ wo, ke kayĩhĩ n ba ye dye pe ne wãceñ ye, kayĩhĩ nkãy ke ga ba pe dye. ⁵ Ye sã yãã, pe kapeewãpyeñ taha ta ke ya na, ma sya ga no yãhãyĩñ na. Yãhã sã maha faha pe pyerpeer yaha ye. ⁶ Pe ba naa nawee- pye mii, pe ga ba naa pe bya pye koo syi. Pe ba naa nkãy pye nawee- na, pe ga ke syi fle sũ pye pe na. Pyerpeer cãyĩ lii pe ba wãã nawee- kã, too syi pyerpeer cãyĩhĩ syãñ ga wãã pe kã. ⁷ Pe miingbãñ gii yãã, nangbãn tii ne, ma naa nuhu di le na, koo syi wãfãy ga ta pe na, koo syi wram ne. Ye sã yãã, le kungbãy lii le ma mii canaandile dyañ, le laam ga ma yee, loo nii ke fla na yĩnfasya dyañ, calangusya sã kã loo ne ye, loo saa maha wram cã yãã syisi ye. ⁸ Loo ne, kayĩhĩ nkãy ke ma ke le kungbãy nde sãn, ke bye ga dye per neñ: Koo kã yampeer rii syi ne re n boo, wram ne, fããngbãñ ne. Naa ga le suhu tãñ. Ye sã yãã, Yĩnfua Yãhã gii ke ga le pãn, ke ma fãngangbãñ ne.»

⁹ Kântraha yĩnfa mpãy pe dye tyatyãhã wãpyeñ wo le kungbãypihi ne, ma maha pye nangbãn na le ne, pe ma ba le kungbãypihi wãsuhu naawur yãã, loo yale laam wo, pe ga le kungbãypihi mii wũn, pe sya naa yĩntãm yi. ¹⁰ Pe ga ba fya le kungbãypihifa fen na, pe dey yer, pe naa n yee: «Kapee laa syi! Kapee laa syi! Eh Babilon, klo nde ba gboho, ma maha pye fãnga ne! Yale laale ya nsoho wo, ma ma wãpãn yãã tãñ!»

¹¹ Kântraha cãtrohofa bye le mii wũn, ma sya yĩntãm yi, waa wee nantãñ tuu ga naa pe wãn par pe ye ye: ¹² Too ne sãn ne, wargbe ne, kãncrãñ nkãy ter ne nawũũ sã ke dir yey ye; nangbãn faha ter bye ne, katyiyõr ter rii ne te sã n yãã farfar ye, syenkãhã wãta wãn ter bye ne,

nangbãn katyiyõr wãn ne, deyẽ wãn ne, ntãn wãn ne, ntẽmbayũhũ wãn ne; ¹³ tyũhũ wãn ter bye ne, lasekole wãn ter bye ne, myer ne, wusuna ne, defĩ ne, sãm- ne, miy ne, bur sye ne, yar ne, mbaa ne, nsyã ne, wootorngbãy ne, nawee- ge ne. ¹⁴ Pe ga ba naa n pãã pe kungbãypihifa ye pe yee: «Wãn tii bye tee ba ke ta ye wãn, te wĩ kua; ye wangbãy ma suhu ye nangbãn wãn ne, te bye wĩ kua ye ye, ye saa te yãã yãã nantãñ ye!» ¹⁵ Cãtrohofa mpãy pe naa cãã troho le kungbãy nde wo, ma gbãñ, pe ga ba fya le kungbãypihifa fen na, pe dey yer; pe ga ba naa pe mii wũn, pe naa yĩntãm yi, pe naa n yee: ¹⁶ «Kapee laa syi! Kapee laa syi! Faayũhũ naa n yãã kungbãy nde wo, nangbãn faha ne wãyãr; sãn wãn pye, kãncrãñ nkãy ter ne nawũũ sã naa ke dir yey ye. ¹⁷ Yale laale ya nsoho wo, too nangbãn wãn nde bye wĩ kua kãã, ngaa ge wee nantãñ ye.»

Te salangbãy yĩnfa, ma suhu mpãy ne pe gbe ma n gaha yrãhã ye, pe salangbãy tẽntẽfa ne, mpãy ne pe pe yẽ digi ke muhulangbãñ yĩñ na, pe bye ba dey yer. ¹⁸ Pe naa le kungbãypihi wãsuhu naawur yãñ, ma naa n tẽ ma yee: «Kungbãy nde syi ter sã pye yãã ye!» ¹⁹ Pe naa wram wĩ pye, ma naa le mii wũn, ma naa yĩntãm yi, ma nii n tẽ ma yee: «Kapee, kapee le kungbãy dye! Mpãy bye pe ma salangbãy ne muhulangbãñ yĩñ na, poo bye gbãñ kungbãy nde wale wãn flãhã tãy. Yale laale ya nsoho wo, too wale wãn nde bye kua kãã, ngaa ge wee nantãñ ye!»

²⁰ Yãhãyĩnfa yai pe naa nuhu di le kungbãypihi wãsuhutãñ wĩ na! Yãhã wãm, Yesu tẽnlehe ne, Yãhã kaplãñ tõrfa ne, pe naa nuhu di! Ye sã yãã, kapee- nkãy le kungbãypihifa pe naa n pye pe na, koo wĩ ne Yãhã pe pãn.

²¹ Loo na, yãhãyĩñ tẽnlehe fãngafua waa n ntẽmbangbãñ gaa gbe, ke wãgboho tra dyañ, ma ke

miy le wãã muhulangbãñ wo ma yee: «Kungbãypihi nde pe n yee Babilon, le ga ba miy tege wãã tãã ye fãnga ne, ntëmbangbãñ nge wãñ syi dyañ, waa saa maha ke yãã yãã nantãñ ye. ²² Waa saa maha kornjongbãyfa wãpën mii luhu yãã nantãñ le klo wo, yay lefa ne, fleñ wuufa ne, tũütũ wuufa ne ye. Waa saa maha koho tën tëfua waa ter yãã yãã nantãñ le wo, sege wãsege mii ne ye. ²³ Waa saa maha terbuhu cãã-yãã yãã nantãñ le klo wo ye. Waa saa maha cafãñ yigifa yĩmbuhu luhu yãã le klo wo ye. Ye sã yãã, loo klo nde cãtrohafa me, pe ba gbãñ ma ter driyë wãm bye yaha. Tekãñ wũhũ naa n pye le klo wo, ma naa nawee-plaha naa n le kãmpee wo. ²⁴ Ke Babilon laam wo, Yãhã kaplãñ tãrfa ntõr yãã ke laam wo, Yãhã nawee-ntõr ne. Nawee- mpãy bye pe pe boo fãnga na kãntraha na, pe ntõr yãã le kungbãypihi wo. Loo ne le kungbãypihifa n pën.»

19

¹ Loo kur ye, ta n luhu nabuar raa yĩmbui ye yãhãyĩñ na, le naa n yee fãnga ne ma yee:

«Aleluya, -ye naa Yãhã sey!

Koo kã ke nawee- sya n yaha;
ke miingbãñ gboho, fãngangbãñ
ma ke ye.

² Ke kasãhã ma cĩinde, ma maha sron.

Ye sã yãã, le kungbãypihi lii le pye canaandile dyañ,
ma naa nawee- klaha- le ty-
atyãhã ne,
Yãhã le pën.

Le bii Yãhã tëntë- boo; koo kã Yãhã n le pën.»

³ Le nabuar yĩmbui n maha yee: «Aleluya, -ye naa Yãhã sey! Wãkuayãã wee le kungbãypihi wãsuhu naawur na ye!» ⁴ Te nanler gbey tesë wãý tesyar, ma suhu te yrãñ wãn wãý tesyar ne, te n kãnkũy gbãã, ma Yãhã sey ke nangbãñ niisayũhũ wo ma yee:

«Amën, le nii ke syi! Aleluya, -ye naa Yãhã sey!»

U Yãhã Mbapënge tesë u cafuë ne

⁵ Yĩmbui laa n yir ke nangbãñ niisayũhũ fla wo ma yee: «-Ye naa Yãhã sey, yii mpãy bye tee ma ke tëntë-, mpãy ne pe nagboho ta ke na, pe wãle, pe kicar ne!»

⁶ Loo kur ye, ta n luhu nabuar raa yĩmbui ne, mii langbãý tën dyañ, maha yãhãgbãã tën dyañ. Pe naa n yee:

«-Too naa Yãhã sey!

Ye sã yãã,

wo Yĩñfua Yãhã gii ke ma kai-
bye fãnga ne,
ke ke yai ta ke n pa!

⁷ -Too naa nuhu di laantãr ne,
wo naa Yãhã miingbãñ gboho!

Ye sã yãã, u Yãhã Mbapënge nuhu yale no wa,

u nuhu tii te ma mii casyar nuhu
dyañ,
u cafuë n u ya gbihi ta wa.

⁸ Pe kãnde wãã u cafuë kã
u n nangbãñ nayroho le,
koo gii ke ma wãfĩ perper,
teele laa wee ke na ye,
ma maha n yehe palpal.»

Le nangbãñ faafĩ nde, Yãhã nawee-
kasron kã le ne.

⁹ U yãhãyĩñ tënlehe n ta pye ma yee, n le yrũhũ, a mpãy pe yee u Mbapënge casyar dir na, poo wĩ n tãý. U n maha yee, a Yãhã yë kaplãñ kã cĩinde. ¹⁰ Ta n too kãnkũy na u yaha ye, ndoo ga u sey, u n sye ma ra pye ma yee: «Ma'a n le pye ye! Naa Yãhã koo sey! Yãhã tëntële kã ra ne ma wãñ syi dyañ, tesë ma Yesu kãndeyãrwai mpãy ne pe ma cĩinde lii ne Yesu Crise le yar. Loo maha ne kaplãñ nkãý ne Yãhã Yrã ke le nawee laam wo, Yesu wĩ na.»

Yiafua wii u dugu nii nsyãnfũ na

¹¹ Loo kur ye, ta n yãhãyĩñ yãã ke yãr, nsyãñ gaa n yi, wãfĩ. Wii u ba dugu nii ke na, u myaha Kasronfua, maha Cĩindefua. U nawee- wãsãhã ter sron, u naan miy kasron myaha ne. ¹² U yĩmpë n yehe naa wãñ syi.

Yĩnfua nkifaha nkāy pye u yĩŋ na. Myaha gaa pye ke ba yrũhũ u na, waa sē ke cã mii woo ya sē kē ye. ¹³ Nayroho gii tuu ba le, ntõr teebehe pye ke na. U myaha kē: Yāhā Yē Yor. ¹⁴ Yāhāyĩŋ seraasyi ndrey naa n taha u na. Pe seraasyi ba dugu nsyānfīi na, ma nangbāŋ nayre le wāfīi perper, teele laa wee te na ye. ¹⁵ Yũnrũhũ gaa naa n yi u nsyānfīi dugufua yē wo fēnfēn. U ga ba kãntre bye nawee- gbā le ne. U ga ba nii pe yĩŋ na fānga ne. Mii pe defīipii tãhã, ma pe yĩ tyahangbāŋ wo mii, u ga ba driyēfa tãhã koo syi Yāhā ncafũhũngbāŋ tyahangbāŋ wo, Yāhā gii ke ma tãŋ kai- bye fānga ne. ¹⁶ Myaha gaa ba yrũhũ u nayroho na, u troho ne, ma yee: «Fāngafa bye Fāngafua, maha yĩŋfa bye Yĩnfua.»

¹⁷ Loo kur ye, ta n yāhāyĩŋ tēnlēhe waa yāã, tuu yir yer yai laam wo. Kānsyām mpāy bye pe naa n yir ncaha ye, u tēnlēhe n tē fānga ne te ye ma yee: «-Ye ba yii wāã te Yāhā dingbān na! ¹⁸ -Ye ba yĩŋfa nakur kar kaa, naanmiy yĩŋfa nakur kar ne, pe fāngafa kar ne, te nsyāy kar ne, te nsyāy dugufa kar ne, nawee- bye kar ne: Yāmpa, mpāy ne pe wee yāmpa ye, pe wāle ma suhu pe kicar ne.»

¹⁹ Loo kur ye, ta n ke waygapyāhã wāŋ yāã, ma suhu kãntraha yĩŋfa ne, pe seraasyi ndrey ne, pe pe ya wāã, ma ga naan miy u nsyānfīi dugufua na, woo tesē u seraasyi ndren ne. ²⁰ Too naan wāmiy na, pe n ke waygapyāhã wāŋ yigi, ma suhu u kawar Yāhā kaplāŋ tōrfua wii ne u naa kangbāhã pye ke waygapyāhã wāŋ myaha ne. Woo kē tuu ba nawee- wlan koo kangbāhã ngĩ wāpyen ne, pe n ke waygapyāhã wāŋ puhu gbāã, ma naa ke yirfua sey. Ke waygapyāhã wāŋ, ma suhu u kawar Yāhā kaplāŋ tōrfua ne, pe n pe miy le wāã yrāŋ ke naangbāŋ laam wo, maha naatarmiy ne ke wo. ²¹ Mpāy pe kuee, ke yũnrũhũ n poo boo, yũnrũhũ gii ke n yi u nsyāŋ

dugufua yē wo. Pe kānsyām bye n pe nakur kar kaa yai.

20

Setane pua yigi yaha dye- yĩbua

¹ Loo kur ye, ta n yāhāyĩŋ tēnlēhe waa yāã, tuu yir yāhāyĩŋ na, ma tege n pai. Ke wuhungbāŋ karn- dohopua pye u ye koho wo, tesē ntēn namingbāŋ gaa ne. ² U n ke nwōngbāŋ wātrũhũ yigi, koo kē ke faale nwoho ne, koo kē u sãndāpee yĩnfua ne, koo kē Setane ne. U n ke pua yigi yaha dye- yĩbua. ³ U yāhāyĩŋ tēnlēhe n ke miy le wāã ke wuhungbāŋ wo, ma ke yē gbāã tã u karndohopua ne, ma maha ke mar yigi. Loo na, ke nwōngbāŋ wātrũhũ saha naa kãntre kui nawee- wlan nantāŋ ye, ke dye- yĩbua n sya ba tã. Ke dye- yĩbua kur ye, ke yai ke ba yār yaha yalaale ya.

⁴ Ta n maha niisayõr raa yāã. Mpāy pe nii te na, fānga n wāã pe kē pe naa nawee- sãhã. Ta n maha mpāy yāã pe naa le Yesu cĩinde pãã nawee- ye, tesē ke Yāhā kaplāŋ ne, pe n pe boo fānga na loo wĩ na. Poo me, pe sē ba ke waygapyāhã wāŋ sey ke yirfua ne ye, pe ba sye, pe sē ke waygapyāhã wāŋ puhu gbāã pe wakuhu na pe klue ne ye. Poo n yir gbā wo, ma nii yrāŋ na, ma nii yĩŋ na u Yāhā Yĩndefua Crise ne dye- yĩbua.

⁵ Loo ne ke wāyir cir ne gbā wo. Ma yi kãã poo na, mpāy bye pe bii ku, pe saa dur ba yrāŋ na mii ke dye- yĩbua sē tã wa ye. ⁶ Mpāy pe koo wāyir cir nge yir gbā wo, poo wĩ n tãy. Poo saa ke tehe syāŋ gbā ku ye. Pe ga ba nii tēntē- Yāhā ye, u Yāhā Yĩndefua Crise bya ye. Pe ga ba nii u Crise ne kai- bye yĩŋ na dye- yĩbua.

Setane wĩ kua u kuāŋ ne

⁷ Ke dye- yĩbua maa kua, Setane ga yi yaha ke wuhungbāŋ wo. ⁸ U ga yi ga u ga kãntre kui bye nawee- wlan, poo me pe Gõkefa tesē pe Magõkefa ne. U ga pe wāã, pe n naan miy Yāhā na. Pe ga

syar flā wāŋ syi, yě wee pe na ye. ⁹ Pe n kântraha bye gbe tâ, ma pe Yâhâ nawee- gbey le, tesê le Yâhâ kungbây ne, loo lii le wîi n tây Yâhâ ye. Naangbāŋ n yir yâhâyîŋ na, ma ba pe bye suhu boo. ¹⁰ Loo na, u sândāpee yîŋfua wii u pe wlaŋ naa n le kāmpee-wo, woo n miy le wāã ke naangbāŋ laam wo, maha naatarmiy ne ke wo. Ke waygapyâhâ wāŋ, tesê u kawar Yâhâ kaplāŋ tōrfua ne, poo bii cāã miy le wa ke laam wo. Pe ga naa n fāy ke wo yalebye, wākuayāã saa pye le na ye.

Te kur kue kasāhā

¹¹ Loo kur ye, ta n ke nangbāŋ niisayūhū yāã, ke pye wāngbāŋ, wāfigi. Wii u yai koo fla wānii ne, u ba tege nii ke wo. Kântraha tesê yâhâyîŋ ne, te wîi n kua kâã te kuāŋ ne, waa sê maha te yāã yāã ye. ¹² Loo kur ye, mpāy pe ku wa, ta n pe yāã, pe yir yer ke nangbāŋ niisayūhū yaha ye. Sabar raa n yār. Saba waa ter n maha yār, wii, cîinde yrā yāãfa myar yrūhū le yaha u laam wo. Mpāy pe ku wa, pe wāle, pe kicar ne, kai- nkāy pe bii pye pe yrāŋ cāã na, ke bii yrūhū le yaha te sabar wo. ¹³ Mpāy pe bii ku kuee loho wo, pe n yi te wo. U gbā yîŋfua, tesê u nakur klo yîŋfua ne, pe n pe nawee- bye yi wāã, mpāy pe bii ku wa. Pe bye n wāsāhā yāã, kai- nkāy wîi na pe bii pye pe yrāŋ cāã na. ¹⁴ U gbā yîŋfua, tesê u nakur klo yîŋfua ne, pe n miy le wāã ke naangbāŋ laam wo, koo gii wāfegeyāã wee ke na ye. Koo kê ke tēhe syāŋ gbā wāku ne. ¹⁵ Mpāy pe myar sê yrūhū le u cîinde yrā yāãfa saba wo ye, poo bye n miy le wāã ke naangbāŋ laam wo pe kuāŋ ne.

21

Ke yâhâyîŋfāŋ tesê ke kântrafāŋ ne

¹ Loo kur ye, ta n yâhâyîŋfāŋ gaa yāã, kântrafāŋ gaa ne. Ke faale yâhâyîŋ, ke faale kântraha ne, te wîi

ba kua kâã gbegbe, ngaa sê maha pye yāã ye. Muhulangbāŋ loho gaa ter sê maha pye yāã nantāŋ ye. ² Yâhâ n ke kungbây nō wāã, ke Yurusalemfāŋ, ke n yir yâhâyîŋ na ma tege n pai. Ta n le kungbây yāã, pe le gbihi mii cafuē dyaŋ pe u gbihi, ma n gaha u ne u puai wāãsaha wo. ³ Ta n luhu yîmbui laa ne, le yir fānga ne ke nangbāŋ niisayūhū fla na ma yee: «Le nde, Yâhâ ke niisaha ta nawee- nsoho wo. Ke ga ba nii pe ne, pe n -sê nii ke nawee-. Yâhâ gē ga ba pye pe ne. ⁴ Ke ga ba pe yîntām bye tēn pe kê. Nawee- saa ba naa n ku nantāŋ ye, wram saa ba pye yāã ye, miiwūn ne ye, wāfāy gaa ter ne ye. Faale wūhū saa ba pye yāã nantāŋ ye.»

⁵ Loo na, wii u ba nii ke nangbāŋ niisayūhū wo, u n yee: «Yagaa, n ga kai- bye ta ke n nii kafūhū.» Loo kur ye, ta n luhu, a n ke kai- yrūhū, a ke pāã mii le ga pye koo syi. ⁶ Wii u ba nii ke nangbāŋ niisayūhū wo, u n maha yee: «Le kua! Ndoò kê ke Alefa tesê ke Womega ne. N pye kai- bye fegbesaha na, tesê ndoo kê n ga ba pye ke kuasaha na. Loho fāã ma pye wii na, n ga ba plege loho wāã u kê faa u n wo, plege loho gii ke cîinde yrā wāã nawee kê. ⁷ N ga ba loo kayîi nde wāã wii kê u yia, ma kuee yai tāŋ le Yâhâ kānde wo. N ga ba nii Yâhâ u ye, u n nii ra puee. ⁸ Ma -sê yee mpāy na, pe le Yâhâ kānde wāyār wāfāy wîi sye, mpāy ne pe Yâhâ wîi sye, mpāy ne pe plaha kāmpee- wo, naboofa ne, tyatyâhâ pyefa ne, tekāŋfa ne, mpar wān tēŋfa ne, kawarfuafa bye ne, poo niisaha ga ba pye ke naangbāŋ laam wo, maha naatarmiy ne ke wo. Koo fla kê ke ma pe gbā tēhe syāŋ wuhu fla.»

Le Yâhâ kungbâyfuē nayōr

⁹ Pe yâhâyîŋ tēnlehe kuasîi mpāy pe pye ke kur kue kayîhî cāyîhî kuasîi ne pe koho wo, poo nen waa n pa, maa ra pye ma yee: «Pa, ra n ba u Yâhâ Mbapēnge cafuē yar ma

na!» ¹⁰ U yāhāyīn tēnlehe n ta gbe ga yānjruhu gaa yīn na, Yāhā Yrā Fānga ne. U n le Yāhā kungbāy Yurusalem yar ra na. Le ba yir yāhāyīn na Yāhā tāy, ma tege ba. ¹¹ Le naa n yehe palpal Yāhā nayōr ne. Le naa n yehe mii ntēmbayōr raa ter dyañ, pe n yee yaspe, kacān wee te dir na ye, ma nii yelyel sesantīhī dyañ. ¹² Le kungbāy ba gbey le ncahajruhu gaa ne, kapahayēr sēnsye syāñ ne, yāhāyīn tēnlehe sēnsye syām ne pe te kapahayēr sēñ. Pe Yiisrefa faale wāle sēnsye syām myar ba yrūhū te kapahayēr na. ¹³ Kapahayēr tāa pye yāhāyīn kue ye, tāa ne yāhāyīn kāmāñ kue ye, tāa ne yāhāyīn kāndigi kue ye, tāa ne yainde dyeter kue ye. ¹⁴ Le kungbāy ncaha ba fāā nii ntēmbangbāy sēnsye syāñ na. U Mbapēnge tēnlehe sēnsye syām myar ba yrūhū te ntēmbangbāy na te ya wuhu na.

¹⁵ U yāhāyīn tēnlehe wii u naa n pāā ra ne, sān kipua kāi laa pye u ye, lii tuu ga ta u le klo tān, te kapahayēr ne, ke ncaha ne. ¹⁶ Le klo wātyīi pye le wāpaha dyañ. U tēnlehe n le klo tān u kipua kāi ne, ma yāā le wātyīi pye kilo naha yīisyāñ. Le wātyīi pye wācēñ le wāpaha ne, le wājruhu ne. ¹⁷ U tēnlehe n maha ke ncaha bya tān. Ke wājruhu pye koho wātān tehe gbeeresyar, tehe resyar ne, nawee wātān na. ¹⁸ Ke ncahajruhu ba fāā ntēmbayōr raa ne pe n yee yaspe. Le klo pye cīinde sān klo, ma naa n yehe palpal fānga ne. ¹⁹ Ntēmbangbāy rii ke ncaha ba fāā nii te na, te bye pye ntēmbayōr rii bye kacān wee te dir na ye. Ke ntēmbangbāñ cir pye yaspe, koo faa wō. Ke syāñ wuhu pye safir, koo wō yāhāyīn wāñ syi dyañ. Ke tāa wuhu pye yagate, koo yrāhā mii gbargbarsyoho cīi dyañ. Ke resyar wuhu pye yemerote, koo wō nyēpēñ wāñ syi dyañ. ²⁰ Ke bua wuhu pye wōnise, koo pye mii yāhāyīn calele dyañ. Ke kuay wuhu pye sahaduan, koo yrāhā ntōr dyañ.

Ke kuasīi wuhu pye kersole, koo pye sān dyañ. Ke kuatāā wuhu pye gberile, koo ma nnan wāñ. Ke kuaresyar wuhu pye topasi, koo ma sōr wāñ syi dyañ. Ke sēnsye wuhu pye kersopraxe, koo wō wam dyañ. Ke sēnsye nen wuhu pye yasani, koo pye bleble. Ke sēnsye syāñ wuhu pye yametise, koo wō kikra wāñ syi. ²¹ Te kapahayēr sēnsye syāñ pye sāmuuyōm mpāy ter. Ke naney bye pye sāmuuyōngbāñ wāñ neñ. Le kungbāy kāmbehe pye cīinde sān, ma maha n yehe palpal fānga ne.

²² N sē Yāhā kangbāñ yāā le kungbāy wo ye. Yīñfua Yāhā gii ke ma tāñ kai- bye fānga ne, koo kē ke ma le kungbāy wo, koo tesē u Yāhā Mbapēnge ne. ²³ Yai cāā- wīi wee le kungbāy na, yroñ cāā- ne ye. Yāhā nayōr cāā- le le kungbāy wo, tesē u Mbapēnge bya cāā- ma le wo. ²⁴ Kāntre bye nawee- ga ba naa n yār pe cāā- wo, kāntre yīñfa ga ba naa Yāhā sey, pe pe nayōr wāñ gbe ba ke kē. ²⁵ Le kungbāy kapahayēr ga ba yār naa n yaha yai na. Yīmper ke sē wee yāā le kungbāy wo ye, te kapahayēr ga yār yaha yalebye. ²⁶ Pe ga pa kāntre kui bye kayōr ne, te nangbāñ wāñ ne, le kungbāy wo. ²⁷ Nawee- mpāy pe wee gbege ye, pe saa yāā dye le kungbāy wo ye, tesē ngii ngii ne ke wee gbege ye, tesē tyatyāhā pyefa ne, kawarfuafa ne. Mpāy pe myar yrūhū u Yāhā Mbapēnge cīinde yrā yāāfa saba wo, poo ya me pe ga ba dye le kungbāy wo.

22

¹ U yāhāyīn tēnlehe n lafengbāñ gaa yar ra na, ke loho cīinde yrā wāā nawee kē. Ke loho pye yelyel sesantīhī dyañ, ma naa n yi ke Yāhā nangbāñ niisayūhū fla wo, u Yāhā Mbapēnge nangbāñ niisayūhū fla ne. ² Ke loho naa n fā le kungbāy nanihi fla telai wo. Katyigi gii ke cīinde yrā wāā nawee kē, te syi ma ke lafengbāñ ngbey sīi bye na. Ke n sa tehe sēnsye syāñ dye nen wo,

yrey bye na. Ke wan yīnwēr wāā kāntre bye nawee- kē. ³ Yoosēn saa pye nantāŋ le kungbāy nde wo ye. Yāhā nangbāŋ niisayūhū ga ba pye le wo, u Yāhā Mbapēnge nangbāŋ niisayūhū ne. Pe Yāhā tēntē- ga ba naa tēn tē Yāhā ye. ⁴ Pe ga ba Yāhā yīntaha yāā, ke myaha ga ba yrūhū pe wakuhu na. ⁵ Yīmper saa ba pye yāā nantāŋ ye, terbui cāā- wīi saa ba pye yāā pe na ye, yai cāā- wīi ne ye. Yīŋfua Yāhā ga ba ke cāā- ta pe na. Pe ga ba nii yīŋ na yalebye, wākuayāā saa pye le na ye.

Yīŋfua Yesu wāpaŋ

⁶ Loo kur ye, Yīŋfua Yesu n ta pye ma yee: «Kaplāŋ ngīi ma cīinde, pe le pāā mii le ga nii ke syi. Yīŋfua Yāhā gii ke n ta ke kaplāŋ tōrfa n pāā ke Yrā Fānga kāmāy na, ke ke yāhāyīŋ tēnlehe lehe wāā, u ba ke nawee- yar lii ne le ga dye yagaa. ⁷ N ga pa yagaa. Kai- ngīi ke ga dye yagaa, mpāy pe n luhu ke kayar kaplāŋ ngīi ye, poo wīi n tāy.»

⁸ Ndoos Nsān, n kai- ngīi yāā yīnde ne, ma ke luhu nditye ne. Tē ke yāā wa, ma ke luhu wa, ta n too kānklūy na, ndoo ga u yāhāyīŋ tēnlehe sey, wii tuu ke kai- yar ra na. ⁹ U n sye, ma ra pye ma yee: «Ma'a n le pye ye! Ta bya ma Yāhā tēntē waa ma wāŋ syi dyaŋ, mii ma nampyeŋ- pe Yāhā kaplāŋ tōrfa dyaŋ, tesē mpāy bye ne pe n luhu saba nwo kaplāŋ ye. Naa Yāhā koo ya sey!»

¹⁰ Yīŋfua Yesu n maha ta pye ma yee: «Kai- ngīi ke ga dye yagaa, ta, nawee- bye n ke cā. Koo kē ke yrūhū le yaha saba nwo wo. Ma sē yāā, kai- ngīi bye dyeyale gbe taha. ¹¹ Wii u sē sroŋ ye, u naa kaa taha u napeer na. Wii u sē laha ye, u naa kaa taha u pyerpeer na. Wii u n sroŋ, u naa kaa taha u wāsroŋ na. Wii u n laha, u naa kaa taha u wālaha na.

¹² N nwo, n ga pa yagaa. N ga pa dāān ne, n ba la klaha ye kē yii wuhu na, kai- nkāy bye wīi na tee pye.

¹³ Ndoos kē ke Alefa tesē ke Womega ne. Ndoos kē n cāā pye, ndoo kē n ga pye kur kue ye. N pye kai- bye fegbesaha na, tesē ndoo kē n ga ba pye ke kuasaha na. ¹⁴ Mpāy pe laam ma mii nayre dyaŋ pe yee laha, poo wīi n tāy. Pe ga ba kānde yāā pe dye le kungbāy wo, te kapahayēr ne, pe ba ke katyigi pua di, katyigi gii ke cīinde yrā wāā nawee- kē. ¹⁵ Mpāy pe ma kapeepyefa, poo ga kar wāā le Yāhā kungbāy nkur ye, poo tesē tekāŋfa ne, tesē tyatyāhā pyefa ne, mparyahafa ne, tesē kawarfuafa ter bye ne.

¹⁶ Ndoos Yesu, n ta yāhāyīŋ tēnlehe lehe wāā, u ga kai- ngīi bye yar ra kāndeyārfa yawārfa na. Ndoos kē u Dawide nwoŋ kur waa. Ndoos kē u yīŋ yē yrompua ne, u n yehē palpal.»

¹⁷ Le Yāhā Yrā tesē pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ne, pe ma mii u cafuē dyaŋ, pe n yee: «Yīŋfua Yesu, pa.» Wii ma kai- ngīi luhu, u bya yai u yee, a Yīŋfua Yesu u pa. Loho fāā ma wii yigi, u pa. Loho gii ke cīinde yrā wāā nawee kē, wii ma pye ke wīi na, u ga ke yāā faa.

U saba kuasaha

¹⁸ Kayar kaplāŋ nkāy ke ma saba nwo laam wo, mpāy pe ke yāā luhu, ndoo Nsān, n ga nde pāā waha pe ye. Wii ma kapān laa le taha koo kaplāŋ ngīi na, Yāhā ga kayīhī ngīi bye le taha u wāpēn na, kayīhīpee nkāy ke wīi pāā saba nwo wo. ¹⁹ Wii ma maha kaa yi kāā saba nwo kayar kaplāŋ ngīi na, Yāhā saa u katyipua lay wāā u kē ye, katyigi gii ke cīinde yrā wāā nawee kē. Yāhā saa maha ufua ta u n dye le Yāhā kungbāy wo ye. Le Yāhā kungbāy wīi pāā saba nwo wo, ke katyigi wīi bya ne.

²⁰ Yīŋfua Yesu yee kai- ngīi ma cīinde, u yee woo ga pa yagaa.

«Amen, le nii ke syi! Pa, wo Yīŋfua Yesu!»

²¹ Wo Yīŋfua Yesu u u laantār wīi pye wo bye kē.